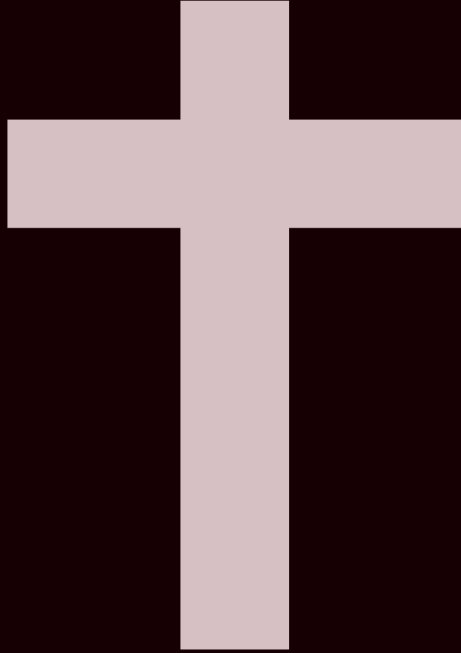

Ἡμε menomenyεέ
meké

New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

ገዢ ጠባቢዎች ጠባቢዎች
New Testament in Denya (CM:anv:Denya)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Denya

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Denya

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2024-02-11

Contents

Matyo	1
Makəs	49
Lukase	77
Jøn	124
Utó Angbá Jisəs	158
Rom	199
I Kərənt	219
II Kərənt	240
Galasiya	253
Efəsəs	260
Filipi	267
Kolosiya	272
I Tessalonika	277
II Tessalonika	282
I Timoti	285
II Timoti	291
Titəs	295
Filəmøn	298
Hibrus	300
Jəmsi	315
I Pita	321
II Pita	327
I Jøn	331
II Jøn	336
III Jøn	337
Jud	338
Amə gejya Jøn	340

Abya melóméló Jisós Kras ndere MATYO ásamé

*Ukwéne ante Jisós Kras
(Luk 3:23-38)*

¹ Gé ηwe mabò ukwéne ante Jisós Kras mpyáne mfwa Dεvid, Dεvid mpyáne Abraham.

² Abraham alu nte Asek, Asek alu nte Jakób, Jakób alu nte Juda ne anmé bií abi ande.

³ Ne Juda alu nte Pεres ne Sera, mmá bwó akamege Tama. Pεres alu nte Hεsrón, Hεsrón alu nte Ram.

⁴ Ne Ram alu nte Aminadab, Aminadab alu nte Nashyón, Nashyón alu nte Salmón.

⁵ Salmón alu nte Boas ne mma Boas akamege Rahab. Boas alu nte Obéd, ne mmá Obéd akamege Rut, Obéd alu nte Jesse.

⁶ Jesse alu nte mfwa Dεvid.

Ne mfwa Dεvid alu nte Solomun, mmá Solomun abó abóó mbe abá lé Uriya.

⁷ Ne Solomun alu nte Rehoboam, Rehoboam alu nte Abija. Abija alu nte Asa.

⁸ Asa alu nte Jehoshafa, Jehoshafa alu nte Joram, Joram alu nte Usiya.

⁹ Usiya alu nte Jotam, Jotam alu nte Ahas ne Ahas alu nte Hεsekya.

¹⁰ Hεsekya alu nte Manase, Manase alu nte Emós, ne Emós alu nte Josaya.

¹¹ Gébégé ápyené bós Isrēli né bé ájye ne εbwó né meló Babilón, Josaya abyε Jekonεya ne anmé bií abi ande.

¹² Ájyεgé ne bwó né Babilón, Jekonεya abyε Sheltyel, Sheltyel alu nte Serubabel.

¹³ Serubabel alu nte Abiud, Abiud alu nte Eliakim ne Eliakim alu nte Asòh.

¹⁴ Asòh alu nte Sadak ne Sadak alu nte Akim ne Akim alu nte Eliud.

¹⁵ Eliud alu nte Eliassa, Eliassa alu nte Matan ne Matan alu nte Jakób.

¹⁶ Ne Jakób alu nte Josef, Josef ayi meno Meri. Meri abyε Jisós Muú yi εσωω akweré ji elá gefwa. *

* **1:16** Elú wáwálé nnó: Kras, ula utene nnó Muú yi εσωω akweré ji elá gefwa. † **1:21** Elú wáwálé nnó: Mabò Jisós matene nnó Muú yi áferege nye bós bií né εfwyale. ‡ **1:22** Elú wáwálé nnó: Asaya ájóó depó etiré na ebele nya anjme 750 ne ále sa ηwe Matyo.

¹⁷ Mmyε ke nnó upyáne ukouko, manlò mbaá Abraham ókwóné mbaá Dεvid úlú nyá úfyáneúni. Manlò ntó mbáa Dεvid ókwóne gébégé ájyé ne εbwó né Babilón úlú ntó úfyáneúni. Ne mámanlò gébégé ájyé ne εbwó né Babilón kpaá τε gébégé ábyεné Kras, upyáne úlú nyá ntó úfyáneúni.

*Nebye né Jisós Kras
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Na ne nebyéné Jisós Kras nekené. Mma wuú akamege Meri. Josef abó akpε mambá Meri ayi alu mambye Jisós, nsa nnó εbwó ákaá ujógéné ate, Meri age nnó ji alu ne une né utó Mendoó Ukpea.

¹⁹ Josef akaáge nnó Meri alu ne une, elé ji Josef alú nyá cho né mbe ushu εσωω, akélé fó manchye ji mekpo unós wó, ashuú manwá neba bwó bíbií.

²⁰ Ndere ji áferege depó etiré mbò, εσωω ató ekiénné wuú échwó gáre ji né gejya eké, “Josef mpyáne Dεvid, ófógé fó mansε mendée wye Meri né neba, néndé elé Mendoó Ukpea ne epyéé ji akpané une.

²¹ Ne ji abyεne nyé maá mende, ayi áferege nye bós bií né εfwyale ewé gabo achwóó ne ewú. Getu eyigémbò, óbò mamfyε ji mabò nnó Jisós.” †

²² Unó bina uko úpyéé nnó ébé wáwálé nkane εσωω apyε Asaya muú ekpávε wuú ajóó nnó, ‡

²³ “Wuúge, gembwénégé mendée gékpáne nye une,

gébyé maá mende, ákuú nye ji nnó Emanuel.” Ula útené nnó, “εσωω alu ne εsé.”

²⁴ Ne Josef ápé géjyá ase mendée wuú Meri wyé ndere ekiénné εσωω egaré ji.

²⁵ Yémbò εbwó ákaá ujógéné ate wó, kpaá τε Meri ábyεné maá wuú mende. Ne Josef afyé ji mabò nnó Jisós.

2

Ande abi ágií depóre ambe, áchwó gé Jisós

¹ Abyé Jisós né meló Betelhem, né gebagé mewaá Judiya, gébé eyigé Heród álú mfwa né gebagé mewaá eyigémbò. Abyεgé Jisós, ande fó abi ágií depóre ambe átané né égbé

ewé ñmèé étánege ákene áchwóó né Jerosale ágíge bɔ́ó áké,

² “Maá meke ayi ábyené nnó ábè mfwa bɔ́ó Jus alu fɔ́? Ese degíge mbɔ́, gétúgè dégené membe wuú mbaá ñmèé étánege ayi áleré esé nnó ábyé ji, ne esé déchwó manógé ji.”

³ Mfwa Herod aké awuú mecho ewe, metɔ́ó étýá ji mmu wyembɔ́ ntó ne épyéé ne bɔ́ó Jerosale ako.

⁴ Mfwa Herod akuú, ánɔ́ó baá ámpyè upe Esɔ́wɔ́ ne ánleré mabé Esɔ́wɔ́, ebwó ako áchomé mbaá ama, agiú ebwó aké, “Ndé mbaá ábɔ́ó mambyé muú ayi ákuú ji Kras?”

⁵ Ashuú ji meko aké, “Abó mambyé ji né Betelhem, fa gebagé mewaá Judiya.” Néndé, mbɔ́ ne Esɔ́wɔ́ apye bɔ́ó ekpávè bií ásáme nnó,

⁶ “Wɔ́ Betelhem, né gebagé mewaá Judiya, yé élé wɔ́ ɔ́lu kɔ́ó, ɔ́pɔ́fɔ́ ñénénéné né geluágé malɔ́ genwá ayi álu né mme Judiya.

Néndé, eta wyé ne mfwa átánege nyé ayi ágbárege bɔ́ó ba Isrèli,

nkane mémbamé mágónñme ápéle mágónñme jii.”

⁷ Ne Herod áwúgè mbɔ́, akú ankeé bimbɔ́ ájwólé bíbií, agiú ebwó aké, “Gárege me gébé eyigé enyú dégené membe yimbɔ́ né melɔ́ nyú títi.”

⁸ Eféé ne Herod átɔ́me ebwó aké, “Chóge né Betelhem démyémmye dégé mbaá ayi maá yimbɔ́ álú, dégege ji kérege meso, déchwó dégáre me nnó njyé nnógé ji ntó.”

⁹ Ne ankeé bimbɔ́ áwúgè genó eyigé mfwa yimbɔ́ ajɔ́ó ne ebwó, áló manjye. Ne ndere ebwó ájyé ágé wyé membe yimbɔ́ ayi ebwó ábó ágene nkane ajyé mbe, ebwó ákwólege ji meso. Akwónégé né Betelhem membe yimbɔ́ atené né mfaánebuú cho né gepú eyigé maá yimbɔ́ álú.

¹⁰ Ebwó ágege membe yimbɔ́ eféé, matɔ́ó ágɔ́ ebwó dɔ́ó.

¹¹ Akpegé né mmu gepú eyigémbɔ́, ágé maá yimbɔ́ ne mmá wuú Meri. Eféé ne átomé manó mme áchyé ji enogé. Ne ánené uba bwó áferé unó mabɔ́ áchyé ji, gémá gélú genógé gesege ñka eyigé ákuú nnó gul, gémá gélú gefógé emmá ewé ewyaá gebe

gelógéló ne eyige fɔ́ gelú laménda ayi alú gefógé maweé gebé gefɔ́.

¹² Nkane ankeé bimbɔ́ ábelé ne utuú, Esɔ́wɔ́ achwó kwéle ebwó mbeé né gejyá nnó ekage ákéré meso mbaá Herod. Ebwó ákoó meti ewéchá ne ájyé né melɔ́ bwó.

Josef ne Meri ákpá Jisɔ́s ábó áfé né melɔ́ Ijip

¹³ Anke bimbɔ́ áwúlégé, ekiénné Esɔ́wɔ́ ékwó Josef ushu né gejya, éjɔ́ó ne ji eké, “Josef, Kwílé ka, kpa maá yina ne mmá wuú débo deyyé né melɔ́ Ijip. Déjyegé láge éwu kpaá te bií bí ngárege nyé enyú nnó dékéré meso. Néndé Herod ákelege maá yina manwá.”

¹⁴ Josef apégé géjyá ne utuú bimbɔ́, apye wyé nkane ekiénné Esɔ́wɔ́ egaré ji eké. “Kpá maá yimbɔ́ ne mmá wuú ojye né Ijip.”

¹⁵ Akwónégé Ijip, ála wyé kpaá te gébége mfwa Herod ágboó. Unó bi na úpye nnó depɔ́ etíré Esɔ́wɔ́ apye nnó muú ekpávè wuú agaré bɔ́ó bií débé wáwálé, nnó, “Nkú maá wa átané né Ijip.” *

Herod ajɔ́ó nnó áwá baá ande

¹⁶ Herod agégé nnó ankeé bimbɔ́ ábwólé ji, nchye anywóné ji mmu. Achyé meko aké, “Áwá baá ande ako né Betelhem né maló ayi kwókwólé, áló né baá abi ákwóné anmé ápea áshúlégé.” Herod ajɔ́ó mbɔ́ gétúgè ji áferé nnó élé mé anmé ápea ayi ji agiú ankeé bimbɔ́ gébé eyigé ebwó ágené membe yimbɔ́.

¹⁷ Mechɔ́ ewéna épyembɔ́ nnó, genó eyigé Jerimaya muú ekpávè Esɔ́wɔ́ ajɔ́ó gepye wáwálé.

¹⁸ Ajɔ́ó nyá aké, “Meko negbo átané né melɔ́ Rama ne gejamégé elúlú ne dámpepe. Rashel alili baá bií, bɔ́ó áfyéé ji metɔ́ó nnó ágó magbo, akámégé gétúgè baá bií abi ágboó.”

Josef ne Meri ákeré meso ne Jisɔ́s né Nasaret

¹⁹ Herod ágbógé, ekiénné Esɔ́wɔ́ ékwó Josef ushu né géjyá né Ijip,

²⁰ eké “Josef, kwílé ka ókpá maá yina ne mma wuú, enyú dékéré meso né mme Isrèli. Bɔ́ó abi ákelege manwá ji ágboó.”

* **2:15** Elú wáwálé nnó: Meló ñwe ewé na etané né ñwe Hosea 11:1.

²¹ Josef ápegé, ase maá yimbə ne mmá wuú áfé né mme Israeli.

²² Yémbə ji áwúgέ nnó Acheləs ase gefwagé nte wuú Herəd né gebagé mewaá Judiya, abó efə manjye wyé. Né gejya eyígé ji áma gé, Esəwə akwélé ji mbeé nnó ajye né gebagé mewaá Galilií.

²³ Ne Josef ajye jwóle né meló Nasaret ewé élú né gebagé mewaá eyigémbó. Mechó wé epye nnó genó eyígé Esəwə abó apye nnó muú ekpávé wuú agaré bəó bií gébé wáwálé nnó, “Bəó ákuú nyε ji nnó muú Nasaret.”

3

Mekomejəó ayi Jən menwyaá bəó manaá Esəwə ágarége

(Mak 1:1-8; Luk 3:1-18; Jən 1:19-28)

¹ Né gébé eyigémbə, ndere Jisəs alu né Násaret, mende fə ayi akuú ji Jən menwyaá bəó manaá Esəwə, aló mangaré mekomejəó Esəwə né mashwəne né gebagé mewaá Judiya aké,

² “Kwórege matəó nyú délyá gabo néndé gébé eyigé Esəwə ágbárege gefwa ne bəó bií géla kwókwólé.”

³ Jən yina ne Asaya muú ekpávé Esəwə ágarége nyá átomé ne jíí nnó, “Muú fə abene mbə né mashwəne aké, ‘Kwyεge meti Ata dakené, nyaáge éwú ébé cho’.”

⁴ Gefəgé nkúu eyígé Jən abó afyé ájo ne bya mpə mashwəne. Awélé ekandá mekó menya né gebwe jíí, ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyəó.

⁵ Ne gejamégé bəó áchwó manwú mekomejəó ayi Jən agárege. Bəó bina átané Jerosale, ne gebagé mewaá Judiya meko ne maló mako ayi álú kwókwólé ne ebeé Jodan.

⁶ Ndere ebwó áshuú ekúu né gabo ayi ebwó ápyéé, Jən awyaágé ebwó manaá Esəwə né mmu ebeé Jodan.

⁷ Ndere Jən agárege mbə, agé gejamégé ekwə bəó Farasi ne ekwə bəó Sadusi fə ndere áchwó nnó ji awyaá ebwó manaá Esəwə, aké ne ebwó, “Enyú mmyə! Ndé muú agaré enyú nnó, dekage bəó efwyale ewé Esəwə achwó tó?”

* **3:12** Elú wáwálé nnó: Mendoó Ukpea echwəge muú né mmye, echyεge ji eshyε mampye utəó Esəwə, mbəntə ne mewe esəó yéndé gabo ayi muú ápye epye ji akpea.

⁸ Yéndemuú nyú apyége unó ebi úleré nnó akwərə metəó wuú alyá gabo wáwálé.

⁹ Déferégé fə nnó, dekage déjwóle déli mmye nnó, élé esé délu upyáne Abraham dékágé bəó efwyale ewé echwəó. Kaáge wáwálé nnó, Esəwə akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham.

¹⁰ Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábwéé mé etəó mfaá mango yéndé genəó ne makaka eyigé gélagé wəmé umpomé ulúúl áśóré áfəme mmu mewe.

¹¹ Me nwyage enyú ne manaá Esəwə mamimami manleré nnó, enyú dékwóré matəó nyú. Yémbə, muú fə achwó mbə me meso, ayi ájeá geme apwə me, nkwané yé muú ayi mkpane unó uká bií wó. Achwəgé, awyage nyε enyú ne Mendoó Ukpea ne mewe.

¹² Achwəó nyé ne ékóriyá né ebwə wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nyε matəó alá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwəó ebi ulaá akpane agbe né mewe ewé éla nómegé. *

Awyaá Jisəs manaá Esəwə

(Mak 1:9-11; Luk 3:21, 22)

¹³ Ewya yé wó, Jisəs atané gebagé mewaá Galilií achwó né ebeé Jodan mbaá Jən nnó awyaá ji manaá Esəwə.

¹⁴ Yémbə, Jən abó ashya ne ajəó ne Jisəs aké, “Nnó me nchwó eta wyé əwyaá me manaá Esəwə, wə əma əchwó eta wáa?”

¹⁵ Jən ájógémbə, Jisəs ashuú ji meko aké, “Gó éwú ébé mbə nana, eləme nnó dépyé yéndegenó eyigé Esəwə akélege. Eféé ne Jən ákamé manwyaá Jisəs manaá Esəwə.”

¹⁶ Ténéténé ayi áwyaá Jisəs manaá Esəwə, atané mmu nnyi, aké apele mfaánebuú anené, agé Mendoó Esəwə éshúlege nkane gepwine ne echwó téné ji mmyé.

¹⁷ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Gé maá wa na, ngboó ne ji, apyéé metəó egəó me.”

4

Danchəmeló ammuá Jisəs

(Mak 1:12, 13; Luk 4:1-13)

¹ Eféé Mendoó Ukpea épye Jisəs afé né mashwəne nnó danchəmeló ammuá ji.

2 Jis̄s abelé éwu usaá nd̄o upea, utuú ne ηw̄omésé ayi álá nyéé menyéé w̄ó ne mesa aló mammye ji.

3 Gébé eyígemb̄o ne danch̄ameló áchw̄ó j̄ó ne ji aké, “Mb̄ogé w̄o ɔlu Maá Es̄w̄o, garé mataá áyina ábw̄ólé ntoó br̄ed.”

4 Jis̄s ashuú ji meko aké, “Asá mmu ηwe Es̄w̄o nnó, menyéé jiji f̄ó w̄ó awyaá eshye mángbaré genw̄áge mekwaá w̄ó, yéndé mekomej̄ó ayi Es̄w̄o aj̄ó awya ntó eshye mángbaré genw̄áge mekwaá.”

5 Aj̄ógé mb̄o, danch̄ameló ase ji afé né Jerosale melo ukpea, abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upe Es̄w̄o. *

6 Ne aké ne ji, “Mb̄ogé w̄o ɔlu Maá Es̄w̄o, nyó ch̄o mme, néndé ásá né mmu ηwe Es̄w̄o nnó, ‘Es̄w̄o at̄ome nye makiénné jii nnó áchw̄ó ábámé w̄ó’, áma sá nnó:

‘Agbárege nyé w̄o né amu bw̄ó ch̄ánch̄á nnó ɔkagé ɔtó en̄ó geká né ntaá.’ ”

7 Jis̄s ashuú ji meko aké, “N̄gba, me nyogé f̄ó néndé, ásá ntó né mmu ηwe Es̄w̄o nnó, ‘Mekwaá ákpelé gé f̄ó Nte wuú Es̄w̄o mankpea ji nnó ápyé genó.’ ”

8 Alyágé eféé, danch̄ameló ama akpá ji afé né mfaá mékwé ewé é̄ngé d̄ó ne aleré ji mal̄o mme mako ne gefwa eyi gélú wyé.

9 Ne aléré gé Jis̄s mb̄o, aj̄ó ne ji aké, “Menchyege nye w̄o unó bina uko mb̄ogé ɔtogé manó mme ɔnogé me.”

10 Jis̄s anyá ji aké, “Kwilé me ushuú, w̄o danch̄ameló, ása mmu ηwe Es̄w̄o aké, ‘Ɔb̄ó manógé élé Nte wyé Es̄w̄o jimbí ne ɔkpáné wyé lé ji defwe.’ ”

11 Aj̄ógé mb̄o, danch̄ameló alyá ji afé. Eféé ne makiénné Es̄w̄o áchw̄ó póo Jis̄s.

Jis̄s ab̄o ut̄ó bií né Galilii

(Mak 1:14, 15; Luk 4:14, 15)

12 Jis̄s áwú gé nnó ápye J̄on menwyaá b̄ó manaá Es̄w̄o áfyéé den̄o, alyá gebagé mewaá Judiya akeré né gebagé mewaá Galilii.

13 Ajyégé, ábelé f̄ó né Nasaret d̄ó w̄ó, akoó kóge ajyé jw̄ólé né Kapan̄om melo ewé élú né mapea gentoógé mewaá Galilii né gebagé mewaá Sebulōn ne Naftali.

14 Ebō epyemb̄o nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Es̄w̄o asamé gébé wáwálé nnó,

15 “Mme Sebulōn ne mme Naftali, mme ayi álú meti ebéé mega, né égbé ebéé Jodan, gebagé mewaá Galilii eyigé gejamé gé b̄ó abi álá p̄o b̄ó Jus ájw̄ólege wyé.

16 B̄ó abi áb̄o álú mmu gemua ágé gekpékpé gé gen̄gb̄o. Ne b̄ó bi álú nya mmu manó negbo, nana gen̄gb̄o gégené, ebw̄ó átane meti.”

17 Eló né gébé eyígemb̄o, Jis̄s ab̄o mangaré b̄ó mekomej̄ó Es̄w̄o aké, “Kw̄orege mat̄ó nyú délya gabo néndé, gébé eyigé Es̄w̄o ágbárege gefwa jii ne b̄ó géla kw̄ókw̄ólé.”

Jis̄s akú baá ut̄ó bií ani abi mbe

(Mak 1:16-20; Luk 5:1-11)

18 Bií f̄o, ndere Jis̄s akéne né mbále ebéé mega ewe elu né Galilii, agé á̄nmé ápea mmá ama, nte ama. Ama akamege Simun ayi ákuú ji ntó nnó Pita, ne men̄mo wuú Andru. Ebw̄ó á̄nméé utó f̄o bw̄ó, élé álú áwáné meshuú.

19 Jis̄s aj̄ó ne ebw̄ó aké, “Kw̄olege me, n̄lerege nye enyú, ndere ákpálege b̄ó eké meshuú.”

20 Tenétené yimb̄o Simun ebw̄ó ne meso wuú Andru ályáá utó f̄o bw̄ó ne ákwólé ji.

21 Ndere Jis̄s ályá eféé ajyéé mbe gachye, áma gé á̄nmó abif̄o ápeá J̄emsi ne J̄on men̄mo wuú ebw̄ó álú baá Seb̄edee. Alú né mmu ékpéé ne nte bw̄ó Seb̄edee átóme upaá utó f̄o bw̄ó. Akuú ebw̄ó nnó ákwólé ji.

22 Jis̄s aj̄ógé mb̄o, yé gébé ách̄o w̄ó ályá ekpéé mbaá nte bw̄ó ne ákwólé ji.

Jis̄s alerege, agarege mekomej̄ó Es̄w̄o ne apye b̄ó maméé átóoge

(Luk 6:17-19)

23 Ne Jis̄s akéne gebagé mewaá Galilii geko. Ndere akéne, alerege b̄ó mekomej̄ó Es̄w̄o, né mmu macha mmyemenene bw̄ó. Agarege ebw̄ó abya melóméló ndere Es̄w̄o ágbárege gefwa ne b̄ó bií. Ama apye b̄ó abi améé maméé uf̄ó uf̄ó átóoge.

24 Abya yi apye ηḡó Jis̄s akw̄ó kpaá akw̄óné gebagé mewaá Siriya geko. B̄ó ákpáne b̄ó bw̄ó ako abi ámeé mameé uf̄ó

* 4:5 Elú wáwálé nnó: B̄ó Jus áferé nnó Jerosale álú melo ukpea bw̄ó néndé, echa upe Es̄w̄o élú nyá wyé. Echa upe Es̄w̄o eleré né eta bw̄ó nnó Es̄w̄o alú fa mme.

úfóó ne abi ágene efwyale dáo áchwó eta wuú nnó ápye ebwó átoó. Né geluáge báo bina, abifo áwyá aló nchye, abifo ákwéne usasa ne abifo ámeé uchanchi. Jisós apye ebwó átoó.

²⁵ Ewena épyegémbó, gejamége báo ako abi átané gebagé mewaá Galilií ne gebagé mewaá eyige ákuú nnó maló áfya ne Jerosale ne Judiya né egbé ebéé Jodan, ebwó ako áló mankwálege Jisós. †

5

Jisós alerege báo mekomejáo Esówa né mfaá mekwé

¹ Jisós ágégé gejamége báo abi áchwóó matoómatoó né mbaá ayi ji alú, akwó ajye jwóle mfaá mekwé. Ne baá utáo bií ájwolé áno ji mme.

*Jisós alerege mejé ewé wáwálé
(Luk 6:20-23)*

² Ne aló mánleré ebwó aké:

³ “Esówa ajé báo abi ágené nnó mbógé ji alá pó ebwó ápó yé genó; néndé gefwa eyigé Esówa ágbárege ne báo bií gelú eyigé bwó.

⁴ Esówa ajé báo abi álú ne masome, néndé Esówa áfyéé nye ebwó metáo.

⁵ Esówa ajé báo abi alá sélé gemege bwó eke genó, néndé mme meko abéé nyé awe bwó.

⁶ Méjé elu ne báo abi áwyaá matáo mampye genó eyigé Esówa akélege, néndé ji apyéé nye ebwó ápye genó eyigé ebwó akélege.

⁷ Esówa ajé báo abi ágene báo meshwe, néndé Esówa ntó agene nye ebwó meshwe.

⁸ Esówa ajé ebwó abi áwyá matáo mmu pópó, néndé ágéne nye Esówa ne ame bwó.

⁹ Esówa ajé báo abi ámmyéé nnó báo ábé nesó ne ate, néndé, ákuú nye ebwó nnó baá Esówa.

¹⁰ Esówa ajé báo abi báo ámyé amu ne ebwó gétúgé ápye unó ebí Esówa akélege néndé gefwa eyigé Esówa ágbárege ne báo bií gelu eyigé bwó.

¹¹ Méjé elu ne enyú abi báo áju enyú mashye mmye, enyú abi ámmyéé amu ne enyú detúdetú ne enyú abi ama ájóóge ufóó

unó uboubó ebi ulú gebyó eta nyú gétúgé dékwólegé me.

¹² Bége lé ne metáo megómege ne nechóchó, néndé, gekpékpégé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge ntó nnó mbó ne ámye nyá amu ne báo ekpávé Esówa abi ábáo mbe ne enyú.”

Jisós alerege nnó áhkwále bií álú eké mega ne genjbo mbaá báo mme

¹³ Enyú bi delu áhkwále baá délu eke mega mbaá báo mme meko, yémbó mbógé mega élá pó sé ne ugo bií, ápyéé mbó nnó ne ugo bií ukéré? Efúlé sé yé genó, éla lé genó eyigé ágbéle dafye báo ájyále ne uka.

¹⁴ Enyú delu genjbo mbaá báo mme meko, wyé ndere meló ewé átené mfaá mékwe éla ebíge fó mangé.

¹⁵ Mbóntó ne muú alwégé étuléká alá abáo fó gesá ákwéréé ewú. Yémbó, álwégé éwú anma ewú mfaá mbaá yi égénege yéndémuú né mmu gepú ágené.

¹⁶ Wyémbó ntó ne élome nnó délyá genwáge nyú gégenége eké mewé mbaá báo ako, nnó yéndémuú ágé uló melu ebí enyú dépyé ne áfége Nte nyú Esówa muú alu né mfaánebuú.

Jisós alerege báo depóre mabé Mosis

¹⁷ Déferégé fó nnó me mbó nchwó élé mánchó mabé Mosis ne unó bi báo ekpávé Esówa ábó áleré. Nchwó lé nnó mpye unó ebí mabé yimbo ájóó úbé wáwálé. Nchwó fó mánchó ájí wó.

¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, téé mfaá ne mme ábyéé, ye ekéké genó eyigé áférege né mabé Mosis yina gépó yé genjéné nnó, kpaá téé unó uko ebi ásámé úbéé nye wáwálé.

¹⁹ Ne yéndémuú ayi abyaá ekéké genó né mabé ayi, nnó epófó genó, ne álérege ntó nnó báo ábyágé ewu, abéé gembyánkwógé muú né gefwa eyigé Esówa ágbárege ne báo bií. Yémbó muú ayi ábélege mabé Esówa ayi, ne alerege ntó báo nnó ábélége áji abéé nyé gekpékpégé muú né gefwa eyigé Esówa ágbárege.*

²⁰ Ngarege enyú wáwálé nnó mbógé enyú delá fyéé mekpo mambele mabé Esówa depwó ekwó báo Farasi ne ánléré mabé

† 4:25 Elú wáwálé nnó: Maló afya yina, élé Dekapolis.

* 5:19 Elú wáwálé nnó: Báo Jus ákuú gefwagé Esówa nnó gefwagé mfaánebuú gétúgé ebwó áfóó mantya mabó Esówa, detú detú.

Esɔwɔ wɔ, degene fɔ meti mankpɛ né gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege ne bɔɔ bíí cháchá.

Jisɔs alárege depɔré metɔɔ usɔɔ

²¹ Enyú debɔ déwú nyá nkane ebé Mosis ejɔɔ mbaá ukwéne ante sé nnó, ékagé muú áwá nte. Muú ayi ápyeé mbɔ, akpéne nyé unɔɔ mpa.

²² Yémbɔ me ngarege enyú nnó, yéndémuú ayi abɔɔ metɔɔ usɔɔ ne nte menɔmé akpene nyé unɔɔ mpa eso. Ne muú ayi ashyéé nte menɔmé nnó, “wɔ ɔlu waá?” Akpene nyé ntó eso ewe kpaá. Ne muú ayi ajɔɔgé ne nte menɔmé ntó nnó, “Wɔ genkekenégé muú” akpene mmu mewé ewé élá nómégé.

²³ Ne ndere elúmbɔ, ébégé nnó muú abɔ echyɛ manchyé, né mbaá ayi áchyége echyɛ Esɔwɔ, ne atɛge nnó apyɛ genó eyi gesɔɔ menɔmé wuú metɔɔ,

²⁴ ályá echyɛ ewémbɔ éféé, abɔ kpɛ mbe ajyé akwyé depɔ ne menɔmé wuú, ne achwɔ achyé echyɛ wuú mbaá Esɔwɔ.

²⁵ Muú abɔgé efwyale ne muú mawámé wuú, akamégé fɔ ji ajyɛ ne ewú né eso. Akwyéé depɔ ábɛ meko ama gemɛge nnó ajyɛ né eso. Néndé, álá pyɛ mbɔ wɔ, gébé gékoógé ajyégé ne éwú né eso, afyɛ nyɛ ji né amú mempané mpa. Ne mempané mpa afyɛ ji né amú bɔɔ bɔ nkú, ne bɔɔ nkú áfyéé nyɛ ji denɔ.

²⁶ Ne kaáge wáwálé nnó alaá né denɔ etirémbɔ, kpaá tɛ ákwóle ujwɔɔ bimbɔ uko.

*Jisɔs alárege depɔré ulɔ ne neba manwá
(Mat 19:9; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)*

²⁷ Enyú debɔ dewú nyá nkane ebé Mosis ejɔɔ nnó muú ákwégé ulɔ.

²⁸ Yémbɔ me ngarege enyú nnó, muú ayi apéle mendée dómee, ne abɔɔ nkyaá né metɔɔ wuú mambélé ne ji, akwe mé mbɔ lé ulɔ ne mendée yimbɔ né mmu metɔɔ wuú.

²⁹ Ne ndere elúmbɔ, mbɔgé dambɔɔnnyi wyé ayi ebwɔnyɛ apyɛ nnó ókwé ebé Esɔwɔ ju ji ɔfére, néndé élu galógáló nnó gepógé menyammyɛ genó wɔ, ne nnó ɔbé ne upɔɔ mmyɛ uko, ójyé né mewé ewé élá nómégé.

³⁰ Ne mbɔgé ebwɔnyɛ wyé épyé wɔ nnó ókwé ebé Esɔwɔ, sɔ éwú ɔfómé, néndé élu galógáló nnó jógé menyammyɛ wyé genó ne nnó menyammyɛ wyé mekomeko ákpé mmu mewé ewé élá nómégé.

³¹ Enyú dewú nyá nnó ebé Mosis ejɔɔ éké muú akage wá neba ne mendée wuú mbɔgé achyégé ji mekpó nyɛ.

³² Yémbɔ me ngarege enyú nnó, muú ayi awáne neba ne mendée wuú ewé mendée wuú álá kwe ulɔ wɔ, muú yimbɔ apyɛ nnó mendée wuú akwé ulɔ mbɔgé abagé menɔ ayi chá. Ne yɛ ndé mende ayi abagé mendée ayi menɔ wuú alyá ji neba akwé ntó ulɔ.

Jisɔs alárege depɔré manyéméno

³³ Enyú debɔ déma wú nyá nkane ebé Mosis ejɔɔ ne ukwéne ante sé nnó, ékagé muú anyéméno mampyɛ genó eyigé gélá pó ji metɔɔ mampyɛ. Muú abɔ mampyɛ genó eyigé ji ányéméno né mbe ushuú Esɔwɔ nnó apyéé.

³⁴ Yémbɔ me ngarege enyú nnó ékagé muú akele kanɔka, yɛ ébéle mannkú mabɔ mfaánebuú, néndé élé geluɔge Esɔwɔ.

³⁵ Yé ébéle mankele ákú mme néndé mme alu geluɔ eyigé Esɔwɔ ánérege uká bíí wyé ágbége mmyɛ, ne muú akelégé ákú yɛ Jerosale néndé ele Esɔwɔ mfwa yi kpaá ne abɔɔ meló Jerosale.

³⁶ Ne ékagé muú akélé yé mekpó wuú néndé ákagé bwɔle enkaá méjwé ema ébé pópó yé lé megilí.

³⁷ Kámélé nnó “E é” mbɔgé genó gélú eyigé wɔ ɔkamege ne shyá ntó nnó, “Ngba” mbɔgé genó, gélú eyigé wɔ ɔshyáa. Yéndégenó eyigé ɔmage gbéé né mfaá eyina getané mbaá danchɔmeló.

Jisɔs alárege nnó ékagé muú ashúú gabo mfaá gabo

(Luk 6:29, 30)

³⁸ Enyú debɔ dewú nyá ntó nnó ebé Mosis éké muú anigé dambɔɔnnyi nte menɔmé, ánií ntó awuú. Ne yé amugé néjéné nte, ámu ntó eníí.

³⁹ Yémbɔ me ngarege enyú nnó, ékagé muú ashúú gabo mfaá gabo. Ne muú adogé wɔ égbé etaá ewé ebwɔnyɛ, bwólé ewé fɔ ntó ado.

⁴⁰ Ne mbɔgé muú aké akelege mampyɛ mpa ne wɔ nnó ase nkú wyɛ ayi mmu, chyéé ji chonchó ne ayi dafyɛ.

⁴¹ Mbɔgé muú bee agbarégé wɔ nnó ɔkpá metuú wuú ɔjyɛ mkpa neke ama, chó ne ji mkpá neke épeá.

42 Muú akogé wə genó, chyéé ji géji ónyogé. Ne muú achwogé nnó ópwó ji genó ntó óshyagé, pwó ji geji.

*Bó gejeé ne bó mawáme
(Luk 6:27, 28, 32-36)*

43 Enyú debó déwú me nnó ebé Mosis eké, “Gbógé ne bó abi dényéé détué ne ebwó ne paagé bó abi alá kií enyú.”

44 Yémbə me ngarege enyú nnó bóge gejeé ne bó mawámé nyú, dénémmeye mbaá Esəwə nnó aje bó abi ámmeye amu ne enyú.

45 Depyege mbə, debéé nye baá Nte enyú muú alú né mfaánebuú. Ji apyéé mɛmɛé étyéé mbaá bó abi ápyéé galógáló ne abi apyéé gabogabo, ne manaá nnó akwéné mbaá bó abi ápyéé unó bi ji ákélege ne abi alá pyéé.

46 Ne mbogé enyú dégbóó lé ne bó abi ágbóó ne enyú, ndé nsá ayi enyú debó wyéé? Pó wyémbə ntó ne ánselé nká makpo apyéé?

47 Ne mbogé enyú dedoó lé abya ne bó abi denyéé detúge ne ebwó, nde mechó ewé enyú depye mbə ewé muú alá pye? Yé bó abi alá pó bó Jus; mbəntó ne ápyéé.

48 Né gétú eyigé na debó mambé cho ndere Nte enyú muú alú né mfaánebuú álú.

6

*Jisə alerege nkane débó mampyéé unó
Esəwə dela lerege mmye né mbe ushu bó*

1 Yémbə Jisə alérége aké, “Sége gébé nnó ékáge déléregé mmye né mbe ushuú bó nnó ágené enyú gétúge unó Esəwə ebi depyéé. Muú apyéé mbə, abóó fó nsa ayi nte nyú né mfaánebuú áchyege.

2 Getu eyigembə, yéndégébé muú nyú aké apoóge mbya muú ekagé ádo makánka melóméló nkane bó démbwólé ápye, né macha mmyemenene, ne metó meló nnó bó áfége ebwó nnó álú bó aláló. Me ngarege enyú wáwálé nnó mamféé ayi bó áfége mbə ebwó gé le áwu bwó nsa ne ebwó abóó me mbə.

3 Ndere elúmbə, muú nyú aké apoóge mbya muú, apoó gefóó eyigé yéé muú ayi álú kwókwólé ne ji alá kaágé.

4 Nnó mampoó ayi dépoóge mbya muú abe bíbí. Deké dépyembə, nte nyú muú alú mfaánebuú agene yéndé unó bi bó ápyéé bíbí achyege nyé nyú nsá.”

*Jisə alerege nkane muú abó manemmye
mbaá Esəwə
(Luk 11:2-4)*

5 Jisə afe mbe mánléré aké, “Ne yéndégébé, enyú deké denemmye, dénége fó eké bó abi ábwólégé gemege bwó néndé, ebwó ágbóó mantené téné né macha mmyemenene ne mapeá anó mati ánémmeye nnó bó ágéné ebwó. Me ngarege enyú wáwálé nnó mange ayi bó ágéne mbə ebwó, gé le áwu bwó nsá ne ebwó abóó me mbə.

6 Ndere elúmbə, yéndégébé muú nyú aké ákélege manemmye, ajye akpe mmu gepú jíí, mbaá ayi ji abeé jimbií, agbé gepú, anemmye mbaá nte wuú Esəwə ayi alá géné ji ne ame. Ne nte wuú ayi agene yéndé unó bi bó ápyéé yéndé mbaá, achyege nyé ji nsá.

7 Ne muú nyú aké anemmye ájóge mejóó ewé elá pó ne mekpo ne ula ndere bó abi alá pó bó Jus ápyéé. Gétúge ebwó áférege nnó ájóge mejóó doó ne Esəwə awú mmyemenene bwó.*

8 Débége fó eké ebwó, néndé nte nyú Esəwə akaá mé genó eyigé dékélege gemége nnó degíí ji.

9 Ne yéndégébé déké denemmye nege na, Nte esé Esəwə, wə yi ólú mfaánebuú, pyé mabə mmyé mábé ne énogé.

10 Pye gefwa jyéé géchwó. Pye bó apyenge elé genó eyigé wə ókelege fa mme nkane ápyéé né mfaánebuú.

11 Chyégé esé menyéé yi dékélege bíí ne bíí.

12 Jinte gabo yi ese dépye eta wye ndere ese ntó déjigente gabo yi bó ápyéé eta esé.

13 Okamégé esé déké né mmuameno ayi apye esé dékwéne né gabo. Yémbə fére esé né amu danchəmeló. †

14 Mbə ne débó manemmye. Né ebegé ojigé nte gabo yi ate bó apyé ne eta wyé,

* 6:7 Elú wáwálé nnó: Esəwə ayi bó ubeé ánenemmye, ápoó Esəwə ayi abóó mfaá ne mme. † 6:13 Elú wáwálé nnó: Ukwene bə nwe abifo áké, Nénde gefwa jye, uto bye ne nge wye ulú te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

Nte wye Esowó né mfaánebuú ajigé ntó nte gabo wye yi opyé.

15 Yémbó alá jinte gabo ayi até bọ́ ópyé né eta wye wó, Nte wye Esowó ajigé nyé fó ntó nte gabo wye yi opye.”

Jisós alerege nkane debóó manlyáge menyéé kpékpé gétúgέ deporé Esowó délá lérége mmye

16 “Ne yéndégébé deké délyage menyéé kpékpé gétúgέ deporé Esowó, ekagé déla meshwemeshwe nkane bọ́ abi ábwólégé gemegé bwó ópyeé. Ebwó álaá meshwemeshwe eké bọ́ abi ágéne efwyale, nnó bọ́ ákaá nnó ebwó ályá menyéé kpékpé. Me ngarege enyú wáwálé nnó mangé ayi bọ́ ágéne mbó ebwó, gé le awu bwó nsá ne ebwó ábọ́ me mbó.

17 Ne ébégé muú nyú alyagé menyéé kpékpé gétúgέ deporé Esowó, áshwóné ushu bíí, áwaá maweé, ne achá mejwé wuú.

18 Muú nyú apyegé mbó, bọ́ akágé fó nnó alyá menyéé kpékpé, élé Nte wuú Esowó muú akaáge unó bí bọ́ ópyeé bíbí ne akaáge nyé. Ne Nte wuú Esowó muú agéne yéndégenó eyigé ji apyee bíbí, achyegé nyé ji nsá.”

Ekágé muú abya Esowó gétúgέ unó mme (Luk 12:32-34)

19 “Ekagé désélé gefwage nyú dékwígé fa mme, mbaá ayi baá menya ne nfrákán anyéé nyé geji, ne ánjó ntó ágyále gepú ákpé ákpá yendé genó.

20 Genó eyigé yéndémuú abọ́ mampye gelu nnó ábélé gefwa ji né mbaá yi Esowó mbọ́ gefwa alú, mbaá yi baá menya ne nfrákán alá kaágé anye ne ánjó ntó alá kágé gyá gepú ákpá yendégenó.”

21 Nénde, mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metóó wuú ebéé.

Jisós alerege bọ́ gengbógé menyammye (Luk 11:33-36)

22 “Amé mekwaá álu eke etúlékán né menyammye wuú meko. Ne mbógé ame jyé álú chánchá, ebyennó menyammye wye meko abeé ne gengbó.

23 Ne ébégé ame jyé ala apó chánchá menyammye wye meko akwene gemuage-mua. Ne mbógé genó eyi gepye wó ógéne mbaá gekwege gemua, ébyennó

menyammye wye meko alu mmu gekpekpégé gemua.”

Jisós alerege nkane débóó mambé ne Esowó ne unó mme

(Luk 12:22-31)

24 “Muú ama akágé kpá fó defwé mbaá bọ́ apea gébé gemaá. Apyegémbó, apaá nyé ama agboó ne ayifó. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifó. Enyú dekáge nógé fó Esowó ne nka gébé gemaá.

25 Gé ula bi ngarege enyú nnó déchyegé fó gemegé nyú efwyale, désómégé nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyee nyé ndé? Genwáge mekwaá gepwó menyéé wó? Ne menyammye mekwaá apwóó mandeé mamfyé wóó?

26 Pége denywóné, deti depené menyéé, deferege ne débélégé mbwé, yémbó nte nyú muú álu né mfaánebuú achyegé deti menyéé, nnó enyú denjá gemé depwóó deti wóó?

27 Déchyegé fó gemé nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbée yeé bíí uma né amneme ayi Esowó achyé enyú nnó débélé fá mme?

28 Ulannó déchyegé gemegé nyú efwyale gétúgέ mandeé? Pége dégé unóó mewaá ebi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé fó utóó, ukwyége ye mandeé.

29 Yémbó ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alomé akwóné ukoó ebi unóó bina.

30 Mbógé Esowó achyegé bya mewaá bina ukoó ulóúló. Bya ebi fina ulú ubé geyá úgbó átuú áfyé mewe, defereé nnó akágé chyee fó enyú mandeé apwó ndere ji apele bya mewaá? Metóó ewé enyú defyee ne Esowó énené kpaá épwó amu.

31 Désómégé sé désshaágé mmye nnó dényé nyé ndé? Dényuú nyé ndé? Ne defyee nyé ndé?

32 élé bọ́ abi alá pó bọ́ Jus ne anerege matóó né ufóó unó bina. Kaágé nnó Nte nyú Esowó muú alu mfaánebuú akaá me nnó debó mambé ne ubi uko.

33 Ne bógé mbé dékéleé kpé meti ewé Esowó abeé mfwa nyú depyegé unó bi ji ákélege, depyegé mbó, achyegé nyé enyú unó bina uko.

³⁴Ne déchyégé fɔ ɛfwyale né menyammye enyú désómégé gétúgé unó bi geyá, yéndé bií uwyá eti depɔ eti déchwɔ́ ne ubi. Desége fɔ ɛfwyale ɛwé bií ebi chá décho ne ewe fina.”

7

Dépagé mpa bɔ́ ne metɔ́ usɔ́
(Luk 6:37, 38, 41, 42)

¹“Dépagé mpa atɛ ne defya, nnó ékage ɛsɔ́wɔ́ apa awe nyú.

²Néndé gefɔ́ ɛyigé dépane mpa atɛ, wyémbɔ́ ntó ne ɛsɔ́wɔ́ ápane awu nyú. Gefɔ́ ɛyigé démege genó déchyége muú, mbɔ́ntó ne ámege nyɛ áchyéé enyú.

³Ulanó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambɔ́nnnyi nte menjé wyé ɔ́la ɔ́fyéé mekpo ne gabo ayi alu eke mekwɔ́kwɔ́ né dambɔ́nnnyi awye wɔ́mbɔ́?

⁴Ɔ́pyembɔ́ nnó ne ɔ́jɔ́ ne menjé wyé nnó, ‘Léré me nféré wɔ́ maá gejwaá ayi alú wɔ́ né dambɔ́nnnyi’ ayi ɔ́lá géné mekwɔ́kwɔ́ ɛwé ekwere wɔ́mbɔ́ né dambɔ́nnnyi?

⁵Wɔ́ muú dembɔ́lé bɔ́ kpé mbe féré ntó mekwɔ́kwɔ́ ewe elú wɔ́ né dambɔ́nnnyi, ɔ́ké ɔ́gene mbaá cháñéné ne ɔ́féré ekéké gejwaá ɛwé elú menjé wyé né dambɔ́nnnyi.

⁶“Débɔ́gé fɔ́ unó ɛsɔ́wɔ́ déchyé mbaá bɔ́ abi álá bɔ́ gébé ne ji wɔ́. Alu eké bɔ́ mammye. Depyégé mbɔ́ abwɔ́lege mmye áno enyú. Débɔ́gé fɔ́ genó gelógéló déchyége mbaá bɔ́ abi álá eké ukwende, depyégé mbɔ́ ájyárege geji ne uká ábulé né utwɔ́ntwɔ́.

Jisɔ́s alerege nnó ɔ́ké ɔ́kelege genó, gií
ɛsɔ́wɔ́ né mmyemenene
(Luk 11:9-13)

⁷“Gige wyɛ ɛsɔ́wɔ́ gige, achyɛge nyé enyú unó bi dekelege, kelege wyɛ kelege ápyɛ nyé enyú degɛ ubi. Dóoge wyɛ menombi doó, anénege nyɛ enyú ɛwú.

⁸Néndé muú yi agigé genó, asele nyɛ, ne ayi akélégé, agene nyɛ, ne muú yi adogé menómbi, anénege nyé ji ɛwú.

⁹Ndé muú nyú ayi maá wuú agigé ji bred áchyége ji ntaá?

¹⁰Ne ye ebe elé nnó agíí ji meshuú áchyége ji mmyɔ́? *

* **7:10** Elú wáwálé nnó: Bɔ́ Jus aseé manye mmyɔ́.

¹¹Mbɔ́gé enyú ákwaá abi délu bɔ́ nchye, dechyege unó ulúlú mbaá baá nyú, ndé gepyɛ ne Nte nyú ɛsɔ́wɔ́ muú alu né mfaánebuú alá chyége unó ulúlú mbaá bɔ́ abi ágíge ji ubi?

¹²“Depɔ́ deko etire menjɔ́ mbɔ́ delú nnó, pyégé etá bɔ́ wyé genó ɛyigé dekélege nnó ápyɛ eta nyú. Gé mémma mechɔ́ ɛwé mabé Mosis ne bɔ́ ekpávɛ ɛsɔ́wɔ́ ábɔ́ ásamé na.

Menómbi mamkpe né genwá eyi géla
gebyéé elú mámále
(Luk 13:22-30)

¹³“Kóoge né menómbi ɛwé elú mámále néndé ɛwé muú akogé wyɛ ajyɛ né meti negbo elu fuú. Ne gejamégé bɔ́ ákwólege le ɛwú.

¹⁴Yémbɔ́ menombi ɛwé muú ákóge wyé ájyɛé né meti genwá eyi gélagé byé elú mámále ne meti ɛwémbɔ́ épɔ́ kɔ́kɔ́ge. Ne bɔ́ abi ágene ewu ája wɔ́.

Genɔ́ ne umpomé bií
(Luk 6:43, 44)

¹⁵“Sége gébé ne bɔ́ gebyɔ́ abi áké álú bɔ́ ekpávɛ ɛsɔ́wɔ́. Ɔ́gegé ebwɔ́ né ame álú nyameé eké magónhɛme, nsanjí élé ukwaála.

¹⁶Dekage nyé ufɔ́ bɔ́ ebi ebwɔ́ álú né gepɔ́ ɛyigé ebwɔ́ áwyaá, wyɛ ndere ákage genɔ́ né umpomé bií. Muú ákagé jyɛ fɔ́ né dánso ákyé gempomé ɛyigé gegɔ́. Muú ajyɛ fɔ́ né agbójélé ákyé geloge sokoro.

¹⁷Unɔ́ ulúlú uwɔ́me umpomé ulúlú, ebi uboubo uwɔ́me umpomé uboubo.

¹⁸Genɔ́ gelógéló géwómé fɔ́ umpómé uboubo ne eyi gebogebo géwómé fɔ́ umpomé ulúlú.

¹⁹Ne yéndé genɔ́ eyi gélagé wómé umpomé ulúlú mbɔ́ mekɔ́ ákele geji ásaré áfyé mewɛ.

²⁰Mechɔ́ ɛwé me njɔ́ mbɔ́, elú nnó, dékaáge nyé bɔ́ gebyɔ́ abi áké álú bɔ́ ekpávɛ ɛsɔ́wɔ́ né gepɔ́ ɛyigé ebwɔ́ áwyaá.

Jisɔ́s agarege nyé bɔ́ abifɔ́ nnó ji akaágé
ebwɔ́
(Luk 13:25-27)

²¹Jisɔ́s ama jyɛ mbe mánjɔ́gé aké, “Ɔ́pófɔ́ yéndémuú ayi akúu me ‘Ata Ata’, ne anyéé nyé gefwage ɛsɔ́wɔ́. Ele bɔ́ abi ápyé genó

eyigé nte wa Ɛsɔwɔ muú alu né mfaánebuú akélege ne anyé nyé geji.

²² Ne bií mpa Ɛsɔwɔ úkwɔnégé, bɔɔ ájɔ́ge nyé ne me aké, ‘Ata Ata! Pɔ nnó ɛsé ne Ɛsɔwɔ apye dégáre ná bɔɔ mekomejɔ́ ayi atané eta wuú né mabɔ myéé? Déma débuú gejamégé aló nchye ne déma depyéé ntó ukpekpe unó né mabɔ myéé?’

²³ Bií bi mbɔ ngarege ɛbwɔ gbógónó nnó, ‘Kwílege me ushuú ɛnyú bɔɔ abi déla pyéé unó bi Ɛsɔwɔ ákelege, nkágé fɔ ɛnyú!’

Ufɔ́ ánténé upú áped
(Luk 6:46-49)

²⁴ “Ne yéndémuú ayi awuúge unó bi ngare mbɔ uko ne ápyéé ndere ájɔ́ alu ɛké muú dénǵá ayi átené gepú jíí né mfaá ɛtárávé;

²⁵ yé manaá ákwe, mannyi akpe, ne mbyo amyé gepú eyigémbɔ gekwene fɔ, gétúgé átené géjí né mfaá ɛtárávé.

²⁶ Ne yéndémuú ayi awúu mekomejɔ́ wa yina, ne álá pyéé fɔ ndere ákélege; alu ɛké, genkenegé muú ayi atené gepú jíí né mfaá gesɔ́.

²⁷ Manaá ákwegé, mannyi ákpegé, mbyo ammyegé, gepú eyigémbɔ gékwé mme kpakpa!”

Jisɔs alerege nkane muú ayi ajɔ́gé ɛsɔ́

²⁸ Jisɔs anérégé manjɔ́ depɔ ɛtire na, gejamégé bɔɔ abi álú ɛféé ála mano mekpo fuú né gefɔ́ eyíge jí álerege,

²⁹ néndé álerege ne ncha ayi atane mbaá Ɛsɔwɔ ɛpófɔ́ eke ánléré mabé Ɛsɔwɔ.

8

Jisɔs apye muú ubá ató
(Mak 1:40-45; Luk 5:12-16)

¹ Jisɔs anérégé mánlɛre unó bina né mfaá mekwé áshulé mme. Gejamégé bɔɔ ákwɔlé jí.

² Aké ápéle muú ubá fɔ achwɔ́ tó jí mánó mbɛ ushu, anɛ jí mmyé aké, “Ata mbɔgé ɔkelege, pye me nkpea.” *

³ Jisɔs anyaá ɛbwɔ wuú ata jí aké, “Me nkelege, ubá byé ubyé, kpea.” Ténéténé yimbɔ mende yimbɔ akpea.

* **8:2** Elú wáwálé nnó: Né gepɔ́gé bɔɔ Jus muú aké améé uba, ásele jí nnó alú debadeba né mbɛ ushu Ɛsɔwɔ. Apó sé muú ayi áchóme mmyé ne atɛ, ne ákamegé fɔ nnó jí akpe né mmu ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ.

⁴ Jisɔs ajɔ́ ne jí aké, “Ɛkagé ópye muú fɔ akaá genó eyi gépye ne wɔ. Chó léré lé mmyé jyé mbaá mémpyé upɛ Ɛsɔwɔ áchéré agé nnó ɔtó. Ne chyéé genó eyíge ɛbé Mosis ɛjɔ́, mampye bɔɔ ákaá nnó ɔtó.”

Jisɔs apye maá defwé muú kpaá bɔɔ bee Rom ató
(Luk 7:1-10)

⁵ Jisɔs afɛ né meló Kapanɔm, ákwónégé wyé, muú kpaá bɔɔ bee né Rom ajye báne jí ne aló mánɛ jí mmyé, nnó apó jí.

⁶ Aké, “Atá maá defwé wa amee, akɔre ala mmu bélé ne ubalé.”

⁷ Jisɔs ajɔ́ ne jí aké, “Nchwɔ́ pyé nyé jí ató.”

⁸ Ne muú kpaá bɔɔ bee yimbɔ aké, Ata nfu yé muú fɔ ayi ókpéne gepú ɛyá wɔ, yémbɔ wɔ jɔ́ lé genó ne maá defwé wa atoge nyé.

⁹ Elé mentó nwya bɔɔ kpakpa né mbɛ, abi me nwúu ne ɛbwɔ. Ajɔ́gé ne me nnó, “Mpye genó eyi, mpye. Ne nwya ntó bɔɔ bee abi áwúu ne me.” Yé ayi ndé ne njɔ́ge ne jí nnó, “Chó fa ajye, njɔ́gé ne yimbɔ nnó chwɔ́ we, achwɔ́.” Ne njɔ́gé ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyéé géjí.

¹⁰ Jisɔs awúgé mbɔ, byɔ uwɔ jí mmu. Abwɔlé mmyé ajɔ́ ne bɔɔ abi ákwólege jí aké, “Ngarege ɛnyú wáwálé nnó, me nlú danǵé muú ayi áfyéé metɔ́ ne me na, yéé ɛbélé né Isrɛli.

¹¹ Ngarege ɛnyú nnó gejamégé bɔɔ átánege nyé né umɛ malo mme mako ájwɔlé chónchó ne ukwene antɛ se, Abraham, Asek ne Jakɔb manye gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege.

¹² Ne gejamégé bɔɔ Isrɛli abi gefwa eyigé na gebɔ́ gélú eyigé bwɔ áfomege nyé ɛbwɔ dafyé ála mmu ɛpinyá gemua álili, ányéé mánjéné.”

¹³ Jisɔs anérégé manjɔ́ unó bina ajɔ́ ye ne muú kpaá bɔɔ bee yimbɔ aké, “Kéré meso né gepú jyéé, ɔkamé nnó Ɛsɔwɔ akaáge pye maá wyé ató, chó yéndégenó gébéé wyembɔ.” Wyé ndere Jisɔs ajɔ́ mbɔ maá defwé yimbɔ ató.

Jisɔs apye gejamégé bɔɔ mamée ató
(Mak 1:29-34; Luk 4:38-41)

14 Ne Jis̄s alyaágé eféé, afé né gepúgé Pita, ndere akpené mmu, agé mmá mendée Pita né mfaá ukwó bélé, amee njaja gefwine.

15 Jis̄s ajye tá ebwó wuú. Ténéténé yimbó gefwine gebyé ji mmye, akwilé ka akéle menyéé achyé ji.

16 Nkwale akwónégé b́óó áchwó ne gejamégé b́óó bwó abi aló nchye áchyége ebwó efwyale mbaá Jis̄s. Ne Jis̄s anyá aló nchye bimbó ne mekomejó wuú, átané b́óó bimbó mmye ne apye abi ámée ako átoó.

17 Jis̄s apye unó bi nnó genó eyigé Asaya muú ekpávé Es̄wá ajó nyá átome ne ji gebé wáwálé nnó, “Aferé esé né ubale, apye mamée se ábyé.”

*Genwágé ankwólé Jis̄s
(Luk 9:57-62)*

18 Jis̄s agégé nkane gejamégé b́óó géchwó ńóó ji mme, ajó ne baá utóó bií aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.”

19 Gemege nnó ebwó áchyaá, menleré mabé Es̄wá f́ó, achwó mbaá Jis̄s aké, “Ménleré, nkelege nnó me nkwólégé wó déyyégé yéndé mbaá ayi oyyé.”

20 Jis̄s ashúú ji meko né nekanémejó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyóné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

21 Ne maá utóó Jis̄s ayi ama ajó ne ji aké, “Ata gó njyé nnii kpé nte wa ne nchwó.”

22 Jis̄s ashúú ji meko aké, “Gó b́óó abi álú eké áwuú b́óó ánií mewu bwó, wó kwóle me.”

*Jis̄s anyá mbyonnyi atené
(Mak 4:35-41; Luk 8:22-25)*

23 Ndere Jis̄s akpene mmu ékpe, baá utóó bií ákwólé ji nnó áchyaá ajye égbé géntóógé mewaá.

24 Ndere ebwó áchyaáge, mbyonnyi metometo átané mbelepo aló mammye. Amye kpaá apye ngbannyi ado ékpe éla mankemanke, yémbó Jis̄s ábó abelege ji gejya.

25 Ne ebwó ajye peé ji aké, “Ata poó esé, déchwó nó nnyi.”

26 Jis̄s ajó ne ebwó aké, “Défóó ndé? Metóó ewé enyú défyéé ne me épó ne unó.” Ajóógé mbó akwilé ka, anyá mbyo nnyi

yimbó nnó áténé! Atené, mbaá akwené tómeé.

27 Mechó ewé épye baá utóó bií ála mano mekpo fuú ajóoge ne ate aké, “Ndé gefóge muú ná, ayi anyáge yé mbyo nnyi ne ngba nnyi áwuú ji?”

Jis̄s abú aló nchye átané ande f́ó aped mmye

(Mak 5:1-20; Luk 8:26-39)

28 Jis̄s ne baá utóó bií áchyagé gentóógé mewaá, afé né gebagé mewaá Gadaren. Akwónégé éwu, ande f́ó ápeá abi aló nchye áchyége ebwó efwyale átané né manómé b́óó mbaá ayi ebwó ájwólege áchwó báne Jis̄s. Ande bimbó apye efó kpaá te b́óó ákámégé sé mánkógé né meti ewémbó.

29 Ndere ebwó ágené Jis̄s, áló mánkálegé aké, “Wó Maá Es̄wá, óbó ndé mechó ne esé? Óchwó chye esé efwyale ayi gébége eyige Es̄wá áchye esé gélage kwóne wó?”

30 Eké épyembó, nfóné mekwende f́ó nébó nényéé éféé kwókwólé,

31 aló nchye abi álú ande bimbó né mmye áne Jis̄s mmye aké, “Mbógé óbuúge esé, te esé déjye dékpé né nfóné mekwende eniné mbó.”

32 Jis̄s ajóó yé ne abi aké, “Tánége déjye.” Aló nchye bimbó átané ajye kpé nfóné mekwende eniné mbó né mmye. Eféé mbó nfóné mekwende eniné mbó nésóó ne gatelé, né shulé mékwe né kwe mmu gentóoge mewaá né nyú manaá négbo.

33 Ambamé mekwende eyimbó, ágégé ndere epyéé, ábó gatelé afé né meló ágaré genó eyi gépyéé ne ande bimbó.

34 Awúgé mbó, meló meko etané manjye báne Jis̄s, égégé ji éne ji mmye nnó ályáá mewaá bwó.

9

*Jis̄s apye muú úchanchi atóó
(Mak 2:1-12; Luk 5:17-26)*

1 Jis̄s alyágé b́óó meló Gadaren, ákeré meso né mbále gentóógé mewaá, akpe ekpée achyaá afé né meló ewé ji ájwólege wyé.

2 Akwónégé wyé, b́óó f́ó ákpá muú úchanchi f́ó né uló afé ne ji eta wuú nnó apyé ji átoó. Ne Jis̄s agégé nnó b́óó bimbó áfyéé matóó ne ji wáwálé nnó ji akaáge pye muú úchanchi yimbó atóó, aké ne mende

úchánchi yimbò, “Maá wa, gbaré metòó, òfògé, ájiiinte gabo wyeé.”

³ Ewéna epye ánléré mabé Eṣòwò fò abi álú wyeé álò mangígé até nnó, “Mende yina abòó fò mameé mmye ne Eṣòwò wó.”

⁴ Jisòs akaá genó eyigé ebwó áférége, ne agíí ebwó aké, “Ulannó enyú déwya uféré uboubo né mmu matòó nyú?”

⁵ Ndé gelu pere manjòó, ‘Nnó ájiiinte gabo wyeé’, waá manjòó nnó, ‘Kwile téné ké?’

⁶ Nkẹlege mámpye enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá. Eféé ajòó yé ne muú úchánchi yimbò aké, “Kwilé ka kpa uló byeé chó mmu.”

⁷ Muú úchánchi yimbò atóó, akwilé ka akpá uló bií awulé né gepú jíí.

⁸ Bòó ágégé genó eyigé pyé, efó ékwó ebwó matòó. Àlò mamfége Eṣòwò gétúgé gefoge uto ebi jíí achyéé akwaá.

Jisòs akuú Levi ndere maá utòó wuú (Mak 2:13-17; Luk 5:27-32)

⁹ Jisòs alyágé mbaá yimbò, ákene ájyeyé, agé mende fò ayi akamege Matyo ménselé ñkamakpo. Jíí ajwólé né melú utòó wuú, Jisòs akuú jíí aké, “Kwólé me.” Ne akwilé ka alò mankwólé jíí.

¹⁰ Ewyágé, Matyo ane Jisòs né gepú jíí, ndere Jisòs ajwólé ányeyé menyeyé ne baá utòó bií, gejamégé ánselé ñkamakpo ne bòó ubeé áchwó bane bò Jisòs ányeyé menyeyé ne ebwó.

¹¹ Bòó Farasi fò ágégé mbò, ágíí baá utòó Jisòs aké, “Ulannó ne ménléré enyú anyeyé menyeyé ne ánselé ñkamakpo ne bòó ubeé?”

¹² Jisòs awúgé genó eyigé ebwó ágíí baá utòó bií, ató ebwó neka aké, “Bòó abi alá meé, ákélégé fò muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.”

¹³ “Chóge dégi dékaá genó eyigé ñwe Eṣòwò agaré esé. Asá wye nnó, genó eyigé me nkélege, gelu nnó ákwaá ágene ate meshwe épófó upé manpyege eta wa. Kaáge nnó nchwó kú fò bòó abi álú cho né mbe ushu Eṣòwò wó, nchwó lé mánkú bòó abi ápyeyé ubeé.”

Nkwé manlya menyeyé kpékpé (Mak 2:18-22; Luk 5:33-39)

¹⁴ Baá utòó Jón ménwyaá bòó manaá Eṣòwò áchwó gíí Jisòs aké, “Ulannó esé ne bòó Farasi délyáge menyeyé kpékpé gétúgé

depòré Eṣòwò ne baá utòó byé alá pye fò mbò?”

¹⁵ Jisòs ashuíí ebwó meko aké, “Nnó ájeyé menò neba ályage menyeyé kpékpé ayi menò neba alu ne ebwó? Cháchá. Yémbò gébé gebeyé nye eyigé menò neba alá beyé nyé sé ne ebwó, éféé ne ályage nyé menyeyé kpékpé né mboó gébé gétúgé depòré Eṣòwò.”

¹⁶ Ne muú akaágé sé fò gebagé ndeé geke akwómé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyegé mbò, gebagé ndeé eyigémbò génywerege nye gépye ndeé yimbò egyalé dòó.

¹⁷ Elómé fò ntó nnó muú akpá mmòó make áfáné mmu ukwéne unò mmòó ébi akwyeyé ne meko menya. Apyegé mbò, mmòó mimbò mabene nyé mapye ukwene unò mmòó ebimbò ugbò ne mmòó mawule mme. Muú abogé mmòó make afyeyé lé né mmu unò mmòó uke. Apyegé mbò mmòó ne unò mmòó ubéé nye chánéné.

Maá Jaròs ne mendée ayi atáá nku Jisòs (Mak 5:21-43; Luk 8:40-56)

¹⁸ Ndere Jisòs alú jóoge ne ebwó, aké ápele, muú kpaá fò achwó kwé jíí uká, alò manjòó ne jíí aké, “Maá wa ayi mendée agbo mbò wye nana. Nné wò mmye, Ata chwó ñere jíí ebwò mmye, apege nye.”

¹⁹ Jisòs akwilé ka ne baá utòó bií ákwòle mende yimbò.

²⁰ Ndere ájyeyé, mendée yi agéne me efwyale dòó ayi manoó mabò matanégé jíí mbe málé anmè áfyá ne ápeá, achwó jíí né meso ata manó nku wuú.

²¹ Elé jíí abò aferé me né metòó wuú nnó, “Mbogé ntagé yé lé nku wuú, ntoge nye.”

²² Jisòs abwólé mmye agé mendée yimbò ajòó ne jíí aké, “Gbaré metòó maá wa, otòó gétúgé ofyeyé metòó wye ne me.” Ténéténé yimbò mendée yimbò atóó.

²³ Jisòs akoó yé afé né gepúgé muú kpaá yimbò. Akwónégé né gepúge Jaròs, agé bòó ndere álíle ne gejamégé abifò nkane ákwéle ubeé áfómege ambya.

²⁴ Ajòó ne ebwó aké, “Chógé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.” Jisòs ajòógé mbò, bòó bimbò álò manjwáné jíí jwané.

25 Ne Jis̄s abúgέ b̄ó bimb̄o ako átánégé dafye, ákpe mmu ágbaré ebw̄o mes̄o mendée yimb̄o, apye ji apeé, akwilé ka.

26 Ne nḡo mech̄o ewéná akw̄o akw̄oné mal̄o mako né gebagé mewaá eyígemb̄o.

Jis̄s apye b̄ó ame nónómé apea ágéne

27 Ndere Jis̄s alyaá gepúgέ Jar̄s ajyεé, b̄ó ame nónómé f̄o apea ál̄o mankwólégé ji ábεége aké, “Jis̄s, Mpyáne Dεvid gé es̄e meshwε.”

28 Jis̄s akwónégé né mmu gepú eyigé ji ajwólége ande bimb̄o ájye báne ji. Jis̄s agií ebw̄o aké, “Nnó enyú défyεé mat̄ó ne me nnó nkage pye enyú dégέne?” Akamé aké, “Ata défyε.”

29 Akámégé mb̄o, Jis̄s ata ame bw̄o aké, “Ébε wyé ndere enyú défyεé met̄ó ne me.”

30 B̄ó bimb̄o ál̄o mángéné mbaá. Ne Jis̄s aji ebw̄o etu aké, “Ékagé dépye muú ákaá mech̄o ewena.”

31 Yémb̄o ájyégé akage cho met̄ó ápye nḡo Jis̄s akw̄o akw̄oné mal̄o mako gétúgέ ut̄ó bí ji apye eta bw̄o.

Jis̄s apye mbú aj̄óge mej̄ó

32 Ne wye ndere ande bina makp̄o ápeá ályaá ájyεé, b̄ó f̄o áchw̄o ne muú f̄o mbaá Jis̄s ayi mel̄o nchye apye ji álaá mbú.

33 Jis̄s abúgέ mel̄o nchye yimb̄o, mbú yimb̄o al̄o mej̄ó manj̄ógé. Ne gejamégé b̄ó abi álú éfεé ágégé mb̄o, matye mawá ebw̄o meno ál̄o manj̄ógé aké, “Délú danjé gef̄oge gen̄o eyina gepye fana né mel̄o Isr̄eli.”

34 Yémb̄o b̄ó Farasi áj̄ó aké, “Élé danch̄omel̄o mfwa ál̄o nchye ne achyεé ji ut̄o nnó abúgέ ál̄o nchye”.

Jis̄s agéne b̄ó meshwε

35 Jis̄s alyage efεé akene ajyεé né mal̄o ayi k̄ok̄ó ne ayi kpakpa, alerege b̄ó mekomej̄ó Es̄w̄o né mmu macha mmyemenene b̄ó Jus. Ama agarege nt̄ó b̄ó abya mel̄ómél̄o nkane Es̄w̄o ágbárege gefwa jí. Apyεé nt̄ó b̄ó abi ámeé mamée uf̄óuf̄ó átóoge.

36 Ndere Jis̄s agéné gejamégé b̄ó abi áchw̄ó eta wuú, meshwε akw̄o ji met̄ó d̄ó gétúgέ b̄ó bimb̄o, néndé efwyale bw̄o ejaá d̄ó, álá mbyambya eké máḡome ayi álá p̄o ne mémbamé.

37 Efεé ne áj̄ó ne baá ut̄ó bí aké, “Mbwé mamferé ajá d̄ó ne b̄ó ut̄ó abi áférege ája w̄ó.

38 Nége mmye mbaá Es̄w̄o mb̄ó mek̄ó nnó at̄ó b̄ó ut̄ó abif̄o nnó áchw̄ó áferé mbwé wuú.”

10

Jis̄s ajya ángbá bí áfyáneapéa

(Mak 3:13-19; Luk 6:12-16)

1 Ne bí úma Jis̄s akuú ángbá bí áfyáneapeá, áchw̄oge achyεé ebw̄o ut̄o ebi ábuú al̄o nchye né mmye b̄ó ne mampye b̄ó abi ámeé mamée uf̄ó uf̄ó átóoge.

2 Gé mab̄o ángbá Jis̄s áfyáneapéa na. Ayi mbe akamege Simun (ákúu ji nt̄ó nnó Pita) ne meḡm̄o wuú Andru, Jεmsi ne J̄on baá Seb̄edee.

3 Filip ne Batolomyo, T̄omasi ne Matyo ayi álú ménselé ḡkamakpo, Jεmsi maá Alf̄s, Tadiȳs ne

4 Simun muú ukógé ayi ammyεé nnó b̄ó bí ábε mmyemmye bw̄o ne Judas Iscarot ayi achyεé Jis̄s man̄kwaá.

Jis̄s at̄ó ángbá áfyáneapéa nnó ápye ut̄ó bí

(Mak 6:7-13; Luk 9:1-6)

5 Jis̄s agare ebw̄o bina aké, “Ment̄ome enyú dafye. Déjyεé mb̄o dékpegé f̄o mal̄o b̄ó abi álá p̄o b̄ó Jus ye né gebagé mewaá Samariya.

6 Chóge lé né mbaá b̄ó Isr̄eli. Ebw̄o álú eké máḡome ayi ánome.

7 Dégarégé ebw̄o nnó gébé eyigé Es̄w̄o ágbárege gefwa ne b̄ó bí géla kw̄okwólé.

8 Pyεége b̄ó mameé átóogé, peége b̄ó abi ágboó akérégé né geḡwá, pyεége nt̄ó b̄ó ubá átóogé, búge ál̄o nchye abi áchyεégé b̄ó efwyale né mmye. Nchyeé enyú ut̄o mampye un̄o bi, déchyé ḡka w̄ó, chóge dépyégé nt̄ó mbaá b̄ó dégigé ḡka.

9 Ékagé déjyεé ne yéndé gef̄oge ḡka né mmu uba nku nyú.

10 Muú nyú ákpagé f̄o gébagé neke, yé ébélé nkú ayichá, yé un̄o uká ne met̄ó neke, néndé áb̄o manchyé muú ut̄ó gen̄o eyigé ji ab̄ó mambé ne géjí.

11 Yéndé mel̄o ewé dékpené, kélege muú yi áb̄ó gejeé mansε enyú nnó déjw̄ole ne ji, jwólégé wye efεé kpaá te délyáge mel̄o ewémb̄o.

12 Dekpɛgɛ mmu gepú eyimbɔ, támege bɔɔ abi álú mmu nnó, 'Méjé Ɛsɔwɔ ébé ne enyú.'

13 Ne mbɔgɛ bɔɔ abi álú mmu ásege enyú chánéné, nége mmye nnó méjé Ɛsɔwɔ élá ne ébwɔ, mbɔgɛ alá se ntó enyú wɔ, nége mmye nnó Ɛsɔwɔ áse méjé wuú.

14 Mbɔgɛ muú alá se enyú yé ebe élé manwú mekomejɔɔ nyú wɔ, déké deta-nege melɔ ewémbɔ yé ebe lé gepú eyigémbɔ kwége mpúpú eyi élú enyú uká ne délyaa déjye.

15 Ne me ngarege enyú wáwálé nnó, bií unɔɔ mpa, Ɛsɔwɔ agené nyé bɔɔ Sodom ne Gomara meshwe apwɔ bɔɔ melɔ ewé éshyaá manwú mekomejɔɔ enyú."

Jisɔs agare angbá bií efwyale ewé ébwɔ agéne nye

(Mak 13:9-13; Luk 21:12-17)

16 Aké, "Wuúge, mentɔme enyú mbaá bɔɔ mme nkane mágónheme né mpú uk-waála, kaágé chánéné nkane dékene ne bége nyaáme dékélégé mpa.

17 Sége gébé, néndé bɔɔ ápyéne nye enyú áfé ne enyú né eso ákpakpa melɔ ne ádóo nyé enyú baá unɔɔ né macha mmyemenene bwɔ.

18 Ne ájame nye enyú áfé né mbe ushu bɔ gómeha ne afwa melɔ gétúgé délú ankwale ba, ápyegé mbɔ ébyennó degé mbɔ lé meti mangaré ébwɔ ne bɔɔ abi alá pó bɔɔ Jus mekomejɔɔ wa.

19 Gébége ásege enyú ájyegé né macha eso, déchyegé menyammye nyú efwyale, dégígé nnó dejoge nye nnó néndé gebe eyígé mbɔ gékwónégé Ɛsɔwɔ achyegé nyé enyú genó eyígé débɔɔ manjɔɔ.

20 Njogé mbɔ néndé, uchu mejɔɔ ebí enyú déjoge nyé úbéé fɔ ebí nyú, élé Mendoó Ukpea ewé Nte nyú Ɛsɔwɔ atóme nyé ne égarége nye enyú genó eyígé débɔɔ manjɔɔ.

21 Ne gebé eyígé mbɔntó, anmó áchyége nyé atéé anmó nnó áwá. Ante áchyége nyé baá bwɔ nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne amamá bwɔ ne ante bwɔ mampye nnó áwá ébwɔ.

22 Bɔɔ ako ápaá nye enyú gétúgé délú bɔɔ ba. Yémbɔ yéndémuú ayi akogé metɔɔ te kwyakwya áférege nye ji né efwyale gabo.

23 Yéndé melɔ ewé bɔɔ áchyegé enyú efwyale kwilége wyé wáwá déjyé ewé chá. Kaágé wáwálé nnó, gemégé nnó déké maló Isréli mako mampye utɔɔ ba, me Maá Nte Mekwaá nchwɔ nyé.

24 Kaágé nnó maá nwe akaágé fɔ nwe ápwɔ menleré wuú, ye maá defwé anjeáge fɔ gemé apwɔ muú ayi abɔɔ ji.

25 Maá nwe aferégé fɔ nnó ápyéne nye galógáló ne ji apwɔ menleré wuú ne maá defwe ntó aferégé fɔ nnó ápyéne nye galógáló ne ji apwɔ muú ayi abɔɔ ji. Mbɔgɛ bɔɔ ákage nwa matɔɔ akuú me ayi nlu nte ula gepú Ɛsɔwɔ nnó nlú danchameló (Belsébab) ne enyú bɔɔ ula gepú ba yé, ákúu nyé enyú ufɔɔ mabɔ ufɔɔ ámi mabɔɔ mapwɔɔ amu. *

Muú ayi débɔɔ mamfɔ lé Ɛsɔwɔ épɔfɔ mek-wad

(Luk 12:2-7)

26 "Défógé ye muú fɔ, genó fɔ gépó eyigé ákwérége géjí bɔɔ alá géné nye, ye eyigé ábigé bɔɔ alá kágé nye gépó.

27 Unó bi ngárege mbɔ enyú né metɔɔ utuú, gárege úbí gbɔnɔnɔ ne ebi dewuú mbɔ enyú enyú garege ubi mbaá bɔɔ ako áwúu.

28 Défógé fɔ bɔɔ. Ébwɔ ákage wá lé muú wáne, akágé wá fɔ méndóo wuú. Fógé lé Ɛsɔwɔ muú awyaá utó manwá muú chóncho ne méndóo áfyé mmu ntoné mewé.

29 Gege baá denwyóné abi aname ne nka eyi élá fuú yé genó wɔ. Yémbɔ yé ama ayi átánege né mfaá akwé ayi Nte nyú Ɛsɔwɔ alá kaá wɔ apó.

30 Mbɔntó ne élú ne enyú, Ɛsɔwɔ akaá mpa dénkaaré mejwe eti délú yéndémuú nyú mekpo.

31 Défógé fɔ genó eyigé bɔɔ apyé nye eta nyú, enyú denjeá gemé né mbe ushuú Ɛsɔwɔ depwɔ ekwɔ denwyóné.

Muú ayi áfyé metɔɔ ne Kras ne ayi ashya ji

(Luk 12:8, 9)

32 "Ne yéndémuú ayi ágárege gbónónó né mbe ushu bɔɔ nnó alu muú wa, mentó ngarege nyé gbónónó mbaá Nte wa muú álú né mfaánebuú nnó ji alu muú wa.

* 10:25 Elú wáwálé nnó: Belsébab élé mabɔ danchameló ami fɔ pé ntó né 12:27.

³³ Yémbò, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bòó nnó ji apó fò muú wa, bií mpa Esòwò, mentó nshyaá nyé ji né mbe ushu Nte wa muú alu né mfaánebuú nnó ji apó fò muú wa.

Mekomejò Jisòs achwó ne mawámé épòfò nesò

(Luk 12:51-53; 14:26, 27)

³⁴ “Enyú déferégé fò nnó menchwó fá mme mampye bòó ábé nesò ne ate, nchwó lé mampye bòó ámmyé né ate.

³⁵ Nchwó pyé nnó maá ayi mende ámmyé ne nte wuú, ayi mendée ámmyé ne mmá wuú. Mendée menò ammye ne ñmogétá wuú.

³⁶ Ne bòó mawámé muú átanégé elé né ula gepú bií.

³⁷ Muú abògé gejeé ne mma wuú yélé ne nte wuú gépwògé gejeé eyi abòó ne me, ebyennó akwane fò mambé menkwòle wa wó. Ne muú abògé gejeé ne maá wuú ayi mende yélé ayi mendée gépwògé gejeé eyi abòó ne me òkwane mambé menkwòle wa wó.

³⁸ Ne mbògé muú álá kame mamkpa gekwa jíí akwòlege me wó, ebyennó akwane fò mambé menkwòle wa wó.” †

³⁹ Muú ayi akélege mampóó genwá jíí, ji yimbò ne ágbóó nye, ne ayi akelege maníí genwá jíí getú ya ebyennó òbòó nye genwá eyi gélagé byé.

Esòwò achyège nye nsa mbaá muú yi asele muú utòó wuú ne nechóchó (Mak 9:41)

⁴⁰ “Yéndémuú ayi asele enyú ne metòó megómégó ebyennó ase mbò le me, ne muú ayi ásele me ase mbò lé Esòwò muú átòme me.

⁴¹ Yéndémuú ntó ayi asele muú ekpávè Esòwò ne metòó megómégó elé akaá nnó alu muú utòó Esòwò, Esòwò achyège nye ji nsa wye ndere achyège muú ekpávè wuú. Muú ayi asele muú yi apyéé genó eyigé Esòwò akélege, asele nsa wye nkane ayi Esòwò achyège muú yimbò.

⁴² Ne muú ayi achyège ñkò manaá makwe mbaá muú ama né geluagé abi alu ankwòle

ba, yé ayi alú byábyá né amè bòó, ngarege enyú wáwálé abòó nye nsa.”

11

Bòó dentòó Jòn menwyaá bòó manaá Esòwò (Luk 7:18-35)

¹ Ne gébégé Jisòs anéré mangaré baá utòó bií makpo áfyanéápeá genó eyigé ebwó ábòó mampye, alyaa melú ewémbò afé né maló bòó Jus ayi fò né gebagé mewaa Gálilí nnó álérégé ne ámá ágárégé ntó ebwó abya melóméló.

² Né gébé eyigémbò ntó Jòn menwyaá bòó manaá Esòwò abò akpe denò. Awúgé unó bi Jisòs, Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa, apyéé, ató baá utòó bií abifò nnó ájye ágíí ákaa gefògé muú ayi ji álú.

³ Ajyé gé ágíí Jisòs aké, “Wò ne ólú muú ayi abò alú manchwó wá esé dégilé ayichá?”

⁴ Ne Jisòs ashuu ebwó meko aké, “Choge dégare Jòn unó bi enyú déwuú bòó ájoge ne ebi enyú ambòó dékpané amè dégene.

⁵ Bòó amè nónómé ágéne, ubwéré, ukwilé úkéne, bòó abi ámeé ubá átóó, bòó matu gbégbé álò manwúgé, abi ágboó ápeé, ne ubyá bòó úwú abya melóméló.

⁶ Meje ébé ne muú yi alá pò ne dembyó né metòó gétú yá.”

Jisòs agare bòó gefògé muú ayi Jòn alu

⁷ Ndere baá utòó Jòn ályaa ájyéé, Jisòs alò manjòó depòre Jòn ne gejamégé bòó abi álú eféé aké, “Tégé gébégé enyú déjye nya né mashwòne, defe mange ndé gefògé muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne áténe egbe ewe ne ewe?

⁸ Mbògé mbò fò wó, deféré nnó dejyé gé ndé gefògé muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandeé malómáló? Chyaá-o. Dekaa fò nnó bòó abi áfyéé ufòó mandeé yimbò ájwòlege lé né mmu dachi afwa bó wó?

⁹ Ne enyú défé yé éwú manjye gé waá? Elé muú ekpávè Esòwò? Eh, gé muú yi enyú dégené mbò. Ngare enyú wáwálé nnó, aneá geme apwò yéndémuú ekpávè Esòwò.

¹⁰ Elé Jòn yina ne ábò ásamé gétú jíí nnó Esòwò aké, ‘Wuúgé, ntòme nyé muú dentòó

† 10:38 Elú wáwálé nnó: Gekwa gelú mbaá ayi bòó Rom áwane nya bòó abi atoó makpo ne ebwó, mamkpa gekwa akwòle Jisòs, ula úlú nnó mange efwyale ewé ekáge chwó muú yé ebe elé ne negbo getu jíí. * 11:10 Elú wáwálé nnó: “Wò” né melò ñwe ewéna, atene mbaá muú ayi Esòwò akwere ji ela gefwa.

wa ayi abó nyé mbe ne wə manchwə kwyé meti wye’.” *

11 Jisəs afé mbe ajoge aké, “Kaáge wáwálé nnó, né geluágé bɔ́o ako abi ándée ábyené, ye muú ayi ajeá gеме eke Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ apó. Yémbɔ muú ayi alá fuú ye genó wó né geluágé abi Ɛsɔwɔ abeé mfwa bwó ajeá gеме apwó Jɔn.

12 Gefwa eyigé Ɛsɔwɔ ágbárege gejyeé mbe ne eshye elo né gébé eyigé Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ agarege mekomejɔ́ Ɛsɔwɔ, ekwone bií ebi fina. Ne bɔ́o abi amyé mankpe wye, amyé ne eshye. †

13 Gemége nnó Jɔn áchwó áló utó bií, bɔ́o ηwe abi Mosis asame ne abi bɔ́o ekpávé Ɛsɔwɔ ako ábó mé mbe ágare unó bi upyeé nye né gébé eyina.

14 Ne mbogé dékelege mankame ne genó eyigé me njó, goge me ngare enyú nnó Jɔn ne alu Elija ayi bɔ́o ekpávé Ɛsɔwɔ abo ajó nnó achwó.”

15 Muú yi áwyaá matu mawú, áwú.

16 “Mmege na kpé nyje enina ne ndé? Nélú nkane baá melo abi ájwəle né metó melo, akuú ate aηme bwó aké,

17 ‘Esé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé, dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’ ”

18 Njoge mbɔ́o néndé, Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ achwó nyá, ji ányuú fɔ́o mmó, ne gebé eyigé fɔ́o alyage menyéé kpékpé gétúgé depərə Ɛsɔwɔ getu eyigémbɔ́o, bɔ́o aké, “Awyaá meló nchye.”

19 “Me Maá Nte Mekwaá nchwó, nnye menyéé, nnyu mmó gbene, enyú deké péle muú genɔ́o ne menyúú mmó yi, mejeé ánselé ηkamakpo ne mejeé bɔ́o ubeé. Yémbɔ ákaágé nnó denгарé Ɛsɔwɔ etiré muú áwyaá delu cho né unó ulúú ebi ji ápyeé.”

*Maló ayi alá áfyéé mató ne Jisəs wó
(Luk 10:13-15)*

20 Bɔ́o abi álú né maló ayi Jisəs ápye nyá ukpékpé ufélekpá wye, ályaá fɔ́o mámpyége gabo wó. Ewena epye Jisəs aló manshulege ebwó ndo.

21 Ake, “Utóηkwa ubé nye ne enyú bɔ́o meló Korasin, utóηkwa ubé ntó ne enyú bɔ́o Betsada néndé, ukpékpé ufélekpá ebi

mpye eta nyú, mbɔ́o mpye nyá ubi mbaá bɔ́o Tiya ne Sidon mbɔ́o ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matwə né mekpə mánleré nnó ályaá gabo ebwó.

22 Ngárege enyú wáwálé nnó, bií unó mpa Ɛsɔwɔ, Ɛsɔwɔ agene nye bɔ́o Tiya ne abi Sidon meshwe apwə enyú.

23 Ne enyú bɔ́o Kapanom, déferé nnó dékwəme nye ηgə dɔ́o? Gebyo, Ɛsɔwɔ awáne nye enyú gelu degbo dékwəné melo áwuú bɔ́o. Néndé, ukpékpé ufélekpá ebi mpye na eta nyú, mbó mpye ubi mbaá bɔ́o Sodom, mbó Ɛsɔwɔ áwaá nya fə ebwó wó, ábó álú ábe té fina.

24 Ngarege enyú wáwálé nno, bií unó mpa Ɛsɔwɔ, Ɛsɔwɔ agene nye bɔ́o Sodom meshwe apwə enyú.”

*Jisəs aké ‘Muú yi aksege ugbeé mmye
achwó eta wáá’
(Luk 10:21, 22)*

25 Wyéé né gébé eyigémbɔ́o, Jisəs anemmye aké, “Nte wa, Ata ayi abɔ́o mfaá ne mme, mfeé wə dɔ́o, nkane opyeé nnó depə etire detome ne me debe bibií mbaá bɔ́o denjá ne abi ákaá ηwe dɔ́o. Jnené deti gbógónó mbaá bɔ́o abi alá kaáge ye genó nnó ákaá.

26 Elu wáwálé Nte wa, mbɔ́o ne wəmbɔ́o ókelé nnó ébé.”

27 Ama jɔ́o ne bɔ́o aké, “Nte wa achye me unó uko ne ye muú ayi akaáge gefogé muú ayi Maá alú ápó, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaáge gefogé muú eyigé Nte alu ápó ekose Maá ne bɔ́o abi ji ájyaá nnó ápye ebwó ákaá Nte wuú.

28 Enyú ako abi depwaá gétúgé dékpané matuú efwyale ayi ánoó enyú, chwəge eta wa, nsele áji nchye enyú ugbeé mmye.

29 Chyége gemenge nyú eta wa degí géno eyige nlérege, néndé me nlu nyame ne mbwégé fɔ́o mmye. Dépyégémbɔ́o, debɔ́o nye ugbeé mmye.

30 Genó eyigé ngarege enyú nnó dépye gejwerege fə ne eyigé nchyége enyú nnó dékpá genó fə.”

12

*Nkwé ayi bií uwyáá bɔ́o Jus
(Mak 2:23-28; Luk 6:1-5)*

† 11:12 Elí wáwálé nnó: Melo ηwe ewéna, né bɔ́o ηwe bifó ájɔ́o cha. Pe TEV, RSV ne abifó ntó.

¹ Ebelé ye wó, né bií uwyaá fɔ Jisɔs ne baá utɔ́ bií ákoóge né mekɔ́ gefɔ́ge nchi fɔ eyi ákuú nnó wid. Mesa abɔ ammye baá utɔ́ bií. Apye ebwɔ́ álo mánkógé nchi eyimbó ányéé.

² Ekwɔ́ bɔ́ Farasi fɔ ágegé mbɔ, ájɔ́ ne Jisɔs áké, “Gé ebé se ékámé fɔ́ nnó baá utɔ́ byé ákɔ́ nchi bií uwyaá wó.”

³ Ne Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko áké, “Enyú délú danjú né mmu ηwe Eswɔ́wɔ́ dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bɔ́ bií wó?”

⁴ Akpe nyá mmu echa upe Eswɔ́wɔ́ abɔ́ bred ayi achyege matame mbaá Eswɔ́wɔ́, anyé ne bɔ́ abi álu ne ji. Elú ebé nnó muú yicha abɔ́ fɔ́ manyé menyé yimbó wó ekosé ámpye upe Eswɔ́wɔ́ ne ányé.”

⁵ Ama gií áké, “Délú danjú ebé Mosis ewé eké, ámpye upe né echa upe Eswɔ́wɔ́ ákwene ebé bií uwyaá, ebé ewé éké muú apyegé fɔ́ utɔ́ bií uwyaá. Nkane ebwɔ́ ápye utɔ́ né bií uwyaá ákwe ebe ewémbɔ. Yémbɔ ebé Mosis ewémbɔ egbaré fɔ́ ebwɔ́ nnó ápye utɔ́ bií uwyaá wó?”

⁶ Gógé ngaré ye enyú nnó muú alu fa ayi ápwɔ́ ye bélé echa upe Eswɔ́wɔ́.

⁷ Nwe Eswɔ́wɔ́ ajɔ́ áké, ‘Genó eyigé Eswɔ́wɔ́ ákélege gélú nnó dégéné ate meshwe épófó lé mámpye upe eta wuú’. Mbógé debó dékaá mekomejɔ́ yina, mbó enyú déjɔ́ fɔ́ nnó bɔ́ abi ála pye gyéé wó ákwé mpa.

⁸ Kaáge ye nnó, me Maá Nte Mekwaá ne nlu Ata ayi abɔ́ bií uwyaá.”

*Jisɔs apye mende yi ebwɔ́ egboó ji atoo
(Mak 3:1-6; Luk 6:6-11)*

⁹ Jisɔs ályágé éféé, ajye kpe né echa mmyemenene bwɔ́.

¹⁰ Mende fɔ́ ayi ebwɔ́ egboó ji abɔ́ alú wye. Éféé mbɔntó, bɔ́ fɔ́ abi ákélege meti mánjɔ́ nnó Jisɔs ápye genó gebo alú wye. Agií Jisɔs áké, “Nnó ebé se ékamé nnó ápyeé muú atoo né bií uwyaá?”

¹¹ Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko áké, “Mbógé muú nyú awyaá egɔ́nme, ne ekwegé mmu gepyeé bií uwyaá, nnó áférége ewu?”

¹² Ne mekwaá áyi aneá geme ápwɔ́ egɔ́nme ye! Ndere elúmbɔ, ebé egbarége fɔ́ muú nnó apoóge fɔ́ nte menme bií uwyaá.

¹³ Éféé ne Jisɔs ájɔ́ ne mende ayi ebwɔ́ egboó ji áké, “Nyaá ebwɔ́ wye.” Anyágé,

ténéténé ebwɔ́ wuú etoo ekere mebe nkane ewe fɔ́.

¹⁴ Bɔ́ Farasi abi álu eféé ágegé mbɔ, átané ájye áso mala nnó ápye Jisɔs áwá.

Eswɔ́wɔ́ ajya Jisɔs nnó abé muú utɔ́ wuú

¹⁵ Ne Jisɔs akaagé nnó ájɔ́ geju manwá ji, alyaa mbaá yimbó afé mbaá yicha. Gejamége bɔ́ ákwɔlé ji, apye abi ámeé ako átoó.

¹⁶ Ne aji ebwɔ́ etu áké, “Ekagé ájye ágaré bɔ́ depɔ́ eti.”

¹⁷ Jisɔs ájɔ́ mbɔ nnó mechó ewé Eswɔ́wɔ́ apyeé Asaya muú ekpávé wuú ájɔ́ ébé wáwálé

¹⁸ nnó, “Gé muú utɔ́ wa ayi njyaá na, mbɔ gejeé ne ji,

apyeé metoó egoó me doó, nchyege nye ji uto Mendoó wa, ne agarége nye bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus nnó me mpyeé nye ebwɔ́ átene cho né mbe ushu wa.

¹⁹ Abéé fɔ́ muú mawáme, ne ménjɔ́ mejɔ́, abéé muú ayi ala awuú fɔ́ mejɔ́ wuú né meló tametame.

²⁰ Ajógé fɔ́ mejɔ́ metometo ne bɔ́ abi áwyaá matoó dada, ne ápyeé fɔ́ matoó áso ubya bɔ́ ne abi ágene efwyale.

Wyembó ne abéé ne bɔ́ kpaá te apye nye wáwálé wuú apwɔ́ unoó uko.

²¹ Ne bɔ́ malo mme meko ánerége nye matoó ne ji mambó genwá.”

Jisɔs apó fɔ́ ula uma ne Belsɔ́bɔ́ mfwa aló nchye

(Mak 3:20-30; Luk 11:14-23)

²² Ewyágé, bɔ́ fɔ́ áchwɔ́ ne muú ayi meló nchye ápyé ji álaá mbú ne ame nónómé mbaá Jisɔs. Apye ji atoó álo mángéné mbaá, ajoge mejɔ́.

²³ Genó eyigé Jisɔs apye, gépye gejamége bɔ́ abi álu wye matye mawá ebwɔ́ meno álo mángigé ate áké, “Nnó mpyáne Devid áwu alú mánchwɔ́ nkane mempoó se na waá?”

²⁴ Ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi áwúgé nnó Jisɔs apye muú ayi meló nchye áchyége ji efwyale atoó, álo mánjɔ́ áké, “Elé Belsɔ́bɔ́ mfwa aló nchye ne áchyége ji utó nnó ábúge bɔ́ aló nchye mmye.”

²⁵ Jisɔs ákaá genó eyigé ebwɔ́ áférége, ajɔ́ ne ebwɔ́ áké, “Yéndé meló ewé bɔ́ álá pó

meko ama, éténégé. Ne yéndé ulaá gepú ebi ummye ne atε ulaá tyatya.

²⁶ Ne mbágé nte meló nchye aké abuu ayifo, ebyennó gefwage danchomeló gekaré mmye ne épyémbó nnó ne geji gétené?

²⁷ Mbágé Belsebób ne achyεge me utó mamferé bós aló nchye mmye, waá achyége bós enyú utó mámferege bós aló nchye mmye? Ne mbágé enyú dekame fós nnó Belsebób ne achyε ebwó utó aferege bós aló nchye ne mmye wó, ebwó ambós ne álérege nye nnó enyú délu gyé né genó eyigé dejógé mbó ne me.” *

²⁸ Ne mbágé élé né Mendoó Esowó ne mbuu bós aló nchye mmye, kaáge nnó gefwage Esowó gélo mé fá ne enyú.

²⁹ Muú ákaágé kpe fós gepúgé meto muú ájó genó mbágé alá bómbe áwé ji wó. Ekosé nnó abágé mbe awεge ji ne ákaágé kpe ájó yéndégenó.

³⁰ Yéndémuú ayi alá pó ula uma ne me, alu muú mawame wa, ne yéndémuú ntó ayi alá poóge me manyweré bós, atya ebwó tyaá nnó abε tεte ne Esowó.

³¹ Kaáge nnó Esowó ajigente yéndé gabo ne mejós mebomebo ewé bós ájógé ne atε. Yémbó ájigé fós nte mejós mebomebo ewé bós ájógé atome ne Mendoó Ukpea.

³² Esowó ájigé nye nte yéndé mejós mebomebo ewé muú ájógé atome ne Maá Nte Mekwaá yémbó ájigé fós nte mejós mebomebo ewé muú ájógé atome ne Mendoó Ukpea. Yé ebélé fa mme yina ne ayi achwós.

Genós ne umpomé bií (Luk 6:43-45)

³³ Désége nnó umpome genós ulóme, debó manse ntó nnó genós geji ambós gelóme. Ne désége nnó genós gélo me fós ebyennó umpome bií ntó ulóme fós, néndé akaáge genós né mbaá umpome bií géji géwóme.

³⁴ Enyú abi délu éke mmyó épyémbó nnó ne déjó galógáló ne muú ayi enyú délu bós abo? Néndé, genó eyi gélu muú metós géji ne gétánege ji meno.

³⁵ Muú melóméló ájógé depó delódeló eti délu ji né metós, muú mebomebo ájógé depó debodebo eti délu ji metós.

³⁶ Kaáge wáwálé nnó, bií unós mpa Esowó yéndémuú ágarege nye ula bi ji ájó yéndé gechugé mejós gebogebo eyi gétané ji meno.

³⁷ Néndé ye mpa akwilege wó, ye akwene wó, ásóó ji lé né uchu mejós byε.

Bós ákelege Jisós apyé ufélekpa (Mak 8:11, 12; Luk 11:29-32)

³⁸ Jisós ájógé mbó, ánlere mabe Esowó ne bós Farasi fós ájóó ne ji áké, “Ménlere, pye ufélekpa ese dégé, manlere nnó utó byε utané mbaá Esowó.”

³⁹ Jisós ashuu ebwó meko aké, “Enyú njye eniné na debó, delu bós abi átií meso ne Esowó. Dekelege me nléré enyú ufélekpa, yémbó yé uma nlérégé fós, wye lé ufélekpa Jona muú ekpávε Esowó ne me nlérege nye enyú.

⁴⁰ Wye nkane Jona ábelé ndó elé né mmu une mekwóle, mbántó ne áníge nye me Maá Nte Mekwaá mbélé ndó elé utuú ne njwamese né mme.

⁴¹ Bií unós mpa Esowó, bós meló Ninεve ákwilege nye áshulé enyú bós njye enina ndo nnó dépye gabo, néndé, ákwóré nya matós bwó ákame né Esowó gébége Jona ágaré ebwó mekomejóó Esowó. Góge mpye enyú dékaá nnó, muú alu né metós metós nyú ayi ágarége mekomejóó apwó Jona yémbó dékélégé fós mánkwóré.

⁴² Bií unós mpa Esowó, mfwa mendée né meló Sheba ákwilege nye ashule bós njye enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tεte ewu áchwó wú unó bi mfwa Solomun áleré nya bós ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbó né metós metós enyú ayi álérege mekomejóó ne déngá apwós mfwa Solomun yémbó défyéé fós matu manwúge.”

Meló nchye ayi akeré meso (Luk 11:24-26)

⁴³ Jisós afé mbe ajóge aké, “Abúgé meló nchye atanege muú mmye, alá yia yiáge né mmu mashwóne ákelege melu ewe ajwólege. Ákelege alá ge wó,

* **12:27** Elú wáwálé nnó: “Belsebób” élé mabó amifo, ami ákuú danchomeló pé ntó né 10:25.

⁴⁴ ajógé ne gemε jíí aké, ‘Nkerege meso mbaá ayi mbɔ nlu.’ Akerege meso agegé nnó melu ewémbɔ élú mewa, áshwa eia pópó ákwyεé ábelé,

⁴⁵ akerege, afé ase áló nchye abifɔ akénéama abi abɔɔ apwɔɔ ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefɔɔ eyígé muú yimbɔ ábεé gebɔɔ gépwɔ eyígé mbεmbe. Wye na ne epye nye ne enyú nyjené bɔɔ abo bina.”

Jisɔs aléré ufɔɔ bɔɔ abi álú aɲmó bíí ne mma wuú

(Mak 3:31-35; Luk 8:19-21)

⁴⁶ Ne nkane Jisɔs alú jyεé mbe manjɔɔ mejɔɔ ne bɔɔ bimbɔ, mma wuú ne aɲmó bíí áchwɔ́ téne dafye ákelege manjɔɔ mejɔɔ ne ji.

⁴⁷ Muú fɔ akulé agare ji aké, “Ge mma wye ne aɲmó byεé álú mbɔ dafye téne ákelege manjɔɔ mejɔɔ ne wɔ.” †

⁴⁸ Jisɔs ashúú muú yimbɔ meko aké, “Ndé bɔ́ álú mma wa ne aɲmó ba?”

⁴⁹ Abwεé ebwɔ asá mbaá baá utɔɔ bíí aké, “Gégé mma wa ne aɲmó ba ná.”

⁵⁰ Nendé, yéndémuú ayi apye genó eyigé Nte wa muú alu né mfaánebuú ákelege, ji yimbɔ ne alu mma wa ne menjɔ́ mó wa.

13

Nekanémejɔɔ mentya mbwe

(Mak 4:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Wye né bíí bimbɔ, Jisɔs atané né gepú eyigé ji abó alú wye, ashulé ajye jwólé né mbale géntoógé mewaá.

² Gejamégé bɔɔ ákwɔ́lé ji afé ewu. Ji ágégé nnó bɔɔ bimbɔ ájá dɔɔ, ajye kpe ajwólé mmu ékpée ewé élú né mbále nnyi. Bɔɔ bimbɔ ako átené né mbale géntoógé mewaá.

³ Alo manleré ebwɔ́ gejamégé unó né makamejɔɔ. Ató neka eníné mbe aké, “Bíí uma mepyε makɔɔ fɔ afé manjye tya mbwé né mekɔɔ wuú.

⁴ Ndere átyaá ajyεé, amé mbwé áyifɔ ákwé né maá meti ayi ákoge wye, denywané dégégé déchwɔ́ chwé dényé.

⁵ Amé áyifɔ́ ákwé né mfaá mme etárávε mbaá ayi mme álá jaá wye wɔ. Ebelé yεé wɔ́ áchií. Ne élé mme álá jaá wye wɔ,

⁶ ημεé étyégé, εdo mbwé yimbɔ, ne élé maka álá kpe mme chánchá wɔ, adé agbó.

⁷ Amé áyifɔ́ ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbɔ géwé gekweré mbwé yimbɔ meshíí ejo agbó.

⁸ Yémbɔ amé ayifɔ́ ákwé né mme melómélɔ́, áchií áwé, chánchá, áfyε ulɔ. Ayifɔ́ áfyε usaá ulɔ uta, áyifɔ́ áfyεé usaá ulɔ uléé, ne áyifɔ́ áfyεé ulɔ esaá meso efya ápwɔ nkane ábó ápené.”

⁹ Jisɔs ánerégé manto nekanemejɔɔ eníne na aké, “Muú yi áwyaá matu mawú, áwú”.

Ula bi Jisɔs atóme makamejɔɔ

(Mak 4:10-12; Luk 8:9, 10)

¹⁰ Jisɔs ánerégé mántó nekanémejɔɔ enina, baá utɔɔ bíí ajye gií ji aké, “Ata ula nnó wɔ́ alérége bɔɔ bina né makamejɔɔ?”

¹¹ Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Élé enyú ne Esɔwɔ́ apyé nnó dékaá wáwálé depɔ́ etiré délú nya bíbíí ndere ji ágbárege nye gefwa jíí. Yémbɔ ji anene fɔ́ deti gbógónɔ́ mbaá bɔɔ abifɔ́ nnó ebwɔ́ akaá wɔ́.

¹² Néndé, yéndémuú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwɔ́ nnó abé ne gejamé. Ne muú ayi álá pó, yé ékéké ewé ji awya, áséle nye eta wuú.

¹³ Gégé ula bi menlérege ebwɔ́ né makamejɔɔ na, áwyaá amε mangé, yémbɔ ágéné fɔ́, áwyaá matu mánwú yémbɔ áwuú fɔ́, ye mankaá ákaágé fɔ́ cháchá.

¹⁴ Ne ndere ebwɔ́ ápyεé mbɔ, genó eyigé Esɔwɔ́ apye Asaya muú ekpávε wuú ajɔɔ nyá getane wáwálé, nnó,

‘Enyú dénénege nye matu manwú mekomejɔɔ wa yémbɔ dekaágé ula, défyε nye amε mangé unó ebí mpye yémbɔ dégéné fɔ́.

¹⁵ Néndé bɔɔ bina aɲea matɔɔ, awyaá matu mmeé.

Akwere amε bwɔ́ né depɔ́ré Esɔwɔ́, mbagé epɔ́ mbɔ fɔ́ wɔ́, mbɔ ágéne mbaá ne amε bwɔ́, áwuú ne matu bwɔ́ ákaá chánchá ákwɔ́ré matɔɔ ákeré eta wa nnó mpye ebwɔ́ apɔ́.’

¹⁶ Enyú dewya éfwɔ́, néndé, amε nyú ágéne ne matu nyú ntó áwú.

¹⁷ Kaáge wáwálé nnó gejamégé bɔɔ ekpávε Esɔwɔ́ ne bɔɔ abi álú cho né mbe

† 12:47 Élú wáwálé nnó: Né bɔ́ ηwe ukwene bifɔ́ malo yina apɔ́ wye.

ushu Εσωω, ákélé nya meti mangé unó bi enyú dégéne mbw, yémbw áγε wó, ne manwú unó bi enyú déwuú mbw yémbw áwuú wó.”

Jisws agare baá utóo bií ula nekanémejóo mentya mbwe

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹⁸ Jisws afé mbe mánjógé aké, “Wúge ye ula nekanémejóo mentya mbwe.

¹⁹ Mbwe ayi akwené né maá metí ayi ákoóge wye alu éke bós abi áwúgé mekomejóo Εσωω ayi ágárege nkane Εσωω ágbárege gefwa jíí alá ákaágé ula, danchomeló achwó aferé ji né mmu matóo bwó.

²⁰ Ne mbwe ayi ákwené né mfaá mme etárávé, álu eké bós abi áwúgé mekomejóo Εσωω ténéténé yimbw, áse ji ne nechóhó.

²¹ Yémbw, mekomejóo yimbw akpé fó ebwó mmu matóo chánchá wó, awyágé mano. Gébége álógé mangé efwyale ndere bós ápaá ebwó gétúgé mekomejóo Εσωω, ájá mmye meso.

²² Ne mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshíí ejomé, álu eké muú ayi áwugé mekomejóo Εσωω, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwóo ne gefwa, ujo mekomejóo yimbw upyéé ji áwó umpome ulóuló wó.

²³ Mbwé ayi ákwené né mme melóméló, alu eké bós abi áwugé mekomejóo Εσωω, ákaágé ula. Mekomejóo yimbw akwórége genwáge ebwó gebéé eké mbwé ayi áchií áwéné chánchá afyéé gejamégu uló. Ayifo áfyéé usaá uló uta ayifo usaá uléé, ne ayifo esaá meso efya.”

Nekanémejóo mancha ami muú mawámé apéné mmu mekóo mbwe

²⁴ Jisws ama tó nekanémejóo enínefó aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege gelu eké nekanémejóo eníne na. Mende fó ape mbwé melóméló né mekóo wuú.

²⁵ Ne bií fó ndere mbóo mekóo yimbw, apene mbwé yimbw, muú mawámé wuú akwilé ne utuú ayi yéndémuú abelé geja, ajye pe ntó mancha né mpu mbwé yimbw, alya afé.

²⁶ Ne gébége mbwé yimbw áchií áwene afyéé ame, ne bós ágéné nnó mancha ntó ne mawene mbwó né mekóo.

²⁷ Eféé ne bós utóo mende yimbw ájye gií ji áké, ‘Ata pò opena lé mbwé áyi álú melóméló né mekóo wye? Ne mancha matané efó wyé?’

²⁸ Ashuú ebwó meko aké, ‘Ebe nye lé muú mawámé wa ne ajye pe mancha mimbw.’ Bós utóo bimbw ágií ji áké, ‘Nnó okelégé ese déjyé degoó mancha mimbw?’

²⁹ Mende yimbw ashuú ebwó meko aké, ‘Ngba, debógé mangoó mancha yimbw nana, dechome nye ne mbwe yimbw degoó.

³⁰ Góge áji awe chonchó ne mbwe, gébége mbwe ákwónégé mamferé ngarege nye bós abi áferégé nnó ábó mbe ágoó mancha mimbw áwé uboubw afyéé né mewe, ne áferé mbwe afyéé mmu meke ákpá áchwó ábélé mfaá gélalé.’ ”

Nekanémejóo mbwé ayi ákuú ji Mosta

(Mak 4:30-32; Luk 13:18, 19)

³¹ Jisws ama tó neka enínefó aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege gélú eké nekanémejóo eníne na. Mende fó ape nyiné gempome genóo eyigé ákuú nnó mosta né mekóo wuú.

³² Nnyiné gempome eyigémbw géne gépwó amé mbwé ayifó. Yémbw gébége néchií néwé, népwó baá unóo abifó abi ápené nébwólé gekpékpégé genóo eyigé denywóné déshíge, déténege anyua bwó wyé.”

Nekanémejóo Yis

(Luk 13:20, 21)

³³ Jisws ama tó nekanémejóo eníne fó aké, “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege fa mme gelú eké yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abwó achwaré ne gejamégu flawa abelé kpaá te flawa meko amuále.”

Ula ébi Jisws alerege né makámejóo

(Mak 4:33, 34)

³⁴ Né gejamégu ndwó eyi Jisws abwó alerege nya unó bina ne gejamégu ebifó mbaá bós, alerege lé né makámejóo. Alérége nyá fó bós bimbw genóge fó ayi alá tóme nekanémejóo wó.

³⁵ Atome nyá makámejóo yina nnó genó eyigé muú ekpávé Εσωω fó abwó ajóo gébé wáwálé. Ajóo nya aké, “Me njógé nye mejóo ne ebwó né makámejóo, nlerege ebwó unó bi Εσωω abelé bibí te gébége ji akwyé mme.”

Jis̄as agaré ula nekanémej̄óó mancha ami muú mawámé apené né mek̄óó

³⁶ Jis̄as alya gejamégé b̄óó bim̄b̄o ajye kpe mmu gepú ne baá ut̄óó bií. Eféé ne baá ut̄óó bií ágií ji áké, “Nte sé, gare ese ula nekanémej̄óó mancha mi muú mawámé apené né mek̄óó.”

³⁷ Ashuú ebw̄ó meko aké, “Muú yi apene mbwe melóméló yimb̄o élé Maá Nte Mekwaá.”

³⁸ Mek̄óó ewémb̄o etené mbaá mme meko, ne mbwe melóméló yimb̄o atené mbaá b̄óó gefwage Es̄ow̄o. Mancha matené mbaá b̄óó danch̄ameló.

³⁹ Ne muú mawámé ayi apene mancha élé danch̄ameló. Mamferé mbwe atené mbaá gébé eyigé mme yina abyéé. Ne abi áférege mbwe yimb̄o élé makiénné Es̄ow̄o.

⁴⁰ Wye nkane ánywérege mancha uboubo áfyé né mewε, mb̄antó ne ápyéé nye ne b̄óó danch̄amelo gébége mme yina abyéé.

⁴¹ Gébé eyigémb̄o, me Maá Nte Mekwaá nt̄ome nye makiénné ya, áfé ájya b̄óó abi ápye ate ákpéne né gabo ne abi álá akp̄ege mabe áfere né mpu b̄óó gefwa ya.

⁴² Makiénné yimb̄o áferégé ebw̄ó, áfomé mmu gekp̄ékp̄égé ntoné mewε. Eféé mb̄o ne ebw̄ó álilí nye, ányé man̄éné.

⁴³ Gébé eyigémb̄o gep̄ogé b̄óó abi álú cho né mbe ushu Es̄ow̄o gégénége nye éké m̄h̄m̄éé né gefwage nte bw̄ó Es̄ow̄o. Muú ayi awyaá matu awú ch̄ánéné.

Nekanémej̄óó genógé ŋka eyi ábií

⁴⁴ Jis̄as ama tó nekanémej̄óó eniné f̄ó aké, “Gefwa eyigé Es̄ow̄o ágbárege fa mme gélú éke nekanémej̄óó eniné na. Muú f̄o age genógé ŋka eyigé ábií né melu mme, agege abí geji ch̄ánchá alya, áfé ne gejamégé nechóchó. Akp̄ó yéndégenó eyigé ji awyaá ajye na melu mme ewémb̄o.”

Nekanémej̄óó ntaá eniné né jamé ŋka

⁴⁵ Ama ato neka enínef̄ó aké, “Gefwa eyigé Es̄ow̄o ágbárege fa mme gélú ntó éké nekanémej̄óó eninéna. Menk̄ene gese f̄o akene akelege mataá ayi ajamé ŋka d̄óó mana.

⁴⁶ Agégé né máa eniné né jamé ŋka, ajye kpo unó bi ji awya uko anna néni”

Nekanémej̄óó dansa

⁴⁷ Jis̄as ama ató neka eniné na aké, “Gefwa eyigé Es̄ow̄o ágbárege fa mme gélú éké nekanémej̄óó eninéna. Anwané meshuú f̄ó, áso dansa né nnyi.

⁴⁸ Ndere ásoó meshuú ese wye uf̄óuf̄óó, ágégé nnó meshuú ese wye d̄óó, aja ákwó né mapea mewaá. Ajya eyi melóméló áfyé mmu uba ne eyi mebomebo atuú ágbε.

⁴⁹ Wye mb̄o ntó ne ebéé nye bií mpa Es̄ow̄o gébége mme abyéé. Makiénné Es̄ow̄o áchw̄ó fére nye b̄óó abi ápyéé gabo né mpu abi ápyéé genó eyigé Es̄ow̄o akélege.

⁵⁰ Aferégé ebw̄ó, áfómege mmu gekp̄ékp̄égé ntoné mewε. Alaá wye álilí, ányé man̄éné.”

Jis̄as aj̄oge dep̄o etiré deke ne etiré gekwéne

⁵¹ Jis̄as agií baá ut̄óó bií aké, “P̄o enyú dékaá dep̄o etiré na ch̄ánéné?” Akamé áké, “Eh dekaá.”

⁵² Aj̄óó ye ne ebw̄ó aké, “Yéndé menleré mabe Es̄ow̄o ayi ágií ndere Es̄ow̄o ágbárege gefwa jí fa mme, alu éké mb̄óó gepú ayi akaáge unó Es̄ow̄o bi uke ne ebi gekwéne ebi úlú né mmu maá gepú ayi ji ábélege unó bií wye.”

B̄óó Nasaret ábya Jis̄as

(Mak 6:1-6; Luk 4:16-30)

⁵³ Jis̄as anérégé manleré makamej̄óó yi, alyaá melu ewémb̄o,

⁵⁴ akeré meso né melo wuú. Ndere alóó manlerégé b̄óó mekomej̄óó Es̄ow̄o né mmu echa mmyemenene bw̄ó, ála mano mekpo fuú ágige ate áké, “Ndé muú áchyeé ji gef̄óógé den̄gá eti? Ne utó mampye ukp̄ékp̄é ufélekpa bina?”

⁵⁵ P̄o maá men̄w̄oné upú na? P̄o M̄eri ne alu mma wuú? P̄o nnó āh̄mo bií abi ande élé J̄emsi, Josef, Simun, ne Judas?

⁵⁶ Ne p̄o āh̄mo bií abi andée álu na fa ne esé? Ne ji atané ye ef̄ó ne gejamégé den̄ga etirena?”

⁵⁷ Né getú eyigémb̄o, ábya ji, yémb̄o Jis̄as aj̄óó ne ebw̄ó aké, “Anoge muú ekp̄ávε Es̄ow̄o yéndé mbaá. Wye élé b̄óó melo wuú ne abi ula gepú bií ne ála nóge ji.”

⁵⁸ Ne téé mbaá ála áfyéé f̄ó met̄óó ne ji w̄ó, ji ntó ápye f̄o gejamégé ufélekpa né melo wuú w̄ó.

14

Negbo né Jɔn Menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ (Mak 6:14-29; Luk 9:7-9)

¹ Né gébé eyigémbɔ Hɛrɔd muú alu muú kpaá né gebagé mewaa Galilií, ji awúgɛ ɲgɔ ukpékpé unó bi Jisɔs ápyéé,

² ajóó ne bɔ́o abi apyéé utóó ne ji aké, “Élé Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ. Ɛsɔwɔ apye ji akwilé né negbo. Ge ula bi ji awya utó mampye ufélékpa”

³ Hɛrɔd aferé mbɔ néndé ji ne ápyéé nnó ágbaré Jɔn áwé áfyé né mmu gepúgɛ denɔ, gétúgɛ agaré gabo ayi Hɛrɔd apyéé nnó aferé Hɛrɔdyas mendée menmo wuú Filip abá. *

⁴ Né gébége Hɛrɔd aselé Hɛrɔdyas né neba, Jɔn agarege ji aké, “Ébé Ɛsɔwɔ ekame fɔ́ nnó wɔ́ ɔse mendée menmo wye ɔbá wɔ́.”

⁵ Hɛrɔd akelé meti manwá Jɔn, yémbɔ afo bɔ́o Jus, néndé ebwó akame nya nnó Jɔn alu muú ekpávé Ɛsɔwɔ.

⁶ Ne né bií ebi Hɛrɔd anéné epaá mante bií ebi ábyéné ji, maá Hɛrɔdyas mesɔ mendée, abé mabeé malómáló né mbe ushu bɔ́o abi áchwɔ́ nyé epaá ewémbɔ kpaá te metó megɔmegɔ epye Hɛrɔd,

⁷ ajóó ne maá yimbɔ aké, “Nkelé nnó, Nchyege wɔ́ yénde genó eyigé ɔkelege nnó menchye wɔ́.”

⁸ Maá yimbɔ ase majye mma wuú ajye jóó ne mfwa Hɛrɔd aké, “Fye mekpo Jɔn menwyaá bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ fa né gebagé nkpagene nana.”

⁹ Mechó ewéna epye Hɛrɔd alá jóó, yémbɔ élé ji akele mé né mbe ushu ankéé bií abi áchwɔ́ epaá, akágé sé nkane amáge kwóre mejóó wuú. Aké bɔ́o bee ápye genó eyigé maá yimbɔ ajóó.

¹⁰ Ajye ásó mekpo Jɔn né mmu gepúgɛ denɔ áchwɔ́ ne ewú.

¹¹ Anérégɛ afyé ewú né gebagé nkpagene áchwɔ́ chyé maá yimbɔ mendée, ase ajye chyé mbaá mma wuú.

¹² Ne baá utóó Jɔn áchwɔ́ kpá genkwá jii ajye nií. Ajye ágare Jisɔs nkane epye ne Jɔn.

Jisɔs achyéé delé bɔ́o áta menyéé (Mak 6:30-44; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)

¹³ Jisɔs awúgɛ abya negboné Jɔn, alyaa melu ewémbɔ ájye kpe mmu ekpée ne baá

utóó bií, áfé né mbaá ayi álú bɔ́mbɔ, nnó ebwó ábɛ ewú ebwó ebwó. Yémbɔ bɔ́o áwúgɛ nnó akpe ekpée ale jyɛ, átané né umɛ malɔ́ áke ne uka ákwɔlege ji.

¹⁴ Jisɔs átanégɛ mmu ekpée, mankwó ma-pea mewaa, agé gejamégɛ bɔ́o, ne meshwe akwó ji metóó gétúgɛ ebwó, apye ebwó atoó mbaá mameé ayi ebwó ábɔ́ amée.

¹⁵ Ndere nkwale akwónége baá utóó bií ájyɛ báne ji aké, “Ata bií úfé ne mbaá yina alu eke mashwone, lyaá bɔ́o bina ájyɛ áná menyéé né baá malɔ́ ayi álú fa kwókwólé ányé.”

¹⁶ Jisɔs ashúú ebwó meko aké, “Ngé fɔ́ ula bi ebwó ájyɛ kéle menyéé wɔ́. Ɛnyú ambɔ́o chyége ebwó genó ányéé.”

¹⁷ Baá utóó bií aké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshuú épea fa, ye genó eyigécha gepó.”

¹⁸ Jisɔs aké ne ebwó, “Chwɔ́ge me ne éji.”

¹⁹ Agaré gejamégɛ bɔ́o bimbɔ aké ájwólé né dambyanja, asé ntóo bred eyimbɔ étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú achyéé matame mbaá Ɛsɔwɔ agyá éjí ubauba achyéé baá utóó bií, nnó ákaré mbaá gejamégɛ bɔ́o bimbɔ.

²⁰ Yéndémuú ányé ágbeé. Ne baá utóó bií áke ányweré ayi álaá, ágbeé usá úfyáneupeá.

²¹ Mpa bɔ́o abi ányé menyéé yimbɔ mbɔgɛ alá gbéé fɔ́ ándée ne baá wɔ́, ande ebwó ebwó álú delé bɔ́o átáa.

Jisɔs aké mfaá mekɔ manaá (Mak 6:45-52; Jɔn 6:15-21)

²² Epyégɛ mbɔ, Jisɔs aké baá utóó bií ákpe ekpée ábɔ́ mbe áchyaágɛ gentoógɛ mewaa. Ji ala meso agare bɔ́o nnó ebwó ákéré né upú bwó.

²³ Anérégɛ mangaré ebwó nnó ákéré, akwó afé mfaá mékwé jimbií manemmye. Alu éwu jimbií kpaá te nkwale akwóné.

²⁴ Né gébé eyigémbɔ ekpée ewé ekpané baá utóó bií éfé mé tete metóó nnyi. Mbyo ammye ne ewu, apyéé ngbannyi adoó ewu egbé ewé ne ewé.

²⁵ Elɔ́ né gejejégébi kpaá te dondo, Jisɔs ákéné mfaá mekɔ manaá manjye báne ebwó.

* **14:3** Elú wáwálé nnó: Filip alú meso Hɛrɔd. Ji abá Hɛrɔdyas. Ebelege Hɛrɔd afere Hɛrɔdyas mendée Filip, abá.

26 Baá utóó bií áké ágéne nkane ji akéne achwó mfaá meko manaá, εφο εκwó εbwó matóó ákálege áwére áké “Meló ο ό, meló ο ό”.

27 Τένέτέné yimbo Jisós ajóó ne εbwó aké, “Élé me, gbarege matóó nyú, défoge.”

28 Pita ashúú ji meko aké, “Ata mbogé nnó ele wó wáwálé pye me ntó nshulé nke mfaá meko manaá nchwó mbané wó.”

29 Jisós aké ne ji, “Shulé chwó, ajóge mbó.” Pita atané mmu ekpée ashule nnyi alo mánkené mfaá meko manaá manjye báne ji.

30 Ne nkane ágéné mbyo nnyi ammye ne eshye, εφο εκwó ji metóó ne alo manke mmu nnyi. Akalé áké, “Ata, póó me.”

31 Jisós asá εbwó ténéτέné yimbo agbare ji, ajóó aké, “É é metóó ewé ofyεé ne me elú dada, waá aké wó oβε ne dembyo né metóó.”

32 Εbwó ákpégé né mmu ekpée, mbyo yimbo apwá.

33 Εφέé ne bóó abi álú mmu ekpée ánogé Jisós, ajóógé áké, “Wáwálé wó olu Maá Εσωω.”

Jisós apye bóó mameé átoó né Genésáret (Mak 6:53-56)

34 Bó Jisós ánerégé manchyaá gentóógé mewaá eyigémbo, ákwóné né melo Genesaret.

35 Ne bóó abi álú εφέé ákaá nnó gé Jisós na, alo meko né malo ayi álú né gebagé mewaá eyigémbo geko. Bóó bimbo ákpá yé bóó abi ámeé ako áchwó ne εbwó mbaá Jisós.

36 Άνε Jisós mmye nnó agó εbwó áta lé mano nkú jíí. Ne yéndémuú nemeé ayi ataá mano nkú Jisós atóó.

15

Jisós agarege unó bi ukwene ante bóó Jus áleré (Mak 7:1-13)

1 Bóó Farasi ne anleré mabé Εσωω fo átané Jerosale áfé mbaá Jisós agíí ji áké,

2 “Ulannó ne baá utóó bye ályaa mankwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Pe εbwó áshwónégé fó amu gefóó eyigé ukwene ante sé ajóó nnó εsé dépyégé ne dényégé menyéé.”

3 Jisós awúgé mbó ashúú εbwó meko aké, “Enyú ntó delyaa mabe ayi Εσωω aké

débélégé, dela kwólé lé unó bi ukwene ante nyú álerége?

4 Desε ndere Εσωω ajóó nnó, ‘Nógé mma wye ne nte wye.’ Ne ajóó ntó nnó, ‘Mbogé muú ajógé mejóó mebo ne mma wuú yé élé ne nte wuú ábó manwá ji.’

5 Yémbo né εgbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbogé muú abegé ne genó eyigé ji akage póó mma wuú yéé εbélé nte wuú ne geji, ‘Agaré lé nnó anyé mé meno manchye geji mbaá Εσωω.’

6 Apyεgembó abóó sé manleré enógé, apóó mmá wuú ne nte wuú manchyeé εbwó geji wó. Wyembó ne enyú desεle mabe Εσωω ne gembya gétúgé gepó eyigé ukwene ante nyú áleré.

7 Enyú bóó dembwólé, Asaya muú ekpávε Εσωω abó alu cho gébégé agaré nyá mekomejóó Εσωω atomé ne enyú nnó,

8 “Bóó bina ánogé me ne ubómeno, yémbo ánogé fó me né mmu matóó bwó cháchá.

9 Enógé ewé εbwó ánoge me elú detú, nénde ásele unó ukwene ante bwó álerege eké mabe ya.”

Unó bi upye mekwaá álá beé fó cho né mbe ushuú Εσωω (Mak 7:14-23)

10 Jisós akuú njuné bóó eniné mbó nechwó eta wuú, aké, “Wúge genó eyigé menkelege mangaré enyú ne kaáge nnó.

11 Unó bi upye muú álá beé cho né mbe ushuú Εσωω, upó fó εbi ukpéne ji né meno, élé eyi getanege ji né meno.”

12 Jisós ajógé mbó baá utóó bií ake mmye afíí ji agíí áké, “Okaá nnó genó eyigé wó ojóó mbó gepye bóó Farasi áso matóó wó?”

13 Jisós ashúú εbwó meko aké, “Nte wa muú alu né mfaánebuú agoóge nye yéndé genóó eyigé ji alá pεé wó.

14 Dechyεgé gemεge nyú εfwyale gétúgé bóó Farasi bimbo. Εbwó álú bóó ame nónómé abi ajame abifó meti. Ne mbogé muú ayi ame anómé ji, ajame nte muú ame nónómé meti, εbwó ako ákwéne mmu gepyεé.”

15 Jisós ajógé mbó, Pita agíí ji aké, “Garé εsé ula nekanémejóó eniné wó otome na nnó, epófó unó bi ukpene muú né meno ne upyεé ji álá beé fó cho né mbe ushuú Εσωω.”

16 Jis̄s aké ne ebwó nnó, Enyú ntó delú defóó pó eké até?

17 Enyú dekaá fó nnó, yéndégenó eyi gekpéne né meno gékoóge le né unε ne getané wó? Geji gepyéé fó nnó muú ábε debadeba né mbε ushu Es̄wá.

18 Yémbá unó bi útánege muú né meno utanege ji né mmu metóó, ubi ne upye ji abεé debadeba né mbε ushuú Es̄wá.

19 Elé né metóó ne uféré uboubo utanege, ubi ne upye b́ó áwáne atε, ákwene maló, ánáne manáne tametame, ájo εjo, átenege ntésé gebyó, ne manchoge mabó atε.

20 Gé unó bi upyεε muú ála bεé fó cho né mbε ushuú Es̄wá na. Mbógé muú anyεgé menyéé amu deba epyé fó nnó ji ábεgé cho né mbε ushuú Es̄wá.

*Mendée ayi áfyéé metóó ne Jis̄s
(Mak 7:24-30)*

21 B́ó Jis̄s ályaá efεé, áfé né gebagé mewaá Tiya ne Sidón.

22 Ne mendée f́ó né geluage b́ó Kanaan ajwálege né gebagé mewaá eyimbó, achwó báne Jis̄s anεne ji mmyε aké, “Mpyáne Devid, Ata ge me meshwε. Melo nchye akpe maá wa mmyε, achyεge ji efwyale d́ó.”

23 Jis̄s ashúú yεé ji meko wó, efεé ne baá utóó bií ajóó ne ji áké, “B́ú mendée yina ajye néndé achyεge εsé efwyale ne mejóó.”

24 Ne Jis̄s aké, “Es̄wá ató me nnó nchwó le mbaá b́ó Isrēli abi álu eké magómhme ayi ánomé.”

25 Yémbá mendée yimbó achwó tó manó né mbε ushuú wuú anεne ji mmyε aké, “Ata póó me.”

26 Jis̄s ashúú ji meko aké, “Elómé f́ó nnó muú ase menyéé ayi baá meló ányé achyεé b́ó mammyε.”

27 Mendée yimbó ntó ashúú ji meko aké, “Ata elú wáwálé, yémbá b́ó mammyε ányéé uchóchogéré menyéé ebi utanegé mfaá ekpókpógélé antε bwó ukwene mme.”

28 Jis̄s awúge mbó, ashúú ji meko aké, “E, é, mma metóó ewé ofyεé ne me εja gé. Es̄wá apye nyε genó eyigé wó okélege.” Wye né gébé eyigémbó, Es̄wá apye maá mendée yimbó atóó.

Jis̄s apye gejaméégé b́ó mameé átoó

29 B́ó Jis̄s ályaágé yεé efεé, ákoó né ma-pea géntoógé mewaá Galilií. Akwó mfaá mékwé ajwólé ka.

30 Gejaméégé b́ó áchwó eta wuú ne ub-wiré b́ó, b́ó amε nónómé, b́ó uchánchi, abi alá jógé mejóó alá wuú, ne gejaméégé b́ó mameé abifó. Abelé ebwó mbε ushuú Jis̄s ne apye ebwó ako átoó.

31 B́óó bimbó alá mano mekpo fuú ndere ágεné b́ó abi ábó alá jógé mejóó, ájógé abi ábóó alá wuú, áwuú, b́ó uchánchi átoó, ubwiré úkéne ne abi amε nónómé ágεne. B́óó bimbó áféé Es̄wá ayi b́ó Isrēli ánóge.

*Jis̄s achyéé delé b́ó ani menyéé
(Mak 8:1-10)*

32 Jis̄s akuú baá utóó bií ajóó ne ebwó aké, “Meshwε apyεé me ne b́óó bina gé néndé ále mbó fa ndó eléé ne me ne nana ápó yεé ne genó eyigé ányéé. Nkélégé f́ó manlyáá ebwó ájyεé unε mesa ekage muú bwó f́ó átoó né meti.”

33 Baá utóó bií ágií ji áké, “Fa né mashwone ese degene mbó menyéé f́ó ayi ákwanege njuné b́óó bina manyé né mbaá yina ayi meló elá épó?”

34 Ne Jis̄s ágií ebwó aké, “Enyú dewyaá ntoó bréd eníí efεé?” Ashúú ji meko aké, “Dewyaá ntoó bréd ékénéama ne ukéké baá meshuú.”

35 Efεé mbó ne Jis̄s agaré b́óó bimbó aké, “Jwólege mme.”

36 Aségé ye ntoó bréd eyimbó ékénéama ne ukéké baá meshuú bimbó, achyεé matame eta Es̄wá gétúgé menyéé yimbó. Agya ji ubauba achyεé baá utóó bií nnó ákáré mbaá b́óó bimbó.

37 Ebwó ako ányéé ágbeé ne gébégé baá utóó bií ánywéré uba bi ulaá ugbeé usá ukeneama.

38 Mpa ande abi anyéε menyéé yimbó álu b́ó delé anií. Apaá f́ó andée ne baá meló wó.

39 Epyégémbó, Jis̄s ate b́óó bimbó áwilé. Jimbó ajye kpe mmu ékpée afé né gebagé mewaá Magadon.

16

*Ekwá b́ó Farasi ne Sadusi ágií Jis̄s nnó aléré ebwó uféleka
(Mak 8:11-13; Luk 12:54-56)*

1 Gébé eyigémbò, bɔ́ ɛkwɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi áchwɔ́ mua Jisɔ́s aké, “Pyɛ ufélekpa ɛse dégé, manlere nnó Ɛsɔ́wɔ́ ne atóme wɔ́.”

2 Yémbò Jisɔ́s ashúú ɛbwɔ́ meko aké, “Nkwale akwɔ́négé nebuú né gelege deké bií ulóme nye geyá.

3 Ne dondo akwɔ́négé nebuú nshulége goge, dansama aké apyéé deké, ‘Manaá achwɔ́ kwé’. Ɛnyú degége nkane nebuú nélú dekaáge gefóge genó eyigé gechwɔ́ pyɛ, yémbò ɛnyú dékaáge ula unó bi upye mbò né gébé eyigé na.

4 Ɛnyú njye ɛniné na debò, delu bɔ́ abi átíí meso ne Ɛsɔ́wɔ́. Dekelege me nléré ɛnyú ufélekpa, yémbò yé uma nlérégé fɔ́, wye lé ufélekpa Jona muú ɛkpávé Ɛsɔ́wɔ́ ne me nlérege nye ɛnyú.” Ajóogé mbò atané afé ji.

Jisɔ́s akwelé baá utɔ́ bií mbeé nnó áse gébé ne yis bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi (Mak 8:14-21)

5 Ne baá utɔ́ Jisɔ́s achyaá géntoóge mewaá afé ɛgbé ɛwé né, ndere ájye ájinte mamkpa bréd.

6 Ndere ɛbwɔ́ ájyeé, Jisɔ́s ajóó ne ɛbwɔ́ aké, “Sege gébé ne yis ɛkwɔ́ bɔ́ Farasi ne ɛkwɔ́ bɔ́ Sadusi.”

7 Ɛbwɔ́ álò manjógé ɛbwɔ́ ɛbwɔ́ aké, “Ndɔ́fò ajóogé mbò lé délá kpaá bréd wɔ́.”

8 Jisɔ́s akaá genó eyigé ɛbwɔ́ ajóogé ne agíú aké, “Ɛ é metɔ́ ɛwé ɛnyú defyéé ne me elu dada. Ulannó ɛnyú dejóogé mechó bréd ayi ɛnyu dela pó ne ji?”

9 Nnó ɛnyú delu dekaá? Elúmbò ɛké de-jinte nnó me nkaáge chyéé ɛnyú menyéé. Tege nkane nselé ntoó bréd éta nchyéé délé bɔ́ eta ányéé ne usá ebi ulaá.

10 Ma tege ntó, ntoó bréd ɛkénéama eyi nselé nya nchyéé délé bɔ́ eníí ányéé ne usá ebi ulaá.

11 Ɛnyú dekaá nnó me mbò njóogé fɔ́ lé gétúgé bréd wɔ́? Goge me mmá nyware njóó nnó ségé gébé ne yis ɛkwɔ́ bɔ́ Farasi ne ɛkwɔ́ bɔ́ Sadusi.”

12 Ɛféé mbò ne baá utɔ́ bií ákaá yé nnó ji abò ajóogé atome fɔ́ lé ne yis ayi apye bréd amuale. Ajóogé atome lé ne unó bi ɛkwɔ́ bɔ́ Farasi ne ɛkwɔ́ bɔ́ Sadusi álérege.

Pita aké Jisɔ́s alu muú ayi Ɛsɔ́wɔ́ akwere ji ɛla gefwa

(Mak 8:27-30; Luk 9:18-21)

13 Ne Jisɔ́s alyaáge ɛféé, afé né gebagé mewaá Kaisaria Filipi. Akwɔ́négé wye, agíú baá utɔ́ bií aké, “Ndé gefóge muú ayi bɔ́ ajóogé nnó me Maá Nte Mekwaá nlu?”

14 Baá utɔ́ bií ashúú ji meko aké, “Bɔ́ abifò ajóogé nnó ɔ́lu mewené Jɔ́n menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔ́wɔ́, abifò aké ɔ́lu Elija ne abifò ntó aké ɔ́lu Jerimaya, elá pó mbò fɔ́ wɔ́, ɔ́kage be muú ɛkpávé Ɛsɔ́wɔ́ fɔ́.”

15 Ne ama gíí ɛbwɔ́ aké, “Yé ɛnyú ambɔ́ deké me nlu waá?”

16 Ajóogé mbò, Simun Pita ashúú ji meko aké, “Wɔ́ ɔ́lu Muú yi Ɛsɔ́wɔ́ akweré ji elá gefwa, Maá Ɛsɔ́wɔ́ muú álu mebe yéndégébé”.

17 Ne Jisɔ́s ashúú ji meko aké, “Simun maá Jɔ́n, galógáló alu ne wɔ́ néndé, mechó ɛwé ɔ́jòó mbò, ákwaá fɔ́ wɔ́, aléré wɔ́ ɛwú wɔ́, elé Nte wa né mfaánebuú ne aléré wɔ́.

18 Ne ngarege wɔ́ nnó ɔ́kamege ɛtarave. Gébége ntenége nye ɛchomele bɔ́ ba, ɛtarave ɛwena ne ɛbéé nebóme. Ne negbo népó ne uto mampwɔ́ ɛwu.*

19 Ne nchyege nye wɔ́ ɛgbógóló né gefwa eyigé Ɛsɔ́wɔ́ ágbárege. Ne yéndégenó eyigé wɔ́ ɔ́shyaá fa mme, ɛbyénnó Ɛsɔ́wɔ́ ntó ashya mé né mfaánebuú ne eyigé wɔ́ ɔ́kamége fa mme ɛbyénnó Ɛsɔ́wɔ́ ntó akamé mé né mfaánebuú.”

20 Ne aji yé baá utɔ́ bií etu nnó ɛkágé ágaré muú fɔ́ nnó ji ne alu Kras, Muú yi Ɛsɔ́wɔ́ akweré ji elá gefwa.

Jisɔ́s agaré ɛfwyale wuú ne negbo nií (Mak 8:31–9:1; Luk 9:22-27)

21 Ɛféé ne Jisɔ́s alóó mangaré baá utɔ́ bií pópó aké, “Mbó manjye né Jerosale, ɛféé ákpakpa melò ne anɔ́ baá abi ápye upe Ɛsɔ́wɔ́ ne ánleré mabé Ɛsɔ́wɔ́, ápye nye me ngé gejamége ɛfwyale ne apyéé nye bɔ́ áwá me. Yémbò ndò eléé ɛkwɔ́négé Ɛsɔ́wɔ́ abwége nye me nkwilé né negbò.”

22 Ajóogémbò, Pita ase ji átené babá, alò manshule ji ndo aké, “Cha-o! Ata Ɛsɔ́wɔ́ akamége mechó ɛwéna ɛpye eta wye.”

23 Yémbò Jisɔ́s aké ne Pita, “Kwilé me mbe ushu, danchómeló. Ɔgbéé me meti

* 16:18 Elú wáwálé nnó: Mabò ‘Pita’ mantene nnó ɛtarave né mejóó Grek.

mampye genó eyigé Eṣṣwṓ akélege néndé ɔferégé unó nkane mekwaá, ɔferégé f́ éké Eṣṣwṓ.”

Meti efwyale ewé baá utṓ Jisṣ abṓ mankwólé

²⁴ Jisṣ agáre yé baá utṓ bií aké, “Yéndémuú ayi akélege mambé menkwólé wa, abó manjinte gemε jíi akpá gekwa jíi nnó ákame negbo mankwólé me.

²⁵ Néndé yéndémuú ayi akélege mampóó genwá jíi ebyénnó aníige nye geji, ne mbṓgé muú akamégé manchyéé genwá jíi getú ya, ebyénnó abṓ nye geji.

²⁶ Ndé nsá ayi muú ábṓ, mbṓgé abεge ne unó mme uko ne aníige genwá jíi? Ndé géfṓgé genó eyigé muú akágé chyéé mankwṓré ne genwá jíi.

²⁷ Ngarege enyú unó bina uko néndé me Maá Nte Mekwaá nkerege nye ne utó bi Nte wa Eṣṣwṓ achyεé me ne makiénné ya ne nchyεge nye yéndémuú nsá wuú, ndere ji apyεé utṓ.

²⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, gentṓgé bṓó álú mbṓ fáná, abi alá gbṓó fṓ kpaá te ágene nye ndere Maá Nte Mekwaá achwṓó nye mangbare gefwa jíi fa mme.”

17

Jisṣ akwṓré gefṓ agεnege mané mané (Mak 9:2-13; Luk 9:28-36)

¹ Ndṓ ékéné ékṓgé, Jisṣ ase Pita, Jεmsi ne Jṓn menmo Jεmsi ákwṓ áfε né mfaá mékwé ájwólé ebwṓ ebwṓ.

² Ne aké apéle Jisṣ akwṓré gefṓ, ushu bií ugénege éké nésáné ηme ne mandeé jíi abwólé áshwánege mané mané.

³ Ebwṓ aké apéle, ágé nkane Mosis ebwṓ ne Elija ákwṓmé mbélépo ájṓge mejṓó ne Jisṣ.

⁴ Pita ajṓó ne Jisṣ aké, “Ata eló ndere esé délú fa. Mbṓgé ɔkélege ntenege nye enyú baá óto álé fa, ama eta wye, ama eta Mosis ne ama eta Elija.”

⁵ Wye nkane Pita alu jṓge mbṓ, áke apéle gekó gefṓ pṓpṓ gégεnege mané mané gékweré ebwṓ ako mme ne meko muú atané né mmu gekó eyigémbṓ aké, “Gége maá wa ayi mbwi metṓó na, metṓó εgṓó me ne ji, wuúge ne ji.”

⁶ Gébége baá utṓ bina áléé áwuú meko yimbṓ, εfṓ ekwṓ ebwṓ metṓó ákwé pyó ne mashu mme.

⁷ Yémbṓ Jisṣ achwṓ ta ebwṓ ne ajṓó aké, “Kwilege mme défṓgé sé.”

⁸ Aké apéle ágé sé muú yicha wṓ εkosé Jisṣ ji mbií.

Elija achwṓ me

⁹ Ndere ebwṓ áshulege mékwé ájyεé Jisṣ áji ebwṓ etu aké, “Dégarégé muú fṓ genó eyigé enyú dégené mbṓ kpaá te me Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.”

¹⁰ Jisṣ ajṓóge mbṓ, baá utṓ bií ágiú yé ji aké, “Ulannó ánleré mabé Eṣṣwṓ ájṓó aké Elija abó mambṓ mbε akere meso fa mme gemεge nnó Muú yi Eṣṣwṓ akwere ji ela gefwa achwṓ?”

¹¹ Jisṣ ajṓó aké, “Elú wáwálé nnó Elija abó mambṓ mbε achwṓ, akwyεé unó uko nnó ubε cho.

¹² Yémbṓ ngárege enyú wáwálé nnó Elija achwṓ mé ne bṓó ákaá fṓ gefṓgé muú ayi ji alu wṓ, ápyε gabo ne ji nkane ejíi ebwṓ. Wyεmbṓ ntó ne ebwṓ áchyεge nye Maá Nte Mekwaá efwyale.”

¹³ Eféé mbṓ ne baá utṓ bií bimbṓ álé kaá yé nnó mechṓ ewé ji abó ajṓge mbṓ, atome mbṓ lé ne Jṓn menwyaá bṓó manaá Eṣṣwṓ.

Jisṣ apyε maá ayi améé gesasa atóó (Mak 9:14-29; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ebwṓ akérégé meso ábané gejamégé bṓó. Mende fṓ achwṓ tó mano mbε ushu wuú, anε ji mmyε aké,

¹⁵ “Ata, ge me meshwε, maá wa mende améé gesasa. Ne nemeé eniné mbṓ nechyεge ji efwyale dṓó. Népyεé ji akwene yéndégébé né mewε né gébé eyigéfṓ akwene né nnyi.

¹⁶ Ne nchwṓ ne ji mbaá baá utṓ byε yémbṓ ápulé nnó ápyε ji atóó meti epṓ.”

¹⁷ Jisṣ ashúú meko aké, “E é enyú njyε enina delu untantamé bṓó abi dela fyéé metṓó ne Eṣṣwṓ cháchá wṓ. Nkoge mbṓ metṓó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndṓ eníi ne défyéé metṓó ne Eṣṣwṓ? Chwṓge me ne maá yimbṓ.”

¹⁸ Achwṓgé ne maá yimbṓ Jisṣ anyá meló nchyε yimbṓ atané ji mmyε. Wye né gébé eyigémbṓ maá yimbṓ atóó.

19 Ewyágé Jis̄s ne baá utóó bií ála ebwó ebwó ne baá utóó bií ágií ji áké, “Ulannó ne esé dépulé meló nchye yimbó mambuú apwó?”

20 Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Melo nchye yimbó apwó enyú mambuú gétúgé metóó ewé défyéé ne Es̄wá elu dada. Ngárege enyú wáwálé nnó, metóó ewé défyéé ne Es̄wá yé ebé élé nénéñéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage gáre mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa cho né mbaá yicha,’ ne ekwilége. Ye genó gefó gepwóó f́ enyú mampye.”

21 [Yémbó Enyú dékage buú gefóó meló nchye yina wyélé mbóó gé dénége mmye ne délyage menyéé kpékpé gétúgé depóré Es̄wá ne mmyemenene.] *

Jis̄s ama gare baá utóó bií ndere ji ágboó nyé

(Mak 9:30-32; Luk 9:43b-45)

22 Bií f́ ndere Jis̄s ne baá utóó bií alú melu ema né Galilíí, ajóó ne ebwó aké, “Ela gachyéé áchyége nyé Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye.

23 Awáne nyé ji ne ndó élé ekwónégé Es̄wá apye nyé ji akwilé né negbo. Jis̄s ajóó gé mbó, baá utóó bií ála mesómé mesómé ndere áwuú mbó.”

Jis̄s agáre mechó nka makpo echa upé Es̄wá

24 Jis̄s ne baá utóó bií áchwó né melo Kapanóm, ndere ebwó álu ewu, ánselé nka makpo echa upé Es̄wá áchwó bane Pita ágií ji áké, “Nnó menlere nyú achyége f́ nka makpo echa upé Es̄wá?” †

25 Pita akame aké, “Achyege.” Gébégé ji ákere meso né mmu gepú, gemegé nnó ánené meno, Jis̄s abó mé mbe ajóó ne ji aké, “Simun nwyáá nkwe mangií wó. Nde ufóó bóó abi afwa mme ásele nka makpo ne manka yifó eta bwó? Asele na le mbaá ambóó meló wa mbaá ankéé bóó?”

26 Pita ashúú ji meko aké, “Ásele mbaá ankéé bóó.” Ajóge mbó Jis̄s aké, “Mbó ebyennó baá ambóó meló áchyége f́ nka makpo.

27 Yémbó esé dekélégé f́ nnó depye matóó ásó bóó abi. Shule né gentóó gé mewaá, òhme

eno wye. Meshuú mbe ayi óbóó, néné meno wuú ógene nyé nka wye, ekwanege machyéé nka makpo ya ne eyje. Bó eji óchyéé eta bwó.”

18

Ndé muú alú muú kpaá

(Mak 9:33-37; Luk 9:46-48)

1 Ewyá yéé wó, baá utóó Jis̄s ajyéé agií ji áké, “Ndé muú ábéé muú kpaá né gefwa eyigé Es̄wá ágbárege?”

2 Jis̄s akuú maá f́ kóó ayi alu eféé, achwóó gé apye ji aténé né metóómetóó baá utóó bií.

3 Ne aké, “Ngarégé enyú wáwálé nnó muú ála kwóré abe eké mamane kóó wó, abe f́ muú ayi anyé nyé gefwage Es̄wá.

4 Ndere elúmbó, yéndémuú ayi ashulege mmye ji mme nkane maá yina ne abéé muú kpaá ayi apwóó amu né gefwa eyigé Es̄wá ágbárege.

5 Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabó ma, ebyennó ase mbó lé me.

Mmuameno mampye gabo

(Mak 9:42-48; Luk 17:1, 2)

6 “Yémbó, yéndémuú ayi apyéé mamane kóó nkane ayina nnó apye gabo né geluagé bóó abi áfyéé metóó ne me elú galógáló nnó áshíí ji gekpékpé gé ntaá né geme áhémé ji né gentoó gé ebéé mega.

7 Meshwe apyéé me ne bóó mme yina gétúgé unó bi uténe ebwó ápyéé gabo. Unó bina ubó mampye, yémbó ebóó nyé ne muú ayi aténe nte yifó nnó apyéé gabo.

8 Mbóó gé ebwó wye, yélé geká jyé ne gétene wó nnó ópyéé gabo, só geji ófómé. Elú galógáló nnó ókpe né genwá gechúchúle ne nnó ókpe né mewé ewé élá nómé gé ne upó menyammye bye uko.

9 Ne mbóó gé dambóónnyi wye atene wó nnó ópye gabo, pwólé ji ófómé, élú galógáló nnó ókpe né genwá gechúchúle ne nnó ókpe né ntoné mewé ewé élá nómé gé ne amé ápeá.

Nekanémejóó egómheme ewé enomé

(Luk 15:1-7)

* **17:21** Elú wáwálé nnó: Melo nwe ewéna epóó né mmú bó nwe gekwene abifó. † **17:24** Elú wáwálé nnó: Nka makpo yina, élé nka eyi yéndémuú Jus áchyége nnó ákwyége echa upé Es̄wá.

10 “Sege gébé, debyagé fə yéé muú ama né geluágé abi áfyéé matóó ne me eké ambáné kóó. Néndé, makiénné bwó álu yéndégébé né mbe ushuú nte wa muú alu né mfaánebuú.

11 Néndé Maá Nte Mekwaá achwó mam-póó bós abi alá ákwəlege depərə Éswə.

12 “Dese nnó muú awyaá usaá magónme úta ne éma enogé apyéé nnó? Mferé nnó ályágé ayi usaá uni meso nekuúneeni né mbyə mékwé afe akele ewé enomé kpaá té ágéne. Pó mbə?”

13 Akelégé ewu agegé, ngarege enyú wáwálé nnó, abéé ne nechóchó dós né gétúgé ema ewé ji agené apwə áyi usaá uni meso nekuúneeni áyi ála no wó.

14 Wyémbə ntó ne Nte enyú muú alu né mfaánebuú alá kélégé nnó yéé muú ama áno né geluágé abi áfyéé metóó ne me eké ambáné kóó.

Jisəs alere ndere muú abéé ne nte menjme ayi apye ji gabo

15 Jisəs afé mbe manlérégé aké, “Mbəgé nte menjme wye né echomele bós ba apyége gabo eta wyeé, chó báné ji bíbí apye ji akaá gyéé ayi ji apyéé. Mbəgé akamégé nnó alu gyéé ebyennó dema se ate ndere anjme.

16 Ne mbəgé alá kamé nnó genó eyigé ji apyéé gélú gyéé wó, ‘se muú ama yé apea okere eta wuú nnó unó bi ojoge ne ji bós apea ye aléé ábé ndere bós ntesé.’ *

17 Ne mbəgé ake ashya wye shyá nnó apə gyéé né genó eyigé ji apyéé, kpá mechó ewémbə cho ne ewu né echomele bós ba. Ne mbəgé echomele epagé nnó olu chó ne ji alá kámé wə, sege ji nkane muú ayi alá afyéé metóó ne Éswə wó ye eké mensele nkamakpo.” †

Baá utóó Jisəs áwyaá eshye fa mme

18 Jisəs ajóóge mbə aké, “Ngárege enyu wáwálé nnó yéndégenó eyigé enyú de-shaá fa mme, ebyénnó Éswə ashyaá mé geji né mfaánebuú. Ne yéndégenó eyigé enyú dekamégé fa mme ebyennó Éswə ntó akamé mé geji né mfaánebuú.

19 Ne genó eyigéfo eyigé mmage gáre enyú gelu nnó, yéndégébé enyú ápeá fa

mme dekamégé meko ama mangií Éswə genó, dénége mmye Nte wa muú alú né mfaánebuú achyegé enyú geji.

20 Néndé yéndé mbaá yi bós ba ápeá ye aléé áchomége mbaá ama me ntó mbe eféé ne ebwó.”

Jisəs alere nnó déjinte gabo ayi ate anjme ápyéé eta sé

21 Pita achwó gií yé Jisəs aké, “Atá njige mbə nte gabo ayi nte menjme apyéé eta wa ndə enií? Nnó kpaá te ndə ekeneama?”

22 Jisəs ashúú ji meko aké, “Ngba, epófo ndə ekénéama, obó manjií ji nte usaá ndə uléé meso efya né malu akeneama.

23 Me ngarege enyú mechó ewé gétúgé gefwa eyigé Éswə ágbárege gélú eké abya yina. Mfwa fə abós mankwólé bós utóó bíí abifo áchwó ne bós utóó bíí ányéé ji.

24 Ndere alo ula mankwólégé, bós utóó bíí abifo áchwó ne muú utóó wuú ayifo ama ayi agbaré ji gejamégé nka eyi epwə amu.

25 Ne elé alá kaáge kwə ujwóó bíí ji anyéé mfwa yimbə, mfwa yimbə aké ákpó mende yimbə, mendéé wuú ne baá ne yéndégenó eyigé ji awyaá nnó agé nka akwə ujwóó bíí.

26 Ajóóge mbə, muú utóó wuú yimbə abogéné mmye mme ne mbe ushu mfwa yimbə, ane ji mmye aké, ‘Ata, nkpa geke jye, chyéé me gébé nkwəle nye ujwóó byéé uko.’

27 Apyége mbə meshwe akwə mfwa yimbə metóó dós alyaá ji nnó ajyéé akwəgé sé ujwóó bimbə.

28 Yémbə, ndere muú utóó yimbə atané mbaá mfwa ajyéé dafye agé nte muú utóó ayifo ayi agbaré ji ekéké nka ewé elá pó yéé genó mameé ne nka eyi ji agbaré mfwa yimbə. Apye ji anyuá amu mmwólé aké, ‘Chyéé me nka ya eyi onyéé.’

29 Nte menjme yimbə abogéné mme ane ji mmye aké, ‘Nte, chyéé me gébé nkwəle nye ujwóó bye!’

30 Yémbə mende yimbə akame wə. Tenétené yimbə afye mende yimbə né denó nnó akwə ujwóó bíí uko.

31 Gébége bós utóó mfwa abifo ágené mechó ewéna, metóó esó ebwó dós ájye toó mfwa yéndégenó eyigé gepyéé.

* **18:16** Elú wáwálé nnó: Né melə njwe ewéna, ajóó wye nkane asame né mmu njwe Deteronami 19:15. † **18:17** Elú wáwálé nnó: Anselé nkamakpo ányéé nya bós upwə gétúgé eyigémbə bós ásele nya nnó ebwó álu bós ubee.

³² Mfwa akuú muú utóó ayi mbò, ayi ji abó ajóó nnó akwógé sé ujwóó bi ágbarege ji nnó achwó. Achwógé, ajóó ne ji aké, “Wó muú mebo yina, òne me mmye ngé wó meshwé, nlyáá gekpékpé gé ujwóó ebi ònyé me;

³³ òbó òlu mangé ntó nte menme wye meshwé ndere me ngené wó meshwé, pó mbó?”

³⁴ Ne metóó esó mfwa yimbó dóó ajóó aké áfyé mende yimbó né denó átulé ji kpaá te akwóle ujwóó ebi anyéé ji uko.”

³⁵ Jisós ánerégé manjóó aké, “Wye mbó ntó ne ebe nyé ne Esòwò Nte wa muú alu né mfaánebuú. Mbógé òlá jinte gabo ayi nte menme wye ápyéé ne metóó wyeé meko wó, Esòwò apyéé nyé ne wó ntó wye ndere mfwa yimbó abó apyéé ne muú utóó wuú yimbó.”

19

Jisós alerege depòré manwá neba (Mak 10:1-12)

¹ Jisós anerege manjóó depò étire na deko, alyáá gebagé mewáá Galilíí afé né gebagé mewáá Judiya achyaá ebeé Jodan.

² Gejamege bóó gekwóle ji. Apye abi ámeé átoó.

³ Ndere ji alú ewú, bóó Farasi fò afé eta wuú mammua ji aké, “Nnó ebe esé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú né yénde eké mechóó?”

⁴ Agíge mbó, Jisós ashúú ebwó meko aké, “Elu wáwálé nnó enyú deku mé né mmu Esòwò nnó, té ula ulóó ebi Esòwò muú ákwyeé nyá bóó, akwyéé ebwó, mende ne mendée.”

⁵ “Getú eyigé na mende alyage nyé mmá wuú ne nte wuú afé acho mmye ne mendée wuú ebwó ápea ákwé muú ama.

⁶ Ebwó ápó sé bóó ápeá nana, ála muú ama. Ndere elúmbó bóó abi Esòwò áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.”

⁷ Bóó Farasi abimbó agíí ji aké, “Ulannó ne ebe Mosis ejóó eké mende akáge chyéé mendée wuú mekpo ñwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá ji?”

⁸ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Mosis akame nnó enyú déwá neba ne andée nyú gétúgé mekpo meto nyú. Yémbó, ebó epófó mbó gébégé Esòwò abóó mbe akwyéé mende ne mendée.

Jisós alerege depòré ulò ne neba manwá (Mat 5:27-32; Mak 10:11, 12; Luk 16:18)

⁹ “Ne ngárege enyú nnó, yénde mende ayi awáne neba ne mendée wuú, mbógé mendée yimbó alá kwe ulò wó ne ayyege ba mendée ayichá akwé mbó lé ulò.”

¹⁰ Baá utóó Jisós ajóó ne ji aké, “Ebege nnó wye mechó ulóó ewu ewu ne muú akáge wa neba ne mendée wuú, elu chanéné nnó mende ábagé ye mendée cháchá.”

¹¹ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Bóó ako fò wó ákamégé manjwòle ayi alá ábá neba wó. Ekose bóó abi Esòwò achyéé ebwó eshye ne ákágé jwòle.

¹² Kágé nnó ábyé ande abifó mpé, abifó elé ákwáá ne ápyéé ebwó álu mbó. Bóó abifó ájwòle wye mbó eké mpé gétúgé utóó gefwa eyigé Esòwò ágbárege. Bóó abi ákamégé manjwólé ayi ála abá neba wó ájwólé.”

Jisós ajé ambáné kóó (Mak 10:13-16; Luk 18:15-17)

¹³ Bóó fò áchwó ne baá bwó eta Jisós nnó anéré ebwó amu makpo anemmye mbaá Esòwò ajé ebwó. Baá utóó bíí ányá bóó bimbó.

¹⁴ Yémbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekágé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esòwò ágbárege gelú eyigé bóó abi álu ndere baá bina.”

¹⁵ Ajóó gé mbó, anere ammu né mekpo yéndé maá ajé ebwó, anerege alyáá yé melu ewémbó afé.

Abya muú ñka (Mak 10:17-31; Luk 18:18-30)

¹⁶ Bíí uma mende fò afé mbaá Jisós. Agíí ji aké, “Ménleré mbógé nkélege genwá eyi gélagé byéé, nde galógáló ayi mbóó mampye?”

¹⁷ Agíge mbó, Jisós ashúú ji meko aké, “Ulannó wó agíge me genó eyi gelóme, Esòwò mbií ne alú muú ayi alóme. Mbógé òkélege mambó genwá, nógé yé mabe Esòwò.”

¹⁸ Ne mende yimbó agíí Jisós aké, “Mabe ayi nde?” Jisós ashúú ji meko aké, “Ówáge muú, òkwége ulò, òjogé ejo, òténegé ntésé gebyó.

¹⁹ Nógé nte wyeé ne mmá wyeé ne gbógé ne nte ménémé wyeé ndere ògboó ne geme jyéé.”

²⁰ Ne mende yimbo ashuu Jis̄s meko aké, “Nl̄o mambélé mabé yina mako, ndegecha gelaá?”

²¹ Jis̄s ajóó ne ji aké, “Mb̄oge òkelege mamb̄e ch̄ó, gé genó eyi gélaá, ch̄ó kpoó yéndégenó eyigé òwyaá, òchyeé ñka yimbo mbá ubya b̄óó, ne òb̄éé nye ne gefwa né mfaánebuú. Òpyegé mb̄o, òchw̄ó òkw̄ólé me ndere maá ut̄ó wa.”

²² Mende yina awugé ndere Jis̄s ajóó, alyaá afé meshw̄emeshw̄e ne mesómé néndé ji awyaá gefwa d̄óó.

²³ Ne Jis̄s ajóó ne baá ut̄ó bií aké, “Ngárege enyú wáwálé nnó ejwerége ne muú ñka akpe né gefwagé Ès̄w̄o.”

²⁴ Mmage gare enyú nnó elú wáwá nnó mp̄o mashw̄one áshwá né embú ábyamé ne nnó muú ñka akpe né gefwagé Ès̄w̄o ágbárege.

²⁵ Baá ut̄ó bií áwúgé mb̄o matye mawa ebw̄ó meno ne agige ate aké, “Ne ndé muú yi ab̄o nyé genwá eyi gélagé byéé?”

²⁶ Jis̄s ape ebw̄ó domeé ajóó ne ebw̄ó aké, “Akwaá akágé pye f̄ó uf̄óó unó bina, yémb̄o Ès̄w̄o akage pye unó uko.”

²⁷ Pita ashuu ye ji meko aké, “Gé esé delyaá unó sé uko dékw̄olege w̄o. Ndé nsá ayi esé déb̄óó nye?”

²⁸ Jis̄s ajóó ne ebw̄ó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, enyú abi dékw̄ole me dejw̄olege nyé ntó ndere afwa mampáné dep̄o né matoó áfyáneápeá ayi b̄óó Israeli gébége Maá Nte Mekwaá ajw̄ólégé né geluo mamgbare gefwa jíí né mme meke.

²⁹ Ne yémb̄o muú ayi alyaá upú, áñmé, nte ne mmá, yé baá yé lé mak̄óó gétúgé alu menkw̄ólé wa, ab̄éé nye ne b̄óó ne gejamégé unó bi upw̄o amu. Ne Ès̄w̄o achyege nye ji genwá eyi gélagé byéé.

³⁰ Yémb̄o gejamégé b̄óó abi álú mb̄o mbe nana, meso gébé álaá nye meso ne gejamé abi álú mb̄o meso nana ab̄éé nye mbe.”

20

Jis̄s atoó nekanémej̄óó ampyéé ut̄ó né mek̄óó umpome

¹ Jis̄s ama ajóó aké, “Gefwa eyigé Ès̄w̄o ágbárege gelú eké nekanémej̄óó enina. Bií uma mende f̄o afé ntone gesé dondo ajye

kelé b̄óó abi ájyeé pye ut̄ó né mmu mek̄óó wuú.

² Ajyege, b̄óó abi ji ab̄óó mbe ágene ákame nnó ji achyege yéndémuú ebw̄ó meno ñka ewé yéndémuú anyéé mé né bií uma ne agare yé ebw̄ó nnó ajye alo ut̄ó.

³ Kálánká eneéneama ekw̄ónégé ama jyéé dafye age b̄óó abif̄o átene wye detú né ntóné gese.

⁴ Ajóó ne ebw̄ó aké, ‘Enyú ntó chogé depye ut̄ó né mmu mek̄óó wa. Nchyege nye enyú genó eyi gepyeé mat̄óó ágóó enyú.’

⁵ Abimbo áfé manjyeé lo ut̄ó. Mb̄óó mek̄óó yimbo apyeé wyemb̄o né met̄óó ñw̄ómésé. Né kálánká eleé ama jyé pye wyemb̄o.

⁶ Genógé kálánká eta né nkwale mende yimbo ama jye né gese, ama gé b̄óó áteneé wye eféé detu. Agíí ebw̄ó aké, ‘Enyú dech̄óó bií bina detu, elo mb̄o?’

⁷ Ashuu ji meko aké, ‘Muú f̄o ákuú esé nnó depye ut̄ó w̄ó.’ Aké ne ebw̄ó, ‘Enyú ntó choge depye ut̄ó né mek̄óó wa.’

⁸ “Nkwale akw̄ónégé mb̄óó mek̄óó yimbo ajóó ne mempelé b̄óó ut̄ó bií aké, ‘Kuú ampyéé ut̄ó bimbo ako áchw̄ó ne òchyeé yéndémuú ñka jíí. B̄ombe chye b̄óó ut̄ó abi álaá meso, ne abi ab̄o mbe chye ebw̄ó kwyakwya.’

⁹ Ne b̄óó abi áb̄o áchw̄ó né kálánká eta né nkwale anyé wye meno ñka ema ne abi áchw̄óó te dondo.

¹⁰ Abi áb̄o mbe áchw̄óge áfere nnó ebw̄ó ányéé nye ñka d̄óó ápw̄ó abif̄o, yémb̄o ebw̄ó ntó ányé wye ñka janja.

¹¹ Ndere ebw̄ó ásele ñka eyimbo álo manménégé áshuúlege mb̄óó mek̄óó ndo,

¹² ajóge aké, ‘b̄óó abi òsele ebw̄ó kwyakwya apye ut̄ó lé né nchwaneke ama yémb̄o òchyeé ebw̄ó meno ñka wye ndere esé abi dégene efwyale depyeé ut̄ó bií kpógele né mmu gebábálégé ñm̄éé!’

¹³ Yémb̄o mb̄óó mek̄óó ashuu muú bw̄ó ama meko aké, ‘Mejée wa me mfwale f̄ó w̄o, w̄ó. Òkame manse ñka ndere yéndémuú anyéé mé né bií uma, ep̄o mb̄o?’

¹⁴ Se ñka jyéé wulege, memb̄óó ne nke nchyege muú ut̄ó ayi kwyakwya wye ndere nchyeé w̄ó.

¹⁵ Nnó nlu gyéé mampye genó eyigé nkelege mampye ne ñka ya?’ Wa met̄óó es̄óó w̄ó ele nlu muú ayi nchyege echye?’

¹⁶ Jis̄s anerege aj̄ó yε aké, “B̄ó abi an̄ea mb̄o gemε fina akwene nyε mbya né meso gébé ne abi alu mb̄o mbya fina an̄eage nyε gemε né meso gébé.”

Jis̄s ama gáré m̄n̄áne alé nkane ji agboó nyε

(Mak 10:32-34; Luk 18:31-34)

¹⁷ Ndere b̄o Jis̄s ákw̄ome ájyεé né Jerosale, ase baá ut̄ó bií áfyaneápeá εbw̄ó át̄ené babá.

¹⁸ Aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Wuúge, esé dékw̄ome mb̄o déjyεé né Jerosale, εwu, áfyεé nyε Maá Nte Mekwaá né amú an̄ó baá ampyεé upε Es̄w̄o ne ánleré mabé Es̄w̄o. εbw̄ó aj̄ógé nyε nnó, me nkwe mpa, áwá me.

¹⁹ Ne áfyεé nyε ji né amú b̄ó abi alá p̄o b̄ó Jus. εbw̄ó ájwyaáge nyε ji, átulege nyε ji ne ut̄ó ne áw̄ome nyε ji né gekwa agboó. Yémb̄o, nd̄ó éléé ékw̄onégé Es̄w̄o apyεé nyε ji akwilé né negbo.”

Dékpakpa né gefwagé Es̄w̄o

(Mak 10:35-45)

²⁰ Wye né gébé eyigémb̄o, mendée Seb̄edee afé mbaá Jis̄s ne baá bií ande ápeá, at̄o mano né mbe ushu wuú, agií Jis̄s nnó ap̄ó ji.

²¹ Jis̄s agií ji aké, “Okélege ndé?” Ashuú ji meko aké, “Nkélege nnó, né meso gébé ojw̄ólégé òke ògbarege gefwa jyεé opyε baá ba bina apea ájw̄ole nt̄o ne w̄o né malu enoge, ama né egbe εbw̄onyε wye ne ayif̄o né egbe εbw̄obe wye.”

²² Ne Jis̄s aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Enyú dekage genó eyigé degigé mb̄o. Nnó enyú dekage nyú nyε ηk̄o εfwyale ayi me nyuú nyε?” Aké, “É é, esé dekage.”

²³ Akamege mb̄o, Jis̄s aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Nkame wáwálé nnó enyú dékágé gé nyε εfwyale nkane me n̄ene nyε, yémb̄o me f̄o njyaá b̄ó bi ájw̄olege né εbw̄onyε wa ne abi ajw̄olege né εbw̄obe w̄ó. Malu yimb̄o alú élé ayi b̄ó abi Nte wa ajyaá me nnó ajw̄olé wye.”

²⁴ Ne baá ut̄ó Jis̄s abi makpo áfya, áwúgé genó eyigé abi ápeá ápyε, mat̄ó ás̄ó εbw̄ó d̄ó.

²⁵ Ne Jis̄s akuú baá ut̄ó bií ako aj̄ó ne εbw̄ó aké, “Enyú dekaá nnó afwa mme abi alá p̄o b̄ó Jus áselé ut̄ó bw̄ó ápyεé yéndégenó eyi géjii εbw̄ó met̄ó ne b̄ó bw̄ó

ne yé ákpakpa melo áwyaá ut̄o bi aj̄oge mechó ne b̄ó bw̄ó ébyé.

²⁶ Ne ébégé f̄o mb̄o ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambe muú kpaá ab̄o mambe ménkpané defwé nyú;

²⁷ yéndémuú nyú ayi akélege mambe men̄ambe ab̄o mambé eké mefwé nyú.

²⁸ Wye nkane Maá Nte Mekwaá, ji achw̄ó f̄o nnó b̄ó ákpá ji defwé w̄ó, achw̄ó lé mánkpá b̄ó defwé nnó achyε gemε jii mawené gejámégé b̄ó né gabo.”

Jis̄s apyε b̄ó amε n̄ónómé apea ágene

(Mak 10:46-52; Luk 18:35-43)

²⁹ Jis̄s ne baá ut̄ó bií ályage Jeriko, gejámégé b̄ó ákw̄olé εbw̄ó.

³⁰ Wye né gébé eyigémb̄o, ande f̄o amε n̄ónómé apea ab̄o ájw̄ólé né mapea meti. Nkane b̄ó aj̄ógé nnó Jis̄s ale koó ande bimbo ábege áke, “Ata, Mpyáne Devid gé esé meshwε!”

³¹ B̄ó bimbo ányá εbw̄ó áke, “Kwenege nyáme”, yémb̄o ábéé lé beége ne eshyε áke, “Ata, Mpyáne Devid, gé ese meshwε.”

³² Jis̄s awúgé mb̄o át̄ené, akuú yε b̄ó amε n̄ónómé bimbo apea agií εbw̄ó aké, “Ndé genó dekelege me mpyε eta enyú?”

³³ Ashuú ji meko áke, “Ata, dékelege nnó opyε esé dégene mbaá!”

³⁴ Meshwε akw̄ó Jis̄s met̄ó getúge bw̄ó ne ata amε bw̄ó. Ténéténé yimb̄o ál̄o mángéné mbaá ne ákw̄olege ji.

21

Jis̄s akpε né Jerosale nkane mfwa

(Mak 11:1-11; Luk 19:28-40; J̄on 12:12-19)

¹ Ndere Jis̄s ne baá ut̄ó bií álé kw̄ókw̄olé ne Jerosale, ákw̄onégé Betfage melo ewé elu né mfaá Mékwé Olif. Jis̄s áfere baá ut̄ó bií makpo ápeá at̄o nnó ab̄o mbe.

² Ndere at̄ome εbw̄ó, aj̄ó aké, “Chogé né maá melo ayi alu mb̄o enyú né mbe, ténéténé dégene nyε maá géjuná eyigé áshii ne maá wuú ne egbe mmyε. Kaáge dechw̄ó me ne ubi.

³ Ne mb̄ogé muú agigé enyú ula bi dekage geji, garege ji nnó, ‘Ata ne akélege ubi.’ Ténéténé yimb̄o, alyágé enyú dechw̄ó ne ubi.”

4 Εwένα εpyεμβω nnό εβε wάwάλέ ndere muú ekpávέ Εsωω abω ajόό nnό,

5 “Gare bόό Sayon nnό,

Gege mfwa nyú,
apō ne nepa,

ajwólé mfaá géjuná achwόό ne maá mbyene géjuná.” *

6 Baá utόό bimbω ájyégé ápye wye ndere Jisωs agare εbwό.

7 Achwόgέ ne géjuná yimbω ne maá ετά Jisωs, áfere mandeé bwό ágyaá ubi meso ne Jisωs akwω ajwólé mfaá.

8 Ne gejamégé bόό abi álu εφεé ágyaáge mandeé bwό né meti. Abifō ásórege uwό mámé ágyaáge ntό né meti nnό Jisωs akóó mfaá. †

9 Gejamégé bόό ájyεé mbe abifō ákwólege meso ne Jisωs alu metόό metόó. Εbwό ako álō mankálégé áke,

“Matame mábé ne mpyáne Devid!

Mejé εbé ne muú ayi achwόό né mabω Ata.

Matame mábé ne Εsωω muú alu né mfaánebuú ενiné mfaá mfaá!”

10 Wye ndere Jisωs akpené né Jerosale, melō meko enyigé tegétege ne bόό álō mangígé áké, “Acha muú ayi achwόό mbω waá ye?”

11 Ne gejamégé bόό abi akene ne Jisωs ashuú meko áké, “Elé Jisωs muú ekpávέ Εsωω ayi atané né melō Naseret né gebagé mewaá Galilí.”

Jisωs abú bόό bi ákpoό unό né mmu εcha upε Εsωω

(Mak 11:15-19; Luk 19:45-48; Jōn 2:13-22)

12 Ne Jisωs akpégé né melō Jerosale akpe né mmu dachi εcha upε Εsωω, abú bόό bi ákpoό ne abi áname unό. Atyá makpókpógélé bόό abi ákene gesegé manka mankwóre ne malu ujwólé bόό ako abi ákpoό upwine melō ebi ápye upε Εsωω ne ubi. ‡

13 Ndere Jisωs apyεmbω, agare εbwό aké, “Asa né mmu ηwe Εsωω nnό, Εsωω aké, ‘Gepú ya εyίge bόό áchómege wye mamféé me ákuú nye geji nnό gepúgé mmyemenene.’ Yémbω enyú débwalé géjí gelá melu εwé ánjō ábige wyeé!”

* **21:5** Elú wáwáλέ nnό: 1. Sayon elé melō Jerosale. 2. Gébége bō Jisωs, afwa ájwólege lé né mfaá mpō mekagala ne ákene. Ubya bō ne ukene mfaá ujuna. † **21:8** Elú wáwáλέ nnό: Ge na ne bόό Jus apye manse muú kpaá ne enoge.

‡ **21:12** Elú wáwáλέ nnό: Gepwine melō gélú getu eyigé bόό Jus ápye upε mbaá Εsωω.

14 Ndere ji alú né mmu εcha upε Εsωω, bόό ame nónómé ne abi ubwire áfé eta wuú. Apye εbwό ako átoó.

15 Anόό baá ampyεé upε Εsωω ne ekwō anlere mabe Εsωω ágé ukpékpé unό bi Jisωs apyεe ne áwú ntό ndere baá melō ákalege né mmu εcha upε Εsωω, nnό matame mábé ne mpyáne Devid. Awugé mbω matόό ásό εbwό.

16 Agí Jisωs áke, “Owuú mbω genό eyigé baá melō ájόge?” Jisωs ashuú εbwό meko aké, “Ech nwu, nnό enyú délu danjú genό eyigé asame né mmu ηwe Εsωω? Asá wye nnό; ‘Oleré baá melō ne abi álu maka amu ndere áféεge wō’.”

17 Jisωs ajόge mbω alyá εbwό afé né melō Betani ajye bele εwu.

Jisωs alwéré genόge fig gégbó
(Mak 11:12-14, 20-24)

18 Bií uyjágé, dondo gemua mme, ndere Jisωs abόό mankeré meso né Jerosale, akwónégé meti mesa álō mamye ji.

19 Agé genόó eyigé akuú nnό fig né εgbé meti. Afé wye nnό waá agene umpomé fō wyeé, yémbω yeé géma age wō ekosé bya ubíubi. Jisωs ajόó ne genόó eyigémbω aké, “Te mme abyεé, wō omagé wόó sé umpomé.” Ténéténé yimbω genō eyigémbω gewanésé gégbó.

20 Ne baá utόό Jisωs ágégé mbω ála mano mekpo fuú, ágige ate aké, “Genόgé fig eyigé na gégbó mbω wáwá ndé?”

21 Ne Jisωs ashuú εbwό meko aké, “Ngarege enyú wáwáλέ nnό, mbόgé enyú defyεgé matόό ne Εsωω ne déla pó ne dembyō né εshye εwe ji awyaá, dépye nye unό nkane me mpyεé mbω ne genόge fig, yé εbé lé ebi upwόó bina dépye nye ubi. Dékage jόó yé εbé lé ne mékwé εwένα nnό, ‘Táné fa oyyé akwé né mmu εβεé mega’, Εsωω apye wye nkane enyú déjόó.

22 Mbόgé défyεgé matόό nyú ne Εsωω ne dégίge yéndégenό né mmyemenene achyεge nye enyú geji.”

Agii Jisωs mbaá ayi uto bi utané
(Mak 11:27-33; Luk 20:1-8)

²³ Jisṣas akeré né mmu εcha upε Εῶωω, akpégé mmu alṣ manleré bṓṓ mekomejṓṓ Εῶωω. Nḁere alérege anṓṓ baá abi ápyéé upε Εῶωω ne ákpakpa melṓ áchwṓṓ báne ji, ágií ji áke, “Nḁé uto εbi ṓwyaá mampye unṓṓ bina? Waá achyεé wṓ uto ubi?”

²⁴ Jisṣas ashúú εbwṓ meko aké, “Me ntṓ nwyaa áwa nkwe mangii enyú, deshúgé me meko me ngarége enyú uto εbi me nwyaa ne mpyéé unṓṓ bina.

²⁵ Waá achyε Jṓn uto manwyaá bṓṓ manaá Εῶωω, Εῶωω waá akwaá?” Jisṣas ágiigé mbṓ alṓ manyége mbeé ne atε áké, “Dejṓgé mbṓ nye nnṓ? Εβεge dejṓgé nnṓ élé Εῶωω ne achyεé Jṓn uto bi, agige nye εsé aké, ‘Ulannṓ ne delá kamé mekomejṓṓ wuú wṓ?’

²⁶ Yémbṓ mbṓgé déjṓge nnṓ ‘Akwaá ne áchyε’ εbyénnṓ dekelege bṓṓ bina mpa. Nendé, yéndémuú abṓ akaá nnṓ Jṓn alu muú ekpávε Εῶωω wáwálé.”

²⁷ Εpyε εbwṓ áshú lé Jisṣas meko aké, “Εsé dékaá fṓ muú ayi achyεé Jṓn uto wṓ.” Ne Jisṣas ashúú ntṓ εbwṓ meko aké, “Yé me ntṓ ngarége fṓ enyú muú yi achyε me uto ne mpyé unṓṓ bina.”

Jisṣas atṓ nekanémejṓṓ mende fṓ ne baá bií apeá

²⁸ Ne Jisṣas aké, “Enyú déferé mbṓ nnṓ ne mechṓ εwéna? Mende fṓ abṓ alu, awyaa baá ande makpṓ apea. Bií uma ákuú ayi mbe, ajṓṓ ne ji aké, ‘chṓ pyε utṓṓ ne mekṓṓ fina.’

²⁹ Ne maá yimbṓ ashúú ji meko aké, ‘Njyεé fṓ’ yémbṓ εwyáge akwṓré metṓṓ wuú afé.

³⁰ Mende yimbṓ afε mbaá ayifṓ ajṓṓ wyεmbṓ ne ji. Ajṓgé mbṓ maá yimbṓ akamé aké, ‘Ata njyε.’ Yémbṓ ajyεé ji wṓ.

³¹ Jisṣas ajṓgé mbṓ, aké, gárege me, né baá bina makpo apea, ayi ndé áwuú meko nte wuú?” Ashúú ji meko aké, “Elé ayi mbe” Εfεé mbṓ Jisṣas agaré εbwṓ áké, “Mengarege enyú wáwálé nnṓ bṓṓ abi álú bṓṓ abo nkane anselé ηka makpo ne andée εno, ábṓṓ nye mbe age meti wáwá mamkpe né gefwa εyigé Εῶωω ágbárege ápwṓ enyú abifṓ.

³² Néndé Jṓn menwyaá bṓṓ manaá Εῶωω achwṓ nya eta nyú bṓṓ Isreli ako aleré enyú ndere muú abṓṓ mambelé genwá jií ndere

Εῶωω akelege, ne enyú dekamé meko wuú wṓ; yémbṓ anselé ηka makpo ne andée εno ne ákamé meko wuú. Ne yεé gébége enyú dégené mbṓ na, enyú deti fṓ meso ne gabo nyú dekamé meko wuú wṓ.”

Nekanémejṓṓ bṓṓ uségé ne mbṓṓ mekṓṓ (Mak 12:1-12; Luk 20:9-19)

³³ Jisṣas ama ajṓṓ aké, “Wuúge nekanémejṓṓ eniné fṓ”, “Muú fṓ awyaa nya mekṓṓ wuú, ape unṓṓ εbi ákuú vine, ásele umpome bií mampye mmṓṓ, anṓ gebame agyaa εwú mme, achṓ εmbu akwyεé εwú cháηéné nnṓ áké áηámege umpome εbimbṓ manaá makpéné wyε. Atene ntṓ maá enyṓη nnṓ membamé mekṓṓ ajwólégé wyε. Ase bṓṓ uségé afyε wyε. Apyégé mbṓ, atané afé neke né melṓ fṓ.

³⁴ Gébé gekwónégé εyigé akyéé umpome vine εbimbṓ mbṓṓ mekṓṓ atṓ baá defwé bií nnṓ ájyε áse εbií umpome vine mbaá bṓṓ uségé bimbṓ.

³⁵ Baá defwé bimbṓ akwónégé né mekṓṓ, bṓṓ uségé ágbaré εbwṓ, átulé ama, áwá ama, ne átṓ ayifṓ ne mataá.

³⁶ Apyégé mbṓ, mbṓṓ mekṓṓ yimbṓ ama tṓ baá defwé abifṓ, abi ajamé apwṓṓ abi mbεmbe. Ne bṓṓ uségé bimbṓ ápyε ne baá defwé bimbṓ wyε nkane ápyε ne abi mbe.

³⁷ Ne kwyakwya, achwṓ fére maá wuú atṓ, ajṓṓ aké, ‘Agégé nye maá wa membṓṓ yé εbé nnṓ áchyεge nye ji énogé.’

³⁸ Yémbṓ bṓṓ uségé bimbṓ, ágégé maá awuú nkane achwṓṓ, ájṓṓ ne atε áké, ‘Gége menyéé geteé mbṓṓ mekṓṓ na, chwṓge déwá ji, ji ne alú muú ayi anyεé nye geteégé mekṓṓ εwéna, chwṓge dewá denyé geteé jií!’

³⁹ Apyεgé ji áfomé meso gébámé áwá.

⁴⁰ “Jisṣas anérége mantṓ nekanémejṓṓ eniné na, agii ákpakpa bṓṓ Jus abi ji agarege εbwṓ makamejṓṓ ayina aké, déferé nnṓ mbṓṓ mekṓṓ yimbṓ akerégé meso né neke nií, apyε nye nnṓ ne bṓṓ uségé bimbṓ?”

⁴¹ Ashúú ji meko aké, “Akerégé meso, apyε nye bṓṓ nchyε bimbṓ ágbo negbo nebo. Achyεé mekṓṓ εwémbṓ mbaá bṓṓ uségé abi cha, abi áchyεge nye ji εbií umpome vine yéndé gébége mbwε.”

⁴² Ajṓgé mbṓ, Jisṣas agii εbwṓ aké, “Nnṓ enyú délú danjú genṓ εyige ásamé né mmu

ηγε Εσωω? Ασα wye nnó, ‘Ntaá ενινέ antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menó ntaá ayi ágbaré ekwó gepú. Ata ne apye nnó ewú εβε mbo, ne elu gekpekpe genó né ame se!’

⁴³ “Ndere elúmba, me ngarege enyú wáwálé nnó, enyú débée nye sé bós bi Εσωω ágbárege gefwa ne enyú, ala gbaré nye lé ne bós abi ákwore matós bwó ákwane mambε bós gefwage Εσωω.”

⁴⁴ [Ne yéndemuú ayi akwene mfaá ntaá ενίne na, akorege nye, yéndemuú ntó ayi ntaá ενίna nekwene ji mmye nechogéré ji yilé yilé.]

⁴⁵ Anós baá abi apye ure Εσωω ne bós Farasi áwuúgé ndere Jisós atomé maka mejós yimba, ákaá nnó ájoge mbo lé ne εbwó.

⁴⁶ Akelé meti mampye ji, yémba áfós nyá gejamégé bós abi álú εφέε, néndé yéndemuú áse Jisós nnó alu muú ekpávε Εσωω.

22

Nekanémejó επαά neba (Luk 14:15-24)

¹ Ne Jisós ama tó εbwó nekanemejó ενινέ fó aké,

² “Gefwa eyigé Εσωω ágbárege gélú eké nekanémejó ενινέ na. Mfwa fó akpomé mmye mampye επαά nebane maá wuú ayi mende.

³ Mfwa yimba anérégé, ató baá defwe bií nnó ájye ákú bós abi ji agaré mé nnó achwó επαά ελο, yémba ye muú ama achwó wó.

⁴ Mfwa yimba ama kéré ató baá defwé abi fó aké, ‘chóge dégaré bós abi me mbo nlós nnó nwá mpó mabó, ntyeé εbwó menyéé melómélós, nkwyéé yéndégenó. Achwó wáwá, áwyagé επαά echwós ελο!’

⁵ Yémba bós bimba áse yé ewémba eké genó wó. Afé ápye lé depó debwó etiré cháchá. Abifó áfé makós bwó, abifó áfé ne upú use bwó.

⁶ Ne abifó ágbaré baá defwe mfwa átulé εbwó eke menya, áwá.

⁷ Apyégémba, metós εσό mfwa yimba, ató bós bee bií ájye wá bós abi áwané mbo baá défwe bií, ne áso ntó meló bwó.

⁸ Ne agaré yé baá defwé bií aké, ‘Επαά wa echwós lo, ne bós abi me nene álere nnó

ákwane fó mambé bós abi áchwós επαά wa wó.

⁹ Chóge né mati mako, kuúge yéndemuú ayi dégene nnó áchwó επαά.’

¹⁰ Ne baá defwé bií mbo áfé ápye wye nkane ji ajós. Akuú yéndemuú ayi εbwó ágené, abi aboabo ne abi álóaló achwó. Kpaá te gepúge neba gegbee ne bós.

¹¹ Ne gébége mfwa yimba akpené mmu mangé bós abi anené εbwó επαά, agé mende fó ama ayi ala fyε ndée neba eyi ekwané mbaá επαά ewémba wó.

¹² Agii ji aké, ‘Mejeé wa, wó apyeé nnó ne akpené fa ne ndée eyi ela ekwané mbaá επαά ewéna wó?’ Ne mende yimba ala bōmbo.

¹³ Epye mfwa agaré bós abi ánene ankeé né επαά aké, ‘pyége ji déwé uka ne amu, debweé ji défómé dafye né melu ewé empinya gemua elu wye. Eféé mbo ne bós álilí nye ányéé manéne.’”

¹⁴ Jisós anérégé mantó nekanémejó ενινέ na, aké, “Εσωω akúu gejamégé bós yémba abi ji ajyaá jaá wó.”

Agii Jisós mechó ηkamakpo (Mak 12:13-17; Luk 20:20-26)

¹⁵ Ewya yé wó, bós ekwó Farasi fó abi awuú genó eyigé Jisós ajógé, atane ájyeé gbáre geju ákélege meti ewé εbwó ápye ne Jisós akwe nekwené meno.

¹⁶ Εbwó ako ákamé meko ama, átó baá utós bwó choncho ne bós ekwó Ηερόδ, nnó ájye ágii Jisós nkwe. Ajyége áké, “Ménleré, εsé dékaá nnó wó olu muú ayi ajógé wáwálé, ne alerege bós unó ndere Εσωω akélege wáwálé, fós fó ame bós néndé, osélé fó nnó muú ayifó, anea geme apwó ayifó.

¹⁷ Nnó εsé delú chó manchyegé ηkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé fó? Garé εsé genó eyigé wó afere nnó gelú chó.”

¹⁸ Yémba Jisós akaá uféré uboubo εbi ulú εbwó metós. Ne epye ji aké enyú bós dembwale bina, “Ndé enyú dépénege me mataá?”

¹⁹ Lerege me gefogé ηka eyi dechyege ηkamakpo.” Aleré ji, ase agbaré.

²⁰ Agii εbwó aké, “Mekpo wá na, ne mabo waá na ásamé né ηka eyi?”

21 Ashuú ji meko áké, “Élé mekpo mfwa Rom ne mabò mií.” Èfèé ne Jisòs agaré ebwó aké, “Chyéége yé mfwa Rom genó eyi gélú ejíí. Ne chyége ntó Èsòwò genó eyi gélú eyi Èsòwò.”

22 Awuúgé meko ayi Jisòs ashuú ebwó byò uwò ebwó mmu ályaá ji áfé.

Agii Jisòs nkwé mechò mankwile né negbo (Mak 12:18-27; Luk 20:27-40)

23 Wye né bíí bimbò, bòò ekwò Sadusi fò áchwò mangíí Jisòs mechò. Ebwó abi na álu bòò abi ákame nya nnó muú agbogé, akwilége sé né negbo. Agíí ji áké,

24 “Ménleré, ebé Mosis eké mbògé muú abagé mendée ne agboge ayi ála pò ne maá, menjmo áwuú abó manse mendée yimbò ukwi nnó ábyégé baá ábé lé né mabò ami mewené menjmo yimbò.

25 Ebó epye nyá nnó, ànjmó fò ákénéama abi ande álu. Ayi mbe abá mendée, agboó alya ji yé maá apó, ayi akwòlege ase mendée yimbò ukwi,

26 menjmo yimbò ntó agbo yé maá abyéé ne mendée yimbò wó. Wymbò ne epye ne ayi agbeé makpo aléé kpaá te ebwó ákénéama agbó ako.

27 Kwyakwya, mendée yimbò ntó agbó.”

28 Ndere elúmbò, agíí Jisòs áké, “Élé mendée yina abané mbò ebwó ako, gébé eyigé Èsòwò apye nyé bòò ákwilé gé né negbo, mendée yina abéé nyé ayi waá?”

29 Jisòs ashuú ebwó meko aké, “Ènyú délú gyéé dòó né nkwé ayi dégií, nénde dékágé fò mekomejòó Èsòwò ne utó bíí.

30 Débò mankaá nnó, gébé gé Èsòwò apyégé bòò ákwilé gé né negbo, ábáne fò neba ne átuú fò andeé neba, ábéé eké makiénné Èsòwò né mfaánebuú.

31 Ne gétúgé mechò bòò abi ágboó meso gébé Èsòwò apye nyé ebwó ákwilé né negbo, nnó délú dankú genó eyigé Èsòwò ajòó atome ne ukwene ante abi agboó me? Ajòó aké,

32 ‘Me nlu Èsòwò ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakòb ánógé.’ Èwéna eléré nnó Èsòwò apye bòò ákwilé gé né negbo néndé ji apó fò Èsòwò awuú bòò alu ayi bòò abi álu abe.”

33 Gejamégé bòò abi álu eféé áwúge ndere ji ajòó mbò, byò uwò ebwó mmu né gefòó eyigé Jisòs alárege unó.

Èbé ewé epwò mabe mako

(Mak 12:28-34; Luk 10:25-28)

34 Bòò ekwò Farasi áwuúgé nnó genó eyigé Jisòs ajòó ne bòò Sadusi gépye mano ágbe bòò ekwò Sadusi, ágbaré geju mankelé meti ewéchá nnó agíí Jisòs nkwe.

35 Ne muú bwò áma ayi ákaá mabe Mosis dòó, áfé mamua Jisòs.

36 Agíí ji nkwé áké, “Ménleré, ndé ebé Mosis ewe ejeá epwòó mabe jíí mako?”

37 Jisòs ashuú ebwó meko aké, “Èbé ewé ejeá epwòó mabe Mosis ako elé ewé ejòó nnó, ‘Gbógé ne Ata Èsòwò wyeé ne metòó wyeé meko, ne mendoó wyeé meko ne uféré byéé uko.’

38 Ge menò ebé ayi ajeá apwòó mabé mako.

39 Ne ebé ewé ema kwóle elu wye eké ewé mbe ne ejòó eké, ‘gbógé ne nte ménjmé wyeé ndere ogboó ne gеме jyéé.’

40 Mabé ayi na apeá ne ágbaré yéndégenó, eyigé Èsòwò akelege nnó bòò ápye ndere Mosis ne bòò ekpávè Èsòwò ásamé.”

Muú ayi Èsòwò akweré ji ela gefwa alu maá waá?

(Mak 12:35-37; Luk 20:41-44)

41 Ndere bòò ekwò Farasi álu melu ema ne Jisòs, agíí ebwó nkwé áké,

42 “Ènyú deféré nnó ne Kras, Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa, ji alu maá waá?”

Ashuú ji meko áké, “Alu mpyáne mfwa Devid.”

43 Ajòóge mbò Jisòs agíí ebwó aké, “Mbògé ji alu mpyáne Devid, epye nnó ne Mendoó Ukpea epyéé nyá mfwa Devid akuú ji nnó Ata? Néndé aké,

44 ‘Ata Èsòwò ajòó ne Ata wa aké, jwólé fa né egbé ebwònyé wa né gelúge énogé kpaá te mpyéé bòò mawámé byéé álaá eké mboó genòó ayi onérege uká byéé mfaá.’

45 Ne mbògé Devid akuú Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa nnó Ata, epyéémbò nnó ne ji amáge bé mpyáne wuú?”

46 Agíge mbò, yé muu ama ayi akáge shuú ji meko apó. Èlò né gébé eyigémbò, ojyé mbe, yé muú ayi ama mua mangíí ji nkwé apó.

23

Jis̄as akwelé baá utóó bií mbeé nnó ekage áse gepage Anleré mabe Es̄owá
(Mak 12:38, 39; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

¹ Ne Jis̄as ajóó ne gejamé gé b̄óó bi álu eféé chóncho ne baá utóó bií aké,

² “Anleré mabe Es̄owá ne b̄óó ekwá Farasi ne ab̄óó manleré mabé Es̄owá.

³ Gétú eyigé na, débó mankwólégé ne mampyégé yéndégenó eyigé ebwá álerege chánéné. Yémb̄o, enyú dékwólégé f̄ó gepage bwá, néndé álerege mabe Es̄owá ayi ebwá ámb̄óó alá nó gé áji.

⁴ Awéle matuú ayi án̄óó ánérege b̄óó né makpo, yémb̄o átárégé f̄o yéé ebwá bwá nnó ápoó ebwá ákpá áji.

⁵ Apyéé lé dep̄oré Es̄owá deko nnó b̄óó ágé, áféégé ebwá. Péége yé ndere ebwá ápye unó bi ásamé mekomej̄óó Es̄owá né mmu uñeage ne áwelé né mampwé ne ulóó amu bwá. Afyéé ntó b̄o nku abi áwyaá machagele matyéé matye né mano.

⁶ Ebwá ágb̄oó manjyágé ulúó énogé né mapaá ne áma ájyaá ntó malu aló aló né mmu macha mmyemenene ájwólege wye.

⁷ Ebwá ágb̄oó ntó nnó b̄óó átámégé ebwá ne énogé, ne ájyenge né machomelé ákelege ntó nnó b̄óó ákúgé ebwá nnó, ‘Anleré.’

⁸ Yémb̄o ekagé muú nyú f̄o akamé nnó ákuú ji nnó, ‘Ménleré,’ néndé enyú déwyaá élé menleré ama ne enyú ako delu añme.

⁹ Ne dékúgé ntó muú fa mme nnó, ‘Nté’, nyú néndé déwya lé Nte ama muú alu né mfaánebuú.*

¹⁰ Ne dékamégé ntó ákuú muú nyú nnó, ‘Ata’, néndé déwya lé Ata ama. Ata yimbo élé Kras, Muú yi Es̄owá akweré ji elá gefwa.

¹¹ Muú ayi ábéé muú kpaá né geluágé nyú, abó mambé lé menkpané defwé nyú.

¹² Yéndémuú ayi ábwége geme jíí, Es̄owá awáne nye ji gelu. Ne yéndémuú ayi asele mmye ji nnó apó yéé muú f̄ó, Es̄owá apye nye ji akwá ñgá.

Jis̄as ashule ndo mbaá anleré mabe Es̄owá ne ekwá b̄óó Farasi
(Mak 12:40; Luk 11:39-42, 44, 52; 20:47)

¹³ Ne Jis̄as afé mbe manj̄oge aké, “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Es̄owá ne enyú

ekwá b̄óó Farasi ejame nye d̄óó. Enyú délu b̄óó démbwólé, néndé unó bi enyú dépyeé, dégbéé b̄óó nnó ákpege f̄ó né gefwa eyigé Es̄owá ágbárege. Enyú amb̄óó dékpené f̄ó né geji ne délyágé f̄o meti nnó b̄óó abi amuame makpe wye ákpe.

¹⁴ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Es̄owá ne enyú ekwá b̄óó Farasi ejame nye d̄óó. Enyú délu b̄óó dembwólé, néndé enyú denyéé akwi andée upwáó né unó bwá enyú depyeé eké delú cho né mbe ushu Es̄owá, depyeé mmyemenene nyú éshyaá né mbe ushu b̄óó. Né meso gébé efwyale ewé Es̄owá achyge nye enyú ejame nye d̄óó.

¹⁵ Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Es̄owá ne enyú ekwá b̄óó Farasi ejame nye d̄óó. Enyú délu b̄óó dembwólé, néndé dékene déjye yéndé mbaá nnó dépye yé muú ama ayi alá kwólege Es̄owá, akwólege ji. Ne muú akamege nnó akwólege Es̄owá, depye ji ákwore alá élé muú ayi agéne nye efwyale d̄óó né ntoné mewé apwáó enyú amb̄óó.

¹⁶ Efwyale ewé egile enyú ejame nye d̄óó. Enyú délu eké b̄óó ame nónómé abi ajame ate meti. Enyú délerege b̄óó nnó, ‘Mb̄ogé muú anyégémeno akelégé echa upé Es̄owá nnó apye genó ne ála apye wó, ewémb̄o epó yéé genó. Yémb̄o mb̄ogé muú akelégé unó bi ákwye ne gesege ñka ebi ulú né mmu echa upé Es̄owá nnó apye genó, abó mampye genó eyigé ji anyémeno.’

¹⁷ Enyú ukenkéne b̄óó ame nónómé, enyú déferé nnó ndé genó geñeá na d̄óó gepwá? Genó eyi gélu mmu echa upé Es̄owá, waá echa upé Es̄owá ewé epyeé nnó genó eyi gélu mmu gébé ne ukpea né mbe ushu Es̄owá?

¹⁸ ‘Enyú dema delerege nnó muú anyégémeno akelege geluó eyigé apyéé upé Es̄owá wye nnó apye genó ne ala apye geji wó, genó gefó gepyeé ji. Yémb̄o mb̄ogé genó eyigé ji achyéé nnó ápye gepé né mfaá geluó ne ji akelé, abó mampye genó eyigé ji anyémeno nnó apye.’

¹⁹ Enyú b̄óó ame nónómé, enyú defereé nnó ndé genó géñeá na gepwá? Echye ewé élú mfaá geluó eyigé ápyéé upé wye waá, geluó eyigé ápye gepéé eyigémb̄o ne géluó ne ukpea né mbe ushu Es̄owá?

* **23:9** Elú wáwálé nnó: Jis̄as ajógé f̄ó lé ne ante abi ábyené ese, ajógé lé ne b̄óó abi ákelege nnó ákuúgé ebwá mab̄o kprakpa, nnó ákwá ñgá.

20 Yémba muú akelé gé geluó eyigé apyéé upé Esowa wye, akelé fí lé geluó eyigémba gejigeji wó. Akelé ntó yéndégenó eyi géluó né mfaá geluó eyígémba.

21 Ne yéndémuú ayi akelé gé echa upé Esowa akelé ntó chóncho ne Esowa muú ajwólége mmu ewu.

22 Muú ayi akelé gé mfaánebuú akelé ntó geluó eyigé Esowa ajwólége wye chóncho ne Esowa muú ajwólége mfaá geji.

23 Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esowa ne enyú ekwó bós Farasi ejame nye dós. Enyú délu bós dembwólé, Enyú dekarege menyéé ayi dékpáne né makós nyú dékaré malú afya, déchye Esowa melú ema, yé ne utáse ebí upyéé menyéé agós gebé. Yémba delyage mampye ukpékpé unó bi mabé Esowa álerege nnó dépyege. Depó fí pópó ne ate ayme, dégéné fí ebwó meshwe ne défyéé fí matós ne Esowa wó. Pyege ukpékpé unó bina. Yémba délyage fí manchye echye ewé enyú deba dechyege me.

24 Ndere demmye mambele ukéke mabe debyaá ayi kpakpa, delu bós ame nónómé abi ájame abifo meti. Delu eké muú ayi áchérege manaá ami ji anyúu nnó ekagé ámé gejenchi, yémba áméne mpo mashwane.

25 “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esowa ne enyú ekwó bós Farasi ejame nye dós. Néndé gepoge nyú gélu eké muú ayi ashwanege meso amo ne uchweri menyé pópó, yémba né mmu, abelege unó bi ji abós né mati mabomabo. Dépyé unó nnó bós áféregé nnó enyú délu cho né mbe ushu Esowa, yémba matós nyú agbeé ne manwaá ne mmwólé unó unyéé.

26 Enyú ekwó Farasi délu bós ame nónómé, bage mbe déshwóné mmu amo ne uchweri menyé, depyegé mba meso ntó akpeage nye.

27 “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esowa ne enyú bós ekwó Farasi ejame nye dós. Enyú délu bós dembwólé, néndé enyú délu eké manomé ayi áwaá mbómé né mfaá. Jgegé áji, álu malómáló né dafye, yémba né mmu ágbeé ne ugoó áwuú bós ne ufósufós umpwapwane unó.

28 Wyembá ntó ne enyú depye wéna né dafye nnó bós áféregé nnó enyú delu cho né

mbe ushu Esowa, yémba wáwálé alu nnó né mmu matós nyú enyú delu bós dembwólé, ne degbóo mampyége nchye.

29 “Efwyale ewé egile enyú anleré mabé Esowa ne enyú ekwó bós Farasi ejame nye dós. Enyú bós dembwólé, dékwyege manómé bós ekpávé Esowa ne ayi bós abi álu cho né mbe ushu Esowa,

30 dejoge deké, ‘Esé débó débé nyá gébége ukwene ante sé mba debó décho fí amu manwá bós ekpávé Esowa bimbá wó.’

31 Ndere enyú dejogé ne ukwene ante se mba, eléré nnó enyú délu upyáné bós abi áwané bós ekpávé Esowa bimbá.

32 Chóge yé mbe, dénére mampye gabo ayi nyá ukwene ante nyú áló ula mampye.

33 Enyú mmya, délu baá utós, déféré nnó dékáge bó efwyale ewé ekpane nye enyú dékpe né ntoné mewé ewé élá nómégé?

34 Ne gétú eyigé na, ntáme nye enyú bós ekpávé Esowa, bós dénnga ne anleré mabé Esowa. Déwane nye abifo, ne déwomé nye abifo né gekwa, ágbó, détulege nye abifo ne utó né mmu macha mmyemenene nyú ne déma déchyege nye abifo efwyale né malómáló.

35 Ndere enyú dépyembá, gewu eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bós abi álu cho né mbe ushu Esowa fa né mme gékpéne nye enyú mmye geló ula ne manóó Ebel muú alú cho né mbe ushu Esowa kpaá gekwóné né ami Sakariya maá Barakia ayi enyú déwané nya né metós metós echa upé né geluó eyigé ápyéé upé Esowa wye.

36 Me ngarege enyú wáwálé nnó gewú eyigé ukwene ante nyú áwané nyá bós abi álu cho né mbe ushu Esowa gélu enyú bós njyé eniné na mmye.”

Jisós asomége Jerosale (Luk 13:34, 35)

37 Jisós ajósge mba aké, “E é, bós Jerosale! Bós Jerosale! Enyú dewane bós ekpávé Esowa ne detome abifo ne mataá, bós dentós abi Esowa atámé eta nyú! Mmua mé ndóndó ne ndó manyweré enyú nkwere nkane mekwó akwérege baá bíí, yémba enyú dékélégé fí.

38 Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé, éla mewa.

39 Néndé ngarege enyú nnó, ελο fina εγγέγε mβε, enyú démágé gésé me kpaá te bíí εbi enyú dejóge nye nnó, ‘Mejé ébé ne muú ayi achwóó né mabó Atá.’”

24

Jisós agaré ndere áchóó nye εcha upε Εσωω (Mak 13:1, 2; Luk 21:5, 6)

1 Jisós ajóóge mbó, alyaá εcha upε Εσωω. Ndere ji ajyé baá utóó bíí áκε áfíí ji nnó álere ji upú εbí átené né mmu dachi εcha upε Εσωω.

2 Yémbó Jisós ashúú εbwó meko aké, “Pó enyú dége mbó uchánchá upú bina uko? Ngarege enyú wáwálé nnó ámuú nye ubi uko kpá, té ne mataá ne mataá yéé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népó.”

Jisós agaré ndere ankwólé bíí ágéne nye εfwyale (Mak 13:3-13; Luk 21:7-19)

3 Εwyágé Jisós ajye jwóle né mfaá Mékwe Olif.*

Baá utóó bíí εbwó εbwó ájyé bane ji, ágií ji áké, “Garé εsé, nde gébé εyige depó tiré na depyé nye? Ne ndé ufóó unó upye nye ne εsé dékaá gébé εyigé wó ochwó ne gébé εyigé mme ábyeé?”

4 Agígé mbó, Jisós ashúú εbwó meko aké, “Sége gébé nnó ekagé muú fó ábwólé enyú déno mewaá.

5 Néndé, gejamégé bós áséle nye mabó ma áchwó eta nyú. Adoó nye εbwó εwómé ájóoge aké, ‘Me ne nlú Kras, Muú yi Εσωω akweré ji ελά gefwa.’ Apye nye mbó ábwólé gejamégé bós áno mewaá.

6 Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne εbi ámmye tete. Yémbó gébége unó bina uké upyé, débégé fó ne εfó. Néndé unó bina ubó mampye ne epófó nnó mme yina achwó kwya wó.

7 Gébé εyigémbó ntó maló kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bós bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne εshye abwólé né gejamégé malu.

8 Εwéna εbé nye eké lé ula uló ubalé bi mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

9 “Gébé εyigémbó ápyéne nye enyú áfyé né amu bós abi áchyεge enyú εfwyale ne áwáne nye enyú. Maló mme meko ápaá nye enyú gétúgé délu ánkwalé ba.

10 Εwéna εpyéε nye gejamégé bós ája mmye meso, áferé metóó εwé áfyéé ne Εσωω, áchyεge nye ate mankwáá ne ápaá nye ntó ate.

11 “Ne gejamégé bós εkpávε Εσωω abi gebyó áchwóó nye, ábwólé gejamégé bós áno mewaá.

12 Ne gétúgé nchyε ayi bós ápye ájame nye dós, gejeé εyigé bós abós gebε nye sé dós.

13 Yémbó yéndémuú ayi akogé metóó te kwyakwyaá áférege nye ji né εfwyale gabo.”

14 Abya melóméló yina, ayi Εσωω ágbárege nye gefwa ne bós bíí, ankwóle ba agarege me ji mbaá bós mme meko nnó maló mako né mme ákaá ji, gébé εyigémbó ne mme akwyage nye.

Jisós agaré nkane áchóó nye Jerosale (Mak 13:14-23; Luk 21:20-24)

15 “Danel muú εkpávε Εσωω abó ajóó nya atóó ne ‘geboboge genó eyi gechyεge mekpo unós mbaá Εσωω.’ Degene nye ndere genó εyigémbó gepyéé né mmu εcha upε Εσωω.” (Yéndémuú ayi akuú maló ηwe ayina akaá ula).

16 “Gébé εyigémbó, bós abi álu né Judiya abó ájye ákwó mfaá makwe ábíí.

17 Yéé muú ayi alú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme, ajye bós genó né mmu gepú jíí.

18 Muú ayi alú ntó né mekós áchógé yé gébé nnó akere mmú achwóó bó nku gefwene wuú ne ábó.

19 Ε é εbée nye mbó nnó ne andeé abi álu ne mane yé ne abi áchyége baá mámbε.

20 Néεge mmye mbaá Εσωω nnó gébé gebo εyigémbó, gébége fó ne metóó nshwóne. Yé εbé lé bíí uwyaá.

21 Néndé gébé εyigémbó, gebéε nye lé gébége gekpékpégé εfwyale εwé té Εσωω akwye mme yina bós álá álu danjé εwú. Ne yé εwé emage be sé eké εwémbó epó.

22 Ne wáwálé alu nnó mbógé Εσωω ala asós ndó εfwyale εyimbó εla mboó

* 24:3 Ελί wáwálé nnó: Mékwé εwéna ekamege mbó gétúgé ejamé unós εbi akuú nnó Olifet dós.

wó, ebyénnó yéé muú ayi apome nyε apó. Yémbó gétúgé bób abi Esowó ájyaá nnó ábé abii, asorege nyε ndó eyimbó ela mboó.

23 “Ne mbógé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa alu fana,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékamégé fó ne ji.

24 Néndé bób gebyó abi áké álu Kras ne bób gebyó abi ake alu bób ekpávε Esowó ntó áchwó nyε. Achwógé ápyéé nyε ukpékpé ufélékpá ebi upwó amu. Apyembó nnó ábwólé bób ako ne mbógé meti ebege yé ebélé bób abi Esowó ajyaá nnó ábé abii, ábwólé ebwó áno mewaá.

25 Kaáge yé nnó mbó mé mbe ngaré enyú unó bina, gemégé nnó upyé gé.

26 “Yé muú achwó agaré enyú nnó, ‘Gége ji alu mbó né mewaá’, déjyεgé wyε. Yé agaré lé nnó, ‘Gége abii mbó né mmu baá upú’, dékamégé fó nnó elú wáwálé.

27 Néndé ndere dasama akéle mamma, ne nebuú négénege, álo ne egbé ebwónyε akwóné ne ebwóbe bób ako ágéne, wyembó ntó ne Maá Nte Mekwaá achwó nyε.

28 “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, eféé mbó ne denwyóne etire denyéé unkwó unó dénwérege.”

Unó bi upyε nyε gemégé nnó Maá Nte Mekwaá akérege fa mme

(Mak 13:24-27; Luk 21:25-28)

29 “Efwyale ewéna echwógé, ténéténé ayi ebyéé, ηmeé ekwene nyε gemuagemua. Mfaá ágéné gé sé, ambe ntó áno mege nyε, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nyε.

30 Gébé eyigémbó genó eyi gelére nnó Maá Nte Mekwaá achwó, gegénege nyε né mfaánebuú. Ne bób maló mme meko áfyéé nyε gepúgé negbo álile. Ne ágéne nyε nkane Maá Nte Mekwaá achwó né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpé gé éno gé.

31 Ndere ji achwó áfomege nyε gekpékpé mbá, ne atóme nyε makiénné jií nnó ájyé anyweré bób abi ji ájyaá né mme meko ábé abii mbaá ama.

32 “Pεge gepóge genóge fig degí genó wyε. Gébé gé mata jií álogé mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwóné achwó shúle.

33 Wyémbó ntó ne gébé gé enyú dégé gé unó bina uko uke upyéé, débó mankaá nnó gébé eyigémbó géla kwókwólé.

34 Ngarege enyú wáwálé nnó njyε eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó upyéé.

35 Mfaá ne mme ábyéé nyε, yémbó mekomejó wa alaá te kwyakwya.

Yé muú ayi akaáge gébé eyigémbó apó
(Mak 13:32-37; Luk 17:26-30, 34-36)

36 “Yé muú ayi ákaá bií ne gébé eyigé unó bina upyéé nyε apó. Makiénné Esowó ne mfaánebuú ákaagé fó, yé Maá Esowó jimbób ákaá wó. Ekosé wyε Nte wuú ji mbií ne ákaá.

37 Ndere epyéé nyá né gébé gé Nowa, wyémbó ntó ne epyé nyé gébé gé Maá Nte Mekwaá aké akerege meso fa mme.

38 Ne gébé eyigémbó, gemégé nnó genyagé nnyi geshwa nyá bób, bób abó ányé, ányuú, ápyéé maba ne átuú baá né maba. Anyé kpaá te bií bi Nowa ákpené mmu ékpe.

39 Ndere apyembó, abó ákaá nya genó eyi gepyε wó, kpaá te genyage nnyi geshwané ebwó ako. Wyémbó ntó ne epyé nyε gébé gé Maá Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

40 Né gébé eyigémbó ntó, ande apea ábege ne mekó aké apyε utó, Maá Nte Mekwaá akpane nyε ama alyaá ama.

41 Andée apea ábege né mbaá ayi ákwó unó, akpane nyε ama alyaá ama.

42 “Gétú eyigé na, débó mambe peé dégilé néndé, dekaá fó bií bi Ata nyú akérege meso wó.

43 Kaáge nnó mbógé mbób gepú akaáge gébé eyigé menjó achwó ne utuú manchwó gya gepú jií, mbó abéé peé abame geji nnó ekáge menjó achwó agyá akpé mmu.

44 Enyú ntó kpómege mmyε gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyéε meso né gébé eyigé délá déká gé.

Baá defwε abó mampyε mató bwó chánchá

(Luk 12:41-48)

45 “Bege ndere maá defwé ayi awyaá den ga, apyε utó bií chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifó nnó apélé ebwó, achyεge ebwó menyé chánchá né gébé geló gé.

46 Galó galó abéé nyε ne maá defwé yimbó, gébé gé nte wuú akéré gé meso agéne nyε nnó ji apyε utó bií chánchá.

47 Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuu abelege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé.

48 Ne mbógé maá utóó yimbo abegé ayi áwyaá gepó gebogebo, ajóge nye ne gemé jíí aké, 'Nte wa abelege nye dóó ne achwó.'

49 Alo mantúlégé ate aḡme abifó, anyeé anyú mmóó ne ate anyuú mmóó ne abifó ákwene.

50 Mbógé apyége mbó, nte maá utóó yimbo achwó kwó nye ji nenmé né gébé eyigé ji alá kaá nnó achwó wó.

51 Abanége ji mbó, achyegé nye ji gekpékpé efwyale ewé ebóó epwóó amu, afye ji né melu ewé Esowó afyéé nye bóó dembwólé. Ne bóó alilé nye anyeé manjéné ewú.

25

Nekanémejóó asó andée makpo afya

1 Jisós afé mbe ajóge aké, "Gefwa eyigé Esowó ágbárege gelu eké asó andée makpo afya abi álweé mátuléká manjyéé bane menó neba. *

2 Né geluágé ebwó, abi ata awyaá defóó ne abi ata akénege.

3 Abi ata abi akénege álweé mátuléká, yémbó ama kpá sé mawéé ami fó nnó ámi malu mmu mátuléká mábyége áamá áfyé wó.

4 Ne abi awyaá defóó akpa mawéé nnó ámi malu mmu mátuléká bwó mábyége ebwó ama afye.

5 Ne elé menó neba yimbo alá achwó wáwá wó, géjá gékpa ebwó ábelé.

6 "Ne metóó utuú eké ekwónége ebwó awú nkane bóó ákálege aké, 'Menó neba achwó chwóge débáne ji.'

7 Baá ásandée bimbó áwúge mbó ákwilé ati mátuléká bwó.

8 Ne abi akénege ajyge kó mawéé mbaá abi áwyaá defóó aké, 'Chyegé esé ekéké mawéé defye né mátuléká sé áchwóó nómé.'

9 Abi áwyaá defóó áshuú ebwó meko aké, 'Ngba mawéé amina makwánégé fó esé ne enyú, chóge mbaá bóó abi ákpoó né melo déna amí nyú.'

10 Ne ndere ajyge mana mawéé, menó neba yimbo achwó. Achwógé ase abi ata abi

ákpomé mmye álú eféé ágilé ji, afé ákpe né mmu gepú epaá neba ágbé menombi.

11 "Ewyágé abifó ata abi ajyge na mawéé áchwóó. Ala dafye ádoó menombi ákuú aké, 'Ata Ata! néné esé menombi.'

12 Ne menó neba ashúú ebwó meko aké, 'Me ngarége enyú wáwálé nnó nkágé fó enyú.'

13 Jisós anérége mantó nekanémejóó eniné na aké, "Sege yé gébé néndé dekaágé fó bíí ne gébé eyigé me nkerege meso.

Nekanémejóó baá defwe makpo aléé (Luk 19:11-27)

14 "Gefwa eyigé Esowó ágbárege ne bóó bíí gelu eké nekanémejóó eniné na: Mende fó abó ajyéé neke, gébége ji achwóó jyéé, akuú baá defwé bíí ako, akaré ebwó ḡka nnó áke gese ne eji.

15 Achyéé ama uba ḡka uta, achye ayifó uba upea ne achye ntó ayifó geba géma. Akare ebwó ḡka eyina ndere yéndémuú akáge gbáre atane afe neke.

16 Ayi aselé uba ḡka uta, achó sé gébé wó, ajyge ló gese manke. Abó ntó nsa uba ḡka uta.

17 Wyembó ntó ne ayi aselé uba upea apyéé. Ji ntó abó nsa uba ḡka upea.

18 Yémbó ayi aselé geba géma ajyge cho mme aníí ḡka nte wuu.

19 "Ebelégé nte bwó akeré meso né neke eniné ji abó ajyéé. Akuú ebwó ako nnó áchére áge ndere yéndémuú ápyeé ne ejíí ḡka.

20 Ne ayi achyéé ji uba ḡka uta achwó téné mbe ushu nte bwó, ajóó ne ji aké, 'Ata achyéé nyá me uba ḡka uta, nke gese ne eji, mbó nsa uba ebifó uta gé eji na.'

21 Nte wuu ashúú ji meko aké, 'Ḳpye dóó, olu maá defwé melóméló, muú akage nere metóó ne wó. Te ndere oleré nnó okage gbáre ekéké ḡka chánchá, mbelege nye wó né melu ewé ogbárege gejamégé ḡka. Chwó kpe mmu denyé epaá wa ne metóó megomego!'

22 "Ne maá defwé ayi achyéé ji uba ḡka upea achwó ntó mbaá nte bwó. Ajóó ne ji aké, 'Ata achye nyá ntó me uba ḡka upea, nke gese ne eji. Mbó nsa uba ebifó upeá gé eji na.'

* 25:1 Elú wáwálé nnó: Né gepoge bóó Jus muú abagé neba bóó ajyéé lyaá ji né gepú jíí ne utuu.

23 Nte bwó ashuú ji meko aké, ‘Ōpye dᵗo ɔlu maá defwε melóméló, muú akage nεré metᵗo ne wᵗ. Te mbaá ɔleré nnó ɔkage gbáre ekéké ηka chánchá, mbelege nye wᵗ né melu εwé ɔgbárege gejamégé ηka. Chwᵗ kpε mmu denyé epaá wa ne metᵗo megᵗmegᵗ!’

24 “Ne kwyakwya ayi achyεé ji gébagé ηka géma achwᵗ ntó eta nte bwᵗ. Ajᵗᵗ ne ji aké, ‘Ata menkaá nnó depᵗ tyεé demmyε amba. ɔlu eké muú ayi agóme menyεé né mekᵗᵗ ayi nlá kágé meso yi ápéne.

25 Getú eyigémᵗᵗ, mbᵗ εfᵗ nnó ηka jyε enógé ɔchyεge nye me εfwyale. Njyε cho mme nnií ejí wyε nnó ekagé enó. Gé ηka jyε na se.’

26 “Ne nte bwᵗ ashuú ji meko aké, ‘Wᵗ ɔlu maá defwᵗ mehomebo, ne mémbwá, ɔjᵗᵗgé ɔke me nlu eké muú ayi agóme menyεé né mekᵗᵗ ayi nlá kágé meso ayi ápéne ne nkyyé mbwᵗ né mbaá ayi nlá ntyaá depomé wᵗ.

27 Gétú eyigémᵗᵗ, mbᵗ ɔᵗᵗ ɔfyé ηka ya né gepúgé ηka nnó nkerege meso nse eji ne nsa mfaá.’

28 Ajᵗᵗgé mbᵗ, agaré baá defwᵗ abifᵗ aké, ‘Te mbaá ji aleré nnó akaáge gbáre fᵗ ηka eyimᵗᵗ, sége eji déchyεé muú ayi awyaá uba ufyá.

29 Kaáge nnó muú ayi abᵗgé nsá né genᵗ, ji ne ámáge gbεé ji εbwᵗ nnó ji abᵗ gejamégé unó. Yémᵗᵗ muú ntó ayi alá abᵗᵗ nsá né genᵗ eyigé me nchyεé ji wᵗ, yé ekéké genᵗ εwé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó alá amu mawa.

30 Ne áfomé ji ntó né epinyá gemua né dafyε, mbaá ayi ji awuú nye ubalé, alíle anyéé mánjéné.’

Gefᵗᵗ eyigé εsᵗwᵗ apane nye mpa bᵗᵗ né bií bi kwyakwya

31 “Gébége Maá Nte Mekwaá achwᵗgé ne enógé, chóncho ne makiénné jíí ako, ajwᵗlege nye né mfaá geluᵗgé gefwa jíí eyi gewyaá enógé,

32 ne bᵗᵗ átanεge nye né malᵗ mme mako anyweré né mbe ushuú wuú. εfεé mbᵗ, akarege nye εbwᵗ matoᵗ apea nkane membamé magᵗᵗme aferege magᵗᵗme ayi álú choncho ne menmené ηme.

33 Abelege nye ntoᵗ nema né εgbé εbwᵗnye wuú, nema né εgbé εbwᵗεbe wuú.

34 Ne mfwa ajᵗᵗge nye ne bᵗᵗ abi alú né εgbe εbwᵗnye wuú aké, ‘Chwᵗge enyú bᵗᵗ abi Nte wa ajéle enyú. Denyé gefwa eyigé ji akwyεé mé abelé eta nyú tεé gébége mme alᵗᵗ.

35 Néndé mesa abᵗ ámmyε me, déchyεé me menyεé, mmwᵗlé manaá epyε me, déchyεé me manaá nyú, dége me ndere menkεé, dése me.

36 Mpᵗ ne mandeé mamfyé, déchyεé me mandeé, mbᵗ mmeé dépεle me, nkpe denᵗ dekene degene me.’

37 “εfεé mbᵗ ne bᵗᵗ abi alú cho né mbe ushu εsᵗwᵗ ashúge nye ji meko aké, ‘Ata ndé gébé εsé degene mesa ammyε wᵗ, dechyεé wᵗ menyεé, mmwᵗlé manaá epyεé wᵗ déchyεé wᵗ manaá ɔnyuú,

38 ne ndé gébé ntó dégené wᵗ ndere menkεé, dénéné wᵗ, ɔlú gejᵗᵗgé déchyεé wᵗ mandeé ɔfyεé?

39 Ndé mbaá dégené wᵗ ɔméε, dépεlé wᵗ, ɔkpené denᵗ εsé dékené dégené wᵗ?’

40 Ne mfwa ashúge nye εbwᵗ meko aké, ‘Me ngarege enyú wáwále nnó te mbaá enyú depyε unó bina ne anme ba, yé εbéle mbaá muú ama ayi alá anea geme wᵗ né geluage anme ba εbyénnó depyε mbᵗ lé ne me!’

41 “Ne abwᵗlége nye mmyε ajᵗᵗ ne abi alú ji né εgbé εbwᵗεbe aké, ‘Kwilege me ushu, enyú abi mfaánebuú ashule enyú mmyε, débᵗ manjyε né ntoné mewε εwé elá nómége, εwé me nkweé mé mbelé mbaá danchᵗmelᵗ ne makiénné jíí.

42 Néndé mbᵗ nlu mesa déchyεé me menyεé wᵗ, mmwᵗlé manaá epyεé me, déchyε me manaá nnó nyú wᵗ,

43 dégé me ndere menkεé, déne me wᵗ, nlu gejᵗᵗgé déchyεé me mandeé nnó mfyε wᵗ, mmeé dechwᵗ gé me wᵗ, nkpe denᵗ dekéε dégené me wᵗ.’

44 “εfεé mbᵗ ne εbwᵗ áshuge nye ji meko aké, ‘Ata ndé gébé εsé dégené mesa ammyεé wᵗ, mmwᵗlé manaá epyεé wᵗ, εsé délá póᵗ wᵗ wᵗ? Ne ndé gebe ntó degene wᵗ nkane menkεé, ɔmeé, ne ɔkpenε denᵗ εsé délá depᵗᵗ wᵗ wᵗ?’

45 Ne ashuge nye εbwᵗ meko aké, ‘Me ngarége enyú wáwále nnó, te mbaá enyú délá póᵗ yéé muú ama ayi alá anea geme né

geluágé anme ba bina wó, ebyénnó depoó fó me wó.’

⁴⁶ Gétú eyigéna, bɔ́ bimbɔ́ ákpene nyé né efwyale ewé elá ebyéé yémbɔ́ abi alu cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ anyé nyé genwá eyi gélágé byé.”

26

Ajɔ́ geju manwá Jisɔ́s

(Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2; Jɔ́n 11:45-53)

¹ Jisɔ́s anérégέ manlere unó bina uko, ajɔ́ ne baá utɔ́ bií

² aké, “Enyú dékaá me nnó epaá koó upú elú ndɔ́ fi eléé, né bií bimbɔ́, achyégé nyé me Maá Nte Mekwaá mankwaá nnó áwɔ́ me né gekwa.”

³ Wye né gébé eyigémbɔ́ anɔ́ baá ámpyεé upε Esɔ́wɔ́ chóncho ne ákpakpa melo ágbare ujwɔ́le né gepúgέ Kaifas ayi alu etukpe ámpyεé upε Esɔ́wɔ́,

⁴ ajɔ́ geju ndere ebwɔ́ apyεé ne apyε Jisɔ́s né defya awá.

⁵ Yémbɔ́ áferé aké, “Dépyεgέ fó ji gébégέ epaá ewéna, ékágé bɔ́ áhme ummye né melo.”

Awaá Jisɔ́s mawéé né meló Bétáni

(Mak 14:3-9; Jɔ́n 12:1-8)

⁶ Né gébé eyigémbɔ́, Jisɔ́s alu né melo Bétani né mmu gepúge Simun ayi abɔ́ améé uba, akuú ji nnó ebwɔ́ ájye anyé menyéé.

⁷ Ndere ebwɔ́ anyé menyéé, mendée fɔ́ akpe ne mawéé gebé ami majamé nka dɔ́. Mawéé amibɔ́ malu né mmu ekpómé ewé akwyéé ne genó eyigé akuú nnó alabasta. Akpégé mbɔ́ amo Jisɔ́s mawéé ami mbɔ́ né mekpó. *

⁸ Ne baá utɔ́ Jisɔ́s ágégé mbɔ́, matɔ́ ásɔ́ ebwɔ́ mmu te ágígé ate aké, “Ulannó ji áchɔ́ mawéé amina?”

⁹ Mbɔ́ ákpooó mami áse gejamégé nka, áchyéé mbaá ubyá bɔ́.”

¹⁰ Jisɔ́s akaá mé genó eyigé ebwɔ́ áférege né mmu matɔ́ bwɔ́, ashuú ebwɔ́ meko aké, “Ulannó enyú déchyége mendée yina efwyale? Ji apyémbɔ́ lé genchánhágé genó eta wa.

¹¹ Ubyá bɔ́ úlú ne enyú yéndégébé yémbɔ́ gébé eyigé me mbéé ne enyú géjá sé wó.

* **26:7** Elú wáwálé nnó: Ntaá né alabasta nétánege nya né melo Ijip, mendée yimbo achwó né mawéé gebé mimbo, abó mamí, agbé né mekpó. † **26:18** Elú wáwálé nnó: Gébé eyigé Jisɔ́s aké gekwané, ele gébé eyigé ábɔ́ manwɔ́ ji né mfaá gekwa.

¹² Mendée yina amo me mawéé mina mmye nnó gébégέ ngboge ánií me niíge.

¹³ Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bɔ́ ágárege nyé Abya melóméló yina né mme meko, ágárege nyé ntó genó eyigé mendée yina apyε. Nkane ágárege, mbɔ́ntó ne áteé nyé ji yéndégébé.”

Judas akame mankpó Jisɔ́s

(Mak 14:10, 11; Luk 22:3-6)

¹⁴ Ewyágé, maá utɔ́ Jisɔ́s ama né geluágé abi áfyaneápeá ayi akuú ji nnó Judas Is-carot ajye báne anɔ́ baá ámpyεé upε Esɔ́wɔ́,

¹⁵ ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Mbɔ́gέ me mfyεgέ Jisɔ́s né amu nyú déchyége me ndé?” Ajɔ́gέ mbɔ́, ápa uba nɔ́ba bɔ́ sere esaá meso efya áchyε ji.

¹⁶ Eféé ne Judas álɔ́ mankélégé meti ewé ji apyεé ne Jisɔ́s akpe ebwɔ́ né ámu.

Jisɔ́s anyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ bií

(Mak 14:12-21; Luk 22:7-13, 21-23; Jɔ́n 13:21-30)

¹⁷ Né bií mbe, ebi epaá bred yi alá muálé elɔ́, baá utɔ́ Jisɔ́s ájye gií ji aké, “Ndé mbaá ayi okélege nnó esé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyeé?”

¹⁸ Agigé mbɔ́ Jisɔ́s ashuú ebwɔ́ aké, “Chóge né meló kpaá, déjyεgέ dégéne nyé mende fɔ́, gárege ji nnó, ‘Ménleré aké, gébé ya gékwané; ne me nkélege manyé menyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ ba né gepú jyé.’ ”

† ¹⁹ Ne baá utɔ́ Jisɔ́s apyε wye ndere ji agaré ebwɔ́, átyé menyéé epaá koó upú.

²⁰ Nkwale ákwónégé Jisɔ́s ne baá utɔ́ bií áfyaneápeá, ájwɔ́lé ka manyé menyéé.

²¹ Ne ndere ányéé, Jisɔ́s ajɔ́ ne ebwɔ́ aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, muú nyú ama achyεge nyé me mankwaá.”

²² Mechó ewé epyε ebwɔ́ ábɔ́ efwyale né matɔ́ ne alɔ́ mangií ji ama, ama aké, “Ata nnó élé me?”

²³ Agígé mbɔ́ Jisɔ́s ashuú ebwɔ́ meko aké, “Elé muú ayi ebwɔ́ wuú ne ewa etuúge né mmu akpánkpa ne akpooó nyé me.

²⁴ Ne Maá Nte Mekwaá agbóo nyé wye ndere nwe Esɔ́wɔ́ abó ajɔ́ mé te gachií, utonkwa ube ne muú ayi akpooó nyé Maá Nte

Mekwaá. Ε έ! Mbógé nnó ábé dambyé muú yimbó, mbó ελό kpaá εpwa.”

²⁵ Jisós ajógé mbó Judas ayi alú mankpóo ji achwó gií ji ntó aké, “Ménleré nnó έλέ me?” Jisós ashúú ji meko aké, “Mbó ne wó ojó.”

Menyéé Ata Jisós

(*Mak 14:22-26; Luk 22:14-20; 1 Kor 11:23-25*)

²⁶ Ne ndere εbwó álú nyéε menyéé yimbó, Jisós abó ntó bred, anemmye, achyéé matame mbaá Εσωω. Agyá ntó bred yimbo uba uba, akaré mbaá baá utóó bií ajóó aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.”

²⁷ Ne abó ntó amo ne mmóó mmu, anemmye achyéé matamé mbaá Εσωω, achyéé εbwó aké, “Sége dényú enyú ako.

²⁸ Gége manoó ma na, amí malu menomenyéé εwé Εσωω anyéé nye ne bóó bií. Magbélege nyé né mme mampye nnó Εσωω ájíinte gabo ayi gejamégé bóó ápyéé.”

²⁹ Ama ajóó ne εbwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbó mmóó mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá te nnyú nye ami make ne enyú né gefwa eyigé Nte wa agbárege.”

³⁰ Ne εbwó ánerégé, ákwá ekwó áféé Εσωω átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisós agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(*Mak 14:27-31; Luk 22:31-34; Jón 13:36-38*)

³¹ Εwyágé Jisós ajóó ne εbwó aké, “Enyú ako deboó nye delyaá me ne utuú bina mbó ne ásáme né mmu ηwe Εσωω nnó Εσωω aké, ‘Nwane nye membame mágóηme ne ekwó mágóηme eláa nye tyátyá.’

³² Ne nkwilé gé né negbo, mbó nye mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilí.”

³³ Ajóógé mbó Pita ashúú ji meko aké, “Yé εbéle nnó bóó ako ábó alyaá wó, me nlyágé fó wó.”

³⁴ Ne Jisós ntó ashúú ji meko aké, “Pita, gó ngaré wó wáwálé nnó utuú bina gemégé nnó menó mekwó akú, wó oshyaá nye ndó ελέé nnó wó ókágé me.”

³⁵ Ndere Jisós ajóó mbó, Pita anyémenó aké, “Yé εbé lé negbo, ngbóo ne wó, nshyáá fó wó.” Wyémbó ntó ne baá utóó abifo anyémeno mampye.

Jisós anemmye né Getsemane

(*Mak 14:32-42; Luk 22:39-46*)

³⁶ Anéré gé εféé Jisós asé εbwó áfé né melu εwé ákuú nnó Getsemane wyéé né mékwé εwémbó. Akwónégé έwu, agaré εbwó aké, “Jwólege fa, mente mmye mbe gachyé manénemmye.”

³⁷ Ndere ji atené mmye mbe manémmye asé Pita ne baá Σεβεδεε apeá (Jemsi εbwó ne Jón) ndere εbwó ájye meshwe ne masómé makwó Jisós metóó.

³⁸ Ne ajóó ne εbwó aké, “Masómé amí malú me metóó maténe me meti negbo. Yémbó jwólege fa, debe peé ne me.”

³⁹ Atégé yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme anemmye aké, “Nte wa mbógé εlú kókoge fére amó εfwyale yina átané me mmye, yémbó pye genó eyigé wó okélege épó fó eyigé me nkélege.”

⁴⁰ Ne ákerégé meso né mbaá ayi baá utóó bií abi aléé álú, abané εbwó ndere ábélege géjyá. Ajóó ne Pita aké, “Nnó enyú dékágé béfó peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama?”

⁴¹ Beége peé, dénénemmye mbaá Εσωω nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno. Matóó nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémbó menyammye nyú áwyá gepwá.”

⁴² Ajóógé mbó ama akéré meso manemmye aké, “Nte wa, mbógé okélegé fó manke ηkó εfwyale ayina akoó me, gó me nyú ji ndere wó okéle.”

⁴³ Ne amá akéré gé ndó eyi egbeé epeá né mbaá baá utóó bií álú, abané wye ndere εbwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá εbwó amé dóó.

⁴⁴ Ne Jisós amágé lyaágé εbwó, ajye nemmye ndó eyi egbeé εléé annyuaré wye mmyemenene eyimbo.

⁴⁵ Ne ama kéré gé mbaá baá utóó bií ajóó ne εbwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gége gébé gekwané eyigé áchye gé nye Maá Nte Mekwaá mankwaá ne áfyé ji né amu bóó ubeé.

⁴⁶ Kwilege mme déjyé, gége muú ayi achyεge nye me mankwa mbó alé chwó.”

Apye Jisós

(*Mak 14:43-50; Luk 22:47-53; Jón 18:3-12*)

⁴⁷ Wye ndere Jisós alú jóóge mbó, maá utóó wuú ama ayi akámege Judas né geluágé

abi áfyaneápeá achwó ne njuné bṵó. Bṵó bimbṵó ágbaré bṵó aparanja ne mámbó unṵó. Bṵó bi átómé ebwṵó élé anṵó baá ámpyεé upε Εῶwṵó ne ákpakpa melṵ.

⁴⁸ Εκέ εpyεmbṵó, Judas abṵó mé mbe agaré ebwṵó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mbo pyége.”

⁴⁹ Akwónégé, yé gébé achṵó sé wṵó, akoṵ cho afé mbaá Jisṵos aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

⁵⁰ Atyágé ji mbṵó, Jisṵos ajṵó ne ji aké, “Mejeé wa, chṵó mbe ne utṵó byεé.” Ajṵógé mbṵó bṵó bimbṵó áchwṵó ápyε ji agbaré ji ne amu matomato.

⁵¹ Agbárégé Jisṵos mbṵó, muú ama né geluágé abi álú ne Jisṵos, ajuú aparanja asṵó etu memfwé etukpe ámpyεé upε Εῶwṵó.

⁵² Ne Jisṵos ajṵó ne ji aké, “Shwṵóré aparanja wyε né mmu mekṵó, néndé bṵó ako abi ámmyε umyε ne aparanja, agboṵ negbone aparanja.

⁵³ Ὁferé nnṵó nnege mmyε mbaá Nte wa nnṵó apoṵ me, atómé fṵó gejamégé makiénné ji nnṵó áchwṵó apoṵ me?

⁵⁴ Yémbṵó, me mpyεgé mbṵó, epyε mbṵó nnṵó ne unṵó bi ηwe Εῶwṵó ajṵó upyε wáwálé?”

⁵⁵ Wyε né gébé eyigémbṵó, Jisṵos ajṵó ne gejamége bṵó bimbṵó aké, “Enyú dechwṵó na ne bṵó aparanja ne mámbó unṵó mampyε me nnṵó me nlu menjṵó? Me nlú fa ne enyú yéndé bíí, nlerégé mekomejṵó Εῶwṵó né εcha upε, nnṵó débṵó degεé me mampyε wṵó?”

⁵⁶ Yémbṵó, depṵó etiré depyε mbṵó na, nnṵó unṵó bi bṵó ekpávε Εῶwṵó ásamé ubé wáwálé.” Εφέε ne baá utṵó bíí ako áboṵ ályaá ji.

Jisṵos akpe unṵó mpa

(*Mak 14:53-65; Luk 22:63-71; Jṵn 18:13, 14, 19-24*)

⁵⁷ Ne baá utṵó bíí alyágé ji mbṵó, bṵó abi ápyεne ji, ase ji áfé né gepúgé Kaifas ayi alu etúkpe amppe upε Εῶwṵó. Εφέε mbṵó nto ne anleré mabé Εῶwṵó chóncho ne ákpakpa melṵ anyweré.

⁵⁸ Ne ndere ájyε, Pita akwṵolege ebwṵó meso gachyεé, gachyεé kpaá te akpené né mmu dachi etukpe amppe upε Εῶwṵó. Akpégé, ajyε jwṵle ne ámbamé dachi etukpe mangé genṵó eyigé apyε mbaá Jisṵos.

⁵⁹ Anṵó baá amppe upε Εῶwṵó ne bṵó ako abi ájwṵlé mmu εcha εῶ, ákelé amma mpa gebyṵó mamma Jisṵos mmyε nnṵó áwá ji. Yémbṵó ágé yéε εma wṵó.

⁶⁰ Ne gejamégé bṵó ntésé gebyṵó átané áma Jisṵos depṵó mmyε, yémbṵó yéε mémá εma ewé eléré nnṵó Jisṵos akwé mpa epṵó. Εwyágé, bṵó ntésé gebyṵó apeá achwṵó,

⁶¹ ne ájṵó aké, “Maá mende yina ji aké, me nkagé mú εcha upε Εῶwṵó ne gemégé nnṵó ndṵó eléé ekwóné mmage nténe ewú.”

⁶² Εφέε mbṵó ne etúkpe amppe upε Εῶwṵó akwilé ajṵó ne Jisṵos aké, “Wṵó ntṵó ṵpṵó ne meko manshuú né depṵó εtire bṵó ájṵóge mbṵó nnṵó ṵpyε?”

⁶³ Yémbṵó, yéε meko Jisṵos ashúú ji wṵó, etukpe εma ηmére ejṵó εκέ, “Me ngígé wṵó né mabṵó Ata Εῶwṵó, muú alú mebe yéndégébé, mbṵóge wṵó ne ólú Maá Εῶwṵó, Muú yi Εῶwṵó akweré ji elá gefwa gáré.”

⁶⁴ Agígé mbṵó, Jisṵos akamé aké, “Mbṵó ne wṵó ṵjṵó. Yémbṵó mengaregé enyú wáwálé nnṵó: meso gébé degéne nyε ndere Maá Nte Mekwaá ajwṵlé né egbε ebwṵonyε Εῶwṵó ayi apwṵó amu ne dégene nyε ntṵó ndere achwṵó né mmu gekógé mfaánebuú!”

⁶⁵ Jisṵos ajṵógé mbṵó, etúkpe amppe upε Εῶwṵó agyá mandeé jíí né mmyε manleré nnṵó metṵó εῶ ji dṵó, akálé aké, “Amεge mmyε ne Εῶwṵó! Ndé gécha démage kéle bṵó ntésé? Enyú ambṵó dewú mé ndere ji ámége mmyε ne Εῶwṵó!

⁶⁶ Déferé nnṵó ápyεé nnṵó ne ji?” Agígé mbṵó, bṵó ako áwya aké, “Akwe mpa ne abṵó mangbṵó.”

⁶⁷ Εφέε ne álṵó mankpṵó Jisṵos matyε ushu ádoṵ ji ukpékpé ne bṵó abifṵó ádoṵ ji maka,

⁶⁸ ájwyagé ji aké, “Wṵó ṵlu Kras, Muú yi Εῶwṵó akweré ji elá gefwa. Garé εῶ, Waá adoṵ wṵó?”

Pita ashya nnṵó akaágé fṵó Jisṵos

(*Mak 14:66-72; Luk 22:56-62; Jṵn 18:15-18, 25-27*)

⁶⁹ Ndere epyεmbṵó, Pita alú wyε ka né dachi etúkpe amppe upε Εῶwṵó, aké apelé maá mesṵó mendée fṵó alú maá defwé etúkpe amppe upε Εῶwṵó, achwṵó jṵó ne ji aké, “Wṵó ntṵó ṵbṵó ólú ne Jisṵos muú Galilíí.”

⁷⁰ Ajóógé mbò, Pita ashya né mbe ushu ebwó ako aké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ójoge mbò wó.”

⁷¹ Ashyágémbò akwilé afé né menombi gébámé. Eféé maá mesò mendée ayi fò agégé ji ajóó ne bóó abi átené eféé aké, “Mende yina abó alú ne Jisós muú Nasaret.”

⁷² Yémbò Pita ama shya wye shya afyé amu mewé aké, “Wáwálé nkaágé fò mende yimbò.”

⁷³ Eké ewyage bóó bi átené eféé áchwó jóó ne ji aké, “Wáwálé gebii gepó mmu, wò ntó olú muú bwó ama néndé nénóme mejóó neé néleré mbaá ayi wò òtané.”

⁷⁴ Ndere ajóó mbò Pita aké. Me nkaá kpé mende yimbò te mfaánebuú. Wye ndere ji akélege mbò, aké awúu menò mekwò akú kòkògòlòkòó.

⁷⁵ Ne ténéténé yimbò Pita ate mekomejóó ayi Jisós abó ajóó ne ji nnó, “Gemégé nnó menò mekwò akú, òshya nyé ndò eléé nnó òkaágé fò me.” Ne atané dafye anyò meko ngbó ali segé segé.

27

Afé né Jisós mbaá Palet

(Mak 15:1; Luk 23:1, 2; Jòn 18:28-32)

¹ Bii uyyágé ne dondo, anóó baá ampye upé Esòwò ne ákpa kpa melò áchomé, áso mala ndere ápye ne áwá Jisós.

² Ne ánerégé mansò mala, áwé Jisós amu áse ji áfé mbaá Palet gòmena bóó Rom.

Negboné Judas

(Anj 1:18, 19)

³ Judas muú akpoó Jisós ágégé nnó ásò mpa nnó áwáne Jisós, byò ukaré ji mmu, aferé nnó ji apye gabo, akpá uba ngba sére esaá meso efya eyi ji abó akpoó Jisós ajye shuú etukpe ampye upé Esòwò ne ákpá kpa melò.

⁴ Ajóó ne ebwó aké, “Mpye gabo manchyaá manoó nte mekwaá ayi álá apyéé gabo wò.”

Bóó bimbò áshuú ji meko aké, “Ewémbò eta esé ndere ndé? Gabo ayi mbò akpa wò.”

⁵ Ajóógé mbò, Judas atyá nka eyimbò eféé né metóó gepú echa upé Esòwò atané ajye shii geme jii.

⁶ Ne anóó baá ampye upé Esòwò ápwé nka eyimbò. Ajóó aké nka eyina elé nka manoó,

ne ébé sé ekamé fò nnó décho nka eyina melu ema ne eyi elu ne mmu mekwa nka echa upé Esòwò wó.

⁷ Afyé gé makpo bwó mbaá ama, áke ábóó nka eyina ána melu mme mbaá menkwyé unje meseé anigé anke bóó wye.

⁸ Elo né gébé eyigémbò kpaá te fina álú ákuú melu mme ewémbò nnó mewáá manoó.

⁹ Epyéémbò nnó mekomejóó ayi Jerimaya muú ekpávé Esòwò abó ajóó abe wáwálé. Ji ajóó nya aké áse uba ngba bò sére esaá meso efya eyi elú gese eyi bóó Isrèli ákamé mana ji,

¹⁰ ápye wye ndere Esòwò agaré me ana melu mme mbaá menkwyéé ujemeséé.

Palet agii Jisós bò nkwe

(Mak 15:2-5; Luk 23:3-5; Jòn 18:33-38)

¹¹ Ndere Jisós atené né mbe ushu Palet gòmena bóó Rom, Palet agii ji aké, “Wò ne olú mfwa bóó Jus?”

Ne Jisós ashuú ji meko aké, “Elu nkane ójóó.”

¹² Yémbò gebyó eyigé anóó baá ampye upé Esòwò ne ákpa kpa melò ámalé ji mmye, yéé meko Jisós ashuú ji wó. Ajwólé wye ji nyámé.

¹³ Ne Palet agii yé ji aké, “Nnó wò ówuú mbò fò depò etiré bóó bi aké wò ópye?”

¹⁴ Yémbò Jisós ajwólé wye ji nyámé. Ewéna epye mfwa bóó Rom akwe tametamé.

Palet asó mpa nnó áwá Jisós

(Mak 15:6-15; Luk 23:13-25; Jòn 18:39–19:16)

¹⁵ Ne gepógé gómená bóó Rom, gélú nnó yéndé nme, gébé gé epaá koó upú, aferégé muú denò ama né gepú gé denò, ndere bóó akélege.

¹⁶ Ne wye né gébé gé epaá koó upú ewémbò, mende fò ayi bóó akaá ji dóó gétú gé depò etiré ji apyéé abó akpe denò. Akamege Barabas.

¹⁷ Ne ndere melò meko echomé né dachi Palet, Palet agii ebwó aké, “Enyú dekélege me mferé ndé muú né denò; Barabas waá Jisós muú ayi ákuú ji ntó nnó Kras?”

¹⁸ Palet agii mbò néndé akaá chánéné nnó elé wye né nchye detú ne ákpa kpa bóó Jus ápyené Jisós áchwó ne ji eta wuú.

19 Ne ndere Palet ajwólé né mmu εcha εso apane mpa yina, mendée wuú ató áchwó gáre ji aké, “Féré amu né mpa mende yimbó, néndé apye gabo fó wó. Genó eyigé Εσωω alere me né géjya gétú jíí fina gechye me εfwyale dóó.”

20 Yémbó anóó baá ampye upe Εσωω ne ákpakpa meló áfyε εshye nnó ájóó nnó Palet aféré Barabas né denó, alyaa Jisós nnó áwá.

21 Ne Palet ama agií εbwó aké, “Ébwó bina apeá, ndé muú ayi enyú dékélege nnó mféré ji né denó?”

Ashuú ji meko aké, “Esé dekélege nnó wó oféré Barabas.”

22 Palet ama anmεre agií εbwó aké, “Enyú dékélege me mpye yéé nnó ne Jisós ayi ákuú ji ntó nnó Kras?” Ama áshuú ji meko aké, “Gó áwó ji né gekwa.”

23 Ajóógé mbó, Palet ama gií εbwó aké, “Ulannó enyú dékélege nnó áwá ji? Ndé gabo ayi ji ápyéé?”

Yémbó, εbwó áwya wyale ne εshye aké, “Gó áwó ji né gekwa!”

24 Ne Palet agégé nnó ji atulege mmye detú εfwyale ekagé tane mbógé ji alá akamé nnó áwá Jisós wó, Ató ájye chwé manaá, áchwóó chyée ji ashwóné amu né mbe ushu bóó bimbó aké, “Amu ya apó né negboné mende yina, gé εfwyale nyú mbó.”

25 Ajóógé mbó, bóó bimbó ákamé aké, “Gó gewu eyigémbó gewilé εsé mmye chóncho ne baá εsé.”

26 Palet aférégé Barabas né denó. Atulé Jisós ne geto ne álé lyaá nnó bóó bee Rom ája ji ájyé áwó ji né gekwa.

Bóó bee ájwyagé Jisós

(Mak 15:16-20; Jón 19:2, 3)

27 Palet alyágé Jisós nnó áwó ji né gekwa, bóó bee bíí áse Jisós áfé ne ji né εcha gomena, ákuú bóó bee ako áchwó nó ji mme,

28 áferé ji mandeé mmye, áfyé ji εwulé megélé éwé elú eké nkúu afwa.

29 Ato elá meshií áfaá Jisós né mekpo ne áfyε ji ntó meto né εbwó eké meto gefwa. Apyégé mbó, átóme manó né mbe ushu wuú ne ájwaáge ji aké, “Wó Mfwa bóó Jus neki nébé ne wó.”

30 Ndere ájwyáge ji mbó, ákpóó ji matyé mmye, ne áfóó meto εwémbó né εbwó wuú ádo ji né mekpo.

31 Anérégé mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbó ákeré áfyε ji mandeé jíí né menyammye wuú. Ája ji ájyé wó né gekwa.

Áwó Jisós né gekwa

(Mak 15:21-32; Luk 23:26-43; Jón 19:17-27)

32 Ndere ájyéé, átuú ne mende fó né meti ayi ákuú ji nnó Simun muú meló Sereen, ápyε ji ne utó nnó akpá gekwagé Jisós.

33 Akwónégé né melú éwé ákuú nnó Golgota, mabó ami matεne nnó “Melú Unkónkó Makpo”

34 áchyéé Jisós mmóó amí áchwaré ne genó eyi génywónεge nnó anyú ne afwórégé mami, ashya manyú.

35 Ébwó áwógé ji, áhme gefógé megyaá fó nnó ákáré mandeé jíí.

36 Anérégé ájyé jwóle mme ábáme Jisós εféé.

37 Ndere εbó εpyée mbó ása genó eyigé aké Jisós apye né gebagé genó awó né mekpo gekwa eyigé áwómé Jisós wyéé. Ása wyε aké, “Gé Jisós Mfwa bóó Jus na.”

38 Wye né bíí ebií mbó, áwó nyá ntó anjo apeá né ebi bwó ukwa. Áwó ama né ejíí gekwa né εgbé εbwónyε Jisós ne ama né εgbé εbwóbe wuú.

39 Ne bóó abi ákoge koógé ájúu Jisós mashye mmye, ákamege ne makpo ájwyage ji áke,

40 “Wó muú oké omugé εcha upe Εσωω, gemégé nnó ndó εléé ekwóné wó omage tεne εwéchá, mbógé nnó olu Maá Εσωω, póó gemε jyé, otáné mfaá gekwa oshulé mme.”

41 Wyémbó ntó ne anóó baá ampye upe Εσωω ne ánleré mabé Εσωω chóncho ne ákpakpa meló ájwyaá ntó Jisós aké,

42 “Apoóge bóó bí chachá, yémbó akaágé póó gemé jíí? Pó nnó ji aké na ji alu Mfwa bóó Isreli? Goge ji átáné mfaá gekwa áshuúlé mme ne εsé défyéé matóó se ne ji.

43 Ji áfyéé metóó ne Εσωω, ne Εσωω áchwó apóó yé ji mbógé ágboó ne ji, néndé ji ajógé aké ji alú Maá Εσωω.”

44 Yé bóó ubée abi áwómé ntó εbwó né ukwa, wyεmbó ntó ne ájúu Jisós mashye mmye.

Negboné Jisós

(Mak 15:33-41; Luk 23:44-49; Jón 19:28-30)

45 Kálánká efyáneépeá eké ékwónege, ημεέ ενομέ, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánká eléé.

46 Wye né kálánká eyimbo eléé, Jisós alo mánkalé kénké aké, “Eli, Eli lama sabatani” ula etené nnó Esòwò wa Esòwò wa, ndé olyaá me mbiú né efwyale?

47 Ne bós abifo abi átené eféé, áwúgé ndere Jisós ajóge mbò, áferé aké, “Akuú mbò lé Elija muú ekpávé Esòwò.”

48 Ne muú ama né geluáge abi átené eféé, alomé gatelé ajye bó ekochá anyua né mmu mmó amí mamýáme, ajo né genó abwéé asa né ubóó meno Jisós nnó ányú.

49 Yémbò abifo aké, “Gó ji ábé ewú dégé kpé nnó Elija achwó póó nye ji!”

50 Ne Jisós ama akále kénké afye gemé jii né amu Nte wuú Esòwò.

51 Wye ndere metóó ekwené Jisós mbó, ndeé eyi ekaré echa upé Esòwò egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ra etya mme, mme anyigé, tegetege matárávé agyalé ubauba.

52 Manome ánené alá fuúfuú ne gejamé gé bós Esòwò abi agboó mé te gachi, ákwilé né negbo.

53 Gébé gé Jisós akwilé né negbo. Bós Esòwò bimbo, átané né manome áfé né Jerosale melo ukpea. Aléré mmye mbaá gejamé gé bós.

54 Ne muú kpaá bós bee ne bós bee abifo abi alú eféé ábáme Jisós, ágégé ndere mme anyigé, ne unó bifó ebi upyéé efó ekwó ebwó matóó. Ajóóge aké, “Wáwálé mende yina abó alu Maá Esòwò.”

55 Gébé eyigémbò ntó, gejamé gé andée, átené tete ágéné yéndégenó eyi gepyé. Andée bina átané ne Jisós kpaá te né Galilíí ákwólé ji, ápóge Jisós, achyege ji unó bi akélege.

56 Né geluage andée bina elé, Meri ayi atané melo Magdala, Meri mmá Jemsi ebwó ne Josef, ne Meri mma baá Sebèdee.*

Anii Jisós

(Mak 15:42-47; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42)

57 Ne nkwale akwónege, muú ηka fò ayi atane melo Arimatya akuú ji nnó Josef achwó. Ji ntó alú nyá maá utóó Jisós ama.

* 27:56 Elú wáwálé nnó: Baá bina elé Jemsi ebwó ne Jón.

58 Achwó gé, ajye bane Palet agii ji nnó achye ji utó ji ajye afere genkwó gé Jisós anii. Ne Palet achyéé utó nnó afere genkwó gé Jisós áchye ji.

59 Ne Josef aségé genkwó gé Jisós, afyalé géjí ne éshyé ndeé póópó

60 abwéé ajye béle né mmu menome meke ewé ji apye bós akwyéé né eba ntaá. Abélé gé, apelé gekpékpé gé ntaá akweré meno menome ewémbò alyaá awilé ji.

61 Ndere ji apyéé unó bina, Meri muú melo Magdala ne Meri ayifo ájwólé toitoi ne menome ewémbò ápélé.

Palet atóó bós nnó ábámé menome Jisós

62 Ne bií ujjage, mmye ke bií ebi bós Jus ákpomege mmye manyé uwyaá bwó ukoge, anó baá ampye upé Esòwò ne ekwó bós Farasi ájye báne Palet,

63 ágaré ji aké, “Ata, délu téé mbò ndere muú dembwólé yimbo ajóó nyá gébé gé ji alú mebe nnó, ‘Ndo eléé ekwóné gé Esòwò abwége nye me nkwilé né negbo.’”

64 Ndere elúmbò esé dekelé gé nnó wò afye bós ábámé menome ewémbò kpaá te ndó eyimbo eléé ekóge. Ewéna epye nye nnó ekagé baá utóó bií ájó genkwó ji, ne meso gébé agarege gebyò nnó Esòwò apye ji akwilé né negbo. Mbó gé alá opye mbò wó, ne ájó gé genkwó jii, dembwólé etire nana depwóó nye etiré mbembé.”

65 Ajóó gé mbò Palet aké, “Pye ndere wò okagé pye, kwyeé bós bee obele ábámé menome ewémbò chánéné.”

66 Ne ájyé gé afye gelo né menome ewémbò nnó éká gé muú anene ewu, afye bós bee ábámé ewu.

28

Jisós akwilé né negbo

(Mak 16:1-10; Luk 24:1-12; Jón 20:1-10)

1 Bií uwyaá bwó ukó gé, ndere bií ujjá ge, Meri muú melo Magdala ne Meri ayifo átané ájye chere ndere menome Jisós elú.

2 Aké apele mme abó anyigé ne eshye. Ekiénné Esòwò etané mfaánebuú, echwó bó gene ntaá eniné mbò ebelé babá ejwólé mfaá.

³ Menyammye wuú agénege manémané eké gasama, ne mandeé jíí ashwánege pópó eké eshyéé ndeé.

⁴ Epyégé mbò, bòó bee abi ábáme menome ewémbò áwe jaja ne efo metòó getu jíí, ákwé eké uḡkwò bòó.

⁵ Ne ekiénné Eṣòwò ewémbò ejòó ne andée bimbò eké, “Défògé. Nkaá nnó enyú dékelege mbò lé Jisòs, ayi ábò áwómé ji né gekwa.

⁶ Ji apósé fana, akwilé né negbo wye nkane ji abò ajòó nnó epye nye. Chwóge dégé melú ewé ábòó ábelé ji.

⁷ Ne kérege meso wáwá, dégaré baá utòó bií nnó, ‘Eṣòwò apye ji akwilé né negbo. Abò mé mbè ne enyú afé né Galilíí; dégené nye ji ewú!’ Gége genó eyigé me mbòó mangaré enyú mbò.”

⁸ Andée bimbò átané né menome ne gatélé, ne efo metòó, yémbò ájyéé ne nechóchó. Áke wáwá manjye gáre baá utòó Jisòs meko ayi ekiénné egaré ebwó.

⁹ Ne ndere ebwó ájye, Jisòs abané ebwó né meti, atamé ebwó aké mejé ebé ne enyú. Andée bimbò ákwé ji né uká ánoje ji.

¹⁰ Ne Jisòs afyéé ye ebwó metòó aké, “Défògé, choge dégaré aḡmé ba nnó ájye ne Galilíí, ágéne nye me ewú.”

Ambamé menome Jisòs agaré mechó ewé epyéé

¹¹ Ndere andée bina ájye né melò manjye gáre baá utòó Jisòs genó eyigé Jisòs ne ekiénné Eṣòwò ájòó, bòó bee fò abi ábò ábáme menome Jisòs, afé ntó né melò manjye gáre ánòó baá ampye upe Eṣòwò yéndégenó eyi gepyé.

¹² Apyegembò, anòó baá ampye upe Eṣòwò choncho ne ákpakpa melò, áchomé mbaá ama, ásó mala akpa gejamégé ḡka áchyéé unyélé mbaá bòó bee bimbò

¹³ Agaré ebwó aké, “Débó mangaré bòó nnó, baá utòó Jisòs achwó jo genkwó jíí ne utuú gébége enyú débélege gejyá.

¹⁴ Ne mbògé gòmena awúgé mechó ewé, esé dékagé nye ndere dégárege ji, nnó ekagé enyú dékpe efwyale.”

¹⁵ Bòó bee áségé ḡka eyimbò, ájye gáre wye ndere anòó baá ampye upe Eṣòwò aké ebwó ágáre. Ne abya yina atyaá akpe né gebagé

mewaá bòó Jus geko, yéé te fina abya yina álu asanege né gebage mewaá bòó Jus.

Jisòs aléré mmye mbaá baá utòó bií (Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jòn 20:19-23; Anḡ 1:6-8)

¹⁶ Baá utòó Jisòs afyaneama áwugé meko ayi Jisòs alòó ebwó, afé né mfaá mékwé né gebage mewaá Galilíí ndere Jisòs agaré ebwó.

¹⁷ Ne ebwó ágegé ji, ánoje ji yémbò abifò áwyaá dembyó né metòó.

¹⁸ Jisòs ajòó ne bwó aké, “Eṣòwò achyéé me uto né unò uko bi úlú, né mfaánebuú ne fa mme.”

¹⁹ Ndere elúmbò chóge ye né malò mme meko dépye bòó ábé aḡkwólé ba. Abi akemege mambé aḡkwólé ba, wyagé ebwó manaá Eṣòwò né mabò Eṣòwò nte ne ami maá ne Mendoó Ukpea.

²⁰ Lérégé ebwó nnó akwòlege majyéé ami me nchyéé enyú. Ne kaágé wáwálé nnó me mbéé wyé ne enyú yéndégebé kpaá te mme abyéé.

Abya melóméló Jisós Kras ndere MAKOS ásamé

*Mekomejós ayi Jon menwyaá bós manaá
Esowó ágarége*

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18; Jon 1:19-28)

¹ Gé náne abya melóméló ayi Jisós Kras,
Maá Esowó ákéné.

² Abya yina aló wye nkane Asaya muú
ekpávè Esowó abó ásámé nnó,

“Esowó aké, ‘Wuúgé, ntóme nyé muú dentó
wa

ayi abóó mbe ne wó
manchwó kwyé meti wye.’

Asaya ama asá ntó nnó,

³ muú fò abene mbó né mashwóne aké,
‘Kwyége meti Ata dakené.

Nyaáge éwú ébé cho!’ ”

⁴ Bii fò Jon achwó né mashwóne agarege
yéndémuú nnó ákwóré metóó wuú álya
gabo ne áwyaá ji manaá Esowó nnó, Esowó
ajinte gabo wuú.

⁵ Yéndégébé gejamége bós átanége né
gebagé mewaá Judiya ne bós Jerosale áko
ájyé wu mekomejós Jon, áshuú ekúu né
gabo ayi ebwó ápyéé, Jon awyaáge ebwó
manaá Esowó né Ebéé Jodan.

⁶ Jon afyé mandeé ayi átóó ne bya mpo
mashwóne. Awélé ekandá mekó
menya né gebwe jíí,
ne menyéé wuú alu nyá lé égomé ne nwyóó.

⁷ Jon agarege bós aké, “Muú fò achwó
mbó me meso ayi áñeá geme apwó me,
nkwané yé muú ayi nkage mbyéle mme
nkaá manyíí unó uka bíí wó.”

⁸ Ama jóó aké, “Me nwyage enyú ne
manaá Esowó mamímamí ne ji ayi áchwó
awyage nye enyú ne Mendoó Ukpea.”

Awyaá Jisós manaá Esowó

(Mat 3:13-17; Luk 4:1-13)

⁹ Né gébé eyimbó, Jisós atané né melo
Nasaret né gebagé mewaá Galilií achwó
nnó Jon awyaá ji manaá Esowó * né Ebéé
Jodan.

* **1:9** Elú wáwálé nnó: Manwyaá bós manaá Esowó ele manlere nnó bós áfyé matóó bwó ne Jisós ne ákwólége ji. † **1:14**
Elú wáwálé nnó: Okuúge né uba ñwe 6:14-29 okage ula bi áfyéé Jon denó.

¹⁰ Gébége awyaá ji manaá Esowó átanége
né mmu nnyi, agé mfaanebuú anené Men-
doó Ukpea etané mfaá éshúlege ji mmye
nkane gepwine.

¹¹ Ne meko atané mfaánebuú aké, “Wó
olu maá metóó wa, metóó egóó me ne wó
dóó.”

Danchómeló ammuá Jisós

(Mat 4:1-11; Luk 4:1-13)

¹² Ténéténé yimbó Mendoó Ukpea épye ji
afé né mashwóne.

¹³ Jisós abelé ewu usaá ndó upea, ne
danchómeló achwó kpelé ji. Mbaá ayi
ji alu, menya mebomebo ntó elu wye ne
makiénné Esowó áchwó póó Jisós.

Jisós aló utóó bíí né Galilií

(Mat 4:12-17; Luk 4:14, 15)

¹⁴ Ewyagé Heróó ápyéé Jon áfyé denó. Jisós
atané né gebagé mewaá Judiya afé né
Galilií agarege abya melóméló ayi atané
mbaá Esowó. †

¹⁵ Ajóóge aké, “Lyage gabo nyú dékámé
ne abya Esowó melóméló elé gébé eyigé
Esowó ágbarege gefwa jíí gelá kwókwólé.”

Jisós akú baá utóó bíí ani abi mbe

(Mat 4:12-17; Luk 5:1-11)

¹⁶ Bii fò Jisós abó akoóge né mbále ebeé
mega ewé elu né Galilií, agé Simun ne
menjóó wuú Andru, áñmée utóó bwó, elé
álu áwáné meshuú.

¹⁷ Jisós ajóó ne ebwó aké, “Kwólege me,
nlerege nye enyú ndere ákpálege bós eké
meshuú.”

¹⁸ Ténéténé yimbó, ebwó álya utóó ebwó,
ne ákwólé ji.

¹⁹ Ndere Jisós ályá eféé ajyéé mbe gachye,
agé Jemsi ne Jon menjóó wuú, ebwó álu baá
Sebedee. Abó álu mmu ékpée átome upaá
utóó bwó.

²⁰ Akuú ebwó, ne yé gébé áchwó wó álya nte
ebwó Sebedee né mmu ékpée ne bós utóó abi
ebwó áselé, ne ákwólé ji.

Jisós afere mende fò meló nchye mmye

²¹ Jisós ne baá utóó bíí afé né Kapanóm,
bíí uwyaá bós Jus ukwónégé afé né echa
mmyemenene aló mánlérégé.

²² Bós áwu nkane ji alérege ála mano
mekpo fuú né gefóó eyigé ji alérege néndé

álerege ne ncha ayi atane mbaá Eṣṱwṱ epófó eke ánléré mabé Eṣṱwṱ.

²³ Mende fṱ ayi awya meló nchye abṱ alu ntó mmu echa mmyemenene, aké agéne Jisṱs alṱ mánkalégé aké,

²⁴ “Jisṱs ayi Nasaret, ṱkelege mampye esé ndé? Ṭchwṱ manií esé mbwe? Nkage wṱ, ṱlu Muú Ukpea ayi atané mbaá Eṣṱwṱ.”

²⁵ Jisṱs anyá meló nchye yimbṱ aké, “Kwéné mejṱṱ, táné ji mmye.”

²⁶ Meló nchye yimbṱ apye ji akalé akwé mme achu gbokgbok ne atané ji mmye.

²⁷ Bṱṱ ako ágégé gefṱṱ yina ala mano mekpṱ fuú ne ágige ate áké, “Ewé etané efṱ? Ndṱfṱ élé gefṱṱ géno eyi geké ne utoó? Mende yina awya uto mányá áló nchye ne áwúu ji.”

²⁸ Ewya wṱ, ngṱ Jisṱs akwṱ akwṱné gebagé mewaá Galilií geko.

Jisṱs apye gejamégé bṱṱ mameé atoó
(Mat 8:14-17; Luk 4:38-41)

²⁹ Jisṱs, Jṱmsi ne Jṱn ályágé echa mmyemenene, ebwṱ ako áfé cho né gepúgé Simun ne Andru.

³⁰ Ne mmá mendée Simun amée njaja gefwine abelé mfaá ukwṱ, ágare Jisṱs nnó mendée yimbṱ amée.

³¹ Awúúge mbṱ atene ji nekune mmye agbaré ji ebwṱ abwe ji akwilé ajwṱle ka. Ténéténé yimbṱ gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimbṱ achyé ebwṱ menyéé.

³² Ne nkwale akwṱnege, gébége mṱmṱéé epwyaá, bṱṱ áchwṱ ne bṱṱ mameé ako ne ye abi aló nchye áchyége ebwṱ efwyale mbaá Jisṱs.

³³ Ne gemṱge melṱ geko gechwṱ chóme né menombi gepú eyige Jisṱs álu.

³⁴ Eféé ne Jisṱs apyé gejamégé bṱṱ bi ámeé ufṱṱ mameé atoó ne ama féré abifṱ gejamégé aló nchye mmye. Akámé fṱ aló nchye abifṱ ájṱṱ mejṱṱ wṱ néndé ákaá gefṱṱ muú yi ji álu.

Jisṱs agaré mekomejṱṱ Eṣṱwṱ né gebage mewaá Galilií

³⁵ Dondo gemuá mme Jisṱs akwile afé né melu éwé bṱṱ alá pó wyéé, anenemmye.

³⁶ Simun ne abifṱ álṱ ji mánkelé.

³⁷ Agégé ji áké, “Yéndémuú akélege wṱ.”

³⁸ Jisṱs aké ne ebwṱ, “Esé debṱ manjye ntó mata malṱ ayifṱ nnó ngaré ntó ebwṱ

mekomejṱṱ Eṣṱwṱ nende gé genó eyi gepyé me nchwṱ mbṱ.”

³⁹ Ne Jisṱs aké né gebagé mewaá Galilií geko agarege mekomejṱṱ Eṣṱwṱ né mmu macha mmyemenene bwṱ ne aférége bṱṱ aló nchye mmye.

Jisṱs apye muú ubá atoó
(Mat 8:1-4; Luk 5:12-16)

⁴⁰ Bií uma, muú ubá fṱ achwṱ tó mánṱ mbe ushu Jisṱs, ane ji mmye aké, “Mbṱgé ṱkelege, pye me nkpea.”

⁴¹ Jisṱs áwuúgembṱ meshwe akwṱ ji metṱṱ, anyaa ebwṱ wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.”

⁴² Ajṱgémṱṱ ubá mende yimbṱ ubyṱ, akpea.

⁴³ Jisṱs anerege, aké alyaáge mende yimbṱ nnó ajye, aji ji etu,

⁴⁴ ajṱṱ ne ji aké, “Ekagé ópye muú fṱ akaá genó eyi gépye ne wṱ. Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyé upe Eṣṱwṱ áchére agé nnó ṱtoó. Ne chyéé genó eyigé ebé Mosis éjṱṱ, mampye bṱṱ ákaá nnó ṱtoó.”

⁴⁵ Yémbṱ mende yina ajyege aké agaré abya yina mbaá meko, ne gegare eyi gepye Jisṱs kpené sé melṱ gbṱgṱnṱ ajwṱle shushu, ne yémbṱ bṱṱ átánege yéndé mbaá áchwṱ wyṱ eta wuú.

2

Jisṱs apye muú úchánchi atoó
(Mat 9:1-8; Luk 5:17-26)

¹ Jisṱs ábélégé éwu mboó ndṱ, ama akéré meso né Kapanṱm ne bṱṱ áwú nnó alú mmu.

² Gejamégé bṱṱ áchwṱ chome né mmu gepú, ágbeé kpaá melu epṱ sé yé né menombi. Ne Jisṱs abṱ agaregé ebwṱ mekomejṱṱ Eṣṱwṱ.

³ Ndere alerege ande fṱ anii, ákpá muú úchánchi né ulṱ áchwṱ ne ji mbaá Jisṱs.

⁴ Akwṱnége ágé fṱ meti mánkpe ne ji mmu gepú wṱ, gétúge bṱṱ ájamé dṱṱ, ákwṱ mfaá gepú átí embu né mfaá nchu mbaá yi Jisṱs alu. Anérége ábwe mende yimbṱ ne gebṱ, ápyé ji ashule mme.

⁵ Jisṱs agégé ndere bṱṱ bimbṱ áfyéé matṱṱ ne ji, aké ne mende úchánchi yimbṱ, “Maá wa, ájiinte gabo wyéé.”

⁶ Eke epyémba ánléré mabé Esɔwɔ fɔ abó alú eféé, áwúgembɔ álo mangígé né matɔɔ ebwɔ nnó ndé muú na?

⁷ “Epye nnó ne mende yina ábyaá Esɔwɔ. Ajɔɔ eké ji alu Esɔwɔ. Esɔwɔ mbií ne akage jinte gabo muú.”

⁸ Jisɔs akaá me genó eyige ebwɔ áférégé né mmu matɔɔ bwɔ, agií ebwɔ aké, “Ulannó enyú déwya gefɔgé uféré bimbɔ né matɔɔ nyú?”

⁹ Ndé gelu pere manjɔɔ ne muú uchánchi, ‘Nnó ájiínte gabo wyé,’ waa manjɔɔ nnó, ‘Kwile téné, pwi gebɔ jyε ke ójyε.’

¹⁰ Nkelege mámpyε enyú dékaá nnó Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Jisɔs aké ne mende úchánchi yimbɔ,

¹¹ “Kwile téné, pwi gebɔ jyé, ójyε mmu.”

¹² Ajɔgembɔ, mende yimbɔ akwilé téné mbe ushu bwɔ ako, apwi gebɔ awulé né gepú jí. Ne bɔɔ ako alá mano mekpo fuú, áféége Esɔwɔ ake, “Ese delú danjé gefɔ geno eyige na.”

Jisɔs akú Levi ndere maá utɔɔ wuu
(Mat 9:9-13; Luk 5:27-32)

¹³ Bií fɔ Jisɔs ama jyε né mbále géntoógé mewaa Galilií. Ne gejamégé bɔɔ áchwɔ nɔ ji mme, alɔ manléré ebwɔ mekomejɔɔ Esɔwɔ.

¹⁴ Ndere Jisɔs álya eféé akene ajyε, agé Levi maá Alfɔs. Ajwɔlé né melú utɔɔ wuu ásele ñkámakpo. Jisɔs akuú ji aké, “Kwɔlé me.” Ne akwilé ka alɔ mankwɔlé ji.

¹⁵ Ewyágé ndere Jisɔs ajwɔle ányéé menyéé ne baá utɔɔ bií né gepúgé Levi, gejamégé ánselé ñkámakpo ne bɔɔ ubeé ne gejamégé bɔɔ abifɔ abi ákwɔlege Jisɔs, abó ányéé ntó menyéé ne ji.

¹⁶ Ne ánléré mabé Esɔwɔ fɔ abi alú bɔɔ Farasi, ágégé nkane Jisɔs anyéé menyéé ne ánselé ñká makpo ne bɔɔ ubeé, agií baá utɔɔ bií aké, “Ulannó ne Jisɔs anyéé menyéé ne ánselé ñkámakpo ne bɔɔ ubeé?”

¹⁷ Jisɔs awúgé genó eyígé ebwɔ agií baá utɔɔ bií, ató ebwɔ neka aké, “Bɔɔ abi alá meé, akélegé fɔ muú uka, élé abi ámeé ne ákélege. Ne me nchwɔ fɔ fa mme mánkú bɔɔ abi álu cho né Esɔwɔ wɔ, nchwɔ lé mánkú bɔɔ abi ápyéé ubeé.”

Nkwé manlya menyéé kpékpé
(Mat 9:14-17; Luk 5:33-39)

¹⁸ Bií fɔ baá utɔɔ Jɔn ménwyaá bɔɔ manaá Esɔwɔ ne abi bɔɔ Farasi, ályá menyéé kpékpé getúgé depɔré Esɔwɔ. Ne bɔɔ fɔ ágégé mbɔ áchwɔ gií Jisɔs aké, “Ulannó baá utɔɔ Jɔn ne abi bɔɔ Farasi ályage menyéé kpékpé, ne abyéé alá pye mbɔ?”

¹⁹ Ne Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Nnó ájeé menɔ neba ályage menyéé kpékpé ayi menɔ neba alú ne ebwɔ? Akáge lyaá fɔ.”

²⁰ Yémbɔ gébé gebéé nyε eyígé menɔ neba alá beé nyé sé ne ebwɔ, éféé ne ályage nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgé depɔré Esɔwɔ.”

Gepɔ gekε géselé fɔ gekwεne gepɔ

²¹ Jisɔs ama tó makámejɔɔ ayifɔ aké, “Ne muú akaagé sé fɔ gebagé ndeé gekε akwɔmé embu né ndeé eyi gekwéne. Apyégé mbɔ gebagé ndeé eyigembɔ génywerege nyε gépye ndeé yimbɔ egyalé dɔɔ.”

²² Ne muú akpané fɔ mmɔɔ make áfyε né ukwéne unó mmɔɔ ebi akwyéé ne meko menya. Apyégé mbɔ, mmɔɔ mimbɔ ma-muale nyε mapyε unó mmɔɔ bímbɔ úgbɔ. Mmɔɔ ne unó mmɔɔ ebimbɔ uchɔge nyε detú. Afyε le mmɔɔ make né unó uke.”

Nkwé ayi bií uwyaá bɔɔ Jus
(Mat 12:1-8; Luk 6:1-5)

²³ Né bií uwyaá bɔɔ Jus fɔ, Jisɔs ne baá utɔɔ bií ákoóge né mekɔɔ gefɔgé nchi fɔ eyi ákuú nnó wid. Ndere ebwɔ ákoóge né mmu mekɔ wembɔ, baá utɔɔ bií álo mánkógé gefɔgé nchi eyimbɔ alálege ányéé.

²⁴ Ne bɔɔ Farasi fɔ ágégé mbɔ, ájɔɔ ne Jisɔs aké, “Gé ebé se ékámé fɔ nnó baá utɔɔ byé ákɔɔ nchi bií uwyaá wɔ.”

²⁵ Jisɔs ashuu ebwɔ meko aké, “Enyú delú danjɔɔ né mmu ñwe Esɔwɔ dékaá genó eyigé mfwa Devid ápyé nyá gébége mesa ámmye ji ne bɔɔ bií wɔ?”

²⁶ Akpe nyá mmu echa upε Esɔwɔ, abó bred ayi abó ájelé áchyε mbaá Esɔwɔ ányé. Ewe ebe se eké muú yicha anyε fɔ menyéé yi ajéle áchyε mbaá Esɔwɔ, ekose ámpyε upε Esɔwɔ wɔ. Yé mbɔ Devid abó anyé achyε ntó bɔɔ bií.” Mechó ewe epyε gébége Abyata alu mfwa ámpyε upε Esɔwɔ.

²⁷ Jis̄as anmare aj̄oó ne ebwó aké, “Akwyé f̄o mekwaá gétúgè bií uwyaa wó, akwyé lé bií uwyaa gétúgè mekwaá.

²⁸ Nkelege mangaré enyú nnó Maá Nte Mekwaá ne alú Ata ayi aboó utó mangaré mekwaá genó yi abo mampye bií uwyaa boó Jus.”

3

Jis̄as apye mende yi ebwó egboó ji atoo
(Mat 12:9-14; Luk 6:6-11)

¹ Jis̄as ama jyé né echa mmyemenene ne mende ayi ebwó egboó ji abó alú wye.

² Eféé mb̄antó, boó f̄o abi akélege meti mánj̄oó nnó Jis̄as apye genó gebo alú wye apéle ji dome mange nnó apye nye mende yimb̄o atoo né bií uwyaa bwó ne aj̄oó nnó ákwé ebé. *

³ Jis̄as aké ne mende yimb̄o, “Kwilé, chwó téné mbe ushu bwó.”

⁴ Agií ebwó aké, “Ebé esé eké depye ndé né bií uwyaa? Eke depye galógáló wá gabogabo? Mampye mekwaá apó wá mánlyaa ji agbo?”

Ne yé muú ayi anené meko apó.

⁵ Metoó esó Jis̄as d̄oó ape ebwó agyaa yémb̄o meshwe akwó ji metoó gétúgè áneá matoó. Aj̄oó ne mende yimb̄o aké, “Nyaá ebwó wye.” Anyágé ebwó wuú etoo.

⁶ Ténéténé yimb̄o boó Farasi átáné dafye ájye báne ekwó Herod, ásó mala nnó apye Jis̄as áwá.

Gejamégè boó ákwálege Jis̄as

⁷ Jis̄as ne baá utó bií ályaa áfé ne mbále gentoge mewaá Galilií, né gejamégè boó ákwálege ji abi átáné gebage mewaá Galilií, Judiya,

⁸ Jerosale, Idumiya, abi átáné egbé ebeé Jodan, ne gebagé mewaá eyi gelu kwókwólé ne Tiya ne Sidon. Boó bina áko abó áchwó eféé gétúgè áwú unó bi Jis̄as apyéé.

⁹ Jis̄as agaré baá utó bií nnó akwyé ekpeé ji akpe mmu, néndé boó ája d̄oó ekagé ánméré ji mme.

* **3:2** Elú wáwálé nnó: Mabe boó Jus áleré nnó mampye muú atoo élé utó gétúgè eyigémb̄o, ákamege f̄o muú apye muú atoo né bií uwyaa ekosé mb̄ogé muú nemeé yimb̄o ala meti negbo. † **3:18** Elú wáwálé nnó: Ekwó boó Kanenia ula utene nnó ekwó boó ukoge. ‡ **3:22** Elú wáwálé nnó: Belseb̄ab ne danch̄ameló élé muú awu ama.

¹⁰ Ne gétúgè ji apye gejamégè boó atoo, boó mameé ako ámmye mánchwó ji mmye nnó áta ji.

¹¹ Yéndégébé boó bi áwya aló nchye ágegè Jis̄as, aló nchye bimbo apye ebwó akwéne mme mbe ushu wuú akálege aké, “Wó olu Maá Esowó.”

¹² Yémb̄o Jis̄as anyáne abi nnó ékágé ájye ágáragé boó ákaá gefoge muú yi ji alu.

Jis̄as ajya angbá bií áfyanéapea
(Mat 10:1-4; Luk 6:12-16)

¹³ Ewyagè Jis̄as afé mfaá mekwé, akuú boó bí ji akélege nnó ákwóle ji, áchwógè,

¹⁴ ajya boó áfyanéapeá nnó ábé ne ji, achye ebwó mabo nnó angbá. Agare ebwó aké, “Ntóme nye enyú dafye nnó déjyè degarége mekomej̄oó Esowó melóméló,

¹⁵ ne uto bií déférégè aló nchye bi achyegè boó efwyale mmye.”

¹⁶ Ge mabo boó abi ji ajoyá na, Simun ayi Jis̄as achye ji mabo amifó nnó Pita,

¹⁷ Jemsi ne menme wuú Jon baá Sebēdee, Jis̄as achye bwó mabo nnó Banagis, ula útené nnó baá nénfée.

¹⁸ Andru, Filip, Batolomyo, Matyo, Tōmasi, Jemsi maá Alfós, Tadyos ne Simun ayi alu muú ekwó boó Kanenia, †

¹⁹ ne Judas Iscarot ayi meso gébé achyé Jis̄as mankwá.

Jis̄as apó ula uma ne Belseb̄ab mfwa aló nchye

(Mat 12:22-30; Luk 11:14-23)

²⁰ Ndere b̄o Jis̄as akérégè mmu, gejamégè boó ama chwó eféé ája kpaá apye ji ne ákwólé bií gébé gepó eyi ebwó akáge nyéé yé menyéé.

²¹ Boó ula gepú Jis̄as áwuúge ndere boó aj̄oge nnó Jis̄as alé meé gebwó áfé manjye se ji.

²² Ne ánleré mabé Esowó f̄o abi átáné Jerosale abó aj̄oge aké, “Jis̄as awya melo nchye ayi ákuú nnó Belseb̄ab mfwa aló nchye. Ji ne achyége Jis̄as utó nnó abúgè aló nchye.” ‡

²³ Jis̄as awúgemb̄o, akúu boó bimbo nnó áchwó, áchwógè aló mántó ebwó

makámejǎ́ aké, “Danchǎmeló ákágé bú mbǎ gemé jíí nnó?”

²⁴ Mbǎgé melǎ ékarégé eké emyé ne até, melǎ ewémbǎ eténégé.

²⁵ Mbǎgé ula gepú ukarégé, uké umyé ne até utyage.

²⁶ Ne mbǎgé danchǎmeló aké amyé ne bǎó bíí, ebyennó ewú ebye.

²⁷ “Muú ákaágé kpe fǎ gepúgé meto muú ájǎ genó mbǎgé alá bǎmbé áwé jí wǎ. Ékosé nnó abǎgé mbé awége jí ne ákaágé kpe ájǎ yéndégenó.

²⁸ “Ne enyú kaágé wáwálé nnó Éswǎǎ ajigente gabo yí muú apyé ne mejǎ́ mebomebo ewé étánege jí meno.

²⁹ Yémbǎ ájígé fǎ nte muú ayí ájǎgé mejǎ́ mebomebo ne Mendoó Ukpea, gabo yimbo alá jí mmyé té kwyakwya.”

³⁰ (Jisǎs ajǎmbǎ gétúgé bǎó ábǎ ájǎgé nnó, “Jí awyaá meló nchye.”)

Mmá Jisǎs ne áḡmo bíí

(Mat 12:46-50; Luk 8:19-21)

³¹ Mmá Jisǎs ne aḡmó bíí áchwǎ téné dafye, átó muú nnó akúú jí.

³² Ne gejamégé bǎó bíí ájwǎlé ánǎ Jisǎs mme, ágaré jí áke, “Mmá wye ne aḡmó byéé álú dafye ákélege wǎ.”

³³ Jisǎs ashúú ebwǎ meko aké, “Gǎge me ngaré enyú ntó muú ayí alú mmá wa ne áḡmó ba”.

³⁴ Abwǎlé ape bǎó bíí ájwǎlé ánǎ jí mme aké, Gége mmá wa ne aḡmó ba na.

³⁵ Yéndémuú ayí awuú ne ápyé genó eyíge Éswǎǎ ákélege, jí ne alú menḡmó wa ne mmá wa.

4

Nekanémejǎ́ Mentyaá mbwé

(Mat 13:1-9; Luk 8:4-8)

¹ Gébé gefǎ Jisǎs afé né mbale géntoógé mewaá Galilíí, alǎ mánlère mekomejǎ́ Éswǎǎ ewu. Gejamégé bǎó ákwǎlé jí áfé ewu. Jí ágége nnó bǎó bimbo ájá dǎó, ajye kpe ajwǎlé mmu ékpée ewé élú mbále mewaá. Bǎó bimbo alá né mbale gentóo mewaá.

² Alerege ebwǎ gejamégé unó né makámejǎ́. Ndere ábǎ alérege aké,

³ “Wuúge! Bíí uma mempyé makǎó fǎ afé manjye tya mbwé né mekǎó wuú.

⁴ Ndere átyaá ájyee, ámé mbwé áyifǎ ákwé né maá meti ayí bǎó akoge wye, denywǎné dégége déchwǎ chwé dényé.

⁵ Amé áyifǎ ákwé né mfaá mme etárávé mbaá ayí mme alá jaá wye wǎ. Ebelé yee wǎ áchií. Ne élé mme alá jaá wye wǎ.

⁶ ḡmeee étýégé, edo mbwé yimbo, ne élé maka alá kpe mme chǎnchá wǎ, adé agbó.

⁷ Amé ayifǎ ákwé né mme ayí genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbǎ géwé gekweré mbwé yimbo, meshíí ejo agbó, mbwé yimbo áfyé ulǎ wǎ.

⁸ Yémbǎ amé ayifǎ ákwé né mme melómélǎ, awégé áfyé ulǎ, ayifǎ áfyé ulǎ esaá mesó efya, ayifǎ áfyé usaá ulé ne ayifǎ usaá uta apwǎ nkane ábǎ átyá.”

⁹ Jisǎs ánérége manto nekanemejǎ́ eníne na aké, “Muú yí áwyaá matu mawú, áwú.”

Ula bí Jisǎs atóme makámejǎ́

(Mat 13:10-17; Luk 8:9, 10)

¹⁰ Ewyágé Jisǎs alyáá gejamégé bǎó bimbo alá mmyemmye jíí, áḡgba bíí áfyáneápea ne bǎó bifǎ abi álú kwǎkwǎle ne jí ágií jí ula bí jí atome makamejǎ́.

¹¹ Aké ne ebwǎ, “Élé enyú ne Éswǎǎ apyé nnó dékaá gbǎḡḡnǎ unó bí ulú nya bibí né gefwa jíí, ne abi alá pǎ né gelua genyú, ntome lé ebwǎ makamejǎ́,

¹² nnó, ‘Ápele wye pele yémbǎ ágege fǎ; ne awuúge lé wúu,

yémbǎ ákágé fǎ ula; Nnó ekágé ákére meso mbaá Éswǎǎ ajige nte gabo bwǎ.’ ”

Jisǎs agare bad utǎ bíí ula nekanémejǎ́ mentya mbwé

(Mak 4:13-20; Luk 8:11-15)

¹³ Ne Jisǎs aké ne ebwǎ, “Enyú delá kǎ mbǎ ula nekanémejǎ́ ení na wǎ, depyembǎ nnó ne dekaá ayifǎ?”

¹⁴ Mbwé ayí mempyé mekǎó atyá mbǎ, élé mekomejǎ́ Éswǎǎ.

¹⁵ Gejamégé bǎó bifǎ álú eké mbwé ayí ákwéné meti, ebwǎ áwúge mekomejǎ́ Éswǎǎ, ténéténé danchǎmeló achwǎ aféré mekomejǎ́ yimbo né mmu matǎó bwǎ.

¹⁶ Bǎó ábifǎ álú eké mbwé ayí ákwéné né mfaá mme etárávé, áwúge mekomejǎ́ Éswǎǎ ténéténé yimbo, áse jí ne nechóchó.

17 Yémba mekomejóo Esowa ájwale ebwó né mmu metóo wó néndé álú eke genóo eyi gelá gepó ne maka né mme. Ne ábágé efwyale mangé ndere bóo ápaá ebwó gétúgé mekomejóo yimba, ténéténé ájá mmye meso.

18 “Bóo abifo álu eké mbwé ayi ákwené né mme genkpé meshii ejomé. Ebwó bina álú eké bóo abi áwugé mekomejóo Esowa,

19 yémba elé ebwó áwya mmwolé né unó mme, ábóo gejeé ne nka ne ufóo unó uko bí ebwó ákélege, unó bina ujo mekomejóo yimba upyéé ebwó áwo umpome ulóóló wó.

20 Yémba bóo abifo álú eké mme melóméló, ebwó áwúgé mekomejóo Esowa áse ji áfyé mmu genwáge bwó, áwome umpome ulóóló, abifo áfyé uló esaá meso áfya, abifo usaá uló uléé, ne abifo ntó usaá uló uta epwó nkane abó ápené.”

Muú abii fɔ mekomejóo Esowa mbaá bóo

21 Jisós ama jóo ne ebwó aké, “Muú akágé lwe fó étúlénká abo gesá ákweré yé mambelé éwú né ntee ukwó. Anma ewú mfaá.

22 Yé genó eyi gebeé biíbi bóo alá kágé nye gépó. Ne genó fó gépó eyigé ákwérégé geji bóo alá kágé.

23 Mbógé muú awya matu, awú.”

24 Ajóo ntó ne ebwó aké, “Sége gébé nkane enyú déwúu depó. Gefóo eyígé démége genó déchyége muú, mbóntó ne ámége nye áchyéé enyú. Ne achyége nye ntó enyú eyi géjame gepwóo.

25 Muú ayi awya genó, ji ne ágbége nyé ji ebwó, ne muú ayi alá pó, yé ékéké ewé ji awya, ásele nye eta wuú.”

Nekanémejóo mbwé yi awéne

26 Jisós ama jóo aké, “Gefwage Esowa gélu nkane mbwé ayi mempyé makóo ápené.

27 Alyaá afé apye unó bií ebicha agéne ndere mbwé wuú áwéne, ne yé genó eyi gepye mbwé wuú áwéne akágé.

28 Elé mme ne apye nnó amé mbwé áchií, áwé ákwóné áfyé uló.

29 Ne gébé eyigé mbwé yimba ágélégé me mempye makóo achwó alo mansaré ne esaá nende gébé gekwóné.”

*Nekanémejóo mbwé ayi akuú ji Masta
(Mat 13:31-32; Luk 13:18, 19)*

30 Ne Jisós ama agii ntó aké, “Ese dejoge nnó gefwage Esowa gélu nkane nde? Mmége nyé geji ne ndé nekanémejóo?”

31 Gélu nkane mbeé mbwé ayi ákuú masta, ápege alu nénéjéné eke nyiné mbwé ngbon.

32 Ebélegé ndere ápené néchií, néné, nébwolé gekpékpégé genóo eyi gepwóo unóo uko, gefye mata ayi denwóné débígé nmeé, déténege anyua bwó wyé.”

Ula bi Jisós alerege né makámejóo (Mat 13:34-35)

33 Jisós agaré bóo mekomejóo Esowa né gejámégé makámejóo aleré ebwó né gefo eyige ebwó ákage káa ula.

34 Ajógé fó ne ebwó ayi alá tóme makámejóo, yémba gébégé abegé ji mbi ne baá utóo bií ágarege ebwó úla yéndé mechó.

Jisós anyá mbyonnyi atené (Mat 8:23-27; Luk 8:22-25)

35 Ne nkwale Jisós ajóo ne baá utóo bií aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.”

36 Ne ebwó álya gejámégé bóo eféé, ne Jisós ajye jwale mé mmu ékpe, ne baá utóo bií achwó kpé. Ebwó álo mánychya ne mákpréé ayifo ákwólege.

37 Ndere ájye, mbyonnyi metometo áchwó bule nnyi ne ngba nnyi apye nnyi nébúlege, apye ékpe enyige ne uto ne manaá maló mankpéne né ékpe, ela mankemanke.

38 Jisós abó alú né meso ékpe, aneré mekpo né genóoge mekpo, abelege. Ne baá utóo bií ájye pe ji ájoge aké, “Ménleré obo gébé nnó ese dechwó gbó wó?”

39 Ne Jisós akwilé ka, anyá mbyo nnyi yimba ajóo aké, “Mgbannyi tené nyámeé.” Mbyo nnyi yimba áténé, mbaá akwené tómeé.

40 Ewyage Jisós agii ebwó aké, “Défóo ndé? Défyéé fó matóo ne Esowa wó?”

41 Ala mano mekpo fuú áwére ne efo metóo ágige ate aké, “Ndé gefógé muú na? Yé mbyo nnyi ne mgbannyi áwuú ji?”

5

*Jisós abú aló nchye átané mende fɔ mmye
(Mat 8:28-34; Luk 8:26-39)*

1 Jis̄s ne baá utóó bíí áchyagé gentóógé mewaá Galilií, ákwóné mbale nnyi kwókwólé né gebagé mewaá Garēsene.

2 Ndere Jis̄s átané né ékpe ashule né mbale nnyi, mende f̄o yi awya meló nchye atané né manome ayi áchomé né etárávé abó gatelé áchwó báne ji,

3 ji ajw̄olege le né manome. Yé muú yi akáge wé se ji ne b̄o mkpokove apó,

4 Nd̄o nd̄o ne nd̄o abó áwéle mé ji uka ne amu yémb̄o as̄orege b̄o nk̄pokove ne use bi ulú ji uka agbe. Mende yina atóó kpaá apwó ayi muú alá kágé ba ji mme awe.

5 Utuú ne nw̄mésé mende yimb̄o akene tametame né manome ne mfaá makwe, akalege ne as̄orege menyammye wuú ne mataá awuú ubale.

6 Aké agene Jis̄s tete, abó gatelé, ajye tó manó né mbe ushu Jis̄s.

7 Apyegé mb̄o, alile akalege kénké aké, “E é Jis̄s, Maá Es̄w̄o Anyata! Óbó ndé mech̄o ne me? Kélé mab̄o Es̄w̄o nnó ochyegé f̄o me efwyale.”

8 Aj̄gemb̄o elé Jis̄s abó anyane ji nnó, “W̄o meló nchye táné mende yina mmye.”

9 Ewyagé Jis̄s agií ji aké, “Mab̄o mye makamege nnó?” Mende yimb̄o ashúú ji meko aké, “Nkamege ‘Gejamé’, néndé ese delú gejamé.”

10 Ne aló nchye ane Jis̄s mmye nnó ekágé abú ebwó átané né gebagé mewaá eyigémb̄o.

11 Wye eféé, nf̄oné mekwende f̄o néb̄o nényéé kwókwólé né mbȳo Mékwé.

12 Aló nchye bimb̄o áne Jis̄s mmye nnó álya ebwó ájyé kpe mekwende eyimb̄o mmye.

13 Jis̄s akamé. Aló nchye bimb̄o átané ájye kpe nf̄oné mekwende eníné mb̄o né mmye. Akpegé mb̄o, néb̄o neshulé Mékwé, nékwé mmu gentóoge mewaá néke. Nf̄oné mekwende eníné mb̄o nelú genógé b̄o delé ápea.

14 Ambamé mekwende yimb̄o ágégé, abó afé né meló mangaré genó eyi gepyéé, abif̄o afé né makóó ágarege abya yimb̄o. Ne b̄oó átané nnó áchwó áge mech̄o ewé epyéé.

15 Ne ebwó ákwónégé mbaá ayi Jis̄s alu, ágé ntó mende ayi abó awya gejamégé aló nchye ndere ajw̄olé eféé ne mandéé

jií mmye, akéré menyammye wuú. Ebwó ágégé mb̄o ef̄o ekwó ebwó matóó.

16 B̄oó bí abó ágené genó eyigé pyé ál̄o mangaré mech̄o ewé epyé ne mende yi abó awya aló nchye, ágarege ntó mech̄o ewé epyé ne mekwende.

17 Ne ebwó ál̄o mán̄e Jis̄s mmye nnó ályaá gebagé bwó ájye.

18 Ndere Jis̄s abó akpéne mmu ekpée, mende yi abó awya aló nchye ane Jis̄s mmye nnó aḡo ji akwólé ji.

19 Yémb̄o Jis̄s akamé wó. Agare le ji aké, “Kere meso mbaá b̄oó bye ne agare ntó ebwó nkane Es̄w̄o ágené w̄o meshwe, apóó w̄o ne unó uko bi ápyéé eta wyé.”

20 Mende yimb̄o afé né gebagé mewaá eyigé ákuú geji nnó Dekapolis, mme mal̄o ufya, aló mankené ne agarege galógál̄o ayi Jis̄s ápyéé eta wuú. Mech̄o ewena épye yéndemuú ayi awuú ala meno mekpo fuú.

*Maá Jar̄s ne mendée ayi atáá nku Jis̄s
(Mat 9:18-26; Luk 8:40-56)*

21 B̄o Jis̄s ama kpe ékpe áchyá akéré egbé gentóógé mewaá Galilií. Ne ndere atené mapeá nnyi, njuné b̄oó néchwó nó ji mme.

22 Ne Jar̄s muú kpaá né echa mmyemenene ewe elu eféé abó alu nto geluage b̄oó bimb̄o. Gébége ágené Jis̄s, ajye tó manó mbe ushu wuú.

23 Aló manené Jis̄s mmye ne metóó wuú meko nnó apóó ji. Aké, “Maá wa ayi k̄oó mendée améé ne achwó gbó. Ata, chwó nere ji ebw̄o mmye, apege nye.”

24 Jis̄s alya, aló manjye ne Jar̄s. Ne njuné b̄oó nekw̄olege ji, egb̄e we ne ewe áj̄merege ate mme.

25 Né geluage b̄oó bimb̄o mendée f̄o abó alu ayi manóó mátánege ji mbe, málé aḡm̄é áfyáneápeá.

26 Mendée yina agé me efwyale d̄oó, ach̄o ḡka mbaá b̄o maka kpaá yéé galógál̄o apó. Yémb̄o éb̄oó wye b̄oó.

27 Mendée yimb̄o abó áwuú nḡo Jis̄s ake né mpu ekwó b̄oó ewémb̄o, achwó ji né meso, anyaa ebw̄o, atá nku wuú.

28 Aj̄ge ne geme jií aké, “Mb̄ogé ntagé yé lé mandée jií, ntoge nye.”

29 Atágé mb̄o, ténéténé manóó mansó. Ne awuú menyammye wuú nnó atóó.

³⁰ Wye né gébé eyigembó Jisós awuú nnó uto útané ji mmye, ábwólé mmye ne njuné bós aké, “Waá ataá mandeé ya?”

³¹ Baá utós bií áké ne ji, “Ge nkane gejamégé bós ánós wó mme, epyéembó nnó ne ogige nnó waá ataá wó?”

³² Yé lé ebwó ájósmbó, Jisós ashíí wye mampéle agyage, agíge muú yi abó ataá ji.

³³ Mendée yimbó ákaáge genó eyigé gepyé né menyammye wuú, atané metós metós bós bimbó awere ne efó metós achwó kwé mbé ushu Jisós. Apyege mbó, agare ji abya wuú meko.

³⁴ Ne Jisós aké ne ji, “Maá wa, otó getúgé ofyéé metós wye ne me. Omágé wú sé ubale. Ké pere.”

³⁵ Ndere Jisós abó alú jósge ne mendée yimbó, bós dentós átané né gepúgé Jarós áchwó gáre Jarós aké, “Maá wye agbó mé, ochyé gé sé ménleré efwyale detú.”

³⁶ Ne Jisós afyéé mekpo né depó etiré ájogé wó, yémbó aké ne Jarós, “Ofógé, fyé lé metós ne me.”

³⁷ Akamé fó nnó muú yicha akwólé ji wó ékosé Pita ne Jemsi ne menjmó wuú Jón.

³⁸ Akégé ákwónégé gepúge Jarós, Jisós age nkane bós ákwéné tametame áyiáge, ádorege mmye mme álile kenke.

³⁹ Jisós akpé mmu aké ne ebwó, “Ndé enyú déyiáge délíle? Maá mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.”

⁴⁰ Awúgé mbó áló manjwáné ji jwané, eféé ne alé bú ebwó ako átané dafye, asé le mma ne nte maá yimbó ne baá utós bií aléé, ájyé kpe mbaá ayi ábelé maá yimbó.

⁴¹ Ne Jisós agbare ji ebwó ajós né meko aramaic aké, “Tabita kumi. Ula utené nnó, mesó mendée njoge ne wó nnó kwilé ka.”

⁴² Maá yimbó akwilé, ténéténé aló mankené. Mesó mendée yimbó alu anmé áfyanéapeá. Bós bi ágene mechó ewé, mano áwule ebwó mmu ukokó.

⁴³ Jisós aji ebwó matu nnó ekagé ágaré muú yicha mechó ewe. Anérégé aké ne ebwó, “Chyege maá yimbó menyéé anyéé.”

6

Bós Násaret ábya Jisós

(Mat 13:53-58; Luk 4:16-30)

¹ Jisós alyaá melu ewémbó, akéré né melo wuú ne baá utós bií.

² Ne bií uwyaá bós Jus ukwónégé, afé mmu echa mmyemenene, aló manleré bós depóré Esowó. Gejamégé bós bi áwuú unó bi alerégé ála mano mekpo fuú ne áké, “Ewéna elúmbó nno? Nde mbaá, atané ne unó uko? Ndé muú áchyéé ji gefós gé dengá ti ne utó nnó apyegé ufelekpa?”

³ Pó memwómé upú ayi alu maá Meri na? Pó anmó bií álú Jemsi, ne Jose, Judas ne Simun? Pó anmó bií abi andée álú fa ne esé.” Epye bwó áfyéé matós ne Jisós wó ne ábya ji.

⁴ Ne Jisós ajós ne ebwó aké, “Anoge bós ekpávé Esowó yéndé mbaá. Yémbó wylé bós melo bwó ne ula gepú bwó ne áhme bwó ne alá nó gé ebwó”

⁵ Ewéna epye ji abó fó gébé mampye ufelekpa eféé wó, ekosé ukéke bós mamée abi ji aneré ebwó amu mmye atóó.

⁶ Ji ala meno mekpo fuú ndere agene nnó bós bina áfyéé fó metós ne ji wó.

Jisós ató áhgbá áfyáneapeá nnó ápye utós bií
(Mat 10:5-15; Luk 9:1-6)

Ne Jisós atánégé melo wuú, afé né mata maló ayifó, alerege bós mekomejós Esowó.

⁷ Akuú áhgbá bií áfyáneapeá ako, áchwógé ató ebwó dafye apea apea. Achyé ebwó uto mamféré gé aló nchye né mmye bós.

⁸ Ndere ebwó achwó jyé, Jisós aké ne ebwó, “Ekagé débó yéé genó, bógé le meto ewu ewu, dékpágé fó menyéé, yé gébagé neke, yé nka,

⁹ yé gekwóré gé ndeé, yémbó fyége lé unó uka.”

¹⁰ Ama jós ne ebwó aké, “Dekwónégé yénde melo, gepú eyigé dékpégé, ásege enyú ne metós megómegó bége wye eféé kpaá te délyáge.

¹¹ Mbóge melo elá séé enyú wó, yé manwu mekomejós nyú wó, lyáge déjye detene né metós meló, dekwe uka mme nnó mpupu eyi ebalé enyú uka étáné, ne elerege nyé nnó ákwele ebwó mbeé.”

¹² Ne baá utós bií atáné áfé, áló mangárégé bós mekomejós Esowó.

¹³ Ebwó áfere gejamégé aló nchye né mmye bó, áma ápye bós mameé atóó ndere ágbele ebwó mawéé mmye.

*Negbo né Jɔn Menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ
(Mat 14:1-2; Luk 9:7-9)*

14 Mfwa Herɔd Antipas ayi awáne baá gebé gé ábyéné Jisɔs awú ngɔ ukpékpé depɔ tiré Jisɔs apyé deko. Nendé yénde mbaá bɔ́ agaré abya wuú. Bɔ́ bifɔ ájɔge áke, “Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ ne akwilé né negbo nkaáwu ne awya utó mampye ufélekpa.”

15 Yémbɔ abifɔ áké, “Jisɔs alu mewené Elija muú ekpávé Ɛsɔwɔ.” Abifɔ áké, “Jisɔs alu gekwéné gé muú ekpávé Ɛsɔwɔ.”

16 Ne Herɔd awúge ngɔ Jisɔs aké, “Ndɔfɔ élé Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ ayi mbɔ nsɔ́ ji mekpo ne ákwilé né negbo achwɔ́.”

17 Ɛpyembɔ Herɔd atɔ bɔ́ nnó ágbáré Jɔn áwé áfyé né mmu gepúgé denɔ, gétúgé agaré gabo ayi Herɔd apyé nnó aferé Herɔdyas mendée menjmo wuú Filip abá.

18 Jɔn abɔ ajóge ne Herɔd nnó, “Ɛlɔme fɔ manfere mendée menjmo wye ɔ́bá.”

19 Né gétú eyigémbɔ Herɔdyas abɔ apaá Jɔn ne akelé meti manwá ji yémbɔ ágé meti wɔ́.

20 Herɔd abɔ ánogé Jɔn ne ákelégé fɔ nnó awá ji. Akaá nnó Jɔn alu muú melómélɔ́ ne alu cho né mbe ushu Ɛsɔwɔ. Yélé unó bi Jɔn ajóge ulú tametame né metɔ́ wuú, yémbɔ metɔ́ égɔ́ ji manwúge Jɔn yéndégébé.

21 Bií uma Herɔdyas age meti mawá Jɔn. Gébé gé Herɔd apye epaá bií ebi ábyéné ji, akú ákpakpa melɔ́ ne afwa bɔ́ bee né gebage mewaá Galilí.

22 Ne maá Herɔdyas mesɔ́ mendée achwɔ́ bee gefógé mabeé eyigé gégɔ́ Herɔd ne anjkeé bií matɔ́, eféé ne Herɔd aké ne ji, “Gare me yénde genó eyige ɔ́kelege, nchye wɔ́.”

23 Nkelé nnó, “Nchyege wɔ́ yénde genó eyigé ɔ́kelege, ye ebe le gebagé melɔ́ wá.”

24 Maá yimbɔ atané ajye gií mma wuú aké, “Mma, ngaré mfwa nnó nkelege nde?”

Mma aké, “Mekpo Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ.”

25 Maá yimbɔ abɔ akéré, agaré Herɔd aké, “Nkelege nnó ɔ́chye me mekpo Jɔn menwyaá bɔ́ manaá Ɛsɔwɔ fa né gebagé nkpagene nana.”

26 Mechɔ ɛwé epye mfwa Herɔd byɔ ukaré ji mmu yémbɔ akágé shya manchye ji gétúgé abɔ akele me né mbe ushu anjkeé bií.

27 Ténéténé yimbɔ, Herɔd atɔ membame wuú ayi ama nnó, ájye ásó mekpo Jɔn né gepúgé denɔ. Ne ájye sɔ́ áchwɔ́ ne ɛwu.

28 Mende yimbɔ anéré gé, abɔ mekpo ɛwu afyé né gebagé nkpagene ajyé chye maá yimbɔ mendée, ne maá yimbɔ ajye chye mbaá mma wuú.

29 Ne baá utɔ́ Jɔn áwúge nnó áwá nte bwɔ́, ájye kpá genkwɔ́ jií, aníí né menome ɛwe áchomé né étárávé.

*Jisɔs achyéé délé bɔ́ áta menyéé
(Mat 14:13-21; Luk 9:10-17; Jɔn 6:1-14)*

30 Anjgá Jisɔs akéré meso né neke eniné ji abɔ atɔme ebwɔ́. Agaré Jisɔs ufɔ́ unó bí ebwɔ́ ápyé ne áleré.

31 Ɛwyágé bɔ́ áchwɔ́ mbaá Jisɔs, abi áchwɔ́, ne abi ájye, ájá kpaá ápye Jisɔs ne baá utɔ́ bií ápó yé ne gébé manyéé menyéé. Eféé ne Jisɔs aké ne baá utɔ́ bií, “Déjyé né melú ɛwé bɔ́ alá pɔ́, nnó enyú degbeé mmye gachyé.”

32 Eféé ájye kpe mmu ékpée ebwɔ́ ebwɔ́, álb manjye né mbaá ayi álú bɔ́mbɔ.

33 Yémbɔ gejamé gé bɔ́ ágé ebwɔ́ ndere átané ájye ákaá Jisɔs ne bɔ́ bí ne melu ɛwé ebwɔ́ ájye. Ne ebwɔ́ átané malómaló, ásó mewaá mewaá, ábɔ mbe ne Jisɔs ne baá utɔ́ bií.

34 Jisɔs átané gé mmu ékpée, agé gejamé gé bɔ́, ne meshwe akwɔ́ ji metɔ́, gétúgé álu eké magɔ́hɔme ayi alá pɔ́ ne membámé. Eféé alb manleré ebwɔ́ gejamé gé unó.

35 Ndere bií ulɔ mangíle baá utɔ́ Jisɔs ájye jɔ́ ne ji áké, “Atá bií úfé ne mbaá yina alu eke mashwɔ́ne.

36 Gɔ́ bɔ́ bina ájye nnó ebwɔ́ akáge jyé ne makɔ́ né baá malɔ́ ayi álú kwɔ́kwólé, áná menyéé ányéé.”

37 Ne Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Enyú ambɔ́ chyége ebwɔ́ genó ányéé.”

Ne ebwɔ́ aké, “Atá ɔ́kaá fɔ́ nnó nkpa yi ese dénáme bɔ́ bina menyéé ékáge be genóge uba nkpa upea wɔ́?” *

* 6:37 Elú wáwálé nnó: Denari alu nkpa yi apege muú né utɔ́ bií uma.

38 Jis̄s aké, “Enyú dewya ntó br̄ed eníi? Choge depé.” Ajye gé, ne aké, “Ese dewya ntó br̄ed eta ne meshuú epea.”

39 Ne Jis̄s agare ebwó nnó ákaré b̄óó bimb̄o matoómatoó, ájwólé né dambyanja.

40 Apye ebwó ájwólé, mbaá ayifó alu usaá b̄óó uta ne ayifó alu usaá b̄óó upea meso efya.

41 Ajwólégé Jis̄s abó ntóo br̄ed étáa ne meshuú épeá, ape am̄e mfaánebuú, achyé matame mbaá Es̄w̄o. Agya br̄ed achyé mbaá baá utóó bií nnó ákaré mbaá b̄óó bimb̄o. Ne ákaré ntó meshuú epea mbaá ebwó ako.

42 Yéndémuú ányé ágbeé.

43 Ne baá utóó Jis̄s ányweré br̄ed ne meshuú ágbeé usá úfyáneupeá ebi ányéé ulaá.

44 B̄óó bi ányé menyéé álú delé b̄óó átáa.

Jis̄s ake mfaá mek̄o manaá

(Mat 14:22-23; J̄on 6:15-21)

45 Ewyágé Jis̄s apye baá utóó bií ákpe ékpée nnó abó mb̄e áchyá gentoógé mewaá ájyé né melo Betsada. Ji ala meso agare b̄óó nnó ebwó ákéré né upú bwó.

46 Ajogé mé né b̄óó nnó áke chánéné, afe né mfaá Mekwe manemmye.

47 Nkwále akwónégé, ékpée elú né metóó gentógé mewaá Galilií, ele Jis̄s mbii ne álaá né mapeá nnyi.

48 Jis̄s agé nnó baá utóó bií ágéne efwyale ndere mbyo nnyi atané ebwó mb̄e ushú ápelege ékpée bwó. Elo né gejjégbí kpaá te dondo, Jis̄s ákéné mfaá mek̄o manaá achwó eta bwó, ela gachye ake apyáme ebwó akóó.

49 Ebwó áké ágéne nkane Jis̄s akéne mfaá mek̄o manaá achwó, áferé nnó ele muú nefoó ne aló mánkalégé.

50 Ebwó ako ágégé ji efóó ekw̄o ebwó matóó.

Yémb̄o áké ne ebwó tenetene yimb̄o, “Elé me, gbarege matóó nyú, défoge.”

51 Jis̄s akpege né mmu ékpée ne ebwó, mbyo yimb̄o apwá. Agege mb̄o ala mano mekpo fuú.

52 Yele Jis̄s abo achye dele b̄óó atá br̄ed ányéé, akaá f̄o gefoge muú eyige ji alu wó; néndé ajea matóó.

Jis̄s apye b̄óó mameé atóó né Genes̄dr̄et
(Mat 14:34-36)

53 Jis̄s ne baá utóó bií áchyagé gentoógé mewaá, áchwó kwóne né melo Genes̄dr̄et, né gentó eyigémb̄o ne ebwó áshii ékpée eféé.

54 Ténéténé yi ebwó átané mmu ékpée, b̄óó akaá nnó gé Jis̄s na.

55 Alomé gatelé, áfe melo meko ne baá mata malo, áfe ákpane b̄óó mameé bwó áchwó ne ebwó, ne yénde mbaá ayi áwuúge nnó Jis̄s alú wye.

56 Ne yénde mbaá ayi Jis̄s ákwóné, yé né malo ayi kókó ye ayi kpákpá ne ye né makóó ákpané b̄óó mameé ánywérege malú malú yé né ntoné gese, ne ánené Jis̄s mmye nnó alya ebwó atá mano nkú jií. Ne yéndémuú nemeé ayi ataá mano nkú Jis̄s atóó.

7

Jis̄s agarege unó bi ukwene ante b̄óó Jus
áleré

(Mat 15:1-20)

1 B̄óó Farasi ne anleré mabé Es̄w̄o f̄o átané Jerosale áchwó n̄o Jis̄s mme.

2 Ndere ebwó alu eféé, ágé nnó baá utóó Jis̄s abifó anyéé menyéé amu debadeba ayi álá shwónége amu ndere gep̄o gebwó gelerége wó.

3 B̄óó Farasi ne b̄óó Jus ako abi ákwólege unó bina d̄óó, ushuú b̄óó Farasi cháchá ányéé f̄o menyéé ayi álá b̄omb̄e áshwóné amu bwó ndere gep̄ogé ukwene ante bwó gelu wó.

4 Yéé muú bwó ayi anyéé genó eyigé ánáme né gese ayi álá shwóné chánéné apó. Ebwó ábelege ntó gejamégé mabe bwó nkane manshwónégé amó, meséé ne mámba.

5 Ne B̄óó Farasi ne anleré mabé Es̄w̄o ágií Jis̄s áke, “Ulannó ne baá utóó bye álá kwólégé unó bi ukwene ante sé áleré? Ulannó ebwó ányéé menyéé ayi álá shwónégé amu?”

6 Jis̄s ashuu ebwó meko aké, “Enyú b̄óó dembwólé. Asaya, muú ekpávé Es̄w̄o abó alu cho gébége agaré nyá mekomej̄óó Es̄w̄o atomé ne enyú nnó,

‘B̄óó bina ánogé me ne ubómeno

yémb̄o ánogé f̄o me né mmu matóó bwó cháchá.

7 Enógé ewé ebwó ánoge me, elú detú

nénde ásele unó ukwene ante bwó álerege éké mabe ya!’ ”

8 Jis̄s aké ne ebwó, “Enyú dése mabé Es̄wá, deke debélé egb̄e ema nnó dénógé unó bi ákwaá álérége.”

9 Jis̄s af̄e mbe manjó aké, “Dewyá mati malómaló mánlya mabé Es̄wá nnó dékwólégé le unó bi ukwene ante nyú álérége.

10 Gébégé Mosis alerege mabe Es̄wá, abó ajó aké, ‘Nógé mma wye ne nte wye’. Ama jó ntó nnó, ‘Mbógé muú ajógé mejó mebo ne mma wuú yé elé ne nte wuú, ábó manwá ji.’

11 Yémbó né egbé ewé nyú, dela gáre lé nnó, mbógé muú abegé ne genó eyigé ji akage poó mma wuú yéé ebélé nte wuú ne geji, ajó le nnó, ‘Elé echye Es̄wá.’

12 Wyembó ne dégbéé bóó nnó ápoóge f̄o amma bwó ne ante bwó.

13 Enyú dépye mabé Es̄wá áfu sé yé genó wó getúgé unó bi enyú délérége. Ge wye gepó gema na me njó mbó gejamégé gabo alú ayi enyú dépye wye na.”

Unó bi upye mekwaá alá bésé f̄o cho né mbe ushuú Es̄wá
(Mat 15:10-20)

14 Ne Jis̄s ama akuú njuné bóó nnó áchwó eta wuú. Achwóge aké, “Enyú ako wuúge, ne yéndemuú ákaá genó eyigé njógé.

15 Genó eyigé muú ányége gejye ji une gepye f̄o muú abéé debadeba né mbe ushuú Es̄wá, elé eyi getanege ji né meno.”

16 Ne mbóge muú awyá matu manwú áwú.

17 Jis̄s anérégé, ji ne baá utóó bií ályá bóó bimbo, áfé né mmu gepú, ne ebwó ágú ji ulá nekanemejóó enina.

18 Jis̄s ashúú ebwó meko aké, “Enyú delú defóó p̄o eké ate? Enyú dékaá wáwálé nnó dényégé menyéé ákágé pye f̄o enyú debé debadeba.

19 Menyéé wu ákpéné f̄o né matóó nyú, ájye le né une, ne átane né menyammye.” Ndere Jis̄s ajó mbó ebyennó ufóó menyéé uko ukwané manyéé.

20 Ne Jis̄s aké, “Uféré ebi utánege muú metóó ne upye muú abéé debadeba né mbe ushuú Es̄wá.”

21 Ama jó aké, “Uféré uboubo, ubelé tametame, ejo ne manwáné bóó. Unó bina uko utánege né metóó,

22 mankwéné uló, use, ne nchye, mambwólege bóó, eñmenmené, mansoge metóó nnó bóó ábó unó ápwá enyú, manchoge bóó mambó, nepa ne ukéñkéné.

23 Unó bina uko utanege né metóó ne ubi ne úpyéé muú abéé debadeba né mbe ushuú Es̄wá.”

Mendée ayi áfyéé metóó ne Jis̄s
(Mat 15:21-28)

24 Ne Jis̄s atané afé né gebagé mewaá bóó Jus eyi gelú kwókwólé ne meló Tiya ne Sidon. Jis̄s ajye kpe mmu gepú gefó ne akélégé f̄o nnó muú akaá nnó ji alu eféé, yémbó meti epó ewe ji ákágé bií.

25 Mendée f̄o ayi maá wuú yi mendée awya meló nchye, áwuúgé nnó Jis̄s alu eféé, atané ténéténé achwó tó manó né mbe ushuú wuú.

26 Mendée yina apó f̄o muú Jus alu muú Grek ne ábó ábyé ji títi né gebagé mewaá Siriya né Sirofónishya. Ané Jis̄s mmye nnó aféré meló nchye yimbó né mmye maá wuú.

27 Yémbó Jis̄s aké, “Gó esé debó mbe dechye baá meló menyéé, élómé f̄o nnó muú ase menyéé ayi baá meló ányé achyéé bó mammye.” *

28 Ne mendée yimbó ashúú ji meko aké, “Ata, yémbó bó mammye ányéé uchóchogéré ebi utánege né ekpókópógélé ukwéne mme gébégé ambané áke ányéé menyéé.”

29 Jis̄s aké ne ji, “Elé wáwálé, chó, ogene nye ndere meló nchye yimbó atané mé maá wye mmye.”

30 Gébégé mendée yimbó akéré né gepú jíí, agé maá wuú ndere ábelé né ukwó ne meló nchye atané mé ji mmye.

Jis̄s apye mbuú atóó

31 Ne Jis̄s atánege meló Tiya akoó né meti Sidon afé né ebéé mega Galilíí. Afé né mme Dekapolis, mme maló afya.

32 Bóó f̄o áchwó ne mende ayi alu matu gbégbé ne akágé jóó f̄o mejóó. Ebwó áne Jis̄s mmye nnó anéré ji ebwó mmye.

* 7:27 Elú wáwálé nnó: Né meló ñwe ewéna bóó abi Jis̄s ajógé atome ne ebwó nnó baá meló elé bóó Jus ne abi ji atome ne ebwó nnó bó mammye elé bóó abi alá p̄o f̄o bóó Jus.

³³ Jis̄as ase ji né metwó metwó gejamége b́wó, afé né melu ewé elu bibií eféé ne afye denwóre amu né matu mende yimbwó, akpó matye ne ata nenwome nií.

³⁴ Ne Jis̄as ape amε mfaánebuú ne ashuúle gefere, ajwó né meko aramaic aké, “Effata” ula ulú nnó, “Néné”.

³⁵ Ténéténé mende yimbwó alw manwu ne alw ntó manjwó mejwó ayi alá pó se ne efwyale.

³⁶ Ne Jis̄as akwelé ebwó mbeé nnó ékagé ágaré muú. Yémbwó ndere ákwelé ebwó mbeé d́wó, mbwó nto ne b́wó ágarege abya wuú ájye.

³⁷ Ebwó ako abwó, alá manó mekpo fuú ájwge aké, “Yéndé genó eyige ji apyεé gelú gelógeló.” Apyε b́wó matu gbégbé áwuú ne abi alá jwge, ájwge.

8

Jis̄as achyεé delé b́wó ani menyεé (Mat 15:32-39)

¹ Ewyage gejamége b́wó gema chwó nó Jis̄as mme. B́wó bina abwó akpá f́wó menyεé ayi ányεé wó. Ne Jis̄as akuú baá utwó bií ne aké,

² “Meshwe apyεé me ne b́wó bina, néndé ebwó alé mbwó ndwó eléé ne me ayi alá ányεé ye genó f́wó wó.

³ Mbwóge ngarege ebwó nnó ájyeé une mesa, átówó né meti gétúgé abifwó nekene bwó neshya.”

⁴ Baá utwó bií agií ji aké, “Fa né mashwone muú agene mbwó menyεé ef́wó ayi ákwanege b́wó bina ako?”

⁵ Ne Jis̄as agií ebwó aké, “Enyú dewyaa ntoó bred enií eféé”? Aké, “Dewyaa ntoó bred ékénéama.”

⁶ Ewyage Jis̄as agaré b́wó bimbwó aké, “Jwólege mme”. Ne asé ntoó bred eyimbwó ékénéama áchyεge matame mbaá Eswwó, agya, achyεé baá utwó bií nnó ákáré mbaá b́wó bina, ne ápyε wyεmbwó.

⁷ Ne ebwó abwó awya ntó ukεke baá meshuú. Jis̄as ase achyεé matame mbaá Eswwó né uno bi, agaré baá utwó bií nnó ákáré mbaá b́wó.

⁸ Yéndémuú ányεé ágbeé ne baá utwó Jis̄as ánywéré uba bi uláá ugbeé usá ukeneama.

⁹ Mpa b́wó bi ányé alú delé b́wó anií. Anérége Jis̄as aké ákere meso né upú bwó.

¹⁰ Ténéténé yimbwó Jis̄as ne baá utwó bií ákpe mmu ékpée áchyaá afé né gebagé mewaá eyigé akuú nnó Dalmanuta.

Ekwó b́wó Farasi ne Sadusi agií Jis̄as nnó áléré ebwó ufélekpa

(Mat 16:1-4; Luk 12:54-56)

¹¹ B́wó Farasi f́wó abwó afé mbaá Jis̄as alw manyé mbeé ne ji. Ebwó abwó akεle meti mamua ji. Agií ji aké, “Pyε ufélekpa ese dégé, manlere nnó Eswwó ne atóme wó.”

¹² Jis̄as awuúgémbwó, ashulé gefere ne agií ebwó aké, “Ulannó njye enina fi nekεlege ufélekpa? Ngarege enyú wáwálé nnó yé úma degené f́wó.”

¹³ Ajwóge mbwó alya ebwó, áma jyε kpe mmu ekpée, achya afé egbe gentóge mewaá.

Jis̄as akwelé baá utwó bií mbeé nnó dse gébé ne yis b́wó Farasi ne b́wó Sadusi

(Mat 16:5-12)

¹⁴ Baá utwó Jis̄as abwó ájinte mankpa gejamége bred ne abwó áwya le maá ntó bred ama né ekpée.

¹⁵ Jis̄as akwelé ebwó mbeé aké, “Sege gébé ne yis b́wó Farasi ne mfwa Herod.”

¹⁶ Ne ebwó alw manjwóge ebwó ebwó aké, “Ndofwó ajwóge mbwó lé delá depó yé ne bred?”

¹⁷ Jis̄as akaá genó eyigé ebwó ajwóge ne agií aké, “Ulannó enyú dejwge mechwó bred ayi enyú dela pó ne ji? Nnó enyú delú danjkaá ula mechwó ewé? Matwó nyú álu wyε séséleé? Delú danjkaá gefóge muú ayi me nlu?”

¹⁸ Enyú déwyaá amε dégene f́wó mbaá? Enyú déwyaá matu déwuú f́wó? Dékágé fere f́wó depwó tiré na?

¹⁹ Gébége nkare ntoó bred éta mbaá b́wó dele bó átáa ányεé, ayi abwó aláá gbeé usa unií?” Ne ebwó áshuú ji meko aké, “Usá úfyaneupeá.”

²⁰ Jis̄as ama agií ebwó nnó, “Ne gébége nkaré ntó, ntoó bred yimbwó ékénéama mbaá b́wó delé b́wó ani ányεé, ayi aláá enyú dénywere nyá, aláá usá unií?” Ebwó áshuú meko aké, “Usá ukeneama.”

²¹ Jis̄as agií ebwó ake, “Enyú dege nkane nsele baá nto bred nchyεé gejame b́wó menyεé wó, te fi, délu danjkaá gefóge muú eyi me nlu?”

Jis̄as apyε muú amε nónómé né Betsaida agéne

22 Gébégé Jis̄s ne baá utóó bií ákwone né Betsada, bóó f̄o áse muú ame nónómé áfé ne ji mbaá Jis̄s án̄e ji mmye nnó atá ji.

23 Jis̄s agbaré ji ebw̄ebw̄o áfé mekpo meti, ef̄é ne akpó ji matye ame. An̄eré ji amu né ame, agií ji aké, “Nnó ɔgene mb̄o genó f̄o?”

24 Mende yimb̄o ape ame mfaá aké, “Ngene bóó yémb̄o álu lé eké unóó ebi ukene ugyage.”

25 Ama ata ji amu né ame nana mende yimb̄o aké apele ame ji ánené aló mángene mbaá, ne agene yénde genó chán̄éné.

26 Jis̄s agare nnó, “Cho mmu gepú jȳe, ekagé ɔkere né melo.”

Pita aké Jis̄s alu muú ayi Es̄w̄o akwere ji elá gefwa

(Mat 16:13-16; Luk 9:18-21)

27 Jis̄s ne baá utóó bií ájȳé né baá maló f̄o kwókwólé ne melo Kaisaria Filipi. Ndere ebw̄o akene ájȳe, agií baá utóó bií aké, “Nde gefogé muú ayi bóó ájogé nnó me nlu?”

28 Baá utóó bií áshuú ji meko aké, “Bóó bif̄o áke ɔlu J̄on menwyaá bóó manaá Es̄w̄o, abif̄o áke ɔlu Elija ne abif̄o áke ɔlu muú ekpáv̄é Es̄w̄o ama.”

29 Ajógemb̄o, Jis̄s agií ebw̄o aké ne “Yé enyú ambóó deké me nlu waá”? Pita ashuú ji meko aké, “W̄o ɔlu Muú yi Es̄w̄o akweré ji elá gefwa.”

30 Jis̄s akwelé baá utóó bií mbeé nnó ekagé ágaré muú f̄o, muú ayi ji alu.

Jis̄s agaré efwyale wuú ne negbo nií

(Mat 16:21-28; Luk 9:22-27)

31 Jis̄s aló mangaré nnó, Maá Nte Mekwaá abó mangé gejamégé efwyale, ele ákpakpa melo, ne anóó baá bi ápye up̄e ne an̄eré mabe Es̄w̄o, áshya nȳe ji, áwáne nȳe ji. Yémb̄o ndo elé ekw̄onegé akwilege nȳe né negbo.

32 Ne Jis̄s agaré ebw̄o mech̄o ewe gboḡon̄o. Ajóge mb̄o, Pita ase ji átené egbe. Aló manshule ji ndo nnó ajóge se gefoge mech̄o ewémb̄o.

33 Yémb̄o Jis̄s abwólé ushu ape baá utóó bií ne ashule Pita ndo aké ne ji, “Kwilé me mbe ushu danch̄ameló. Ɔférege unó nkane mekwaá, ɔferégé f̄o eké Es̄w̄o.”

34 Ne Jis̄s akuú gejamégé bóó bimb̄o ne baá utóó bií, ajóó ne ebw̄o aké, “Yé mb̄ogé

muú enyú aklege mamb̄e menkw̄ale wa, abo manjinte gem̄e jií akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me.

35 Mb̄ogé muú aklege mampoó geḡwá jií ebyénnó an̄ige nȳe geji, ne mb̄ogé muú akamégé manchȳé geḡwá jií getú ya ne abya melóméló, apomé nȳe.

36 Nde nsá ayi muú ábóó, mb̄ogé abege ne unó mme uko ne an̄ige geḡwá jií?

37 Nde genó muú ákage bo achȳe mankw̄aré ne geḡwá jií?

38 Kaáge nnó mb̄ogé mmȳé égbóo muú gétuú ya ne mekomejóó wa né mbe ushu nȳe eniné na, eniné nétií meso ne Es̄w̄o, népȳé gabogabo, mb̄ontó ne Maá Nte Mekwaá mmȳe egbóo nȳé ji manse muú yimb̄o ndere muú wuú gébégé aké achwó ne makiénné ukpea jií ne enoge ewé Nte wuú achȳé ji.”

9

1 Jis̄s ama jóó ne bóó bimb̄o aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, gentogé bóó álú mb̄o fáná, abi alá gbóo f̄o kpaá te ágene nȳe gefwage Es̄w̄o ndere gechwóó ne eshȳe wuú.”

Jis̄s akw̄aré gefóó agenege mané mané

(Mat 17:1-9; Luk 9:28-36)

2 Ndo ékéné ékógé Jis̄s ase Pita, J̄emsi ne J̄on ákwó áfé mfaá Mekwe f̄o kpaá. Ajȳege ájwólé ebw̄o ebw̄o áke ápele menyammye Jis̄s aló manshwanegé né mbe ushu bwó.

3 Gefóó eyigé mandéé ji akpea ye muú ayi akage shw̄one áji nnó áb̄é pópó mb̄o apó, ye éb̄élé ne uka.

4 Aké áp̄ele ágé Elija ne Mosis ákw̄o fw̄éé ájogé mejóó ne Jis̄s.

5 Pita ajóó ne Jis̄s aké, “Ata, eló ndere esé delú fa, gó ese déténe óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis, géma eta Elija.”

6 Pita akágé se genó eyigé ji ajóoge néndé efó ékwó ebw̄o matóó dó.

7 Ndere ajóoge mb̄o, aké ápelé gekó gekweré ebw̄o mme ne meko atané né mmu gekó eyigemb̄o aké, “Gége maá wa ayi mbwi metóó na, wuúge ne ji.”

8 Ténéténé yimb̄o aké amagé p̄e áge sé ye muú f̄o wó ekosé Jis̄s jimbií ne ebw̄o ambóó.

9 Ndere ebw̄o áshulege mékwé ájȳéé, Jis̄s áji ebw̄o etu aké ekagé ágaré muú f̄o genó

eyige ebwó ágené kpaá te ji Maá Nte Mekwaá akwilége né negbo.

¹⁰ Awúgέ depó tire Jisós ajóó, ábele wyé déti né mmu matóó bwó, ne ágiíge ate nkane ulaá mankwilé né negbo útené.

¹¹ Ne baá utóó Jisós bimbó ágií ji aké, “Ulannó ánléré mabé Esówó ájóó aké Elija abó mambó mbe achwó ne Muú yi Esówó akwere ji ela gefwa?”

¹² Eféé Jisós akamé aké, “Elú wáwálé nnó, Elija abó mambó mbe achwó akwyéé unó uko abelé, yémbó ulannó ásáme ntó né mmu ηwe Esówó nnó, ‘Maá Nte Mekwaá abó mangé gejamégé efwyale ne ápaá nyé ji, áma shyá jí?’

¹³ Yémbó ngárege enyú wáwálé nnó, Elija achwó mé ne bóó ápye gabo ne ji nkane ejíi ebwó wyé ndere abó asamé né mmu ηwe Esówó atomé ne ji.”

Jisós apye maá ayi amee gesasa atoo (Mat 17:14-21; Luk 9:37-43a)

¹⁴ Ebwó akérégé meso, áge gejamégé bóó ndere ánoó baá utóó abifó né mme ánlere mabé Esówó anyéé mbeé ne ebwó.

¹⁵ Ne bóó bimbó aké agéne Jisós ácháné ala áme makpo fan álomé ájye táme ji.

¹⁶ Jisós agií ánléré mabé Esówó aké, “Nde enyú denyéé mbeé ne ebwó?”

¹⁷ Ne mende fó né geluagé njune bóó bimbó aké, “Ménléré nchwó ne maá wa né eta wyé ayi meló nchye apyé ji alá jógé mejóó.

¹⁸ Yéndégébé meló nchye yimbó akwilége ji mmye, apye ji akwe mme, génfwéné gétánege ji meno, anyé mánéné ala nógeé. Nne baá utóó bye mmye nnó áfére meló nchye yimbó, ápulé épwó.”

¹⁹ Jisós ashúú ebwó meko aké, “E é ndé gefóge nyé eni nelá fyéé metóó ne Esówó? Nkoge mbó metóó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó eníi ne défyéé matóó ne Esówó? Chwóge me ne maá yimbó.”

²⁰ Achwó ne maá yimbó mbaá Jisós.

Ndere meló nchye yimbó agéné Jisós, apye maá yimbó akwé mme achúú gbok! gbok, genfwéné getánege meno.

²¹ Jisós agégé mbó agií nte maá yimbó aké, “Nemeé niné na nébele mé ji mmye nnó?”

Mende yimbó aké, “Neló ji te dembáné.”

²² “Meló nchye yimbó akélege manwá ji, apyé ji akwéne gébé eyigé fó né mewé gebé eyifó né nnyi, Ata gé esé meshwé opóó esé mbógé okage pye.”

²³ Jisós agií ji aké, “Ndé genó wó ójóge! Nnó mbógé okage pye? Esówó apye yéndégenó eyi gejwéregé ne muú ayi áfyéé metóó ne ji.”

²⁴ Nte maá yimbó ala ténéténé aké, “Me nkamé ne Esówó, Ata, póó me nkame ne metóó ema.”

²⁵ Gébégé Jisós agéné nnó gejamégé bóó áboó áchwóó ji mmye, anyá meló nchye yimbó aké, “Wó mbú ne álú, nnyá wó tánege ji mmye. Ojyé mbó okerege sé.”

²⁶ Meló nchye yimbó apye maá yimbó akalé akwé mme ne alé táne ji mmye. Atánégé, maá yimbó ala mme nyamé eké mewu muú ne bóó ágégé mbó áférege nnó ágbó.

²⁷ Jisós agbaré ji ebwó, abwéé ji akwilé tené.

²⁸ Ne Jisós ne baá utóó bíi ákerégé mmu, ágií ji bibíi aké, “Ulannó ne esé depulé meló nchye yimbó mambuú apwó?”

²⁹ Jisós agare ebwó aké, wyé lé mmyemenene ne ekage feré gefógé meló nchye yina. *

Jisós ama gare baá utóó bíi ndere ji ágboó nyé

(Mat 17:22, 23 ; Luk 9:43b-45)

³⁰ Jisós ne baá utóó bíi ályá mbaá yimbó ákoó kóoge né gebagé mewáá Galílii. Ji ákélégé fó nnó muú akaá mbaá ayi ji alú.

³¹ Nénde ji abó alerege ebwó nnó, “Meso gébé áchyége nyé Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye, áwáne nyé ji. Yémbó ndó eléé ekwónégé, ji akwilege nyé né negbo.”

³² Yelé ji agaré neka eni, baá utóó bíi ákaá ula wó, ne áamá áfóó mangií ji ula neka eníne na.

Ndé muú alú muú kpaá

(Mat 18:1-5; Luk 9:46-48)

³³ Ebwó ákwónégé né meló Kapanóm, ájye kpe né gepú eyige ebwó ájwále. Jisós agií baá utóó bíi aké, “Ndé enyú denyé nyé mbeé né meti gébége dechwóó.”

* **9:29** Elú wáwálé nnó: Manlya menyéé kpekpe ápó né gejamégé gekwene bó ηwe bi mbembe abi abó ásáme.

³⁴ Awúgέ mbɔ, ákwené nyámé getúgέ εbwɔ ábɔ ányεέ mbeé mechó dékpa.
³⁵ Ajwólégé ka, akuú baá utóó bíí makpo áfyaneápeá, áchwɔge, ajóó ne εbwɔ aké, “Mbɔge muú akelege mambé muú kpaá né geluage nyú, abɔ mambε ndere maá defwé akpáné defwε mbaá abifo.”

³⁶ Ajɔge mbɔ, akuú maá fɔ kɔó achwɔ téné né metóó metóó εbwɔ, akpa maá yimbɔ né amu jíí ajóó ne baá utóó bíí aké,
³⁷ “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kɔó nkane ayina né mabɔ ma, ebyennó apyembɔ lé ne me ne yéndémuú ayi apye galógáló ne me ntó, ebyennó apyembɔ lé ne nte waá yi átómé me.”

Muú ayi álá paá εsé alu awesé

³⁸ Ne Jɔn akuú Jisɔs aké, “Ménleré, εsé degé mende fɔ asele mabɔ myεé aferege bɔó aló nchye né mmyε. Degégémbɔ, dégbé jí gétúgέ álá pɔ fɔ né geluá gesé.”

³⁹ Jisɔs ajóó ne εbwɔ aké, “Dégbegé fɔ gefógé muú yimbɔ. Nénde ye muú yi asele mabɔ ma apyεé ufélekpá ne éwyagé ajɔge gabo getú ya apó,

⁴⁰ nénde muú yi álá paá εsé, alu awesé.

⁴¹ Ngarege enyú wáwálé nnó ye muú ayi achyεge enyú ηkɔ manaá né mabɔ ama gétúgέ délu bɔó ba ayi álá abɔó nye nsá apó.”
 †

Mmuameno mampye gabo

(Mat 18:6-9; Luk 17:1, 2)

⁴² Jisɔs ámá jɔó aké, “Yéndémuú ayi apyεé mamane kɔó nkane ayina ayi áfyεé metóó ne me nnó apye gabo, élú galógáló nnó áshií jí gekpékpégé ntaá né gemε, áηmé jí né gentoógé ebeé mega.

⁴³⁻⁴⁴ Ama jyε mbe aké, mbɔgé εbwɔ wye epyé wɔ nnó ákwéné mabé εsɔwɔ, sɔ ewu ófómé, élú galógáló nnó ákpe né genwá gechúchúle ne nnó ákpe né ntoné mewe ewé élá nómégé ne amu apea. ‡

⁴⁵⁻⁴⁶ Ne mbɔgé geká jyε ne gétene wɔ nnó ákwéné mabé εsɔwɔ, sɔ gejí ófómé, élú galógáló nnó ákpe né genwá geká géma epwɔ nnó ákpe uka upea né ntoné mewe

ewé élá nómégé ne bɔ dámmwólé bíí ntó ala gboó.

⁴⁷ Ne mbɔgé dambɔónnyi wye atene wɔ nnó ákwéné mabé εsɔwɔ, pwólé jí ófómé, élú galógáló nnó ákpe né gefwa eyigé εsɔwɔ ágbárege gechúchúle ne nnó ákpe né ntoné mewe ewé élá nómégé ne amé ápeá.

⁴⁸ ‘Mbaá yi bɔ dámmwólé bíí álá gboó, ne mewe ewu ntó εla nomege.’

⁴⁹ “Yéndémuú awuú nye mewe né menyammyε wuú wye nkane muú áchwarege mega né menyεé nnó ékágé áchɔó.

⁵⁰ “Mega élú genó gelógéló, ne mbɔgé mega élá pɔ sé ne ugɔ bíí, ápyεé mbɔ nnó ne ewu εma εgɔó?

“Ewéna éleré nnó enyú débé éké mega, dényεgé nesɔ ne ate.”

10

Jisɔs alerege depɔré manwá neba *(Mat 19:1-8)*

¹ Efεé Jisɔs alyaá Kapenum, afé né gebagé mewaá Judiya, achyaá ebeé Jodan. Ndere akwóné éwu, gejamégé bɔó áma chwɔ nɔ jí mme ne abɔ mánleré εbwɔ nkane jí apye mé yéndégébé.

² Bɔó Farasi fɔ áfé eta wuú mammua jí, ágíí jí aké, “Nnó ebeé εsé ekamé nnó mende awá neba ne mendée wuú?”

³ Jisɔs ashúú εbwɔ meko aké, “Ebe ewé Mosis achyε enyú gétúgέ neba εjɔó nnó?”

⁴ Ébwɔ áshúú meko aké, “Mosis abɔ agaré εsé nnó mende akáge chyεé mendée wuú mekpo ηwe manlere nnó awá neba ne akage lyaá jí.”

⁵ Ne Jisɔs ajóó ne εbwɔ aké, “Elé gétúgέ mekpo meto nyú ne epyε Mosis achyεé enyú ebeé ewéna.

⁶ Te ula ulóó ebi εsɔwɔ abɔó mankwye mme, akwyεé εbwɔ, mende ne mendée. *

⁷ Getú eyigé na mende alyage mmá wuú ne nte wuú, afé acho mmyε ne mendée wuú,

⁸ εbwɔ ápea ákwé muú ama. Ébwɔ apó sé bɔó ápeá nana, ála muú ama.

† **9:41** Elú wáwálé nnó: Jisɔs ajógé mbɔ átómé lé ne gemε jíí ndere muú ayi εsɔwɔ ákwere jí εla gefwa. ‡ **9:43-44** Elú wáwálé nnó: Malɔ 44 ne 46 apó fɔ né gejamégé bɔ ηwe. Unó bíí ajóó né malɔ ayina úlú wye éké ebi ajóó né malɔ 48.

* **10:6** Elú wáwálé nnó: Né 10:6 Jisɔs ajóó mbɔ lé genó eyigé ásame né ηwe ula ulóó 1:27, ne 2:24.

⁹ Ndere elúmbò, bós abi Esòwò áchomé chónchó né neba ékágé muú akya nnó atyáa.”

Jisòs alárege depàré ulò ne neba manwá
(Mat 5:27-32; Luk 16:18)

¹⁰ Jisòs ne baá utós bií ákérégè mmu, ewyage baá utós bií áma gíí ji mechó nebá ewé.

¹¹ Ajós ne ebwó aké, “Muú yi awáne neba ne mendée wuú, ajyé bá ayichá, akwé mbò lé ulò,

¹² ne mendée ayi atanegè menò wuú neba, ajyegè ba ayichá, akwé mbòntó lé ulò.”

Jisòs ajé ambáné kós
(Mat 19:13-15; Luk 18:15-17)

¹³ Bií uma bós fò ákpa baá bwó áfè mbaá Jisòs nnó anéré ebwó amu mmye, ajé ebwó. Baá utós bií ágégè mbò, ányá ebwó.

¹⁴ Yémbò Jisòs agégè mbò, metós ésó ji ajós ne ebwó aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Esòwò ágbárege gelú eyigé bós abi álu ndere baá bina.

¹⁵ Góge me ngare enyú wáwálé nnó muú yi alá kamé nnó Esòwò ábé mfwa wuú nkane mamane kós wó, akpéné fò né gefwa jíí.”

¹⁶ Eféé Jisòs akpa baá bimbò ama ama né uwyaá, anere ebwó amu mmye ajé ebwó.

Abya muú ñka
(Mat 19:16-22; Luk 18:18-30)

¹⁷ Jisòs alò mánjye neke, ndere ájyé mendefò alomé gatele achwó kwé ji uká aké, “Ménleré melóméló, mpyéé nnó ne mbó geñwá eyi gélágé byéé?”

¹⁸ Jisòs ashúú ji meko aké, “Ulannó ókuú me muú melóméló? Yé muú ayi alómé metós apó, ekosé Esòwò mbií ne alu melóméló.

¹⁹ Pó ókage mabé Esòwò ayi áke, ‘Ekagé ówá muú, ekagé ókwé ulò, ojogé ejo, ekagé óténé ntésé gebyó. Ónyegé manwaá, nógé nte wyéé ne mmá wyéé.’”

²⁰ Mende yimbò aké, “Ménleré nlò mambélé mabé yina mako te dembáné ta.”

²¹ Ajógémbò, Jisòs apè ji domée ne gejeé aké, “Ela wò genó géma. Chó kpó unó byé uko, óchye ñka yimbò mbaá bós gekpo, óbéé

nye ne gefwa né mfaánebuú, óchwó ókwólé me.”

²² Mende yina awugé mechó ewé Jisòs ajós apwa, alyáá afé meshwemeshwe ne mesómé néndé ji awyaá gefwa dós.

²³ Jisòs abwólé mmye apè baá utós bií aké, “Ejweré ne muú ñka akpè né gefwagé Esòwò.”

²⁴ Baá utós bií áwúgè mbò alá mano makpo fuú, yémbò Jisòs ama jóó ne ebwó aké, baá ba ejwéré mankpè né gefwagé Esòwò!

²⁵ Elú wáwá nnó mpò mashwòne áshwá né embú ábyamé epwò nnó muú ñka akpè né gefwagé Esòwò ágbárege.

²⁶ Baá utós bií áwúgèmbò byò ukòre ebwó mmu ágígè atè aké, “Ne ndé muú yi abò nyé geñwá eyi gélágé byéé?”

²⁷ Jisòs apè ebwó domeé ajós ne ebwó aké, “Unó bi upwóó ákwaá mampye, upwóó fò Esòwò, néndé Esòwò akage pye unó uko.”

²⁸ Pita alò manjós aké, “Gé, esé delyáá unó sé uko dékwòlege wò.”

²⁹ Ne Jisòs ashúú meko aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi alyáá gepú jíí, yé lé áñmé bií abi andée ne abi ande, amma bií ne antè bií, baá bií ne makós jíí né gétú ya ne gétúgè abya melóméló,

³⁰ Esòwò achyegè nye ji bós ne gejame unó fa mme yina epwò nkane abò awyaá, yé úpú, áñmé abi andée ne abi ande, amma bií ne baá bií ne makós jíí ne áchyegè nye ji ntó gejamégè efwyale né gétú ya. Ne abós nye ntó geñwá eyi gélágé byéé né mme ayi áchwó.

³¹ Yémbò gejamégè bós abi alú mbò mbe nana, meso gébé álaá nye meso ne gejamé abi álu mbò meso nana ábéé nye mbe.”

Jisòs ama gáré mánjane aláé nkane ji ágboó nye

(Mat 20:17-19; Luk 18:31-34)

³² Jisòs ne baá utós bií alyá ákwòme ájyéé né Jerosale, Jisòs alu ebwó mbe ne baá utós bií akwe tametame, efò epye bós bi akwòlege ebwó. Ne Jisòs ase baá utós bií makpo áfyaneápeá átené babá ne alò mangaré ebwó unó bi upye nye ne ji,

³³ alò mangaré ebwó aké, “Wuúge, esé dékwòme mbò déjyéé né Jerosale, ewu, áfyéé nye Maá Nte Mekwaá né amú anós baá

ampyεέ upε Eσwω ne ánleré mabé Eσwω. Ebwó ajógé nyε nnó, me nkwe mpa, áwá me, ne áfyεé nyε ji né amú bós abi álá pó bós Jus.

³⁴ Ajwyaáge nyε ji, ákpóo ji matyε mmyε, átulé ji ne áwá ji. Yémbó ndó kpogele éléé ékwónégé, akwilége nyε né negbo.”

*Dékpakpa né gefwagé Eσwω
(Mat 20:20-24)*

³⁵ Jεmsi ne Jón baá Sebēdee áfe mbaá Jisós aké, “Ménleré dekelege nnó wó opyε ese genó gefó.”

³⁶ Jisós agií ebwó nnó, “Enyú dekelege mpyε nyú ndé?”

³⁷ Ashuú ji meko aké, “Ese dekelege gébége ójwólégé né geluóge enóge, opyε esé dejwólé ne wó, muú ama né egbe ebwónyε wyε ne ama né egbe ebwóbe.”

³⁸ Yémbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Nnó enyú dekage genó eyigé degígé mbó. Nnó enyú dekage nyú nyε nkó efwyale ayi me nyú nyε? Nnó enyú dekage wó nyε manaá efwyale ami me nwóó nyε?”

³⁹ Ashuú ji meko aké, “Ese dekage pyεmbó.” Jisós ajóó ne ebwó aké, “Enyú denyú nyε né nkó ayi nnyú nyε ne dewóó nyε manaá efwyale ami me nwóó.”

⁴⁰ Yémbó, me fó wó njyaá bós bi ájwólege né ebwónyε wa ne abi ajwólege né ebwóbe wó. Malu yimbó alú mbaá bós bi abó manjwólé wyéé.”

⁴¹ Baá utóó Jisós abi makpo áfya áwúgé genó eyigé Jεmsi ne Jón ajóó mbó, áló mansó matóó ne ebwó.

⁴² Jisós akuú ebwó ako ajóó ne ebwó aké, Enyú dekaá nnó ákpakpa bós abi álá pó bós Jus áwyaá utó mampyε ne bós bwó nkane ejíí ebwó. Yé ákpakpa meló áwyaá utó bi ajóge mechó ne bós bwó ébyé.

⁴³ Ne ébége fó mbó ne enyú. Yéndémuú nyú ayi akélege mambε muú kpaá abó mambε ménkpané defwé nyú,

⁴⁴ yéndémuú nyú ayi akélege mambε menómbε abó mambé eké mefwé mbaá bós ako.

⁴⁵ Pεge gekpekpegé muú ndere Maá Nte Mekwaá, ji achwóó fó nnó bós ákpá ji defwé wó, achwó lé mánkpá bós defwé nnó achyε gemε jíí mawené gejámégé bós né gabo.

Jisós apyε Batimus agene

⁴⁶ Jisós ne baá utóó bií akwóné né Jeriko. Ndere ályaa ajyεé, gejamégé bós ákwólege ebwó meso. Muú amε nónómé fó akamege Batimus maá Timós ajwólé né mapea meti akóó deko.

⁴⁷ Awúgé nnó Jisós ayi Nasaret ne akoóge mbó aló mankalé aké, “Jisós mpyáne Dεvid, gé me meshwε.”

⁴⁸ Gejamégé bós áweé ji aké jwóle nyame, yémbó akálege wyε kálege ne eshyε aké, “Mpyáne Dεvid gé me meshwε.”

⁴⁹ Jisós awúgé mbó atené, ajóó aké, “kuúge ji achwó.” Ajyε kuú ji aké, “Kwilé ka chwó ófóge, ákuú wó.”

⁵⁰ Muú amε nónómé yimbó afere nkú gefwine wuú anmé, anyo akwilé ka ája ji áfé mbaá Jisós.

⁵¹ Jisós agií ji aké, “Ndé genó wó ókélege nnó me mpyε eta wyé?” Muú amε nónómé yimbó ashuú meko aké, “Ata, nkelege nnó opyé me ngéné mbaá.”

⁵² Jisós ajóó ne ji aké, “Chó mmu gepú jyε, metóó ewé wó ófyéé ne me epyε wó otóó.”

Ténéténé yimbó aló mángéné mbaá ne akwólege ji.

11

*Jisós akpε né Jerosalε nkane mfwa
(Mat 21:1-9; Luk 19:28-40; Jón 12:12-19)*

¹ Ndere Jisós ne baá utóó bií álé kwókwólé ne Jerosalε, ákwónégé Bεtfage ne Bεtani baá maló áyi álú mfaá Mékwé Olif, ató baá utóó bií makpo ápeá nnó ábó mbε.

² Ajóó ne ebwó aké, “Chogé né maá meló ayi alu mbó enyú né mbε. Ndere dékpene wyε, dégene nyε maá géjuná ayi áshíí muú álú danjké wyε. Kaáge, déchwó ne geji.

³ Ne mbógé muú agigé enyú nnó waá aké dekaá, garege ji nnó, Ata ne akélege, ne anérége atómé nyε gekéré wáwá.”

⁴ Ajyége, ágé maá géjuná yimbó ndere áshíí né mbε menombi egbe menó meti. Aló mánkaá geji,

⁵ ndere ákaágé bós abi álú eféé agií ebwó aké, “Dekaáge géjuná yimbó ndé?”

⁶ Baá utóó Jisós ágaré bós bimbó wyε nkane Jisós abó ajóó gébége atóme ebwó, ne ályaa ebwó ajyε ne geji.

⁷ Achwógé ne géjuná yimbə mbaá Jisəs, áfere mandeé bwó ágyaá géjuná yimbə né meso, Jisəs akwə ajwólé mfaá.

⁸ Gejamégé bə́ ágyaáge mandeé bwó né meti nnó géjuná yimbə gekené mfaá, abifo ásórege uwó mámé ágyaáge meti ntó.

⁹ Ndere ajye bə́ abi álu mbe ne abi álu meso ákálege áké, “Matame mábé ne Esəwə! Mejé ebé ne muú ayi achwó né mabə Ata.”

¹⁰ Mejé ebe ne gefwage nte sé Devid eyi gechwó mbə! Matame mábé ne Esəwə ayi alú né mfaánebuú eniné mfaá mfaá!

¹¹ Ndere Jisəs akpené né Jerosale, ajye kpe né mmú echa upe Esəwə ape yéndégenó. Agégé nnó gébé gekoó, ase baá utóó bií áfyanéapeá ákeré né melə Betani manjye bele wye.

*Jisəs alweré genóge fig gégbó
(Mat 21:18-22)*

¹² Bií ujayégé, ndere ebwó ályaá Betani ákerégé meso, mesa alə mamye ji.

¹³ Atene tete agé genó fig ne gejamégé bya wye, afé ape nnó agene nye gempome fə́ wye. Akwónégé agé yé gefó wó ekosé bya ubiubi néndé gébé eyigé unó fig uwóme umpomé gelu gawkáne.

¹⁴ Jisəs ajóó ne genó fig eyigembə aké, “Te mme abyéé muú amage nyéé sé gempome jyéé.” Baá utóó bií áwuú genó eyigé ji ajóó.

*Jisəs abú bə́ bi ákpóó unó né mmu echa upe Esəwə
(Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jə́n 2:13-22)*

¹⁵ Ebwó ákwónégé né Jerosale, Jisəs akpe né mmu echa upe Esəwə, alə mambu bə́ abi ákpóó ne abi ánáme unó né mmu. Atyá makpókpógélé bə́ abi ákene gesegé manka mankwərə́ ne malu ujwólé bə́ ako abi ákpóó upwine melə ebi ápye upe Esəwə ne ubi.

¹⁶ Ne ama kame sé nnó muú áma kpá genó gese akoó ye ne geji né mmu echa upe Esəwə wó.

¹⁷ Ne alə manlere bə́ aké, “Asa mmu ηwe Esəwə nnó Esəwə aké, ‘Gepú ya ákuú nye geji nnó gepúgé mmyemenene mbaá ume malə mako.’? Yémbə enyú débwólé géjí gelá melu ewé ánjó ábigé wyéé.”

¹⁸ Anóó baá abi ápyeé upe Esəwə ne ánleré mabé Esəwə áwúge depə́ tiré Jisəs apye, alə mánkele meti nnó áwá ji. Afóó ji gétúgé gejamégé bə́ álaá meno mekpo fuú né unó bi Ji alerege.

¹⁹ Nkwale akwənege, Jisəs ne baá utóó bií álya melə kpaá áfe ábelé mbaá ayicha.

*Genóge fig gégbó
(Mat 21:18-22)*

²⁰ Ne dondo ayi Jisəs ne baá utóó bií ákerege meso, áge genóge fig eyi Jisəs abə́ jə́ó nnó gemage wə́ se umpome nkane gegbó me.

²¹ Pita atege genó eyigé Jisəs abə́ ajóó ne genóge fig yimbə, ajóó ne ji aké, “Ménleré, gé genó eyigé óbó ójóó nnó gemage wə́ sé umpome gégbó.”

²² Ne Jisəs ashuú ebwó meko aké, “Fyege matóó nyú ne Esəwə.

²³ Ngarege enyú wáwálé nnó, muú ajóóge ne mékwé ewéna nnó, ‘Kwilé fa ákwéné mmu ebeé mega,’ ayi ála pó ne dembyə́ né metóó ne akamege nnó genó eyigé ji ajóó gepyeé nye, Esəwə apye wye nkane ji ajóó.

²⁴ Ngarege enyú nnó dégíge yéndégenó né mmyemenene mbaá Esəwə, kamege nnó dése mé geji, ne gebéé nye eyigé nyú.

²⁵ Ne yéndé gebé enyú deke denenemmye, debó manjinte gabo yi bə́ó ápyeé eta nyú nnó Nte nyú yi alu né mfaánebuú ajinte gabo awu nyú ntó.

²⁶ Yémbə dela jinté gabo yi bə́ó ápye eta nyú wó, nte nyú yi alu né mfaánebuú ajígé fə́ nte gabo awu nyú.” *

*Agii Jisəs mbaá ayi uto ebi utané
(Mat 21:23-27; Luk 20:1-8)*

²⁷ Jisəs ne baá utóó bií ákeré meso né Jerosale. Ndere akwóne, akpe né echa upe Esəwə alə mankéne né mmu, anóó baá abi ápyeé upe Esəwə ne ánleré mabé Esəwə chóncho ne ákpakpa melə ájye gií ji áké,

²⁸ “Wə́ apye unó bina ne ndé uto, ne waá achyeé wə́ uto ubi?”

²⁹ Jisəs ashuú ebwó meko aké, “Me ntó nwyaá awa nkwé mangii enyú, degarege me, me ntó ngare enyú uto bi me nwyaá ne mpyeé unó bina.

* **11:26** Elú wáwálé nnó: Ukwene bə́ ηwe abifo agbéé v. 26 nkane KJV.

³⁰ Agií ebwó aké, Waá achye Jón uto manwyaá bɔ́ manaá Esɔwɔ, Esɔwɔ waá akwaá? Shuúge me meko.”

³¹ Alɔ manyége mbeé ne atɛ aké, “Dejóge mbɔ nyɛ nnó? Ebege dejóge nnó, ‘Elé Esɔwɔ ne achyéé Jón uto bí,’ agige nyɛ esé aké, ‘ulannó ne delá kamé mekomejó wuú wó?’”

³² Nnó dejó nnó utó bií utané mbaá ákwaá?” Akage jó fɔ́ mbɔ gétúgɛ áfɔ́ bɔ́ bi álu eféé nendé yéndemuú ajóge nnó Jón abó alu muú ekpávé Esɔwɔ wáwálé.

³³ Ewéna epye ebwó áshuú Jisɔs meko aké, “Esé dekaá wó”.

Jisɔs ashuú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngárégɛ fɔ́ enyú muú yi achyéé me uto ne mpyé unó bina.”

12

Nekanemejó bɔ́ uségɛ ne mbɔ́ mekɔ́ (Mat 21:33-46; Luk 20:9-19)

¹ Eféé Jisɔs alɔ manto ebwó nekanemejó aké, “Mende fɔ́ abɔ́ ató mekɔ́ wuú, ape unɔ́ ebi ákuú vine, ábɔ́gɛ umpome bií ápyéé mmɔ́, anɔ gebame agyaá ewú mme, achó embu, akwyéé mbaá ayi ánjámege umpome mampye mmɔ́. Atene enyɔɔ mbaá ayi muú ájwólege ábamé mekɔ́. Ase bɔ́ uségɛ afyé né mekɔ́ ewémbɔ. Atane afé neke né melo fɔ́.

² Gébé gekwónégɛ eyigɛ ásɔ́rege umpome ebimbɔ, mbɔ́ mekɔ́ ató maá defwé wuú ama nnó áchyéé ebií unó mbwé ebi utane né mekɔ́ ewémbɔ.

³ Yémbɔ bɔ́ uségɛ bimbɔ áchyéé wó, ágbaré maá defwé yimbɔ átulé, ábú ji akéré amuamu.

⁴ Mbɔ́ mekɔ́ ama tó maá defwé ayifɔ́, bɔ́ bimbɔ ápye ji ntó átulé, ákere ji upa mekpo, áchyéé ji mekpo genɔ́.

⁵ Ama kere ató ayi agbeé makpo aléé, ji yimbɔ ágbare áwá. Atɔ gejamege abifɔ́, átulé abifɔ́, áwá abifɔ́.

⁶ Elá le maá wuú ayi mende ama ayi abɔ́ gejeé ne ji dɔ́, kwyakwya achwó fére maá yimbɔ ató, aferege nnó áchyege nyɛ ji énnógɛ.

⁷ Yémbɔ bɔ́ uségɛ bimbɔ ágégɛ ji álo mánjóge aké ne atɛ, ‘Gége menyéé geteé mbɔ́ mekɔ́ na, chwóge déwá ji, geteé jí gelaá eyigɛ esé.’

⁸ Apyégɛ maá mbɔ́ mekɔ́ yimbɔ, áwá, ábwéé genkwó áfomé meso gébámé.”

⁹ Jisɔs ánerere agií ebwó aké, “Enyú deféré nnó mbɔ́ mekɔ́ yimbɔ apye nyɛ nnó ne bɔ́ uségɛ bimbɔ? Abó manchwó awá bɔ́ bimbɔ achyéé mekɔ́ ewémbɔ mbaá bɔ́ abicha.

¹⁰ Enyú dejó me né mmu nyɛ Esɔwɔ nnó, ‘Ntaá eniné anténé upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menɔ ntaá ayi ágbaré ekwɔ gepú.

¹¹ Ata ne apye nnó ewú ebe mbɔ, ne elu gekpekre genó né ame se.’”

¹² Jisɔs ánerere mántó nekanemejó eni, ákpakpa bɔ́ Jus ákaá nnó ajóge mbɔ lé ne ebwó. Akelé meti mampye ji, yémbɔ áfɔ́ nyá gejamégɛ bɔ́ abi álu eféé ályaa ji áfé.

Agii Jisɔs mechɔ́ nkamakpo (Mat 22:15-22; Luk 20:20-26)

¹³ Ewyage átɔ bɔ́ Farasi fɔ́ ne ekwó Herɔ́ nnó ájye agií Jisɔs gejamégɛ bɔ́ nkwé nnó akwegé nekwené meno, ágbaré ji.

¹⁴ Ajyége mbaá Jisɔs ájó ne ji aké, “Ménleré esé dékaá nnó olu muú wáwálé. Ɔsele yéndemuú janja, ɔ́fɔ́ fɔ́ ame bɔ́. Ɔlerege bɔ́ unó ndere Esɔwɔ akélege wáwálé. Garé esé, nnó ebé se ekame nnó déchyégɛ nkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégɛ?”

¹⁵ Nnó déchye waá déchyégɛ?”

Yémbɔ Jisɔs agé me defyá debwó, agií ebwó aké, “Ndé enyú dépenege me mataá? Chwóge me ne sére me nchére.”

¹⁶ Achwóge ne ji, agií ebwó aké, “Mekpo wá na ne mabɔ waá na ásamé né nka eyi?” Ashuú ji meko aké, “Elé mekpo mfwa Rom ne mabɔ mií.”

¹⁷ Jisɔs agaré ebwó aké, “Chyéége mfwa Rom genó eyi gélu éjí ne chyéége ntó Esɔwɔ genó eyi gélu eyi Esɔwɔ.”

Awuúgé meko ayi Jisɔs ashuú ebwó álaá mano mekpo fuú.

Agii Jisɔs nkwé mankwile né negbo (Mat 22:23-33; Luk 20:27-40)

¹⁸ Ewyágɛ bɔ́ Sadusi fɔ́ áchwɔ́ mbaá Jisɔs. Ebwó ákame nnó muú agbogé, akwílege sé né negbo. Ajó ne Jisɔs aké,

¹⁹ “Ménleré, Mosis abɔ́ asá né mmu nyɛ ebé se nnó, ‘Muú agbogé alyage mendée wuú ayi alá bye baá ne ji wó, menmó wuú abɔ́ mansɛ mekwi mendée yimbɔ nnó

ábyégé baá ábé lé né mabò ami mewené menjmo yimbò.'

²⁰ Né gébégé fò ànmó fò ákénéama abi ande álú, ayi mbé abá mendée agboó yé maá apó.

²¹ Ayi akwólege ji ase mendée yimbò né ukwi ji ntó agboó yé maá apó. Wyembò ne epye ne ayi agbeé makpo áléé.

²² Mbò ne epye ne ànmó bimbò akénéama. Ebwó ako ágbó ayi ye muú alá bye maá ne mendée yimbò wó. Èbélégé mendée yimbò ntó agbó.

²³ Ne ndere ebwó ako ábáné mbò mendée yina, gébégé ákwilé gé né negbo, mendée yina abéé nye ayi waá?"

²⁴ Jisòs ashuú ebwó meko aké, "Ènyú dékaá nnó delu gyéé wó? Delu gyéé nénde dékágé fò mekomejòó Èsòwò ne utó bií.

²⁵ Ama jòó ne ebwó aké, gébégé bòó ákwilé gé né negbo, neba nébéé se. Alaá le nkane makiénné Èsòwò né mfaánebuú.

²⁶ Ne gétúgé mechò bòó ágbógé ákwilé gé né negbo, ènyú delu danjòó genó eyigé ásámé mmu ñwe Mosis? Né abya genó eyigé mewé ebò eluli wye gélá sòóge, Èsòwò ajòó ne Mosis aké, 'Me nlu Èsòwò ayi Abraham, ne ayi Asek ne ayi Jakòb'.

²⁷ Èsòwò apó fò ayi awuú bòó, alú Èsòwò ayi bòó abi álú abe. Ènyú bòó Sadusi ako delu gyéé né mechó ewéna."

Èbé ewé epwò mabé mako

(Mat 22:34-40; Luk 10:25-28)

²⁸ Ménleré mabé Èsòwò fò ayi alú eféé gébégé Jisòs ajòóge ne bòó Sadusi, ágégé nnó Jisòs ashuú ebwó meko ne den ga ágií ji aké, "Èbé Èsòwò ewéndé enea epwòó mabé mako?"

²⁹ Jisòs ashuú ji meko aké, "Èbé ewé epwòó mabé mako ele ewé ejòó nnó, bòó Isrèli wuúge Èsòwò nte se ayi abò esé ako alu ama,

³⁰ gbógé ne Ata Èsòwò wyeé ne metòó wyeé meko, ne mendoó wyeé meko ne uféré byéé uko. Tégé wyeé lé ji yéndégébé, pyégé utó bií ne eshye wyeé meko,

³¹ ne ewé egbeé apeá eke, gbógé ne nte ménjmé wyeé ndere agboó ne gemé jyéé. Yé èbé ewé enea epwòó ayina apeá épó."

³² Ménleré mabé Èsòwò yimbò ajòó ne Jisòs aké, "Ménleré, ajòó chájéné, elu wáwálé nkane ajòó nnó Èsòwò alu ama ayichá apó.

³³ Ne élú ntó wáwálé nnó jòó mambógé gejee ne Èsòwò ne metòó wyeé meko, jòó mántégé wye lé ji yéndégébé, jòó mámpyé gé utóó bií ne eshye wyeé meko. Ne jòó mambò gejee ne ate bòó nkane jòó gejee ne gemé jyéé. Jbelege mabé ayina apeá elò epwò yéndé gefógé upé ne echye ewé sòóó né mewé ochyegé mbaá Èsòwò nkane echye."

³⁴ Jisòs agegé nnó menleré mabé Èsòwò ayina ashuú meko melóméló, ajòó ne ji aké, "Èla wò gachyé ne okpé né gefwage Èsòwò. Elò né gébé eyigémbò yé muú ayi ama mua mangií ji nkwe apó."

Muú ayi Èsòwò akweré ji ela gefwa alu maá waá?

(Mat 22:41-46; Luk 20:41-44)

³⁵ Ndere Jisòs aléregé bòó né echa upé Èsòwò, ajòó aké, "Èpye nnó ne ánleré mabé Èsòwò aké Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa alu mpyáne mfwa Devid?

³⁶ Mendoó Ukpea ne epye mfwa Devid jimbo abò ajòó nnó,

'Ata Èsòwò aké ne Ata wa,

jwólé fa né egbé ebwònye wa né gelúóge énogé

kpaá te mpyéé bòó mawámé byéé álaá eké mboó genó ayi onéregé uká byéé mfaá.'

³⁷ Ne mbógé mfwa Devid akú Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa nnó 'Ata wuú', epyéémbò nnó ne muú yimbò ámagé bé mpyáne wuú?"

Ndere Jisòs aléregé mbò mmye muú ayi alu eféé matòó ágóó ebwó manwúgé unó bi ji aléregé.

Jisòs akwelé baá utóó bií mbeé nnó ekage áse gepógé Anleré mabé Èsòwò

(Mat 23:1-36; Luk 11:43, 46; 20:45, 46)

³⁸ Ndere Jisòs alu léregé aké, "Sége gébé ne gepógé ánleré mabé Èsòwò. Ebwó ágboó mámfyé gé bò nkúu átyé átyé, ákéné ágyaáge ntoné gese nnó bòó átámégé ebwó ne énogé.

³⁹ Ebwó ágboó ntó mánjwólé né malu énogé né mmu macha mmyemenene, ne ájyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólege.

⁴⁰ Ebwó ányé ákwi ándée upwòó, ánéne mmye áwyáge mámbwólé bòó nnó álú bòó

alálál. Ndere ápyembó efwyale ebwó ejame nye epwó.”

Echyé mbya mekwi mendée

⁴¹ Jisós anérégέ manlere, ajye jwólé toitoi ne mekwa ewé áfyéé ηka apele ndere bóó áchwóó áfyé maηka bwó mmu genó eyigé áfyé ηka Esowó. Agé ndere gejamégé bóó maηka áchwó áfyéé gejamégé ηka.

⁴² Ewyage mbya mekwi mendée fó achwó fyé ntó baá ubaá ηgba ápeá abi álá fuú ye genó wó.

⁴³ Mekwi mendée yimbó achyεge mbó, Jisós akú baá utóó bií aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó echyε ewé mbya mekwi mendée yina achyεé epwó ewé yéndemuú áchyéé.

⁴⁴ Yéndemuú áferé ekeke ηka né gejamé eyi ji awyaá achyé, yémbó, ye lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jii achyεé.”

13

Jisós agaré ndere áchwó nye εcha upε Esowó (Mat 24:1, 2; Luk 21:5, 6)

¹ Jisós ályáge εcha upε Esowó, maá utóó wuú ama ajóó ne ji aké, “Ménleré, pe uchánchá upú ebi átené ne uchánchá mataá.”

² Anérégέ, Jisós ashúú ji meko aké, “Póógé mbó ukpékpe upú bina? Umúge nye kpá ne mataá ne mataá. Yéé ntaá némaá eni nélaá nye mfaá nte népó.”

³ Ewyage ndere Jisós ajye jwóle né mfaá Mékwe Olif éwé élú toitoi ne εcha upε Esowó. Pita, Jεmsi, Jón ne Andru áfé mesomeso ájye gií ji aké,

⁴ “Garé ese, nde gébé eyige depó tiré na depyé nye? Ne ndé gepó ese dégéne nye ne dékaá nnó unó bina uko upye nye wáwálé?”

⁵ Jisós aló mangaré ebwó aké, “Sége gébé ekagé muú fó ábwólé enyú déno mewaá.

⁶ Njoge mbó, néndé gejamégé bóó áséle nye mabó ma áchwó eta nyú. Adoó nye ebwó ewómé ájóoge aké, ‘Me ne nlú’ Apye nye mbó ábwólé gejamégé bóó ánó mewaá.

⁷ Ne déwuú nye ntó abya be kwókwólé ne enyú, ne ebi ámmye tete, Yémbó gébége unó bina uké upyεé, débégé fó ne efó. Néndé unó

bina ubó mampye ne epófó nnó mme yina achwó kwya wó.

⁸ Gébé eyigémbó ntó maló kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne bóó bwó ámmye nye ne ate, emímí mesa ekwene nye malumalu. Mme yina anyíge nyé ne eshyε abwólé né gejamégé malu. Ewéna ebé nye eké lé ula uló ubalé ebi mendée awúu gébége nebye neké nemmye ji.

Jisós agaré áηgbá bií efwyale ewé ebwó ágéne nye

(Mat 10:16-25; Luk 21:12-17)

⁹ “Sége gébé, kaáge nnó ápyéne nye enyú áfyé né amu ákpakpa meló ápa mpa enyú mmu macha eso. Atúlege nye enyú né macha mmyεmenεne. Né getú ya, ájáme nye enyú détene né mbe ushu bó gómene ne afwa meló. Apyεgémbó kaáge nnó degε mbó lé meti mangaré ebwó mekomejóó wa.

¹⁰ Ne gemégé nnó mme yina akwya, bóó ábó mangaré abya Esowó melóméló né maló mako.

¹¹ Gébége ápyεgé enyú ekagé dedorégé mmyε mankelé uchuú mejóó ebi déjóoge. Gébé gékwonégé jógé uchu mejóó ebi uchwó enyú meno, néndé uchu mejóó ebi déjóoge upófó ebi enyú elé Mendoó Ukpea ne échyεge nye enyú.

¹² Ne gebé eyigémbó ntó, aηmó áchyεge nye atéé aηmó nnó áwá. Ante áchyεgé nye baá bwó nnó áwá. Baá áténege nyé ukóló ne ammaá bwó ne ante bwó mampye nnó áwá ebwó.

¹³ Bóó ako ápaá nye enyú gétúgé délu áηkwólé ba. Yémbó yéndemuú ayi akogé metóó te kwyakwyaá, áférege nye ji né efwyale gabo.

Jisós agaré nkane áchwó nye Jerosale (Mat 24:15-21; Luk 21:20-24)

¹⁴ Jisós afe mbe mánjoge aké, “Gebobogé genó eyi gechyεge mekpo unó mbaá Esowó, gepyεé nyé né malu ayi gélage pó mampye. (Muú ayi akúu ηwe yina ase gebé nnó efwyale echwóó.) Gébé eyigémbó, bóó abi álú né gebagé mewaá Judiya ábó ájye ákwó mfaá makwe ábií.

¹⁵ Yéé muú ayi álú mfaá gepú ekagé akyaá nnó ashulege mme ajye bó genó né mmu gepú jii. *

* **13:15** Elú wáwálé nnó: Bóó Jus áténege upú bwó, mfaá alu dεdε ayi muú akáge kwó ajwóle wyéé.

16 Muú ayi alú ntó né mekwó áchwé yé gébé nnó akere mmú achwó bə nku gefwene wuú ne ábó.

17 É é ebéé nye mbə nnó ne andeé abi alú ne mane yé ne abi áchyége baá mámbé.

18 Nége mmye mbaá Éswə nnó ekage unó bina upye gébége néba,

19 néndé éfwyale ewé echwə nye, ebéé gekpékpége éfwyale ewé délá lú dangé te Éswə akwye mme yina ne yé ewé emage be sé eké ewémbə epó.

20 Mbəgé Éswə alá sərə ndə yimbə ela mboó wó, ebyénnó yéé muú ayi apome nye apó. Yémbə gétúgé bəó abi Éswə ájyaá nnó ábé abii, asərege nye ndə eyimbə ela mboó.

21 Gébége yimbə, mbəgé muú agaré enyú nnó, ‘Gége Kras, Muú yi Éswə akweré ji elá gefwa alu fa,’ yéé agaré lé enyú nnó, ‘Alu né’, dékamégé fó ne ji.

22 Njəge mbə mampye enyú dekaá nnó, bəó gebyə abi áké alu Kras ne bəó gebyə abi áke alu bəó ekpávé Éswə ntó áchwó nye. Achwəgé ápyéé nye ukpékpé ufélekpá ebi upwə amu. Apyémbə nnó ábwólé bəó ako ne mbəgé meti ebəge yé ebéle bəó abi Éswə ájyaá nnó ábé abii, ábwólé ebwó áno mewaá.

23 Sége ye gébé! Dekaaá nnó mbó mé mbe ngaré enyú depə etíré na geməge nnó dépyége.

Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwaá ákérege meso fa mme (Mat 24:29-31; Luk 21:25-28)

24 “Gébége éfwyale ewéna echwəgé, ténéténé ayi ebyéé, ηmeé ekwene nye gemuagemua. Mfaá ágénégé sé.

25 Ambe ntó áno mege nye, ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye.

26 Éféé ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwó né mmu gekó ashúlege achwó ne gekpékpége uto ne éno gé.

27 Wye né gébé eyigémbə, atəme nye makiénné jí nnó ájyé anyweré bəó abi ji ájyaá né mme meko nnó ábé abii mbaá ama.”

Jisə améé gepəgé genəóge fig ne unó bi upyéé nye

28 Jisə ajó ne baá utóó bíí aké, “Pəge gepəge genəóge fig degíí genó wye. Gébége

mata jíí álóge mántó bya uke enyú dekaá nnó nshwəné achwə shúle.

29 Wyémbə ntó ne gébége enyú dégége nkane unó bina upyéé, débó mankaá nnó gébé eyigémbə géla kwókwólé.

30 Ngarege enyú wáwálé nnó njye eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyéé.

31 Mfaá ne mme ákoóge nye yémbə mekomejó wa alaá te kwyakwya.

Yé muú ayi akaáge gébé eyigémbə apó (Mat 24:36-44; Luk 17:26-30, 34-36)

32 “Yé muú ayi ákaá bíí né gébé eyigé unó bina úpyéé nye apó. Makiénné Éswə ne mfaánebuú ákaáge fə, yé Maá Éswə jimbəó ákaá wó. Ekosé wye Nte wuú ji mbii ne ákaá.

33 Sége gébé dékpómé mmye, debé peé dégilé néndé enyú dékaáge fó gébé eyigé unó bina upyéé nye.”

34 Aké, “Elú eké mende fə abó ajyéé neke, alyaá gepú jíí ne baá défwé bíí nnó ápele. Achyéé yéndémuú ebi utóó, ajó ne ayi ábame gepú aké, ‘Bé peé, ógilé’.

35 Wyémbə ntó ne enyú débə mambé peé dégilé néndé dekaá fó gébé eyigé mbəó gepú akerege meso wó. Akage chwó ne nkwale, metóó utuú, gejyėjyége bíí, yéé ebéle dondo.

36 Ekage akwə enyú nenmé ndere debélege dékwánege.

37 Ndere ngarege mbə enyú, mbəntó ne ngarege yéndémuú nnó, Bége peé”.

14

Ajó geju manwá Jisə (Mat 26:1-5; Luk 22:1, 2; Jən 11:45-53)

1 Ndə ela epea eyí bəó Jus ányéé epaá koó upú ne epaá brəd yi alá muálé. Anó baá ámpyéé upé Éswə ne ánleré mabé Éswə ájwəle geju ákélege meti nnó áwá Jisə bibí.

2 Ajó ne ate áké, “Dépyége fó ji gébége epaá ewéna, ékáge bəó áηme ummye né melə.”

Awaá Jisə mawéé né meló Bétáni (Mat 26:6-13; Jən 12:1-8)

3 Ndere Jisə alu né meló Betani mmu gepúge Simun muú ubá anyéé menyéé, mendéé fə achwó kpé mmu ne ékpómé mawéé gebé ami majame ηka dóó, ele laménda ayi ebwó ákuú nnó nard. Anené

meno ékprómé ewémbò agbe mawéé mimbo né mekpo Jisàs.

4 Mendée yina apyεge mbò, matòò ásò bòò fò abi álu εφέε kpaá τε ájòge ne ate áké, “Mendée yina achòò mbò mawéé mína ndé?”

5 Mawée amí ákágε kpó, áσε gejamégé ηka eyi epwòò ηka eyi muu akage pye né ημε, áchyéé mbaá ubyá bòò ne wò mendée yina óchòò mbò?”

6 Jisàs ajòò ne εbwó ake, “Gògé ji abe nyame, ndé enyú dechyége ji εfwyale? Apye mbò lé me genchánchágé genó εta wa.

7 Ubyá bòò úlú ne enyú, dékágε ποó εbwó yéndégébé eyi dékélege. Ne me mbéé nye fò ne enyú gébé geko.

8 Mendée yina apye me genó eyigé ji akaágε pye, abó mbe agbe me mawéé mmye nnó gébégé ngboge áníí me níige.

9 Ngarege enyú wáwálé nnó yéndé mbaá ayi bòò ágárege nye Abya melóméló ayina né mme meko, ágárege nye ntó genó eyigé mendée yina apye. Nkane ágárege, mbòntó ne áteé nye ji yéndégébé.”

Judas akame mankpó Jisàs

(Mat 26:14-16; 11; Luk 22:3-6)

10 Judas Iscarot ayi alú maá utòò Jisàs ama né géluágé abi áfyaneápeá, ajye báne anòò baá ámpyεé upe εσωω nnó ákpoó εbwó Jisàs.

11 Εbwó awuúgé gejuge Judas, matòò ágò εbwó ányemenò nnó áchyége ji ηka. Εφέε ne Judas álòò mankélegé meti ewé ji apyεé ne Jisàs akpe εbwó né ámu.

Jisàs anyéé epaá koó upú ne baá utòò bií

(Mat 26:17-25; Luk 22:7-13, 21-23; Jòn 13:21-30)

12 Bií mbe εbí ányéε epaá bred yi álá muálé, gébé eyígémbò ne áwáne mágónηmé gepε nnó ányé epaá koó upú. Baá utòò Jisàs ájye gií ji áké, “Atá ndé mbaá yi ókélege nnó εsé déjyé détyéé menyéé epaá koó upú wyéé?”

13 Ágigémbò Jisàs áferé baá utòò bií ápeá, ató aké, “Chóge né meló kpaá, detuge nye ne mende fò ayi ákpané ηkwó manaá né mekpo, kwólege ji.

14 Dekwónégé né gepú eyigé ji akpené, jòge ne mbòò gepú nnó, ‘Ménleré aké dégií wò nnó, maá gepú áηkéé alé nnó ji achwógé

ajwólé anyé menyéé epaá koó upú ne baá utòò bií?”

15 Ne mbòò gepú yimbò alerege nye enyú maá gepú ayi ákwyé mé ábélé né mfaá enyóη, tyége menyéé sé εφέé.”

16 Baá utòò bimbo ájyεge, ágé wyε yéndégenó nkane Jisàs ajòò, átyé menyéé epaá koó upú bwó εφέé ábele.

17 Nkwale akwónégé, Jisàs ne baá utòò bií makpo áfyaneápeá, áfé manyé menyéé yimbò.

18 Ndere ájwólé ányéé menyéé Jisàs ajòò ne εbwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó muú nyú ama achyεge nye me mankwaá.” Mbòò yimbò alu mbò fa anyé menyéé ne me.

19 Baá utòò bií áwúgé mbò, ála mmyε meshwemeshwe, yéndémuú agige ji áké, “Ata nnó élé me?”

20 Jisàs ashúú εbwó meko aké, “Elé muú ayi ese ne ji détúge nye amu manta mbya né mmu akpánkpa.

21 Ne Maá Nte Mekwaá agbóò nye wyε ndere ηwe εσωω abó ajòò mé τε gachií. Utonkwa ube ne muú ayi akpóò nye Maá Nte Mekwaá. Ε έ! Mbògé nnó ábé dambyé muú yimbò, mbò εló kpaá epwò.”

Menyéé Ata Jisàs

(Mat 26:26-30; Luk 22:14-20; 1 Κορ 11:23-25)

22 Ndere Jisàs ne baá utòò bií ányéε menyéé, abó ntó bred áchyége matame mbaá εσωω né mmyεmenéne, agyá ntó bred yimbò ubauba, akaré mbaá baá utòò bií ajòge aké, “Gége menyammye wa na. Sége dényé.”

23 Jisàs abwéé ntó amó ne mmòò né mmu, achyége matame mbaá εσωω, achyε baá utòò bií ányú átu ate.

24 Ajòò ne εbwó aké, “Gége manoó ma amí magbéle mbaá gejamégé bòò gétúge menomenye ewé εσωω ányé ne ákwaá.

25 Ngarege enyú wáwálé nnó ndere nnyú mbò mmòò mína kwyakwya, mmagé nyú sé amícha kpaá τε nnyú nye ami make gébége εσωω aké agbarege gefwa jií.”

26 Ne εbwó ánerégé, ákwá ekwò áféé εσωω átané ákwó mfaá Mekwe Olif.

Jisàs agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Luk 22:31-34; Jòn 13:36-38)

27 Jis̄s aj̄ó ne baá ut̄ó bií aké, “Enyú ako deboó nye delyaá me ndere ásámé mmu ηwe Εσωω nnó, Εσωω aké, ‘Nwane nye membame mágón̄me ne ekwó mágón̄me eláa nye tyátyá.’

28 Ne nkwilége né negbo, mb̄o nye mbe ne enyú né gebagé mewaá Galilií.”

29 Aj̄ógemb̄o, Pita aké, “Yé b̄óó ako ne ábó alyaá w̄o, me nlyágé f̄ó w̄o.”

30 Jis̄s ashuú ji meko aké, “Pita gó ngaré w̄o nnó utuú bina fi gemége nnó meno mekw̄o akú ukúkúle upea, w̄o oshyaá nye ukúkúle uléé nnó ókágé me.”

31 Yémb̄o Pita aké, “Yé ebé lé negbo, ngb̄oo ne w̄o, nshyaá f̄ó w̄o.” Wyémb̄o ntó ne abifo ako áj̄ó.

Jis̄s anemmye né Getsemane (Mat 26:36-46; Luk 22:39-46)

32 Jis̄s ne baá ut̄ó bií ako áfé né melu ewé ákuú nnó Getsemane. Akwónégé éwu, agaré ebwó aké, “Jwólege fa, kpaá te nnérege manénemmye.”

33 Aj̄ógemb̄o asé Pita, J̄emsi ne J̄on nnó akwólé ji. Nkane ájye aló mamb̄o gejamége meshwe ne masómé né met̄ó.

34 Aj̄ó ne ebwó aké, “Masómé amí malú me met̄ó, maténe me meti negbo. Yémb̄o jwólege fa debe peé.”

35 Atégé yéé mmye mbe gachyéé ató mano mme, amo ushuú mme, anemmye nnó mb̄ogé meti élú, Εσωω apye efwyale ewémb̄o ekoó ji koóge.

36 Anemmye aké, “Nte, Nte yéé genó eyi gepw̄ó w̄o gepó. Nne ne w̄o mmye féré amó efwyale yina átáné me mmye. Yémb̄o pye genó eyigé w̄o oklege épó f̄ó eyigé me nkélege.”

37 Anérége akeré meso mbaá ayi b̄o Pita álú, achw̄o báne ebwó ndere ábélege géjyá. Ape Pita, agií ji aké, “Simun, nnó enyú dékágé b́fó peé ne me, yéé lé né nchwaneke ama?”

38 B́ége peé, dénénemmye mbaá Εσωω nnó ékágé enyú dékpé né mmuameno. Mat̄ó nyú ákélege nnó enyú dénénemmye yémb̄o menyammye nyú áwyá gepwá.”

39 Ama lya ebwó akéré meso manemmye wyé gefóge mmyemenéne eyigé ji abo anéne.

40 Ne amá akérége nd̄o eyi egbeé epeá né mbaá baá ut̄ó bií álú, abané wyé ndere ebwó ábélege géjyá néndé géjyá gejá ebwó ame d̄óó, ne ákaá se meko ayi áshuúge ji w̄o.

41 Jis̄s ama akérége nd̄o eyi egbeé eléé, abané wyé ebwó ndere ábélege, anyá ebwó aké, “Délú bélege géjyá, degbeége mmye? Gékwyá mb̄o, ge gébé gekwané eyigé áfyé nye Maá Nte Mekwaá né amú b̄óó ubeé.

42 Kwilége ka, déjye, gé muú ayi akp̄oo me mb̄o, alé chwó mé.”

Apye Jis̄s

(Mat 26:47-56; Luk 22:47-53; J̄on 18:3-12)

43 Ndere Jis̄s álú j̄ógemb̄o, Judas maá ut̄ó wuú ayi ama né geluágé abi áfyaneápeá achwó ne njuné b̄óó enine negbáre b̄o aparanja ne mámbó un̄ó. B̄óó bina élé an̄ó baá ámpyéé upe Εσωω ne ánleré mabé Εσωω chóncho ne ákpakpa melo ne átómé ebwó nnó áchwó apye Jis̄s.

44 Eké epyemb̄o, Judas abó mé mbe agaré ebwó aké, “Muú ayi me ntyaáge gége ji mb̄o pyége, défyéé met̄ó met̄ó nyú, déjye ne ji.”

45 Judas ákwónégé yé gébé ach̄o sé w̄o, akoó cho afé mbaá Jis̄s aké, “Ménleré ntamé,” akpá ji atyaá.

46 B̄óó bina ágégé, áchwó ápye ji agbaré ji ne amu matomafo.

47 Apyégé Jis̄s, met̄ó esó maá ut̄ó wuú ama ajuú aparanja asó etu memfwé etukpe ámpyéé upe Εσωω.

48 Eféé ne Jis̄s agií ebwó aké, “Enyú dechwó na ne b̄o aparanja ne mámbó un̄ó mampye me nnó me nlu menjó?”

49 Me nlú fa ne enyú yéndé bií, nlerégé mekomej̄ó Εσωω né echa upe, nnó débó degéé me mampye w̄o? Yémb̄o genó eyigé ásame mmu ηwe Εσωω gebó mampyé.”

50 Baá ut̄ó bií ágégé mb̄o, áboó, ályaá ji.

51 Nkane ájye ne Jis̄s, njye gesa f̄o afyale metyéé ndeé né menyammye akwólege ebwó. Aké ágéne ji, ágbare ndeé yimb̄o nnó ápye ji,

52 apalé eji, alyaá abó afé gejjónéné.

Jis̄s akpe un̄ó mpa

(Mat 26:57-66; Luk 22:63-71; J̄on 18:13, 14, 19-24)

53 Ase Jis̄s áfe ne ji mbaá etúkpe amppe upe Εσωω, án̄ó baá abi ápye upe Εσωω,

ánleré mabé Esowá chóncho ne ákpakpa melo ájye chome wye.

⁵⁴ Pita ntó akwalege ebwó meso gachye, gachye kpaá te akpene né mmu dachi etúkpe ampye upe Esowá. Eféé ne ajye bane ámbamé dachi etukpe nnó awyagé mewe.

⁵⁵ Anó baá ampye upe Esowá ne bóó ako abi ájwolé mmu echa eso, ákelé amma mpa gebyó mamma Jisós mmye nnó áwá ji. Yémbó ágé yéé ema wó.

⁵⁶ Gejamégé bóó ákwyé depó mámma Jisós mmye yémbó élé gebyó néndé ebwó ako ápó nya meko ama.

⁵⁷ Bóó abifó ákwilé ka, ábyoge ji gebyó mmye áké,

⁵⁸ “Ese déwú ndere ji ashúú mmye nnó ji ammu nye echa upe Esowá ewéna ewé akwaá átené ne ámu, ne ndó eléé ekwónégé átenegé ewéchéá ewé alá tené fó ne ámu wó.”

⁵⁹ Yémbó ebwó ako ápó meko ama.

⁶⁰ Eféé ne etúkpe ampye upe Esowá ákwile ka né mbe ushuú bóó ako ágií Jisós áké, “Wó ntó opó ne meko manshuú né depó etire bóó ájógé mbó nnó opye?”

⁶¹ Yémbó Jisós akwene bómbo yé meko ashúú ji wó. Etukpe ema nmére egií ji éké, “Wó ne ólú Maá Esowá, Muú yi Esowá akweré ji elá gefwa?”

⁶² Jisós akamé áké, “Me ne nlú, dégene nye ndere Maá Nte Mekwaá ajwolé né geluoge enógé né egbé ebwónyé Esowá ne ndere achwó nye né mfaánebuú mmu geko.”

⁶³ Etúkpe ampye upe Esowá agyá mandeé jíí né mmye manleré nnó metóó esó ji dáó, agií eso áké, “Ndé gécha démage kéle bó ntésé?”

⁶⁴ Pó déwú depó etiré ji ajógé? Amege mmye ne Esowá, nana deké depye nnó ne ji?” Bóó ako akame áké, ekwane nnó, “Áwá ji wáne.”

⁶⁵ Eféé ne bóó abifó áló mánkpo ji matye mmye, áwé ji ndeé ame, átúlege ji, ájógé áké, “Garé esé muú ayi adoó wó?” Ámbamé echa eso áchwó se Jisós ádoó ji maka.

Pita ashya nnó akaáge Jisós

(Mat 26:69-75; Luk 22:56-62; Jón 18:15-18, 25-27)

⁶⁶ Ndere Pita álu né dachi yimbó, maá mesó mendée fó ama né geluoge abi

ákpáne defwé mbaá etúkpe ampye upe Esowá achwó eféé,

⁶⁷ agé ndere Pita ájwolé áwyáa mewe. Ape ji dómeé, ajóó áké, “Wó ntó ólu gelua ne Jisós muú Nasaren yimbó.”

⁶⁸ Pita ashya áké, “Chaá-ó nkaá yé geno eyigé ójoge mbó wó.” Ndere Pita akwilé manjye né meno gébámé, menómekwó mbe akú.

⁶⁹ Mesó mendée yimbó amá ágegé Pita wye aló mamma jóó ne bóó abi átené eféé áké, “Mende yina alu muú bwó ama.”

⁷⁰ Pita ama shya wye shya éké ewyage, bóó abi átené eféé áló mánjóó ne Pita áké, “Wáwálé gebií gepó mmu, ókágé shya fó néndé ólu muú Galilií.”

⁷¹ Yémbó Pita áló mánkale áké, “Mbógé mbyógé le gebyó mfaánebuú áshulé me mmye, nkágé fó mende ayi enyú déjoge mbó.”

⁷² Ténéténé yimbó menó mekwó akú ukúkúle upeá kókogólókóó. Pita ate mekomejóó ayi Jisós abó ájóó ne ji nnó, “Gemégé nnó menó mekwó akú ukúkúle upeá óshya nye mánjáne aléé nnó ókaágé me.” Ateége mbó anyó meko ngbó ali segé segé.

15

Afé né Jisós mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Luk 23:1, 2; Jón 18:28-32)

¹ Wye ndere bií ujyaá dondo, anó baá ampye upe Esowá, ákpakpa melo ne ánleré mabé Esowá áchomé ne bóó eso ako, ájwale ájóó geju. Eféé ne ágbaré Jisós áwéle, áse ji, áfé mbaá gomena Palet.

² Akwónégé Palet agií Jisós áké, “Wó ólu Mfwa bóó Jus wáwálé?” Jisós áké, “Elu nkane ójóó.”

³ Ajógémbó, anó baá ampye upe Esowá áló mammalé Jisós depó mmye matimati.

⁴ Palet ama gií Jisós áké, “Opó ne meko manshuú? Ówuú fó depó etiré ámmalé wó mmye nnó opye?”

⁵ Ne yeé meko Jisós ashúú ji wó, ewena epye Palet alaá meno mekpo fuú.

Palet asó mpa nnó áwá Jisós

(Mat 27:15-26; Luk 23:13-25; Jón 18:39-19:16)

6 Gepoge Palet gelu nnó yéndé nme gébége epaá koó upú bós Jus ábó mamferé muú ama né deno ndere bós ákélege.

7 Né gébé eyígembó muú deno fo alú eféé, ákuú ji Barabas. Ji ne abifo ákpe deno gétúgé bós abi ebwó áwané né efwyale ewé ebwó áchwós ne éwú né melo.

8 Ndere elúmbó, gejamégé bós ájye báne Palet nnó áferé muú deno ama ndere ápye mé yéndé epaá ewémbó.

9 Palet agiú ebwó aké, “Enyú dékelege nnó mferé Mfwa bós Jus?”

10 Palet agiú mbó elé ji akaá chánéné nnó elé wye né nchye detú ne anós baá ampye ure Esowó ápyené Jisós áchwó ne ji eta wuú.

11 Yémbó anós baá ampye ure Esowó ágaré ekwó bós ewémbó nnó ágaré Palet áferé lé Barabas.

12 Palet ama agiú ebwó aké, “Enyú dékelege me mpye yéé nnó ne mende yina ayi ákuú ji Mfwa bós Jus?”

13 Ne ebwó ako ákalé kénké aké, “Wó ji né gekwa.”

14 Palet ama giú ebwó aké, “Ndé gabo ayi ji ápyéé?” Yémbó ákpe kále kénké né eshye aké, “Áwó ji né gekwa.”

15 Nnó Palet apye matós ágós bós Jus, áferé Barabas né deno. Ágaré bós bee bíí nnó átulé Jisós ne geto, ánerégé, áwó ji né gekwa.

Bós bee ájwyage Jisós (Mat 27:27; Jon 19:2, 3)

16 Bós bee bimbo ánerégé mantulé Jisós, ája ji áfé mmu echa gomena. Akuú bós bee ako né geluá gebwó.

17 Afyé ji nkúu megélé, áto ela meshií eke ela mfwa akweré ji mekpo.

18 Apyegémbó, áló manjwyagé ji aké, “Mfwa bós Jus, neki nébé ne wó.”

19 Ne áló mándógé ji unós né mekpo. Akpó ji matyé mmye, áto manó mme mampye eké anóge ji.

20 Anérégé mánjwya ji, áferé nkúu megélé yimbó ákeré áfyé ji mandeé jíí né menyammye wuú. Ája ji átane né melo manjye wó né gekwa.

Áwó Jisós né gekwa

(Mat 27:32-44; Luk 23:26-43; Jon 19:17-27)

21 Ndere ájyeé átuú ne mende fo ayi akamege Simun muú melo Seren nkane atané melo wuú ajyeé né Jerosale. Bós bee bimbo ágbaré ji kpékpé nnó akpá gekwagé Jisós. Simun alu nte bó Aleksanda ne Rufós.

22 Afé né Jisós né mbaá ayi ákúu nnó Goluta. Ula utané nnó melú Unkónkó makpo.

23 Achyeeé ji mmós amí áchwaré ne uka ebí ákuú nnó myrrh * Yémbó Jisós ashya manyú.

24 Ala wye eféé mbó, áwó ji né gekwa, ájme gefógé megyaá fo nnó ákáré mandeé jíí eyi yéndémuú aséle.

25 Áwó Jisós né gekwa né kálánka eneneama né dondo.

26 Abó gebagé genós áwó mfaá mekpo gekwa eyigé áwómé Jisós wyeé, ásá genó eyigé aké ji apye ne áwóme ji. Aké, “Mfwa bós Jus.”

27 Áwó ntó ánjo apea gébége gema ne Jisós, ama alu né egbé ebwonye wuú ayifo né egbé ebwóbe wuú. Yéndémuú bwó álu né mfaá gekwa jíí.

28 Mechó ewéna épye nnó ébé wáwálé nkane mekomejós Esowó ájós nnó áfyé ji mmu mpa bós ubeé. †

29 Ne bós abi ákoge koógé ájúu Jisós mashye mmye, ákamege ne makpo, ákálege aké, “É é, Pó wó ne oké ommu nye echa ure Esowó gemégé nnó ndo eléé ekwóné wó omage téne ewéchá?”

30 Poó gemé jyé otáné mfaá gekwa oshulé mme.”

31 Wyémbó ntó ne anós baá ampye ure Esowó ne ánléré mabé Esowó ntó ájwyáge ji aké, “Apoóge bós bí chachá, akaáge poó fo gemé jíí.

32 Aké ji alu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa, áma jós áke ji alu Mfwa bós Isreli, átáné mfaá gekwa áshuúlé mme. Apyegé mbó, ese défyéé matós ne ji.” Anjo bimbo abi áwómé ntó ebwó né ukwa, ájúu Jisós mashye mmye.

* **15:23** Elú wáwálé nnó: Myrrh ele uka bi ulú nya mampye nnó muú awuúge fo ubale dós. † **15:28** Elú wáwálé nnó: Melo nwe ewena né ukwene bó nwe abifo áfyé ewu né ukelenge pe KJV ne TEV.

Negboné Jisós

(*Mat 27:45-56; Luk 23:44-49; Jón 19:28-30*)

³³ Metós ηωmese, kálánká efyáneépeá eké ékwónege, ημεέ ενomé, gemmua gékwé né melo meko kpaá te kálánká eleé.

³⁴ Kálánka eleé eyimbó, Jisós aló mánkalé kénké aké, “Eloi, eloi lama saba tani, ula utené nnó Esowó wa, Esowó wa, ndé olyaá me mbií né efwyale?”

³⁵ Bó abifó abi átene éfeé áwúgé ndere Jisós ajóge mbó áferé áké, “Akuú mbó lé Elija muú ekpávé Esowó.”

³⁶ Muú ama né geluage bóó bimbó abó gatelé ajye bó ekochá, áwe ne genós anyua né mmú mmós amí mamýáme, abwéé até Jisós né ubós meno nnó ányú. Ajós aké, “Degé kpé nnó Elija achwó feré nyé ji mfaá gekwa yi.”

³⁷ Ne Jisós ama akále kénké, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m metós ekwé.

³⁸ Wyé ndere Jisós ágbó, ndeé eyi ekaré εcha upe Esowó, egyalé uba upeá te mfaá gba-ra-ra-ε tya mme.

³⁹ Muú kpaá bóó bee † ayi atene éfeé agégé gefós eyige Jisós akalé ne ale gbó aké, “Wáwálé mende yina alu Maá Esowó.”

⁴⁰ Gébé eyigémbó ntó, andée fó átene nya tete ágéné yéndégenó eyi gepýé ne Jisós. Né geluage andée bina Meri ayi atané melo Magdala, Salome, ne Meri mma Jemsi ayi mamane kó εbwó ne Jose álu ntó wyé.

⁴¹ Gébége Jisós alu né Galilií andée bina ábó ákwólege ji, ama ápóge ji ntó, andée abifó abi átane Jerosale ákwóle Jisós álu ntó wyé.

Anií Jisós

(*Mat 27:57-61; Luk 23:50-56; Jón 19:38-42*)

⁴² Jisós agbó bií bí bóó Jus ako ákpomége mmyé nnó né nkwale áló mányé uwyaá bwó. Ndere bií ule koó,

⁴³ mende fó ayi ákuú ji Josef achwó. Alu muú melo Arimatya, alu muú ayi anoge ji dós né eso bóó Jus, ji abó agile ntó gébé eyigé Esowó achwó gbáre nyé gefwa jíí. Akpome mmyé nkane mende, ajye báne Palet agií ji

nnó achye ji utó nnó ajye áferé genkwóge Jisós né mfaá gekwa.

⁴⁴ Agigé mbó, Palet alaá meno fuú mánwu nnó Jisós agbó me. Akú muú kpaá bóó bee agií ji wá Jisós agbóo mé.

⁴⁵ Muú kpaá bóó bee yimbó akamé nnó agbo, éfeé ne Pálet akamé nnó Josef akáge jye feré genkwóge Jisós né gekwa.

⁴⁶ Josef ajye na éshyé ndeé pópó, áferé genkwóge Jisós né gekwa, afyalé géjí ne εshyéε ndeé eyimbó, akpa ajye fyε mmu menome ewé áchomé mmu étarávé. Abogéné gekpékpégé ntaá agbé meno menome ewembó.

⁴⁷ Meri muú melo Magdala ne Meri ayi mmá Jose ágé mbaá ayi ábelé genkwóge Jisós.

16*Jisós akwilé né negbo*

(*Mat 28:1-10; Luk 24:1-12; Jón 20:1-10*)

¹ Bií uwyaá bwó ukóge, Meri muú melo Magdala, Salome ne Meri mmá Jemsi ájye na mawéé gebéé nnó ájye gbere né genkwóge Jisós.

² Ne dondo bií mbe né uwyaá, ndere mbe ηme atane, εbwó ájye né menome ewé anií Jisós.

³ Agíge ate áké, “Waá ábogéné nyé esé gekpékpé ntaá eníné ágbε mbó menome?”

⁴ Aké ákwónege wyé, áge nnó ábogéné mé ntaá enínémbó néla babá nelu gekpékpégé ntaá.

⁵ Ndere εbwó ákpene mmu menome ewémbó, áge njye gesa fó ajwólé né εgbé εbwónyε bwó, afye εwule pópó. Ébwó ágégé mbó alá mano mekpo fuú.

⁶ Njye gesa yimbó ajós ne εbwó aké, “Défóge. Nkaá nnó dékelege mbó lé Jisós muú Nasaret ayi ábó áwómé nya ji né gekwa, apó sé fa, Esowó apye ji akwilé né negbo. Gége melú ewé ábós ábelé ji.

⁷ Kéregé meso dégaré Pita ne baá utós bií abifó nnó ji abó mé mbe ne enyú afé né Galilií; dégené nyé ji ewú wyé ndere ji abó agaré enyú.”

⁸ Andée bimbó átané né menome ne gatelé, áwére ne εfó metós, ne yéé muú fó

† 15:39 Elú wáwálé nnó: Muú kpaá bóó bee Rom alu muú yi apele usaá bóó bee uta.

* 16:8 Elú wáwálé nnó: Malo ηwe yina 9-20 ápó né ukwene bó ηwe bifó.

ágaré ebwó geno eyíge pye wó gétúgé efo ewe elú ebwó mató. *

Jisós aleré mmye mbaá Meri yi Magdala

⁹ [Dondo bií mbe uwyaá ebi Jisós akwilé né negbó, abo mbe aleré mmye mbaá Meri muú melo Magdala. Jisós abó aferé nya ji aló nchye akénéama mmye.

¹⁰ Meri afe agáre ájeé bií abi ebwó ábó ákene nya ne Jisós ne ábane ebwó ndere álíle, ásómege.

¹¹ Yé lé ebwó áwuú nnó Jisós álú mebe Meri muú melo Magdala agé ji, ákamé fó nnó elu wáwálé wó.

Jisós alere mmye mbaá baá utó bií apea

¹² Ewyágé Jisós akwó mbe ushuú baá utó bií apea né gefó eyigé alá kaáge sé ji gébége ebwó akene ájye né meti.

¹³ Ebwó ákaáge nnó muú yi ágene mbo ele Jisós, ákeré meso ájye garé baá utó bifó yémbó ye muú bwó yi ákamé nnó élú wáwálé ápó.

Jisós alere mmye mbaá baá utó bií afyaneama

(Mat 28:16-20; Luk 24:36-49; Jón 20:19-23; Anj 1:6-8)

¹⁴ Ema ewyagé ndere baá utó bií ájwólé ányéé menyéé, akwó ebwó ushuú aló mawee ebwó gétúgé alá pó né ukáme ne mató ayi ebwó áneá alá kamé mekomejó bós abi ágené nnó ji akwilé né negbo wó.

¹⁵ Ajó ne bwó aké, “Chóge né maló mme meko dégárégé bós abya Eswó melóméló.

¹⁶ Muú ayi akamégé mekomejó yina ne áwyaáge ji manaá Eswó, áférege nye ji né efwyale gabo. Ne muú ayi alá kamé mekomejó yina wó, ákwéne nye mpa Eswó.

¹⁷ Gé unó bi upye nye ne bós abi ákamé ne Eswó na. Né mabó ma ábuú nye aló nchye, ájoge nye ufó mejó ebi alá kaáge fó.

¹⁸ Agbárege nye mmyo ne ámu ne ye ányú le uka ubo yéé geno eyi gepyé ebwó gepó. Anérége bós mameé amu mmye, átóge.”

Jisós akwó afe mfaánebuú

¹⁹ Ata Jisós anérége mánjó depó tire na, Eswó ase ji akwó afe né mfaánebuú. Ajwólé né gelúge enógé né egbé ebwónye nte wuú Eswó.

²⁰ Baá utó bií ntó alá mbo ákeré, ákené ágarége bós mekomejó Eswó né maló mme mako. Atá Jisós ntó alu ne ebwó achyge ebwó utó ápyéé ufelekpá mánleré nnó mekomejó bwó alu wáwálé.]

Abya melóméló ayi Jis̄s Kras ndere LUKASE ásamé

Ulauls

¹ Atá Tyófilos, gejamégé b̄s̄ ámua mé mansá abya unó bí úpyé né metós metós esé.

² Ebwó ásá wyé ndere ebwó ábó áwuú mbaá b̄s̄ bí ákpané amē ebwó ágené ndere unó biná uló mampye ne ukwyá, ne eké éwyage áló mangare abya yi.

³ Ndere me ntó mbó nkwalēge unó bina uko chánéné te gachií, mbó ngé nnó élú galógáló nnó nsá w̄o unó bi ndere nsámé nkwyē ubi nkane úpyé géma géma.

⁴ Mpyé na nnó w̄o akaá nnó, unó bí ábó agií w̄o úlú wáwálé.

Na ne nebyéné J̄n Menwyad̄ b̄s̄ manad̄ Es̄w̄o nékené

⁵ Gébége Herod abó alú mfwa né gebage mewaá Judiya, Mampyē upē Es̄w̄o f̄o abó alu wyé, ákuú ji Sakariya. Ji ne ampyé upē abifó apyē utós né geluágé Abija. Mendée wuú Elisabet alu ntó mpyáne *Er̄n. Abi álú ntó ámpyē upē Es̄w̄o.

⁶ Ebwó apeá álú cho né mbe ushu Es̄w̄o, áwuú mekomejós wuú áma ábélege mabe jii, ákwéné ye ema

⁷ ebwó ako ákw̄o ukoó ne ápó ne maá, gétúgē Elisabet alú ménkw̄o.

⁸ Bií uma, élé gebégé utós Sakariya ne ekw̄o wuú, Mampyē utós bií nkane mampyē upē Es̄w̄o.

⁹ Náná élú lé gep̄age bwó ámpyē upē Es̄w̄o manyú nk̄wu nnó, Es̄w̄o ajoyá genó eyígé yéndemuú abós mampyē. Apyégé mb̄o ajya Sakariya, nnó ji ne akpé mmu echa upē Es̄w̄o mansó genó eyígé géwya gebé nkane elu.

¹⁰ Gébé gékwónégé eyígé Sakariya ajoyé s̄o geno gebé eyígemb̄o, gejamégé b̄s̄ gelú dafyē génenemmyē.

¹¹ Wyé gebé eyigemb̄o, aké apele ekiénné Es̄w̄o ekw̄o ji ushu, étené égbé ebw̄onye wuú kw̄ókw̄ólé ne geluó eyígé asó uno ubé bimb̄o.

¹² Agégé mb̄o efó ékw̄o ji metós, ala amē mekp̄o fan̄.

¹³ Yémb̄o ekiénné Es̄w̄o éké ne ji, “Sakariya ófógé, néndé Es̄w̄o awú mmyemenene jyé ne mendée wyé Elisabet akpane nyé unē ne abyene nyé maá mende ne óbó mankuú ji nnó J̄n.

¹⁴ Óbe nye ne metós meḡomeḡo, ne gejamégé b̄s̄ ábée nyé ne nechóchó gétúgē nebyé nii.

¹⁵ Ji maá yina abē nyé gekpékpégé muú né mbe ushu Ata Es̄w̄o, ne ji anyú f̄o mmós, ye amí b̄gebege, ye ami matomato, ne éló te bií ebi ábyené ji Mendoó Ukpea egbége nye ji metós,

¹⁶ ne ji abwólége nyé matós b̄s̄ Isreli nnó ákwólé Ata Es̄w̄o bw̄o.

¹⁷ Maá yimb̄o ab̄o nyé mbe ne Ata Es̄w̄o ndere muú dentós. Es̄w̄o achyége nye ji uto mendoó wyé nkane ab̄o achyé Elija, nnó apyé ánte abó gejeé ne baá bw̄o ne apyē nyé abi átoó makpo ásé gep̄o eyígé abi átené cho. Apyē nyé unó bí uko nnó b̄s̄ ákpómé mmyē mangilí Ata Es̄w̄o.”

¹⁸ Sakariya agií ekiénné Es̄w̄o aké, “Mpyē nnó ne nkaá nnó mechó ewéná ebée nye wáwálé néndé esé ne mendée wa dékw̄o mé ukoó?”

¹⁹ Ekiénné ewémb̄o éké, “Me Gabriya, ne ntené fáná gétúgē Es̄w̄o atamé me nnó nchw̄o ngaré w̄o abya melóméló yina.

²⁰ Gé óbe nyé mbú, ójógése mejós kpaá te dep̄o étí dépye nyé gétúgē olá okamé uchwú mejós bá ebi ube nyé wáwálé né meso gébé w̄o.”

²¹ Ndere Sakariya alú wyáge mmu, b̄s̄ bí abó álú dafyē ánenemmyē akwé tametame, áló memferé genó eyi gepyē ji mmu echa upē Es̄w̄o.

²² Gébége ji atané dafyē, amua manjós mejós meti ép̄o. Ala mée lé ne amu élé alaá mbú, ebwó ágégé mb̄o akaá nnó agé lé amé géjyá né mmu echa upē Es̄w̄o.

²³ Gébége nējáne utós bií né byégé, akere melo wuú.

²⁴ Éké ébelege, mendée wuú Elisabet akpa unē, ala mmu bibií né amfaá áta.

²⁵ Ne aké, “Nána nkaá nnó Es̄w̄o agé me meshwē, aferé me neshyē mmyē nnó b̄s̄ ájwyágé sé me dénkw̄o.”

Gegáré nebyéné Jis̄s

26 Gébégé Elisabet alú ne unε amfaá akéné, Εσωω ató Gabriya ekiénné wuú né meló Nasaret ewé elú né gebagé mewaá Galilíi.

27 Ató ewú nnó ejyé etá gébwéne mesó mendée ayi ákúu ji Meri, ayi εbwó ne Josef ányémeno mambá ate. Josef alu mpyáne mfwa *Devid.

28 Ekiénné Εσωω éfé eta Meri éké, “Mmá ojwóle, Εσωω alu ne wó amá agbo ne wó dóó.”

29 Meri awúgé mbó akwé tametame, aferege, agige né metóó wuú nnó ndé gefógé matame na?

30 Ekiénné ewémbó éké ne ji, “Meri Jfógé, Εσωω agboó ne wó ne achyé wó nebo.”

31 Gé, okpane nyé unε, obyé maá mende ne okúu nyé ji nnó Jisós.

32 Abε nyé gekpékpége muú ne ákúu nyε ji Maá Anyátá Εσωω. Ata Εσωω apyε nyé ji ajwólé né geluógé Mfwa Devid, gekwénége nte wuú.

33 Agbarege nyé gefwa mbaá upyáne Jakób uko te kwyakwyá. Ne gefwa jíí gébyé fó.”

34 Meri awúgé mbó, agií ewú aké, “Ékéne mbó nnó ne nkpá unε nkane nlá nlú dankáa mende?”

35 Ekiénné Εσωω εshuú ji meko éké, “Mendoó Ukpea echwó nyé wó mmyε ne uto bí Anyátá Εσωω upyε nyé wó okpá unε. Né gétú yina maá yi obyéne nyé abε ne ukpeá ákúu nyé ji Maá Εσωω.

36 Gé, menmó wyé Elisabet ye elé akwó ukoó ne bóó abó ákúu ji menkwó mendée, nana akwóré gefóó alé amfaá akéné ne abyεne nyé maá mende.

37 Ne kaá nnó genó gefó eyí gépwó Εσωω gepó.”

38 Ekiénné Εσωω ejógé mbó, Meri aké ne ewú, “Nlu lé maá utóó Εσωω, ébé wyé nkane ojóó.” Meri ajógé mbó, ekiénné ewémbó éseé.

Meri ajye gé Elisabet unkeé

39 Depó eti dépyégé, Meri akpomé mmyε akwilé wá akwó afé né meló fó ewé, elú né gebagé mewaá Judiya.

40 Akwónégé, akpε mmu gepúgé Sakariya, atamé mendée wuú Elisabet.

41 Gébégé Elisabet awuú matame Meri, maá yi alú ji unε akwilé melu ujwólé

ne εshyε, ne Mendoó Ukpea echwó gbée Elisabet metóó.

42 Ji ado elúlú ajóó ne meri aké, “Wó owya éfwó owpó andée ako, ne mejé Εσωω ébé ne maá yi wó obyéne nyε.

43 Nlu kpé waá ayi Εσωω anógé me ne mmá Ata wa achwó gé me unkeé?”

44 Wyε oké otamege me mbó, nechóchó népyε maá akwilé né melú ujwólé.

45 Méjé Εσωω ébé ne ji yi akamé nnó mechó ewé Ata ajóó mbó, ebe nyé wáwálé.”

Meri afé Εσωω

46 Meri aké:

“Metóó wa egóó me ne Ata.

47 Ne metóó wa elú ne nechóchó gétúgé Εσωω Mempoó wa.

48 Ji ate me ye elé nlú lé menkpané defwé wuú.

Ló nána ojyégé mbe, bóó ako ákúu nyé me nnó muú yi abóó nebo,

49 nendé Εσωω yi awya uto uko, apyε me gekpékpége mechó.

Enógé ébé ne ji kpaá te kwyakwyá,

50 agéne meshwε mbaá bóó bi anóge ji, elé né ante bwó ekwóné né upyáne.

51 Aleré εshyε ne εbwó wuú

mantyá bóó nepá ne ufóó unó bí εbwó áférege.

52 Aferé afwa né malú ujwólé bwó, ne afyé ubyá bóó né malu bwó.

53 Achyé menyéé mbaá bóó bí alú mesa, ne abú afwa áfé amu máwa.

54-55 Ate menomenyε ewé ji abó anyεé ne ukwéne ante sé,

ne náná achwó mampoó baá Isreli, bóó utóó bíí.

Apyε wyε ndere ji abó anyémeno nnó agene Abraham meshwε,

ne upyáne bíí te kwyakwyá!”

56 Meri ajógé mbó, abelé ne Elisabet genógé amfaá aléé, ne ákeré meso melo wuú.

Nebyéné Jón Menwyá bóó Manaá Εσωω

57 Gébé gékwónégé eyígé Elisabet ábyéne, abyε maá mende.

58 Ate ánmé ne bóó ulagepú bíí, aké áwúu nnó Ata Εσωω agé ji meshwε achyé ji nebo, matóó ágó bwó ako.

59 Ne ndó énee ékwónégé áchwó mansó ji nsó ne ábó álú mamfyε ji mabó nte wuú Sakariya.

60 Mma wuú aké ηgba, “Akúu ji Jón.”

61 Yémbó aké ne ji, “Yé muú ula gepú wyé fɔ ayi awya mabó mímbó apó.”

62 Ne ámεé ne amu ágií nte wuú aké, ndé mabó mí ji akélege nnó áfyé maá yimbó.

63 Amεé ne amu nnó áchyé ji genó gefó ásá wyé. Achwó ne géjí asá, “Mabó maá yimbó nnó Jón.” Bóó ágégé mbó ála mano mekpo, fuú.

64 Sakariya áságé mbó, ténéténé ama lo manjóó mejóó ne aló mamféé Esɔwɔ.

65 Gébégé bóó meló wuú, áwuú nnó Sakariya ama ló manjóó mejóó, mechó εwéna epwɔ bwó amu. Gegaré mechó εwé, gékwó gékwóné maló mekwé mako né gebagé mewaá Judiya.

66 Bóó ako abi áwuú mechó εwé, áfyε né matóó bwó áferege nnó, “Maá yi abεé nyé ndé gefóó?” Aférege mbó élé ágené nnó Esɔwɔ alu ne ji.

Sakariya aféé Esɔwɔ

67 Né gébé εyígémbó Mendoó Ukpea εchwɔ gbée Sakariya mmu metóó awú meko mejóó Esɔwɔ ne aló mangaré aké:

68 “Gó εbwó áféé Ata Esɔwɔ, nte bóó Isrēli! Gétúgé achwó mamferé bóó bií né defwé.

69 Achyé εsé gekpékpégé ménchyé genwá ayi átané ula gepú Mfwa Dεvid maá utóó wuú,

70 wyé ndere abó ányéméno mbaá bóó εkpávε Esɔwɔ abi gekwéne nnó,

71 ji apoóge nyε εsé, mbaá bóó bi ákélege manwá εsé,

ne aferege nyε εsé né amú bóó mawámé εsé.

72 Abó ányéméno mangé meshwε mbaá ukwéne antε sé,

ne ate menomenyε ukpea εwé jimbóó abó anyéé ne εbwó.

73 Abó agaré gekwéne nte sé Abraham ne akelé nnó,

74 aferege nyε εsé né amú bóó mawámé εsé, nnó dépyé utóó bií débεgé ne εfɔ,

75 mambé bóó ukpea bií wáwálé ne manténé cho né mβε ushu wuú, ndó meko kpaá tε dégboó.

76 Wɔ, maá wa, akúu nyé wɔ *Muú Ekpávε Anyátá Esɔwɔ.

Obó nyé mβε ne Ata Esɔwɔ nnó, ókwyé mati jíí.

77 Opyε nyé bóó Esɔwɔ ákaá nnó, Esɔwɔ akélege manjínte gabo bwó ne áféré εbwó né εfwyale gabo.

78 Gétúgé ji ágéne meshwε dóó mbaá bóó yéndégébé,

ji atóme nyé muú yi achyεge εsé genwá, achwó ayi atánege né mfaánebuú ayi mfaá mfaá nkane mηmεé εwé étyε dondo,

79 εwú échyége nyé gengbó mbaá bóó bí álú né gemua,

ne échyége nyé genwá mbaá bóó abi álú né manó negbo,

ne manleré εsé meti εwé échwɔ ne genwágé nesɔ.”

80 Ne maá Sakariya yimbó alu ne ekwɔ wuú, awene ne menyammyε ne denjá, ne Mendoó Esɔwɔ elú ne ji. Awégé, ajyε jwóle né *mashwɔne, ne gébé gekwónége, álere mmyε jíí gbógónó mbaá bóó *Isrēli.

2

Nebyené Jisɔs Kras

(Mat 1:18-25)

1 Né gébé εyígémbó, Jgɔstɔs abó alu *Mfwa kpaa né maló yi álú ntente *Rom. Afyé εbé nnó ápá bóó ako abi álú né maló ayi abó álú nte gefwa jíí. Gé ndó mβε ayi aló mampáné bóó na,

2 né gébé εyigémbó Kwirinɔs alu gɔmena né gebagé mewaá Siriya.

3 Ndere elúmbó, yéndémuú afé né gebagé meló wuú mansá mabó mií mmu bó ηwe abi ápáne bóó.

4-5 Josef atané meló Nasaret né gebagé mewaá Galilií, ase Meri ayi εbwó ányéméno mambá ate, áfé né Betlehem mmu Judiya mbaá ayi abó ábyené Dεvid mfwa nyá *Isrēli, mánsá mabó bwó. Josef afé éwu gétúgé alú mpyáné Dεvid. Gébé yimbó ntó Meri alu ne unε.

6 Ndere εbwó álú εwú, gébé gekwáné εyígé Meri abyéné maá yimbó.

7 Ne abyε maá mβε wuú mende. Afyalé ji ne ubaá mandeé, abelé ji mmu gekú mbaá utú unyεé menyéé, néndé melu epó nyá εwé εbwó achwógé ábélege mmu.

Ambamé magónηme ne Makiénné Esɔwɔ

8 Eké epyembɔ, ande fɔ álú né mewaá kwókwólé ne Betlehem, ábáme magónhɛ bwɔ́ ne utuú.

9 Ne áké ápéle *Ekiénné Eṣṣwɔ́ ekwɔ́ ebwɔ́ mbe ushu ne gengbógé Ata gégené gegyá ebwɔ́ mme. Eṣṣ ekwɔ́ ebwɔ́ metɔ́ dɔ́.

10 Yémbɔ Ekiénné Eṣṣwɔ́ eke, “Défógé, nchwɔ́ enyú ne genchánchágé abya ayi álú ne gejamégé nechóchó mbaá bɔ́ ako.

11 Fina né melɔ́ Mfwa Devid, ábyé Mem-póó nyú, alu Ata, Muú yi Eṣṣwɔ́ akweré ji elá gefwa.

12 Ne gepɔ́ eyi geléregé nyé enyú nnó gé maá yimbɔ́ na, gélú nnó degene nyé maá yi áfyálé ji ne ubaá mandeé, ábelé ji mmu gekú, melu ewé utú unyεé menyεé.”

13 Wyé mbélépó mbɔ́, áké ápélé, ekwɔ́ makiénné Eṣṣwɔ́ etané mfaánebuú echwɔ́ cho ne ewé ebɔ́ mbe, álɔ́ mánkwáné, áféεge Eṣṣwɔ́ ake:

14 “Ngó ábé ne Ata Eṣṣwɔ́ ayi álú né mfaánebuú ayi mfaá mfaá, achyé nesɔ́ ne bɔ́ mme néndé agboó ne ebwɔ́.”

15 Makiénné yimbɔ́ ályágé ebwɔ́, ákéré meso né mfaanebuú. Ne ámbamé magónhɛ áke ne atε, “Déjyé dégé geno eyi gépyé né Betlehem eyígé Ata Eṣṣwɔ́ agaré esé.”

16 Mbɔ́ntó ne ebwɔ́ ákwilé wáwá ákwónégé, ágé Josef ne Méri chóncho ne maá yimbɔ́ ndere ábelé ji mmu gekú.

17 Ndere ágené ebwɔ́, álɔ́ mangaré unó uko ebí ekiénné Eṣṣwɔ́ ejɔ́, gétúgé maá yina.

18 Bɔ́ ako bí áwuú mechó ewé ámbamé magónhɛ ájɔ́, ála mano mekpo fuú.

19 Yémbɔ́ Méri awuúgé depɔ́ eti deko, afyε mmu metɔ́ wuú aférégé yéndégébé.

20 Bɔ́ bi ábáme mágónhɛ, ákérégé meso, áchyεge ngó ne áféεge Eṣṣwɔ́ mbaá depɔ́ tiré bwɔ́ áwuú ne ágené. Unó bi upyε janja ndere ekiénné Eṣṣwɔ́ egaré bwɔ́.

Afyé maá yimbɔ́ mabɔ́ nnó Jisɔ́s

21 Uwyá ukoó, ne gébé eyígé ebwɔ́ áso maá *nsó gékwané, ne ebwɔ́ áfyé ji mabɔ́ nnó Jisɔ́s, mabɔ́ mí Ekiénné Eṣṣwɔ́ ebɔ́ efyε ji ne mma wuú alé kpá unε bíí.

Aleré maá ayi ákuú ji Jisɔ́s mbaá Eṣṣwɔ́

22 Ne gébégé gepúgé buú getyaágé, gébé gékwané eyígé Josef ne *Méri ájyε pyé

*Gepε ndere ásámé né mabe Mosis, ne ákpa maá bwɔ́ manjyε mfaá Jerosale nnó áleré ji mbaá Eṣṣwɔ́.

23 Ndere ásámé né nyε Eṣṣwɔ́ nnó, “Yende mambε maá ayi álú mende, ábɔ́ manchyé ji mbaá Eṣṣwɔ́.”

24 Ne áfé ntó áchyεé *gepe eyigémbɔ́ eyigé gelú, “upwene mewaá upea, mbɔ́gé upó áchyεge baá upwene melɔ́ ápeá nnó ápyé gepe wyé ndere asamé né nyε Eṣṣwɔ́.”

25 Né gébé eyigémbɔ́, mende fɔ alu nyá né Jerosale ákúu ji nnó Simyɔ́n; alu cho né égbé Eṣṣwɔ́ ne anoge ji, ne ji ntó abɔ́ agile Eṣṣwɔ́ nnó áféré bɔ́ Isréli né mbaá efwyale. *Mendoó Ukpea elú nyá ne ji.

26 Mendoó Ukpea ebɔ́ epyε Simyɔ́n akaá nnó aságé gbó ayi álá gé fɔ *Muú yi Eṣṣwɔ́ akweré ji elá gefwa, ayi Eṣṣwɔ́ abɔ́ anyémeno nnó atɔme.

27 Bíí bi Méri ne Josef ábɔ́ áchwɔ́ né Jerosale, manleré Jisɔ́s mbaá Eṣṣwɔ́ ndere ebé Mosis egaré, Mendoó Ukpea epyé Simyɔ́n afé né echa upε Eṣṣwɔ́. Ndere akpené agé maá yimbɔ́,

28 ase ji né amu jíí, álɔ́ manchyégé matame ne mamfégé Eṣṣwɔ́ ake:

29 “Ata menomenyεé wyé elú nana wáwálé, mbɔ́gé ejíú wɔ́ ɔ́kaáge lya maá utɔ́ wyé agbó pere,

30 néndé nkpá amε ya ngé Menchyε Genwá ayi ɔ́bɔ́ ɔ́nyémeno.

31 Ne wɔ́ ɔ́tɔ́ ji nnó bɔ́ ako ágé ji.

32 Abε nyε mewé mbaá bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus, nnó ebwɔ́ ákaá wɔ́ ntó. Apyε nyε meló Isréli ékwɔ́ ngɔ́.”

33 Mma ne nte áwuúgé mechɔ́ ewe Simyɔ́n ajɔ́ gétúgé maá bwɔ́, ála meno mekpo fuú.

34 Simyɔ́n anérége manjɔ́ depɔ́ etire na, achyεé ebwɔ́ mejé Eṣṣwɔ́. Eké ewyágé ama kuú Méri mmá Jisɔ́s aké, “Wuúgé! Eṣṣwɔ́ ajyá maá yiná nnó apyé gejamé bɔ́ Isréli ákwé ne mambwεé abifɔ́ mfaá. Abε nyε ntó ndere gepɔ́ eyígé Eṣṣwɔ́ jimɔ́, ne gejamégé bɔ́ áshyá nyε ji.

35 Apyεgé mbɔ́, elerege gbógónó depɔ́ etiré ebwɔ́ ábíí mmu matɔ́ bwɔ́. Ne mesómé maá wyé yina ebéε nyε wɔ́ metɔ́ eké aparaja ne ájómé wɔ́.”

36 Gébé eyigémbɔ́ ntó, mekoó mendée fɔ, alu né Jerósále akamege Ana. Alu muú

ekpave Eσωω ayi mendée. Eσωω agárege ji depə mangárégé bɔ́ bií. Alu maá Fanuel ayi alú mpyáne Ekwó Ashye. Abá menɔ́ abelé aḡmé akénéama ne menɔ́ wuú ágbó.

³⁷ Té gébé eyigémbɔ́ ala mekwí mendée. Yéndégébé alu mmu echa upε Eσωω, afege Eσωω ne anenemmye, utuú ne ηwómésé, alyage menyéé kpékpé. Né gébé eyigémbɔ́, alu usaá aḡme uni meso eníi.

³⁸ Ama chwó né echa upε Eσωω, wyé gébé yimbɔ́ ntó ne Meri ne Josef achwó ne maá bwó. Ana agégé maá yina, alɔ́ mánféeégé Eσωω, agarege depə etíré maá yi mbaá bɔ́ ako abi ágili nnó Eσωω áféré bɔ́ Jerosale né efwyale.

³⁹ Josef ne Meri ánérégé yéndé genó ndere ebe Eσωω egaré, ákpá maá bwó ákéré meso né Nasaret *gebagé mewaá Galilií.

⁴⁰ Maá yimbɔ́ alu eféé, awene wyé wéne ne gelu, ne eshye chóncho ne denjá. Ne mejé Eσωω elú ne ji.

Maá yi ákúu ji Jisɔs alu né echa upε Eσωω né Jerosale

⁴¹ Yéndé nḡme, mmá ne nte Jisɔs ájye né Jerosale manjye nyé epaá *koó upú ewé Eσωω aferé nyá bɔ́ Isréli né defwé.

⁴² Jisɔs akwónégé aḡmé áfyanéápeá, áfé ndere ebwó ájye mé, ndere ebwó ájye áse ntó Jisɔs.

⁴³ Epaá ébyegé, álɔ́ mankeré meso melo bwó. Ne Jisɔs alá meso né Jerosale ayi mmá wúu ne nte wuú alá kaá wó.

⁴⁴ Abó áfere nnó ake geluá ne bɔ́ abifɔ́. Ake kpaá bií kpogele. Ne gébégé ákelé ji né geluágé aḡmé ne ajeé bwó,

⁴⁵ áge ji wó. Alɔ́ mankere meso né Jerosale mankélége ji.

⁴⁶ Né ndɔ́ éléé ekwónegé ágé ji mmu echa upε Eσωω. Abó alu geluá ne *Anleré mabé Eσωω. Awuú genó eyige álerege ne amá agige ntó bwó bɔ́ nkwe.

⁴⁷ Bɔ́ ako abi áwuú genó eyigé ji ajóoge alá mano mekpo fuú néndé awya uchánchá dɔ́ ne ashuúge ebwó meko ne dénja.

⁴⁸ Ndere mmá wuú ne nte wuú ágené ji, matye mawá ebwó meno. Mmá aké, “Maá wa ɔpye mbɔ́ esé nnó? Esé ne nte wyé dekelé wó kaá depwaá, delɔ́ manfɔ́ nnó ndɔ́ fɔ́ genó ne gepyé wɔ́.”

⁴⁹ Ashuú bwó meko aké, “Ulannó enyú dékélege me, dekáge fɔ́ nnó mbó mambé fa mmu echa nte waá wó?”

⁵⁰ Yéle ashuú ebwó meko yimbɔ́, ákaá fɔ́ ula mechó ewé ji ajó wó.

⁵¹ Jisɔs akéré meso ne ebwó né melo bwó Nasaret, alu ne bwó, awuú majyéé chánchá. Ndere depə ti depye mbó, Mmá wuú afyé deti deko né metɔ́ wuú ne atee yéndégébé.

⁵² Eféé, Jisɔs awene ne menyamyε ne denjá ne gelú, awya mejé né égbé Eσωω ne bɔ́ agbóo ne ji.

3

Mekomejó ayi Jɔn menwyaá bɔ́ maná Eσωω ágarége

(Mat 3:1-12; Mak 1:1-8; Jɔn 1:19-28)

¹⁻² Gébé eyige *Jɔn maá Sakariya alú né *mashwóné, Ata Eσωω achyéε mekomejó wuú. Wyé gébé eyigémbɔ́ ntó ne Tibarɔs alú aḡmé nekuú né gefwa jí né *Rom. Pɔntyɔs *Palet alu nyá gɔmena né *gebagé mewaá Judiya, *Herɔd Antipa alu mémgbaré gebagé mewaá Galilií, menjé wuú Filip alu nyá mémgbaré gebagé mewaá Itura ne Trakonitis. Lysanias alu mfwa melo Abilen gébé eyigémbɔ́ ntó, Anas ebwó ne Kaifas álú nyá *Matúkpe ampye upε Eσωω.

³ Wyé ndere Eσωω abó atómé Jɔn mbɔ́, alɔ́ mankéné malɔ́ yi álú kwókwólé né ebeé Jɔdan, agarege yéndémuú nnó ákworé metɔ́ wuú álya gabo ne áwyaá ji manaá Eσωω nnó Eσωω ajinte gabo wuú.

⁴ Ndere abó agárege mbɔ́, elú wyé nkane Asaya muú ekpávε Eσωω asámé mmu ηwe wuú nnó, “Muú fɔ́ abene mbɔ́ né mashwone aké: Kwyege meti Ata dakené, nyaáge éwú ébé cho!

⁵ Sórege yéndé mékwé ewé kpaá ne ewé kɔ́, nnó degbéé yénde genjɔ́.

Nyaáge mati ufwe ábé cho, pyégé malu yi álú gbérégbéré ábé dɔ́gedɔ́gé.

⁶ Ne bɔ́ ako ágene nyε nkane Eσωω áférege ebwó né efwyale gabo.”

⁷ Nkane Jɔn agárege mbɔ́, gejamégé bɔ́ áchwó eta wuú nnó ji áwyaá bwó manaá Eσωω, aké ne bwó, “Enyú mmyɔ! Ndémuú

agaré enyú nnó dekage bó efwyale ewé Eṣṣwṓ achwó t́?

⁸ Pyége unó bí ulérege nnó dekwóre matṓ nyú wáwálé. Déferégé f́ nnó dekage déjwóle déli mmye nnó, esé délú upyáne *Abraham. Ewémbṓ efú yé genó né eta Eṣṣwṓ wó. Kaáge wáwálé nnó, Eṣṣwṓ akage pye mataá yina ábwólé upyáne Abraham.

⁹ Ye nana, enyú debó mankaá nnó, ábwéé mé etṓ mfaá mango yendé genṓ ne makaka eyi gélagé womé umpomé ulóúló ásré áfome mmu mewé.”

¹⁰ Ne gejamégé bṓ áwúge mbṓ, ágií Jṓn áké, “Nana esé dépyé nnó?”

¹¹ Jṓn ashúú ebwó meko aké, “Muú abegé ne bṓ nkwú ápeá, akaré achyé nte menjmé ayi ala pṓ ne nkwu, ne ayi abegé ne menyéé, akaré achyé ayi ala pṓ ye ne genó.”

¹² Yé anselé nkámakpo ntó áchwṓ nnó Jṓn áwyaá ebwó manaá Eṣṣwṓ ágií ji áke, “Ménleré, ese ntó depyé nnó?”

¹³ Ashúú ebwó meko aké, “Désege f́ nka épwṓ ndere ebé éké.”

¹⁴ Bṓ bee áchwṓ gíi ntó áke, “Ne esé depyé nnó?” Agaré bwó aké, “Dényegé manwaá, ye maáma muú mechó detú, sége wyé nka utṓ nyú ne metṓ megomegṓ.”

¹⁵ Jṓn agárege mbṓ, bṓ ábṓ ágíle me *Muú yi Eṣṣwṓ akweré ji elá gefwa, eféé ebwó álu ne dembyṓ né matṓ bwṓ, ábélege uméé nnó ndṓfṓ ji ne alú Muú ayi Eṣṣwṓ akweré ji elá gefwa.

¹⁶ Jṓn ashúú ebwó ako meko aké, “Me nwyage enyú ne manaá Eṣṣwṓ mamímamí yémbṓ, muú ayi áneá geme apwṓ me achwṓ mbṓ me meso. Ne nkwané yé muú ayi ntóme manó mme nkaá manyíi unó uká bíi wó. Achwṓgé, awyage enyú ne *Mendoó Ukpea ne mewé.

¹⁷ Achwṓṓ nyé ne ékóriyá né ebwṓ wuú mánchá esa. Anerégé ashwané nye matoó alá pópó, afye esa né mmu uba abelé. Ne ukwṓṓ ebi ulaá akpane agbe né mewé ewé elá nómegé.”

¹⁸ Na ne Jṓn agaré *abya Eṣṣwṓ melóméló mbaá bṓ, ne aji bwṓ matu né gejamégé majyé amí ama chyéé bwṓ.

¹⁹ Jṓn ashulé ntó ndo mbaá Herṓd ayi alú góména, gétúgé abané Herṓdyas, mendée menjmé wuú jimṓ, ne géjámégé ubée bí ama pye.

²⁰ Herṓd aké awúu mbṓ, ama jye mbé mampye gabo, apye Jṓn afyé denṓ.

*Awyaá Jisṓs manaá Eṣṣwṓ
(Mat 3:13-17; Mak 1:9-11)*

²¹ Nsá nnó Jṓn akpé denṓ, abṓ awyage mé bṓṓ manaá Eṣṣwṓ. Bíi f́ anérége Jisṓs achwṓ ntó nnó Jṓn awyaá ji manaá Eṣṣwṓ. Aké atanegé mmu nnyi, anenemmye mfaánebuú anené.

²² Anénéégé mbṓ, *Mendoó Ukpea éshulé echwṓ ji mmye élú wyé eké gepwine. Ne meko atané mfaánebuú aké, “Jlu maá metṓ wa, metṓ egṓ me ne wṓ dṓṓ.”

*Ukwéne ante Jisṓs Kras
(Mat 1:1-17)*

²³ Gébége Jisṓs aléré mmye manlṓ utṓ bíi alu aṣme esaá meso efya. Bṓṓ ábṓ áfere nnó alu maá Josép ne Josef abṓ alu maá Heli.

²⁴ Heli abṓ alu maá Matat, Matat abṓ alu maá Levi, Levi maá Melki, Melki abṓ alu maá Jana, Jana ayi alu maá Josef.

²⁵ Josef alu maá Matatyas, Matatyas alú maá Emṓs, Emṓs maá Nahum, Nahum maá Eseli, Eseli ayi alú maá Nagay,

²⁶ Nagay alu maá Mat, Mat maá Mattatya, Mattatya maá Semen, Semen, maá Josech, Josech maá Joda,

²⁷ Joda maá Joanan, Joanan maá Resa, Resa maá Serubabel, Serubabel maá Sheltyel, Sheltyel alu maá Neri.

²⁸ Neri maá Melki, Melki maá Adi, Adi maá Kṓsam, Kṓsam maá Elmada, Elmada alu maá Ere.

²⁹ Ere maá Joshua, Joshua maá Elyssa, Elyssa maá Jorim, Jorim ayi alú maá Matat, Matat maá Levi.

³⁰ Levi maá Simyṓn, Simyṓn maá Juda, Juda maá Josef, Josef maá Jonam, Jonam yi alú maá Eliakim,

³¹ Eliakim maá Meleya, Meleya maá Menna, Menna maá Matata, Matata maá Natan, Natan alu maá Devid.

³² Devid maá Jesse, Jesse maá Obéd, Obéd maá Boas, Boas maá Salmṓn, Salmṓn alu maá Nashyṓn.

³³ Nashyṓn maá Aminadab, Aminadab maá Admin, Admin maá Ani, Ani maá Hṓsrṓn, Hṓsrṓn maá Peres, Peres alu maá Juda.

³⁴ Juda maá Jakób, Jakób maá Asek, Asek maá Abraham, Abraham maá Tera, Tera maá Náho.

³⁵ Náho alu maá Serug, Serug maá Ru, Ru maá Peleg, Peleg maá Ebe, Ebe maá Shela.

³⁶ Shela maá Kenan, Kenan maá Afasad, Afasad maá Shem, Shem maá Nowa, Nowa alu maá Lamek,

³⁷ Lamek maá Metusela, Metusela maá Enok, Enok maá Jare, Jare maá Mahalale, Mahalale alu maá Kenan.

³⁸ Kenan alu maá Enos, Enos maá Set, Set maá Adam, Adam abó alu Maá Esowó.

4

Danchomeló ammua Jisós (Mat 4:1-11; Mak 1:12-13)

¹ Ndere Jon abó áwyaá Jisós manaá Esowó né ebeé Jodan, Mendoó Ukpea egbeé Jisós metó ne épye ji afé né mashwone.

² Eba ji né usaá ndo upeá, nnó danchomeló ammua ji. Jisós abelé né mashwone wyémbó ye menyéé anyéé wó. Gébégé ndo yimbó ekwyágé mesa aló mammye ji.

³ *Danchomeló áchwó eta wuú ajó aké, “Mbógé wó olu *Maá Esowó, garé mataa áyina ábwólé ntoó bred.”

⁴ Jisós ashúú ji meko aké, “Asá mmu nwe Esowó nnó, ‘Menyéé jiji fó wó awyaá eshye mángbaré genwágé mekwaá wó.’”

⁵ Danchomeló akpá ji ákwó te mfaá melu fó ewé éngé ne aléré ji maló mme mako ne gefwa. Jisós age ájí gébé dáma.

⁶ Ne ajó ne Jisós aké, “Achyé me mme yiná meko ne nkage chyé yé waá ayi ajigé me metó. Menchyége nye wó uto ne gefwa yí gélu fá né mme yina.

⁷ Mbógé otógé mánó mbe ushu wa ne onogé me nkane Esowó, mme yiná meko abeé nyé awyé.”

⁸ Jisós ashúú ji meko aké, “Asa né mmu nwe Esowó nnó, ‘Obó manógé élé Nte wye Esowó jimbií ne okpáné wye lé ji defwe’.”

⁹ Danchomeló ama ase Jisós afé né Jerosale abelé ji né melu ewé élú tete mfaá echa upe Esowó né Jerosale ne aké ne ji, “Mbógé wó olu Maá Esowó nyó cho mme.

¹⁰ Néndé ásá né mmu nwe Esowó nnó:

‘Esowó atome nyé makiénné jíí nnó áchwó ábámé wó.’

¹¹ Ama sá nnó:

‘Agbárege nyé wó né amu bwó chánchá nnó ókagé ótó enó geká né ntaá.’”

¹² Jisós ashúú ji meko aké, “Ajó nnó:

‘Mekwaá ákpelégé fó Nte wuú Esowó mankpea ji nnó ápyé genó.’”

¹³ Danchomeló ánerégé mámua Jisós alyá ji, afé kpé.

Jisós aló utoó bií né Galilí (Mat 4:12-17; Mak 1:14-15)

¹⁴ Jisós ályágé melu ewémbó akeré meso né Galilí, ne uto Mendoó Ukpea ulú ne ji. Ngó wuú akwó né maló Galilí yimbó mako,

¹⁵ gétúgé abó álérege bóó né mmu macha mmyemenene ne bóó ako bi awuú, aféége ji.

Bóó Nasaret abya Jisós (Mat 13:53-58; Mak 6:1-6)

¹⁶ Né gébé gefó Jisós afé ntó né Nasaret mbaá yi áwéé ji. Bií uwyaá bwó úkwónégé afé mmu echa mmyemenene ndere gepó jíí gélu mé. Éké éwyáge akwilé ka mankwuú nwe Esowó.

¹⁷ Achyé ji nwe yi Asaya *Muú Ekpávé Esowó ásamé. Anené ji, ape melu fó né mmu, akú melu ewémbó éké:

¹⁸ “Mendoó Ata Esowó elú ne me, gétúgé abó alyá me nnó ngaré abya Esowó melóméló mbaá bóó gekpo.

Ama tó me nnó ngare mekomejóó Esowó mbaá bóó bí ákpené denéré bee nnó ebwó átánege nye

ne mangaré mbaá bóó ame nónómé nnó ebwó ámage ló nyé mangé,

átó me ntó nnó mféré ntó abi álú né efwyale,

¹⁹ ne mangaré nnó gébé gékwóné eyígé Atá ápóoge nyé bóó bií.”

²⁰ Jisós ajógé nwe yimbó, akweré, ashúú etá mémbelé, ajwólé ka. Bóó ako né mmu echa mmyemenene átó ji ame mmye.

²¹ Aló mangaré ebwó aké, “Mekomejóó yi déwuú fina né mmu nwe Esowó alu wawálé.”

²² Bóó áwúgé dengare mejóó melóméló ewé ajóó, matóó ágó bwó dóó. Akamé nnó alu cho ne ákwéne dembyó aké, “Pó maá Josef na?”

23 Jis̄s aké ne ebwó, “Ela gachyé enyú déto me maka mmye nnó, ‘Mémppyé mamée, poó gemε jyé, ufélekpá ebí ólerege né Kapan̄m, léré úbí ntó fá né melo wyé.’ ”

24 Jis̄s ama jóó ne ebwó aké, “Ngarege enyú wáwálé nnó b̄s̄ ekpávε Es̄w̄w̄ apó ne énoógé né melo bwó”.

25 Ama ηm̄ere aké, “Wuúge gébége Elija álú Muú Ekpávε Es̄w̄w̄, Es̄w̄w̄ apyε mekwyé abelé né áηm̄é áléε ne geba ne mesa akwé maló mako. Dekaa ntó nnó gejamégé akwí andée álú nyá né gébé eyigémb̄ fá meló Is̄reli,

26 Es̄w̄w̄ áto f̄s̄ *Elija nnó ájyε apó af̄ wó. Ató lé ji mbaá mekwí mendée yi ajwólege né Sarifat né gebagé mewaá Sid̄n ne apóó ji.

27 Gébége *Elishya alú *Muú Ekpávε Es̄w̄w̄ gefóó genó eyigémb̄ gépye ntó. Né mme Is̄reli, gejamégé b̄s̄ ab̄s̄ ámeé ubá ne Elishya apóó yé muú bwó ama wó. Apóó élé *Naman ayi alú lé muú Siriya.”

28 B̄s̄ bí alú né mmu Echa Mmyemenene awuúge dep̄ eti, nchye anwyóné ebwó,

29 ákwilé ka, ágbare Jis̄s, ája ji afé nnó ámmú ji akwé né nteé géηk̄o. Ab̄s̄ átené melo bwó né mfaa mekwε, egbe ema eb̄o élú nteé géηk̄o.

30 Ndere ájyε ne ji abwalé mmye akoó kóoge metóó metóó bwó afé egbé wuú.

Jis̄s apyε mende ayi awya meló nchye atóó
(Mak 1:21-28)

31 Jis̄s ashulé afé né Kapan̄m, melo kpaá ewú né gebagé mewaá Galilií, ne yéndé bií uwyaá b̄s̄ Jus ukwónégé, alerege ebwó mekomejóó Es̄w̄w̄.

32 Ebwó ála mano mekpo fuú, né gefóó eyigé ji álerege gétúgé ajóge ne uto.

33 Mende f̄s̄ ab̄s̄ alu éféé né Echa Mmyemenene ayi meló achyége efwyale. Ewyá wó, aló mánkalé ne eshye aké,

34 “E é Jis̄s ayi Nasaret, ókelege mampye esé ndé? Óchwó manii esé mbwε? Nkage w̄o, ólu Muú Ukpea ayi atané mbaá Es̄w̄w̄.”

35 Jis̄s anyá meló nchye yimb̄o aké, “Kwéné mejóó, táné ji mmye.” Meló nchye apyε mende yimb̄o akwé né mbe ushu b̄s̄, ne atané ji mmye. Yémb̄o achwu ji wó.

36 B̄s̄ ako ágégé gefóó yina ala mano mekpo fuú ne ágige ate aké, “Mekomejóó Jis̄s alu mb̄o nnó? Awya uto mányá áló nchye átáné b̄s̄ mmye.”

37 Ngó Jis̄s akwó maló mako né gebagé mewaá eyigémb̄o.

Jis̄s apyε gejamégé b̄s̄ mamée átoó
(Mat 8:14-17; Mak 1:29-34)

38 Jis̄s ályágé echa mmyemenene, afé gepúgé Símun. Eféé mmá mendée Simun amee njaja gefwine. B̄s̄ bí álú mmu gepu áke né Jis̄s: Ata pye ji atóó.

39 Ajóge mb̄o, Jis̄s akwilé ajyε tene ji né nékuú né mmye né mbaá yi abelé. Anyá dámáa gefwine gebyé ji mmye ne mendée yimb̄o akwilé ka achyé ebwó menyéé.

40 Nkwale aké akwonege b̄s̄ bí áwya b̄s̄ bi ámeé ufóó mameé né upú bwó áchwó ne ebwó mbaá Jis̄s. Ji ata bwó amu mmye, ebwó ako átoó.

41 Yémb̄o gejamégé b̄s̄ ab̄s̄ álú ab̄s̄ áló nchye áchyége bwó efwyale. Gébége áló nchye bimb̄o átanégé ebwó né mmye, ab̄s̄ ákálege áke, “Jis̄s, ólu Maá Es̄w̄w̄.” Jis̄s anyá ab̄s̄ nnó ákwéné mejóó, akámé f̄s̄ ab̄s̄ ájóó mejóó wó néndé ákaá nnó alu *Muú yi Es̄w̄w̄ akweré ji elá gefwa.

Jis̄s agarege meko mejóó Es̄w̄w̄ né mmu macha mmyemenene
(Mak 1:35-39)

42 Bií ujjágé alyá afé né melu éwé b̄s̄ alá pó wyéé. Aké ajyε mb̄o, b̄s̄ ála meso mákélégé ji ne áge ji wó. Gébége ágené ji alu mé téné manjye. Eféé ne ánené ji mmye nnó ajwólé éféé ne ebwó

43 Ashya aké ne ebwó, “Mbó ntó manjye né maló ayichá mangaré abya melóméló ayi agarege ndere gefwage Es̄w̄w̄ gélú. Es̄w̄w̄ ató me fá mme yina gétú eyigémb̄o.”

44 Ajóge mb̄o ne ji alyá ájyε melo Nasaret meko, mángarége abya yimb̄o né mmu macha mmyemenene Judiya.

5

Jis̄s akú baá utóó bií ani abi mbe
(Mat 4:18-22; Mak 1:16-20)

1 Bií f̄s̄ Jis̄s ab̄s̄ átené né mapeá géntoógé mewaá Genesaret. B̄s̄ áchwó n̄o ji mme, áηm̄erege ji ákélege manwú meko mejóó Es̄w̄w̄.

² Agé mákpée ápeá né mapea géntoógé mewaaá ne ambóó mákpée átané ájye shwóne utófu bwó.

³ Ajye kpe né ekpée éma éwé Simun, ne ajóó ne ji aké, “Até ekpée éjyé dachyé ne nnyi. Até Jisós ajwólé mmu ekpée, bóó ála mbale nnyi, Jisós aló yé manleregé bwó.”

⁴ Anérégé mánleré, aké ne Simun, “Té ekpée éjyé mbaá yi nnyi négomé ne wó ne bóó byé ñmége utófu nyú manwá meshuú.”

⁵ Simun ashúú ji meko aké, “Ata dépye utóó ne utuú kpaá ye genó déwa wó. Yémbó, ndere wó ne ójóó mmage njyé mua.”

⁶ Ebwó áfé, áñme utófu bwó, meshuú ése gejamé te utófu úke úgyalé.

⁷ Epwógé ebwó, áfu amu nnó ate ajeé abi alú mmu ékpe ewé fó áchwó poó bwó. Achwógé áferé gejamégé meshuú, áfyé makpée bwó apea ágbeé te ákélege mánke.

⁸ Simun ayi akúú ji ntó nnó Pita agégé genó eyi gepye mbó, ajye tó manó mme mbe ushu Jisós aké, “Atá kwilé lyá me, néndé nlu mémpyee ubeé.”

⁹ Abó ajóge mbó gétúgé ji ne bóó bíí ágéné gejamégé meshuú eyí ebwó áwané, éfó ékwó bwó matóó.

¹⁰ Ajeé bíí Jemsi ne Jón abi alú baá Sebēdee ála ntó mano makpo fuú. Ne Jisós ajóó ne Simun aké, “Ófógé, nana ólo nyé manywérége lé bóó.”

¹¹ Ebwó áwúgé mbó ája mákpée bwó ákwó mewaaá, ályá yendégenó ne ákwólé ji.

Jisós apye muú ubá atóó
(Mat 8:1-4; Mak 1:40-45)

¹² Né gébé gefó Jisós abó álu né meló kpaá fó ne muú fó álu wyé ayi amée *ubá. Agégé Jisós ajye tó mánó mme, akpá ji geká aké, “Ata mbóge ókelege, pye me nkpea.”

¹³ Jisós anyaaá ebwó wuú ata ji aké, “Nkelege, kpea.” Wyé ndere ájóó mbó ubá bimbó úbyé

¹⁴ Jisós aké né ji ekagé ógáre muú fó, “Chó léré lé mmye jyé mbaá mémpyee upe Esówa, chyé ntó genó eyige ápye gepere ndere Mosis abó ájóó nnó muú amegé ubá atóógé áchyége, mampye bóó ákaá nnó ótoó.”

¹⁵ Yé élé Jisós áfyé ji ebé, mende yina agaré abya wuú mme meko kpaá gejamégé bóó

gechwó chóme mbaá Jisós, manwú nkane alérege ne nnó apye ntó abi ámeé átoó.

¹⁶ Yémbó Jisós ályá ebwó né mboó gébé manjye némmye né melu ewé bóó alá pó wyé.

Jisós apye muú úchánchi átoó
(Mat 9:1-8; Mak 2:1-12)

¹⁷ Né bíí fó Jisós abó alerege bóó, Até Esówa áchyége ji uto ne ji apye bóó mamée átóogé. Bóó bí ákúú bwó Farasi ne Anleré mabe Esówa alú wyé, ne abó átané né maló Galilíí mako ne Judiya chóncho ne Jerosale.

¹⁸ Bóó fó akpá muú úchánchi né uló. Abó áchwó nnó akpe mmu gepú ne ábélé ji mbe ushu Jisós.

¹⁹ Yémbó áge meti mankpe ne ji wó, gétúgé bóó ájamé dóó, kpaá áñmérege ate. Éféé ne ákwómé mfaá nchwu, * ábeá mekpo ñkó, áshulé mende yimbó né uló né mbe ushu Jisós.

²⁰ Jisós agégé nnó bóó bimbó áfyéé matóó ne ji áké ne mende úchánchi yimbó, “Mejeé wa ájiiinte gabo wyéé.”

²¹ Anleré mabé Esówa fó, ne abi akúú bwó Farasi áñménege ne matóó usóó áke, “Mende yina áferé nnó álu waá. Akélege mamée mmye ne Esówa? Elé Esówa mbíí ne akage jinte gabo muú.”

²² Jisós akaá ula bí ebwó áñménege ne ágií ebwó áké, “Ulannó enyú déwya gefóge uféré bimbó né matóó nyú?”

²³ Ndé gelu pere manjóó, ‘Nnó ájiiinte gabo wyé’, waá manjóó nnó, ‘Kwile téné ke?’

²⁴ Nkelege mámpye enyú dékaá nnó *Maá Nte Mekwaá awyaá uto fa mme manjinte gabo mekwaá.” Ajóge mbó, akúú mende úchánchi yimbó aké, “Kwile téné. Kpá uló byéé, chó mmu.”

²⁵ Akwilé téné mbe ushu bóó, akpá uló bíí awulé né gepú jíí aféége Esówa.

²⁶ Bóó ako ágége ewe epye na, éfó ékwó bwó matóó dóó. Ala mano mekpo fuú ne áféége Esówa áké, “Dégé ufóó unó fina.”

Jisós akú Lévi ndere maá utóó wuú
(Mat 9:9-13; Mak 2:13-17)

²⁷ Jisós ályá éféé manjye dafye, gébége ajye agé mende fó ayi ákúú ji Lévi; ménselé

* **5:19** Elú wáwálé nnó: Gepú eyigémbó gepófó gepúgé nchwu. Upú bí bóó Isrelíí áténége mfaá alu dede, muú akaáge jwóle wyé nkane agbá. Mbaá yifo ákwérege ne mataá, ne ákáge fére ala fuú.

ηκάμακπο, ajwólé melú utóó wuú. Jisós akuú ji aké, “Kwólé me.”

²⁸ Ajógé mbò Lévi alyá yéndégenó, akwilé ka alo mankwólé ji.

²⁹ Èké éwyage Lévi akuú gekpékpé gé epaá né gepú jíí nnó ebwó ne Jisós ábé mmu nechóchó. Gejame ánselé ηκάμακπο ne bós bífó abi bós Jus áselé ndere bò ápó mpa, ebwó ako abó ányéé menyéé ne Jisós.

³⁰ Bós Farasi ne Anleré mabé Èsòwò abifó ágége mbò, álo mánmené aké ne baá utóó Jisós, “Ulannó enyú dényε menyéé ne ánselé ηκάμακπο ne bós ubeé.”

³¹ Jisós ató ebwó neka aké, “Bós abi alá meé, ákélégé fó muú uka, élé abi ámeé ne ákélege.”

³² Ne me nchwó fó fa mme mánkú bós abi álu cho ne Èsòwò wó, nchwó lé mánku bós abi ápyéé ubeé nnó ákwòre matóó bwó.”

*Nkwé manlya menyéé kpékpé
(Mat 9:14-17; Mak 2:18-22)*

³³ Ama gii Jisós nkwé yina nnó, “Baá utóó Jón ályage *menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgé depòré Èsòwò. Baá utóó bós Farasi ápyε ntó wyémbò ne abyéé ápyé fó mbò. Èbwó ákéne ányé, ányúu.”

³⁴ Jisós ashúú ebwó meko aké, “Nnó bós ájyegé epaá neba muú akage pyéé ajeé menò neba ályage menyéé kpékpé ayi menò neba alú ne ebwó?”

³⁵ Yémbò gébé gebéé nyε eyígé menò neba alá bεé nyé sé ne ebwó, éféé ne ályáge nyé menyéé kpékpé né mboó gébé gétúgé depòré Èsòwò.”

³⁶ Ama tó neka eníne fó aké, “Èlómé fó nnó muú ágyá ndeé meke ákwómé ndeé eyi gekwéne. Apyé gé mbò achóó ndeé yi meke, ne nkwómé yimbò ábálé ne gekwénege ndeé.

³⁷ Èlómé fó ntó nnó muú ákpa mmóó make, áfáné mmu ukwéne unó mmóó ebi akwyéé ne mekò menya. † Mbògé apyégé mbò gébé gé mmóó mí make maké mabéne unó mmóó bimbò úfúle nyé, mmóó magbélé gé nyé mme ne unó mmóó uchó gé nyε ntó.

³⁸ Muú abó mamfyé mmóó make yéndégébé mmu unó mmóó ebi uke.

† 5:37 Èlú wáwálé nnó: Èpófó ushwò, élé uba mekòmenya.

³⁹ Èpó kòkòge nnó muú yi abeá mé mányú akí mmóó ámá ákwóré ányúgé mpwa mmóó. Akélege wyé akí mmóó.”

6

*Nkwé ayi bíi uwyaá bós Jus
(Mat 12:1-8; Mak 2:23-28)*

¹ Né bíi uwyaá bós Jus fò, Jisós ne baá utóó bíi ákòoge né mekóó gefógé nchi fò eyi ákuú nnó wid. Baá utóó bíi álo mánkógé ulònchi fó alálege ányéé.

² Bós Farasi ágé gé mbò agii aké, “Ulannó enyú dépyéé genó eyígé ebé ela ékamé nnó muú apyε bíi uwyaá wó?”

³ Jisós agii ebwó awuú nkwé aké, “Enyú délú danjòó né mmu ηwe Èsòwò ndere mfwa Devid ápyé nyá gébé gé mesa ámmye ji ne bós bíi wó?”

⁴ Akpε mmu εcha upε Èsòwò ábó menyéé yi ábó áchyé mbaá Èsòwò, ányé ne áchyé ntó bós bíi wó? Ebé ejóó nyá nnó muú ányé gé fò menyéé yimbò, ékosé mémpyé upε Èsòwò.”

⁵ Jisós ama jóó ne bwó aké, “Èle *Maá Nte Mekwaá ne akáge gáre genó yí muú ábós mampyε né bíi uwyaá.”

*Jisós apyε mende yi ebwò εgboó ji atóó
(Mat 12:9-14; Mak 3:1-6)*

⁶ Bíi uwyaá ebifó úkwónégé, Jisós ajyε kpé mmu εcha mmyemenene, alo mánlérégé bós. Mende fò abó alú eféé, ayi ebwònyε wuú εgboó.

⁷ *Anleré mabé Èsòwò ne bós Farasi ábó ábáme Jisós nnó ámá ji mechó mmyε. Apéle ji dome mangε nnó apyε nyε mende yimbò atóó né bíi uwyaá bwó ne ájòó nnó ákwé ebé.

⁸ Yémbò Jisós akaá genó eyígé ebwó áférege aké ne mende yimbò, “Kwilé chwó téné mbe ushu bwó.” Ne akwilé achwò téné eféé.

⁹ Mende yimbò áténégé eféé, Jisós agii ebwó aké, “Èbé εsé eké depyε ndé né bíi uwyaá? Èke dépyε galógáló wá gabo-gabo? Mampyε mekwaá apó wá mánlyaá ji agbó?”

¹⁰ Apε ebwó bós ne álé jóó ne mende yimbò aké, “Nyaá ebwò wyε.” Téneténe mende yimbò anyágé, ebwò wuú etóó.

11 Εwένα επwα εbwό amu, matóó ásó εbwό ájye chó mánsó mala nnó áwá Jisós.

*Jisós ajya áhgbá bíí áfyáneápeá
(Mat 10:1-4; Mak 3:13-19)*

12 Né gébé eyígémbó, Jisós alyá meló akwó mékwé fó mánemmye mbaá Εσωω ne ala ewú anenemmye utuú uko.

13 Gébé gé bíí úkaá, akú baá utóó bíí; áchwó gé ajya áfyáneápeá abi akúu εbwό nnó áhgbá.

14 Abi ájya élé Simun ayi ákuú ntó nnó Pita ne Andru menmó Simun. Abifó álú Jemsi ne Jón, Filip ne Batolomyo.

15 Matyo ne Tómasi, Jemsi maá Alfós, Simun ayi ákuú ji muú ukó gé.

16 Judas ayi maá Jemsi, ne Judas Iscarot ayi né meso gébé áchyé Jisós manjkwaá.

*Jisós alerege, agarege mekomejóó Εσωω
ne apye bóó mamée átóoge
(Mat 4:23-25)*

17 Anéré gé manjya εbwό alo mánshulé mekwé. Ashulé akwya né mbaá ayi alú dede, ne gejamé gé bóó gébó géchomé éféé. Abó átané maló mako ayi Judiya ne Jerosale ne maló Tiya ne Sidón ayi álú mbále ebeé mega.

18 Abó áchwó mánwú nkane Jisós álerege ne nnó ápye mamée bwó ábyé. Bóó bí áló nchye áchyé ge εbwό efwyale áchwó ntó, ne Jisós apye εbwό átoó.

19 Wyémbó ne gejamé gé bóó genméregé ate manjye tá Jisós gétú gé uto bí útánege ji menyamyé úpyé bóó mamée ako átóoge.

*Jisós alerege mejé ewé wáwá lé
(Mat 5:2-12)*

20 Né gébé gefó Jisós ape baá utóó bíí dómeé aké:

“Méjé élú ne enyú bí delú gekpo, néndé *Gefwa eyigé Εσωω ágbárege gelú eyigé nyú.

21 Méjé élú ne enyú bí mesa ámyé nyú nana, denyé nyé menyéé degbeé.

Méjé élú ne enyú bí delíle mbó náná, enyú dejwane nyé.

22 “Méjé elu ne enyú mbógé dekwólege Maá Nte Mekwaá, ne bóó aké ápáa enyú, áfwéne enyú, áshye nyú ne ákuú nyú mabo mabomabo.

23 Bége ne nechóchó gébé gé gefóó genó eyigé ná gépyegé, gétú gé Εσωω akwyé mé

gekprékpé gé nsá nyú alu né mfaánebuú. Kaáge nnó wyémbó ne ukwéne ante bóó bína áfwyalé nyá ukwéne bóó ekpávέ Εσωω.

24 “Yémbó utónkwa úlú ne enyú bí delú mbó né gefwa nana, néndé débó mé nsá nyú.

25 Utónkwa úlú ne enyú bí dényéé dégbéege náná, néndé debeé nyé mesa.

Utónkwa úlú ne enyú bí déjwáne náná, néndé delíle nyé né masómé.

26 “Utónkwa úlú ne enyú gébé gé bóó ako aké áféége enyú, wyémbó ntó ne ante bwó abi mbe ábó ápye ne bóó ekpávέ Εσωω abi gebyó.

*Bó gejeé ne bóó mawámé
(Mat 5:38-48; 7:12a)*

27 “Yémbó enyú bí déwúu mekomejóó wa ngarege enyú nnó, bó gé gejeé ne bóó mawámé nyú, pyége galógáló ne bóó bí ápáa enyú.

28 Yéndégébé bóó álweré gé enyú, négemmye nnó Εσωω agé εbwό meshwe ájé bwó, máge dénénemmye mbaá Εσωω gétú gé bóó bí áshyé enyú.

*Jisós alerege nnó ékagé muú ashuí gabo
mfad gabo*

(Mat 5:38-42)

29 Mbógé muú adogé wó neka né etá éma, bwólé ewé fó ntó ádo. Mbógé ófyegé bó nkú apeá né mmye ne muú afóó gé ayi mfaá, kpe chyé ji ayi nteé.

30 Muú akógé wó genó, chyéé ji. Afóó gé genó jye, ósege sé géjí.

31 Pyé gé etá bóó wyé genó eyigé dekélege nnó ápye eta nyú.

32 “Mbógé enyú degboó lé ne bóó abi ágboó ne enyú ndé nsá ayi enyú debóó? Ye bóó abi ápyéé gabo, ágboó ne bóó bí ágboó ne εbwό.

33 Ne mbógé enyú depye élé galógáló ne bóó bí apyé galógáló ne enyú nsá nyú alu éfó? Yé bóó abi ápyéé gabo, mbóntó ne apyéé.

34 Mbógé depwóle unó mbaá bóó bí dékaá nnó áshúuge nyé eta enyú galógáló yi enyú depye alé? Abi deké álú bóó ubeé ápye ntó gefóó gé má. Yéndémuú apwóle genó etá mejíi wúu, akaáge nnó ashuge nyé geko.

³⁵ Genó eyigé débóó mampye gélú nnó gbógé ne bóó mawámé enyú ne pyége galógáló ne ebwó, depwóge ebwó epwó, dégigé nnó áshuú. Debóó nyé gekpékpéégé nsá ne debéé nye baá Anyátá Eṣṣwá. Néndé alome ne bóó ubée ne abi alá támégé ji.

³⁶ Gége bóó meshwe wyé ndere Nte nyú Eṣṣwá agéne nyú meshwe.

Dépagé mpa bóó ne metóó usóó
(Mat 7:1-5)

³⁷ “Dépagé mpa muú ne ufyá ékagé Eṣṣwá ápá ntó awu nyú mbó. Déchóge muú mabo nnó apye ubée ékagé Eṣṣwá áchó ntó ami nyú. Jííge nte gabo ayi bóó ápyé eta nyú nnó Eṣṣwá ajíí ntó nte gabo awu nyú.

³⁸ Chyége bóó genó eyigé ebwó akélege, Eṣṣwá achyége nye ntó enyú. Yéndégébé aké achyége, amége chánchá, akwyége aṣṣerege nnó gégbéé gégbélége mme. Gefóó eyigé démége genó déchyége muú, mbóntó ne ámége nye áchyéé enyú.”

³⁹ Jisṣs ama tó ebwó neka nnó, “Eṣṣfó kókóge nnó muú amé nónómé ájáa nte ayifo meti. Mbóge apyéégé mbó, ebwó ako ákwéne mmu gepyéé.

⁴⁰ Kaáge nnó maá ḡwe akaágé fó ḡwe ápwó menleré wuú. Yémbó, gébége aneregé mángíí ḡwe, abéé nyé ntó ndere ménleré wuú.

⁴¹ Ulannó óchérege ekéké gabo ayi alu eke maá gejwaá né dambóónnyi nte menímé wyé óla ófyéé mekpo né gabo ayi alu eke mekwókwó né dambóónnyi awyε wó mbóó?

⁴² Epyembó nnó ne ójóó ne menímé wyé nnó, “Té mmye we mfére wó gejwaá né dambóónnyi ayi óla kaágé nnó mekwókwó elú né dambóónnyi wyé.’ Wó muú dembwólé bó mbe féré ntó mekwókwó ewé elú wó né dambóónnyi, ne ókaá nkane óférége ekéké gejwaá eyigé lú menímé wye né dambóónnyi.”

Genó ne umpomé bíí
(Mat 7:15-20; 12:33-35)

⁴³ Jisṣs ama jóó aké, “Genó yí gelógeló géwómé fó umpomé uboubo ne eyí gebo-gebo ntó géwómé fó umpomé ulóóló.

⁴⁴ Yéndémuú akaágé genó né umpóme bí géjí géwóme, muú ajye fó ákyé genchógélé eyigé mbó mfaá genchógélé denywóné. Muú ajye fó né nepe ákyé éké.

⁴⁵ Muú melóméló ájóge depó delódeló eti delú ji né metóó, muú mebomebo ájóge depó debodebo eti delú ji metóó. Ná ne elú gétúgé genó eyi gélú muú né metóó géjí ne gétánege ji meno.”

Ufóó ántene upú áped
(Mat 7:24-27)

⁴⁶ Jisṣs ama gíí aké, “Ulannó enyú dekuú me Ata Ata! ne dela dépyé genó eyigé me njóóge.

⁴⁷ Muú yi achwó awúu mekomejóó wa ne ajyégé ápyéé ndere ájóó,

⁴⁸ muú yimbó alu eké mende yi álóó mantené gepú jíí, ne abó mbe achó mme, afyé mataá chánchá ne ale téné géjí. Meso gébé geneágé nnyi géchwóge mammu géjí yémbó genyigé fó gétúgé áténé géjí chánchá.

⁴⁹ Yémbó muú yi awuú mekomejóó wa ne alá pyéé ndere akélege alu eké muú ayi atené gepú jíí né nébóme eniné alá cho afyé mataá wó. Meso gébé nnyi negbeégé né mmu gepú eyigémbó gékwé mme gbang.”

7

Jisṣs apye maá defwé muú kpaá bóó bee Rom atóó
(Mat 8:5-13)

¹ Jisṣs aneré manlérége bóó unó bimbó ne atané afé né meló Kapanóm.

² Muú kpaá bóó bee *Rom fó abó alu né meló wémbó ne abó awya maá defwé ayi agbo ne ji dóó. Maá defwé yimbó akwé nemé ala mangbómangbó

³ Mende yimbó awúgé abya Jisṣs, ató ákpakpa bóó Jus nnó ájyé ákuú ji áchwó ápyéé maá defwé wuú átoó.

⁴ Ajyége, ágé Jisṣs ákwé ji uká aké, “Atá chó poó muú kpaá yimbó. Alu muú yi ókage *póó ji.

⁵ Agboó ne esé bóó Jus dóó te atené esé echa mmyemenene.”

⁶ Ebwó ájóge mbó Jisṣs afé ne ebwó. Ndere álé kwókwólé ne dachi muú kpaá yimbó, ató ajeé bíí bichá ájyége átuú ne Jisṣs aké, “Muú kpaá aké dégaré wó nnó, ‘Ata, ówage mmye jyé detú mánkwané gepú ya, nfu yéé muú fó ayi ókpéne gepú eyá wó.’

⁷ Gé ula úbí jimbóó alá chwó báne wó wó. ‘Wó jóó lé genó, ne maá defwé wuú átoó.’

⁸ Elé mentó nwya bɔ́ kpakpa né mbe, abi me nwuu ne ebwɔ́. Aǝǝǝ́ ne me nnó, 'Mpye genó eyi', mpye. Ne nwya ntó bɔ́ bee abi áwúu ne me. Yé ayi ndé ne njɔ́ge ne ji nnó, 'Chó fa ayye, njɔ́ge ne ayimbo nnó chwó we, achwó.' Ne njɔ́ge ntó ne maá defwé wa nnó pye eyi, apyee géji."

⁹ Jisɔs awúge mbo, akwé dembyó, abwɔ́le ushu mbaá ekwó bɔ́ bi ákwɔ́lege ji aké, "Ngarege nyú nnó me nlú danǝ́ muú yi áfyee metɔ́ ne me na, yee ébélé né Israeli."

¹⁰ Ajeé muú kpaá yimbo abi ji atámé, aké akerege meso mmú gepú ágé nnó maá defwé mende yimbo atoó.

Jisɔs ape maá mekwi mendée né negbo

¹¹ Mechó ewémbo ékóge, Jisɔs ne baá utó bií áló mánjye né melo ewé ákúu Nen. Ne gejamége bɔ́ ntó abó akwólege ji.

¹² Afé, aké ákwónene mekpó meti, ágé ndere bɔ́ fɔ́ ákpané mewu muú ájyé níi. Mende yi agboó mbo, mmá wuu abó abyé lé ji mbií. Ne mmá yimbo alu mekwi mendée. Ndere ebwɔ́ ayye mbo, gejamége bɔ́ né melo ewémbo ákwɔ́lege mekwí mendée yimbo.

¹³ Atá Jisɔs agégé mendée yimbo meshwe akwó ji metɔ́ te aǝǝ́ ne ji ake, mma "ǝligé se."

¹⁴ Aǝǝ́ mbo, ayme uká afé mbe, atágé uló, bɔ́ abi ákpané genkwóge muú eyigémbo átene. Jisɔs aké, "Gesagé muú ngaré wó nnó kwilé ka."

¹⁵ Mende yi agboó mbo, akwilé ka aló manǝǝ́ mejɔ́. Jisɔs agbaré ji achyé mbaá mma wuu.

¹⁶ Bɔ́ ako agégé na, efó ékwó bwó matɔ́. Aló manféé Esɔwɔ́ aké, "Gekpékpégé *Muú Ekpávé Esɔwɔ́ achwó mámbé ne esé. Esɔwɔ́ achwó pɔ́ bɔ́ bií."

¹⁷ Abya mechó ewé Jisɔs apyé na afé né maló bɔ́ Jus mako ne máta maló ayifɔ́.

Bɔ́ dentɔ́ Jɔn menwyaá bɔ́ manáá Esɔwɔ́ (Mat 11:2-19)

¹⁸ Baá utó Jɔn ntó áwuu depɔ́ etiré na deko ne ále garé ji.

¹⁹ Agarégé mbo, Jɔn aferé ebwɔ́ makpó apeá ató mbaá Atá Jisɔs nnó ájyé gíi ji nnó, "ǝlu *Ménkwálé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?"

²⁰ Aǝǝ́ge ágé Jisɔs aké, "*Jɔn menwyaá bɔ́ manáá Esɔwɔ́ ató esé né eta wyé nnó

déchwó dégíi wɔ́ nnó, 'ǝlu Ménkwálé Gewu ayi abó alú manchwó wá esé dégilé ayichá?' "

²¹ Wyé né gébé eyigémbo, Jisɔs abó apóge bɔ́ mamée mámpyé mamée bwó ábyé. Aferege ntó áló nchye abi áchyege bɔ́ efwyale ne apye bɔ́ ame nónómé ágéne.

²² Efé ne ashuu baá dentɔ́ bimbo meko aké, "Choge dégare Jɔn unó bi enyú déwuu bɔ́ áǝge ne ebi enyú ambɔ́ dékpané ame dégene. Bɔ́ ame nónómé ágéne, ubwéré ukwilé úkéne, bɔ́ abi ámeé ubá átoó, bɔ́ matu gbé gbé áló manwúge, abi ágboó ápee, ne ubyá bɔ́ úwú abya melóméló.

²³ Metɔ́ megamegɔ́ ébé ne muú yi alá pɔ́ ne dembyó né metɔ́ gétú yá."

²⁴ Baá dentɔ́ Jɔn ákerégé meso, Jisɔs aló mángare bɔ́ depɔ́ tiré Jɔn, ake, "Tégé gébége enyú déjye nya né mashwone, defe mange ndé gefágé muú? Déjye gé le muú ayi alú eké mancha ami afofo akpáne átene egbe ewe ne ewe?"

²⁵ Mbóge mbo fɔ́ wó, deféré nnó deyyé gé ndé gefɔ́ge muú? Défé manjye ge muú ayi afye mandee malómáló yendégébé ápyé gesa? Bɔ́ bi áfyé mandee malómáló ne ányee genwá, ájwólege né dachi afwa.

²⁶ Garege me, enyú défé yé éwú mánjye gé waá? Elé muú ekpávé Esɔwɔ́? Eh, gé muú yi enyú dégené mbo. Ngare enyú wáwálé nnó ajeá geme apwɔ́ yéndémuú ekpávé Esɔwɔ́.

²⁷ Elé Jɔn yina ne abó ásamé gétú jíi nnó Esɔwɔ́ aké, 'Wuúge, ntome nyé muú dentɔ́ wa ayi abó nyé mbe ne wɔ́ manchwɔ́ kwyé meti wye ne ɔchwóge.'

²⁸ Jisɔs ama jɔ́ aké, Jɔn ajeá geme apwɔ́ yéndémuú yi mendée ábyené ji fá mme. Yémbo Jɔn agé lé *ugéné ámé, ne muú ayi mejé gefwage Esɔwɔ́ ébɔ́ ne ji, ye alu kɔ́ apwɔ́ ji Jɔn."

²⁹ Bɔ́ áwúge mechó ewená ákamé nnó, depɔ́ tiré Esɔwɔ́ abó akwyé na delú cho, gejamége bɔ́ bina abifɔ́ alu anselé nkámakpo. Akamé wyémbo, gétúge ábɔ́ ákamé depɔ́ tiré Jɔn aǝǝ́, ne alé wyaá ebwɔ́ manáá Esɔwɔ́.

³⁰ Yémbo bɔ́ Farasi ne Anleré mabé Esɔwɔ́ né matɔ́ bwó áma áshyá wyé shyá depɔ́ tiré Esɔwɔ́ akwye. Ebwɔ́ áshya mbo, élé ábɔ́ áshyá ntó nnó Jɔn awyágé fɔ́ ebwɔ́ manáá Esɔwɔ́.

31 Jis̄s awyágé agií gemε jii aké, “Mmεge na b̄s̄ njye enina ne ndé? Alú mb̄s̄ nnó?”

32 Agigé mb̄s̄ aké, álú eké ambáné bi álú né met̄s̄ melo ápyε metu, ákuú áte, aké:

‘Esé dékwe enyú ubeé neba nnó débé, déshya mambé,
Esé dékwa makwaá negbo nnó deli déshya manlí.’

33 Wyémb̄s̄ ne enyú depye ntó. J̄on men-wyaá b̄s̄ manaá Es̄w̄o, abó achw̄o ajw̄alé mesa, anyuú mm̄s̄ w̄o, ne deshyε ji deké, ‘Awyaá meló nchye.’

34 Me *Maá Nte Mekwaá nchw̄o nnye menyéé, nnyu mm̄s̄ deshyε me ntó deké, ‘Nlú muú gen̄o ne menyúu mm̄s̄, ne dékií me deké me nlu mejeé ánselé nkámakpo ne “B̄s̄ ubeé”.’

35 Yémb̄s̄ ákaágé nnó denjaré Es̄w̄o etiré muú awyaá delu cho né unó ul̄s̄l̄s̄ ebi ji ápyéé.”

Jis̄s alu mmu gepúgé Simun muú Farasi ne mendée yi achw̄o nnó apóó ji élé apyé gabo

36 Né gébé gef̄o muú Farasi akuú Jis̄s nnó ajye ányé menyéé né gepú jii. Jis̄s akamé ajye nyé menyéé ne ji.

37 Mendée f̄o abó alu né melo wémb̄s̄, b̄s̄ akií ji gétúgé ányéé eno. Awúgé nnó Jis̄s anyéé menyéé né gepúgé mende Farasi, abó maá ekpómé laménda afé ne ji eféé.

38 Akpégé mmu gepú atené né nénkúné mmye Jis̄s, mmyé égb̄o ji, aló manli, mánsé áshúlege áchyéεge né uká Jis̄s. Eféé ne amóó mekpo mme atile uká Jis̄s ne méjwé wuú, anywalé ubí ne alé awaá laménda yimb̄s̄ wyé.

39 Mende Farasi ayi akuú Jis̄s né gepú jii, agégé mb̄s̄, aj̄s̄ né met̄s̄ wuú aké, “Mb̄s̄gé Jis̄s abó abé *Muú Ekpávé Es̄w̄o wáwálé mb̄s̄ abó akaá gef̄ogé mendée yi atáa mb̄s̄ ji nnó alu mendée eno.”

40 Ténéténé Jis̄s akuú mende Farasi yimb̄s̄ aké, “Simun nwyá mechó mangaré w̄o.” Aké “E é” “Ménleré” “gáré me.”

41 Eféé Jis̄s aló mangaré abya nnó, “Gébé gef̄o nyá mende f̄o apw̄o b̄s̄ ápeá nk̄a. Apw̄o ama uba nk̄a útá, ayif̄o mboó géba.

42 Aka mánsε nk̄a jii meti ép̄o, agegé nnó ujw̄s̄ bi na úpw̄o ebw̄o mankw̄o, ajinte ebw̄o ako. Jis̄s agárégé mb̄s̄ agií, Simun

ake, né uméé byé ebw̄o bina makpó apeá, ayindé agb̄oó nyé ne mb̄s̄ ujw̄s̄ d̄s̄o?”

43 Ashuú ji meko aké, “Élé muú yi abó ajinte ujw̄s̄ bií d̄s̄o.” Jis̄s aké, “J̄j̄s̄ cho.”

44 Jis̄s abw̄alé ushu ape mendée yimb̄s̄ ne ama kuú Simun aké, “Pe mendée yiná gé! Te mekoó nkpené fá gepú jyε, achyé me manaá nnó nshw̄one uká bá w̄o. Yémb̄s̄, mendée yina ashw̄oné uká ba ne mánsé jii, ne ati ubí ne méjwé wuú.

45 J̄tamé f̄o me okpá otya w̄o. Yémb̄s̄ te mekoó nkpené fá, mendée yi alú danlyá mánywálé me uká.

46 J̄waá me ye maweé amma né mekpo w̄o. Yémb̄s̄ mendée yina awaá me laménda né uká ba.

47 Kaá nnó mendée yina aleré mb̄s̄ gekpékpégé gejee eyigé na, Es̄w̄o ajiinte gejamége gabo ayi abó apyé. Yémb̄s̄, muú yi aferé nnó Es̄w̄o abó manjinte gabo ayi ji apye dachye, mb̄ontó ne alerégé gejeé ne Es̄w̄o dachye.”

48 Wyé eféé Jis̄s aj̄s̄ ne mendée yimb̄s̄ aké, “Ajiinte *gabo wyé.”

49 B̄s̄ bi abó ányéé menyéé ne ji eféé áló mán̄mené nnó, “Mende yina aferé nnó alu ndé gef̄ogé muú, ayi akáge j̄s̄o nnó ji ajiinte gabo muú?”

50 Eféé Jis̄s ama ηméré aké ne mendée yimb̄s̄, “Chó chánchá, Es̄w̄o apóó w̄o gétúgé ofyéé met̄s̄ wyé ne me.”

8

Andée f̄o akéne ne Jis̄s ne apóge ji

1 Ebelé ye w̄o, Jis̄s ne baá ut̄s̄ bií makpó áfyanéapeá áló mánkéné né maló ayi k̄k̄s̄ ne ayi kpakpa. Agárege abya Es̄w̄o melóméló nkane gefwage Es̄w̄o gélu.

2 Andée f̄o ntó áfé ne ebw̄o, ebw̄o abó álú andée bi Jis̄s apye mamée bw̄o ábyé. Abif̄o abú aló nchye abi áchyεgé ebw̄o efwyale. Ama akamege *Meri ayi atané meló Magdala ayi Jis̄s ábuú aló nchye akénéneama.

3 Ayif̄o akámége Joana mendée Chusa ayi alú mammye dent̄s̄ mfwa Her̄od. Ayif̄o Susana, ne gejamége andée bif̄o ntó. Andée bina ako apóoge Jis̄s ne baá ut̄s̄ bií ne mán̄ka bw̄o.

*Nekanémej̄s̄ mentya mbwε
(Mat 13:1-9; Mak 4:1-9)*

4 Ndere Jis̄s akéne mb̄o, b̄o átánege malómáló áchwó gé ji. Gejamégé b̄o géchómégé, aló mangaré ebwó nekanémejó eni.

5 Nébo nélú nnó, “Bíi uma mēpye makó f̄o afé manjye tya mbwé né mekó wuú, ndere átyaa, ámé ayifó ákwé né maá meti. Ewyágé b̄o ákógé ájyále, ne denywané ntó déchwó dechwére denyéé.

6 Amé ayifó ákwé né mfaá mme etárávé áchií ne ewyá wó áwanjésé getúgé mbaá yimbó alú kpógóló.

7 Amé ayifó ákwé né mme ayi genkpé ntó géchíge wye, áchíge, genkpé eyigémbo géwé gekweré mbwé yimbó meshíi ejo ji.

8 Amé ayifó ákwé né mme melóméló, áchiígé, áwé, áfyé úsaa ame uta ápwó nkane abó ápéné.” Jis̄s anérége ake, “Fworegí! Muú yi áwyaá matu manwú, áwú.”

*Ula bi Jis̄s atóme makámejó
(Mat 13:10-17; Mak 4:10-12)*

9 Ewyágé baá utó Jis̄s ágií ji ula nekanémejó eniné abó atómé mb̄o.

10 Ake ne ebwó, “Élé enyú ne Esw̄o apyé nnó dékaá unó bi. Yémbó b̄o bifó áwúu gefwa jíi eyi gébó gélú nyá bibí né makámejó jíi. Esw̄o apye wyembó nnó ébé nkane abó ásámé nyá mmu b̄o ηwe nnó: ‘Ápéle ágéné f̄o, áwúu ákaágé f̄o ula’.”

*Jis̄s agare baá utó bií ula nekanémejó
mentya mbwé*

(Mat 13:18-23; Mak 4:13-20)

11 Ake, “ula nekanémejó eniné na nelú nnó, mbwé yimbó élé mekomejó Esw̄o.

12 Amé mbwé ayi ákwéne meti álú b̄o bi áwúu mekomejó Esw̄o, ewyágé danch̄ameló achwó fére mekomejó yimbó né mató bwó nnó ekáge ebwó ákámé ne Esw̄o aferé ebwó né efwyale gabo.

13 Amé mbwé ayi ákwéné né mfaá mme etárávé álú b̄o bi áwúgé mekomejó Esw̄o, ténéténé áse ji ne nechóchó. Yémbó álya f̄o nnó mekomejó Esw̄o akpé mmu mató bwó wó. Mekomejó Esw̄o yimbó alu eta bwó eké genó eyi gélá gepó ne maka. Gébége mmuameno achwógé gétúgé mekomejó Esw̄o, ájá mmye meso.

14 Ne mbwé ayi ákwéné né mme genkpé meshíi ejomé, álú nkane b̄o abi áwúgé

mekomejó Esw̄o, uféré unó mme ne mmwólé né unó bi uchwó ne gefwa ujo mekomejó yimbó. Mb̄ontó ne mekomejó Esw̄o anómé mmu mató bwó detú.

15 Amé mbwé ayi ákwéné mme melóméló álú ntó eké b̄o bi áwúu mekomejó Esw̄o, ágbáré ji metó é má ne ápyé genó eyigé mekomejó ágaré, ne ájyé wyé mbembe.

*Muú abi f̄o mekomejó Esw̄o mbaá b̄o
(Mak 4:21-25)*

16 “Muú álwégé f̄o étuléká ne abó genó akwéré éwú. Akágé b̄o ntó ewú afyé nteé ukwó. Yendegébé muú alwégé étuléká, aηma ewú mfaá, nnó, b̄o ákpegé mmu gepú ágéné mbaá.

17 Kaáge nnó depó deko etiré débó délú bibí, dégenege nyé ne etiré délú né gemmua déchwó nyé né genjgbó.

18 Yendé gébé ayi enyú dewuúgé mekomejó Esw̄o, fworege chánchá nnó dekaá depó etiré delú mmu. Kaáge nnó muú yi awya genó, ámage gbéé nyé ji eyigéfó. Muú yi alá pó ne geji, áséle nyé ye ékéké ewé ji awya nnó akpé alá amuamu.”

*Mmá Jis̄s ne áηmo bií
(Mat 12:46-50; Mak 3:31-35)*

19 Ndere Jis̄s abó álú alerege mb̄o, mmá wuú ne aηmó bií áchwó mangé ji. Yémbó áka mankpe meti epó gétúgé b̄o ájamé d̄o né menómbi.

20 Muú f̄o agare ji nnó, “Mmá wyé ne aηmó byéé álú dafye ákélege mangé wó.”

21 Jis̄s agaré ebwó aké, “Mmá wa ne aηmó ba élé b̄o abi áwúu mekomejó Esw̄o ne ápye genó eyigé mekomejó yimbó ákélege.”

*Jis̄s anyá mbyonnyi atené
(Mat 8:23-27; Mak 4:35-41)*

22 Bíi bifó Jis̄s akpe mmu ékpe ne baá utó bií, ne ájó ne ebwó aké, “Déchyaá gentógé mewaá deyyé egbé né.” Eféé ebwó aló manjyge.

23 Ndere ebwó áchyaáge, Jis̄s akwé gejjá. Mbyonnyi átáné wye mbélépó né mfaá achwó ne eshye né gentógé mewaá, apye mbyo nnyi ado ékpe, manaá maló mákpe mmu. Mané magyálege ebwó nnó áchwó kée.

24 Ne ebwó ájye peé ji aké, “Atá, Atá déchwó nó nnyi.” Jis̄s akwilé ka anyá

mbyo nnyi yimbɔ akwené, mbaá akwené tɔmɛé.

²⁵ Ewyágé Jisɔs agií bwó aké, “Matɔ́o nyú ayí défyɛé ne me álé?” Yémbɔ éfɔ éwú éwú ne élaá ébwó matɔ́o ne ála mano mekpo fuú, ágíge atɛ áké, “Ndé gefɔ́gé muú na ayi anyagé mbyo ne ngba nnyi áwuú ji?”

Jisɔs abú aló nchye átané mende fɔ mmye (Mat 8:28-34; Mak 5:1-20)

²⁶ Aké ánérege manchyá gentógé mewaá, ákwɔné gebagé mewaá Garesene eyí gélú toitoi né *gebagé mewaá Galilií.

²⁷ Jisɔs aké atanegé né ékpe, akwɔne kwókwólé né melɔ fɔ, mende fɔ yi átané melɔ ewémbɔ, ayi aló nchye áchyége ji efwyale áchwó báne ji. Tɛ mekoó mende yina abó álú wyé gejó́géné, alyá upú ne abelege lé mmu manome ayi áchomé né etárávɛ.

²⁸ Aké agene Jisɔs ajye kwé ji uká, alile akalege kénké aké, “Jisɔs Maá Éɔwɔ Anyata! Óbó ndé mechó ne me? Nkpá wó geká, óchyége fɔ me efwyale.”

²⁹ Ajóó mbɔ gétúgé Jisɔs abó anyane ji nnó, tané mende yina mmye. Mende yina yéndégébé meló nchye yimbɔ akwilégé ji mmyé, bɔ́ó áfwénege ji ne ápye. Yé lé áwéle ji uká ne amu ne bɔ nkɔ́kɔ́vɛ, ábelé ji nkane muú denɔ, asarége abi, meló yimbɔ ápyé ji abó akpe mewaá.

³⁰ Eféé ne Jisɔs agií mende yimbɔ aké, “Mabɔ mye makamege nnó?” Ashuú ji meko aké, “Nkamege gejamé.” Ajóó mbɔ gétúgé gejamé aló nchye abó álú ji mmye.

³¹ Aló nchye bímbɔ ákwɔ Jisɔs mata nnó ékagé abú abi akéré mmu gepyɛé eyi geláge pɔ́o ne kwyakwya nnó ágéné efwyale.

³² Eféé kwókwólé, nfóné mekwende fɔ nébó nényéé né mbyɔ mékwɛ. Aló nchye bimbɔ ágégé nfóné mekwende eniné mbɔ áne Jisɔs mmye nnó agó bwó akpe mekwende yimbɔ mmye, Jisɔs akamé.

³³ Aló nchye bimbɔ átané ájye kpé nfóné mekwende eniné mbɔ né mmye. Nfóné mekwende eniné mbɔ nésɔ́o ne gatélé, né shulé mékwɛ nékwé mmu géntógé mewaá né nyú manaá néke.

³⁴ Ambamé mekwende yimbɔ ágégé ndere epyéé, abó akéré meso melɔ bwó, mangaré abya yimbɔ. Ndere ájyé, ágaré

ntó abya yina né baá malɔ ne bɔ dachi né gebagé mewaá eyígémbɔ.

³⁵ Bɔ́ó áwúgé abya yi, áchwɔ mangé genó eyigé gébɔ́ gépyé, ákwónégé mbaá ayi Jisɔs alu, ágé mende yimbɔ, ayi aló nchye átane ji mmye ne nana ajwólé né egbe mmye Jisɔs, ne mandeé jí mmye, akéré menyammye wuú. Ébwó ágégé mbɔ éfɔ ekwó ébwó matɔ́o.

³⁶ Bɔ́ó bí abɔ ágené genó eyigé pyé álɔ mangaré abi áchwɔ ndere épyége ne mende yimbɔ alé tóo.

³⁷ Bɔ́ó ako né geba eyígémbɔ gétúgé ábɔ́o éfɔ ané Jisɔs mmye nnó ályaa melɔ bwó. Ajógé mbɔ, Jisɔs akpe mmu ekpé manjye.

³⁸ Jisɔs ákwilégé manjye, mende ayi aló nchye abó achyége ji efwyale, ane Jisɔs mmye nnó agɔ́o ji akwólé ji. Jisɔs ashya aké,

³⁹ “Kéré meso. Ndere ójye mbɔ, gáré bɔ́ó gekpékpégé genó eyigé Éɔwɔ ápyéé eta wyé.” Jisɔs ajógé mbɔ mende yimbɔ afé, ake meló kpaa ewémbɔ meko agarege yéndémuú galógál ayi Jisɔs ápyéé eta wuú.

Maá Jarɔs ne mendée ayi ataa nku Jisɔs (Mat 9:18-26; Mak 5:21-43)

⁴⁰ Jisɔs achyá akéré égbé géntoógé mewaá. Eféé ekwó bɔ́ó abó ágile ji ne áchwógé áse ji ne metɔ́o megomɛgo.

⁴¹ Mende fɔ achwó, ayi ákúu ji Jarɔs, alu muú kpaa né echa mmyemenene. Ajye kpá Jisɔs geká nnó ajyé né gepú jíí,

⁴² gétúgé maá wuú áchwó gbó. Awya lé maá yiná ama mendée, ne alu anmé afyáneapeá.

Ne Jisɔs alɔ manjye, ndere ajyé bɔ́ó ákwɔlege ji égbé ewé ne ewé.

⁴³ Né geluage bɔ́ó bimbɔ mendée fɔ abó alu ayi manoó mátánege ji mbɛ, málé anmé áfyáneapeá; bɔ́ó maka apye kpá meti epó mantoó.

⁴⁴ Né geluage bɔ́ó bimbɔ mendée yimbɔ ake né mpu bɔ́ó achwó ji né meso anyaa ébwɔ́o ata manó nku wuú. Wyé ndere ataa mbɔ manoó mimbɔ masó.

⁴⁵ Jisɔs agií aké, “Waá taá me?” Yéndémuú ashya, Pita aké, “Ata ógéné fɔ ndere bɔ́ó ánɔ́o wó mme anmérege wɔ́o?”

⁴⁶ Yémbɔ Jisɔs ató wyé eshye ajóó aké, “Muú fɔ ata me néndé nwú ndere uto útané me mmye.”

47 Mendée yi agégé nnó ula úgyá ji achwó mbe ushu Jisós awere, akwé ji uká. Eféé alo mangaré mbe ushu bós ako genó eyíge pyé ne ji atáá Jisós. Ne ama gáre ntó ndere ji atágé Jisós nemée ní nébyé ténéténé.

48 Jisós aké ne ji, “Maá wa otóó gétúgé ofyéé metóó wye ne me, ke pere.”

49 Ndere Jisós abó alú jósge ne mendée yimbó, muú fó átané né gepúgé Jarós áchwó gáre Jarós aké, “Maá wye agbó mé, achyégé sé ménleré efwyale detú.”

50 Ndere ajósge mbó, Jisós awú ne aké ne Jarós, “Ofógé, fyé lé metóó ne me, maá wye apome nyé.”

51 Jisós ne Jarós átané áfé. Akwónégé né gepúge Jarós, Jisós akamé fó nnó muú yicha akpe mmu wó, ékosé Pita ne Jemsí ne Jón ne mma ne nte maá yimbó.

52 Bós ako bí ábó álú éféé, álíli, ádórege mmyé mme. Jisós aké ne ebwó, “Deligé sé, mesó mendée yina agbo wó, abelege lé géjyá.”

53 Ebwó álo manjwáné Jisós jwané gétúgé ákaá nnó maá awú agbó mé.

54 Jisós afé né melu ewé ábelé maá yimbó, agbaré ji ebwó, akú ji aké, “Mensó mendée kwilé ka.”

55 Maá yimbó mendoó wuú ekeré, apeé akwilé ajwólé ka. Jisós aké ne bwó kélege menyéé chyége ji anyé.

56 Mmá maá yimbó ne nte wuú aké ágéne mbó, matye mawá ebwó meno. Jisós afye ebwó ebé nnó ékagé ápyé muú akaá genó eyí gépyé.

9

Jisós ató angbá áfyáneapeá nnó ápye utóó bíi

(Mat 10:5-15; Mak 6:7-13)

1 Né gébé géfó Jisós akuú angbá bíi áfyáneapeá. Achwógé, achyéé ebwó uto mámbú aló nchye ako abi áchyége bós efwyale ne mampye bós mamée átoóge.

2 Ne ató ebwó nnó ájyé ágáre abya gefwage Esowó ne mámpye bós mamée átoó.

3 Ama jóó ne ebwó nnó, “Deké deyye dékpagé ye genó. Dégbarége meto ye menyéé ye gebá ye nka. Ekagé muú abó ndéé eyichá.

4 Dekwónégé yéndé melo yéndé gepú eyigé dékpegé, bége wye kpaá te délyáge géjí.

5 Mbógé meló éshagé mánse enyú, lyáge éwú. Deke delyage, nóge uká mme nnó mpúpú eyi ébalé enyú né uká étáné mambe nkane gepó eyi gelérege gabo yi bós biná ápyé.”

6 Wyémbó ne ályá, álo mankéné malómáló ágárege Abya Esowó melóméló ne ápyé bós mamée átoóge mbaá meko.

Mfwa Heród akwé tametame

(Mat 14:1-12; Mak 6:14-29)

7 Né gébé eyigémbó, Heród muú alu muú kpaá né gebagé mewaá Galilí, ji awú nge ukpékpé unó bí baá utóó Jisós ápye. Akwé tametame, gétúgé bós fó ájósge aké Jisós yina alu lé mewené Jón menwyaá bós manaá Esowó ne akwilé né negbo.

8 Abifó aké: Elija *Muú Ekpávé Esowó ne áma chwó lére mmye mbaá bós, abifó aké: Elé gekwénégé muú ekpávé Esowó ne áma kwilé né negbo.

9 Heród awúgé mbó aké, “Jón nsóó ji mekpo ne waá chá me mmage wúmbó ufélékpa ebí apye.” Ne akelé meti mangé Jisós yimbó.

Jisós achyé menyéé mbaá bó *delé bós atáa
(Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Jón 6:1-14)

10 *Angbá Jisós bimbó áfe neke ákérége meso, ádo ji abya ufóó unó bí ebwó ápyé. Aferé ebwó né gelúagé bós ase ebwó áfé ebwó ebwó né meló kpaá ewé ákúu Betsada.

11 Yémbó gejamégé bós áwúgé nnó áfé, álo mankwólé ji. Agégé ebwó, ase wyé ebwó ako ne alo mangáregé ebwó ndere gefwage Esowó gélu ne mampye bós mamée átoóge.

12 Nkwale aké akwónege baá utóó bíi áfyáneapeá ágaré ji aké, “Ese delu fá né mashwone. Gáre bós bina ájye ákélé né maló nnó ágéne genó eyigé ányéé ne malú ubélé.”

13 Jisós ashúú ebwó meko aké, “Enyú ambóó chyége ebwó menyéé ányéé.” Ashúú ji meko aké, “Déwyaá lé ntó bred étáa ne meshúú épea, wá ókelege nnó esé déjyé déná menyéé yi ákwánege gejamégé bós bí?”

14 Abó ájósge mbó gétúgé bós álú eké ushye. Ande ebwó ebwó álú *delé bós atáa.

Jis̄s ake ne baá utóó bií, “Gáré ebwó ájwólé matoó matoó, yendé ntoó usa b́óó úpéa mesó éfya.”

¹⁵ Aj́ógé mb́o, b́óó bimb́o ájwólé mme.

¹⁶ Jis̄s ab́o nt́oo bréd eyimb́o étáa ne meshuú épeá, ape ame mfaánebuú, achyé matame mbaá Es̄wá, agyá éjí ubauba achyé baá utóó bií nnó ákáré mbaá b́óó bimb́o ányé.

¹⁷ Ebwó ako ányéé ágbeé. Ne ánerégé, anyweré ayi álaa ágbeé usá úfyáneupeá.

Pita aké Jis̄s alu muú ayi Es̄wá akwere ji ela gefwa

(Mat 16:13-19; Mak 8:27-29)

¹⁸ Bií úmá eb́i Jis̄s anénemmye jimb́i, baá utóó bií áb́o álú kwókwólé ne ji. Aké anerege agíi ebwó ake, “Ndé gefógé muú njune b́óó aj́ógé nnó me nlu?”

¹⁹ Ebwá akeré meko aké, “B́óó bi f́o aké ́lu mewené Jón menwyaá b́óó manaá Es̄wá, abi f́o áke ́lu Elija abif́o nt́o áke ́lu muú ekpáv́é Es̄wá ayi áb́o agboó ne ama péé.”

²⁰ Jis̄s ama gíi ebwó aké, “Yé enyú deké nlu waá?” Pita ashuú ji meko aké, “Wá ́lu *Muú yi Es̄wá akweré ji elá gefwa.”

Jis̄s agaré efwyale wuú ne negbo nií

(Mat 16:20-28; Mak 8:30; 9:1)

²¹ Jis̄s afye ebwó ebé nnó ékágé ágaré muú f́o nnó ji alu Muú yi Es̄wá akweré ji elá gefwa.

²² Ama j́o ne ebwó aké, “*Maá Nte Mekwaá ab́o mangé efwyale d́óó. *Akpakpa melo chóncho ne ámpyé upe Es̄wá ne *Anleré mabé Es̄wá áshyá nyé ji ne áwáne ji. Yémb́o nd́o élé ékwónégé akwilege nyé né negbo.”

²³ Ne ama j́o ne b́óó áko aké, “Yé mb́ogé muú nyú akélege mambé menkwále wa, ab́o manjinte gemé jíi akpa gekwa ji akame ye negbo ne akwólégé me.

²⁴ Mb́ogé muú akélege mampoó genwá jíi ebyénnó aniige nye geji, ne mb́ogé muú akamégé manchyéé genwá jíi getú ya, ebyénnó apomé nye.

²⁵ Ama gíi aké: Ndé nsá ayi muú áb́o, mb́ogé abége ne unó mme uko ne aniige genwá jíi?

²⁶ Kaáge nnó mb́ogé mmyé égb́oo muú gétuú ya ne mekomej́o wa, wyémb́o ne

*Maá Nte Mekwaá mmyé égb́oo nyé ji manse muú yimb́o ndere muú wuú né gébége aké achwó ne gengb́o gefwa jíi ne eyi gélu nt́o eyigé Es̄wá ne makiénné ukpea jíi.

²⁷ Kaáge wáwálé nnó gentógé b́óó álú mb́o fáná, abi ála gb́oo f́o kpaá te ágene nye gefwage Es̄wá.”

Jis̄s akwóré gef́o agenege manémané

(Mat 17:1-9; Mak 9:2-8)

²⁸ Genógé nd́o énee ékógé eyi *Jis̄s ab́o aj́o unó bi, ase Pita, ne Jón ne Jemsi akwó ne ebwó mfaá mekwe f́o nno ajye anémmye éwu.

²⁹ Afé, ne ndere ab́o anénemmye ushu bií uló mánkwóré ne úla gef́o géchá. Mandeé jíi nt́o ákwóré ála pópó ashwánege.

³⁰ Wyé mbélepó b́óó ápéa ákwó fwéé, eféé aj́oge mej́o ne Jis̄s. B́óó bimb́o élé Mosis ne *Elija,

³¹ ne gengb́ogé Es̄wá geb́o gegénege mbaá yi ebwó ab́o álú. Ebwó aj́oge ndere Jis̄s ajye gb́o nyé né Jerosale ndere Es̄wá aké ébé.

³² Ndere ebwó ab́o j́oge ne Jis̄s, Pita ne Jemsi ne Jón ab́o ákwé géjya. Aké ápéle ágé ndere Gengb́oge Es̄wá géshwánege né menyamye Jis̄s ne ande bimb́o ápéa abi átené ne ji.

³³ Wyé ndere ande bimb́o ályá Jis̄s ájye, Pita aké ne Jis̄s, “Ata, eló ndere esé délu fa. Esé détenege nyé óto úléé, géma eta wye, géma eta Mosis ne géma eta Elija.” Pita aj́oge mb́o, akaá wó.

³⁴ Wyé ndere Pita aj́ogé mb́o, gekó géchwá kwéré bwó ne éf́o ékwó bwó matóó

³⁵ Meko muú f́o atané mmu gekó aké, “Gége maá wa ayi me njyá na, wuúge ne ji.”

³⁶ Meko yimb́o aké akwyage ágé nnó Jis̄s ala jimb́i. Ebwó ákérégé meso ála b́omb́o né gébé eyígémb́o, ágaré ye muú f́o unó bí úpyé né mfaá mékwé wó.

Jis̄s apye maá ayi amee gesasa atoo

(Mat 17:14-18; Mak 9:14-27)

³⁷ Bií újyágé ndere Jis̄s ne ángbá bií áshúlege mekwe ewémb́o áchwá, gejamégé b́óó áchwá báne ebwó.

³⁸ Muú ama akalé né mmu gejamégé b́oo bimb́o aké, “Ménleré, nkpa wá geká pe maá wa. Nwya éle maá yiná ama, alu mende.

39 *Meló nchye achyége ji efwyale. Yéndégébé akwilégé ji akalé, akwé mme achuú, akpane upa, ne genfwéné getánege ji meno, meló nchye yimbó alyágé ji kókoge.

40 Nne baá utóó bye mmye nnó áféré meló nchye yina ne ápulé épwó.”

41 Jisós awúgέ mbó aké, “E é enyú nnye enina delu untantamé bóó abi dela fyéé matóó ne Esówó cháchá wó. Nkoge mbó metóó ne enyú nnó? Mmage bé ne enyú ndó eníí ne défyéé matóó ne Esówó? Ajógembó, aké ne mende yimbó, chwó ne maá wyé fa.”

42 Ndere ákéne achwóó ne maá yimbó meló nchye yimbó, apye ji akwé mme achwu gbokgbok. Jisós anyá meló nchye yimbó atané maá yimbó mmye atóó. Jisós ashuú ji mbaá nte wuú.

43 Bóó áko ágégé uto bí Esówó awya matye mawá ebwó meno.

Jisós ama gare baá utóó bíí ndere ji ágboó nye

(Mat 17:22, 23; Mak 9:30-32)

Yéndémuú ala meno mekpo fuú né ukpékpé unó bí Jisós apye, abwólé ajóó ne baá utóó bíí ake,

44 “Nénege matu déwú mechó ewé nchwóó gare enyú. Achyége nye Maá Nte Mekwaá né amu bóó nchye nnó ápyé ne jí ndere éjíí bwó.”

45 Yé ndere Jisós ajóó mbó, baá utóó bíí ákaá ula mechó ewéna wó. Genó gefó géwá ebwó matóó nnó ye áwú ákaágé ula. Ne ebwó ábó ntó efó má mangíi ji.

Ndé muú alú muú kpaá

(Mat 18:1-5; Mak 9:33-37)

46 Éké éwyage mbeé akwé baá utóó Jisós ebwó ebwó nnó waá alú muú kpaá?

47 Jisós akaá uféré bwó éféé ne aselé maá fó kóó aténé ne ji né nénkwú né mmye,

48 ne aké ne ebwó, “Yéndémuú ayi akamege mampye galógáló ne mamane kóó nkane ayina né mabó ma ebyennó ase mbó lé me, ne muú yi asegé me ebyennó ase mbó lé muú yi atómé me. Kaáge nnó muu yi aséle menyamye wuú nnó ji apó ye muú fó né geluáge nyú élé ji ne alú muú kpaá.”

Muú yi alá paá wó alu lé awyé

(Mak 9:38-40)

49 Jón akwilé ne ewú aké, “Ata debó degé mende fó aferege aló nchye né mabó myéé ne dégbé ji gétúgέ alá pó fó né geluá gesé.”

50 Jisós ajóó ne ebwó aké, “Dégbége gefóge muú yimbó gétúgέ muú yi alá paá enyú alu lé awu nyú.”

Bóó Samarya áshya mánsé Jisós

51 Gébé gélágé kwókwólé eyígé Esówó aséle nyé Jisós mánjye mfaánebuú, Jisós awya metóó nnó abó manjye né Jerosale.

52 Ndere aló mánjye, ató bóó fó né mbe. Akwónégé meló fó né gebage Samariya, álo mánkélé melu ewé Jisós achwóge ábélege.

53 Bóó bimbo ágégé nnó Jisós akoge mánjye Jerosale, áshya mánsé ji.*

54 Jemsi ne Jón, áwúgέ mbó ágíí Jisós áke, “Ata, nnó déjé mewé étáné mfaánebuú éshulé échwó ésó bóó bi ágbó?”

55 Jisós abwólé ushu ashulé ebwó ndo.

56 Ne alyágé éféé afé meló ewéchá ne baá utóó bíí.

Genwágé áhkwólé Jisós

(Mat 8:19-22)

57 Wyé ndere ákéne ájye né meti, mende fó achwó jóó ne Jisós aké, “Nkwólégé wó déjyégé yéndé mbaá ayi ójyé.”

58 Jisós ashuú ji meko né nekanémejóó aké, “Ushua úwya ambu ayi úbélege wyé, denwyóné dewyaá anywa ne me Maá Nte Mekwaá mpó ye ne melu ewé nshwórege mekpo ngbeé mmye.”

59 Éké éwyáge Jisós aké ne mende yicha, “Kwólé me.” Mende yimbó aké, “Ata gó nnye nníi kpé nte wa ne nchwó.”

60 Jisós ashuú ji meko aké, “Lyá abi álú éké áwuú bó áníí mewu bwó; ne wó chó ójyé ógáre ndere gefwage Esówó gélú.”

61 Muú yifó ama jóó ne ji aké, “Ata nkwólege nyé wó, yémbó gó kpé nnye ngaré ulagepú ba nnó esé détámé ate ne nchwó.”

62 Jisós ashuú ji meko aké, “Muú yi agbarégé mé géká mankyá mekóó ne amagé ja mmye meso akwané fó mambé muú utóó gébége Esówó agbarégé gefwa ji wó?”

10

Jisós ató áhkwólé usáá úléé mesó efyanepeá

* 9:53 Elú wáwálé nnó: Asé ji wó, getugé bóó Jus ne bóó Samarya ápáa ate.

1 Depo ετίρε na dékógé, Ata Jis̄s ajya usaá b̄oó uléé mesó efyanepéa, ató ebwó ápéa ápéa nnó ábó mbe né malo ayi jimb̄oó akoge nyé wyéé.

2 Ndere atómé ebwó aké, “Mbwé manferé ajá d̄oó ne b̄oó ut̄oó abi áférege ája wó. Nége mmye mbaá Es̄w̄o mb̄oó mek̄oó nnó ató b̄oó ut̄oó abif̄o nnó áchwó áferé mbwé wuú.

3 Chóge, ndere déjyé mb̄o kaáge nnó ment̄ome enyú mbaá b̄oó mme nkane mágón̄me né mpú ukwaála.

4 Deké deyye deb̄ogé n̄ka, ye géba ye unó uká ebif̄o. Deké deyye né men̄o meti détené gé f̄o détamé muú

5 Yéndé melo ewé dekw̄onégé, gepú eyigé dékp̄éne, b̄oge mbe détamé b̄oó abi álú né mmu nnó, ‘Neso nébé né gepú yina’

6 Mb̄ogé muú alú né gepú eyigémb̄o ayi apyé f̄o neso, neso neláa nyé ne ji, mb̄oge ápyé neso, neso nékérege nyé eta nyú.

7 Dekp̄egé né gepú eyigémb̄o bége wyé éféé, dékp̄egé f̄o upú upú. Yéndégenó eyigé áchyegé nyú nyége lé nyéé ne eyigé manyú nyúge, getúgé muú ut̄oó abó mambé ne nsá.

8 Yéndé melo ewé dekw̄onégé ásegé nyú ábelégé mmu gepú déshagé f̄o menyéé yi áchyége enyú.

9 Pyége b̄oó mamée átóo né melo ewémb̄o, ne gárege ntó ebwó mekomej̄oó Es̄w̄o nnó, ‘Gefwage Es̄w̄o gechwó kwókwólé ne nyú.’

10 Yéndé melo ewé dekw̄onégé ne áshagé mans̄e enyú, chóge né met̄oó melo déj̄oó nnó,

11 ‘Yé mpúpú éyí dékpané né melo enyú, gége éjíná ndere dékwele uká nnó étáné. Yémb̄o kaáge nnó Gefwage Es̄w̄o gechwó kwókwólé.’

12 Ngarege enyú nnó bií ún̄oó mpa, Es̄w̄o agene nyé melo Sodom meshw̄e apw̄o melo ewémb̄o.”

*Mal̄o ayi álá áfyéé mat̄oó ne Jis̄s wó
(Mat 11:20-24)*

13 Ake, “Utón̄kwa ubé nyé ne enyú b̄oó meló Korasin, utón̄kwa ubé ntó ne enyú b̄oó Betsada néndé, ukp̄ékpé ufélekpá ebi mpye eta nyú, mb̄o mpye nyá ubi mbaá b̄oó Tiya ne Sid̄on mb̄o ályaá mé gabo bwó te gachií, áfyé uchálé mandeé, áwaá matw̄o né mekp̄o mánleré nnó ályaá gabo ebwó.

14 Kaáge nnó bií un̄oó mpa Es̄w̄o agene nyé b̄oó Tiya ne Sid̄on meshw̄e apw̄o enyú.

15 Chyá enyú b̄oó Kapan̄om, déferé nno ngó nyú akw̄ome nyé te mfaá mfaá? Ngba! Ashúlege nyé enyú mme kp̄áte dékw̄onege melo áwuú b̄oó.”

16 Jis̄s aké achw̄o nére, aj̄oó ne abi ji atómé aké, “Muú yi awugé enyú ebyennó awú mb̄o élé me, ne muú yi ashyagé enyú ebyennó ashya mb̄o élé me; ne muú yi ashyagé me éleré nnó ashya mb̄o lé Es̄w̄o muú át̄ome me.”

Baá dent̄oó Jis̄s ákeré meso ne nechóch̄o

17 Baá dent̄oó Jis̄s bimb̄o usaá uléé mesó efyanepéa ákeré meso ne nechóch̄o aké ne Jis̄s, “Átá ye aló nchye áwuú ésé gébége dényané abi né mab̄o myé.”

18 Jis̄s ákeré bwó meko aké, “Elú wáwálé, ngé *danch̄omeló ndere atáné mfaánebuú eké dasama akwe né mme.

19 Wuúge! Nchyé enyú uto ebí dékáge jyá mmyo ne ngát ne mma nchyeé enyú uto bí upwó ye uto ebi Danch̄omeló ne genó gef̄o eyí gépyé enyú gép̄o.

20 Yémb̄o débégé f̄o ne nechóch̄o gétúgé aló nchye áwúu enyú. Bége lé ne nechóch̄o nnó Es̄w̄o asá mab̄o nyú né mmu n̄we ayi alú né mfaánebuú.”

Jis̄s alu ne nechóch̄o

(Mat 11:25-27; 13:16, 17)

21 Né gebé eyigé Jis̄s aj̄oóge dep̄o ti, Mend̄oó Ukpea épye ji agbeé ne nechóch̄o ne aj̄oó aké, “Nte wa, Ata ayi ab̄oó mfaá ne mme, mféé w̄o d̄oó, nkane opyeé nnó dep̄o etire detome ne me debe bibií mbaá b̄oó denjá ne abi ákaá n̄we d̄oó. J̄nené deti gb̄ogón̄o mbaá b̄oó abi álá kaáge ye genó nnó ákaá. Elu wáwálé Nte wa, mb̄o ne w̄o mb̄oó ókelé nnó éb̄é.”

22 Jis̄s ama j̄oó aké, “Nte wa achye me unó uko. Muú ayi akaáge gef̄ogé muú ayi Maá alú áp̄o, ekosé Nte wuú ne ye muú ayi akaágé gef̄ogé muú ayi Nte alu áp̄o ekose Maá ne b̄oó abi ji ájyaá nnó ápye ebwó ákaá Nte wuú.”

23 Eké éwyage abw̄olé ushu aj̄oó ne baá ut̄oó bií aké, “Enyú dewya éfwó mangé unó bí dégéne mb̄o.

24 Ngarege enyú nnó gejamégé b̄oó ekp̄ávé Es̄w̄o ne afwa ntó ab̄o ákelé mangé

unó bi enyú dégène mbə ne manwú unó bi enyú déwuú mbə yémbə áwuú wó.”

Nekanémejó mende Samarya ayi aləme metó

²⁵ Eké ewyáge *Ménleré mabé Esəwə fə achwó ne defyá né metó mámua Jisəs aké, “Ménleré, mpye nnó ne mbó genwá eyi géláge byé?”

²⁶ Jisəs agií ji aké, “Asá né mmu ηwe Esəwə nnó? Ojó wýé əwú nnó?”

²⁷ Ashuú Jisəs meko ake, “Gbógé ne Ata Esəwə wyeé ne metó wyeé meko, ne mendó wyeé meko ne uféré byéé uko, pyége utó bií ne eshye wyeé meko, tége wyeé lé ji yéndégébé, ne gbógé ne nte ménmə wyeé ndere əgboó ne geme jyeé.”

²⁸ Jisəs aké ne ji, “Olu cho Pyembə ne óbó genwá.”

²⁹ Mende yimbə, manleré nnó nkwé wuu alu cho, agií ji aké, “Mpye nnó ne nkaá nte menmə wa?”

³⁰ Jisəs agaré lé ji nekanémejó aké, “Né bií fə mende fə atané Jerosale ashulege ajye né Jeriko, aké akwənege meti ánjó apye ji, átule ji, áfó unó bií uko, ályá ji ala mánɡbómánɡbó, ábó áfé.

³¹ Eké épyembə, *mémpye ure Esəwə ashulege ajye né meti ewémbə aké agene mende yimbə apyamé akoó.

³² Wyémbə ntó ne muú Levi áchwó, alu mempoó ámpyé ure Esəwə, akwónégé éféé, agé mende yimbə ji ntó akoó égbé ewé chá.

³³ Eké ewyage mende *Samariya fə ayi əbwə alá túgé ne bóó Jus akwóne éféé aké agene mende yimbə meshwe akwó ji metó.

³⁴ Ajye báne ji, ashwóné upa bímbə ne mmó *, ata mawéé wýé awé úbí ne ubaá mándée. Abwéé ji anéré mfaá *géjujá jí, áfé ne ji né gepú eyíge ankéé ábélege áchyége manka, éféé ne apelé ji.

³⁵ Bií ujayé aferé nka achyé mbó gepú aké ne ji, ‘Pélé me mende yiná. Mbəgé əchəgé ηka épwəgé eyí, nkerégé meso nshuge nyé wə éjí.’

³⁶ Jisəs agarégé ji mbə, agií ji aké, “Né əbwə bímbə áléé ayi ndé álére nnó ji alu nte menmə mende yi ánjó átulé mbə ji? Garé me.”

³⁷ *Ménleré mabé Esəwə ashuú ji meko ake, “Élé ayi agené mbə ji meshwe.” Jisəs agaré ji aké chó, “Pye wyémbə.”

Jisəs ajye gé Mata ne Meri

³⁸ Ewyáge Jisəs ne baá utó bií átane ajye kwóne né melə fə. Mendée fə ajwəlege éféé ayi akamege Mata. Ané Jisəs mpye nnó achwó né gepú jí.

³⁹ Mata abó awya meso wuu yi alú mendée ayi akámege Meri. Ndere Jisəs abó akpené mmu, Meri ajwəle ji né nenkúné mpye, afwərege unó bí Jisəs alérege,

⁴⁰ yémbə Mata né égbé ewuu amyé le mankele genó eyíge Jisəs anyéé. Eke ewyage Mata ajye jó ne Jisəs aké, “Atá Ogéné ndere Meri alyá me nnó mpye utó me mbií? Gáré ji áchwə apóo me.”

⁴¹ Ata Jisəs akuú ji aké, “Wə Mata ówane mpye jye mampye gejamégé unó ne óma óchyége geme jye efwyale;

⁴² Yémbə genó gelu géma élé Meri ne ajya genó eyíge mbə. Amage sé sé gejí eta wuu.”

11

Jisəs aleré ndere muú abó manemmye mbaá Esəwə (Mat 6:5-13; 7:7-11)

¹ Né gébé gefó Jisəs abó anenemmye né mbaá fə. Aké anerege maá utó wuu ama achwə jó ne ji áke, “Ata leré ese ndere debó manemmye mbaá Esəwə wye ndere Jon abó aleré baá utó bií.”

² Éféé Jisəs aleré baá utó bií ako aké, “Yéndégébé deké denenemmye jóge nnó: Nte sé, pyé mabə mpyé mábé ne énogé Pye gefwa jyeé géchwó.

³ Chyége esé menyéé yi dékélege bií ne bií.

⁴ Jinte gabo yi ese depye eta wýé, ndere esé ntó déjigente gabo yi bóó ápyéé eta esé.

Okamégé esé dékpé né mmuameno.”

⁵ Ne Jisəs améé aké dése nnó, “Mbəgé əlu ne mejeé ne əjyegé gáre ji ne metó utuú əké, ‘Mejeé pwə me ntó brəd éléé.

⁶ Menkéé wa achwə, mpə ne genó eyigé nchyége ji, mejeé wýé ajóge nyé nnó?”

⁷ Ndəfə əbéé nnó ji ashuge ji meko né mmu gepu aké, ‘Ochyége me efwyale. Ngbé

* **10:34** Elú wáwálé nnó: Bóó Israeli áselé mmóó bwó ne mawéé nkane uka.

mé gepú ya mbelé ne baá ba, nkwilé gé sé ka mankéle genó nchyé wá.’

⁸ Jisós aké, mende yiná ashyá mánkwilé ka achyé ji menyéé, yé lé alú mejeé wuú yémbó ngarege wó nnó ye épyé nnó, gétúgé adoo menómbí dós dós, mejeé wuú akwilege nyé ka manchyé ji yendé genó eyíge akélege ájyé.

Jisós alerege nnó aké akélege genó, gii Esowó né mmyemenene

(Mat 7:7)

⁹ “Mbó ne ngarege enyú nnó, ‘Gige wye Esowó gige, achyége nyé enyú unó bi dekelege, kelege wye kelege ápye nyé enyú degé ubi. Dóoge wye menombi doó, anénege nyé enyú ewú.’

¹⁰ Kaáge nnó muú yi agigé genó, asele nyé, ne ayi akélégé, agene nyé, ne muú yi anogé menómbí, anénege nyé ji éwú.

¹¹ Ndé muú nyú ayi abegé nte, ne maá wuú agigé ji meshuú, áchyége le ji mmyó?

¹² Wá mbógé akógé nekwanchíí, achyége le ji ngat?

¹³ Mbógé enyú ákwaá abi délu bós nchye, dechyége unó ulóuló mbaá baá nyú, ndé gepye ne Nte nyú yi alú né mfaánebuú alá chyégé Mendoó Ukpea mbaá bós abi ágige ji?”

Jisós apó ula uma ne Belsebáb mfwa aló nchye

(Mat 12:22-30; Mak 3:20-27)

¹⁴ Né gébé gefó Jisós aféré meló nchye ayi apyé mende fó álaá mbú. Meló yimbó aké atanegé ji mmye mende yimbó ala manjóó mejóó. Gejamégé bós bí awuú ndere mende yimbó ajóge mejóó matye mawá ébwó meno.

¹⁵ Yémbó abifó aké, “Abuú aló nchye né menyamye bós, élé Belsebáb mfwa aló nchye ne achyége ji uto nkawu ne ábuú aló nchye.”

¹⁶ Abifó akéle meti mamua Jisós. Agíí ji áké, “Pye ufélékpa ese dégé, manlere nnó Esowó ne atóme wó.”

¹⁷ Jisós ákaá genó eyige ébwó áférége, ajó ne ébwó aké, “Yéndé meló ewé bós alá pó meko ama, éténégé. Mbógé ula gepú ukarégé, uké umye ne ate utyage.

¹⁸ Mbóntó ne élú ne danchómelo, mbógé bós bí ákarégé aké ámyé ne ate gefwa jíí

géténégé. Njóó mbó, gétúgé enyú deke uto ba utanegé mbaá danchómelo, ne nkáge mfére aló nchye.

¹⁹ Deké mferege aló nchye né uto bí danchómelo. Ndere enyú deké mbó, bós nyú áferege né uto bí wá? Ébyennó ébwó ambós álerege enyú nnó delu gyé.

²⁰ Yémbó, mbógé élé utó bí Esowó ne mbuú aló nchye, kaáge nnó Gefwage Esowó gélo mé fá ne enyú.

²¹ “Enyú dekaá nnó, mbógé meto muú akpomégé mmye ne unó bee mámbá gepú jíí, unó bíí uko ubéé chánéné.

²² Yémbó mbógé muú yi atóo apwóó ji, achwógé kpá ji ne umye, afóge nyé unó umye bíí ébí ji abó anéré metóó wuú wyé, akaré ne ajeé bíí.

²³ “Muú yi ashyagé manténé né depó ta, ébyennó atya lé déti. Mbógé muú ashyagé mampoo me nnó apyé bós ákaá Esowó, ébyennó achó mbó élé utó ba.

Meló nchye ayi akéré meso

(Mat 12:43-45)

²⁴ “Gepógé meló nchye gélu nnó, gébégé atanégé muú né mmye akéne akélege melu mangbeé mmye né mmu mewaá. ‘Mbógé alá ge melu wó, ajóge aké nkerege meso né mbaá yi ntané.’

²⁵ Mbógé akerege meso ne agégé nnó gepú yimbó gela gewa, ákwyé áshwa mé géjí,

²⁶ akerege, afé ase aló nchye abifó akénéama abi abós apwóó ji, ákpé ájwólé mmu. Ne gefóó eyíge muú yimbó ábéé gebóó gépwo eyíge mbembe.”

Metóó megómege ewé wáwále

²⁷ Jisós ajóógé depó etí, mendée fó né mmu geluage bós bimbó ado elúlu aké, “Metóó megómege elú ne mendée yi ábyené wó ne aweé wó ne mámbé jíí.”

²⁸ Jisós akéré meko ake, “Géjamégé metóó megómege gélu lé ne bós bí awúu mekomejóó Esowó, ne apye ndéré aké.”

Bós akélege ufélékpa

(Mat 12:38-42; Mak 8:11, 12)

²⁹ Ndere Jisós ajóge depó tí gejamégé bós áchwó chóme áwúu. Ne Jisós ajóó ne ébwó aké, “Enyú njye eniné na debó. Dekelege me

nléré enyú ufélekpa, yémbò yé uma nlérégè fò, wye lé ufélekpa ebi *Jona.

³⁰ Wye ndere Esòwò abò apyé ufélekpa né mmye Jona manleré utó bií mbaá bò Ninενε, mbòntó ne álérege nye né mmye Maá Nte Mekwaá, ne njuje eniné na négéne nye.

³¹ Bií unò mpa Esòwò, mfwa mendée né melò Sheba ákwilege nye ashule bò njuje enina ndo nnó ápye gabo. Néndé, atané nya kpaá tete ewu áchwó wú unò bi mfwa *Solomun álére nya bò ne déngá. Kaáge ye nnó muú alu mbò né metò metò enyú ayi álérege mekomejò ne déngá apwò mfwa Solomun yémbò défyéé fò matu manwúge wó.

³² Bií mpa, bò Ninενε ntó áshulege nye ndo mbaá nje eniné fi gétúgè ebwó abò awúu mekomejò Esòwò ayi Jona abò agare ne ákwórè matò bwó. Muú yichá alu fá nána ayi mekomejò wuú apwò ayi Jona, ne enyú dewuú fò ji.

*Jisòs alerege bò gengbógè menyammye
(Mat 5:15; 6:22, 23)*

³³ “Muú álwégè fò étúléká ábele bíbí. Yé gesá akpáné fò akwéré ewú. Anma ewú mfaá nnó bò ákpegè mmu gepú ágénè mbaá.

³⁴ Amé mekwaá álu eke étúlékáné né menyammye wuú meko. Mbógè amé jyé álú chánéné, kaá nnó menyammye wye meko abéé ne gengbó, ne mbógè amé jíí apó chánchá agene gemua mbaá meko.

³⁵ Muú abò mancheré chánchá agé nnó gengbó eyigè ji aferé nnó agene gèpó fò lé gemua.

³⁶ Mbógè muú akwólégè gengbó wáwálé, ayi depò tíí délá pò né gemua, genwá jíí geko gebéé nyé pópó ndere mewé egénege né gemua.”

*Jisòs ashule ndo mbaá anleré mabe Esòwò
ne ekwò bò Farasi
(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)*

³⁷ Ndere Jisòs alú ajóge mbò, muú Farasi fò akú ji nnó ajyé anyé menyéé ne ji né gepú jíí. Ajye kpé ajwólé, ebwó álbò manyé menyéé.

³⁸ Muú Farasi yimbò agégè nnó Jisòs alo manyé menyéé ayi álá shwóné amu wó ala meno mekpò fuú.

³⁹ Jisòs aké ne ji, “Enyú bò Farasi dewya matò nchye ne usée. Néndé gepoge nyú gélu eké muú ayi ashwònege meso amo ne uchweri menyé, yémbò né mmu, abelege unò bi ji abò né mati mabomabo.

⁴⁰ Ama jó aké: Enyú delu ukenkené bò. Enyú dekaá fò nnó Esòwò yi akwyé meso genó ji ne akwyé ntó mmu wó?

⁴¹ Genó eyigè enyú débò mampye gélu nnó, bóge genó eyigè gelu mmu bò akpánkpa menyéé nyú déchyé mbaá bò gekpo. Eféé matò nyú ntó ábé nyé pópó né depò deko.

⁴² “Utónkwa úlú ne enyú bò Farasi. Enyú dekarege menyéé yi dékpáne né makò nyú dékaré malú afya, déchyé Esòwò melú ema. Yémbò depyé unò ebí úlú cho mbaá bò ne dejinte mangbógè ne Esòwò. Pyege ukpékpé unò bina. Yémbò délyage fò manchye echye ewé enyú debò dechyége me.

⁴³ “Utonkwa úlú ne enyú bò Farasi degboó mánjwólé malú ujwólé ayi énogé né mmu macha mmyemenene ne dekelege nnó bò átámégè enyú ne énogé ne matò gese.

⁴⁴ “Utónkwa úlú ne enyú, délu eké manome ayi álu bibi. Bò ákéne mfaá ákaá fò nnó ákpáne mbò lé getò wò.”

⁴⁵ Jisòs anérégè manjò depò étí, Ménleré mabé Esòwò ama aké, “Ménleré ójòge mbò depò étíré na, oshye mbòntó esé.”

⁴⁶ Jisòs ashúú ji meko ake, “Utónkwa úlú ntó ne enyú Anleré mabé Esòwò, enyú denerege bò matuú ayi ánò nnó ákpa, mánwó ebwó yé dachyé déwólé.

⁴⁷ “Utónkwa úlú ne enyú; enyú dékwyege manómé bò ekpávè Esòwò abi ante nyú abò áwané, yémbò deshya meko mejò ebwó.

⁴⁸ Mampye mbò enyú degame mbò lé ante nyú né unò bi ebwó ábò ápyé. Awá bò ekpávè Esòwò, nána dékwyege manome bwó.

⁴⁹ Esòwò mfwa déngá né gétú eyigè mbò aké, ‘Ntòme nyé ebwó bò ekpávè ne ángbá bá. Ebwó áchyége nye gentogè bò ba bimbo efwyale ne áwáne nyé abifó.’

⁵⁰ Elé nje eniné na ne Esòwò agíge nyé ebwó gewu eyigè bò ekpávè bií, abi bò álbò manwáné te mme yina alò úla, kpaá te nána.

⁵¹ Alɔ nyé mángii manóó mewené Ebel ákwóné ami Sakariya ayi ebwó áwáné ji né mmu echa upɛ Ɛsɔwɔ, metɔ́metɔ́ geluó eyigé ápye upɛ ne melu ewé bɔ́ alá kpéné tametame. Ngarege enyú wáwálé nnó Ɛsɔwɔ alɔ nyé mángigé nje eniné na gewugé bɔ́ abi áwané.

⁵² “Utónkwa úlú ne enyú Anleré mabé Ɛsɔwɔ. Debí egbógóló menómbi ewé muú akoógé ne akaá Ɛsɔwɔ. Enyú ambɔ́ dékélégé fɔ́ mankoó wyé dekaá uchánchá bii, wyembɔ́ ntó ne dégbɛé bɔ́ abi akelégé mankoó wyé.”

⁵³ Jisɔs anérégé uno ebi manjɔ́, eké ewyage atané dafye, Anleré mabé Ɛsɔwɔ ne bɔ́ Farasi áshulé ji mmye, ágiú ji bɔ́ nkwé ne gejamégé depɔ́ nnó áwú ewé étánege nyɛ ji meno.

⁵⁴ Agige ji mbɔ́ nnó akwegé nekwené menó ne ebwó amhá ji mechɔ́ mmye.

12

Muú akaagé bwólé fɔ́ Ɛsɔwɔ

(Mat 10:26, 27)

¹ Ndere Jisɔs alú jɔ́ge depɔ́ eti, gejamégé bɔ́ áchwɔ́ nó ji mme, ájá eké ushye te áhmerége ate. Jisɔs abwólé kpé ushu ne baá utɔ́ bíí aké, “Sége gébé ne gepɔ́ eyigé bɔ́ Farasi * áwyá, alú lé bɔ́ dembwólé.

² Kaáge nnó genó gefɔ́ gépɔ́ eyigé ákwérégé gejí, bɔ́ alá géné nyɛ ne eyigé ábigé ntó géjí bɔ́ alá kágé nyɛ gépɔ́.

³ Ebyennó, depɔ́ deko etiré enyú dejɔ́ge lé né metɔ́ utuú, áwúu nyé dé tí bíí gbɔ́. Ne depɔ́ etiré enyú degbe gepú dejɔ́ge geju, bɔ́ ako áwúu nyé dé tí.

Muú ayi débɔ́ mamfɔ́ lé Ɛsɔwɔ épófɔ́ mekwá

(Mat 10:28-31)

⁴ “Ajeé ba, ngarege enyú nnó défógé fɔ́ bɔ́. Akáge wá lé muú wáne ne akáge pyé esé genó eyigéchá.

⁵ Ngarege nyé enyú muú yi debɔ́ mamfɔ́. Fógé lé Ɛsɔwɔ ayi awagé muú, alú wyá uto mamfúmé muú yimbɔ́ né mewɛ ewé élá nómégé. Ngarege enyú wáwálé nnó ji ne alú muú ayi debɔ́ mamfɔ́.

⁶ “Pɔ́ enyú dekaá nnó akpóo baá denywóné átá ne nka eyi élá fuú yé genó wɔ́.

Yémbɔ́ Ɛsɔwɔ abya ye maá enwyóné ama wɔ́.

⁷ Ne enyú, Ɛsɔwɔ akaá mpa dénkaaré mejwe eti delú yéndémuú nyú mekpɔ́. Dechyege gemɛ genyú efwyale néndé denjá gemɛ né mbe ushuú Ɛsɔwɔ depwɔ́ ekwó denwyóné.

Muú ayi áfyé metɔ́ ne Kras ne ayi ashya ji

(Mat 10:32-39; 12:32; 10:19-20)

⁸ “Ngarege enyú nnó yéndémuú ayi ágárege gbónónó né mbe ushu bɔ́ nnó alu muú wa, Maá Nte Mekwaá ntó akamege nyé né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ nnó muú yimbɔ́ alu awuú.

⁹ Yémbɔ́, yéndémuú ayi áshyágé né mbe ushu bɔ́ nnó akágé me, nshyaá nyé ntó ji né mbe ushu makiénné Ɛsɔwɔ.

¹⁰ “Génó géma eyigé débɔ́ mankaá gélú nnó, Ɛsɔwɔ akage jínte gabo muú ayi ájɔ́ge mejɔ́ mebomebo ne Maá Nte Mekwaá, yémbɔ́ muú ayi ájɔ́ge mejɔ́ mebomebo ne Mendoó Ukpea, Ɛsɔwɔ ájígé fɔ́ nte gabo wuú.

¹¹ “Kaáge nnó gébé gékwónége nyɛ eyigé ápyéne enyú muú ama ama mányje téné unɔ́ mpa né macha mmyemenene, ámage sé enyú nnó dé téné mbe ushu afwa melɔ́ ne bɔ́ góména. Gébé eyigémbɔ́ gekwónégé, désomége fɔ́ nnó depye nyé nnó ne dépoó gemɛ genyú, ye nnó dejɔ́ge nyé nnó.

¹² Né gébé eyigembɔ́, Mendoó Ukpea égérege nyé enyú genó eyigé débɔ́ manjɔ́.”

Nekanemejɔ́ gekenékénégé mfwa

¹³ Ndere Jisɔs abó achyége baá utɔ́ bíí majyé na, muú fɔ́ né mmu ekwó bɔ́ ajɔ́ ake, “Ménleré, gáré menmé wa akaré geteégé nte sé achyé eya.”

¹⁴ Jisɔs akuú ji aké, “Mejeé, waá ake me mpáné bɔ́ mpa nyú ne nkáre geteé genyú?”

¹⁵ Abwólé, ajɔ́ ne bɔ́ ako aké, “Sége gébé, ekagé dénére matɔ́ né unó mme dɔ́, néndé, genwágé muú gepɔ́ fɔ́ lé né unó bi ji awya. Yé ábé lé ne gefwa nnó?”

¹⁶ Jisɔs ajóge mbɔ́, ató ebwó nekanemejɔ́ ake, “Mfwa fɔ́ abó alu ayi awyá mekɔ́ wuú ewé élmé menyéé dɔ́.

* **12:1** Elú wáwálé nnó: Gepɔ́ eyigé bɔ́ Farasi ne bɔ́ Sadusi getené mbaá *Yis.

17 Agií gemε jii ake, 'Mpyε nyé nnó? Mpó sé ne melú ewé mbélégé menyéé wa.

18 Ewyage ake, 'Genó eyíge mpyε nyé gélu nnó.' Mmu nyε utó ba, ntené ebi uñea; mbélége nyé menyéé ne mbwé menyéé wa meko eféé.

19 Mpyεgé mbó, njóge nyé ne gemε yá nnó nana nnyé gbée mmyε. Nwya gejamé menyéé ayi nnyéé né gejamégé aηme. Njye nyégé, nnyúgé mmóó ne nnyégé geηwá.'

20 Ndere áférégé mbó, Eσωω akuú mende yimbó ake, 'Wó geηkenegé muú áséle geηwá jyé ne utuú bina ne unó byé ebi óbelé, ulá nyé ebi wa?'

21 Jisás aké ne εbwó, "Wyé na ne epyé nyé ne muú yi akélégé unó uko nnó ubé ebií ayi álá akélégé unó ebi mampyε depóré Eσωω."

Jisás alerege nkane debóó mambé ne Eσωω ne unó mme
(Mat 6:24-34)

22 Jisás anérégé aké ne baá utóó bií, "Ndere elúmbó, ngarege enyú nnó dechyégé fó gemε enyú efwyalé mankéle genó eyigé dényé ne mandeé ayi défyéé nyε.

23 Kaáge nnó geηwá enyú geηeá gepwó menyéé ayi dényéé ne menyammyε enyú aηeá apwó mandeé ayi défyéé.

24 Pége denywóné, detí depené menyéé, déferege ne débélégé mbwé. Dépó ye ne malu ayi débelege menyéé, élé Eσωω ne achyége detí menyéé. Ne enyú denjeá dó né ame Eσωω depwó denywóné.

25 Déchyégé gemε nyú efwyale, ndé muú nyú ayi mesóme wuú ekáge gbée yeé bií uma né aηme ayi Eσωω achyé jí nnó débélé fá mme?

26 Epyé nnó ne ji amyε mambé ne unó uko ebi úchyége ji geηwá, ayi álá kaáge pyé ye ekéké genó ewéna?

27 Pége dégé unóó mewaá ebi úkome ukoó ulóúló ndere úwéné, úpyé fó utóó, ukwyége ye mandeé. Yémbó ngarege enyú wáwálé nnó ye Mfwa *Solomun ayi abó awyá unó uko, apó ye ne nkú ayi alomé akwóné ukoó ebi unóó bina.

28 Mbógé Eσωω achyεge bya mewaá bina ukoó ulóúló. Bya ebi fina ulú ube geyá úgbó atuú áfyé mewε, deféré nnó akáge chyéé fó enyú mandeé apwó ndere ji apele bya mewaá? Metóó ewé enyú defyéé ne Eσωω éñené kpaá épwó amu.

29 Eβεgé mbó, dechyégé fó gemε enyú efwyale mankélége genó eyigé dényéé ne eyigé dényúu nyé.

30 Elé bóó bi álá kaáge Eσωω ne áchyége gemε bwó efwyale yendegébé mankélége unó bina. Kaáge nnó Nte nyú Eσωω akaá me nnó debó mambε ne ubi uko.

31 Ne myége mange meti ewé Eσωω abeé mfwa nyú, dépyεgé mbó, achyεge nyε enyú unó bina uko.

Ekáge muú abya Eσωω gétúgé unó mme
(Mat 6:19-21)

32 "Baá ba, défóge, ye lé délá déja wó, Ata Eσωω ajya mé enyú nnó dényéé geηwá né mmu gefwa jíí.

33 Kpóge unó bi déwya uko, déchyε ηka yimbó mbaá ubyá bóó. Kelege úba ebi ulá chógé, ewéna eléré nnó débéle gefwa genyú né mfaánebuú mbaá yi genó géla kaáge ta. Yé menjó álá kaáge jó, ye ukyε úla kaáge nyé.

34 Kaáge nnó mbaá ayi muú ábélege gefwa jíí, eféé ntó ne metóó wuú εbéε.

Bóó Kras abó mangilé ji

35 "Kpómege mmyε lwεge mawε álúli,

36 dégíle ndere bóó ágíle nte bwó nnó akéré meso né epaá neba ewé ji ajoyé. Akérége meso adogé menómbí akáge néne ji éwu ténéténé.

37 Efwó élú né baá defwé abi nte bwó akerégé meso, ábánege εbwó peé! Ngarege enyú wáwálé nnó, akpomege nyé mmyε, agaré εbwó nno ájwólé ka ji akpá menyéé achyé εbwó ányé.

38 Efwó élú né baá defwé abi mbógé mbóó gepú achwógé, ye ne metóó utuú ye gejyéjyé gé bí, ábánege εbwó peé.

39 "Kaáge nnó mbógé mbóó gepú akaáge gébé eyigé menjó achwóó gyá nyé geji akpé mmu, mbó ajwólé abame géjí nnó menjó akáge achwó agyá akpé mmu.

40 Enyú ntó kpómege mmyε, gétúgé Maá Nte Mekwaá akerege nyé meso né gébé eyigé délá dékágé."

Baá defwé abó mampyε matóó bwó chánchá
(Mat 24:45-51)

41 Pita akuú Jisás aké: Atá, "Ótó mbó nekanémejóó eni né eta esé waá mbaá bóó ako?"

⁴² Ata ama ló mangaré ebwó ake, “Bẹge ndere maá utó ayi awyaá denḡa, apye utó bií chánchá. Nte wuú alyaáge ji ne baá defwé abifó nnó apélé ebwó, achyegge ebwó menyé chánchá né gébé gelógéló. Maá utó yiná alu ndé gefógé muú?”

⁴³ Galógáló abeé nye ne maá defwé yimbó, gébége nte wuú akerégé meso agéne nye nnó ji apye utó bií chánchá.

⁴⁴ Ngarege enyú wáwálé nnó nte wuú abege nye ji ndere muú kpaá né unó bi ji awyaá uko nnó apélé.

⁴⁵ Ne mbógé maá utó yimbó abegé ayi áwyaá gepó gebogebo, ajóge nye ne geme jíí aké, ‘Nte wa abege nye dóó ne achwó,’ ne aló nyé mantúlégé baá defwé abifó, andée ne ande ne manyeégé menyéé ne manyúgé mmóó te mapyéne ji.

⁴⁶ Mbógé apyége mbó, nte maá utó yimbó achwó kwó nye ji nenmé né gébé eyíge ji alá kaá nnó achwó wó. Abanégé ji mbó, achyegge nye ji gekpékpé efwyale ewé ebóó epwóó amu nnó ájyé ábáné bóó ubée

⁴⁷ “Maá defwé ayi akaágé genó eyíge nte wuú akélege nnó ji apye ne alá pye géjí wó, nte wuú agarege nnó ábwólé ji ula ádó chánéné.

⁴⁸ Mbógé maá utó alu ayi apyegé gyé né mechó ewé akpáne matúlé, yémbó élé alá kaá genó eyíge nte wuú akélege wó, ajíí matúlé ájámé. Enyú debó mankaá nnó muú yi áchyegé ji gekpékpége genó, ji ne ame mako apéle. Muú yi áchyége ji genó eyíge mbó, ji ne áchérege ji chánéné.”

Mekomejós Jisós achwó ne mawámé épófó nesó
(Mat 10:34-36)

⁴⁹ Jisós ama jós nnó, “Nchwó né mme yiná manlweé mewé, ne mbógé ébó élo mé manlúlé, mbó metóó égóó me.

⁵⁰ Afyé nyé me né efwyale wyé ndere áfyé muú mmú nnyi nnó awó manaá Esówo. Wyé kpaá depó etí dékogé ne metóó wa ékwené.

⁵¹ “Enyú deféré nnó nchwó fá mme mámpye nnó bóó ábé nesó ne ate? Kaáge nnó nchwó lé mámpye bóó áfá mbwa ne ate.

⁵² Ló nána ojyége mbé, bóó ábége makpó áta né ulá gepú, ákárege nyé, álé ábéé nyé

né égbé wá, ápea áshyá nyé me. Mbógé ápea alú égbé wá, áléé áshyá nyé me.

⁵³ Nte ashya nyé manwú mechó ne maá wuú ayi mende, maá ayi mende ntó ashya nyé manwú mechó ne nte wuú. Mmá ashya nyé ewé maá wuú ayi mendée, maá ntó ashya nyé ewé mmá. Nmogétá ashya nyé ewé mendée maá wuú, mendée maá wuú ntó ashya nyé ewé nmogétá wuú.”

Muú abó mancheré akáá ndere ji atene ne Esówo
(Mat 16:2, 3)

⁵⁴ Jisós ama jós ne ekwó bóó aké, “Enyú degége gekó yendégébé géké génywérege dejógé deké, ‘Manaá achwó kwé. Ne akwene ntó.’

⁵⁵ Yéndégébé degége nnó, ‘Gefwene neba géle chwó’ dekaá nnó genóme gechwó jyá. Ne mbóntó ne ébéé.

⁵⁶ Enyú bóó dembwólé, ndere dépéle mfaá ne mme délóo ndere bií ubé nyé. Epye nnó ne enyú delá géné unó bí Esówo apyé mbó né gébé eyí?

Kwyé depó ne muú mawámé wyé
(Mat 5:25, 26)

⁵⁷ “Enyú ambóó dekágé fère fó, dékáa genó eyí gélu cho eyíge débóó mámpye?

⁵⁸ Mbógé muú nyú abógé efwyale ne muú mawámé wuú, ne muú yimbó ajyegge kpó ji né eso, abó mankwó ji mata nnó ajá mechó ewémbó meso ndere ebwó alú jyéé jyéé. Ebege alá pyémbó wó mbóó ujwóó ajye nyé ne ji mbaá mémpané mpa. Ne mempané mpa afye ji né amú bóó bó nku, ne bóó nkú áfyéé nye ji denó.

⁵⁹ Ngarege enyú nnó, átánégé nyé denó etirémbó kpaá te ákwóle ujwóó bimbó uko.”

13

Kwáre metóó wyé ne opó mbógé mbó fó wó agbó

¹ Né gébé eyigémbó, bóó áchwó gáre Jisós mechó fó ewé ebó epyéé ne bóó Galilíí fó. Ndere ebwó ápyé upe, Palet Góména né Rom, ató bóó nnó áwá ebwó. Ajyegge áwá bóó bimbó ne manoó bwó macho ne amí menya eyí ápyé upe.

² Jisós awúge mbó agíí aké, “Déféré nnó bóó abi ágbó mbó, élé ápyéé ubeé ápwóó bóó Gálilíí abifó?

³ Ερῶς mba. Ngarege enyú nnó: Mbṓgé delá *kwṓré matṓ nyú wṓ, deniíge nyé gemε nyu geko nka ama.

⁴ Tége genó eyí gépyé né meló Silṓm. Enyṓη εκwé éwá bṓṓ nekwuneálée. Déferé nnó bṓṓ bí ágbṓ mbṓ, élé ebwṓ ápyéé ubeé dṓṓ ápwṓ bṓṓ Jerosale abifo?

⁵ Ερῶς mba. Ngarege enyú nnó, Mbṓgé delá kwṓré matṓ nyú wṓ, deniíge nyé gemε nyu geko nka ama.”

Nekanémejṓ genṓ eyi géla wṓmé

⁶ Ne Jisṓs agaré ebwṓ nekanémejṓ eni ake, “Mende fṓ abṓ apε genṓ * gefṓ né mekṓṓ wuú, gébé gékwṓnégé ajye pe nnó genṓṓ eyigémbṓ gewṓ ne ji akyé umpomé ne ye géma agé wṓ.

⁷ Né gébé eyigéfo, ajṓṓ ne muú utṓṓ wuú aké, ‘Aṓmé álé mbṓ aléé ayi nchwṓṓ mankyé umpomé fá né genṓṓ eyi ne ye gefṓ ngéné. Ke géji gékwé, géfṓṓ mbaá detú.’

⁸ Muú utṓṓ aké, ‘Atá, nne wṓ mmyε, ma lyaá géji gébé né ημε néma. Nchome nyé ula bií ngyá, ngbele ujwaá wyé.

⁹ Mbṓgé ημε néchá gewṓgé elṓ, gélagé wṓ wṓ ṓkágé ké geji ṓημέ mme.’”

Jisṓs apye mbwéré mendée alṓ mankene né bií uwyaa

¹⁰ Bií uwyaa bṓṓ Jus fṓ úkwṓnégé Jisṓs abṓ alerege bṓṓ né mmu εcha mmyεmenεne.

¹¹ Mendée fṓ abṓ alu éféé, ayi meló nchye ájyalé ji gempyṓ, ála ke pyópyṓ. Ameé né aṓημε nekuúneálée ne akágé nyaá mmyε aké cho.

¹² Jisṓs age mendée yimbṓ, akuú ji ne aké ne ji, “Mmá lṓ nána ṓjyégé mbe nemée neé nébyé.”

¹³ Ajṓge mbṓ anéré ji ebwṓ mmyε, téné téné mendée yimbṓ atoó, anyaa mmyε atené cho, alṓ mamfégé Εσωṓ.

¹⁴ Muú kpaá né εcha mmyεmenεne agégé nnó Jisṓs apye mendée yiná atoó bií uwyaa bwṓ, metṓṓ ésṓ ji. Alṓ manwégé bṓṓ aké, “Ndṓ élú ékéné eyí bṓṓ ápye utṓṓ. Chwṓge lé né ndṓ yimbṓ nnó ápye enyú detoó. Muú amagé chwṓ sé né bií uwyaa.”

¹⁵ Atá Jisṓs aké ne ji, “Enyú bṓṓ dembwólé! Yéndé bií uwyaa, yéndemuú nyú, akágé ná mpṓ wuú nnó ajyé ányú manaá?”

¹⁶ Mechṓ ewé mendée yina élú nnó alu mpyáne Abraham, ne danchṓmelṓ afye ji né εfwyale né aṓημε nekuúneálée. Ερṓ galṓgálṓ nno áferé ji né εfwyale bií uwyaa?”

¹⁷ Jisṓs ajṓgé mbṓ, bṓṓ mawámé bií mmyé égbṓ ebwṓ yémbṓ gejamégé bṓ álú ne nechṓchṓ né ufélekpá ebi Jisṓs apyεε.

Nekanémejṓ mbwé ayi akuú ji Mṓsta (Mat 13:31, 32; Mak 4:30-32)

¹⁸ Ne Jisṓs agiú gemε jií aké, “Gefwage Εσωṓ gélu mbṓ nnó? Mmεge ná geji ne ndé?”

¹⁹ Gélu nkane mbeé mbwé ayi ákuú mṓsta, eníne muú abṓṓ apené né mekṓṓ wuú. Néchígé, néwé, nébwṓlé gekpékpégé genṓṓ ne denywṓné détenege anyua bwṓ wyé.”

Nekanémejṓ Yis (Mat 13:33)

²⁰ Jisṓs ama giú gemε jií aké: “Mmage mée na gefwage Εσωṓ ne ndé?”

²¹ Gelú ntṓ nkane yis uka ebi upye bred amualé ebi mendée abṓ achwaré ne gejamégé flawa abelé kpaá te flawa meko amuale.”

Menṓmbi mamkpe né genwá eyi géla gebyé élú mámálé (Mat 7:13, 14, 21-23)

²² Jisṓs alú kéne ajye né Jerosale. Ndere ajyé, akoge malṓmálṓ, alerege bṓṓ mekomejṓṓ Εσωṓ.

²³ Muú fṓ agiú ji aké, “Ata, bṓṓ bií ányéé nyé genwá eyí géla gébyé ábeé nyé élé gachyé?”

Ne Jisṓs aké ne bṓṓ ako,

²⁴ “Enyú myége lé mamkpe né menṓmbi ewé élú mámálé nnó depṓ. Néndé ngarege enyú nnó gejamégé bṓṓ ámuáme nye mamkpe, ne metí ébé nye.

²⁵ Gébé gékwṓnege nye, eyígé mbṓṓ gepú akwilege ka, agbé menṓmbi. Gébége agbége ewú, enyú bí délaá dafye denóme nye menṓmbi dekuú nnó, ‘Ata, néné εsé menombi.’ Ne ajṓge nye ne enyú aké, ‘Nkágé fṓ mbaá yi enyú detané.’

²⁶ Enyú delṓ nye manεné mmyε deké, ‘Pṓ εsé debṓ dejwṓlé mbaá ama ne wṓ, denyé

* 13:6 Élú wáwálé nnó: Genṓ eyige mende yimbṓ apéne akuú geji *fig.

menyεέ, denyú mmóó? Pó óbó óchwó né melo sé ogarege bóó mekomejóó Eσωω?

²⁷ Yémbó ashúge nye enyú meko nnó, 'Ngarege enyú, nkágé fó mbaá yi détané. Kwílege me ushuú. Enyú dekene depye nchye!'

²⁸ Ne degene nye Abraham, Asek, ne Jakób chónchó ne bóó ekpávέ Eσωω ako ndere ájwólé mbaá ayi Eσωω ágbárege gefwa jíí, enyú delile nye, ne denyεέ máñéné ne matóó usóó.

²⁹ Né gébé eyígémbó bóó átánege nye né umε maló mme mako, manyε gefwa eyigé Eσωω ágbárege.

³⁰ Kaáge nnó bóó fó abi anóge mbó ebwó, álaá nye bó apó mpa ne bóó abi álu bó apó mpa álaá nye afwa."

³¹ Wyé né gébé eyígémbó, bóó Farasi fó áchwó garé Jisás aké, "Kwélé fa chó geba eyigéchá néndé Mfwa *Heród akélege manwá wó."

³² Jisás aké ne ebwó, "Chóge dégaré muú defyá yimbó nnó, ji akaá nnó mferege aló nchye fina mmage mpye bóó mamée átoó ne wyémbó ne mmáge pyé geyá. Fí ndó élé ne nnérege utóó ba.

³³ Yémbó yélé mbó njóó, mbó manlyá fina njye Jerosale, nkene neke geyá ne ndó epéa. Elómé fó nnó áwá muú ekpávέ Eσωω né mbaá yichá ékosé né Jerósále wó."

Jisás asomége Jerosale (Mat 23:37-39)

³⁴ Jisás alo mánsómégé ake, "E é Jerosale, E é Jerosale, dewane bóó ekpávέ Eσωω ne detome abifó ne mataá, bóó dentóó abi Eσωω atómé eta nyú! Mmua mé ndó ndó ne ndó, manyweré enyú nkwere nkane mekwó akwérege baá bíí, yémbó enyú dékélégé fó.

³⁵ Gége yé nnó, melo nyú éla mé mábómé. Ne ngarege enyú nnó, eló fina eyyége mbe, enyú démáge gésé me kpaá te bíí ebi enyú dejóge nye nnó, 'Mejé ébé ne muú ayi achwóó né mabó Atá!'"

14

Jisás ama pye mende fó atoó né bíí uwyaá bóó Jus

¹ Né bíí uwyaá ebífó, Jisás ayye nyé menyεέ né gepúgé mende fó. Mende yimbó abó alu

muú kpaá bóó Farasi. Ndere Jisás alú éféé, bóó ápéle ji chwεchwε, nnó ágé genó eyíge ji apye nye bíí bimbó.

² Eféé mende fó ayi uká ne amu úmualé, abó atené mbe ushu Jisás,

³ Jisás agií bóó Farasi ne Anleré mabé Eσωω abi alú ntó eféé aké, "Ebé esé egaré nnó muú akage pye muú nemée atóó né bíí uwyaá?"

⁴ Yémbó ebwó akeré ye ji meko wó. Ne Jisás agbaré mende yimbó apye ji atóó, agaré ji nnó ayyé.

⁵ Eké éwyage Jisás agií ebwó aké, "Mbógé muú nyú fó ne maá wuú akwegé né gepyége manaá bíí uwyaá, ye élé mpó wuú ne akwené, muú yimbó anyógé wáwá akpé mmu aféré ji?"

⁶ Nkwé yiná apwó ebwó amu, apye ebwó ála bómbó.

Eσωω akélege lé muú yi alá bwége mmye ne ayi anéne mane

⁷ Jisás agége nnó bóó abi álóó bwó epaá, áchwóge ájyá lé malu ujwólé malómaló, agaré ebwó nekanémejóó eni aké:

⁸ "Yéndegébé ákugé muu né epaá neba ajwólé lé né melu ewé bóó ako ájwólege. Akelége fó melú énogé. Mbógé ójwólégé wyé, ékage bé nnó ákuú mbóntó muú yi apwóó wó.

⁹ Gébége muú yimbó achwóge, mbóó epaá agarege nyé wó nnó, 'kwílé melu ujwólé ewe, muú kpaá ajwólé.' Mbógé épyége mbó ójwólege nyé né melú ewé éla pó ne énogé, éféé mmyé égbóó nyé wó.

¹⁰ Yéndegébé ójyége epaá, jwólé né melu ewé éla pó ne énogé. Gébége muú yi alo wó epaá achwóge gé wó éféé, ajóge nyé ne wó nnó, 'Mejeé wa, kwílé fá chó jwólé né melú énogé.' Gébége épyégémbó óβεε nye ne énogé né mbe ushu bóó.

¹¹ Wyémbó ne Eσωω áwane nyé muú ayi ábwεge mmye gelu ne ábwεge nyé lé ayi alá lérégé mmye."

¹² Jisás ama jóó ne mbóó epaá yi akuú ji aké, "Yéndegébé óké ópye epaá, ókugé fó wyé lé ajeé byé, anmé byé ne bóó ula gepú byé. Ókugé fó wyé lé afwa melo gétúge ebwó ákage kuú nyé wó ntó né ewu bwó epaá. Apyégémbó áshúge wó galógaló ayi ópyé eta bwó.

13 Ɔké ɔpye epaá, kuú lé bɔ́ gekpo, ubwéré, ukókóré bɔ́ ne abi amɛ nónómé.

14 Mbɔ́gé ɔpyégé mbɔ, ɔbe nyé ne metɔ́ megomego gétúgɛ bɔ́ bimbo ákágé shúu fɔ galógáló ayi ɔpyé eta bwó. Galógáló wyé atanegɛ nyé mbaá Ɛsɔwɔ né gébé eyígé bɔ́ abi álú cho ákwilege nyɛ né negbo.”

Nekanémejɔ́ epaá neba
(Mat 22:1-10)

15 Nɔ́ere Jisɔs ajɔge mbɔ, muú fɔ ama ayi abó anyéé menyéé ne ji akame ake, “Wáwálé galógáló alu ne muú yi anyéé nyé menyéé né mbaá ayi Ɛsɔwɔ ágbárege gefwa jíí.”

16 Jisɔs awúgɛ mbɔ, alɔ mangare ji abya aké, “Né gébé gefɔ mende fɔ abɔ apye gekpékpégé epaá, akuú gejamégé bɔ́.

17 Gébé gékwónégé, ató maá defwé wuú nnó ajyé agaré bɔ́ bi ji akuú bwó epaá nnó, ‘Achwó epaá échwó lɔ.’

18 Ajyé, agé muú ama ama ne yéndemuú alɔ mandoré úbómeno agare wyé ɛwú. Muú ayi mbe aké, ‘Wyé náná ne nnamé mekɔ́ wa nkelege manjye gé ɛwú. Chó gáre nte wyé nnó ekagé asó metɔ́ nnó nchwɔ epaá wuú wó.’

19 Ama jyé gé ayifɔ, mende yimbɔ ntó aké, ‘Wyé náná ne nnamé mpɔ eyí ekýá makɔ́ ɛfya, nlu mé téné manjye muá éjí wá epyé utɔ́. Nkpa enyú geká, ekage désó metɔ́ nnó nchwɔ wó.’

20 Ama jyé gé ayifɔ, mende yimbɔ ake, ‘Wyé náná ne mbané mendée wa gétú eyige na nchwó fɔ.’

21 “Maá defwé yimbɔ akérégɛ meso, agaré depɔ ɛtíré na deko mbaá nte wuú; ayi akuú epaá, ne aké awuú mbɔ metɔ́ ɛsɔ́ ji dɔ́. Ama tó maá defwé wuú aké, ‘Chó né metɔ́ melɔ ne anɔ́ mati ayí kókó ne ayí kprakpa, ɔkuú ubwéré, abi amɛ nónómé, ukókóré bɔ́ ne abi gekpo nnó achwó gepú ya.’

22 Maá defwé ajyé, akeré meso aké, ‘Ata mpye mé ndere ɔjɔ́ ne gepú gélú danbéé.’

23 Nte wuú, ama gáre ji aké, ‘Chó náná né baá malɔ ne bɔ dachi ako ne mati ayi kókó, ɔgaré bɔ́ áchwó ápyé gepú yá gégbeé.

24 Kaá nnó bɔ́ bi mbó nkúú mé ɛbwó, áshyá manchwó ye muú ayi áfwórege menyéé wa ayi ntyéé apó.’ ”

Gefɔ́ eyigé muú abɔ́ mamkpomé mmyɛ mambé ménkwálé Jisɔs
(Mat 10:37, 38)

25 Nɔ́ere Jisɔs ama lɔ manjyé néke níí, gejamége bɔ́ ákwólege ji. Ɛké ɛwyage atené, abwólé ushu, ajɔ́ ne ɛbwó aké,

26 “Muú akágé bé fɔ ménkwálé wa mbɔgé alá agboó ne me apwó mmá wuú ne nte wuú ne amá agbógé ne me apwó mendée wuú, baá bíí ne aɔ́mé bíí. Ne amá agbógé ne me apwó gemɛ jíí.

27 Muú akágé béfɔ ntó ménkwálé wa mbɔgé alá kamé negbo akpá ejíí gekwa akwálé me ne gejí wó.

28 “Mbɔgé muú nyú ama ashúú mantɛné enyɔ́, abó kpé mbe ajwólé, aféré chánchá meno ɔka eyi gepú eyigémbo genyé nyɛ ne akaá wa abe nyé ne ɔka eyi ekwanegɛ maneré géjí?

29 Mbɔgé alá féré mbɔ wó, ébé nyé nnó anérégɛ fɔ gepú eyigémbo, atenege nyé lé nébómé, bɔ́ bi ákóoge ɛféé ágegɛ nebómé eniné mbɔ, álɔ manjwáné áke:

30 ‘Gé muú yi aké atenege enyɔ́, ɛpɔ́ ji.’

31 “Ɛkágé bé nnó mfwa ajye myé bee ne mfwa ayifɔ. Mbɔgé akwilege manjye, gé nnó Mfwa ayifɔ achwɔ ne bɔ́ gejamé abi apwɔ́ abíí né malú ápéa, apye nnó? Nnó abó kpé mbe ajwólé ne bɔ́ bíí aferé wa ákágé myé nyé bee ne bɔ́ bimbo?

32 Mbɔgé agegɛ nnó úpɔ́ nyɛ ɛbwó, aferege nyé bɔ́ ató nnó ajyé ábáné mfwa yimbɔ ndere alú tete, akwó ji mata nnó agaré élé genó eyígé ji akélege nnó ɛbwó áchyé ne álya ɛbwó ábé né nesɔ.

33 Wyé na ntó ne enyú debɔ́ mankpomé mmyɛ.” “Muú akágé bé fɔ ménkwálé wa mbɔgé alá kámé mánlyá unó uko wó.

Mechó menkwálé Jisɔs ayi atɔ́ getɔ́
(Mat 5:13; Mak 9:50)

34 “Mega élú genó gelógéló ne mbɔgé mega élá pó sé ne ugo bíí, ápyéé mbɔ nnó ne ugo bíí ukéré?

35 Ɛfúlé sé genó. Muú akágé gbéɛ fɔ ɛwú né mekɔ́, yé ama áchwáre ne ujwaá ne ágbɛ né mekɔ́ élómé fɔ. Agbéle lé ɛwú gbéle. Muú yi awyá matu áwú.”

15

Nekanémejóó egómhyme ewé enomé (Mat 18:10-14)

¹ Bií uma ánselé nka makpo ne abifo abi ápyeé ubeé, áchwá mánwú mekomejóó Jisós.

² Ne bóó bi akúu ebwó Farasi abi áferé nnó álú cho né ebé Esówa ne *Anleré mabé Esówa ágégé na matóó ásó ebwó áke, “Mende yina alu geluá ne bóó ubeé ne amá anyéé menyéé ne ebwó.”

³ Efée Jisós ató ebwó nekanémejóó eni aké,

⁴ “Mbógé muú nyú awyaá usaá magónhyme úta ne éma enogé apyee nnó? Nnó ályágé fó ayi usaá uni meso nekuúneeni ne ajyé akélegé ewé enomé kpaá té ágéne?”

⁵ Gébége akélegé, agegé, akpane anéré mankóó abene.

⁶ Achwáge mmu akú ajeé ne ate áhémé aké, ‘chwáge débé mabeé. Egómhyme wa ewé ebó enómé, ngé.’”

⁷ Ne Jisós aké: “Ngarege wá nnó wyémbó ntó ne matóó agóó bóó dóó né mfaánebuú gétúgé muú ubeé ama ayi ákwóré metóó wuú ne geñwá jíi epwá gejame bóó abi álu cho alá bó mankwóre matóó bwó wó.

Nekanemejóó nka eyi énomé

⁸ “Mbógé ntó mendée fó awya bó sére áfya ne ama anogé apyé nnó? Alwégé mewé áshwá gepú jíi, ápéa akéle kpaá te agéne?”

⁹ Ne akélegé agegé akú ajeé bií aké chwáge debé mabeé, sére wa ayi abó ánomé, ngé jíi.”

¹⁰ Ne Jisós aké: “Ngarégé wá nnó. Wyémbó ntó ne makiénné Esówa ábéé ne nechóchó gétúgé muú ubeé ama ayi akwóre metóó wuú ne geñwá jíi.”

Nekanémejóó maá ayi ánomé

¹¹ Jisós ama jóó aké, “Mende fó abó awya baá ande ápéa.

¹² Bií uma ayi meso aké ne nte wuú, ‘Atá káré geteé chyé eya.’ Efée ne nte wuú akaré achyé ejíi.

¹³ Aségé gebagé geteé jíi ébelé ye mboó ndó wó, akpó ase nka, alyá meló wuú, afé neke tete né meló kpaá ewéchá, efée ne akwené menya anyéé nka meko.

¹⁴ Anyégé nka jíi ébyege eké getú ne mesa ayi ákwené né meló ewémbó alá ámu amu.

¹⁵ Efée ajye gé mende fó né meló wémbó, ákwe jíi uká ne mende yimbó ase wyé jíi séle né utóó mámbámé mekwende jíi né mekóó wuú.

¹⁶ Afé mámbámé ne muú ayi achyége jíi menyéé ápó, mesa amyé jíi dóó ne akélege ye manyéé ntó uchachuú gasala ebi ukwéndé unyéé

¹⁷ Gébége jíi aféré defóó tíi dékeré aké, ‘Bóó utóó nte wa ányé ágbége, ayifó alaá, nlu fá ndere mesa.

¹⁸ Nkerege meso mbaá nte wa nné jíi mmye nnó, Ata, mpye gabo né égbé Esówa, ne gyé eta wyé.

¹⁹ Mfu sé ayi mbeé maá wyé wó. Se le me nkane muú utóó wyé ama.’

²⁰ Ajógé mbó, akwilé afé mbaá nte wuú.

“Ndere álú tete nte wuú agé jíi nkane achwáó, gejeé ne meshwe gekwó jíi metóó, alomé ajye kpá jíi atyá ábogéné mme.

²¹ Maá aké, ‘Ata mpye gabo né égbé Esówa ne eta wyé. Mfu sé mambé maá wyé wó.’

²² Ajógé mbó, nte wuú aké ne baá defwé bií, chóge wáwá dépe nkwú melóméló dechwó défyé jíi mmye, ‘Ma fyége jíi nkpáganéré ne unó uká.

²³ Ma chwáge ne mpó mabó déwá depyé epaá.

²⁴ Mbó mferé nnó maá wa yiná agbó, ne alu mebe, abó anó ne mmangé jíi, efée ne epaá élóó.’

²⁵ “Gébége ányé epaá ewémbó, mámbé mende yimbó alu né mekóó aké akerege meso alé kwókwólé ne gepú, awú ubeé né dachi bwó

²⁶ Ne atené agíi maá defwé aké ndé mechó élú dachi sé?

²⁷ Agíigé mbó, maá defwé agaré jíi ake, ‘Menmó wyé ne ákeré meso mebe ne nte wyé metóó egóó jíi awané jíi mpó mabó.’

²⁸ Awúge mbó metóó esó jíi kpaá ashya mánkpe mmu dachi, efée ne nte wuú achwó né jíi mmye nnó akpé mmu.

²⁹ Yémbó atené éshyéné ne nte wuú aké, ‘Gejame ayme ayi me nkwené na nkane memfwé eta wyé, nlú dantó mekpo ye dámaa, ochyé me ndé? Ye maá mbyéné mme yi ochyé me nnó nnye ne ajeé ba ne metóó megómego ápó.

30 Ne gébégé maá wýé yi akwené menya anyéé ñka ne andée deno ake achwó ɔwá ji mpɔ mabɔ?

31 Nte wuú akú ji aké, 'Maá wa ɔlu ne me fá yendégebé ne unó uko ebi nwyá élé ebyé

32 Yémbɔ esé abi mmu debɔ mampye epaá ne metɔ́ megɔmegɔ gétúgέ menj mó wýé ayi débɔ déféré nnó agbó ne alu mebe, abó anó ne dégέ ji nána.' "

16

Jisɔs agare nkane muú abɔ́ mangbaré ñka jíí

1 Jisɔs ama garé baá utɔ́ bií nekanémejɔ́ eniné fɔ aké, "Muú ñka fɔ abɔ́ alu, ayi awyá muú utɔ́ wuú ayi apéle unó ñka bií uko. Gébé gefɔ, bɔ́ fɔ áchwó garé ji nnó muú utɔ́ wuú achɔ́ ñka jíí.

2 Ne akú muú utɔ́ yimbɔ, achwógé, agíí aké, 'Ndé gefɔ́ genó eyi nwuú mbɔ nnó ɔpyéé? Chó, chwó ne bɔ ñwe ako abi ɔsamé unó ba, ɔshuú me nende ɔpó sé muú utɔ́ wa.'

3 "Muú utɔ́ yimbɔ agige gemé jíí ake, 'Mpye mbɔ nye nnó, nana ayi nte wa áchwó féré me né utɔ́? Mpɔ ne eshye mangbaré esaá, ye dekɔ degbóo me mmye.'

4 Eké ewyáge ake: 'Nana nkaá genó eyigé mpye nye, nnó gébégé nte wa aférége me né utɔ́, mbe ne ajeé abi ápooge me né upú bwɔ.'

5 "Eféé, ne muú utɔ́ yimbɔ alɔ mankuúge bɔ́ abi ágbárege nte wuú ujwɔ́ ama ama. Agíí muú ayi mbe aké, 'ɔgbaré nte wa nnó?'

6 Muú yimbɔ aké, 'Ngbarege ji usaá ndá maweé uta.' Muú utɔ́ yimbɔ aké, 'Gé ñwe ayi ɔbɔ́ samé wýé, se wáwá jwólé mme, ɔkwóré, ɔsá usaá ndá maweé upéa meso éfya.'

7 Ama agíí ayifɔ́ ake, 'Wɔ gbare nte wa ujwɔ́ nnó?' Aké, 'Ngbarege ji usaá úba Erise uta.' Muú utɔ́ yimbɔ ake, 'Gé ñwe ayi ɔbɔ́ samé wýé na, kwóré, sá usaá úba uni.'

8 "Nte muú utɔ́ yimbɔ agégé nnó muú utɔ́ wuú anyé ji upwɔ, akame ake, nte mende yina akpaá. Jisɔs anerege nekanémejɔ́ eni ake, bɔ́ mme bina ápye uno bwɔ́ ne defɔ́ ápwɔ nkane bɔ́ Esɔwɔ́ ápyé ebi bwɔ́.

9 Ñka elúmbɔ, ndɔ yifɔ́ epye gabo. Ne nchyege enyú majyé nnó debɔ́ ñka eyi déwyaá dépyé dejeé ne Esɔwɔ́ nnó gébégé ñka yina ébyege ásele nyé enyú, ábelé né melu ewé genwá eyi gélá gébyeé.

10 "Muú yi anerege metɔ́ ne ji né ekéké genó mbɔntó ne anerege metɔ́ ne ji né eyigé kpaá. Ne muú yi áfwalege muú né ekéké genó mbɔntó ne áfwálége muú né eyigé kpaá.

11 Mbɔ́gé enyú dekágé béle fɔ ñka chánéné eyi ndɔ́fɔ́ épyé gabo, epyeémbɔ́ nnó ne áchye enyú genó gembɔ́?

12 Mbɔ́gé dekágé chéré genó eyigé muú ayichá chánéné, ndé muú ábɔ́ genó áchyége nnó gébé eyigé enyú?

13 "Maá defwé ama ákágé kpá fɔ defwé mbaá bɔ́ apea gébé gemaá. Ápyegémbɔ, apaá nyé ama agboó ne ayifɔ́. Ne ánogé nyé ama abyaá ayifɔ́. Enyú dekágé nógé fɔ Esɔwɔ́ ne ñka gébé gemaá."

14 Bɔ́ Farasi fɔ́ abi abó álú eféé áwuúge mechɔ́ ewé Jisɔs ajɔ́, álɔ manshwá meshwá gétúgέ ebwɔ́ ágbóo ne ñka dɔ́.

15 Eféé Jisɔs ake ne ebwɔ́, "Enyú delu bɔ́ abi débwalége bɔ́ nnó enyú delu cho, yémbɔ Ata Esɔwɔ́ akage matɔ́ enyú. Kaáge nnó unó bi bɔ́ afége nnó úl, úl ukwenkwe né mbe ushu Esɔwɔ́."

**Gefwage Esɔwɔ́ gepwɔ́ mabé áyi nyá*

16 Jisɔs amá aké, "Gébé genyá, bɔ́ áwúu le *Mabé Mosis ne unó bi bɔ́ ekpávé Esɔwɔ́ abɔ́ ásamé. Lɔ́ né gébé eyigé Jɔn achwɔ́, bɔ́ ágárege abya melóméló gefwa eyigé Esɔwɔ́ ágárege ne bɔ́ ako ámyé ne eshye mankpe mmu gefwa yimbɔ.

17 Yémbɔ, epófɔ́ nnó ebé Mosis elá detú. Elú wáwá nnó mfaá ne mme ákwýá epwɔ́ nnó eké mansá ñwe né ebé ewémbɔ́ elá detú."

Jisɔs alárege depɔ́ré ulɔ́ ne neba manwá (Mat 5:27-32; Mat 5:27-32; Mak 10:11-12)

18 "Wýémbɔ ne élú nnó yendé mende ayi awáne neba ne mendée wuú, ne abagé ayichá, akwé mbɔ lé ulɔ. Mende ayi abagé ntó mendée ayi menɔ́ wuú ábuú ji, akwé mbɔ lé ulɔ."

Abya Lasarɔs ne mende ayi awyá gefwa

19 Jis̄s ama garé abya yiná aké, “Mende f̄o abo alu ayi awyá gefwa. Afye uchánchá mandée, anyéé geñwá yendé bií.

20 Ne mbyá muú f̄o, abó alu ntó ayi akúu ji Lasar̄s. Ayi abó amée mansa. Yéndégébé abelege wyé né menómbi muú gefwa yimb̄o,

21 anyagé gem̄e, ap̄ele wa muú ñka yimb̄o, alo mé manyége menyéé nnó eke ekwéne ye mme, ji abó anyé. Ne mbaá ayi ji abelé, b̄o mamye áchw̄o álárege upa bií.

22 “Ne bií uma Lasar̄s agbó, makiénné Es̄w̄o áchw̄o kpa ji, áfé né mfaánebuú. Ajwólé né n̄en̄kúné mmye Abraham, eféé Lasar̄s alo manyé menyéé ne ji. Ebélegé muú ñka yimb̄o ntó agbó, ánií ji.

23 Afé né melo áwuú b̄oó, eféé alo mangéné efwyalé ewé mebo. Né gébé gef̄o aṅme ame agé Lasar̄s tete, ndere ajwólé né n̄en̄kuné mmye Abraham.

24 Agége mb̄o, akuú ake, ‘Ata *Abraham, gé me meshwe, tó Lasar̄s ajyé fyé enó b̄w̄o wuú mmu manaá achw̄o pye metóó wa ekwené, ngene gebége efwyale né mew̄e ewéna.’

25 “Abraham ashúu ji meko aké, ‘Maá wa, te ndéré òlu nyá né mme, òbó òlu gbene, ònyéé òbw̄olege ayi Lasar̄s alá p̄o ye ne genó, agene lé efwyale. Nana Lasar̄s anyéé geñwá fa ayi w̄o gené gebége efwyale ewu.

26 Epófó yémb̄o, newú nékaré esé nnó muú ayi akelege manhya áchw̄o wena agége f̄o meti ne ayi akelege manhya ntó áchw̄o ewu agege f̄o meti.’

27 Muú ñka yimb̄o, ama kw̄o ji mata ake, ‘Nte ese Abraham, tó Lasar̄s né dachi nte wa,

28 nnó ajyé ajií aṅmé ba áta matu nnó ekagé ebw̄o ákwólé gep̄o ya, áchw̄o né melú ubalé ewé.’

29 “Abraham ashúu le ji meko aké, ‘Ebw̄o áwya ṅwe Mosis ne abi b̄oó ekpávé Es̄w̄o ásamé. Gó ebw̄o áwuú genó eyigé b̄oó ekpávé Es̄w̄o ajóge.’

30 Muú gefwa yimb̄o ashya ake, ‘Ṅgba, Atá Abraham, mb̄ogé muú ayi agboó mé ne abó ajyegé gáre ebw̄o, ákwórege nyé matóó.’

31 Yémb̄o Abraham aké ne ji, ‘Mb̄oge ebw̄o áshyagé manwú mekomejóó Mosis ne ayi

b̄oó ekpávé Es̄w̄o ye lé mewu muú ne ajyegé gáre ebw̄o, awuú nyé f̄o.’”

17

Mmuameno mampye gabo

(Mat 18:6, 7, 21, 22; Mak 9:42)

1 Jis̄s ajóó ne baá utóó bií ake, “Unó úlú ebi úbw̄olege b̄oó nnó ápyé *gabo. Yémb̄o utóṅkwa úlú ne muú ayi ábw̄olege nyé ayif̄o nnó apyé gabo.

2 Eb̄o elo nnó áshii muú yimb̄o gekpékpé gé ntaá né gem̄e, áṅmé ji né gentoógé ebéé mega, ne nnó ábé mebe, ábw̄olégé ye muú ama né b̄oó bi alú eké ambáné nnó apyé gabo.

3 “Sege gébé nnó ekagé depye gyéé mbaá dep̄o tiré na. Mb̄ogé men̄mé wyé apyégé gabo, òbó mankuú ji òjóó ne ji ne akamégé nnó alu gyéé, òbó manjií ji nte.

4 Ye apyége gyéé eta wyé máṅáne akénéama né bií, ne achw̄ogé akamégé yéndégébé nnó, ‘Alu gyéé,’ òbó manjinte né ndo yimb̄o meko.”

Gef̄o eyigé b̄oó Jis̄s abó mamfyé matóó bw̄o ne Es̄w̄o

5 *An̄gbá Jis̄s áwyagé aké ne ji, “Ata p̄oó esé nnó défyéé matóó ne Es̄w̄o dep̄w̄o ndere deb̄o défyéé mé.”

6 Ne Ata Jis̄s ashúu ebw̄o meko ake, “Metóó ewé défyéé ne Es̄w̄o ye ebé elé * ṅénénéné eke nyiné mbwé ngbon, dekage jóó ne genó eyina nnó, ‘Kwilé fa òjye téné né ebéé mega.’ Genó eyimb̄o gébó mampyé nkane dejóó.

B̄oó Jis̄s awya utóó ebi bw̄o

7 “Désé nnó muú nyú ama awya muú utóó wuú. Ne apyegé utóó bii uko né mekóó yelé membame maḡon̄ṅmé. Nnó achw̄oge mmu agarege ji ténéténé nnó, ‘Chó, kpá menyéé wyé, ònyé?’

8 Ṅgba agarege nyé le ji nnó, ‘Chó, kwóré mandéé jyé, òtyé menyéé, òchyé me nyé.’ Nnerégé mé, òchw̄o, òféré unó ne òfé ònyé awyé.

9 Mb̄ogé apyegé ndere ágaré ji, nnó nte wuú ala nyé wyé mantámégé ji?

10 Elú wyé genó gémá ne enyú, depyegé utóó ebi áchyége enyú denérégé, debó

* 17:6 Elú wáwálé nnó: Gef̄ogé mbwé ngbon ayina ákuú nnó Musta.

manjóó nnó, ‘Ese delu lé baá defwé. Depye lé utóó ebi debóó mampye.’”

Jisós apye bóó ubá áfya átoó, ama ne akéré áchwó táme ji

11 Ndere Jisós abó alu akéne ajye né Jerosale, akoó melere ayi bóó Samariya ne bóó Galilíí.

12 Gébégé Jisós áchwó kwóne né maá melo fó, agé ande fó afya abi amée ubá, ágégé ji átené tete,

13 ne álo mankuú ji áke, “Ata Jisós, ge esé meshwe.”

14 Jisós ake agene ebwó, áké, “Choge délére lé mmye nyú mbaá ámpyé ure Esówo nnó áchére enyú.” Ndere bóó bina akene ájyé né meti, ágé nnó ebwó ako atóó.

15 Ne muú ama né geluágé bóó bimbo agégé nnó atóó, aló mankeré meso, akwane kénké, aféége Esówo, manchwó táme Jisós.

16 Akwónégé, ató manó mme né mbe ushu Jisós, atamege ji. Mende yina abó alu lé muú Samariya.

17 Jisós agégé ji, aló mangíí gеме jíí aké, “Pó mbó mpye ná bóó áfya átoó ne abi aneéama álé?”

18 Wyé lé menkéé yiná ne akéré meso manchwó táme Esówo?”

19 Ne Jisós ake ne mende yimbo, “Kwilé, chó ejyé geba, ótoó mbó gétúgé ofyéé metóó ne me.”

Jisós agaré nkane *Gefwagé Esówo géchwó

(Mat 24:23-28, 37-41)

20 Né gébé gefó bóó Farasi, ágíí Jisós ake, “Ndé gébé eyige Esówo áchwó gbáre nyé gefwa jíí fá mme? Ashuú ebwó meko ake, ‘Unó fó upó se ebi ulérege nyé nnó Esówo achwó gbáre gefwa jíí.’

21 Muú fó apó ayi akaáge gáre nyé wáwálé nnó, ‘Gé Esówo na élé agbaré mé gefwa jíí fa!’ ‘Ge Esówo mbó élé agbare mé Gefwa jíí ewu!’ Kaáge nnó *Gefwage Esówo gelú mé ne enyú.” †

22 Ne ajóó ne baá utóó bíí ake, “Gébé gekwónége nyé eyigé enyú dékélege mangé Maá Nte Mekwaá ye né bii uma, yémbó degené nyé fó ji.

23 Né gébé eyigembo, bóó bifó ajóóge nyé ne enyú nnó, ‘Gége ji alu fa,’ ‘Gége ji alu éwu.’ Ye ajóóge mbó déjyegé fó mankéle ji.

24 Gébégé Maá Nte Mekwaá ake achwó, bóó ágéne nyé ji wyé nkane dasama akéle mamma, egbe ewe ne ewe, ne nebuú négénege.

25 Yémbó nsá nnó ji ájyé achwó, abó mangé gejamégé efwyale ne njye eniné na néshyá nyé ji.

26 Ndere epyéé nyá né gébége Nowa, wyémbó ntó ne epyé nyé gébége Maá Nte Mekwaá aké akerege fa mme.

27 Bóó ábo ányé, anyúu, abifó ábáne andée, ne átuú baá né maba. Anyé kpaá te bíí ebi Nowa ákpené mmu ékpe. Eféé ne manaá akwené dóó, manyi ákpe ne genyágé nnyi, gechwó shwa bóó bimbo ako, ágbó.

28 Epye nyé ntó wyé nkane ebó epyé né gébé eyigé *Lot alu mebe, bóó ábó ányé, ányúu, abifó akpóo unó, abifó ánáme, bóó bifó ápyé makóó, abifó áténege upú,

29 ne bíí ebi Lot alyá meló Sodom, Esówo apyé ndoó mewé atané mfaánebuú achwó só meló Sodom meko eke *mewé dáwá

30 Wyémbó ntó ne epyé nyé mbaá bóó né gébé eyigé Maá Nte Mekwaá akérege meso fá mme.

31 “Né bíí bimbo, mbóge muú abegé mfaá gepú, ekagé ashulé mme nnó abóó genó né gepú jíí, ábó ájyé. Wyémbó ntó muú yi ajyegé mekóó ekagé ama kéré mmu gepú jíí.

32 Tége genó eyigé gébó gepyé ne mendée Lot.

33 Muú ayi akélege mampoó genwá jíí ebyénnó aníige nyé geji, ne mbóge muú akamégé manchyéé genwá jíí getú ya, apóme nyé.”

34 Jisós ama jóó ake, “Ngarege enyú nnó né utuú bimbo, bóó ábelégé né ukwó apea, ákpáne nyé ama, ályaá ayifó.

35 Yé andée apeá ake ákwóó nchi mbaá ama, ákpáne nyé ama, ályaá ayifó.”

36 [Yé mbóge bóó apeá ábegé né mekóó, áke ápyé utóó, ákpáne nyé ama, ályaá ayifó.]

37 Baá utóó bíí áwúgé depó etirena ágíí ji áke, “Ata unó bíina úpyé nyé éfó.” Ne

† 17:21 Elú wáwálé nnó: Kaáge nnó Gefwage Esówo gelu mé metóó metóó nyú.

Jis̄s ashuú ebwó meko ne neka ενίνα ake, “Yéndé mbaá ayi genkwógé genó gebéé, εφέε mbó ne denwɔne ετιρε denyéé unkwá unó dénwérege.”

18

Nekanémejóó mekwi mendée ne mémpané mpa

¹ Jis̄s agaré baá utóó bií nekanémejóó ενίνε fó manleré ebwó nnó, muú ábóó fó mampwa manénemmye mbaá nte wuú Εσωωó.

² Aké, “Mémpané mpa fó abó alú né melo fó ayi álá afóó Εσωω ne ye gébé ne bóó abo wó.

³ Mekwi mendée fó abó alu ntó né melo εwémbo. Mendée yimbó ajyé yéndégébé, agige mémpané mpa yimbó nnó, ‘Akwyé mechó bwó ne muú mawámé wuú!’

⁴ Ndó mbe yi mendée yina aló manjóó ne ji, abó ashya manwú ne éwyágé, agii geme jíí aké, ‘Yé élé nlá fóó Εσωω ne nlá bó gébé ne muú wó,

⁵ yémbó gétúgé mendée yina achwó yéndégébé, achyége me εfwyale, nkwyége nye mechó wuú, mbóge nlá pyembó wó, agóó nyé me mbélé géjyá.’”

⁶ Ne Ata Jis̄s ajógémbó aké ne ebwó, “Pó enyú dewú nkane muú defyá mémpané mpa yiná ajóó?

⁷ Ndere mémpané mpa ápoó mendée yina, nnó Ata Εσωω achóó nye gébé mam-poó bóó bi ájyá abi álile eta wuú utuú ne nwohésé? Alyágé nyé ebwó né εfwyale?

⁸ Kaáge, nnó Εσωω achóó nye gébé mampa mpa achye ebwó. Yémbó gébége Maá Nte Mekwaá akerege meso, nnó agene nyé bóó bi áfyéé matóó ne Εσωω?”

Nekanémejóó Muú Farasi ne Menselé nkamakpo

⁹ Jis̄s ama gáre nekanémejóó ενίνε fó, mbaá bóó abi álérege mmye nnó ebwó álú cho ne ápéle abifó nnó ápó bóó.

¹⁰ “Bií fó, ande fó apeá, áfé né εcha upe Εσωω ewé élú né Jerósále manemmye. Mende ayi ama, alu muú Farasi ne ayifó alu ménselé nkamakpo.

¹¹ Gébége ebwó akpéné mmu εcha, muú Farasi yimbó ajye téne né melu ewé bóó akó ákáge gé ji, aló manénemmye aké, ‘Ata

Εσωω ntamé wó nnó mpó fó nkane bóó abifó, ye eké ménselé nkamakpo yimbó. Me mfógé fó genógé muú detú, nnyé fó man-waá ne nkwéné fó uló ne mendée muú.

¹² Nlyage menyéé kpékpé né depó tyé, ndó epéa yéndé uwyaá, mma nkarege unó ba né malú afya, nchyege wó melú ema.’

¹³ Mensélé nkamakpo yimbó, atené meso, akparé amu mekpo, amo mekpo mme, ajóge ake, ‘Ata Εσωω, gé me meshwe, nlu muú yi mpyé gabo’.”

¹⁴ Jis̄s anérége, ake ne ebwó, “Bóó bina ákerege meso, muú ayi alú cho mbe ushu Εσωω élé Ménselé nkamakpo épó fó muú Farasi. Nende muú ayi awya nepá, Εσωω awane nyé ji gelu ne apyé nyé ayi álá pó ne nepá, akwó ngó.”

Jis̄s ajé ambáné kóó

(Mat 19:13-15; Mak 10:13-16)

¹⁵ Né gébé géfó, bóó fó ákpá ambáné kó áchwó etá Jis̄s nnó anéré ebwó amu makpo ama ama ne ajé ebwó. Baá utóó bií ágégé ndere ebwó áchwóó, ányá ebwó.

¹⁶ Jis̄s awúgé mbó, akú bóó bimbó nnó áchwó ne baá bwó. Ne ajóó ne baá utóó bií aké, “Lyáge ambánékó áchwó eta wa, ekagé dégbé ebwó néndé gefwa eyigé Εσωω ágbárege gelú eyigé bóó abi álu ndere baá bina.

¹⁷ Ngarégé enyú wáwálé nnó: muú yi álá kamé nnó Εσωω ábé mfwa wuú, nkane mamane kóó wó akpéné fó né gefwa jíí.”

Abya muú nka

(Mat 19:16-30; Mak 10:17-31)

¹⁸ Muú kpaá fó achwó gií Jis̄s ake: “Ménleré melóméló, mpyéé mbó nnó ne mbó genwá eyi gélagé byéé?”

¹⁹ Jis̄s agii ji ake, “Ulannó okuú me muú melóméló? Yé muú yi alóme metóó apó, ekosé Εσωω mbií ne alu melóméló.

²⁰ Pó okage mabé Εσωω ayi áke, ‘ekagé ówá muú, ekagé okwé uló, ojogé ejó, ekagé óténé ntésé gebyó. Jnyegé manwaá, nóge nte wyéé ne mmá wyéé.’”

²¹ Mende yimbó aké, “Nló mambélé mabé yina mako te dembáné.”

²² Jis̄s áwuúgémbó, ake ne ji, “Éla genó gema eyi óbóó mampye, cho, kpó unó byé uko okaré nka yimbó mbaá bóó gekpo, ne óló

mankwólé me. Mbógé ɔpyégémbɔ, ɔbée nye ne gefwa né mfaánebuú.”

²³ Mende yina awugé mechó ewé, byó úkərə́ ji, alɔ mansomé gefwa jíí.

²⁴ Jisəs agégé nnó metɔ́ ɛgɔ́ ji wɔ́, aké, “Ejweré ne muú ŋka akpɛ né gefwagé Ɛsɔwɔ.

²⁵ Ɛlú wáwá nnó *mpɔ mashwɔne áshwá né embú ábyamé, ne nnó muú ŋka akpɛ né gefwagé Ɛsɔwɔ ágbárege.”

²⁶ Bɔ́ ɔbi awuú mechɔ ewé ágií aké, “Ne ndé muú yi abɔ nyé genwá ɛyi gélagé byéé.”

²⁷ Jisəs ashúú ɛbwɔ meko aké, “Genó ɛyi gepwɔgé ákwaá, gepwɔ́ fɔ́ Ɛsɔwɔ.”

²⁸ Ne Pita ajɔ́ aké, “Gé ɛsɛ delyaá unó sé uko, dékwɔlege wɔ.”

²⁹ Ajógé mbɔ, Jisəs ake ne baá utɔ́ bíí, “Ngarege ɛnyú wáwálé nnó muú ayi alyagé gepú jíí, ye mendée wuú, ye baá bíí, ye aŋmé bíí, ye mma wuú ne nte wuú gétúgé gefwage Ɛsɔwɔ,

³⁰ abɛ nyé ne bɔ́ ne gejamégé unó né mme yina, upwɔ ɛbi ji abɔ alyaá ne abɛ nyé ne genwá ɛyi gélagé byéé né mme ayi áchwó nyé.”

Jisəs ama gáre máŋáne aké nkane ji ag-boó nye

(Mat 20:17-19; Mak 10:32-34)

³¹ Né gébé gefɔ́, Jisəs ase baá utɔ́ bíí áfyaneápeá, ájye téné melu ewéchá, ɛféé alɔ mangaré ɛbwɔ aké, “Wuúge ɛsɛ dékwɔme mbɔ déjyeé né Jerosale, dekwɔnégé ɛwú, unó uko ɛbí bɔ́ ɛkpávé Ɛsɔwɔ ábɔ ásamé útaá Maá Nte Mekwaá, ubée nyé wáwálé.

³² Asá nnó áfyé nyé ji né amú bɔ́ ɔbi álá pɔ́ bɔ́ Jus, ɔbi ájwyaáge nyɛ ji, áshyé ji, ákpóo ji matye mmyɛ.

³³ Atúlege nyé ji, ne áwá ji, yémbɔ ndó ɛléé ɛkwɔnégé, akwilége nyɛ né negbo.”

³⁴ Yé ndere Jisəs ajɔ́ mbɔ, áŋgbá bíí ákaá fɔ́ ula mechó ɛwíná wɔ́, ɛbwɔ́ álá tametame ye genó gema ágbaré né metɔ́ wɔ́.

Jisəs apye muú ame nónómé agene

(Mat 20:29-34; Mak 10:46-52)

³⁵ Jisəs aké akwɔnege né mekpó meti Jeriko, muú ame nónómé fɔ́, ajwólé né ma-pea meti akɔ́ ŋka.

³⁶ Awúgé nkane gejamégé bɔ́ áwyále, ákóge, mende yimbɔ agíí aké, Ndé mechɔ ɛchwɔ́?

³⁷ Agaré ji aké, “Jisəs ayi Nasaret ne akóge.”

³⁸ Mende yimbɔ awúgé mbɔ, alɔ mankálegé aké, “Jisəs, mpyáne Devid, gé me meshwe.”

³⁹ Bɔ́ ɔbi abɔ ájyé mbe, álɔ manyáne ji nnó akwéné mejɔ́. Ndere ányáne mbɔ ji, ɛlú ɛké áchyé lé ji ɛshye nnó akálé kénké. Ne aké, “Mpyáne mfwa Devid, nkpá wɔ́ geká, gé me meshwe.”

⁴⁰ Jisəs awúgé mbɔ aténé, ató bɔ́ nnó ajyé achwó ne muú ame nónómé yimbɔ. Ɛbwɔ́ áchwógé ne ji, Jisəs agíí ji ake,

⁴¹ “Ndé genó wɔ́ ɔkélege mpyé eta wyé?”

Mende yina aké, “Ata, nkelege nnó ɔpyé me ngéné mbaá.”

⁴² Ne Jisəs aké ne ji, “Lɔ yé mangéné. Ɔtoó mbɔ gétúgé ɔfyéé metɔ́ wyé ne me.”

⁴³ Ténéténé yimbɔ alɔ mángéné mbaá ne akwɔlege ji, ne afege Ɛsɔwɔ. Bɔ́ ako ágégé mbɔ, álɔ ntó mamféé Ɛsɔwɔ.

19

Jisəs ne Sakiyəs

¹ Jisəs akwónégé melɔ Jeriko, alɔ mankogé.

² Muú kpaa *ánselé ŋkamakpo fɔ́, abɔ alu ɛféé ayi akamege Sakiyəs. Alu muú ŋka.

³ Awúgé nnó Jisəs akoge né melɔ bwɔ́, afé mangé gefɔ́gé muú ayi Jisəs alú, yémbɔ age ji wɔ́ gétúgé bɔ́ ájamé ne alu mboó.

⁴ Ɛféé ne áboó gatelé ajyé kwɔ́ mfaá genɔ́ né mbaá yi Jisəs akóge nyé nnó age ji.

⁵ Jisəs akwónégé né genɔ́ yimbɔ, apɛ ame mfaá, agé ji. Aténé akú ji aké, “Sakiyəs shúlé mme wáwá. Fina mbɔ mankpɛ wɔ́ unkéé.”

⁶ Sakiyəs awúgé mbɔ ashúlé mme ténéténé, ase Jisəs ne metɔ́ megomego.

⁷ Bɔ́ ágégé nkane Jisəs ajyé ne Sakiyəs, álɔ manmené aké, “Mende yiná ajyé kpé unkéé mbaá muú ubeé.”

⁸ Ɛbwɔ́ ne ji ájwólégé mmu, ɛwyage Sakiyəs akwilé téné aké, “Ata nkarege nyé unó ba nchyé geba mbaá bɔ́ gekpo, ye nnyé lé muú manwaá, nshúge nyé mbɔ́ genó ɛyimbɔ né malu ani.”

⁹ Jisəs awuúge mbɔ ake, “Ngarege ɛnyú nnó, fina bɔ́ bí álu né gepú yina átane né

efwyale gabo, gétúgé mende yina alú ntó mpyáne Abraham.

¹⁰ Maá Nte Mekwaá, achwó le mankele bɔ́ bi ánómé né εgβε εwe Εσωω nnó apyé εbwó átáné né efwyale gabo.”

*Nekanémejó baá defwe makpo alé
(Mat 25:14-30)*

¹¹ Ndere bɔ́ abó áwuú mechó εwé, Jisɔs ama gáre εbwó nekanémejó eníné fɔ́, getúgé ji alé mé kwókwólé ne Jerosale ne bɔ́ aférege nnó *Gefwage Εσωω géchwó ló ténéténé fa mme.

¹² Ajó aké, “Né gébé gefɔ́ maá mfwa fɔ́ alyá melo wuú, afé neke né melo fɔ́ εwé élú tete nnó ákwéré ji elá gefwa ne achwógé abé mfwa né melo wuú.

¹³ Gébé εyige achwó jyé, akú baá defwé bií afya, akaré εbwó ηka. Achyé yéndémuú gébagé ηka, ne aké ne εbwó, ‘Delagé fa, kége gese ne ηka yimbɔ́ kpaá te nkérege.’

¹⁴ “Ne ályaa ájyé, yémbɔ́ bɔ́ melo wuú ápá ji dɔ́ te átó bɔ́ nnó ájyé garé nnó, ‘Ébwó akélege fɔ́ mende yimbɔ́ abé mfwa bwó.’

¹⁵ “Yémbɔ́ ndere mende yimbɔ́ ajyé, ákwéré ji ela εwémbɔ́ nnó achwó abé mfwa. Akérége meso, akú baá defwé bií abi ji abo achyé εbwó ηka nnó áchwó lere ji nsá ayi εbwó abɔ́ né ηka yimbɔ́.

¹⁶ Maá utɔ́ ayi mbe achwógé aké, ‘Ata gébagé ηka eyi abɔ́ chyé me, gépye mbɔ́ nsá uba ηka úfyá.’

¹⁷ Mende yina awúgé mbɔ́, metɔ́ εgo ji ne aké, ‘Opye dɔ́, olu maá utɔ́ melóméló, muú akage nere metɔ́ ne wɔ́. Ndere opélé eké genó εwé chánéné, nchyege nyé wɔ́ uto né maló áfyá nnó ópélé ájí.’

¹⁸ Ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gébagé ηka eyi abɔ́ chyé me, gépye mbɔ́ nsá uba ηka úta.’

¹⁹ Ne ajó ne ayimbɔ́ aké, ‘Nchyege nyé wɔ́ malɔ́ áta nnó ópélé ájí.’

²⁰ “Ne ayifɔ́ achwógé aké, ‘Ata gé gébagé ηka jyé. Mbɔ́ mpwé né gebágé ndeé mbelé.

²¹ Mbélé éji gétúgé nkaá nnó gepɔ́ jyé getóo ne mfɔ́ wɔ́. Ne gébé εyigé fɔ́ aséle unó detú. Okpane menyéé né mekɔ́ ayi olá kágé meso yi ápéne.’ ”

²² Mende yimbɔ́ ake né maá defwé yimbɔ́, ‘Ób gepɔ́, uchuú mejɔ́ ebi ójɔ́ ne nséle mpa, mpa wyé. Okáá nnó gepɔ́ yá getóo ne

mma nséle unó detú ne mkpane menyéé né mekɔ́ ayi nlá kágé meso yi ápéne.

²³ Ndere okáá mbɔ́, ndé abɔ́ olá fyé ηka yá né gepúgé ηka nnó nkerege meso nse éji ne nsa wó?’

²⁴ “Eké εwyage ajó ne bɔ́ abi áténé efé aké, ‘Sége gébagé ηka yimbɔ́, déchyéé muú ayi awyaá uba ufya.’

²⁵ Bɔ́ bimbɔ́ áshya aké, ‘Ata, ji awya mé uba ηka úfyá.’

²⁶ Ajó ne εbwó aké, ‘Kaáge nnó muú ayi abógé nsá né genó, ji ne ámage gbéé ji εbwɔ́, ne ayi alá abɔ́ nsá yé ékéké genó εwé ji awya, ásélé nyé geji eta wuú, nnó alá amu mawa.

²⁷ Nána bɔ́ mawámé ba, abi áshya nnó mbégé fɔ́ mfwa bwó, chwóge ne εbwó, dewá né mbe ushu wa.’ ”

*Jisɔs akpe né Jerosale nkane mfwa
(Mat 21:1-11; Mak 11:1-11; Jɔn 12:12-19)*

²⁸ Jisɔs anérége manjó nekanémejó eni, alɔ́ mankwó ajyé né Jerosale.

²⁹ Akwónégé kwókwólé né meló Betfage ne Betani baá malɔ́ ayi alú mfaá mékwé εwé ákuú nnó Olif, ató baá utɔ́ makpo ápeá nnó abɔ́ mbe,

³⁰ aké ne εbwó, “Chogé né maá melo ayi alu mbɔ́ enyú né mbe, dekwónégé dégene nye maá géjuná ayi áshii ji ne muú álú danké wyé, kaáge déchwó ne geji fa.

³¹ Ne mbógé muú agigé enyú nnó, ‘Waa aké dekaá *géjuná yimbɔ́?’, gárege ji nnó, ‘Ata ne akélege.’ ”

³² Ne baá utɔ́ bimbɔ́ afé, ájyége ágé yéndégenó ndere Jisɔs abɔ́ ajó.

³³ Gébége ákaáge maá géjuná yimbɔ́, mbɔ́ géjuná achwó gií εbwó aké, “Waa aké enyú dekaá géjuná yimbɔ́?”

³⁴ Ashuú ji meko aké, “Ata ne akélege.”

³⁵ Achwógé ne géjuná yimbɔ́ mbaá Jisɔs, áfere mandeé bwó ágyaa mfaá, ábwéé ji ajwólé mfaá.

³⁶ Ndere Jisɔs ajyé, bɔ́ ajye ji mbe ágyaáge mandeé bwó né meti nnó ji akógé wyé.

³⁷ Akwónégé mekpó Mekwe Olif, alɔ́ manshúle, ndere alé kwókwólé ne Jerosale, ne gejamégé áηkwólé bií, áchwó ji meso ákwáne kénké, áféεge Εσωω né ufélekpá ebi εbwó ágené.

38 “Mejé ebé ne Mfwa ayi áchwóó né mabo Ata ayi alú né mfaánebuú, eniné mfaá mfaá, ji ne achyége neso.”

39 Ne bóó Farasi bifó aké, “Ménleré wee baá utóó byé ákwéné mejóó.”

40 Jisós ashúú ebwó meko aké, “Kaáge nnó ye mbógé bóó bina ákwénége mejóó, ye mataá ákálege nyé áfége Esówa.”

Jisós ali magbo getúgé Jerosale

41 Ndere Jisós akwóné kwókwólé ne Jerosale, ape ewu dómee, meshwe akwó ji metóó, alo manlilé ajoge

42 aké, “E é bóó Jerosale, fina enyú debó dekaá genó eyi géchyége enyú neso, ne nana dekáge sé gejí.

43 Gébé gekwónene nyé eyigé bóó mawámé nyú, áchwógé áténé ekwó gepú ágyaá melo nyú mme, ákelé enyú mmu.

44 Apyégémbó, ákpéne nyé mmu áwá enyú ako, áma amú upú enyú uko ne mbaá ala nyé dede nnó ye ntaá nema nélagé mfaá eníne fó. Mbó ne ebéé nyé néndé enyú deshá mankaá bíi bi Esówa áchwóó mampóó enyú.”

Jisós abú bóó bi ákpóó unó né mmu echa upé Esówa

(*Mat 21:12-17; Mak 11:15-19; Jón 2:13-22*)

45 Jisós alyágé melu ewémbó, akpe né mmu echa upé Esówa, alo mamfwéné bóó abi ákpóó unó né mmu.

46 Ndere ábuú ebwó aké, “Asá né mmu ηwe Esówa nnó, Esówa aké, ‘Gepú ya gebéé nyé lé gepúgé mmyemenene.’ Ne nana enyú débwalé géjí gelá melu ewé ánjó ábige wyéé.”

47 Ne Jisós alerege wyé bóó mmu echa upé Esówa yéndé bíi. Né gébé yimbó anóó baá abi ápyéé upé Esówa chóncho ne ánleré mabé Esówa ne ákpakpa melo ákélege meti nnó áwá ji.

48 Yémbó ebwó áge meti wó néndé bóó ájwalége yéndégébé áwú mekomejóó Jisós ne ákélege fó nnó gechu jíi gema gekoó mme detú.

20

Agii Jisós mbaá ayi uto ebi utané (Mat 21:23-27; Mak 11:27-33)

1 Bíi fó Jisós abó alerege bóó né echa upé Esówa, ágarege ebwó abya melóméló ayi atané mbaá Esówa. Ndere ájógembó, anóó baá abi ápyéé upé Esówa chóncho ne Anleré mabé Esówa, ne ákpakpa melo, áchwóó chóo ne bóó bimbó,

2 ágií Jisós aké, “Ndé uto ebi ówyaá mampye unó bina? Waá achyéé wó uto ubi?”

3 Jisós ashúú ebwó meko aké “Me ntó nwyaá awa nkwé mangií enyú ayi debóó manshuú me”.

4 Ne agií ebwó aké, “Waá achye Jón uto manwyaá bóó manaá Esówa, Esówa waá akwaá?”

5 Alo manjóó ne ate aké, “Ebege dejóóge nnó elé Esówa ne achyéé Jón uto bi, agige nyé esé aké, ‘Ulanó ne delá kamé mekomejóó wúú wó.’

6 Ne mbógé dejóóge nnó, ‘Utané mbaá akwaá,’ bóó ako áwáne nyé esé ne mataá gétúgé ebwó ákaá wáwálé nnó Jón abó alu *Muú Ekpávé Esówa.”

7 Ne aké ne ji, “Ese dekaá fó mbaá yi uto bíi utane wó.”

8 Ne Jisós ashúú ntó ebwó meko aké, “Yé me ntó ngárégé fó enyú muú yi achyé me uto ne mpyé unó bina.”

Nekanémejóó bóó uségé ne mbóó mekóó (Mat 21:33-46; Mak 12:1-12)

9 Jisós alo mangaré bóó bina nekanémejóó ake, “Mende fó abó ató mekóó, ape unóó ebi ákuú vine, ábógé umpome bíi ápye mmóó.

* Ase bóó uségé afyé wyé. Atane afé neke né melo fó, ewú ne ábélé dóó.

10 Gébé gekwónégé eyigé ákyé umpómé bimbó, mbóó mekóó ató maá defwé wúú ama mbaá bóó uségé bimbó nnó áchye ebií unó mbwé ebi utane né mekóó ewémbó. Yémbó ebwó átulé maá defwé yimbó, ábú ji akéré amu amu.

11 Ama tó ayifó, ebwó ágégé ji, áse ji ne matulé, áchyé ji mekpo unóó, ábú ntó ji akéré amuamu.

* 20:9 Elú wáwálé nnó: Genóó eyigé bóó Isreli ásélé umpomé bíi ápyé mmóó ákuú geji né meko mekala nnó, *Grape.

12 Mende yimbɔ ama tɔ maá defwé ayifɔ, bɔɔ bimbɔ átulé ji, afyé ji upa mmye, ne ája ji mmemme átó ji dafye.

13 Ne mbɔɔ mekɔɔ yimbɔ aké, ‘Mpye nyé nnó? Elú galógáló nnó ntó nana maá wa ayi ngboó ne ji dɔɔ, ndɔfɔ ágegé nyé ji, áchyege ji énogé.’

14 Maá yimbɔ afé, ne ndere álé kwókwólé, bɔɔ bimbɔ ágé ji ne aké ne ate, ‘Gége menyéé geteé mbɔɔ mekɔɔ na, chwóge déwá ji, geteé jíí geláa eyigé esé.’

15 Akpége mmu mekɔɔ, ája ji átó dafye, áwá ji.”

Jisɔs anerege nekanémejɔɔ eni, agíi bɔɔ abi alú eféé ake, “Enyú deféré nnó mbɔɔ mekɔɔ yimbɔ apye nyé nnó ne bɔɔ usége bimbɔ?”

16 Elú wáwálé nnó, abó manchwá awá bɔɔ bimbɔ achyéé mekɔɔ ewémbɔ mbaá bɔɔ abi cha.”

Bɔɔ bina áwúge mbɔ aferé ubée aké, “Esɔwɔ akamége.”

17 Jisɔs ape ebwɔ dóméé ne agíi aké, “Ne nana genó eyigé ásáme mmu ηwe Esɔwɔ geke nnó? Asá nnó:

‘Ntaá eniné antené upú ashyaá nnó nélómé, néni ne nélaá menɔ ntaá ayi ágbaré ekwɔ gepú.’

18 Muú akwegé mfaá ntaá enine mbɔ, atyáge nyé ubauba ne mbɔgé nekwége muú mmye, muú yimbɔ alá nyé yiliyili.”

19 Jisɔs agárégé nekanémejɔɔ eni, *Anleré mabé Esɔwɔ ne anɔɔ baá bi apye upe Esɔwɔ áwúgé, ákaá nnó ajɔge mbɔ lé ne ebwɔ, ábó álú mampye Jisɔs wyé né gébé eyigémbɔ, yémbɔ ágó gétúgé áfɔɔ amé bɔɔ.

*Agii Jisɔs mechɔ ηkamakpo
(Mat 22:15-22; Mak 12:13-17)*

20 Bɔɔ bina amaló mankéle meti ewéchá, ne átó bɔɔ nnó ájyé pyé eké ábɔɔ mechó ne Jisɔs wó, nnó mbɔgé Jisɔs akwegé nekwéné meno, ebwɔ ágbáré ji ájyé mbaá ámpané mpa abi átómé nyé ji mbaá gómena ayi Rom.

21 Bɔɔ bimbɔ ájyége ákú Jisɔs aké, “Ménleré, esé dékaá nnó depɔ etiré ɔgárege ne ɔlérege délú wáwálé. Ɔpó fɔ meso

ama. Ɔlérege bɔɔ unó ndere Esɔwɔ akélege wáwálé.”

22 Esé dekaá wó, “Nnó ebé sé eké nnó déchyégé ηkamakpo mbaá mfwa Rom waá déchyégé?”

23 Jisɔs akágé nnó ápené mbɔ ji lé metáa, aké ne ebwɔ,

24 “Chwóge me ne sére † ama. Achwóge ne ji, agíi ebwɔ aké, Mekpo wá na ne mabɔ waá na ásámé né ηka eyi?” Aké ne Jisɔs, “Elé mekpo mfwa Rom ne mabɔ mií.”

25 Ne Jisɔs aké ne ebwɔ, “Chyege Mfwa Rom genó eyí gélú ejií ne chyege ntó Esɔwɔ genó eyi gélú eyi Esɔwɔ.”

26 Gefɔɔ eyigé Jisɔs akwyé meko ashuí ebwɔ gepye byɔ úkɔré ebwɔ mmu, alá nyámé néndé ágé fɔ genó eyigé ji apyéé wó.

Agii Jisɔs nkwé ayi muú akwilege né negbo

(Mat 22:23-33; Mak 12:18-27)

27 *Bɔɔ Jus fɔ abi ákú bwɔ *Sadusi. Ebwɔ alú bɔɔ bi aké muú agbógé akwilége sé né negbo. Achwó gií Jisɔs aké,

28 “Ménleré, Mosis abɔ asá ebé ewéna mmú ηwe mabé sé nnó ‘Mbɔgé muú abagé mendée wuú ne agbógé alyagé mendée yimbɔ ayi ebwɔ alá byé maá wó, menjómó wuú abó manse mendée yimbɔ né ukwi, nnó ábyégé baá ábélé né mabɔ ami mewené menjomo yimbɔ.’

29 Agare ji neka eni aké, ánjmó fɔ akénéama abi ande álú abi átané nte ama. Menjómó yi muú kpaá abó abá mendée wuú ne agbó ayi ebwɔ alá bye maá wó.

30 Ayi akwólege ji ase mendée yimbɔ né ukwi. Ayi mbɔ agbó ntó ayi ebwɔ alá byé maá wó.

31 Epye wyémbɔ kpaá ebwɔ akénéama ágbó ako. Yé muú yi ábyené maá ne mendée yimbɔ apó.

32 Ébélegé mendée yimbɔ ntó agbó.”

33 Ajógémbɔ, agíi Jisɔs aké, “Ndere anjómó bina akénéama ábó ábané mendée yina, gébége ebwɔ ako ákwilége né negbo, mendée yina abeé nyé ayi waá?”

34 Ne Jisɔs ashuí ebwɔ meko ake, “Né mme yina ande ábáné andée ne andée átó anó.

† 20:24 Elú wáwálé nnó: Epófɔ sére elé *denarius, ayi ébó élú ηká bɔɔ Rom.

³⁵ Yémbò gébé gé bɔ́ abi Ɛsɔwɔ asélé nnó ákwáné, bɔ́ ákwilégé né negbo, ákpégé né mme yi achwɔ́ nyɛ, gébé eyigembò, yɛ neba nébéé se.

³⁶ Ndere Ɛsɔwɔ apyɛ ebwɔ́ ákwilégé né negbo, ámagé gbó sé, néndé álú nkane makiénné Ɛsɔwɔ, ne álú baá Ɛsɔwɔ te kwyakwyá.

³⁷ Mosis ntó aléré wáwálé nkane muú ágbógé ákwilégé né negbo. Asá abya genɔ́ eyigé mewɛ ebɔ́ eluli wyɛ gélá sɔ́ge ne akuú Ata Ɛsɔwɔ né melu ɛwémbo mmu nɔ́we wuú nnó, Ɛsɔwɔ ayi Abraham ne ayi Asek ne ayi Jakɔb.

³⁸ Mosis akúgé ji mbò, éleré nnó Ɛsɔwɔ alu ayi bɔ́ abi álú abɛ. Ɛsɔwɔ apɔ́ fɔ́ Ɛsɔwɔ ayi awuú bɔ́, alu ayi bɔ́ abi álú abɛ, néndé bɔ́ ako álú abɛ né mbɛ ushu wuú.”

³⁹ Jisɔs ajógé mbò, Anleré mabé Ɛsɔwɔ abifɔ́ áké ne ji, “Menleré ɔ́lu cho.”

⁴⁰ Ebwɔ́ áwúgé mbò, mano bwɔ́ ákpɛ né mekó, yé muú ayi ama mua mangiú ji nkwe apɔ́.

Muú ayi Ɛsɔwɔ akweré ji ɛla gefwa alu maá wáá

(Mat 22:41-46; Mak 12:35-37)

⁴¹ Ɛwyage Jisɔs ntó agiú ebwɔ́ awuú nkwe aké, “Bɔ́ ajɔ́ge nnó Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji ɛlá gefwa alu mpyáne mfwa Dɛvid, ɛwena ébéé mbò nnó?”

⁴² Ɛnyú dekaá nnó mfwa Dɛvid asá né nɔ́we makwa wuú nnó:

‘Ata Ɛsɔwɔ ajɔ́ ne Ata wa nnó, jwólé fa né egbé ebwɔ́nyɛ wa,

⁴³ kpaá te gébé gékwónene nyé eyigé mpyɛ bɔ́ mawámé byéé, álaá éké mboó genɔ́ nnó ónéré uká byéé mfaá.’

⁴⁴ Ɛwéna éleré nnó Mfwa Dɛvid akuú Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji ɛlá gefwa nnó Ata wuú. Ɛpyembò nnó ne *Muú yi Ɛsɔwɔ akweré ji ɛlá gefwa ama álú mpyáne Dɛvid?”

Jisɔs akwelé baá utɔ́ bi mbeé nnó ɛkage áse gepɔ́ge Anleré mabɛ Ɛsɔwɔ

(Mat 23:1-36; Mak 12:38-40)

⁴⁵ Nana Jisɔs ajɔ́ge lé ne baá utɔ́ bií ne bɔ́ ako áwúu ntó, aké,

⁴⁶ “Sége gébé ne gepɔ́ge ánleré mabé Ɛsɔwɔ. Ebwɔ́ ágbóo mamfyégé bɔ́ nkúu átyé átyé, ákéné, ágyaáge ntoné gese nnó

bɔ́ átámégé ebwɔ́ ne énogé. Agboó ntó mánjwólé né malu énogé né mmu macha mmyemenene. Ajyégé epaá, ájyaá lé malu afwa ne ájwólége.

⁴⁷ Yémbò, mmyé egbóo ebwɔ́, áfwyálege akwi andée, áfɔ́ge upú bwɔ́, ne ama ákéne malumalu, ánenemmye áwyáge dɔ́ nnó ágilégé bɔ́ amɛ. Ndere ápyé mbò, áfyé lé getoó né mmye bwɔ́. Akpéne nyé né ɛfwyale ɛwé mebo.”

21

Echyé mekwi mendée ayi alú mbyá
(Mak 12:41-44)

¹ Ndere Jisɔs alú mmu ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ, apele dómee nkane bɔ́ nka áchwɔ́ áfyɛ manka bwɔ́ mmu genɔ́ eyigé áfyɛ nka Ɛsɔwɔ.

² Agé ntó mbya mekwi mendée fɔ́ ndere afyé baá ubaá nɔ́ba ápeá.

³ Agégémbò aké, “Kaáge wáwálé nnó nka yi mbyá mekwi mendée yina afyɛ, ɛjá epwɔ́ eyi bɔ́ ako áfyé.

⁴ Yéndemuú áferé ɛkɛke nka né gejamé eyi ji awyaá achyé, yémbò, yɛ lé mekwi mendée yina alu mbya, akwe ula géba jí achyéé.”

Jisɔs agaré nkane gekpékpégé ɛfwyale géchwɔ́ nyɛ meso gébé

(Mat 24:1, 2; Mak 13:1, 2)

⁵ Baá utɔ́ bifɔ́ álɔ́ mamfége ɛcha upɛ Ɛsɔwɔ nkane átené ɛwú ne uchánchá mataá, ne ama afége uchánchá unó bi achyé nnó ánogé Ɛsɔwɔ. Ɛféé Jisɔs aké ne ebwɔ́,

⁶ “Ɛnyú degene unó bi, dema defége yémbò gébé gékwónégé nyé eyigé amúu ɛwú ne yéé ntaá némaá eni nélaá mfaá nte nɛpɔ́.”

⁷ Agiú ji aké, “Menleré, nde gébé eyige depɔ́ tiré na depyé nyɛ? Nde genɔ́ eyi gélérege nyé nnó unó bi uchwɔ́ pyé?”

⁸ Jisɔs ashúu ebwɔ́ meko aké, “Sége gébé nnó ékagé muú fɔ́ ábwólé ɛnyú déno mewaa. Nénde, gejamégé bɔ́ áséle nyɛ mabò ma áchwɔ́ ɛta nyú, aké, ‘Me ne nlú’ ne ájɔ́ge nyé nnó, ‘Gébé gékwóné.’ Ajɔ́ge depɔ́ tí, déwugé fɔ́ ebwɔ́.

⁹ Ne déwuú nyɛ ntó abya be kwókwólé ne ɛnyú, ne ɛbi ámmɛ tɛtɛ, défɔ́ge fɔ́. Unó bina

uko uboó mbe upye ne epófo nnó mme yina achwá kwyá ténéténé wó.”

¹⁰ Jisós amajóó ne ebwó ake, “Maló kpakpa ámmye nye ne ate ne ate afwa ne boó bwó ámmye nye ne ate,

¹¹ Ukpékpé unó upyee nyé mme yina anyíge ne eshye abwólé né gejamégé malu. Emímí mesa ekwéne nyé né malumalu, ne mamée áwáne nyé boó. Unó bi úgyálege mane upyé nyé né nebuú manleré ubée unó bi uchwá pye.

Jisós agare anghá bií efwyale ewé ebwó agéne nye

(Mat 10:16-25; Mak 13:9-13)

¹² “Gemégé nnó unó bi upye; kaáge nnó boó ápyéne nye enyú, áma átulé enyú. Dekpene nyé unó mpa né macha mmyemenene ne áfyé nyé enyú denó. Ajyé nyé ne enyú né mbe ushu afwa ne bo góména gétúgé dékamé nnó delu boó ba.

¹³ Gébége detenégé mbe ushu boó bimbó, kaáge nnó debó mbó élé meti mangaré ebwó mekomejóó Esowó.

¹⁴ Yémbó ekagé dechyé geme nyú efwyale, mamférége unó bi dejóge nyé.

¹⁵ Gébé gekwónégé, nchyege nyé enyú dengaré mejóó eti déjógé ye muú mawame nyú ayi anénége geyó ye manyé mbeé ábéé.

¹⁶ Kaáge nnó boó enyú ne ákpóo nyé enyú, ye ébéle ánte nyú, ye áhémé nyú ye boó ula gepú nyú, ye ajeé nyú. Achyége nye enyú mbaá ákpakpa melo, nnó déténe unó mpa ne áwáne nye enyú bífo.

¹⁷ Boó ako ápaá nye enyú gétúgé delú áhkwólé ba.

¹⁸ Ye enkaá mejwe ewé éjúge nyé né mekpo nyú ekwé, enó epó.

¹⁹ Dekamégé metóó ema, dekpéne nyé mmu genwá eyi gelá gebyé.

Jisós agaré nkane áchóo nye Jerosale

(Mat 24:15-21; Mak 13:14-19)

²⁰ “Gébége degége nnó boó bee áno melo Jerosale mme, kaáge nnó gébé gekwóné eyigé áchwá chó ewu.

²¹ Gébége mechó ewé epyegé, boó ako abi né gebagé mewaá Judiya áboó ajyé bií mfaá makwe. Boó abi álú né melo ewémbó áboó

ntó. Yéndemuú ayi atanégé mekóó, ekage akyaá nnó ajyé mmu.

²² Kaáge nnó gébé eyigémbó, élé bií bi Esowó atóme nyé efwyale né melo Jerosale mampye nnó unó bi ásáme mmu nwe wuú ubé wáwálé.

²³ E é ebéé nye mbó nnó ne andeé abi álú ne mane ye ne abi áchyége baá mámbé. Esowó aso nyé metóó ne melo ewé, ne boó ako ágéne nyé gebégé efwyale.

²⁴ Awáne nyé abifo ne desaá, áséle nyé abifo nkane boó denoré bee, ákaré átó né maló mako. Ne boó abi alá pó boó Jus ápwó nyé melo Jerosale, ne áchyége nyé ebwó efwyale, kpaá gébé bwó gébyé.

Unó bi upye nye gemégé nnó Maá Nte Mekwad ákérege meso fa mme

(Mat 24:29-31; Mak 13:24-27)

²⁵ “Né gébé eyigémbó, ágéne nye ufóo unó bi upye né nmeé ne mfaá ne ambe. Né mme, gwyágé mgbannyi eyi gétánege né ebéé mega, gepyé nyé gejamégé maló áfoó nnó ebéé échwá kpaá ebwó.

²⁶ Boó áwére nyé ne efo né metóó getúge ákaá nnó unó bi úgyálege mane uchwá pyé né maló mako. Ne unó bi uwyaá uto né mfaánebuú unyíge nye,

²⁷ ne ágéne nye nkane Maá Nte Mekwaá achwóó né mmu gekó ne uto bií, ne gekpékpégé énogé.

²⁸ Degége nnó unó bi úló mampye, ténége, dégilé gétúgé dekaá nnó gébé gekwóné eyigé Esowó achwá féré enyú né efwyale.”

Jisós agaré nkane unó bi ulálege bya

(Mat 24:32-35; Mak 13:28-31)

²⁹ Ne Jisós agaré ebwó nekanémejóó ake, “Pége gepóge genóoge fig ne unó uko ebi ulálege bya. *

³⁰ Gébége degége nnó unó bimbó úló mantó bya uke, dekaá nnó nshwóné alé chwó lóo.

³¹ Wyémbó ntó, gébége enyú dégége nnó unó bina upyee, débó mankaá nnó Esowó achwá gbaré Gefwa jíí.

³² “Ngarege enyú wáwálé nnó nje eníné na négboó fó kpaá te unó bina ukó úpyeé.

³³ Mfaá ne mme ákwyáge nye, yémbó mekomejóó wa alaá te kwyakwya.

* **21:29** Elú wáwálé nnó: Genó eyige ásámé né mmu nwe ákú nnó *fig.

Sége gébé

³⁴ “Sége gébé nnó dékagé dényégé geṅwá, ne dényúgé mmóó dékwéné, ékagé matóó nyú átáné ne Esɔwɔ. Ékagé dénérégé matóó né geṅwágé mme yina nnó ékagé bíí bimbo úbáné enyú nkane menya akwéne metaá.

³⁵ Ne depɔ etiré bíí bimbo dégbárege nyé bɔ́ó ako abi álú fá mme.

³⁶ Kpómege mmye, dénéémmye mbaá Esɔwɔ yéndégébé, nnó ji achyé enyú eshye dékoó né efwyale ewé echwó nyé. Depyégé mbɔ, detenege nyé mbe ushu Maá Nte Mekwaá ayi déla pó ne deba.”

³⁷ Yéndé bíí Jisɔs alerege wyé bɔ́ó né echa upɛ Esɔwɔ. Anerégé, yéndé nkwale ajye né Mekwé Olif.

³⁸ Ne yéndé dondo bɔ́ó ako áchwɔ, ajwólege mmu echa upɛ Esɔwɔ manwú mekomejɔ́ó wuú.

22*Ajɔ́ó geju manwá Jisɔs*

(*Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Jɔn 11:45-53*)

¹ Ne gébé gébó géfíí eyigé ányéé epaá koó upú ne epaá bred yi álá muálé.

² Né gébé eyigémbɔ, anɔ́ó baá ámpyéé upɛ Esɔwɔ ne ánleré mabé Esɔwɔ, ábó ákélege meti nnó áwá Jisɔs bibí, nendé, áfɔ́ó nya bɔ́ó melɔ.

³ Ne danchɔmeló akpe mmu metɔ́ó Judas ayi ákuú ji ntó Iscarat, maá utɔ́ó ama né geluágé abi áfyaneápeá.

⁴ Ajye sɔ́ ula ne Anɔ́ó baá ámpyéé upɛ Esɔwɔ ne bɔ́ó kpakpa abi ábáme echa upɛ Esɔwɔ, nnó ákpoó ebwó Jisɔs.

⁵ Ebwɔ áwúgémbo, matɔ́ó ágɔ ebwó ne ákamé nnó áchyége Judas ŋka.

⁶ Judas akamé mechó ewé ájɔ́ó ne álóó mankélegé meti ewé ji apyéé ne Jisɔs akpe ebwó né ámu nkane gejamégé bɔ́ó álá kágé.

Jisɔs anyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ó bíí

(*Mat 26:17-25; Mak 14:12-21; Jɔn 13:21-*

30)

⁷ Bíí ebi áwáne maá egóŋme gepɛ mbaá epaá bred yi álá muálé, úkwónégé,

⁸ Jisɔs ató Pita ne Jɔn aké, “Chógé depyé menyéé epaá *koó upú nnó esé deyyé dényé éwú.”

⁹ Agíí ji aké, “Ōkelege nnó esé deyyé detyéé menyéé éfɔ́ó?”

¹⁰ Ashuú ebwó meko ake: “Wuúge, mbɔgé deyyégé, dekpégé né meló kpaá, degene nyé mende fɔ́ ne ŋkwó manaá né mekpɔ, kwólege ji né gepú eyigé ji akpéne.

¹¹ Gébége enyú dekpégé, gárege mbɔ́ó gepú nnó: ‘Ménleré aké, léré esé maá gepú áŋkéé, ayi ji anyéé nyé menyéé epaá koó upú ne baá utɔ́ó bíí.’

¹² Ne mbɔ́ó gepú yimbɔ alerege nyé enyú maá gepú ayi álú tɛ mfaá enyón ayi ákwyé mé ábélé. Pyégé menyéé yimbɔ éwu.”

¹³ Afé, ágé wyé yéndégenó nkane Jisɔs abó agaré ebwó. Ne átyé ntó menyéé epaá koó upú yimbɔ.

Menyéé Ata Jisɔs

(*Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; 1 Kɔr 11:23-25*)

¹⁴ Gébé gékwónégé, Jisɔs ne áŋgbá bíí áchwó álɔ manyé menyéé yimbɔ.

¹⁵ Ne Jisɔs aké ne ebwó: “Mbó gejigé metɔ́ó manjwólé chóncho ne enyú nnó dényé epaá koó upú ne ngé efwyale.

¹⁶ Kaáge nnó me mmáge nyé sé epaá ewéná kpaá tɛ depɔ etiré epaá ewé débée wáwálé, gébége Esɔwɔ agbárege nyé gefwa jíí.”

¹⁷ Ne abwéé amó ne mmɔ́ó né mmu, achyége matame mbaá Esɔwɔ, achyéé mmɔ́ó mimbo mbaá áŋgbá bíí aké: “Sége dényú, déchuú áte.

¹⁸ Ngarege enyú wáwálé nnó, élɔ nana ejyége mbe, nnyú sé mmɔ́ó mina tɛ gébé eyígé Esɔwɔ aké agbarege gefwa jíí.”

¹⁹ Abó ntó bred, áchyége matame mbaá Esɔwɔ, agyá nto bred yimbɔ ubauba achyéé bwó aké, “Gége menyammye wa [ayi nchyége né gétúge enyú. Pyégé wyé na mantégé negbo na.”

²⁰ Ake ánérege manyéé menyéé, ama bó amó ne mmɔ́ó né mmu, aké, “Amo yina, élé *menomenyéé meke ewé Esɔwɔ anyéé nyé ndere manoó ma magbélege nyé né mme né gétúge enyú.]

²¹ Yélé njógembɔ, muú ayi akpóo nyé me alu fá né ujwólé bina.

²² Kaáge nnó Maá Nte Mekwaá agbóo nyé wyé nkane Esɔwɔ améé abelé, yémbɔ utoŋkwa ube ne muú ayi akpóo nyé jíí.”

23 Anḡbá bíí áwúgέ mbó, álo mangíí atε aké, “Waa álú né geluáge sé ayi apyé nyé gefóó genó eyíge na?”

Anḡbá Jis̄s anyéé mbeé mechó dékpakpa

24 Né gébé gefó, anḡbá Jis̄s álo mbeé manyégé ne atε, nnó waá alú muú kpaá né geluáge bwó.

25 Jis̄s awúgέ mbeé bwó, ajóó ne ebwó aké, “Gé na ne afwa mme abi alá pó bóó Jus ápyéé. Agárege nnó uto melo meko úlu ebwó né ámú, ájyárege bóó ne uká, ne ama ákélege nnó bóó ákwáné galógáló ayi ebwó ápye.

26 Yémbó, ébégé fó mbó ne enyú. Muú kpaá nyú abε nkane mamáné ne menómbe abéé nkane ménkpané defwé.

27 Waá alú muú kpaá? Muú ayi áchóge ji menyéé nnó anyé waá muú ayi áchwó ne menyéé? Elé ji ayi áchóge ji menyéé nnó anyé pó mbó? Yémbó me nlu né geluáge enyú ndere menkpané menyéé.”

28 Jis̄s aké, “Yé ndere ngéne efwyale, enyú ne délú wyé ne me.

29 Gétú eyigémbó, mpye nyé enyú nnó débé afwa wyé nkane nte wa apye me ntó nlu Mfwa.

30 Denye nyé, denyú ne me né gefwa ya. Dejwólege nyé ntó ndere afwa mampáné depó né matoó áfyáneápeá ayi bóó Isrēli.”

Jis̄s agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; J̄on 13:36-38)

31 Jis̄s akú Pita aké, “Simun, Simun! Gé ngarege wó nnó danchómelo ase uto nnó amuá enyú, mamféré matóó nyú ne me nkane ácháge esa, áférege ukwóó.

32 Ne me nnemmye mbaá Es̄wó nnó ékagé wó oféré metóó wyé ne me kánká. Metóó wye emagé béne, fyé aḡmé byé eshye.”

33 Pita ajóó ake, “Ata, me mkpomé mmye manjye deno ne wó ne ye mangbó ne wó.”

34 Jis̄s ake, “Pita gé, gó ngaré wó nnó, gemégé nnó menó mekwó akú fina wó oshyáa nye nnó ókagé me kpaáte ukúkúle uléé.”

Jis̄s agaré baá utóó bíí nnó ákpómé mmyé

35 Ne Jis̄s ama jóó ne anḡbá bíí aké, “Tége nkane ntómé nyá enyú neke ḡka pó, geba pó ne unó uká ebichá pó, genó geli nya enyú?”

Ne ebwó áke, “Nḡba, ye genó eyi geli esé gepó.”

36 Agaré ebwó áke, “Nana muú yi awya ḡká menyéé jíí abó, ne geba ntó. Ne muú yi alá pó ne esaá akpó nkú wuú asé ḡka yimbó ana esaá.

37 Wuúge, Asá genó gefó mmu ḡwe Es̄wó nnó, ‘Afyε nyé ji né geluáge bóó nchye.’ Genó yina gépye nyé me wáwálé. Enyú debó mankaá nnó yendé genó eyigé ajóó atome ne me gebó mambé wáwálé.”

38 Ne anḡbá bíí aké, “Ata dewyá desaa depeá fa.” Jis̄s ake, “Lyáge mechó ewémbó.”

Jis̄s anemmye né Mekwe Olif

(Mat 26:36-46; Mak 14:32-42)

39 Jis̄s ályágé gepú eyigémbó, afé né Mekwe Olif nkane ji apye mé, ne baá utóó bíí, ákwólé ji ntó.

40 Aké ákwónege né melu ewémbó, agaré ebwó aké, “Négemmye mbaá Es̄wó nnó ékagé enyú dékpé né mmuameno.”

41 Ne alyá ebwó afé mbe gachyé, ató manó mme alo manemmye mbaá Es̄wó aké,

42 “Nte, mbógé ejigé wó, féré amó efwyale yina né eta wa ábé tete, yémbó pye genó eyigé wó okelege, epófó eyigé me nkélege.”

43 [Gébége anemmye mbaá Es̄wó, ekiénné Es̄wó étané mfaánebuú echwó fyé ji metóó.

44 Ne gekpékpégé mesómé né metóó, Jis̄s anemmye ne eshye kpaá njúnjú atáné ji mmye achyege mme nkane denkáré manoó.]

45 Ji ánérégé mánemmye, akwilé akeré mbaá yi anḡbá bíí álú. Abané ebwó ndere ábélege géjyá gétúgé ápwá né masómé.

46 Ape ebwó agíí aké, “Debelege nde? Kwélégé ka, négemmye mbaá Es̄wó nnó ékagé dékpé né mmuameno.”

Apye Jis̄s

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; J̄on 18:3-11)

47 Ndere Jis̄s alu jóóge, njuné bóó néchwó ne Judas, ḡgba ama né geluáge abi áfyáneápeá. Judas aja ebwó meti, achwógé, afé mbe atyá Jis̄s.

⁴⁸ Atyágé ji mbò, Jisàs ajòó ne ji aké, “Judas òkpó lé Maá Nte Mekwaá né mantýá ji nnó bòó ákaá ne ápye ji?”

⁴⁹ Gébégé àngbá Jisàs ágené nnó mechwò kpaa élé chwò, ágií aké, “Ata debó desaa delò úmye?”

⁵⁰ Ne ngbá Jisàs ama né geluágé bwó, ajuú aparanja, alò manké memfwé *Etúkpe ámpyee úpe Esòwò, asó etu ewé egbé ebwònye.

⁵¹ Ne Jisàs agaré bòó bií aké, “Dépyegé sé mbò, lyáge ebwó.” Aferé ebwó wuú ata etu memfwé yimbò, eferé.

⁵² Ne Jisàs abwólé eta *Anòó baá ampyee úpe Esòwò ne ámbamé echa úpe Esòwò ne ákpakpa melò abi áchwò mampye ji. Ágií ebwó aké, “Enyú dechwó na ne bò aparanja ne mámbó unòó mampye me nnó me nlu menjó?”

⁵³ Ndò ndò ne ndò njwòlege ne enyú né echa úpe, enyú deta me ebwò mmye wó. Yémbò gébé eyige nyú gékwané nana, dechwó né uto dánchòmelò ayi mfwa utuú.”

Pita ashya nnó ji akágé fò Jisàs

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-72; Jòn 18:15-18, 25-27)

⁵⁴ Ne bòó bina ápye Jisàs áfé ne ji né dachi etúkpe ampye úpe Esòwò. Ne Pita ala te meso, akwòlege ebwó gachyee, gachye.

⁵⁵ Akwónégé, abané bòó bí ásené mewe né dachi áwyá. Pita achwò jwólé ntó né geluáge ebwó.

⁵⁶ Ménkpané defwé ama né dachi yimbò ayi alú mendée, agégé Pita né gengbógé mewe nkane ajwòle, ape ji domeé, aké, “Mende yina ntó abó alu ne Jisàs.”

⁵⁷ Pita ake, “Chaá-ó! Mesò mendée nkágé ji.”

⁵⁸ Ewya ye wó, mende fò agé Pita ake, “Wó ntó òlu muú bwó ama.”

Pita ake, “Me detuú-o!”

⁵⁹ Ewya genógé nchwáneke, mende ayifò aké, “Wáwálé gebií gepó mmu mende yiná ntó abó alu ne Jisàs, ji ntó atané gebagé Galilií.”

⁶⁰ Ne Pita ake, “Ge da, me kágé ewe wò jógé mbò.”

Wye nkane ji alú jógé mbò, menò mekwò akú kòkògòlòkòó.

⁶¹ Ata Jisàs akó geme apé Pita. Ame bwó átuú, ne Pita ate mekomejóó ayi Ata Jisàs abó agaré ji nnó, “Gemégé nnó menò mekwò akú, òshya nyé ukúkúle uléé nnó òkágé me.”

⁶² Gébégé Pita átee mekomejóó yimbò, afe dafye, anyò meko ngbò ali segé segé.

⁶³ Bòó bi ábáme Jisàs, álò manjwýá Jisàs, ne átúlege ji.

⁶⁴ Awé ji ndeé né ame, ne ágiige ji aké, “Waa adoo wò? Garé esé mbògé òkage.”

⁶⁵ Ne ebwó áma jú ji mashye mmye né gejamégé mati.

Jisàs akpe unòó mpa

(Mat 26:59-66; Mak 14:55-64; Jòn 18:19-24)

⁶⁶ Bií újyágé, *ákpakpa melò, ne Anòó baá ampye úpe Esòwò ne *Anleré mabé Esòwò áchomé né eso. Achwó ne Jisàs né mbe ushu bwó.

⁶⁷ Ágií ji aké, “Wò ne ólú Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa?”

Jisàs ashuú ebwó meko aké, “Mbòge ngarégé enyú, dekámégé nye fò ne me.

⁶⁸ Ne mbògé ngiígé enyú nkwe dekámégé nyé fò manshuú me meko.

⁶⁹ Yémbò lò nana chó mbe, Esòwò ayi áwya uto uko abelege Maá Nte Mekwaá né mfaá geluógé énogé né egbé ebwònye wuú.”

⁷⁰ Ajógé mbò, ebwó ako ágií aké, “Wò ne ólú Maá Esòwò?”

Jisàs aké, “Elú wyé nkane enyú dejóó mbò.”

⁷¹ Ne ebwó áke ne ate, “Ndé gécha démage kéle bò ntésé? Esé ambòó dewú mé genó eyi getané jimbò meno.”

23

Afé né Jisàs mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1-5; Jòn 18:28-38)

¹ Ebwó ájógé mbò, echomele meko ekwelé ká efé ne Jisàs mbaá Palet.

² Akwónégé éwu, álò maáma ji depò mmye aké, “Dépyé ményákwó yi ndere achòó melò esé, achoge bòó uká mme nnó áchyegé fò ñkamakpo mbaá Mfwa Rom, ne ama garege bòó nnó ji ne alú Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa.”

³ Palet agii Jis̄s aké, “W̄o ɔlu Mfwa b̄oó Jus wáwálé?”

Jis̄s aké, “Elu nkane ɔj̄ó.”

⁴ Ne Palet aj̄ó ne an̄ó baá abi ápye upe Ēs̄w̄o ne gejamégé b̄oó, aké, “Ngéfó gabo ayi mende yina apyé w̄o.”

⁵ Yémb̄o áshíí wyé ne ewú aké mende yina achoge b̄oó uká mme, aleré né mme Judiya meko, al̄o né mel̄o Galilií kpaá akw̄oné fá mel̄o ewe.

Palet ató Jis̄s mbaá mfwa Her̄oð

⁶ Palet awúgέ mb̄o, agii aké, “Mende yina ele muú Galilií?”

⁷ Akámégé, Palet ató Jis̄s mbaá Her̄oð néndé Her̄oð ne agbaré mboó mel̄o yimb̄o. Né gébé eyigemb̄o Her̄oð ab̄o alu né Jerosale.

⁸ Gébégé Her̄oð agené Jis̄s, met̄ó ego ji d̄ó, élé ji ab̄o akelege mé mangé ji te gachií, néndé, ji ab̄o awuú mé ηgo Jis̄s. Ne ab̄o awya uméé nnó ji agé ufélekpá ebi Jis̄s apyé.

⁹ Ewyágé Her̄oð agii Jis̄s b̄o ηkwé d̄ó, ne yeé meko Jis̄s ashuú ji w̄o.

¹⁰ Agígé mb̄o, *An̄ó baá ampye upe Ēs̄w̄o ne *Anleré mabé Ēs̄w̄o áw̄o áchw̄ó mbe, ál̄o manj̄ó dep̄o eti Jis̄s apyé ne eshye.

¹¹ Mfwa Her̄oð ne b̄oó bee bií ál̄o manjwyagé Jis̄s, áchyege ji mekpo un̄ó. Ab̄o nkúu mfwa áfyé ji mmye, ámá át̄o ji akeré meso mbaá Palet.

¹² Né bií ebi mb̄o dejeé Palet ne Her̄oð del̄o. Te gachi ebw̄ó ab̄o alú máwámé ne ate.

Palet asó mpa nnó áw̄o Jis̄s

(*Mat 27:15-26; Mak 15:6-15; J̄on 18:39–19:16*)

¹³ Gébégé ákeré meso ne Jis̄s, Palet akú án̄ó baá abi ápyé upe Ēs̄w̄o, ne ákpakpa mel̄o,

¹⁴ áchw̄ógé, aké ne bw̄ó, “Mbe mbe, enyú des̄e mé mende yina dechw̄o ne ji eta wa deké ach̄ó mel̄o. Ngii ji b̄o nkwe né mbe ushu nyú, yémb̄o ngéfó gabo yi mende yina apyé né dep̄o etiré enyú déké ji akwé ebe w̄o.

¹⁵ Yé Mfwa Her̄oð ntó age nnó mende yina akwé ebé w̄o, nkawú ne ji akeré meso eta esé. Góge ngaré enyú nnó mende yina apyé ye gabo f̄o ayi ab̄o manj̄b̄o w̄o.

¹⁶ Yémb̄o nchyege nyé enyú ebw̄onye nnó átúlé ji ályá ji, ajyé.”

¹⁷ [Nkane gepógé gébé yimb̄o gélú, yendégébége epaá kwyakwya defwé, Palet

aferege muú den̄o ama nkane b̄oó bií ákelege.]

¹⁸ Ne ákalé ebw̄ó ako aké, “Wá mende yina, esé dekelege élé Barabas.”

¹⁹ (Barabas ab̄o akpe den̄o gétúgé achw̄ó ne efwyale né mel̄o ne muú ayi ji ama wá.)

²⁰ Palet akelege meti manlyá Jis̄s ajyé, ne ama aj̄ó ne ebw̄ó.

²¹ Ne ebw̄ó ako ákalé áke, “W̄o ji né gekwa, w̄o ji né gekwa.”

²² Né manj̄ane aléé Palet ama gií ake, áw̄o ji nnó apye nnó? “Ndé gabo ayi ji ápyé?” Nge ye genó eyigé ji apyé ne nj̄ó nnó áw̄o ji né gekwa w̄o. Ngarege ád̄o ji ályá ji ajyé.

²³ Né ebw̄ó ádo delúlú aké, “Áw̄o ji né gekwa.” Makalé bw̄ó áwerí uto Palet.

²⁴ Akamé ne asó mpa aké, “Ápye ne Jis̄s ndere ebw̄ó ákelege.”

²⁵ Aferé muú yi ebw̄ó ákelege ayi ab̄o akpené den̄o gétúgé, efwyale ewe ji achyé ne muú ayi ji awáné. Gébégé áféré ji, Palet agbaré Jis̄s achyé ebw̄ó, nnó ápye ndere ejii ebw̄ó.

Áw̄o Jis̄s né gekwa

(*Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; J̄on 19:17-27*)

²⁶ B̄oó bee áse Jis̄s né dachi Palet ále jyeé, ne nkane ebw̄ó ákéne ájyeé, átuú ne mende f̄o ayi akú ji Simun, muú mel̄o Sren, atané dondo yimb̄o né mewaá ajyeé Jerosale. Agbaré ji áneré ji gekwagé Jis̄s né máj̄k̄ó nnó ji akpá akw̄olege Jis̄s meso.

²⁷ Ne gejamégé b̄oó ákw̄olege ji meso. Abif̄o élé andée, abi ákparé amú mekpo, álile, áyiage ne masómé ndere áteé efwyale wuú.

²⁸ Ne Jis̄s abw̄olé aké ne ebw̄ó, “Andée Jerosale, déligé sé gétú ya, líge lé geme enyú ne baá enyú.

²⁹ Kaáge nnó né meso gébé b̄oó áj̄oge nyé nnó, ‘Efw̄ó ébé ne andée abi ákwené dén̄kwa ne abi ála alú danchyéé baá mámbé!’

³⁰ Né gébé eyigemb̄o, b̄oó áshyáge nyé mmye nnó, ‘Echye mfaánebuú ashulé esé mmye, ye mme anií ese.’

³¹ Apyégemb̄o na ne gen̄ó eyi gélú gebe, ne ebeé nyé nnó ne gegb̄óbógé gen̄ó?”

³² Gébégé ájye w̄o Jis̄s, áse ntó b̄oó ubée apéa manjye wá choncho ne ji.

33 Akwónégé melú ewé ákuú nnó, “Uηkónkó makpo,” áwó Jis̄s né gekwa. Ne ama wó b̄ó ubée bimb̄o mfaá ukwa upea, ama né egbé ebw̄onye wuú, ne ayif̄o né egbé ebw̄obe wuú.

34 Jis̄s aké, “Nt̄é, gé ebw̄ó meshwe, jinte gabo áyi ebw̄ó apyém̄b̄o, néndé ákágé.”

B̄ó bee bina, ákpyá megyaá ákáré mandeé Jis̄s áfyé ate amú.

35 B̄ó átene éf̄éé ápéle nkane áwóme Jis̄s né gekwa. Ne ákpakpa b̄ó Jus, álo manjwyágé ji aké, “Apoóge b̄ó bí chachá, akaágé poó f̄o ntó gemb̄e j̄i mb̄ogé alú Muú yi Es̄w̄o akweré ji elá gefwa.”

36 B̄ó bee ntó ájwyá Jis̄s, áchyéé ji mm̄ó amí mamyáme,

37 ne aké, “Mb̄ogé nnó òlu Mfwa b̄ó Jus wáwálé, poó gemb̄e jyé.”

38 Asá ntó ηwé ába né gekwa né mfaá mekpo Jis̄s. Asá wyéé aké, “Gé Mfwa b̄ó Jus na.”

39 Muú ubée ama ayi áwómé ji ntó né gekwa ej̄i, aló manjwya ntó Jis̄s aké, “Pó òlu Muú yi Es̄w̄o akweré ji elá gefwa? Poó yé gémé jyé, òpoó esé ntó.”

40 Ne ayif̄o ashulé ji yimb̄o ndo aké, “Wó òf̄o f̄o Es̄w̄o? Òlu ntó mmú efwyale nkane mende yina.

41 Esé ne wó debó nsá né gabo ayi esé depyé, nkawú ne dégéne efwyale ewé. Ne mende yina apyé gabo wó.”

42 Ne aj̄ó ne Jis̄s aké, “Ata te me gébége òchwogé gbáre gefwa jyé.”

43 Jis̄s áshuú ji meko aké, “Ngarege wó wáwálé nnó fina òbe nyé ne me né meló Es̄w̄o.”

Negboné Jis̄s

(*Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; J̄on 19:28-30*)

44 Kálánká efyáneépeá eké ékwónege, ηm̄éé enomé, gemmua gékwé né meló meko kpaá te kálánká eléé.

45 ηm̄éé énómégé, ekat ewé ekaré met̄ó echa up̄e Es̄w̄o egyalé ubaá úpeá.

46 Eké éwyáge, Jis̄s aló mankálé kénk̄é aké, “Nte mfȳe gemb̄e ya né amú jyé.” Aj̄ogé mb̄o, ashulé kwyakwya geféré h-ε-m met̄ó ekwé.

47 Muú kpaá b̄ó bee ayi abó atene éf̄éé, agégé genó eyi gepyé, af̄éé Es̄w̄o aké, “Wáwálé, mende yina abó apyé gabo wó.”

48 Gejámégé b̄ó abi ábó áchomé éf̄éé ápéle, ákeré upú bwó amu meso kpákpáré, mashu mme tóntó né genó eyigé ebw̄ó ágene.

49 Ajeé Jis̄s ako áteneé tete ágéne dep̄o etiré na. Abif̄o alú andée abi ábó átane Galilíi ákwólé ji.

Anii Jis̄s

(*Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; J̄on 19:38-42*)

50-51 Mendef̄o abó alu, akamege Josef, atané né meló Arimatya né gebagé mewaá Judiya. Alu nyá muú ayi alu cho, ne abelege mabé Es̄w̄o. Abó agile gébé eyigé Es̄w̄o achwó gbáre gefwa j̄i. Yé élé alú ntó muú ama né geluágé ákpakpa b̄ó Jus, apó nyá meko ama ne ebw̄ó nnó áwá Jis̄s.

52 Nkane Jis̄s agboó, afé mbaá Palet, ajye ḡii nnó achyé ji genkwógé Jis̄s.

53 Palet achyége ji ebw̄onye, ajye féré genkwógé Jis̄s né mfaá gekwa, afyalé géj̄i ne éshyé ndeé, ajye níi mmu menome ewé ábó áchomé te gachií mmu etaravé, ewé ála alu ganíi muú wyé.

54 Afyé ji mmu menome, néndé ákpomege mmye nnó bíi uwyaá ebw̄ó ebi uló nkware yimb̄o.

55 Andée abi átane ne Jis̄s né Galilíi, ákwólé Josef ne ágé ntó menome ne áma ágé ntó nkane áfyé ji né mmu.

56 Akérégé meso né upú bwó ákwyé mawéé gébé ami malómáló ami awáage mewu muú.

Bíi uwyaá bwó úkwónégé, ebw̄ó ágbeé mmye nkane ebé bwó élú.

24

Jis̄s akwilé né negbo

(*Mat 28:1-10; Mak 16:1-8; J̄on 20:1-10*)

1 Bíi mb̄e né uwyaá, andée bimb̄o ákpá mawéé gebé ami ebw̄ó ákwyé, dondo gemmuá mme áf̄é né menome ewé anii Jis̄s.

2 Akwónégé wyé, áge nnó, ábogéné mé ntaá égbé éma eniné ábó akweré embú menome.

3 Ne gébége ákpené mmu menome, ákelé genkwógé Atá Jis̄s ágé wó,

4 ákwé tametame, áké ápéle ágé bɔ́ makpó apéa ne mandeé áyi áshwánege áteneé ebwó nenkuné mmye.

5 Efó ekwó bwó metɔ́, ámmo makpo mme. Bɔ́ bimbɔ́ ágií bwó áké, “Nde ényú dékelege muú yi alú mebe né geluágé abi ágboó?”

6 Apó fa, akwilé né negbó, atane. Tége genó eyigé ji agaré ényú gébége ényú delú né Galilií.

7 “Abó áké, ‘Achyége nyé Maá Nte Mek-waá mbaá bɔ́ ubeé, áwóme nyé ji né gekwa, ne ekwónégé ndɔ́ eléé, akwilége nyé né negbo’.”

8 Andée bina áte unó bí Jisɔ́s abó ajɔ́,

9 átané né menome áfé mangaré unó bi úpyé mbaá ángbá bií abi álaá áfyaneama, ne áma garé ntó áñkwólé Jisɔ́s ako.

10 Andée bimbɔ́ élé, Méri muú melɔ́ Magdala, ne Joana ne Méri ayi Mmá Jemsi chóncho ne andée abifɔ́ ntó, agaré ángbá Jisɔ́s genó eyigé ebwó ágené.

11 Ne ángbá ákamé wó, áse nnó élú gebyó.

12 Yémbɔ́, Pita akwilé ka abó afé né menome, abyélé mme ape, agé lé mandeé áyi abó afyalé genkwógé Jisɔ́s. Ala meno mekpo fuú, ne akere meso mmu gepú jíí.

Agé Jisɔ́s né meti melɔ́ Emaeus

(Mak 16:12-13)

13 Wyé bií bimbɔ́, bɔ́ abi ákamé ne Jisɔ́s apéa, álya melɔ́ Jerosale ájye né maá melɔ́ ayi ákú Emaeus. Neke nelu genógé *ñkpá neke ekénéama.

14 Ndere ájyé, ádóo abya né depɔ́ deko etiré depyé.

15 Nkane ádóo abya ákéne ajye, Jisɔ́s atané ebwó né meso ne alɔ́ manké ne ebwó.

16 Yémbɔ́ áge ji, ne ákaá fɔ́ nnó élé Jisɔ́s wó.

17 Jisɔ́s agií bwó áké, “Nde abya ayi ényú dékéne dédóo ne dembyó né matɔ́ ényú?”

Áteneé nyámeé, mmye meshwé meshwé.

18 Muú bwó ama, ayi ákú ji Klyopas agií ji áké,

“Wɔ́ mbi ne ɔ́lu menkéé fá melɔ́ Jerosale ayi ɔ́lá kágé depɔ́ etiré depyé mboó ndɔ́ eyína?”

19 Jisɔ́s agií áké, “Nde depɔ́ depyé?”

Ashuú ji meko áké, “Depɔ́ eti depyé mbaá mende yi akámege Jisɔ́s ayi muú Nasaret. Alu nyá gekpékpége *Muú Ekpávé Eɔ́wɔ́.

Ne apye ukpékpé ufélekpá ne agarege nyá meko mejɔ́ Eɔ́wɔ́. Eɔ́wɔ́ aféé utɔ́ bií, ye bɔ́ ntó aféé utɔ́ bií.

20 Yémbɔ́ anɔ́ baá abi ápye upe Eɔ́wɔ́ ne ákpakpa melɔ́ ágbare ji áchyéé nnó áwá ne áwó ji né gekwa.

21 Ne esé debó débelé uméé nnó ji ne Eɔ́wɔ́ atame nnó achwó áféré bɔ́ Isrèli né efwyale. Elé mbɔ́ ndó éléé fi, eyi depɔ́ etiré na depyé.

22 Ekwyá mbɔ́ wó, andée fɔ́ abi alú né geluágé sé ápye esé dela meno mekpo fuú. Afé né menomé gejjyéjyé gé bí.

23 Yémbɔ́ áge fɔ́ genkwógé Jisɔ́s wó, ne ákere meso, ágere esé nnó ebwó ábó áge makiénné Eɔ́wɔ́ eké élé *ame gejjyá, agaré ebwó nnó Jisɔ́s alu mebe.

24 Bɔ́ bifɔ́ abi álu né geluágé esé áfé né menome ne áge yéndégenó wyé nkane andée bimbɔ́ abó ájɔ́, yémbɔ́ ebwó áge Jisɔ́s wó.”

25 Jisɔ́s aké ne ebwó, “Ényú dekenegé, matɔ́ nyú álu dembyó mankamé unó bi bɔ́ ekpávé Eɔ́wɔ́ ásámé.

26 Ényú dekaá fɔ́ nnó Muú yi Eɔ́wɔ́ akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne akpé mmu gefwa jíí wó?”

27 Jisɔ́s alɔ́ mampye nnó ebwó ákaá unó uko ebí ásámé átome ne ji né mmu ñwe Eɔ́wɔ́, manlɔ́ né ñwe ayi Mosis asamé, ɔ́kwóné né abi bɔ́ ekpávé Eɔ́wɔ́ ntó ásámé.

28 Wyé nkane ála kwókwólé ne melɔ́ ewé ebwó abó ájyéé, Jisɔ́s apye eké achwó koó,

29 ebwó ágbé ji áké, “Béle fá ne esé néndé bií ukoó, gemmua géle chwó.” Akame, ne afé mámbelé ne ebwó.

30 Gébége ajwólé ka mányé menyéé ne ebwó, abó nto bred achyé matame mbaá Eɔ́wɔ́ agyá achyé ebwó.

31 Ténéténe yimbɔ́ amé ákaá ebwó mekpo, ebwó ákaá nnó gé Jisɔ́s na. Ne eke ewyage aseé ebwó né amé.

32 Alágé meso, áké ne ate, “Pɔ́ mane magyalé esé gébége ábáné esé né meti agárege ese depɔ́ etiré délú mmu ñwe Eɔ́wɔ́?”

33 Ténéténe yimbɔ́, ákwilé, ákere meso né Jerosale, áge baá utɔ́ afyaneama choncho ne áñkwólé Jisɔ́s abifɔ́.

34 Abi afyaneama áké, “Élú wáwálé, Ata akwilé né negbo, Simun agé ji mebe.”

³⁵ Abimbɔ ápeá ágaré ntó ebwó ewé ebó épyé né meti, ne gébége Jisɔs agyalé bréd ne ebwó álé ká ji.

Jisɔs aleré mmye mbaá ángbá bíi
(*Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Jɔn 20:19-23; Anj 1:6-8*)

³⁶ Gébége ebwó álu garégé depɔ tí, Jisɔs jimbo akpe atené metɔ́ metɔ́ bwó aké, “Nesɔ nébé ne enyú.”

³⁷ Yémbɔ ebwó ábó efɔ, áferege nnó ebwó ágéne mbo le muú nefoó.

³⁸ Jisɔs agíí ebwó aké, “Nde mane magyálege enyú? Enyú debyɔme mbo ndé?”

³⁹ Pége amu ya, ne uká bá ne dekaá nnó élé me mboó. Tage menyammye wa dewú ndere alú, muú nefoó ábéé fɔ ne menyammye ne ugoó nkane enyú degene mbo me.”

⁴⁰ Jisɔs ajógé mbo, aleré ebwó amu jíí ne majya jíí.

⁴¹ Yémbɔ ákwé tametame mmu nechóchó ne ákélégé fɔ mankamé. Eféé mbo Jisɔs agíí bwó aké, “Dewyaá menyéé fɔ fá manyé?”

⁴² Abó mboó meshuú ayi ábó átyé, áchyéé ji.

⁴³ Ase anyé né mbe ushu bwó.

⁴⁴ Ake yé ne ebwó, “Genó eyigé enyú dégéne fina élé eyigémbó ngaré enyú gébége debó délu choncho. Nké unó uko ebi ábó ásamé átome ne me né mmu ηwe Mosis ne abi bɔ́ ekpávé Eɔwɔ ne ebi ásamé nto né mmu ηwe makwa Eɔwɔ, úbó mambé wáwálé.”

⁴⁵ Ndere Jisɔs ajɔ́ mbo, anené ebwó defɔ́ nnó ákaá mekomejɔ́ ayi alú né mmu ηwe Eɔwɔ.

⁴⁶ Ne ajɔ́ ne bwó aké, “Abó ása nnó, Muú yi Eɔwɔ akweré ji elá gefwa abó mangé efwyale ne ágbó, ne ndó ekwɔnégé eléé, akwilege nyé né negbo.

⁴⁷ Alɔ nyé né Jerosale ne ájyε né malo mako mangárégé mekomejɔ́ Eɔwɔ né mabɔ míí nnó bɔ́ ákwóré matɔ́ bwó ne Eɔwɔ ajinte gabo bwó.

⁴⁸ Enyú delu bɔ́ bí degéné unó bina, ne debó mangaré bɔ́ ubi.

⁴⁹ Ntóme nyé enyú echyε ewé nte wa abó anyémeno manchyε enyú. Yémbɔ jwólege fa né meló kpa ewé, kpaá té gébé gékwónenege nyé eyigé uto bimbo utánege mfaánebuú uchwɔ enyú mmye.”

Jisɔs akwó afé mfaánebuú
(*Mak 16:19-20; Anj 1:9-11*)

⁵⁰ Jisɔs ase ebwó áfé kwókwólé né melo Betani, eféé mbo abwéé amu mfaá ajé ebwó.

⁵¹ Ndere ajéle ebwó, alya bwó alɔ mankwó ajyε né mfaánebuú.

⁵² Efémbó, baá utɔ́ bi álo mamféé ji ne ákeré meso né Jerosale ne gejamégé nechóchó.

⁵³ Ne yéndégébé ájwólege mmu εcha upε Eɔwɔ, áféεge Eɔwɔ.

Abya melóméló Jis̄s Kras ndere J̄ON ásamé

Mekomej̄ó ayi achw̄ó ne genwá

¹ Gemεgέ nnó mme yina aló, mekomej̄ó abó alú με. Mekomej̄ó yimbó abó alu ne Εσωω ne mekomej̄ó yimbó abó alu Εσωω.

² Abó alú mé ne Εσωω té ula uló.

³ Unó uko εbi Εσωω akwyεέ uké ne ji. Ji ábέ dampó, mmbó yé geno gema gepó.

⁴ Mekomej̄ó yimbó ne awyaa genwá. Ne genwá eyigémbó gelú lé gengbó mbaá akwaá.

⁵ Gengbó eyigémbó gegεnégέ né mmu gemmua, yémbó gemua gékágé kweré gejí.

⁶ Εσωω abó ató mende fó ayi ákuú ji nnó J̄on,

⁷ J̄on achwó ndere ntεε, mangaré akwaá genó eyigé gengbó eyigémbó gelú, nnó εbwó awú áfyεé metó ne gejí.

⁸ J̄imbó abófó gengbó eyigémbó, achwó lé nkane ntεε mampye akwaá ákaá gengbó eyigémbó.

⁹ Gengbó eyigé wáwálé, eyi gegεnégέ mbaá yéndemuú, gebó gechwó fa né mme.

¹⁰ Ji abó alú fa mme, ne yé elé mme ayi Εσωω akwyε akεné ne jí, bóó mme akaá fó ji wó.

¹¹ Ji achwó né meló wuú, bóó meló wuú ásé fó jí wó.

¹² Yémbó bóó ako abi ásélé ji, áfyεé mató ne ji, áchyεé εbwó εbwonye mambe baá Εσωω.

¹³ Gefóó eyigé ábyéné εbwó, gepófó ndere akwaá ábyene baá. Ne epófó ntó ndere akwaá ákelegé, epófó ntó ndere nte aklege. Nebyene bwó netane mbaá Εσωω.

¹⁴ Mekomej̄ó yimbó, abwólé mekwaá, ajwóle fa mme ne ese, alere galógáló ayi apwó amu ne ajógé depó etire delú wáwálé. Degé enoge εwé ji awyaa, εwé ji aséle mbaá Nte wuú ndere danchi Maá.

¹⁵ J̄on agarege bóó geno eyigé ji agene getóme ne Jis̄s, ajógé kenke aké, “Gεgέ muú ayi njóógé nya nnó, ‘Ji ayi achwó mbó me

meso apwó me, néndé gemεgέ nnó ábyé me, ji abó alu mé.’”

¹⁶ Ne gétúgέ galógáló wuú apye ese ako debó nebó matimati.

¹⁷ Mabé Εσωω aké ne Mosis yémbó galógáló ne wáwálé áke ne Jis̄s Kras.

¹⁸ Yé muú ama ayi agene με Εσωω apó εkose danchi maá wuú. Ji alu ntó eke Εσωω. Ji ayi alu fíí ne nte wuú ne apye bóó akaá gefóó eyigé nte alu.

Mekomej̄ó ayi J̄on menwyad bóó manaá Εσωω ágarége

(Mat 3:1-12; Luk 3:1-18)

¹⁹ Akpakpa bóó Jus né Jerosale átó ámpyεé upε Εσωω ne ámpoó ámpyεé upε Εσωω nnó áchwó ágií J̄on nnó ji alú waá? Agigé mbó,

²⁰ J̄on ashya fó mangaré εbwó wáwálé wó. Ge na ne ji agare, aké “Me mpófó Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa.”

²¹ Agí ji áké, “Ne wó olu waá? Nnó wó olu elé Elija.” Ne J̄on ashúú εbwó meko aké, “Ngba me mpó.” Ama ágií ji áké, “Nnó wó olu muú ekpávε Εσωω?” Ama ashúú εbwó meko aké, “Ngba.”

²² Aké, “Wó olu waá yeé, shuú εsé meko ayi deyye garé bóó abi atómé εsé. Wó mbóó oké olu waá?”

²³ Ne J̄on ashúú εbwó meko aké, “Me nlu meko muú fó ayi ábéne né mashwone nnó, nyage meti Ata εbe cho; mbó ne Asaya muú ekpávε Εσωω abó ajóó.”

²⁴ Bóó dentóó bina álu ntó ekwó bóó Farasi,

²⁵ Ne ágií J̄on aké, “Ulannó wó owyagé bóó manaá Εσωω mbógé opófó Muú yi Εσωω akweré ji elá gefwa, yé elé Elija yé εbé elé muú ekpávε Εσωω ayi abó agare nnó achwó?”

²⁶ J̄on ashúú εbwó meko aké, “Me, nyage enyú ne manaá Εσωω mamímamí, yémbó muú fó alú fa metóó metóó enyú ayi delá kágé ji.

²⁷ Achwóó mbó me meso, me nkwané yé muú ayi akágé manyíí unó uka εbíí wó.”

²⁸ Unó bi na uko upye né meló Betani né εgbé εbéé Jodan mbaá J̄on awyagé bóó manaá Εσωω.

Jis̄s alu mad εḡhme Εσωω

²⁹ Bii uyyagé J̄on agé ndere Jis̄s achwóó eta wuú, aké, “Gεgέ maá εḡhme Εσωω ayi akpáné gabo akwaá fa mme.

³⁰ Ji ne me mbɔ njɔ́oge ntome ne ji nnó, ‘Muú fɔ achwɔ́o mbɔ me meso ayi apwɔ́o me néndé gemége nnó ábyé me ji abó alu mé.’

³¹ Me mbɔ́o, mbɔ nkaá fɔ ji wɔ́. Yémbɔ ula bi me nwyagé bɔ́o manaá Ɛsɔwɔ́ úlú élé mampye bɔ́o Isrɛli akaá ji.”

³² Ne Jon agaré bɔ́o geno eyigé ji agene, aké, “Ngé Mendoó Ukpea ndere etané mfaánebuú eké gepwine echwɔ́o tène ji mmye.

³³ Me mbɔ́o, nkaá fɔ ji wɔ́, yémbɔ muú ayi atómé me nnó nwyaá bɔ́o manaá agaré me aké, ‘Muú ayi ɔ́gené Mendoó Ukpea éshúlege etené ji mmye, ji yi mbɔ ne alú muú ayi awyagé bɔ́o ne Mendoó Ukpea.’

³⁴ Me ngé ndere epyembɔ ne Jisɔs, ne ngarege enyú nnó ji alú Maá Ɛsɔwɔ́.”

Baá utɔ́o abi Jisɔs abɔ́o mbe akuú

³⁵ Bií ebifó uyyagé, Jon ama aténé efeé ne baá utɔ́o bií apea.

³⁶ Ndere agéne Jisɔs akene ajye, ajɔ́o ne baá utɔ́o bií aké, “Gégé maá egɔ́nme gepɛgé Ɛsɔwɔ́ mbɔ.”

³⁷ Ne baá utɔ́o bií bimbɔ apeá áwúgé ndere Jon ajɔ́o mbɔ, ákwólé Jisɔs.

³⁸ Jisɔs ábwólégé ushu meso agé ebwɔ́o ndere akwólégé ji, ágií ebwɔ́o aké, “Enyú dekelégé ndé?” Ebwɔ́o aké ne ji “Rabi wɔ́ ɔ́jwɔ́lege efɔ́” (Ula Rabi utene nnó menleré).

³⁹ Aké ne ebwɔ́o, “Chwɔ́ge dégé mbaá ayi me njwɔ́lege.” Ebwɔ́o ákwólé yé ji ájye gé mbaá awu, alá ewú ábelé ne ji bií bimbɔ. Gébé eyigémbɔ gébó gélú kálánká eni né nkwale.

⁴⁰ Ne baá utɔ́o bina apeá abi áwuú ndere Jon ajɔ́o ákwólé Jisɔs, ama ele Andru menmo Simun Pita.

⁴¹ Andru abó mbe akelé menmo wuu Simun. Agégé ji, agaré ji aké, “Ɛsé degé Muú yi Ɛsɔwɔ́ akweré ji elá gefwa.” Mabɔ ami na, malu wye mabɔ mami mamaá ne Kras.

⁴² Asé yé Simun afé mbaá Jisɔs ne Jisɔs apé ji domeé, aké, “Wɔ́ ɔ́kamege Simun maá Jon, akuú nye ntó wɔ́ nnó Sefas.” Sefas alu wye mabɔ mami mamaá ne Pita. (Ula Pita utene nnó etárávé.)

Jisɔs akú Filip ne Nataniel

⁴³ Bií ebifó uyyagé, Jisɔs akpome mmye manjye Galilíi, ndere ajyeyé agé Filip, ajɔ́o ne ji aké, “Kwólé me.”

⁴⁴ Filip ntó atané Betsada maá melɔ́ ayi Andru ebwɔ́o ne Pita atane wye.

⁴⁵ Filip akéle Nataniel. Agégé ji, agaré ji aké, “Ɛsé dégé muú ayi Mosis asamé né mabé atome ne ji ne bɔ́o ekpávé Ɛsɔwɔ́ ntó ásá ato ne ji. Alu Jisɔs muú Nasaret maá Josef.”

⁴⁶ Nataniel akale aké, “Ɛ é! Genó gelógéló ntó gétánege né Nasaret.”

Filip aké, “Chwɔ́o kpa amɛ jyɛ ɔ́gé.”

⁴⁷ Jisɔs agégé ndere Nataniel achwɔ́o eta wuu, aké, “Gé maá Isrɛli ayi wáwálé na. abwólége fɔ dembwóle.”

⁴⁸ Nataniel agíi ji aké, “Ɔ́pyɛ nnó ne ɔ́kaa me?” Jisɔs ashuu ji meko aké, “Gemegé nnó Filip akú wɔ́, me ngé me wɔ́ né ulaá genɔ́o eyigé ákuú nnó fig.”

⁴⁹ Nataniel awúgé mbɔ, aké, “Ménleré wɔ́ ɔ́lu Maá Ɛsɔwɔ́, ɔ́lu nto mfwa bɔ́o Isrɛli.”

⁵⁰ Jisɔs aké ne ji, gétúgé ngaré wɔ́ nnó ngé wɔ́ né ulaá genɔ́o eyigémbɔ, “Ne ɔ́fyeyé metɔ́o ne me? Ɔ́géne nye ukpékpé unó bi upwɔ́o ebi.”

⁵¹ Ama ajɔ́o aké, “Ngarége enyu wáwálé nnó, dégéne nye nkane mfaánebuú ane-nege ne makiénné Ɛsɔwɔ́ akwɔ́me áshulege ne mfaa Maá Nte Mekwaá.”

2

Neba né melɔ́ Kana

¹ Bií ebifó uyyagé, né ndɔ́ eyi egbeé eleé, neba nefɔ́ ne bɔ́o nélú né melɔ́ Kana né gebagé mewaá Galilíi, mma Jisɔs abó alú wye.

² Alɔ́ ntó Jisɔs ne baá utɔ́o bií né neba eníné mbɔ.

³ Ne mmɔ́o epaá ewémbɔ mabyegé mma Jisɔs ajɔ́o ne ji aké, “Mmɔ́o bwɔ́ mabye.”

⁴ Ne Jisɔs ajɔ́o ne ji aké, “Mma ɔ́garégé fɔ́ me genó eyigé mbɔ́o mampye, gébé ya gélú gakwáne.”

⁵ Yémbɔ mma Jisɔs ajɔ́o ne baá defwe abi ánene ankéé aké, “Pyegé yéndégenó eyigé ji agarege enyú nnó dépye.”

⁶ Eké epyémbɔ, bɔ́o nkwɔ́ manaá fɔ́ akené álú efeé kwókwólé abi bɔ́o Jus áchwéle manaá wye ne áshwónége byɔ́ bwɔ́o manemmye mbaá Ɛsɔwɔ́ ndere gepɔ́gé bwɔ́o gélú. Nkwɔ́ ama akpene baá bɔ́o nda manaá esaá yé esaá meso efyá.

7 Jis̄s aj̄ó ne baá defwε abi ánéne aṅkéé aké, “Fyεgέ manaá magbeé né b̄o ḡkw̄o bimb̄o.” Afyεgέ manaá magbégé lábé lábé,

8 aké ne εbw̄o, “Chwεgέ amif̄o déchyε memgbare επαά.” Ne ápyε wyε ndere ji áj̄ó.

9 Ne memgbare επαά afw̄órégé manaá amimb̄o, ami mabw̄ólé mm̄ó, akaá f̄o mbaá ayi mami matané w̄o. Yémb̄o b̄óo abi áchw̄élé manaá amimb̄o ákaá. Ne megbare επαά akuú men̄o neba atené baba,

10 aj̄ó ne ji aké, “Yéndemuú anεgέ επαά, ab̄óo kpe mbe achw̄o ne mm̄ó malómál. B̄óo ányúgέ me kpaá ápwagέ ne achw̄o ne ami mabomabo. Ne w̄o obelé mm̄ó ami malómál mala kpaá té nana?”

11 Ge gep̄oge ufélekpa mbe εyigέ Jis̄s apyεε na. Apyε geji né Kana né gebagέ mewaá Galilíi. Apyε mb̄o manlere gep̄ogέ uto bií. Ne baá ut̄óo bií ágégé mb̄o áfyεé mat̄óo ne ji.

12 Επαά εwém̄b̄o εbyégé, Jis̄s ashulé afé né Kapan̄m ne mma wuú, aḡmo bií ne baá ut̄óo bií, εfεé ne εbw̄o ábelé mboó nd̄o.

Jis̄s abú b̄óo bi ákpoó unó né mmu εcha upε Εσω̄w̄o

(Mat 21:12-13; Luk 19:45-48; Jon 2:13-22)

13 Επαά koó upú b̄óo Jus εlágé kw̄ókw̄ólé Jis̄s akw̄ó afé né Jerosale.

14 Akw̄ónégé, akpe né mmu dachi εcha upε Εσω̄w̄o. Agé ndere b̄óo abi ákpoó mp̄o, maḡoḡme, upwene mampyε upε mbaa Εσω̄w̄o, ne abi ájw̄ólé ákw̄órege maṅka.

15 Agégé mb̄o, ab̄o manyíi akwyε getó, abú b̄óo bimb̄o ako átané wyε chónchó ne maḡoḡme, ne mp̄o. Atyá maṅka ayi b̄óo abi ákεne gesegέ maṅka mankw̄aré, amu makp̄ókpoógélé bw̄o agbé.

16 Ne anyá b̄óo abi akpoó upwene aké, “Kpagé ubi détané fa, débóf̄o mambw̄ólé gepúgέ Nte wa géla ntoné gese w̄o.”

17 Jis̄s apyεgέ mb̄o, baá ut̄óo bií áte meko mej̄óo ayi asamé né mmu ḡwe Εσω̄w̄o nnó, “Géchyéé εyigέ me nwyaa né gepú jyε ges̄óo me mmu eké mewε.”

18 Akpákpá b̄óo Jus áchw̄óo j̄óo ne Jis̄s aké, “Ndé gef̄ogέ gep̄o εyigέ w̄o okagέ lεré mampyε εsέ dékaá nnó élé Εσω̄w̄o ne achyε w̄o εshyε mampyε dep̄o eti.”

19 Jis̄s ashuú εbw̄o meko aké, “Muúgέ εcha upε ewéna, nselé nd̄o eléé mpyε ewú ekere meso ndere εb̄o elu”.

20 B̄óo bimb̄o aké, “Oké ndeé? Εcha upε ewé, εselé εsέ usaá ḡme upεá meso ekené mantené, ne w̄o oké oselé nd̄o eléé mantené ewú?”

21 Yémb̄o εcha upε ewé Jis̄s aj̄ó mb̄o, ató élé ne menyammyε wuú jim̄b̄óo.

22 Jis̄s akwilégé né negbo, baá ut̄óo bií áte nnó ji ab̄o aj̄ó mé mechó ewé. Akamé ne genó εyigέ ḡwe Εσω̄w̄o aj̄ó ne εyigέ Jis̄s aj̄ó.

Jis̄s akaá genó eyi gélu né met̄óo akwaá

23 Ne gébégέ Jis̄s alú né Jerosale anyεé επαά koó upú, apyε gejamégé b̄óo áfyεé mat̄óo ne ji gétúgέ uf̄óo unó ne ufélekpa εbi ji apyεé.

24 Yémb̄o Jis̄s afyεé f̄o mat̄óo ne εbw̄o w̄o, néndé akaá ndere mekwaá alú.

25 Εp̄ósé ewé muú agarégé ji néndé jim̄b̄óo akaá mé genó eyi gélu mekwaá met̄óo.

3

Jis̄s ne Nikodemus

1 Muú kpaá b̄óo Jus f̄o ab̄o alú, ayi ákuú ji Nikodemus. Alú muú ekw̄ó b̄óo Farasi.

2 Mende yimb̄o achw̄óo bané Jis̄s ne utuú, aj̄óo ne ji aké, “Ménleré εsέ dékaá nnó Εσω̄w̄o ne at̄omé w̄o, néndé muú f̄o akágé pyε unó bi w̄o opyéε, mb̄ogέ Εσω̄w̄o álá pó ne ji.”

3 Ne Jis̄s ashuú ji meko aké, “Ngarégé w̄o wáwálé nnó, mb̄ogέ álá ábyé muú mambyε ayi meke w̄o, agene f̄o gefwa εyigέ Εσω̄w̄o ágbárege.”

4 Aj̄óogé mb̄o, Nikodemus agii ji aké, “Muú akw̄ógé mb̄o mé ukoó, ápyεé mb̄o nnó ne ámá ábyé ji?” nno amage kpe né mmu unε mma wuú ábyé ji?

5 Jis̄s ashuú ji meko aké, “Ngarégé w̄o wáwálé nnó mb̄ogέ álá ábyéé muú nebyéé né manaá ne Mendoó w̄o, anyεé f̄o gefwage Εσω̄w̄o.

6 Mekwaá abyεne ele nte mekwaá, Mendoó ntó ebyεne élé Mendoó.

7 Ekágé olá meno mekpo fuú, élé nj̄óo ne w̄o nnó, ab̄o mambyé muú mambyé ayi meke.

8 Mbyo amyε yéndé mbaá ayi akelégé, muú awuú gewya jii, yémb̄o akágé f̄o mbaá ayi atané ne mbaá ayi ajyε. Wyεmb̄o ntó

ne elu ne muú ayi ábyéne ji né Mendoó. Muu ákaáge gare f́ ndere Mendoó ebyene Mendoó.”

⁹ Nikodemus awúgé mbò, agii Jisòs aké, “Éwéna ebee mbò nnó?”

¹⁰ Jisòs ashuú ji meko aké, “Wò òlú gekpékpégé menleré b́ò Isrèli nnó òkágé unó bi?”

¹¹ Ngaregé wò wáwálé nnó, esé dejóoge depò etiré dékágé, ne dégarege unó bi esé dégéne, yémbò enyú dékelege f́o manwú.

¹² Ngarege enyú unó bi upye fa mme enyú dékámégé, nnó ngare enyú ebi upyé ne mfaánebuú ne dékámégé?

¹³ Yé muú ayi akwómé mé ájyéé né mfaánebuú apó, ekosé wye Maá Nte Mekwaá ne atané mfaánebuú achwò fa mme.

¹⁴ Ndere Mosis abwéé nyá mmyò né mashwòne wyembò ntó ne abò mambwe Maá Nte Mekwaá né mfaá

¹⁵ Ne yéndemuú ayi áfyéé metò ne ji, abó genwá eyi gélágé byé.

¹⁶ Esòwò abó gejeé ne b́ò mme, nkáwú ne atómé danchi maá wuú nnó yéndemuú ayi áfyéé metò ne ji, anomé f́o mme detu, abó genwá eyi gélágé byé.

¹⁷ Esòwò átò f́o Maá wuú fa mme nnó áchwò ágare nnó b́ò mme ákwe mpa wó. Ató lé ji nnó áchwò áfere ebwó né éfwyale gabo.

¹⁸ Yéndemuú ayi áfyéé metò ne ji akwene f́o mpa, yémbò muú ayi alá áfyéé metò ne ji wó akwe mé mpa néndé áfyéé f́o metò ne danchi Maá Esòwò wó.

¹⁹ Gé na ne mpa ayi mbò abeé nyé. Gengbó gechwó fa mme, yémbò b́ò ágbóo ne gemua ápwò gengbó néndé unó bi ebwó abó ápye ulómé f́o.

²⁰ Ne yéndemuú ayi apyéé gabo akií f́o gengbó, ne akélégé f́o manchwó né gengbó nnó ekágé gabo wuú agéné.

²¹ Yémbò muú ayi apyéé galógáló, achwò né gengbó, nnó galógáló wuú agéné ágé nnó ji apyéé ndere Esòwò akélege.

Jon menwyaá b́ò manaá Esòwò agaré ndere Jisòs alu

²² Ewyágé Jisòs ne baá utò bií alyaa Jerosale, áfé né gebagé mewaá Judiya ábelé ewú mboó ndò awyagé b́ò manaá Esòwò.

²³ Né gébé eyigémbò, Jon menwyaá b́ò manaá Esòwò abó awyagé ntó b́ò manaá

Esòwò né melò Enon ewé elú kwókwólé ne melò Salim, elé manaá malú ewú d́ò. B́ò ájyé eta wuú awyagé ebwó manaá Esòwò.

²⁴ (Né gébé eyigémbò, abó álú danfyé Jon né denò.)

²⁵ Ewyágé muú Jus f́o aló manye mbeé ne baá utò Jon, gétúgé gefò eyigé muú abò manshwóné mmye ne abé pópó né mbe ushu Esòwò.

²⁶ Ne baá utò Jon achwó eta wuú agaré ji aké, “Ménleré, mende ayi nyá òbò òlu ne ji né egbé ebeé Jodan ewé né, ayi òbò ogarege b́ò gétú jii, alú mbò fa ne b́ò ako ájyéé eta wuú awyagé ebwó manaá Esòwò.”

²⁷ Ajóoge mbò, Jon ashuú ebwó meko aké, “Muú f́o akágé b́o genó ekose nno Esòwò achyge ji geji.

²⁸ Enyú ambò délu b́o ntésé ba gébége ngaré nnó, ‘Me mpó f́o Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. Esòwò atò me nnó mbó mbe ne ji.’

²⁹ Menò neba ne awyaá mendée neba, yémbò mejeé menò neba, muú ajwòlege awuú meko menò neba, abeé ne nechóchó gétúgé meko menò neba ayi ji awuú. Nechónchó enina nelú ena, ne nana metò egò me gétúgé mende yina.

³⁰ Ji abó mankwó ngó, me mbó magbó gelú.”

³¹ “Muú yi atané mfaánebuú ajea geme apwò b́ò ako. Muú mme, abyé wye muú mme ne ajóoge lé depò ndere b́ò mme ájóoge. Ji ayi atané mfaánebuú apwò b́ò ako.

³² Ji agarege unó bi ji awuú ne ebi agéne, yémbò yé muú yi akamege meko wuú apó.

³³ Yéndemuú ayi akámege meko mejò wuú alerege nnó genó eyigé Esòwò ajò gelú wáwálé.

³⁴ Ne muú yi Esòwò atómé, ajóoge élé depòré Esòwò néndé Esòwò achyge ji uto Mendoó wuú byágébyagé.

³⁵ Nte agboó ne Maá, ne afyé ji unó uko né amu.

³⁶ Ne yéndemuú ayi áfyéé metò ne Maá yimbò, awyaá genwá eyi gélágé byé. Yémbò, yéndemuú ayi ató mekpo mamfyé metò ne ji agéné f́o genwá eyigémbò, metò unó Esòwò elu ne muú yimbò te kwyákwyá.”

4

¹ Ekwó b́ò Farasi áwú nnó b́ò abi ajyé

mbaa Jis̄as, ji awyage ebw̄o manaá Es̄ow̄o aja apw̄o abi ajyee mbaá Jon.

² Yemb̄o wáwálé alú nnó Jis̄as jimbo awyáge f̄o b̄oó manaá Es̄ow̄o, elé baá ut̄oó bií ne áwyáge.

³ Ne Jis̄as awúgé nnó b̄oó Farasi áwu nnó b̄oó abi áchw̄ó eta wuú aja apw̄o abi Jon, alyaa Judiya akeré meso né Galilií,

⁴ abó mankoó wye né gebage mewaá Samariya ne afé né gebagé mewaá Galilií.

⁵ Akw̄ónégé né gebagé mewaá Samariya akw̄oné melo ewé ákuú nnó Sikar. Sikar alú kw̄ókw̄olé ne melú mme ewé Jak̄ob abó achyee maá wuú Josef.

⁶ Embu manaá ewé Jak̄ob abó áchomé elú ntó eféé. Jis̄as ákegé ápwagé, ajye jw̄ólé wye. Gébé gélú kalanjá efyánéspeá ne ηw̄omese eyigé Jis̄as akw̄oné né mbaá yimb̄o.

⁷ Eké ewyáge, mendée Samariya f̄o achw̄ó eféé manchwé manaá. Jis̄as aj̄oó ne ji aké, “Chyee me manaá nyú.”

⁸ Gébé eyigemb̄o, baá ut̄oó bií afé né melo manjye na menyéé.

⁹ Mendée Samariya yimb̄o aké, ne ji “W̄o olú muú Jus, me nlú muú Samariya, epyémb̄o nnó ne ogií me manaá manyú?” Aj̄oó mb̄o néndé b̄oó Jus ne b̄oó Samariya átuúgé f̄o. *

¹⁰ Jis̄as ashúú ji meko aké, “W̄o obó okaá mb̄o echyee ewé Es̄ow̄o achyegé ne gefogé muú ayi agií mb̄o w̄o manaá, mb̄o ogií ji, ne ji abó achyegé w̄o manaá ami machyegge genwá.”

¹¹ Mendée yimb̄o aj̄oó ne ji aké, “Ata op̄o ne genó manchwé manaá, ne embu manaá ewéna egomé. Op̄yee mb̄o nnó ne ogé manaá ami machyegé genwá?”

¹² Nnó w̄o ojeá geme opw̄o gekwenege nte sé Jak̄ob muú áchomé esé embu manaá ewéna? Ewé jimbo, baá bií ne utú bií anyuú manaá wye.”

¹³ Jis̄as aké ne ji, “Yéndémuú ayi anyú manaá amina, mmwólé manaá emágé pye ji,

¹⁴ yémb̄o, yéndémuú ayi anyúu manaá ami me nchyegge nye, mmwólé manaá emágé pye sé ji te kwyakwya. Ne manaá

ami me nchyegge ji, mabwólége nye mala eta wuú eké embu nnyi ewé etanegge manaá ami machyegge genwá eyi gélágé byé.”

¹⁵ Mendée yimb̄o aké, “Ata chyee me manaá amimb̄o nnó mmwólé manaá epyegé sé me, ne nnó nchwóge sé fa manchwé manaá.”

¹⁶ Jis̄as aj̄oó ne ji, aké, “Chó kuú men̄o wye enyú déchw̄ó.”

¹⁷ Ne mendée yimb̄o ashúú ji meko aké, “Me mmp̄o ne men̄o”,

Jis̄as aké, “W̄o olú cho ndere oké op̄o ne men̄o,

¹⁸ néndé obó obá mé an̄o ata, ne ayi olú mb̄o ne ji nana, apó f̄o men̄o wye. Genó eyigé w̄o oj̄oó mb̄o gélú wáwálé.”

¹⁹ Mendée yimb̄o aj̄oó ne ji aké, “Ata elúmb̄o eké w̄o olú muú ekpávé Es̄ow̄o.

²⁰ Ukwene ante sé abó anógé Es̄ow̄o né mekwe ewéna, yémb̄o enyú b̄oó Jus deké anógé elé Es̄ow̄o né melo Jerosale.”

²¹ Jis̄as aj̄oó ne ji aké, “Kámé genó eyigé me nj̄oógé, gébé gechw̄ó nye eyigé enyú délá nógé sé Es̄ow̄o fa né mekwe ewéna, yeé ebélé né Jerosale.

²² Enyú b̄oó Samariya dénógé genó eyigé délá kaágé, esé b̄oó Jus dénógé genó eyigé dékaágé néndé muú ayi aférege akwaá né efwyale gabo atanegge nye elé né mbaá b̄oó Jus.

²³ Yémb̄o gébé gechw̄ó, ne géchw̄ó mé, eyige b̄oó abi anógé Nte se wáwálé anoge nye ji né gefoó eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Es̄ow̄o elerege. Gé uf̄oó b̄oó abi Es̄ow̄o akélege nnó anoógé ji mb̄o.

²⁴ Es̄ow̄o alú Mendoó ne b̄oó abi anógé ji abó manógé ji né gefoó eyi gelu wáwálé ndere Mendoó Es̄ow̄o elerege.”

²⁵ Ne mendée yimb̄o aké, “Nkaá nnó Muú yi Es̄ow̄o akweré ji elá gefwa, ayi akuú ji Kras achw̄ó, gébége achw̄ógé agarege nye esé yéndégenó chánéné.”

²⁶ Jis̄as agaré yé ji aké, “Me yi nj̄ooge mb̄o nlu ji awu.”

²⁷ Eké ewyáge baá ut̄oó Jis̄as áchw̄ó; ne alá meno mekpo fuú nkane ágéné ji aj̄ooge mej̄oó ne mendée yémb̄o yé muú ayi agií

* **4:9** Elú wáwálé nnó: B̄oó Jus átugé f̄o ne b̄oó Samariya nendé gébé eyigé b̄oó Asariya amyéé be ápw̄oó b̄oó Isreli, ákpa ebw̄ó afé ndere afwe. Ne abi alá né gebagé mewaá Samariya ába b̄oó abi alá p̄o f̄o b̄oó Jus. Ndere elúmb̄o, b̄o Jus bif̄o abi alá né gebagé mewaá Judiya, áse nnó ebw̄ó ápo p̄op̄o né mbe ushu Es̄ow̄o.

ji nnó akélege ndé, yé ebé elé nnó ulannó ojójoge mejóó ne mendée yina apó.

²⁸ Mendée yimbó alyaá yé nkwo manaá wuú eféé afé né melo ajye gáré bóó aké,

²⁹ “Chwójoge dégé mende ayi agaré me yéndégenó eyige me mbó mpyéé. Nnó ji ne alu Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa?”

³⁰ Ne bóó átané né melo ájyéé gé Jisós.

³¹ Né gébé eyigé mendée yimbó ajyee né melo, baá utóó Jisós ákpeáge ji aké, “Ménleré nyé menyéé.”

³² Yémbó Jisós ajóó ne ebwó aké, “Me nwyá menyéé manyé ayi enyú délá kaá wó.”

³³ Ajóógé mbó, baá utóó bíí ajóó ne ate aké, “Nnó muú fó achwó ji ne menyéé?”

³⁴ Ndere ajóógé mbó, Jisós aké, “Menyéé wa alú elé mampye genó eyigé muú ayi atómé me akélege ne mampye utóó bíí nnéré chánchá.

³⁵ Pó enyú déjójoge na nnó, ‘Ela amfaá ani ne mbwé ákwóné mamferé?’ Yémbó me ngarege enyú nnó bwege ame dépe makóó, mbwe akwóné mé mamferé.

³⁶ Ye nana muú ayi aférégé mbwé abóó nsa wuú ne anywerege mbwé yimbó ne mbwé yimbó ele genwá eyi gélágé byé. Ebégé mbó, mepené ne memferé ábéé ne nechóchó chónchó.

³⁷ Epyégémbó, nekanemejójó eniné ajóó nnó, ‘Mepené apégé, memferé aféré’ nelú wáwálé.

³⁸ Me ntó enyú nnó déjyee défére mbwé né mekóó ewé enyú déla dépéé mbwé wye wó. Bóó abi chá ápye utóó, enyú débó nsá né utóó bwó.”

Gejamégé bóó Samariya áfyé metóó ne Jisós

³⁹ Né gébé eyigémbó gejamégé bóó Samariya, áfyé metóó ne Jisós gétúgé genó eyigé mendée yimbó agaré ebwó nnó, “Agaré me yéndégenó eyigé mbó mpyéé.”

⁴⁰ Bóó Samariya bimbó, ágégé Jisós, áné ji mmye nnó ajwólé ne ebwó, ne Jisós abelé ne ebwó ndó epeá.

⁴¹ Né mboó ndó eyimbó, gejamégé bóó ama áfyé metóó ne Jisós gétúgé mekomejójó ayi ji agaré.

⁴² Ne ajóó ne mendée yimbó aké, “Esé défyéé metóó ne Jisós nana epósé gétúgé mekomejójó ayi ógaré esé néndé esé ambóó

déwú ne dékaá nnó ji alu Mempoó bóó mme wáwálé.”

Jisós apyéé maá muú kpaá góména atóó

⁴³ Ndó yimbó epea ekógé, Jisós alyaá melo Samariya afé né Galilií.

⁴⁴ Jisós jimbóó abó ajóó mé aké, “Muú ekpávé Esowó apó ne énogé né melo wuú.”

⁴⁵ Akwónégé né Galilií bóó melo Galilií ásé ji amu apeá néndé ebwó ágé yéndégenó eyigé Ji apyéé né Jerosale gébégé epeá koó upú. Elé ebwó ntó abó álú wye.

⁴⁶ Ne Jisós ama ajyéé né melo Kana ewé ji abó apyéé manaá mábwólé mmóó né gebagé mewaa Galilií. Ne muú kpaá góména fó abó alú né melo Kapanóm ayi maá wuú abó amée.

⁴⁷ Mende yimbó awúgé nnó Jisós atané melo Judiya achwó né Galilií, ajyé ne ji mmye nnó áchwó ápyéé maá wuú ayi amée alá magbomagbó atóó.

⁴⁸ Ne Jisós ajóó yé ne ji aké, “Me nlá mpyé gepógé ufélékpá ebi ulérege utó Esowó wó, enyú défyéé fó matóó ne me.”

⁴⁹ Ajóógé mbó, muú kpaá yimbó aké, “Ata chwó déjyé ekágé maá wa agbó.”

⁵⁰ Ne Jisós ajóó ne ji aké, “Chó maá wye atoge nye.”

Ne mende yimbó akamé ne mekomejójó ayi Jisós ajóó mbó, afé.

⁵¹ Ndere mende yimbó ajyéé, baá défwe bíí átuú ne ji né meti, agaré ji aké, “Maá wye alu mebe.”

⁵² Ne mende yimbó agií ebwó gébé eyigé maá yimbó atóó. Aké, “Gefwene yimbó gébyé ji mmye njuna né kalanjá ama.”

⁵³ Agárégé ji mbó, ate nnó elé wye né gébé eyigémbó ne Jisós abó ajóó ne ji nnó, “Maá wye atógé nye.” Ndere epyéémbó mende yimbó ne ula gepú bíí uko áfyé metóó ne Jisós.

⁵⁴ Gé ndó ayi agbeé manáne apea ayi Jisós aleré gepógé ufélékpá né Galilií gébégé atané né Judiya.

5

Jisós apyé mbwére atóó

¹ Ndófó ekógé, Jisós alyaá Galilií akwó afé né Jerosale manjye nyé epeá bóó Jus fó.

² Né melo Jerosale, géntóógé manaá fó gélú wye eyigé ano geji nebó agbá ata,

Kwókwólé ne menombi ewé magóhme ákóge wye. Akuú geji né mejóó Hibru nnó Betsata.

³ Gejamége bọ́ abi amée, ájwólége wye. Abi ame nónómé, ubwéré, ne abi amée unchanchi. Agile nnó Nnyi nebulé.

⁴ Ekiénné Eṣṣwá f́ echwá, gébégebé ebúlege géntóogé manaá eyimbó. Ne muú ayi ábọ́ mbe ashulége né mmu manaá mimbó, yéndé nemée eniné ji amée nebyéé.
*

⁵ Mende f́ ntó ayi abó amée né aṣṣme esaa meso nekuúneléé abó alu eféé.

⁶ Jisṣ agége ji ndere álú eféé bélé, akaá nnó amée mé né gejamége aṣṣme. Agií ji aké, “Okélege nemée nyéé nebyéé?”

⁷ Mende yimbó ashuú ji meko aké, “Ata, mpó ne muú ayi akpané me afyéé né mmu gentóó eyigémbó gébége nnyi nébulégé. Yéndégébé nkulégé manjye, muú yicha abó mbe.”

⁸ Ajóogé mbó, Jisṣ aké ne ji, “Kwilé ka, pwi gebó jyé, ojye mmu.”

⁹ Ne ténéténé ayi Jisṣ ajóó mbó mende yimbó atóó, akwilé ka, apwi gébó jí akene.

Mechó ewéna epyé né bií uwyaá bọ́ Jus.

¹⁰ Epyégémbó, ákpakpa bọ́ Jus ájóó ne mende yi atóó mbó áké, “Fina elé bií uwyaá, ne ebé sé ekamé f́ nnó muú akpá gébó né bií uwyaá wó.”

¹¹ Ne mende yimbó ashuú ebwó meko aké, “Muú ayi apye me ntoó ne agaré me nnó nkpá gébó ya nke njye.”

¹² Akpakpa bimbo, agií ji aké, “Ndé muú awú agaré wá nnó akpá gébó jye okené?”

¹³ Mende yimbó akagé sé muú ayi apye ji atóó, néndé gejamége bọ́ abó alú eféé, ne Jisṣ akpe né mpú bwó.

¹⁴ Ewyagé Jisṣ ama agé ji né mmu echa ure Eṣṣwá, ajóó ne ji aké, “Gé, nana otóó, opyégé sé gabo, ékágé mechó kpáa eshúli wá mmye.”

¹⁵ Ne mende yimbó ajye garé yé ákpakpa bọ́ Jus bimbo nnó elé Jisṣ ne abó apyéé ji atóó.

¹⁶ Eféé mbó ne ákpakpa bọ́ Jus áló manchyége Jisṣ efwyale gétúge ji apyéé muú atóó né bií uwyaá.

¹⁷ Jisṣ ajóó ne ebwó aké, “Nte wa apye utóó yéndégébé, mentó mbó mampyege utóó.”

¹⁸ Ajóogé mbó, mataó ásó ákpakpa bọ́ Jus kpáá, ányémeno nnó abó manwá ji. Néndé ji akwé f́ ebé bií uwyaá ewú ewú wó, amée ntó mmye ne Eṣṣwá gétúge ajóó nnó Eṣṣwá alú nte wuú.

Jisṣ awya utó manchyé geṣwá ne mansó mpa

¹⁹ Jisṣ ajóó ne ebwó aké, “Me ngaré enyú wáwálé nnó me Maá nténégé f́ ushu ushu ba mampye genó, ekosé unó bi me ngéne Nte wa apyéé ne me ntó mpye néndé yéndégenó eyigé Nte apye, geji ntó ne Maá apyéé.

²⁰ Elé Nte agboó ne me Maá alérege me unó uko ebi jimboó apyéé. Ne amagé lére nye me ukpékpé unó bi upwá bina. Ne enyú délaá nye mano mekpo fuú.

²¹ Ne wye ndere Nte apye bọ́ abi ágboó ákwilege ne negbo, achye ebwó geṣwá, mbóntó ne Maá achyége geṣwá mbaá yéndémuú ayi ji Nte akélege.

²² Ne yé muú ayi Nte wa asó mpa wuú apó. Yémbó achye me Maá wuú utó nnó nsóge mpa bọ́ akó.

²³ Nnó bọ́ ako ánogé Maá wye ndere ánogé Nte. Muú ayi alá anogé Maá wó, ebyennó ánogé f́ ntó Nte muú atomé ji.

²⁴ “Ne me ngarége enyú wáwálé nnó yéndémuú yi awuú mekomejọ́ wa ayina, ne áfyéé metóó ne muú ayi atomé me, awya geṣwá eyi gélagé byé. Muú yimbó ntó akpéné f́ unó mpa, atané me né meti negbo akpe né meti geṣwá.

²⁵ Ngarége enyú wáwálé nnó gébé géchwá, ne géchwó mé eyigé bọ́ abi álú ne meti negboó awuú nye meko Maá Eṣṣwá. Ne bọ́ abi awuú ne áfyéé metóó ne ji, ákerege nyé né meti geṣwá.

²⁶ Ndere Nte wa jimbo alú manchyége geṣwá mbóntó ne ji apye me Maá wuú nnó mbé manchyége geṣwá.

²⁷ Ne achyéé me Maá wuú uto mansó mpa akwaá, néndé melú Maá Nte Mekwaá.

²⁸ “Ekágé déla mano mekpo fuú gétúge mechó ewé. Gébé géchwá eyigé áwuú bọ́ abi álú né mmu manome áwuú nye mekomejọ́ Maá Nte Mekwaá

²⁹ Awúge átánege nye mmu manome. Abi apyéé unó bi Eṣṣwá akélege, ákwilége

* 5:4 Elú wáwálé nnó: Maló ani yina, apó né ukwéne bọ́ ṣwe.

nyε ákpe né genwá eyi gélágé byéé. Ne abi ápyéé gabo ákwilége nyε ákpe né unó mpa.

³⁰ Nkágé téné fó ushu ushu ba mpyε genó. Nkane Nte wa agárege me mbántó ne nsóo mpa. Ne gefóo eyigé me nsóo mpa gelú cho, néndé nkεlege lé mampyε genó eyigé muú ayi atómé me akélege nnó mpyε, epófó ndere me nkélege mampyε.

Bə ntεse Jisəs

³¹ “Mbógé me mbóo nke ngarege bóo depó εtiré détome ne uto ba ebyénnó unó bi me ngarege mbə ulú detú.

³² Muú fə ntó alú ayi alú ntésé wa, ne nkaá nnó unó bi ji agarege átóme ne me, ulú wáwálé.

³³ Enyú detó nyá bóo dentóo mbaá Jon menwyaá bóo manaá Esəwə, ne ji agaré enyú wáwálé gefógé muú ayi me nlú.

³⁴ Me nkεlege fó nnó bóo ákaá gefógé muú ayi me nlu. Me njógé mbə ntome ne Jon, nkεlege elé nnó enyú dewu nnó ékágé dekwe mpa Esəwə.

³⁵ Ji Jon abó alú eké εtulekan εwé élúli égénege. Ne mboó gébé fó enyú debə désé gengbó jii ne nechóchó.

³⁶ Me nwyá unó bi úlεrege gefógé muú ayi me nlú, ebi nhea upwə ebi Jon ágaré. Elé wyε utóo ubi, ebi Nte wa afyεé me né amu nnó nnéré, ubi ne mpyéε. Ne ubi ne úlεrege nnó Nte wa ne atómé me.

³⁷ Ne Nte wa muú atómé me, agaré ntó gefógé muú ayi me nlú. Enyú délú danwú meko wuú, ne ye gefógé muú ayi ji alú délú danjé.

³⁸ Ne enyú debelé fó mekomejoo wuú né matoo nyú wó, néndé genó eyi gelεrege mbə elé metoo εwé enyú dela défyéé fə ne muú ayi ji atómé wó.

³⁹ Enyú dechεrege uno ebi ásame né muu nwe Esəwə ayi déferé nnó ji ne apyéε enyú débó genwá eyi gélágé byé ne mekomejoo yimbə ajóogé atome elé ne me.

⁴⁰ Yémbə enyú dékélégé fó manchwó εta wa nnó débó genwá eyi gélágé byé.

⁴¹ “Me nkélégé fó nnó ákwaá áféé me.

⁴² Yémbə ndere me nkaá enyú, enyú débóo fó gejeé ne Esəwə wó.

⁴³ Me nchwó né mabə Nte wa, enyú déshya manse me. Yémbə muú yi chá

achwóge né mabə amiú jimbóo, enyú déselé nyε ji.

⁴⁴ Enyú dékélεge nnó atε bóo ne áfége enyú dékélεge fó nnó muú yi ji mbiú ne alú Esəwə, aféé enyú. Epyεmbə nnó ne enyú défyéé matoo ne me.

⁴⁵ “Yémbə déferégé fó nnó me ne nkúu nyε enyú mpa né mbe ushu Nte wa, elé Mosis ayi enyú déneré matoo ne ji ne akuú nyε enyú mpa.

⁴⁶ Mbógé enyú débó défyéé matoo ne Mosis wáwálé, mbó défyéé ntó matoo ne me, néndé unó bi ji asamé, útoó ne me.

⁴⁷ Tεé ndere enyú délá kamé nnó unó bi Mosis asamé ulú wáwálé wó, epyεmbə nnó ne dekame nnó ebi me njógé ulú wáwálé?”

6

Jisəs achyεé délé bóo áta menyéé

(*Mat 14:13-21; Mak 6:30-44; Luk 9:10-17*)

¹ Ebélegé, Jisəs achyaá géntoógé mewaa Galilií eyigé ákuú ntó nnó géntoógé Tiberas.

² Ne gejamégé bóo ákwólege ji gétúgé ágené gepógé ufélekpá ebi ji apyéé bóo mameé átoó.

³ Jisəs ne baá utóo bií ákwó ájye jwóle né mfaá mekwε.

⁴ Gébé eyigémbə, epaa bóo Jus εwé ákuú nnó epaa koó upú, éla kwókwólé.

⁵ Ne Jisəs ábwégé amε agé ndere gejamégé bóo áchwóo εta wuú, ajóo ne Filip aké, “Déname mbə bred efó ayi akwánege bóo bina manyé?”

⁶ Agii mbə manwú meko yi Filip ashúge nyε, néndé jimbóo akaá mé genó eyigé ji abóo mampyε.

⁷ Filip ashúú ji meko aké, “Yé dékpá elé nká eyi muú utóo anyéé né ámfaa anéε ne déna bred dékáré ukéké ukéké mbaá bóo bina, akwánégé fó εbwó ako.”

⁸ Ne maá utóo Jisəs ayifə ayi akúu ji nnó Andru menmo Simun Pita, aké,

⁹ “Njye gesa fə, alú fana ayi awyaá ntó bred εta eyi ápyε ne bele ne meshúú epea, yémbə ekwánege mbə bóo bina nnó?”

¹⁰ Ajóogé mbə, Jisəs aké, “Garé yéndémuú ájwólé ka.” Melú εwémbə ejá dambyanja dóo, bóo abi ájwólé wyε ande εbwó εbwó álú genógé délé bóo átaa.

11 Ne Jis̄s asé ntóo br̄ed eyímb̄o, achyé matamé mbaá Es̄w̄o, akaré mbaá b̄oó abi ajw̄alé eféé. Wyemb̄o ntó ne apye ne meshuú eyimb̄o épeá ne yéndémuú ase ndere ji akelege.

12 Anyégé agbégé, Jis̄s agaré baá utóó bií aké, “Nywerege ayi álaá ekágé délyaa yéé genógefó”

13 Ne ányweré ayi álaá ágbeé usá úfyáneupeá yé élé ntó br̄ed eb̄o élú élé eta.

14 Ne b̄oó bina ágégé gep̄oge ufélekpá bina, ebí Jis̄s apyémb̄o, áké, “Gé muú ekpávé Es̄w̄o wáwálé na, ayi alú manchwó fa mme.”

15 Jis̄s ákágé nnó b̄oó bimb̄o ákélege mangbaré ji ne utó apye ji ábé mfwa, alyaa ebwó ama akwó afé te mfaá mekwe jimbíi.

*Jis̄s aké mfaá mek̄o manaá
(Mat 14:22-23; Mak 6:45-52)*

16 Nkwálé akwónégé baá utóó Jis̄s áshulé afé né mbale géntoógé mewaá eyigémb̄o,

17 ákpe ékpe manchyaá ájyé né melo Kap̄an̄m. Gébé eyigémb̄o utuú ugi, ne Jis̄s abó alú danchwó báne ebwó.

18 Ndere ajyéé mbyo metometo ammye apye mgbannyi akwóme.

19 Ebwó ájyéégé genógé nkpa neke eni, áké ágéne nkane Jis̄s akéne mfaá mek̄o manaá achwó kwókwólé ne ekpée, abó efó.

20 Ne Jis̄s ajóó ne ebwó aké, “Défógé, élé me.”

21 Ajóógé mb̄o matóó áḡo ebwó manse ji akpe né mmu ekpée, áké ápéle ékpe etaré mé mbale mewaá né mbaá ayi ebwó ájyéé.

Jis̄s alú eké br̄ed ayi achyége genwá

22 Bií uyyage, gejamégé b̄oó abo alu né egbé géntoógé mewaá ewefó, ágé nnó élé ékpe ema ne ebó élú né mbale nnyi. Ape áge sé Jis̄s wó, ne ate nnó ji abó akpéé fó ékpe ewémb̄o ne baá utóó bií wó, baá utóó bií abó afé ebwó ambií.

23 Wye né bií bimb̄o, makpe fó átané né melo Tiberas achwó táre né mapea gentoge mewaa kwókwólé ne mbaá ayi Ata Jis̄s abó ajelé br̄ed b̄oó anyéé.

24 Apé Jis̄s ne baá utóó bií né makpe yimb̄o ágé wó. Akpe makpe yimb̄o áchyaá géntoógé mewaá eyigémb̄o afé né melo Kap̄an̄m ákélege Jis̄s.

25 Agégé ji, agíi ji aké, “Ménleré ndé gébé wo achyaá géntoógé mewaá achwó wé?”

26 Jis̄s ashuu ebwó meko aké, “Me ngarégé enyú wáwálé nnó dékélégé fó me gétúge gep̄oge ufélekpá ebi enyú dégené. Dékélege élé me gétúgé dényéé br̄ed dégbeé.

27 Détulégé fó mmye dékélégé menyéé ayi áchóge, mmyége mmye dékélégé élé menyéé ayi achyégé genwá eyi gélagé byé. Ji yimb̄o ne me Maá Nte Mekwaá nchyégé nye enyú. Nte wa Es̄w̄o apye ukpekpe uno fó ne alérege nnó ji achyéé me utó bií, nnó nchyége b̄oó genwá eyigémb̄o.”

28 Ne b̄oó bimb̄o agíi ji áké, “Esé dépyéémb̄o nnó ne dépyéé utóó Es̄w̄o?”

29 Jis̄s ashuu ebwó meko aké, “Utóó Es̄w̄o bimb̄o úlú nnó enyú défyéé metóó ne muú ayi ji atómé.”

30 B̄oó bimb̄o ama agíi ji áké, “Ndé ufélekpá ebi wo omáge pye nnó esé dégé ne dékámé ne genó eyigé wo ajóoge?”

31 Ukwéne ante sé anyé nyá mana né mashwóne, wye ndere asamé né mmu b̄o nwe Es̄w̄o nnó, ‘Achyéé ebwó br̄ed ayi atané né mfaánebuú ányé.’”

32 Ne Jis̄s aké ne ebwó, “Me ngarége enyú wáwálé nnó epófó Mosis ne achyéé enyú br̄ed ayi átané mfaánebuú, élé Nte wa ne achyége ushuú br̄ed ayi mb̄oó ayi atané né mfaánebuú.

33 Br̄ed ayi Es̄w̄o achyége élé muú ayi atané mfaánebuú ne achyégé b̄oó genwá eyi géla gébyéé.”

34 Jis̄s ajóoge mb̄o, b̄oó bimb̄o áké, “Ata chyégé esé br̄ed yimb̄o yéndégébé.”

35 Ne Jis̄s agaré yé ebwó aké, “Me ne nlú br̄ed ayi achyége genwá. Yéndémuú ayi achwó eta wa mesa ammye sé ji, ne muu ayi áfyéé metóó ne me mmwólé manaá nto epye sé ji.

36 Ne ngare mé enyú nnó enyú dégé me yémb̄o défyéé matóó ne me wó.

37 Yéndémuú ayi Nte wa achyége me, achwó nye eta wa, ne yéndémuú ayi achwó eta wa, me mbuú fó ji.

38 Néndé me ntané fó mfaánebuú manchwó pye ndere nkélege wó, nchwólé mampye ndere muú ayi atómé me ákélege.

39 Ne genó eyigé muú ayi atómé me akélege nnó, mpye gélú nnó ekágé mpye yéé muú ama anó né geluágé bɔ́o ako abi ji achyéé me. Mpye elé ebwó akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.

40 Néndé genó eyigé Nte wa akélege gélú nnó, yéndémuú ayi agéné me Maá wuú ne áfyéé metɔ́o ne me, abó genwá eyi gélágé byé. Ne me mpye nye ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.”

41 Jisɔs ajɔ́ogé mbɔ, bɔ́o bimbɔ álo manménégé gétúgé ji ajɔ́o aké, ‘Me nlú bréd ayi atané mfaánebuú ashulé mme’.

42 Aké pɔ́o nnó Jisɔs maá Josef na? Esé dékage mma wuú ne nte wuú. Epyembo nnó ne ji aké atané mfaánebuú ashulé mme?

43 Ne Jisɔs ashúú yé ebwó meko aké, “Gógé manménégé ne ate,

44 yéé muú ayi ákágé chwó eta wa ayi nte wa muú atómé me alá aja ji áchwɔ́ wó apó. Ne ayi achwɔ́o eta wa, mpye nye ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.

45 Muú ekpávé Esɔwɔ́ fɔ́ abó asá nnó, ‘Esɔwɔ́ alérege nye bɔ́o ako meti.’ Ewena etene nno yéndémuú ayi awuú ne agií genó eyigé Nte wa akélege, achwɔ́o eta wa.

46 Menjɔ́o mbɔ, epó́fɔ́ nnó muú fɔ́ agé mé Nte wa wó, ekosé me muú ntané eta wuú ne ngéne ji.

47 Ngaré enyú wáwálé nnó yéndémuú ayi áfyéé metɔ́o ne me abɔ́o genwá eyi gélá gébyéé.

48 Me nlú bréd ayi achyége genwá.

49 Ukwéne ante nyú anyé nya mana né mashwóne, yémbɔ́ ágbó.

50 Ne gé bréd ayi atané mfaánebuú ashulé mme, ji ne alu gefɔ́o eyigé yéndémuú ayi anyé ji agboó fɔ́.

51 Me nlú bréd ayi achyégé genwá, ayi atané mfaánebuú ashulé mme. Yéndémuú ayi ányéé bréd yina abeé ne genwá eyi gélágé byé. Ne bréd yina elé menyammye wa ayi nchyége nye mbaá bɔ́o mme mekó manwene genwáge bwó.”

52 Jisɔs ajɔ́ogé mbɔ, bɔ́o Jus áló manyé mbeé metometo ne ate aké, “Mende yina achyége mbɔ esé menyammye wuú nnó dénye nnó?”

53 Jisɔs ajɔ́o yé ne ebwó aké, “Ngarége enyú wáwálé nnó, mbɔge enyú délá dényéé

menyammye Maá Nte Mekwaá ne dényúu manoó mií wó, débó fɔ́ genwá.

54 Ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyúu manoó ma, abɔ́o genwá eyi gélágé byé, ne mpye nye ji akwilé né negbo né bií bi kwyakwya.

55 Néndé menyammye wa alú menyéé wáwálé ne manoó ma ntó málú genó eyigé ányú wáwálé.

56 Yéndémuú ayi anyéé menyammye wa ne anyú manoó ma, abeé muú ama ne me, ne me ntó mbeé muu ama ne ji.

57 Nte wa menchyé genwá ató me, Me ntó nwyaá genwá gétú jí. Mbɔntó ne yéndémuú ayi anyéé menyammye wa abɔ́o genwá gétú ya.

58 Gé bréd ayi atané mfaánebuú ashulé mme na. Apó́fɔ́ eké mana ayi ukwéne ante nyú anyé nyá ne ábelégé ágboó. Yéndémuú ayi ányéé bréd yina abeé mebe te kwyakwya.”

59 Jisɔs ajɔ́o depɔ́ etiré na né Kapanɔm, gébége alérege bɔ́o unó né mmu echa mmyemenene.

Gejamégé ankwálé Jisɔs alyaa jíi

60 Gejamégé ankwálé Jisɔs áwúgé genó eyigé ji alérégé aké, “Genó eyigé mende yi alérege getoó. Yéé muú ayi akámege gefɔ́ge genó eyigé na apó.”

61 Yémbɔ́ Jisɔs akágé né mmu metɔ́o wuú nnó ankwále bií ánménége gétúgé mechó ewé ji ajɔ́o. Aké, ne bwɔ́, “nnó mechɔ́ ewéna epye nnó enyú deja mmye meso?”

62 Ebege mbɔ, enyú deferege nye nnó mbɔge dégége Me Maá Nte Mekwaá ndere nkérége meso mbaá ayi ntané yé?

63 Elé Mendoó ne échyége genwá. Menyammye mekwaá apye ye genó cháchá! Unó bi Me njɔ́o mbɔ ne enyú, utané mbaá Mendoó ne ubi ne uchyége genwá eyi gélágé byé.

64 Yémbɔ́, enyú abifo défyéé matɔ́o ne me wó.” (Jisɔs akaá mé te ula uló bɔ́o abi alá fyé matɔ́o ne ji wó, ne muú ayi achyége nye ji mankwaá)

65 Ne ajɔ́o ne ebwó aké, “Gé ula bí ngaré enyú nnó, muú akágé chwó fɔ́ eta wa, mbɔge Nte wa alá leré ji meti wó.”

66 Ebo né gébé eyigé na, gejamégé ankwálé bií aja mmye meso, ámagé kwále sé ji.

67 Ne epyégembɔ, Jisɔs aké ne áhnbá bií áfyáneapeá, “Nnó enyú ntó dékélége manlyaaá me?”

68 Simun Pita ashúú ji meko aké, “Ata, esé demágé lya wɔ défé efɔ? ele wɔ ne uwyaá mekomejɔ́ ayi achyége genwá eyi gélagé byéé.”

69 Esé défyéé matɔ́ ne wɔ ne dékaá nnó wɔ ne ɔlu Muú Ukpea ayi Esɔwɔ átɔ́mé.”

70 Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Me ne njyá enyú áfyáneapeá, yémbɔ muú nyú ama alú danchɔ́meló.”

71 Jisɔs ajɔ́ mbɔ ato lé ne Judas maá Simun Iscarot, yélé alú né geluágé abi áfyáneapeá, ji ne achyεge nye Jisɔs mankwaá.

7

Jisɔs ne aηmo bií

1 Jisɔs ánerégé manléré unó bi, aló mankéné né gebagé mewaá Galilí, ákélége fɔ manjye né gebagé mewaá Judiya gétúge ákpakpa bɔ́ Jus ákélege manwá ji.

2 Gébé eyigémbɔ epaá bɔ́ Jus ewé ákuú nnó epaá baá otó elá kwókwólé. *

3 Ne aηmo Jisɔs abi ande aké, “Lyaá fa ɔjye né gebagé mewaá Judiya ɔpye ufélekpá aηkwólé bye ágé.”

4 Néndé muú aké akélege nnó bɔ́ ákaá gefɔ́ge muú ayi ji alú, apyεé fɔ utɔ́ bií bíbí. Té ndere ɔkágé pye ufélekpá ebi, élɔme nnó ɔpye ubi mbaá ayi bɔ́ ako ágéne.”

5 Aηmo bií ájɔ́ge mbɔ ye ebwɔ́ ntó áfyéé fɔ matɔ́ ne Jisɔs wɔ́.

6 Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Eya gébé gélu dankwóné, né egbé ewé nyú dékágé jye yéndégébé.”

7 Bɔ́ mme akage paá fɔ enyú, ápaá élé me, néndé me ngarege gabo ayi ebwɔ́ ápyéε gbɔ́gónó.

8 Enyú chóge epaá ewéná me njyεé fɔ nana néndé gébé ya gélu dankwóné.”

9 Ajɔ́ge mbɔ ama abéle mboó ndɔ́ né Galilí.

Jisɔs afé epaá baá otó

10 Aηmo Jisɔs ájyégé ji alá meso akwólé ebwɔ́ afé bíbí, epófɔ́ gbɔ́gónó.

11 Ndere bɔ́ ányéε epaá ewémbɔ, ákpakpa bɔ́ Jus aló mankélé Jisɔs, ágigé ate bɔ́ aké, “Mende yimbɔ alé?”

12 Bɔ́ abi áchwɔ́ epaá ewémbɔ, áhmenegé ákuú Jisɔs meno. Abifɔ́ aké, “Alú muú melóméló,” abifɔ́ ntó aké, “Ngba” “achɔ́ bɔ́ makpo.”

13 Yémbɔ yeé muú ayi ákuú Jisɔs meno gbɔ́gónó apó néndé áfɔ́ ákpakpa bɔ́ Jus.

14 Anyégé epaá ekárégé mmyε, Jisɔs afé né mmu echa ure Esɔwɔ́ alérege meko mejɔ́ Esɔwɔ́.

15 Ne ákpakpa bɔ́ Jus áwúgé ndere Jisɔs alérege, mano alá ebwɔ́ mekpo fuú ágigé ate aké, “Dénjá etire na détané mende yina efɔ́, ayi yeé ηwe ji alá agi dɔ́ wɔ́?”

16 Ajɔ́ge mbɔ, Jisɔs ashúú ebwɔ́ meko aké, “Unó bi me nlérege mbɔ utáné fɔ́ me né metɔ́ wɔ́ utané lé mbaá muú ayi atɔ́mé me.”

17 Muú ayi awyaá metɔ́ mampye genó eyigé Esɔwɔ́ akélege, ji ne akágé nye mbaá yi unó bi me nlérege mbɔ utánege. Yeé utanége lé mbaá Esɔwɔ́ yeé lé né metɔ́ wa, akágé nye.

18 Muú ayi ajɔ́ge unó bi utánege ji né metɔ́, akélege lé nnó ηgɔ́ wuú akwó. Yémbɔ muú ayi akélege nnó muú ayi atɔ́me ji akwó ηgɔ́, ajɔ́ge genó eyi gelu wáwálé, ábyóge fɔ́ gebyɔ́ cháchá.

19 Mosis abó achyé enyú mabé, wá mbɔ fɔ́ wɔ́? Yémbɔ, yeé muú nyú ama ayi abelé aji apó. Ulannó enyú demuame manwá me?”

20 Jisɔs ajɔ́ge mbɔ, bɔ́ bimbɔ áshúú ji meko aké, “Melo nchye achyεgé wɔ́ efwyale, ndé bɔ́ amuame manwá wɔ́?”

21 Ji ntó ashúú ebwɔ́ meko aké, “Me mpye muú ató bií uwyaá, enyú délá mano mekpo fuú.

22 Ele Mosis ne achyεé enyú ebé nnó desóge nsó. Ye lé ela elɔ́ fɔ́ ne ji wɔ́, elɔ́ ne ukwéne ante nyu, enyu desɔ́ baá nyu nsó né bií uwyaá.

23 Ne mbɔgé bií ebi asɔ́ maá nsó ukwegé bií uwyaá, enyú desɔ́ ji nsó nnó ekágé dékwé ebé Mosis, ulannó enyú desɔ́ matɔ́ ne me gétúge me mpye menyammye muú meko ató né bií uwyaá?

* 7:2 Elú wáwálé nnó: Epaá baá otó élé epaá ewé bɔ́ Jus atánege baá otó né mbaá ayi alú bɔ́mbɔ, manjwólé wye átámége Esɔwɔ́ né galógáló ayi álere ebwɔ́ né mashwɔ́ne.

24 Muú apyegé genó ékágé débó mbe déjóó nnó ji apye gabo ndere bɔ́o ako ágene, ayi délá débóo mbe dékaá ulá wó. Cherége dékaá né meti ewé elú cho ne deso mpa wuu.”

Nde mmú alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa

25 Ndere Jisós alérege bɔ́o Jerosale, abifo álo mangigé ate áké, “Pó mende yi ákélege na ji manwá na?”

26 Pe ndere ji ajóogé mejóó né mbe ushu bɔ́o ako ne yeé muú ayi apégé meko apó, nnó ákpakpa sé ágé nnó ji ne alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa waá?

27 Ndɔ́fo ji fɔ́ wó néndé Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa aké achwóo muú akágé fɔ́ mbaá ayi ji atánégé yémbɔ́ esé dékaá mbaá yi mende yina atané.”

28 Ndere Jisós alú lérege né mmu echa upe Esowó, abwéé meko mfaá aké “Elú wáwálé nnó enyú dékaá me ne dékaá ntó mbaá yi me ntané yémbɔ́ me nchwó fɔ́ fa né utó ba wó, nchwólé gétúgέ muú ayi atámé me. Elu wawale nno ji ne atámé me ne enyú dékágé fɔ́ ji.

29 Me nkágé ji néndé me ntané lé eta wuu. Ji ne atámé me nnó nchwó.”

30 Ajóogé mbɔ́, bɔ́o bimbo ákwilé nnó ápyé ji yémbɔ́ yeé muú ayi atáa ji ebwɔ́ mmye apó, élé gébé ejíú gélá gelú dankwóne.

31 Yémbɔ́ né geluáge bɔ́o bimbo gejame abi áfyéé metóó ne ji ajóogé áké, “Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa achwógé nnó amáge pye gepoge ufelekpa upwóó ebi mende yina apyéé?”

32 Bɔ́o ekwó Farasi abi alú eféé áwúgέ ndere bɔ́o anménege gétúgέ Jisós, ácho ula ne anóo baá ampyéé upe Esowó, átó ámbamé echa upe Esowó nnó ajye apyé Jisós.

33 Ne Jisós ajóo aké, “Me mbelege sé ne enyú dɔ́o, ela gachyéé me nkerege meso mbaá muú ayi atámé me.

34 Enyú dékélege nye me, yémbɔ́ degéne fɔ́ me. Mbaá ayi me mbéé enyú dékágé chwó fɔ́ wye.”

35 Ajóogé mbɔ́, ákpakpa bɔ́o Jus álo mangigé ate áké, “Ndé mbaá yi mende

yina aferé nnó ji ajye, ayi yeé dékélé ji délá dégené? Nnó ajye jwóle nye élé né gebagé mewaá Greek ne malɔ́ ayi bɔ́o sé ájwólege, alerege bɔ́o Grek mekomejóó Esowó?”

36 Ajóo mbɔ́, aké, “Enyú dékélege nye me dégené, ne mbaá yi me mbéé, enyú dékágé chwó fɔ́ wye. Ula utene mbɔ́ nnó?”

Manaá ami machyεge geɲwá

37 Kwyakwya bií bi ányéé epaá ewémbɔ́, ulú gekpekpege bií. Né bií bimbo Jisós akwilé ka ajóo kenke aké, “Yéndémuú ayi mmwólé manaá epyéé ji achwó anyú eta wa. †

38 Muú afyegé metóó ne me, genó eyi gepye ne ji gebéé wye ndere ásamé né mmu ηwe Esowó nnó, ‘Genó eyi gétánege ji te metóó gebéé eké nnyi eniné néwya manaá ami machyεgέ geɲwá.’”

39 Manaá ami machyεgέ geɲwá ami Jisós ajóo mbɔ́ matené mbaá Mendoó Ukpea ewé bɔ́o abi áfyéé matóó ne Jisós ábɔ́o nye. Né gébé eyigémbɔ́, Esowó abó alú danchyéé ebwó Mendoó Ukpea, néndé Jisós abó alú dangbó akéré meso mfaánebuú mbaá ayi Esowó achyεgέ ji enógé.

Bɔ́o ajóogé unó ucháuchá gétúgέ Jisós

40 Bɔ́o bimbo áwuúgέ genó eyigé Jisós ajóo, abifo áké, “Elú wáwálé nnó mende yina alú muú ekpavé Esowó ayi débó dégilé.”

41 Abifo áké, “Alú Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa.” Yémbɔ́ abifo aké, “Epye mbɔ́ nnó ne Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa atanégé né Galilíí.

42 Pó ηwe Esowó aké na, Muú yi Esowó akweré ji elá gefwa abéé mpyáne mfwa Devid ne ábyéne ji né Betlehem, melo ewé mfwa Devid atané wye?”

43 Ndere elúmbɔ́, bɔ́o abifo ajóogé ágáme Jisós, abifo ágáme fɔ́.

44 Bɔ́o abifo abó alú mampyé ji, yémbɔ́ yé muú ayi atáa ji ebwɔ́ mmye apó.

Akpakpa bɔ́o Jus áshya mamfyé metóó ne Jisós

45 Ámbamé echa upe Esowó abi abó átámé ebwó nnó ajye apyé Jisós, ákeré meso amuamu mbaá anóo baá ampye upe Esowó

† 7:37 Elú wáwálé nnó: Gébége epaá ewéna ampyéé upe Esowó ajyéé yéndé bií átuú manaá áchwóo ne mami né echa upe. Ndere ápyéé mbɔ́ áteé nkane Esowó áchyé nya bɔ́o bií manaá gébége ebwó ákene né mashwóne. Jisós ajóogé nnó ji alu eké manaá mimbo mbaá bɔ́o.

ne ekwó bɔ́ Farasi. Achwógé ákpakpa bimbɔ́ ágíí ebwó áké, “Ulannó enyú délá chwó ne ji wó?”

⁴⁶ Ambamé bimbɔ́ áshuú ebwó meko áké, “Esé délú danwú muú fɔ́ ajɔ́ gefɔ́gɛ depɔ́ etiré mende yimbɔ́ ajɔ́gɛ.”

⁴⁷ Ekwó bɔ́ Farasi áshuú ebwó meko áké, “Nnó abwólé enyú ntó?”

⁴⁸ Ebwó ama gíí áké, “Nnó enyú dékaá yéé muú sé ama né geluágé ákpakpa, yé ebélé muú ekwó Farasi ayi áfyéé metɔ́ ne ji?”

⁴⁹ Ngba! Ekosé bɔ́ abi alá kaágé mabe sé ne áfyéé metɔ́ ne ji. Ne ebwɔ́ bimbɔ́ alu bɔ́ abo né mbe ushu Esɔ́wɔ́.”

⁵⁰ Muú Farasi fɔ́ ayi ebwó ákuú ji Nikodemus muú yi abó ájye mbaá Jisɔ́s, abɔ́ alu ntó né geluage bwó. Agíí ebwó áké,

⁵¹ “Nnó ebé sé egbarege muú nnó alú gyéé ayi bɔ́ alá lu danwú mpa wuú akaá mechɔ́ ewe ji apye?”

⁵² Akpakpa bimbɔ́ áshuú ji meko áké, “Elú eké wɔ́ ntó ɔ́lu muú Galilíí. Chó gíí né mmu ηwe Esɔ́wɔ́ ne ɔ́kaá nnó muú ekpavé Esɔ́wɔ́ atanégé fɔ́ né Galilíí.” †

⁵³ Ajɔ́gɛ mbɔ́, yéndémuú atyaá akeré meso né gepú jíí.

8

Apye mendée ayi akwené ulɔ

¹ Jisɔ́s akwó afe ji né Mekwe Olif.

² Ne bíí ujjágé ji ama kéré meso né dachi echa upɛ Esɔ́wɔ́. Gejamégé bɔ́ áchwó anɔ́ ji mme ne ajwólé ka aló manlérégé ebwó.

³ Ndere ji ajɔ́gɛ, anléré mabé Esɔ́wɔ́ ne ekwó bɔ́ Farasi áchwó ne mendée ayi akwené ulɔ. Achoó ji né mbe ushuú bɔ́ ako abi alú eféé.

⁴ Áké ne Jisɔ́s, “Ménleré, esé dépye mendée yina nkane akwéne ulɔ.

⁵ Asá né mmu ηwe mabé Mosis nnó ábó manwá gefɔ́gɛ mendée yina ne mataá. Ne wɔ́ ɔ́jɔ́ nnó?”

⁶ Nkwé yi ebwó agíí mbɔ́ elé metaá né ebwó ápené nnó Jisɔ́s akwegé, ebwó ágé meti manjɔ́ nnó apye gyéé.

Yémbɔ́ Jisɔ́s abyélé mme asamé genó gefó ne enɔ́ ebwɔ́ wuú.

⁷ Ndere ebwó alú ágigé wye ji gigé, Jisɔ́s anyaa mmye mfaá aké ne ebwó, “Mbɔ́gɛ muú nyú fɔ́ alú dampye gabo, abó mbe abó ntaá ató ji.”

⁸ Ajɔ́gɛ mbɔ́, ama byéle mme asamé genó ne enɔ́ ebwɔ́ wuú.

⁹ Bɔ́ abi achwó ne mendée yimbɔ́, áwuúgɛ nkane Jisɔ́s ajɔ́, alɔ́ manjye ama ama. Bɔ́ kpakpa ne ábɔ́ mbe alɔ́ manjye. Afé kpá ályá mendée yimbɔ́ téné né mbe ushuú Jisɔ́s.

¹⁰ Jisɔ́s anyaa mmye mfaá aké ne mendée yimbɔ́, “Bɔ́ bimbɔ́ alé? Nnó yéé muú fɔ́ ajɔ́ nnó wɔ́ nkwe mpa wó?”

¹¹ Mendée yimbɔ́ ashuú ji meko áké, “Ata yéé muú ajɔ́ wó.” Ajɔ́gɛ mbɔ́, Jisɔ́s ajɔ́ yé áké, “Yé me ntó mpyéé wɔ́ genó, chó, ɔ́pyegé sé gabo.”

Jisɔ́s alú genjɔ́ mbaá bɔ́ mme

¹² Ewyágé Jisɔ́s ama jɔ́ ne ekwɔ́ bɔ́ bimbɔ́ aké, “Me nlú genjɔ́ mbaá bɔ́ mme, muú yi akwólege me, akéné fɔ́ né gemua, agéne nye lé genjɔ́ eyi gechyege genwá.” *

¹³ Ne ekwó bɔ́ Farasi áké ne ji, “Gé yé nkane ɔ́tené ntésé né geme jye, ebyennó depɔ́ etiré wɔ́ ɔ́gárege mbɔ́ delu detu.”

¹⁴ Jisɔ́s ashuú ebwó meko áké, “Yé me nténé lé ntésé né geme ya, depɔ́ etiré me ngarege mbɔ́ dépó fɔ́ detu, néndé me nkaáge mbaá ayi ntané ne mbaá ayi nyyéé. Yémbɔ́ enyú dékaágé fɔ́ mbaá ayi ntané, yé mbaá ayi nyyéé dékaágé.

¹⁵ Enyú decherege depɔ́ ndere akwaá áchérege, me nchérégɛ yéé mechó muú fɔ́.

¹⁶ Ne yéé ebélé nnó ncherégé, uchéchére ba ulú cho néndé nchérégɛ fɔ́ me mbíí, Nte wa muú atómé me alú ne me.

¹⁷ Asá né mmu mabé nyú nnó bɔ́ ntésé apeá ajɔ́gɛ genó gema, ebyennó mechó ewémbɔ́ epɔ́ fɔ́ detú.

¹⁸ Me ntené ntésé né geme ya, ne Nte wa muú atómé me alú ntó ntésé wa.”

¹⁹ Ajɔ́gɛ mbɔ́, ebwó agíí yé ji áké, “Nte wye alú efó?” Jisɔ́s ashuú ebwó meko áké, “Esé ne nte wa yéé muú ayi enyú dékágé ápó. Mbɔ́gɛ enyú debɔ́ dékaá me, mbɔ́ dékaá ntó Nte wa.”

† **7:52** Elú wáwálé nnó: Ukwene bɔ́ ηwe abi mbe mbe ápó ne maló ηwe yina. ɔ́lɔ́ né 7:53 akwóné né 8:11. * **8:12** Elú wáwálé nnó: Jisɔ́s abéé ne áhkwóle bíí yéndégébé wye nkane gekwage mewe gebɔ́ gelú ne bɔ́ Isrelíi gébégé átané né Ijipt. (Ge Esɔ́. 13:21)

20 Jis̄as abó ajóógé depó εtiré na gébégé ji álérege bóó né dachi εcha upε Εσωω kwókwólé ne mbaá ayi ábélege makwa ayi áfyéε ηka Εσωω wyε. Yémbó yéé muú ayi apyεné ji apó néndé gébé jii gélu dankwóné.

Jis̄as akwelé mbeé mbaá bóó abi alá kame f̄ó nnó ji alu muú ayi Εσωω atóme ji wó

21 Εwyágé Jis̄as ama jóó ne εκwó bóó bimbo aké, “Me njyε nyε mbaá f̄ó, enyú dékélégé nyε me dégéné, ne dégbóo nyε né mmu gabo enyú. Ne mbaá ayi me njyέε enyú dékaágé chwó f̄ó wyε.”

22 Akpakpa bóó Jus áwuúgé mbó ágii ate aké, “Nnó ájyε wá nyε gemε jii waá? Mbógé mbó f̄ó wó, ula bi ji ajóógé nnó ‘mbaá ayi ji ajyε nyε εsé dékaágé jyέε wyε utené nnó?’ ”

23 Jis̄as ashúú εbwó meko aké, “Enyú détané fa mme yina, me ntané mfaánebuú, enyú délú bóó mme, me mpó f̄ó muú mme.

24 Gé ula bi mbó njóó ne enyú nnó, dégbóo nyε né mmu gabo nyú. Ne mbógé enyú délá kamé nnó, ‘Me Nlú Muu ayi Me Nké Nlú wó, dégbóo nyε né mmu gabo nyú wáwálé.’ ”

25 Εbwó ágii yéé ji aké, “Wó olú waá?” Jis̄as ashúú εbwó meko aké, “Me nlú muú yi mbó ngárege mé enyú τε gachií nnó nlú.

26 Nwya gejamégé unó bi njóógé ulérege nnó enyú dékwé mpa. Yémbó muú ayi atómé me ajóógé wáwálé ne genó eyigé nwúgé εta wuú géji ne ngárege bóó mme.”

27 Ndere Jis̄as abó ajóge mbó εbwó ábó akaá f̄ó nnó ajóógé mbó atome lé ne Nte wuú wó.

28 Ne Jis̄as ajóó yé ne εbwó aké, “Gébégé abwεge nyε me Maá Nte Mekwaá né mfaa, gébé eyigémbó ne dékáage nyε nnó, ‘Me Nlú Muú ayi Me Nké Nlú’ ne dékaáge nyε ntó nnó me njóge f̄ó genó gefó né ushu ushu ba, mpyε lé eyigé Nte wa aléré me nnó mpyε. †

29 Ne ji muú atómé me alú ne me, alyaa f̄ó me mbií wó néndé mpyε unó bi ujigé ji metóó.”

30 Ne gejamé bóó abi áwuú ndere Jis̄as ajóógé unó bina ákamé nnó ulú wáwálé.

Bóó abi alu baá Abraham wáwálé

31 Jis̄as ajóó ne bóó Jus abi ákamé ne ji aké, “Dégbarége amu né unó bi nlerege enyú, débe ankwólé ba wáwálé.

32 Ne dékáage nyε wáwálé ne wáwálé, yimbó apyε nyε enyú dela mmyεmmyε nyu.”

33 Εbwó ashúú ji meko aké, “Εsé délú upyáne Abraham ne délú dambé afwé εta muú f̄ó, ulannó wó oké εsé détanεge nyε né εfwyale.”

34 Jis̄as ashúú εbwó meko aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi apyέε gabo, abwalé mefwé gabo.

35 Ne mefwé alaá f̄ó né ula gepú eyigé ji akpane défwé wyε τε kwyakwya élé maá mbóó gepú ne ala.

36 Nkane elúmbó, mbógé Maá apyεge wó olage mmyεmmyε jyεε, εbyénnó ola mmyεmmyε jyε wawale.

37 Me nkaá nnó enyú délú upyáne Abraham. Yémbó dékélégé manwá me néndé enyú debóó f̄ó gébé ne mekomejóó wa chacha wó.

38 Me ngarege enyú genó eyigé me ngené mbaá Nte wa, enyú dépyέε lé genó eyigé nte nyú agaré enyú.”

39 Bóó Jus bimbo ashúú ji meko aké, “Abraham alú gekwéne nte sé.” Ajóógé mbó Jis̄as aké ne εbwó, “Mbógé enyú débó débé upyáne Abraham wáwálé, mbó dépyέε unó bi ji abó apyεé.

40 Yémbó enyú dékelege manwá me ayi ngárege enyú mekomejóó ayi wáwálé, ayi nwuú ne Εσωω. Abraham abó apyεé f̄ó mbó wó.

41 Enyú depyέε genó eyigé nte nyú apyεé.”

Εbwó aké ne ji, “Εsé depó f̄ó baá uló, Εσωω ne alú Nte sé wáwálé.”

42 Ajóógé mbó, Jis̄as aké ne εbwó, “Mbógé Εσωω abó ábé Nte nyú wáwálé, mbó dégbóo ne me néndé ntané εta wuú ne nchwó fa. Nchwóó f̄ó fa né ushu ushu ba wó, ji ne atómé me.

43 Εpyεnnó ne enyú delá kaágé genó eyigé me njóógé? Ndofo élé délá kélégé manwú genó eyigé me njóoge.

44 Nte nyú élé danchomeló, enyú dékelege lé mampyégé unó bi ujigé ji metóó. Te ula ulóó genwá jii, ji alú lé muú ayi awáne bóó, ne akií f̄ó genó eyi gélu wáwálé, néndé

† 8:28 Elú wáwálé nnó: Jis̄as ajógembo, atome mbó ele ne gebe eyige áwame nyε ji né gekwa.

jimbɔ́ ɔ́ ajɔ́gɛ́ fɔ́ wáwálé. Ake abyɔ́ge gebyɔ́ akwɔ́lege lé gepɔ́ jí, néndé gebyɔ́ geko gelo ne ji.

⁴⁵ Elé me ngarege genó eyi gélú wáwálé, enyú dekámégé fɔ́ ne genó eyigé me njɔ́gɛ́.

⁴⁶ Nnó muu nyu fɔ́ akage gare ye gabo ayi me mpyeε? Ne mbɔ́gɛ́ me ngarege enyú genó eyi gélú wáwálé, ulannó enyu déla dékámégé ne me?

⁴⁷ Yéndémuú ayi alu muu εσωω, awúu genó eyigé εσωω ajɔ́gɛ́. Elú wáwálé nnó enyú depɔ́ fɔ́ baá εσωω, gé ula bi enyú déla wuú fɔ́ me mbɔ́.”

Jisɔs agarege gefɔ́gɛ́ muú ayi ji alú

⁴⁸ Ajɔ́gɛ́ mbɔ́, ákpakpa bɔ́ɔ Jus áshuú ji meko áké, “Ésé depɔ́ fɔ́ gye manjɔ́ nnó wɔ ɔlu muú Samariya ne melo nchye achyεge wɔ εfwyale.”

⁴⁹ Ne Jisɔs ashuú εbwɔ́ meko áké, “Meló nchye achyεge fɔ́ me εfwyale. Me nnogé Nte wa yémbɔ́ enyú dénógé fɔ́ me.

⁵⁰ Me mpyeé fɔ́ unó nnó bɔ́ɔ áfɛégé me, yémbɔ́ muú alú wye ayi afége me. Ji ne alú muú ayi asɔ́ mpa bɔ́ɔ.

⁵¹ Ne me ngarege enyú wáwálé nnó muú ayi ábélege mekomejɔ́ ayi me nleεge agboó fɔ́ chacha.”

⁵² Ajɔ́gɛ́ mbɔ́ bɔ́ɔ Jus áké, “Nana εsé dékaá nnó ɔmée gebwɔ́ wáwálé. Abraham agbó wye ndere bɔ́ɔ ekpávɛ́ εσωω abifo agbó, wɔ ɔké mbɔ́gɛ́ muú abelégé unó bi wɔ ɔléεge agboó fɔ́ɔ?”

⁵³ Nnó wɔ ɔjeá gme ɔpwɔ ntesé Abraham ayi agbó wa nnó? Bɔ́ɔ ekpávɛ́ εσωω ntó agbó, wɔ ɔferé nnó ɔlú waá?”

⁵⁴ Ne Jisɔs ashuú ntó εbwɔ́ meko áké, “Mbɔ́gɛ́ me nféεgé gme eyá, ufeféε ebimbo unó mme detú. Muú ayi aféεge me elé Nte wa muú enyú déselé nnó alú εσωω nyú.

⁵⁵ Yé elé enyú déla dékaá yeé ji kan̄ka wɔ. Me nkáge ji. Mbɔ́gɛ́ me njɔ́gɛ́ nnó nkaágé fɔ́ ji, εbyennó me nlú muú gebyɔ́ nkane enyú. Me nkaá ji wáwálé, ne nwúu ne ji.

⁵⁶ Nte nyú Abraham abɔ́ɔ mé mbe akaá nnó, me nchwɔ́ nyε ne metɔ́ εgɔ́ ji. Agege mbɔ́ metɔ́ εgɔ́ ji dɔ́ɔ.”

⁵⁷ Ne bɔ́ɔ Jus áshuú meko áké, “ɔlú dankwóné ye usaá an̄me upeá meso εfya, ɔpyembɔ́ nnó ne ɔkaá Abraham.”

⁵⁸ Ne Jisɔs aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó, gemégé nnó ábyé Abraham, me nlú.”

⁵⁹ Ajɔ́gɛ́ mbɔ́, εbwɔ́ abɔ́ mataá nnó ató ji, yémbɔ́ Jisɔs abii atané né mmu εcha upe εσωω.

9

Jisɔs apye muú ayi abyené ji amε nónómé agéne

¹ Ndere Jisɔs akéne ajyeé, agé mende fɔ́ ayi abyené ji amε nónómé.

² Ne baá utɔ́ bii agii ji aké, “Ménleré, gabo ayi ndé muú apyeé ábyené mende yina amε nónómé? Awúu jimbɔ́ɔ? Waá ayi mma wuú ne nte wuú.”

³ Jisɔs ashuú εbwɔ́ meko áké, “Amε anómé fɔ́ mende yina gétúgɛ́ gabo ayi ji apyeé wɔ. Ne épófɔ́ ntó gétúgɛ́ gabo ayi mma wuú ne nte wuú ápyeé. Abyé mende yina amε nónómé nnó εσωω aléré ndere utó bi upyεε utɔ́ né menyammyε wuú.

⁴ Debɔ́ mampye utɔ́ Atá muú atɔ́mɛ me ndere bii ulú gbɔ́ɔ, néndé utuú ugigé ye muu akage pyε se ubi.

⁵ Te ndere me nlú fa mme yina, me nlú gen̄gbɔ́ mbaá bɔ́ɔ mme.”

⁶ Ajɔ́gɛ́ mbɔ́ akpó matye mme, apye gentwɔ́twɔ́ awaá mende yimbɔ́ né amε

⁷ ajɔ́ ne ji aké, “Chó shwóné ushu byε né gentoógé manaá eyigé ákuú nnó Silɔm” (Ula Silɔm utené nnó átɔ). Ne mende yimbɔ́ afé, ashwóné ushu bii, aké achwɔ́, aló mangéné mbaá.

⁸ Epyégémbɔ́, bɔ́ɔ abi ájwólege dachi ama ne ji, ne abi abɔ́ ágéne mé ji ndere akɔ́ deko, ágéé ji, áké, “Pɔ́ mende ayi ajwólege na akɔ́ deko yéndégébé na?”

⁹ Abifo áké, “Elé ji,” abifo ntó áké, “Ngba muú yimbɔ́ afú elé fulé.”

Ne mende yimbɔ́ ajɔ́gɛ́ wye aké, “Elé me mbɔ́ɔ.”

¹⁰ Ajɔ́gɛ́ mbɔ́, bɔ́ɔ bimbo agii ji aké, “Eke nnó ne wɔ ɔlɔ́ mangé?”

¹¹ Ashuú εbwɔ́ meko áké, “Mende fɔ́ ayi akámege Jisɔs, ne apye gentwɔ́twɔ́ awaá me né amε, ajɔ́ ne me aké, chó shwóné ushu byε né gentoógé manaá eyigé ákuú nnó Silɔm. Njyégé, nshwóné ne nlɔ́ mbaá mangéné.”

¹² Ne bɔ́ɔ bimbo agii ji aké, “Mende awú alú fɔ́? Aké ne εbwɔ́ me nkaá wɔ”.

Ekwó bɔ́ Farasi ácheré mankaá ndere epyé ne mende yimbɔ́ alɔ́ mbaá mangéné

13 Mende yimbɔ́ ajɔ́gé mbɔ́, ákpá jì áfè mbaá ekwɔ́ bɔ́ Farasi.

14 Bií bi Jisɔ́s apyɛ getwɔ́twɔ́ mende yimbɔ́ alɔ́ mbaá mangéné, élé bií uwyaá.

15 Ne ekwɔ́ bɔ́ Farasi ntó ama ágií mende yimbɔ́ ndere epyégé ne jì alɔ́ mbaá mangéné. Ne mende yimbɔ́ agaré ebwɔ́ aké, “Awaá me gentwɔ́twɔ́ né amɛ, nshwɔ́né ushu ba ne nana ngéne mbaá”.

16 Ajɔ́gé mbɔ́, ekwɔ́ bɔ́ Farasi abifɔ́ aké, “Mende yina ayi ákuú jì Jisɔ́s atané fɔ́ mbaá Esɔ́wɔ́ wɔ́, néndé ábélégé fɔ́ ebé ewé aké muú apyégé fɔ́ utɔ́ bií uwyaá”.

Yémbɔ́ abifɔ́ aké, “Epyembɔ́ nnó ne muú ayi apyéé gabo, apyéé ufɔ́ ufélekpá bina?” Ewéna epye ebwɔ́ ábɔ́ uféré ucháchá.

17 Ne áma ágií mende yimbɔ́ aké, “Ne wɔ́ mbɔ́ɔ́ ajɔ́ nnó, gétúgé mende yina ayi apyɛ amɛ jyɛ ánené?”

Ashuú meko aké, “Jì alu muú ekpávɛ Esɔ́wɔ́.”

18 Yémbɔ́ ákpakpa bɔ́ Jus ákélégé fɔ́ mankamé nnó ábɔ́ ábyé mende yina amɛ nónómé ne alɔ́ mbaá mangéné. Akuú mma wuú ne nte wuú.

19 Achwɔ́gé ágií ebwɔ́ aké, “Maá nyú na? Enyú déké débyé jì amɛ nónómé? Epyégé nnó ne jì agéne nana?”

20 Mma wuú ne nte wuú ágaré ebwɔ́ aké, “Esé dékaá nnó gé maá sé na, débɔ́ débyé jì amɛ nónómé.

21 Ne genó eyi gépyégé ne jì alɔ́ mangéné mbaá, esé dékaá wɔ́. Yéé muú ayi anené jì amɛ, esé dékaágé fɔ́. Gígé jimɔ́ɔ́ agaré enyú, apó sé mamane kɔ́.”

22 Ebwɔ́ ájɔ́ mbɔ́ gétúgé áfɔ́ ákpakpa bɔ́ Jus, abi ábɔ́ ajɔ́ mé nnó muú ayi ajɔ́ge nnó Jisɔ́s alu Muú yi Esɔ́wɔ́ akweré jì elá gefwa, áfyéé jì ebé nnó akpɛgé sé né mmu echa mmyemenene.

23 Gé genó eyi gepyéé mma wuú ne nte wuú ajɔ́ aké, “Jì apó sé mamáné kɔ́, gíge jimɔ́ɔ́ agaré enyú.”

24 Ne ákpakpa bɔ́ Jus áma kuú mende yi amé abɔ́ ánomé jì, ájɔ́ ne jì aké, “Garé wáwálé wyɛ né mbɛ ushu Esɔ́wɔ́, néndé esé dékaá nnó mende yina alú muú ayi apyéé gabo.”

25 Ne mende yimbɔ́ ashuú ebwɔ́ meko aké, “Waá jì alú muú ayi apyéé gabo ah, waá apɔ́ ah, genó gema eyigé me nkaá gélu nnó me mbɔ́ nlu amɛ nónómé ne nana ngéne mbaá.”

26 Ne ágií jì aké, “Apyé nnó, ne wɔ́? Apyɛ nno ne wɔ́ alɔ́ mangéné mbaá?”

27 Ashuú ebwɔ́ meko aké, “Pó me mbɔ́ ngaré mé enyú? Yémbɔ́ dékélégé fɔ́ manwú, ulannó enyú dékélégé mámanwú? Ndɔ́fɔ́ enyú ntó dékélégé mambé ankwólé bií?”

28 Ajɔ́gé mbɔ́, bɔ́ bimɔ́ álɔ́ manju jì mashyɛ mmyɛ, aké, “Wɔ́ ne alú menkwálé wuú. Esé délu ankwólé Mosis.

29 Esé dékaá nnó Esɔ́wɔ́ ajɔ́ nyá mejɔ́ ne Mosis, ne ushuú mbaá menya muú yina atané esé dekaá wɔ́.”

30 Mende yimbɔ́ aké, “Mechó ewé egboó me mmyɛ. Enyú déké dékaá fɔ́ mbaá ayi jì atané wɔ́ yémbɔ́ apyɛ me ngéné mbaá.

31 Dékaá nnó Esɔ́wɔ́ awuú fɔ́ mmyemenene bɔ́ abi ápyéé gabo, yémbɔ́ yéndémuú ayi ánogé Esɔ́wɔ́ ne ápyéé unó bi Esɔ́wɔ́ ákélege, Esɔ́wɔ́ awuú mmyemenene jì.

32 Tɛ mme alɔ́ délu danwú nnó muú fɔ́ ánené amé muú ayi ábyéné jì amé nónómé.

33 Mende yina ábɔ́ dantáne mbaá Esɔ́wɔ́ mbɔ́ yɛ genó jì apyéé wɔ́.”

34 Ajɔ́gé mbɔ́, áshuú jì meko aké, “Ábyé wɔ́ wé né mmu gabo. Ndé genó wɔ́ ókélege manleré esé?” Ajɔ́gé mbɔ́, áfyé jì ebé nnó ákpégé sé mmu echa mmyemenene.

Bɔ́ abi ágéne ne abi álá ágéné

35 Ne Jisɔ́s awuúgé nnó afyé mende yimbɔ́ ebé, akélé jì agé, ágií jì aké, “Nnó wɔ́ afyɛ metɔ́ ne Maá Nte Mekwaá?”

36 Ne mende yimbɔ́ ashuú jì meko aké, “Ata, Maá Nte Mekwaá élé waá? Garé me mmfyé metɔ́ ne jì.”

37 Jisɔ́s ajɔ́ ne jì aké, “Wɔ́ ogé mé jì nana. Jì ne ajɔ́gé mbɔ́ mejɔ́ ne wɔ́.”

38 Mende yimbɔ́ ajɔ́ yé ne Jisɔ́s aké, “Ata me mmfyé metɔ́ ne wɔ́”, ne anógé jì.

39 Ne Jisɔ́s ajɔ́ ne jì aké, “Me nchwɔ́ fa mme mampyɛ gabo bɔ́ agéne gbɔ́gɔ́nɔ́, nnó bɔ́, abi álú amɛ nónómé ágéné mbaá ne nnó abi aferé nnó ebwɔ́ ágéne, abɛ amɛ nónómé.”

40 Ajɔ́gé mbɔ́, bɔ́ ekwɔ́ Farasi abi álú eféé, áwuú, ágií jì aké, “Esé déferé nnó

wɔ ɔjɔ́gɛ́ fɔ́ lé ne esé nnó délu ntó amé nónómé?”

⁴¹ Ne Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko aké, “Enyú débó dékámé nnó délu amé nónómé mbɔ abɔ ajɔ́ fɔ́ nno enyu depye gabo wɔ́. Te mbaá enyú déké dégéné, gabo nyú alá enyú mmye.”

10

Mebame magɔɔme melóméló ne magɔɔme jii

¹ Ngarege enyú wáwálé nnó, “Muú ayi akwɔ́me mfaá gebame akpene né mmu gebamege magɔɔme, alá koge né meno gebame alú menjo. Elá pɔ́ mbɔ́ fɔ́ wɔ́, alú muú yi afɔ́gɛ́ unó bɔ́ɔ́.

² Ne muú yi akogé né meno gebame akpe né mmu gebamege magɔɔme alú mbɔ́ magɔɔme yimbɔ́.

³ Mebame meno gebame ánénégɛ́ ji meno gebame, ji akpe né mmu, ne magɔɔme awuú meko wuú. Ne ji akuú magɔɔme jii né mabɔ́ ne ase áji afé dafye.

⁴ Ne aségé magɔɔme jii ako atanege dafye, ji ajye mbe aji akwɔ́lege ji meso, néndé ákágé meko wuú.

⁵ Yémbɔ́ áji akwɔ́lege fɔ́ menkéé, áboó lé ji boó nénde ákágé fɔ́ meko wuú.”

⁶ Jisɔs ató ebwɔ́ nekané mejɔ́ eníné na, yémbɔ́, ebwɔ́ ákágé fɔ́ geno eyige ji agarege ebwɔ́.

⁷ Ne Jisɔs ama ajɔ́ aké, “Me ngarege enyú wáwálé nnó me ne nlú meno gebamege magɔɔme.

⁸ Ne bɔ́ɔ́ ako abi abɔ́ mbe achwɔ́ ne me, alú lé anjo, ne bɔ́ɔ́ abi afɔ́gɛ́ unó bɔ́ɔ́ fɔ́ge, magɔɔme awuú fɔ́ ebwɔ́.

⁹ Me ne nlú meno gebame, yéndémuú ayi akoógé eta wa ne akpe né mmu, Esɔwɔ́ aferege nye ji né efwyale gabo. Ne akpene nye mmu atanege dafye agene yéndégenó eyi gelii ji.

¹⁰ Menjo achwɔ́ lé nnó ajo unó, awá bɔ́ɔ́ ne áchɔ́ unó, yémbɔ́ me nchwɔ́ lé nnó mmpye bɔ́ɔ́ abɔ́ genwá abe gbene né mati mako.

¹¹ “Me nlú membame magɔɔme melóméló. Membame magɔɔme melóméló achyegé gemé jii gétúgɛ́ magɔɔme jii.

¹² Muú usege apɔ́ fɔ́ membamé magɔɔme, muú áwyaá magɔɔme, ndere elúmbɔ́,

gébégé agége mekwala aké achwɔ́, aboó alyaá magɔɔme, mekwala afwené áji alá tyátyá.

¹³ Muú yimbɔ́, aboó alyaá magɔɔme yimbɔ́ néndé ji alú lé muú usege, abɔ́ fɔ́ gébé ne áji wɔ́.

¹⁴ Me nlú membame magɔɔme melóméló, me nkágé magɔɔme ya ne magɔɔme ya ntó ákágé me.

¹⁵ Wye ndere Nte wa akaa me, me ntó nkaa ji. Me nchyege gemé ya gétúgɛ́ magɔɔme ya.

¹⁶ Ne nwyá magɔɔme ayifɔ́, ayi alá pɔ́ né geluage ayina, mbɔ́ mansé áji ncho ne ayina. Áji ntó áwuú nye meko wa, ne mpye nye áji ábe ekwɔ́ magɔɔme ema ne ábéé nye ne membame ama.

¹⁷ “Ula bi nte wa agboó ne me ulú nnó nchyege gemé ya nnó áwá gétúgɛ́ bɔ́ɔ́ ba ne nnó kwyakwya me mma mbɔ́ geji.

¹⁸ Yé muú ayi akágé wa me apɔ́, yémbɔ́ me mbɔ́ ne nchyege gemé ya nnó awá. Ne me nwyáá uto manchye gemé ya nnó áwá ne nwyá ntó uto mamma mbɔ́ genwá ya. Ge geno eyige Nte wa agare me mbɔ́”

¹⁹ Jisɔs ajɔ́gɛ́ mbɔ́, bɔ́ɔ́ Jus ábɔ́ ufere ucháucha.

²⁰ Abifɔ́ ajɔ́gɛ́ aké, “Melo nchye achyegé Jisɔs efwyale ne améé gebwɔ́, déwúgɛ́ ji.”

²¹ Ne abifɔ́ ntó ajɔ́gɛ́ aké, “Muú ayi melo nchye achyegé ji efwyale ajɔ́gɛ́ fɔ́ ufɔ́ unó bina. Nnó muú ayi meló nchye achyegé ji efwyale, akaáge apyee ntó muú amé nónómé agene mbaá?”

Bɔ́ɔ́ Jus áshyá Jisɔs

²² Ne gébégɛ́ bɔ́ɔ́ Jus ányéé epaá ewe ebwɔ́ áteé ndere áfyee echa upé né amu Esɔwɔ́, Jisɔs abɔ́ alu né Jerosale. Gébé eyigémbɔ́ ne bá nelu.

²³ Ndere Ji alú né dachi echa upé Esɔwɔ́, akene né agbá ayi akuú nnó agba Solomun.

²⁴ Bɔ́ɔ́ Jus áchwɔ́ nɔ́ ji né mme, ágií ji áké, “Wɔ́ ɔlyagé mbɔ́ esé né mmu dembyɔ́ nnó? Mbɔ́gɛ́ wɔ́ ɔlú Muú yi Esɔwɔ́ akweré ji elá gefwa gare ese gbɔ́ɔ́nɔ́.”

²⁵ Ne Jisɔs ashuú ebwɔ́ meko aké, “Me mbɔ́ ngare me enyú, yémbɔ́ enyú dékame ne me wɔ́. Utɔ́ ebi mempyeé né mabɔ́ Nte wa, ubi ne ulerege gefɔ́ge muú ayi me nlú.

26 Yémbò enyú dékamege néndé depò fò né geluage magòḡme ya.

27 Magòḡme ya, ákágé meko wa. Me nkágé áji ne áji ntó ákwòlege me.

28 Me nchyege áji geḡwá eyi gélágé byéé. Áji ánome fò mme detu ne yé muú ayi ákágé fò áji né amu ya ápó.

29 Néndé Nte wa muú áfyéé me áji né amu, aḡea geme apwò bòó ako, ne yé muú ayi ákágé fò áji né amu Nte wa ápó.

30 Me ne nte wa Esòwò delu muú ama.”

31 Jisòs ajógé mbò, bòó Jus ama ábò mataá nnó áto ji áwá.

32 Ne Jisòs ajòó ne ebwò aké, “Me mpye gejamégé utòó ulóúló ebi Nte wa achyéé me utó nnó mpye, enyú degé. Né ebi ndé ne enyú dékelege manto me ne mataá?”

33 Bòó Jus bimbò áshuú ji meko aké, “Èpòfò gétúgé utòó ulóúló ebi wò òpyéé ne ese detome wò ne mataá. Elé gétúgé wò òbyaá Esòwò. wò òlú lé mekwaá, yémbò òse geme jyéé nnó wò òlú Esòwò.”

34 Ne Jisòs ajòó ne ebwò aké, “Pò nnó asa né mmu ḡwe Esòwò nnó, ‘Me nke enyú delu bò Esòwò?’

35 Ese dékaá nnó mekomejóó Esòwò akwòrégé fò. Ne mbògé Esòwò akú bòó abi ji achyéé ebwò mekomejóó nnó álú bò Esòwò.

36 Èpyembò nnó ne me muú Esòwò ajsyaá atome fa mme, njógé nnó nlú Maá Esòwò, enyú déké me mbyaá Esòwò?

37 Mbògé me mpyéé fò utòó ebi Nte wa achyéé me nnó mpyege, dékamegé fò ne me.

38 Ne mbògé me mpye lé ubi, yé lé enyú déla dékame nnó genó eyigé me njógé gelú wáwálé wò, kamegé ne utòó ebi me mpyéé. Dépyege mbò, dégene nye nnó me nlu muú ama ne Nte wa, ne Nte alu muú ama ne me.”

39 Ajógé mbò, bòó Jus bimbò ama amua mampye ji, yémbò aloó ebwò né amu.

40 Achyaá afe né egbe ebéé Jodan ewefò mbaá ayi Jòn abò awyage nya bòó manaá Esòwò, ajwòlege ewú.

41 Ne gejamégé bòó ákwòle ji, ajógé ne ate aké, “Jòn apye yé ufélekpa fò wò, yémbò yéndégenó eyigé ji ajòó atome ne mende yina gelú wáwálé.”

42 Èféé ne gejamégé bòó áfyéé metòó ne Jisòs.

11

Negboné Lasaròs

1 Gébégé fò, mende fò abò ameeé, akuú ji nnó Lasaròs. Ji alu muú Betani. Betani ele melò Mèri ebwò ne meḡmo wuú Mata.

2 Elé Mèri yina ne abò ágbélé nya lamenda né uka Ata, atile ne mejwe wuú. Ji ne meḡmo wuú Lasaròs abò ameeé.

3 Gétúgé Lasaròs ameeé, aḡme bií átó meko mbaá Jisòs aké, “Ata mejeé wyéé ayi ḡboó ne ji dòó ameeé.”

4 Jisòs awúgé meko ayi alóó ji, aké, “Nemeé eniné Lasaròs ameeé mbò, nepó fò eni netene ji aló nelú ele nnó, bòó áfège Maá Esòwò nnó ḡgò Esòwò akwò. Getu eyigembò bòó áfège nye Maá Esòwò.”

5 Jisòs ḡboó ne Mata, ne meḡmo wuú Mèri ne Lasaròs.

6 awuge nnó Lasaròs ameeé ama bele né melò ewé ji abò alú wyéé ndò epea.

7 Ne ndò yimbò epea ekógé, ajòó ne baá utòó bií aké, “Déma déjye né gebage mewaá Judiya.”

8 Baá utòó bií ajòó ne ji aké, “Ménleré elú dambéle ayi bòó bimbò aké áto wò ne mataá áwá, ne wò òkelege nnó déma dékeré ewú?”

9 Ajógé mbò, Jisòs ashuú ebwò meko né nekanémejóó aké. “Yéndé bií uwyaá nchwaneké efyánépeá ne utuú ugi, wa mbò fò wò? Bòó aké ákene ne bií gbòó, ákparege fò nekwe néndé ágene mbaá.

10 Yémbò bòó abi ákene ne utuú ákparege nekwe néndé geḡgbò gepó.”

11 Ajógé mbò, aké ne ebwò, “Meḡme se Lasaròs akwe gejsya, yémbò me njye ewú nnó pye ji apeé gejsya.”

12 Ajógé mbò, baá utòó bií aké ne ji, “Ata mbògé abelé gejsya ebyennó alé atóó.”

13 Jisòs abò agarege mbò lé ebwò negbone Lasaròs, yémbò ebwò áfere nnó ajógé mbò lé mechò gejsya eyigémbò.

14 Jisòs agare yé ebwò gbògò aké, “Lasaròs ḡbo.

15 Ne metòó egòó me gétúgé nyú nnó me mbò mpó fò ewú ne ji. Genó eyigé mepye nye, gepye nye enyú défyéé metòó ne me chánéné. Kwilege mme déjye dége ji.”

16 Ajógé mbò, Tòmasi maá gefa, ajòó ne ate baá utòó aké, “Kwilege déjye, yé ebe lé negbo, degbo ne ji”.

Jis̄as afȳé aḡme Lasar̄as met̄ó

17 Jis̄as akw̄onege né mel̄o Betani, age nn̄o anií Lasar̄as né mmu eba ntaá ale me nd̄o eni.

18 Nekene Betani ne Jerosale nelú genóge ḡkpa neke epea.

19 Ne gejaméḡé b̄óó Jus áfé manjwye Mata ebw̄ó ne Meri mmye gétúḡé negbone menmo bw̄ó.

20 Mata awúḡé nn̄o Jis̄as achw̄ó, atane ajye bane ji, Meri alá ji né mmu gepú.

21 Mata ábánéḡé Jis̄as aj̄óó ne Ji aké, “Ata mb̄óḡé w̄o ɔ́b̄o ɔ́be fa, mb̄o menmó wa agboó w̄ó.”

22 Yémb̄o, yé ebe elé nana, nkaá nn̄o, yéndégenó eyigé w̄o ɔ́gigé Es̄ow̄o, achyege w̄o geji.

23 Ne Jis̄as aj̄óó ne ji aké, “Menmó wye akwilege nye né negbo.”

24 Ne Mata aké, “Nkaá nn̄o akerege nye meso né geḡwá gébéḡé b̄óó aké ákwilege nye né negbo né bií bi kwyakwya.”

25 Aj̄óḡé mb̄o, Jis̄as aké, “Me ne mbwyege b̄óó ákwilege né negbo, ne me ne nchyege b̄óó geḡwá. Yéndémuú ayi áfyéé met̄óó ne me, yé agbo akerege né geḡwá.

26 Ne yéndémuú ayi alú mebe, áfyéé met̄óó ne me ágboó f̄ó, Mata ɔ́kamé nn̄o elé wáwálé?”

27 Mata aké, “Eh Ata nkamé, nn̄o w̄o ne ɔ́lú Muú yi Es̄ow̄o akweré ji elá gefwa, Maá Es̄ow̄o ayi áb̄óó manchw̄o fa mme.”

Jis̄as as̄o manse

28 Mata aj̄óḡé mb̄o, ajye kú menmo wuú Meri aj̄óó ne ji bibi aké, “Ménleré achw̄o, akélege mange w̄o.”

29 Meri awúḡé mb̄o, akwilé mme wáwá, ajye bane Jis̄as.

30 Jis̄as ab̄o alú dankw̄one yé né mel̄o, alú wye né mbaá ayi Mata abané ji.

31 Ne b̄óó Jus abi alú né mmu gepúge negbo áfyéé Meri met̄óó né negbone menmo wuú, ágege ndere Meri akwilé ka wáwá átane dafye, ebw̄ó ntó ákwilé ákw̄ole ji, néndé áfere nn̄o ji ajyeé mb̄o lé né menome menmo wuú Lasar̄as manli negbo.

32 Meri akw̄onege, age Jis̄as, akwe ji né uka aké, “Ata w̄o ɔ́b̄o ɔ́be fa, mb̄o menmo wa ab̄o agboó w̄ó.”

33 Jis̄as ágéḡé ndere Meri álili chonchó ne b̄óó Jus abi ákw̄olege ji, eta ji mmu ne meshwe akw̄o ji met̄óó.

34 Agií ebw̄ó aké, “Enyú dénií ji ef̄ó?”

Ashuú ji meko aké, “Ata, chw̄o ge mbaá wuú.”

35 Jis̄as as̄o manse.

36 B̄óó Jus bimb̄o, ágeḡé mb̄o, aké, “E é, gege ndere ji ab̄óó gejeé ne Lasar̄as.”

37 Yémb̄o abif̄o aj̄óḡé aké, “Nn̄o ji muú apyéé muú ame nónómé agene, ab̄o akáḡé pye f̄ó nn̄o Lasar̄as agboge?”

Jis̄as ape Lasar̄as né negbo

38 Ne nchye ama anyw̄one Jis̄as né mmu, afé né menome. Menome ewémb̄o, elú lé embu ebá ntaá, agbe ewú ne ntaá.

39 Jis̄as aké, “Ferege ntaá eniné mb̄o né menome.”

Mata menme Lasar̄as ashuú ji meko aké, “Ata, agbo mb̄o ale fina nd̄o eni, gébé eyi, gebe gebogebo geja gepw̄o amu.”

40 Ne Jis̄as aj̄óó ne ji aké, “Mata, p̄o me ngaré na w̄o nn̄o ɔ́fyege met̄óó ne Es̄ow̄o, ɔ́gene nye genó eyigé utó ba upyéé?”

41 Aféréḡé ntaá eniné mb̄o, Jis̄as abweé ame ape mfaá anemmye aké, “Nte wa, ntame w̄o néndé ɔ́wú mmyemenene ya.

42 Nkaá nn̄o w̄o ɔ́wuú mmyemenene ya yéndégébé. Yémb̄o, nj̄óó mb̄o gétúḡé b̄óó abi alú fa, nn̄o ebw̄ó ákamé nn̄o w̄o ne ɔ́tome me.”

43 Anerege manj̄óó mb̄o, anyá ne meko metometo aké, “Lasar̄as táné chw̄o fa.”

44 Tenétené yimb̄o, Lasar̄as atane dafye, uka bií ne amu, ulú wye wéwé né mmu uba mandée ebií áni ji né mmye chonchó ne ushu. Ne Jis̄as aké, “Kaáge ji ajye.”

Aj̄óó geju manwá Jis̄as

(Mat 26:1-5; Mak 14:1, 2; Luk 22:1, 2)

45 Ne gejaméḡé b̄óó Jus abi áb̄o álú eféé áchw̄ó áchwéé Meri mmyé, ágege ndere Jis̄as apyéé Lasar̄as apeé né negbo, áfyéé mat̄óó ne Jis̄as.

46 Yémb̄o, abif̄o ajye gare b̄óó Farasi f̄o genó eyigé Jis̄as apyéé.

47 Ne an̄o ba ampyéé ure Es̄ow̄o ne ekw̄o b̄óó Farasi f̄o, ákú ujw̄ólé, áchomé né eso aj̄óó aké, “Nana esé dépyemb̄o nn̄o? Mende yina apyéé mb̄o ufélekpa uf̄óó uf̄óó ajyeé.

48 Mbogé délyage ji nnó ajyéé mbe mampye ubi, melo meko efyéé nye metóó ne ji, ne bóó Rom áchwó chò nye echa upe se chonchó ne melo.” *

49 Ne muú bwó ama, ayi akamege Kaifas, ji ne alú etukpe amppe upe Esowó né ñme eniné mbó. Ajóó aké, “Enyú dékage yé genó kan̄ka,

50 dekaá fó nnó elú galógáló eta nyú nnó muú ama agbo gétúgé bóó ako epwó nnó melo meko énomé wó?”

51 Mejóó ewé Kaifas ajóó mbó, etane fó jimboó né metóó wó. Ndere ji alú etukpe amppeé upe Esowó né ñme eniné mbó, Esowó apye nnó ji agare nnó Jisós abó magbo gétúgé melo meko.

52 Ne epófó gétúgé melo ewú ewú wó, agbo ntó nnó apye bóó Esowó abi álaá tyátyá né mme meko anywere akwe muú ama.

53 Elo né gébé eyigémbó, ákpakpa bóó Jus asó mala ndere ápyéé ne áwa Jisós.

54 Né getú eyigémbó, Jisós amáge ke sé gbòñò né géluage bóó Jus. Alyaá Jerosale afé né maá melo fó ayi akuú nnó Efram kwókwólé ne mashwóne. Ewúmbó ne ji ne baá utóó bií ájwólége.

55 Ne gébége epaá bóó Jus ewé ákuú nnó epaá koó upú elá kwókwólé, gejamége bóó afé né Jerosale nnó akpome mmye ndere ebwó apye me gemége nnó epaá ewémbó ekwóne.

56 Ne ndere ebwó anywere né mmu echa upe Esowó, ápele mbogé agene nye Jisós. Ajóge ne ate aké, “Enyú défere mbó nnó? Nnó ji achwóó nye né epaá ewéna waá achwóó?”

57 Gemége nnó epyembó etukpe amppe upe Esowó ne ekwó bóó Farasi fó, ábó áchyéé me meko nnó muú ayi akaáge mbaá ayi Jisós alú ágare, ájye apye ji.

12

Awáá Jisós mawéé né meló Bétáni
(Mat 26:6-13; Mak 14:3-9)

1 Epáá koó upú elágé ndó ekene, Jisós afe né melo Betani melo ewé Lasarós muú Jisós apye ji apeé né negbo ajwólége.

2 Eféé ne anene Jisós ne menyéé. Mata ne afaá menyéé yimbó ne Lasarós alú muú ama né geluage bóó abi ájwóle agií mmye né ekpókpógélé ne Jisós.

3 Ndere ájwóle mbó, Meri akpa ekpómé mawéé Lamenda ami majame ñka dóó, amo Jisós né uka. Gepú geko geka ne gebége lamenda, ne ase mejwe wuú ati uka Jisós. Mawéé amina malu mmye po. Akwyéé mami ne genó eyigé akuú nnó, “Nard.”

4 Ne Judas Iscarot, maá utóó Jisós ama ayi abóó manchyéé Jisós man̄kwaá, agege geno eyi meri apyembó, aké,

5 “Mbó ákpoó mawéé lamenda amina, áse gejamége ñka, eyi epwóó ñka eyi muu akage ppe né ñme áchyéé mbaá ubyá bóó.”

6 Mejóó ewé Judas ajóó mbó na, epófó nnó ji agboó ne ubya bó, elé gétúgé ji alú menjo ne ajóó mbó. Ji ne ábélege mekwa ñka baá utóó Jisós. Ne gébé eyigé fó, ajoó ñka wye.

7 Judas ajóge mbó, Jisós aké, “Gogé ji abe nyame, ji apyémbó nnó me ngboge ánií me niíge.

8 Ubyá bóó úlú fa ne enyú yéndégébé, yémbó me mbeé nye fó ne enyú gébé geko.”

9 Ne gejamége bóó Jus áwúgé nnó Jisós alú eféé né melo Betani, ákwóle áfe ewú. Ajye nya fó mangé lé Jisós jimbií wó, áfe ntó nnó áge Lasarós muú Jisós apye ji apeé né negbo.

10 Ndere elúmbó, anóó baá amppeé upe Esowó asó mala nnó áwa Lasarós.

11 néndé elé getú jií ne gejame bóó Jus ályaa ebwó áfyéé metóó ne Jisós.

Jisós akpe né Jerosale nkane mfwa

(Mat 21:1-9; Mak 11:1-11; Luk 19:28-40)

12 Bií uyyage, gejamége bóó abi áchwóó manyé epaá koó upú, áwú nnó Jisós achwóó né Jerosale.

13 Asó mamméé, átane ájye bane ji meti. Awyále aké, “Matame mábé ne Esowó. Mejé ebé ne muú ayi achwóó né mabó Ata. Efwó ebe ne Mfwa bóó Isreli!”

14 Jisós agége maá géjuná, akwó ajwóle né mfaá. Ne genó eyigé ábó ásamé né mmu ñwe Esowó getane wáwálé nnó,

15 “Enyú bóó Sayón défóge, gége mfwa nyú achwóó, ajwólé mbó né mfaá maá géjuná” *

* 11:48 Elú wáwálé nnó: Mbogé nnó bóó Jus áfyége metóó ne Jisós, Ji ámmye nye apwó bóó Rom nnó bóó Jus álaá mmyemmye bwó. * 12:15 Elú wáwálé nnó: Opege né Mat. 21:5 né nteé gebage ñwe ógené ula Sayón.

16 Ndere Jis̄s akpene né Jerosale, baá utóó bií ákaá f̄o nnó uno bi áb̄o ásame me né mmu ηwe Es̄w̄o úlú wawale wó. Yémb̄o gébégé Jis̄s akw̄ome ajyεé né mfaánebuú, ne εbw̄o atεé nnó ab̄o asa né mmu ηwe Es̄w̄o nnó unó bina upyεé nyε ne ji. Ne ápye ntó ubi ne ji.

17 Ne b̄oó abi ab̄o alú ne Jis̄s gébégé ji apye Lasar̄s apeé né negbo, akpa gegare eyigémb̄o, ájyεé ne geji.

18 Genó eyigé na ne gepye gejaméagé b̄oó ájyεé bane Jis̄s né meti gétúgé áwuú gepage ufélekpa ebi ji apyεé.

19 Ne ekw̄o b̄oó Farasi, ájógé ne atε aké, “Ye mekpo ne ula εsé dégene f̄o né mech̄o εwe des̄o mb̄o mala manwa Jis̄s. Gegé, gemεge melo geko gela kw̄ale élé ji.”

Jis̄s ab̄o mb̄e agare negbo nií

20 Né geluage b̄oó abi ájyε né Jerosale manogé Es̄w̄o gébégé epaá koó upú, ne abi ákú εbw̄o nnó b̄oó Grek álú wyε.

21 B̄oó Grek bina áchw̄o mbaá Filip muú melo Betsada né gebage mewaá Galilíí, ájógé ne ji áké, “Ata εsé dékelege mange Jis̄s.”

22 Filip awúgé mb̄o, ajyε gare Andru, ne εbw̄o ne Andru ájyε gare Jis̄s.

23 Ne Jis̄s ashuú εbw̄o meko aké, “Gébé gekwane eyigé b̄oó ágene nyε nnó Maá Nte Mekwaá apw̄o amu.

24 Me ngarege enyú wáwálé nnó nyine nchi nelaá wyε nyine nchi nemaá, mb̄oó gé muú álá apεé néní né mme degbo wó. Negboge ne nechíí nefyε gejame amε nchi.

25 Muú ayi asele genwá jíí nnó genεá geme d̄oó, genwá jíí genóme nyε mme detu. Ne muú ayi asele nnó genwá jíí genεá f̄o geme né mme yina wó, abεé nyε ne genwá eyi gélágé byé.

26 Mb̄oó gé muú akεlege mampyεge utóó ba, ab̄o mankw̄ale me. Ne yéndé mbaá ayi me mbεε, muú utóó wa ntó abεé wyεé ne me. Ne yéndémuú ayi apógé me mampyε utóó ba, Nte wa anoge nyε ji.

27 “Nana ufere ba úlú uyaá uyaá. Ewena njoge mb̄o nnó? Nnεne mb̄o élé mmyε nnó, ‘Nte wa aféré me né εfwyale ewé εchw̄o mb̄o me né mbε waá?’ Ngba, nnεne f̄o mb̄o, néndé ula bi me nchw̄o fa mme úlú nnó nge εfwyale ewéna.

28 Nte wa, pye b̄oó ákaá nnó w̄o apw̄o amu.”

Ájógé mb̄o, meko f̄o atane né mfaánebuú aké, “Me mpyε mé b̄oó ákaá nnó me mpw̄o amu, ne mmage pye wyεmb̄o.”

29 Ne gejaméagé b̄oó abi átene εfεé, áwúgé meko yimb̄o, abif̄o aké, élé nemfe, abif̄o aké, élé ekiénné Es̄w̄o ne ej̄oó mej̄oó ne Jis̄s.

30 Ne Jis̄s ajógé ne εbw̄o aké, “Meko ayi déwuú mb̄o alú lé né galógáló nyú, epóf̄o awa.

31 Nana, gébé eyigé Es̄w̄o apyεé b̄oó mme ákpe né unó mpa gekw̄one, gébé gekw̄one eyigé ábuú danch̄ameló mfwa b̄oó mme,

32 né geluage gefwa jíí. Ne abwεge me né mbaá gekwa, njame nyε b̄oó ako achw̄o eta wa.”

33 Jis̄s ajógé mb̄o, manlere gefoge negbo eniné ji agboó nyε.

34 Ne b̄oó bimb̄o, ájógé aké, “ηwe mabe εs̄w̄o agare εse nnó Muú yi Es̄w̄o akweré ji elá gefwa, abε mebe te kwyakwyaá, epyεémb̄o nnó ne w̄o okε ab̄o mambwyε Maá Nte Mekwaá né mfaá gekwa, waá álú Maá Nte Mekwaá yimb̄o?”

35 Jis̄s ashuú εbw̄o meko aké, “Gen̄gb̄o gelú gegenege eta nyú né mboó gébé, kége nana ndere gen̄gb̄o gelú gegenege nnó ékágé gemua gewere enyú. Muú ayi akεne né gemua ákágé f̄o mbaá ayi ji ajyεé.

36 Fyége metóó ne muú ayi achyεgé gen̄gb̄o nana ayi ji alú ne enyú, nnó debe b̄oó abi achyεge gen̄gb̄o. Jis̄s ajógé mb̄o, alyaá εbw̄o ajyε bií.”

B̄oó Jus áshyá wyε shyá mamfyε matóó ne Jis̄s

37 Ne yé lé Jis̄s apye gejaméagé ufóó ufélekpa εbw̄o ágené, áfyεé f̄o matóó ne ji wó.

38 Epyεmb̄o nnó genó eyigé Asaya muú ekpave Es̄w̄o ab̄o ajógé getane wáwálé. Asaya ab̄o ajógé nya aké, “Ata, ndé muú ákamé ne mekomej̄oó ayi εsé dégare. Ne ndé muú ayi Ata alere ji gefoge utóó bi ji awyaá?”

39 Ula bi εbw̄o álá ákame nya ne mekomej̄oó yimb̄o wó, úlú wyε ndere, Asaya muú ekpave Es̄w̄o ab̄o ajógé nya nnó Es̄w̄o aké,

40 “Ngilége εbw̄o amε nnó ékágé ágene unó ne amε, ne mpyε bw̄o áj̄ea matóó nnó

ékágé ebwó ákaá genó eyigé mekomejóó yimbó ágaré. Esòwò aké, ‘Me mpye mbò nnó ékágé ebwó áti meso ne gabo bwó, áchwó eta wá nnó me mfere ebwó né efwyale.’”

⁴¹ Asaya ajóó mejóó ewéna ato ne Jisòs, néndé ji abò age me nnó Jisòs abeé nye muú ayi apwóó amu.

⁴² Ne yé elé gejamégé bóó álú abi ála áfyéé fò matòò ne Jisòs wò, abifò áfyé, yé ákpakpa bóó Jus abifò áfyé ntó metóó ne Jisòs, yémbò álerege fò gbògòò nnó áfyéé metóó ne ji gétúgè áfóó nnó álerege, bóó Farasi ábuú nye ebwó né echa mmyemenene.

⁴³ Néndé ebwó ágbóó lé nnó akwaá áfège ebwó ápwò nnó Esòwò ne afège ebwó.

Mekomejóó ayi Jisòs agare ne asóó nye mpa bóó

⁴⁴ Ne Jisòs ajóó kenke, aké, “Yéndémuú ayi áfyéé metóó ne me, áfyé fò metóó ne me mbíí wó, áfyé ntó ne muú yi atòme me.

⁴⁵ Muú agegè me, ebyennó age ntó muú ayi atòme me.

⁴⁶ Me nchwò ndere muú yi alerege genjgbo mbaá bóó mme, nnó ékágé bóó abi áfyéé metóó ne me álá kenékéné eké muú ayi alú mmu gemua.

⁴⁷ Mbógé muú awúgè mekomejóó ayi me ngare ne álá apyéé fò genó eyigé me nké ji apye wó, me njógé fò nnó ji akwe mpa, néndé me nchwóó fò fa mensò mpá bóó mme wó nchwó lé mamfere ebwó né efwyale gabo.

⁴⁸ Muú yi ashyaá nnó ji ákágé me, ne álá apye genó eyigé me njóó, genó eyi gesò mpa wuú gelú wyeé. Ne genó eyi gesóó mpá wuú né bíí bi kwyakwya, elé mekomejóó wa ayi ngare.

⁴⁹ Nende Me njógé fò né uto ba. Nte wa muú atòme me agare me genó eyi me njógé ne ndere me mbóó manjóó.

⁵⁰ Ne nkaá nnó genó eyigé ji aké me ngare gechwóó ne genwá eyi gélágé byé. Né getú eyigémbò, me njógé lé genó eyigé Nte wa agare me nnó njóó.”

13

Jisòs ashwòne uka baá utóó bíí

¹ Wye ndere epaá koó upú elaá kwókwólé Jisòs akaá nnó gébé eyigé ji alyagé mme yina nnó akere meso mbaá Nte wuú

gekwòne. Ne elé ji abóó gejeé ne bóó bíí abi alú fa mme, alere ebwó gefóó eyigé ji abóó gejeé ne ebwó.

² Ne ndere Jisòs ajwòle anyéé menyéé ne baá utóó bíí ne nkwale, danchomeló anyú me metóó maá utóó Jisòs ayi ama nnó achyéé Jisòs mankwaá. Akuú maá utóó yimbò nnó Judas Iscarot, maá Simun.

³ Jisòs akaá nnó Nte wuú Esòwò afye ji yéndégenó né amu. Akaá ntó nnó ji abò atane mbaá Esòwò ne ji akerege meso mbaá Esòwò.

⁴ Ndere álú ányé menyé, Jisòs akwile téné, afeé nku yi mfaa abelé. Ani agbogbo né gebwe.

⁵ Afane manaá né mmu geku, abò manshwòne uka baá utóó bíí, ne atile ubi ne agbogbo ayi ji aníí né gebwe.

⁶ Akwónégé mbaá Simun Pita, Simun agíí ji aké, “Ata òkelege manshwòne me uka?”

⁷ Ne Jisòs ashuú ji meko aké, “Genó eyigé me mpye mbò, enyú dékágé fò ula nana, meso gébé dékage nye.”

⁸ Ajógémbò, Pita aké, “Ngba, wò òbò fò manshwòne uka eba wó.”

Ne Jisòs aké ne Pita, “Mbógé me nlá nshwòne wò wó, òchome fò mbwa ne me.”

⁹ Ajógé mbò Simun Pita aké, “Ata òshwònege fò lé uka ba ubiubi, shwòne ntó amu ya chonchó ne mekpò wa.”

¹⁰ Jisòs aké, “Muú yi awóó me manaá ábò mashwòne lé uka bíí ubiubi néndé menyammye wuú alu me pópó. Ne enyú délu me pópó, yémbò enyú ako fò wó.”

¹¹ Jisòs ajóó mbò, ji akaá me muú ayi achyégé nye ji mankwaá, ñkaawu ne ji aké, “Enyú ako depò fò pópó.”

¹² Ne ji anerege manshwòne uka baá utóó bíí, abò nku wuú afye, akere ajwòle ká. Agíí ebwó aké, “Enyú dékaá ulaá genó eyigé mepyé mbò né enyú?”

¹³ “Enyú dékuú me menlere ne Ata. Enyú délu cho mankú me mbò, néndé ge muú ayi me nlú mbò.

¹⁴ Ne mbógé me, Ata ne menlere enyú, nshwòne enyú uka, enyú ntó debò manshwònege uka ate.

¹⁵ Me nlere enyú genó eyigé debóó mampyège nnó dépyège geji ne ate ndere me mpyéé ne enyú.

16 Me ngaregέ enyú wáwálé nnó, maá utóó aneáge fó gеме apwó nte wuu. Yé maá déntóó ntó aneáge fó gеме apwó muú ayi atóme ji.

17 Nana ayi enyú dékaá unó bina, déké dépyeé ubi, débée ne metóó megómegó.

18 Me njógé mbó, ntome fó ne enyú ako. Me nkaá ufóó bóó abi me njyaá. Yémbó mpye mbó nnó genó eyigé ásame né mmu ηwe Eswóó gétané wawale. Asa wye nno, 'Muu yi esé ne ji déchome ebwó menyéé, abwólé atene ummye ne me'

19 Me ngarege enyú genó eyigé na nana gемеge nnó gepyε. Ne gébégé gepyεge, enyú dekamege nye nnó, 'Me Nlú gefoge Muú ayi Me Nké Me Nlú.'

20 Me ngarege enyú wáwálé nnó yéndémuú ayi asele muú dentóó wa ne metóó megómégó, ebyennó ase mbó lé me mbóó. Ne muú ayi asele me, ase mbó lé Eswóó muú átóme me."

Jisós abó mbe agare nnó áchyege nye ji mankwaá

(Mat 26:20-25; Mak 14:17-21; Luk 22:21-23)

21 Jisós ajógé unó bina, metóó esó ji, agare gbógónó aké, "Me ngarege enyú wáwálé, muú nyú ama achyege nye me mankwaá."

22 Ajógé mbó baá utóó bíí alá meno mekpo fuú ápe ate ne ame ne ame. Akágé yé muú ayi ji ajóó atóme ne ji.

23 Ne maá utóó ama, ayi Jisós agboó ne ji, agíí mmye né ekpokpogele kwókwólé ne uwyaá Jisós.

24 Ne Simun Pita anyú meno aké, ne ji "Gíí Jisós muú ayi ji ajóó mbó atóme ne ji."

25 Ndere maá utóó yimbó, ajwóle agíí kwókwólé ne uwyaá Jisós, akó gеме agíí Jisós aké, "Ata waá achyege nye wó mankwaá?"

26 Jisós ashúú ji meko aké, "ele muú ayi me nyuale bréd yina né mmu akpánkpa nchyege ji. Jisós ajóge mbó abó gekpoge bréd, anyuá né mmu akpánkpa achye Judas Iscarot, maá Simun."

27 Tenétené ayi Judas asele gekpoge bréd eyigémbó, danchómeló anyú ji metóó. Ne Jisós ajóó ne Judas aké, "Genó eyigé wó ókelege mampye, pye geji wáwá."

28 Né geluage bóó abi ajwóle agíí né ekpokpogele, ye muú ama ayi akaá ulaá mejóó ewé Jisós ajóó mbó ne Judas apó.

29 Ne élé Judas ne ábélege mekwa ηka bwó. Baá utóó abifó áfere nnó Jisós ajóó mbó lé nnó Judas ajye ána unó ebifó ebi ebwó ákelege. Ela epó mbó wó, ndófo Jisós ajóó mbó lé nnó Judas ajye achye genó gefó mbaá ubya bóó.

30 Ne Judas asege gekpoge bréd eyigé Jisós achye ji, atane afé. Gébé eyigémbó utuú ugi me.

Ebe meke

31 Judas atanege ajyege, Jisós aké, "Nana bóó agene nye ndere Maá Nte Mekwaá apwóó amu. Ne ji apye nye bóó age ndere Eswóó apwóó amu.

32 Ne mbógé Maá Nte Mekwaá apyeé bóó age ndere Eswóó apwó amu, Eswóó ntó apyeé nye bóó ágé ndere Maá Nte Mekwaá apwóó amu, ne achóó sé gébé.

33 Baá ba, me mbelege sé ne enyú dóó, enyú dékelege nye me, ne wye ndere me mbó ngare ákpakpa bóó Jus, mbóntó ne ngarege enyú nana nnó, 'Mbaá ayi me njye enyú dékage chwó fó wyeé.'

34 Ajógé mbó, aké, nana nchyege enyú ebe ewé meké, "Bóógé gejeé ne ate. Ndere me ngboó ne enyú mbóntó ne enyú debóó mangboge ne ate.

35 Ne mbógé déké débóó gejeé ne ate, yéndémuú ákágé nye nnó enyú délú baá utóó ba."

Jisós agaré ndere Pita áshyáa nye ji

(Mat 26:31-35; Mak 14:27-31; Luk 22:31-34)

36 Ne Simun Pita agíí ji aké, "Ata, wó ojye efó?"

Jisós aké, "Mbaá ayi me njye ókágé kwóle me nana, yémbó ókwólege nye me meso gébé."

37 Pita agíí ji aké, "Ata ulannó ne me nla nkágé kwóle fó wó nana? Me nkpome mmye mangbó gétú jyéé."

38 Ne Jisós ashúú Pita meko aké, "Pita nnó ókpome mmye magbo gétú ya? Gó me ngare wó wáwálé nnó gеме nnó meno mekwó akú, wó óshyáa nye mánjáne aléé nnó wó ókágé me."

14

Jis̄as ne alerege meti ewé ejyéé mbaá nte wuú

¹ “Dekamege f̄o mesome ebe enyú né metáó. Fyegé metáó ne Es̄owá, fyegé ntó metáó ne me.

² Baá upú alú gejame né gepúge Nte wa; mbógé abe dampá mbá, mbá me ngare f̄o enyú mbá wá. Me njye kwyéé melú mbele enyú.

³ Nnerege mankwyéé melú ewémbá, nkerege, nchwá nse enyú nnó mbaá ayi me mbéé enyú ntó débe wyeé.

⁴ Enyú dékaá meti ewé ejyéé né mbaá yi me njyéé.”

⁵ Ne T̄omasi ajáó ne Jis̄as aké, “Ata ese dékaá yé mbaá yi wá ojyéé wá, epyembá nnó ne dékaá meti ewé ejyéé wyeé?”

⁶ Jis̄as ashúú ji meko aké, “Me ne nlú meti ewú. Me ne ngarege b̄óó wáwálé. Ne me ne nchyege géjwá. Yé muú f̄o ákágé chwá f̄o mbaá Nte wa mbógé alá akoó eta wa wá.

⁷ Mbógé enyú débá dékaá me chájéné, mbá debá dékaá ntó nte wa. Manl̄ó nana déjyegé mbe, dékaá me ji ne dege me ji.”

⁸ Ne Filip aké, “Ata lere esé Nte wye awu, nnó matáó akwene ese mmu.”

⁹ Jis̄as ashúú ji meko aké, “Mbá te me nlú mbá fana ne enyú, delú dankaá me Filip? Yéndémuú yi agene me, ebyennó age ntó Nte wa. Waá ulannó wá oké me nlere enyú Nte wa?”

¹⁰ Enyú dékame f̄o nnó me ncho mmye ne Nte, ne Nte wa ntó acho mmye ne me wá? Depá etire me njógé mbá, detanege f̄o me mbáó né metáó, élé Nte wa mmu áchomé mmye ne me ne apyéé utáó bíí.

¹¹ Kamege ne me nnó genó eyigé me ngarege enyú gelú wáwálé nnó me ncho mmye ne Nte wa ne Nte wa ntó acho mmye ne me. Ne mbógé ewéna ela ekwane enyú metáó wá, kamege nnó elú wáwálé gétúgé ufélekpa ebi me mpyéé.

¹² Me ngarege enyú wáwálé nnó, yéndémuú ayi áfyéé metáó ne me, apyéé ntó unó bi me mpyéé mbá. Yé ebe lé ebi njea upwá ebi, apyéé nye néndé me njyé mbaá Nte wa.

¹³ Ne yéndégenó eyigé enyú dégigé né mabá ma, mpye geji nnó metáó ego Nte wa gétú ya.

¹⁴ Ndere elúmbá, mbógé dégige yéndégenó né mabá ma, mpyéé geji.

Jis̄as anyémeno mantá Mendoó Ukpea

¹⁵ “Mbógé enyú dégbóo ne me, belege mabe ya.

¹⁶ Dépyege mbá, me nnene nye mmye mbaá Nte wa, ne ji atome nye enyú muú majyéé ayifá, ayi abe nye ne enyú te kwyak-wya.

¹⁷ Muú majye yimbá élé Mendoó Ukpea muú alerege enyú wáwálé ayi Es̄owá. B̄óó mme akamege f̄o ne ji néndé agene f̄o ji ne akage ji. Yémbá enyú dékage ji, néndé ji ajwálege ne enyú ne alú enyú né mmye.

¹⁸ Njyege, nlyage f̄o enyú gelame, nmáge kere nchwá eta nyú.

¹⁹ Ela gachyéé b̄óó mme amage ge sé me. Enyú ne dégene nye me. Ne te ndere me nwyáá géjwá, enyú ntó debéé nye ne géjwá.

²⁰ Bíí bimbá ukwánege, enyú dékage nye nnó mencho mmye ne Nte, Nte wa acho mmye ne me, ne me ntó ncho mmye ne enyú.

²¹ Yéndémuú ayi awúgé mabe ya abelégé áji, ji yimbá ne abáó gejeé ne me, Nte wa ntó abáó gejeé ne ji. Me ntó mbáó nye gejeé ne ji, ne me mbáó nlerege nye gemé ya etaá wuú.”

²² Ne Judas (ayi alá p̄o f̄o Judas Iscarot) ajáó ne Jis̄as aké, “Ata nde gepyee wá alerege gemé jye lé eta sé, ayi ala alerege f̄o ntó mbaá b̄óó mme meko?”

²³ Jis̄as ashúú ji meko aké, “Muú ayi abáó gejeé ne me, apye geno eyigé me ngarege, Nte wa gboó nye ne ji. Ne esé ne Nte wa déchwá bane nye ji déjwólé ne ji mbaá ama.

²⁴ Muú yi alá agboó ne me, apye f̄o geno eyigé me ngarege. Ne unó bi enyú déwuú mbá utane f̄o membáó né metáó wá, utane lé mbaá nte wa muú atome me.

²⁵ “Me ngare mbá enyú unó bina nana yi me nlú ne enyú.

²⁶ Yémbá Nte wa atome nye Menchyéé majyéé né mabá ma. Menchyéé majyéé yimbá élé Mendoó Ukpea achwágé alerege nye enyú unó uko ne atéé nye enyú yéndégenó eyigé me ngare enyú.

²⁷ “Ndere me njye nchyege enyú nesá, ne nesá na ne me nchyege enyú. Me nchyege f̄o enyú nesá na nkane b̄óó mme achyege genó.

Dekamégé fɔ matɔɔ achyεge enyú εfwyale, ne debεge fɔ ntó ne εfɔ.

²⁸ Enyú dewú nkane me nké, ‘Me nlyage enyú. Yémbɔ nmage kere nyε nchwɔ eta nyú.’ Eβεge nnó enyú débɔɔ gejeé ne me, mbó débεé ne metɔɔ megómégɔ élé me nnyεé mbaá Nte wa muú aɲea gemε apwɔɔ me.

²⁹ Me mbó me mβε ngare enyú unó bina gemεge nnó ubi upyεge, nnó meso gébé, upyεge enyú dekame nnó unó bi me njɔɔ úlú wáwálé.

³⁰ Me mpɔ sé ne gejamégé gébé manjɔɔ mejɔɔ ne enyú néndé mfwa bɔɔ mme alé chwɔ. Ji apó fɔ ne εshyε apwɔ me.

³¹ Yémbɔ me mpyεé lé genó εyigé Nte wa agare me nnó mpyε, nnó bɔɔ mme akaá nnó me mbɔɔ gejeé ne Nte wa.

“Kwilege mme déjyεgé.”

15

Genεge umpome ne mata jit

1 “Me ne nlú genɔge vin geji ambɔɔ, ne Nte wa ne alú muú ayi áchérege geji. *

2 Yéndé eta εwé εtome ne me, mbɔgé εlá εwɔme fɔ umpome, ji asɔɔ εwuú afɔme mme, ne yéndé eta εwé εwɔme umpome, ji akwyεge εwú nnó εwɔme gejamégé umpome.

3 Mekomejɔɔ ayi me ngare enyú apyε enyú dela me pópó eké eta genɔɔ εyigé akwyεé.

4 Chogé wyε mmyε ne me, me nchome mmyε ne enyú. Eta genɔɔ ékágé wɔ fɔ umpome mbɔgé εlá cho mmyε ne mbyɔ genɔɔ geji mbɔɔ wɔ. Wyεmbɔ ntó ne enyú déla dekágé pyε genó gefɔ mbɔgé dela de-cho mmyε ne me wɔ.

5 “Me ne nlú genɔɔ εyigémbɔ, enyú ntó ne delú mata jíí. Muú achogé mmyε ne me, ne me ntó nchoge mmyε ne ji, ji ne apyε nyε gejamégé unó néndé me nla mpɔ enyú dékage pyε fɔ yé genó.

6 Ne muú álá cho mmyε ne me wɔ, alú eké eta genɔɔ εwé ásɔgé afomege éwáɲese εgbo. Ufɔɔ mata unɔɔ yina anywerege áji áfyε né mewε, ásɔ.

7 Mbɔgé enyú déchogé wyε mmyε ne me, ne deké débelege mekomejɔɔ wa né matɔɔ

nyú, yéndégenó εyi enyú degige nno Nte wa apyε, geji ne ji apyε eta nyu.

⁸ Enyú deké dépyε gejamégé unó ulúlú Nte wa abεé ne ɲɔ. Ne εwéna εlerege nnó enyú delu baá utɔɔ ba.

⁹ Nɔere Nte wa abɔɔ gejeé ne me, mbɔntó ne me mbɔɔ gejeé ne enyú. Bɔgé wyε gejeé ne ate wyε ndere me mbɔɔ ne enyú.

¹⁰ Mbɔgé enyú deké depyε genó εyige me njɔɔ, me mbɔɔ nyε gejeé ne enyú wyε ndere Nte wa abɔɔ gejeé ne me gétúgé mpyεé genó εyigé ji akεlege.

¹¹ Me ngaré enyú unó bina nnó enyú débε ne metɔɔ megɔmegɔ wyε ndere me nwyaa. Ne nnó metɔɔ megɔmegɔ nyú εja εpɔɔ amu.

¹² Gegé genó εyigé me nkelege nnó enyú dépyεge na: Bɔgé gejeé ne ate wyε ndere me mbɔɔ ne enyú.

¹³ Gejeé εyigé cha gepɔ, εyigé muú alerege, εyi gepɔɔ gejeé εyigé muú ágbóo gétúgé ajeé bíí.

¹⁴ Enyú débεé ajeé ba mbɔgé dépyε unó bi me ngaré enyú.

¹⁵ Me mmagé kú se enyú nnó baá défwε néndé maá défwε ákágé fɔ genó εyigé nte wuú apyεé. Me nkuú enyú ajeé ba néndé yéndégenó εyigé Nte wa agare me, geji ne me nto ngare enyú.

¹⁶ Enyú fɔ wɔ déjyaá me wɔ, élé me ne njyaá enyú ne ntɔme enyú nnó dépyεgé unó ulúlú ne nnó unó bimɔ ubεé te kwyak-wya. Ne yéndégenó εyi enyú dégige Nte wa né mabɔ ma achyεge enyú geji.

¹⁷ Gege yε mma ngare enyú nnó bɔge gejeé ne ate.

Bɔɔ mme ápaá baá utɔɔ Jisɔs

¹⁸ “Mbɔgé bɔɔ mme apaá enyú, kaáge nnó abɔ me mβε apa me ne alé pa enyú.

¹⁹ Enyú debɔ débé bɔɔ mme, mbɔ bɔɔ mme agboó ne enyú eké ate bɔɔ mme. Ne enyú depɔ néndé me njya enyú né geluage bɔɔ mme, getu εyigémbɔ ne bɔɔ mme apaá enyú.

²⁰ Tege genó εyigé me ngare enyú nnó, ‘Maá défwε aɲeage fɔ gemε apwɔ nte wuú.’ Te ndere εbwɔ achyε me εfwyale, áchyεge nyε ntó enyú εfwyale. Ne εbwɔ abɔ awú mekomejɔɔ wa mbɔ áwuú ntó awe nyú.

* **15:1** Elú wáwálé nnó: Né ukwene ɲwe menomenyεé, εsɔwɔ abɔ amεge bɔɔ Isrɛli nkane mekɔɔ vin εwé ji áchérege. Jisɔs jimɔɔ ntó ájɔɔ nnó ji ne alu genɔɔge vin yimbɔ nana.

21 Ebowó apye nye unó bina uko eta nyú gétúgè enyú delu bós ba. Néndé ebwó ákágé f́ muú yi atóme me.

22 Me mbè danchwó gare ebwó mekomejós, mbó akwe f́ mpa wó, yémbó nana yi ngare ebwó mekomejós Èsòwó, ye meti ewe áboó gabo bwó epósé

23 Ne yéndémuú yi apaá me, ebyennó apaá ntó Nte wa.

24 Me mbè dampye ukpekpe unó né metós metós bwó, ebwó age wó, ébi yé muú f́ alá alú dampye, mbó Èsòwó agarege nye f́ ebwó nnó ápye gabo ákwe mpa. Yé ndere ebwó ágene unó bi me mpye, ápaá me chonchó ne Nte wa.

25 Unó bina ubó mampye nnó, genó eyigé asame né mmu ñwe Èsòwó gebe wáwálé. Asa wye nnó, ‘Ebwó apaá me ula ṕ.’

26 “Menchyé majyé achwós, ji alú Mendóó Ukpea muú alerege wáwálé yi Èsòwó. Me ntóme nye ji atane mbaá Nte wa, achwógé agarege nye enyú muú yi me nlú.

27 Enyú ntó dégarage nye bós muú yi me nlú néndé delu ne me te ula uló.

16

1 “Me ngare me enyú unó bina nnó ékágé deja mmye meso.

2 Abuú nye enyú né macha mmyemenene. Ne gébé gechwós eyigé yéndémuú yi awáne enyú aferege nnó ji apyembó élé utós Èsòwó.

3 Apye nye unó bina ne enyú néndé ákágé Nte wa, yé me ntó ákágé.

4 Me mbó mbè ngare enyú nnó gébé eyigémbó gekwónége enyú détege nnó me mbó ngare me enyú nnó unó bina upyé nye.

Utós bi Mendoó Ukpea apyé

“Me mbó ngare enyú unó bina mbembe wó, néndé me mbó nlú ne enyú.

5 Ne nana me nkerege meso mbaá muú yi atóme me, yémbó yé muú nyú yi agige mme nnó, “Jjye ef́?” Apó.

6 Ne gétúgè me ngare enyú unó bina, matós nyú alá meshwemeshwe.

7 Yémbó ngarege enyú wáwálé. Elú élé né galógáló awe nyú nnó me njye, néndé me nla njye wó menchyé majyé achwós f́ eta nyú. Yémbó me njyegé ntóme nye ji achwó eta nyú.

8 Achwógé apyé nye bós mme akaá nnó ufere bwó né gabo ayi ebwó apyé élú gye. Apye nye ebwó akaá nnó ufere bwó né ndere muú abéé cho né mbè ushu Èsòwó élú gyeé, ne apye nye ntó ebwó akaá nnó uféré bwó né ndere Èsòwó ásoó nye mpa élú gyeé.

9 Né egbe ewé gabo, ebwó alú gyeé néndé áfyéé f́ metós ne me wó.

10 Né egbe ewé mambè cho né mbè ushu Èsòwó, apye nye ebwó akaá nnó me nlú cho néndé me nkerege meso mbaá Nte wa ne enyú demage ge nye se me.

11 Né egbe ewé mpa ayi Èsòwó ásoó, apye nye bós mme akaá nnó alu gyeé né gefós eyigé ásoó mpa wa, néndé danchómeló mfwa bós mme akwe me mpa.

12 “Me nlú wyaá gejamégé unó mangare enyú, yémbó enyú dékage gbare nye f́ matós gétúgè ubi.

13 Yémbó gébége Mendoó Ukpea muú alerege wáwálé achwóge, apye nye enyú dékaá wáwálé meko. Agarege nye f́ unó bi utanege ji metós, genó eyigé ji awúgè geji ne ji ágarege. Ne apyé nye enyú dékaá unó bi upyé nye meso gébé.

14 Ji apyé nye me mbó ñgó néndé genó eyi getanege me metós geji ne ji asele agarege enyú.

15 Yéndé genó eyigé Nte wa awyaá élé eya, getú eyigémbó ne me nké genó eyi gelú me metós geji ne ji agarege nye enyú.

Mesome nyu éla nye lé nechóchó

16 “Elá gachyéé enyú demage ge sé me, ne emage wyaá sé ntó ndós enyú degene nye me.”

17 Ajógé mbó, baá utós bíí abifó alo mangigé ate aké, “Ajós aké, ‘Ela gachye enyú degene sé me,’ ne ama aké, ‘Emage wyaá se ntó dós enyú dégene nye me’, ula utene mbó nno? ne ulaa me njye mbaá nte wa.

18 Ulaá éla gachyéé utene mbó nnó? Esé dekágé f́ genó eyigé ji ajógé mbó.”

19 Ndere ebwó áferege mbó, Jisós akaá me nnó ebwó akélege mangií ji ulaá mejós ewé ji ajós mbó. Ajós ne ebwó aké, “Enyú degige mbó élé ate ulaá mejós ewé me njós nnó, ‘ela gachyéé enyú demage ge sé me ne nnó emage wyaá sé ntó dós enyú dégene nye me?’

²⁰ Me ngarege enyú wáwálé nnó enyú delilí nye desáó manse gétúgé unó bi upye nye. Ne bóó mme ábéé ne nechóchó, Enyú debéé ne masome né matáó, yémbó masome nyú abwálege nye nechóchó.

²¹ Nebyéé neke nemmye mendée, une ugyalege ji néndé gébé eyigé ji awuú ubale gekwone. Ne abyegé me maá, amage te se ubale, abéé elé ne nechóchó nnó ji agbéé muú ama fa mme.

²² Wyémbó ntó ne elú ne enyú. Nana enyú delú ne masome né matáó, yémbó me mmage ge nye enyú, ne enyú debéé nye ne nechóchó né matáó. Ne yé muú ayi akágé fere gefó nechóchó eniné na né matáó nyú ápó.

²³ Bií bi mbó ukwonege, demage gii se me ye mechó fó. Me ngarege enyú wáwálé nnó, yéndégenó eyi degige nte wa né mabó ma, achyegé enyú geji.

²⁴ Kpaá te gébé eyigé na, enyú delu dangiú yé genó gefó né mabó ma. Gige achyegé nye enyú, ne nechóchó nyú nejame nye kpaá nepwó.

²⁵ “Me ngarege enyú unó bina né makamejóó, yémbó gébé gechwáó nye eyigé me nla ngarege sé enyú depó né makamejóó. Me ngarege nye enyú uno bi utome ne Nte wa gbágonó.

²⁶ Gébé eyigémbó gekwonege enyú degige nye Nte wa unó né mabó ma. Me njóó mbó fó nnó ngige nye Nte wa genó gefó gétúgé nyú wó.

²⁷ Néndé Nte wa jimboó abó gejeé ne enyú gétúgé enyú debóó gejeé ne me, ne dékame nnó me ntane mbaá Esáwá.

²⁸ Wáwálé me ntane mbaá Nte wa nchwáó fa mme. Nana me lé nlyáá mme nkerege meso mbaá Nte wa.”

²⁹ Ajógé mbó, baá utáó bií aké, “Nana wá olé jóó yé mejóó gbágonó, ajógé sé né makamejóó.

³⁰ Esé dékaá nana nnó wá akaá unó uko, wá akage ye ebe lé unó bi bóó awyaa né metáó mangiú wá. Ewéna epye esé dékamé nnó wá otane mbaá Esáwá.”

³¹ Ne Jisós ashúú ébwó meko aké, “Pó enyú dékamé ne me, naná?

³² Gébé gechwáó nye, ne géfií me eyigé enyú ako délaá nye tyátyá, yéndémuú nyú abóó nye meti gepú jií, délyáá membrií.

Yémbó me mpó fó me mbií, Nte wa alú ne me.

³³ Me ngarege enyú unó bina nnó enyú delií mmye ne me debe ne nesó. Bóó mme apye nye enyú degé efwyale yémbó gbarege matáó nyú néndé mmye me mpwá bóó mme.”

17

Jisós anemmye mbaá Nte wuú nno apye ji abó ngó

¹ Jisós anerege manjóó unó bina, abwéé ame ape né mfaánebuú, anemmye aké, “Nte wa gébé gekwone pye me maá wyéé mbó ngó nnó me ntó mpye wá óbe ne enoge.

² Wá achyéé me uto bi upwá bóó ako nnó me nchyéé genwá eyi gélagé byé mbaá bóó ako abi wá achyéé me.

³ Genwá eyi gélagé byé gelu nnó ébwó akaá elé wá mbií muú ólu Esáwá ayi wáwálé, ne me Jisós Kras muú wá otome fa mme.

⁴ Mpye wá óbó enógé fa né mme, gétúge me nere mampye utáó bi wá achyéé me nnó mpye.

⁵ Nte wa, pye me mbe ne enóge né mbe ushu wye nana, gefóge enógé ewé me mbó nwyá nya gébége nlú ne wá, gemége nnó mme áló.

Jisós anemmye mbaá nte wuú gétúgé bad utáó bií

⁶ “Me mpye bóó abi wáó jyaá fa mme achyéé me akaá wá. Abó álú bóó byéé, wá achyéé me ébwó ne ébwá ábele mekomejóó wyéé.

⁷ Ne nana ébwá akaá nnó ufóó unó uko bi wá achyéé me utane eta wye.

⁸ Ngare ébwó mekomejóó ayi wá achyéé me, áse ji amu apea ne akaá wáwálé nnó me ntane eta wyéé ne akame nnó wá ne otome me.

⁹ “Nnennemmye gétúgé ébwó. Nnene fó mmye gétúgé bóó mme, nnene lé gétúgé bóó abi wá achyéé me, néndé álú bóó byéé.

¹⁰ Yéndé genó eyi nwyáá elé ejyéé ne yéndégenó eyi wá ówyaá, ele eya. Ne ele bóó bina ne apyéé me mbóó enógé.

¹¹ Mbéé sé fa mme, yémbó ébwó alú fa mme. Nchwáó eta wyéé Nte wa, Muú Ukpea, nnennemmye nnó wá óbame ébwó né uto mabó mmyeé, ami wá achyéé me, nnó apye

εβώ άβέ muú ama ndere εσέ ne wα delu muú ama.

¹² Gέbégé nlu ne εβώ, mbáme εβώ né utó mabα ami wα αchyeέ me. Mbά εβώ chánéné, ne yέ muú bwά ama anó mme detu wά ekose muú ayi abα alú me nnó anome mme detu nnó genó eyigé ásame né mekomejό wyeέ gebe wάwálé.

¹³ “Ne nana me nlé chwόό eta wyeέ. Ne njógé unó bina ndere me nlu fa mme, nnó mpye εβώ abe ne nechóchό gbene wye ndere me nwyaa nechóchό gbene.

¹⁴ Me ngare εβώ mekomejό wyeέ ne bόό mme apaá εβώ néndé εβώ ápófó mbwa ama ne bόό mme wye ndere me nla pó fó mbwa ama ne bόό mme.

¹⁵ Me nnene fó mmye nnó wα αfere εβώ fa mme. Nnene lé nnó wα αbame εβώ ékágé εβώ akpe né amu muú nchye.

¹⁶ Εβώ από fó mbwa ama ne bόό mme wye ndere me nla pó fó mbwa ama ne bόό mme.

¹⁷ Pye εβώ áchyeέ gemége bwά wάwálé eta wye. Ne wάwálé yimbα elé mekomejό wyeέ.

¹⁸ Ndere wα αtame me fa né mme, mbontó ne me ntame εβώ.

¹⁹ Me nchye geme ya mampye utó byeέ. Me mpye mbα gétúgέ bwά, nnó εβώ ntó áchyeέ gemége bwά wάwálé mampye utó byeέ.

Jisαs anemmye mbaá Nte wuu gétúgέ bόό abi ámage fyε nyε metóό ne ji

²⁰ “Me nnene fó mmye gétúgέ baá utó baá bina εβώ bwά, nnene ntó gétúgέ bόό abi áfyε nyε metóό ne me elé áwuú mekomejό wye ayi baá utó ba ágarege nyε.

²¹ Me nnenemmye nnó wα αpyé εβώ ako abe muú ama, wye ndere wα Nte wa αlu muú ama ne me, me ntó nlu muú ama ne wα. Pye εβώ abe muú ama ne εσέ nnó, bόό mme ákamé nnó wα ne αtame me.

²² Ενógέ εwέ wα αchyeέ me, εwú ntó ne me nchyeέ εβώ. Mpye mbα nnó εβώ abe muú ama wye ndere εσέ ne wα delú muú ama.

²³ Me nlu muú ama ne εβώ, wα ntó αlu muú ama ne me. Dépye mbα nnó εβώ ntó abe muú ama chánéné. Ndere elúmbα bόό mme ákágé nyε nnó wα ne αtame me, ne ákágé nyε ntó nnó wα αbόό gejeé ne εβώ wye ndere wα αbόό gejeé ne me.

²⁴ “Nte wa, nkelege ntó nnó bόό abi wα αchyeέ me, ábe ne me né mbaá yi me mbεέ nyε, nnó ágé ntó ενógέ wa. Wα αchyeέ me ενógέ εwéna gétúgέ gejeé eyigé wα αbόό ne me gemεge nnó mme ala.

²⁵ “Eh, Nte wa muú αlu cho, wάwálé, bόό mme ákágé fó wα, yέmbα me nkágé wα. Ne bόό bina, abi wα αchyeέ me ákaá ntó nnó wα ne αtame me.

²⁶ Me mpye εβώ ákaá wα, ne mpye nyε wye εβώ ákágé wα yéndégébé nnó gejeé eyigé wα αbόό ne me αbα ntó ne εβώ ne nnó me mbe muú ama ne εβώ.”

18

Apye Jisαs

(Mat 26:47-56; Mak 14:43-50; Luk 22:47-53)

¹ Jisαs anerege mmyemenene, ji ne baá utóó bií ályaá melu εwémbα, achyaá genkα eyigé akuú nnó Kidron ajye kpe mmu maá mekóό fó.

² Ne Judas muú achyege nyε Jisαs mankwaá abα akaá ntó melu εwémbα néndé εβώ abα áchómege me wye.

³ Ndere elúmbα, ji ase ekwα bόό bee ne ambame echa ure εsαwα abi anó baá ámpyeέ ure εsαwα ne Farasi átame áchwά né maá mekóό yimbα. Gέbégé ájyeέ ákpomé mmye ne unó ummye, alweέ desá ne bα akpαgéfo.

⁴ Ne elé Jisαs akaá me yéndegenó eyigé ápye nyε ne ji, ake mmye afii εβώ, agii εβώ aké, “Enyú dékelege ndé muú?”

⁵ Ashuú ji meko aké, “Dékelege Jisαs muú Nasaret.”

Ji aké, “Me ne nlu ji.” Judas muú achyeέ Jisαs mankwaá alú ntó eféé tené ne εβώ.

⁶ Jisαs ajógé ne εβώ nnó, “Me ne nlu ji,” ája mmye meso ákwe mme gbaram.

⁷ Ne ama agii εβώ aké, “Enyú déke dékelege wa?” Aké, “Dékelege Jisαs muú Nasaret.”

⁸ Aké, “Pó me ngare enyú nnó me ne nlu ji? Ne mbαgé nnó elé me ne enyú dékelege, lyage bόό bina ájye.

⁹ Ajóό mbα nnó meko ayi ji abα ajóό ábe wάwálé. Ji abα ajóό aké, Nte yέ muú ama ayi anome mme detú né geluage bόό abi αchyeέ me ápó.”

¹⁰ Ne Simun Pita ajú yέ aparanja ayi ji awyaá, asó etu εwé εgbé εbwαnyε εwé

memfwé etukpe ámpyεé upε Εσωω. Mabo memfwé yimbo makamege Malkas.

¹¹ Pita apyεgέ mbo, Jisws ajó ne ji aké, “Shwóré aparanja wyε yimbo né mmu mekó, wó akεlege fó nnó me nge εfwyale ndere nte wa ake nge?”

Afe ne Jisws mbaá Anas

¹² Ndere elúmbó, muú kpaá bó bee ne bó bee bíi chonchó ne ambame εcha upε Εσωω apyε Jisws awe ji amu.

¹³ Ase ji ábó mbe afe né mbaá Anas nte Mendée Kaifas. Kaifas yina ne alú etúkpe amppe upε Εσωω né ημε ενiné mbo.

¹⁴ Elé Kaifas yina ntó ne abó achyεé nya bó Jus majyεé nnó, “Elú galógáló nnó muú ama agbo gétugé bó ako.”

Pita ashya nnó akaágé fó Jisws

(Mat 26:69-70; Mak 14:66-68; Luk 22:55-57)

¹⁵ Simun Pita εbwó ne maá utó Jisws yifo ama akwále Jisws meso. Etukpe amppe upε Εσωω akaá maá utó yimbo chánéné, getu eyigémbó ályaá maá utó yimbo akpe ne Jisws né mmu dachi etukpe amppeé upε Εσωω,

¹⁶ Pita alá né dafye. Ndere Pita atene né dafye, maá utó ayi etukpe amppe upε Εσωω akaá ji, ajye bane meso mendée ayi alú menombi gébame, ajó mejó ne ji ne meso mendée yimbo alyaá Pita akpe muu.

¹⁷ Meso mendée yimbo né meno gebame agii Pita aké, “Nnó wó ópófó maá utó ama né geluage baá utó Jisws?”

Pita ashuú ji meko aké, “Eh, me mpó.”

¹⁸ Gébé eyigémbó ntó gefwene gemmyεé, baá défwε ne ambame dachi etukpe ásené mewε né dafye átene áwyaá. Pita ntó abo alú ne εbwó áwyaá mewε.

Jisws akpe unó mpa

(Mat 26:57-66; Mak 14:53-65; Luk 22:54, 55, 63-71)

¹⁹ Etukpe egii Jisws depó etiré détóme ne baá utó bíi ne unó bi ji álεrege.

²⁰ Jisws ashuú ji meko aké, “Me njógé me mejó gbogóno mbaá bó ako. Me nεrege unó yéndégébé né mmu macha mmyemenene ne εcha upε Εσωω mbaá ayi bó Jus ako áchómege. Yé genó gefó eyigé me njó bíi gepó.”

²¹ Ulannó wó ogigé me bó ηkwe bina? Gií elé bó abi awuú genó eyigé me ngare εbwó, neídé ákaá uno bi me njó.”

²² Jisws ajógé mbo, membame dachi etukpe ayi alu fií ado ji né ushu. Agii ji aké, “Mbo ne wó bó manshuú etukpe meko?”

²³ Jisws ashuú ji meko aké, “Mbógé mechó ewé me njó elú gyεé, gare gabo ayi me njó. Ne mbógé elú cho, ulannó wó ódoó me.”

²⁴ Efεé ne Anas atóme yé Jisws wyε amuú wewe mbaá Kaifas etukpe amppe upε Εσωω.

Pita ama ashya Jisws manáne epεa ne elé

²⁵ Ndere epyεmbo, Pita abó alú né dafye tené awyaá mewε. Agii ji aké, “Nnó wó ntó ópó fó maá utó ama né geluage baá utó Jisws?” Pita ashya aké, “Eh me mpó.”

²⁶ Maá defwε etukpe amppe upε Εσωω ama ayi alú menme muú ayi Pita asó ji etu, agii Pita aké, “Nnó me nge fó wó né mmu maá mekó ne mende yimbo wó?”

²⁷ Pita ama ashya wyε shyá. Wyε né gébé eyigémbó menó mekwó akú kákolókó.

Afe ne Jisws mbaá Palet

(Mat 27:1, 2, 11-14; Mak 15:1; Luk 23:1, 2)

²⁸ Bíi uyyagé ne dondo gemua mme ákpakpa bó Jus ase yé Jisws né gepúge Kaifas afé ne ji né εcha gomena bó Rom. Εbwó ambó akpe wyε wó. Apyε mbo nnó ékágé εbwó ábé ne deba né mbe ushu Εσωω néndé akεlege manyé epaá koó upú.

²⁹ Ndere elúmbó Palet muú alú ngomena atané, aké ne εbwó, “enyú deké mende yina apyε nnó?”

³⁰ Εbwó ashuú ji meko aké, “Mbógé mende yina apó muú mebo fó wó, mbo εsé defye fó ji né amu jyε wó.”

³¹ Palet aké ne εbwó, “Sege ji enyú ambó depa mpa wuú ndere ebe nyú ejó.” Akpakpa bó Jus ashuú ji meko aké, “Ebé nyu bó Rom ekamege fó nnó εsé desó mpa nnó áwá muú.”

³² Genó eyigé εbwó ajó gepye nnó genó eyigé Jisws abó ajó atome ne gefógé negbo ενiné ji agboó nyε getane wáwálé.

³³ Ne Palet akere meso né mmu εcha, mfwa akú Jisws agii ji aké, “Wó ne ólú mfwa bó Jus?”

³⁴ Jis̄as aké, “W̄o mb̄oó ne ɔfere mb̄o, waá nnó b̄oó f̄o ne agare w̄o mmu ayi me nlú?”

³⁵ Palet ashúú ji meko aké, “Me, ɔfere nnó me nlú muú Jus? Elé b̄oó bye ne anó baá ampye upe Es̄ow̄o ne afye w̄o ne amu ya. Ndé mech̄o w̄o ɔpyeé?”

³⁶ Ne Jis̄as ashúú ji meko aké, “Gefwa ya gep̄o f̄o eyigé b̄oó mme. Mb̄oage geb̄o gebe eyigé b̄oó mme, mb̄o baá defwe ba ammye nnó ékágé me nkpe né ámu b̄oó Jus, yémb̄o gefwa ya getane mbaá yicha.”

³⁷ Ndere ji ajóó mb̄o Palet aké ne ji, “Mmyéké w̄o ɔlú mfwa?” Ne Jis̄as ashúú ji meko aké, “W̄o ɔlú cho manjóó nnó menlú mfwa. Ge ula bi ábyené me mb̄o, ne getu eyigémb̄o ne nchw̄o fa mme nno ngáre b̄oó wáwálé. Ne yéndémuú ayi agboó ne wáwálé, awuú mekomejóó wa.”

³⁸ Ne Palet agiú ji aké, “Wáwálé elé ndé?” Agige mb̄o ama akere meso né dafye, mbaá b̄oó Jus aké, “Me nge f̄o gabo ayi mende yina apyeé w̄o.”

³⁹ Yémb̄o gep̄oage nyú gelú nno, yéndé nme gébégé epaá koó upu me mb̄o mamferé muú den̄o ama ndere enyú dékelege. Ndere elúmb̄o nnó enyú dékelege nnó mferé Mfwa b̄oó Jus?”

⁴⁰ Palet ajóó mb̄o, ebw̄o ákalé ne meko metometo, aké, “ɔferege f̄o mende yina fere elé Barabas.” Barabas ab̄o alú mmu ayi achyege efwyale né mel̄o.

19

B̄oó bee ájwyagé Jis̄as

(Mat 27:27-31; Mak 15:16-20)

¹ Palet achyee Jis̄as nnó, átule ji ne getó.

² Ne b̄oó bee át̄o ela ewé elú meshií áfaá Jis̄as né mekpo, áfye ji nkúu megélé né mmye eke mfwa.

³ Ajwyage ji aké, “Genwá gétyeé getyeé gebe ne w̄o Mfwa b̄oó Jus” ne ádo ji ukpe kpe né ushu.

⁴ Palet ama akere achw̄o ajóó ne b̄oó bimb̄o aké, “Nana me nchw̄o ne ji né mbe ushu nyu yémb̄o kaáge nnó me nge f̄o gabo ayi ji apyeé w̄o.”

⁵ Jis̄as atane né dafye ne ela ewé elú meshií meshií né mekpo ne nkúu megélé né mmye. Ne Palet ajóó ne b̄oó bimb̄o aké, “Gégé mende yimb̄o na.”

⁶ Anó baá ampye upe Es̄ow̄o ne ambame echa upe agege Jis̄as, ab̄o makale ne meko metometo aké, “Áw̄o ji né gekwa, áw̄o ji né gekwa.” Ajóó mb̄o,

Palet ajóó ne ebw̄o aké, “Enyú amb̄oó sege ji dew̄o né gekwa, néndé me nge f̄o gabo ayi ji apyeé w̄o.”

⁷ Yémb̄o b̄oó Jus atome wye eshye ajóó aké, “Esé déwya ebe ewé ejóó nnó ji ab̄o magbo. Néndé ji aké alú Maá Es̄ow̄o.”

⁸ Palet awúgé mech̄o ewéna, ef̄o ekw̄o ji metóó d̄oó.

⁹ Akere meso né mmu echa wuú, ama agiú Jis̄as aké, “W̄o ɔtane ef̄o?”

Yémb̄o Jis̄as ashúú ji meko w̄o.

¹⁰ Ne Palet ajóó ne Jis̄as aké, “W̄o uklege f̄o manjóó mejóó ne me? W̄o ɔkaá f̄o nnó me nwyaa utó manlyaa w̄o ɔjye ne nwyaa utó manw̄o w̄o né gekwa w̄o?”

¹¹ Jis̄as ashúú ji meko aké, “W̄o ɔp̄f̄o ne utó mampye me genó mb̄oagé uto bimb̄o ulá utane f̄o né mfaánebuú w̄o. Ne getu eyigémb̄o muú ayi afyeé me né amu nyú, gabo awuú ajea apw̄oó.”

¹² Palet awúgé mb̄o, ab̄o akete meti nnó ályaa Jis̄as ajyeé yémb̄o b̄oó Jus akalege aké, “Mb̄oagé w̄o ɔlyage mende yina, ebyennó w̄o ɔp̄ f̄o mejeé Sesa. Yéndémuú ayi asele geme jii nnó alú mfwa ebyennó akalege mankare gefwa ne mfwa Sesa mfwa Rom.”

¹³ Ne Palet awúgé mejóó ewéna, ase Jis̄as afe ne ji né dafye. Jimb̄oó ajw̄olé né geluage mpa né mbaá ayi ákuú nnó, “Melu Mataá.” (Né Hibru ákuú mbaá yimb̄o nnó “Gabata”.)

¹⁴ Bií bimb̄o ulú elé bií bi b̄oó Jus akpomege mmye manyé epaá koó upu. Ne metóó n̄w̄omese, Palet ajóó ne ebw̄o aké, “Gége Mfwa nyú na.”

¹⁵ Yémb̄o ebw̄o ákalé aké cho ne ji ewú, cho ne ji ewú, aw̄o ji né gekwa. Ne Palet ama giú ebw̄o aké, “Dékelege me nw̄o mfwa nyú né gekwa?” Anó baá ampye upe Es̄ow̄o, aké, “Esé dep̄o sé ne mfwa yicha ekosé Sesa w̄o.”

¹⁶ Ne kwyakwyaá, Palet achyee yé Jis̄as né amu bw̄o nnó áw̄o ji né gekwa. B̄oó bee ásé Jis̄as áfé ne ji.

Awɔ Jisɔs né gekwa

(Mat 27:32-44; Mak 15:21-32; Luk 23:26-43)

¹⁷ Jisɔs jimboɔ ne akpane gekwa jii afé né melú ewé ákuú nnó, “Melú Unkókó makpo.” (Boɔ Híbru ákuú ntó melu ewémbɔ nnó “Golgota.”)

¹⁸ Elé né melu ewéna ne awɔme Jisɔs né gekwa. Awɔ ntó anjo makpo apea né ebi bwó ukwa. Awɔ ama né egbé ebwɔebe, ama egbé ebwɔnye ne Jisɔs né metá metá.

¹⁹ Palet asá ntó genó gefó aba né mekpo gekwa eyigé áwɔmé Jisɔs. Asá wyeé nnó, “Jisɔs muú Nasaret Mfwa boɔ Jus.”

²⁰ Ne gejamé gé boɔ Jus ájógé genó eyigé ásamé ábalé né mfaá mekpo gekwa néndé mbaá ayi awɔme Jisɔs né gekwa alú kwókwólé ne Jerosale. Asa mansa nwe amimbo né mekómejɔ́ Híbru, Latin ne Grek.

²¹ Anɔ́ bá ampyéé ure Esɔwɔ, ájɔ́ ne Palet aké, “Osage fɔ́ nnó Jisɔs alú mfwa boɔ Jus, sa elé nnó ji ajɔ́ aké, ‘Me nlu mfwa boɔ Jus.’”

²² Ne Palet aké ne ebwó, “Genó eyigé me nsame, nsa me.”

²³ Boɔ bee ánerége manwɔ Jisɔs né gekwa abɔ mandée jii akare malu ani yéndemuú bee ase melu ema. Ase nto nku wuú ayi ji áfyéé ne áfyéé ewule. Nku yimbo apɔ ne nkɔ́mɛ.

²⁴ Boɔ bee bimbo ajɔ́ ne ate aké, “Dekarege fɔ́ nku yina, dénmeé lé megyaá wyeé mankaá muú ayi aselé ji.” Apyé mbo nnó genó eyigé ásame né mekomejɔ́ Esɔwɔ gebe wáwálé. Asa wye aké, “Akare mandeé ya áfyé ate amu, áse nku wa áhme megyaá wyeé.” Gé genó eyigé boɔ bee ápyembɔ.

²⁵ Ne boɔ fɔ́ abi atene kwókwólé ne gekwa eyi awɔme Jisɔs wye, elé mma Jisɔs, meɲme mma Jisɔs ayi mendée, Méri mendée Klopas, ne Méri Magdala.

²⁶ Jisɔs ágegé ndere mma wuú átene eféé kwókwólé ne maá utɔ́ ayi jimboɔ Jisɔs agboɔ ne ji dɔ́, ajɔ́ ne mma wuú aké, “Mma, ge maá wye na.”

²⁷ Ne ajɔ́ ntó ne maá utɔ́ yimbo aké, “Ge mma wye na.” Elɔ́ né gébé eyigémbɔ maá utɔ́ yimbo ase mma Jisɔs afe ne ji né gepú jii, nnó ajwɔlege ne ji.

Negboné Jisɔs

(Mat 27:45-56; Mak 15:33-41; Luk 23:44-49)

²⁸ Ewyagé, Jisɔs akaá nnó ji anere me yéndégenó eyigé ji abɔ́ mampye, ne nnó genó eyigé mekomejɔ́ Esɔwɔ ajɔ́ gebe wáwále, ajɔ́ aké, “Mmwólé manaá epyéé me.”

²⁹ Eké epyéémbɔ, nkɔ́ fɔ́ alú eféé, ayi áfyé mmɔ́ amí mamýáme magbeé wyeé. Ase ekochá, ányua né mmu mmɔ́ amibɔ, áfaá né eta maá genɔ́ eyigé ákuú hisɔp, ábwéé até Jisɔs né ubɔ́ meno. *

³⁰ Ne gébé gé Jisɔs anyú mmɔ́ amimbo aké, “Nnere utɔ́ ba.” Ajógé mbo, amo mekpo mme, afye gemé jii né amu Nte wuú Esɔwɔ.

³¹ Bií bimbo, ele bií ebi boɔ Jus ákpomege mmye manyé uwyaá bwó. † Ebwó akélege fɔ́ nnó bií bimbo ubane unkwɔ boɔ abi awɔme né ukwa. Ajye jɔ́ ne Palet nnó achyéé ebwó uto ájye ákɔre uka boɔ bimbo né mfaá ukwa, áfere unkwɔ ebwó.

³² Ne boɔ bee achwó akɔre uka boɔ apea abi awɔme ebwó ne Jisɔs.

³³ Achwógé mbaá Jisɔs, ákɔre sé uka bií wɔ néndé age nnó ji agbo me.

³⁴ Yémbɔ muú bee ama ajo egebe amba wuú ne nekɔ. Tenétené yimbo manoó ne manaá matanege.

³⁵ Muú yi agene unó bina ne agaré. Ne unó bi ji agare ulú wáwálé. Ne jimboɔ akaá nnó ji agarege wáwálé nnó apye enyú ntó défyé metá ne Jisɔs.

³⁶ Unó bina upye nnó genó eyigé ásame né mmu nwe Esɔwɔ ube wáwálé. Asa wye aké, “Yé gegoó jii gemma akɔ́ fɔ́.”

³⁷ Ne ama ása ntó né melu nwe Esɔwɔ ewé fɔ́ aké, “Apele nye muú ayi ebwó ájomé.”

Anii Jisɔs

(Mat 27:57-61; Mak 15:42-47; Luk 23:50-56)

³⁸ Unó bina upyege, Josef muú melɔ́ Ari-matya ajye gií ne Palet nnó agɔ́ ji afere genkwógé Jisɔs né gekwa. Josef abɔ́ alú maá utɔ́ Jisɔs ama, yémbɔ akwɔlege ji bibii néndé afɔ́ ákpakpa boɔ Jus. Palet

* **19:29** Elú wáwálé nnó: Jon afyé genóge hisɔp né nwe wuú gétúgé genó eyigé apyéé ne ji gébé gé epaá koo upú.

† **19:31** Elú wáwálé nnó: Uwyaá bina, ulú lé uwyaá kpaá néndé ukwe gébé gé epaá koo upu.

akamege, Josef ajye fere genkwógé Jisós né gekwa afé ne geji.

³⁹ Josef afé ebwó ne Nikodemus muú abó achwó gé Jisós ne utuú. Nekodemus achwó ntó ne gejamégé maka gebe. Akwyéé mami ne unó bi akuú nnó merrh ne alose. Manó genógé bó kilo usaá upea meso efya.

⁴⁰ Ebwó ákpa genkwógé Jisós, afygege ji unó ebimbó ne mmye aní ne éshyé ndeé. Gé mbó ne bós Jus ákwyege genkwógé muú ne aníí.

⁴¹ Né mbaá yi awóme Jisós né gekwa, maá mekós alú wye. Né mmu maá mekós yimbó ntó, menome meke ewé alá alú danií muú fó ebó elú wye.

⁴² Aníí Jisós né mmu menome ewémbó néndé mbaá yimbó, alu kwókwólé. Ne bíí bimbó ntó bós Jus ákpomege mmye nnó bíí uyyage ebwó ányé uwyaá bwó.

20

Menome éla mewa

(Mat 28:1-10; Mak 16:1-10; Luk 24:1-12)

¹ Bíí mbé né uwyaá, ne dondo gemua mme Meri muú meló Magdala afé né menome ewé abó aníí Jisós. Ajygege, age nnó áferé ntaá eniné abó ákweré embú menome.

² Ndere ágene mbó Meri muú meló Magdala abó gatélé akere ajye garé Simun Pita ebwó ne maá utós ayifó ayi Jisós ágboó ne ji dós aké, “Afere Ata né mmu menome, ne esé dékaá fó mbaá ayi ájye bele jí wó.”

³ Ajógé mbó, Pita ebwó ne maá utós yimbó átane áfe né menome.

⁴ Ndere ájye, álómege gatele. Yémbó maá utós yimbó alome apwó Pita, ne abó mbé akwóne né menome.

⁵ Akwónege wye, asé mmye mme ape né mmu menome, age ubaá éshyé ndeé ébi abó aníí Jisós ne ubi yémbó, akpe fó né mmu menome wó.

⁶ Ne Simun Pita muú abó alú meso akwónege, akpe né mmu menome, age ubaá éshyé ndeé ebimbó eféé.

⁷ Agé ntó gebagé ndeé eyigé abó aníí Jisós né mekpo ndere gelú pwipwi né mbaá awuú cha. Epófó mbaá ama ne uba éshyé ndeé ebimbó.

⁸ Ne maá utós ayi abó abós mbé akwóne né menome, akpe ntó né mmu menome Jisós, age unó bi upye, akame nnó elú wawale.

⁹ (Yé elé ebwó ágene unó bina, álu wye dankaá genó eyi mekomejóó Esówa abó ajós nnó Jisós abó mankwilé né negbo.)

¹⁰ Ne baá utós bíí agege mbó áma akere meso né upú bwó.

Jisós alere mmye mbaá Meri Magdala

¹¹ Yémbó Meri alá dafye téné né alilé. Ndere alilé abyelé mmye mme apé né mmu menome,

¹² age makiénné Esówa apea ne mandeé pópó mmye, ájwale né mbaá yi abó ábelé genkwógé Jisós. Ema né mekpo, ema né uka.

¹³ Makiénné yimbó, ágií Meri áké, “Mma wó olilé ndé?”

Ashuú ebwó meko aké, “Ákpa Ata wa ne me nkaá fó mbaá yi ájye bele jí wó!”

¹⁴ Ajógé mbó, abwólé mmye ake apele age ndere Jisós atene, yémbó akaá fó nnó elé Jisós ne atene mbó wó.

¹⁵ Jisós agíí jí aké, “Mma wó olilé ndé? Ndé muú wó ákelege?”

Meri afere nnó elé mbós maá mekós yimbó ne jí agene mbó, ajós ne jí aké, “Ata mbógé wó ne ákpane genkwó jíí lere me mbaá ayi wó ábele geji, me njye mkpa.”

¹⁶ Ajógé mbó, Jisós akú jí aké, “Meri” abwólé mmye ape Jisós, ajós né mekómejóó Hibru aké, “Rabóni” (ula Rabóni utené nnó “Ménleré.”)

¹⁷ Jisós ajós ne jí aké, “Ótage me, néndé me nlú dankwó njye mbaá Nte wa. Cho gare elé anmé ba nnó me nlé nkwo njyé mbaá Nte wa muú alú Nte nyú ntó. Esówa wa ne Esówa nyú ntó.”

¹⁸ Meri muú meló Magdala ajye gare baá utós Jisós aké, “Me nge Ata.” Ne agare ntó ebwó unó bi jí ajós ne jí.

Jisós alere mmye mbaá baá utós bíí

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Anj 1:6-8)

¹⁹ Né nkwalé bíí mbé né uwyaá, baá utós Jisós ányweré mbaá ama, ágbé mano mbíí néndé áfós bós Jus. Ne Jisós akpe atené né metós metós bwó aké, “Nesó nébé ne enyú.”

²⁰ Ajógé mbó, alere ebwó mabóme upa né amu jíí ne egbe mmye wuú. Baá utós bíí ágege jí mbó álu ne nechóchó ndere ágené Atá.

²¹ Jisós ama ajós ne ebwó aké, “Nesó nebe ne enyú, ndere Nte wa atóme me, mbóntó ne me ntóme enyú.”

²² Ajógé mbò afò ebwó gejulé né mmye aké “Sege Mendoó Ukpea.

²³ Yendemuu ayi enyu dejigente gabo wuu, Esòwò ajigente gabo muu yimbò, ne yende muu ayi enyu dela dejinte gabo wuu wò, Esòwò nto ajige fò nte gabo wuu.”

Jisòs alere mmye mbaá Tòmasi

²⁴ Gébégé Jisòs achwó lere mmye mbaá baá utòó bií, ñgba wuu ama né geluage abi áfyanéapéá ayi akuú ji nnó, Tòmasi maá gefa abò apó.

²⁵ Tòmasi achwógé baá utòó abifò ágare ji aké, “Ese dege Ata.”

Tòmasi aké, “Me nla ngé fò mabòme upaá mpi né maka amu jíí me nta enò ebwò wa wye, mma nta nto ebwò wa né nebómé gepa eníí nélú ji né égbé amba wò me nkamege fò.”

²⁶ Ndò eneé ekógé, baá utòó Jisòs ama anywere, né mmu gepú. Ne Tòmasi alu ne ebwó. Agbé manombi, ne aké apéle Jisòs achwó tene né metòó metòó bwó aké, “Nesò nebe ne enyú.”

²⁷ Ajòó ntó ne Tòmasi aké, “Fye enòbwò wyeé fa. Pe amu ya. Nyaá ebwò wyeé òta egbe amba wá. Òbegé sé ne dembyò kamé wye kamege ne me.”

²⁸ Ne Tòmasi ashúú ji meko aké, “Ata wa ne Esòwò wa.”

²⁹ Jisòs ajòó ne ji aké, “Elé wò ògene me, ne òkame nnó élé me? Metòó megòmégò ebéé ne bòó abi alá age me wò, yémbò áfyéé matòó bwó ne me!”

Ula bi asame ñwe yina

³⁰ Ne Jisòs apye gejamégé upòó ufélekpa né mbe ushu baá utòó bií ebi alá ása fò ubi né mmu ñwe yina wó.

³¹ Yémbò ása lé bina nnó upye enyú dékamé nnó Jisòs ne alú Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa, nnó ji alú Maá Esòwò. Ne nnó dekamege mbò debòó genwá eyi gélágé byé gétúgé mabò mií.

21

Jisòs alere mmye mbaá baá utòó bií ake-neama

¹ Mboó ndò fò ekoge, Jisòs ama alere mmye mbaá baá utòó bií né ebéé mega ewé ákuú nnó Tiberas. Gé na ne Jisòs alere mmye mbaá baá utòó bií.

² Simun Pita, Tòmasi maá gefa, Nataniél muú melò Kana né gebage mewaá Galilí, baá Sebèdee ne baá utòó abifò makpo apea ábò álú mbaá ama.

³ Ne Simun Pita ajòó ne ebwó aké “Me nkélege manjye ntofó.”

Ebwó ntó aké, “Ese ntó déjye ne wò.” Ebwó ako ajye kpe mmu ekpeé. Né utuú bimbò yé genó ebwó áwa wó.

⁴ Ndere bií ujjage, Jisòs achwò atene né mapea ebéé mega, baá utòó bií agege ji akaá fò jí wó

⁵ Jisòs akú ebwó aké, “Baá ba, déwaá meshuu fò wò?” Ebwó áshuú ji meko, “Déwa wó.”

⁶ Ajòó ne ebwó aké, “Ñmégé ntofo nyú né egbe ebwònye ékpe, déwane nye meshuú.” Anmégé, meshuú eyi esele, epwò ebwó manja afye mmu ékpe néndé eja dòó.

⁷ Epyege mbò, maá utòó ayi Jisòs abòó gejeé ne ji dòó, ajòó ne Pita aké, “Muú ayi ajógé mbò ne esé élé Ata.” Simun Pita awúge ndere maa utòó yimbò ajòó ake “Muú ayi ajòó mbò mejòó ne ese ele Ata” Akwye afye mandéé mmye (néndé abò afere áji) Anyo achò né nnyi.

⁸ Baá utòó abifò alá né mmu ekpeé ajame dansa ne gejamégé meshuú eyi elú wye nnó achwó né mapea nnyi. Mantane né mapea nnyi òkwòne mbaá ayi ebwó ajame dansa alú genógé matyéé amu usaá upea meso efya.

⁹ Ajágé dansa yimbò akwònege né mapea nnyi, age ujenjeé mewé ne bréd wye nere.

¹⁰ Jisòs ajòó ne ebwó aké, “Chwòge me ne meshuú fò eyi enyú déwane mbò.”

¹¹ Simun Pita akwò akpe mmu ekpeé aja dansa yémbò achwó ne ji né mewaá. Dansa yimbò agbeé ne gejamégé meshuú kpakpa. Meshuú elú usaá ukenéama meso efyane eléé (153). Ne yé élé meshuú ejame, dansa yimbò agyalé wó.

¹² Ne Jisòs ajòó ne ebwó aké, “Chwòge dégbaré une dondo”. Ne yé maá utòó ama ayi anea metòó mangíí ji nnó, “Òlu wa?” apó; néndé ebwó ákaá nnó élé Ata.

¹³ Jisòs ajye bò bréd yimbò ne meshuu ntó achyéé ebwó.

¹⁴ Gé manáne aléé na ayi Jisòs alere mmye mbaá baá utòó bií gébégé ji akwilé né nebo.

Jis̄s aj̄ó ne Pita nnó mb̄ogé ab̄o gejeé ne ji apye utóó bií

¹⁵ Ebwó anerege mangbaré unε, Jis̄s agií Simun Pita aké, “Simun, maá Jon nnó wó ab̄o gejeé ne me d̄ó, apwó abifó na?” Ne Pita ashúú Jis̄s meko aké, “Eh Ata, wó akaá nnó me mb̄o gejeé ne wó.”

Jis̄s aj̄ó ne ji aké, “Pele baá maḡonme ya.”

¹⁶ Jis̄s ama agií ji manáne apea aké, “Simun Pita maá Jon nnó ab̄o gejeé ne me?”

Pita akame aké, “Eh Ata wó mb̄o akaá nnó mb̄o gejeé ne wó”. Jis̄s aké, “Pele maḡonme ya”.

¹⁷ Ama agií Pita ne manáne ayi ágbeé alé aké, “Simun maá Jon nnó wó ab̄o gejeé ne me.”

Agigé mb̄o, metóó esó Pita gétúgé agií ji té manáne alεε nnó, “Pita nnó wó ab̄o gejeé ne me?” Getu eyigémb̄o Pita ashúú ji meko aké, “Ata wó akágé unó uko, akaá chánéné nnó me mb̄o gejeé ne wó.” Jis̄s aj̄ó ne ji aké, “Pele maḡonme ya.”

¹⁸ Ngarege wó wáwálé nnó, “Gébégé wó olu gesage muú, wó mb̄o ofye mandeé ojyé yénde mbaá ayi wó okεlege, yémb̄o gébégé okw̄oge ukoó, ula bwyε élé amu mfaá ne élé muu yicha ne afyéé wó mandeé ágbárege wó εbwó aja wó meti ojyεε mbaá ayi wó olá okεlege f̄o manjyε.”

¹⁹ Jis̄s aj̄ó mej̄ó éwéna ne Pita mampye ji ákaá gef̄oge negbo eniné Pita agboó nye ne achyéé Es̄wó nḡo. Jis̄s aj̄ógé mb̄o aké ne Pita, “Kw̄ole me.”

²⁰ Pita abwólége mmyε, age ndere maá utóó ayi Jis̄s ab̄o gejeé ne ji d̄ó akw̄olege εbwó. Élé maá utóó yina ne ab̄o ajwólé nya agií Jis̄s né εgbε mmyε, gébégé εbwó anyéé menyéé, agií Jis̄s nnó, “Ata ndé muú wó okε achyεge nye wó mankwaá?”

²¹ Pita agége ji agií Jis̄s aké, “Ata ji ntó yé?”

²² Ne Jis̄s ashúú Pita meko aké, “Mb̄ogé me nkεlege nnó ji abε meβε kpaá tε me nchwóó, wó ab̄o ndé mech̄o wyéé? Wó kw̄ole élé me.”

²³ Aj̄ógé mb̄o, mech̄o éwéna εke ekw̄one mbaá baá utóó abifó nnó Jis̄s aké maá utóó yina agboó f̄o. Yémb̄o Jis̄s aj̄ó f̄o nnó maá utóó yimb̄o agboó f̄o wó. Aj̄ó élé nnó,

“Mb̄ogé me nkεlege nnó ji abε meβε kpaá tε me nchwóó, ab̄o ndé mech̄o wyéé?”

²⁴ Ge élé maá utóó awú ne agarege unó bina. Asá ubi né mme ne εsé dékaá nnó unó bi ji agarege ulú wáwálé.

²⁵ Gejamege unó εbifó ulú ntó εbi Jis̄s apyéé. Mb̄ogé ab̄o ása ubi uko né mme, mb̄o melú εbéé f̄o fa mme εwé ábélege b̄o ηwe abi ásame ubi.

ŊWE
UTÓŊ ANḠBÁ JISÓS
ndere Lukase asamé

Ulaulɔ

¹ Ata Tyófilos, né ŋwe mbe yimbɔ ntɔme wɔ, nsá uno uko ebí Jisós abɔ apyé ne aléré bɔɔ, lɔ né gébé eyige ji alɔɔ utɔɔ bií,

² kpaá te gébé eyige ji ajoyé mfaánebuú. Gemεge nnó ji ajoyé né mfaánebuú, achye bɔɔ bií ji ajoyá nnó ábé anḡbá bií majye né uto Mendoó Ukpea.

³ Gébégé Jisós akwilé né negbo, abelé fa mme usaá ndɔ upéa. Né ndɔ yimbɔ, alerege anḡbá bií mmye né gejamé gé mati ayi ebwó alá kagé be sé ne dembyɔ nnó ji alu mebe. Ne agare ebwó mechɔ ewé Esɔwɔ ágbárege nye gefwa jíí.

⁴ Ne nkane ji alu chóncho ne ebwó, afyé ebwó ebe ake, “Jwɔlege fa né Jerosale, degilé echye ewé Nte wa abɔ anyémeno nnó atɔme nye nkane me mbɔ ngare enyú.

⁵ Geno eyige njɔgémbɔ gelu nnó, ndɔ eja sé dɔɔ wó eyi Esɔwɔ afyé nye enyú né amu Mendoó Ukpea wye nkane Jɔn abɔ afye nya bɔɔ né mmu nnyi.”

Esɔwɔ ase Jisós afé Mfaánebuú

(Mat 28:16-20; Mak 16:14-18; Luk 24:36-49; Jɔn 20:19-23)

⁶ Gébégé baá utɔɔ Jisós áma jwɔle chóncho ne Jisós ágií ji áke, “Atá gébé gekwané eyigé ɔmage pye nnó esé bɔɔ Isrɛli dégbáre gefwage sé?”

⁷ Ne Jisós ashúú ebwó meko aké, “Nte wa akwye me abelé né uto bií gébé eyigé unó bina upye nye, ne epófɔ ewé enyú dekaáge gébé eyigémbɔ.

⁸ Ne genó eyigé debó mankaá gelu nnó, Mendoó Ukpea echwɔgé enyú mmye, echyεge nye enyú uto ne enyú degarege bɔɔ né Jerosale gefɔge muú yi me nluú, ne demage garege nye né malɔ bɔɔ Jus ako, ne degarege wye deyye né meló Samariya kpaá te dekwónεge mbaá yi mme akwya.”

⁹ Ndere Jisós ajó gé depɔ tire na, Esɔwɔ alɔ mansé ji ajoye né mfaánebuú, ne baá utɔɔ bií ála ápelé amε mfaa. Akwó afε kpaá gekó gekweré ji.

¹⁰ Ndere ebwó álu afyé amε mangε ji, eké ewyage áge ande fɔ apéa ne mandeé pópó mmye, átené kwókwólé ne ebwó.

¹¹ Ewyagé ande bimbɔ aké ne ebwó, “Bɔɔ Galilií, enyú detené fa depele amε mfaá nde? Jisós yina ayi alya enyú akwɔme mbɔ mfaánebuú fi, amage kéré nye meso wye nkane degéné mbɔ ji ajoyé.”

Matyas ase melú Judas

¹² Ne anḡbá Jisós ályagé mekwε Olif, ákére né Jerosale, neke nélu genó gé ebwɔ ne meno.

¹³ Akwóné gé né meló Jerosale, ákwɔ mfaá enyɔŋ ákpe mmu maá gepú ayi ebwó ábélege. Ebwó alu Pita ne Jɔn, Jεmsi ne Andru, Filip ne Tɔmasi, Batolomyo ne Matyo, Jεmsi maa Alfɔs, Simun ayi ákuú ji muú ukó gé ne Judas ayi maá Jεmsi.

¹⁴ Ebwó ako áchómege yendégé bé ánenemmye metɔɔ εma chóncho ne andeé fɔ abi ábó ákwɔlege Jisós, ne anḡmε Jisós ne mma wuú Mεri.

¹⁵ Né bífɔ bɔɔ abi akame ne Jisós áchomé ebwó ako, alu genó gé usaá ukene. Ne Pita akwile ka aké ne ebwó,

¹⁶ “Anḡme ba, geno eyige ŋwe Esɔwɔ ajɔɔ nya gebɔ nye mambε wáwálé, Mendoó Ukpea ebɔ epyéε Mfwa Devid nnó abɔ mbe agare geno gefɔ getuge Judas ayi abɔ ajamé bɔɔ meti nnó apyé Jisós.

¹⁷ Judas abɔ alu muú ama né geluagé esé, Jisós abɔ ajya ji nnó apyεge gefɔge utɔɔ uma ne esé.”

¹⁸ Ndere Pita abɔ ajɔge mbɔ, elu nnó Judas apyεge geboboge mechɔ ewé, áse ŋka ji, ájye na melu mme, eféé ne akwené ushú mme, unε ugbógé, mbwé unε ewɔ.

¹⁹ Bɔɔ ako bi alú né Jerosale, áwúge mechɔ ewé, ákuú melu mme ewémbɔ né mejɔɔ bwó nnó Akeldama. Ula utené nnó, “Mewaá gewu.”

²⁰ Pita ama jɔɔ aké, “Mfwa Devid abɔ asá né ŋwe makwa jíí nnó, ‘Achye gepú jíí gelá gewa,’ Achye muú amage ajwɔle sé mmu. Ne ama sá nnó, ‘echye muú ayicha ase melu utɔɔ wuú.’

²¹⁻²² “Ndere elúmbɔ, muú ayicha abɔ mambané esé nnó décho, dégaré gé nkane Atá Jisós akwilé né negbo. Yémbɔ muú yimbɔ abɔ mambε ayi abɔ akéné ne esé ne

Jisós, ló né gébé eyige Jón abó awyáge bós manaá Eṣṵwá kpaá ekwone né gébé eyige Eṣṵwá aselé Jisós né eta sé ajye mfaánebuú.”

²³ Eféé ne ebwó ajya bós apéa, muú yi ama akamege Josef ayi ákuú ntó ji Basabas ne ama ákuú ji ntó Justós. Ne ayifó akamege Matyas.

²⁴ Ne ebwó anemmye áké, “Atá wá ne ókaáge matós bós ako. Léré esé muú yi ójya,

²⁵ nnó ábé ḡgbá Jisós ne ase melu utós Judas maá utós wye ayi ji alya ajye mbaá yi akwane ne ji.”

²⁶ Anégemmye mbó, áḡme megya nnó ájya muú ama. Ne aléré nnó Matyas ne ábéé. Ne áse ji ágbéé ne áḡgbá Jisós abi afyaneama.

2

Mendoó Ukpea Echwo

¹ Bii epáá ewé ákuú Pentikos ukwónégé, bós bi áfyé matós ne Jisós ako abó áchomé melu ema ne meko ebwó ama.

² Ake áwuú geyage genó gefó getané mfaá éké mbyo gechwó gekpe mmu gegbeé gepú eyige ebwó abó alu.

³ Aké ápéle ágé genó eyi gelu nkane manómé mewε. Atya, ájyé tene, yéndémuú mmyε.

⁴ Ne Eṣṵwá apyεé Mendoó Ukpea echwo kpe egbeé bwó matós ne epye bwó alo manjós ufós mejós ufós ufós.

⁵ Né gébé eyigémbó, bós Jus ne bós bi ánoge Eṣṵwá ábó átané né malo mako áchwó né Jerosale.

⁶ Awuúge gewya eyigémbó, gejamégé bós áchwó nó bós bi áfyé metós ne Jisós mme. Awuúge nkane bós Jisós ájoge unó ne yéndémuú awúgé né mejós wuú, epwó ji uto.

⁷ Ala amε mekpo fuú ájoge ne ate áke, “Bós bi ájoge na ako, átané gebagé Galilií.

⁸ Ne epye nnó ne ebwó ájoge mejós esé?”

⁹ Esé bifó detane Patiyans, Medis ne Elam, abifó átané Mesopotemya Judiya ne Kapadosia ne abifó átané nto Póntós ne Eṣya.

¹⁰ Abifó átané Frigiya ne Pamfiya, abifó átané Ijip ne gebage mewaá Libya kwókwólé ne Seren. Abifó átané Rom, abi álu bós Jus, ne abifó álaá bós Jus.

¹¹ Abifó átané Kret ne Arabyan. Yémbó esé ako dewuú bós bimbó nkane ájoge ufós mejós esé, ágarege ukpekpe unó bi Eṣṵwá apyεé.”

¹² Alá mano mekpo fuú ne elú wye ebwó matós tametame, ágige wye ate áké, “Ewéna etené mbó nnó?”

¹³ Yémbó abifó ábó manjwya le jwyage áké, “Bós Galilií bina, mmós mapye ebwó.”

Mekomejós Pita

¹⁴ Ne Pita akwile ka ne anḡbá abifó afyaneama, ajogé ne njune bós bimbó áké, “Enyú bós Jus ne bós ako abi alu né Jerosale, wuúge, nkelege mangaré enyú ula mechó ewé.

¹⁵ Gébé gelú mbó le kálánká eneneama dondo, bós bina alu danyú mmós fó nkane enyú deferege.

¹⁶ Geno eyi gepyεé mbó nana, elé eyigé Joel muú ekpavé Eṣṵwá abó ajós te gachi nnó,

¹⁷ Eṣṵwá áké, ‘Meso gébé nchyege nye Mendoó wa mbaá bós ako.

Ne baá nyú abi andeé ne ande áwuú nye depó ne me, ágarege.

Nje usa nyú agéne nye depó ta ne ágarege, ne akoó ande nyú agene nye ujya.

¹⁸ Né gébé eyigémbó nchyege nye nto Mendoó wa mbaá baá utós ba ako, ye mendée ye mende ne ebwó áwuú nye depó ne me, ágarege.

¹⁹ Mpye nye bós áge ufelekpa né mfaánebuú, ne ukpekpe uno né mme.

Agéne nye manoó, mewε ne gelógé amuawε

ne mfaá álá nye chuchu eke manoó,

²⁰ ḡmεé énoḡmege nye gemua gekwé

ne mfaá álá nye chuchu eke manoó,

gemεge nnó bii Atá Eṣṵwá ebi upwó amu ukwone.

²¹ Ne elé bós bi ánεge Atá mmyε, ne áférege ebwó né efwyale gabo.’ ”

²² Pita amajós áké, “Bós Israeli wuúge, Jisós ayi Nasaret alu muú yi Eṣṵwá alere enyú chánéné nnó, ji ne atame ji getuge enyú dege ndere abó apyεε ukpekpe uno bi ulere nnó Eṣṵwá ne achyege ji uto. Enyú dekaá nénde uno bina ubó upye metós metós enyú.

23 Jisós yina, ele ayi enyú dechye eta bós nchye nnó áwó né gekwa. Yémbó ele Esówó ne abó áméé me ábelé ne akaá nnó mbó ne epye nye.

24 Ne apye Jisós akwilé né negbo, atane ne manome nénde negbo nebó nepó ne eshye mangbaré ji, alá nkane muú denó.

25 Ne Mfwa Devid abó ajó depó ti getúgé Jisós aké,

‘Ngene Atá Esówó né mbe ushu wa né gébé geko.

Alu me égbé ebwónyene nnó mbeḡé ne efó.

26 Né getú eyigémbó nlu ne nechóchó né metó nkwane, mbene.

Me nlu mekwaá ne ngboó nye, yémbó nwyá uméé,

27 gétúgé nkaá nnó wó yi ólu Esówó, ólyage nye fó mendoó wa elá né meló áwuú bós,

ólyagé nye fó Maá utó wye yi apyéé utó chánéné apwané mmu menome.

28 Wó óleré me meti ewé mbós mankoó ne mbó geḡwá.

Mbe nyé né mbe ushu wye, ne metó megómegó.’”

29 Ne Pita ama jó aké, “Anmé ba, mbó mangaré enyú gbógónó nnó gekwenege nte esé, Mfwa Devid yelé abó ajó mbó agbó, áníí ji, ne menome wuú elu fa te fina.

30 Abó alu muú ekpávé Esówó ne abó akaá menomenyéé ewé Esówó abó anyéé ne ji. Ne Esówó jimbós ashu meko aké, ‘Ji apye nye mpyáne Devid ama nnó abé Mfwa nkane Devid jimbós abó alu.’

31 Ebyennó Devid abó abó mbe age genó eyige Esówó apyéé nye meso gébé; ne alere nnó Esówó apye nye Muú yi Esówó akweré ji elá gefwa nnó akwile né negbo. Gé wye genó geji ne ji abó jó nnó ji alá fó né meló áwuú bós, ne geḡkwó ji gepwánege fó mmu menome.

32 Muú ayi Devid abó ajó bó elé Jisós. Esówó apye ji akwile né negbo ne esé ako abi delu ankwóle bíí dékpá ame déḡé ji wáwále.

33 Nte wuú Esówó apyéḡé ji akwile né negbo, apye ji ajwóle ne geluḡe enogé eyi gelu né eḡbe ebwónyene wuú, ne achye ji Mendoó Ukpea nkane ji abó anyémeno nnó apye. Genó eyige enyú dewuú né degene

mbó, ele Esówó Mendoó Ukpea ewu ne Jisós atómé mbaá bós bíí.

34 Devid ajye mfaánebuú wó; yémbó aké, ‘Ata Esówó ajó ne nte wa nnó,

35 jwóle fa né geluó eyi gelu me eḡbe ebwónyene,

mpye bwó ála eké mboó eweé nnó óneré uka mfaá.’

36 “Bós Isréli ako abó mankaá chánéné nnó Jisós ayi enyú dewómé mbó né gekwa,

ele ji ne alú Muú yi Esówó akweré ji elá gefwa ne alu ntó Atá ayi abó bós ako.”

Bós mbe abi ákamé mekomejó Pita

37 Bós bina áwuúḡé mekomejó yimbó, anyíí ebwó mató ne áḡíí Pita ne áḡbá abifó aké, “Anme esé, nana ese depye nnó”?

38 Pita ashuú bwó meko ake, “Yéndémuú nyú abó mankwóre metó wuú ne áwyaá ji manaá Esówó né mabó Jisós Kras. Depyéḡémbó, Esówó ajíge nye nte gabo nyú ne achyege nye enyú echye wuú ewé elu Mendoó Ukpea.

39 Esówó abó anyémeno ewéna né eta nyú ne baá nyú ne mbaá bós ako abi alu maló ayicha. Menomenyéé ewé elu mbaá bós ako bíí Ata se Esówó akuú nnó abe abíí.”

40 Ne Pita ama gare ebwó geḡame depó, ne achye ebwó majyé aké, “Póḡe geme nyú né efwyalé ewe Esówó atóme nye mbaá bós njyene ubeé enine na.”

41 Bós awuúḡe mekomejó Pita, geḡame ákamé ne áwyaá ebwó manaá Esówó. Bíí bimbó, délé bós aléé (3.000) ácho né geluḡe bós abi akame ne Jisós.

42 Ne ebwó áfyé makpo bwó né uno bíí áḡbá Jisós álerege, ájwóleḡe melu ema, anyéé menyéé ne ánenemmye chóncho.

Geḡwáḡé Bós Jisós

43 Ne áḡbá Jisós ápyéé ufélekpa ne ukpeḡpe unó bíí ulere utó Esówó, ne bós áḡḡé ubi áfó, ne áchyege bwó enoge.

44 Bós ako abi ákamé né Jisós alú chóncho metó ema, ne ákárege unó bwó ne ate.

45 Gébé eyige fó, ákpóo uno bwó, akarege ḡka yimbó ne ate nkane yéndémuú akeleḡe.

46 Ebwó áchóneḡe yéndé bíí né echa upe Esówó, anénemmye chóncho ne anyéé ntó menyéé né úpú ate, áchyege ate unó metó ema,

⁴⁷ ne ákwáne makwa, áféege *Esowó* yendégébe. Bóó ako ágéne nkane gepo gelógéló bwó gelu ne gejeége *ebwó matóó*. Ne yéndé bíí *Esowó* aférege bóó né *efwyale* gabo, ne agbege *ebwó* né *echomele* bóó Jisós.

3

Pita ne Jón ápye mbwéré aló manké

¹ Bíí bifó Pita ne Jón ákwóme ájyé né *echa* upé *Esowó*, ne gébé gebó gelu kálánká eléé ne nwómésé, ele gébé *eyige* mmyemenene.

² Ne ndere *ebwó áchwó* kpe né menombí *ewé ákuú* menombí melóméló, ágé mende fó ayi abó alu *mbwéré* te ábyené ji ndere *ajwólé* eféé. Bóó ákpáne ji yéndé bíí, ábélege né menombi *ewémbó* nnó akogé deká mbaá bóó abi ákóoge akpene mmu *echa* upé *Esowó*.

³ Mende yimbó agégé Pita ne Jón ndere ájyε kpe wye, akó *ebwó* nnó áchyé ji genó gefó.

⁴ Ape ji domeé, ne Pita aké ne ji, “Pe esé.”

⁵ Ne ape *ebwó*, aférege nnó áchyεge nye ji genó gefó.

⁶ Pita aké ne ji, “Mpó ye ne *ηka*, yémbó nchyεge nye wó genó *eyige* nwya. Ngarege wó né mabó Jisós Kras ayi Nasaret, kwile ka, ló manké.”

⁷ Ne Pita agbare ji *ebwó* nye abwe. Tenetene yimbó, uka mende yimbó utoó,

⁸ anyó atene, aló mankene agyage. Akwólé *ebwó*, ákpe mmu *echa* upé *Esowó*, akene, anyóge achóge, aféége *Esowó*.

⁹ Bóó ako bi ábó álu eféé, ágége nkane mende yimbó akéne aféége *Esowó*,

¹⁰ ákaá nnó élé mende yi *ajwólege* yendégébé né menombi *ewé ákuú* Menombi Melóméló *echa* upé, akó deká, ála amε mekpo fuú ne ákwé tametame nkane ágéné mende yimbó akéné.

Pita agare depore Jisós né Echa upé Esowó

¹¹ Mende yimbó atome wye eshyε, akwólege Pita ne Jón. Bóó ako abi ágéné ji, ála mano mekpo fuú, ábó, ájyε bane *ebwó* né *echa* *ewé ákuú* *echa* Solomun.

¹² Pita agégé nkane bóó áchwó náó *ebwó* mme, agií *ebwó* aké, “Bóó Isrēli, ndé enyú détóme esé amε mmyε, ne ndé déla mano mekpo fuú né mechó *ewé*? Enyú deférege nnó ele uto sé ne upyé mende yina aló

mankéné? Wa gétúgé ese depyé unó bi ugóó *Esowó* metóó?

¹³ Elé *Esowó* ne apyé nnó ηgó Jisós maá utoó wuú akwó. Ji *Esowó*, alu *Esowó* ayi ukwene ante sé. Alu *Esowó* ayi Abraham alu nto ayi Asek, ne ayi Jakób. Ne Jisós yimbó ele ayi enyú debó dekpene, dechoó né mbe ushu ampané mpa. Gébégé Palet akelege manlya ji ajyε, enyú deshya wye shya.

¹⁴ Jisós abó alu Muú Ukpea ne Muú ayi Cho. Yémbó enyú bina deshya ji ne dene Palet mmyε nnó alya muú gewu ajyε.

¹⁵ Dépyεge mbó, dewá muú yi achyεge bóó *gejwá*. Yémbó *Esowó* apye ji akwile né negbo ne esé delu bóó bi dekpáne amε degéné, ne nana degarege bóó mechó *ewé*.

¹⁶ Elé uto Jisós yimbó ne upye *mbwéré* mende yina atoó. Genó *eyigé* enyú degéne ne dekaá nnó *gepyε*, élé gétúgé esé *défyéé* matóó ne Jisós yimbó. Elé matóó esé ayi *défyéé* ne ji, ne ápyε *mbwéré* mende yina akéne mbó enyú degéne.

¹⁷ “Nana anmé ba, nkaá nnó genó *eyigé* enyú debó dechomé ne ákpakpa melo depyé mbaá Jisós debó dekaá wó.

¹⁸ *Esowó* abó agare bóó *ekpávé* bíí te gachí nkane Muú yi *Esowó* akweré ji elá gefwa abó mangε *efwyale*, ne apye nnó mechó *ewé* ebé wáwálé nkane *Esowó* abó ajóó mé.

¹⁹ Ne kwórege matóó nyú, dekeré meso mbaá nte nyú *Esowó* nnó ji ajinte gabo enyú.

²⁰ Depyεge mbó, Atá *Esowó* apye nye matóó nyú akwené, ne atóme nye Jisós Muú yi *Esowó* akweré ji elá gefwa, ayi ji abó ajya nnó áchwó pye enyú depó.

²¹ Ji abó manjwóle né mfaánebuú kpaá te gébé gekwónege nye *eyigé* *Esowó* apye nye unó uko, ukéré uke nkane ji abó apye ukwéné bóó *ekpave* bíí ágaré.

²² Ne Mosis abó ajóó nya aké, ‘Atá *Esowó* atóme nye muú *ekpávé* wuu, wye nkane abó atóme me. Atanege nye né melo nyú, ne debó manwu yéndé genó *eyige* ji agarege enyú.

²³ Mbóge muú ashyage manwu mekomejóó wuú, ábó mamfére ji né geluage bóó *Esowó*, áwá ji.’

²⁴ Wye meti ewu ema ne bóó *ekpave* *Esowó* ako abó ágaré mechó *ewé* *epyéé* mbó fi. Ló

né gébé eyi Samuele akw̄one né abi akw̄ale ji meso.

²⁵ Unó uko ebi Es̄w̄o abo apye b̄o ekpave bií agaré, úlú ebi nyú. Enyú ntó delu né menomenye ewé Es̄w̄o abó anyeé ne ukwene ante nyú. Gétúgé Es̄w̄o abo ajó nya ne Abraham aké, ‘Mpye nye upyáne bye uchwó ne galógáló mbaá b̄o ako fa mme.’

²⁶ Ne Es̄w̄o ajyagé maá utó wuú, abó mbe ató ji eta nyú nnó apye enyú delya gabo ayi enyú depyé nnó galógáló akw̄ólé enyú.”

4

Achwó ne Pita ne J̄on né echomele melo

¹ Ndere Pita ne J̄on alu jóge, ampye upe Es̄w̄o f̄o chóncho ne muú kpaá b̄o bi ábáme echa upe Es̄w̄o ne b̄o Sadusi f̄o áchw̄o s̄o ebw̄o mejó meno.

² Ne mató asó b̄o bina d̄o gétúge Pita ne J̄on abó agarege nnó, te mbaá Jis̄s akw̄ile né negbo, b̄o ako bi akame ne Jis̄s akw̄ilé nye ntó.

³ Ne ágbaré Pita ne J̄on áfé. Ndere nkwale akw̄one, ebw̄o ájye f̄e bw̄o né deno, nnó mech̄o ewémb̄o ela wye geya.

⁴ Yémb̄o b̄o bi áwuú mekomejó Pita ne J̄on, gejamé akáme, ne ácho né geluage b̄o bi áfyé mató ne Jis̄s, ebw̄o álú nana genógé b̄o dele ata.

⁵ Bií uyyagé, afwa melo ne ákpakpa melo ne anleré mabe Es̄w̄o abó áchw̄o cho melu ema né Jerosale.

⁶ Anas ayi abo alu etukpe ampye upe Es̄w̄o abó alu wye, ne Kaifas, ne J̄on ne Aleksanda ne b̄o abif̄o abi átané ntó ula gepu etukpe ampye upe Es̄w̄o.

⁷ Ne ebw̄o ája Pita ne J̄on, áchw̄o téne mbe ushu bw̄o, ne agií bw̄o aké, “Eke nnó ne enyú depyé mech̄o ewena njuú? Utó nyú utané ef̄o? Enyú depyé geno eyige na né mabo wá?”

⁸ Wye né gébé eyigémb̄o, Mendoó Ukpea egbeé Pita metó ne aké ne ebw̄o, “Enyú afwa ne ákpakpa melo,

⁹ nnó geno eyige ese depye mbaá mbweré mende yina geló wó? Enyú degige ese fina nnó dekaá f̄o genó eyi gepye ne ji akene mbo wó?

¹⁰ Goge degaré enyú ne b̄o Isr̄eli ako nnó, ele uto Jis̄s Kras ayi atane Nasaret ne upyé mende yi aténé mbo mbe ushu enyu,

atoo cháncha. Elé Jis̄s yina ne enyú debo dewómé né gekwa, ne Es̄w̄o apye ji akw̄ile né negbo.

¹¹ Ji ne alu ntaá eni nwe Es̄w̄o aké, ‘Ntaá eni enyú antené upú debó déshya neni nela enine negbaré nékúné gepú.’

¹² Jis̄s yina jimbí ne akage féré b̄o né efwyale gabo. Nendé muú yicha ápó sé fa mme yina ayi Es̄w̄o atómé nnó áchw̄o áféré esé né efwyale gabo.”

¹³ Akpakpa bimb̄o áwuúge nkane Pita ne J̄on ajóge ayi alá p̄o ne ef̄o metó, ála mano mekpo fuú, gétúgé ákaá nnó ebw̄o ápó b̄o ne ájye nwe wó. Ne ebw̄o áte nnó Pita ne J̄on ajóge mbo gétúgé abó akené mé ne Jis̄s.

¹⁴ Ne ebw̄o abo ákagé shya f̄o geno eyige Pita ne J̄on abó ápyé getúgé ebw̄o ágené mende yi ató mbo nkane atené nekúné anḡbá Jis̄s bimb̄o.

¹⁵ Eféé ne afwa ne ákpakpa melo bimb̄o ágaré Pita ne J̄on nnó átané kpé dafye, ne ebw̄o álagé meso, aló mangií ate aké,

¹⁶ “Esé depye nye nnó ne ande bina? Yéndemuú fa né Jerosale ákaá nnó gekpekepege ufélekpá bi, ele ebw̄o ne apyéé ne ese dékágé shya sé.

¹⁷ Yémb̄o mampye nnó mech̄o ewé emage ejye se mbe, debó mamfyé bw̄o mema ne ebw̄o nnó ekage ákyaá manjó ne muú f̄o né mbaá mabo Jis̄s.”

¹⁸ Ajóge mbo, ákuú Pita ne J̄on akéré mmu ne ákwelé ebw̄o mbeé nnó, “Ekagé ama atyaá mabo Jis̄s ye manleré mekomejó wuú mbaá muú.”

¹⁹ Ne Pita ne J̄on áshuú bw̄o meko aké, “Enyú ambó ferege mech̄o ewé, elu cho né mbe ushu Es̄w̄o, manwu ne Es̄w̄o wa manwu ne enyú?

²⁰ Ese debo mangarége genó eyi esé dewuú ne dégené.”

²¹ Ne afwa eso ama áfélé ebw̄o ame ne ályá ebw̄o nnó ájye. Ebw̄o ágé f̄o meti manchye b̄o Jis̄s efwyale wó, nendé b̄o ako áfége Es̄w̄o né mech̄o ewé eb̄o epyé.

²² Elé ufélekpá wáwálé, mende yi ápyémb̄o ji ató apw̄o usaá anḡme upéa.

B̄o Jis̄s ánemmye nnó Es̄w̄o apye ebw̄o ábege f̄o ne ef̄o

23 Ndere bọ́ bimbọ́ álya Pita ne Jón ákérége meso, ágaré ekwọ́ bwọ́ genó eyige anọ́ baá bíí apye ure Esọwọ́ ne ákpakpa melo abọ́ ajọ́.

24 Bọ́ Jisós awúge mbọ́, ácho melu ema anenemmye mbaá Esọwọ́ aké, “Atá yi apwọ́ amu, wọ́ yi ọ́kwyé mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi ulú wye.

25 Ọ́pye gekwenege nte esé Devid, maa utọ́ wye, ajọ́ né uto Mendoó Ukpea nnó, ‘Ulannó bọ́ abi alá pọ́ bọ́ Jus matọ́ ásọ́ bwọ́ dọ́?

Ulannó bọ́ melo átenege ukọ́lọ́ ne Esọwọ́ detuí?

26 Afwa abi mme ákpómege mmye mámye bee, ne ákpakpa melo átenege ukọ́lọ́ mamye ne Esọwọ́

ne muú yi ji ajyá nnó abe Muú yi Esọwọ́ akweré ji elá gefwa.’

27 Genó eyigé Devid abọ́ ajọ́ mbọ́, gepye wáwálé fa melo ewé. Mfwa Herọ́d ne Pontyós Palet, chóncho ne abifọ́ abi alá pọ́ bọ́ Jus ne bọ́ Isrelí ásọ́ mala manwá Jisós, Jisós muú utọ́ melómélọ́ wye ayi ọ́bọ́ ọ́jyáá nnó abe Muú yi wọ́ ọ́kwere ji elá gefwa.

28 Ebwọ́ áchomé mbọ́, ápye le geno eyige wọ́ Esọwọ́ né uto bye, ọ́bọ́ ọ́kwyé mé ọ́belé nnó ubọ́ mampyé.

29 Atá nana gé nkane ebwọ́ áfelege ese ame. Pye esé, baá utọ́ bye dégarége mekomejọ́ wye débégé fọ́ ne efọ́ metọ́.

30 Pye ese, depyegé bọ́ mamée atoóge ne dema depyegé ufélékpá né utọ́ bi Jisós, muú utọ́ melómélọ́ wye, nnó bọ́ ákpá ame ágé utọ́ bye.”

31 Gébégé áneré manemmye, mme meko anyíí né mbaá yi ebwọ́ alú. Mendoó Ukpea echwọ́ gbeé ebwọ́ metọ́ ne epye ebwọ́ alo mangare mekomejọ́ Esọwọ́ ayi alá pọ́ ne efọ́.

Bọ́ bi ákamé ne Jisós ákarege unó bwọ́ ne ate

32 Né echomele bọ́ abi áfyéé metọ́ ne Jisós, álu meko ama ne metọ́ ema. Muú ebwọ́ fọ́ ayi ájọge nnó genó eyigé na elé eya apọ́. Ne genó eyigé muú ama awya, gelu eyigé bọ́ akọ́.

33 Àngbá Jisós ágarége ájye ne eshye mampye bọ́ ákaá nnó, Ata Jisós akwilé né negbo. Ne Esọwọ́ apoóge ebwọ́ ako dọ́.

34 Ye muú ayi genó gelií ji apọ́. Ewyage bọ́ ákpóo makọ́ yé upú bwọ́,

35 ne áchwọ́ ne manka yimbọ́ mbaá àngbá Jisós. Ebwọ́ ákaré manka mbaá bọ́ bi ákamé ne Jisós ako nkane yéndemuú ákelege.

36 Mende fọ́ ntọ́ abọ́ alu eféé ayi ákuú ji Josef, atane ula gepú ámpyéé ure Esọwọ́. Abyé ji né melo Syaprós ne àngbá Jisós ntọ́ akuú ji Banabas. (Ula utene nnó Memfyé bọ́ eshye.)

37 Ne akpó ntọ́ mekọ́ wuú ewé ema achwọ́ ne ñka yimbọ́ mbaá àngbá Jisós.

5

Gebyógé Ananiya ne Safira

1 Ne mende fọ́ ayi ákuú ji, Ananiya ne mendée wuú Safira abọ́ ákame mankpọ́ melu mme bwọ́ ema.

2 Yémbọ́ ebwọ́ ne mendée wuú ákame mambi ñka eyifọ́, ne ákpá eyi eláá áchwọ́ chyéé àngbá Jisós.

3 Ne Pita agíí Ananiya aké, “Ulannó ọ́lyaá danchọ́melọ́ akpene mmu metọ́ wye? Nde gepyéé ọ́bíí gebagé ñka eyigé ọ́sele ne ọ́chwọ́ byọ́ gebyọ́ mbaá Mendoó Ukpea?

4 Mekọ́ ewé ọ́kpọ́o ebọ́ elu ewye, ne ñka yi ọ́sele ele ejye. Nde gepyéé ọ́pye gefage mechọ́ ewéna? Ọ́feré nnó ọ́bwọ́lege mbọ́ le bọ́ ayi ọ́byọ́ge mbọ́ le gebyọ́ mbaá Esọwọ́.”

5-6 Ananiya awúge mbọ́, akwé mme, agbọ́. Njye usa akele ndeé, afyale genkwọ́ jíí, ákpá ájye níí. Bọ́ ako bi áwuú mechọ́ ewé, efọ́ ekwọ́ ebwọ́ matọ́.

7 Nchwaneké eléé eke ekwọ́nege mendée wuú achwọ́ kpe mmu, ayi alá kaá mechọ́ ewé epye menọ́ wuú wọ́.

8 Ne Pita agíí ji aké, “Gare me wáwálé wye, nnó ñka eyi enyú ne menọ́ wye deselé né mekọ́ ewé dekpọ́ ná”? Ne Safira akame aké ebyembọ́.

9 Ne Pita ama gíí ji aké, “Ndé gepye enyú ne menọ́ wye dekame manchwọ́ mua Mendoó Ata Esọwọ́? Gé majyá bọ́ né menombi, elé bọ́ bi ajye níí menọ́ wye, ákpáne nyé wọ́ ntọ́ áfé aníí.”

10 Pita ajọge mbọ́, ténetene Safira akwé mbe ushu wuú, agbọ́. Nje usa bimbọ́ ákpége mmu, ágé nnó ágbo ne ákpá, ji ajye níí kwákwólé ne menomé menọ́ wuú.

11 Bóó Jisós ne bóó bifó ako abi abó áwuú mechó ewé, ábó efóó.

Anḡbá Jisós ápyé ufélekpá ne ukpékpé unó

12 Anḡbá Jisós ábó ápyéé gejaméḡé ufélekpá ne ukpékpé unó ebi uleré utó Esówó né metóó metóó bóó. Ebwó ne bóó bi akame ne Jisós ako achwó yendégébé né echa upé Esówó, ajwólege né melu ewé ákuú egbe ewé Solomun.

13 Ye muú yi akya manchó ne ebwó apó. Yémbó bóó ako áfége bwó dóó.

14 Ye nkane elúmbó gejaméḡé bóó áfyéé matóó ne Jisós ne gejaméḡé andée ne ande akpéne né echomele bóó bií.

15 Gétúḡé ufélekpá ebi anḡbá Jisós apyéé, bóó ákpane bóó mameé bwó né uló ne ábélege né anóó mati nnó Pita ake akóḡe eféé, mendoó wuu ekage kóo ebwó mmye.

16 Ne gejaméḡé bóó ntó ábó átané né malo ayi álu kwókwólé ne Jerosale, áchwó ne bóó mameé ne abi aló nchye achyege bwó efwyale mbaá anḡba Jisós, ápye ebwó ako átóḡe.

Achyé anḡbá Jisós efwyale

17 Etukpe ampye upé Esówó ne ekwó wuu, abi alu né geluage bóó Sadusi awya gembya né matóó bwó ne anḡbá Jisós,

18 ne átó bóó ájye pye anḡbá Jisós, áfyé denó.

19 Yémbó, né utuú bimbó, ekiénné Esówó echwó néné manombi gepúḡe denó ebwó átané ne eké ne ebwó,

20 “Chóḡe mmu echa upé Esówó, detene, degare bóó bi alu eféé mekomejóó yi áchwó ne genwá geké.”

21 Ne ebwó áwúḡe mbó ujyage ájye kpe mmu echa upé Esówó, aló manlerege bóó.

Eke ewyage etukpe ampyéé upé Esówó ne ekwó wuu ne ákprakpa bóó Isreli áchomé né eso. Ató bóó bee né gepúḡe denó nnó ajye gbaré anḡbá Jisós bimbó áchwó ne ebwó.

22 Ebwó ájyégé ewu ágé bwó wó, ne ákeré meso áké,

23 “Ese defé né gepúḡe denó, degé nnó ágbé manombi chancha, ne bóó bi ábáme átené wyé. Ne gébéḡé ebwó ánené manombi, degé ye muú né mmu wó.”

24 Muu kpa bóó bi ábáme echa upé Esówó ne anó baá bi apyé upé Esówó áwuge mbó

makpo átya bwó mmu. Ne álo mangií geme bwó áké, “Mechó ewé ebe nye nnó?”

25 Wye gébé eyigembó muú fó atané né dafye, áchwó ajóó aké, “Gege bóó abi enyú degbé mmu gepúḡe denó, álu nana mmu echa upé Esówó, álerege bóó.”

26 Ajóḡe mbó muu kpa bóó abi ábáme echa upé ne ekwó wuu áfé ásé ebwó aló manchwó. Yémbó ája bwó jame wó, getúḡé áfóó nnó bóó bi álu mmu, átóme nye ebwó né mataá.

27 Achwóḡé ne ebwó, ápye anḡbá Jisós átené mbe ushu ákprakpa meló. Ne etukpe ampyéé upé Esówó agií bwó ake,

28 “Pó esé debó dekwelé enyú mbeé nnó degarege sé bóó deporé Jisós. Ne nana depye mekomejóó ayi ake agyaá Jerosale meko, enyú dekelege nnó bóó áshúle esé ndo nnó esé dékaá ula negboné Jisós.”

29 Pita ne anḡbá Jisós abifó áshuú meko áke, “Ese debó mampye le genó eyige Esówó akelege, epófó eyigé akwaá ákelege.

30 Esówó yi ukwené ante sé, ne apye Jisós akwíle né negbo, Jisós ayi enyú dewáné né gekwa.

31 Ne Esówó abwe mabó mií, apye ji ajwóle né geluó eyi gelu né égbé ebwónyé wuu nnó ji abe Menómbé ne Menchyé genwá. Apye mbó nnó bóó Isreli ákwóre matóó bwó, ne ji ajinte gabo bwó.

32 Ese delu bóó abi áfyé nnó degarege uno bi, ne ese degarege chóncho ne Mendoó Ukpea ewé Esówó abó achye mbaá bóó abi awuú ne ji.”

33 Bóó eso áwuge mbó, nchye anwyóné ebwó te ábó ákelege manwá anḡbá Jisós.

34 Gamalya, muú ama né geluage bwó akwíle ka aké, ásé kpé bóó bimbó átáné dafye. Gamalya alu muú Farasi ne ménleré mabé Esówó, bóó ako ntó anogé ji, ajóó aké, áse bóó bimbó átané kpe dafye.

35 Ewyagé ajóó ne bóó eso aké, “Bóó Isreli ferege mechó ewé dekelege mampye ne bóó bina cháḡéné.

36 Tege, gébé gefó, mende fó ayi ákuú ji Teudas, alomé ne ewu nnó ji alu menó muú. Bóó bi akwóle ji, álu genóḡe meléé. Gébéḡé áwáné ji, bóó bi átyaá uchome bií ukwé.

37 Ne mende fó nto abó ama lome ne ewu né gébé eyige ápáné bóó, ákuú ji Judas abó atane meló Galilií. Apye gejaméḡé bóó

ákwalé ji. Yémbə gébégé áwané ji, bós bi átyaá ne mabə mií mánó.

³⁸ Nḡere mechə ewé elúmbə, nchyege enyú majyé nnó delya bós bi ajye, ékágé dépye ebwó genó. Mbəgé unó bi ebwó ágarege ne ápye utané né amu ákwaá, unómé nye.

³⁹ Ne mbəgé utané né amu Esəwə, dekáge tene fə ukóló ne ebwó. Enyú dekáge gé nnó demye mbə le ne Esəwə. Ne bós eso ako awúge mbə, ákamé ne ji.”

⁴⁰ Ne ebwó áku anḡbá Jisós nnó ákére mmu, áchwəge ásé bwó ne matúle, ne ákwelé bwó mbeé nnó ámage gare se bós mechə Jisós. Eféé ne álya bwó nno ájyé.

⁴¹ Nḡere ebwó átané né eso, ájyé, álu ne metós megəmegə, nnó Esəwə agé nnó ebwó ákwane mankpa mekpo genós né getuge Jisós.

⁴² Yéndé bií álerege bós né echa upé Esəwə ne ákene ntó upú upú ágarege bós abya melóméló nnó Jisós alu Muú yi Esəwə akweré ji elá gefwa.

6

Ajya ande makpo akeneama nnó ápoóge Anḡbá Jisós

¹ Né gébé eyigembə, echomele bós Jisós ewéne ejyé mbembə nkane gejamé gé bós ábánege bwó. Abi ajəge mejós Grek abo ásó matós ne abi Hibru nnó áfwalege akwi andeé bwó né uno bi ákarege yéndé bií.

² Ne anḡbá Jisós afyaneapéa ákuú bós Jisós ako ne ake ne ebwó, “Erfó chó nnó esé delyaá mangaré mekomejós Esəwə, depáne le depəre menyéé mankaré.

³ Ne anmé sé, nḡere elúmbə, eló nnó enyú déjyá bós akeneama nnó ápyegé utós ebi. Bós bina abó mambə abi bós ako ákamé nnó awya gepə gelógeló ne ákaáge geno chánéné ne Mendoó Ukpea egbeé bwó matós.

⁴ Ne esé anḡbá Jisós dechyege nye geme se geko né mmye manene ne mangarege mekomejós Esəwə.”

⁵ Ne bós ako áwúge mbə, matós agó bwó. Ne ajya Stəfen ayi áfyéé metós ne Jisós dós ne Mendoó Ukpea egbeé ji metós. Abifə alú Filip ne Prokəros, Nikanə ne Timən,

Pamenas ne Nikolyəs ayi atané melə Antiək ayi alaá muú Jus.

⁶ Ebwó áchwə ne bós bimbə né mbə ushu anḡbá Jisós, ne anḡbá Jisós ánerə bwó amu mmye anemmye eta bwó.

⁷ Ne mekomejós Esəwə akene agyage, ne echomele bós Jisós ewé elu né Jerosale ewene ejye mbə, ne gejamé gé ampye upé Esəwə ákwólege ntó depəré Jisós.

Apye Stəfen

⁸ Stəfen yina ayi ebwó abó ajya, alu muú yi mejé Esəwə ebó elu ne ji ne Esəwə achyege ji uto apye ufélekpá ne ukpekre uno né metós metós bós.

⁹ Bós Jus fə áchwó, álə manyéé mbeé ne Stəfen. Ebwó ne áwya echa mmyemenene ewé akuú echa bós bi átané defwé. Ebwó abo átané melə Sere ne Aleksanda ne abifə nto atané gebagé mewaá Silisya ne Esya.

¹⁰ Ebwó ápulé mankwəre depə tire Stəfen agare meti epó, getuge Mendoó Ukpea ebə echyege ji denḡare mejós.

¹¹ Ne ebwó achyé bós fə unyielé nnó áchwó byə gebyə nnó ebwó abó áwuú nkane Stəfen ájóge mejós mebomebo ne Esəwə ne Mosis.

¹² Mechə ewé esó bós matós chóncho ne ákpakpa melə ne anlere mabé Esəwə. Ne ájye pyé Stəfen áchwə né mbə ushu echomele ákpakpa bós Jus.

¹³ Bós bina áchwə ne bós bifə abi ágaré gebyə ake, “Mende yina ajjóge mejós mebomebo mbaá echa upé Esəwə se yéndé bií ne mabé Mosis.

¹⁴ Esé debó dewú ji ajó ake, Jisós, mende Nasaret ammuú nye echa upé Esəwə ne akwərege nye ntó gepəge melə geko eyi Mosis abó aléré esé.”

¹⁵ Bós ako abi abó alu né echa eso ewémbə, átó Stəfen amə mmye ne ágé nnó ushu bi ukwəré úlú eke ebi ekiénné Esəwə.

7

Mekomejós Stəfen

¹ Ne etukpe ampyé upé Esəwə egií Stəfen eke, “Unó bi bós bina ajəge nnó úlú wáwálé?”

² Stəfen ashúú ebwó meko ake, “Ante ba ne anme ba wúúge, gemé gé nnó gekwenege nte esé Abraham awile gebu né melə Haran, Esəwə, Mfwa genbó aléré nya

mmye gébégé Abraham abó alú né meló Mesopotemya.

³ Ne abó ajóó nya ne ji ake, ‘Lyaá ula gepú bye ne melo wye, cho né melo ewé nłerege nye wó.’

⁴ Ténéténé yimbó, Abraham alyaá melo Chalda ajye jwóle né meló Haran. Ne nte Abraham ágbógé nya, Esowó apye Abraham nnó alyaá melo ewémbó achwó né melo ewé esé delu mbó wye nana.

⁵ Nđere abó alu fээ, Esowó achye fó ji ye ekeke melu mme nnó ebe ewu wó. Yémbó Esowó anyémeno nnó achyege ji melo ewena nnó ebé ewú ne upyáne bíí. Esowó abó ajóó depó ti gébégé Abraham álá pó ye ne maá.

⁶ Ne Esowó ama jóó ne ji ake, ‘Upyáne bye ubээ nye aḡkéé né melo ewéchá, ubээ nye nkane afwe ne bóó áfwalege nye bwó né usaá aḡme esaá.

⁷ Yémbó nchyege nye bóó melo ewémbó gekpékpégé efwyale ne upyáne bye ulyagé melo ewémbó uchwó unóge me fa.’

⁸ Ne Esowó abó achye Abraham gepógé menomenyээ ewémbó eyi gelu mansó nsó. Ne Abraham ábyégé nya Asek, ndó enée ékwónégé, asó ji nsó. Isek ntó asó nya maá wuú Jakób nsó ne Jakób ntó asó nya baá bi afyaneapéa nsó abi álú nto ukwene ante se abi nana.

⁹ “Ewyágé, ukwéne ante sé bina, ákélégé sé mangé menḡmé bwó Josef ne ákpó Jósep nkane mefwе né melo Ijip. Yémbó Esowó abó abame wye ji,

¹⁰ ne aféré ji né efwyale meko ewé ji abó agéne. Achyé ntó denḡa eti depye Fero mfwa bóó Ijip agboó ne ji. Fero apyé ji ala muú kpaá melo Ijip ne apelé ntó ula gepú bíí.

¹¹ Ewyágé emímí mesa akwé né melo Ijip chóncho ne melo Kanaan, bóó ágé efwyale dóó ne ukwéne ante se upó nya ne menyээ.

¹² Ne Jakób awuúgé nnó menyээ alu né melo Ijip, ató baá bíí abi alu ukwéne ante se ewu. Ge ndó mbe ayi ebwó ájye ewu na.

¹³ Ne ndó ayifó yi ebwó ajye, Josef apye aḡmé bíí akaá ji, ne Fero Mfwa bóó Ijip ntó achwó kaá ula gepú Josef.

¹⁴ Ne Josef ató bóó nnó ájyé se nte wuú Jakób ne ula gepú bíí uko áchwó jwólé né Ijip. Bóó ula gepú bíí ako abó álú usaá ulээ

meso nekuú né gébé eyigembo.

¹⁵ Jakób awuúge mbó, akpá ulagepú bíí uko, ashulé afe né Ijip. Ji ne baá bi abi alu ukwéne ante esé ála nya ewu ágbó ebwó ako.

¹⁶ Ewyágé bóó ákpá uḡkwó bwó, áfé né melo Shechem, áníí né manome ayi alu muú mataravé ne melu ewé Abraham abó anamé ne ḡka mbaá matoó Hamó nte Shechem.

¹⁷ “Gemége nnó gébé gekwóné eyigé Esowó áchwó pye genó eyigé ji abó anyémeno ne Abraham, bóó esé abi abó alu né melo Ijip, ája kpaá apwó amu.

¹⁸ Ne áfyé mfwa ayicha né Ijip ayi álá kaágé Josef.

¹⁹ Mfwa yina achwó ne defya mbaá bóó sé. Afwalege ebwó ne apyéе bwó nnó abelégé baá bwó abi kóko né dafye nnó agbó.

²⁰ Wye né gébé eyigembo ne ábyené ntó Mosis. Mosis abó alú maá yi alóme ulóó dóó né ame Esowó. Awээ ji né ámfaa áléé né gepú bwó.

²¹ Ne gébégé alyá ji dafye, maá mfwa Fero ayi mendée achwó akware ji, awээ ji ne asé nkane maá wuú.

²² Ne ebwó áłere Mosis denḡare bóó Ijip deko ne awээ abó alu gekpékpégé muú ne awya mekomejóó meno melóméló, ne mempye unó.

²³ “Mosis akwónenege nya usaá aḡme upéa, ékwó ji metóó nnó ajye gé aḡmé bíí; bóó Isréli.

²⁴ Nđere ajyé, agé nkane muú Ijip fó atulege muú Isréli, achwó genḡá ne awá muú Ijip yimbó.

²⁵ Mosis abó aferé nnó aḡmé bíí abó ákaáge nye nnó Esowó atóme nye ji nnó achwó féré ebwó né efwyale. Yémbó ákaá wó.

²⁶ Bíí uḡyagé ama ajye gé bóó Isréli apéa nkane amyе ne ate. Amua mangbaré ebwó ne ajóó ne ebwó aké, ‘Enyú delu aḡmé, demye ndé?’

²⁷ Yémbó muú ayi abó akelé menḡmé wuú mpa, ammu Mosis ne agií ji ake, ‘Nde muú afyé wó nnó óbé Mfwa esé ne ṽpane depóré esé?’

²⁸ ‘Ókelege ntó manwá me nkane óbó ṽwané muú Ijip yimbó njuú?’

29 Mosis awuúge mbò, efó ekwò ji metó ne alyáá Ijip, abó afé né meló Midiyan. Alá ewu, abá mendée, abyε baá ande apéa.

30 “Usáá aḡmé upéa ukoóge, Mosis agé ekiénné Eṣwò né mewε ewé ebò elúle né genóó. Ewena epyε né mashwòne, kwókwólé ne mekwε Sinay.

31 Mosis agegé mewε ewémbò, ala meno mekpò fuú. Ne ndere ajye kwókwólé mangε ewu chánéné, Atá Eṣwò jòó efεε ake,

32 ‘Élé me Eṣwò ayi ukwene ante byε, Eṣwò ayi Abraham, ne ayi Asek ne Jakòb.’ Mosis awuúge mbò, alò maḡweré ne efóó ne akεlege sé mampε melu ewémbò.

33 Ne Eṣwò ama jòó ne ji ake, ‘Féré uno uka byε nende melu ewé ótené mbò élé melu ukpea.

34 Me ngé gekpékpégé efwyale ewé áchyεge bòó ba né Ijip, ne nwú magbo ayi ebwó alile ne mesómé. Nkawu ne nshulé mme nnó nchwó mféré ebwó né efwyale ewémbò. Nana cho, ntòme wò né Ijip.’

35 “Ne Eṣwò ató Mosis yina nnó ájye ábé memféré bòó Isrèli né efwyale ne amá bε mfwa bwó. Ji ne bòó Isrèli abó ashya agíí ji aké, ‘Nde muú afyε wò mfwa ne mepane depòré esé?’ Ne nana Eṣwò abó ató ekiénné wuú ewé Mosis agéné nkane mewε né genóó eyigémbò nnó εchyε Mosis eshyε mampyε utóó bíí.

36 Ne Mosis ajyé apyε gejamége ufélekpá ne ukpékpé unó né Ijip ne alé féré bòó Isrèli. Ama pyε gejamége ufélekpá né ebéé megélé, ne mashwóné ayi ebwó abó ábelé wye usaá aḡme upéa.

37 Wye Mosis yina ne abó ajòó ne bòó Isrèli nno, ‘Eṣwò atòme nye enyú Muú ekpávέ wuú ayifó wye nkane atòme me ne atanege nye né ntone enyú.’

38 Ema elu wye Mosis yina ne ekiénné Eṣwò ebó ejòó mejòó ne ji né mfaá mekwε Sinay, gébége ji ne ukwene ante esé abó áchomé né mashwòne. Ne ekiénné Eṣwò ewémbò εchyé ji mabe Eṣwò ayi alu te kwyakwya nnó achyε ese.

39 “Né gébé géfó ukwene ante sé bina akεlege sé manwu Mosis ne áke ji ábelé babá, ne abó akεlege mankére né Ijip.

40 Ne ebwó ájòó ne Eron aké, ‘Kwyé esé áló uka nnó ájámé esé meti, Mosis ayi aféré esé

né Ijip, dekaá fó genó eyi gepyé ji né mfaá mekwε wó.’

41 Ala mbò ákwyé meló uka ayi áfulé mpò, áwané menya, ápyéé upε ájele meló uka yimbò nkane uka bwó, ne matóó agóó bwó yendégébé né genó eyigé ákwyé ne amu.

42 Ne Eṣwò agege mbò, ati meso ne ebwó ne alyáá ebwó nnó ápyε nkané eji ebwó. Ne ebwò anoge mḡmεé, mfaá, ne ambe wye nkane abó ásámé né ḡwe bòó ekpávέ bíí nnó,

‘Bòó Isrèli, enyú deke ne né mashwòne né usaá aḡme upea,

dewane menya depyé upε,

yémbò depyé fó upε bimbò né eta wa.

43 Depyε le eta áló uka abi enyu dekwye ne amu.

Dekpane gétoḡé melo uka ayi ákuu Molòk, ne dekpáne ntó membe melo uka ayi ákuu Refan. Né getú eyige na mbúu nye enyú défé tεtε dekoó Babilòn.’

44 “Ne nkane ukwene ante ese bina abó ala né mashwòne mbò abó áwya gétoḡé upε eyi geleré nnó Eṣwò abó álú ne ebwó. Mosis ne abó akwyé geto eyina wye nkane eyige Eṣwò abó aléré ji nnó apyε.

45 Ebélegé baá bwó áse gétoḡé upε eyigémbò mbaá ukwene ante esé bimbò, ákpa geji gébége abó ákéné ájye ne Joshua áfóoge mme bòó abi alu eféé. Ndere ájye, Eṣwò alu bwó mbe abúú bòó bimbò né malò. Ne geto yina gela fa kpaá te gébé eyige Mfwa Devid agbaré melo ewé.

46 Devid abó alu muú yi Eṣwò abó ájelé ji dòó. Né gébé géfó ji anemmyε nnó Eṣwò agóó ji aténé ji gepu, ji ayi alu Eṣwò Jakòb.

47 Yémbò ele Solomun, maá mfwa Devid, ne abó atené gepúge Eṣwò.

48 “Yémbò epòfó nnó Anyátá Eṣwò ajwòlege né upú ebi bòó atené, wye nkane Muu Ekpávέ Eṣwò abó asamé nnó Eṣwò ake,

49 ‘Mfaánebuú alu gelú ya ne mme alu genóó eyige nnérege uka ba. Nde gefóó gepú eyigé muú akage atene nnó mbé wye? Melu fó elu ewé nkage jwòle wye?’

50 Pó me mbòó ne nkwyε unó bina ukó?’

51 “Stefen ájógé mbò, aké ne ebwó, “Enyu antóó makpo, ne bòó bí áḡeáge matóó, enyú degbé matu eke bòó bí ála kage Eṣwò. Enyú

deshya yendé gebé genó eyigé Mendoó Ukpea ejóge wye nkane ukwéne ante enyu ábó ápyé.

⁵² Muú ekpávé Esòwò fò alu ayi ukwene ante nyú abò alá kelé manchò ji genwá wó? Abó áwá bòó bi Esòwò atómé nnó ábó mbe ágaré nnó Maá utóó Esòwò ayi wáwálé achwò. Ne achwógé enyú dechyé ji mankwá ne dewá ji.

⁵³ Wye enyú abi depye mbò ne debò deselé mabe ayi makiénné Esòwò áchye enyú ne nána deshya mambélé aji.”

Awá Stēfen ne mataá

⁵⁴ Bòó kpakapa melò áwuge depó etiré Stēfen ajóó, nchye anwyóné ebwó, ame ágelé ebwó mekpo.

⁵⁵ Yémbò Stēfen ape nfaánebuú domeé, Mendoó Ukpea egbeé ji metóó ne agé gengbòge Esòwò ne ama ge Jisós nkane atené ne egbe ebwònyé Esòwò.

⁵⁶ Ne Stēfen aké, “Pegge degé, ngé mbò memombi mfaanebuú enené, ne Maá Nte Mekwaá aténé né egbe ebwònyé Esòwò.”

⁵⁷ Awuúgé mbò, ágbé amu matu, ádo elulú, awò achwó ji mmye ágbaré ji,

⁵⁸ ája ji, áfé mekpo meti, álo mantome ji mataá nnó áwá ji. Ne bòó abi ábó ámalé Stēfen mechò mmye, áferé mandeé bwó áchye gesagé muú ayi ákuú ji Sòl ne álo Stēfen mántó.

⁵⁹ Ne nkane átome ji, Stēfen anemmye áké, “Atá Jisós se mendoó wa.”

⁶⁰ Ewyágé ató mánó mme, akalé kenké ake, “Atá Jyfyégé fò bòó bina mmu metóó né gabo ayi ebwó ápyéé mbò.”

Ajógé mbò metóó ekwé, ne Sòl atené efee akamege ne mekpo nnó áwá ji.

8

Sòl akélege manchò genwágé bòó Jisós

¹ Wye né bii bimbo, bòó álo mankelé mati manchò genwágé bòó Jisós né Jerosale. Ne ebwó ábó átyaá áfé né gebagé mewáá Judiya ne Samariya. Wye àngbá Jisós ne aláa né Jerosale.

² Nkane Stēfen abò agbó, bòó fò abi ánoge Esòwò abi aláa né Jerosale ákpá genkwó ji aníí ne ali ji ne gekpékpége mesóme.

³ Yémbò Sòl amyé ele nnó ánií mbwe bòó Jisós ako. Akpene upú upú apylene andeé ne ande áfyé né denò.

Filip Agaré Mekomejòó Esòwò né Samariya

⁴ Ne bòó ànkwalé Jisós abi ábó átyaá, ákene malumalu ágarege mekomejòó Esòwò.

⁵ Filip abò ashulé áfé né melò Samariya ewé kpaá, agarege depòré Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa.

⁶ Bòó áwuú depò etire ji ajóge, ne ágé gejamégé ufélékpá ebi ji abò apye, ne áta matu ákelege nno agarege wye ebwó garege.

⁷ Ne aló nchye átanenge gejamégé bòó mmye ákalege, ne bòó átoógé. Bòó uchanchi ne ubwéré bòó átoó ntó

⁸ Ne bòó melò ewémbò álú ne gejamégé nechóchó.

⁹ Mende fò abó alu efee ayi ákuú ji Simun. Abó akpea megya te gachi ne bòó Samariya ako ála mano mekpo fuú. Ne asele gеме ji nnó alu menò muú.

¹⁰ Bòó ako, ambané ne bòó kpakpa átá matu awuú genó eyigé Simun ajóge, ebwó áké: “Mende yina awya uto Esòwò ebi upwò amu.”

¹¹ Ne ebwó afworege wyembò néndé abwólége me ebwó te gachi né megya ayi ji akpea.

¹² Ne Filip achwógé, agarege bòó abya melóméló nkane gefwage Esòwò gelu, ne depòré Jisós Kras, bòó ákamé ne ji andée ne ande ne áwyaá bwó manaá Esòwò.

¹³ Simun jimboó ntó áfyéé metóó ne Jisós ne áwyaá ji manaá Esòwò. Ne ji ajwólé fíí ne Filip, agene ufélékpá ne ukpékpé unó bi ji apyé ne aláa meno mekpo fuú.

¹⁴ Ne àngbá Jisós abi abò aláa né Jerosale, áwuúge nnó bòó Samariya nto ákamé mekomejòó Esòwò, átó Pita ne Jòn ewu.

¹⁵ Ajyegge, ágé bòó bi ákame ne Jisós ewu ne álo manemmye nnó Esòwò átó bwó Mendoó Ukpea,

¹⁶ nendé Mendoó Ukpea élú dankpé ebwó mmye. Abó áwyaá ebwó manaá Esòwò mamímamí nkane bòó bi ákwòlege Atá Jisós.

¹⁷ Pita ne Jòn ánerege manemmye, áneré ebwó amu mmye ne Mendoó Ukpea echwò ebwó mmye.

¹⁸ Simun agégé nkane áḡbá Jisós ánéré bós amu mmye ne Mendoó Ukpea ekpené ebwó mmye, achyé ebwó ḡka,

¹⁹ ake, “Kpoge me uto bina nnó nneréḡé muú ebwó mmye Mendoó Ukpea ekpe ji mmye.”

²⁰ Ne Pita ajós ne ji aké, “Echye wó onó ne ḡka jyε. Oféré nnó muú akage na echye Esowó ne ḡká?”

²¹ Obó mechó né utó ebí wó, nende metó wye epó pópó né mbe ushu Esowó.

²² Ne nana kwore metó wye né ubobo unó b́ oferege, ne onemmye nnó Esowó ajinte gabo yina ayi oméé mampye.

²³ Nge nnó okíí f́ galógáló, ne gabo awé wó nkane muú denó.”

²⁴ Ne Simun akwó Pita ne Jon mata nnó, “Ebwó ánemmye mbaá Atá Esowó nnó ekage geno gemá eyige ebwó ajós gepyé ji.”

²⁵ Pita ne Jon ánéréḡé mangaré mekomejós Esowó, álo mankeré né Jerosale. Ne ndere ájyé, ágarege abya Esowó melóméló né gejamgé maló bós Samariya.

Mende ayi atané Etopya akamé ne Jisós

²⁶ Filip alagé meso, ekiénné Esowó echwó ejós ne ji eké, “Kwili, shule ojyé né nte meló. Okwonéḡé ewu, kwólé meti ewé etane Jerosale ejye Gasa. Meti ewé ji ajogembó bós ákéné sé wye dós dós.”

²⁷⁻²⁸ Filip awugé mbó ashule afé ewu. Agé mende f́ abó ajye nóge Esowó né Jerosale, akerege né mekó wuú, ajwóle né mboó gese uka upea ayi géjuná ne gejame. Abó alu muu kpaá né meló Etopya ji agbaréḡe egbógoló mekwa ḡka ewe Kandise Mfwa mendée ayi abós meló ewémbó. Abó ajwóle ajoge ḡwe ayi Asaya muu ekpavé Esowó asámé.

²⁹ Ne Mendoó Ukpea ejós ne Filip eké, “Ke chó bané mboó gese yimbó.”

³⁰ Efée ne Filip abó ajye bané ji ne awuú ndere mende yimbó ajoge ḡwe Asaya. Filip agíí ji aké, “Okagembó genó eyige ojoge?”

³¹ Mende yimbó aké, “Mpye mbó nnó ne nkaá ayi muú álá ṕ mangaré me ula wó.” Ne akuú Filip nnó akwó mfaá mboó gese, ajwóle ne ji.

³² Melu ḡwe ewé ji ajoge mbó eké, “Abó alu nkane egḡme ewé ágbaré ájye wá, ye

mankale ekále wó wye nkane maá egḡme ayi ákpálege ji bya mmye álá kálégé.

³³ Achyé ji mekpo genós ne ye muú yi apané mpa wú cho apó. Wáa akuú nyé mabó baá bii nkane áchós mbó ji geḡwá?”

³⁴ Muú kpaá yimbó agíí Filip aké, “Garé me, Muú ekpavé Esowó yina ajoge mbó depó ti getuge wáa? Ajogémbó le ne gemε jii waá ne muú yichá?”

³⁵ Ne Filip aló mangaré ji né ḡwe yina, abya melóméló ayi akené atúu ne Jisós.

³⁶ Ndere ákene ájyé, ákwóné mbaá yi nnyi nélú, muú kpaá yimbó ake, “Gé nnyi na, ndé gemage gbé nnó owyaagé me manaá Esowó?”

³⁷ [Filip ashúú ji meko aké, “Mboge ofyεḡé metó meko ne Jisós nkage wyaá wó manaá Esowó”. Ne ake: “Nkame nnó Jisós alu Maá Esowó”.]

³⁸ Ne Muú kpaá yimbó aké ápye mboó gese atené ebwó ne Filip áshulé afé né nnyi, ne Filip awyaá ji manaá Esowó.

³⁹ Ebwó átánéḡé mmu nnyi, Mendoó Ata ekpa Filip ayi mende yimbó álá ge sé ji wó. Yémbó akené wye ajye ne nechóchó.

⁴⁰ Filip ake apele agé nnó ji alu né Asotus, ne akene ajye, agarege abya melóméló né maló ayi álú né gebagé mewaá eyigembó kpaá te akwóné meló Kaisaria.

9

Sól akwóré akame ne Jisós

¹ Yémbó Sól alú tóme eshye, afelege bós Jisós ame nnó awane ebwó, nká wu ne ajye agé etukpe ampyé ure Esowó,

² nnó asá b́ ḡwe ató né macha mmyemenene bós Jus áyi álú né meló Damaskós nnó mbogé ajyεḡé agégé bós b́ akwólege meti Jisós, apye bwó, awé, achwó ne ebwó né Jerosale.

³ Ndere alya ajyé, gébéḡé ale kwókwólé ne Damaskós wye mbélépó geḡgbó gétané mfaánebuú, geshwané gegyá ji mme.

⁴ Geḡgbó eyimbó gékpéḡé ji ame, akwé mme ne awú nkane muú f́ akuú ji aké, “Sól, Sól, ndé okélege manchó me geḡwá?”

⁵ Sól agíí aké, “Wó waá Atá?” Meko yimbó aké, “Elé me Jisós ayi okélege manchó ji geḡwá.”

⁶ Yémbò kwili ka, kwóné né melò ewémbò, eféé ágárege nyé wò geno eyige òbò mampye.”

⁷ Bòò bi ábò ákéne ne Sòl áwúgè meko yimbò, ágé muú fò wó, matye mawá bwó meno.

⁸ Sòl akwilege tené, agéné sé mbaá. Agbaré ji ebwò áfé ne ji né Damaskòs.

⁹ Abelé ndò eléé né melò ewémbò, ye mbaá agéné, menyéé anyéé, manaá anyú.

¹⁰ Muú Jisós fò abó alú né Damaskòs yimbò ákuú ji Ananya. Ne bií fò agé Jisós né amé gejá, ne Jisós akuú ji aké, “Ananya” ne Ananya ashúú ji meko aké, “Atá gé me na.”

¹¹ Ne Jisós aké ne ji, “Kwile ka, òjyé né menò meti ayi ákuú nnó Cho. Òkwónégé né gepú Judas, gií mende fò ayi atané melò Tasòs, ákuú ji Sòl. Alu eféé anenemmye,

¹² ne abó agé amé gejá ndere mende yi ákuú ji Ananya achwò nere ji amu mmye nnó ama ló mangéné.”

¹³ Yémbò Ananya aké, “Atá, gejamégé bòò ágaré mé me nkane mende yina aklege manií mbwe bòò bye né Jerosale.

¹⁴ Ne anòò baá áchyé ji uto nnó áchwò pye bòò ako bi anénemmye ákuú mabò mye.”

¹⁵ Ne Atá Jisós aké ne ji, “Chó wye ewu néndé njya mende yimbò nkane muú utòò wa nnó agaré mekomejóò wa mbaá bòò abi álá pò bòò Jus ne afwa bwó ne bòò Isrelí ntó.

¹⁶ Me nlerage nye ji nkane ábòò mangé gejamégé efwyale getú ya.”

¹⁷ Ne Ananya ajye kpé mmu gepú eyigé Sòl alu wye, anéré ji amu mmye ne ajòò ne ji aké, “Menmé wa Sòl, ele Ata Jisós ayi òbò ògené né meti gébégé òchwò fa, ne atómé me nnó nchwò mpye wò òma ògéné ne nnó Mendoó Ukpea echwò kpe egbeé wò metòò.”

¹⁸ Wye tenétené yimbò, Sòl awuú unò fò eké ufá meshuú utané ji amé ne alo mangéné. Ne akwili ka, áwyá ji manaá Esòwò.

¹⁹ Ne ama ló menyéé manyéé, anyege abó eshye.

Sòl agaré mekomejóò Esòwò né Damaskòs

Sòl abelé mboó ndó né Damaskòs ne bòò Jisós,

²⁰ afé tenétené né macha mmyemenene bòò Jus, agarege bòò nnó Jisós alu Maá Esòwò.

²¹ Bòò áwúgè mbò, epwò ebwò uto ne ágigé ate aké, “Pó mende yi akéne, awáne bòò bi akwòlege Jisós né Jerosale na? Pó achwò fa manwé bòò ájye ne ebwò né Jerúsale?”

²² Yémbò Sòl ajye wye mbe, agarege mekomejóò Jisós ne eshye ne apye bòò ákaá né gejamégé mati nnó Jisós alu Muú yi Esòwò akweré ji elá gefwa. Ewémbò epye bòò Jus abi álu eféé né Damaskòs ápó sé ne meko manshuú ji.

²³ Ebélégé gejamégé ndò, bòò Jus áchomé ássó mala manwá Sòl.

²⁴ Yémbò Sòl áwuú geju nnó bòò Jus ájwólé né mano genkagé melò, ábáme nnó ágégé ji awá.

²⁵ Yémbò bòò bi akamé mekomejóò Sòl, áse ji utuú uma, afye né gésá, ápye ji achyá mfaá genka, áshulé ji mme nnó ábò ajye.

Sòl afé né Jerosale

²⁶ Sòl akérége né Jerosale, afé mancho ne bòò Jisós, ebwò ábò néndé ebwò ákamé fò nnó Sòl áfyéé metòò ne Jisós wó.

²⁷ Yémbò Banabas achwò se ji, afé mbaá anḡbá Jisós. Ne agaré ebwò nkane Sòl agéné Atá Jisós né meti Damaskòs, ne nkane Atá Jisós ajòò mejòò ne ji. Ama garé nkane Sòl abó agaré depò etire Jisós gbògòné né melò ewémbò.

²⁸ Eféé alo mankené ne bòò Jisós ako né Jerosale, agarege depòré Jisós ayi álá pò ne efò.

²⁹ Gébé eyi gefò, Sòl agarege bòò Jus abi ajòge Grek ne anye mbeé ne ebwò né depòré Jisós. Ne ebwò ákélege meti manwá ji.

³⁰ Bòò Jisós áwúgè geju eyigembò, áse ji áshulé áfé né melò Kaisaria ne até ji nnó ajye meló Tasòs.

³¹ Né gébé eyigembò machomele bòò Jisós ayi álu né gebagé mewaá Judiya, né Galilíí ne Samariya ápó sé ne efò metòò. Ebwò ánóge Esòwò ne áwuú le mekomejóò wú. Mendoó Ukpea efyéé bwó eshye ne machomele bwó áwene ájye mbe.

Pita afé né melò Lyda ne melò Jopa

³² Pita abò akene malòmalò agene bòò Esòwò. Ne bií uma afé né melò Lyda mangé bòò Jisós abi alu ewu.

³³ Εφέε αγέ mende fɔ ayi ameeé uchanchi, ákuú ji Enias. Nemeé eni néba ji mme né anḡmé aneeé.

³⁴ Ne Pita ajóó ne ji aké, “Enias, Jisós Kras alɔ mampye wɔ nnó otóó, kwili ka, pwi gébɔ jyε.” Tenétené yimbɔ Enias akwili ka.

³⁵ Ne bóó ako abi alú né Lyda ágegé nnó mende yimbɔ atoó, ebwó áfyé matóó ne Jisós wyembɔ ntó ne bóó bi álú né gebage mewaá Sharɔn áwuúge mbɔ áfyε ntó matóó ne Jisós.

³⁶ Mendée fɔ abɔ alu né melɔ Jopa, ákuú ji Tabita, alu maá utóó Jisós. (Ne ákuú ji né meko Grek nnó Dokas, ula utené nnó mekwɔbu.) Abó apye galógáló yendegébé, apoóge ubyá bóó.

³⁷ Né gébé eyigémbɔ, akwé nemée, ala mbɔ agbó. Ne áshwɔné genkwɔ ji ábelé mmu maá gepú né mfaá eyɔɔ.

³⁸ Jopa yina alu kwókwólé ne Lyda. Bóó Jisós áwuúge nnó Pita alu né Lyda átó ande apea ewu, ájyεgé áké ne ji, “Nte esé, chwó wáwá.”

³⁹ Ne Pita akpomé mmyε, akwili, afé ne ebwó. Akwónégé áse ji akwó mfaá eyɔɔ. Ne akwi andée ako abi alu εφέε, áchomé áno ji mme, álili álerege Pita ufóó mandeé ayi Dokas ájomé ebwó gébége ji alu mebe.

⁴⁰ Pita abú ebwó ako atané dafye, ató manó mme anenemyε mbaá Esɔwɔ. Eké ewyage ape genkwógé mendée yimbɔ ama ákuú ji ake, “Tabita, kwili ka”. Tabita anene ame, agégé Pita, akwili, ajwólé ka.

⁴¹ Pita agbaré ji ebwɔ, apoó ji akwili téné. Ákuú bóó Jisós ne akwi andé bimbɔ, áchwógé achye ji eta bwó

⁴² Bóó ako né gebagé Jopa áwu abya yina ne gejámé áfyéé matóó ne Ata.

⁴³ Ne Pita abelé gejamégé ndɔ né Jopa né gepúgé Simun, mende yi apame mekómenya.

10

Ekiénné Esɔwɔ egaré Kɔneliyos nnó álɔ Pita achwó

¹ Mende fɔ abɔ alu né melɔ Kaisaria. Ákuú ji Kɔneliyos. Abó alu muú kpáá bóó bee né melɔ Rom. Ji ne anyáne uchome bóó bee ebi ákuú nnó abi átané Itali.

² Ji ne bóó dachi wú ako, ánoḡe Esɔwɔ. Anenemmyε yendégébé ne apye galógáló dɔó mampóó bóó Jus abi álú mbya.

³ Bii fɔ genógé kálánká eléé ne nwɔmésé, agé ame gejya nkane ekiénné Esɔwɔ echwɔ kuú ji nnó, “Kɔneliyos.”

⁴ Efo ekwó ji metóó ne ató ewu ame mmyε agii aké, “Atá ndé”?

Ekiénné Esɔwɔ eshuu ji meko eké, “Esɔwɔ awú mmyemenené jyε ne agé ntó utóó ulúulú ebi ɔpyε ne atée wɔ.

⁵ Nána tó bóó ájyε né meló Jopa, ákuú mende fɔ ayi akamege Simun Pita.

⁶ Ji ajwɔlege ne Simun, mende yi apame mekómenya. Gepú jii gelú né mbalé ebeé mega.”

⁷ Ekiénné Esɔwɔ ejógé mbɔ ekwili εfé, ne Kɔneliyos ákuú bóó utóó bii abifɔ apeá ne ákuú ntó muú bee ama né geluage abi ábamé ji ayi anoge ntó Esɔwɔ.

⁸ Ebwó achwógé agaré ebwó yendé genó eyi gebó gepyé ji ne átó ebwó né Jopa.

⁹ Bii ujjágé, bóó bimbɔ átané áfé, ne kálánká εfyanepea eké ekwɔnege, ebwó ale kwókwólé ne Jopa. Gébé eyigémbɔ ntó Pita abɔ akwó mfaá eyɔɔ manemmyε.

¹⁰ Ne mesa alɔ mamye ji, akelege menyεé manyεé, yémbɔ menyεé alú gambé. Gébé eyigémbɔ ne abɔ agené ame gejyá.

¹¹ Agé nkane menombi mfaánebuú enené, geno gefɔ eké gekpekepege gebagé ndé getané mfaá, geshúlege eké ágbaré geji né mankú ani.

¹² Né gebagé ndé yimbɔ ufóó menya ufóó ufóó, mmyɔ ne denywɔné delú wyε.

¹³ Ne áwuú meko muú fɔ aké, “Pita, kwilé ka, wá nyéé.”

¹⁴ Pita ake, “Nḡba Atá, te ntané aló nlú ganye genó eyigé ebeé esé éshyaá.”

¹⁵ Meko yimbɔ ama jóó ne ji aké, “Pita, ɔshyagé fɔ geno eyige Esɔwɔ ake gelɔme nnó gelómé fɔ.”

¹⁶ Meko yimbɔ ajóó ne ji né manáne aleé, ne geno yimbɔ gekwó gekéré mfaánebuú.

¹⁷ Ndere Pita alu férege ula ame géjya ayi ji agené, bóó bi Kɔneliyos ábɔ átmé, ákage gepúgé Simun, áchwó téné né menó gébámé.

¹⁸ Ebwó ágiú aké, “Menké fɔ alú fa ayi ákuú ji Sinun Pita”?

¹⁹ Ndere Pita alu férege ula ame gejya ayi ji agené, Mendoó Ukpea eké ne ji, “Ge, ande fɔ aleé alu dafye, ápéle wɔ.

²⁰ Kpóme mmye, òshúlé òjye ne ebwó, òchòge gébé nénde me ne ntómé ebwó eta wyé.”

²¹ Ne Pita ashúlé, àjye báne ande bimbo aké, “Me ne nlú muú ayi enyú dekelege. Nde mecho enyu dechwó?”

²² Ebwó áshuú ji meko aké, “Elé Kònyos, muú kpaá bós bee ne atomé esé nnó dechwó kuú wó. Ji alu muú metós melóméló ne anóge Esòwó ne bós Jus ako aféége ji. Èkiénné ukpea echwó gare ji nnó akuú wó òchwó né gepú ji nnó ji awuú mekomejós wyé.”

²³ Ne Pita ase ebwó, àjye béle ne ji.

Pita gare mekomejós Esòwó né gepúge Kònyos

Ujyágé, Pita ne ande bimbo álo manjye ne bós bifó bi ákamé ne Jisós abi álú meló Jopa áfé ntó ne ebwó.

²⁴ Akéne wye àjye, ujyágé áke ákwóné meló Kaisaria. Ne Kònyos abo akuú bós ula gepú bii ne ajeé bií ne ebwó ako ábó ájwólé ágili Pita.

²⁵ Ndere Pita achwó kpé mmú, Kònyos ajye bane ji, ató manó mbe ushu wuú, alo manogé ji.

²⁶ Yémbó Pita agaré ji aké, “Kwilé téné, me nlu wye mekwaá nkane wó.”

²⁷ Kònyos akwili ka, Pita alo manjós ne ji ajye mmu. Ndere akpené mmu, Pita agé gejamégé bós áchomé.

²⁸ Ne ajós ne ebwó aké, “Enyú dekaá chánéné ebé esé bós Jus eké muú Jus achónégé fò menyammye wuú ne muú ayi álá pó muú Jus ye manjye né gepú jí. Yémbó Esòwó aléré me nnó mbyágé fò muú ye manshye ji nnó alóme.

²⁹ Ne nchwó nkane òkuú me ye gébé nchó wó. Nnó òkage garé me ula bi òkuú me?”

³⁰ Ne Kònyos ashuú ji meko aké, “Ndo ele ení né gefó gébé yina kálánká eleé ne nwómésé, mbo nlú mmu nnenemmye. Eké ewyage ngé mende fò ayi afye mandeé yi áshwánege, achwó tene me mbe ushu.

³¹ Akuú me aké, ‘Kònyos, Esòwó awuú mmyemenene jyé ne atée nkane òpóoge ubyá bós yendégébé.

³² Tó muú fò né meló Jopa ajye kú mende fò ayi akamege Simun ákuú ji ntó Pita. Alu

né gepúgé Simun ayi apame mekómenya, gepú jí gelu né mbale ebéé mega’.

³³ Ne nwuúgé mbo ntó bós téneténe nnó áchwó ákuú wó, éló ndere òchwó. Nana gé, ese delu né mbe ushu Esòwó degili nnó dewuú unó uko ebi Atá agaré wó nnó ògaré esé.”

³⁴ Ne Pita ajós aké, “Nána nkaá wáwálé nnó Esòwó apó fó ne angyá ne bós bifó.

³⁵ Mbógé muú anóge Esòwó ne ake apye unó bi úlú cho ye atané le ndé geba, Esòwó asele ji nnó alu muú wuú.

³⁶ Enyú debó dewuú ntó mekomejós ayi Esòwó atómé mbaá bós Isrelí nnó Jisós Kras ne alu muú yi abo achwó pye bós ábé neso ne Esòwó. Kras yina ne alu Atá yi abós bós ako.

³⁷ Mekomejós ayi abó akwólé ayi Jón abo agaré ne awyaáge bós manaá Esòwó. Mekomejós yina álo né Galilíí ake akwóné maló bós Jus ako.

³⁸ Enyú dekaá nkane Esòwó abó ajyá Jisós ayi Nasaret, apye Mendoó Ukpea echwó ji mmye ne ama chye ji uto. Ake mbaá meko apye galógáló, aféré bós bi alu né amu danchómeló apye ebwó atóo. Ne Esòwó abo alu ne ji.

³⁹ Esé delú bós bi dekpané ame degené unó uko ebi ji apye né Jerosale ne maló bós Jus ako. Ne bós Jus áwó ji mfaá gekwa, ne áwá ji.

⁴⁰ Yémbó ndo eleé ekwónégé, Esòwó apye ji akwile né negbo ne apye Jisós aléré mmye mbaá bós.

⁴¹ Ne bós ako fò ágené ji wó, élé esé bi Esòwó abó ajyá nnó meso gébé degarége mekomejós wuú ne degené ji. Esé debó denyé ne denyú ne ji gébége Esòwó apye ji akwile né negbo.

⁴² Agaré esé nnó degarege mekomejós mbaá bós, nnó Esòwó ajya ji nkane muú yi apane nyé mpa ayi bós bi alu abe ne abi agbó.

⁴³ Wye Jisós yina ne bós ekpávé Esòwó ako abo agaré nkane ji alu, nnó muú afyegé metós ne ji, Esòwó ajige nyé nte gabo yi muú yimbó apye getúgé Jisós.”

Mendoó Ukpea echwó mbaá bós bi álá pò bós Jus

44 Ndere Pita alu ájoge ne bós ako bi alu eféé áwuú, Mendoó Ukpea ekpe ebwó mmye.

45-46 Bós bi ákamé ne Jisós abi ábó áchwó ne Pita, álu bós Jus. Áwuúgé nkane bós bimbo ájoge ufós mejós, áféege Esówa nnó aḡeá dós. Ala mano mekpo fuú nnó Esówa achyé echye wuú ewé Mendoó Ukpea mbaá bós abi álá pó bós Jus. Ne Pita ajós aké,

47 “Té ndere Mendoó Ukpea echwó bós bina mmye wye nkane ebó echwó eta esé, nnó muú fó akage gbé nnó áwyáge ebwó manaá Esówa?”

48 Ne Pita ake ájye áwyaá ebwó manaá Esówa né mabó Jisós Kras. Ewyagé bós bina ákwó Pita mata nnó abelé ne ebwó né mboó ndó.

11

Pita Agare geno eyi gepyé né gepúge Kónelyos

1 Ebélegé anḡbá Jisós ne bós Jisós ako, abi álú né gebagé mewaá Judiya áwuú nnó bós abi álá pó bós Jus ákamé ntó mekomejós Esówa.

2 Ne gepóge bós Jus gelu nnó ábó mansó muú nsó ne ákwáné mambé muú Esówa. Ebélegé Pita akérége né Jerosale, bós Jisós abi ágbaré gepó eyigémbó áló manwamé ne ji,

3 aké, “Ulannó ojye mbaá bós bi álá só ebwó nsó wó te onyé menyéé ne ebwó?”

4 Ne Pita áló mangaré ebwó unó uko bi ubó upyé, gema, gema aké,

5 “Ndere mbó nlu né meló Jopa, nnénemmye, eké ewyage ngé amé gejya nkane genó fó getané mfaánebuú geshulege mme. Gelu eké gekpékpége gebagé ndé eyi ágbaré manóo ani, gechwó téne kwókwólé ne me.

6 Né gebagé ndé yimbó, ngé ufós menya ufós ufós, ebi bós asée, eyi mewaá, eyi meló, ne eyi nnyi ne denywóné.

7 Ne nwuú meko muú fó akuú me aké: ‘Pita, kwile ka, wá nyé.’

8 Nké, ‘Nḡba Atá, te ntané aló nlu danye genó eyigé ebé esé eshyá’.

9 Ne meko yimbó ama jós ne me aké, ‘Pita oshyagé fó geno eyige Esówa ake gelóme nnó gelómé fó’.

10 Meko yimbó ajós né manáne aléé ne geno eyigémbó gekwó gekéré mfaánebuú.

11 “Wye né gébé eyigémbó, ande fó áléé áchwó ne gepú eyigé mbó njwólege. Muú fó né Kaisaria ne abó atómé ebwó nnó áchwó ákuú me.

12 Ne Mendoó Ukpea eké njye ne ebwó, mbege fó né anḡyá. Ne áḡmé bina akéné abi átané meló Jopa, akwóle me defé né gepúge Kónelyos.

13 Ne dékpége mmu, Kónelyos áló mangaré esé nkane ji abó aḡené ekiénné Esówa né gepú jíí. Egaré ji nnó ató muú fó ajye né Jopa, ákuú mende fó yi mabó mií amibo makamege Simun,

14 ne achwóge, agarege nyé ji ne ekwó wuú mekomejós ayi aférege nyé ebwó né efwyale gabo.

15 Ne nló mangaré mekomejós Esówa, ndere njoge, Mendoó Ukpea echwó ebwó mmye wye nkane ebó nya mbe echwó eta esé.

16 Ngége mbó, ntée genó eyi Atá Jisós abó ajós ne esé nnó, ‘Jón abó fyé bós né nnyi yémbó Esówa afyéé nyé enyú né amu Mendoó Ukpea.’

17 Ne mbóge Esówa achyé bós bimbo gefoge echye ewé ji abó achyé esé gébége défyéé matós ne Ata Jisós Kras, me nlu waá mangbé ji nnó apyége geno yi gejeé ji metós.”

18 Bós bina áwúge mechó ewé, matós akwené bwó ne áló mamféé Esówa áke, “Mbó ewé etene nno Esówa achyé bós abi álá pó bós Jus gébé nnó ákwóré matós ne ábó geḡwá.”

Mekomejós Jisós ake akwóné né Antiak

19 Ndere ábó achyége bós abi ákamé ne Jisós efwyale gébége áwáné Stefan, epye ebwó átyaá malómaló. Abifó áfé meló Fonisiya, abifó áfé meló Syaprós ne abifó áfé Antiak. Ajyagé mbó, ágarege abya Jisós wye mbaa bós Jus.

20 Bós Jisós bifó átané né meló Syaprós ne Sereḡ, áfé ntó né Antiak. Akwónége ewu, ágaré abya Jisós mbaá bós Grek.

21 Esówa apóó bwó dós ne apye gejamége bós áfyéé matós ne Jisós.

22 Ne echomele bós Jisós abi alu né Jerosale, áwuúge abya yina, átó Banabas né meló Antiak.

23 Banabas ajyegé ewu, agé nnó Esowó aléré ebwó uló melu dós, metós ego ji, afyé bwó ako eshye nnó, “Agbarégé deporé Jisós metós ema.

24 Banabas yina alu muú yi awya gepo gelógeló, uto Mendoó Ukpea ujá ji mmye ne áfyéé metós ne Esowó.” Gejamégé bós áma ákamé abya Jisós né melo Antiok ne echomele bwó ewéne ejye mbe.

25 Ebélegé Banabas ajye kéle Sol né melo Tasós.

26 Agégé Sol, ase ji, ebwó áfé né Antiok. Abelé eféé nme kpogele ne echomele bós Kras, álerege gejamégé bós deporé Esowó. Élé né Antiok ne álo mankuú bós bi ákamé ne Jisós nnó *ákwólé Kras.

27 Né gébé eyigembó bós ekpávé Esowó fo átané Jerosale áshulé áfé né Antiok.

28 Ne Mendoó Ukpea epye muú bwó ama ayi akamege Agabos akwile ka, agaré nkane mesa akwéne nye mme meko. Ne ebélegé mesa yimbó akwé gébége Klodyos alu mfwa né Rom.

29 Ndere bós Jisós abi álú né Antiok ábó áwuú mekomejó yina, áke, “Yéndemuú áchwó nká nkane ji awya, ebwó apoo anmé bi alu né mme Judiya.”

30 Ebwó ánywérégé nka yimbó, átó Banabas ne Sol nnó ájyé áchyé ákpákpá echomele bós Jisós né Jerosale.

12

Mfwa Herod apye bós Jisós ágé fwyalé dós

1 Né gébé eyigembó, mfwa Herod alo mankelé mati manchó genwágé bós bifó abi álú né echomele bós Jisós.

2 Agaré nnó áwá Jemsi menímé Jon ne aparaja.

3 Mfwa Herod, agégé nnó ego bós Jus matós, agaré ntó nnó ápye Pita. Ne ápye ji né bii bi ánye epaá bred ayi álá mualé.

4 Apyege Pita, áfyé denó, ne ábélé bós bee matoó aneé nnó ábámé ji, yendé ntoó neluú bós ani. Herod abó ashu abelé nnó epaá kwyakwya defwe ekogé, asele Pita afé mbe ushu bós nnó ápa mechó wuú.

5 Ndere Pita alu né denó, echomele bós Jisós ánenemmye dós mbaá Esowó ne eshye yendégébé né getú ji.

Ekiénné Esowó eféré Pita né deno

6 Né utuú bi Herod abó ashuú nnó uyyage aférége Pita né denó, ápa mpa wuú, Pita abó abelege metós metós bós bee apea. Ebwó ábó awé ji amu ne bó mkpókóné apea. Bós bee bifó álú dafye ábáme gepúgé denó.

7 Wye né utuú bimbo ekiénné Esowó ekwó mmu gepúgé denó mbélépó, ne mbaá meko agené. Enyigé Pita né nenkós, Pita apée gejyá, eké ne ji, “kwile ka wáwá”. Ténéténé yimbó bó mkpókóné átané Pita amu ákwé mme.

8 Ema jóó ne ji eké: “Fye mandeé jye ne unó uká bye, owé ekanda ákwólé me.”

9 Pita akwólé ji ne ndere ebwó átanegé dafye, ji akaá fo nnó geno eyige ekiénné Esowó epye eta wú gelú wáwálé wó, aferé nnó agéné mbó le gejya.

10 Pita ne ekiénné ewémbó ákoó ntoné bós bee eniné mbe, ama koó eniné nekwolege, ne áchwó kwone nana né menombi genká ewé elu gesegese, onenégé ewu ne ofé mbe meló. Menombi ewémbó enené ewu ambós, ne ebwó átané dafye. Akégé gachye, ekiénné ewémbó elyaá Pita éfé.

11 Ne Pita akérégé né defós ti aké: “Nkaá wáwálé nnó Ata Esowó átó ekiénné wuú nnó echwó fére me né amu Herod ne uno bi bós Jus abó ashuú mampye me.”

12 Ndere Pita akaá geno eyi gebó gepyé ji, afé né gepúgé Meri ayi alu mma Jon Makos ne gejamégé bós ábó áchomé eféé ánenemmye mbaá Esowó.

13 Adogé menombi, genka, mesó mendée yi apye utós né gepú yimbó achwó gii ne ákamege Ruda.

14 Akaágé nnó gé meko Pita mbó, metós ego ji dós te ajinte manene menombi, abó ajye garé bós bimbo nnó Pita alu mbó dafye.

15 Ebwó aké ne ji, “Omée gebwó.” Yémbó atome wye eshye ajoge nnó élé Pita. Ne ebwó ake: “Ndofó elé mekpéé wuú.” *

16 Ne Pita alu dó wye doó, ánené menombi ágégé nnó élé Pita wáwálé mátye mawa ebwó meno.

17 Pita akpégé mmu, afu ebwó ebwó nnó akwéné mejóó. Ne alo mangaré ebwó nkane Esowó aféré ji né denó. Anérégé ake: “Agaré Jemsi ne bós Jisós bifó ntó.” Ne atané afé geba eyigé chá.

* 12:15 Elú wáwálé nnó: Ekiénné Esowó Pita.

18 Bii uɣyagé b̄ó bee ál̄o maḡkalé Pita ne ágé ji w̄ó, mat̄ó atyá bw̄ó mmu ál̄a yayaya ne ágige gem̄e gebw̄ó aké: “Nde gepye ne Pita?”

19 Mfwa Her̄od awúgέ mb̄o, ató b̄ó nnó akéle ji ne ágé w̄ó. Akuú b̄ó bee bimb̄o, agii bw̄ó b̄o ḡkw̄e. Anérégé ake ajye wá ebw̄ó. Epyégé mb̄o Her̄od alyá gebagé Judiya afé kpé né melo Kaisaria.

Negboné Mfwa Her̄od

20 Né gébé eyigémb̄o, mfwa Her̄od abo awamege ne b̄ó Tiya ne Sid̄on. B̄o bimb̄o ácho, áchw̄ó mangé ji. Achw̄ógé áb̄o mbe ágbaré Blastus dejeé. Blastus alu muú yi ágbárege dachi mfwa. Ne ebw̄ó aké ji ane mfwa mmye, nnó ebw̄ó abe né nes̄o, nendé menyéé atanege le né melo mfwa.

21 Bii ebi Mfwa Her̄od abo akwye ukw̄onege, afye mandeé gefwa jii, ajw̄olé né gelūo, agare b̄ó bimb̄o mekomej̄ó.

22 Ne ebw̄ó ál̄o maḡkalé aké: “Elé Es̄ow̄o ne ajoge ep̄ó f̄s̄ mekwaá.”

23 Tenétené yimb̄o ekiénné Es̄ow̄o echw̄o ḡmé mfwa Her̄od nemée mmye gétúgέ ál̄a shuú enogé ewémb̄o mbaá Es̄ow̄o w̄ó. B̄o dámmw̄ólé ánye ji mbwi un̄e, agb̄o.

24 Ye nkane dep̄o tire na depye, mekomej̄ó Es̄ow̄o awene ajye mbembe, ne gejamégé b̄ó áfyéé mat̄ó ne Jis̄s.

25 Ndere áb̄o átómé S̄ol ne Banabas né Jerosale, ebw̄ó anéré ut̄ó bw̄ó gébégé akerege né Antiak, áse J̄on Mak̄os áfé ne ji.

13

Ató Banabas ne S̄ol

1 B̄ó f̄s̄ áb̄o álú né echomele b̄ó Jis̄s né Antiak, abi f̄s̄ álú b̄ó ekpavé Es̄ow̄o ne abi f̄s̄ álú anleré ebw̄ó álú: Banabas, Simȳon ayi ákuú ji Niger ne Lukias ayi atané melo S̄eren ne Man̄en ayi ebw̄ó ne mfwa Her̄od áwéné mbaa ama ne S̄ol.

2 Né gébé gef̄o b̄ó Jis̄s bimb̄o ako álya menyéé kpékpé, áfége Es̄ow̄o. Ewyágé Mendodó Ukpea eké ne ebw̄ó: “Férege S̄ol ne Banabas né geluage nyú ájyé pye ut̄ó bi njyá ebw̄ó nnó ápyé.”

3 Ne áwuúge mb̄o, áma lyaá menyéé kpékpé, áne mmye mbaá Es̄ow̄o. Anérégé, áneré ebw̄ó amu mmye ne átó ebw̄ó nnó ájyé.

Banabas ne S̄ol áfé melo Syapr̄os

4 Ndere Mendodó Ukpea eb̄o etómé ebw̄ó, atané áfé né melo Selusha. Akw̄ónégé, ákpe ékpe, áchyá áfé melo Syapr̄os.

5 Ebw̄ó ákw̄ónégé melo Salamis, ályá ékpe bw̄ó eféé, ákéne agarege mekomej̄ó Es̄ow̄o né macha mmyemenene b̄ó Jus. J̄on Mak̄ akene ne ebw̄ó, apoge né ut̄ó.

6 Ake kpaá áchyá ákw̄óné melo Paf̄os. Eféé ábané muú megya f̄o ayi ákuú ji Ba-Jis̄s. Alu muú Jus ne akene abyoge gebȳo nnó ji alu muú ekpavé Es̄ow̄o.

7 Ne Ba-Jis̄s yina alu mejeé S̄eḡos P̄olos ayi alu ḡomena né gebagé mewaá eyimb̄o. Ḡomena yina ab̄o alu muú yi awya def̄ó ne akuú Banabas ne S̄ol getúgέ akélege manw̄ú mekomej̄ó Es̄ow̄o.

8 Yémb̄o ebw̄ó áchw̄ógé muú megya yimb̄o, ayi ákuú ji Elimas né meko Grek, al̄o manye mbeé né mekomej̄ó bw̄ó ne amyé mangbé nnó ḡomena yimb̄o afyégé f̄s̄ met̄ó né dep̄aré Jis̄s etiré ebw̄ó ágárege ji.

9 Ne Mendodó Ukpea egbeé S̄ol met̄ó, ákuú ji ntó P̄ol, ape mende yimb̄o lu lu lu,

10 ne aké: “W̄o maá danch̄omelo. Okii f̄s̄ genó gelógeló ne defya degbeé w̄o un̄e. Yendégébé omuame mambw̄olé dep̄aré Es̄ow̄o eti delu cho nnó délá gebȳo.

11 Ḡo ngaré w̄o nnó mfaánebuú akwene nye w̄o mmye. Nana ab̄e nye ame nónómé ne ogéné nye se mbaá né mboó nd̄o.”

Ténétené yimb̄o, gemua gekwé Elymas ame. Akene agyage, akélege muú yi ágbárege ji ebw̄o.

12 Ḡomena yimb̄o agégé mechó ewé epye, áfyéé met̄ó ne Jis̄s, ne ekw̄óné ji met̄ó nkane agéné uto bi ulú né mekomej̄ó Jis̄s.

P̄ol ne Banabas áfé né Antiak ayi alu kw̄ókw̄ólé ne gebagé mewaá Pisidiya

13 P̄ol ne b̄ó bii ákpe ékpe né melo Paf̄os áfé né melo P̄ega ewé elu né gebagé mewaá Pamfilya. Eféé ne J̄on Mak̄ álya ebw̄ó, akéré né Jerosale.

14 Atánégé melo P̄ega, áke ákw̄one melo Antiak ewé elú kw̄ókw̄ólé ne gebagé mewaá Pisidiya. Bii uwyaá b̄ó Jus ukw̄ónégé, ájye kpe mmu echa mmyemenene b̄ó Jus ajw̄ólé.

15 Muú f̄o akuúgέ mal̄o ḡwe né ḡwe mabé Mosis ne abi b̄ó ekpavé Es̄ow̄o ásamé,

ákpakpa abi echa mmyemenene átó muú nnó ájyé jòó ne ebwó nnó, “Anmé, mbàge enyu dewya majye manchyé esé chyége.”

16 Ne Pól akwile téné, afu ebwó nnó ákwéné mejóó, ne aló manjòó aké: “Bóó Isrèli ne abi alá pò bóó Isrèli abi ánoge ntó Èsòwò; nenege matu dewu.

17 Èsòwò yi bóó Isrèli abó ajya ukwene ante esé ne apye ebwó aḡeá gébégé abó alu aḡkéé né melò Ijip. Ne aféré ebwó né melò ewémbò ne gekpékpé gé eshye wuú,

18 ne abó achó wye metóó ne gepàge bwó né usaá aḡme upéá gébégé ebwó álú né mashwòne.

19 Ebwó abó ákwónégé nyá né mme ayi akuú Kanaan, apye áwá bóó bi álú né malo ákéné ama né mme yimbò. Ne achyé mme yimbò mbaá bóó Isrèli.

20 Èlu nana (450) usaá aḡme esaá meso usaá upea meso efya ayi Èsòwò ajyá ebwó. Afye bóó kpakpa gébé ne gébé nnó ápélé melò. Ape melò kpaá ekwòne gébé eyigé Samuele, muú ekpávè Èsòwò aló ntó mampèle melò.

21 Né gébé géfó, ágii nnó áchyé ebwó mfwa. Ne Èsòwò ajya Sól, maá Kish nnó abe mfwa bwó. Atané ntoné Benjamèn ne agbaré melò né usaá aḡme upea.

22 Ne Èsòwò aféré géé ji né gefwa, áfyé Devid nnó ábé mfwa bwó. Gé genó eyigé Èsòwò abó ajóó getúgé Devid na, ake:

Nge Devid maá Jesse, alu me metóó chi chi chi. Apye nye unó uko ebi ngarege ji.

23 Ne nana Èsòwò achyé esé bóó Isrèli Mpyáné mfwa Devid nnó ábéé Menchyé geḡwá ndere ji abó anyémeno. Ne muú yina élé Jisós.

24 Gemégé nnó Jisós eyina aló utóó bii, Jòn abó agarege mé mekomejóó Èsòwò mbaá gejamégé bóó Isrèli nnó ákwàré matóó bwó ne ji awyaá ebwó manaá Èsòwò.

25 Ne ndere Jòn áchwò néré utóó bii, agií ebwó ake, Enyú deféré nnó me nlu waá? Mpófó muú yi enyú degili nnó achwó. Yémbò kaáge nnó muú yi achwó nye me meso, nkwané fó muú yi nkaáge manyi unó uká bii wó.”

26 Pól ama kuú ebwó ake: “Anmé ba, enyú bi delú upyáne Abraham ne enyú ako abi dénoḡe ntó Èsòwò, Èsòwò abó átó élé

esé mekomejóó yina ayi akage fére esé né efwyale gabo.

27 Bóó Jerosale ne ákpakpa bwó abó ákaá fó nnó Jisós alu menchyé geḡwá wó. Ye unó bóó ekpávè Èsòwò ebi ebwó ákuú yendé bii né uwyaá bwó, ákage ula. Ebwó ápyege mbò, ásó mpa Jisós nno áwá ji ne ápye uno bi bóó ekpávè Èsòwò ásámé nnó ubé wáwálé.

28 Ye le ebwó abó alá gé mechò ewé ji apye ewé abó mangbó wó ákwò Palet mata nnó awá ji.

29 Ebwó anéré géé unó uko bi ḡwe Èsòwò bó ajóó getúgé Jisós, aféré ji né gekwa, ájye bele ji né menome ewé áchomé né etaravé.

30 Yémbò Èsòwò apyéé ji akwilé né negbo.

31 Né gejamégé ndò, aléré mmye jií mbaá bóó bi abó átané ne ji né Galilií, ájyé né Jerosale. Ebwó ne nana ágarege mekomejóó wuú mbaá bóó Isrèli.

32 Ne esé dechwó nana mangaré enyu ntó abya melóméló yina. Abya yina élé unó bi Èsòwò abó anyémeno nnó apye mbaá ukwene ante sé.

33 Unó bina upye wáwálé né gébé eyigé esé bi delú upyáne bwó, nkane ji apyéé Jisós akwilé né negbo. Abó ásá ntó unó bi né ḡwe makwa uba ḡwe upéá nnó Èsòwò aké:

‘Wò òlu maá wa, ne fina nla nte wye.’

34 Ndere Èsòwò apyéé Jisós akwilé né negbo nnó amágé gbó se, Èsòwò jimboó aké: ‘Mpye nye enyú degé galógáló wye ndere mbó nyeémeno ne Devid.’

35 Abó ásá ntó né melu ḡwe makwa ayi fò nnó:

‘Ólyagé nye fó Maá utóó wye yi apyéé utóó cháḡéné apwané mmu menome.’

36 Né egbe ewé mfwa Devid, abó apye utóó ebi Èsòwò achyé ji né gébé jií, agbó, ne anii ji kwákwálé ne menóme ukwéne ante bii, ala eféé apwane.

37 Yémbò muú yi Èsòwò apyéé ji akwilé né negbo, apwané fó né menome wó.

38 Ne aḡmé ba, debó mankaá wáwálé nnó abya ayi enyú dewuú nnó Èsòwò ajigente gabo bóó, élé getúgé Jisós yina.

39 Ne muú yi afyégé metóó ne Jisós apome nye né gabo wuú ayi mabé Mosis alá kage pye ji apó.

40 Ne sége gébé nnó unó bi ásamé mmu bə ηwe bəó ekpávέ Εσωωó ékágé upyé eta nyú. *Ασά εφέε nno:*

41 Enyú bi déjwáge Εσωωó, ‘Wuge. Dela nye ame mekpo fuú, degbó. Mpye nye geno fə né gébé nyú, enyú dewuúgé geji, dékámégé fś.’”

42 Ndere Pəl ne Banabas áchwó táne né εcha mmyemenene, bəó bimbə ákwə bwó mata nnó ama chwó ágaré εbwó uno bifó né bii uwyaá bəó Jus ebicha.

43 Ndere bəó átyage né εcha mmyemenene, gejamégé bəó Jus ne abifə bi aselé gepəgé bəó Jus ákwəlege Pəl ne Banabas. Ne Pəl ne Banabas áfyε εbwó metəó nnó ágbaré wye mekomejəó Εσωωó ndere Εσωωó ápoógé εbwó.

Pəl ne Banabas ágaré mekomejəó Εσωωó mbaá bəó bi alá pə bəó Jus

44 Bií uwyaá bəó Jus εbifó ukwónégé, melə meko ejyε chóme manwú mekomejəó Εσωωó.

45 Ne bəó Jus abifə ágégé nkane gejamégé bəó áchomé, matəó ásó bwó, álə manjəó nnó mekomejəó Pəl alu gebyó ne áshyε ji.

46 Yémbə bəó Pəl ne Banabas ágaré εbwó gbəηéné áké: “Ese debó débó mbe degaré enyú bəó Jus mekomejəó Εσωωó. Ne te enyú délá fyé makpo wó, dese geme nyú nnó dekwané fś manyε geηwá eyi gélagé byéé, ne elu galógáló nnó esé debwólé ushu degare mekomejəó yina mbaá bəó abi alá pə bəó Jus.

47 Gé genó eyigé Atá Εσωωó abó ajəó ne esé getúgé Jisós ake:

‘Mpye wə óbέ geηgbó mbaá bəó abi alá pə bəó Jus nnó əpye bəó mme ako átane né εfwyale gabo.’”

48 Bəó abi alá pə bəó Jus áwúge mbə, matəó ágə εbwó ne aféé Εσωωó né mekomejəó wuú. Ne bəó bi Εσωωó abó ájya nnó ánye geηwá eyi gélagé byé, ele abi ákamé ne Jisós.

49 Ne mekomejəó Ata akε agyaá gebagé mewaá eyimbə geko.

50 Yémbə bəó Jus ájyε fyé ákpakpa melə ne afwa andée abi ánoḡe Εσωωó mewe ula, εbwó ápye bəó álə mankεle mati mancho geηwagé Pəl ne Banabas átané né gebagé mewaá bwó.

51 Ndere εbwó áchwó ájyé, ákwe uká nnó mpúpú eyi ebalé wye etané mambé nkane

gepə eyi gelerege gabo ayi bəó bimbə ápyeé. Ne áfé né melə Ikənyəm.

52 Ne bəó Jisós bimbə álagé meso, Mendoó Ukpea εgbeé εbwó matəó ne álú ne nechóchó.

14

Pəl ne Banabas áfε melə Ikənyəm

1 Ndere Pəl ne Banabas ájyé né melə Ikənyəm, ápye wye nkane ábó ápyé né Antiók. Εbwə ájyé kpe mmu εcha mmyemenene bəó Jus, álə mangaré depərə Jisós né gefó eyi gepyé gejamégé bəó Jus ne abi alá pə bəó Jus ákamé ne Jisós.

2 Yémbə bəó Jus abi áshyá mekomejəó yimbə, áfyε abifə abi alá pə bəó Jus mewe ula nnó ásógé matəó né bəó bi ákamé ne Jisós.

3 Pəl ne Banabas ábelé gejamégé ndə éféé, ágarege depərə Jisós gbəηéné nkane ji áléregé galógáló mbaá bəó. Jisós ne achyε bwó uto ne, ápyé ufélekpa εbi uléré nnó depə eti εbwó agarege delu wáwálé.

4 Ndere εbwó ágarege mbə, bəó melə ewémbə ákaré malu apea. Abifə álú ne áḡbá Jisós, abifə álú ne bəó Jus abi áshyá mekomejəó yimbə.

5 Ebélegé bəó Jus ne abi alá pə bəó Jus chóncho ne ákpakpa bwó ajyε só mala nnó áfwalé anḡbá Jisós ne áwá bwó ne mataá.

6-7 Ne anḡbá Jisós áwuúgé geju bwó, ábó áfé né gebagé mewaá Lykania, ákεne né malə Lystra ne Debe ne malə ayifə ayi álú né geba yimbə, ágarege abya Εσωωó melóméló εwu.

Pəl ne Banabas ágaré mekomejəó Εσωωó né Lystra ne Debe

8 Mende fə abə alu né melə Lystra, ayi te ábyené ji, alu mbwéré.

9 Bií fə ajwólé awuú mekomejəó Εσωωó ayi Pəl agarege. Pəl agége nnó mende yina áfyéé metəó nnó Εσωωó akage apyε ji atoó,

10 akuú ji ne εshyε aké: “Kwile téné cho.” Ténéténé yimbə mende yina anyó aténé, álə mankεne agyage.

11 Ne gejamégé bəó ágégé genó eyigé Pəl apyé, ádo elúlú, ájəó né mejəó bwó Lykania áké: “Aló ábwólé bəó áshulé, áchwó gé εsé.”

12 Ne ákuú Banabas nnó Seus, mabə meló bwó yi kpa, ákuú nto Pól nnó Hemes nende ji ne atené mbe ajoge mejóó.

13 Gepúge ure meló yi ákuú ji Seus gelu kwókwólé ne meló. Ne mampyeé ure wuú achwó ne bə mpə ne ukoó genóó. *

14 Pól ne Banabas ágégé genó eyigé bəó bimbə ákélege mampye, ágyá mandeé mmye manleré nnó genó eyigé bəó bina achwó pye geló wó, ábó ájye kpe metóó metóó bwó ákálege áké:

15 “Bəó bina, ndé genó enyú dépyé mbə? Esé delu wye akwaá nkane enyú. Eše dechwó fa mangaré enyú mekomejóó Ešəwə nnó enyú delyaá aló abi enyú dénoge mbə, dékwólé Ešəwə yi alu mebe. Ji akwye mfaa ne mme ne manyi ne unó uko bi úlú wye.

16 Mbə mbə Ešəwə alyá bəó nnó apyegge uno bi ujii ebwó matóó.

17 Ye le bəó ábó ápyembə, ji áchyége ebwó unó ulóúl mampye ebwó akaá nnó ji alu mebe. Apye manaá akwene né gébé gelógeló mampye uno nyú uwéné chancha. Achyegge enyú menyéé ne apye matóó ágó enyú.”

18 Ye nkane Pól ne Banabas ájoge mbə, elu éké ágbəle manaá meso mekwalé, bəó bina átome wye eshye mampye gepə eyigembə eta bwó.

19 Eké ewyage bəó Jus fə átané melo Antiok ne melo Ikənyəm, ápye gejamégé bəó ákamé ne ebwó. Ne ebwó átó Pól ne mataá, ája ji mmemme, atané melo bwó, ályá ji áférege nnó agbó.

20 Yémbə gébége bəó bi ákamé ne Jisós áchwə nó Pól mme, ewyágé akwili ka, akwəle ebwó akéré né melo ewémbə. Ujyagé Pól ne Banabas áfé né melo Debe.

21 Ne ebwó ágaré abya Ešəwə melóméló né meló Debe, ápye gejamégé bəó ákame ne Jisós. Ebelégé mboó ndə, ebwó ákeré né melo Lystra ne Ikənyəm ne Antiok ayi alu kwókwóle ne gebagé mewaá Pisidya.

22 Ebwó ákéne, áfyé bəó Jisós eshye ne áchyegge ebwó majye nnó ákwólégé wye depərə Jisós chánéné ne ákaá nnó abó mangə gejamégé efwyale ne ánye genwá gébége Ešəwə ágbárege gefwa jíí.

23 Ebwó ájya bəó nnó ábé ákpakpa né echomele bəó Jisós né yendé melo, ánerenge ályage menyéé kpékpé, ánemmye ne áfyé ebwó né amu Jisós ayi ebwó ákame ne ji.

Pól ne Banabas ákére meso né Antiok né gebagé mewaá Syria

24 Ne ebwó ákógé né gebagé mewaá Pisiidiya, áfé né gebagé mewaá Pamfilya,

25 eféé ágaré mekomejóó Ešəwə né melo Pəga. Anérége eféé, áshulé áfé né melo Atalya.

26 Atánégé melo ewémbə akpe ékpe, ákeré né melo Antiok, melo ewé ábó áfyé ebwó né amu Ešəwə nnó ápoógé ebwó, ajyé pyé utóó bi nana áneré.

27 Ebwó ákwónégé né Antiok, ánywéré echomele bəó Jisós melu ema ne ágaré ebwó nkane ebwó ákené ne nkane Ešəwə abó apoo ebwó, anené matóó bəó abi alá pə bəó Jus nnó áfyéé metóó ne Jisós.

28 Ne Pól ne Banabas ánerégé manjóó depə tí, ebwó ábelé ne bəó Jisós abi alu eféé né gejamégé ndə.

15

Anḡbá Jisós ne Akpakpa echomele áchomé né Jerosale

1 Ebelégé bəó fə átané gebagé mewaá Judiya áchwó né melo Antiok, abo manlerege bəó bi ákamé ne Jisós nnó, “Mbəgé alá só muú nsə nkane ebé Mosis ejóó wó, Ešəwə akagé pye fə muú yimbə apó.”

2 Pól ne Banabas anye mbeé ne bəó bimbə, ye mekpo ne ula epó. Epwógé ebwó, áfyé ndə nnó Pól ne Banabas ne abifə ájyé né Jerosale, ágii mechə ewé chánéné mbaá anḡbá Jisós ne ákpakpa bəó echomele Jisós.

3 Ne echomele bəó Jisós átó ebwó. Ndere ebwó ajye, akoóge malə Fonisiya ne Samariya, ágarége bəó bi ákamé ne Jisós nkane bəó abi alá pə bəó Jus ákamé mekomejóó Ešəwə. Abya yina apye matóó agə bəó Jisós ako dóó.

4 Ebwó ákwənege Jerosale, echomele bəó Jisós ne anḡbá Jisós ne ákpakpa bwó, áse ebwə amu apéa. Pól ne Banabas ágaré ebwó uno uko ebi Ešəwə abə apoo ebwó ápye.

* 14:13 Elú wáwálé nnó: Seus ne Hemes élé mabə aló bəó Grek, Hemes alu melo dentóó ji ne gejamégé bəó áfé né meno genkage melo nnó áwá mampye gepə mbaá Pól ne Banabas.

⁵ Ne bós Jisós fō abō alu eféé, ebwó alu ne ekwó bós Farasi, ebwó ákwile ka áké: “Abó mansō bós bi alá pō bós Jus nsō ne ágaré ebwó ábélé mabé Mosis ako.”

⁶ Ndere ebwó ábó ájós bō, ángbá Jisós ne ákpakpa bós echomele bwó, ájwólé mampē mechō ewéna chánéné.

⁷ Ebwó ádíregé makpo áwyage, Pita akwile téne aké: “Anmé ba, enyu dekaá nnó me ne Esōwō abō mbē ajya né metós metós esé nnó ngaré abya melóméló yina mbaá bós abi alá pō bós Jus nnó áwuúge ntó, áfyéé matós ne Jisós.

⁸ Ne Esōwō yi akaáge metós yéndemuú, aléré nnó ebwó ntó álú bós bíí. Apye Mendó Ukpea echwō ebwó mmye wye nkane ebó echwó esé mmye.

⁹ Ne aji ntó nte gabo bwó gétúgé ebwó áfyéé metós ne Jisós. Agya fō angya wó.

¹⁰ Ne nkane elúmbō, ulannó enyú déjyale bós bina ukpékpé matuú ayi ukwene ante ese ne ese ambós delá kage kpa? Nkane depyembō dekane mbō le Esōwō kane.

¹¹ Yémbō esé défyéé metós nnó Esōwō aférege ese né efwyale gabo gétúgé galógáló ayi Atá Jisós aléré ese, wyembō ntó ne bós bina átánege né efwyale gabo.”

¹² Pita anérége manjós mbō, yéndé mmu akwené mejós, áwuú mekomejós Pól ne Banabas. Agaré ebwó nkane ebwó abó akené mbaá bós abi alá pō bós Jus ne Esōwō achyé ebwó uto nnó apyēge ufélekpa ne ukpékpé unó.

¹³ Ne ebwō ánerege manjós yéndé genó, Jemsi alō manjós ake: “Anmé ba, nenege matu dewú.

¹⁴ Simun Pita ágaré me nkane Esōwō alós manléré nnó agboó ne bós abi alá pō bós Jus ne ajya abifō nnó ábé bós bíí.

¹⁵ Ne ewéna eke etuú ne unó bi bós ekpávé Esōwō abó ásamé nyá nnó:

¹⁶ ‘Meso gébé mmage chwó téne nye gepúge Devid eyi gebó gekwené. Nkwýege nye unó bi uchó wye nnó ubé nkane ubó úlú.

¹⁷ Ne bós abi alá pō bós Jus ágegé nye ubi, ne ebwó álō nye ntó mankelé Esōwō. Ebé nye élé bós ako abi nkuú nnó ábē bós ba ne ákélege nye me.’

¹⁸ Ge na ne Esōwō ajós, ji ayi apyē nnó bós akaá unó bina te gachí.”

¹⁹ Ne Jemsi aké: “Né metós wa mferé nnó esé dechýege sé efwyale mbaá bós abi alá pō bós Jus abi akwólege meti Esōwō.

²⁰ Yémbō ese desá lé ebwó ηwe nnó ályá depore manáne, ányege sé menyéé ayi ajélé maka wye ye menya ayi muú alá ke kele wó, ne anyégé nto manoó menya.

²¹ Desá ebwó mbō, nende áwuú me nkane bós ágarége mabé Mosis yina te gachí né malō mako. Ne álu ágárege aji né macha mmyemenene yéndé bíí uwyaá bós Jus.”

Ató ηwe mbaá bós Jisós abi alá pō bós Jus

²² Ne ángbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós ako, ákamé meko Jemsi ne ájya bó fō né geluage bwó nnó ájyé ne Banabas ne Pól né melō Antiók. Ebwó ájya Silas ne Judas ayi akuú ji ntó Basabas, ebwó bina apeá álú anō echomele bós Jisós.

²³ Asá ηwe awu áké: “Esé anmé nyú; ángbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós detamege enyú, anmé sé abi alá pō bós Jus abi delú né meló Antiók ne abi malō Siriya ne Silisya.

²⁴ Esé debó dewu nnó bós fō né geluage sé, áchwó chyé enyu efwyale né mejós ewé ebwó ájós ne epyé enyú dékwé tametame ayi esé delá tó ebwó wó.

²⁵ Ne ese ako debó dechome, dejós, deké: Déjya bós fō detó eta nyú ne ebwó áchwó nye ne Pól ne Banabas abi ese dégbóo ne ebwó dós,

²⁶ ebwó alú bós bi ákamé negbo getúge mekomejós Ata Jisós Kras.

²⁷ Ne ese detame enyú Silas ne Judas, áchwóge, ágarége nye enyú wye unó bi esé desámé né ηwe yina.

²⁸ Elé Mendó Ukpea ne epye esé dekaá nnó debó fō mánjya enyu bi delá pō bós Jus matuú ayicha wó, ekose wye uchancha uno bina:

²⁹ Enyú denyégé fō yéndé menyéé upe, denyégé fō menya ayi alá ke kele wó ne denyégé fō ntó manoó menya, lyáge depore manáne. Mbogé delyagé unó bina, debe nye chánéné. Bége pere!”

³⁰ Bós bina anérége mansá mbō, áchye Pól ne ekwō wuú. Ebwó ákwónégé né Antiók, ánywéré echomele bós Jisós áchye ebwó ηwe yimbō.

³¹ Ne ebwó ákuúgé ηwe yimbo matóó ágo ebwó dóó né eshye ewé mekomejóó yimbo afyé bwó.

³² Judas ne Silas álu ntó bós ekpávέ Εσωω ne áma ágarege ebwó gejamégé unó bifó manchyé bós Jisós majyé ne áfyé ntó ebwó eshye.

³³ Ebwó ábelé eféé dós, ne bós Jisós ajye tii ebwó nnó áke pere, ebwó ákére mbaá bós bi ábó átomé ebwó.

³⁴ [Yémbó εγο Silas nnó ala né melo ewémbó.]

³⁵ Pól ne Banabas álu wye né Antiók. Ebwó ne gejamégé bós Jisós abifó ágarege ne álerege bós depóre Jisós.

Pól ne Banabas áfa mbwa ne ate

³⁶ Ebélegé Pól ajóó ne Banabas aké: “Dema deyyé maló mako ayi debó dégaré mekomejóó Εσωω nnó degé bós Jisós abi álu ewu ne nkane ebwó álu.”

³⁷ Ne Banabas abó akélege nnó Jón Makós ajye ne ebwó,

³⁸ ne metóó εγο Pól cháchá wó gétúgé Jón Makós abó ábó με ebwó né gebagé mewaá Pamfilya ne abó anéré fó utóó ebi ebwó ajye mampye wó.

³⁹ Pól ne Banabas anye mbeé né mecho ewéna kpaá te áfa mbwa ne ate. Banabas ase Jón Makós ajyé kpé ékpe áfé né melo Syaprós.

⁴⁰ Ne Pól ajya Silas, ne ndere ebwó áchwó jyé, bós Jisós anemmye, áfyé ebwó né amu Εσωω nnó ji ápoógé ebwó.

⁴¹ Ne Pól ase Silas áfé, akéne ajye gebagé mewaá Syria ne Silisya afyé bós Jisós eshye nnó átené chánéné.

16

Timoti acho né geluage Pól ne Silas

¹ Ne Pól ajye kwone melo Debe, ewyage áfé né melo Lystra. Mende fó abó alu eféé ayi ákamé ne Jisós, ákuú ji Timoti. Mma wuú alu muú Jus ne akamé ntó ne Jisós ne nte wuú alu muú Grek.

² Ne Timoti alu ntó muú yi bós Jisós né Lystra ne Ikonyóm áfége ji.

³ Pól abó akélege nnó Timoti akené ne ebwó ewémbó epye ji Pól aso ji nso nkane

gepoge bós Jus gelú nendé bós Jus ako né gebagé mewaá eyigé mbó ákaá chánéné nnó nte Timoti abó alu nya muú Grek.

⁴ Ne ebwó ályá akéne malomaló ágarege bós Jisós unó bi ángbá Jisós ne ákpakpa echomele bós Jisós ájwólé né Jerosale ájóó. Ne ágaré ebwó nnó ábelé ubi chánéné.

⁵ Ewéna epye echomele bós Jisós ewé elu yendé melo áfyéé wye metóó ne Jisós dós ne yendé bií gejamégé bós áchwó áchome ne ebwó.

Pól agé ame gejya né melo Truus

⁶ Pól ne bós bií akéne ajye, né gebégé áchwó kwone né gebagé mewaá Esya, Mendoó Ukpea ekamé fó nnó ji agare mekomejóó Εσωω eféé wó. Ne ebwó ákoge né gebagé mewaá, Frigiya ne Galasiya, ajye.

⁷ Ndere áchwó kwone gebage mewaá Misiya, ábó ákelege mankre né gebagé mewaá Betinya, yémbó Mendoó Jisós ekamé wó.

⁸ Ne ebwó ákoge melo Misiya, áshúle áfé né melo Truus.

⁹ Wye bií bimbó ne utuú, Pól agé ame gejya nkane mende Masedonia fó atené egbe ebéé mega afu amu nnó Pól achya, ajye poó ebwó.

¹⁰ Ndere abó agéné ame gejya yimbo, ese ne ebwó dekaá nnó Εσωω akélege nnó deyye degaré mekomejóó wuú né melo Masedonia. Ne esé dekpome mmye majye. *

Lydiya áfyéé metóó ne Jisós né melo Filippi

¹¹ Ne esé dekre ékpe né melo Truus, deke nnyinnyi dekwóné melo Samótras, bii uyyage, dekwóné melo Niapolis.

¹² Détánégé eféé, deke mewaá mewaá dekwóné melo Filippi ewe elu melo kpa né gebage mewaá Masedonia ne elu ntó melo ewé gejamégé bós Rom abó ájwólege wye. Debelé mboó ndó wye.

¹³ Bií uwyaá bós Jus ukwónégé, delya melo defé né mbale ebéé, esé debó deféré nnó eféé ne bós Jus áchómege anemmye. Dékwónégé ewu, degé andée fó áchomé ne esé dejwólé ka, dégaré ebwó mekomejóó Εσωω.

* **16:10** Elú wáwálé nnó: 16:10 Lukase muú yi asame ηwe yina achwó báne Pól né Troa, ne abó mankene ne ji.

14 Mendée fɔ abɔ alu efée ayi ákuú ji Lydiya, apó muú Jus ne ánoge Esɔwɔ. Ji atané melɔ Tayatira ne akene gesege ufɔ́ mandeé ayi ájamé nka dɔ́. Nɔ́ere awuú geno eyigé Pɔl ajɔge, Esɔwɔ anené ji metɔ́ nnó akame.

15 Awyage ji manaá Esɔwɔ ne ekwɔ wuú, ane esé mmye nnó deyye debelé né gepú jí mbɔge esé dekamé wáwálé nnó ji áfyéé metɔ́ ne Jisós. Ajɔge mbɔ esé defé.

Afyé Pɔl ne Silas denɔ né melɔ Filippi

16 Bii fɔ́, nɔ́ere ese debɔ́ deyye né melu ewé ánenemmye mbaá Esɔwɔ, detuú ne mesɔ́ mendée ayi alu memfwɛ. Abɔ́ awya melo nchye ayi apye ji agarege depɔ́ ti depye nye meso gébé. Bɔ́ɔ́ bi awya ji, ásele nka né depɔ́ etiré ji ágarege.

17 Mesɔ́ mendée yimbɔ́ agége Pɔl ne Ese alɔ́ mánkalé, akwɔ́lege ese ake: “Bɔ́ɔ́ bina álú bɔ́ɔ́ útɔ́ Esɔwɔ Anyatá. Eɔ́wɔ́ áchwɔ́ mangaré nkane Esɔwɔ́ áférege nye enyu né efwyale gabo.”

18 Ne mesɔ́ mendée yina apyé wyembɔ́ né gejamégé ndɔ́. Ne bii uma metɔ́ esɔ́ Pɔl, anyá meló nchye yimbɔ́ aké: “Ngarege wɔ́ mbaá mabɔ́ Jisós Kras, tané ji mmye.” Ne ténéténé yimbɔ́ atané.

19 Bɔ́ɔ́ bi awya maá memfwɛ yimbɔ́, ágége nnó meti nka bwɔ́ ewé áneré metɔ́ wye enó, ágbaré Pɔl ne Silas ája áfé né mbaá yi ákpakpa melɔ́ ápane mpa.

20 Ajyɛge, ápye eɔ́wɔ́ áténe mbɛ ushu ampane mpa abi alu bɔ́ɔ́ Rom aké: “Bɔ́ɔ́ bina álú bɔ́ɔ́ Jus, ne achyɛge efwyale né melɔ́ esé.

21 Eɔ́wɔ́ álerege uno bi eɔ́e ese elá ekamé wɔ́. Ese delu bɔ́ɔ́ Rom; desélé fɔ́ depɔ́ eɔ́wɔ́.”

22 Gejamégé bɔ́ɔ́ eyi gebɔ́ gelú efɛɛ, geshulé Pɔl ne Silas mmye ne ampané mpa ágyá eɔ́wɔ́ mandeé mmye, ne ágare nnó ádo eɔ́wɔ́ ne unɔ́.

23 Ne ádogé eɔ́wɔ́ chánéné, ájye áfyé eɔ́wɔ́ né denɔ́ ne ágaré membamé gepúge denɔ́ nnó, ábámé eɔ́wɔ́ cháncha.

24 Membame yimbɔ́ awugembɔ́, ase eɔ́wɔ́, ajyɛ fyɛ né maá gepú ayi tɛ mmu gepúge denɔ́. Efée ne afyɛ eɔ́wɔ́ ufwólé.

25 Ne metɔ́ utuú, Pɔl ne Silas anenemmye, ákwáne makwa, áfége Esɔwɔ́ ne bɔ́ɔ́ denɔ́ bi fɔ́ áwuú.

26 Aké ápéle, mme alɔ́ manyi ne gepúge denɔ́ genyi gekwóné né tɛ mala dekwóre gepu. Manombi gepú yimbɔ́ ánené, ne bɔ́ nkpɔ́kɔ́ve bimbɔ́ ásaré ákwé mme.

27 Membame gepú yimbɔ́ apégé gejya, agé nkane manombi alaá fuú, aferé nnó bɔ́ɔ́ denɔ́ ako ábó. Ajú aparaja wuú nnó awá gemɛ jíí.

28 Pɔl agégé mbɔ́ akalé kénké aké: “Ɔwágé gemɛ jyɛ, esé ako delu fa.”

29 Ne membamé gepúge denɔ́ ákuú muú fɔ́ nnó achwɔ́ ji ne mewɛ. Gébége áchwɔ́ ne ewú, ase, akpé mmu wáwá. Átó mano mme mbɛ ushu Pɔl ne Silas awere ne efɔ́ metɔ́.

30 Ne ase eɔ́wɔ́ átané dafye, agii eɔ́wɔ́ ake: “Ante ba, mpye nnó ne áfére me né efwyale gabo?”

31 Eɔ́wɔ́ ashú ji meko aké: “Fyé metɔ́ wye ne Jisós, Wɔ́ ne ula gepú byɛ detánege nye né efwyale gabo.”

32 Ne eɔ́wɔ́ ágaré ji ne bɔ́ɔ́ ako bi alu ji mmu depɔ́ré Jisós.

33 Wye ne utuú bimbɔ́, mende yimbɔ́ ase eɔ́wɔ́, ajyɛ shwóné upa bwɔ́. Wye ténéténé yimbɔ́ pɔl ne Silas áwyaá ji manaá Esɔwɔ́ ne bɔ́ɔ́ bíí.

34 Ne ase eɔ́wɔ́ áfé né gepú jíí achyɛ eɔ́wɔ́ menyé. Ji ne bɔ́ɔ́ bi matɔ́ ágɔ́ bwɔ́ dɔ́ gétúgé áfyéé metɔ́ ne Esɔwɔ́.

35 Bii uyyage, ampané mpa abi Rom átó bɔ́ɔ́ bee nnó ájye garé membame gepúge denɔ́ nno, “Lyáge andé bimbɔ́ ájyé.”

36 Ne mende yina awugembɔ́, ajyɛ garé Pɔl aké: “Ampané mpa átó bɔ́ɔ́ achwɔ́ gare me nnó nlya enyú deyye. Nana kége pere.”

37 Yémbɔ́ Pɔl ajɔ́ ne bɔ́ɔ́ bee bimbɔ́ aké: “Átulé esé né mbɛ ushu bɔ́ɔ́ ayi álá lú dampa mpa esé yélé ábó áchyé esé eɔ́wɔ́nye nnó debe bɔ́ɔ́ Rom.”

38 Ne bɔ́ɔ́ bee bimbɔ́ ákéré ájyé gare ámpané mpa genó eyigé Pɔl abɔ́ ajɔ́. Eɔ́wɔ́ áwúgé nnó Pɔl ne Silas álú ntó bɔ́ɔ́ Rom mane magyalé eɔ́wɔ́.

39 Ne eɔ́wɔ́ áchwɔ́ kwɔ́ Pɔl ne Silas mata né gyé ayi eɔ́wɔ́ ápyé, áfére eɔ́wɔ́ ne áké álya melɔ́ bwɔ́.

40 Pɔl ne Silas átanége gepú denɔ́, áfé né gepúge Lydiya. Efée ne ábané bɔ́ɔ́ bi ákamé ne Jisós. Achyɛge eɔ́wɔ́ majyé, ne álya ájye.

17

Efwyale Etané né melo Tessalonika

¹ Pól ne Silas ákoóge melo Amfipolis ne melo Apolonia áchwó né melo Tessalonika mbaá ayi εcha mmyemenene bós Jus ewé fó elu.

² Ne Pól ajye kpe né εcha ewémbó nkane ji abó apyé mé, ne agare bós depó etire delú mmu ηwe εσωω né mawyaá bós Jus máléé.

³ Apye ebwó ákaá chánéné nnó Muú yi εσωω akweré ji elá gefwa, ayi ebwó ábó ágili, abó mangé efwyale ne akwilé né negbo. Ne aké Jisós ayi ji agarege mbó ebwó, ji ne alu Muú yi εσωω akweré ji elá gefwa.

⁴ Bós bifó abi áwuú depóti, áse detí amu apeá ne ácho ne Pól ne Silas. Gejamége bós Grek abi ánóge εσωω chóncho ne afwa andée ácho ntó ne ebwó.

⁵ Ne bós Jus abi ábó ashya mekomejós yi, agege mbó matós ásó ebwó ne Pól ne Silas. Ajye nywéré bós bi alá pó ne genó mampye né metós melo, áchwó ne efwyale. Ebwó áló mamwyalé mejós ne ájyé do gepúgé mende fó ayi áku ji Jasón ágyá nnó ája Pól ne Silas átó dafye.

⁶ Ndere alá gé ebwó wó, ája Jasón ne bós Jisós abifó áfe mbe ushu ákpakpa melo, ákálege áké: “Bós bina ákéne achyege efwyale malomaló ne náná áchwó ntó fa melo esé,

⁷ ne Jasón ase ebwó, abelé mmu. Ebwó átyá mabé Mfwa Rom, ájoge áké mfwa ayicha alu ayi ákuú ji Jisós.”

⁸ Akpakpa melo ne bós bi áchomé eféé áwúgé mbó, mewε etya ebwó unε.

⁹ Agbaré Jasón ne bós Jisós nnó áchwó kwó ne amage pye sé gefó genó yimbó ndó yichá ne álya ebwó nnó ájyé.

Pól ne Silas áfe né melo Berya

¹⁰ Wyε né utuú ebimbó, bós Jisós ágaré Pól ne Silas nnó ájye né melo Berya. Ebwó ákwónégé ewu, ájye kpe né εcha mmyemenene bós Jus.

¹¹ Bós Jus abi alu eféé awya defós apwó abi melo Tessalonika. Ebwó áfyé matós dós manwu genó eyi Pól ajoge. Ne yendé bií ebwó ágií mekomejós εσωω mangε mbóge uno ebi Pól ajoge úlú wáwálé.

¹² Ewyágé gejamége bós áfyéé matós ne Jisós. Abi fó alu afwa andé bós Grek ne gejamége bós Grek abi ande áfyéé ntó matós ne Jisós.

¹³ Ebelege bós Jus abi alu né melo Tessalonika áwugé nnó Pól agarege mekomejós εσωω né melo Berya, áchwó nyi bós matós nnó achwó ne efwyale.

¹⁴ Ne ténéténé yimbó, bós Jisós átó Pól né mbale ebeé mega. Bós fó ntó ákwólé ji. Ne Silas ebwó ne Timóti ála né Berya.

¹⁵ Bós bi ájyé tí Pól, áfé kpaá ákwóné melo Atens. Gébége ebwó ákérége Pól aló ebwó meko nnó ágaré Silas ne Timóti ábané ji wáwá.

Pól alu né melo Atens

¹⁶ Ndere Pól alu gili Silas ne Timóti né melo Atens, metós ego ji wó gébége agené nnó aló uka ájá né melo ewémbó.

¹⁷ Ne afé né εcha mmyemenene bós Jus aló mando abya né mechó ewé ne ebwó ne abifó abi anóge nto εσωω, nno ápye ebwó ákame ne ji. Ne yendé bií ajye ntó né ntóné gese, ajoge ne bós bi ákoóge né melu ewé ji alu.

¹⁸ Anleré fó ágé ji, ebwó álú bós bi álérege depóre Epikuryan ne etiré ákuú Stók. Ebwó áwuúgé nkane Pól alerege bós depóre Jisós, ama garege nkane bós akwilege nyε né negbo, áló manshyε ji ake: “Ndé menya yina adorege ne ubómeno?” Abi fó áké: “Elu eké akélege mangaré abya aló abi áké.”

¹⁹ Ne áse Pól áfé ne ji né εchomele melo ewé ákuú nnó Aropagus ne bós áké ne ji: Nana esé dekelege manwú chánéné unó uke ebi olérege.

²⁰ Unó bifó ebi olerege úlú chá ne esé dekelege mankaá nkane ubi úlú.

²¹ Ebwó ábó ajoge mbó néndé ebwó bós Atens ne ankéé abi alu eféé, ágbó lé manjwólégé áwugé ne ágarégé unó uke ebi ebwó áwuú né abya.

²² Ne Pól atené mbe shuú εchomele Aropagus ake: “Enyu bós Atens, nge nnó depye upε mbaá aló dós, ne demuame manogé εσωω.”

²³ Ndere nkéne ngyáge melo nyú, mpele matoó ayi enyú depye upε, ngé ntoó nema eni ásámé nnó: “Mbaá εσωω, ayi esé dela dekage ji.” εσωω ayi enyú depye upε ne

delá kágé, ji ne nkelege mangaré enyú nana.

²⁴ “Ἐσῶω ne alu Ata ayi abo mfaá ne mme nende ji ne akwyé mme meko ne unó uko ebi úlú wyé. Yémbó ji ajwólégé fó né matoó ayi akwaá ákwyé ne amu.

²⁵ Ye mankéle nnó mekwaá achye ji geno eke gefó geli ji. Ji mbóó ne achyege akwaá genwá ne gejuli ne unó uko.

²⁶ Apye ufóó bóó cháchá átané mbaá muú ama ayi ji akwyé né ula uló. Akwyé gébé gakené eyigé yéndé ufóó bóó ábélege fa mme yina ne malu ayi ebwó ábéé.

²⁷ Ne ji apyembó nnó bóó akélege ji, ne ndere ámuame mankéle ji ábéé ne uméé nnó ndó fó ákage gé ji. Yémbó Ἐσῶω apó fó teté ne esé.

²⁸ Elu wye ndere muú fó aké: ‘Né uto Ἐσῶω ne esé dégbége gejulé, delú abe, dekene.’ Mbóntó ne muú denḡa nyú asámé aké: ‘Esé ako ntó delu baá bíí.’

²⁹ “Te esé delu baá Ἐσῶω ekágé defere nnó Ἐσῶω alu aló abi akwaá akwyége, ye akwyé ne gese, ye ne ntaá, ye ne genóó, ji apófó mbó.

³⁰ Nyá mbembe Ἐσῶω afyé fó mekpo né unó bi bóó abo apye ayi alá kagé ji. Ne nana agarege yéndémuú nnó alya unó ebimbo ebi ulá pó ne nsá.

³¹ Ji ajoge mbó gétúgé ji ábelé me bíí ebi bóó akpéne unó mpa ne ásoó nye mpa bóó ayi defya delá debé mmu. Ji abo ajya me muu yi ásoó nye mpa yimbo ne apye ji akwilé né negbo, mampye bóó akaá nnó mechó ewéna epye nye wáwálé.”

³² Ebwó áwúgé nkane Pól ajóó nnó muú fó akwilé né negbó, ájwyá ji. Ne abi fó aké, “Esé dekelege manwú odo esé abya yina ndó yicha.”

³³ Ne Pól alya ebwó, atané.

³⁴ Yémbó bóó bi ákamé mekomejóó wuú ácho ne ji. Muú bwó ama akamege Dyonasos ayi alu ntó né echomele ewémbó ewe ákuú Aropagat. Ne ayifó alu mendée ayi ákuú ji Damaris ne bóó bifó ntó.

18

Pól afé né melo Kórent

¹ Pól anérégé manjóó depóti né ujwólé Aropagos, Pól alya Atens afé né melo Kórent.

² Eféé abané muú Jus fó ayi ákuú ji Akwila, ábó ábyé ji né melo Póntus. Ebwó ne mendée wuú Prisila abó átané mbó lé gebagé mewaá Itali getúgé Klodyos, mfwa kpa abó abú bóó Jus ako né Rom. Ne Pól ajye gé ebwó ujjá.

³ Pól agégé nnó ebwó nto ákwyége meko menya eyi akwerege oto, eyi ji akwyége, ajwólé akwyége ne ebwó.

⁴ Ne yéndé bíí uwyaá bóó Jus, ajye mmu echa mmyemenene, ne ajóóge ne bóó Jus ne abi Grek abi áchwó eféé nnó ji ammye apye ebwó ákamé mekomejóó Jisós.

⁵ Ewyagé Silas ne Timóti átané melo Masedonia áchwó né melo Kórent, eféé ne Pól alya ebwó utó ebimbo, ala agarege lé mekomejóó Ἐσῶω jijí. Apye mbó nnó bóó Jus akaá chánéné nnó Jisós ne alu Muú yi Ἐσῶω akweré ji elá gefwa.

⁶ Eké ewyage ebwó áshya mekomejóó wuú áló manshye ji. Ne Pól apea amu jíí ake, “Mbóge enyú depyége efwyale Ἐσῶω echwóge enyú mmye, me mpó wye. Ló nana ojye mbe, nla garé mekomejóó Ἐσῶω mbaá bóó abi alá pó bóó Jus.”

⁷ Pól alyage ebwó, atané nto né gepú eyigé ji abó ajwólege, ajye jwóle ne mende fó yi anoge Ἐσῶω ne alá pó muú Jus. Mende yina akamege Titiyós Justós ayi gepú jíí gelu kwókwólé ne echa mmyemenene bóó Jus.

⁸ Ewyage Kripus ayi alu muú kpaá né echa mmyemenene ewémbó afyéé metóó wuú ne Jisós chóncho ne bóó ula gepú bíí ako. Ne Pól agarege wye abya Jisós ne bóó Kórent ako abi áwuú, gejame ákamé ne ála wyembó áwyaá bwó manaá Ἐσῶω.

⁹ Bíí fó ne utuú, Pól agé ame gejya nkane Atá Jisós ake ne ji, “Ófógé fó, chó mbe ne mekomejóó wa, obége bómbó.

¹⁰ Nlu ne wó yéndégébé ne muú akágé pye wó geno. Gejamégé bóó álu fa melo ewe abi alu aba.”

¹¹ Ne Pól abelé né melo Kórent ηme ne geba alerege bóó mekomejóó Ἐσῶω.

¹² Né gébé eyigé bóó Rom abó afyé Galyo nnó ábé gámena né gebagé mewaá Akaya, bóó Jus abi alu eféé, áso mala, ágbare Pól ajye ne ji né eso,

¹³ ajóó ne Galyo aké, “Mende yina apye bóó nnó ánoge Ἐσῶω né meti ewé ebé se elá garé wó.”

14 Wye ndere Pól abó alú manjḡó, Galyo ake ne ebwó. “Enyú bḡó Jus, mbḡe mecho ewé ebó etá mabé melo mbḡ nse gébé manwu geno eyige dekelege manjḡó.

15 Te mbaá enyú denye lé mbeé né uchu mejḡó ne mabḡ ne mabe nyú, enyú ambḡó kage nkane dejḡe. Nkpéné fḡ né depo nkane eti.”

16 Ajḡe mbḡ, abú ebwó átané né echa eso.

17 Ne bḡó ako ágbaré Sḡstenis ayi alu muú kpaá né echa mmyemenene álo mantulé ji, yémbḡ Galyo abḡó gébé wó.

Pól akéré né melo Antiok

18 Epyégé mbḡ, Pól ama bélé gejamégé ndo ne bḡó bi ákamé ne Jisós né melo Kḡrent, ne ale jye kpe ékpe manjye né melo Siriya. Ndere áchwḡ ajye, Prisila ne Akwila akwólé ji. Gébégé ebwó ákwḡné né Senkrea, melu ewé ákpéne ékpe, Pól akpalé mekpo gétúgé depo etiré ji abḡ anyémeno mampye mbaá Eḡwḡ.

19 Ebwó ákwḡnégé né melo Efesḡs, Pól alya Akwila efeé. Ajye kpe mmu echa mmyemenene, manjḡó mejḡó ne bḡó Jus.

20 Ne ebwó ákwḡ ji mata nnó ábélé gejamégé ndo ne ebwó, ashya.

21 Gébégé achwḡ jye, aké ne ebwó, “Mbḡe Eḡwḡ apyegge, mmage nchwḡ ge enyú.” Ajḡe mbḡ, alya Efesḡs akpe ékpe, afé.

22 Pól akwḡnégé né melo Kaisaria, akwó afé né melo Jerosale manjye tame echomele bḡó Jisós abi alu efeé ne ale shule ajye né melo Antiok.

23 Abélégé mboó ndo efeé, átane áfé né malḡ ayi álú né gebage mewaá Galasiya ne Frigiya, afyé bḡó bi ákame ne Jisós eshye.

Apolos agaré mekomejḡó Eḡwḡ né melo Efesḡs

24 Ne muú Jus fḡ achwḡ né melo Efesḡs, ákuú ji Apolos ne ábó ábyé ji né melo Aleksandra. Alu muú yi mejḡó egḡó ji meno ne akaá mekomejḡó Eḡwḡ chanchá.

25 Abó ági ji depḡré Jisós ne agbaré deti metḡó ema, agarege depo etiré mbḡ chanchá. Yémbḡ abḡ akaá le unó bi Jḡn abḡ agaré ndere awyage bḡó manaá Eḡwḡ.

26 Ndere áchwḡ né melo Efesḡs, agarege bḡó Jus depo etirena gbḡjéné né echa mmyemenene. Akwila ne Prisila awuúge unó bi Apolos agarege, áse ji áfé né

gepú bwó ne agaré ji depḡré Eḡwḡ nana chánéné.

27 Ebélégé Apolos afere nnó ji ajye né melo Akaya. Ne echomele bḡó Jisós apóó ji ásá ḡwe achye ji mbaá bḡó Jisós né melo Akaya nnó Apolos akwḡnege ewu, ebwó áse ji chánéné. Ne akwḡnégé efeé, apóó bḡó bi Eḡwḡ aléré ebwó galḡgálḡ ákamé ne Jisós dḡó abi Eḡwḡ apóó nnó áfyḡ matḡó ne Jisós.

28 Abó anyéé mbeé ne bḡó Jus né depḡré Jisós gbḡgḡnḡ ne apwḡ wye ebwó ndere alerege ebwó chánéné né ḡwe Eḡwḡ nnó Jisós alu Muú yi Eḡwḡ akweré ji elá gefwa.

19

Pól agaré abya Jisós né melo Efesḡs

1 Né gébé eyige Apolos abó álú né melo Kḡrent, Pól abḡ akene né malḡ ayi alu né gebage mewaá Eḡya. Akwḡnege melo Efesḡs, agé bḡó bi fḡ abi áfyḡ matḡó ne Jisós,

2 ne agiú ebwó aké, “Mendoó Ukpea echwḡ me enyú mmye gébégé dekame ne Jisós?” Ebwó áshuú meko aké, “Ese delu danwu nnó Mendoó Ukpea elu.”

3 Ne Pól ama giú ebwó aké, “Ndé gefḡge manaá Eḡwḡ ami áwyaá enyú?” Ne ebwó aké, “Áwyaá le ese ami Jḡn.”

4 Ajḡe mbḡ, Pól alḡ ye mangaré ebwó aké, “Jḡn abḡ awyaá bḡó manaá Eḡwḡ manlere nnó ebwó álya gabo. Ne ji abḡ agaré bḡó Isreli nnó muú fḡ achwḡó nyḡ ji meso ne ebwó abḡ mamfyé matḡó ne ji. Muú yimbḡ, ákuú ji Jisós.”

5 Ebwó áwúgembḡ, ákame mekomejḡó yina ne áwyaá bwó manaá Eḡwḡ né mabḡ Atá Jisós.

6 Ewyage, Pól anéré ebwó amu makpo ne Mendoó Ukpea echwḡ ebwó mmye ne álo manjḡó ufḡó mejḡó, ama ágaregé mekomejḡó ayi ebwó awuú ne Eḡwḡ.

7 Bḡó bina ako alu ḡnḡge makpo áfyanéapeá.

8 Ne Pól abelé né Efesḡs né amfaá aleé, akene né echa mmyemenene yendégébé, agarege ebwó mekomejḡó Eḡwḡ ayi alá pḡ ne efḡ metḡó mampye ebwó akaá ndere gefwage Eḡwḡ gelu.

9 Yémbḡ bḡó bifḡ áshyá mekomejḡó yina ne álo manjḡó depo debodebo né mbe ushu bḡó né meti Jisós. Ne Pól ase bḡó abi ákame

áfé né gepúge ἦγε εἰγίγέ Tiranós awya, alerege ebwó mekomejḡó Ἐσῶω yendé bíí.

¹⁰ Apye wyembḡó né anḡmé apea ne bḡó ako né gebagé mewaá Ἐsya, bḡó Jus ne bḡó Grek áwuú mekomejḡó Ata Ἐσῶω.

Bḡó bi fḡ áméré mmye ne Pḡl mamféré aló nchye

¹¹ Ndere Pḡl abḡ alu lerege mbḡ, Ἐσῶω achye ji uto mampye ufélekpá ebi bḡó ábḡ álú danḡé.

¹² Ye uno bi ji abḡ afye né mmye, upye bḡó mameé átoóge. Bḡó ákelege mandeé utḡó jíí ne bḡ afyáfon ἄfé áneré bḡó mameé mmye ne ápye ebwó atoó. Ne aló nchye nto atanege abifḡ mmye.

¹³ Bḡó Jus fḡ abḡ álú eféé abi akene malḡmalḡ áférege aló nchye ayi achyege bḡó efwyale. Ebwó amuame mankuú mabḡ Ata Jisós ne apye aló nchye átané bḡó mmye. Muú bwḡ ajḡḡge ne meló nchye aké, “Ngarege wḡ nnó ḡtané né mabḡ Jisós ami Pḡl akuú.”

¹⁴ Ne bḡó akeneama abi abḡ ápye depḡ ti, élé baá Skεva ayi alu etukpe ampye upe Ἐσῶω bḡó Jus.

¹⁵ Ebwó ajḡge mbḡ ne meló nchye ashúú ebwó meko gébé gefḡ aké, “Me nkaáge Jisós, mma nkaáge Pḡl ne enyú delu ndé bḡó?”

¹⁶ Mende ayi awya meló nchye akwile téné, ase ebwó ne matulé, apwḡ ebwó ne agya ebwó mandeé mmye, ábḡ átané gejḡgene ne upa mmye.

¹⁷ Bḡó Ἐfesḡs, ne bḡó Jus ako ne bḡó Grek abi alu eféé áwúgέ abyá yina efḡ ekwḡ ebwḡ matḡó. Ne bḡó álḡ manchyege enogé dḡó né mabḡ Ata Jisós.

¹⁸ Ne gejamégé bḡó bi áfyéé matḡó ne Jisós áchwḡ shu ekwu, ágaré depḡ etiré ebwḡ ábḡ ápyéé.

¹⁹ Bḡó bifḡ abi abḡ ápyé mabu maka amu áchwḡ ne bḡ ἦγε maka, aló uka ne bḡ ἦkpáganeré ásḡ gbḡḡónḡ. Unó bina uko, ne unó bi fḡ aferege ukáge beé meno ἦka genóge usaá uba upea meso efya.

²⁰ Ne mekomejḡó Ἐσῶω awene ajye mbe nkane gejamégé bḡó ákamege yendégébé.

Efwyale etane né melo Ἐfesḡs

²¹ Depḡ tiré na depyege, Pḡl afere né metḡó wuú mankoó né melḡ Masedonia ne melḡ Akaya manjye né Jerosale. Ne ama

jḡó aké, “Nkwḡnégέ Jerosale, mbḡ manjye gé nto melḡ Rom.”

²² Ne atḡ Timḡti ne Erastus nnḡ ábḡ mbe né gebagé mewaá Masedonia ebwḡ álú bḡó apea abi apoóge ji ne Pḡl jimḡ alu belege mboó ndḡó né gebagé mewaá Ἐsya.

²³ Wyε né gébé εἰγίγembḡ, efwyale εchwḡ dḡó né melḡ Ἐfesḡs getúge bḡó bi akwḡlege meti Jisós.

²⁴ Muú ete fḡ abḡ álú eféé ayi ákuú ji Demetrḡs. Ji akwyεge unó bi úlú eké gepúgέ melḡ uka ayi ákuú Atemis. Utḡó bina upye ji ne bḡó ete bifḡ ágéne gejamégé nsa.

²⁵ Né gébé géfḡ akuú ate bḡó ete ne bḡó utḡó abi gefḡge utḡó ebwḡ gelu gema aké, “Enyú kaáge nnḡ esé denεá mbḡ gefwa gé túgέ utḡó bina.

²⁶ Enyú ako déwuú ne degε geno εἰγίγέ Pḡl menya kwḡ yimbḡ apye fa melḡ Ἐfesḡs ne gebagé mewaá Ἐsya geko. Akene malḡmalḡ ajḡge aké aló uka abi ákwyége ne amu, ápḡ ye aló uka chá chá. Ne apye gejamégé bḡó akwḡre matḡó.

²⁷ Ne ngé nnḡ apye nye gesege ese gekwé ne apye nye ntḡ nnḡ gepúgέ melḡ uka Atemis gebεgέ sé ne enogé. Mbḡgé epyεge mbḡ, ebyennḡ mekpo unḡó ebe nye ne gekpékpége melo uka yina ayi bḡó Ἐsya ne mme meko ánóge.”

²⁸ Bḡó bimḡó awugé geno εἰγιε Demetrḡs ajḡó, matḡó achḡó ebwḡ mmu ne alḡ mankále aké, “Atemis ayi bḡó Ἐfesḡs alu gekpékpége melo uka.”

²⁹ Ne melḡ meko εwugé makalé yina, ekwé tametame. Echwḡ cho melu εma, bḡó ágbaré Gayḡs ne Aristakḡs ande bi Pḡl átané ne ebwḡ né melḡ Masedonia, ája áfé ne ebwḡ né εcha uchome melḡ.

³⁰ Pḡl abḡ alu manjye jḡó mejḡó ne bḡó bimḡó, yémbḡ bḡó Jisós ágbeé ji.

³¹ Akpakpa melḡ abifḡ abi alu ajeé Pḡl álḡ ntḡó ji meko nnḡ ekagé asá ushu né εcha ewémbḡ.

³² Bḡó bimḡó ákálege wyε tametame. Abi ákálege egbé ewú ebwḡ ne abifḡ ákálege ewu bwḡ egbε, gejamégé bḡó ákaá fḡ genḡ eyi gepye ebwḡ áchomé eféé wḡ.

³³ Bḡó bi fḡ ágége nkane bḡó Jus átené Aleksanda mbe, áferé nnḡ ji ne alu ne mechḡ ewé. Ne Aleksanda afu ebwḡ nnḡ ebwḡ ákwéné mejḡó ne ji ashya gemε jíí.

³⁴ Ne ebwó ákaáge nnó ji alu muú Jus, ebwó ako ákálé meko ama aké, “Atemis ayi bós Efesos alu gekpékpégé melo uka.” Ne ákálege wyembó né nchwáneké epeá.

³⁵ Ewyagé muú ayi asáme depóre melo, apye bós bimbó ákwené mejóó ne ajóó ne ebwó aké, “Enyú bós Efesos, yéndémuú ákaá nnó melo Efesos ne ebelé gepúgé gekpékpégé Atemis ne ema bélé ntaá meló uka wuú, enine nétané mfaánebuú nékwené mme.

³⁶ Te enyú dekaá nnó muú fó akaáge shya mechó ewéna, kwenege nyamé, ekágé depye genó gefó genchogencho.

³⁷ Enyú dechwó ne bós bina fa, abi alá jó genó gefó né matoó aló uka esé wó, ye mejóó mebomebo mbaá megyéé meló uka esé ájóó wó.

³⁸ Mbógé Demetrós ne bós bíí abó mechó ne bós bina, ákage kpa ewu áfé né eso né mbe ushu ámpané mpa nnó yéndé bós ágaré mechó ewé ebwó ápyéé ne ate.

³⁹ Ne mbógé mechó ewé chá elu ewé epwó ewé, elu galógáló nnó ebwó áchwó né bíí bi ákpakpa melo áchomege.

⁴⁰ Njoge mbó getúgé mfóó nnó bós Rom ashulege nyé esé ndo nnó déchwó ne efwyale né melo. Ne epyege mbó, muú fó ábée nyé ne meko ayi akerege.”

⁴¹ Anérégé manjóó depó ti, aké, yéndémuú atyá.

20

Pól ama jyé né Masedonia ne Akaya (Gresse)

¹ Efwyale ewémbó ebyegé, ebelégé mboó ndó, Pól akuú bós Jisós achye ebwó majye, atamé ebwó ne alyá afé né gebagé mewaá Masedonia.

² Akene né geba eyigémbó geko afyéé bós Jisós eshye ne ájyé né gebagé mewaá Gresse.

³ Akwónégé ewu, abelé amfaá aléé. Ne nkane abó alu mankpe ékpe ajye né gebagé mewaá Siriya, awu nnó bós Jus ásó mala manwá ji. Eféé ne ajya mankéré meso, ne akoóge ne eḡbe Masedonia akéré meso.

⁴ Ndere ajye bós abi álu gelua ne ji ele Sopata maá Pyrhós ayi atané melo Beróa; Aristakós ne Sekundós abi átané melo Tessalonika ne Gayós ayi atané melo

Debe, Timóti, Tikikós ne Trófímós abi átané gebagé mewaá Esya.

⁵ Ebwó abógé mbe, ákwónégé né Truus ágií esé. Ese dela né Filipi. Ne gébégé epaá bred ayi alá muale ekoógé,

⁶ ese dekke ékpe né Filipi mankwólé ebwó. Esé deke nnyinnyi né ndó eta. Débanégé ebwó né melo Truus, debelé eféé uwyaá kpogele.

Kwya kwya nekene Pól né Truus mangé bós Jisós

⁷ Bíí mbe né uwyaá ukwonege, ese ne echomele bós Jisós déjwólé melu ema manye menyéé gejeé. Ndere Pól alu manjye dondo, abó mangaré mekomejóó Esowó, ne ashíí garégé garégé kpaá te metóó utuú.

⁸ Abó álwé gejamégé mawe né maá gepu né mfaá eyon mbaá ayi esé debó déchome.

⁹ Gesagé muú ayi akuú ji Yutikós abó ajwólé né maá menombí. Ndere Pól agarege mekomejóó Esowó ajye mbe, maá yimbó abó mambelé gejya. Abelé kpaá aloó mfaá manjóó eyon aléé akwé mme. Aké ájye bwe ji, agbo mé.

¹⁰ Pól akwólé ebwó ajye fyále gesagé muú yimbó mme ne aké ne abi atené, “Deligé sé, agbó wó, alu mebe!”

¹¹ Ne Pól akéré mfaá eyon anyéége menyéé gejeé, ama abó mangaré mekomejóó Esowó kpaá te bíí ujya ne ale ajye.

¹² Ewyagé ebwó ágbaré gesagé muú yimbó áfé ne ji mmu mebe ne matóó bwó ákwené.

Pól atané melo Truus afé né melo Miletus

¹³ Esé ako abi dekene ne Pól, deyye kpé ékpe, defé né melo Asos gétúgé Pól abó agaré esé nnó debó mbe, ji akene mewaá mewaá abané esé ewu.

¹⁴ Abánégé esé né Assós, ese dese ji dekke ékpe defe né melo Mitylen.

¹⁵ Bíí uyyagé esé dema kpé ékpe deke nnyinnyi dekwóné kwókwólé ne Kíós ne dékene wyé deyye. Bíí uyyagé dékwóné né Samós. Bíí ebi fó uyyagé esé déke dekwóné Miletus.

¹⁶ Esé debó dékené mbó, dekoó Efesos koóge getúgé Pól abó akelege nnó deyye wáwá, déchóge sé gébé né Esya nnó ji akwóné Jerosale nsa nnó bíí epaá Pentikos ukwone.

Pól achye majyé mbaá ákpakpa b̄ó Echomele Jis̄s né Ef̄es̄s

17 Ndere dekw̄oné Miletus, Pól aló meko né Ef̄es̄s nnó ágaré ákpakpa echomele b̄ó Jis̄s nnó áchw̄ó ábané ji ef̄éé.

18 Ebw̄ó áchw̄oge, aló manj̄óó ne ebw̄ó aké, “Enyú dekaá nkane esé delu mé chóncho, lo né bíí mbe ebi nkw̄one né mme Esya kpaá te fi.

19 Mb̄ó mpye utóó ba nkane maá defwe Es̄w̄o ne mp̄ó f̄ó ne nepa, nlu ne gejamégé manse né am̄e. Ngé ntó gekp̄ékp̄égé ef̄wyale ne gébé gef̄ó nlu ne manse né am̄e gétúgé gekp̄ékp̄égé ef̄wyale ewé b̄ó Jus achyeḡe me.

20 Enyú dekaá nkane mb̄ó ngarege enyu mekomej̄óó Es̄w̄o ne nkene upú, upú n̄lerege enyú ne mbi f̄ó geno eyige gekage p̄óó enyú w̄ó.

21 Wye meko wu ama ne mb̄ó ngaré b̄ó Jus ne b̄ó Grek nnó áb̄ó manlyá gabo, akéré mbaá Es̄w̄o ne áfȳe matóó ne Ata Jis̄s Kras esé.

22 Ne nana n̄jye né Jerosale nkane Mendoó Ukpea egaré me ne nkaá f̄ó genó eyi gepye n̄ye me ewu w̄ó.

23 Genó eyigé nkaá gelu nnó yendé melo ewé nkw̄onégé, Mendoó Ukpea egarege me nnó áchyeḡe n̄ye me ef̄wyale ne áfȳe n̄ye me denó né Jerosale.

24 Yémb̄ó nse ye ḡeme ya nnó nlu muú w̄ó, nkelege le manéré utóó ebi Ata Jis̄s af̄ye me amu nnó ngaré abya melóméló nkane Es̄w̄o aleré b̄ó galógáló nnó ebw̄ó áp̄ó.

25 “Ne mb̄ó nkene metóó metóó enyú ngarege nkane gefwage Es̄w̄o gelu, ne nkaá nnó enyú deḡené sé me.

26 Goge me ngaré enyú nana nnó muú alagé meso, anogé né egbe ewé Es̄w̄o, ji mb̄óó ne akaá, me mp̄ó wye.

27 Mb̄ó ngaré me enyú yendé genó eyigé Es̄w̄o aklege mampye ne mbi f̄ó ye genó gema w̄ó.

28 Delagé meso. Bage ḡeme nyú ne b̄ó Es̄w̄o abi Mendoó Ukpea ef̄ye enyú né amu. P̄ege ebw̄ó wye nkane membamé maḡoḡme ápele maḡoḡme jíí, tege nnó Es̄w̄o akw̄o me gewugé echomelé b̄ó Jis̄s ne manoó maá wuú nnó ábé b̄ó bíí.

29 Nj̄oge mb̄ó nendé nkaá nnó ntigé n̄ye meso, ukwala utanege n̄ye daf̄ye uchw̄ó

báne enyú ne uchw̄oge ulyágé f̄ó maḡoḡme yina.

30 Ne b̄óó f̄ó átanege n̄ye ntó metóó metóó nyú nnó abw̄olé b̄óó Jis̄s akw̄olé ebw̄ó.

31 Sége gébé détége nkane mb̄ó nchyeḡe yéndémuú majyé né aḡmé aléé utuú ne ḡw̄omese ne manse.

32 “Ne náná ayi áfȳéé enyú né amu Es̄w̄o, nchyeḡe enyú majyé nnó dewuge le mekomej̄óó wuú ayi álerege nkane ápye enyú deb̄óó n̄ye eshye, ne deb̄ó n̄ye ntó mejé ewé Es̄w̄o ábelé mbaá b̄óó bíí ako. Enyú dekaá nkane geḡwá ya gelu.

33 Enyú dekaá nkane mb̄ó nlu ne enyú, n̄nerege f̄ó mw̄ole né ḡka muú ye mandeé jíí.

34 Mb̄ó mpye utóó ne amu ya ne ese ne b̄óó ba deḡéne geno eyige dekelege.

35 Unó uko ebi mb̄ó mpye uleré nnó muú ab̄ó mampye utóó ne amu jíí nnó apóó b̄óó bíí alá p̄ó ne eshye. Tege ntó nkane Ata Jis̄s ab̄ó aj̄óó nnó, ‘Méjé elu ne muú yi achyeḡe echyeḡe epw̄ó muú yi agile nnó áchyegé ji chyeḡe.’ ”

36 Ne Pól anerege manj̄óó unó bíí, ebw̄ó ako ató mano mme, anem̄m̄ye.

37 Ne ebw̄ó ako aló manli, átyaá ji ne átamé ji nnó aké pere!

38 Ebw̄ó áb̄ó ásomege d̄óó gétúgé Pól ab̄ó aké, Ebw̄ó ámagé gé sé ji ne ebw̄ó áj̄ye tí ji ákw̄oné né mbaá ayi akp̄éne ékpe.

21

Pól af̄e né Jerosale

1 Esé ako ne Pól delyage ebw̄ó, dekp̄e ékpe defé cho né K̄os. Ne új̄yágé dekw̄oné Rudis, detanege ef̄éé deḡye né Patara.

2 Ne dekw̄oné ef̄éé, degé ékpe ewécha ewé ej̄ye melo Fonisiya. Dekp̄e ewu deke n̄nyin̄nyi.

3 Dékw̄onégé né melu ewé degéne melo Syapr̄os, delya ewu ne egbe ebw̄obe, degya deḡye né Siriya. Dékw̄onégé Tiya, ékpe etaré esé detané nende ge mbaá yi áférege metuú mb̄ó.

4 Détánégé deḡye kéle b̄óó Jis̄s. Degégé ebw̄ó, debélé ne ebw̄ó né uwyaá kpogele. Mendoó Ukpea ep̄ye ebw̄ó agaré Pól nnó aj̄yegé f̄ó né Jerosale.

5 Ndó eyi esé delu manj̄ye ekw̄onégé, detane nnó deḡye. B̄óó Jis̄s ako chóncho ne

andée bwó ne baá bwó, ájye tí esé ákoó melo ákwóné mbále nnyi. Ne detó mano mme eféé denemmye.

⁶ Esé detamé ate ne esé deyye kpe ékpe, ebwó akéré meso mmu.

⁷ Délyágé melo Tiya, dekwóné melo Ptolemes ne dema táne né ékpe deyye tame bós Jisós abi alu eféé. Debelé ne ebwó dama.

⁸ Bíí újyagé deyye dekke ékpe defé né melo Kaisaria. Dékwónégé ewu, dekke né gepúge Filip, debelé ne ji. Alu muú yi akene agarege mekomejóó Esòwò, ne alu ntó muú ama né gelúagé bós utó akénéama abi abo ajya né Jerosale.

⁹ Ji abó áwya baá andée ani ne apó fò ne anò, álu bós bi áwuú meko ayi atáne mbaá Esòwò ne ágarege.

¹⁰ Ndere esé delú eféé né gejamégé ndò, muú ekpavé Esòwò fò ayi akuú ji Agabos atané Judiya achwó.

¹¹ Achwógé agé esé, abó ekanda Pól awe uka ne amu jíí. Ne aké, “Mendoó Ukpea eké ge na ne bós Jus apye nye ne mbós ekanda ewé né Jerosale ne afye nye ji né amu bós abi alá pó bós Jus.”

¹² Ne esé ako dewuúge mbò, dekwò Pól mata nnó ajyegé né Jerosale.

¹³ Pól ashuú esé meko ake, “Nde enyú delilí, defye me gepwa né metós? Nkpome mé mmye manjye denò né Jerosale ye mangbo getúge Ata Jisós.”

¹⁴ Te ndere esé delá káge kwòre metós wuú, delya yendé geno nnó Ata Esòwò apye ndere ejíí ji.

¹⁵ Ne ebélegé mboó ndò, dénywéré unó sé dekwó déféé né Jerosale.

¹⁶ Ne bós Jisós fò abi atané Kaisaria áfé ntó ne esé ne áse esé ábelé né gepúge Mnasen mbaá ayi ábele nnó dejwòlege. Mende yina atané melo Syapros ne abó áfyéé metós ne Jisós gébége depore Jisós delò lò.

Pól ajye ge Jemsi

¹⁷ Ndere esé dekwòne né Jerosale, bós Jisós abi alu eféé áse esé chánéné.

¹⁸ Bíí újyage esé ako ne Pól deyye gé Jemsi ne ákpakpa bós echomele Jisós ako alu ntó eféé.

¹⁹ Ne Pól atámégé ebwó, alò mangaré unó gemagama ebi Esòwò abo apyé metós metós

bós abi alá pó bós Jus gébége ji agarege ebwó mekomejóó Esòwò.

²⁰ Ne ebwó áwuúge mbò, áféé Esòwò ne ákuú Pól aké, “Menme, pé gejame bós Jus áfyéé matós ne Jisós. Ne kaá nnó ebwó álu kpáne gechyé né mabe Mosis.

²¹ Ebwó ama áwuú nnó akene agarege bós Jus abi álu né malò bós abi alá pó bós Jus nnó ásógé sé baá bwó nsò ne ye mankwólé gepoge bós Jus ákwólégé.

²² Esé dekaá nnó bós áwuú nye nnó ochwó fa, nana esé depye nnó?

²³ Nte pye ndere esé dekelege mangaré wò. Ande fò ani alu fa abi anerege mampye depò etire ebwó abo anyémeno mbaá Esòwò.

²⁴ Chó ne ebwó enyú depye gepere mamféré efwyale ewe elu enyú mmye, ne chye unó uko ebi abó manchye né gepere eyigembò ne ákpalé ebwó makpo. Dpyege mbò bós ako ágéne nye nnó wò mbós obelege mabé Mosis. Ne bós ákage nye nnó unó bi bós ajóó getu jye ulú gebyò.

²⁵ Esé desá nywe detó mbaá bós Jisós abi alá pó bós Jus, nnó ábó fò manye menyéé ayi ápyéé upre wye wó, ne anyéégé manóó menya ne álya ntó manáné tametame.”

²⁶ Ne Pól ase bós bimbò, bíí újyage ebwó ájye lò depò etire mamféré efwyalé ewé elu ebwó mmye. Ne Pól akpe mmu echa upre Esòwò mangaré bíí ebi depò etiré na debye nye, ne yéndemuú bwó achyege nye unó upre bi mbaá Esòwò.

Apye Pól né echa upre Esòwò

²⁷ Gepere eyigembò gebélege ndò ekeneama, ne bíí ebi ndò eyimbò echwó bye, bós Jus fò abi atané gebagé mewaá Esya áge Pól né echa upre Esòwò. Annyi gejamégé bós matós ne ápye ji.

²⁸ Akalege aké, “Bós Israeli chwóge depóó ese, depye mende yina. Ge mende yi akéne yendé mbaá ágarege bós nnó ábyágé melo esé, ne mabé Mosis ne echa upre Esòwò ewéna. Ne nana akpe ne bós Grek né echa upre Esòwò, nkane apyembò afye deba né melu ukpea ewe.”

²⁹ Ebwó ájoge mbò gétúgé abó ágené Pól akene ne Trófimòs ayi atane Efesos né metós melò, ne áférege nnó Pól akpe ne ji né echa upre Esòwò.

30 Ndere ebwó ákálé mbó, melo meko ekwé tametame, bós ako ábó áchwó chome mbaá ama. Agbaré Pól, ája ji átané né echa ure. Nderé ebwó ábó atane, bós ala ténéténe ágbé manombi.

31 Ne bós bina álo mantule Pól ne ákélege manwá ji. Meno muú bós bee Rom awuúge nnó melo Jerosale meko elu né efwyale,

32 ala mbó ase bós bee ne ákpakpa bwó, álomé áchwó kpe metós metós gejamégé bós bimbó. Bós bina ágégé ndere ebwó áchwó, álya mantule Pól.

33 Ne muú kpaá yimbó achwó gbaré Pól aké, “Áwé ji bó mkpákoné apeá ne agíi bós bimbó gefósógé muú ayi Pól alu ne genó eyige ji apyé.”

34 Agige mbó, bós álo manwyale, abi ápáne ewé, abifó ápáne ewechá. Ápyé muú kpaá bós bee yimbó akwé tametame ye tógésé genó eyi gepye akaá wó, ne ajós ne bós bíi nnó áse Pól ájye né dachi bós bee.

35 Ndere ájye ákwónégé melu ewé akwóme mfaá gepú, bós bee abwé ji gétúgé bós bimbó áchwó ne ncha.

36 Ebwó ako ákwólege Pól meso ákálege nnó áwá ji.

Pól anḡmené gemé jii

37 Ndere áchwó kpe ne Pól né dachi bós bee, Pól agíi meno muú bós bee. “Nnó ókaáge chyé me gébé njós genó fó ne wó?” Mende yimbó awuúge Pól ajóge Grek agíi aké, “Mbó ne ókaáge Grek?”

38 “Mmyé eké ópó fó muú Ijip ayi abó anḡmé umye fa gébé gefó ne apye bós dele ani abi áwáne bós ákwólé ji né mashwóne?”

39 Ne Pól ashuú ji meko aké, “Nlu muú Jus ne ntane melo Tasós né gebagé mewaa Silisya. Ne Tasós apó fó melo nsélé. Nte nkwo wó mata, chyé me eké gébé njós mejós ne bós bina.”

40 Meno muú yimbó achyégé ji gébé, Pól atene melu ewé ákwóme ajye mfaá gepú afu amu nnó bós ákwéné mejós. Akwenege, Pól ajós ne bós bimbó né meko Hibru aké,

22

1 “Ante ba ne anḡme ba, wuúge nkane nkélege manḡmené mmye ya.”

2 Ebwó áwuúgé nkane ji ajós né mekómejóó Hibru, ákpe kwéne mejós. Ne alo ye manjóó ne ebwó aké,

3 “Nlu muú Jus, ábyé me né Tasós né gebagé mewaa Silisya, ne nwé fa né melo Jerosale. Gamalya ne aléré me ḡwe, aléré me nnó mbélé mabé ukwéne ante sé chánéné, ne mbó nkpa gechyé né depore Esowó wye nkane enyú delu mbó fi.

4 Mbó nkelege manchó genwágé bós bi ákwólégé meti Jisós. Mpyene ebwó andée ne ande mfyé denó.

5 Etukpe ampye ure Esowó ne uchome ákpakpa melo meko ákáge garé nnó mechó ewé menjóge mbó na elu wáwálé. Ebwó ambós áchyé me ḡwe nnó njyge nchye mbaá bós Jus abi alu né Damaskós nnó mpyé bós bi ákwólege meti Jisós, nwé ebwó ne nchwó ne ebwó né Jerosale nnó achye ebwó efwyale.

Pól agaré geno eyi gepye ne ji áfyé metós ne Jisós

6 “Ndere njye, gebégé nchwó kwóne Damaskós genógé metó ḡwómese, ténéténé yimbó gekpékpégé genḡbó getané mfaánebuú geshwané gegya me mme.

7 Epyegé mbó nkwe mme ne nwuú meko muú fó akuú aké, ‘Sól, Sól ndé ókelege maníi me mbwé?’

8 Ne ngíi nké, ‘Wó waá Ata?’ Ashuú me meko aké, ‘Elé me Jisós muú Nasaret ayi ókelege maníi ji mbwé’.

9 Bós bi abó ákene ne me ágé genḡbó eyigembó ne áwuú meko muú yi ajóge ne me wó.

10 Ne mma gíi nké, ‘Ata nana mpye nnó?’ Ashuú me meko aké, ‘Kwile ka, chó né Damaskós. Ókwónégé ewú ágarege nye wó unó uko ebi Esowó ábelé nnó ópye.’

11 Ndere nkwele ka ngéné sé mbaá getúge genḡbó eyigembó gekpené me áme. Ne bós bi abó ákene ne me ágbaré me ebwó dekwóné Damaskós.

12 “Mende fó abó alu né melo ewémbó ákamege Ananya, anóge Esowó dáó ne abelege mabé Mosis ne bós Jus ako efeé áfegé ji.

13 Achwó gé me atene me nenḡkuné mmye aké, ‘Menḡmé wa Sól, lo mangéne’. Wye né gébé eyigembó nló mangéne mbaá ne ngé ji.

14 Ne ajóó ne me aké, ‘Esòwò ayi ukwéne ante sé ajya wò nnó òkaá genó eyige Esòwò akélege òpye. Ne apyé nnó ògé muú utóó wuú ayi wáwálé ne òwuú meko wuú.

15 Wò ògarege nyé bóó ako nkane ji alu, òma ògarege ebwó unó bi òwuú ne ògené.

16 Ne nkane elúmbò, ògili nde nana. Kwile ka, áwyaá wò manaá Esòwò, ne kuúgé Ata Jisós nnó ashwóné gabo wye’.

Pól agaré nkane Jisós atóme ji mbaá bóó bi alá pò Jus

17 “Nkerégé né Jerosale njye kpe né echa ure Esòwò ne ndere nnemmye, ngé ame gejya.

18 Ngé Jisós ne ajóó ne me aké, ‘Kwile lyaá Jerosale wáwá nende bóó abi alu fa áwuú nyé fò mekomejóó ayi òchwò garé getú ya’.

19 Nshuú ji meko nké, ‘Ata ebwó ákaá chánéné nkane mbó nkéne né macha mmyemenene, mpyéne bóó bi áfyéé matóó ne wò, ntulege.

20 Ndere ábó áwáne Stefan ayi apye bóó nnó ákaá wò agarege bóó depò tyé, mbò nlu wye nkamege né bóó bi áwáne ji, ne mbame mandeé bwó.’

21 Ne Jisós ajóó ne me aké, ‘Kwile chò, ntóme nyé wò tete né malò bóó abi alá pò bóó Jus.’”

22 Ndere bóó bimbò áwuú nkane Pól ajóó genó eyigé na, mekomejóó yina atanege ji meno, ebwó álò mando delúlú aké, “Wáge mende yina, akwane fò mambé fa mme wó.”

23 Ndere ájóó mbò, ákalege mbò, áfú bò nku bwó ne áchwéle mpúpú atya mfaá.

24 Menò muú bóó bee yimbò agége mbò, agaré bóó bií nnó áse Pól akpe né dachi bwó. Ajyegé aké atulé Pól, agaré geno eyige bóó Jus ákalege ji ula.

25 Ne áwe ji. Ndere áchwó túlé ji, Pól agií muú kpaá ama ayi abò atene eféé ake, “Nno ebé ese ekamé nnó átulé muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom, ayi alá ápa mpa wuú wó?”

26 Muú kpaá bóó bee yimbò ajye bane menò muú bwó ne ake ne ji. “Se gébé nnó ekage òkpaá mechò, mende yina alu muú Rom. Mende yina alu muú ayi áchye ji melu nnó ábé muú Rom.”

27 Muú kpaá bwó yimbò awúgé achwó gií Pól aké, “Wáwálé nnó òlu muú yi achye ji

uto nno ábé muú Rom?” Pól akame aké, “Eh.”

28 Ne ama jóó ne Pól aké, “Nchò nka dóó ne nlu mbò muú Rom.” Pól ashuú ji meko aké, “Nlu muú Rom ayi áchyeé ji uto nnó ábé muú Rom, te gébégé ábyené me.”

29 Bóó bee abi abó álú mantulé Pól nnó agarege genó eyigé ji apyé, áwugé mbò aja mmye meso. Ne efó ekwó ntó menò muú bwó yimbò metóó gétúgé ábó áwéle Pól ne bò mkpokóné ayi Pól alu muú Rom.

30 Yémbò menò muú bwó yimbò alu kelege mankaá genó eyigé Pól apye ne bóó Jus akálege ji ula, ne bií újyágé aferé Pól bò mkpokóné né amu ne akuú anóó baá ne ákpakpa melò ako nnó áchomé. Achómégé áchwó ne Pól né mbe ushu bwó.

23

Pól atené mbe ushu ákpakpa melò

1 Pól atené mbe ushu echomele melò, ape bóó domeé ne aké, “Anmé ba nlu mé né mbe ushu Esòwò yendégébé kpaá te fi, ne metóó wa echyegé me efwyale né genó gefó.”

2 Ne Ananya ayi alu etukpe ampye ure Esòwò agaré bóó bi átené kwókwólé ne Pól nnó ádo ji gekwékwé meno.

3 Pól aké, “Esòwò ado nyé wò ntó gekwékwé. Wò òlu eké ekwò gepú ewé áwogé ne mbómé. Wò òjwòle eféé nnó òpa mpa wa nkane ebé elu ne òma kwé ebé nkane òké ádo me gekwékwé.”

4 Bóó bi átené kwókwólé ne Pól agií ji aké, “Mbò ne òshye etukpe ampye ure Esòwò?”

5 Ne Pól ashuú ebwó meko aké, “Anmé ba, nkaá fò nnó alu etukpe ampye ure Esòwò wó. Nende nkaá nnó nwe Esòwò aké, ‘Ekagé muú ashye muú kpaá melò.’”

6 Pól aké agene nnó gentòge bóó abifò álú bóó Sadusi ne abifò álú bóó Farasi ákale aké, “Anmé ba nlu muú Farasi ne ante ba álú bóó Farasi. Ula bi nkpené unóó mpa elé gétúgé nkame ne mbélé uméé nnó bóó bi ágbó ákwilege nyé né negbo.”

7 Pól ajógé mbò, bóó Sadusi ne abi Farasi álò manwamé ne ate, ne echomele ewémbò ékaré malu apea.

8 Ebwó áwámege mbò getúge bóó Sadusi aké muú agbogé akwilege sé né negbo ne ákamé fò nnó ekiénné Esòwò elu wó ye genó

fó nkane Mendoó gepó. Yémbó bós Farasi ákame nnó unó bi uko ulú.

⁹ Ne mawámé ama ja dós. Ne anleré mabé Esowá abi álú geluáge bós Farasi ákwile ka ájoge ne eshye áké, “Esé degé fó gyé ayi mende yina apye wó. Ndófo ekiénné Esowá ye elé mendoó ne ejó ne ji wáwálé.”

¹⁰ Gébégé mawáme yimbó aláa lé umyemye, muú kpaá bós bee afós nnó ágyale nye Pól ubauba, ne agaré bós bee nnó áféré Pól eféé ákéré ne ji mmu dachi bós bee.

¹¹ Bíí bimbó ne utuú Jisós achwá tene nenkuné mmye Pól ne ajós ne ji aké, “Gbaré metós wyé, ndere ogarege nkane nlu né Jerosale mbántó ne ogarege nye bós né Rom.”

Bós fó ásó mala manwá Pól

¹² Bíí ujjágé bós Jus fó ásó mala ne ácho mmye nnó ebwó anyéé ne ányú genó gefó kpaá te áwáne Pól.

¹³ Ne bós bi áchós mmye ápwó usaá upea.

¹⁴ Ne ájye gé anós baá bi apye upe Esowá ne ákpakpa meló áké, “Esé dechó mmye nnó denyéé, denyú genó gefó kpaá te esé déwáne Pól.

¹⁵ Nkane elúmbó, enyu ákpakpa meló tóge meko mbaá menó muú bós bee nnó ató Pól depye eké dékelege mamape mechó Pól chánéné ne esé dékpomé mmye manwá ji gemege nnó akwóné fa.”

¹⁶ Ne maá mende ayi menme Pól yi mendée awú genó eyi ebwó abó ásó mala mampye, ajye garé Pól né dachi bós bee.

¹⁷ Ne Pól akuú muú kpaá bós bee ama aké, “Se nte mamane yi ojye mbaá menó muú enyú, awya geno fó mangaré ji.”

¹⁸ Ajyegé ne ji ewu aké, “Pól muú denó aké nchwó ne nte mamane yina eta wyé, awya genóge fó mangaré wó.”

¹⁹ Menó muú yimbó ase nte manmané yimbó átené babá, agíí ji ake, “Ndé mechó okélege mangaré me?”

²⁰ Ashuú ji meko aké, “Bós Jus fó ájós ábélé nnó geyá ebwó ágaré wó óma chwó ne Pól né echomelé meló, ebwó akélege mampye eké ámage pé mechó Pól chánéné.

²¹ Yémbó ebwó áchwóge, okamege nende bós ápwó usaá upea abi ábíí né meti, ágile manwá Pól. Ebwó ácho mmye nnó anyéé

ne anyú genóge fó kpaá te áwáne Pól. Ne nana ebwó ágile manwú genó eyige tanege wó meno.”

²² Ne menó muú yimbó aké ne maá yimbó, “Chó ne ekage opye muú fó akaá nnó ogaré me mechó ewé.”

Ató Pól mbaá Felis ayi gómena

²³ Ewyagé menó muú bós bee yimbó akuú bós apea abi akwólege ji né dekpakpaá, aké ne ebwó, “Jyage usaá bós bee ufya abi ákene ne uka ne usaá bós bee uléé meso efya abi ákwóme mfaá ujujá ne jyage ntó usaá bós bee ufya abi álú ne makó. Gárege ebwó ákpome mmye áse Pól ájyé né Kaisaria né kálánká eneneama ne utuú bi.

²⁴ Segé ujujá ebifó nnó Pól aké akene ákwómé mfaá. Tige ji ake pere akwóné né ushu Felis ayi gómena.

²⁵ Ajogé mbó, ásá ntó ηwe aké,

²⁶ “Me Klodyos Lysia ne nsame ηwe yina mbaá Ata Felis ayi gómna. Ntamé wó.

²⁷ Bós Jus ábó apyé mende yina ne ákelege manwá ji. Nwuúgé nnó alu muú yi áchyeé ji melu nnó ábé muú Rom, me mfé ewu ne bós bee ba ne mféré ji né amu ebwó.

²⁸ Te mbó nkelege mankaá gyé ayi ebwó aké mende yina apye, nse ji defé mbe ushu ákpakpa meló bwó.

²⁹ Agigé ji, nge fó nnó apye genó eyige ábó manwá ji wó ye mankre denó. Ebwó ábó anyéé lé mbeé né mabé bwó.

³⁰ Ewyagé muú fó achwó garé me nnó bós Jus ásó mala manwá mende yina. Ne ntó ji ténéténé eta wyé. Ngaré ntó bós bi áké ji apye gyé nnó áchwó garé wó genó eyige ji apye. Bé peré.”

³¹ Ne bós bee bimbó ápye wyé nkane menó muú bwó agaré ebwó. Ase Pól né utuú bimbó, áke kpaá ákwóné Antipatris.

³² Bíí ujjágé bós bee abi ákene ne uka ákéré né dachi bwó ne abi awya ujuja áse Pól áfé ne ji.

³³ Ebwó ákwónégé Kaisaria, áchye gómna ηwe yimbó ne áfyé Pól né amu jíí.

³⁴ Akuúge ηwe yimbó, agíí Pól aké, “Ótané ndé geba?” Pól ashuú ji meko aké, “Ntané gebagé mewaá Silisya.”

³⁵ Gómena awuúge mbó, aké ne ji, “Gó bós bi aké opye gyé áchwó ne nwuú mpa wyé.”

Ne ajó aké ájye béle ji né εcha εwé Mfwa Herod abo atené ne aké bó bee ábamé ji.

24

Felis apε mechó Pól

¹ Ndo eta ekoógé, Ananya ayi etukpe ampye upε εσωω ne ákprakpa bifó áchwó né Kaisaria ne Tetulus muú yi akaáge mabé bó Rom.

² Akúgé Pól akpe mmu, ne Tetulus alo mangaré gyé yi Pól apyé aké,

“Ata Felis apye bó esé ábó nesó né gejamé gé gé gétúgé ogbaré εbwó chánéné. Ne gejamé gé unó bi wó okwóré, wó apye melo ese enené.

³ Ne esé dese mechó εwé ne metó megómégó ne bó áfεge yendé mbaá gébé geko.

⁴ Nkélé gé fó manchó wó gébé yémbó nnene wó mmye nnó owuú mechó εwé me nkεlege manjóó.

⁵ Esé degé nnó mende yina alu muú εfwyale, akene malomalo apye bó Jus ako ádorege makpo ne ate. Alu ntó menó mbe né mbaá bó bi ákuú εbwó nnó ekwó Nasaren.

⁶ “Abó akεlege ntó mamfyε deba né εcha upε εσωω ne depyene ji [Esé debó delu mampa mpa wuú nkane εbé sé elu,

⁷ yémbó Lysia menó muú bó bee achwó fó ji né amu sé,

⁸ ne aké dechwó depa mpa Pól né mbe ushu wyε.] Ogigé mende yina, owuú nye unó uko εbi esé dejoge mbó nnó apye.”

⁹ Tetulus ajó gé mbó, bó Jus ako abó álú εféé ákame nnó elú wáwálé.

Pól anméné mmye jii né mbe ushu Felis

¹⁰ Ne gomena yimbó afu Pól εbwó nnó ajó, Pól alo ye manjó aké, “Nkaá nnó opa mé mpa né melo εwé ne gejamé gé anmé, ne metó egó me manmené mmye ya né mbe ushu wyε.

¹¹ Mbógé ogigé, owuú nye nnó ndo elu dangbeé εfyaneεpea eyi mbó njye né Jerosale manogé εσωω.

¹² Ne bó Jus agé ye me nyéégé mbeé ne muú fó né εcha upε εσωω wó, ne agé ye me mpyege bó Jus adorege makpo ne ate né macha mmyemenene ye né melu fó né melo wó.

¹³ Ebwó ákagé lere fó nnó genó eyige εbwó aké mpye gelú wáwálé.

¹⁴ Ne nkamé genó gema eyige εbwó aké, ‘Nnoge εσωω ayi ukwene ante sé né meti εwé εbwó aké élómé fó. Yémbó nkamé lé unó uko εbi mabé Mosis ajó ne εbi bó ekpavé εσωω ásámé.’

¹⁵ Ne nwyá umεé wyε nkane εbwó ntó awya nnó εσωω apye nye yéndémuú akwile né negbo ye apye galógáló, ye apye gabo.

¹⁶ Ne nmuame yendégébé nnó metó wa ébé pópó né mbe ushu εσωω ne mbe ushu akwaá

¹⁷ Ebélé mé dó ayi mbó nla jyε né Jerosale wó ne mfé nana ne nka mampoó bó Jus ne mampye ntó upε mbaá εσωω.

¹⁸ Gé genó eyi gepye me njye né εcha upε εσωω mbó ne εbwó ágené me wyε. Mbó nnerege mampye upε bimbo nnó nshwóné mmye ya, gejamé gé bó abó ápó ne me, ne ye εfwyale etane wó. Ne bó bi abó ágené me élé bó Jus abi átané né gebagé mewaá Esya.

¹⁹ Mbógé εbwó abó ágé nnó mpye gyε, mbó áchwó gáre né mbe ushu wyε.

²⁰ Elá pó mbó wó, bó bina ágaré gyε ayi εbwó ágené gébé gé ákprakpa melo ápelé mechó wa.

²¹ Esé ne εbwó debó debó εfwyale wyε né genó gema. Elé genó eyi mbó njó né metó metó εbwó nké, ‘Mbó mpa ne enyú fina gétúgé mfyε metó nnó muú agbogé akwilege nye né negbo.’ ”

²² Felis awuú gé mbó, depó εtire na deko, ndere akaá mé meti εwé Jisós chánéné, agbé mechó εwémbó aké, “Lysia menó muú bó bee achwógé ne nsó mpa yina.”

²³ Ne ágaré muú kpaá bó bee ama nnó ábamé Pól yémbó álya ji abé shushu ne alyage ntó ajeé bíí áchwó áchyεge ji unó bi uli ji. Achó gébé ne mpa Pól né anmé apea.

²⁴ Ebelegé Felis ne mendée wuú Drusila áchwó gé Pól. Mendée wuú abó alu muú Jus. Ebwó ákuú ji ne áló manwú ndere ji agárege εbwó nkane muú akage fyε metó ne Kras Jisós.

²⁵ Ne ágaré nkane muú akage be cho ne nkane muú abó mangbaré mmye ji né bíí mpa εσωω εbi uchwó nye. Felis awuú gé mbó, εfó ekwó ji metó aké, “Cho kpé, ngégé gébé mimage kuú nye wó.”

²⁶ Ajóó mbó, aferege nnó Pól achyεge nyε ji ηka. Né getú εyina akuú Pól yendégébé ado abya ne ji.

²⁷ Εpyε wyεmbó kpaá aηmé apea ákoó. Gébégé áchyε Póshós Festos gelúgέ Felis, Felis alya Pól né denó elé akεlege mampye matóó agóó bóó Jus.

25

Pól aké átee mechó wuu εjye mbaá mfwa Rom

¹ Ndó εkoóge ελέε eyi Festos aselé gefwa né gebagé mewaa Judiya, atané né Kaisaria afé né Jerosale.

² Ne anóó baá bi apye ure Εσωω ne ákpa kpa meló áchwó ne mechó Pól né mbe ushu wuu, ákwó ji mata nnó,

³ apye εbwó genó εyigé na ndere εbwó ákεlege, ató Pól achwó né Jerosale. Εbwó ábó asóó mala nnó ájwólege meti, Pól achwó gέ εbwó áwá.

⁴ Festos ashúú εbwó meko aké, “Pól alu mmu denó né Kaisaria ne εla gachyε nkéré εwu.

⁵ Mbó gέ apye gye, garege anóó bóó nyú akwólé me deyye né Kaisaria ne akpa mechó ewémbó achwó mbe ushu wa.”

⁶ Ne Festos ama belé né Jerosale genó gέ ndó eneé εjyegé ne εfyá ne akéré né Kaisaria, bíí uyyagé ajwólé né εcha εso ne ató nnó achwó ne Pól.

⁷ Achwó ne Pól, bóó Jus abi abó átané Jerosale áno ji mme ne áló mama ji ukpékpé depó mmye ayi álá kágé lere nnó genó εyigé εbwó ajóó gelu wáwálé.

⁸ Ne Pól aηmene mmye ji aké, “Mpyé ye gyéé fó né mabé bóó Jus wó, ye εfwyale nchyé né εcha ure Εσωω wó, ne mpye fó gyéé mbaá mfwa Rom wó.”

⁹ Yémbó Festos akεlege mampye matóó agóó bóó Jus, nkaáwú ne agií Pól aké, “Pó ojyé né Jerosale ápa mpa wyε né mbe ushu wuu?”

¹⁰ Ne Pól ashúú ji meko aké, “Ntené fa né εcha εso mfwa Rom ne gέ mbaá ayi ábó mampa mechó wa na. Wó akaá chánéné nnó mpye bóó Jus gyéé fó wó.

¹¹ Mbó gέ nkwe ébé ewé ábóó manwá me, mfó fó negbo ne mbó gέ depó deko εtiré εbwó ajóó ne me depó wáwálé, okágé gbaré me achyε εbwó. Nnene wó mmye nnó ótee mechó wa εjyε mbaá mfwa Rom.”

¹² Ne Festos awuúge mbó, ajye jóó ne bóó majye bíí, εwyagé ajóó ne Pól aké, “Te mbaá wó oké atee mechó wyε mbaá mfwa Rom, εwu ne ojye.”

Pól atené mbe ushu mfwa Agripa ne Benise

¹³ Ebé lé gέ mfwa Agripa ne Benise afé né Kaisaria mantamé Festos.

¹⁴ Abé lé gέ εféé dóó bíí fó Festos achwó ne mechó Pól né mbe ushu mfwa yimbó aké, “Mende fó alu fa ayi Felis alyá né denó gebégé ajye.

¹⁵ Ne njyé gέ né Jerosale, anóó baá bi ápye ure Εσωω ne ákpa kpa bóó Jus ágaré me depó εtiré εbwó aké Pól apye. Ne εbwó aké me nsó mpa nnó mende yina akwé ébé.

¹⁶ Ne ngaré εbwó nnó gepó gέ bóó Rom gepó fó nnó ajóó nnó muú akwé ébé, ayi ji ne bóó mpa bíí álá tene unóó mpa ne aηmené mmye jii né depó deko εtire aké ji apye wó.

¹⁷ Εbwó áchwó gέ fa áchó sé gébé wó, bíí uyyagé njyε jwóle né εcha εso, nké áchwó ne mende yina.

¹⁸ Bóó mawamé bíí ákwilé gέ ka, ajóó ye nnó akwé ébé fó nkane mbó mferé wó.

¹⁹ Εbwó abó anyéé le mbeé ne gefó εyigé εbwó ánogé Εσωω ne ama anyéé mbée gétú gέ muú fó ayi ákuú Jisós, agbo me yémbó Pól alu jógε nnó alu mebe.

²⁰ Ndere nlá kágé se geno εyigé mpye, ngií Pól nnó ajye né Jerosale ápa mechó wuu εwu.

²¹ Yémbó Pól aké εlóme lé nnó ályá ji né denó kpaá te mfwa Rom apáne mpa wuu. Ne agaré aké ábamé ji kpaá te agene meti mantó ji mbaá mfwa Rom.”

²² Ne Agripa awuúge mbó aké, “Me ntó nkelege manwu né menó mende yimbó.” Ne Festos aké ne ji, “Geya ówuú nyε”

²³ Bíí uyyagé mfwa Agripa ne Benise áchwó ne gejamégé bóó ánogε εbwó dóó ne mabeé, εbwó ákpe ájwólé né εcha εso. Ne anóó bóó bee ne anóó bóó abi alu meló. Ne Festos agaré áchwó ne Pól,

²⁴ ajóó aké, “Mfwa Agripa ne bóó ako abi alu fa, gεge mende yi bóó Jus ako áchwó, ábanεge me yendégébé ákpeage me nnó akwané sé mεmbe mebe wó. Abó ápye né Jerosale, ne ápye ntó fa né Kaisaria.

²⁵ Yémbó nge fó genó εyige ji apyéé εyige ji abó mangbó wó. Ne te ji mbóó aké átee

mechó ewé ejye mbaá mfwa Rom, nkamé nnó ntene ji ajoyé ewu.

²⁶ Yémbó mpó ne genó eyigé nsame nye ntó mbaá mfwa yimbó gétúgé mende yina. Nkaáwú ne nchwó ne ji né mbe ushu enyú, titi né ushu mfwa Agripa nnó, enyú ntó dejóó mechó ewé ne nkaá genó eyigé nsame.

²⁷ Me ngé nnó éló fó ntó nnó átó muú denó mbaá mfwa ayi nlá garé gyéé ayi ji apye wó.”

26

Pól aghene mmye jii né mbe ushu mfwa Agripa

¹ Agripa awuúge ne akuú Pól aké, “Nana élé gébé jye manjóó mejóó nnó óshya wa ókame meko bwó.” Ne Pól afu amu alo manjóó aghenege mmye jii aké,

² “Ata Agripa, ngé nnó nwya éfwó manténé né mbe ushu wye fina manmené mmye ya né depó etiré bóó Jus ámalé me mmye

³ Njóóge mbó, gétúgé nkaá nnó ókaáge gepóge bóó Jus chánéné ne unó bi ébwó anyéé mbeé ne ate. Mbó ne nkwo wó mata nnó óse gébé ówuú genó eyigé nkelege manjóó.

⁴ “Bóó Jus ako ákaá nkane genwá ya gelu te démbáné getúge nwené né mpu bwó ne né Jerosale ntó.

⁵ Ébwó ákaá me te gachí gefóge muú ayi mbó nlu. Mbóge ébwó ábó ágárege wáwálé, mbó ájóó nnó nlu muú né uchome Farasi ayi akwólege mabe chéré chere ne anóge Éswó mpwó bóó ese ako.

⁶ Ne nkpe mbó unóó mpa fi getúge nneré metóó né unó bi Éswó abó anyémeno ne ukwene ante ese.

⁷ Ge wye menomenyéé ewé matoó ese áfyanéapéá ajwale ágile ndere ébwó anóge Éswó utuú ne nwómese. Ata élé getúge nneré metóó ne nkpeéne mbó unóó mpa ne bóó Jus bina.”

⁸ Gó me ngii enyú ako nnó, “Ulannó enyú deféré nnó epó kókóge nnó Éswó apye bóó akwile né negbo?”

⁹ “Me Pól gébé gefó mbó ntené ne eshye nnó mpye ndere eji me metóó manii mabó Jisós ayi Nasaret.

¹⁰ Na ne mbó mpyé né Jerosale. Anóó baá bi ápye upé Éswó ábó áchye me ébwónye

ne mfyé gejamége bóó Éswó denó. Ne yendégébé eyigé ajóge nnó áwáne ébwó nkamege ntó.

¹¹ Yendégébé nchyege ébwó éfwyale né macha mmyemenene ese mako, mpye nnó ébwó áshya Jisós kpekpe, áféré matóó ne Ji. Nchye anywóné me mmu kpaá te nkwo ne maló mme bóó bicha manii ébwó mbwe ewu.

Pól agaré nkane ji akwóre metóó wuu, akwóle Jisós

¹² “Ébelegé, mfé ntó né meló Damaskós ne bó nwe abi alere nnó uto ba utané mbaá anóó baá bi ápye upé Éswó.

¹³ Ata, ndere njye ne metóó nwómese, nge gekpékpége genbó eyi gégéne gepwó nmeé getané né mfaánebuú, gechwó gene gegya me mme ne bóó abi abó akéne ne me.

¹⁴ Ese ako dékwe mme, ne nwú meko muú fó ajóó né mejóó Hibru aké, ‘Sól, Sól ulannó ókelege manii me mbwé? Óchyege geme jye éfwyale manténe ukwó ne me. Óchyege geme jye nkane menya ayi aselé metaá adorege.’

¹⁵ Ne ngii nké, ‘Wó waá Ata?’ Ashuú me meko aké, ‘Elé me Jisós muú wó ókelege manii ji mbwe.

¹⁶ Kwile ka. Nkwó wó ushu nenmé nnó mpye wó óbe muú utóó wa, ógarege nye bóó unó bi ógené fina ne unó bi fó ebi nlerage nye wó né meso gébé.

¹⁷ Mférége nye wó né amu bóó Jus ne mférége nye wó ntó né amu bóó abi alá pó bóó Jus, ne ntóme le wó eta bóó bimbó.

¹⁸ Ójyegé ewú, néné ébwó ame, ne óférége ébwó né gemua, ópye ébwó áchwó né genbó. Éwéna etené nnó óferege nye ébwó né amú danchómeló, óchwó ne ébwó né égbé Éswó nnó áfyéé matóó ne me ne Éswó ajige nye nte gabo ébwó, ne abó nye melu né geluage bóó Éswó abi ji ajoyá.’

Pól agaré utóó bii mbaá Agripa

¹⁹ “Ata Agripa nkane elúmbó, nshyá fó meko ayi atane mfaánebuú wó.

²⁰ Nló né Damaskós ngaré mekomejóó wuu ne nle nchwó fa né Jerosale. Nfé ntó yendé mbaá né maló bóó Jus ne ayi alá pó bóó Jus. Mbó ne ngarege yéndémuú nnó ákwóre metóó alyáá gabo wuu, akéré mbaá

Es̄w̄o ne ápyege unó bi ulere nnó ebwó ákw̄ore genwá bwó.

²¹ Gé genó eyi gepyé b̄oó Jus ápyéné me né mmu echa upe Es̄w̄o ákelege manwá mb̄o.

²² Yémb̄o Es̄w̄o ap̄oó me yendégébé kpaá te fi. Ne ntene ngarege mekomej̄oó ayi áfyé me né ebw̄o mbaá b̄oó ne ubyan̄kwó b̄o. Ngarege le unó bi b̄oó ekpávé Es̄w̄o ne Mosis áb̄o áj̄oó te gachí nnó upye nȳe.

²³ Ebwó áb̄o áj̄oó nnó, “Muú yi Es̄w̄o akweré ji elá gefwa ab̄o mangbó ne ábé muú mbe yi akwile né negbo ne apye b̄oó Jus ne abi alá p̄o b̄oó Jus ágé genḡb̄o.”

Afwa melo ápyame manwú dep̄o etiré dekene ne Jis̄s

²⁴ Ndere P̄ol alu áh̄ménege gem̄e j̄ií, Festos aweé ji aké, “P̄ol om̄ee gebwó. Unó bi ogií d̄oó upye wó ðle m̄ee gebwó?”

²⁵ Ne P̄ol ashuú ji meko aké, “Ata me mm̄ee f̄o gebwó, nj̄ogé le unó bi úlú wáwálé.

²⁶ Wáwálé alu nnó mfwa Agripa akaá dep̄o ti deko, nkaáwune nj̄ogé mb̄o nlá p̄o ne efo met̄oó, nende dep̄o tire na depȳé f̄o bibií wó.

²⁷ Mfwa Agripa, p̄o okamé ntó dep̄o eti b̄oó ekpávé Es̄w̄o ásámé? Me kaá nnó mfwa akamé.”

²⁸ Ewyage mfwa Agripa agií P̄ol aké, “W̄o ðferé nnó okage pye me wye tenétené nnó mbé men̄kw̄ole Kras?”

²⁹ Ne P̄ol ashuú ji meko aké, “Ye ebé le nana, ye meso gébé, nn̄enemmye mbaá Es̄w̄o nnó w̄o ne b̄oó ako abi awuú mb̄o me fi nnó debé éké me, yémb̄o ep̄of̄o nnó enyuí dekre den̄o nkane me nkpené.”

³⁰ P̄ol aj̄ogé mb̄o, mfwa Agripa, ḡomena Festos, Benise ne b̄oó bif̄o ákwilé ka.

³¹ Ne ndere ebwó ájȳé dafye, aj̄oge ne ate aké, “Mende yina apȳé f̄o genó eyigé abo mangbó wó ye den̄o mankre wó.”

³² Mfwa Agripa aj̄oó ne Festos aké, “Mb̄ogé mende yina ábé danjye ne mech̄o ewé mbaá mfwa Rom, mb̄o delyaá ji.”

27

B̄oó bee áf̄e ne P̄ol né Rom

¹ Nkane ákame nnó dejye, ef̄é ne dejye kre esogeka, ewé ejȳé melo Itali. Agbaré P̄ol

ne b̄oó den̄o abif̄o áchye muú kpaá b̄oó bee ayi ákuú ji Julyos. Ji alu né geluage b̄oó bee abi mfwa kpa b̄oó Rom.

² Ne esé ako dekre esogeka éwé étané melo Adramatim éjye malu yi makpé átárege né gebagé mewaa Esya [Aristak̄os ayi atané melo Tessalonika né gebagé mewaa Masedonia, alu ntó ne esé.]

³ Bií ujyágé esé dekw̄oné né Sid̄on. Julyos al̄oó melu ne P̄ol te alya ji nnó ajye gé ajeé bií nnó áchye ji genó eyigé gelií ji.

⁴ D̄étánégé Sid̄on delo manjye, ne ḡétúgé mbyo atané esé mbe, degya defé egbe Syapr̄os melo ewé nnyi nen̄oó ewu mme mbaá ayi mbyo alá p̄o d̄oó.

⁵ Esé déchyágé ebeé mega ewé élú toitoi ne Silisya ne ewe f̄o ewé élú toitoi ne Pamfilya, ef̄é ne déchw̄o kw̄one né Mira né gebagé mewaa Lysha.

⁶ Muú kpaá b̄oó bee yimb̄o age esogeka ewécha ewé etané né melo Aleksandra ejye melo Itali, ef̄é ne afye esé mmu.

⁷ Esé deke perepere né gejamégé nd̄o, degé efwyale ne délé kw̄one melo Snedus. Ndere mbyo alá kamé nnó esé déjye mbe wó, dekw̄oré defé égbé ewé *Kret melo ewé nnyi nen̄oó ewú mme, dekoó nechye né Salm̄one.

⁸ Dekene dejye mapeá mapeá, melo ewé nnyi nen̄oó ewú ne mme démye kpaá dékw̄oné nechye eniné ákuú nnó nechye népere, kw̄ókw̄ólé ne melo Lasiya. *

⁹ Esé deb̄o dech̄o mé gejamégé nd̄o ne bií kpaá ebi ápyé gep̄e mashw̄oné ubée ubi úkoó mé. † Ne P̄ol achye gejamégé b̄oó majȳé abi alú mmu esogeka aké,

¹⁰ “An̄mé ba, ngé nnó mb̄ogé detogé eshye dejyegé gejamé unó unóme nȳe chóncho ne esogeka ne b̄oó ágb̄oó nȳe ntó.”

¹¹ Ye éle P̄ol aj̄oó dep̄o ti, muú kpaá b̄oó bee afye yeé mekpo wó, akw̄olé le mekoyi menjamé ne mb̄oó esogeka aj̄oóge.

¹² Te ndere nechye eniné mb̄o nela nep̄o nechye neló neló eniné b̄oó ajw̄olege gébége gefwene, gejamégé b̄oó akélege nnó esé dejye mbe kpaá te dekw̄onege nechye eniné ákuú nnó Fonis né melo Kret. Fonis alu mbaá ayi ebeé mega ekaré ufafa upea.

* **27:8** Elú wáwálé nnó: Nana gé gébé eyige afofo achwó d̄oó na. † **27:9** Elú wáwálé nnó: Bii kpaá bina né b̄o njwe bif̄o ása nnó élé bií bi ályage menyéé kpékpé.

Mbyo nnyi akpa ésonjeka

13 Ewyagé mbyo atané nteé ebeé mega aló manchwó ne bós bi álú né esogeka áferége nnó efwó ekwalé ebwó. Ne ebwó áferé dánjgmáa ésonjeka afyé mmu esogeka. Apyegembó, áló manjye mapea Kret melo ewé nnyi ne nós ewú né mme.

14 Ewyá ye wó, mbyo nnyi atané achwós esé mmye né egbe ebwónye, mbaá ayi nmeé etanege né Kret.

15 Mbyo nnyi yimbó achwó ado esogeka ayi ánjamé alá kágé bwóle mekpo esogeka nnó ejye mewaá. Ebwó akpe lyaá nnó mbyo akpa éwú.

16 Ndere deyye dekéó maá melo fó ayi nnyi nenós ji mme, melo ewémbó ákuú nnó Koda. Ne ndere dekoge maá melo yimbó unó bi úlú wye ugbé mbyo nnyi nnó áchwógé ne eshye. Ne esé demye deja ékpée ewé áshíí né ula esogeka defye mmu.

17 Apyege mbó, ábané ékpée ne esogeka áwe ne manyíí nnó ekagé ékpée egyale ne esé debó efó nnó esogeka eshulege nye efé kwókwóle ne Lybia ne efáage nye né manchwé usós ayi átánege né ebeé mega. Eféé ne ebwó anyaaá ndeé nnó mbyo akpe mmu ákpá esogeka.

18 Ndere mbyo nnyi alú kóoge ne eshye, ne bíí újyágé ebwó áférege matuú ayi álú mmu esogeka áfómege nnyi nnó ewu efuú.

19 Bíí bimbó ukoóge ne dónodo, bós bi ájáme esogeka ákpa unó bi ápye utós né esogeka áfumé nnyi.

20 Ne esé déla wyémbó né gejamégé ndó yéé nmeé, yéé ambe dege wó ne mbyo nnyi akpane ésonjeka ejye egbe ewé ne ewé. Ndere mbyo nnyi apyembó, mané magyále esé ne déferé nnó dechwó degbó.

21 Nkaáwú ne efó epyé bós álaá mesa né gejamégé ndó. Ewyagé Pól akwilé ka aké ne ebwó, “Ánmé ba, mbóge enyú debó dewú majyéé ma ne esé dela né Kret, mbó ékpée ne gejamégé unó uchó mbó wó.

22 Ne me nnene enyú mmye nnó dégbaré matós. Ye muú ayi agbo nye apó wyéé esogeka ewú ewú ne énome nye.

23 Njoge mbó getúge Esowó ayi abó me ne Esowó yi me nnóge ne atóme ekiénné wuú ne utuú ebi njuú. Echwógé etené me nekuné mmye,

24 eké ne me, ‘Pól ófóge fó. Otenege nye mbe ushu mfwa Rom. Né ulós melu Esowó, ye muú nyú ama ayi agboó nye apó.’

25 Ndere ekiénné ewémbó echwó ne mekomejós yina, nkamé ne Esowó. Ngarege enyú nnó dégbaré matós dépélé, Esowó apye nkane ji ajós.

26 Pól ama jós aké, Mbyo ákpane nye esogeka atéé né gebage mewaá eyige nnyi nenós mme.”

27 Ne ndó ekwónégé efya ne eni, mbyo nnyi akpá esogeka echyá ebeé mega. Ebeé ewémbó ákuú nnó Adraya. Metós utúú ékwónégé ánjamé esogeka áferége nnó esé delú kwókwóle ne mapea mewaá.

28 Ne ebwó ábó menyíí áshíí né genó gefó eyi genós, áhme mmu nnyi nnó ámeé ndere nnyi négomé. Amegé ágé nnó nelu usaá bó ratógé ukéné. Ewyagé ama meé ne ágé nnó nnyi néla nana usaá bó ratógé uní meso efya.

29 Ngarege ebwó afóó nnó mbyo nnyi atene nye esogeka efé edo né mataá ayi alú mmu nnyi, eféé ne áferé bó dánjgmáa esogeka aníí áhémé né mmu nnyi nnó esogeka etené. Apyege mbó, áshyáge nnó bíí ujjá wáwá.

30 Elé ánjamé esogeka ákélege mambó ájye, eféé ne ápwyaá ékpée ashulé né nnyi ne áma aké, ebwó ájye nma genó fó né mbe esogeka.

31 Pól akaá ne ajós ne bós bee ne muú kpaá bwó aké, “Mbógé ánjamé esogeka átanégé, ebyennó muú ayi ápóme nye apó.”

32 Pól ajógé mbó, eféé ne bós bee ajye sáré manyíí ayi áwelé ékpée wyé. Ásórégé manyíí yimbó, álya ékpée nnó ejyé.

33 Wye ndere bíí uchwó jyaá, Pól ane bós ako mmye nnó ánye menyéé, ajógé aké, “Ndó ele mbó efya ne eníí fi eyi degile nnó mbyo nnyi yina abyé nye, ne ye genó denyé wó.

34 Ne nnene enyú mmye nnó denyéé eké genó nnó débó eshye, ekage degbó. Ye muú yi mekpo emye nye ji apó.”

35 Ajógé mbó abó nto bred, atamé Esowó, agya geba aló manyéé né mbe ushú ebwó ako.

36 Ne ebwó ako agbaré matós, abó nto bred ányéé.

³⁷ Mpa bṵ́ ako abi álu mmu ékpée ewena, álú usaá ufya ne uléé meso nekuú ne ama (276).

³⁸ Yéndémuú anyé agbeé, ebwṵ́ ákpa menyéé yi álaá né mmu esogeka ágbé né nnyi nnó esogeka efuú.

Ngbannyi apye esogeka egyalé

³⁹ Bií ujjágé, ebwṵ́ ákaá fṵ́ geba eyígé ebwṵ́ álú wṵ́ yémbṵ́ ágé nechye né nnyi eni nelú gesṵ́ gesṵ́. Eféé ne ebwṵ́ amuamé mampye esogeka ejye né mbále nechye eniné mbṵ́.

⁴⁰ Ne ebwṵ́ ásṵ́ré manyíi ayi abṵ́ áshíi ne uno ebi áhṵ́maá esogeka, ásṵ́ré ntó manyíi yi áwélé bṵ́ nsṵ́m abi áhṵ́wṵ́lege mekpṵ́ esogeka ákwe né nnyi, ama te ndée eyi elú mbe ékpée mfa. Mbyo nnyi akpage ese eféé né delṵ́ manjye mapeá mewaá.

⁴¹ Nḡere esogeka ejye, edo né nchwéné usṵ́ eni nelú nteé nnyi ne mekpṵ́ esogeka ejye kpe né gesṵ́ eféé ne esogeka ekwamé. Nḡere elu eféé mgbannyi adṵ́o esogeka ewémbṵ́ kpaá te egyalé.

⁴² Ne bṵ́ bee bimṵ́ akélege manwá bṵ́ denṵ́ ako nnó ekágé ebwṵ́ áwṵ́ akwṵ́ mewaá ne ábṵ́.

⁴³ Yémbṵ́ muú kpaá bwṵ́ abṵ́ akélege nnó ekage átá Pṵ́l ne agbé ebwṵ́. Ne aké yéndémuú ayi akage wṵ́ nnyi, abṵ́ mbe awṵ́ áchya.

⁴⁴ Ne bṵ́ abi fṵ́ abi ála káge wṵ́ ágbaré uba esogeka awṵ́ ákwṵ́lége ebwṵ́. Wyémbṵ́ ne yéndémuú ápyéé ne akwṵ́né mapea mewaá cháñéné.

28

Genṵ́ eyi gepyé Pṵ́l né melṵ́ Malta

¹ Nḡere esé dekwṵ́ne melṵ́ ewe nnyi nenṵ́o ewu mme, ápye esé dekaá nnó akuú ewú Malta.

² Bṵ́ bi álú né mbále nnyi ágégé esé, meshwe apye ebwṵ́ ne áse esé cháñéné. Ebwṵ́ áséné mewε nnó esé déwyagé gétúge manaá abṵ́ akwené ne gefwene gelú.

³ Deweé etiré mbṵ́ desṵ́gé deko, Pṵ́l anyweré mechyé deweé afyé mewε ne gelugé mewε gépye gétṵ́o getané né deweé etire mbṵ́ géchwṵ́ nṵ́ ji né ebwṵ́ géníi wyε.

⁴ Bṵ́ melṵ́ ewé ágégé nkane gétṵ́o yimṵ́o genií Pṵ́l né ebwṵ́, álṵ́ manḡmené ne ate áké, “Mende yina negbo nekoó ji amε né esogeka ne gabo wuú akámé nnó ji ábṵ́ mebe wṵ́.”

⁵ Ne Pṵ́l anyigé ebwṵ́ wuú gétṵ́o yimṵ́o gétané gékwé mmu mewε eyi gelá pyéé ji genṵ́o wṵ́.

⁶ Bṵ́ bina apéle nnó Pṵ́l amuále nye, akwe mme agbṵ́. Ebwṵ́ ágégé nnó ye genṵ́o eyi gepye Pṵ́l gepṵ́, akwṵ́ré mejṵ́o meno áké, “Mende yina alu mbṵ́ elé melṵ́.”

⁷ Mfwa Publos ayi ágbare melṵ́ ewé, awya dachi ne makṵ́o jíi álú kwṵ́kwṵ́lé ne melṵ́. Agégé esé ase esé cháñhá ne debelé ndṵ́o eléé né dachi wuú.

⁸ Nḡere delu eféé, Pṵ́l awú nnó nte Publos amée gefwene ne efágékṵ́. Akwilé ajye gé ji ne anere ji ebwṵ́ mmye, anemmye mbaá Esṵ́wṵ́ ne mende yimṵ́o átoó.

⁹ Bṵ́ awúgé nnó Pṵ́l apye mende yimṵ́o átoó, bṵ́ mamée áchwṵ́ mbaá Pṵ́l ne apye ebwṵ́ átoóge.

¹⁰ Ne bṵ́ bimṵ́o ánogé esé dṵ́o. Achyé esé gejamégé unṵ́o ne gébége esé déwṵ́lege, ama chyé esé unṵ́o ebi upóge esé né neke eniné mbṵ́.

Pṵ́l atané Malta afṵ́ Rom

¹¹ Ne amfaá aléé ákoógé, esé deyye dekpε esogeka ewé etané melṵ́ Aleksandra ákuú éwú nnó * aló uka ufa. Esogeka ewémbṵ́ ebṵ́ elú né melu ewé nnyi nenṵ́o ewú mme, egilé nnó genṵ́me gejjá.

¹² Ne esé dékwṵ́négé né nechye né Sirakṵ́s eféé ne débélé wyé ndṵ́o eléé.

¹³ Délyágé eféé, dekwṵ́né nechye ne Regum, débélé wyé ndṵ́o ama. Bií újjágé mbyo atané esé meso nteé nnyi ne éké ékwṵ́nege ndṵ́o epea, dechwṵ́ né Putoli. †

¹⁴ Eféé esé degé bṵ́ Jisós fṵ́ abi ánené esé mmye nnó débélé ne ebwṵ́ uwyaá uma. Ajógé mbṵ́, esé dekamé, débélé ne délé jye né Rom.

¹⁵ Nḡere deyyé, bṵ́ Jisós abi álú né Rom awúgé nnó dechwṵ́, áchwṵ́o gí esé. Débané abifṵ́ né ntoné geségé Apius, débané ntṵ́o abifṵ́ né melu ewé ankéé ábélege mmu

* **28:11** Elú wáwálé nnó: Aló uka ufa bimṵ́o élé aló uka bṵ́ Rom. Ebwṵ́ akámege Kasto ne Pṵ́lṵ́s. † **28:13** Elú wáwálé nnó: Putoli alu ntṵ́o menṵ́o nechye né gebagé mewaá eyigemṵ́o.

áchyεge manka. Gébégé Pól agené ebwó aféé Εσωω ne metóó wuú ntó ékwené.

¹⁶ Ne esé dékwónégé né Rom, ályá Pól nnó ajyé bélé mbaá ayi ji akélege, áchyε muú bee nnó ábámé ji.

Pól akpe deno né Rom

¹⁷ Ebélegé ndó éléé, Pól akuú ákpákpá bóó Jus. Achwógé aké ne ebwó, “Añmé ba, nlu fá nkane muú deno; Apyε me né Jerosale áfyε né amú bóó Rom ayi nlá mpyé mechó fó mebo wó ewé áwane me.

¹⁸ Bóó Rom ágígé me gejamégé bó nkwe, ágé nnó nkwe fó ébé wó nkaáwú ne ábó akélege manlyá me njyé gétúgé nlá mpyé mechó fó mebo ewé áwane me wó.

¹⁹ Yémbó bóó Jus áshya nnó aferege me, eféé ne njyéé ne mpa wa nnó mfwa Rom ápá, yémbó epófó nnó nchwó maáma bóó ba mechó mmyε.

²⁰ Gé ula bi nkuú enyú nnó esé déjwólé déjóó mechó ewé. Manyíi ayi áwelé me na élé gétúgé muú yi esé bóó Israeli dégile.”

²¹ Bóó bimbó áshuú ji meko aké, “Esé degé ye bó ηwé abi átané Judiya, yé meko mebomebo ayi akpane getugé jyε ne gabo ayi apyε wó.

²² Yémbó esé dekelege manwú eta wyé. Genó gema eyigé esé dékaá gelu nnó yendé mbaá ayi bóó ájwólégé, ájógé gabo gétúgé echomele ewé wó ólú wyéé.”

²³ Ajógé mbó, ákwyé bíi ebi átúuge ne Pól. Bíi bimbó úkwónégé, gejamégé bóó áchwó áchomé né gepúge Pól ne áló mangaré ebwó mekomejóó Εσωω né dondo kpaá te nkware. Agarege ebwó nkane gefwage Εσωω gélu. Amuame mampyε ebwó nnó ákwóre gepoge bwó áfyε matóó ne Jisós nkane ájógé né ηwe Mosis ne abi bóó ekpávέ Εσόωω.

²⁴ Awúgé mbó, abifó ákamé ne abifó ákamé fó mekomejóó wuú wó,

²⁵ ne áló manyε mbeé ebwó ebwó. Gébégé ebwó áchwó jyé, Pól ama jóó meko yimbó aké, “Mendoó Ukpea épyε gechánchá genó mangaré wáwálé mbaá ukwéne ante nyú ndere Asaya muú ekpávέ Εσόωω nnó asá nnó,

²⁶ ‘Chó garé bóó bimbó nnó dewúu nye lé wú ne dekáge ula, depelé nyé lé péle ne dégéné.

²⁷ Elúmbó gétúgé bóó bina áñeá matóó dóó. Ebwó ágbé ntó matu bwó ne áma mále ame. Apyεmbó nnó ebwó ágegé sé mbaá ne áwugé sé. Mbógé ebwó ákeregé meso etá Εσόωω, apyε nyé ebwó átoó.’ ”

²⁸ Ne Pól anere manjóó aké, “Enyú debó mankaá nnó abya melóméló yina alerege nkane Εσωω aferege bóó né efwyale gabo. Abya melóméló yina ajyé nana mbaá bóó abi alá pó bóó Jus ne áwú nyé ji.”

²⁹ [Pól ajógé mbó, bóó Jus áló mantané dafyé, mbeé akwé ebwó ebwó.]

³⁰ Né añmé ápea ayi Pól abelé né gepú eyigé ji achyεge ηka, asele yéndémuú ayi achwó gé ji.

³¹ Pól álú wyé éféé agarege bóó nkane gefwage Εσωω gélu ne alerege bóó depó etiré Ata Jisós Kras, ajógé depó gbógónó ayi alá pó ne efó metóó ne ye muú ayi achyé ji efwyale apó.

Ἡμεῖς αἱ Πάλ ἀσάμὲ μβαά ἐχόμελε βῶς Κρας νέ Ρομ

Πάλ ἀτάμεγε ἐχόμελε βῶς Κρας νέ Ρομ

¹ Με Πάλ, μαά defwe Jis̄as Kras, ne nsáme ἡμε yina. Ἐσῶω ajya me nnó mbe ἡγβά Jis̄as ne achyεέ me utῶ nnó ngaregέ abya melóméló wuú.

² Ελέ abya melóméló yina ne Ἐσῶω anyεέ nya meno te gachií gébéγέ ji apyεέ βῶς ἐκράνέ bií ἀσάμὲ νέ mmu ἡμε wuú.

³ Abya melóméló yina átome ne Maá wuú, ji alu mpyáne mfwa Devid. Abyé ji ndere mekwaá.

⁴ Mendoó Ukpea aleré ne utó nnó Ji alú Maá Ἐσῶω gébéγέ apyεέ ji akwilé νέ negbo. Ji yimbῶ elé Jis̄as Kras.

⁵ Ne gétú ji, Ἐσῶω aleré me galógáló, ne apyε nnó me mbe ἡγβά Kras ngaregέ βῶς νέ malῶ mme mako nnó áfyεέγέ metῶ ne ji ne áwúgέ ne ji,

⁶ chóncho ne enyú abi Ἐσῶω akuú nnó décho mmye ne Jis̄as Kras.

⁷ Getú eyigémbῶ ne nsáme ἡμε yina eta nyú ako abi délú νέ Ρομ, enyú abi Ἐσῶω ágboó ne enyú dῶ ne akuú enyú nnó débe βῶς bií. Nn̄emmye nnó Nte sé Ἐσῶω ne Ata Jis̄as Kras álérégέ enyú galógáló, ne ápye enyú débe νέ nesῶ.

Πάλ ἀτάμεγε Ἐσῶω gétúgέ βῶς Ἐσῶω abi alú νέ Ρομ

⁸ Με μβαῶ kpe mbe, ntame Ἐσῶω wa gétúgέ enyú ako νέ genó eyigέ Jis̄as Kras apyεέ eta sé, νέ gétúgέ βῶς ágaré abya metῶ ewé enyú défyεέ ne Ἐσῶω. Abya yimbῶ ake akwῶné malῶ mme mako.

⁹ Ἐσῶω muú me mpyεέ utῶ bií ne metῶ wa meko, mmye ké mangarégέ abya melóméló Maá wuú, alu nte sé wa nnó me mfyεé enyú νέ mmyemenene ya yéndégébe mpwwaá f́.

¹⁰ Nn̄emmye nnó Ἐσῶω apyε me mkpe nge meti nana manchwῶ ge enyú, mbῶgέ nnó mbῶ ne ji akelege.

¹¹ Με nshyagέ manchwῶ nge enyú nnó mpye enyú débῶ echyε ewé Mendoó Ukpea

echyεέge nnó enyú débῶ eshyε déwene né depῶré Ἐσῶω.

¹² Genó eyigέ me njógέ mbῶ gelú nnó esé ne enyú depoógέ ate νέ metῶ ewé défyεέ ne Ἐσῶω. Enyú dékágέ poógέ me νέ metῶ ewé défyεέ ne Ἐσῶω me ntó nkágέ poógέ enyú.

¹³ An̄me ba, nkelege nnó enyú dékaá nnó me nshuú ndῶ, ndῶ ne ndῶ manchwῶ gé enyú, nnó mpye βῶς abifῶ νέ melῶ nyú ntó afyεέ metῶ ne Jis̄as wyε ndere mpyεέ νέ malῶ ayifῶ ayi βῶς abi álá pῶ βῶς Jus. Yémbῶ kpaá te nana nge f́ meti manchwῶ nge enyú wῶ.

¹⁴ Genó eyigέ me mbῶς mampye gelú nnó me mbῶ mangaré abya melóméló mbaá βῶς abi ágene genḡbῶ ne abi álú ame gemua abi ákaá genó ne abi álá akágέ.

¹⁵ Ndere elúmbῶ, nshyagέ dῶς mangaré enyú abi délú νέ Ρομ abya melóméló.

¹⁶ Néndé mmye egboó f́ me mangaré abya melóméló. Ji ne awyaá utó Ἐσῶω ebi uferegέ yéndemuú ayi áfyεέ metῶ ne Jis̄as νέ efwyale gabo. Eῶ mbe ne βῶς Jus ekwῶné mbaá βῶς Grek.

¹⁷ Abya melóméló yina agaregέ ndere Ἐσῶω apyεέ nnó esé debe cho. Ἐσῶω apyεέ mbῶ, mbῶgέ défyεgέ metῶ ne ji te ula ulῶ kpaá te kwyakwya, ndere asame νέ mmu ἡμε Ἐσῶω nnó, “Muú ayi Ἐσῶω apyεέ ji abεé cho gétúgέ áfyεέ metῶ ne ji abῶς genwá.”

Ἐσῶω achyεge nye efwyale mbaá βῶς abi ápyεέ nchye

¹⁸ Ἐσῶω alere ndere metῶ esῶ ji νέ mfaánebuú ne βῶς abi ápye gabo ne nchye. Nchye ayi βῶς bina ápyεέ ágbeé nnó βῶς ákágέ f́ wáwálé ayi mekomejῶ Ἐσῶω aleregέ.

¹⁹ Ἐσῶω achyεgέ nye ebwῶ efwyale néndé yéndegenó eyigέ muú abῶς mankaá νέ depῶré Ἐσῶω, ebwῶ ákaá me geji. Ἐσῶω jimboῶ apyεέ ebwῶ ákaá geji.

²⁰ Ebwῶ ákágέ gá f́ gemεge bwῶ νέ mbaá gabo ayi ebwῶ ápyεέ, néndé te gébe eyigέ Ἐσῶω akwyεέ mfaá ne mme, βῶς ábῶ ákage kaá gefῶgέ muú ayi ji alú νέ mbaá unó bi ji akwyεέ yé elé álá agené f́ ji ne ame. Unó bina ne uleregέ utó bií ebi ula ubyεέ ne ulerege ntó nnó ji alú Ἐσῶω wáwálé.

²¹ Ebwῶ akaá Ἐσῶω, yémbῶ áchyεgέ f́ ji enógέ ewé abῶς manchye ji. Yé mantamege

ji atamegé f́. Yémbɔ́ ákwe kenékéné né uferé bwó ne matóó bwó ákwe kendeé eké gemua.

22 Ebwó aké awyaá défóó, yémbɔ́ álú lé ukekené b́ó.

23 Ebwó ályaá manógé Eṣṣwɔ́ muú alá gboó, alá nógé lé aló uka abi áfulé akwaá b́ó ágboó, dénywone, menya uká, ne eyi ekene uwya mme.

24 Ndere elúmbɔ́, Eṣṣwɔ́ alyage ebwó nnó ápyegé gekwekwe gepɔ́ ne nnó apyegé unó bi uchyegé mekpo unóó né mbaá ate.

25 Ebwó áshya mankame ne wáwálé ayi atome ne Eṣṣwɔ́, alá ákame lé ne genó eyi gebyɔ́. Ebwó ánógé ne áfegé lé unó bi Eṣṣwɔ́ akwyéé. Ashya manógé Eṣṣwɔ́ jimboó muú akwyéé unó bina. Ji alu muú ayi esé débóó manógé te kwya kwyaá. Amen.

26 Gétúgé ubobo unó bina ebi ebwó ápyéé, Eṣṣwɔ́ alyage ebwó nnó abɔ́ mmwólé mampyegé depɔ́ré ubele etiré dégboó mmye. Andée bwó ályaá gefágé ubelé ebi ábóó mambegé ne ande, alá belé lé ne ate andée.

27 Wyembɔ́ ntó ne ande ályaá mambegé ne andée, alá belé élé ne ate ande. Ande ápyéé ubobo unó bi ugboó mmye ne ate ande. Getu eyigémbɔ́, ebwó ambóó ákuú efwyale né gemege bwó ewé ebwó abóó mangé gétúgé gabo bwó.

28 Te mbaá ebwó áshya mamfere genó eyi gelú ch́ eyi getome ne Eṣṣwɔ́, Ji alyage nnó ebwó áferege lé unó uboubó ápyegé unó bi muú alá b́ó mampyegé ẃ.

29 Matóó bwó agbeé ne nchye ufóó ufóó. Apyéé gabo, ányéé manwaá, apaá b́ó, áfyéé ame né unó b́ó bi cha, áwane b́ó, ámmyéé mammye, ábwólege b́ó, áteé wye lé gabo ne b́ó, ne ájógé b́ó mesomeso.

30 Achóó mabɔ́ ate, apaá Eṣṣwɔ́, áwyaá neja, ábwegé mmye, ádoó ebwó ewome, ákwyegé mati make ayi ápyéé nchye, áwuú f́ ne ante ne amma bwó.

31 Alú unkekene b́ó. Anyégémeno nnó ápyéé genó, ápyéé f́ geji. Ágené f́ b́ó meshwe, ábálege matóó ne b́ó.

32 Yé lé ebwó ákaá chanéné nnó ebé Eṣṣwɔ́ eké b́ó abi ápyéé ufóó unó bina abɔ́ mangbo, ebwó ápye f́ lé ubiubi, áfegé ntó b́ó abi ápyéé ubi.

2

Eṣṣwɔ́ asóó nye mpa yéndémuú

1 Ngarege enyú abi désóó mpa b́ó, dékágé gá f́ gemegé nyú gébégé déke désóó mpa, yé debe ndé ufóó b́ó. Mbɔ́ ne elú wáwálé ne enyú ako néndé ndere enyú désóó mpa yimbɔ́, mbɔ́ ne enyú ambóó ntó dékwene mpa gétúgé nnó enyú ambóó abi délu ampáne mpa dépyéé ntó wyeé ufóó unó ebimbɔ́.

2 Esé dékaá nnó Eṣṣwɔ́ asóó mpa wuú cho mbaá b́ó abi ápyéé ufóó unó bina.

3 Enyú déferé nnó déké déjógé nnó b́ó abi ápyéé ufóó unó bina ákwe mpa ne enyú ambóó ntó déké dépyéé wyeé ubi dékágé bo unóó mpa Eṣṣwɔ́?

4 Waá enyú débyaá mbɔ́ elé galógáló ayi Eṣṣwɔ́ aleregé, depɔ́ etiré ji abyaá ne metóó ewé ji ákogé? Waá enyú dékaá f́ nnó galógáló ayi Eṣṣwɔ́ aleregé alú nnó apye enyú dékwéré matóó nyú délyaá gabo ẃ?

5 Yémbɔ́ enyú denóó matóó ne détoó mekpo. Ndere elúmbɔ́, enyú dépyembɔ́ lé nnó né bií bi Eṣṣwɔ́ alerege nye metóó usóó wuú mbaá b́ó abi ápye gabo, ji áchyeé enyú efwyale ewé enea kpaá épwɔ́. Ne ji asóó nye mpa wuú cho.

6 Néndé Eṣṣwɔ́ achyegé nye yéndémuú nsa ayi akwane ne ji né unó bi ji apyéé.

7 Né mbaá b́ó abi ákogé metóó ápyéé wye galógáló ne b́ó, ákelegé nnó Eṣṣwɔ́ achyéé ebwó ngɔ́, enógé ne genwá eyigé alá gboó, Eṣṣwɔ́ apye nye ebwó abɔ́ genwá eyi gélágé byé.

8 Yémbɔ́ mbaá b́ó abifɔ́ abi atéé lé gemege bwó, áshya manwú genó eyi gelú cho ne ápye elé unó bi úlú gyéé, metóó esóó nye Eṣṣwɔ́ ne ebwó, achyéé ebwó efwyale.

9 Ne efwyale ne ubalé ubéé nye d́óó né mbaá yéndémuú ayi apyéé gabo, elɔ́ mbe né mbaá b́ó Jus ekwóné mbaá b́ó Grek.

10 Yémbɔ́ yéndémuú ayi apye unó bi úlú cho, Eṣṣwɔ́ achyegé nye ji ngɔ́, enógé ne nesɔ́, elɔ́ né b́ó Jus ekwóné mbaá b́ó Grek.

11 Mbɔ́ ne elu néndé Eṣṣwɔ́ agyale f́ angya ne muú f́.

12 B́óó abi alá kaá ebe Eṣṣwɔ́ ẃ, ápyegé gabo ánóme mme detu ndere b́óó abi alá kaá ebe Eṣṣwɔ́ ẃ. Ne b́óó abi ákaá ebe Eṣṣwɔ́, ápyegé gabo, Eṣṣwɔ́ ásóó mpa bwó ndere ebe ejóó.

13 Bɔ́ abi áwuú lé ebe wuú ne alá pyéé fɔ́ genó eyigé ebe ejɔ́, Esɔ́wɔ́ ágarege fɔ́ nnó álú cho né mbe ushu wuú. Yémbɔ́ bɔ́ abi áwuú ebe ne ápyéé genó eyigé ejɔ́, ebwɔ́ ne Esɔ́wɔ́ ágarege nnó álú cho né mbe ushu wuú.

14 Bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus, ákaá fɔ́ ebe Esɔ́wɔ́ wɔ́. Yémbɔ́ aké ápyéé genó eyigé ebe ejɔ́ alá kágé, álerege nnó ákage genó eyi gelu cho ne eyi gelu gyéé, yé lé ebwɔ́ alá pɔ́ ne ebe.

15 Gepɔ́gé bwɔ́ gelere nnó genó eyigé ebe ekelegé, gelu né mmu matɔ́ bwɔ́. Ne matɔ́ bwɔ́ ntó ágaregé nnó genó eyina gelu wáwálé, te mbaá gébé eyifɔ́ ufere bwɔ́ ugarege ebwɔ́ nnó alu gyéé, gébé eyigé fɔ́ ugarege ebwɔ́ nnó alú cho,

16 mbɔ́ ne ebeé nyé né bíí bi Esɔ́wɔ́ apyéé nyé Kras Jisɔ́s asɔ́ mpa bɔ́ néndé ji akaá unó bi úlú bibíí né ufere akwaá. Mbɔ́ ne abya melómélɔ́ ayi me ngarege ájɔ́.

Ndere bɔ́ Jus álú ne ebe

17 Mbɔ́gé wɔ́ álú muú Jus, ne ɔ́lyii mmye ne ebe Mosis, ɔ́doó ebwɔ́ ewɔ́me nnó álú muú Esɔ́wɔ́.

18 Nkaá genó eyigé Esɔ́wɔ́ akelege nnó wɔ́ ɔ́pyege, ɔ́kaá ntó genó eyi gelu cho ne eyi gelu gyéé gétúgé alere wɔ́ ebe.

19 Ne ɔ́kaá ntó nnó wɔ́ ne ɔ́jamé bɔ́ ame nónómé meti ne álú eke genjgbɔ́ mbaá bɔ́ abi alu né gemmua.

20 Wɔ́ ɔ́fere nnó ɔ́kágé chyéé majye mbaá ukenkene bɔ́ ne ɔ́lerege bɔ́ abi alá ákage depɔ́ré Esɔ́wɔ́. Ne ɔ́fere nnó ebe ewé wɔ́ ɔ́kaá ewyaá defɔ́ deko chóncho ne wáwálé meko.

21 Wɔ́ muú ɔ́jyéé bɔ́ majyéé, wɔ́ ntó ɔ́chyege fɔ́ geme jyé majyéé? Wɔ́ ɔ́garege bɔ́ nnó, ájogé fɔ́ ejɔ́, yémbɔ́ wɔ́ mbɔ́ ɔ́jɔ́.

22 Wɔ́ ɔ́ké bɔ́ akwege fɔ́ ulɔ́, wɔ́ mbɔ́ ɔ́kwene. ɔ́paá aló uka yémbɔ́ ɔ́jɔ́ ejɔ́ né matoó bwɔ́.

23 Wɔ́ ɔ́doó ebwɔ́ ewɔ́me nnó ɔ́kágé mabe Esɔ́wɔ́, yémbɔ́ ɔ́chyege Esɔ́wɔ́ mekpɔ́ unó gétúgé ɔ́kwene mabe jíí,

24 néndé asá né mmu nyé Esɔ́wɔ́ nnó, “Bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus, áchɔ́ mabɔ́ Esɔ́wɔ́ gétúgé genó eyigé enyú bɔ́ Jus dépyéé.”

25 Mansɔ́ muú nsɔ́ nnó abe muú Jus, alú genó gelógélɔ́ mbɔ́gé muú aké abelege mabe Esɔ́wɔ́. Yémbɔ́ mbɔ́gé ɔ́la ɔ́belege

mabe Esɔ́wɔ́, álú wyé eké muú ayi alá asɔ́ ji nsɔ́ wɔ́.

26 Mbɔ́gé muú ayi alá asɔ́ ji nsɔ́ wɔ́ aké abelege mabe Esɔ́wɔ́, nnó Esɔ́wɔ́ asele fɔ́ ji nnó alú wyé eké muú ayi asɔ́ ji nsɔ́?

27 Ndere elúmbɔ́, bɔ́ abi alá asɔ́ ebwɔ́ nsɔ́ wɔ́, yémbɔ́ ábelegé mabe Esɔ́wɔ́, ebwɔ́ alerege nyé enyú nnó dékwe mpa, néndé yé lé enyú déwyaá mabe Esɔ́wɔ́ né nyé ne asɔ́ enyú nsɔ́ dékwene áji.

28 Muú ayi alu muú Jus wáwálé apɔ́ fɔ́ ayi awyaá geloge bɔ́ Jus né mekɔ́ menyamme. Yé nsɔ́ ayi wáwálé apɔ́ fɔ́ genó eyigé afyéé muú né mmye bɔ́ ágene.

29 Muú ayi alú muú Jus wáwálé alú élé muú ayi asɔ́ ji nsɔ́ ayi metɔ́, mmye eké Mendoó Esɔ́wɔ́ epyéé nnó ji akwɔ́re metɔ́ wuú abe cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́. Elé Mendoó Esɔ́wɔ́ ne epyéé utɔ́ bina epɔ́fɔ́ mabe ayi asame mme. Yéndémuú ayi akwɔ́ré né gefɔ́ eyina, alu muú ayi Esɔ́wɔ́ ne afegé ji, epɔ́fɔ́ wyé lé akwaá.

3

1 Ndere mechɔ́ ewéna elúmbɔ́, ndé nsa ayi muú abɔ́ mbɔ́gé abege muú Jus? Ne ndé galógálɔ́ ayi muú abɔ́ mbɔ́gé asɔ́gé ji nsɔ́?

2 Galógálɔ́ alu dɔ́ mambe muú Jus. Genó eyigé mbe gelu nnó Esɔ́wɔ́ afyé mekomejɔ́ wuú né amu bɔ́ Jus.

3 Ne mbɔ́gé ebwɔ́ ápyéé fɔ́ genó eyigé Esɔ́wɔ́ akelege nnó ebwɔ́ apyége, nnó Esɔ́wɔ́ apyéé fɔ́ genó eyigé ji anyémeno nnó apyéé?

4 Chacha. yé lé ekage be nnó yéndémuú alú muú gebyɔ́, Esɔ́wɔ́ ajógé wyé wáwálé. Asá né mmu nyé Esɔ́wɔ́ nnó, “Bɔ́ agené nyé nnó genó eyigé wɔ́ ɔ́jógé gelú cho ne ɔ́pagé mpa wyéé, ɔ́kwilege.”

5 Yémbɔ́ mbɔ́gé gabo ayi esé depyéé alere ndere Esɔ́wɔ́ alu cho, ndé genó esé dékágé jɔ́? Nnó Esɔ́wɔ́ apɔ́ fɔ́ cho manchyéé esé efwyale gétúgé gabo ayi esé dépyéé? (Ge mbɔ́ ne bɔ́ abifɔ́ ajógé).

6 Ekágé be fɔ́ mbɔ́! Mbɔ́gé nnó Esɔ́wɔ́ apɔ́ fɔ́ cho, epyéémbɔ́ nnó ne ji asɔ́ mpa bɔ́ mme?

7 Muú fɔ́ akágé nyegé wyé mbeé aké, “Mbɔ́gé gebyɔ́ eyigé me mbyɔ́gé gepye nnó bɔ́ age nnó Esɔ́wɔ́ ajógé wáwálé, ne gepye ji abɔ́ nyé, ulannó ne Esɔ́wɔ́ agarege nnó me nlú gyéé né gabo ayi mpyéé?”

⁸ Bɔ́ abí áferege mbɔ́ áké, “Ndere dépyéé gabo, mbántó ne galógál achwɔ́.” Bɔ́ abifɔ́ áchɔ́ me mabɔ́ áké ge mbɔ́ ne me ngarege. Esɔ́wɔ́ achyége nye ebwɔ́ efwyale ewé ekwane ne ebwɔ́.

Yé muú ayi alu cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ apo

⁹ Ne nana yé? Nnó esé bɔ́ Jus dépwɔ́ bɔ́ abí alá pɔ́ fɔ́ bɔ́ Jus? Chacha. Me ngaré me nnó bɔ́ mme yé bɔ́ Jus ne bɔ́ Grek gabo abɔ́ ebwɔ́ deba.

¹⁰ Elú wye ndere asame né mmu ηwe Esɔ́wɔ́ nnó, “Yé muú ayi alú cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ apɔ́, yé ama apɔ́.

¹¹ Yé muú ama ayi akágé wáwálé ayi atome ne Esɔ́wɔ́ apɔ́ ne yé ama ayi aklege mankwalege Esɔ́wɔ́ apɔ́.

¹² Bɔ́ ako átí meso ne Esɔ́wɔ́, ebwɔ́ ako áfeyé, yé muú ama ayi apye galógál apɔ́ ηgba yé ama apɔ́.

¹³ Mejɔ́ ewé etanege ebwɔ́ né meno elú eké gebe gebogebo eyi getanege né mmu menome. Manɔ́me bwɔ́ agarege elé gebyɔ́ gejigeji. Mejɔ́ ewé étanege ebwɔ́ né ubɔ́ meno elú eké nchye utɔ́.

¹⁴ Mekomejɔ́ ayi atanege ebwɔ́ meno agbeé ne ulwere ne nchye.

¹⁵ Manwá muú alu ebwɔ́ wáwá.

¹⁶ Yéndé mbaá ayi ebwɔ́ ajyee, áchɔ́ bɔ́ ne apyee ebwɔ́ ágene efwyale.

¹⁷ Ebwɔ́ akágé fɔ́ ndere abee né nesɔ́.

¹⁸ Ebwɔ́ anógé fɔ́ Esɔ́wɔ́ chacha.”

¹⁹ Nana dékaá nnó yéndégenó eyigé ebe ejógé etomé ne bɔ́ abí ebe ewémbɔ́ egbarege ebwɔ́, nnó egbege mano bɔ́ abí aklege nnó agame gemege bwɔ́ ne nnó epye yéndémuú akpe né unɔ́ mpa Esɔ́wɔ́.

²⁰ Yé muú ayi abee cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ gétúgé apye genó eyigé ebe ejɔ́ apɔ́, néndé elé gétúgé dékaá ebe ne dékaá nnó dépyee gabo.

Esɔ́wɔ́ alere esé meti ewé dékage tane né efwyale

²¹ Yémbɔ́ nana Esɔ́wɔ́ alere esé meti ewé ji apyee bɔ́ abee cho né mbe ushu wuú. Ebɔ́ fɔ́ mecho mampye ne ebe mambelé wɔ́, yé elé genó eyigé ebe Mosis ne bɔ́ ekpávé Esɔ́wɔ́ abɔ́ me mbe ajɔ́.

²² Esɔ́wɔ́ apyee bɔ́ abee cho né mbe ushu wuú gebégé áfyége metɔ́ ne Jisɔ́s Kras.

Esɔ́wɔ́ apyembɔ́ mbaá bɔ́ ako abí áfyee metɔ́ ne Jisɔ́s, ágyale fɔ́ ányya.

²³ Néndé bɔ́ ako apye gabo, ne ákwane se mambɔ́ ηgɔ́ Esɔ́wɔ́ wɔ́.

²⁴ Yémbɔ́ né ulɔ́ melu Esɔ́wɔ́, ji apye ebwɔ́ atene cho né mbe ushu wuú ndere echye ewé ji achyége gétúgé uto Kras Jisɔ́s ebi úwené gemé gesé.

²⁵ Esɔ́wɔ́ achyee Jisɔ́s ndere gepé. Ji apyembɔ́ nnó ase manoó mií apye nnó bɔ́ áfyee metɔ́ ne Jisɔ́s. Esɔ́wɔ́ apyembɔ́ manleré nnó ji alú cho, néndé nya mbe mbe, ji ako metɔ́ abya gabo ayi bɔ́ apyee.

²⁶ Esɔ́wɔ́ apyembɔ́ manleré né gébé eyigé na nnó ji alú cho ne nnó bɔ́ áfyee metɔ́ ne Jisɔ́s, ji apyee ebwɔ́ ábee cho né mbe ushu wuú.

²⁷ Ne nana ndé genó eyigé esé dékágé do ebwɔ́ ewame nnó dépyege ne Esɔ́wɔ́ apyee esé delu cho? Ye genó gepɔ́, néndé mamferé muú né efwyale apɔ́fɔ́ gétúgé galógál ayi ji apyee, elé gétúgé áfyee metɔ́ ne Kras Jisɔ́s.

²⁸ Ndere elúmbɔ́, dékaá nnó muú abee cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ gétúgé áfyee metɔ́ ne Jisɔ́s, epɔ́fɔ́ gétúgé ábelege ebe.

²⁹ Waá nnó, Esɔ́wɔ́ alu lé ayi bɔ́ Jus ebwɔ́ ebwɔ́? Nnó ji apɔ́ fɔ́ ntó Esɔ́wɔ́ ayi bɔ́ abí alá pɔ́ bɔ́ Jus? Wáwálé alu.

³⁰ Te mbaá Esɔ́wɔ́ alu ama, ji apye nye bɔ́ abee cho né mbe ushu wuú mbógé áfyee metɔ́ ne Jisɔ́s. Yé asɔ́ ebwɔ́ nsɔ́, yé áswɔ́ ebwɔ́ nsɔ́ wɔ́.

³¹ Ndere elúmbɔ́, elé défyee metɔ́ ne Jisɔ́s, nnó déjɔ́ nnó ebe efu se yé genó wɔ́? Njgba wɔ́. Ebe elú genó ne débɔ́ manógé ewu.

4

Démee mechɔ́ ewéna ne gekwenege Nte sé Abraham

¹ Ndere mechɔ́ ewéna ewé etome ne mame cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́, ndé galógál ayi esé dékágé jɔ́ yé nnó ákwalé Abraham gekwenege nte sé ndere akwaá ákelege?

² Mbógé nnó Esɔ́wɔ́ abɔ́ apyee ji abe cho né mbe ushu wuú gétúgé utɔ́ ulúúl ebi ji apyee, mbɔ́ ji abɔ́ awyaá genó eyigé ji akágé doó ebwɔ́ ewame. Yémbɔ́ ji apɔ́ ne genó eyigé ji akágé doó ebwɔ́ ewame né mbe ushu Esɔ́wɔ́.

³ Asa né mmu ηwe Εσωω nnό, “Abraham áfyεέ metώό ne Εσωω, getú eyigémbω Εσωω ase nnό ji alu cho né mbe ushu wuú.”

⁴ Muú apyεέ utώό achyεge ji ηka, eji epόfώ ndere echyε ewé achyεgέ muú detú. Ελί ελέ genό eyigé ji abώό mansε gétúgέ utώό ebi ji apyεέ.

⁵ Yέmbω muú ayi álá líí fώ mmyε né utώό ulóúló ebi apyεέ, ne áfyεέ lé metώό ne Εσωω muú awyaá uto mampyεέ bώό abi apyεέ gabo abε cho né mbe ushu wuú, Εσωω ase lé nnό muú yimbω alu cho né mbe ushu wuú gébégé áfyεέ metώό ne ji.

⁶ Wyεmbω ntό ne mfwa Devid ájώό aké, metώό megómegω eja nnό ne muú ayi Εσωω asele nnό alu cho né mbe ushu wuú, yέmbω épώ fώ elé gétúgέ utώό ulóúló ebi ji apyεέ.

⁷ Ajώό aké, “Metώό megómegω ebeé ne bώό abi Εσωω ájinte gabo ayi ebwώ άpyεέ, ne ábyaá ji.

⁸ Metώό megómegω ebeé ne muú ayi Εσωω asele nnό apyεέ fώ gabo wó.”

⁹ Ndere ελίμβω, nnό metώό megómegω ewéna ελί lé ne bώό abi áσώό ebwώ nsω ebwώ ebwώ, waá ελί ntό ne abi álá áσώό ebwώ nsω wó? Εsé déjógé me nnό Abraham áfyεgέ metώό Εσωω ase nnό ji alu cho né mbe ushu wuú.

¹⁰ Ndé gέbέ mechω ewéna epye? Gemεgέ nnό asω nya Abraham nsω, waá gέbégé áσώό me ji nsω? Εlé gemεge nnό asω ji nsω, epόfώ gέbégé áσώό me ji nsω.

¹¹ Nsω ayi áσώό Abraham alu ελέ gelo eyi gelere nnό Εσωω abω me mbe ase nnό Abraham alu cho ndere afyεέ metώό ne ji gemεge nnό áσω ji nsω. Epyεmbω nnό Abraham abε nte bώό ako abi áfyεέ metώό ne Εσωω ayi álá asώό ebwώ nsω wó. Ndere ελίμβω, Εσωω asele ntό ebwώ nnό alu cho né mbe ushu wuú.

¹² Ne Abraham alu ntό gekwenege nte bώό abi álá áσώό ebwώ nsω jiji wó, yέmbω áfyεέ ntό metώό ne Εσωω wye ndere gekwenege nte se Abraham afyεέ geméggé nnό asω ji nsω.

¹³ Εσωω anyé nya meno ne Abraham ne upyáne bíí, nnό mme yina abεé nye awu bwó. Menomenyεé ewéna épófώ gétúgέ Abraham apyεέ genό eyigé ebe ejoó, elé gétúgέ Abraham áfyεέ metώό ne Εσωω, ne ji asele nnό Abraham alu cho.

¹⁴ Mbógé ebeé nnό genό eyigé Εσωω anyéméno, achyεgέ lé mbaá bώό abi ábélege ebe, mbω metώό mamfyε ne Εσωω epó yé ne nsa, ne menomenyεέ Εσωω ελί lé detú.

¹⁵ Gétúgέ genό eyigé ebe ejoó Εσωω alerege metώό usώό wuú mbaá bώό abi álá ákwélege ewú. Ne mbógé ebe ela epó, muú ntό ákwene fώ ebe.

¹⁶ Ndere ελίμβω, genό eyigé Εσωω anyéméno nnό apyεέ, gekene ne metώό mamfyεέ ne ji. Ge mbω ne ελί nnό, genό eyigémbω gepyε gétúgέ Εσωω alóme melu. Ne ji alerege ulóó melu mbaá baá Abraham ako. Ne baá Abraham ápó fώ bώό abi ábélege ebe ewú ewú, álu ntό bώό abi áfyεέ metώό ne Εσωω ndere Abraham abω afyεέ nya. Gé mbω ne ελί néndé Abraham alu nte mbaá esé ako abi défyεέ metώό ne Εσωω.

¹⁷ Ne ελί wye ndere ásame né mmu ηwe Εσωω nnό, “Me mpyε nnό wω abε nte gejaméggé bώό né gejaméggé malω.” Ne Abraham alu nte se esé ako né mbe ushu Εσωω, muú yi Abraham áfyεέ metώό ne ji. Εσωω muú apyεέ bώό ákwilege né negbo, ajógé genό eyi gebω gela gepω gelu.

¹⁸ Εσωω ájógé mbω, Abraham akamé, ne aneré metώό nnό genό eyigé Εσωω anyéméno, gepyε nye, yé elé ελί eké epófώ kókoge nnό genό yimbω gepyε. Ne Abraham alu nte gejaméggé bώό né gejaméggé malω wye ndere Εσωω ajώό nnό, “Upyáne byé ubéé nye gejamεgejame eké ambe né mfaánebuú.”

¹⁹ Ne Εσωω ájógé mbω Abraham abώό fώ gepwa mamfyε metώό ne ji wó, yé elé ji akaá nnό ákage byε se maá gétúgέ ákwóné usaá aηme uta, ne mendée wuú Sara ntό alu menjkwω mendée.

²⁰ Abraham alyaá fώ mamfyε metώό ne Εσωω wó, ne apó ne dembyω né genό eyigé Εσωω anyéméno nnό apyεέ. Yέmbω metώό ewé ji afyεέ ne Εσωω etóó wye toógé ne afeége Εσωω,

²¹ néndé ji akaá chanéné nnό Εσωω apyεέ nye wye genό eyigé ji anyéméno nnό apyεέ.

²² Gé ula bi Εσωω asele nnό Abraham alu cho né mbe ushu wuú, gébégé ji áfyεέ metώό ne ji.

²³ Mekomejώό yina ayi ásame né mmu ηwe Εσωω nnό, “Εσωω ase nnό Abraham

alu cho né mbe ushu wuu”, asa f3 lé mam-poo Abraham jimbií w3,

²⁴ asa ntó mam-poo esé abi Esow3 apyee nye nnó déb3e cho né mbe ushu wuu mb3gé défyee met33 ne ji muú apyee Ata sé Jis3s akwilé né negbo.

²⁵ Esow3 achyee ji nnó agbo gétúgé gabo sé ne apyee ji akwilé né negbo nnó apyee esé déb3e cho né mbe ushu wuu.

5

Esé déwyaá nes3 ne nechách3 gétúgé Esow3 apyee esé délu cho né mbe ushu wuu

¹ Te mbaá Esow3 apyee esé detene cho né mbe ushu wuu gébégé défyee met33 ne Jis3s, esé délu nes3 ne ji gétúgé genó eyigé Ata sé Jis3s Kras ápyee.

² Ne gétúgé esé défyee met33 ne ji, Esow3 apyee esé dége meti ewé ji alerege esé gal3gal3 ayi dégene mb3 nana. Ndere elúmb3 esé déwyaá met33 megómég3 gétúgé déneré met33 nnó déb33 nye ntó ngo ayi Esow3 awyaá.

³ Genó eyigé f3 ntó eyigé esé déwyaá met33 megómég3 wyeé gelu nnó, dégene efwyale yémb3 dékaá nnó efwyale ewémb3 epyee elé nnó esé dék3gé met33.

⁴ Met33 mekogé epyee esé déb3e ne gep3 gel3gél3. Gep3 gel3gél3 gepyee esé dénererege met33 nnó Esow3 achyee nye esé genó eyi ji anyémeno.

⁵ Met33 ewé dénererege ne Esow3 eb3é f3 detu néndé Mendoó Ukpea epyee gejegé Esow3 gegbeé esé né mat33. Ne Mendoó Ukpea ewémb3 elé echyee ewé Esow3 achyee esé.

⁶ Néndé né gébé eyigé esé déla dék3gé poo f3 gemeege esé, Kras achw3 wye né gébé eyigémb3 eyigé Esow3 ab3 ajyaá, agbo mam-poo esé b33 abo.

⁷ Ejwerege ne muú akame nnó agbo3 gétúgé muú ayi alu cho né mbe ushu Esow3, yé elé muú ayif3 akagé kame mamgbo gétúgé muú ayi awyaá gep3 gel3gél3.

⁸ Yémb3 Esow3 alere nnó ji ab3 gejee ne esé, néndé yé né gébé eyigé esé delu dépyee wyeé gabo, Kras agbo gétúgé sé.

⁹ Esow3 ak3e ne manó Jis3s mam-pyee esé déb3e nana cho né mbe ushu wuu. Genó eyi gepw33 amu gelu nnó Esow3 akene nye ne Jis3s áfere esé né met33 us33 wuu.

¹⁰ Esé deb3 delú b33 máwámé Esow3, yémb3 gétúgé negbone maá wuu, ji apyee esé dényee nes3 ne ji. Ne te mbaá esé dényee nana nes3 ne Esow3 genó eyi gepw33 amu gelu nnó, aferege nye wye esé né efwyale gabo gétúgé Kras muú alu mebe.

¹¹ Ebyee f3 mb3 w3, esé déwyaá ntó met33 megómég3 ne Esow3 gétúgé genó eyigé Ata Jis3s Kras apyee. Ji apyee esé dema dényee nes3 ne Esow3.

Adam achw3 ne negbo, Kras achw3 ne genwá

¹² Gabo achw3 fa mme gétúgé muú ama. Ne gabo achw3 ne negbo. Gétúgé gabo, negbo nesane mbaá meko néndé yéndémuú apyee gabo.

¹³ Gemeege nnó Esow3 achyee ebe mbaá Mosis, b33 ápyee me gabo, yémb3, Esow3 áse f3 nnó b33 ápyee gabo w3 néndé ab3 alu dafyee ebe.

¹⁴ Yémb3 33 né gébégé Adam 3kw3né eyigé Mosis, b33 ako ágbo yé ebe lé b33 abi alá ápyee gabo eké ayi Adam w3. Mmyee ké ebw3 áshya f3 manwú ne genó eyi Esow3 aj33 w3. Né mati ayif3 Adam afu muú ayi achw33 nye.

¹⁵ Yémb3 echyee ewé Esow3 achyeege b33 detu ep3f3 eké gabo ayi Adam apyee. Wáw3lé elú nnó gejamégé b33 ágb3 gétúgé gabo ayi muú yimb3 ama apyee, yémb3 gal3gal3 ayi Esow3 alerege aja kpaá apw3 amu. Ne wyémb3 ntó ne echyee ewé ji achyeege gejamégé b33 detu gétúgé gal3gal3 ayi muú yimb3 ama alerege ejame d33. Ne muú yimb3 elé Jis3s Kras.

¹⁶ Echyee ewé Esow3 achyeege b33 detu elú cha ne gabo ayi muú ama apyee. Ne gétúgé gabo yina, Esow3 as3 mpa nnó b33 ako ákwe. Yémb3 yé elé gabo ayi esé dépyee ajame d33, Esow3 apyee esé délu cho né mbe ushu wuu gétúgé gal3gal3 ayi muú ama alere.

¹⁷ Elú wáw3lé nnó gétúgé gabo ayi muú ama Adam apyee, b33 ako ágbo. Yémb3 genó eyi gepyee gétúgé genó eyi muú ama, Jis3s Kras apyee gel3 kpaá gepw3 yéndégenó. Ne gelu nnó Esow3 alerege nye gejamégé gal3gal3 mbaá b33 ne apyee nye ebw3 átene cho né mbe ushu wuu. Ne b33 bimb3 ako ábeé nye né genwá eyi gepw33 amu.

18 Wye ndere gabo ayi Adam apyeé, apyeé bɔ́o ako ákwene mpa, mbɔ́ntó ne galógáló ayi Jisɔ́s Kras aleré, apyeé Esɔ́wɔ́ agaré bɔ́o nnó ákwe mpa wó achyeé ebwó genwá eyi gélágé byé.

19 Néndé ndere muú ama álá awu ne Esɔ́wɔ́ wó apyeé gejamégé bɔ́o ála bɔ́o abi ápyeé gabo, mbɔ́ntó ne gétúgέ muú ama yi áwuú ne Esɔ́wɔ́, Esɔ́wɔ́ apyeé nyε gejamégé bɔ́o álaá cho né mbe ushu wuu.

20 Ebe epye gabo ama aja lé dɔ́o. Yémbɔ́ yéndé mbaá ayi gabo ajame dɔ́o, Esɔ́wɔ́ ntó alerege wye galógáló wuu gejamεgejame.

21 Epyembɔ́, nnó ndere gabo awyaá uto ebi achwɔ́o ne negbo, galógáló ayi Esɔ́wɔ́ alerege apyeé nnó bɔ́o ábέ cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́ abɔ́ genwá eyi gélágé byé gétúgέ genó eyigé Jisɔ́s Kras Ata sé apyeé.

6

Bɔ́o abi áchome mmyε ne Kras áwyaá genwá

1 Esé déjógé mbɔ́o nnó yé né mecho ewéna ewé mengaré mbɔ́o enyú. Nnó déjyεge wyeé mbe mampyεge gabo nnó Esɔ́wɔ́ alerege esé galógáló wuu gejamεgejame?

2 Cha oo! dékágé pye fɔ́o mbɔ́o. Né mecho gabo, esé degboó me debye ne ji. Epyémbɔ́o nnó ne démma déjyεé wye mbe mampyεge gabo?

3 Enyú dékaá nnó áwyaá esé ako manaá Esɔ́wɔ́ nnó décho mmyε ne Kras Jisɔ́s. Manaá ami áwyaá mbɔ́o esé maléré nnó esé ntó dégbo uluá ne ji.

4 Ndere elúmbɔ́, ánií esé ulua ne Kras gébégé áwyaá esé manaá Esɔ́wɔ́ ami maléré nnó esé degbo ulua ne ji. Epyembɔ́o nnó ndere Nte se Esɔ́wɔ́ asele uto bií apyeé Jisɔ́s Kras akwilé né negbo esé ntó debe ne genwá eyi gekε.

5 Néndé, te mbaá esé déchomé mmyε ne ji né gefoge negbo eníne na, elú wáwálé nnó esé ntó déchome nyε mmyε ne ji dékwilé né negbo ndere ji akwilé.

6 Dékaá nnó Esɔ́wɔ́ awɔ́ gekwenege gepɔ́ sé né mfaá gekwa ne Kras. Ji apyεmbɔ́o nnó ácho gekwenege gepɔ́ eyimbɔ́o eyi gebɔ́ gepyεé esé dépyεé gabo nnó débεge se áfwe mbaá gabo.

7 Néndé, muú agbogé, atane né defwεre gabo.

8 Ne te mbaá esé dégboó ulua ne Kras, dékamé nnó dényε nyε genwá ne ji.

9 Esé dékaá nnó Kras akwilé né negbo, ndere elúmbɔ́, ji amagé gbo sé, ne negbo ntó nepɔ́ sé ne uto né genwá jíí.

10 Negbo eníne ji agboó, agbo damáa abyε ne gabo. Ne genwá eyigé ji awyaá nana alu choncho ne Esɔ́wɔ́.

11 Mbɔ́ntó ne enyú débɔ́o mansεle gemεge nyú nnó degbo me débye ne gabo, ne nana déwyaá genwá, délu choncho ne Esɔ́wɔ́ gétúgέ déchomé mmyε ne Kras Jisɔ́s.

12 Ndere elúmbɔ́, dékamege sé gabo abɔ́ enyú deba né gegbogboge menyammyε nyú nnó apye enyú dépyεge ubobo unó bi menyammyε akεgege nnó dépyεge.

13 Délyage fɔ́o nnó mmwólé mampyε gabo εε uto gepoge menyammyε fɔ́o nnó gebe genó eyigé enyú déselé dépyεé nchye. Chyεgé lé gemεge nyú mbaá Esɔ́wɔ́ ndere bɔ́o abi ji áfere ebwó né negbo nnó ákpe né genwá. Chyεgé yéndé gepoge menyammyε nyú mbaá Esɔ́wɔ́ nnó dépyεge elé unó bi ulú cho.

14 Néndé gabo apó sé ne uto né genwáge enyú gétúgέ nnó depɔ́ sé né amu ebe, déla lé né amu galógáló ayi Esɔ́wɔ́ alerege.

Esé délu mampyεge wye unó bi ulú cho

15 Ndé genó esé debɔ́o mampyεge yé? Nnó esé dépyεge wye gabo elé déla depɔ́ sé né amu ebe, délaá né amu galógáló ayi Esɔ́wɔ́ alerege? Cha oo.

16 Dékaá fɔ́o nnó déchyεge gemεge nyú mbaá muú nnó déwúgέ lé ne ji ndere áfwe, delú mbɔ́o lé afwe mbaá muú yimbɔ́o wó? Enyú débεgé fɔ́o áfwe manwúgέ ne gabo, áchwɔ́o enyú ne negbo. Débεgé afwe manwúgέ ne Esɔ́wɔ́ ji apyeé enyú débεé cho né mbe ushu wuu.

17 Yémbɔ́o matame mabe ne Esɔ́wɔ́ néndé nya mbεmbe enyú débɔ́o delu afwe mbaá gabo, nana enyú délé wúgέ ne matɔ́o nyú mako wáwálé ayi aleré enyú.

18 Esɔ́wɔ́ aferé enyú né uto gabo ne nana déla áfwe mbaá Esɔ́wɔ́ mampyεge lé genó eyi gelú cho.

19 Gógé me njɔ́o mecho ewéna ndere akwaá ájógé, néndé unó ujwerege enyú mankaá. Wye ndere nya mbεmbe enyú déchyεé upɔ́o menyammyε nyú délaá

áfwe mampyege gekwekwe gepo ne nchye gejamégejamé, mbontó ne nana débóó manchyéé menyammye nyú meko mbaá Esowo ndere áfwe mampyege unó bi ulú cho nnó debe bóó ukpea.

²⁰ Gébégé enyú debo delu áfwe mbaá gabo, enyú debo débóó yé gébé mampyege unó bi ulú cho.

²¹ Ndé nsa ayi enyú débo débóó né ubobo unó bi enyú debo dépyeé né gébé eyigémbó, ebi nana upyéé nnó mekpo unóó egbare enyú? Nsa ayi muú abóó kwyakwya né unó bina elé negbo.

²² Yémbó nana Esowo afere enyú né gabo. Enyú dela lé áfwe mbaá Esowo, ne nsa ayi débóó wyeé alu nnó enyú débéé bóó ukpea ne kwyakwya enyú débóó ntó gejwá eyi gélagé byé,

²³ néndé nsa ayi muú abóó gétúgé apyéé gabo elé negbo. Yémbó echye ewé Esowo achyege detu gétúgé déchome mmye ne Ata se Kras Jisós elé gejwá eyi gélagé byé.

7

Bóó Kras ápó sé né amu ebe Mosis

¹ Me njógé mechó ewéna ne enyú abi dékaá me ebe. Añme ba, enyú ako dékaá me ebe. Nnó dékaá fó nnó ebe egbarege muú elé gébégé ji abege mebe wó?

² Dékágé méé mechó ewéna ne mendée menó. Ebe egarege nnó mendée menó abo mambé wye ne menó wuú né gébé eyigé menó wuú abeé mebe. Ne mbógé menó wuú agbógé ebe ewé echomé ji ne menó wuú elyage ji ala mmyemmye jíí.

³ Ndere elúmbó, mbógé menó wuú alu mebe ne alyaa ajyéé bele ne menó ayicha, ájógé nnó akwe uló. Yémbó mbógé menó wuú agbogé, ebe emage gbaré sé ji ne abagé menó ayicha ájógé fó nnó akwe uló.

⁴ Añme ba, wymbó ntó ne epyéé ne enyú. Né mechó ebe enyú dégbo me débye ne ewú néndé enyú delú upó menyammye Kras. Ne nana enyú delú bóó muú ayi akwilé né negbo, nnó délerege ulóó melu gétúgé dépyeé utóó mbaá Esowo.

⁵ Gébégé esé délú dépyeé unó ndere gekwenege gepó sé gékélégé, ebe ebwyéé mmwólé mampyegé gabo emmyeé amu ne

menyammye sé nnó dépyege ubobo unó bi uchwó esé ne negbo.

⁶ Ne nana Esowo afere esé né amu ebe, néndé dégbo me débye ne ebe, genó eyi gégbaré esé eké bóó denó. Epyembó nnó, dépyege sé utóó Esowo ndere ásame né gekwenege ebe, dépyege elé né meti meke ndere Mendoó Ukpea epogé esé nnó dépyege.

Ebe Esowo elerege nnó esé dépyeé gabo

⁷ Déjógé mbó nnó yé? Nnó ebe ewú ambóó elú lé gabo? Cha oo. Yémbó wawá lé alu nnó ebe ne epyéé me nkaá genó eyigé ákuú nnó gabo. Mbógé ebe, ebe danjóó nnó, “Ofyege fo ame né genógé muú yicha,” mbó me mbó nkágé fó ndere afyéé ame né genógé muú yicha.

⁸ Yémbó elé gétúgé ebe ewéna ne gabo agene meti abweé me yéndé gepó eyigé nfyéé ame né unó bóó né yéndé meti ne mmwólé mampyege ufóufóó uboubo unó. Ebe ebe dampó, mbó gabo alu elé gegbogboge genó.

⁹ Me mbó mpó me ne efwyale gébégé nla nlú danjkaá genó eyigé ebe ekelege nnó pye. Yémbó gébégé nkaá genó eyigé ebe ekelege nnó me mpye nla muú ayi apyéé gabo.

¹⁰ Ndere elúmbó, me mgbo. Esowo achyéé ebe nnó bóó abó gejwá, yémbó echwó me lé ne negbo,

¹¹ néndé gabo age meti né ebe abwólé me, ne awá me.

¹² Ndere elúmbó, ebe ewu ambóó elé ukpea ne yéndégenó eyigé ewú egarege gelú cho ne gelóme.

¹³ Nnó genó gelógéló gechwó me lé ne negbo? Cha oo! Elé gabo ne abó akene ne genó gelógéló achwó me ne negbo. Epyémbó nnó dékaá gefóge genó eyigé gabo alu. Ndere elúmbó, ebe epye esé dékaá nnó gabo abó kpaá apwó amu.

Bóó Kras áwya ummye mmummu

¹⁴ Esé dékaá nnó ebe elú genó gelógéló néndé etané mbaá mendoó Esowo. Yémbó me nlú lé mekwaá. Me nlá eké mefwé mbaá gabo.

¹⁵ Me nkágé fó genó eyigé me mpyeé néndé genó eyigé me nkelege mampye geji fó wó me mpyeé wó. Yémbó eyigé me mpaá geji ne me mpyeé.

16 Nana mbogé me nké mpyéé élé genó eyi me nla nkelege, ebyennó nkamé nnó ebe elóme.

17 Ndere elúmbò, epófó me mbóó ne mpye genó eyigémbò élé gabo ayi alú me né mmye ne apye geji.

18 Nkaá nnó yé genó gelógéló eyi getanege né metóó wa gepò, mmye ké né gekwenege gepò ya. Me nwyaaá metóó mampye genó gelógéló yémbò nkágé pye fò geji.

19 Galógáló ayi me nkelege mampye, mpye fò ji yémbò me mpyéé gabo ayi me nla nkelege fò mampye.

20 Ne mbogé me mpyéé élé genó eyi me nla nkelege fò mampye ebyennó me fò wó mpye geji wó, élé gabo ayi alu me mmye ne apyeé geji.

21 Ndere elúmbò, nge nnó ela me eké ebe fò, nnó yéndégébé nké nkelege mampye genó eyi gélú cho, gabo akwò me ushu.

22 Né mmu metóó wa, me ngboó mampyege élé genó eyi ebe Esòwò ejóó.

23 Yémbò nkaá nana nnó ebe ewé egbare menyammye wa elu cha ne ebe ewé egbare metóó wa. Ne ebe ewémbò ewé egbare menyammye wa élé gegbogboge gepò ya. Emmyéé ne ebe Esòwò ewé me mgboó ne ewú. Elé ewú ne etene me nnó mmpyege gabo. Ndere elúmbò me nla eké mefwé mbaá gegbogboge gepò ya.

24 Eh, meshwe apyéé me ne geme ya. Ndé muú ákágé fere mbò nye me né menyammye yina ayi átene me né negbo?

25 Ntamege Nte sé Esòwò néndé élé ji mbií ne ákágé fere me né negbo eníné na gétúgé genó eyigé Jisòs Kras Ata sé apyéé.

Ndere elúmbò, né metóó wa elu me nnó mpyege genó eyigé ebe Esòwò ekelege. Yémbò gekwenege gepò ya kekelege élé nnó me mpyege genó eyi getené me né gabo.

8

Genwá eyigé Mendoó Ukpea ehyege muú ayi afyéé metóó ne Kras

1 Nana bóó abi áchomé mmye ne Kras Jisòs ákwene fò mpa Esòwò,

2 néndé gétúgé me nchome mmye ne Kras Jisòs uto bi Mendoó Ukpea ehyege, ufere me né uto gabo ne uto negbo nnó mbé mebe.

3 Ebe ékágé fere fò esé né uto gabo néndé esé depò ne eshye mambele ewú. Yémbò Esòwò abelé uméé mamfere esé né uto gabo. Atò Maá wuú fa mme ne menyammye ne gepò wye eké awese ne ji afu esé bóó abi dépyéé gabo. Ne achyéé Maá wuú yina ndere gepè nnó anere ne gabo ayi esé dépyéé.

4 Esòwò apyembò nnó, esé abi dela dépyéé fò unó ndere gekwenege gepò sé kekelege, dépyéé lé ndere Mendoó Ukpea ehyege esé uto, dépyege unó bi ulú cho ndere ebe ekelege nnó dépyege.

5 Bóó abi apyéé unó ndere gekwenege gepò bwó kekelege, anerege matóó bwó né mbaá unó bi gekwenege gepò kekelege. Yémbò bóó abi apyéé unó ndere Mendoó Ukpea ekelege, ánere matóó mampyege lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege.

6 Mampyege unó bi gekwenege gepò kekelege achwóó ne negbo. Yémbò mampyege unó bi Mendoó Ukpea ekelege achwóó ne genwá eyi gélágé byé ne nesò.

7 Bóó abi apyéé unó bi gekwenege gepò kekelege átenege ukòó ne Esòwò, ebwó ábélégé fò ebe Esòwò. Ne wáwálé alu nnó ebwó ákágé bele yé ewú.

8 Ewéna eléré nnó bóó abi apye lé unó bi gekwenege gepò kekelege, ákágé pye fò metóó ego Esòwò.

9 Yémbò enyú dépyéé fò unó bi gekwenege gepò kekelege. Dépyéé lé unó bi Mendoó Ukpea ekelege, te ndere Mendoó Esòwò elú enyú né mmye. Ne yéndémuú ayi alá pò ne Mendoó Kras né mmye apó fò muú Kras.

10 Yémbò, Kras abege ne nyu, yé élé menyammye nyú agboó nye gétúgé gabo ayi dépyéé, mandoó nyú ábéé abe gétúgé Esòwò apyéé enyú délu cho né mbe ushu wuú.

11 Mbogé Mendoó Esòwò muú apye Jisòs akwilé né negbo elú enyú mmye, ji muú apyéé Kras Jisòs ákwilé né negbo achyéé nye ntó menyammye nyú ayi ágboó genwá né uto mendoó wuú ewé elú enyú né mmye.

12 Ndere elúmbò, ayme ba, esé déwyaá genó eyigé débóó mampye. Yémbò gepò fò nnó dépyege unó bi gekwenege gepò kekelege nnó dépyege,

13 néndé mbogé enyú deké dépyéé

unó bi gekwenege gepo gekelege nnó dépyege, enyú dégboó nye. Yémba Mendoó Esowá epyege enyú délyagé ubobo unó bi menyammye akelege kan̄ka, débóó genwá eyi gela gebyeé.

¹⁴ Bóó ako abi Mendoó Esowá elerege ebwó genó eyigé abóó mampye ne alu baá Esowá,

¹⁵ néndé Mendoó ewé Esowá achyéé enyú, epyeé f̄ó nnó enyú débé áfwé, dema defoge ef̄ó. Mendoó ewémba epyeé lé nnó enyú débé baá Esowá. Mendoó ewémba ne epyeé nnó esé dékuú Esowá nnó, “Nte! Nte!”

¹⁶ Mendoó Esowá chóncho ne mandoó sé ágarege nnó esé delú baá Esowá.

¹⁷ Te mbaá esé delú baá Esowá, esé dényeé nye yéndégenó eyigé ji anyémeno nnó achyegé bóó bíí. Ne yéndégenó eyigé Esowá ábélege mbaá Kras, esé déchome nye mbwa ne ji mamba ubi, néndé mbógé esé ntó dégene efwyale ndere ji, débóó nye ntó gefoge ηgá ayi ji abóó nye.

Ngá ayi bóó Esowá abóó nye mesá gébé

¹⁸ Mfere nnó efwyale ewé esé dégene mba nana, dékágé mée f̄ó ewú ne ηgá ayi Esowá alerege nye esé,

¹⁹ néndé yéndégenó eyigé Esowá akwyéé geshyage gegilé mange bíí ebi Esowá apyeé bóó ákaá gefóó eyigé baá bíí alu.

²⁰ Esowá apye unó uko ebi ji akwyéé uchoge, ep̄f̄ó nnó ubi ambóó ne ukele nnó ebe mbó, elé Esowá muú akwyéé ubi ne apyeé nnó ebe mbó. Apye mbó ne uméé nnó,

²¹ unó uko ebi ji akwyéé, ji aferege nye ubi né amu unó bi uchóó ubi. Ne ula nye mmyemmye bwó né gefóó eyi gepwóó amu wye ndere baá Esowá aláá nye.

²² Esé dékaá nnó kpaá te fina unó bi Esowá akwyéé uko ukpeé gétúgé ubale ebi ubi uwú wye ndere mendée awú ubale nebyeé.

²³ Ep̄f̄ó unó bi Esowá akwyéé ubiubi ne ukpeé gétúgé ubale ebi ubi uwú. Yé esé ntó abi Esowá achyéé Mendoó Ukpea ndere genó eyi ji abóó mbe achyéé, dékpeé ntó né mmu mataó sé ndere dégilé bíí ebi Esowá agarege nye gbogóno nnó esé delú baá bíí, awené gemége sé, afere menyammye sé meko né efwyale.

²⁴ Néndé elé gétúgé déneré metóó ne Esowá ne ji afere esé né efwyale gabo.

Yémba mbógé nnó esé débó me genó eyigé déneré metóó wyéé, mba metóó ewé esé déneré mbó, abó akuú sé nnó metóó menerege. Ndé muú sé ayi anerege metóó mange genó eyigé ji agene me?

²⁵ Yémba mbógé dénererege metóó mange genó eyigé dela délu dan̄ge, dékógé metóó dégilé mange geji.

²⁶ Ndere dégilé, mbóntó ne Mendoó Ukpea epogé esé né mbaá genó eyigé esé dela depó ne eshye mampye. Esé dékágé f̄ó ndere débóó manemmye, yémba elé Mendoó Ukpea ne enene mmye gétúgé sé mbaá Esowá, ekpeé ne uchu mejóó ebi mekwaá alá ákágé jóó.

²⁷ Esowá muú akágé genó eyi gelú né mataó akwaá, ákágé genó eyi gelu Mendoó Ukpea né metóó néndé Mendoó Ukpea enene mmye gétúgé bóó Esowá ako ndere Esowá akelege.

²⁸ Ne esé dékaá nnó yéndégenó eyi gepyeé, gepye utó ulua manchwó ne galógáló mbaá bóó abi abóó gejeé ne Esowá, ebwó abi ji akuú nnó ápyegé genó eyigé ji akelege.

²⁹ Bóó abi Esowá abó me mbe akaá nnó ábéé nye abíí ebwó ntó ne ji abóó me mbe ajya te gachií nnó ábé eké Maá wuú. Apye mbó nnó Maá wuú abe Maá mbe mbaá gejamégé ate aηme.

³⁰ Ne bóó abi ji abóó me mbe ajyaá, ebwó ne ji akuú nnó abe bóó bíí. Bóó abi ji akuú, ebwó ntó ne ji apye nnó átene cho né mbe ushu wuú. Ne bóó abi ji apyeé átene cho né mbe ushu wuú, ebwó ntó ne ji apyeé nnó ábó ηgá.

Esowá abóó gejeé ne bóó gétúgé Kras

³¹ Ndé genó cha esé dékagé shuú né mechó ewéna? Mbógé Esowá abege ne esé, ndé muú ákágé pwá esé?

³² Esowá agbaré f̄ó Maá wuú nnó achwógé wó, yémba achyéé ji nnó achwó agbo gétúgé esé ako. Te ndere ji achyéé esé maá wuú, elú wáwálé nnó achyegé nye esé yéndégenó eyi dékelege nnó débé gefóó eyi ji akelege nnó débé.

³³ Ndé muú ákágé shulé ndo mbaá bóó abi Esowá ájyaá nnó abe abíí? Yé muú apó, néndé elé Esowá jimbo ne apyeé ebwó átene cho né mbe ushu wuú.

³⁴ Ne ndé muú yé ákágé garé nnó esé dékwe mpa? Yé muú f́ apó, élé Kras Jisós ne agboó gétúgέ sé Esòwò apye ji akwilé né negbo, ajwólé né melú enógé né egbe ebwónye Esòwò anenemmye gétúgέ sé.

³⁵ Genóge f́ gepò eyi gékágé kare esé ne gejeé eyigé Kras abòó ne esé? Nnó élé efwyale, waá ubalé, mammye ayi bòó ámmyéé amu ne esé, waá mesa ayi déjwòlege. Mandée ayi álií esé, waá manóó negbo ami dégene waá efwyale ewé etene esé né negbo?

³⁶ Elú wye ndere ásámé né mmu ñwe Esòwò nnó, “Gétúgέ enyú esé dégene manóó negbo yéndégébé, ne ásele esé eké magòñme ayi ábele manwa.”

³⁷ Ngba, yé élé unó bina upyéé esé, esé démmye me dépwò né uto Kras muú abòó gejeé ne esé.

³⁸ Nkaá chanéné nnó yé genó gekage kare f́ esé ne Kras, yé ebelé negbo, yé genwá, yé makiénné Esòwò, yé álo nchye, yé unó bi upye mbò nana, yé ebi upye nye meso gébé, yé álo áto áto,

³⁹ yé ebele unó bi úlú te mfaánebuú, yé ebi úlú melò áwú bòó, yé genó gefò né unó bi Esòwò ákwyéé eyi gekágé kare esé né gejege Ata se Kras Jisós nnó Esòwò abògέ f́ gejeé ne esé gétúgέ Ata se Jisós gepò.

9

Esòwò ájyaá bòó bií

¹ Me njógé wáwálé ndere muú ayi áchomé mmye ne Kras mbyógé f́ gebyò. Mendoó Ukpea epyéé me nkaá né metòó wa nnó genó eyigé njógé gelú wáwálé nnó,

² Me nwya gejamégé mesome ne ubalé ebi ula ubyéé né metòó wa,

³ gétúgέ bòó ba. Ebo ebe yé nnó mfaánebuú abò ashulé lé me mmye, mfa mbwa ne Kras gétúgέ bòó ba, añme ba abi détane melò ema, mbògέ ewémbò ékágé pye ebwó átané né efwyale.

⁴ Ebwó álu bòó Isrèli. Ebwó ne Esòwò áselé nnó ábé baá bií. Aléré ebwó ñgò wuú. Anyémeno menyéé gejame ne ebwó, achyéé ebwó mabe jíí, aléré ebwó ndere ábòó manógé ji, ne ashúú nnó apye nye ebwó gejame unó.

⁵ Ebwó alu upyáne ukwene ante bòó Esòwò abi áwuú nya ebwó ñgò. Kras ndere mek-waá alu muú melò bwó. Ji alu Esòwò ayi abòó yéndégenó, déféé ji te kwyakwya Amen.

⁶ Yémbò epófó nnó Esòwò apyéé f́ genó eyi ji anyémeno nnó apyéé ne bòó Isrèli wó néndé epófó yéndémuú ayi ábyené ji né melò Isrèli ne alu muú Esòwò wáwálé.

⁷ Ne epófó ntó bòó ako abi alú upyáne Abraham ne alu bòó Esòwò. Esòwò ajòó lé ne Abraham nnó, “Upyáne ebi menyéé meno nnó nchyege nye wò ukene nye lé ne Asek.”

⁸ Ewéna elere nnó epófó bòó abi ábyené ebwó ndere akwaá ábyéne baá ne alu bòó Esòwò. Elé abi akene ne menomenyéé ewé Esòwò anyéé ne alu baá Abraham wáwálé.

⁹ Ge genó eyigé menomenyéé ewémbò ejòó na, eké, “Wyéé né gébé eyigé na ñme eníne cha me mmage kere fa, ne Sara abyéne nye maá mende.”

¹⁰ Epó f́ wye ewéna ewú ewú, Rebeka ntó abyé ufa ne muú ama. Muú yimbò alu nya lé gekwenege nte sé Asek.

¹¹ Gemége nnó ábyé baá bina apea yé gemége nnó ebwó ápye genó gelógéló yé eyi gebogebo, Esòwò akaá me ula bi ji ajyaá bòó bií, épó f́ gétúgέ utoó ulóúló ebi bòó ápyéé, elu élé ndere ji akuú bòó bií.

¹² Ne ji agaré Rebeka aké, “Maá wye ayi mbe akpane nye defwe mbaá ayi akwòlegé jí.”

¹³ Elú wye ndere ásámé né mmu ñwe Esòwò nnó, “Me mbò gejeé ne Jakòb, nkíí f́ Esao.”

Esòwò ápó f́ ne angya

¹⁴ Ewéna déjógé mbò nnó yé? Nnó Esòwò apye f́ genó eyigé gelu cho? Cha-o.

¹⁵ Esòwò ajòó nya ne Mosis aké, “Me ñgene nye meshwe ne bòó abi nkelege mangé meshwe, ne ñlerege nye ulóó melu ne bòó abi nkelege manleré.”

¹⁶ Ndere elúmbò, Esòwò ajyaá f́ bòó ndere akwaá ákelege wò, yé ebelé gétúgέ genó eyigé ebwó ápyéé. Ji ajyaá bòó gétúgέ meshwe ayi ji agene bòó.

¹⁷ Asá né mmu ñwe Esòwò nnó Esòwò ajòó ne Fero aké, “Me mpye wò òlu mfwa gétúgέ nkelege nnó nke ne wò ñleré uto ba mbaá bòó ne nnó, mpye ñgò wa ásané né malò mme meko.”

18 Ndere elúmbò, Èsòwò agene meshwe ne yéndémuú ayi ji akélege ne achyège mekpo meto mbaá yéndémuú ayi ji akélege manchyéé.

19 Ndere njòó mbò, enyú abifò dégígé nye me déké, “Èbegé mbò ula nnó Èsòwò ámagé shulé bòó ndo né mbaá unò bi èbwò ápye? Ndé muú ákágé tene ukòlò ne Èsòwò nnó apyegé fò genó eyi ji akélege?”

20 Yémbò wò mekwaá òlu waá ayi òshugé Èsòwò meko? Gejegé meseé eyigé muú akwyège gekwilégé fò gegiú muú ayi akwyéé geji nnó, “Ulannó wò òkwyéé me nnó mbe na?”

21 Yé èwú ema èbe nnó muú ayi akwyègé ubi awyaá uto mansè nemé, akwyéé ujeé meseé upea, abelé gema nnó bií kpaá ne afyéé menyéé wyeé, abelé eyi fò nnó ányégé menyéé wye yéndé bií.

22 Gefógé genó eyina ntó ne Èsòwò apyéé. Ji abò ake aleré metòó usòó wuú ne bòó abi ápye gabo ne nnó apye ntó bòó ákaá uto bií. Yémbò ji akóo metòó dòó ne bòó bimbò abi ji alerege nye èbwò metòó usòó wuú. Èbwò bina álu bòó abi elú me nno áchòó nye èbwò chòó.

23 Èsòwò apyembò ntó gétúgé ji abò alu manlere gekpekpégé ngò wuú mbaá èsé ako abi ji abelé me nnó agene èsé meshwe. Èsé bina ne délu bòó abi ji abòó me mbe ajyaá nnó débò ngò,

24 yé elé èsé abi ji akuú. Èpófò wye lé eta bòó Jus èbwò èbwò, áku ntó bòó abi álá pò bòó Jus.

25 Ne elú wye ndere ji ajòó né mmu ñwe Hosya nnó, “Me nkúú nye bòó abi abò álá ápò fò bòó ba, nnó bòó ba, ne bòó abi me mbò nla mbòó gejeé ne èbwò wó, nkúú nye èbwò nnó bòó ba abi gejeé.”

26 Ne wye né mbaá ayi ji abò ajòó ne èbwò aké, “Enyú depò fò bòó ba, Èsòwò muú alu mebe akuú nye èbwò nnó baá ba.”

27 Asaya ajòó nya kenké atoó ne bòó Isrèli aké, “Yé bòó Isrèli ája ábé eké gesòó mbalé èbéé mega, elé ukeke bòó né geluage bwó ne átanège nye né èfwyale gabo,

28 néndé Èsòwò asòó nye mpa fa mme wáwá ne dama te kwyakwya.”

29 Elú wye ndere Asaya abò ajòó ntó aké, “Mbógé Èsòwò ayi ábòó utó uko abe danlyáá èsé mbeé upyáne èbifò, mbò bwye

èsé ntó abò ánómé, eké melò Sodom ne melò Gomòra.”

Bòó Isrèli ákámé fò abya melómélò wó

30 Déjógé mbò nnó né mechò èwéna yé? Nana déjòóge nnó bòó abi álá pò bòó Jus, èbwò abi abò álá ámmye fò mambè cho né mbe ushu Èsòwò wó, Èsòwò apye èbwò atene cho né mbe ushu wuú gébégé áfyéé metòó ne ji,

31 èwé bòó Isrèli bòó abò ámmye nnó Èsòwò ápye èbwò ábé cho né mbe ushu wuú gétúgé ábélege èbe, áge fò meti mampye yéndégenó eyi èbe ejòó wó.

32 Ulannó èbwò álá áge meti mambè cho né mbe ushu Èsòwò wó? Elé gétúgé èbwò ammye mambè cho èwé álá fyéé fò metòó ne ji wó. Èbwò áferé nnó ápyegé utòó ulòúlò ákágé bèé cho. Ndere elúmbò, èbwò ákparé né mfaá “Ntaá eníne nepyéé bòó ákparege ákwene.”

33 Elú wye ndere asame né mmu ñwe Èsòwò nnó, “Gege me mbelege mbò ntaá né melò Sayòñ eníne nepyéé nye èbwò ákparege, etarave èwé epyéé nye bòó ákwene. Yémbò yéndémuú ayi áfyéé metòó ne ji akpane fò mekpo unòó.”

10

1 Anñme ba, genó eyigé me nshyage ne metòó wa meko ne mmyemenene ya mbaá Èsòwò gétúgé bòó ba gelu nnó Èsòwò áferé èbwò né èfwyale gabo.

2 Me nkágé ngaré wáwálé nnó èbwò akpane gechyéé né depòre Èsòwò yémbò èbwò akágé fò ndere èbwò ábòó mampyege utòó Èsòwò.

3 Èbwò ákágé fò meti èwé Èsòwò apyéé bòó abéé cho né mbe ushu wuú ne ammye elé mankwye èwé bwó meti mambè cho. Èwéna eleré nnó ákwòlegé fò meti èwé Èsòwò apyéé bòó abéé cho.

4 Kras anere yéndégenó eyi getome ne èbe nnó, yéndémuú ayi áfyéé metòó ne ji abe cho né mbe ushu Èsòwò.

Yé muú fò apò ayi Èsòwò álá aferege ji né èfwyale

5 Mosis asa ato ne meti èwe èbe epye bòó abe cho aké, “Yéndémuú ayi ábélege mabe ako abòó geñwá.”

⁶ Yémba ása né mmu ηwe Εσωω άτοό ne meti ewé Εσωω apye bós abi áfyéé metós ne ji ábéé cho áké, wó ofyegé metós ne Εσωω nnó apye wó abe cho né mbe ushu wuú, “Ogígé f́ né metós wye nnó, Ndé muú akwomé mbó nyé né mfaánebuú?” (Mmye ké mampye Kras ashulé mme.)

⁷ “Yé mangií nnó, Ndé muú ajoyéé mbó nyé né meló aló?” (Mmye ké mampye Kras akwilé né negbo.)

⁸ Genó eyigé ηwe Εσωω ajógé gelu nnó, “Mekomejós Εσωω alu kwákwlé ne wó, alu wó né ubó meno, alú ntó né mmu metós wyeé.” Mmye ké mekomejós yina ayi agaré ndere bós áfyéé metós ne Εσωω, ayi esé dégaré nnó,

⁹ Wó agarege ne meno wye nnó, “Jisós alu Ata,” ne okamege ne metós wye nnó Εσωω apye ji akwilé né negbo, otanege nyé né efwyale gabo.

¹⁰ Néndé défyéé lé metós ne Εσωω ne débéé cho né mbe ushu wuú. Ne déshuúge eku ne mano sé ne détanege né efwyale gabo.

¹¹ Asá né ηwe Εσωω nnó, “Yéndémuú ayi áfyéé metós ne ji akpane f́ mekpo unós.”

¹² Angya apó, ne muú Jus ne muú Grek. Εσωω awu ama ne alu Ata ebwó ako. Ji achyegé gejamégé mejé mbaá bós ako abi ágige ji.

¹³ Asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Yéndémuú ayi akuú mabó Ata nnó áfére ji né efwyale gabo, Ata aférege nyé ji atane né efwyale gabo.”

¹⁴ Epyémbó nnó ne bós ákuú muú f́ nnó apó ebwó mbógé alá fyéé metós ne ji wó? Ne apyéé mbó nnó ne afyéé metós ne ji, mbógé alá au danwú muú f́ agaré ebwó abya wuú? Ne apyembó nnó ne awu abya yimbó mbógé muú f́ alá agaré ebwó abya wuú wó?

¹⁵ Ne muú apyéé mbó nnó ne agaré ebwó mbógé alá ato ji wó? Asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Uka bós abi áchwós ne abya melóméló uló kpaá upwó.”

¹⁶ Yémba bós ako f́ wó ákamé ne abya melóméló yina wó, néndé Asaya ajós aké, “Ata ndé muú akamé ne mekomejós ayi esé dégaré?”

¹⁷ Ndere elúmbó, muú awuú elé abya

melóméló ayi atome ne Kras, ne áfyéé metós ne ji ne muú awuú abya melóméló gébége muú f́ aké agarege ji.

¹⁸ Yémba gógé me ngií ηkwe, Nnó bós Jus awuú f́ abya Kras wó? Ngya, awu, néndé ása né ηwe Εσωω nnó, “Bós mme meko awú mekomejós ayi ebwó agaré yéndé mbaá fa mme.”

¹⁹ Gógé mma ngií ηkwe. Nnó bós Isreli ákaá f́ ula mekomejós yina wó? Mosis jimbo abó mbe ajós aké, “Me mmpye nyé enyú déshyage mambe eké bós abi debo déferé nnó apó yé meló f́, mpyéé nyé matós ásó enyú ne bós abi alá apó ne défós mankaá genó.”

²⁰ Ewyage, Asaya ajós afó wó aké, “Bós abi abó alá akéle me wó, áge me. Nlere mmye ya mbaá bós abi alá ágií me wó.”

²¹ Yémba ajós ato ne bós Isreli aké, “Yéndé bi me nsame amu ya mankwyéé depó ne bós bina nnó ákere eta wa yémbó ebwó ákelege f́ manwú me, apaá elé me paá.”

11

Εσωω ashya f́ bós Isreli wó

¹ Genó eyigé me ngigé gelú nnó, Nnó Εσωω ashya bós bií? Chao! Me mbós nlú muú Isreli, mpyáne Abraham. Ntane né ntoné Benjamén.

² Εσωω ashya f́ bós bií abi ji abós ajyaá wó. Enyú delu danwú genó eyi mekomejós Εσωω ajós atome ne Elija? Ji abó anemmye mbaá Εσωω atene ukóló ne bós Isreli áké,

³ “Ata, ebwó áwá bós ekpávé byéé, ámu ulú upé byéé, me nla membií ne, ákelege manwá me.”

⁴ Εσωω ashúú ji meko aké ndé? Aké “Nwyaá dele bós ba akeneama abi alá ato mano anógé Bal wó.”

⁵ Wyembó ntó ne elu fina. Ukéé bós f́ alu abi Εσωω ajyaá né ulós melu bií.

⁶ Mbógé elé gétúgé ulós melu bií ne ji ajyaá bós nnó ábé abii, ebyennó utós ulóúf́ f́ wó upyéé Εσωω ajyaá bós wó. Mbógé ebo ebe lé gétúgé utós ulóúf́, ulós melu bií ufulé sé genó.

⁷ Ge na ne mechó ewéna elú. Genó eyigé bós Isreli ákele ne efófó age geji wó. Bós abi Εσωω ajyaá ne agene geji. Ne abi aláá lu danje elé bós abi átoó makpo. Ákelege

fó manwú Ɛsɔwɔ agaré ebwó genó eyigé ji akélege nnó ebwó apye.

⁸ Elú wye ndere ásamé né mmu ηwe Ɛsɔwɔ nnó, “Ɛsɔwɔ apyeé mató bʋwó ákwe genje kpaá te fina. Achye ebwó ame ayi alá ákágé ge genó ne matu ayi alá awuú mbaá.”

⁹ Devid ajó ntó gefogé genó eyina aké, “Echye menyéé ayi ebwó ányéé gébége epaá ábwólé mataá ayi ebwó ámbóó ákwene wyeé ne ntaá eniné ebwó ákparege wyeé ákwe áge efwyale.

¹⁰ Echye amé agilé ebwó ágegé sé mbaá, meso ásóó ebwó, ne efwyale ewé ebwó ágene ebe te kwyakwya.”

¹¹ Me mmagé gií ηkwe ayifo. Gébége bóó Isrēli ákparé, nnó ákwe, nnó nekwe eníne mbó nelu eniné ebwó alá ákágé kwilé sé téné? Chao! Epó fó mbó néndé gabo ayi ebwó ápyeé, ápoó lé nnó bóó abi alá pó bóó Jus áge meti ewé Ɛsɔwɔ aferege ebwó né efwyale gabo, nnó epyegé mbó bóó Isrēli áshyágé mambé ntó eké ebwó.

¹² Te mbaá gabo ayi bóó Isrēli ápyeé áchwó ne mejé mbaá bóó mme, ne mankparé ayi ebwó ákparé áchwó ne gejamégé mejé mbaá bóó abi alá pó bóó Jus, ferege yé gejamégé mejé ewé echwóó nye gébége bóó Jus abi aláá, áhogé nye ne bóó ako abi áfyé metó ne Kras.

Ɛsɔwɔ aferege bóó abi alá pó bóó Jus né efwyale gabo

¹³ Me njógé ne enyú abi dela depó bóó Jus. Te mbaá me nlú ηgbá Kras eta nyú, nkaá nnó utóó bi Ɛsɔwɔ achyeé me nnó mpye unjea gēme,

¹⁴ mampye nnó me nge meti mpye bóó ba bóó Jus, áshyágé mambó unó ulúúl ébi enyú déwyaá, nnó ndó fó mpyege mbó Ɛsɔwɔ aferege nye abifo né efwyale gabo.

¹⁵ Néndé gébége Ɛsɔwɔ áshyá bóó Jus, apye bóó mme meko abe né nesó ne ji. Ndere elúmbó, gébége Ɛsɔwɔ asege nye bóó Jus nnó abe nesó ne ji, ebeé mbó nye nnó? Ebeé eké ebwó abó ágboó ne ákere né geηwá.

¹⁶ Mbógé maá gebage bréd eyi mbe alu genóge ukpea, ebyennó nto bréd meko alu genóge ukpea. Ne mbógé maka genóó alu genóge ukpea, ebyennó mata genóó eyigé mbántó alu élé genóge ukpea.

¹⁷ Yémbó mbógé mata genóó olif eyigé apene mata ayifo ákóó ákwe, elú eké bóó Jus ne mbógé áse mata genóge olif ayi alá ápéé wó ába né genóó eyigé ápené, elú eké enyú abi déla pó bóó Jus. Ndere mata yimbó ako ányuú manaá ami matanega né genóge olif eyigé apene pene, mbántó ne Ɛsɔwɔ achyēge mejé mbaá bóó bií ako.

¹⁸ Ékágé enyú abi délu eké mataá genóó áyi ábalé bále débyage bóó abi álu eké mataá genóó áyi ákóó ákwene. Depó ne ula bi dédoó ebwó ewóme. Enyú fó wó dégbare makaka genóó eyina wó, élé makaka jií ne ágbaré enyú.

¹⁹ Muú nyú fó ákágé jó aké, “Mataá genóó yimbó ákóó ákwe nnó me nge meti ncho mmye ne genóó eyimbó.”

²⁰ Elú wáwálé, yémbó, kaá nnó ebwó ákóó ákwe gétúgé alá áfyéé metóó ne Jisós wó ne enyú décho mmye ne geji gétúgé défyéé metóó ne Kras. Ndere elúmbó, ékágé dépyegé neηa begé élé ne efó metóó,

²¹ néndé mbógé Ɛsɔwɔ ageé nya fó meshwe mbaá bóó Jus abi alu eké mata genóó yimbó ajiambóó wó, défere nnó délyagé mamfyé metóó ne Kras, ji agene enyú meshwe?

²² Ndere elúmbó, tege ulóó melú Ɛsɔwɔ, ne chúchú ayi ji alerege bóó abi ákwene. Yémbó ji alerege enyú galógáló mbógé enyú déké défyéé wye metóó nnó ji alerege enyú galógáló. Yémbó mbógé enyú dela défyéé sé metóó mbó, ji akorege enyú áfomé.

²³ Ne yé bóó Isrēli abifo ályaágé manshyagé nnó áfyéé fó metóó ne Kras, Ɛsɔwɔ amagé se nye ebwó aba né malu ayi ebwó ábó alu mbembe néndé Ɛsɔwɔ awyaá uto mamba ebwó wyeé.

²⁴ Mbógé enyú bóó abi alá pó bóó Jus, enyú abi delu eké mata genóó olif eyigé alá apéé wó, áso enyú ába né genóó olif eyigé apene pene, né gefóó eyigé akwaá alá alu danje, ndere Ɛsɔwɔ apyembó, elú wáwálé nnó asele nye bóó Isrēli abi alu eké mata genóó eyigémbó geji ambóó ákere ába né genóó eyigémbó?

Ɛsɔwɔ aferege nye bóó Isrēli ako né efwyale

²⁵ Anme ba, genó gefó gelu bibií eyigé me nkelege nnó enyú dékaá nnó enyú déferege sé nnó dékaá dóó. Genó eyina gelu nnó bóó

Israeli abi átoó mekpo, atóó nyε f3 tε kwyakwya. Εbw3 átoó nyε wyε mekpo kpaá tε b33 abi álá p3 b33 Jus, abi Εσωω3 ajyaá ákamege ne meti εwé Εσωω3 apyεé b33 átenege cho né mbε ushu wuú.

²⁶ Na ne Εσωω3 aferege nyε b33 Israeli ako né εfwyale, ndere ásamé né ηwe Εσωω3 nnó, “Muú ayi aferege b33 né εfwyale atanegε nyε né Say3n, apyε upyáne Jak3b ulyaa nchyε mampyεge.”

²⁷ Asá ntó nnó Ata aké, “Ge menomenyεé εwé me nyεé nyε ne εbw3 na gébégé njige nte gabo bw3.”

²⁸ Né εgbε εwé abya melómél3, b33 Israeli alu b33 mawámé Εσωω3 gétúgé áshyá ji né gal3gal3 áwe nyú. Né εgbε εwé manjya b33, Εσωω3 ajya εbw3 néndé ji ab3 gejeé ne εbw3 d33 gétúgé genó εyigé anyémeno nnó apyεé ne ukwene antε bw3.

²⁹ Mb3 ne elú néndé Εσωω3 akúgé muú, ne ájegé ji, genó gef3 gep3 eyi gekágé mankw3ré met33 Εσωω3.

³⁰ Né εgbε εwé nyú, mbεmbε enyú debo déwuú f3 ne Εσωω3 yémb3 nana ji agené enyú meshwε gétúgé b33 Israeli álá áwuú f3 ji.

³¹ Wyε né meti εwu gétúgé meshwε ayi Εσωω3 agene enyú, nana b33 Israeli ákelege f3 manwú ne Εσωω3. Εpyεmb3 nnó Εσωω3 ntó agene nyε εbw3 meshwε.

³² Εσωω3 apyε εbw3 ako ábélégé f3 mabe jíí, εbw3 álú éké b33 den3 abi meti εla ep3 manlyaa gepugé den3. Ji apyεmb3 nnó ji agene b33 ako meshwε.

Ng3 Εσωω3 apw3 amu b33 akágé kaá

³³ Εεη Εσωω3 sé al3 melu ne b33 ako. Denja tíí ne def33 εtiré ji awyaa dépw3 amu. Ndé muú akágé garé ula bi dep3 des3gé ji meno? Ndé muú akágé ndere ji apyεé dep3 tíí?

³⁴ Elú wyε ndere ásamé né ηwe Εσωω3 nnó, “Ndé muú akágé uferé Εσωω3? Ne ndé muú akaá d33 mambε muú ayi achyεge ji majyεé?”

³⁵ Ndé muú achyεé mε ji echyε nnó Εσωω3 ntó ashuú ji?”

³⁶ Εσωω3 ne akwyεé yéndégenó ne élé jíí ne apyεé nnó yéndégenó gekene, ne élé getu jíí ne yéndégenó gelu. Ng3 abε ne ji tε kwyakwya ne kwyakwya Amen.

12

Chyεge genwáge nyú mbaá Εσωω3 ndere gepε eyigé gelu gebε

¹ Aηmε ba, ndere unó bi ngarege enyú ulú wáwálé, mkpeage enyú nnó gétúgé gal3gal3 ayi Εσωω3 alerege, déchyεé gemεge nyú mbaá Εσωω3 ndere gen3gé gepε eyi gelu gebε, εyigé débele ndere gen3ge ukpea mbaá Εσωω3, eyi gepyεé met33 εg33 ji. Ge meti εwé enyú déb33 manogé Εσωω3 wáwálé na.

² Ékágé dema dépyεge unó éké b33 mme. G3gé Εσωω3 akw3ré genwáge nyú, achyεé enyú mat33 ayi make. Εβεge mb3 enyú dékágé nyε genó εyigé Εσωω3 akelege nnó enyú dépyεge, εyigé gel3me, εyigé geg33 ji met33 ne gekwane.

³ Ne gétúgé echyε εwé Εσωω3 achyεé me né ul33 melu bíí, mkpeage enyú nnó ékágé muú nyú f3 áferege nnó ji aηea gemε apw3 ndere ji alu. Muú aké aferege genó eyi getome ne jimb33, áférégé né meti εwé elu cho ndere ji áfyεé met33 ne Jis3s.

⁴ Menyammyε sé álu ama ne awyaa géjamégé up3, yéndé gep3 gewyaa εbi ut33.

⁵ Mb3ntó ne εsé yé élé εsé delu géjame, dékwe éké menyammyε ama gétúgé déchomé mmyε ne Kras, ne yéndémuú sé alige mmyε ne nte.

⁶ Εσωω3 né ul33 melu bíí achyεé yéndémuú sé εwuú echyε. Yéndémuú agbaré echyε wuú chanéné. Mb3gé achyεé w3 echyε εwé 3garege mekomej33 wuú, garege ndere 3fyεé met33 ne ji,

⁷ mb3gé elú lé mampyεge ut33 bíí, pyεge chanéné, mb3gé elú lé manlere, lerege chanéné,

⁸ mb3gé elú lé mamfyε b33 εshyε, fyεge εbw3 εshyε chanéné, mb3gé elú lé echyε manchyεge, achyεge byagebyage, mb3gé elú lé mamp3gé b33, p33ge ne met33 wyε meko, muú ayi agene b33 meshwε, agene ne met33 meg3mεg3.

⁹ B3gé gejeé εyigé wáwálé ne atε, paágé unó nchyε, gbarege unó ul33l3 ne εshyε.

¹⁰ B3gé gejeé ne atε aηmε ndere déb33 ne b33 ula gepú nyú, kpagé gechyεé man3gé atε.

¹¹ Pyεgé ut33 nyú déb33 ne gepwa, pyεgé ut33 Ata ne mat33 nyú mako.

12 Βεγέ ne nechóchó né genó eyigé enyú déneré metóó wye. Kógé metóó né efwyale ewé enyú dégene. Negé wye mmye yéndégébé.

13 Chyegé unó ebifó ebi enyú déwyaá mbaá ate bóó Esowó abi alu mbya. Nenegé manombi nyú mbaá aηκέé.

14 Negemmye nnó Esowó ájé bóó abi ámmyeé amu ne enyú. Dénege fó nnó Esowó alere ebwó utonkwa, nege lé nnó Esowó ájé bwó jéle.

15 Bege metóó megómégó ne bóó abi awyaá metóó megómégó. Bege ne mesome metóó ne bóó abi awyaá mesome.

16 Bege nesó ne ate. Ekágé débwége mmye, chogé mmye ne bóó abi áshulege gemége bwó mme. Ekágé déferege nnó dékaá dáó.

17 Muú apyegé enyú gabo, ekágé déshuú ji. Pyegé lé unó bi yéndémuú aselé nnó úlú cho.

18 Ebege kókogé, né egbe ewé nyú mmyege nnó débe nesó ne yéndémuú.

19 Aηme ba, muú apyegé enyú genó gebo, déshugé fó amu. Lyagé Esowó ne ashuú muú yimbó amu néndé ása né mmu ηwe Esowó nnó, “Ata aké amu mashugé élé aya, ne me nshugé nye amu.”

20 Yémbó pyegé ndere asamé né mmu ηwe Esowó nnó, “Mbógé mesa aké ammyeé bóó mawámé nyú, chyegé ebwó menyéé, mmwólé manaá eké epyeé ebwó, chyegé ebwó genó eyigé anyuú. Déké dépyeé mbó, elú eké dénegege bwó ujéje mewé né mekpo ne mmye egboó nye ebwó.”

21 Dékamege nchye ase enyú uto, mmyege nnó galógáló nyú ase uto nchye.

13

Bóó áwúgé ne ákpakpa bwó

1 Yéndémuú awúgé ne bóó kpakpa abi ηgomna áchyeé ebwó utó, néndé muú ákágé be fó muú kpaá bóó ayi Esowó alá ákame wó. Ne Esowó ne afyeé ákpakpa meló ako.

2 Ndere elúmbó, yéndémuú ayi átenege ukóló ne ákpakpa meló, átenege mbó lé ukóló ne bóó abi Esowó áfyéé nnó ábé. Ne yéndémuú ayi átenege ukóló, ákuú mbó élé unóó mpa ne gemé jíí.

3 Bóó kpakpa áfelegé fó ame mbaá bóó abi ápye unó bi úlú cho, áfelegé élé mbaá abi ápye gabo. Ndere elúmbó, pyege yé genó eyigé ebwó ákelege ne ebwó áfegé nye wó.

4 Néndé ebwó álú élé bóó utóó Esowó, ápyeé utóó né galógáló nyú. Ne mbógé wó apyege gye, óbó mamfógé ebwó néndé utó bi Esowó achyeé ebwó upó fó detu. Ebwó alu bóó utóó Esowó ne áchyege efwyale ndere Esowó akelege mbaá bóó abi ápyeé gabo.

5 Ndere elúmbó, débó manwúgé ne ákpakpa meló, epófó gétúgé dékelege mambo efwyale ewú ewú wó, élé gétúgé dékelege ntó mampyegé genó eyigé matóó nyú ágarege nnó gelu cho.

6 Getú eyigémbó ntó ne enyú déchyege ηkamakpo, néndé ákpakpa meló álú lé bóó utóó Esowó ndere ápyeé unó bí ebwó ábóó mampye.

7 Chyegé ebwó unó bi úlú ebi bwó. Mbógé élé ηka makpo ne ebwó ákelege chyege ebwó. Mbógé élé ηka matu yé eyi unó bi enyú déwyaá ne ebwó ákelege nnó déchyeé, chyege ebwó. Mbógé ákelege nnó déwúgé ne ebwó, wúgé ne ebwó. Mbógé énogé ne ebwó ákelege, nógé ebwó.

Ndere muú abóó mambé ne nte menme

8 Yéndémuú nyú ákwó ujwóó bíí uko. Ne ujwóó ebi débóó mankwó élé mambó gejeé ne ate aηme. Muú ayi abóó gejeé ne ate aηme, apyéé mbó élé genó eyigé ebe ejóó.

9 Ebe ewé eké, “Muú akwege fó uló, muú awágé fó nte muú, muú ájogé fó ejo, muú áfyege ame né genóge nte,” ne mabe ayi fó mako, ácho aji né ebe ema, ewé eké, “Gbógé ne nte menme wyéé ndere ogboó ne gemé jyéé.”

10 Muú abógé gejeé ne nte menme, apyéé fó ji gabo. Ndere elúmbó, muú aké abóó gejeé ne nte menme apyéé mbó lé yéndégenó eyigé ebe ejóó.

11 Debó mampyege wyembó néndé dékaá gefóge gébé eyigé esé délu mbó wye. Gébé gekwane eyi débó mampeé geja, néndé gébé eyigé esé détanegé ne efwyale gabo gela kwókwólé gepwó ndere gebo gelú mbembé ayi défyéé metóó ne Jisós fyéé.

12 Elá gáchyeé utuú ubye. Elá gáchyeé bíí ujyaá. Délyaá unó bi bóó ápyeé né gemua,

défyε unó ummyε ebi Εσωω achyεge démmyε ummyε bíi gbóó.

¹³ Dépyεgé unó chanéné ndere bóó abi ápyε unó bíi gbóó. Lyagé mapaá mabomabo, dényúgé f3 mmóó dékwene. Lyagé unó bi ugboó mmyε. Déwaméggé f3 ne ate, désóggé f3 metóó nnó bóó abó unó ápwá enyú.

¹⁴ Chyεgé gemεge nyú geko mbaá Ata Jisós Kras, délyaa manferege ndere dépye mmyε ekwilegé enyu mampyε ubobo unó bi menyammyε ákelege.

14

Muú ayi ábené né depóre Εσωω, ne ayi álá ábené w3

¹ Segé muú ayi álá bene né depóre Εσωω w3, dényéggé f3 mbeé ne ji né genó eyi ji áferege, yé gelú cho yé gelú gyéé.

² Muú ayi f3, metóó ewé ji afyéé ne Εσωω εgarége ji nnó anyεggé yéndégenó. Yémb3 muú ayi álá bené né depóre Εσωω w3, metóó ewuú εgarége ji nnó anyéggé lé ulá.

³ Ne ékágé muú ayi anyεé yéndégenó, ábyágé ayi álá anyεé. Ne ékágé muú ayi álá anyεé yéndégenó ajóggé nnó ayi anyεé yéndégenó alu gyéé, néndé Εσωω ase ji ntó nnó alú muú wuú.

⁴ W3 olú waá ayi ój3ggé nnó maá utóó muú yicha alu gyéé? Muú ayi abóó maá utóó yimb3 ne ákágé garé mb3ggé alu gyéé yé alu cho. Ne abeé nyε cho néndé Εσωω apyε nyε ji atene cho.

⁵ B33 abif3 áferege nnó bíi uma uhea gemε upw3 ebif3 ne abif3 áferege nnó yé bíi bi uhea gemε upw3 nte up3. Yéndémuú ab3 mamferé né metóó wuú akaá genó eyi gelú cho.

⁶ B33 abi áferé nnó bíi uma uhea gemε upw3 ebif3, ápyεmb3 manóggé Ata. B33 abi anyεé yéndégenó, apyεé mb3 manóggé Ata néndé ebw3 achyεggé matame mbaá Εσωω gétúggé menyεé yimb3 ne anyé. B33 abi áshyá manyé uf33 menyεé ebif3, ápyεmb3 manóggé Ata ne achyεggé ntó Εσωω matame.

⁷ Yé muú sé f3 ap3 mebe, mampyεge élé unó bi ji ákelege. Ne yé muú sé f3 ntó ayi ákelege nnó agboó néndé mb3 ne ji ákelege ap3.

⁸ Yé mb3ggé εsé débεggé abε élú élé nnó dénogé Ata. Ne yé mb3ggé dégb3 lé gb33 élú

lé nnó dénogé Ata. Ndere élúmb3, yé délu abε yé dégb3 délu lé bó3 Εσωω.

⁹ Né gétú εyigémb3 Kras agb3, ne akwilé né negbo nnó ji abε Ata mbaá bó3 abi álú abε ne abi agboó.

¹⁰ Ulannó yé ne w3 agareggé nte menjme nnó alu gyéé? Yé w3 ntó ulannó ne w3 obyaá nte menjme wyéé? Εsé ako détenege nyε né mbε ushu Εσωω, as3 mpa sé.

¹¹ Asá né ηwe Εσωω nnó, “Ata aké te mbaá me nlú wáwálé, yéndémuú atome nyε mano né mbε ushu wa, ne yéndémuú agarége nyε ne meno wuú nnó, me nlú Εσωω.”

¹² Nderé élúmb3, yéndémuú sé jimbo3 agareggé nyε Εσωω ama mpa ndere ji apyεé ne genwá jíi.

¹³ Gétú εyigémb3, déb3 manlyaa man-garege nnó muú yina alu cho ayina alu gyéé. Yémb3 t3ge εshyε mangε nnó ékágé dépyε genó eyi gépyεé nte menjme yif3 akparé yé nnó ákpé né gabo.

¹⁴ Me, ndere muú ayi nchomé mmyε ne Ata Jisós, nkaá nnó yé menyεé f3 ayi alu, ála ap3 f3 póp3 ap3. Yémb3 muú ákamege nnó gef3ge menyεé ayif3 ap3 f3 póp3, ebyenn3 ap3 f3 póp3 né eta wuú.

¹⁵ Ne mb3ggé gen3 εyigé w3 onyεé gepyεé aηme abif3 áb33 εfwyale né metóó, ebyenn3 w3 alerege f3 gejeé. Ékágé gétúggé gen3 εyigé w3 onyεé och3 nte menjme wyéé muú Kras agboó ntó gétú jíi.

¹⁶ Ékágé opyεé gen3 εyigé oferé nnó gelú cho, mb3ggé gepyε nn3 nte menjme wyε apyε gabo. Op3yεge mb3 bó3 ákage ch33 mab3 nyú bó3 Εσωω,

¹⁷ néndé gefwa εyigé Εσωω ágbárege, geb33 f3 gen3 mampyε ne manyéggé ne manyúggé w3. Elé mampyε un3 bi ulú cho, mambε nes3 ne bó3, ne mambε ne metóó meg3mega, un3 bi Mendoó Ukpea εchyεggé.

¹⁸ Ne muú aké apyεé ut33 Kras né gef33 eyi, apyεé met33 εg33 Εσωω ne bó3 nt33 áfεggé nyε jíi.

¹⁹ Ndere élúmb3, déb3 mafyε mekp3 mampyεggé lé un3 bi uchw33 ne nes3 ne démmyε nn3 εsé défyεggé ate aηme εshyε né depóre Εσωω.

²⁰ Ékágé gétúggé menyεé och3 un3 bi Εσωω apyεé. Yéndé gen3 εyigé ányεé gelú póp3.

Yémba elú gyéé manyé yéndégenó eyi gepye nte menme yifo akwe né gabo.

²¹ Elú galógáló nnó wá olyaá manyégé menya, manyúgé mmóó yé mampyégé yéndégenó eyi gékágé pye nte menme wye akwe né gabo.

²² Ndere elúmba, ékágé olyaá nnó muú fó akaá genó eyigé wá okamé né mechó ewéna, yémba wye lé enyú ne Esówa ne dékage kaá geji. Metáó megómegó ebe ne muú ayi alá shulege fó ndo né gеме ji gétúgé apye genó eyigé ji akaá nnó gelú cho.

²³ Yémba muú abegé ne dembyó né unó bi ji anyeé, Esówa agaré nnó akwe mpa, gétúgé ányé unó bi mba ayi alá kamé fó nnó elú cho nnó ji anyé ubi wó. Ne yéndégenó eyigé muú apyee ayi alá kamé nnó gelu cho elé gabo.

15

Báó Kras ápyegé lé unó bi ugáó ate ayme metáó

¹ Esé abi débené né depóre Esówa, debo mampógé abi alá béné wó né unó bi ebwá ápye gyéé, ebi ujwerege ebwó mankaá. Dépyegé fó lé unó bi ugáó esé ambáó metáó.

² Yéndémuú sé apyeege genó eyi gegáó ate ayme metáó nnó ebwó ábené né depóre Esówa né galógáló bwó nnó ebwó áwe.

³ Néndé yé Kras apyeeé fó unó bi ugáó lé jimbaó metáó wó. Yémba, ndere ásamé né ηwe Esówa nnó, “Mashye ayi báó áshyeeé wá áshulé me né mmye.”

⁴ Yéndé genó eyigé ásamé nya né mmu ηwe Esówa, ása geji nnó gechyeeé esé majyeeé, nnó ndere mekomejóó Esówa apyeeé nnó esé dékógé metáó, ne nnó esé détenege ne eshye né depóre Esówa. Esé dénegege metáó nnó Esówa apye nye unó bi ji anyémeno.

⁵ Nnenemmye nnó Esówa muú apyeeé enyú dékógé metáó ne détenege ne eshye né depó etií, apóó enyú débé meko ama ne ate ndere dékwálege gekáge neke Kras Jisós,

⁶ nnó enyú ako chóncho né meko ama défegé nye Esówa muú alu nte Ata sé Jisós Kras.

Abya melóméló alu ayi báó Jus ne báó abi alá ápó báó Jus

⁷ Segé yé ate, ndere Kras aséle enyú. Dépyegé mba, báó áfegé nye Esówa.

⁸ Me ngarege enyú nnó Kras achwó póó esé báó Jus, manlere nnó Esówa apyeeé genó eyigé ajáó nnó apyeeé, nnó genó eyigé ji anyémeno ne ukwene ante se getane wáwále,

⁹ nnó báó abi alá póó báó Jus, áfegé Esówa né meshwe ayi ji agene ebwó. Elú wye ndere ásamé né mmu ηwe Esówa nnó, “Ndere elúmba me nfegé nye wá né geluage báó abi alá ápó báó Jus, nkwane nye makwa nféé wó.”

¹⁰ Ama ása ntó nnó, “Enyú abi dela depó báó Jus, bege ne nechóchó chóncho ne báó Esówa.”

¹¹ Ama ása ntó nnó, “Enyú báó abi dela póó báó Jus, fegé Ata. Báó ako aféé ji.”

¹² Ne Asaya ajáó ntó aké, “Mpyáne Jesse achwáó nye, ne abeé nye mfwa mbaá báó abi alá póó báó Jus, ne ebwó ánegege nye metáó ne ji.”

¹³ Nnenemmye nnó Esówa muú apyeeé enyú dénegege metáó ne ji, apye enyú débé ne nechóchó gejamegejame ne nesó ndere défyeeé metáó ne ji ne nnó utó Mendoó Ukpea upye metáó ewé déneré mba ewéné.

Pól agaré ula bi ji ásame ηwe yina

¹⁴ Ayme ba, me mbáó nkaá chánéné nnó enyú ambáó delóme melu dáó. Nkaá ntó nnó enyú dewyaá defáó ne yéndémuú nyú ákágé chyeeé nte majyeeé.

¹⁵ Yémba né mmu ηwe yina, nsa enyú unó fó mpó ne efo nnó mpye enyú détege ubi. Me mba nsa mpó ne efo gétúgé galógáló ayi Esówa álére me,

¹⁶ me nsame unó bina néndé Esówa apye nnó me mbe muú utáó Kras Jisós mbaá báó abi alá póó báó Jus. Me mpyeeé utáó eba ndere mempye upé, mangarege abya melóméló ayi atane mbaá Esówa né mbaá báó abi alá póó báó Jus, nnó ebwó ábé ndere ehye ewé Esówa akame mansé, ewé Mendoó Ukpea epyeeé nnó ebe genógé ukpea mbaá Esówa.

¹⁷ Me nwyaá gepóge né utáó bi me mpyeeé mbaá Esówa gétúgé nchomé mmye ne Kras Jisós.

¹⁸ Nkágé do fó ebwá ewóme né genó eyigé cha ekósé nnó Kras apóó me nnó gétúgé

mekomejóó ayi mengaré ne unó bi mpyeé, bóó abi alá pó bóó Jus áwuú ne Eṣṱwṱ nana,

¹⁹ né utó gepoge ufelekpa ne utó Mendóó Ukpea. Nḁere elúmbṱ, ṱlṱ né Jerosale ókwṱné né gebágé mewaá Ilirikum, nke me nnere mangaré abya melómélṱ Kras ewu.

²⁰ Elú me me metṱó nnó me ngarege abya melómélṱ Kras né mbaá ayi yé muú fṱ alá lú dangaré, nnó ekágé ebé eké ntenege gepú mfaá nebṱmé eníne muú ayicha afyéé.

²¹ Elú wyé nḁere ásámé né mmu ḡwe Eṣṱwṱ nnó, “Bṱó abi alá alu dangaré ebwṱ abya wuú agene nye ji, ne abi alá alu danwú depṱ eti détomé ne ji, ákaágé nye.”

²² Gége genó eyi gegbée me gejame ndṱ nla chwṱ fṱ nge enyú wṱ.

Pṱl ashuú manjye ge bóó Eṣṱwṱ né melṱ Rom

²³ Yémbṱ nana ayi nnere utṱ ba né uba mewaá bina ne te mbaá me nshyage me né gejamégé aḡme manchwṱ ge enyú,

²⁴ nferé nnó ntenege nye eféé nge enyú gébégé nké njyée Spen nnó mbe ne enyú mboó ndṱ, enyú dépoó me njye mbe ne neke na.

²⁵ Yémbṱ nana njyée kpe Jerosale manjye chyéé echye mbaá bóó Eṣṱwṱ abi alu ewú.

²⁶ Néndé metṱó ego bóó Eṣṱwṱ né ubaá mewaá Masedonia ne Akaya, achwṱ ḡka mampoó ubya bóó né geluage bóó Eṣṱwṱ né Jerosale.

²⁷ Metṱó ego ebwṱ mampye mbṱ. Elú eké ujwṱó ne ebwṱ anyeé bóó Jus néndé te mbaá bóó Jus ápyeé ebwṱ abṱó mejé ewé abya melómélṱ achwṱó ne ewú, ebwṱ ntó age nnó elú galógálṱ mampoó ebwṱ ne ḡka.

²⁸ Ne gébégé me nnerege nye mansé ḡka yina eyi ate aḡme achwṱó ne nchyege mbaá ubya bóó bimbṱ, nkoógé nye manjye Spen ne ntenege nye eféé né Rom.

²⁹ Nkaá nnó me nchwṱge ge nyú, nchwṱó nye ne gekpekepegé méjé ewé Kras achyege enyú.

³⁰ Aḡme ba, gétúgé metṱó ewé esé défyéé ne Ata Jisṱs Kras ne gétúgé Mendóó Ukpea epye esé débṱó gejeé ne ate, nkpeage enyú nnó décho mbwa ne me dénnenemmye mbaá Eṣṱwṱ gétú ya.

³¹ Négé mmye nnó mbṱgé bóó abi alá fyéé metṱó ne Ata né Judiya wṱ apyege me, Ata

afere me né amu bwṱó ne nnó bóó Eṣṱwṱ né melṱ Jerosale ákamé mansé echye ewé me nchwṱó ebwṱó ne ewú.

³² Dépyeé mbṱ, mbṱgé Eṣṱwṱ ákamege, me nchwṱó ewú ne nechóchṱ, me ne enyú chóncho défyé nye ate eshye.

³³ Nnenemmye nnó Eṣṱwṱ muú apyeé esé débée né nesṱ abe ne enyú. Amen.

16

Pṱl alá matame mbaá bóó Eṣṱwṱ né Rom

¹ Nkelege mampye enyú dékaá nnó Fobe, meḡme sé ayi mendée awyaá gepṱ gelógélṱ. Ji alu mempoó né echomelé bóó Jisṱs né melṱ Senkrea.

² Nḁere ji achwṱó ewu segeé ji nḁere bóó Jisṱs ásele nte meḡme. Pógé ji né yéndégenó eyigé ji aklegé néndé ji apóó me gejamégé bóó yé me ntó.

³ Tamegé Priska ebwṱó ne Akwila. Ebwṱ ácho mbwa ne me dépyeé utṱ Kras Jisṱs.

⁴ Ela dachyeé mbṱ áchye gemege bwṱó getú ya. Me ntame ebwṱó yé machomélé bóó Jisṱs ayi álu né gebagé mewaá bóó abi alá pó bóó Jus átame ntó ebwṱ.

⁵ Tamage ntó echomelé bóó Jisṱs abi anywerege né gepúge ebwṱ.

Tamegé ntó Epenetus mejeé wa ayi ngbóó ne ji. Ji alu muú mbe ayi akame ne Kras né gebagé mewaá Esya.

⁶ Tamege Meri muú apye utṱó ne eshye né galógálṱ nyú.

⁷ Tamegé Andronikṱs ne Junias ate bóó melṱ wa. Ebwṱ abṱó alú né denṱ chóncho ne me. Ebwṱ ábṱó me mbe ácho mmye ne Kras gemegé nnó me ncho. Ebwṱ álu bóó abi áwyaá enógé né geluage aḡgbá Kras.

⁸ Tamegé Amplatṱs nte meḡme ayi ngbóó ne ji dṱó gétúgé déchomé mmye ne Ata.

⁹ Tamegé Ubanṱs nte meḡme ayi apye utṱó Kras chóncho ne esé ne Stakys mejeé wa ngbóó ne ji.

¹⁰ Tamegé Apelis muú aleré wáwálé nnó ji alú muú Kras. Tamegé ntó ula gepúgé Aristobolos.

¹¹ Tamegé Herṱdyṱn muú melṱ wa. Tamegé ntó abi álu bóó Jisṱs né ula gepúgé Nasisṱs.

¹² Tamegé Trifana ne Trifṱsa. Andée bina ápyeé utṱó Ata ne eshye. Tamegé Pesis,

mejeé wa ayi gejeé. Mendée ayina apye utó Ata ne eshye.

¹³ Tamegé Rufos muú Ata ajyaá. Tamegé ntó mma awuú muú aselé me ndere maá awuú.

¹⁴ Tamegé Asinkritos ne Filigon, ne Hemas ne Patrobas ne Hemas ne anme abifo abi álu ne ebwó.

¹⁵ Tamegé Filologos ne Julya ne Neros ne menmo wuú ayi mendée ne Olymfas ne bóó Esowó ako abi alu ne ebwó.

¹⁶ Tyagé ate ne gejeé. Machomele bóó Kras ako áyi álú wé álóó enyú matamé.

Pól achyéé bóó Kras né Rom kwyakwya majyéé

¹⁷ Anme ba, nnene enyú mmye nnó dese gébé ne bóó abi áchwóó ne ángya, ne ábúlége matóó bóó abi áfyé metóó ne Kras. Ebwó álerege unó bi cha ébi ula upó fó unó bi bóó Kras. Bege tete ne ebwó.

¹⁸ Ufóó bóó bina ápye fó utó Ata sé Kras. Apye lé unó bi ebwó áwuú chanéné. Aselé gelóge mejóó ne mejóó dembwólé ánywaá bóó abi matóó bwó álu dada.

¹⁹ Yéndemuú Kras akaá nnó enyú dépye unó bi abya melóméló áké enyú dépyege. Gétú eyigémbó metóó egóó me ne enyú. Yémbó nkelege nnó enyú débé ne dénga nnó dépyegé uno ulóól, ne nkelege ntó nnó débé chin ékágé dépyegé unó nchye.

²⁰ Ela dachyéé, Esowó muú apyéé esé débéé nesó ne ate apye nye enyú dépwóó danchómeló, ji ala eké déjyaré ne uka.

Nnennemye nnó Ata sé Jisos Kras aléré enyú galógáló.

²¹ Timóti nte muú ayi mpyeé utó uluá ne ji atamegé enyú. Lukios ne Jason ne Sosipata ate bóó meló wa álóó ntó enyú matame.

²² Me Tetiyos muú mpógé Pól mansa nwe ayina, nlóó enyú matamé ndere muú ayi áchomé mmye ne Ata.

²³ Gayos muú ábelé me, ne echomele bóó Jisos abi anywerege né gepú ji álóó enyú matame. Erastus muú ábélege nka meló ne menme sé Kwatos álóó enyú matame.

²⁴ [Nnennemye nnó Ata Jisos Kras alerege enyú galógáló.]

Pól afégé Esowó né kwyakwya maló nwe yina

²⁵ Déchye Esowó ngó. Ji akaágé pye enyú détené ne eshye né metóó ewé enyú défyéé ne Jisos Kras ndere me ngaré enyú depóré Kras né abya melóméló. Ne abya melóméló yina alu lé genó eyigé Esowó ábelé nya bibíí te gachíí.

²⁶ Yémbó nana Esowó aléré gbəngə unó bi ji abó abelé bibíí. Esowó muú álá agboó fó ajóó nnó dégaré unó bi bóó ekpávé bíí ábó ásamé mbaá bóó mme meko nnó áfyéé metóó ne Esowó ne áwúgé ne ji.

²⁷ Ngó abe ne Esowó te kwyakwya. Ji mbií ne awyaá dénga deko. Ebe mbó, gétúgé genó eyigé Jisos Kras apyéé. Amen.

N̄wε m̄βε ayi P̄ol ásamé m̄baá εchomele b̄óó Kras né K̄ōrent

P̄ol atamege b̄óó Jis̄s né mel̄o K̄ōrent

¹ Me P̄ol ne men̄me sé S̄ostenis ne désamé η̄we ayina. Ε̄s̄w̄o akú me ndere ji akélege nnó me m̄βε η̄gbá Kras Jis̄s.

² Det̄ome η̄we ayina eta enyú εchomele b̄óó Jis̄s né K̄ōrent. Enyú ako abi Ε̄s̄w̄o akuú nnó débé b̄óó b̄íí, ap̄ye mé enyú déla b̄óó ukpea ndere déchome m̄mye ne Kras Jis̄s. Wyemb̄o ntó ne ji ap̄yεé chóncho ne b̄óó ako abi álú yéndé m̄baá ánógé Ata ε̄s̄ Jis̄s Kras. Ji alú Ata awese ne awu bwó.

³ Ēse dénenem̄mye nnó N̄te sé Ε̄s̄w̄o ne Ata Jis̄s Kras álérégé enyú galógáló, ne ap̄ye enyú débé ne nes̄o.

B̄óó Kras áwyaá mejeé ndere áchome m̄mye ne ji

⁴ Ne yéndégébé me nké nn̄nem̄mye gétúgé enyú, ntamege Ε̄s̄w̄o muú me nnógé néndé alere enyú galógáló wuú ndere dechomé m̄mye ne Kras Jis̄s.

⁵ Elé gétú ji ne Ε̄s̄w̄o ajélé enyú né mati mako, ap̄ye enyú débó den̄gáre mejóó mati-matí ne nnó dékágé ntó dep̄o etií matimati.

⁶ Ε̄wéna elere nnó abya melóméló Kras ayi Me ngaré enyú akpe enyú m̄mye wáwálé.

⁷ Ndere elúmb̄o, enyú déwya mé yéndé ε̄chye ewé Mendoó Ukpea ε̄chyege b̄óó Ε̄s̄w̄o ndere débelé am̄e meti dégilé nnó dége Ata Jis̄s Kras sé akéré meso fa mme.

⁸ Ε̄s̄w̄o ap̄ye nye ntó enyú détené chánchá té kwyakwya, ne muú f̄o ashúlégé f̄o enyú ndo né b̄íí bí Ata sé Jis̄s Kras akérege fa mme nnó enyú dépye gyéé.

⁹ Ε̄s̄w̄o muú ajógé genó ap̄yεε, elé ji ne akuú enyú nnó décho mbwa ne Maá wuú Jis̄s Kras ayi alú Ata ε̄s̄.

An̄gya ákpe né εchomele b̄óó Kras

¹⁰ An̄mé ba, nn̄ene enyú m̄mye né mab̄o Ata sé Jis̄s Kras nnó déwamégé sé, b̄ége meko ama. Débégé mb̄o, an̄gya abéé f̄o né metóó metóó nyú. B̄ége chónchó ne ate, né uféré nyú ne metóó ema.

¹¹ N̄jógé mb̄o néndé, b̄óó f̄o né gepúgé Kleo ágaré me nnó enyú déwamege ne ate.

¹² Genó eyigé n̄jógé mb̄o gélú nnó, b̄óó abif̄o ajógé aké εbwó álú b̄óó P̄ol, abif̄o aké εbwó álú b̄óó Apolos, abif̄o aké εbwó álú b̄óó Sefas, ne abif̄o ntó aké εbwó álú b̄óó Kras.

¹³ Enyú dékaré Kras malumalu, eló mb̄o? Nnó me P̄ol ne áw̄omé né gekwa gétúgé enyú? Wa áwyaá enyú manaá Ε̄s̄w̄o né mab̄o ma?

¹⁴ Ntamege Ε̄s̄w̄o nnó, né gelúage enyú yéé muú ayi cha ayi n̄wyaá ji manaá Ε̄s̄w̄o ap̄o, ekosé Kripus εbwó ne Gaȳos.

¹⁵ Ne muú nyú f̄o akaágé j̄oó nnó me n̄wyaá ji manaá Ε̄s̄w̄o né mab̄o ma.

¹⁶ (Eh mente, nnó n̄wyaá ntó Stefan̄as manaá Ε̄s̄w̄o ne b̄óó abi alu né gepú j̄íí, n̄feré nnó me mma n̄wyaá sé muú ayichá manaá Ε̄s̄w̄o w̄o ekosé bina)

¹⁷ Jis̄s Kras ató f̄o me nnó n̄chwó n̄wyágé b̄óó manaá Ε̄s̄w̄o w̄o, ató lé me nnó n̄chwó ngárégé b̄óó abya melóméló. N̄chwó f̄o mankwáné denyaré mejóó né den̄gá eta ngárége b̄óó w̄o. Mbó m̄pye mb̄o, mb̄o abya melóméló ayi agarege ndere Jis̄s agboó ne gekwa abéé sé ne uto ne me m̄pyé f̄o mb̄o w̄o.

Kras ne alú uto ne den̄gáre Ε̄s̄w̄o

¹⁸ B̄óó abi ánomé mme detu, áse nnó abya melóméló yina, ayi ε̄s̄é dégárege ndere Jis̄s agboó né gekwa alu gen̄kenégé genó. Yémb̄o né ε̄s̄é abi Ε̄s̄w̄o áwénege gemége sé, dékaá nnó alú lé uto Ε̄s̄w̄o.

¹⁹ Genó eyigé n̄jógé mb̄o, mb̄o ne ásamé ntó mmu η̄we Ε̄s̄w̄o nnó Ε̄s̄w̄o aké, “Me m̄pye nye def̄aré b̄óó den̄gá déno mme detú, ne m̄mpye nye an̄o denyaré mejóó b̄óó abi ákaá d̄óó akwé tametame.”

²⁰ Ndere elúmb̄o, ebéε nye nnó ne b̄óó den̄gá? Ebéε nye nnó ne abi akaá η̄we? Ebéε nye nnó ne b̄óó abi ákaá denyaré mejóó? Mb̄o ne Ε̄s̄w̄o ap̄ye den̄gáre b̄óó mme déla uken̄kéné unó.

²¹ Ε̄s̄w̄o ase den̄gá etií, ap̄ye nnó ebégé f̄o k̄okoge m̄baá b̄óó mme nnó akaá ji né den̄ga etiré bwó. Yémb̄o, ase abya melóméló ayi ε̄s̄é dégárege, ayi b̄óó áselé nnó alú geken̄kénége genó, áwéné gemége b̄óó abi áfyéé metóó ne ji.

²² B̄óó Jus akélege mangé lé ufélékpá ne ákame nnó genó eyigé muú ajógé gelu

wáwálé. Abi bɔ́ Grek ákélege mangɛ lé denǵá ne ákame nnó genó eyigé déjǵge gelu wáwálé.

²³ Esé déǵarege lé ndere áwɔ́mé né gekwa Muú yi Esɔ́wɔ́ akweré ji elá gefwa. Abya yina ne apyɛ́é matɔ́ anywónenege bɔ́ Jus né mmu ne bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ásele nnó álú lé gekenǵénéǵé genó.

²⁴ Yémbɔ́ bɔ́ Jus abifɔ́, ne bɔ́ Grek, abi Esɔ́wɔ́ ákuú nnó ábɛ́ bɔ́ bií, ákaá nnó Kras alu uto Esɔ́wɔ́ ne denǵaré Esɔ́wɔ́.

²⁵ Unó Esɔ́wɔ́ ebi akwaá áferé nnó úlú lé ukenǵéné unó, denǵá délu wye dépwɔ́ denǵaré bwɔ́. Ne unó Esɔ́wɔ́ ebi akwaá áselé ntó nnó úlú jɔ́, uwyaá eshye upwɔ́ eshye ewé bwɔ́.

²⁶ Anmé ba, téǵé nkane enyú débó délu gébéǵé Esɔ́wɔ́ ákuú enyú nnó débɛ́ bɔ́ bií. Né amé gejaméǵé bɔ́, áselé nnó enyú dépwɔ́ fɔ́ ne genó eyigé ebwɔ́ ákaá nnó elé denǵá, gejaméǵé enyú débó depɔ́ anɔ́ bɔ́, ne gejaméǵé enyú détané fɔ́ né mala upú kpakpa wɔ́.

²⁷ Yémbɔ́ Esɔ́wɔ́ ajyá bɔ́ abi bɔ́ mme áferé nnó álú ukenǵéné bɔ́ nnó mekpɔ́ unɔ́ eǵbáre bɔ́ denǵá. Ne ajya ntó bɔ́ abi bɔ́ mme aferé nnó aǵeá gеме wɔ́, nnó mekpɔ́ unɔ́ eǵbáre anɔ́ bɔ́.

²⁸ Bɔ́ abi alá atané né mala upú kpakpa wɔ́, abi bɔ́ mme ábyaá, ebwɔ́ abi bɔ́ mme áselé nnó aǵeá gеме wɔ́, ebwɔ́ ne Esɔ́wɔ́ ajyaá nnó ábɛ́ bɔ́ bií. Esɔ́wɔ́ apyembɔ́ nnó, atyaá unó bi bɔ́ mme aferé nnó uǵeá gеме.

²⁹ Ndere elúmbɔ́, yé muú ayi akáǵe do ebwɔ́ ewɔ́mé né mbe ushu Esɔ́wɔ́ nnó, Esɔ́wɔ́ ajyá me gétúǵé me nǵea gеме ápɔ́.

³⁰ Ngba, ewɔ́mé mendóo epɔ́, elé Esɔ́wɔ́ jimɔ́ ne apyɛ́ nnó enyú dechó mmye ne Kras Jisɔ́s. Jisɔ́s yina ne alú denǵá etiré Esɔ́wɔ́. Ji apyɛ́ esé delú cho né mbe ushu Esɔ́wɔ́, apyɛ́ ntó esé delá bɔ́ ukpea Esɔ́wɔ́, ne awené geméǵé sé né yéndé gabo.

³¹ Ndere elúmbɔ́, dépyé ndere ásamé né mmu nǵwe Esɔ́wɔ́, nnó “Muú aké adóo ebwɔ́ ewɔ́mé, ádoóǵé gétúǵé genó eyigé Ata Esɔ́wɔ́ apyɛ́.”

2

Pɔ́l agárege abya ayi Kras agboó né gekwa

¹ Anmé ba, gébéǵé me nchwɔ́ nyá eta nyú, mangaré mekomejɔ́ Esɔ́wɔ́ nkpá fɔ́ anɔ́ denya ne denǵá eta ne ngárege enyú mekomejɔ́ yimbɔ́ wɔ́.

² Ndere mbɔ́ nlú ne enyú, njɔ́ né metɔ́ wa nnó, mpyɛ́ sé genó eyigé cha ekosé mangaré abya Jisɔ́s Kras ne nkane agboó né gekwa.

³ Nchwɔ́ eta nyú ne gepwa né mmye, nweré jaja ne efo metɔ́.

⁴ Mejɔ́ ewé me njɔ́, ne unó bi me nleré enyú, uléré fɔ́ nnó me nwyaá anɔ́ denya ne denǵaré mejɔ́ mampyɛ́ enyú dékámé ne genó eyigé me njɔ́ wɔ́. Yémbɔ́ elé uto Mendóo Ukpea ne upyɛ́é nnó enyú dékaá nnó unó bi me njɔ́ ne ebi nleré úlú wáwálé,

⁵ nnó enyú défyéé metɔ́ ne Esɔ́wɔ́ gétúǵé uto bií. Me nkéléǵé fɔ́ nnó dénéré metɔ́ né denǵaré akwaá.

Mendoó Ukpea epye bɔ́ ákaá denǵaré Esɔ́wɔ́

⁶ Né eǵbe ewé denǵá etiré délu wáwálé, déselé déti dedóo abya ne bɔ́ abi ábené né depɔ́re Esɔ́wɔ́. Denǵá etiré na, depɔ́fɔ́ etiré bɔ́ mme, yeé ebélé etire afwa mme néndé ela gachyéé gefwagé bwɔ́ gebyéé.

⁷ Ne esé degárege mekomejɔ́ ne denǵaré Esɔ́wɔ́ etiré té nyá muú fɔ́ alá akaá wɔ́, néndé Esɔ́wɔ́ abɔ́ apyɛ́ nnó muú fɔ́ akáǵé fɔ́ deti. Gémeǵé nnó mme yina alá, Esɔ́wɔ́ abɔ́ abelé mé denǵá etiré na, nnó gébéǵé ake apyɛ́ genó eyigé gelu ji metɔ́, esé débɔ́ nǵo wuú.

⁸ Yé mfwa mme yina ama, ayi akaá denǵá etiré na apɔ́. Abɔ́ akaá, mbɔ́ áwɔ́ fɔ́ Jisɔ́s Kras, Ata ayi apwɔ́ amu né gekwa wɔ́.

⁹ Yémbɔ́ genó eyigé Esɔ́wɔ́ apyɛ́ gelu wye ndere ásamé né mmu nǵwe Esɔ́wɔ́ nnó, “Unó bi yé muú alá lu danǵe, ebi muú alá lu danwú, yé ebi muú ntó alá lu danfere, ubi ne Esɔ́wɔ́ akwyɛ́ ábelé mbaá bɔ́ abi ágboó ne ji.”

¹⁰ Né eǵbé ewesé, Esɔ́wɔ́ apyɛ́ esé dékaá unó bina, ndere atɔ́mé Mendoó Ukpea wuú nnó apyɛ́ esé dékaá ubi. Mendoó Ukpea Esɔ́wɔ́ eǵene yéndégenó chánchá, yé anɔ́ unó bi Esɔ́wɔ́ alá lú dampyɛ́ muú fɔ́ abɔ́ mbe akaá.

¹¹ Káǵé nnó yé muú ayi akáǵé uféré bi úlú muú yichá né metɔ́ ápɔ́, ekosé muú yimbɔ́

jimbóó. Wyembó ntó ne muú alá kágé ufére ebi ulú Esᵱwᵱ metᵱó, ekosé Mendoó Esᵱwᵱ jimbóó.

¹² Nana esé bᵱó Esᵱwᵱ dékaá nnó achye fᵱ sé mendoó bᵱó mme wᵱ, achye elé esé Mendoó wuú nnó apye esé dékaáge unó bi ji achyege esé.

¹³ Nkaáwú ne dégárege unó bina, délá dégáregé fᵱ ne denjáre akwaá. Dégáre lé ndere Mendoó alerégé esé, mmye ké déselé uchuú ebi Mendoó alerége dégarege depᵱré Esᵱwᵱ.

¹⁴ Yémbᵱ muú ayi alá pᵱ ne Mendoó Esᵱwᵱ akélegé fᵱ mankamé ne unó bi Mendoó Esᵱwᵱ alérege. Aselé ubi nnó ulú lé ukenkéné unó eta wuú, néndé elé Mendoó Esᵱwᵱ ne apye nnó muú ákaá ubi. Ndere elúmbᵱ, ji akágé kaá fᵱ ubi.

¹⁵ Ne muú ayi Mendoó Esᵱwᵱ alú ji mmye, acherege depᵱ déko ne akaá yéndegenó. Yémbᵱ, akágé chere fᵱ ji, akaá gefᵱgé muú ayi ji alu.

¹⁶ Genó eyigé me njᵱó mbᵱ gélú wáwálé wye ndere ásamé né mmu ᵱwe Esᵱwᵱ nnó, “Yé muú akágé genó eyigé Esᵱwᵱ aférege. Yé muú akágé chyéé Esᵱwᵱ majyeé. Yémbᵱ esé abi déwyaá Mendoó Esᵱwᵱ ne dékáge genó eyigé Kras aférege.”

3

Bᵱó abi ábené né depᵱré Kras áchwᵱ fᵱ ne angya

¹ Anmé ba, gébége nlú ne enyú, ngaré fᵱ enyú mekomejᵱó ndere bᵱó abi Mendoó Esᵱwᵱ elú ebwᵱ né mmye wᵱ. Ngaré enyú ndere bᵱó abi álu ákwᵱlege unó mme yina ne bᵱó abi álu ambane né depᵱré Kras.

² Me nleré enyú unó bi ulá utoó, wye ndere muú achyegé mamáné kᵱ némbᵱ alá aságé chyéé ji menyéé metometo. Me nleré fᵱ enyú unó bi utóo wᵱ, néndé enyú délú dambéne mankaá ubi. Yé nana délú dambéne.

³ Me njᵱgé mbᵱ, néndé enyú délú pyéé unó mme yina ndere matᵱó nyú ákélege, demmye demboó, déwamege ne ate, ewéna eleré nnó enyú délú wye eké bᵱó mme, délú pyéé wyé unó bi ebwᵱ ápyéé,

⁴ néndé, mbᵱgé muú nyú ajᵱgé nnó, “Me nlú muú Pᵱl,” ayifᵱ aké, “Me nlú muú Apolos,” enyú depᵱ fᵱ chá ne bᵱó mme.

⁵ Gárege me, enyú déferé nnó esé ne Apolos délú chá? Esé délú lé bᵱó utᵱó Esᵱwᵱ abi ji ajyaá nnó dépye enyú défyéé matᵱó ne ji. Yéndémuú sé apyéé utᵱó bií ndere Esᵱwᵱ achye ji nnó ápye.

⁶ Utᵱó bina, ulú nnó, me mpe mbwé, Apolos agbe manaá wye. Yémbᵱ Esᵱwᵱ apye mbwé yimbᵱ awené.

⁷ Ndere elúmbᵱ, muú ayi apéne mbwé ne ayi agbéle manaá wye, áfu yé genó wᵱ, Esᵱwᵱ muú apye mbwé yimbᵱ áwené ne ajeá geme.

⁸ Muú ayi apéne ne ayi agbéle manaá wye alú wye janja. Ne Esᵱwᵱ achyegé yéndémuú nsá ndere ji apyéé utᵱó bií.

⁹ Esé ne Apolos décho amu dépye utᵱó Esᵱwᵱ uluá. Ne enyú délú mekᵱó Esᵱwᵱ ewé ese dépye utᵱó wyé, enyú délú ntó gepú eyigé Esᵱwᵱ aténege.

¹⁰ Né galógálᵱ ayi Esᵱwᵱ abᵱ aléré me, nlᵱ mampye utᵱó bií eta nyú. Mpye utᵱó ndere mentené gepú melómélᵱ ayi afyé nébómé gepú chánéné ne bᵱó abifᵱ álᵱó manténégé gepú mfaá néni. Ne yéndémuú ayi aténege mfaá nébómé eniné mbᵱ, asé gébé.

¹¹ Esᵱwᵱ abelé mé Jisᵱs Kras ndere nébómé eniné mbᵱ. Ne yéé nébómé eniné chá eniné muú fᵱ amáge fyé népᵱ sé.

¹² Bᵱó abifᵱ, ásele nye unó ulᵱúlᵱ ebi ákuú nnó gul, seleba, ne mataá malómálᵱ, atené gepú né mfaá nébómé eniné mbᵱ. Ne abifᵱ ntᵱó ásele nye unó bi ula utoó manchᵱó ndere deweé, mancha ne nchu átene gepú né mfaá nébómé eniné mbᵱ.

¹³ Ne bií uma ebi Jisᵱs apane nye mpa bᵱó, yéndé gefᵱgé utᵱó ebi muú apyéé ugénege nye gbᵱgónᵱ. Néndé né bií bimbᵱ, Esᵱwᵱ aselé nye mewe, afwᵱré utᵱó ebi yéndémuú apye, mangé nnó ulú ulᵱúlᵱ wa uboubᵱ.

¹⁴ Mbᵱgé gepú eyigé muú atené mfaá nébómé gepú eniné mbᵱ gélá gésᵱó wᵱ, mbᵱó yimbᵱ abᵱó nye nsá.

¹⁵ Ne mbᵱgé gésᵱgé ebyennᵱ mbᵱó yimbᵱ atané amu. Yémbᵱ jimbᵱó atanége nye né efwyale gabo eké muú ayi áboó atané né mmu gepú eyigé gésᵱge.

¹⁶ Dékaá fᵱ nnó enyú délú melú ujwólé Esᵱwᵱ ne nnó Mendoó Esᵱwᵱ elú enyú mmye wᵱ?

¹⁷ Ne muú achᵱgé melú ujwólé Esᵱwᵱ,

Εσωω ντό άχωό γενωά jii. Melú ujwólé Εσωω εwémbo, elú melu ukpea ne enyú ne délu melú ujwólé εwémbo.

18 Débwólégé gemεge nyú. Mbágé muú nyú aféregé nnó awyaá denγά ndere boó mme awyaá, nchyege ji majyεε nnó ábwólé álá gefogé muú ayi boó mme ákuú nnó gekenkenégé muú, nnó ábó denγaré Εσωω.

19 Me njóo mbó néndé, unó bi boó mme áselé nnó úlú denγά, úlú lé ukenkené unó mbaá Εσωω. Elú wyémbo néndé ása né mmu ηwe Εσωω nnó, “Boó abifo áférege nnó ebwó áwyaá denγά, yémbo Εσωω ápyene ebwó né denγά bwó.”

20 Ne ama ása né mmu ηwe Εσωω nnó, “Ata akaá nnó uféré ebi muú denγά aférege upó yeé genó.”

21 Ndere elúmbó, ékágé muú nyú ádogé ebwó εwómé gétúgé genó eyigé ákwaá ápyεé, ajógé nnó me nkwólege ayina, me nkwólegé fó ayina, kágé nnó yéndégenó gelú mé eyigé nyú.

22 Yé Pól, yeé Apolos, yelé Pita, yeé mme yina meko, yeé genwá, yeé negbo, unó bi úlú mbó nana ne ebi uchwóo meso gébé, Εσωω ápye nnó unó bina uko, úlú ebi enyú.

23 Ne enyú ako delu boó Kras, ne Kras atane mbaá Εσωω.

4

Pól ateé boó Kras né Kōrent ndere genwáge ηgbá Kras géboó mambε

1 Ndere elúmbó, sége nnó esé delu lé baá utóo Kras ne boó abi Εσωω afyé né amu sé unó bií ebi ubó úlú bíbí nnó dépye boó ákaá.

2 Ne muú ayi áfyεé ji utóo bií né amu, genó eyigé muú apéle mangé eta wuú gelú nnó ápye utóo bií ne metóo wuú mmu εma.

3 Yé ebélé enyú, yé lé boó abi chá ne ashúlégé me ndo nnó nlu gyεé né utóo eba, εwémbo εfú me yeé genó wó. Me mbóo ntó nkágé só fó mpa yimbó nchye gemε ya nnó utóo ba úlú cho.

4 Né metóo wa, nferé nnó utóo bi Εσωω achye me, mpyεε ubi chánéné. Yémbo εwéna eléré fó nnó me nlú cho wó. Elé Εσωω ne asóo mpa wa.

5 Gétú eyigémbo, déwegé fó mmye deshúlégé muú ndo nnó ápyé fó utóo ebi Εσωω achye ebwó chánéné, néndé gébé gelú dankwáne mampa depó etiré na. Gíge

bií bi Ata akérege meso fa mme, achwogé ápye nyε yéndégenó eyigé akwaá ápyεé bíbí gégené gbógónó, ápye boó ákaá uféré ebi úlú ate boó né matóo. Bií bimbó elé Εσωω ne afége nyε yéndémuú ndere ápye utóo bií.

6 Anmé ba, né gétúgé enyú nse gemε ya ne Apolos nmεé ne unó bi me njóo mbó nnó mpye enyú dékaá ula mekomejoo ayi ji ajoo nnó, “Ékágé enyú délyaá mankwólé majye ami ásame né mmu ηwe Εσωω.” Néndé mbógé dékwólégé mami chánéné, déselé fó muú fó nnó ajeá gemε apwó ayifo, débwεge fó mmye nnó nlú muú yina epófo ayina.

7 Yé muú nyú ayi ajeá gemε apwóo nte ayifo apó. Unó uko ebi enyú déwyaá Εσωω ne áchyeé enyú, epó mbó? Ne mbógé achye enyú unó bina chyége, ulannó muú nyú adóo ebwó εwómé nnó, “Mbóo unó bi né uto bá?”

8 Wóo oh! Enyú boó Kōrent déferé nnó déwyaá mé unó uko. Dékwé mé gefwa, ne délu afwa εwé esé délá depó. Eeh! Ebé ye nnó enyú délu afwa wáwálé nnó esé ntó débáné enyú dégbaré gefwa chóncho.

9 Né metóo wa, nferé nnó Εσωω abelé esé áηgbá Kras né melú εwé elá epó ne enógé. Esé délu eké boó abi ásoó mé mpa nnó áwáne, néndé elú eké ákpá esé ábelé gbóηónó né mbaá ayi mme meko chóncho ne makiénné Εσωω ágéne.

10 Nnó esé délu ukenkené boó gétúgé délu boó utóo Kras? Yémbo enyú dése gemεge nyú nnó dékaá unó uko gétúgé déchomé mmye ne Kras. Boó mme áselé nnó esé délu joo, yémbo enyú déselé gemεge enyú nnó déwyaá εshye. Boó ánógé enyú yémbo ábyaá esé.

11 Kpaá té gébé eyigé na, gébé geko fó wó esé dégéne menyé manyé ne manaá manyú wó. Défyé lé uchálé mandeé. Gébé eyigé fó, boó áchyege esé εfwyale. Ne gébé geko fó wó dégéne malu mambélé wó.

12 Esé depye utóo ne εshye ne dégéne genó eyigé dényεé. Muú ajógé mejoo mebo ne esé, dénénemmye nnó Εσωω ájé ji. Boó áké achyege esé εfwyale, dékoge wyε matóo.

13 Boó áké áchóo esé mabó, déshugé ebwó meko melóméló. Aséle esé nnó délu umpwapwané unó ne ujwaá ebi boó ájyále ne uká.

14 Nsámé fɔ unó bina nnó mpye mekpo unó egbáré enyú, nchyege lé enyú majyéé, néndé delú baá ba ne ngbóo ne enyú dɔ́.

15 Ne yé enyú débé lé ne gejamégé bɔ́ abi ájame enyú né meti Kras, tége nnó déwyáa lé muú ama ayi alú nte nyú. Me muú mpyéé enyú déchome mmye ne Kras ne nlú nte nyú, néndé me ne mbóo mbe ngaré enyú abya melóméló Kras.

16 Gétú eyigémbɔ nkpeáge enyú nnó dése gekágé neke ena.

17 Gége ula bi me ntɔme Timɔti eta enyú mbɔ. Ji alú maá wa, ne ngbóo ne ji dɔ́. Ji alu muú ayi dékage líí mmye ne ji né depɔré Ata Jisɔs. Achwágé, atée nye enyú unó bi me mpye ndere menkwólé Kras. Unó bina ne nlérege yéndé mbaá né machomele bɔ́ Kras.

18 Enyú abifɔ, mmu agbeé enyú néndé déferé nnó me nchwó sé ewú.

19 Yémbɔ Ata akamégé nchwó ewú nana. Nchwágé nkágé nye mbógé utó Esɔwɔ úlú ne bɔ́ gempóge bina, wa apyéé lé meno detú.

20 Genó eyigé gélérege nnó Esɔwɔ alú mfwa muú gepófɔ denyaré mejɔ́ élé uto bi Mendoó Ukpea echyégé ji nnó abe ne genwá eyigé Esɔwɔ akélege.

21 Ndé genó enyú dékélege? Dekworege gepógé nyú, nnó me nké nchwóo eta nyú, nchwó pere manleré nnó me mbɔ́ gejeé ne enyú, waá dékwórégé fɔ, me nké nchwóo, nchwó ne maá echyé? Nchyéé enyú efwyale?

5

Ubélé tametame né echomele bɔ́ Jisɔs

1 Ubé ɔh, nwú nnó bɔ́ ábélege ubélé tametame né geluáge nyú. Agaré me nnó muú nyú ama abelege ne mendée nte wuú. Gebobogé mechó ewé yéé bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus alá apyéé fɔ.

2 Ne enyú débwége manjkɔ́ mfaá bwége né gefógé mechó ewé na? Pɔ́ gefógé mechó ewé enyú débɔ mamfyé gepúgé negbo na? Ferege muú ayi apyéé gefógé mechó ewéna wáwá né geluáge nyú.

* 5:7 Elú wáwálé nnó: Né Ijip, Esɔwɔ agaré bɔ́ Isreli nnó, yéndé ula gepú áwa maá egónme áse manoó mií áta manombi nnó ekiénné negbo echwágé ekóo úpú bwó kóoge. Wye gébé eyigémbɔ ntó, Esɔwɔ agaré ebwó nnó bred ayi ebwó átyege áfyégé fɔ yist (uka ebi upyéé bred amualé) nnó ebwó ályá melo Ijip wáwá.

3 Yé élé me nlá mpó ewú mbɔ, mendoó wa élú ne enyú, ne nsó mé mpa muú ayi apyéé gefógé mechó ewé na nkane mbó mbege ewú mpyéé, né mabɔ Jisɔs.

4 Nkélege nnó enyú dékú echomele déchomége mbaá ama, mendoó wa ebéé ne enyú ne uto Ata Jisɔs ntó ubéé ne enyú,

5 défyéé muú ubé yimbɔ né amu Danchomeló nnó áwa menyammye wuú, nnó Esɔwɔ áferé ji né efwyale gabo né bií bi Jisɔs Kras akerege meso mansɔ mpa bɔ́.

6 Mmye mebwége élómé fɔ. Enyú dékaá fɔ nnó nekú né má ne nechɔ́ ebá, wye ndere ekéké yist gachyéé epyéé gejamégé flawa amuale wɔ?

7 Débɔ mamferé muú yimbɔ ayi apye gabo né geluage nyú. Ji alu eké yist ayi achɔ́ bred. Depyége mbɔ debéé nye pópó eké bred ayi alá pɔ́ ne yist. Ndere njóge mbɔ, nkaá me nnó enyú delú bred meke néndé áwá mé Kras muú alú maá egónme gepé ayi epaá kóo upú. *

8 Ndere dényé epaá ewéna, dényé ewú ne bred meke ayi alá apɔ́ ne yist. Mmye ké débé ne matɔ́ pópó ne dégarege wáwálé. Dényégé fɔ ewú ne gekwénege bred ayi awyaá yist. Mmye ké débége fɔ ne gabo ne nchye ayi esé débɔ déwyaá.

9 Né ηwe ayi me mbɔ́ mbe ntómé enyú, ngaré enyú nnó défa mbwa ne bɔ́ abi ábélege ubélé ne bɔ́ tametame.

10 Me njóge mbɔ, ntómé fɔ ne bɔ́ abi alá kágé Esɔwɔ. Ebwó abi ábélege ubélé ne bɔ́ tametame. Abi ásee use, abi ánógé aló uka, ne abi ájóo ejo. Njógé mbɔ ebyennó nké enyú délyaa mme yina kánká. Yémbɔ njóo fɔ mbɔ wɔ.

11 Me nsá lé nnó enyú défa mbwa ne yéndémuú nyú ayi aké alú menjmé né echomele bɔ́ Esɔwɔ ne ábélege ubélé ne bɔ́ tametame. Yéé ayi ásee use, ayi anógé aló uka, ayi alwérege ulwéré, ayi anyuú mmɔ́ akwene yéé ayi alú menjó. Dényégé yéé menyéé ne ufɔ́ bɔ́ bimbɔ.

12-13 Me mbɔ́ fɔ mansó mpa bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Esɔwɔ wɔ. Elé Esɔwɔ ne asɔ́ mpa bwɔ́. Bɔ́ abi esé débɔ́ mansó mpa bwɔ́, élé ate

αημε abi álu né εchomele bṓs Jisṓs. Ndere elúmbṓ, pyege ndere ásámé né mmu ηwe Εσωῶ nnó, “Búge muú ubé yimbṓ atáné né geluágé nyú.”

6

Bṓs Jisṓs ájyεέ fṓ ne ate né eso

¹ Ulannó muú nyú abṓgé mpa ne nte menḡmé, ajyé ne ji né eso, nnó bṓs abi álá afyεέ metṓ ne Jisṓs wṓ ne ápa? Ulánnó délá jyefṓ né mbaá ate bṓs Jisṓs nnó ákwyé enyú.

² Dékaá fṓ nnó bṓs Jisṓs ne ápáne nye mpa bṓs mme wṓ, Ne mbṓgé enyú ne desṓ mpa bṓs mme, ulannó enyú délá kaágé kwye ukéké dépṓ né metṓ metṓ nyú?

³ Enyú dékaá nnó esé ne dépáne nye mpa makiénné Εσωῶ, pṓ mbṓ? Mbṓgé dékaá mbṓ, εbyennó esé dékágé kwye ukéké dépṓ fa né mme.

⁴ Ndere elúmbṓ, mechó ekwégé nnó déjye né mbaá bṓs abi εchomele bṓs Jisṓs ala sé nnó εbwṓ alú genó wṓ, nnó asó mpa nyú?

⁵ Me njógé mbṓ nnó mpyé mmye εgbṓ enyú. Nnó yé muú ama apó né geluáge nyú ayi awyaá denḡa mankwye dépṓ ne ate αημε nyú?

⁶ Elómé fṓ nnó nte menḡme abṓgé mechó ne nte, akpá ji ajyé né eso kpaa τε aténégé né mbe ushu bṓs abi álá áfyεέ metṓ ne Jisṓs wṓ nnó asó mpa bwṓ.

⁷ Ndere enyú dékpáne ate déjye né εcha eso, élere nnó enyú dékwe mé dédo uwaya mme. Ulánnó muú akelege enyú mpa délá dékógé matṓ? Ulánnó muú ányégé enyú upwṓ délá dékógé matṓ?

⁸ Yémbṓ, nnó enyú délyaa bṓs ákélégé enyú mpa, ányégé enyú upwṓ, dékélégé bṓs mpa, dényεέ bṓs upwṓ cháchá ne atε αημε nyú.

⁹ Kágé nnó bṓs ube ányεέ fṓ gefwage Εσωῶ. Ékágé muú ábwólé enyú, elú wáwálé nnó bṓs abi ábélege ubele ne bṓs támetáme, abi ánógé áló uka, abi ákwene malṓ, ate andé abi ábélege ne ate,

¹⁰ yé bṓs abi ájóó ejṓ, abi ásee use, abi ányúú mmṓ akwéné, abi álwerege úlwéré, ne bṓs abi áfṓge unṓ bṓs. Ufṓ bṓs bina ako ányεέ fṓ gefwage Εσωῶ.

¹¹ Mbṓ ntó ne enyú abifṓ débṓ délú. Yémbṓ Εσωῶ áshwóné enyú né gabo ayi

dépye délá bṓs ukpea. Ase enyú nnó delú cho né mbe ushu wuú. Apyεmbṓ, gétúgé utṓ bi Ata Jisṓs Kras apye ne utoṓ Mendoṓ Εσωῶ.

Se menyammye wye nógé Εσωῶ

¹² Muú fṓ ákágé jṓs nnó, “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejií me.” Wáwálé, yémbṓ kaá nnó unṓ ukouko fṓ wṓ uchwṓ né gelógálṓ wṓ. “Nkágé pyé yéndégenó eyi gejií me.” Yémbṓ nkágé lyaá fṓ nnó genó gefṓ gebṓ me deba, nla eké mefwε mbaá geji.

¹³ Muú ayifṓ ákágé jṓs aké, “Εσωῶ akwyεé menyé nnó akpene né une ne akwyεé une nnó menyé akpene wye.” Wáwálé, ne kágé nnó bií uma Εσωῶ achṓ nye une chónchṓ ne menyεέ. Yémbṓ Εσωῶ achyεε fṓ mekwaá menyammye nnó abelege ubele támetáme ne bṓs wṓ, achyεé mekwaá menyammye nnó asé menyammye yimbṓ anógé Ata Jisṓs. Ne elé Ata Jisṓs ne áchérege menyammye mekwaá.

¹⁴ Ne ndere Εσωῶ asele uto bií apye Ata akwíle né negbo, mbṓ ntó ne ásélé nye utṓ bií apye esé dékwile né negbo.

¹⁵ Enyú dékaá chánéné nnó menyammye nyú alú lé upṓ menyammye Kras. Nnó elómbṓ, nnó muú asé gepógé menyammye Kras acho ne menyammye mendée eno? Ube! Ékágé be fṓ mbṓ.

¹⁶ Enyú débṓ mankaá nnó mende achogé mmye ne mendée eno, εbwṓ ne mendée eno yimbṓ ákwé eké muú ama, wye ndere ásámé né mmu ηwe Εσωῶ nnó, “Ébwṓ apeá ákwé eké muú ama.”

¹⁷ Ne muú ayi áchómé mmye ne Ata, εbwṓ ne ji ábéε metṓ εma.

¹⁸ Lyágé mámbélégé ubélé ne bṓs támetáme. Yéndé gabo chá ayi muú apyεé, áchṓ fṓ menyammye wuú, yémbṓ muú ayi ábelégé ubelé ne bṓs támetáme, achṓ bṓ lé menyammye awuú jimṓs.

¹⁹ Enyú dékaá fṓ nnó menyammye nyú alú lé melú ujwólé Mendoṓ Ukpea wṓ? Elé Εσωῶ ne afye enyú Mendoṓ Ukpea ewéna né mmye. Enyú ambṓṓ fṓ wṓ débṓ gemége nyú wṓ.

²⁰ Εσωῶ ana enyú ne genó eyigé ḡeḡéá gеме dṓs mamferé enyú né εfwyale. Ndere elúmbṓ, ségé menyammye nyú dénógé Εσωῶ.

7

Déparé neba

¹ Góge me nshuú enyú meko né dépa etire enyú désamé me.

Elú galógáló nnó mende achogé yé mmye ne mendée.*

² Yémbò, té mbaá bòó ábélege ubelé támetáme dòó, élíme nnó yéndé mende ábá awuú mendée ne yéndé mendée ntó ábá awuú menò.

³ Ne mende abó fò manshya mendée wuú ubelé wò, ne mendée ntó abó fò manshya menò wuú ubelé wó.

⁴ Menyammye mendée apó fò awuú jimbòó, alú lé ayi menò wuú. Ne menyammye mende apó ntó awuú jimbòó, alú lé ayi mendée wuú.

⁵ Ndere elúmbò, ékágé nte ashya nte ubelé, ekosé nnó ebwó akámege meko amá nnó alyaa kpe ate né mboó gébé nnó anemmye mbaá Eṣòwò. Ne gébé eyigémbò gékógé, ebwó abó mankére chónchó nnó ékágé danchòmeló apye ebwó akpé né mmuameno gétúgé alá akágé gbaré mmye bwó.

⁶ Me njógé mbò, epófò nnó ñmērege muú fò mekpò mme nnó abá neba, yémbò nchyege lé enyú majyee.

⁷ Metòó ebó egòó me nnó yéndémuú abe ukwa eké me. Yémbò yéndémuú awyaa ewuú echye ewé Eṣòwò achyee ji. Achyee bòó abifò eshye mampye géfógé genó eyigé na, achye abifò mampye eyigé na.

⁸ Mbaá bòó abi alú ukwa, ne akwi andée, ngárege ebwó nnó, élómé nnó ebwó ábagé fò neba, abe ukwa nkane me nlú.

⁹ Yémbò, mbógé ebwó akágé gbaré fò menyammye bwó, ábá neba. Néndé elú galógáló nnó ebwó ábá neba ne nnó ájwyegé mmye.

¹⁰ Né mbaá bòó abi abané neba, nkpeage ebwó nnó, mendée abagé menò, ékágé alyaa menò wuú neba. Mejòó ewé menjòó mbò na, epófò me, elé Ata jimbòó ne ajòó;

¹¹ Yémbò, mbógé mendée alyagé menò wuú neba; ábagé sé menò ayicha elá epo mbò wò, akéré mbaá menò wuú ebwó akwyee depó. Ne ékágé menò ntó ábú mendée wuú né neba.

¹² Ne mbaá abifò abi abané bòó abi alá áfyee matòó ne Kras wó, ngárege ebwó nnó yéndé menme ayi abané mendée ayi alá áfyee metòó ne Kras wò, mendée yimbò akámégé nnó ajwólégé ne ji, ékágé alyaa ji neba. Mejòó ewé menjòó mbò, étané membòó né metòó étané fò mbaá Ata wó.

¹³ Wyembò ntó, ne menme ayi abané menò ayi alá fyee metòó ne Kras wò alá abòó fò manlyaa ji neba wó, mbógé menò yimbò akámégé nnó ajwólégé ne ji.

¹⁴ Me njógé mbò néndé, Eṣòwò ajeé menò ayi alá fyee metòó ne Kras wó gétúgé mendée wuú áfyee metòó ne Kras. Ne ajeé ntó mendée ayi alá fyee metòó ne Kras wò gétúgé menò wuú áfyee metòó ne Kras. Mbógé elá pó mbò wó, Eṣòwò aselé baá bwó eké baá bòó abi alá kágé Eṣòwò. Ne ndere elúmbò, Eṣòwò asé baá bwó ndere bòó bií.

¹⁵ Yémbò mbógé muú ayi alá fyee metòó ne Kras wó, aké akélege manlyaa neba ne muú ayi áfyee metòó ne Kras, agò ji ajye, néndé ébé epó ewé egbárege muú ayi áfyee metòó ne Kras nnó épye nnó alyaa ji neba. Eṣòwò akú esé nnó débé né nesò.

¹⁶ Wò mendée menò ayi ófyee metòó ne Kras kaá nnó getú jyee ndófò menò wye akágé fyee metòó ne Kras. Ne wò menò ayi ófyee metòó ne Kras kaá ntó nnó getú jyee, ndófò mendée wye akágé fyee metòó ne Kras.

Yéndémuú abée wye ndere ji abò alu gemegé nnó Eṣòwò ákuú ji

¹⁷ Yéndémuú abe wye ndere ji abò alú gébége Eṣòwò ákuú ji. Gé genó eyigé menlerégé né yéndé echomelé bòó Jisòs nnó apyegé mbò.

¹⁸ Mbógé asó mé muú nsó ne Eṣòwò alé ku ji nnó abe muú awuú, ékágé ámuá mambi nnó asó ji nsó. Ne mbógé ntó nnó alú dansò wò nsò gébége Eṣòwò ákuú wò nnó òbe muú awuú ómmyégé fò nnó asó wó nsó.

¹⁹ Yé ásó wó nsó, yé asó wó, ewémbò epye mechó wó. Genó eyigé geñeá gepwòó gelú elé nnó ónógé mabe Eṣòwò.

²⁰ Ndere elúmbò, yéndémuú abe wye ndere ji alú gébége Eṣòwò ákuú ji.

* **7:1** Elú wáwálé nnó: Né gébége Pòl, bòó abifò né Kōrent áse nnó mamba neba álómé fò néndé muú ábagé neba ábòó fò gébé eyigé ákuú ñwe, ne mangigé gejamége unó.

21 Nnó óbó òlú memfwé gébégé Èsòwò akuú wó nnó òbe muú wuú? Èkágé òchyéé gemé jyé efwyale getú eyigémbò. Yémbò, mbógé ógégé meti nnó òferégé gemé jyéé nnó óbégé sé memfwé pyembò.

22 Kaágé nnó yé muú abó alú lé memfwé ne Èsòwò akuú ji nnó ábè muú wuú, né egbe ewé Ata apó mefwé. Elú ntó nnó muú ayi abó alá pò mefwé gébégé Èsòwò akuú ji nnó abe muú awuú, alú mefwé mbaá Kras.

23 Tégé nnó, Èsòwò ana enyú ne genó eyigé genéá gemé mamferé enyú né efwyale. Débégé fò afwé mbaá akwaá.

24 Ndere elúmbò, yéndémuú abe wye ne Èsòwò ndere ji abó alu, gemégé nnó Èsòwò akuú ji.

Andée abi alá ba anò wó ne akwi

25 Ne gógé menjòó depòré bòó abi alú ubwene. Genó eyigé me njógé mbò Jisòs jimboó fò wò agáre me wó, yémbò ngáregé enyú ndere muú ayi Ata ágéne me meshwe apye me nlú muú ayi enyú dékágé neré metóó ne ji.

26 Né úféré ba, elú galógáló nnó yéndémuú ábè wye ndere ji alú néndé efwyale eja nana dóó.

27 Muú ayi ábáne mendée ékágé alyaa mendée wuú neba. Ne muú ayi alá alú dambá mendée, ékágé akélé mendée mamba.

28 Yé elé njógé mbò, mbógé muú abagé mendée apye fò gabo wó ne yé mesò mendée abagé menò apye fò gabo wó. Yémbò bòó abi ábane neba, ágòó efwyale. Ne nkélégé nnó mpye ékágé enyú dékpé né efwyale ewé ebwó ágéne.

29 Anme ba, góge mengáre enyú nnó gébé eyigé Èsòwò achyéé alá gachyéé gebye. Né getú eyigémbò, bòó abi ábáné andée abe eké bòó abi alá bá andée wó.

30 Bòó abi áwyaá mesome, ábe eké bòó abi alá pò ne mesome. Bòó abi áwyaá nechóchó ábè eké bòó abi alá pò ne nechóchó. Ne bòó abi ákene gese ábè eké bòó abi alá pò ne unó gese.

31 Muú ayi awyaá utóó mampye fa mme abe ndere muú ayi ala nere metóó ne unó mme wó.

32 Ne nkélégé fò nnó genó gechyége enyú efwyale né metóó. Muú ayi alá bá mendée wó, afyéé metóó wuú mampye utóó Ata Jisòs,

ne akélege nnó apyéé utóó bimbo gefóó eyigé metóó egóó ji.

33 Yémbò muú ayi ábané mendée anérége metóó né unó mme, akélégé elé nnó apye unó bi metóó egóó mendée wuú.

34 Ne gétú eyigémbò úféré bií ukwéné tyátyá. Wyembò ntó ne mendée ayi ábané menò anerege metóó né unó mme gétúgé akélege mampye genó eyigé metóó egóó menò wuú. Yémbò mendée ayi alá lú dambá menò, áfyéé lé metóó mampye utóó Èsòwò, ne áchyége gemé jíí geko mbaá Ata Jisòs.

35 Unó bi me njógé mbò na, ulú elé mampòó enyú, epófó nnó nshyaá nnó enyú dépyégé fò ubi wó, nkélége elé nnó dépyégé unó né meti ewé elu cho, défyé mekpo né depòré Ata.

36 Muú akpégé gébwénégé mendée mambá, ne agégé nnó gébé eyigé ji alú mambá mendée yimbò gelegé koó, ne ji akágé gbaré fò mmye né depòré ubelé, apye ndere ji akélege abá mendée yimbò. Gabo apò mmu.

37 Yémbò muú ajógé mé né metóó wuú nnó ji ábáné fò mandée ayi ji abó alú mambá, ne yé genógé fò gepó eyi géténé ji nnó abá mendée yimbò, mbógé ji akágé gbaré mmye jíí né depòré ubelé, ashyagé nnó ábáné fò mendée yimbò apye mechó melóméló.

38 Ndere elúmbò, muú ayi ábáne gembwénégé mendée ayi ji akpené mambá apye mechó melóméló. Ne muú ayi alá bá wò, apye mechó ewé elómé kpaá epwò amu.

39 Mendée abóó fò manlyaa menò wuú neba, abá menò yicha ewé menò wuú alú membe wò, ekosé nnó menò wuú agbogé ne ji akágé ba menò yicha ndere ji akélégé. Ne menò yimbò abó mambe muú ayi afyéé metóó ne Kras.

40 Ne yé lé menò wuú agbogé ji akágé ba ayicha, né metóó wa nferé nnó elé nnó yé menò ayicha abagé sé. Ne nferé nnó Mendoó Èsòwò ne echyége me majye ami menchyége mbò.

8

Menò genó né gepógé bòó Jisòs elé gejeé epófó defóó

1 Gógé me njóó depòré menyéé ayi bóó apye ure mbaá aló uka. Yéndemuú ajógé aké, “Esé déwyaá defóó.” Ndere ajógé mbó, abó mankaá nnó defóó dékáge pye muú abwēge mmye. Genó eyi gépye bóó áwene né depòré Esòwò elé gejeé.

2 Muú ayi aféré nnó ji akaá me yéndégenó chánchá, alú dankáá yé genó ndere ji abó alú mankaá.

3 Yémbó muú ayi agboó ne Esòwò ji ne Esòwò akaá ndere muú wuú.

4 Ndere elúmbó, déké déjógé mechó manyé menyéé ayi apyéé ure mbaá aló uka, esé dékaá nnó aló uka, ápó yé genó, ne nnó Esòwò alú lé ama.

5 Yé lé unó úlú né mfaánebuú ne fá mme, ebi bóó áséle nnó úlú bó esòwò abi bwó ne yé elé bó Esòwò ne bó ata ájamé dóó,

6 esé dékaá nnó Esòwò álú lé ama. Ji alú Nte sé muú akwye unó uko ne akwye esé nnó dénógé ji. Ne déwyaá lé Ata ama ayi alú Jisòs Kras muú unó uko ebi Esòwò akwyeé ukené ne ji. Ne ji ne achyegé esé genwá.

7 Yémbó bóó Jisòs ako fó wó ákaá nnó aló uka ápó yé genó wó. Bóó abifó abó ánógé aló uka kpaá te nnó mbógé ebwó ányégé menyéé ayi ápye ure mbaá aló uka, matóó bwó ágáregé ebwó nnó álú nóge aló uka. Ne elé matóó bwó ala bene wó, agare ebwó nnó apye gye.

8 Epófó gefógé menyéé ayi esé dényéé ne ápye esé débéé kwókwólé ne Esòwò. Délá dényéé ji wó yé genó gefó eyi genome esé gepó, yé dényéé ji apógé fó esé né meti fó.

9 Yémbó, ségé yé gébé nnó ékáge dése ebwònye ewé Esòwò achye enyú nnó dényéé yéndé gefógé menyéé, dépye aḡme abi alá ábené né depòré Esòwò wó ákpare ákwe.

10 Néndé muú ayi alá ábené né depòré Esòwò wó, agégé ndere wó ayi ókaá genó, olú né ntoné aló uka ónyéé menyéé, ji ntó abóó geji manyé menyéé ayi áchyéé mbaá aló uka.
*

11 Ne mbógé anyégé menyéé yimbo ebyennó wò muú ayi ókaá genó ócho genwáge menḡme wye ayi alá bené né depòré Esòwò wó, muú Kras agboó ntó getú jíí.

12 Ópyége nte menḡme wye ayi alá ábené né depòré Esòwò wó, apyége gabo né genó eyigé metóó wuú egaré ji nnó gélú gyéé, ebyennó ópyé ntó gabo mbaá Kras.

13 Ndere elúmbó, mbógé menyéé ayi me nyéé akágé pye menḡme wa apye gabo, nyéé sé ji kánká nnó ékáge mpye menḡme wa apye gabo.

9

Unó bi áḡgbá Jisòs áwyaá ebwònye mampyé

1 Me nwyaá ebwònye mampye yéndégenó eyigé gelu cho. Me nlú ḡgbá Jisòs Kras, nkpa aḡe yá ḡge Ata sé Jisòs wáwálé, ne enyú delu utóó bá bi mpyéé ndere Ata achyegé me eshye.

2 Yé bóó abifó alá ákaá nnó me nlú ḡgbá Kras wò, enyú ambóó dékaá wáwálé nnó me nlú ḡgbá Jisòs. Enyú delu gelo eyigé geleré nnó me nlú ḡgbá Jisòs Kras.

3 Gená, ne menshúgé meko mbaá bóó abi ákelégé manjóó nnó me mpófó ḡgbá Kras.

4 Esé dékwané mansé menyéé ayi dényéé mbaá bóó né utóó ebi esé dépye.

5 Nnó esé dékwané fò mamba andée dékene ne ebwó ndere Pita ne áḡgbá Jisòs abifó, ne aḡme Ata Jisòs ápye wó?

6 Waá nnó wyelé esé ne Banabas ne débóó mampye utóó ne amu sé gené dégé menyéé ayi dényéé?

7 Ndé muú be, ayi apye utóó, anyéé né mmu gebagé nkú jíí? Muú ayi aḡene genóó eyi géwóme umpome abó manyé umpomé bi genóó eyigémbó gewóme, wa mbó fó wó? Ne muú ayi ábáme mpò, abó manyú nebene mpò wa mbó fó wó?

8 Enyú déférége fó nnó unó bí menjóó mbó, utané lé né metóó mekwaá. Mabé ayi Esòwò achye Mosis agárege wye mbòntó.

9 Mabé ayi Esòwò achyéé Mosis aké, “Muú áwégé fó meno mpò ayi apyéé utóó né mekóó gébége aké apyéé utóó né mmu mekóó.” Ékáge esé déféré nnó Esòwò abó ajóó mbó atóó lé ne mpò ejieji.

10 Nnó genó eyigé Esòwò ajóó mbó getoó ne esé wó? Getoó ne esé wáwálé néndé

* 8:10 Elú wáwálé nnó: Né gepóge bóó Kōrent, melu ewé ájéle nya aló uka elé gekpékpégé gepú eyi gewyaá gejamégé baá upú. Baá upú abifó elé abi bóó ájwólegé ányéé menyéé ne yéndemuú akage kpe mmu anye menyéé wyéé.

muú ayi apené mbwé né mekóó ne ayi afer-
ege mbwé ebwó ako ánerégé matóó nnó
mbóó mekóó achyēge nye awuú bwó mbwé.

11 Eṣé depé deparé Eṣṵwṵ né matóó nyú
wye eké mbwé ayi muú apené né mekóó,
nnó elú mechṵ mebo ndere enyú dépóge eṣé
ne unó bi menyammye sé ákēlegé?

12 Mbógé enyú déchyēge unó mbaá ate
bóó abifṵ bóó abi áwyaá ntó ebwṵnyē mansé
ubi, nnó eṣé ntó dékwané fṵ mansé unó eta
nyú ebi ujamé upwṵó yé ebi bwó wṵ?

Yémbṵ, eṣé défyē fṵ eṣhyē mangií enyú
ubi, yé lé délú cho mangií. Eṣé dégígé fṵ unó
bina dékógé lé metóó nnó ékágé dépyē genó
eyi gégbéé nnó bóó awúgé fṵ abya Kras.

13 Enyú dékaá wáwálé nnó bóó abi ápye
utóó né mmu echa upē Eṣṵwṵ, áwú bwó
menyēé átánégé lé eṣé. Ne amppe upē abi
apye upē né geluógé upē Eṣṵwṵ, awú bwó
menyēé ntó átánégé né menyēé upē ayi bóó
áchyēgé.

14 Wyēmbṵ ntó ne Kras Jisṵs agáré nnó
bóó abi ágárége abya melóméló, awú bwó
menyēé abṵ mantanege lé né mbaá bóó abi
áwuú abya melóméló.

15 Yémbṵ, nlú dansē ebwṵnyē ewena
mpyēé unó bi úlú cho mamppe. Yé élé
nsame mbṵ, nsamé fṵ nnó enyú déchyē me
ubi. Elú galógáló nnó me nkpe ngbo lé
mbya ayi ngarege abya melóméló nla nselé
fṵ genó.

16 Me nke ngárege abya melóméló
ewémbṵ epyēé fṵ nnó me ndogé ebwó
ewṵme, néndé élé utóó bá ebi me mbóó
mámppe. Ne mbógé nla ngaré abya
melóméló yina wṵ, ebóó nye ne me.

17 Ebe nnó me mbóó ne mbṵ njyaá gemē ya
nnó ngarege bóó abya melóméló, me mbṵ
nkēlege nsa. Yémbṵ me mbóó fṵ wṵ njyaá
gemē ya wṵ, élé Eṣṵwṵ ne ajyaá me ne áfyēé
me utóó bií né amu nnó mpyēgé.

18 Ne nsá wa alú nnó, né utóó bina? Ekosé
metóó megómégó ewé menwyaá gétúgé
ngarege bóó abya melóméló detú. Ngárege
bóó abya melóméló ngíge fṵ nnó achyēé
me genó ndere muú ayi agarégé abya
melóméló ábóó mangií.

19 Me mpó yé mefwé mbaá muú fṵ, yémbṵ
nse gemē ya nkane mefwē mbaá bóó ako
nnó mpyē gejamégé bóó áfyē matóó ne Kras.

20 Me npyēgé mbaá ayi bóó Jus alú, nkwe
eké muú Jus nnó mpyē ebwó áfyē metóó ne
Kras. Ne npyēgé ntó né mbaá ayi bóó abi
ákwōlege mabe Mosis alú, nkwe eké muú
ayi ákwōlege mabe Mosis nnó mpyē ebwó
áfyē metóó ne Kras, yé élé me nlá pó fṵ muú
ayi ákwōlége mabe Mosis.

21 Npyēgé mbaá bóó abi alá kágé mabe
Mosis, nkwe eké muú bwó nnó mpyē ebwó
áfyēé metóó ne Kras. Ne yé élé nlá nkwōlége
mabe Mosis epófṵ nnó nkwōlége fṵ mabe
Eṣṵwṵ, nkwalé, néndé nkwalégé mabe Kras.

22 Npyēgé mbaá bóó abi alá lú dambene
né deparé Eṣṵwṵ, nkwe eké muú bwó nnó
mpyē ebwó ábené né deparé Eṣṵwṵ. Me
mbwōlége yéndé gefógé muú né mati mako
nnó ebege kókógé mmyē mpyē yé abifṵ áfyē
metóó ne Kras.

23 Memyēé unó bina uko nnó abya
melóméló ajyēgé mbe nnó meso gébé me
ntó mbṵ mejeé ewé abya melóméló achwṵó
ne ewú mbaá bóó abi áfyēé matóó ne ji.

24 Enyú dékaá nnó mankwólé Eṣṵwṵ alú
eké metú gátélé. Bóó abi ákpene wye ako
álómege, yémbṵ, élé muú ama ne abóó nsa.
Gétú eyigémbṵ, kwōlége Eṣṵwṵ chájéné
nnó meso gébé débó nsa wye nkane muú
ayi álómege gátélé abóó nsa.

25 Yéndémuú ayi akpene né metu gátélé,
aselé gébé, akpomé mmyē né mati mako.
Apyē mbṵ nnó abó nsa, ne nsa yimbṵ alú ayi
áchōge. Yémbṵ nsa ayi eṣé bóó Eṣṵwṵ débóó
nye alú lé nsa ayi alá chégé fṵ te kwyakwya.

26 Gétú eyigémbṵ, ne me nlá nlómégé fṵ
eké muú ayi alá pó ne genó eyigé anerégé
metóó wye mambṵ. Me mmyē fṵ eké muú
ayi amyēé umyēé adoó ukwēkwē né mme
detú.

27 Mpyē menyammyē wa awuú ubalé
nnó awúgé ne me. Mpyēé mbṵ nnó ékágé
me ngarége bóó mekomejóó Eṣṵwṵ ebwó ábó
nsa, membóó nnó detu.

10

*Pól akwelé mbeé mbaá bóó Kōrent nnó
ékágé ápye genó eyigé bóó Isrēli ápye nya
ágene efwyale*

1 Anme ba, nkelege nnó enyú détége genó
eyi gépye nya ne ukwene ante sé gébége
ebwó ákené ne Mosis né mashwṵné. Ndere
ebwó akene ájyēé geko gebame ebwó ako

ne ebwó ako áchyaá ebéé mega megélé né mme.

² Ndere gekó gébamé ebwó, ne mánychyáa ayi ebwó áchyaá ebéé mega ewémbó, elúmbó lé manaá Esowó ne ebwó áwóó. Ne gefógé manaá ami ebwó áwóó mbó, mánléré nnó ebwó álú áhkwólé Mosis.

³ Ebwó ako ányé gefógé menyéé ama ayi Esowó achyéé ebwó.

⁴ Ne ebwó áko ányú ntó manaá ami Esowó achyéé ebwó. Manaá mimbo matanege né etaravé ewé ekene ne ebwó, ne etaravé ewémbó ebó elu lé Kras. *

⁵ Yé elé Esowó álere ebwó galógáló mbó, g- jamégé ebwó ápye unó bi metóó enywónene Esowó. Gétú eyigémbó, Esowó awá ebwó, ne unkwó bwó úlá né mashwóné tyátyá.

⁶ Unó bi upyé mbó na, úlú elé manchyéé esé majyéé nnó ékágé esé débógé gejeé mampyegé gabo ndere ukwene ante sé ábó ápyéé.

⁷ Dénógé fó aló uka ndere ebwó abifó ábó ápyéé. Asá né mmu ηwe Esowó nnó, “Ebwó ájwólé, ányéé, ányúú ne ákwilé mme áló mámbéné mabée né mbe ushu meló uka.”

⁸ Ékágé esé ntó débélégé ubélé ne bóó tamétamé ndere ebwó abifó ábó ápyéé. Gétúgé eyigémbó, Esowó apyé delé bóó esaá meso eleé ágbo né bií uma.

⁹ Ékágé dékpélé Kras ndere ebwó abifó ábó ákpélé ji, gétú eyigémbó Esowó ató mmyó enó ebwó ágbo.

¹⁰ Ne dénmenégé fó Esowó meso humm hummm ndere ebwó abifó ábó ápyéé ne ekiénné Esowó ewé ewáné bóó echwó wá ebwó.

¹¹ Unó bina uko ebi upye nyá ne ebwó úlú lé mánkwélé bóó mbée nnó ase gébé. Ne asá ubi né mme nnó achyéé esé majyéé, esé abi délú mbó né gébé eyigé na, eyi elá gachyéé mme abyé.

¹² Ndere elúmbó, yéndémuú ayi aféré nnó aténé chánéné, ase gébé nnó ékágé akwé gébége mmuámeno áchwógé eta wuú.

¹³ Kaágé nnó, yé mmuameno ayi achwóó eta nyú ayi alá lú gachwó mbaá ate bóó ápó. Esowó alu muú ayi dékage líí mmye ne ji. Déliíge mmye ne ji alyaágé fó nnó enyú dékpe né mmuámeno ayi apwóó eshyéé nyú. Yémbó, mmuámeno achwógé eta

nyú, Esowó achyegé enyú eshye ewé dékoge metóó dépwóó mmuámeno yimbó.

¹⁴ Añme ba, ndere elúmbó, boóge délya aló uka manógé.

¹⁵ Enyú delú bóó abi dékágé genó, férege, dégené nnó, mechó ewé me njóó mbó elú wáwálé.

¹⁶ Esé déké détee negbóné Kras chónchó, détamégé Esowó né mmóó ami. Ndere dépyéé mbó, déchome mmye, dékarege amo manoó Kras. Ne déké denyéé ntó bred ayi agyálé ubauba délerege nnó déchomé mbóntó mmye, dékarege menyammye Kras.

¹⁷ Yé elé esé abi denyéé ntó bred yimbó déjamé, ntó bred yimbó álú lé ama. Ewéna eléré nnó esé ako décho mmye déla muú ama.

¹⁸ Tége gepógé bóó Israeli, ebwó abi ányéé menyéé upé ayi ápye upé né mfaá geluógé upé, áchónenege mmye ne Esowó muú ebwó ánógé.

¹⁹ Ndé genó me njógé mbó fa? Nnó me njógé mbó lé nnó aló uka álú genó? Waá menyé ayi ápyéé upé mbaá aló uka ne álú genó?

²⁰ Ngba, me njógé fó mbó, njógé lé nnó upé ebií bóó abi alá pó bóó Jus ápyéé mbaá aló uka, ápyéé mbó lé mbaá aló nchye apyéé fó mbaá Esowó. Ne me nkelégé fó nnó enyú déchome mmye ne aló nchye.

²¹ Muú ákágé nyú fó mmóó né amo Ata, ne ama anyúgé ntó mmóó né amo aló nchye. Muú ákágé nyé fó ntó menyéé Ata ne gébé gema anyégé menyéé aló nchye.

²² Ékágé esé dépye genó eyigé Esowó ammye deboó. Nnó esé déwyaá eshye dépwóó ji?

²³ Muú fó ákágé jógé aké, “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejigé me metóó.” Elú wáwálé, yémbó, kaágé nnó, unó uko fó wó upoógé wóó. “Me nkáge pye yéndégenó eyi gejige me metóó.” Yémbó kaá nnó unó uko fó wó upye muú awené wó.

²⁴ Yéndémuú aferégé mampyge genó eyi gepógé ate añme, epófó eyi gepógé jimbií wó.

²⁵ Nyégé yéndé menya ayi akpoó né gese. Dégigé fó mbaá ayi menya yimbó atané.

* **10:4** Elú wáwálé nnó: Etarávé ewé ebó ekene nya ne bóó Jus, elé Kras jimbo ne ákene ne ebwó.

²⁶ Néndé ásá né ηωε Εσωω nnó, “Εσωω ne abóó mme ne yéndégenó eyi gelú né mme.”

²⁷ Mbógé muú ayi alá afyéé metóó ne Kras wó, akúgέ enyú menyéé déjyegé, nyégé yéndégenó eyigé ji achyegé enyú. Dégigé fó mbaá ayi menya yimbó atané nnó ékágé matóó nyú áchye enyú efwyale.

²⁸ Yémbó muú agáregé enyú nnó, “Menyéé yina elé ayi apyéé upε mbaá aló uka”, dényégé fó ji, nnó ékágé muú fó abó efwyale né metóó ásé nnó enyú dépye gabo.

²⁹ Me njógé mbó, épófó nnó nké enyú délyaá menyéé yimbó gétúgέ dényégé débó efwyale né metóó. Njógé lé nnó delyaá manyé menyéé yimbó gétúgέ dényégé muú yimbó abóó efwyale né metóó wuú. “Ulánnó me nlyáge genó eyigé me mbóó manyé gétúgέ muú ayifó aferé nnó, ‘Muú anyegé alú gyéé’.

³⁰ Mbógé me nchyege matame mbaá Εσωω gétúgέ menyéé ayi me nyéé, ulannó muú áchóó me mabó gétúgέ menyéé ayi mbóó me mbe ntamé Εσωω ne me nlé nyé?”

³¹ Yémbó kaá nnó yéndégenó eyigé wó opyéé, yé wó onyéé, yé onyuú óbó mampye geji ndere gepyéé bóó áfegé Εσωω.

³² Σε gébé nnó ékágé opye genó eyi gepyéé bóó apyéé gabo, yé bóó Jus, yé bóó Grek, yé echomele bóó Εσωω.

³³ Wyembó ne me mmyéé nnó mpyéé metóó egógé yéndémuú né yéndégenó eyigé me mpye. Me nkelégé fó mampye genó eyi gepogé lé me mbií. Me mpye eyi gepogé bóó ndere Εσωω akágé feré ebwóó né efwyale gabo.

11

¹ Ndere elúmbó, kwólégé ntó gekágé neke ya wye ndere me nkwólégé eyige Kras.

Gefóó eyigé andée abóó mambε né echomele bóó Kras

² Me nfége enyú néndé déteé me né yéndégenó ne dépye unó wyeé ndere me mbó nleré enyú.

³ Yémbó nkelégé mampye enyú dékaá chánéné nnó Kras ne alú mekpo mbaá ande ako, mende ne alú mekpo mbaá mendée. Ne Εσωω alu ndere mekpo mbaá Kras.

⁴ Yéndé mende aké anenemmye né echomele bóó Kras, yé aké agarege

mekomejóó ayi atane mbaá Mendoó Εσωω, akweregé mekpo wuú ebyennó achyegé mbó lé mekpo unóó mbaá muú kpaá wuú.

⁵ Ne yéndé mendée aké anenemmye, yé aké agarege mekomejóó ayi atane mbaá Εσωω alá akwere mekpo wuú wó, achyegé mbó elé mekpo unóó mbaá muú ayi alu ndere mekpo wuú. Alú wye eké akpalé ji mekpo.

⁶ Ndere elúmbó, mbógé mendée akelégé fó mankwere mekpo wuú, ákpe ákpale mekpo wuú. Yémbó, mbógé ji akaá nnó elú elé mekpo unóó eta wuú mankpale mekpo akweregé mekpo wuú.

⁷ Ne mende abó fó mankwere mekpo gébégé aké anenemmye wó. Néndé Εσωω akwyéé mende nnó ábé eké jimboó, achyegé Ji ηgó. Yémbó mendée afyéé lé mende ηgó mmye.

⁸ Néndé Εσωω ase fó membea mendée ne akwyéé mende wó, asé lé ayi mende ne akwyéé mendée.

⁹ Elú wye ndere Εσωω alá akwyéé fó mende gétúgέ mendée wó. Akwyéé mendée gétúgέ mende.

¹⁰ Gegé ula bi mendée abóó mankweré mekpo wuú, manlerege nnó mende ne abóó uto né eta wuú. Apyegembó matóó asóó fó makiénné Εσωω.

¹¹ Yé ndere elúmbó, esé abi défyéé matóó ne Kras, mendée abó fó mantene ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mende. Ne mende ntó abóó fó mantε ushu ushu bií wó. Abó mantene ne mendée.

¹² Yé lé asele membea mende ne akwyéé mendée, yé mende fó, apó fa mme ayi mendée alá byéé ji wó. Ne elé Εσωω ne akwyéé unó uko.

¹³ Enyú ambóó déferge dégené nnó elómé fó nnó mendée anenemmye eta Εσωω ewé alá wε gebugendeé né mekpo wó. Elómbó?

¹⁴ Né mme yina, dége mbó nnó mende abege ne mejwe metyemetye, achyegé mbó lé mekpo unóó né gemε jii,

¹⁵ ne nnó mendée abege ne mejwe metyemetye, efye ji ulóó né mmye. Néndé Εσωω achye mendée mejwe ewémbó nnó ebe ndere genó eyi gekweregé ji mekpo.

¹⁶ Ne mbógé muú fó aké akelege manyéé mbeé né mechó ewe, mengarege ji nnó esé anghba Kras depó sé ne gepó eyigé cha

manleré ndere anógé Eṣṵwṵ yé machomele bṵṵ Kras apó ne geji.

Bṵṵ echomele Kras né Kōrent ányéé menyéé Ata né meti ewé elápó cho

17 Né mechwṵ ewé me nchwṵṵ ngaré enyú, nfege fṵ enyú, néndé enyú dechwṵṵ gé chónchó ndere bṵṵ Jisṵs, déchwṵṵ fṵ né galógáló, déchwṵṵ manchṵ dépó chṵṵ.

18 Ne genóge mbe gélu nnó, agaré me nnó enyú déchwṵṵ gé chónchó né echomele nyú manóge Ata, déjwṵlege matoó matoó ne angya. Ekágé be wáwálé.

19 Angya ábṵ mambṵ metṵṵ metṵṵ nyú. Abegé mbṵ, ákágé nyṵ muú ayi akwṵlege Jisṵs wáwálé.

20 Mengṵ mbṵ nnó gébége enyú déchwṵṵ gé chónchó nnó dényéé menyéé Ata, yémbṵ ji fṵ wṵ enyú déchwṵṵ manyéé wṵ.

21 Genó eyigé enyú dépyéé gelu nnó, yéndémuú awenege manyṵ menyéé awuú, atéé fṵ atṵ aṵme abifṵ. Ndere dépyembṵ, abifṵ anyéé, anyuú akwene, abifṵ agboó mesa.

22 Chaá! Nnó enyú dépó ne upú ebi enyú dékágé nyṵge menyéé, dényuú mmṵṵ wyeé? Ne ulánnó enyú débyaá echomele bṵṵ Eṣṵwṵ, déchyṵge mekpṵ unṵṵ mbaá abi alá pṵ ne genó. Enyú dékelege nnó me mpyéé nnó ne enyú? Dékelege memfṵéé enyú né gefógé mechwṵ ewé? Ngba, nkágé pyṵ fṵ mbṵ.

Menyéé Ata Jisṵs

(Mat 26:26-30; Mak 14:22-26; Luk 22:14-20)

23 Unó bi Ata alere me, ubi ne menlere enyú, nnó né utuú bi achyṵéé Ata Jisṵs mankwaá, abṵ ntó bred,

24 áchyṵgé matame mbaá Eṣṵwṵ, agyá ntó bred yimbṵ ubauba, ajṵṵ aké, “Gége menyammyṵ wa na, me nchyṵge né gétúgé enyú yéndégébé déké dényṵ ji, pyṵgéé wyé na mantégé negbo na.”

25 Wyémbṵ ntó ne gébége anere menyéé manyṵ, abṵ amo ne mmṵṵ mmu ajṵṵ aké, “Amo yina alú gepṵ eyi gelere menomenyéé meke ewé Eṣṵwṵ anyéé ne enyú. Menomenyéé ewéna eké ne manoó ama. Ne yéndégébé déké dényuú mami, pyṵgéé wyémbṵ mantégé negbo na.”

26 Ne yéndégébé enyú déké dényéé bred yina, dényuú mmṵṵ ami malú né mmu amo yina, dégarege mbṵ lé negbone Ata kpaá te ji achwṵ.

27 Né gétú eyigé na, yéndémuú ayi anyéé bred yina, anyuú mmṵṵ ami na né meti ewé elá echyṵge enóge mbaá Ata, akwe mpa né metṵṵ wuú néndé ábyaá mbṵ lé menyammyṵ ne manoó Ata.

28 Ndere elúmbṵ yéndémuú abṵ mbe áchére metṵṵ wuú, ne anyéé bred, anyuú mmṵṵ ami malu né mmu amo.

29 Néndé muú ayi anyéé bred yina, anyuú mmṵṵ mina alá kágé, fere nnó unó bina utené né menyammyṵ Ata, akélege mbṵ lé efwyale né gemṵ jí.

30 Gé ulá bí gejamégé bṵṵ né metṵṵ metṵṵ nyú améé, abifṵ áwyaá gepwa ne abifṵ ntó agboó.

31 Yémbṵ esé débṵgé mbe décherege matṵṵ se chánéné, Ata achyṵge fṵ esé efwyale.

32 Eṣṵwṵ acherege depṵ etiré sé, agege nnó délu gyéé, apyṵéé menyammyṵ sé awuú ubale nnó né bíí bi ji asṵṵ mpa, achyṵge fṵ esé efwyale chónchó ne bṵṵ abifṵ.

33 Né gétú eyigémbṵ, aṵme ba, yéndégébé déchwṵṵ gé chónchó manyṵ menyéé Ata, debṵ mangile atṵ.

34 Mbṵgé mesa aké ammyṵ muú, abṵ mbe anyéé menyéé né gepṵ jí, nnó gébége enyú dechwṵṵ gé chónchó ekágé dépyṵ genó eyigé Eṣṵwṵ achyṵgé enyú efwyale. Ne depṵ etiré délaá, membṵṵ nchwṵṵ gé ngarege nyṵ enyú.

12

Echyṵ ewé Mendoó Ukpea echyṵge

1 Aṵme ba, nana nkelege mampyṵ enyú dékaá chánéné depṵré unó bi Mendoó Ukpea echyṵge bṵṵ uto nnó ápyṵgé.

2 Enyú dékaá nnó gébége enyú dela delú danfyṵ matṵṵ ne Jisṵs, anyua enyú denó mewaá, dela nógé lé aló uka, unó bi ula ujṵgé mejṵṵ.

3 Ndere elúmbṵ, nkelege mampyṵ enyú dékaá nnó yéndémuú ayi Mendoó Eṣṵwṵ elú ne ji ajṵgé fṵ nnó, “Jisṵs ṵbṵṵ wyéé.” Ne yṵ muú fṵ ntó akágé jṵṵ fṵ nnó, “Jisṵs ne alú Ata”, mbṵgé Mendoó Ukpea elá epṵ ne ji.

4 Kaágé ntó nnó unó bi Mendoó Ukpea echyēge bṵ́ uto nnó ápyēge ulú ufṵ́ ufṵ́. Yémbṵ́ wyē lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyēge ebwṵ́ uto mampyē unó bina uko.

5 Matṵ́ ami esé dépyēé mbaá Ata malu ufṵ́ ufṵ́, yémbṵ́ wyē lé Ata wu ama ne esé ako dépyēé utṵ́ bíí.

6 Mati ayi esé dépyē utṵ́ mbaá Esṵ́wṵ́ álú ufṵ́ ufṵ́ yémbṵ́ wyē lé Esṵ́wṵ́ wu ama ne apyē utṵ́ né genwáge yéndémuú sé.

7 Mendoó Ukpea echyēge uto mbaá yéndémuú sé nnó désē ubi dépyēge utṵ́ ebi upogé bṵ́ ako.

8 Mendoó Ukpea echyēge muú ayifṵ́ uto manjṵ́ mejṵ́ Esṵ́wṵ́ ne denḡa. Muú ayifṵ́ echyēge ji uto manlere unó bi Esṵ́wṵ́ apyē ji akaá. Wyē lé Mendoó Ukpea ewú ema ne echyēge ebwṵ́ utṵ́ mampyē utṵ́ bina.

9 Mendoó Ukpea wú ema, echyēge muú ayifṵ́ utṵ́ mamfyē metṵ́ ne Esṵ́wṵ́ kpaá tē ápyēé genṵ́ eyigé ji ágige. Muú ayifṵ́ echyēge ji utṵ́ mampyē bṵ́ abi amēé ufṵ́ ufṵ́ mameé átoógé.

10 Mendoó Ukpea echyēge muú ayifṵ́ utṵ́ mampyē ufélekpa, muú ayifṵ́ echyēge ji utṵ́ mangarege genṵ́ eyigé getané mbaá Mendoó Esṵ́wṵ́. Ayifṵ́ echyēge ji utṵ́ mankaá unó bi utanege mbaá Mendoó Esṵ́wṵ́ ne ebi ulá utanege fṵ́ mbaá Mendoó Esṵ́wṵ́. Ayifṵ́ echyēge ji utṵ́ manjṵ́ ufṵ́ mejṵ́ ebi yé jimṵ́ alá kágé fṵ́. Ne ayifṵ́ ntó echyēge utṵ́ mangare ulaá ufṵ́ mejṵ́ ebimṵ́.

11 Unó bina uko élé wyē Mendoó Ukpea wú ema ne echyēge esé utṵ́ nnó depyēge ubi. Ne echyēge yéndémuú ebií utṵ́ cha ndere ewú ekélege.

Ankwale Jisṵ́s álú eké upṵ́ menyammye uchaucha né menyammye ama

12 Dékaá nnó menyammye mekwaá awyaá upṵ́ uchaucha. Ne yé élé upṵ́ menyammye ujame dṵ́, ucho upyē lé menyammye ama. Mbṵ́ntṵ́ ne Kras álú.

13 Esé abifṵ́ délu bṵ́ Jus, abifṵ́ bṵ́ Grek. Bṵ́ abifṵ́ álú áfwē abifṵ́ ápṵ́. Yémbṵ́ gebégé awyaá esé manaá né utṵ́ Mendoó Ukpea ewémbṵ́ ema, esé ako dékwe eké menyammye ama ne Esṵ́wṵ́ apyē esé ako désē Mendoó ema.

14 Ne dépege menyammye mekwaá apṵ́ fṵ́ lé ne gepṵ́ge menyammye gema, awyaá upṵ́ gejame.

15 Désē nnó geke geke, “Me mpṵ́ fṵ́ gepṵ́ge menyammye néndé me mpṵ́ fṵ́ ebwṵ́” ewémbṵ́ epyē fṵ́ nnó geji gebēge fṵ́ gepṵ́ge menyammye, waá epyēé?”

16 Ne mbṵ́gé etu eké, “Me mpṵ́ fṵ́ gepṵ́ge menyammye néndé me mpṵ́ fṵ́ dambṵ́nyi, ewémbṵ́ epyē fṵ́ nnó ewu ebēge gepṵ́gé menyammye, waá epyēé?”

17 Ne mbṵ́gé menyammye meko abē lé dambṵ́nyi jiji, mekwaá abṵ́ awuú mbṵ́ mbaá ne ndé? Ne mbṵ́gé menyammye meko ntṵ́ abē élé etu ewu ewu mekwaá abṵ́ awuú mbṵ́, gebē ne ndé?

18 Ndere elúmbṵ́, Esṵ́wṵ́ akwyēé menyammye mekwaá né upṵ́upṵ́, ne abelé yéndé gepṵ́ ndere ji akelege.

19 Ne mbṵ́gé upṵ́ bina uko ubṵ́ ubē lé gepṵ́ gema, menyammye abṵ́ abēé fṵ́.

20 Ndere elúmbṵ́, menyammye mekwaá awyaá upṵ́ gejame, yélé upṵ́ ujame menyammye álú élé ama.

21 Gétú eyigémbṵ́ dambṵ́nyi ákágé jṵ́ fṵ́ ne ebwṵ́ nnó, “Ṭkágé poṵ́ fṵ́ me.” Yé mekpo ékágé jṵ́ fṵ́ ne uka nnó “Ṭkágé poṵ́ fṵ́ me.”

22 Yémbṵ́ wáwálé álú nnó, upṵ́ menyammye ebifṵ́ ebi esé déferé nnó upṵ́ ne eshyēé dékágé jwṵ́lé fṵ́ ewé ubi ula pṵ́.

23 Ne upṵ́ menyammye ebi esé désēle nnó upṵ́ ne énogé, ubi ne esé dénógé dṵ́. Ne ebi esé déla kelé nnó ubi ubē fuú ne esé dékwerege chánjéné,

24 ewé déla dépyē fṵ́ mbṵ́, ne upṵ́ ebi ulṵ́me dṵ́. Yémbṵ́ Esṵ́wṵ́ achoné upṵ́ menyammye bina mbaá ama, ne achyēé énogé mbaá ebi ula upṵ́ ne énogé,

25 nnó upṵ́ menyammye ubégé fṵ́ ne anḡya, ucherege lé atē.

26 Mbṵ́gé gepṵ́gé menyammye gema geké gegene efwyale, ebifṵ́ uko ntṵ́ ugene efwyale chónchó ne geji. Mbṵ́gé gepṵ́ gema gebēge ne énogé ebifṵ́ uko ntṵ́ ubēé ne nechóchó chónchó ne geji.

27 Wyémbṵ́ ntṵ́ ne menyammye Kras álú. Ne yéndémuú nyú álú gepṵ́ge menyammye wuú.

28 Ne Esṵ́wṵ́ achyēé yéndémuú gefógé utṵ́ bíí né echomele bṵ́ Kras. Ntoó eníné mbē élé anḡbá Jisṵ́s, matoṵ́ apea élé bṵ́ ekpávé

Εσωω, matoó uléé elé, anlere mekomejǎó Εσωω. Ne abi akwǎlege elé bǎó abi apyεé ufelekpa, abi apyεé bǎó mameé atoóge, abi apogé bǎó, abi ápele ndere utǎó Εσωω ukene, ne abi ajǎgé ufǎó mejǎó ufǎó ufǎó ebi εbwǎ ambǎó alá kágé.

²⁹ Nnó bǎó ako ne álú ángbá Kras? Ngba! Nnó bǎó ako ne álú bǎó ekpave Εσωω? Ngba! Nnó bǎó ako ne álú anlere mekomejǎó Εσωω? Ngba! Nnó bǎó ako ne ápyεé ufélekpa? Ngba!

³⁰ Nnó bǎó ako ne ápyεé bǎó mameé atoógé? Ngba! Nnó bǎó ako ne ajǎgé ufǎó mejǎó ufǎó ufǎó? Ngba! Waá nnó bǎó ako ne ágarege ula ufǎó mejǎó bina? Ngba!

³¹ Yémbǎ, genó eyigé débǎó manere matǎó wye dǎó gelú nnó Εσωω achye enyú unó bi ulǎme dǎó upwǎó εbifó.

Gǎgé me ngáre enyú meti εwé εlǎme εpwǎó mati ako.

13

Gejeé gejeá gepwǎ unó uko

¹ Mbǎgé ébége nnó me nkágé jǎó ufǎó mejǎó mme meko ne εwé makiénné Εσωω, ne nlá mbǎó gejeé ne bǎó wǎ, mmpye lé mejǎó détuú eké kálánká yé eké ubyaubya.

² Yé εβε lé nnó Εσωω achye me utó man-garege bǎó mekomejǎó ayi atane εta wuú, ne yé nkaá unó Εσωω uko chónchó ne ebi úlú bibií, ne yé mfyé lé metǎó wa ne Εσωω dǎó ndere ékágé pye me njǎó ne makwe nnó ákwilé malu bwǎó ájye né mbá yicha, ne nla mbǎó gejeé ne bǎó wǎ, mpǎ yé genó.

³ Ne yé nkpa lé unó bi me nwyaa uko nkáre mbaá ubya bǎó ne yé nchye ntó lé geme ya mbaá bǎó nnó ásó né mewε gétúgé depǎré Εσωω, ne nla mbǎó gejeé ne bǎó wǎ mbǎó yé nsa fǎ.

⁴ Muú ayi abǎó gejeé ne bǎó ágbárege metǎó, ne apye galǎgáló ne bǎó ammye fǎ demboó, apó fǎ ne nepa, ne abwεgé fǎ mmye.

⁵ Apyεé fǎ neḡa. Apye fǎ genó eyi gepoge lé jimbií, asǎó fǎ metǎó wáwá, ábélége fǎ depǎ debodebo né metǎó.

⁶ Gefǎgé muú yina, abεé fǎ ne nechǎchǎ gébége bǎó aké apyεé gabo. Abεé ne nechǎchǎ gébége bǎó aké apyεé genó eyi gelú cho wáwá.

⁷ Muú ayi abǎó gejeé ne bǎó, abyaá depǎ debodebo deko εtiré bǎó ápyεé, akamege nnó bǎó apye nye galǎgáló, anerege metǎó nnó εbwǎ akwǎrége nye gepǎgé bwǎ ne akoge metǎó né unó bi εbwǎ apye yéndégébé.

⁸ Muú ayi abǎó gejeé ne bǎó, agboó ne εbwǎ yéndégébé. Gébé gechwǎ nye eyigé uto ebi bǎó agárege genó eyigé getane mbaá Mendoó Εσωω ubyεé, uto bi bǎó ajǎgé ufǎó mejǎó ebi alá kágé ubyεé, uto bi bǎó ákage unó Εσωω uko ubyεé nye.

⁹ Néndé unó bi εsé dékaá, dékaá dénere wǎ, ne mekomejǎó Εσωω ayi dégarege, dégarege fǎ ji dénere,

¹⁰ yémbǎ, gébé gékwǎnege nye eyigé Εσωω apye nye εsé dékaá unó bina uko. Ne unó bi déla dékaá denere wǎ, ubyεé nye.

¹¹ Gébége me nlú mamane, njǎgé mejǎó eké mamane kǎó, nferege depǎ eké mamane kǎó ne mpyεé unó eké mamane kǎó. Ne nana ayi nlé mmye muú, nlyaa depǎre dem-bane.

¹² Εsé dégene unó nana mmye bome-bome eké muú ayi apele unó né εféé εwé εlá εgenege chánéné. Yémbǎ gébé gechwǎ nye eyigé εsé détuúge ame dégene unó uko chánéné. Nana me nkaá fǎ unó uko nnere wǎ, yémbǎ gébé gebéε nye eyigé nkágé unó uko kpa, wye ndere Εσωω akaá me.

¹³ Mankwya mejǎó εwé na alu nnó, unó úlú uléé ebi ula ubyεé te kwyakwya. Unó bina elé metǎó mamfyε ne Εσωω, manéré metǎó ne Jií ne mambǎ gejeé. Yémbǎ genó eyi gejeá né unó bina uléé elé gejeé.

14

Εchye εwé Mendoó Ukpea εchyege

¹ Mmyεge mambǎ gejeé ne ate, ne mamk-pane ntó gechyεé nnó debǎ εchye εwé Men-doó Ukpea εchyege cháchá εchyεé εwé epye muú agarege genó eyigé getane mbaá Men-doó Εσωω.

² Néndé muú ayi ajǎgé mejǎó εwé ji alá kágé, ajǎgé lé ne Εσωω ajǎgé fǎ ne akwaá, yé muú fǎ akágé yé genó eyigé ji ajǎgé, néndé ajǎgé lé unó Εσωω ebi úlú bibií ndere Mendoó Ukpea εchyege ji εshyεé.

³ Ne yéndémuú ayi agarege mekomejǎó ayi atanege mbaá Mendoó Εσωω, ajǎgé

genó eyigé akwaá áwú, ne mejóó wuú epóge bóó efyéé ebwó eshye ne ekwenege ebwó matóó.

⁴ Muú ayi ajógé mejóó ewé ji alá kágé, apógé lé geme jii, ne muú ayi agarege mekomejóó ayi atane mbaá Esōwō apógé echomele bóó Kras.

⁵ Ebō elōme nnó enyú ako déjógé mejóó ufóó ufóó ewé délá dékágé, yémbō menkelege nnó enyú dégáregé lé mekomejóó ayi atane mbaá Mendoó Esōwō. Muú ayi agarege mekomejóó ayi atane mbaá Mendoó Esōwō aŋea geme apwóó ayi ajógé ufóó mejóó ebi ji alá ákágé. Ekosé nnó muú abege ayi agarege ulaá mejóó ewémbō nnó apogé bóó echomele Jisōs.

⁶ Aŋme ba, mbógé me nchwōge mbō mantame enyú, ne nké njógé lé ufóó mejóó ebi nla nkágé, ewémbō epóge mbō enyú nnó? Yémbō ngarege enyú, unó uke ebi Esōwō alere me, yé ebi ji apye me nkaá, yé mekomejóó ayi atane eta wuú, yé ebelé manlere enyú mekomejóó Esōwō ewémbō ne elú genó eyi gepogé enyú.

⁷ Wyémbō ntó ne elú ne unó mabeé nkane embya ne nenke unó bi ulá upó ne genwá. Muú aké afōmege embya, byōgebyōge yé aké akwele elé nenke byōgebyōge muú apyembō nnó ne akaá genó eyigé ji akwele?

⁸ Mbōntó ne mbá bee alú. Mbógé muú afōmege ji byōgebyōge, ndé muú akpomege mmye manjye bee?

⁹ Mbōntó ne elú ne enyú ambóó. Mbógé enyú deké dégarage mekomejóó né mejóó ewé délá dékágé ula, epyémbō nnó ne bóó ákaá genó eyigé enyú déjógé? Déké dépyéé mbō dechóó gejulé nyú mme detu.

¹⁰ Elú wáwálé nnó ufóó mejóó uja fa mme ne yé ewé bóó ajógé éla epó ne ula epó.

¹¹ Yémbō, mbógé me nkágé fó ulaá mejóó ewé muú ajógé muú yimbō abeé menkeé menkeé eta wa ne mentó mbeé menkeé menkeé eta wuú.

¹² Ndere elúmbō, tee mbaá enyú dékpane gechyéé mambō echye ewé Mendoó Ukpea echyegé mmyegé nnó debō elé echye ewé echyegé enyú uto mampógé echomele bóó Jisōs ewené.

¹³ Gétú eyigémbō, muú aké ajógé gefógé mejóó ewé ji alá ákágé ula, anemmye mbaá

Esōwō nnó achyéé ji echyéé ewé echyegé ji uto mangáre ulaá gefógé mejóó ewémbō.

¹⁴ Néndé, mbógé me nke nnemmye né ufóó mejóó ebi nla nkágé ula, nnene chónchó ne mendoó wá. Yémbō né metóó wa nkágé yé genó eyigé me njógé.

¹⁵ Ndere elúmbō, memye mbō nnó? Nane mpyeé, menene nye mmye ne mejóó ewé me nla nkágé ula yémbō nnene ntó mmye ne mejóó ewé menkágé. Nkwane makwa né mejóó ewé menla nkágé ula nkwane ntó ne mejóó ewé nkágé.

¹⁶ Ne mbógé muú aké anemmye choncho ne mendoó wuú afege Esōwō né mejóó ewé ji alá kágé ula, epyembō nnó ne muú ayi alá kágé deporé Esōwō akame aké, “Amēn” te mbaá ji alá wuú fó geno eyigé ajoge.

¹⁷ Ekágé be nnó wó otamege Esōwō chánéné yémbō epogé fó muú yifó cháchá.

¹⁸ Ntamege Esōwō nnó membóó njógé mejóó ewé nla nkágé mpwóó enyú ako.

¹⁹ Yémbō mbege né mmu echomele bóó Jisōs, nkelége nnó njóó lé uchu uta ebi bóó ákágé ne nnó njógé uchu delé ufya ebi bóó alá ákágé ula.

²⁰ Aŋme ba, déferege sé unó eké ambane. Bégé kenékéné eké ambane abi alá kágé pye gabo, ne ferege unó eké bóó abi ábené.

²¹ Asa né mmu ŋwe Esōwō nnó Esōwō aké, “Nsele nye bóó malo ayicha abi ajógé ufóó mejóó ebichá, njóó mejóó ne bóó ba. Yémbō bóó ba áwuú fó genó eyigé me njógé ne ebwó.”

²² Ndere elúmbō, manjógé menjóó ewé muú alá kágé ula, alú elé gepó eyigé Esōwō alerege utoó bií mbaá bóó abi alá lu dafyéé metóó ne Jisōs Kras épó fó abi áfyéé metóó ne ji. Mangarége mekomejóó ayi atanege mbaá Esōwō, alú lé gepó eyigé Esōwō alerege utoó bi mbaá bóó abi áfyéé metóó ne Kras Jisōs épó fó mbaá abi alá fyéé metóó ne ji wó.

²³ Ndere elúmbō, mbógé echomele bóó Kras achwógé mbaá ama, yéndémuú aké ajógé elé mejóó ewé muú alá ákágé, ne muú ayi alá ákágé deporé Esōwō, yé ebelé muú ayi alá afyéé metóó ne Esōwō wō achwógé eféé, ajógé fó nnó enyú ako delú bóó ubwóó?

²⁴ Yémbō, yéndémuú nyú aké agarége mekomejóó ayi atane mbaá Esōwō, ne muú

ayi álá ákágé fō depore Eσωω yé ayi álá áfyéé metōó ne Eσωω wó achwage eféé gébé eyigémbō, jimbōó ákágé chánéné nno ji alú pye gabo né mbaá unō uko ebi jimbōó awuú enyú déjógé. Ne unō bi ji awuú upye nye ji akaá nnō akpene nye né unōó mpa Eσωω.

²⁵ Mekomejōó Eσωω ápye nye yéndégenō eyigé gelu bibií né metōó wuú gelá gbōgōnō. Epyegembō ji atome nye mano mme anógé Eσωω ajōge aké, “Elú wáwálé nnō Eσωω alú metōó metōó nyú.”

Echomele bōó Kras énogé Eσωω né meti melóméló

²⁶ Aημε ba, mecho ewéna elúmbō nnō? Elú nnō dechwagé chónchō né echomele bōó Kras yéndémuú akpome mmye mampye genō eyigé Eσωω achye ji utó nnō apye. Muú ayi akágé ekwō mankwaá ákwaá, ayi akágé manlere bōó mekomejōó Eσωω álere. Ne ayi akaá genō eyigé Mendoó Eσωω eléré ji né ame gejya agaré. Muú ayi akaá manjōó mejōó ewé ji álá kaágé ajōó, ne ayi akaá mangaré ula mejōó ewémbō agare. Pyegé unō bina uko manpoógé echomele bōó Kras.

²⁷ Enyú déchwagé né echomele bōó Kras, déké ájógé mejōó ewé muú álá kágé ula, déjógé fō bōó ako, bōó apea yé aléé ne ákágé jōó. Ne elō nnō muú ama ajógé ne nte ayi fō ajōó. Ne gébégé aké ajógé, muú yifō ntó agarege ulaá mejōó ewémbō nnō bōó ako ákage genō eyigé ji ajōógé.

²⁸ Ne mbōgé muú apó ayi agarege ulaá mejōó ewémbō, bōó abi ájógé mejōó ewéna ákwene bōmbō né echomele bōó Kras. Ajógé lé mejōó ewémbō né metōó bwó ne mbaá Eσωω.

²⁹ Yé bōó ekpávé Eσωω, áké ágárege genō eyigé mekomejōó ayi atane mbaá Mendoó Eσωω, elōme nnō bōó apea yé aléé ne ágarege. Ne áké ágarege bōó abifō áfwórege genō eyigé ebwó ágarege manchere mbōgé nnō getane mbaá Mendoó Eσωω.

³⁰ Yémbō mbōgé muú aké agarégé genō eyigé Mendoó Eσωω élere ji ne Eσωω amágé lere genō eyigé fō mbaá nte menjme, ayi alu téné achyéé gébé nnō ayi ajwólé ka ajōó.

³¹ Néndé enyú ako dékágé gare mekomejōó ayi átane mbaá Eσωω, nte

agarege ne nte agare ne yéndémuú nyú ákágé nyé genō eyigé Eσωω agaré enyú ne enyú ako défyéé nye ate eshyéé.

³² Kaágé nnō bōó ekpávé Eσωω awyaá eshye magbare mmye bwó, ágile tée gébé gekwanegé ne ágare genō eyi getane mbaá Mendoó Eσωω.

³³ Eσωω achyéé ebwó eshye nnō ápyé mbō néndé ji ákalege fō nnō dédorégé makpo ne ate, yémbō ákalege lé nnō débé nesō ne ate.

Wye ndere machomele bōó Kras mako álu,

³⁴ andeé abō mambé nyameé né echomele bōó Kras, néndé elōme fō nnō ebwó ábénéé mano apwō ande. Abó manshule lé mmye bwó mme áwuú lé depō wuú ndere ásamé né ebe.

³⁵ Ne mbōgé ebwó ákalege mankaá genō ágií anō bwó né mmu upú, néndé elú élé mekpo unōó mbaá andeé manjógé mejōó né echomele bōó Kras.

³⁶ Wō, oh! Enyú défere nnō mekomejōó Eσωω aló lé ne enyú? Waá wye lé enyú ambií ne déwuú mekomejōó Eσωω?

³⁷ Mbōgé muú aférege nnō ji alú muú ekpávé Eσωω, yé nnō Mendoó Eσωω ne echyegé ji eshye, abō mankaá nnō unō bi me nsame mbō eta nyú, élé Ata Jisōs Jimbō ne ajōó.

³⁸ Ne muú álá áwuú ne genō eyigé menjōó mbō na wó, Eσωω ntó akaáge wuú fō genō eyigé ji ajōógé.

³⁹ Aημε ba, ndere elúmbō, kpagé gechyéé mangarege mekomejōó ayi atane mbaá Eσωω, ne dégbegé fōó bōó manjōó ufōó mejōó ebi álá kágé.

⁴⁰ Yémbō yéndégenō eyigé enyú dépyéé, pyegé geji chánéné, né meti ewé elú cho.

15

Abya melóméló ayi aηea geme dōó alú nnō Jisōs Kras agbo ne akwilé né negbo

¹ Aημε ba, gógé mente enyú mecho abyá melóméló yi me ngare nya enyú. Abyá melóméló yina ne enyú déwuú défyéé matōó wyéé, dégbare ji ne eshyéé.

² Elé gétúgé abyá melóméló yina, ne Eσωω áférege nye enyú né efwyale gabo, mbōgé déké dégbarege ji chánéné. Ela epó mbō wó, ebyennō metōó ewé enyú défyé ne Kras enó detú.

³ Unó bi agaré me, ubi ne me ngare enyú, ne menò genó né unó bina alú nnó Kras agbo gétúgè gabo ayi esé dépyéé wye ndere abò asame né mmu ñwe Esòwò nnó muú ayi Esòwò akwere ji ela gefwa agbo nye.

⁴ Agbógè aníí ji, ne ndò eléé ekwónège akwilé né negbo wye ndere abò asame né mmu ñwe Esòwò.

⁵ Akwilégè né negbo, abó mbe alere mmye mbaá Pita, alere ntó mmye mbaá aṅgba bií áfyanéápeá.

⁶ Ewyagé ama alere mmye mbaá aṅkwòle bií gébé gema. Aṅkwòlé bií bina ája ápwò gelome mesoó usaá uta (500). Gejamé né geluage bwó álu abe te fina yé élé abifò ntó ágbó me

⁷ Gèbé eyigé fò alere ntó mmye mbaá Jemsi ama alere ntó mbaá aṅgbá bií ako.

⁸ Me ne nlú kwyakwya muú ayi ji alere mmye eta wuú. Ndere áleré mmye né eta wa mbò, me nlú eké maá ayi ábyené ji mbelepo. *

⁹ Me njóó mbò néndé né geluage aṅgbá Jisòs me mpò yé muú fò. Nfuú yé muú ayi bọó ákuú me nnó ṅgbá Jisòs wó. Néndé nchyeé echomele bọó Esòwò efwyale dọó.

¹⁰ Yémbò gétúgè galógáló ayi Esòwò abò áleré me, apyé me nlú gefógè muú ayi me nlú mbò fina. Ne galógáló yimbò áno mme detú wó néndé mpye utó mpwóó aṅgbá Jisòs abifò ako. Utóó bi mempye mbò, epófó lé né utó ba, ṅgba. Elé gétúgè galógáló wuú ne ji achyège me utó mampyege utó bina.

¹¹ Ndere elúmbò, yé ebe lé nnó me ne ngare enyú abya melóméló yé élé aṅgba Jisòs abifò ne agarege, efwyale epó né mmu néndé esé ako dégarège lé genó gemaá. Ne genó geji ne enyú défyéé matóó wyeé.

Elú wáwálé nnó Esòwò apye nye bọó abi ágbòó ákwilé né negbo

¹² Abya melóméló ayi esé dégarège enyú, alú nnó Esòwò apye Kras akwilé né negbo. Ne mbógè esé déké dégarège enyú mbò, ulannó enyú abifò déjógè nnó bọó abi ágbòó ákwilege fò né negbo?

¹³ Mbógè ebe nnó bọó abi ágbòó ákwilege fò né negbo, ebyennó yé Kras ntó akwilé fò né negbo wó.

¹⁴ Ne mbógè ebe ntó nnó Ji ákwile né negbo wó, ebyennó abya melóméló ayi esé dégarège enyú alú detú ne yé metóó ewé enyú défyéé ne Kras elú ntó detú.

¹⁵ Ne ebeé ntó nnó esé delú bó ntesé gebyò mbaá Esòwò néndé esé dégarège bọó nnó Esòwò apye Kras akwilé né negbo. Yémbò, mbógè bọó abi ágbòó ákwilege fò né negbo ebyennó Esòwò apye fò Kras akwilé né negbo wó.

¹⁶ Ne mbógè bọó abi ágbòó ákwilege nye fò né negbo, ebyennó yé ebelé Esòwò apyéé fò Kras akwilé né negbo wó.

¹⁷ Ne mbógè Esòwò apye fò Kras akwilé né negbo wó, ebyennó metóó ewé enyú défyéé ne Kras elú detú ne Esòwò alu danjinte gabo nyú.

¹⁸ Ne ebeé ntó nnó bọó abi áfyè matóó ne Kras ne álé gbo, áno mme detú.

¹⁹ Ne mbógè esé déneré élé metóó nnó Kras apógè nye esé wye le né ṅeṅwáge se fa mme, mmyeké esé delú bọó abi meshwe awese ájame ápwóó ayi yéndemuú.

²⁰ Yémbò, Esòwò apye Kras akwilé né negbo wáwálé. Né gégluágè bọó abi ágbòó, Kras ne alú muú mbe ayi Esòwò apyéé ji akwilé né negbo, manlere nnó Esòwò apyéé nye bọó abi ágbòó ákwilé né negbo.

²¹ Muú ama ne apye negbo nekpene fa mme, wyembò ntó ne muú ama apye nnó bọó ákwilé né negbo.

²² Bọó ágbòó gétúgè alú upyáne Adam, wyembò ntó ne Esòwò achyègé nye ṅeṅwá eyi gekè mbaá bọó gétúgè áchomé mmye ne Kras.

²³ Yémbò unó bina uko upyé nye, yé eyigé ndé né eji gébé: Kras ne alú muú ayi abóó mbe akwilé né negbo, ne gébége ji akerege nye meso fa mme, bọó abi áchome mmye ne ji ákwilé né negbo.

²⁴ Unó bina uko ukóge, mme abyéé nye, gébége Kras ammyegé me apwógè unó uko ebi uwyaá uto fa mme ne ebi mfaánebuú. Ne aselé nye gefwa geko áchyéé mbaá Nte wuú Esòwò.

²⁵ Nana Kras agbarege wye gefwa jíí kpaá té ji ammye nye apwò bọó máwámé bií ako.

* **15:8** Elú wáwálé nnó: Né melu ñwe ewéna, Pól alerége bọó ákaá nnó, ji apó fò né geluágè aṅgbá abi Jisòs abò ajoyáá gébége alú fa mme.

26 Kwyakwya muú máwámé ayi áchóo nyε elé negbo.

27 Wye ndere ásame né mmu ηwe Εσωω nnó, “Εσωω afye unó uko né amu jii.” Ajógé nnó, “Afyε unó uko né amu Jii”, ελερε gbogonó nnó Εσωω jimbóo apófó né geluage “unó uko” ebi ji afyεé né amu Jisós.

28 Gébége Εσωω afyεge unó uko né amu Kras, Ji Maá Εσωω, afyε nyε ntó gemé jii né amu Εσωω muú abó afyεé unó uko né amu jii nnó Εσωω mbií ne ágbárege gefwa, muú ayicha áβεge sé eke Ji.

29 Mbógé bóo abi ágboó ákwilége fó né negbo, ula bi áwyage bóo manaá Εσωω gétúgé bwó utene nnó? Mbógé bóo abi ágboó ákwilége fó né negbo, chacha, abi áwyaá bwó manaá gétúgé bwó áferé nnó?

30 Ne ulannó ne εsé défyεé gemége se ne εfwyale yéndégébé?

31 Anme ba, me ngéne manoó negbo yéndégébé. Genó eyi gepyε menjóo mbó elé gempoge eyi nwyaa nnó utóo bi mpyεé eta nyú upyε enyú décho mmyε ne Ata sé Kras Jisós.

32 Gébége me nlú né gebagé mewaa Εφesos bóo áchye me gejamége εfwyale. Elú eké me mmyε elé ne menya mewaa. Mbógé mferεge ndere akwaá áferεge, awa nsa ayi mbóo né ummyε bina alú εfó? Ne mbógé bóo ákwilége fó né negbo, “Góoge dényεgé, dényúgé ela gachyεé dégbo.”

33 Dékamege muú fó abwólé enyú. Déchoge gekagé neke ne bóo abi áwyaá gepo gebogebo, enyú ntó débée nyε ne gepo gebogebo. †

34 Kerége né défóo nyú, dépyεgé sé gabo. Ngembó nnó enyú abifó dékage fó Εσωω cháchá. Menjógé mbó nnó mpyε mekpo unóo εgbaré enyú.

Gefógé menyammyε ayi bóo abi ákwilége né negbo áβεé ne ji

35 Muú fó akage gií aké, “Εσωω apyεé mbó bóo abi agboó ákwilé né negbo nnó? Ndé gefógé menyammyε ayi εbwó ákwilege ne ji?”

36 Muú ayi agige gefoge nkwe yina alú genkenégené muú. Dékaá fó nnó ápege

mbwe né mme ábóo kpe mbe apwane ne achií wó?

37 Genó eyige muú apene né mme, gebée cha ne eyi gewene mé. Ékágé be mbeé nchi yéle mbeé mbwe ayicha.

38 Ne Εσωω achyεge yéndé mbeé mbwe gekwógé menyammyε ndere ji akelege. Ne yéndé mbeé mbwe awya gefógé menyammyε wuú.

39 Unó bi uwyaá genwá ubeé fó ne gefoge menyammyε gemaá. Akwaá áwya gefógé menyammyε áwú bwó cha, menya áwú bwó cha, meshuú εwyaá gefoge menyammyε awé bwó cha ne dénywone déwya gefoge menyammyε áwé bwó cha.

40 Menyammyε unó bi ulú né mfaánebuú álú ufóo ufóo ne ayi unó bi ulú fa mme alú ntó ufóo ufóo. Ulóo unó bi mfaánebuú ulú cha ne ulóo unó bi fa mme.

41 Nmeé εwyaá ebi gefoge ulóo cha, mfaá awya ebi gefógé ulóo cha, ambe ntó áwyaá eyige bwó gefógé ulóo cha ne yéndé membe awya wye ebi gefógé ulóo cha.

42 Mbóntó ne ebeé ne bóo abi Εσωω ápyεé nyε bwó ákwilé né negbo. Anígé muú, menyammyε wuú apwanege, ne gébége Εσωω apyεge ji ákwilége né negbo menyammyε yimbó apwanege sé té kwyakwya.

43 Anígé ji alóme sé mampε ame wye ne apó fó ne uto. Yémbó, gébége Εσωω apyεge ji ákwilége né negbo abée melóméló ne uto.

44 Anígé ji ndere genóge mme yina, yémbó gébége Εσωω apyεge ji ákwilége né negbo abée genó eyige melu εwé Εσωω alu. Mbógé menyammyε ayi mme yina alu, ebyennó ayi melu εwé Εσωω ntó alu.

45 Elu wye ndere asame né mmu ηwe Εσωω nnó, “Εσωω akwyε Adam muú mbe, achyεé ji genwá”; yémbó Adam ayi kwyakwya alú Mendoó εwé εchyεge genwá. Adam yina elé Kras.

46 Gefoge menyammyε ayi melu Εσωω fó wó εsé débóo mbe dewyaá wó, elé ayi mme yina. Ne ayi débε nyε ne ji elé ayi melu Εσωω.

47 Εσωω akwyε Adam muú mbe ne usóo ne ayi kwyakwya atane né mfaánebuú. ‡

† 15:33 Elú wáwálé nnó: Melu ηwe εwena etané né mmu ηwe Isaiah. ‡ 15:47 Elú wáwálé nnó: Adam ayi ájógé mbó elé Jisós.

48 Bɔ́ mme meko álú wye eké muú mbe ayi Esɔwɔ akwye ne usɔ́. Wyembo ntó ne bɔ́ abi ájyɛ́ mfaánebuú ábɛ́ nye ne menyammye eké ayi muú ayi atané mfaánebuú.

49 Nana menyammye sé alú wye eké ayi Adam muú ákwye ji ne usɔ́, ne bií umaá débɛ́ nye eké Kras muú atane mfaánebuú.

50 Aɲme ba, ngarege enyú nnó gefɔge menyammye ayi esé déwyaá mbɔ́ nana ákwane fɔ́ mambɛ né melu ewé Esɔwɔ ágbarége gefwa ji wɔ́. Ne genó eyi gegboó gekágé nyɛ́ fɔ́ geteé genó eyi geláge gboó.

51 Gɔ́ge me ngare enyú genó eyigé enyú délá délú dankaá. Esé ako dégboó nyɛ́ fɔ́, Esɔwɔ akwɔrege nyɛ́ esé ako, achyɛ́ esé menyammye meke.

52 Gébége áfɔmege mbá Esɔwɔ, Esɔwɔ akwɔrege nyɛ́ esé mbélépo, gemege nnó muú ábyɔ́ amɛ́ ánéné. Afɔmege mbá yimbo bɔ́ echomele Esɔwɔ abi ágboó ákwilége nye né negbo, ne ebwɔ́ ámágé gboó sé. Gébé eyigémbɔ́ ne esé ako dékwɔrege.

53 Ne menyammye sé ayi áchóge ábɔ́ mankwɔre ála ayi álá chɔge ne menyammye ayi ágboó ábɔ́ mankwɔré ála ayi álá gboó.

54 Ne gébége menyammye se yina ayi áchóge, álagé ayi álá chɔge fɔ́, ne menyammye sé yina ayi ágboó álagé ayi álá ágboó sé: genó eyigé asame né mmu nyɛ́ Esɔwɔ gebɛ́ wáwálé ndere asame nnó, “Esɔwɔ apwɔ́ negbo, utoó negbo ubyɛ́.”

55 “Wɔ́ ɔ́h negbo, uto byɛ́ ebi ɔ́wáne bɔ́ ulɛ́?”

Wɔ́ ɔ́h negbo uto ebi wɔ́ ɔ́pye bɔ́ awuú ubalé ulɛ́?”

56 Negbo newáne esé gétúgé gabo ayi esé dépyɛ́. Ne elé mabe ayi Esɔwɔ achyɛ́ ne ápyɛ́ esé dékaá genó eyigé gabo yimbo alu, ne gabo afwánege esé.

57 Yémbɔ́ matame mabe ne Esɔwɔ muú achyɛ́ge esé uto nnó démmye dépwɔ́ gabo ne negbo gétúgé défyɛ́ matɔ́ ne Ata Jisɔ́ Kras.

58 Ndere elúmbɔ́, aɲme ba ténége ne eshyɛ́, dékamege genóge fɔ́ genyíge enyú matɔ́, pyege wye utɔ́ Ata ne matɔ́ nyú mako néndé dékaá nnó utɔ́ bi dépyɛ́ né mabo ata únómé fɔ́ mme detú.

16

Echyɛ́ ewé áchyɛ́ge mampoó echomele bɔ́ Kras né Jerosale

1 Gɔ́ge meshuú enyú meko né mechɔ́ nyɛ́ eyi enyú déchwɔ́ mampoó bɔ́ Esɔwɔ né gebage mewaá Judiya. Me nkelege nnó enyú ntó dépyɛ́ wye ndere me mbɔ́ ngaré echomele bɔ́ Kras né meló Galasiya nnó apyɛ́.

2 Yéndé bií uwyaá, yéndémuú nyú afere ekéke nyɛ́ eyi ji áwyaá, ákwyé ábelé chánchá, ékágé gébége menchwóge ne bɔ́ ammyege manchwóge unó.

3 Ne gébége menchwóge nsame nyɛ́ nyɛ́ nchyé ne bɔ́ abi enyú déjyaá nnó ákra echyɛ́ nyú ájyɛ́ ne ewú né Jerosale.

4 Ne mbáge elɔ́ nnó mentó nyjyɛ́, ebwɔ́ ákwóle me déjyɛ́ ulua.

Pɔ́lasɔ́ mala neke

5 Ne menké nchwɔ́ gé enyú, nkogé né gebagé mewaá Masedonia, néndé mbele umɛ́ ba nnó nkóge kpe ewúmbɔ́ ne nkwóne eta nyú.

6 Nchwóge mbelege nyɛ́ mboó ndɔ́ ne enyú ndɔ́fɔ́ nshwɔ́ne yina abyɛ́ nyɛ́ me ewúmbɔ́ nnó enyú dépoó me, nyjyɛ́ mbaá ayi nkelege manjyɛ́.

7 Nkelege fɔ́ nnó me nchwóge mangé enyú nkoóge tenéténé. Mbelé umɛ́ nnó Ata akamege nchwóge mbelé mboó ndɔ́ ne enyú.

8 Ndere elúmbɔ́, mbelege fa né Efesɔ́ kpaá te gébé eyigé ányɛ́ epaá ewé Pentikos ebáné me.

9 Néndé Ata anene me meti fuú nnó mpye gekpekepegé utɔ́ fana. Yémbɔ́ gejamége bɔ́ mawame amuame mamgbɛ́ me meti.

10 Mbáge Timɔ́ti achwóge bane enyú, sége ji chánjéné ékágé ji abɛ́ ne efɔ́ né metɔ́ metɔ́ nyú, néndé ji ntó apyɛ́ utɔ́ Esɔwɔ wye ndere me.

11 Ndere elúmbɔ́, ékágé muú fɔ́ abya ji, poóge ji ake chánjéné, áchwɔ́ age me néndé amɛ́ aya alú meti mangɛ́ ji ne aɲme abifɔ́.

12 Egbe ewé Apolos nkpea ji ndɔ́ndɔ́ ne ndɔ́ nnó ake ne aɲme abifɔ́ achwɔ́ age enyú, yémbɔ́ elú eké ekwane fɔ́ ji manchwɔ́ nana wɔ́. Agége meti achwɔ́ nyɛ́.

Kwyakwya mejɔ́

¹³ Bége ame mekpo fuú, tenege ne eshye né unó Kras ebi enyú dékame ne ubi. Yéndégenó eyigé enyú dépyeé, fyege wye metóó ne Kras, défoge yé genó, ne tenegege ne eshye.

¹⁴ Ne yéndégeno eyigé depyeé, bógé gejeé né mmu matóó nyú.

¹⁵ Ne aḡme ba, dékaá nnó gébégé me ngare mekomejóó né Akaya, Stēfanas ne bóó abi alu né gepú jíí ne abóó mbe afyeé metóó ne Kras ne achyeé ntó gemé gebwó geko mampoógé bóó Esówó.

¹⁶ Ne nchyege enyú majyeé nnó déwúgé ne ufóó bóó bina, dépyeé utóó ne ebwó ne yéndémuú ayi apyeé utóó ndere ebwó apyeé.

¹⁷ Metóó egóó mme gétúgé Stēfanas ebwó ne Fótunatos ne Akaikos áchwóó fa. Ebwó ápoó me wye ndere mbógé enyú débóó débé fa dépoge me.

¹⁸ Ebwó áfyē me eshye wye ndere áfyéé enyú ntó eshye. Chyegé enógé mbaá ufóó bóó bina.

¹⁹ Machomele bóó Kras ayi álú né gebage mewaá Esya álóó enyú matame. Akwila ne Priska chónchó ne echomele bóó Kras ewé elú né gepúgé bwó aké me ntame enyú bóó Ata chanéné.

²⁰ Aḡme bi álú wéna ako álóó enyú matame. Yéndémuú nyú átame nte, atyaá jí.

²¹ Me Pól ne nsame matame mina ne ebwó wa me mbóó.

²² Mbógé muú abóó fó gejeé ne Ata Jisós Kras, ube ube ne jí. Nnēnemmye nnó Ata se Jisós Kras achwóó wáwá.

²³ Nnēnemmye nnó Ata Jisós alere enyú galógáló.

²⁴ Me mbóó gejeé ne enyú ako néndé esé ako décho mmye ne Kras Jisós. Amen.

**Ŋwe ayi agbeé Ŋwe epeá eyi Pól
ásamé mbaá echomele bɔ́ɔ
Kras né
Kōrent**

*Pól atamege Eṣṣwɔ ne anenemmye gétúgέ
echomele bɔ́ɔ Jisṣs né Kōrent*

¹ Me Pól muú Eṣṣwɔ ajyaá nnó mbe ŋgbá Kras Jisṣs ndere ji akεlege, ne nsamé Ŋwe yina. Eṣé ne menme sé Timoti délɔ́ɔ enyú matame. Ntómé Ŋwe yina eta nyú echomelé bɔ́ɔ Jisṣs né melɔ́ Kōrent ne bɔ́ɔ Eṣṣwɔ ako abi álú né gebagé mewaa Akaya.

² Nnenemmye nnó Nte sé Eṣṣwɔ ne Ata Jisṣs Kras álerégé enyú galógálɔ́ ne ápye enyú débε nesɔ ne ate.

*Eṣṣwɔ afyéé bɔ́ɔ metɔ́ɔ né mati mako áyi
ágene efwyale*

³ Détamégé Eṣṣwɔ muú alu Eṣṣwɔ ne nte Ata sé Jisṣs Kras. Ji alú nte ayi ágené bɔ́ɔ meshwe, ne Eṣṣwɔ muú afyéé bɔ́ɔ metɔ́ɔ matimati.

⁴ Ji afyéé esé metɔ́ɔ né yéndé efwyale ewé esé dégene nnó esé ntó dékaá ndere défyéé bɔ́ɔ abi ágené efwyale metɔ́ɔ. Déké défyéé ebwɔ́ metɔ́ɔ, défyégé ebwɔ́ metɔ́ɔ wye ndere Eṣṣwɔ afyéé esé.

⁵ Wye ndere esé dégené efwyale dɔ́ɔ gétúgέ déchome mmye ne Kras, mbɔ́ntó ne Eṣṣwɔ afyéé esé metɔ́ɔ gbene gétúgέ déchome mmye ne Kras.

⁶ Ndere elúmbɔ́, mbɔ́gé esé déké dégené efwyale, elú lé nnó Eṣṣwɔ afyéé lé enyú metɔ́ɔ ne nnó aferé enyú né efwyale gabo. Ne mbɔ́gé Eṣṣwɔ afyéé esé metɔ́ɔ elú lé nnó esé ntó défyégé enyú metɔ́ɔ ne nnó enyú debɔ́ eshye dékógé metɔ́ɔ dégene gefógé efwyale ewé esé dégené.

⁷ Metɔ́ɔ ewé esé déneré ne enyú enyigé fɔ́ néndé dékaá nnó ndere enyú dégené efwyale ne esé chóncho, Eṣṣwɔ afyéé nye ntó enyú metɔ́ɔ wye ndere afyéé esé.

⁸ Anme sé, dékelegé enyú dékaá gefógé efwyale ewé esé dégené né gebagé mewaa Eṣya. Eṣé dékpe né efwyale ewé epwɔ́ esé mamkpa ne epye esé debɔ́ defere metɔ́ɔ nnó débéé sé abε.

⁹ Eṣó elú wye eké lé mpa ne asɔ́ nnó ábɔ́ manwa esé. Yémbɔ́ ewena epye nnó ekágé esé déliígé mmye ne gemεge sé ambɔ́ɔ, déligé elé mmye ne Eṣṣwɔ muú apye bɔ́ɔ ákwilegέ né negbo.

¹⁰ Ji aferé esé né manoó negbo. Ji aferege nye wye esé né efwyale. Ne esé déneré metɔ́ɔ ne ji nnó aferege nye wye esé né efwyale ferege.

¹¹ Enyú ntó pógé dénénemmye gétúgέ sé. Dépyégé mbɔ́, gejamégé bɔ́ɔ ánené nye mmye gétúgέ esé ne Eṣṣwɔ awuú nye mmyemenene eyi mbɔ́ aléré esé galógálɔ́ ne gejamégé bɔ́ɔ átamege nye ji gétúgέ galógálɔ́ ayi ji áleré esé.

*Ula bi Pól ákwɔre ndɔ́ nekε niit álá ma jye
sé né Kōrent wɔ́*

¹² Genó eyigé esé dedoó ebwɔ́ ewɔ́me gelú nnó, matɔ́ɔ sé ágarege esé nnó délú pópó né yéndégenó eyigé esé dépyéé fa mme, chacha gébégé délú ne enyú, ne déjógé wye wáwálé. Eṣé délii fɔ́ mmye né dénгарé ákwaa wɔ́, délii lé mmye né utó bi utanegé né galógálɔ́ ayi Eṣṣwɔ álerege esé.

¹³ Genó eyigé esé désame né eta enyú elé genó eyi gelú esé metɔ́ɔ débií genó wɔ́. Yé elé enyú dela dékaá gefoge bɔ́ɔ abi esé délu chanéné wɔ́, esé déneré metɔ́ɔ nnó bií uma enyú dékágé nye esé chánéné.

¹⁴ Ne né bií bi Ata sé Jisṣs Kras achwɔ́ɔ, dedoó nye ebwɔ́ ewɔ́mé gétúgέ sé wye ndere esé ntó dedoó nye ebwɔ́ ewɔ́me gétúgέ nyú.

¹⁵ Ndere nwaya umε bina né metɔ́ɔ, me mbɔ́ nshuú me nnó nchwɔ́ɔ nge enyú, nnó enyú debɔ́ mejé magbe apea.

¹⁶ Me mbɔ́ nshuú mange enyú gébégé nké jyé Masedonia ne gébégé me nké nkeregé meso nnó enyú dépoó me nnye né gebágé mewaa Judiya.

¹⁷ Ndere me nshuú mbɔ́ nla chwɔ́ sé wɔ́, nnó me mbɔ́ ndoó mbɔ́ lé manaá ndoó mawéé? Waá nnó me nlú mbɔ́ elé eké muú mme, muú ákamege “Eeh! Eeh” ne “Ŋgba! Ŋgba” gébé gemaá?

¹⁸ Te mbaá Eṣṣwɔ agarege wáwálé mekomejɔ́ ayi esé dégare enyú ápó nya fɔ́ “Eeh ne ŋgba.”

¹⁹ Jisṣs Kras Maá Eṣṣwɔ muú Silas, Timoti ne me dégaré enyú abya wuú ápó fɔ́ muú

ayi ajógé εχ ne ηgba gébé gemaá. Ji alú lé “Εχ” ayi Εσωω.

²⁰ Jisωs ne alu muú ayi alerége nnó Εσωω akame nnó, “Εχ” né mbaá yéndégenó eyi ji anyéméno. Ge ula bi esé déjógé nnó, “Amen” né mabω Jisωs ne déchyεge ηgo mbaá Εσωω mbo.

²¹ Εσωω Jimbωω ne apye esé ne enyú chóncho détené ne εshye ndere déchome mmye ne Kras. Ji ne afyεé esé nnó debe bωó bií,

²² ndere afyεé esé Mendoó Ukpea né matωó nkane gelo jii. Mendoó wuú εwémbo elerége nnó esé déséle nye unó bi Εσωω achyεge bωó bií.

²³ Me nkuú Εσωω ndere nte sé wa, nnó genó eyigé me njógé gelú wáwálé. Ula bi me nla mma kere sé εwú mbo né Kōrent wó úlú nnó ékágé metωó usωó wa epye enyú débω εfwyale.

²⁴ Esé démmye fó nnó déma degaré enyú genó eyigé débω mamfyε metωó wye, néndé enyú détene me ne εshye né genó eyigé défyεé metωó wye. Esé dékεlege lé nnó décho mbwa ne enyú dépyεge utωó ulua nnó enyú débε ne nechōchó.

2

¹ Getú eyigémbo, ne me mkpe jωó nnó mmagé keré sé eta nyú néndé nchwágé mpyεé nye enyú déla ne mesome.

² Me pyεgé matωó ásógé enyú, ndé bωó cha abεé abi ápye metωó εgωó me? Wye lé enyú abi mpye déla ne mesome ne débεé.

³ Ge ula bi me nsame gefógé ηwe yimbo eta nyú mbo nnó ékágé nchwágé εwú, bωó abi álu mampye nnó metωó εgógé me, ápye metωó esógé lé me sωó. Ne nkaá chánéné nnó metωó eké εgωó me εgωó ntó enyú ako.

⁴ Nsa enyú ηwe yina ne ubalé ne mesome né metωó ne manse né ame. Ula bi me nsame ji upó fó nnó mpye matωó asω enyú, úlú élé nnó mpye enyú dékaá gejamégé gejeé eyigé me mbωó ne enyú.

Menhme ayi ápye gabo débω manjü ji nte

⁵ Mbógé muú fωó né geluage nyú achwω ne εfwyale, apye fó né nwú ubalé ndere enyú ako déwuú wó. Me njógé mbo ékágé ebe nnó me mma jωó εwu dωó wó.

⁶ Ndó ayi enyú gejame déshulé muú yimbo akwané.

⁷ Ndere elúmbω, jigénté gyεé ayi ji apyεé, défyε ji metωó nnó ékágé ji ála meshwεmeshwε abω gepwa.

⁸ Ne nnene enyú mmye nnó dema délere ji nnó délú gboó wye ne ji.

⁹ Ula bi me nsame enyú ηwe yimbo úlú nnó mfwōré enyú mbógé dépye yéndégenó eyigé me ngaré enyú nnó dépye.

¹⁰ Yéndémuú ayi enyú déjigénte gyε ayi ji apye, me ntó njigé ji nte. Me njigénte gabo muú chacha mbógé mechω ebεgé nnó me njii ji nté né galógáló nyú. Ne mpye mbo né mbε ushu Kras,

¹¹ nnó ékágé danchōmeló abω esé déndó néndé dékaá me nkyaá ayi alu ji metωó.

Utωó Kras ebi esé dépye úlú eké gebe gelógéló né eta Εσωω

¹² Gébége me nkwné né melω Truus, Ata apye me nge meti mangaré abya melóméló Kras.

¹³ Yémbo metωó wa εchyεé me εfwyale néndé mengε fó menhme sé Titω wye wó. Ndere elúmbω, nlya kpe ebwó nfe né melω Masedonia.

¹⁴ Yémbo matame mabe ne Εσωω. Ji ammye apwω ne ase esé bωó denω bií dékéne déjye ne ji gétúgé déchome mmye ne Kras. Ji aselé esé apye bωó ákage dépōré Kras né yéndé mbaá ayi déjyεé ne depω etiré mbo désanenge déjyεé eké gebe gelógéló.

¹⁵ Genwáge esé gelú eké gebégé elu εwé ásωó né mewε Kras achyεgé mbaá Εσωω. Bωó abi Εσωω áwené gemége bwó áwuú geji cha ne abi ánome mme detú áwuú geji cha.

¹⁶ Né mbaá bωó abi ánome mme detú esé delú eta bwó eké geboboge gebe eyi gechwωó ne negboó. Né mbaá bωó abi Εσωω áwené gemεge bwó delú eta bwó eké gebe gelógéló eyi gechwωó ne genwá. Ndere elúmbω, ndé muú akwane mampye gefógé utωó bina?

¹⁷ Esé depω fó bωó abi ágbarege meko mejωó Εσωω byabya eké genó gesé ndere bωó abifω ápyεé. Yémbo gétúgé Εσωω atōme esé, esé dégarεge ji ne matωó sé mmu pópó né mbε ushu wuú ndere baá utωó Kras. Εσωω alu ntesε esé.

3

Menomenyεé meke epwω εwé gekwene

¹ Nnó esé démagé lωó mbo élé mamfεge gemεge sé? Waá nnó esé dékεlege nnó muú

ƒo asá ηwe ayi afεge esé ato eta nyú, yé ayi nnó enyú désa défεgé esé ndere bɔ́o ne ate ánlere abifɔ́ ápyéé?

² Ngba, enyú ambɔ́o delú eké bɔ́ ηwe abi áfεgé esé. Genwáge nyú gelú eké bɔ́ ηwe abi asamé né mmu matɔ́o se, yéndémuú ákagé kú abi akaá utɔ́o ulúlú bi esé dépyéé.

³ Enyú délere nnó delú eké ηwe ayi Kras asamé atome esé déchwɔ́o ne ji. Asá ƒo ηwe yina ne genɔ́ge ηwe wɔ́, ásá lé ne Mendoó Esɔ́wɔ́ muú alú mebe. Asá ƒo ji né ubaré mataá wɔ́, ásá lé né mmu matɔ́o akwaá.

⁴ Esé dékage jɔ́o unó bina ndere déneré metɔ́o ne Esɔ́wɔ́ gétúgé genó eyigé Kras apye.

⁵ Epóƒo nnó esé dékwané mampye genó ƒo né mmyemmye sé, elé Esɔ́wɔ́ ne apye esé dékwanege mampyeé yéndegenó.

⁶ Ji ne apye esé dékwane mambe baá utɔ́o bií né menomenyéé meke. Menomenyéé ewéna epóƒo ebe ewé asamé, elú lé Mendoó Esɔ́wɔ́. Ebe ewémbɔ́ etené bɔ́o né negbó, yémbɔ́ Mendoó echyεge bɔ́o genwá.

⁷ Ne mbɔ́ge nnó utɔ́o ebe Mosis ewé ásame né ubare mataa, ewú ewé éténe bɔ́o né negbo, echwɔ́o ne genɔ́ge eyi gepyeé bɔ́o Isreli alá kágé pe ƒo Mosis né ushu chó gétúgé ushu bií ugenege dɔ́o yé elé genɔ́ge eyigé gegboó gelú gejyeé,

⁸ nnó utɔ́o Mendoó Esɔ́wɔ́ muú achwɔ́o ne genwá uchwɔ́o nyε ƒo ne genɔ́ge eyi gepwɔ́o eyina?

⁹ Mbɔ́ge nnó utɔ́o ebe ewéna ewé etené bɔ́o né negbó, ewyá gefɔ́ge genɔ́ge eyina, fεrege ndere genɔ́ge eyigé utɔ́o Mendoó Esɔ́wɔ́ muú apyeé nnó debe cho né mbe ushu wuu gebéé.

¹⁰ Wáwálé né mechɔ́ ewéna alú nnó, genó eyi gebɔ́ gewyaá genɔ́ge mbe mbe gepɔ́ sé ne genɔ́ge chacha néndé genɔ́ge gekε eyi gechwɔ́o gégénégé gepwɔ́o geji.

¹¹ Ne mbɔ́ge genó eyigé nya gebɔ́ gegboó gelú gewyaá genɔ́ge, ebyennó eyi gela te étém gewyaá genɔ́ge gepwɔ́o.

¹² Te mbaá esé débelé uméé chánéné nnó mbɔ́o ne elu, esé depyeé unó ne metɔ́o mende.

¹³ Esé debɔ́ ƒo mampye eke Mosis muú akwere ushu bií nnó ekage bɔ́o Isreli age ndere genɔ́ge eyigémbɔ́ gegboó gelú.

¹⁴ Yémbɔ́o matɔ́o bɔ́o bimbɔ́o alu wyéé sésélé akaá ye genó wɔ́. Mbɔ́o ne alu kpaá te fina. Ye akúgé gekwenege meno menyεε ákagé ƒo ula. Elú eké genó eyimbɔ́o gelú ebwɔ́o né matɔ́o kwekwere. Genó eyi gekágé pyε nnó afere ebwɔ́o genó eyina né metɔ́o, elé mbɔ́ge ebwɔ́o afyεge metɔ́o ne Kras.

¹⁵ Wáwálé alú nnó, te fina elú eké genó eyigémbɔ́o gelú ebwɔ́o né matɔ́o kwekwere néndé yé akú ebe Mosis ebwɔ́o ákagé ƒo ula.

¹⁶ Yémbɔ́o, muu akwɔ́regé metɔ́o akwɔ́legé Ata, Esɔ́wɔ́ aferege genó eyi gekwere mbɔ́o ji ushu.

¹⁷ Nana Ata ayi me njóge mbɔ́o akene ne Mendoó Esɔ́wɔ́ ne apyeé unó bina. Ne yéndé mbaá ayi Mendoó Ata ebeε, epye bɔ́o alá mmyemmye bwɔ́o genó gefɔ́o gewele sé ebwɔ́o.

¹⁸ Ne esé abi genó gefɔ́o gela gekwere esé matɔ́o wɔ́, dégene genɔ́ge Ata eyi gegenege ese mmye eke ηmεε nnó dékwarege wyε kwarege debe eke ji. Ndere dékwarege dégenege wyε genege, elé Ata muú akene ne Mendoó Ukpea ne apyeé nnó ebe mbɔ́o.

4

Unó mabɔ́o né mmu ujemesé

¹ Te mbaá Esɔ́wɔ́o né galógál wuu, achyεé esé utɔ́o bina nnó dépye, ese depɔ́o ƒo ne gepwyaá mampye ubi.

² Esé délyaá depɔ́ré défyá ne unó bi uchwɔ́o ne mekpɔ́o unɔ́o. Esé débwólégé ƒo bɔ́o, ne débwólégé ƒo amu ne mekomejɔ́o Esɔ́wɔ́o. Esé dégarégé lé bɔ́o wáwálé ayi atome ne Esɔ́wɔ́o né gefɔ́o eyi yéndémuú agene nnó esé dégarége wáwálé né mbe ushu Esɔ́wɔ́o ne bɔ́o abi agaregé wáwálé akaá nnó mbɔ́o ne elú.

³ Ye mbɔ́ge abya melóméló ayi esé dégarége alú lé bibií, ebyennó alú lé bibií mbaá bɔ́o abi ánome né mme detu.

⁴ Danchɔ́meló muú alu esɔ́wɔ́o bɔ́o mme, aníí me ame bɔ́o abi alá fyéé metɔ́o ne Kras wɔ́. Ndere elúmbɔ́o, ebwɔ́o ákagé gé ƒo ndere genɔ́ge eyi getanege né abya melóméló gegenege. Ebwɔ́o ákagé ƒo ula abya melóméló yimbɔ́o ayi atome ne ηgɔ́o Kras. Ji Kras alu mekpéé Esɔ́wɔ́o.

⁵ Néndé ndere dégarége abya melóméló déselé ƒo ji nnó dépye bɔ́o áge esé, dégarége

ji nnó bɔ́ ǎse Jisɔs Kras nnó ji alu Ata. Ne esé ambɔ́ delú lé baá utɔ́ nyú gétúgɛ́ Jisɔs.

⁶ Esɔwɔ́ muú ajɔ́ nnó, “Genḡbɔ́ gegene né mmu gemua,” ji apye genḡbɔ́ jí gegene né mmu matɔ́ sé mampye esé dékaá genḡbɔ́gɛ́. Esɔwɔ́ eyi gegenegé né ushu Jisɔs Kras.

⁷ Nɔ́ere Esɔwɔ́ apye esé dékaá mbɔ́ esé delú lé eké ujeé meseé ebi áfyéé genóge mabɔ́ né mmu. Mechɔ́ ewéna elúmbɔ́, manlere nnó utó bi upwɔ́ amu, ebi esé déwyaá utane lé né mbaá Esɔwɔ́ epófɔ́ eta esé ambɔ́.

⁸ Efwyale efinegé esé matimati yémbɔ́ dégbegɛ́ wye gejulé. Gébé eyigé fɔ́ dékwene tametame yémbɔ́ délyage fɔ́ utɔ́ sé.

⁹ Bɔ́ ǎmmye amu ne esé yémbɔ́ Esɔwɔ́ alyagé fɔ́ esé shushuú. Atulege esé yémbɔ́ ákágé chɔ́ fɔ́ genwáge esé.

¹⁰ Efwyale ewé esé dégene mbɔ́ yéndégébé, elú wye eké negbo né Jisɔs ne esé dékpane mbɔ́ né menyammye sé dékene. Epyembo nnó bɔ́ ǎgene nnó genwáge Jisɔs gelú né menyammye sé.

¹¹ Né genwáge sé geko fa mme, délu wye né mmu efwyale ewé echwɔ́ ne negbo gétúgɛ́ dékwólégɛ́ Jisɔs Kras. Epyembo nnó bɔ́ ǎgene genwáge Jisɔs né menyammye sé ayi álá abeé fɔ́ te kwyakwya.

¹² Ewéna elere nnó, esé dékame negbo nnó enyú debɔ́ genwá eyi gélagé byé.

¹³ Muú fɔ́ ájɔ́ né ḡwe Esɔwɔ́ aké, “Me mfyemɔ́ ne Esɔwɔ́ gétú eyigémbɔ́ ne njɔ́.” Esé ntó delu mendoó ema ne ji, ewé epye esé défyéé mɔ́ ne Esɔwɔ́ getú eyigémbɔ́ ne déjɔ́.

¹⁴ Esé dékaá nnó Esɔwɔ́ muú apye Jisɔs Kras akwilé né negbo, apye nye ntó esé dékwilé né negbo chónchó ne Jisɔs, ase esé chónchó ne enyú déchwɔ́ détene né mbe ushu wuú jimbɔ́.

¹⁵ Efwyale ewéna meko elú lé né galógáló nyú. Nɔ́ere elúmbɔ́, Esɔwɔ́ alerege nye galógáló wuú mbaá bɔ́ gejamé gejamé. Ewémbɔ́ epye nye ebwɔ́ atamege ji, ne ji abɔ́ nyé ḡgɔ́.

Esé dépwáá fɔ́ néndé défyéé wye mɔ́ ne Esɔwɔ́

¹⁶ Nɔ́ere unó bina ulú mbɔ́, esé débéé fɔ́ ne gepwa. Ye elé menyammye esé akwɔ́ ajyéé, Esɔwɔ́ achyegé mandoó sé utó yéndé bíí.

¹⁷ Efwyale ewé esé dégene mbɔ́ nana elú lé gachyéé ne ebelege ye, yémbɔ́ echwɔ́ lé esé ne gekpekepegé ḡgɔ́ ayi apwɔ́ amu ne abeé te kwyakwya.

¹⁸ Esé défyéé fɔ́ ame né unó bi dégene, défyé lé ame né unó bi dela dékágé gé ubi. Ula ulú nnó unó bi esé dégené ubeé lé né mboó gébé. Yémbɔ́ ebi esé délá dégené ubi ne ubeé te kwyakwya.

5

Menyammye meke asele nye melu ayi gekwene

¹ Menyammye sé fa mme alú eké maá geto ayi déjwolege wyeé. Dékaá nnó mbɔ́gɛ́ amugé maá gepú yina, Esɔwɔ́ achyegé esé ayicha né mfaánebuú déjwólé wyeé. Akwaá fɔ́ wɔ́ átenege ji wɔ́, elé Esɔwɔ́ jimbɔ́ ne átenege ne gebéé wyeé te kwyakwya.

² Esé déshwaá meshwa né genwáge sé yina nana, ne déshyage nnó Esɔwɔ́ afye esé menyammye sé ayi meke ayi atanegé né mfaánebuú nɔ́ere afyéé muú ndeé meke.

³ Gétúgɛ́ nnó yé dégbo lé gboó afyegé esé menyammye yimbɔ́ ayi mfaánebuú, esé débéé fɔ́ gejogéné.

⁴ Nɔ́ere esé delú né menyammye yina ayi alu eké maá geto, déshwaá meshwa gétúgɛ́ déwuú ubale, deshwaá fɔ́ nnó dékelege mangbo. Dékelege elé nnó Esɔwɔ́ achyéé esé menyammye ayi abeé te kwyakwya nnó ǎse mélú ayi ágboó.

⁵ Esɔwɔ́ jimbɔ́ ne akpome esé mmye né mechɔ́ ewéna, ne achyéé esé Mendoó Ukpea nɔ́ere genó eyigé ji áchoó utó né mbaá genó eyi gechwɔ́.

⁶ Nɔ́ere elúmbɔ́, esé dékaá wáwálé nnó Esɔwɔ́ achyegé nye esé menyammye ayi meke, néndé te mbaá esé delú mebe né menya sé yina, neke neshya esé dɔ́ mambe né mbe ushu Ata.

⁷ Nɔ́ere esé délu fa mme, delú mamfyegɛ́ mɔ́ ne ji, epófɔ́ mangene ji ne ame.

⁸ Esé débɔ́ eshye né mɔ́ ne dékelege nnó délyaa menyammye yina, déjye né melɔ́ sé débɛ ewú ne Ata Jisɔs.

⁹ Nɔ́ere elúmbɔ́, yé delú né menyammye yina, yé ayi né, esé demuame lé nnó dépye mɔ́ egɔ́gɛ́ ji.

¹⁰ Néndé esé ako debɔ́ mantene unɔ́ mpa né mbe ushu Kras. Ji ajwolege

nye né geluogé mpa, aso mpa yéndemuú. Ne yéndemuú aboó nye nsa né galógáló yé gabogabo ayi apyεέ gébége ji alú né menyammye yina fa mme.

Kras apyε bó akerege né nesə ne Esəwə

¹¹ Tε mbaá esé dékaá nnó Ata ne alú muú ayi esé débóó mamfógé, dékpeage bóó mbó nnó ákame ne abya melóméló Kras. Esəwə akaá ufóó bóó abi esé delú ne mbelé uméé nnó yé enyú ntó dékaá chánéné né mmu matóó nyú.

¹² Esé démmye fó nnó déma défεge geme gese eta nyú. Demmye elé nnó enyú debe ne ula bi dékágé dógé εbwə εwəme gétúgé sé, nnó enyú débε ne meko manshuú mbaá bóó abi ábwεgé mmye gétúgé dékpakpa atε bó epófó gétúgé awyaá gepə gelógéló.

¹³ Elú eké enyú défεrege nnó mekpo epó esé chánéné. Yé makpo ápó esé chánéné, elú lé gétúgé dékelege nnó dépye Esəwə abo ηgə. Yé makpo alu esé chánéné elú lé né galógáló nyú.

¹⁴ Gejeé eyigé Kras aboó ne esé ne getene esé dépyεé yéndegenó, néndé esé dékaá nnó ji agbo gétúgé bóó ako. Ndere elúmbə, esé ako dégbo chóncho ne ji.

¹⁵ Kras agbo gétúgé bóó ako nnó bóó abó geηwá eyigé ji achyεge, áβεgé fó abε mampyεgé elé unó bi ugóó εbwó metóó, ápyεge lé unó bi ugóó ji metóó. Ji ne agboó ne akwilé né negbó gétúgé bwó.

¹⁶ Ndere elúmbə, εlə nana εjyεgé mbe esé dépεle sé bóó né mashu ndere bóó mme ápyεé. Mbə ne dépεle nya Kras ne nana dépélé sé ji mbə.

¹⁷ Εwéna εtεne nnó muú achogé mmye ne Kras, alaá muú mekε. Geηwá eyi gekwene gekoó με, γεγε yé eyi gekε gechwó.

¹⁸ Unó bina uko elé Esəwə ne apyεé ubi. Ji muú apyεé esé dékeré né nesə ne ji gétúgé genó eyi Kras apyεé, ne achyεé esé utóó bi dépyεé bóó akerege né nesə ne Esəwə.

¹⁹ Mekomejóó ayi esé dégarage alú nnó, Esəwə akε ne Kras apyεé bóó áγε meti ákere né nesə ne ji. Ji ágbáregé sé εbwə nnó alú gyεé né gabo ayi εbwó ápyεé. Elé mekomejóó yina ne ji afyεé esé né amu nnó dégarage bóó ndere ji apyεé bóó ákerege né nesə ne ji.

²⁰ Getú eyigémbə ne esé delú bóó dentóó Kras. Ne esé dekpeage enyú né unó bina

wyε ndere Esəwə jimboó abo ajóge ne enyú. Ne dékpane enyú geka gétúgé Kras nnó dékeré né nesə ne Esəwə.

²¹ Gétúgé esé, Esəwə apyε Kras muú ayi alá pyεé yé gabo wó ala muú mebo nnó esé déke ne ji, débε cho né mbe ushu Esəwə wyε ndere ji Esəwə alú.

6

Pəl agaré εfwyale εwé ji ágene ndere apyεé utóó Esəwə

¹ Ne ndere atε bóó abi apyε utóó chónchó ne Esəwə, esé dekpeage enyú nnó ékágé dépye genó eyi gepyεé galógáló ayi Esəwə aleregé enyú ano mme detú.

² Esəwə ajóó nya wyε ndere ásamé né mmu ηwe wuú nnó “Bií bi me nlú manleré enyú galógáló ukwənége, me nwú mmyemenεne nyú, bií bi me nlú mawené gemége nyú ukwənegé, mpoó enyú.” Wúgé, gébé eyigé Esəwə aleregé bóó galógáló gekwəne. Wúgé nana elé gébé eyigé Esəwə awenege gemége bóó.

³ Esé dépyεé fó genó eyi gegbéé muú fə meti manchwó mbaá Esəwə nnó ékágé genó fə gebe gyεé né utóó bi esé dépye.

⁴ Yémbə yéndegenó eyi gepyεé eta sé, esé délerege wyε nnó delú baá utóó Esəwə. Dekoge metóó né ubale ebi déwuú, degene εfwyale ufóó ufóó, unó ulií esé mange, ne gébé eyigé fə εfwyale εbanege esé.

⁵ Atulé esé, áfyε esé denə, áchwóó esé ne mammye, dépyεé matóó ami mapwóó εshyε esé, débεlege mpe, débεlege mesa, yémbə dékogé wyεé metóó.

⁶ Débélé geηwáge sé póπό, dékágé depərə Esəwə chánéné, dékogé metóó, déleregé bóó galógáló, Mendoó Ukpea εgbeé esé mmye ne délerege bóó gejeé wáwálé.

⁷ Esé dégarage bóó genó eyi gelú wáwálé, dépye unó né utóó bi Esəwə achyεgé esé. Unó bi esé dépye cho né mbe ushu Esəwə ulú eké unó ummye ebi esé déselé dénmeé umyε ne ebi dégbéé menyammye sé né depərə Esəwə.

⁸ Esé dépyεé wyε utóó Esəwə yé elé bóó abifə anóge esé, abifə ábyaá esé. Bóó abifə áfεge esé, abifə achóó esé mabə. Bóó abifə ájógé nnó esé delú bóó gebyə yémbə esé dégarage wyε wáwálé.

⁹ Βασ abifo ajóge aké esé delu kpe ba waá yémba bas akaá esé yéndé mbaá. Dekoge né manoó negbo yémba delú wyé abe. Achyegé esé efwyale yémba áwa f3 esé w3.

¹⁰ Yé elé bas ápye nnó esé debe ne mesome, delu wyé ne nechóch3 yéndégébé, elú eké delú mbya yémba dépyé géjamégé bas abas gefwa. Elú eké dep3 yé ne genó gef3 yémba dewyaá unó uko.

¹¹ Añme ba bas Kōrent, esé dégaré enyú yéndégenó eyi gelú esé né unε. Esé denene mat3 se fuú eta nyú.

¹² Esé f3 w3 délyaá manleré enyú gejeé w3, elé enyú ne délyaá manleré esé gejeé.

¹³ Me njóge ne enyú nana ndere baá ba. Nenege mat3 nyú eta sé ndere esé ntó dénené ne eta enyú.

Dékege f3 gekage neke gemaá ne bas abi alá fyé met3 ne Kras w3

¹⁴ Dékege f3 geka neke gemaá ne bas abi alá áfyé met3 ne Kras w3. Genó eyi gelu cho genyé mb3 dejeé ne genó eyi gelu gyé nnó? Waá gen3 gebé mb3 mbaá ama ne gemua nnó?

¹⁵ Kras ne danchameló abé mb3 meko ama nnó? Muú ayi afyé met3 ne Kras ne muú ayi alá áfyé met3 ne Kras w3 áchome mb3 mbwa nnó?

¹⁶ Echa Es3w3 ebé mb3 meko ama ne aló uka nnó? Néndé esé delú echa Es3w3 muú alú mebe. Elú wye ndere Es3w3 jimbo aj3 aké, “Me njw3lege nye ne ebw3, nkene ne ebw3, me mbé nye Es3w3 bw3, ne ebw3 ábé nye bas ba.”

¹⁷ Ndere elúmb3 Ata aké, “Tanege né geluage bw3, défa mbwa ne ebw3. Détagé f3 genó eyi gewyaá deba. Dépyegé mb3, me nselé nye enyú.

¹⁸ Me mbé nye Nte nyú ne enyú débé nye baá ba abi andé ne abi ande. Mb3 ne Ata Muú Apw3 amu aj3.”

7

¹ Añme ba, te mbaá Es3w3 anyémeno nnó apye unó bina eta sé, shw3nege amu né yéndégenó eyi gepyé nnó menyammye ne mat3 sé ábége f3 p3p3. Dénóge Es3w3, dépye genwágé sé gebe p3p3 gekwane ndere Ji akelege.

P3l alu ne nechóch3 gétúge echomele bas Jis3s né Kōrent ákw3re mat3 bw3

² Nenege mat3 nyú eta sé, esé dépyé f3 muú f3 gabo w3. Esé déch3 f3 muú f3 mekpo w3. Ne esé dényé f3 muú f3 upw3 w3.

³ Me njóge mb3, ep3f3 nnó me nké enyú delu gyεε, néndé me mb3 me mbe ngaré enyú nnó enyú delu esé met3 chi chi chi. Yé dégboó ye delú mebe, esé ne enyú delu wye ulua.

⁴ Me nfyε met3 ne enyú gbene, ne nwyáá gemp3ge gétúge nyú. Enyú défyε me met3, yé elé esé dégené efwyale me nwyáá nechóch3 d3.

⁵ Yé gébége esé dékw3ne mel3 Masedonia, yé mmyε dégbeé cháchá w3. Bas áchw3 esé ne efwyale matimati. Wena bas áwamege ne esé, né mmu mat3 se déwyaá ef3.

⁶ Yémb3 Es3w3 muú afyé bas abi awyaá gepwa met3 eshyε, afyé esé eshyε ndere Tit3s achw3.

⁷ Esé déb3 f3 eshyε wye elé gébége ji achw3 w3, deb3 ntó gébége ji agaré esé ndere enyú ntó défyé ji eshyε. Agaré esé ndere enyú déshyagé mangε me, ne ndere enyú désomege d3 né gyé ayi dépyé. Agaré ntó esé ndere enyú dékpome mmyε man3a me. Nwúge mb3 met3 ego me ne enyú d3.

⁸ Yé ebe elé nnó ñwe ayi me mb3 nsame enyú, apyé enyú déb3 mesome, me nsome f3 ndere nsame ji w3. Me mb3 nlú ne mesome gébége ñgene nnó ñwe yémb3 apye enyú deb3 mesome né mboó gébé.

⁹ Nana met3 ego me, ep3f3 gétúge me mpyé enyú deb3 mesome elú lé gétúge mesome ewémb3 epyé enyú dékw3ré. Gé gef3gé mesome ewé Es3w3 akelege mb3. Ndere elúmb3, esé dépye f3 enyú deb3 únómé w3.

¹⁰ Mesome ewé Es3w3 akelege epye lé nnó Es3w3 áwene gemége muú. Gef3gé mesome ewéna echw3 f3 ne achyε me. Yémb3 mesome ewé bas mme echw3 ne negbo.

¹¹ Gegé yé gef3gé ut3 ebi mesome ewé ego Es3w3 met3 epyé eta nyú. Epye enyú dese mech3 ewéna ne eshyε, epye enyú déwyaá met3 manleré nnó enyú dep3 ne ebw3 né mech3 ewémb3. Epye met3 es3

enyú ne majya abwólé enyú mme, epye enyú déshage nnó debe meko ama ne me, epye enyú dékpane gechyeé mampye genó eyi gelú cho. Epye enyú dékpome mmye manchyeé efwyale mbaá muú ayi apye gyéé. Epye enyú déléré né yéndé meti nnó enyú depó ne ebwó né mecho ewéna.

¹² Ndere elúmbò, yé élé me nsame ηwe yina, nsa fó gétúgé muú ayi apyeé gabo yina wó. Yé ebe lé gétúgé muú ayi agene efwyale gétúgé gabo yimbò. Nsa lé nnó mpye enyú dékaá né mbe ushu Esòwò gefóó eyigé dékpane gechyeé mampóó esé.

¹³ Getú eyigémbò, enyú défyéé esé eshye.

Ne genó eyigé fó eyi gepyeé metóó egóó esé élé gétúgé metóó megómegò ewé Titòs abóó gétúgé enyú ako dépye metóó ekwene ji mmu.

¹⁴ Me mbò ngaré Titòs gefóó eyigé me nwyaaá gempògé gétúgé nyú. Enyú déchye me mekpo unóó wó. Ne wye ndere geno eyigé me ngaregé enyú yéndégébé gelú wáwálé, mbántó ne unóó bi esé dédoó ebwò ewòme gétúgé nyú né mbe ushu Titòs ulú wáwálé.

¹⁵ Titòs ama abò gejeé ne enyú ako dóó ndere ji atéé gefóó eyigé enyú debò déwuú ne ji, ne ndere enyú déselé ji déweré ne efó metóó.

¹⁶ Ne nana metóó egóó me ne enyú gétúgé me nneere metóó wa meko ne enyú né mbaá yéndégenó eyigé dépyeé.

8

Gefóó eyigé bóó Esòwò áchyegeé echye

¹ Anηme sé, esé dékelege mampye enyú dékaá gefó eyigé machomelé bóó Jisòs né Masedonia áleré galógáló Esòwò né genhá gebwó.

² Efwyale ewé ebwó ágene eja dóó ete ebwó né mmuameno yémbò áwyaá wye metóó megómégó gbene ewé epyeé ebwó áchyeé echye byagebyage ye lé ebwó álu gekpo.

³ Ebwó áchyeé echye ndere ebwó áwyaá, ne nkágé garé nnó eja kpaá epwóó amu, ne áchyeé yé muú akpea ebwó wó.

⁴ Ashíí nene esé mmye nnó dépye ebwó ntó ágé meti mampógé bóó Esòwò.

⁵ Genó eyigé ebwó ápye, gepwò ndere esé debó défere. Ebwó abò kpe mbe áchyeé

gemεge bwó mbaá Ata Esòwò ne áwyaá metóó mampye genó eyigé Esòwò akεlege, áchyeé gemεge bwó eta sé.

⁶ Titòs ne alóó ula mansε echye ewéna né geluagé nyú nnó dépoó ubya bò né Jerosalem. Getú eyigémbò, esé dékpea ji nno akeré áchwò apóó enyú déneré mampye gecháchégé utóó bina.

⁷ Enyú délu menò mbe né yéndé meti mamfyε metóó ne Esòwò ne eshye, mangaregé depòré Esòwò chánéné, mankágé wáwálé ayi alu wyeé chánéné, manchyeé gemεge nyú geko mampye utóó Esòwò, mamboge gejeé ne esé dóó, esé ntó dékelege nnó enyú ntó débε menò mbe né mecho manchyege echye ewéna ne matóó nyú mako.

⁸ Me njógé mbò, epófó nnó ημερεge enyú mekpo mme nnó débò mampyegeé mbò. Me ngarége lé enyú nno bóó abifò ákpane géchyeé ápoógé atε. Ne nkelege nnó nkaá ndere enyú ntó débóó gejeé wáwálé ne bóó abifò.

⁹ Enyú ambóó dékaá galógáló ayi Ata sé Jisòs Kras alere. Ji abò awyaá gefwa, yémbò akwe gekpo né galógáló nyú, nnó gétúgé gekpo eyigé ji akwene enyú débε ne gefwa.

¹⁰ Né mecho ηka yina manchwò, majyeé ami me nchyegeé enyú malu nnó elú galógáló nnó enyú dénerε genó eyigé délóó mampye ηme eniné nju. Enyú ne débóó mbe mampye genó né mecho ewéna ne enyú ntó ne debò delu ye bóó mbe abi áwyaá metóó mampyegeé geji,

¹¹ nnó déneré mampye utóó bina ne gefógé metóó ewé enyú délóó ula. Ne nerege ubi ne genó eyi déwyaá né amu.

¹² Ne mbógé muú awyaá metóó machyeé, Esòwò aselé genó eyi muú awyaá manchyeé epófó eyigé ji alá pó ne geji.

¹³ Me njógé mbò epófó nnó mpyeé mmye epwyágé bóó abifò, enyú déwuúgé ubale. Nkelege lé nnó yéndégenó gebe janja eta enyú ako.

¹⁴ Ne nana ayi enyú déwyaá gejame, kárégé ne bóó abi alá pó ne genó nnó ebwó ábége ne gejame, meso gébé enyú dela depò ntó ne genó ebwó apóó enyú. Dépyegeé mbò enyú ako débε janja.

¹⁵ Asá né mmu ηwe Esòwò nnó, “Muú yi anywere gejamége menyéé, ábó fó menyéé

ayi ajame apwóó ji wó, ne ayi anywere lé gachyéé, abó ayi akwané ne ji kwanegé.”

Pál atá bó Titós nnó ájye áse echye Esòwò getú jii

¹⁶ Yémbò matame mabe ne Esòwò ndere apye Titós awyaá gefogé metóó ewé esé déwyaá mampoó enyú.

¹⁷ Epófó wye lé getugé esé dékpea ji ne ji achwóó eta nyú wó. Ji mbóó abó awyaá me metóó manchwò poó enyú, getú eyigémbò ne jimbo abó ashúú me manchwò gé enyú.

¹⁸ Esé détòme mbò ji ne nte menjme ayifó. Nte menjme yina alu muú ayi bóó aféége utóó bií né machomele bóó Jisós ako néndé ji agaregé abya melóméló chánchá.

¹⁹ Menò genó ayi fò alu nnó machomele bóó Jisós ntó ájyaá ji nnó esé dékene ne ji ulua dépyege utóó ulúúl bina. Ndere dépyéé mbò uchwóó ne enógé mbaá Ata, ne ulerege ntó nnó esé déwyaá metóó mampongé bóó.

²⁰ Ndere dépyéé utóó bina ulua, ewémbò epyennó ekágé muú fò aferé nnó défya delu mmu, défyéé eshye mange nnó ékágé genó fò gebe gyéé né gekpekepege echye ewéna, ewé bóó áchyege byagebyage.

²¹ Gétú eyigémbò ne esé démmye nnó dépye lé genó eyi gewyaá enógé né mbe ushu Ata jimbií, dékelegé mampye ntó genó eyi gewyaá enógé né mbe ushu yéndémuú.

²² Ne esé détòme menjme sé fò ama nnó achwóó ne ebwó. Esé démua me ji ndòndò ne ndò, ji aléré nnó akpane gechyéé mampye utóó Esòwò. Yé nana ji awyaá metóó mampoó enyú néndé ji afyéé metóó ne enyú dóó.

²³ Ne ushuú cháchá Titós, ji alu lé nte menjme ayi ápyéé utóó ulua ne me nnó dépoóge enyú. Ne ate ayme abifó na, álú lé bóó déntóó abi átané né machomele bóó Jisós ayifó. Utóó bwó uchwóó ne enógé mbaá Kras.

²⁴ Ndere elúmbò, pyege ndere njóó mbò, mampye machomelé bóó Jisós ayifó ákaá nnó enyú débò gejeé ne bóó ne nnó ebwó ákaá nnó esé délú cho mambé ne gempogé gétúgé nyú.

¹ Me mpó sé ne genó eyigé mmagé sa enyú né mechò echye ewéna mbaá bóó Esòwò.

² Me nkaá nnó enyú déwyaá metóó manchyéé echye ewéna. Getú eyigémbò ne me nwyaá gempogé gétúgé nyú né mbe ushu echomelé bóó Jisós né Masedonia nnó enyú echomelé bóó Jisós né gebagé mewaa Akaya déwyaá me metóó machyéé echye ewéna te njme eniné njú. Ne gechyéé eyigé enyú dékpane machyéé, gepye gejamégé ebwó abifó ábó metóó machyéé ntó.

³ Ne me ntòme ayme bina eta nyú nnó ékágé gempogé eyigé esé déwyaá gétúgé nyú gebe lé meno detu. Ebe lé nnó enyú dékpome mmye ne echye nyú ndere me njóó nnó dépyéé nye.

⁴ Mbogé bóó fò átanega mbò né Masedonia áchwógé ne me ewú, ne ágegé nnó enyú dékpome fò mmye mantò eyi nyú njka wó, mekpo unóó ewé ebeé nye ne esé ne enyú ejame nye dóó néndé me ngaré me ebwó dóó ndere enyú dékpome me mmye manchyéé.

⁵ Ndere elúmbò, me nferé nnó elò nnó mkpea ayme bina abó mbe achwóó apye enyú dékpome mmye ne echye ewéna, ewé enyú dényémèno manchyéé, nnó ebe lé genó eyigé enyú ambóó déwyaá me metóó manchyéé. Ebege fò eyigé aymerege enyú mekpo mme nnó déchyéé echye.

⁶ Tege nnó, muú ayi apené mbwe gachyéé, abóó ntó mbwe gachyéé, ne muú ayi apene mbwe gejame abóó ntó mbwe gejame.

⁷ Muú aké achyegé echye, achyéé ndere ji aferé né metóó wuú nnó achyegé. Achyegé fò ne mansé amé eké aymerege ji mekpo né mme. Néndé Esòwò abóó gejeé ne muú ayi achyegé echye ne metóó megòmega.

⁸ Ne Esòwò akágé chyéé enyú unó bi ujame upwóó yé ndere dékelegé nnó yéndégébé debe ne yéndégenó gejame nnó délerege ulóó melu matimati.

⁹ Wye ndere asamé né mmu njwe Esòwò nnó, “Ji achyegé echye byagebyage mbaá ubya bò ne ulóó melu ebi ji alerege, áteé ubi te kwyakwya.”

¹⁰ Esòwò ne achyegé bóó mbwe ayi apené ne menyéé ayi ebwó ányéé, ji áchyege nye enyú mbwe ayi dékelegé ne apyéé nye ji áwe áfyé gejamégé mbwe ayi atanega né ulóó melu ebi enyú délérége bóó.

9

Elú genó gelógéló mampongé bóó Esòwò

11 Εσωω απυε nyε ενyú débω gefwa né yéndé meti nnó déchyεgέ echyε byagebyage yéndégébé, nnó εsé dékpagé echyε nyú déchyεgέ bώ, gejame bώ atamege Εσωω né genó eyige ενyú dépyεέ.

12 Néndé echyε εwέ ενyú déchyεέ εpyε fώ wyε lé nnó bώ Εσωω άγενέ unó bi ubo ulii εbwó wó, εpyε ntó nnó εbwó άchyεgέ gejamégé matame mbaá Εσωω.

13 Gétúgέ ενyú déchyε gefógé echyε εwéna, εlere bώ ufώ bώ abi ενyú délu, ne εbwó átamege nyε Εσωω gétúgέ ενyú dépyεέ genó eyige abya melómél Kras ayi ενyú défyεέ metώ wyε άkelege. Ne átamege nyε ji ntó gétúgέ echyε εwέ ενyú déchyεgέ εbwó ne bώ abifó byagebyage.

14 Εbwó άνene nyε mmyε gétúgέ délere galógál Εσωω né genwáge ενyú.

15 Détamege Εσωω gétúgέ echyε wuú εwέ ji achyεέ εsé εwέ dela dékágé nkane démege.

10

Εσωω ne ajyaá Pól nnó abe ηgba Jisws Kras ne achyεέ ji utó

1 Me Pól nkpané ενyú geká. Bώ ajógé áké gébége me mbεgέ ne ενyú nfώ ame nyú njógé depω pere ne εfó, nlá mpω ne ενyú nfώ fó ne nsame ενyú bω ηwe áto áto. Me nnene ενyú mmyε né mabω Jisws Kras muú alú nyame ne pere nnó,

2 ékágé ενyú dépyε me njώ mejώ ne meko metometo gébége nchwágé εwú. Me nkágé jώ mejώ ne meko metometo mbógé me nkelege manjώ ne bώ abi ajógé nnó εsé dépyεέ utώ bina ndere bώ mme άpyεέ.

3 Elú wáwálé nnó εsé delú fa mme yina, ne yé elé delú fa mme, démmyεέ fó be ebi bώ mme άmmyε.

4 Néndé unó ummyε ebi εsé démmyεέ be ne ubi upó fó éké ebi akwaá. Yémbω εsé démmyε be ne unó be utó utó bi Εσωω achyεgέ εsé, ne détyaá malu ujwólé ató ató ayi bώ mawáme sé ábige.

5 Détyaá ntó yéndégenó eyi géchwώ ne mbeé manyεge, ne eyi getenege ukωl gegbεé nnó bώ ákagé fó meti Εσωω. Dépyεne yéndégenó eyigé bώ άferege, dépyεέ εbwó áwuú ne Kras.

6 Mbógé ενyú déleregé nnó déwuú ne Kras ne matώ nyú mako, εfembω ne εsé dékpomege mmyε manleré chuchu mbaá bώ abi álá wuú fó ne Kras.

7 Ενyú dépelé unó bi utome ne me elé né mfaá mfaá. Mbógé muú aferegé nnó ji alú muú Kras, abω mamfere chánéné ákaá nnó εsé ntó delú bώ Kras ndere ji.

8 Yé me mbe elé ne gempógé gachyεέ mpwω ndere mbω nlú mambε gétúgέ utó bi Ata achyεέ εsé, mmyε εgboó fó me, néndé ji achyεέ εsé utó bina nnó dénywerege ενyú nywerege epófó mantya ενyú tyaa.

9 Me nkelege fó nnó εbe éké bω ηwe abi me nsame ενyú άpyεέ mbω lé nnó ενyú debω εfó metώ.

10 Me njógé mbω gétúgέ bώ ajógé áké, “Bω ηwe abi me nsame eta nyú, mejώ εwέ elú wyεέ etoó dώ ne etaá bώ metώ.” Aké, “Gébége mbεgέ ne ενyú nkvene gebwa, mejώ wa ekpene fó bώ matu.”

11 Bώ bimbω abω mankaá nnó unó bi εsé désame eta nyú gébége dela depω εwú, wyε elé ubi ne εsé débεgέ nyε εwú ne ενyú dépyεέ.

12 Yé biú ummaá εsé demεge fó mmyε ne bώ abi áké εbwó aηea gemε. Εbwó άmεge lé utó bwó ne ate manleré nnó aηea gemε. Εwéna εlere nnó εbwó álú ukenkené bώ.

13 Né eta sé, εsé débεέ fó ne gempógé depwω ndere delú mambε. Gempógé sé gekwyage lé né mbaá utώ ebi Εσωω achyεέ εsé nnó depyεgέ ενyú ntó delu né geluage utώ bina.

14 Te mbaá ενyú ntó delú né utώ bina, εsé débεέ fó ne gempógé depwω ndere delu mambε gétúgέ nyú, néndé εsé ne debώ mbε déchwó kpa te eta nyú dégare ενyú abya melómél Kras.

15 Εsé débεέ fó ne gempoge depwω ndere débώ mambε. Débεέ fó ntó ne gempoge gétúgέ utώ ebi bώ abi cha άpyεέ. Umεέ sé ulú lé nnó metώ εwέ ενyú défyεέ ne Kras εwene ejyεge mbεmbε ne nnó utώ bi εsé ntó dépyεέ né geluagέ nyú uwene ndere Εσωω ákelege,

16 nnó εsé ntó dékene dégarege abya melómél né malo yifó ayi alú tete ne ενyú. Néndé εsé dékelege fó nnó débε ne gempógé gétúgέ utώ bi muú yicha άpyεέ né melu utώ wuú.

17 Asa né mmu ηwe Εσωωω nnό, “Muú aké abεέ ne gempogé abε ne geji gétúgé genό eyi Ata apyεέ.”

18 Muú ayi abεέ muú melóméló wáwálé, élé ayi Ata asele nnό apyε chanéné, epófs ayi jimboó ásele gemε ji nnό apyεέ chanéné.

11

Pól aké utóó bií upó fó genό gema ne ebi áηgbá gebyo

1 Nne ne enyú mmye nnό deko metóó dewú gekékénege mejóó ewé me njógé. Tagé matu déwú.

2 Metóó ewé me nwyaa ne enyú emmyeé demboó ndere ewé Εσωωω awyaa. Enyú delú eké maá mendée ayi me nshuú mantu ji neba né mbaá menó ama, ndere maá mendée ayi álá kaá mende wó, ne menó yimbo élé Jisωs Kras.

3 Ndere elúmbó, me nwyaa efó metóó nnό boó abwólege nye enyú ndere danchomeló akpané défya abwólé Ife, ápye enyú délyaa depóre Kras etiré enyú dékwólegé chánchá ne matóó enyú mako.

4 Me njógé mbó néndé nge nnό enyú dékamege yéndégenó kamegé. Yé muú achwó ne agaré enyú mecho Jisωs ayicha ayi esé dela dégaré enyú wó, yé agaré lé enyú mecho mendoó ewécha ewé élá pó fó Mendoó Ukpea ewé echwóó enyú mmye yé ama achwó ne gefógé abya ayicha ayi álá pó fó abya melóméló enyú dékame ne ji, enyú dékamege fó wye kamege, désele ubi amu apea.

5 Me nferé fó nnό boó abi désele nnό álú áηgbá Jisωs abi ápwóó amu, ápwó me wó.

6 Yé ebe lé nnό me ngi fó ndere ajógé mejóó chánéné wó, me nkáge genό eyigé me njógé, dépye me enyú dékaá mbó matimati.

7 Me nshulé mmye ya mme nnό enyú dékwó ηgá, ngaré enyú abya melóméló detu, nnό me mpye mbó lé gabo?

8 Me mpye utóó né geluagé nyú, machomele boó Jisωs né maló yicha achyεgé me ηka mfaá. Ndere mpyembó elú wye eké ejóó ne njóó mbó eta bwó nnό me mpoó enyú.

9 Gébége me nlú ne enyú, genό geké gelií me, nchyεgé fó muú nyú fó efwyale nnό achyεgé me geji. Elé aηme sé abi atane né gebagé mewaá Masedonia ne achwóó

me ne yéndégenó eyi gelií me. Né gébé eyi gekoó me nchyεέ fó enyú efwyale nnό dépoó me wó ne yé nana me nchyεge fó enyú efwyale né meti fó.

10 Me ngarege wáwálé ndere muú Kras ne gempogé nnό nse maηka nyú wó. Ne yé muú akage gbe nnό mbεgé fó gebagé mewaá Akaya geko.

11 Ulannó me nla ngigé fó nnό enyú depogé me? Nnó elú lé nnό me mbóó fó gejeé ne enyú wó? Εσωωω jimbií akaá nnό me mbóó gejeé ne enyú.

12 Me njye wye mbe mampyεge genό eyi mpyeé mbó nnό ngbe ekágé boó abi ásele gemεgé bwó nnό álú áηgba Kras ajyεgé wyeé mbe mandógé ebwó ewóme nnό ápye wye unó gefó eyi me mpyeé.

13 Ufóó boó bina ápó fó áηgbá Kras bogébogé. Abwólege lé enyú bwólegé. Akene ágilege boó ame nnό ebwó álú áηgbá Jisωs Kras.

14 Mechó ewéna ekágé pye fó muú álá menó mekpo fuú néndé gébé eyigé fó danchomeló abwólegé agilege boó ame nnό ji alu ekiénné Εσωωω ewé echwóó ne genybo.

15 Ne epófs genό gekε mbógé baá utóó bií ntó agilege boó ame nnό álú baá utóó Εσωωω. Ne efwyale ewé ebwó agené nye ekwanegé nye ne utóó bwó kwanegé.

Pól awyaa gempogé né efwyale ewé ji agene

16 Ne mmagé nyuaré ngaré enyú nnό ekágé muú fó aferé nnό me nlú gekékénege muú. Mbógé muú aferege nnό me nlú gekékénege muú gógé me njóó mejóó ne gempogé ndere gekékénege muú gejógé nnό me ntó mbe ne ekeke gempogé.

17 Mejóó ewé me njógé ne gempogé epófs Ata ne aké me njógé mbó. Me nké mpyeé gempogé njógé mejóó eké gekékénege muú.

18 Ne te mbaá gejamégé boó ápyeé gempogé ne unó bi akwaá ásele nnό unεa gemε fa mme, me ntó mpyeé.

19 Enyú abi déké déwyaá défóó doó, matóó ágóó enyú dékógé metóó né unó bi ukékéné boó ajógé.

20 Enyú dékógé metóó mbógé boó ásége enyú ndere afwe yé ányεége enyú upwóó, yé ájyarege enyú mme, yé aké ábyaa enyú, yé ádoó enyú maka né ushu.

²¹ Wō ɔh, me mbō nwyaaá gepwa ndere nla mpyeé ufóó unó bina eta nyú, jige me nte.

Ne me njyeeé mbe manjógé mejóó eké gekékénegé muú. Yéndé genó eyigé muú abeé ne gempogé wyeé me ntó nkage mbeé ne gempogé wyeé.

²² Yé ebwó abe lé bōó Híbru, me ntó nlu. Yé ábé lé bōó Isrēli, me ntó nlu. Yé ábe lé upyáne Abraham me ntó nlu.

²³ Yé ábé elé bōó utóó Jisōs Kras, me njógé eké muú gebwóó me mpwō ebwó. Eba utóó upwō ebi bwó. Me nkpe denō ndōndō ne ndō mpwō ebwō ako. Atulé me ápwō ebwó ako, ne negbo nekoó me ame ndōndō ne ndō.

²⁴ Bōó Jus ádo me utó esaá meso nekuú ne eni manáne ata.

²⁵ Bōó Rom ádo me ne baá unóó ndō eléé. Bōó áto me ne mataá ndō gamaá, makpe ágbelé esé né ebeé mega ndō eléé. Gébé eyifō me nchō bíi krogelé utuú ne ηwōmese manwogé nnyi.

²⁶ Né neke eniné me nkene, nkoó né manoó negbo. Nnyi neké nekpa me. Anjo áké ájo me unó, ngé efwyale né amu áte bōó Jus, nge chuchu né amu bōó abi alá pō bōó Jus. Nge efwyale né malō kpakpa, ne malú ayi bōó alá ájwōlegé fō wyeé. Ngé efwyale né ebeé mega, nge efwyale né amu bōó abi aηmaaá amu nnó alu bōó Jisōs.

²⁷ Me mpyeé utóó utouto mpwwaaá. Gébé eyigé fō yé geja mbelegé. Gébé eyigé fō mbeé mesa ne mmwólé manaá éwane. Gébé eyigé fō ntó njwōlegé uwyaaá mesa nyúu gefwene, gébé eyi fō mbeé fō ne mandeé makwerege mmye.

²⁸ Yé ndere unó bina upyeé me yéndé bíi, ufere ebi me nferere ndere machomele bōó Jisōs abōó mankéné úlú eké elé gekpekpēgé metuú ne nkpane enōó me.

²⁹ Ndé muú ayi abege ne gepwa né meti Esōwō fō byō ula ukōrege me? Ndé muú ayi bōó apyegé ji apyegé gabo metōó ela esōó fō me ne ebwó?

³⁰ Mbogé nnó me mbō mampye gempoge, mpyeé né unó bi ulere ndere me nwyaaá gepwa.

³¹ Esōwō nte Ata sé Jisōs muú débōó mamfēge te kwyakwya, akaá nnó me mbyogé fō gebyō.

³² Gébégé nlu né melō Damaskōs, gōmena muú apye utóó né nteé gefwagē Aretas, ato

bōó bō nku ábame menombi gebamé nnó áno melo ápye me.

³³ Yémbō bōó fō áfyē me né mmu gesa, áshii manyii wye ate me né empo ápwyaá manyii nshulé mme mbō.

12

Ame geja ayi Pōl agené ne nemeé eniné nekwene ji mmye

¹ Me jyeeé wye mbe mambē ne gempogé, yé elé nsa fō alá pō wyeé, ne ngaregé wye enyú ame geja ayi Ata alere me ne depō etiré ji apyeeé me nkaá.

² Me nkaá muú Kras fō ayi aηme ale afyaneani, akpané ji ajyeeé né mfaánebuú eniné mfaá mfaá. Wa akpa ji afe né menyammye wuú, wa afe lé né mendoó wuú, me nkaá wō, Esōwō ne ákaá.

³ Nkaá nnó akpa ji afe né melō genwá. Wa afe lé né menyammye wuú, waá lé né mendoó wuú, me nkaá wō, Esōwō ne ákaá.

⁴ Ji ákwónégé wye, awu uchu ebi muú alá kágé garé, ne ákame fō ntó nnó ajóó ubi wō.

⁵ Me nwyaaá gempogé gétúgé gefogé muú yina. Me mpó fō ne gempogé gétú ya membōó. Ne genó eyi gekáge pye nnó me mbe ne gempogé ekosé unó bi uleregé gepwa ya wō.

⁶ Yé mbogé me nkelegé mampye gempogé, epyeé fō me mbe eké genkekenégé muú, néndé me nké mpye gempoge ngaregé lé unó bi úlú wáwálé. Yémbō, me nshya nnó mpyeé fō gempogé néndé nkelege fō nnó muú nyú fō áferé nnó me ηea geme dōó, mpwō unó bi me mpye ne ebi me njógé.

⁷ Ne mampye nnó ekágé me mbwēgé mmye gétúgé ukpekpē unó bi Esōwō apyeeé me nkaá, ji alyaaá nnó efwyale ekwe me né mmye. Eké lé meshii ne afyeeé me mmye. Efwyale ewémbō elú eké lé muú dentōó danchōmeló ayi ji atōme nnó achwō apye ekágé me mbwēgé mmye.

⁸ Me nneemmye manáne aléé mbaá Esōwō né mechō ewéna nnó áfeeé me efwyale ewéna né mmye.

⁹ Yémbō ji ajóó ne me aké, “Galógáló wa ayi me nlerégé bōó, akwane ne wō néndé gébégé muú abegé ne gepwa ne me nlerēge uto ba chánéné né genwá jíi.” Getú

eyigémbò, metòò egòò me dòò mambè wye ne gempògè gétúgè gepwa ya nnó uto Kras upyèé utòò né geṅwá ya.

¹⁰ Metòò egòò me mbàgè me mbègè ne gepwa bòò aké ajuú me mashye mmye, ne apyèé nnó unò ubalegè me mmye, ammyèé amu ne me, ne achyègè me efwyale gétúgè Kras. Néndé gèbégè me mbègè ne gepwa gèbé eyigémbò ne me ntóò chánéné.

Mechò echomele bòò Jisàs né Kōrent eta Pòl metòò

¹¹ Me mbò nkwe eké gekekenegè muú né mejòò wa. Yémbò enyú ne dépyèé me nlú mbò néndé enyú ne débò delú mamfèé me né mbe ushu bòò gétúgè utòò bi me mpyèé. Néndé ye lé me nla nfu ye genó wó, bòò abi enyú deké álú àṅgbá Kras, ápwòò yé me né meti fò wó.

¹² Gèbégè me nlú ne enyú nleré nnó me nlú ṅgbá Kras wáwálé. Nko metòò me mpye ufelekpa né geluage nyú ne ukpèkpe unò bi upye bòò álaá mano mekpo fuú.

¹³ Ndé genó me mpyèé mbaá machomelè bòò Jisàs ayifò nla mpyèé eta nyú wó? Genó eyigè me nla mpyèé eta nyú wó gelú nnó me ngií fò enyú nnó déchyèé me unò bi me nkelege wó. Né egbe ewémbò, mpye gyèé jigé me nté.

¹⁴ Nana me nkelege manchwó nge enyú né maṅáné ayi agbeé aléé. Yémbò nkelegè fò nnó enyú déchyèé me genó gefò, nkelege lé enyú ambòò epòfò unò bi enyú déwyaá. Néndé baá melò fò wó apye unò ábele mbaá antè ne amma bwó wó, élé antè ne amma ne ápye ábele mbaá baá melò.

¹⁵ Metòò egòò me manchò yéndégenó eyigè me nwyaa gétúgè nyú choncho ne gème ya. Ndere me nlerègè enyú gejeé dòò nnó dékelege manlerègè me lé gachyèé?

¹⁶ Enyú ambòò dékagè nnó me ngií fò enyú nnó déchyèé me unò bi me nkelegè wó. Yémbò bòò abifò né geluagè nyú ajógè aké, Me Pòl nlú muú défyaa, mbwòlegè enyú nselé unò mmye defya defya.

¹⁷ Me mbwólé mbò enyú nnó? Nnó me ntó me muú nnó achwó abwólé enyú ase unò?

¹⁸ Gèbégè me nkpea Titòs nnó achwó eta nyú ebwó ne nte menme se ayifò, nnó ji achwògè abwólé enyú ase unò nyú detú?

Ngba, esé ne ji défèregè wyeé genó gemaá ne déwyaá ntó wyeé gepò gemma.

¹⁹ Ndò fò enyú défèregè nnó esé déjógè mbò mejòò ewéna élé gétúgè dékelegè maṅga gemegè se né mbe ushu nyú. Mbò fò wó, esé déjógè ndere Kras achyègè esé eshye nnó déjòò né mbe ushu Esòwò. Àṅme sé abi gejeé, yéndégenó eyigè esé dépyèé gelú lé nnó dépoò enyú déwene né depòré Esòwò.

²⁰ Néndé nwyaa efò né metòò nnó nchwògè ewú mbanegè fò enyú ndere nkelege nnó enyú debe. Ne enyú ntó dégené fò me gefò eyigè enyú dékelege nnó me mbe. Nfòò nnó ndòfò nchwògè nye, mbanegè enyú ndere déwamege mawame, défyèé ame né unò ate, désòò matòò ne ate, déseé use, déjógè ate mesomeso, déchòò mabò ate, dépyèé neṅa ne dépyèé unò mmye bulébúlé.

²¹ Me nwyaa efò né metòò nnó nchwògè Ata Esòwò wa apyèé nye me nkpa mekpo unòò gétúgè nyú, ne me nsomege nye ne manse ame gétúgè gejamégè bòò abi ápye gabò alá kwòré matòò bwó alyaa gabò yimbò wó. Apyèé wye depò debodebo, ánane manane tametame, ne áwyaá metòò mampyègè wye unò ebimbò.

13

Pòl akwele mbeé mbaá echomele bòò Jisàs né Kōrent

¹ Gè nénáne eni negbeé maṅáne aléé ayi me nchwòò mangè enyú na. Nchwògè nsòò nye mpa wa. Ne ebeé nye wye ndere ásame né mmu ṅwe Esòwò nnó, “Bò ntesè abò mambè apea yé aléé abi ágaregè nnó ákpa áme áge ndere muú yimbò apyèé gabò.”

² Né nénáne eniné negbeé maṅáne apea ayi me nchwó nge enyú, nkwele enyu mbeé mbaá bòò abi apye gabò. Nkwele enyu ntó mbeé mbaá bòò ako ne nana ayi me nlú tete mmagè nyuare ewú nnó gèbégè me mmagè chwó ewú, nlyagè fò ebwó ájye detú.

³ Te mbaá enyú dékelege mankaá mbògè Kras ne apyèé me njógè unò bina, nchwògè ewú mpye nye enyú dékaá mbò. Kras agbaré fò enyú ne gepwa wò. Ji apyèé lé utòò né geluagè nyú ne eshye.

⁴ Gèbégè áwómé ji né gekwa, eléré nnó awyaa gepwa yémbò utó Esòwò upye ji alu mebe. Esé ntó déwyaá gepwa ndere

déchome mmye ne ji. Ne ndere esé ntó dégbarege enyú mbò, utó Èsòwò upyee nye ntó esé delú abe chóncho ne ji.

⁵ Cherege mmye nyú chánéné dége mbogé genó eyigé dékamé ne geji gélú ndere Kras akélege. Fworege gemege nyú. Dékaá fò nnó Jisòs Kras alu ne enyú wó? Mbogé dela dékaá wó ebyennó enyú dekwe nemua.

⁶ Nferé nnó enyú dékaá nnó esé dékwe wó.

⁷ Yémbò, esé dénene lé mmye eta Èsòwò nnó ékágé enyú dépye gyé. Ndere dénéné mbò, epófò nnó dékélege bòó áge ndere esé délu cho, elú lé nnó enyú dépyege genó eyi gélú cho. Yé ebe elé nnó bòó áse nnó esé dékwe.

⁸ Yé ema ebe nnó esé déchwòge dékagé pye fò genó eyi gégbéé wáwálé ayi abya melóméló agaregé. Dépyeé elé genó eyi gepyeé wáwálé yimbò asanega.

⁹ Getú eyigémbò, mbogé enyú débégé ne eshye né depòré Èsòwò, yé esé déwyaá lé gepwa, matòó agòó esé. Dénene lé mmye nnó Èsòwò apye enyú débene dékwane.

¹⁰ Me mbò mbe nsa enyú ηwe yina nnó ékágé me nchwogé ewú nse uto bi Ata achyéé me njóó mejóó metómetó ne enyú. Ata achyéé me uto bina nnó nywerege enyú nywerege epófò nnó ntyagé enyú tyaá.

Kwyakwya majyee ne matame

¹¹ Né kwyakwya aηme ba, jwólégé chánéné, mmyege dénywòle mati ayi ájyee gyé. Wúgé majyee ma. Begé meko ama. Begé nesò ne ate. Dépyegé mbò Èsòwò muú abòó gejeé ne bòó, ne apyee nnó bòó abe né nesò, abee nye ne enyú.

¹² Tamege ate ndere bòó Èsòwò.

¹³ Bòó Jisòs abi alu we alòó enyú matame.

¹⁴ Nnenemmye nnó galógáló Ata Jisòs Kras ne gejeé eyigé Èsòwò gebe ne enyú ne nnó Mendóó Ukpea pye enyú débé meko ama.

N̄we ayi P̄l ásamé mbaá εchomele b̄ó Kras né Galasiya

P̄l aló matame ne achyεge mmyεmenεne

¹ Me P̄l ne nsame ηwe yina. Nlú ηgbá Jis̄s Kras. Akwaá f̄ wó ájya me nnó mpyεge utó bi wó, ne yé muú f̄ ntó átó me wó. Elé Jis̄s Kras ne Εσωω Nte se, muú apyεé ji akwilé né negbo ne átóme me.

² B̄ó εchomele Jis̄s abi álú wé ne me, ácho geká ne me aló enyú b̄ó εchomele Jis̄s né gebage mewaá Galasiya matame.

³ Nnεnemyε nnó Nte sé Εσωω ne Ata sé Jis̄s Kras álérégé enyú galógáló, ne apyε enyú débé né nesó.

⁴ Ji, Jis̄s Kras ne achyεé gemε jii, agboó gétúgé gabo se ndere nte se Εσωω akelege nnó afere εsé né utó mme gabo yina.

⁵ Ngó abe ne Εσωω te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

Abya melóméló alu lé ama

⁶ Unó bi enyú dépyεé, upyε me nlá meno mekp̄o fuú. Εσωω akú enyú nnó debé b̄ó bii gétúgé galógáló ayi Jis̄s Kras alérégé enyú. Yémb̄o wyε né maá mboó gébé gachyε dekw̄oré metó nyú délyage muú ayi akuú enyú, déwuú abya melóméló ayi meke.

⁷ Wáwálé alú nnó, yé abya melóméló ayicha apó sé, εkosé ayi enyú déb̄o déwuú me. Yémb̄o, b̄ó alú abi apyεé nnó enyú dékwe tametame, ne ammyεé mámbúlé abya melóméló Kras.

⁸ Mfaánebuú ashulé yéndémuú mmyε ayi agarege enyú abya melóméló ayicha ayi alá p̄ f̄ ayi εsé déb̄o dégaré me enyú, yé ebe lé εsé amb̄ó, yé ebe lé ekiénné Εσωω ewé εtanege né mfaánebuú!

⁹ Njógé ne enyú nana wyε ndere εsé déb̄o nya mbe déj̄ó nnó, mfaánebuú ashulege yéndémuú mmyε, ayi agarege enyú abya melóméló ayicha, ayi ala p̄ f̄ ayi enyú déb̄o mbé déwuú ne dékámé wyε.

¹⁰ Nnó mej̄ó wa εpyεé nnó enyú déférégé nnó nkelege akwaá áfége me? Chao! Wa nnó nkelege lé nnó Εσωω ne áfége me?

Nnó mmyε mb̄o lé mampyε mató ágógé akwaá? Mb̄ogé ebe nnó nkelege mampyε le nnó mató ágógé akwaá, εbyénnó me mp̄o f̄ maá utó Kras wáwálé.

Gef̄ó eyigé Εσωω akuú P̄l nnó abe ηgba

¹¹ An̄me ba, gógé me mpyε enyú dékaá nnó, abya melóméló ayi mb̄o ngare enyú apó f̄ genó eyi akwaá ákwyεé ágarege.

¹² Yé mekwaá f̄ ayi achyεé me abya melóméló yina apó. Yé muú ayi alere me ji apó. Jis̄s Kras jim̄ó ne ápyεé me nkaá ji.

¹³ Enyú dékaá géf̄ógé muú ayi me mb̄o nlú nya gébége nkw̄olege gep̄o eyigé b̄ó Jus b̄ó ba ákw̄olege Εσωω. Né gébé eyigémb̄o me nyu amu ne εchomele b̄ó Jis̄s, awuú ubalé d̄ó. Mmyε ne eshyε nnó ntya εchomele b̄ó Jis̄s.

¹⁴ Nwené nya né geluage ate gen̄ko ba mp̄w̄o yéndémuú né gep̄oge b̄ó Jus eyigémb̄o, néndé mb̄o mpkane nya gechyεé d̄ó mankw̄olege gep̄oge ukwene ante sé.

¹⁵ Yémb̄o, gemεge nnó ábyé me, Εσωω abo me mbe ajya me né uló melu bií, akú me nnó mbe muú utó wuú.

¹⁶ Gébé jii gekw̄ónégé apyε me nkaá maá wuú. Apyε mb̄o nnó ngarege abya melóméló maá wuú yina mbaá b̄ó abi alá p̄ b̄ó Jus. Epyégé mb̄o yé muú ayi njyεé báné nnó achyε me majyεé apó.

¹⁷ Yé né Jerosale, nkw̄o yé njyε nnó nge b̄ó abi áb̄ó mbe ne me álú áηgbá Jis̄s Kras wó. Mfε lé né gebage mewaá Arabya. Ewyage nkeré mes̄o né melo Damaskos.

¹⁸ An̄me áléé ákoógé mfε né Jerosale nnó ngé Pita. Njyεgé mb̄élé ne ji ndo nekuú.

¹⁹ Nge yé ηgbá Jis̄s f̄o ama w̄o. Ngé lé Jemsi menj̄mo Ata sé.

²⁰ Εσωω alú ntése wa nnó genó eyigé me nsame mb̄o mbyógé f̄ gebyo.

²¹ Ewyage ntané Jerosale mfε né gebage mewaá Siriya né gebagé mewaá Silisiya.

²² Né gébé eyigémb̄o, machomele b̄ó Kras abi álú né gebagé mewaá Judiya áb̄o alú danká me.

²³ Abó áwuú le wuú nnó, “Muú ayi abo ammyε nya amu ne εsé b̄ó εchomele Jis̄s alé gare ntó dep̄oré Jis̄s εtiré ji abó amuamé mánych̄o!”

²⁴ Ne áfége Εσωω ndere akw̄ore gen̄wá ya.

2

Arhá Jisós ase Pól amu apeá

¹ Anmées afyaneani ákógé, esé ne Banabas déma dékwó défe né Jerosalé. Gébégé nnyeé nse Titós afé ne esé chónchó.

² Mfe né Jerosalé gétúgé Esowó aleré me nnó nnye. Nnyege mbané lé bós abi ájyaá nnó álú ákpakpa echomelé bós Jisós déjwolé esé esé, ne ngaré ebwó abya melóméló ayi me ngaré bós abi alá pó bós Jus. Mpyembó nnó ékágé utós bi me mpye me ne ébi mmagé pye nye uno mme detu.

³ Akame genó eyigé ngaré ebwó. Ye elé Titós muú ajyee ne esé alu muú Grek, áhmere fó ji mekpó mme nnó ábó mansó ji nsó wó.

⁴ Yémbó bós fó abi ábyoge gebyó nnó áfyé metós ne Jisós, abwée mechó nsó ewéna. Abó áwa rendó akpe né geluage echomele bós Jisós. Apye mbó nnó ase défyáá akaá ndere esé délaá mmyemmye sé gétúgé dechome mmye ne Kras Jisós ne nnó áfwyáné esé dékwé eké afwé né mabe bós Jus.

⁵ Ne dékame yé ebwó ájye mbe ne mejóó ewéna chachá wó, nnó ékágé ebwó áchó wáwálé ayi abya melóméló ágaregé nnó enyú déjyenge mbe ne ji.

⁶ Yé ebé lé bós abi álú mmye eké ákpakpa bwó ákwóré yé genó gefó né unó bi me ngarege wó. Ne yé ebwó abe lé ákpakpa, ewémbó epyee yé me genó wó, néndé bós ako álú janja né mbe ushu Esowó.

⁷ Yémbó, nnó ebwó agaré me genó eyigé mbós mampyegé, áge lé nnó Esowó afye me utós né amu mangare abya melóméló mbaá bós abi alá pó fó bós Jus wye ndere áfyee ji né amu Pita nnó agarege bós Jus.

⁸ Mmye eké Esowó muú achye Pita uto nnó abe ngbá mangarege abya melóméló mbaá bós Jus wye ji ntó ne achye me utó nnó mbé ngbá ngarege abya melóméló mbaá bós abi alá pó bós Jus.

⁹ Pita ne Jemsi ne Jon bós alu nkane ukwa né echomele bós Jisós, ágegé nnó Esowó achye me echye né gefogé utós bina, áfyé esé ne Banabas amu manleré nnó esé dépyee utós uma ne ebwó. Esé ako dékámé meko ama nnó me ne Banabas déjye dégarage abya melóméló mbaá bós abi alá pó bós Jus, ebwó ágáregé mbaá bós Jus.

¹⁰ Majyee ami achye esé malu nnó détége mampogé ubya bó. Ne ge wye genó eyigé gebó gelu me metós mampye mbó.

Pól ashulé Pita ndo nnó alu kwalegé gepogé bós Jus

¹¹ Ne gébége Pita achwós né Antiók nshya genó eyigé ji apyee né mbe ushu bós ako néndé, genó eyigé ji apyee gepó fó cho.

¹² Ge mechó ewé epyee. Gemenge nnó bós abi Jemsi atome áchwó, Pita abó acho me mbwa menyee ne bós abi alá pó bós Jus. Ne gébége bós bimbó áchwó, Pita aja mmye meso alyaa manyege menyee ne bós abi alá pó bós Jus. Apyembó elé afós ekwó bós abi ajógé nnó abó mansó bós abi alá pó bós Jus nsó ne ácho mbwa ne bós Jisós.

¹³ Bós Jus abi afyee metós ne Jisós ágyeré genó eyigé Pita apyee. Yé ebe lé Banabas acho ntó mbwa né dembwolé bwó.

¹⁴ Ne ngegé nnó genó eyigé ebwó apyee gepó fó ndere abya melóméló agarege, njóó ne Pita né mbe ushu ebwó ako, nshulé ji ndo, nke wó alu muú Jus, yémbó ákwalege sé gepogé bós Jus, ulannó akpeage bós abi alá pó bós Jus nnó akwalege gepogé bós Jus?

Bós Jus ne bós abi alá pó bós Jus ápome mbogé áfyege metós ne Kras

¹⁵ Esé ne wó delú bós Jus tágetágé abi ákwalegé ebe. “Depó fó ankeé bós abi álú bós ubeé.”

¹⁶ Yémbó esé dékaá nnó muú abee fó cho né mbe ushu Esowó gétúgé akwalege ebe Mosis. Muú abee cho né mbe ushu Esowó mbogé áfyee metós ne Jisós Kras. Esé ntó défyee metós ne Kras Jisós nnó debe cho né mbe ushu Esowó gétúgé défyee metós ne Kras. Epófó gétúgé dékwalege genó eyigé ebe Mosis ejóó. Néndé muú aké akwalege ebe, abee fó cho né mbe ushu Esowó.

¹⁷ Ne muú ákage jógé nnó esé abi démmye nnó défyee metós ne Kras nnó debe cho né mbe ushu Esowó delú bós ubeé gétúgé déla débélége ebe. Muú ajógé mbó, ebyennó ajógé mbó elé nnó Kras apyee esé dépyee gabo? Epófó mbó!

¹⁸ Elú lé nnó mbogé mmagé kwale mabe Mosis ayi mbó, nshyaá nnó álome, ebyennó nlere nnó nlú muú ayi akwene mabe.

¹⁹ Genó eyi gelú wye gelú nnó, nlyaa mambelege mabe Mosis néndé áji ne

áwáné me. Epyembə nnó mpyege lé genó eyigé Eṣəwə akélege.

²⁰ Ne ngbo ne Kras gébége awəme ji né gekwa. Me mpó sé mebe, élé Kras ne alu né geṅwá ya. Né geṅwá eyigé me nlú mbə né menyammye nana, mfyéé lé metó wa ne Maá Eṣəwə muú abó gejeé ne me, achye gəme jii getú ya.

²¹ Me nselé fə uló melu Eṣəwə bina eké ufuú yé genó wó. Mbəgé elú wáwálé nnó muú abe cho né mbe ushu Eṣəwə gétúgé ábélege mabe Mosis ebyennó Kras agbo detu.

3

Mamfyé metó ne Eṣəwə abə ápwə mambele mabe

¹ E é enyú ukekene bə Galasiya, ndé nefó nenyéé enyú mató? Enyú abi ápye dékaá chanéné nnó áwə Jisəs Kras né gekwa agbo gétúgé nyú!

² Gəgé me ngii enyú genó gema. Eṣəwə apye nya Mendoó Ukpea echwə enyú mmye gétúgé débelege mabe waá gétúgé déwuú abya melóméló défyéé metó ne Kras?

³ Enyú dékenegé nnó? Delə geṅwáge nyú né utó Mendoó Ukpea, nnó dékelege manere geji né utó bi akwaá?

⁴ Enyú dége gejamégé efwyale gétúgé défyéé metó ne Kras, nnó dége efwyale detu? Eporó detu!

⁵ Gəgé me mma ngii enyú genó eyigé fə. Nnó Eṣəwə achyegé enyú Mendoó Ukpea, ápye ufelekpa né metó metó nyú, élé gétúgé débelege mabe Mosis waá gétúgé déwuú abya melóméló défyéé metó ne Kras?

⁶ Dépe muú ndere Abraham. Asá né mmu ḡwe Eṣəwə nnó, “Ji áfyé metó ne Eṣəwə gétú eyigémbə, Eṣəwə ase nnó ji alú cho né mbe ushu wuu.”

⁷ Ewéna elerege esé nnó élé bə abi áfyéé metó ne Eṣəwə ne alu upyáne Abraham wáwálé.

⁸ Muú akage kuú né mekomejó Eṣəwə age nnó abə agaré me nya nnó meso gébé Eṣəwə apye nyé bə abi álá pə bə Jus atene cho né mbe ushu wuu ndere áfyéé metó ne ji. Dékaá mechə ewéna te gébé eyigé Eṣəwə abə me mbe agare abya melóméló Abraham

nnó, “Gétú jyé matoó bə mme meko agene nyé galógáló wa.”

⁹ Gəgé ye nnó, bə ako abi áfyéé metó ne Kras ágene nyé galógáló ndere Abraham afyéé metó agene.

¹⁰ Né mbaá bə abi áfere nnó ebwə ábelegé mabe Mosis ne abeé cho né mbe ushu Eṣəwə, utonkwa ulú ne ebwə wye ndere ásámé né mmu ḡwe Eṣəwə nnó, “Yéndémuú ayi álá bélége yéndé ebe ewé asame né mmu ḡwe mabe utonkwa ubeé ne ji!”

¹¹ Gəge yé ntó ndere elú mme gbəṅṅə nnó “Muú abeé fə cho né mbe ushu Eṣəwə gétúgé abelege mabe Mosis. Néndé ása né mmu ḡwe Eṣəwə nnó muú ayi Eṣəwə apyee ji abeé cho né mbe ushu wuu, gétúgé áfyéé metó ne ji abó geṅwá.”

¹² Muú aké abelege mabe, epó fə nnó áfyéé metó ne Eṣəwə. Ekágé be élé ndere asame né mmu ḡwe Eṣəwə nnó, “Muú aké apyee yéndégenó eyigé ebe ejó, abó geṅwá gétúgé ábélege mabe aji ako.”

¹³ Ndere elúmbə utonkwa ulú ne esé ako néndé débele fə mabe Mosis mako wó. Yémbə élé Kras ne áwené gemége esé né utonkwa bina. Ji akpa utonkwa bina né mmye jii age efwyale gétúgé esé. Epye wye ndere asame né mmu ḡwe Eṣəwə nnó, “Utonkwa ulú ne yéndémuú ayi awəme ji né genó.”

¹⁴ Kras apyembə nnó galógáló ayi Eṣəwə alere Abraham abe ntó ayi bə abi álá pə bə Jus, ndere ebwə áfyéé metó ne Kras Jisəs. Ne nnó esé abi défyéé metó ne ji debə ntó Mendoó Ukpea ewé Eṣəwə anyémeno nnó achyegé esé.

Ebe ekwərege fə menomenye Eṣəwə

¹⁵ Anme ba, gəgé me nse genó eyi gepyee yéndé bií ngaré enyú genó gefə. Mbəgé bə apea anyegémeno nnó ápye genó, ne asanege bə ḡwe, ye genó eyi gekwərege menomenyee ewémbə gepó. Ne ye genó amage gbéé sé wye.

¹⁶ Wyembə ntó ne elú ne menomenye ewé Eṣəwə anyee ne Abraham ebwə ne mpyáne bií. Mekomejó Eṣəwə ajó fə nnó Eṣəwə anyémeno mampye unó bina mbaá Abraham ne “upyáne” bií wó, ewé etene nnó gejamégé bə. Ajó lé nnó ne “mpyáne”

wuú mmye ke muú ama. Ne muú yimbó elé Kras Jisós.

17 Genó eyigé me nkelege nnó enyú dékaá gelú nnó Esòwò abò anyémeno ne Abraham, ne asò mbeé nnó abelege ewú. Menomenyéé ewémbò ebele aḡme 430 ne Esòwò alé chyéé mabe mbaá Mosis. Ne ndere elúmbò, ebe ekágé tya fò menomenyéé ewémbò ne eferege fò mbeé ayi Esòwò ásò.

18 Ne mbògé ebò ebe lé gétúgé mabe ayi bòó ábélege ne Esòwò akarége unò bi ji anyémeno, mbò ebyennó menomenyéé ewé Esòwò anyéé epó yé genó. Ndere elúmbò, elé gétúgé menomenyéé ewé Esòwò anyé ne Abraham ne achye ji unò bí.

19 Ne ulannó Esòwò abò agbeé mabe? Agbeé mabe mampye bòó ákaá genó eyigé gabo alu. Ne mabe yina abò alú mambe kpaá te mpyáne Abraham ayi Esòwò abò anyémenó getú jíí achwó. Esòwò apye makiénné jíí achyéé mabe yimbò mbaá muú ama ayi atene metóómetóó ákwaá ne Esòwò.

20 Muú ayi atenege metóómetóó mampye mechò etene, atenege fò gétúgé muú ama, atenege gétúgé bòó apea yémbò Esòwò atene wye jimbíí.

Ula bi áfyéé ebe

21 Nnó ewéna etene mbò lé nnó ebe epófó meko ama ne menomenyéé ewé Esòwò anyéé? Chao! Ne mbògé ebe fò ébé ewé muú abelege abòó geḡwá, mbò muú akage bée cho né mbe ushu Esòwò wáwálé gétúgé abelege mabe.

22 Yémbò ása né mmu ḡwe Esòwò nnó, “Gabo afwyané yéndégenó fa mme.” Ndere elúmbò, wye ndere bòó áfyéé metóó ne Jisós Kras ne Esòwò achyege ebwó genó eyigé ji anyémenó nnó achyéé bòó abi áfyéé metóó ne Ji.

23 Ne gemege nnó dékaá meti ewé áfyéé metóó ne Jisós, mabe áfe esé ábelé eké bòó denò kpaá te Esòwò alere esé meti ewémbò ewé défyéé metóó ne Jisós.

24 Ndere elúmbò, mabe abò alu elé nnó ábámé esé kpaá te Kras áchwó, nnó esé défyéé metóó ne ji, Esòwò apye sé debe cho né mbe ushu wuú.

25 Ne nana ayi esé défyéé metóó ne Kras, mabe ábáme sé esé.

26 Ndere elúmbò, enyú ako delu baá Esòwò gétúgé défyéé metóó ne Kras Jisós.

27 Enyú ako abi awyaá enyú manaá Esòwò manlere nnó decho mmye ne Kras, dese gepoge Kras.

28 Né mbe ushu Esòwò, aḡya apò sé. Ye olú muú Jus, yé olu muú Grek. Yé olu mefwé ye opó, yé olu mendée ye mende, esé ako delu muú ama ndere dechome mmye ne Kras Jisós.

29 Ne mbògé enyú delu bòó Kras ebyennó delú upyáne Abraham, ne dényéé nyé unò bi Esòwò anyémeno nnó achyege Abraham ne upyáne bíí.

4

Detane né défwé dela ányéé getee

1 Gógé me nti enyú matu né mechò ewéna. Mbògé maá ayi anye nyé genó eyigé nte wuú anyémeno nnó achyege ji álú mamáné, alu wye eké mefwé yé elé genó eyigémbò gelu ejíí.

2 Né gébé eyigémbò, bòó abéé wye abi ábáme ji ne apele ntó unò bi nte wuú anyémeno nnó achyege ji. Apyéé wyembò kpaá te maá yimbò awene akwáne gébé eyigé nte wuú ake ji ase unò ebimbò.

3 Mbòntó ne elú ne esé. Gébégé debò delu dambene né depòré Esòwò, dekwe afwe mbaá aló abi agbare mme.

4 Ne gébé eyigémbò titi gekwánege, Esòwò atò maá wuú achwó. Mendée abyé ji ndere ábyéne yéndémuú. Ji ntó abò alu né amu mabe bòó Jus.

5 Ji achwò né gefóó eyi mbò, nnó áféré esé né défwere mabe, nnó Esòwò apye esé debe nkane baá bíí.

6 Ne gétúgé ese délu nana baá bíí, atò Mendoó Maá wuú echwò kpe esé metóó, epye esé dékuú Esòwò nnó, “Nte! Nte!”

7 Ndere elúmbò, Esòwò apye nnó wò obege sé mefwé, obé lé maá wuú. Ne ndere wò olu maá wuú, onye nyé ntó genó eyigé ji anyémeno nnó achyege baá bíí.

Mechò bòó Galasiya eta Pòl metóó

8 Mbembe ayi enyú déla dékaá Esòwò wó, delu afwe mbaá unò bi ula pó yé aló uka.

9 Ne nana ayi enyú dékaá Esòwò yé ḡjòó lé nnó Esòwò ne akaá enyú, ndé genó gepye enyú dékelege mankeré meso né mbaá

ubya nkwɔ aló bina abi álá pɔ́ yé ne eshye. Dekelege mama kpane defwe eta ebwó?

10 Enyú déchyege enógé mbaá ndɔ́ eyifɔ́, ámfáá abifɔ́, gébé eyifɔ́ ne aɲme ayi fɔ́.

11 Nɔ́ere dépyéé mbɔ́ me nwyáá efɔ́ metɔ́́ nnó ndɔ́ fɔ́ utɔ́́ ba ebi mpyéé eta nyú unome nyé mme detu.

12 Aɲme ba, nnene enyú mmye nnó défómé depɔ́ré ebe debe ndere me néndé me nla ndere enyú déla pɔ́ sé né amu ebe. Enyú délu dampye me gabo chacha wɔ́.

13 Dékaá nnó mbembe ayi ngare enyú abya melómélɔ́, élé nemeé ne nepye me mbɔ́́ gébé njwɔ́le ngare ji eta nyú.

14 Ne yé élé nemeé na nebo nelú eké mmuameno eta nyú, enyú delyaá fɔ́ me wɔ́. Ne dése fɔ́ me ndere gebyanɲkwɔ́ge muú wɔ́. Desé me eké ekiénné Esɔ́wɔ́. Dése me wáwálé ndere debɔ́ désele Kras Jisɔ́́ jimbɔ́́.

15 Gébé eyigémbɔ́, metɔ́́ megɔ́megɔ́ nyú eja kpaá epwɔ́. Mbɔ́gé ebo ebe kɔ́kɔ́ge nnó enyú défere amé nyú déchyéé me, mbɔ́ dépyéé mbɔ́. Ne nana metɔ́́ megɔ́megɔ́ ewémbɔ́ élé?

16 Nnó me nla muú mawame nyú élé ngarege genó eyi gelu wáwálé?

17 Bɔ́́ efwyale bimɔ́, ákpane élé gechyéé nnó apye enyú dégbógé ne ebwɔ́. Ebwɔ́ apyembɔ́, epɔ́fɔ́ nnó awyaá ɲkyaá melómélɔ́ né metɔ́́, apye élé nnó afyéé aɲgya né metɔ́́ metɔ́́ sé nnó enyú débɔ́ge élé gejee ne ebwɔ́.

18 Elɔ́me nnó muú akpane gechyéé mampye genó mbɔ́gé awyaá ɲkyaá melómélɔ́ né metɔ́́, apyége wyembɔ́ yéndégébé epɔ́fɔ́ wye lé gébégé me mbege ne enyú.

19 Baá ba, ngboó ne enyú dɔ́́. Ne me nlu gene efwyale gétúgé nyú wye ndere mendée agene efwyale gébégé nebyéé nemmye ji. Ne me ngene nyé wye efwyale mbɔ́ kpaá te enyú desele gepɔ́ge Kras geko.

20 Me nkage sé ndere mpye gétúgé enyú. Mbɔ́gé ebe nnó me nlú ewumbɔ́ ne enyú nana mbɔ́ nkage enya mejɔ́́ ewé ngarege enyú.

Abya maá Sara ne maá Haga

21 Enyú abi dékelege mankwɔ́lege mabe Mosis nnó dékaá genó eyigé ásame né ɲwe

mabe yimbɔ́ atome ne Sara ebwɔ́ ne Haggai?

22 Asa wye aké Abraham abɔ́ awyaá baá ande apea. Abye ama ne mendée ayi alu mefwe ne abye ayifɔ́ ne mendée wuú ayi álá ápɔ́ mefwe.

23 Ne maá ayi mendée ayi mefwe ábyéné, abye lé ji ndere akwaá áké ebe. Ne maá ayi mendée ayi álá ápɔ́ mefwe ábyéné, abye ji ndere Esɔ́wɔ́ abɔ́ anyémeno ne Abraham.

24 Mechɔ́ ewéna elúmbɔ́ élé eké nekane-mejɔ́́. Ne andée bina makpo apea atene mbaá ufɔ́́ menomenyéé upea. Haga atene mbaá menomenyéé ewé Esɔ́wɔ́ anyé ne bɔ́́ Isrelí gébégé ji achyéé Mosis mabe né mekwé Sinay. Ne bɔ́́ abi ábyéné ebwɔ́ né amu ebe alu afwé ndere baá Haga.

25 Haga yina atene mbaá mekwé Sinay ewé elú né melɔ́ Arabya. Ji atene ntó mbaá melɔ́ Jerosale ewé elúmbɔ́ nana néndé ji ne bɔ́́ bií ako alu afwé mbaá mabe.

26 Ne Jerosale ayi alu né mfaánebuú, bɔ́́ bií ápɔ́ fɔ́ afwé. Ji yimbɔ́ ne alu mma awese.

27 Ji alu ndere mma se Sarah. Elú wye ndere asame né ɲwe Esɔ́wɔ́ nnó, “Wɔ́ menjkwɔ́ mendée be ne metɔ́́ megómégɔ́. Wɔ́ muú ɔ́la ɔ́lu dankaá ndere nebye nemmyéé mendée nyoge ɔ́choge ne metɔ́́ megómégɔ́ néndé mendée ayi menɔ́ wuú atene ji neba, abeé nyé ne gejamégé baá apwɔ́ ayi menɔ́ wuú álá atene ji wɔ́.”

28 Aɲme ba, depɔ́ etiré na délere nnó enyú delu baá menomenyéé Esɔ́wɔ́ wye ndere Asek.

29 Elú ntó ndere elú nya nnó, maá ayi ábyéné ji ndere akwaá akelege, ammye amu ne ayi ábyéné ji ndere Mendoó Ukpea epye nnó ábyéé ji, wyembɔ́ ne elú ye nana.

30 Yémbɔ́ ndé genó eyigé mekomejɔ́́ Esɔ́wɔ́ ajɔ́́? Ajɔ́́ aké, “Bú mendée ayi alu mefwe choncho ne maá wuú ájye. Maá yimbɔ́ anyéé fɔ́ getege nte wuú choncho ne maá ayi mma awuú álá ápɔ́ mefwe.”

31 Aɲme ba, dékage jɔ́́ nnó esé depɔ́ fɔ́ baá mendée ayi alú mefwe. Delu lé baá mendée ayi álá pɔ́́ mefwe.

5

Debege sé afwe mbaá mabe

¹ Kras apye nnó esé detene mmyemmye sé. Elóme nnó debe mmyemmye esé nnó ekágé dema dékere né defwére mabe.

² Wúgé, me Pól ngarege enyú nnó dekamege nnó aso enyú nso, ebyennó genó eyigé Kras apye gepo yé enyú ne nsa fó chacha.

³ Ne mimage ngare enyú nnó yéndemuú ayi akamege nnó aso ji nso, ebyennó abo mambele mabe Mosis mako.

⁴ Enyú abi démmye nnó debe cho né mbe ushu Esowá gétúgé débelege mabe, kágé nnó défa mbwa ne Kras. Ndere dépyémbó, dépó sé né amu galógáló ayi Esowá alerege.

⁵ Né eta sé, Mendoó Esowá epye lé nnó esé déneré metóó, dégilé nnó Esowá apye nye esé detene cho né mbe ushu wuú gétúgé defyéé metóó ne Kras.

⁶ Ne muú achogé mmye ne Kras Jisós, yé aso ji nso, yé aso wó ewémbó epye fó mechó chacha wó. Genó eyi gejeá geme dóó gelu lé mamfyéé metóó ne Kras. Ewéna elerege né gejeé eyigé debóó ne ate.

⁷ Enyú debó dépyeé unó chanéné né gejwáge nyú ne Esowá, ndé muú cha ama agbe enyú nnó dékwólege se mekomejóó ayi alu wáwálé.

⁸ Muú ayi apelege enyú nnó dépyeembo apó fó Esowá muú akuú enyú.

⁹ Neku nema ne nechóó éba.

¹⁰ Me nlu nwyaá wyeé metóó ewémbó nnó te mbaá enyú déchome mmye ne Ata, enyú deferege unó ndere me nfererege. Ne yéndemuú ayi apye nnó enyú dékwé tametame, yé alu ndé gefogé muú, Esowá achyegé nye ji efwyale.

¹¹ Añme ba, mbógé me mbó ngarege bóó nnó ásogé muú nso ne abe cho né mbe ushu Esowá, mbó bóó Jus abo ammye sé amu ne me. Ne mbógé ébó ébe nnó mbó ne me ngarege, mbó matóó ásóó sé bóó Jus nnó me ngarege nnó elé gétúgé Kras agboó né mfaá gekwa ne Esowá ápyeé bóó ábéé cho né mbe ushu wuú.

¹² Mbó nkelege nnó bóó abi abwólége mbó enyú metóó né mechó nso mansó, ébwó abi áshige wye amu né mechó ewé, akpe ajye yé mbe ápe mmye ébwó ébwó ambóó.

¹³ Ne enyú añme ba, Esowá akú enyú nnó débe mmyemmye nyú. Yémbó ekágé désé nnó elé délu mmyemmye nyú, dékágé

pyegé yéndégenó eyigé menyammye nyú akelege. Bógé lé gejeé ne ate añme dékpane ate defwe.

¹⁴ Néndé ébe ewé egbare mabe Mosis mako elé ébe ewé ejóó nnó, “Boge gejeé ne nte menme ndere bóó ne geme jyéé.”

¹⁵ Mbógé enyú déké démmye ne ate eké menya mewaa eyi enóme ne enyee ate. Segé gébé, mbógé mbó fó wó déwane nye ate.

Kwólege lé genó eyigé Mendoó Ukpea elerege epófo gepoge akwad

¹⁶ Genó eyigé me ngarege enyú gelu nnó, lyage Mendoó Ukpea elere enyú genó eyi débóó mampye, déké dépyeembo dépye fó genó eyigé menyammye nyú akelege.

¹⁷ Genó eyigé menyammye akelege kekelege fó genó eyi Mendoó Esowá ekelege. Ne genó eyigé Mendoó Esowá ekelege gekene fó ne genó eyigé menyammye akelege. Ndere elúmbó, unó bina upea ummye ne ate. Ge ula bi enyú dela dékágé pye unó bi enyú dékelege mbó.

¹⁸ Ne mbógé enyú déké dépyeé genó eyi Mendoó Esowá elerege enyú, ebyennó mabe apó sé ne eshye né gejwáge nyú.

¹⁹ Uboubó unó bi menyammye mekwaá akelege nnó bóó apyegé ulú mme gbóññó. Ne unó bina elé: Ubele ne bóó tametame, ufere uboubó, eñméméne.

²⁰ Manjele áló uka, mafoó, mampage bóó, mawámé, mansoge metóó ne bóó gétúgé apwóó wó, metóó usóó, use, añgya, mbwa mamfa,

²¹ mamfyege ame né unó bóó, manyugé mmóó mampyene bóó, mankene mapaá mabomabo, ne unó bi fó eké bina. Ne me nkwelege enyú mbeé ndere mbó nkwele mbeembe, nnó bóó abi ápye ufóó unó bina ányeé fó gefwa eyigé Esowá ágbárege.

²² Gepo eyigé Mendoó Ukpea echyege muú elé gejeé ne ate añme, nechóchó, nesó, metóó mekoge, ulóó melu, gepo gelógéló ne mampyege genó eyigé ji anyéméno nnó apyee,

²³ manséle depó peré, ne mágbárege mmyé. Muú aké apyee unó bina, yé ébe ewé ji akwene epó.

²⁴ Bóó abi álu bóó Kras Jisós áferege amu né unó bi menyammye ákelege, alá eké bóó

abi áwame menyammye bwó ayi ákelege unó ebimbó né mfaá gekwa.

²⁵ Ne te mbaá Mendoó Ukpea echyée esé genwá, elome nnó esé ntó débε wye mankwólege genó eyigé ewu elerege.

²⁶ Ekágé débwεge mmye. Ekágé déjwáge atε ne ekágé désage matóó gétúgé bwó apwóó enyú.

6

Pyege galógáló mbaá bwó ako

¹ Añme ba, mbógé dégege nnó muú nyú fó apye yéndé gefóge gabo, enyú abi délu dépyée genó eyigé Mendoó Esowó elerege, sεgé ewú pere dépoó ji átáné né gabo yimbó. Nðere dépyembó, sεge gébé nnó ekágé muú nyú ntó akwe né mmuameno.

² Pogé atε añme né matuú kpakpa ayi ebwó akpané. Déké dépyée mbó, dépyée genó eyigé ebε Kras eké enyú dépyeégé.

³ Muú aferege nnó añea geme dóó, ayi alá akágé poó nte muú ayi genó gelií ji, abwólége elé geme jíí. Apó yé muú fó.

⁴ Yéndémuú acheré lé geme jíí, mbógé apyée genó eyigé ji abóó mampye chancha ne akágé do ebwó ewóme ewé alá mege fó mmye ne nte menme.

⁵ Néndé yéndémuú abó mampye ebií utóó bi Esowó achyée jí.

⁶ Muú ayi ágií mekomejóó Esowó, abó mankarege unó ulóóló ebi jí awya uko achyεge ntó menlere wuú.

⁷ Débwólége fó gemεge nyú, kágé nnó yé muú akágé jwyaá fó Esowó. Genó eyigé muú apene, geji ntó ne jí ágoógé.

⁸ Muú apεge genó eyigé menyammye akεlege, mbwε ayi jí abóó wye elé negbo. Ne muú apεge genó eyigé Mendoó Ukpea ekεlege, mbwε ayi jí abóó wye elé genwá eyi gélágé byée.

⁹ Esé débεge fó ne gepwa mampyege galógáló. Bii uchwóó nyε ebi débóó mbwε ayi atanεge wye ebεge dela detó né meti wó.

¹⁰ Nðere elúmbó, yéndégébé dégege meti dépye galógáló mbaá bwó ako. Chacha ne añme abi áfyée metóó ne Kras.

Pól achyée kwyakwya majyée

¹¹ Pεge ukpe kpe maló ηwe ayi me nsele ebwó wa membóó nsame enyú matame mina.

¹² Bóó abi añmεrege enyú mekpo mme nnó asó enyú nsó, ábwεge lé mmye né mbaá unó bi ebwó apyée nnó bwó age ebwó. Ebwó apyembó nnó ekágé bwó ámmyεge amu ne ebwó gétúgé ágare nnó Esowó áwenege gemεge bwó wye elé gétúgé ákame nnó Kras ágboó né gekwa.

¹³ Yé bwó abi asóó ebwó nsó akwólege yé mabe mako. Yémbó akεlege nnó asóge enyú nsó, ákene ábwεge mmye nnó enyú délu bwó bwó.

¹⁴ Né eta wa, me ndoó fó ebwó ewóme né genó gefó. Genó eyi gepye me ndoó ebwó ewóme elé negbo eniné Ata sé Kras Jisós agboó né mfaá gekwa. Gétúgé negbo eníí né gekwa ne unó mme ula upó sé me eké genó, ne me ntó mpó sé eké genó mbaá unó mme.

¹⁵ Yé asó muú nsó yé asóó wó, ewémbó epó yé eké genó. Menó geno ayi añea geme apwóó alú nnó Esowó apye nnó enyú debe bwó akε.

¹⁶ Nñenemmye nnó Esowó apye bwó abi akwólege unó ebií menjóó mbó, ábé nesó, alerege ebwó ulóó melu bií nnó ebwó abε bwó Esowó ndere bwó Isréli.

¹⁷ Ne kwyakwya me njógé nnó ekágé muú fó ama achyée me efwyale néndé mabóme upa ayi alu me mmye alerege nnó me nlú muú utóó Jisós.

¹⁸ Añme ba, nñenemmye nnó Ata sé Jisós Kras álérégé enyú galógáló. Amen.

Ἡ ὡς αἰὶ Πῶλ ἄσαμέ μβαά εἰχόμελε βῶῶ Κρας νέ Ἐφεῖῶῶ

Matame

¹ Me Πῶλ ne nsámé ἡὡς yina. Me nlú ἡγβα Κρας Jisῶῶ ndere Ἐῶῶ akelé nnó mbe.

Ntῶme ἡὡς yina eta nyú βῶῶ Κρας νέ melo Ἐφεῖῶῶ, enyú abi délii mmye ne déchome mmye ne Jisῶῶ Κρας.

² Nnenemmye nnó nte sé Ἐῶῶ ne Ata Jisῶῶ Κρας ἄλέρégé enyú galógáló, ne apye enyú débé né nesῶ.

Ἐῶῶ alerege esé ulῶῶ melu gétúgέ déchome mmye ne Κρας

³ Déféé Ἐῶῶ. Ji alu Ἐῶῶ ne Nte Ata sé Jisῶῶ Κρας muú gétúgέ déchome mmye ne Κρας, ji ajéle esé ne yéndé gefógé méjé wuú ewé elú né malu ujwólé Ἐῶῶ ayi mfaánebuú.

⁴ Gemege nnó Ἐῶῶ akwyéé mme yina, ji abῶ me mbe ajya esé nnó débé βῶῶ bií, gébégé déchome mmye ne Κρας. Ji apyembῶ nnó esé débé βῶῶ ukpea abi muú ἄlá kágé shulé ebwῶ ndo né mbe ushu wuú.

Né gétúgέ gejeé jí eyigé na,

⁵ ji abῶῶ me mbe ashuú nnó ji apye nye nnó esé débé baá bií ndere ákene né genó eyigé Jisῶῶ Κρας apyéé nye. Ge genó eyige gebῶ gelú ji metῶῶ mampye mbῶ. Ne geji ne ji akélege mampye.

⁶ Getú eyigémbῶ ne débῶῶ mamfège ji né gekpekpegé galógáló wuú ayi ji alerege esé detú, ndere déchome mmye ne Maá wuú ayi ji abῶῶ gejeé ne ji dῶῶ.

⁷ Ἐῶῶ ake ne manoó Maá wuú ami machyéé mme gébégé ji agboó, awené gemege esé, mmye eké Ἐῶῶ ajinte gabo se, gétúgέ gekpekpege galógáló wuú

⁸ ayi ji alerege esé gejamé gejamé. Ἐῶῶ né denḡa etií deko ne defῶῶ etií,

⁹ apye esé dékaá genó eyigé gebῶ gelú bíbí, eyigé ji akélege mampye. Apye ntó esé dékaá genó eyigé gebῶ gelú ji metῶῶ mampye ndere ji ashuú me te gachií ábelé nnó Κρας apye,

¹⁰ ndere ji ashuú nnó gébé eyigémbῶ gekwῶnege ji ányweré unó uko choncho,

ebi ji akwyé, ebi ulú né mfaánebuú ne ebi ulú fa mme nnó Κρας abe mfwa bwῶ.

¹¹ Yéndé genó gekene wye ndere Ἐῶῶ abῶ ashuú me nnó ebe. Ji ajya esé nnó débé βῶῶ bií ndere déchome mmye ne Κρας gétúgέ genó eyigé gebῶ gelu ji metῶῶ mampye ndere ji aké ebe te gachií.

¹² Ji ajyaá ntó esé abi débῶῶ mbe déneré metῶῶ ne Κρας nnó débé déféége ji gétúgέ ἡγῶ wuú.

¹³ Ne enyú déwú ntó mekomejῶῶ ayi alu wáwálé. Mekomejῶῶ yimbῶ elé abya melóméló ayi Ἐῶῶ aferege nye enyú né efwyale gabo. Gébégé enyú défyéé metῶῶ ne Κρας ne Ἐῶῶ achyéé enyú Mendoó Ukpea, ndere gelo eyigé gélerege nnó enyú delu βῶῶ bií wye ndere ji anyé me meno nnó achyége.

¹⁴ Mendoó Ukpea elú ndere genó eyigé Ἐῶῶ áchoó utó nnó ji apye nye eta esé yéndégenó eyige ji anyéméno nnó ápye mbaá βῶῶ bií. Ji awené gemége sé nnó esé débé βῶῶ bií nnó défège ji gétúgέ ἡγῶ wuú.

Πῶλ anenemmye mbaá Ἐῶῶ gétúgέ εἰχόμελέ βῶῶ Κρας νέ Ἐφεῖῶῶ

¹⁵ Te gébé eyigé me nwuú nnó enyú défyéé metῶῶ ne Ata Jisῶῶ, ne nnó débῶ gejeé ne ate βῶῶ Ἐῶῶ,

¹⁶ me nlú danlyaaá mantamege Ἐῶῶ gétúgέ nyú. Nteé enyú né mmyemenene.

¹⁷ Me ngigé nnó Ἐῶῶ Ata sé Jisῶῶ Κρας, Nte ayi apwῶῶ amu, achyéé enyu Mendoó wuú nnó epye enyú débé ne denḡa ne nnó eti enyú ame ndere dékágé ji.

¹⁸ Nnene ntó mmye nnó Ἐῶῶ apye genḡbῶ jí gegené né mmu matῶῶ nyú, nnó dékaá genó eyigé ji akuú enyú nnó déneré metῶῶ wye. Ne mma nnenemmye nnó enyú dékaá gekpekpegé mejé ewé Ἐῶῶ awyaaá né mfaánebuú ewé ji anyéméno nnó achyége βῶῶ bií.

¹⁹ Nnene ntó mmye nnó ji apye enyú dékaá gekpekpege uto bií ebi upógé esé abi défyéé metῶῶ ne ji. Uto bina ebi upógé esé, elé wye gekpekpegé uto bi,

²⁰ ne Ἐῶῶ asele apye Κρας akwilé né negbo ne apye ji ajwólé né egbe ebwῶnye wuú né malu ujwῶle Ἐῶῶ né mfaánebuú.

²¹ Κρας awyaaá uto ewuú ebi upwῶῶ yéndé gefwa eyi gelu fa mme, yé né mfaá. Ebi upwῶῶ ntó uto ákwaá, yé ebe lé ebi aló

nchye. Ne ye muú ama ayi awyaá gefɔgé gefwa eyigé na apó, yé né mme yina ne ayi achwáɔ.

²² Ne Εσωω afye yéndégenó né amu ji ne apye nnó ji abe muú kpaá mbaá unó uko né echomele bɔ́ Kras.

²³ Echomele bɔ́ Kras elú menyammye wuú. Ewú egbeé ne uto Kras ne Ji apye yéndégenó né yéndé mbaá gebε ndere gebɔ́ mambe.

2

Εσωω achyεé εsé genwá ndere déchome mmye ne Kras

¹ Mbembe enyú débɔ dégbo né depɔré Εσωω gétúgέ déla débelege mabe Εσωω ne debó dépye nto gabo.

² Né gébé eyigémbɔ enyú débɔ dépye lé ubobo unó bi bɔ́ mme ápye. Dékwɔlege lé unó bi mfwa áló nchye abi mfaá akelege nnó enyú dépyege. Ji yimbɔ ne anyuú matɔ́ bɔ́ abi álá kelege manwú ne Εσωω.

³ Wyembɔ ntó ne εsé ako debɔ delu, dépye nya lé ubobo unó bi menyammye akelege. Dépye lé unó bi menyammye ne matɔ́ sé akelege. Abyé εsé ako ne gepɔ gebogebɔ. Getú eyigémbɔ, Εσωω abɔ alu manlere εsé metɔ́ usɔ́ wuú ndere ji alerege nye yéndémuú.

⁴ Yémbɔ meshwe ayi Εσωω agene εsé aja dɔ́, ne gejeé eyigé ji abɔ́ ne εsé gepwɔ amu.

⁵ Ye gébégé εsé débɔ dégboó gétúgέ gabo se, Εσωω apye εsé dékere né genwá chóncho ne Kras. Ne elé gétúgέ ulɔ́ melu Εσωω ne ji áwené gemége nyú.

⁶ Ndere εsé déchomé mmye ne Kras Jisɔs, Εσωω apye εsé dékwilé né negbo ne ji, ne abwéé εsé nnó dégbare gefwa ne ji né malu ujwɔle Εσωω né mfaánebuú.

⁷ Εσωω apyembɔ nnó né gejamégé anme ayi achwáɔ né mbe, ji apye bɔ́ ako akaá gekpekepege ulɔ́ melu ebi ujame dɔ́, ebi ji alere né gejeé gétúgέ genó eyigé Kras Jisɔs apye.

⁸ Gétúgέ ulɔ́ melu Εσωω, ji afere enyú né efwyale gabo gébégé défyéé metɔ́ ne Kras, épó fɔ́ né uto bi nyú ne ji afere enyú né efwyale gabo. Elé echye ewé Εσωω achyεgέ.

⁹ Épó fɔ́ gétúgέ utɔ́ ulɔ́ ulɔ́ ebi enyú dépye. Ndere elúmbɔ, ékágé muú fɔ́ adogé ebwɔ ewɔme.

¹⁰ Néndé εsé délu elé amu utɔ́ Εσωω. Ji akwyéé εsé ne apye décho mmye ne Kras Jisɔs nnó délerege galógálɔ́ mbaá bɔ́ ndere ji akwyε me te gachií ábelé nnó dépyεgέ.

Εsé ako delú muú ama ndere Εσωω apye εsé déchome mmye ne Kras

¹¹ Tege nnó mbembe bɔ́ Jus bɔ́ akuú gemεge bwɔ́ nnó, “Bɔ́ abi áɔɔ́ ebwɔ́ nsɔ́,” abɔ́ ákuú enyú abi délá dépɔ́ bɔ́ Jus nnó, “Bɔ́ unyi gada.” Mmyéké genó ayi akwaá apyεé ne amu né menyammye.

¹² Tege ndere enyú debɔ delu. Né gébé eyigémbɔ enyú depɔ́ mbwa ama ne Kras, enyú debɔ delu lé ankéé né geluagέ bɔ́ abi Εσωω abó ajyaá nnó abe abíí. Menomenyεé gejame ewé Εσωω anyéé ne bɔ́ bíí, menomenyεé ewémbɔ́ épófɔ́ ewé nyú. Apyembɔ, gétúgέ geno eyigé ji abɔ́ anyémeno nnó apyεé, yémbɔ ji anyé fɔ́ meno ne enyú wɔ́. Depɔ́ ye ntó ne genó gefɔ́ fa né mme eyigé enyú dénerεge metɔ́ wyéé. Ne débɔ depɔ́ fɔ́ mbwa ama ne Εσωω.

¹³ Yémbɔ nana Εσωω apye enyú déchome mmye ne Kras Jisɔs, ji aja enyú abi délu nya tete ne ji, délá kwɔ́kwɔ́lé ne jí gétúgέ manoó Kras amí machyεé mme gébégé ji gboó né gekwa.

¹⁴ Kras jimboó ne apyεé εsé délu né nesɔ́ ne ate, néndé ji apye bɔ́ Jus ne bɔ́ abi álá pó bɔ́ Jus ákwé eké muú ama. Ndere ji apyembɔ, Kras amu ekwɔ́ gepú ewé ebɔ́ ekare bɔ́ Jus ne abi álá pó fɔ́ bɔ́ Jus ne epye ebwɔ́ abɔ́ mawáme ne ate.

¹⁵ Kras agboge atyaá mabe bɔ́ Jus ako ayi apye bɔ́ Jus afaá mbwa ne bɔ́ abi álá pó fɔ́ bɔ́ Jus. Ji apyembɔ nnó ji ase bɔ́ Jus ne abi álá pó bɔ́ Jus ácho ebwɔ́ alá muú meke, ácho ntó mmye ne ji nnó epyεgέ mbɔ ebwɔ́ abe nesɔ́ ne ate.

¹⁶ Ndere ji apyembɔ, aja bɔ́ Jus ne abi álá pó fɔ́ bɔ́ Jus nnó anyé nesɔ́ ne Εσωω ála ndere muú ama gétúgέ negbo eníné ji agboó né gekwa ne mawámé bwɔ́ ábyéé.

¹⁷ Ne Kras achwɔ́, agaré abya melómélɔ́ ayi achwáɔ ne nesɔ́ eta nyú bɔ́ abi debɔ delu tete ne Εσωω ne mbaá bɔ́ abi abɔ́ álú kwɔ́kwɔ́lé ne Εσωω.

¹⁸ Ne elé gétúgέ genó eyigé Kras apye ne εsé ako dégene meti mantene né mbe ushu nte sé Εσωω dénenemmye né uto Mendoó Ukpea ewú ema.

¹⁹ Ndere elúmbɔ, enyú bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus dépɔ sé aṅkéé bɔ, bɔ́ abi áchwɔ élé manjwólé né mbaá jwɔlege. Enyú délá ambɔ́ melɔ, dékwe gelua gema ne bɔ́ abi Esɔwɔ ajyaá nnó abe abií. Ne dela ntó bɔ́ ula gepu Esɔwɔ.

²⁰ Enyú délu egbe gepú eyigé Esɔwɔ atenege. Abelé enyú né nebɔme gepú eníne áṅgbá Jisɔs ne bɔ́ ekpave Esɔwɔ áfyéé. Kras Jisɔs jimɔ́ ne alu ntaá eníne né gbarege ekwɔ gepú.

²¹ Kras ne agbare gepú eyina geko mbaá ama. Ne apye nnó gejamégé bɔ́ áchwɔ́ né mmu nnó geji géwéné gebe echa ukpea mbaá Ata.

²² Ndere Esɔwɔ apye enyú déchome mmye ne Kras, apye ntó enyú détene chóncho ne ate aṅme abifɔ́ ako déla eké melu ewé Esɔwɔ ajwɔlege wyé né Mendoó wuú.

3

Utɔ́ bi Pɔ́l apye mbaá bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus

¹ Ne gétúgé Esɔwɔ apye bɔ́ Jus ne abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ála muú ama, ne me Pɔ́l muú nkpe ne denɔ élé ngarege abya Kras Jisɔs eta nyú bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus, nnenemmye gétúgé nyú echomele bɔ́ Kras né Efesɔs.

² Mferé nnó enyú déwú me nnó gétúgé ulɔ́ melu ebi Esɔwɔ elerege, ji achyéé me utɔ́ bina nno mpyege né galógáló nyú.

³ Ne Esɔwɔ apye me nkaá genó eyi gebɔ gelu ji metɔ́ bibíí, wyé ndere me mbɔ́ mbɔ́ me mbe nsame geji gachyéé eta nyú.

⁴ Ne mbɔ́gé enyú dékúgé genó eyigé me nsame eta nyú, dékágé nye ndere epye ne nkaá depɔ́ré Kras etiré délu nya bibíí.

⁵ Mbe mbe akwaá ábɔ́ ákaá fɔ́ depɔ́ etiré na wɔ, yémbɔ́ nana Mendoó Esɔwɔ epye áṅgbá Jisɔs ne bɔ́ ekpávé Esɔwɔ, bɔ́ ukpea bíí ákaá deti.

⁶ Genó eyigé Esɔwɔ ábelé bibíí gelú nnó ji áke ne abya melóméló ápye bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus ácho mmye ne bɔ́ Jus ála ndere upó né menyammye ama ne nnó ebwɔ́ ako ábɔ́ mejeé Esɔwɔ ne genó eyigé Esɔwɔ anyémeno nnó achyege nye bɔ́ bíí. Kras Jisɔs ne apye nnó menomenye ewémbɔ́ ebe wáwálé.

⁷ Esɔwɔ ajya me né ulɔ́ melu bíí nnó mbe muú utɔ́ wuú, ngarege abya melóméló Kras né gekpekpegé uto bíí.

⁸ Né geluage bɔ́ Esɔwɔ ako, me ne nlú mamané kɔ. Yémbɔ́ Esɔwɔ achyéé me gechachage echyé ewéna nnó ngarege abya melóméló mbaá bɔ́ abi alá pɔ́ bɔ́ Jus. Ne abya melóméló yimbɔ́ atome ne uchacha unó bi muú alá kagé méé ebi Kras achyége.

⁹ Utɔ́ ba ntó ulú nnó me mpye bɔ́ ako akaá genó eyigé Esɔwɔ muú akwyéé unó uko ashuú mampye né genó eyigé ábelé bibíí te ula ulɔ́ mme.

¹⁰ Esɔwɔ abɔ́ apyembɔ́ nnó gébé sé eyigé na gekwɔnege, echomele bɔ́ Jisɔs epye yéndé gefwage álo nchye eyigé gelu mfaá, ne uto aló nchye uko ukaa nnó Esɔwɔ awyaá denja dɔ́ né yéndé meti.

¹¹ Ji áke ne Ata se Kras Jisɔs apye mecho ewéna epye wyé ndere ji Esɔwɔ abɔ́ ajɔ́ me nnó ebe.

¹² Ndere Esɔwɔ apye esé déchome mmye ne Kras, ne ndere défyéé metɔ́ ne ji, esé dékágé tene né mbe ushu Esɔwɔ tágétágé débéé fɔ́ ne efɔ́ metɔ́.

¹³ Ndere elúmbɔ, nnene enyú mmye nnó débége fɔ́ ne gepwa metɔ́ élé me ngene efwyale gétúgé nyú. Me ngene efwyale ewéna né galógáló nyú.

Pɔ́l anenemmye gétúgé echomele bɔ́ Kras né Efesɔs

¹⁴ Gétúgé Esɔwɔ apye unó ulɔ́ulɔ́ bina, ne me ntome mano mme nnenemmye mbaá nte sé Esɔwɔ,

¹⁵ muú afyéé mabɔ́ mbaá mala upú mako né mfaánebuú ne mme.

¹⁶ Nnenemmye mbaá Esɔwɔ muú awyaá gekpekpe mejeé né mfaánebuú nnó ji apye Mendoó wuú echyéé enyú eshye nnó matɔ́ nyú ábéné,

¹⁷ ne nnó Kras ájwólé né mmu matɔ́ nyú ndere défyéé metɔ́ ne ji. Nnenemmye nnó gejeé eyigé enyú débɔ́ ne Esɔwɔ ne ate aṅme gepye enyú détene ne eshye.

¹⁸ Nnene ntó mmye nnó Esɔwɔ apye enyú chóncho ne bɔ́ Esɔwɔ abifɔ́ ako débɔ́ uto mankaá nnó gejeé eyigé Kras Jisɔs abɔ́ ne enyú ako, gepwɔ́ yéndégenó eyigé muú akágé méé,

¹⁹ ne nnó enyú dékaá nnó gejeé Kras eyigémbɔ́ geja kpaá gepwɔ́ amu, muú akágé kaá fɔ́ geji anere. Ndere unó bi uko ulú mbɔ, débéé ne gepɔ́gé Esɔwɔ geko.

²⁰ Défée Éσωω muú apóge esé ne uto bií ebi úlú esé mmye. Ji akágé pye gejamégé ukpekre unó bi upwóó ebi esé dégigé ji, yé ebi déferege.

²¹ Esé ako abi délú echomele bós Jisós, abi déchome mmye ne Kras Jisós yéndémuú anóge Éσωω yéndégébé te kwyakwya ne kwyakwya Amen.

4

Bós echomele Kras álú muú ama

¹ Me muú nkpeene deno gétúgé mpye utóó Ata, nkpeage enyú nnó dépye genwáge nyú gébe ndere Éσωω muú akuú enyú aklege nnó gébe.

² Shulege mmye nyú mme yéndégébé, sege depóre nyú pere, koge metaó mbaá yéndégenó. Bage gejeé ne ate, dépyegé mbo, dépye fó unó bi ubalege ate mmye.

³ Myege nnó débé meko ama ndere Mendoo Úkpea epye nnó enyú décho mmye ne ate débé né nesó.

⁴ Esé bós echomele Jisós délú wye ndere upo menyammye ama. Ne elé wye Mendoo Úkpea ewú ema ne elú esé ako né mmye, wye ndere genó gelú lé gema eyigé Éσωω akuú esé nnó dénegege mataó wye.

⁵ Esé ako déwyaá wye Ata awu ama, ne wye lé depóre Jisós déti dema ne esé ako dékwalege. Awyaá esé ako gefoge manaá Éσωω mami mamaá.

⁶ Éσωω esé awú dénóge álú elé ama, ji ne alú Nte esé esé ako. Ji ne alú mfwa esé ako, ji achyege esé utóó ebi débóó mampye ndere ji aklege. Ne mendoó wuú ejwalege né mmu mataó bós bií ako.

⁷ Yémbó Kras achyéé yéndémuú sé ewuú echyene ndere ji ame nnó ekwane ne yéndémuú.

⁸ Elú wye ndere asame né mmu ηwe Éσωω nnó, “Gébégé Kras akwome ajyéé né melu ewé mfaá, aja gejamégé bós deno ákwale ji, ne achyéé akwaá ufóó ufóó echyene.”

⁹ Asa wye aké, “Akwaá afe né mfaá”, ewéna etene nnó gemege nnó Kras akwaó né mfaá abo me mbe ashulé achwó fa mme.*

¹⁰ Wye lé ji awú muú ashulé achwóó fa mme ne akwome ajyéé né malu ayi álú te mfaá mfaá. Ji apyembó nnó ji apye

yéndégenó né yéndé mbaá gébe gelogéló ndere ji aklege nnó gebe.

¹¹ Ji achyéé bós abifo echyene nnó abé angbá Kras. Achyene abifo echyene nnó abé abóó ekpave Éσωω, achyene abifo nnó ágáregé abya melóméló, abifo, achyene ebwó nnó abé ambame ne anlere mekomejóó Éσωω.

¹² Kras apyembó nnó ji akpome bós Éσωω ako mmye nnó ápyege utóó bií ne nnó ji apye echomele bós bií ewé elú menyammye wuú ewéne,

¹³ kpaá te esé débéé ndere muú ama né mataó sé ayi défyéé ne Maá Éσωω ne dékágé ji chánéné. Debó mambé bós abi ábené né depóre Éσωω, kpaá te débéé ndere Kras jimboó né gepo jí geko,

¹⁴ nnó esé débége sé eké ambane abi anlere gebyo ásele mati défyene gebyo ábwólege amu ne ebwó. Ambané álú eké baá makpe ayi mmye nnyi atene ajyéé we na ne we. Yéndé mbaá ayi mbyó ajyéé ne aji ajyéé ntó, mbo ne epye ne bós abi ánlere gebyo álerégé. Anlere gebyo awyaá défyene mabwólége bós akame ne genó eyi gelú gebyo.

¹⁵ Déjógé lé genó eyi gelú wawálé, ne déboge gejeé ne bós abi déjoge ne ebwó. Déké dépyembó, débenege nye né depóre Éσωω, né yéndé meti wye eké Kras muú álú muú kpaá né echomele bós bií.

¹⁶ Kras ne afyéé yéndé gepoge menyammye né melu ewuú, yéndé gefere ne gepyéé nnó menyammye meko áchomé mbaá ama. Ndere elúmbó yéndé gepoge menyammye geké gepye utóó bií chánéné, menyammye meko awene abenege gétúgé upo bina upogé ate né gejeé.

Jisós Kras achyenge genwá geké

¹⁷ Me nkwelege enyú mbeé né uto Ata nnó ékágé débé eké bós mme abi alá pó bós Jus. Ufere bwó upo ne mekpo ne ula.

¹⁸ Uferé bwó úlú kendeé. Ebwó apó fó ne genwá eyigé Éσωω achyenge, néndé ebwó ákágé yé genó ne anea mataó.

¹⁹ Yé ebwó ápye genó eyigé gela gelomé fó, mmye egboó fó ebwó. Achyéé gemege bwó né unó bi ugbó mmye ne ápwyaá fó mampye úkwékwé unó.

* 4:9 Elú wawálé nnó: Gejamégé bós ηwe áwyaá nnó Jisós ashulé afe né melo álo.

20 Unó Kras εbi alere enyú dégií na fó wá.

21 Nferé nnó enyú déwú genó eyigé getome ne Jisós, ne áleré enyú ankwale bíí, né mekomejóó ayi wáwálé. Mekomejóó yimbó elé abya melómeló ayi atome ne Jisós.

22 Lyagé gekwenege gepó eyigé gepye enyú debó dépye uboubo unó. Gekwenege gepó eyigé enyú debó déwyaá gechóó lé enyú chóó ndere gébwólé enyú mambé ne metóó mampye uboubo unó.

23 Kworege matóó nyú ne gefóó eyigé enyú déferege unó gebé genó geké.

24 Enyú debó mambé ne gepó geké ndere bóó abi Εσωω akwyéé nnó afu ji. Gepó geké eyigé na, gelú lé gepó eyi gelú cho, ne pópó né mbe ushu Εσωω.

25 Ndere elúmbó, lyage gebyó dégarege lé wáwálé mbaá ate aηme, néndé εsé ako décho mmye delú ndere upó né menyammye Kras.

26 Metóó εsógé muú nyú, ékágé akame metóó usóó été ji apye gabo. Ne ékágé álá ne metóó usóó né bíí kpogele.

27 Ne ékágé déchye danchómeló meti εwé ji aηmaá amu wye.

28 Mbógé muú abó ajoó εjo, abó manlyaá εjo apyege utóó ne amu jíí jimbóó nnó abó unó bíí ji ákágé kare ne bóó abi álá pó ne ubi.

29 Muú nyú ajógé fó mejóó mebomebo, ajógé lé mekomejóó melóméló ayi apógé ate, ne akwánege né gébé eyigémbó, nnó mejóó nyú εbe mejóó εwé εfyéé bóó εshye ne εchwóó ne galógáló mbaá bóó abi awuú enyú.

30 Ékágé enyú dépye Mendoó Ukpea εbe meshwemeshwe né unó bíí enyú dépye. Εσωω afye enyú Mendoó Ukpea wuú né mmye nnó εbe ndere gelo eyi gelerege nnó enyú delú bóó bíí, ne nnó bíí uma ji awe-nege nye gemége nyú.

31 Ndere elúmbó, débégé fó ne ufere uboubo ne ate: Debálégé fó matóó, desóge fó matóó ne ate, debége fó ne genyane ne ate, déchógé fó ate mabó, dépyégé fó nchye, déferegé fó gabo ne ate né yéndé meti.

32 Lerege elé ulóó melu ne ate, gεge ate meshwe, jigé nte gabo ayi ate aηme apye ndere Εσωω ajinte gabo ayi enyú dépye gétúgé genó eyigé Kras apyéé.

Bege bóó gengbó

1 Te mbaá Εσωω abóó gejeé ne enyú baá bíí, mmyégé nnó débé ndere ji.

2 Gógé genwáge nyú gelere nnó déwyaá gejeé ne ate wye ndere Kras abóó gejeé ne εsé kpaá te áchyeé genwá jíí né galógáló sé. Nkane ji ápyembó, elú wye ndere gepé eyi genóme gebé gelógéló né mbe ushu Εσωω.

3 Ndere elúmbó, dékamegé muú fó awú yé né geluage nyú εημεηmené ubele tametame yé gekwekwégé gepó, yé ame mamfyé né genó eyigé muú. Ne demmyege fó nnó enyú ne debe ne unó uko, néndé gefógé genwá eyigémbó gekwané fó mambé ne bóó Εσωω wó.

4 Dekamege fó mejóó εwé εchwóó ne mekpo unóó ne gekekenegé mejóó ne gekwekwégé abya andée utanege enyú né meno néndé εkwane wó. Genó eyigé enyú debóó mampye elé mantamege Εσωω né unó bíí ji apye né geluage nyú.

5 Kágé nnó muú ayi abelege ubele tametame, ayi awyaá gekwékwégé gepó, ye ayi afye ame né unó bóó (alú mbó lé muú ayi ánógé unó bina éké εσωω ayifó). Ji anyé fó gefwa eyigé Kras ne Εσωω agbarége.

6 Dékamege muú fó abwólé enyú ne mejóó εwé εla épó ne mekpo ne ula. Elé gétúgé unó bina ne Εσωω asóó nye metóó ne bóó abi álá wuú fó ji.

7 Ndere elúmbó, déchógé fó mmye ne ufóó bóó bimbo,

8 néndé mbembe enyú débó délu né mmu gemua, nana enyú délu né mmu gengbó gétúgé Εσωω apye enyú déchome mmye ne Kras. Ndere elúmbó, gógé genwágé nyú gebé ndere bóó abi álú né gengbó.

9 Elé gengbó eyigé na, ne gepye nnó εsé dépyégé unó ulóóló, ne εbi ulú cho ne nnó dégarege wáwálé.

10 Myégé mankaá genó eyigé dépyege metóó εgóó Ata.

11 Déchoge fó amu depyege ubobo unó bíí bóó abi álú né mmu gemua ápyéé, dyáge lé εbwó malá.

12 Elu lé mekpo unóó manjóó depó εtiré εbwó apye bibíí.

13 Gengbó gegené né genó, bóó ágene ndere geji gelu ne ákágé ndere geji gelu wáwálé.

14 Μᾶ ne elú néndé yéndégenó eyi genḡbᾶ gegenege wye, gébwálege gela genḡbᾶ. Ge ula bi ajᾶ aké, “Peé wᾶ ayi ᾶbelege gejya, kwilé né negbo, ne Kras apye nye genḡbᾶ jii gegenege eta wye.”

15 Ndere elúmbᾶ, seḡé gébé nnó dépyege genó eyigé gelu cho. Dépyege fᾶ unó eké unkekene bᾶᾶ, pyege ndere bᾶᾶ abi áwyaá defᾶᾶ.

16 Dégege meti mampye genó gelógélᾶ, pyegé geji cháḡéné neídé bᾶᾶ apye gabo né gébé eyigé na dᾶᾶ.

17 Ékágé debe eké unkekene bᾶᾶ, mmyegé elé mmye nnó dékaá genó eyigé Ata akelege nnó enyú dépyege.

18 Dényúgé fᾶ mmᾶᾶ dékwene néndé mmᾶᾶ matene muú né genḡwá gebogebo. Gᾶḡé elé Mendoó Ukpea egbeé enyú né matᾶᾶ.

19 Mendoó Ukpea egbege enyú né metᾶᾶ, epye enyú dékwane makwa ayi átánege né bᾶ ḡwe Esᾶwᾶ, défyege ate matᾶᾶ ne makwa ayi atome ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea alerege. Kwagé makwa yina ne matᾶᾶ nyú mako défēge Ata.

20 Né yéndégenó eyi gepye, tamege nte sé Esᾶwᾶ yéndégébé gétúgé genó eyigé Ata Jisᾶs Kras apye eta esé.

Pᾶl achyēge majye mbaá andeé ne anᾶ

21 Yéndémuú nyú awúgé ne nte nnó dénógé Kras.

22 Enyú andeé anᾶ, wúgé ne anᾶ nyú wye ndere déwú ne Ata.

23 Menᾶ alu muú kpaá mbaá mendée wyeé ndere Kras alú muú kpaá mbaá echomele bᾶᾶ bií ewé elú menyammye wuú. Ne Kras jimᾶᾶ alu Mempoó echomele wuú.

24 Ndere echomele bᾶᾶ Kras ewuú ne ji, mbᾶntó ne enyú andeé anᾶ débᾶᾶ manwúgé ne anᾶ nyú né yéndé meti.

25 Enyú anᾶ, bᾶḡé gejeé ne andeé nyú wye ndere Kras abᾶᾶ gejeé ne echomele wuú kpaá te achyēé gemē jii né galógálᾶ wuú.

26 Ji apyembᾶ nnó ji afyēé ewú né amu Esᾶwᾶ ndere genógé ukpea gébéḡé ji ashwᾶnége ewú ne manaá ne mekomejᾶᾶ wuú.

27 Apyembᾶ ntó nnó echomele bᾶᾶ bií etene né mbe ushuú wuú jimᾶᾶ ne genḡwá gekē eyi gelᾶme gepwᾶᾶ amu ne nnó ebege

fᾶ ne deba yé gebágé dekoó né mmye, ebe lé echomele ukpea ewé muú alá kágé shulé ebwᾶ ndo né meti fᾶ.

28 Anᾶ abᾶ mambᾶge gejeé ne andeé bwᾶ wye ndere ebwᾶ abᾶᾶ ne menyammye bwᾶ ambᾶᾶ, néndé mende ayi abᾶᾶ gejeé ne mendée wuú ebyennó abᾶ gejeé ne menyammye awú ntó.

29 Yé muú sé fᾶ ayi apaá menyammye wuú apᾶ. Déchyege menyammye sé menyēé, décherege ji, wye ndere Kras apye ne echomele bᾶᾶ bií.

30 Ji apyembᾶ yéndégébé néndé esé delu upᾶ né menyammye wuú.

31 Ge ula bi ásámé né mmu ḡwe Esᾶwᾶ nnó, “Getú eyigémbᾶ mende abᾶ manlyáá gepúgé nte wuú ne mma wuú acho mmye ne mendée wuú ebwᾶ apea ála muú ama.”

32 Mekomejᾶᾶ Esᾶwᾶ ayina apye esé dékaá menᾶ genó ayi abᾶ alu bíbí. Genó eyigémbᾶ getome ne Kras ne echomele bᾶᾶ bií.

33 Yémbᾶ enyú abi débane neba dékágé pyege ntó geji. Genó eyigémbᾶ gelu nnó yéndé menᾶ abᾶ mambᾶ gejeé ne mendée wuú wye ndere ji abᾶᾶ gejeé ne gemē jii. Ne yéndé mendée menᾶ abᾶ manógé menᾶ wuú.

6

Na ne baá ne ante ne ama ábᾶᾶ mambē

1 Enyú baá melᾶ wúgé ne amma nyú ne ante nyú, gétúgé déchome mmye ne Ata, néndé ge genó eyi gélú cho mampye mbᾶ.

2 “Nógé amma nyú ne ante nyú.” Ge ndᾶ mbe ayi Esᾶwᾶ anyémeno gébéḡé achyēé ebe aké,

3 “Dépyege mbᾶ, déḡéne nye galógálᾶ ne dényé neki fa mme.”

4 Enyú ante ékágé débē ne gepᾶ eyi gepye matᾶᾶ asᾶᾶ baá nyú. Wyege lé ebwᾶ né meti ewé délerege ebwᾶ unó ndere abᾶᾶ mampye, déchyege ebwᾶ majyēé ndere Ata akelege.

Na ne áfwē ne ante abi abᾶᾶ ebwᾶ ábé

5 Enyú áfwē, wúgé ne bᾶᾶ abi abᾶᾶ enyú ne efᾶ metᾶᾶ, déchyege ebwᾶ énogé ne matᾶᾶ nyu mako wye ndere ebᾶ ebe lé Kras, enyú dépye ne jii.

6 Pyege utᾶᾶ enyú cháḡéné. Dépyege fᾶ wye lé gébéḡé ebwᾶ abege aké agene

enyú gétúgέ dékelege nnó εbwó áfεge enyú. Ndere baá utó Kras, pyεgέ elé genó eyigέ εσωω akεlege ne mató nyú mako.

⁷ Pyεgέ utó ne metó megómegw wyε eké enyú dépyε mbaá Ata, épó fó elé mbaá mek-waá.

⁸ Kaágé nnó yé muú alú mefwε ye ápó, elé Ata ne achyεge εsé ako nsa né utó ulóuló ebi εsé dépyεé.

⁹ Enyú ante wyεmbw ntó ne débóó mampyεge ne áfwε nyú. Déchyεge sé εbwó genyane. Kaágé nnó Ata ayi abóó enyú chóncho ne εbwó alú né mfaánebuú. Ne ji asó mpa yéndémuú alεrege fó angya.

Pól ajógé ndere bóó kras abóó matεne ummyε ne danchomeló

¹⁰ Kwyakwya genó eyigέ, me nkelege mangare enyú gelu nnó, bógé εshyε ndere déchome mmyε ne Ata. Ne gógé ji ase gekpekpege utó bíi apyε enyú détoó.

¹¹ Fyεgέ unó ummyε uko ebi εσωω achyεé enyú nnó détene ummyε ne mati défyá ayi danchomeló apenege.

¹² Néndé bee bina upó fó ne atε akwaá. Démmyε lé ne yéndé gefwage aló nchyε eyigέ gelu né mfaá, ne uto aló nchyε uko. Démmyε ne áló nchyε ako abi ágbarege gefwa né malu ayi mfaá, ne abi áwyaá utó fa né mme yina ayi alú melu gemua.

¹³ Ndere elúmbw, bógé unó ummyε uko ebi εσωω achyεé enyú nnó yéndégébé danchomeló achwógé ne εfwyale démmyε ékágé ji apwó enyú ne démmyεgέ né kwyakwya détenege nye chanéné.

¹⁴ Ndere elúmbw, kpomege mmyε. Ndere muú bee áwéle ekandá mamkpome mmyε né utó bíi, mbw ne enyú débóó mangarege wáwálé. Pyεge genó eyi gelu chó né mbe ushu εσωω, εwéna εβεé nye ndere genóge ummyε eyigέ muú bee akwere εwome wuú nnó ékágé nekó né kpe ne ta ji.

¹⁵ Ndere muú bee afyε unó uka utouto nnó ékágé ji áseré ákwe gébégé aké alomege, mbántó ne enyú débóó mangarege abya melóméló ayi apyε bóó ábéé nesó ne εσωω.

¹⁶ Genó eyigέ fó eyigέ débóó mampyε gelú nnó, gbarege metóó εwé enyú défyεé ne εσωω εβε enyú né mbe. Éwéna εβε nye eta nyú ndere genogέ ummyε eyi gegbéé

nnó ámbeé danchomeló ako ayi achwóó eké mewε akwonege fó enyú mmyε.

¹⁷ Ségé mamfere ayi εσωω áferé enyú né εfwyale gabo ábé ndere εla ummyε ewe ekwerege mekpo muú bee, nnó ékágé ji akpa gepa. Σεge ntó mekomejóó εσωω ndere aparanja ayi Mendoó Ukpea εchyε enyú nnó démmyεgέ ummyε ne ji.

¹⁸ Gígé εσωω nnó apógé enyú yéndégébé né mmyεmenεne. Nεgemmyε né yéndégenó eyigέ enyú dékelege. Pyεge mbw ndere Mendoó Ukpea εlerege enyú meti yéndégébé. Ndere elúmbw, bégé peé né yéndégenó eyigέ gepyε, dékogé metóó gbene. Nεge ntó mmyε yéndégébé mbaá bóó εσωω ako.

¹⁹ Nεge ntó mmyε getú ya, nnó yéndégébé nké nkelege mangare abya melóméló, εσωω achyε me mekomejóó nnó ngare, mmbεgέ fó ne εfó metóó mampyε bóó akaá depóré abya melóméló εtiré debw delu bibií.

²⁰ Elé gétúgέ abya melóméló yina ne Kras atóme me, ne nana nlú né denó gétúgέ mbw ngarege abya melóméló wuú. Nεgemmyε nnó Ata apóó me mbεgέ ne εfó metóó mangare abya melóméló yina ndere me mbóó manjóó.

Kwyakwya matame

²¹ Menme sé Tikikós ayi mbóó gejeé ne ji dóó, ne nte muú ayi dékágé líi mmyε ne ji ndere apyε utó Ata achwógé, agarege nye enyú yéndégenó eyi getome ne me, ne enyú dékágé nye ndere depw dekene ne me wéna.

²² Elé wyε getú eyigέ na ne me ntóme ji eta nyú nnó ji apyε enyú dékaá ndere εsé délu wéna, ne nnó afyε enyú εshyε.

²³ Nenemmyε nnó Nte sé εσωω ne Ata Jisós Kras apyε enyú anme sé debe nesó ne atε, débw gejeé ne atε, ne nnó défyεge wyε metóó ne εσωω.

²⁴ Mma nnεnemmyε nnó εσωω alεrege galógáló mbaá bóó ako abi abóó gejeé eyi gela gebyεé ne Ata Jisós Kras te kwyakwya.

Νῦνε ayi Pṓl ásamé mbaá εchomele bṓṓ Kras né Filipi

Pṓl atamege bṓṓ Εῢῶῶ né melṓ Filipi

¹ Me Pṓl ne Timṓti ne désamé ηῦε yina. Εῢṣé delú baá defwé Kras Jisṓs. Detṓme ηῦε yina ετα enyú ako abi délú bṓṓ Εῢῶῶ né melṓ Filipi gétúgέ défyεṣṣ metṓṓ ne Kras Jisṓs, ushuú mbṓgέ ákpakpa ne bṓṓ abi ápṓoge mampyε utṓṓ né gepúgέ Εῢῶῶ.

² Nnenemmyε nnó Nte sé Εῢῶῶ ne Ata Jisṓs Kras álérégé enyú galógálṓ, apyε enyú débé ne nesṓ.

Pṓl atamege Εῢῶῶ ne anenemmyε gétúgέ bṓṓ Εῢῶῶ abi álú né Filipi

³ Yéndégébé me ntegé enyú, ntamege Εῢῶῶ ayi nnógé,

⁴ ne yéndégébé me nké nnenemmyε gétúgέ enyú ako mbéε ne nechóchṓ né metṓṓ.

⁵ Me nnenemmyε ne nechóchṓ néndé te ula ulṓ εbi enyú defyεṣṣ metṓṓ ne Εῢῶῶ kpaá te fina, enyú decho amu ne me nnó dégáré abya melómélṓ ajyégé mbe.

⁶ Ne nkaá wáwálé nnó Εῢῶῶ alṓṓ mampyε utṓṓ ulṓṓṓ bina né geῦwáge nyú. Ne nkaá ntó nnó ajyε nyε wyε mbe ne ubi kpaá te ánerege bíí bi Jisṓs Kras akerege nyε fa mme.

⁷ Ndere nnénemmyε ne nechóchṓ gétúgέ enyú, elú galógálṓ nnó me ntégé enyú mbṓ, néndé delú me metṓṓ chi chi chi. Enyú ako decho amu ne me né εshyε ewé Εῢῶῶ achyε εῢṣé mangaré abya melómélṓ ajyégé mbe. Gébé eyigé me nlá nlu dankpé denṓ ne nana yina ayi nlu né denṓ, mmyε nnó mpyε bṓṓ akaá nnó abya melómélṓ alu wáwálé.

⁸ Me nshyáge mmyε mangé enyú ne geje eyigé Kras Jisṓs abṓṓ ne enyú. Mechó ewé menjṓṓ mbṓ, Εῢῶῶ ne akaá nnó elú wáwálé.

⁹ Ne nnenemmyε mbaá Εῢῶῶ nnó gejeé eyigé enyú débṓṓ ne ate géwéné géjyégé mbembε, ne nnó enyú dékágé Εῢῶῶ chánéné, εfεṣṣ ne dékágé nyε genó eyi gélú cho ne eyi gélú gyεṣṣ.

¹⁰ Mbṓntó ne dékage nyε mampyε genṓ gelógélṓ. Ne debéε nyε matṓṓ mmu pṓpṓ ne muú ashúlégé fṓ enyú ndo nnó dépyε gyεṣṣ kpaá te bíí bi Kras Jisṓs akérege meso.

¹¹ Nlú nnénemmyε nnó Jisṓs Kras ápyé enyú débṓṓ gepṓ gelógélṓ mampyε unṓ ulṓṓṓ. Bṓṓ ágegé unṓ ulṓṓṓ εbi enyú depyεṣṣ, ánoge nyε Εῢῶῶ ne áfεge ntó ji né gétúgέ nyú.

Pṓl alu ne nechóchṓ nnó yéé elé ji akpene denṓ mekomejṓṓ Εῢῶῶ ajyε mbe

¹² Aῦmṓ ba, nkelege mampyε enyú dékaá nnó εfwyale ewé me ngéne mbṓ, εpyε nnó abya melómélṓ ajyégé mbembε.

¹³ Ne gétú eyigémbṓ, bṓṓ bee ako abi ábáme dachi mfwa Rom, chóncho ne bṓṓ abifṓ ako abi álú wéna ákaá nnó me nkpe denṓ gétúgέ nlú muú utṓṓ Kras.

¹⁴ Ebye fṓ mbṓ wṓ. Gétúgέ denṓ εtiré me nkpené, gejamégé aῦmṓ ábṓ εshyε né mabṓ Ata apwṓ ndere mbembε. Agárege wyε mekomejṓṓ Εῢῶῶ gárege. Yéé εfṓ epṓ εbwṓ matṓṓ.

¹⁵ Yéé elé elúmbṓ, aῦmṓ abifṓ abi ágárege abya Kras, ágegé me matṓṓ ákiige εbwṓ mmu ne ákélege nnó εbwṓ aῦeá geme apwṓ me. Yémbṓ abifṓ ágárege abya Kras ne matṓṓ bwṓ mmu pṓpṓ.

¹⁶ Bṓṓ abi ágárege ne matṓṓ pṓpṓ, ábṓ gejeé ne me, ne ákaá nnó Εῢῶῶ ne ajyaa me nnó mbe fa né mmu gepúgέ denṓ. Ulannó me nlú fa? Elé gétúgέ mmyε nnó mpyε bṓṓ ákaá nnó abya melómélṓ alu wáwálé.

¹⁷ Abi ákelege maῦeá geme ápwṓ me ágárege abya Kras ne matṓṓ mabomabo. Εbwṓ ákelege nnó apyε me ngé εfwyale fa né gepúgέ denṓ.

¹⁸ Yémbṓ, yéé ememe ewémbṓ eme me wṓ. Genṓ eyi geῦeá dṓṓ gélú nnó εbwṓ ágarege wyε elé abya Kras né mati mako. Yéé ágáré ne matṓṓ pṓpṓ yéé lé ne matṓṓ mabomabo, metṓṓ εgṓṓ wyε me gṓṓ.

¹⁹ Metṓṓ εgṓṓ wyε me né mmyεmenεne nyú ne Mendoṓ Jisṓs Kras ewé epṓge me. Gétú eyigémbṓ, nkaá nnó Εῢῶῶ aferege nyε me né εfwyale gabo ne mbṓṓ nyε geῦwá.

²⁰ Ndere elúmbṓ, me mbelé uméé né metṓṓ wa nnó me Pṓl ngarege wyε abya Kras gárege, nlá ngaré wṓ mkpane mekpṓ

unɔ. Yéé me nkili yéé mgbóo mpye bóó ánoḡé Kras.

²¹ Néndé me nferé nnó mbegé mebe mpyéé wyé utóó Kras pyéé ne mgbogé élé gekpékpégé nsá né egbé wa.

²² Ne mbegé mebe ebyennó mpyéé nye wye utóó Kras pyéé. Ndere elúmbɔ, nkágé fɔ ámé ayi mbóó. Wálé negbo ah wálé neki ah nkágé.

²³ Nkwé mantélé. Mati yina apeá. Mbóó mbɔ ewé ndé? Ébó elú me galógáló nnó nlyaa mme yina njyé mbé ne Kras. Épwo nnó me mbé mebe.

²⁴ Né egbé ewefɔ, elú galógáló nnó me mbé mebé gétúgé nyú, epwɔ nnó njye mbé ne Kras.

²⁵ Nkaá wáwálé nnó Éswɔ apye nye me nnó mbé mebe gétúgé enyú nnó mpóogé enyú déwéné déjyégé mbe né utóó bíí ne nnó débé ne néchóchó né depɔré Jisɔs.

²⁶ Ula bi me njóoge depɔ etiré na úlú nnó mmagé kéré meso eta nyú, débée nye ne gempóoge gétúgé genó eyigé Kras Jisɔs apye eta wa.

²⁷ Genó géma gélú nnó gepogé nyú gélérége nnó enyú dekaá abya melóméló Kras. Ne yéé nchwó ewú, yéé nchwɔ sé wó, nkelege manwúgé lé nnó enyú détené chánéné, metóó ema, meko ama, démmye chónchó nnó abya melóméló ayi enyú dékwálege né depɔré Jisɔs ájyégé mbembe.

²⁸ Nkelege ntó manwúgé lé nnó, defóó fɔ yé genó, cháchá eyigé bóó abi ápáa enyú ápyéé ne enyú. Depyégémbɔ, ewéna ébé nye ndere gepɔ eyi gélérege nye ebwó nnó Éswɔ awane nye ebwó, ne apyéé nye enyú demye depwɔ.

²⁹ Me njóoge mbɔ gétúgé nnó, élé enyú ne Éswɔ apyéé nnó défyegé fɔ lé metóó ewuewu ne Kras Jisɔs. Apye ntó nnó dégéné éfwyale gétú ji.

³⁰ Ne esé ako décho amu démmye ummye bina nkane enyú débó dégéne me mmyéé ne nkane déwúu mbɔ nana nnó nlú mmye wye mmye.

2

Ankwólé Jisɔs áshulé gemége bwó mme ndere gepogé Jisɔs géléré

¹ Me nkaá chánéné nnó enyú délu bóó ama ne Kras, ne afyéé enyú eshye. Ne gejeé

eyigé ji abóó ne enyú, gépye mmye éfyóó enyú mmu. Ne dénye denme ne ate ne Mendoó Ukpea, délu ne matóó malómáló ne ate, dégéné ate meshwe.

² Ndere elúmbɔ, nkpa enyú geka nnó déneré mampye metóó egógé me. Nkelege nnó enyú débé metóó ema, débó gejeé ne ate, debe meko ama, ne déférége genó géma.

³ Délerégé fɔ nnó denéá geme depwɔ ate, ne débwégé fɔ mmye nnó enyú ne depwɔ amu. Yémbɔ, sége gemége nyú nnó dépó yéé eké genó, dépélé ate abifɔ nnó anéá geme apwɔ enyú.

⁴ Muú abogé genó mampye, apyegé fɔ ndere gépoge lé jimbií, apye ndere gépogé ntó bóó abifɔ ako.

⁵ Ne gepoge nyú ntó gébé nkane eyigé Kras Jisɔs gébó gelú.

⁶ Yéé élé Jisɔs alú eké Éswɔ né mati mako, agbare fɔ amu wye kenké nnó alu janja ne Éswɔ wó.

⁷ Yémbɔ, ashulé mmye jíí mme alá eké maá defwé. Ase gepogé mekwaá, ábyé ji alu eke mekwaá.

⁸ Ndere alu mekwaá wáwálé, ase geme ji nnó apó yéé genó. Awú wye majyéé Éswɔ kpaá te akame negboné mekpɔ unóó né mfaá gekwa.

⁹ Gétú eyigémbɔ Éswɔ abwéé ji mfaá, abelé né melu enógé ewé epwɔ malu mako. Achye ji mabɔ ami mawya ncha mapwɔ mabɔ mako.

¹⁰ Éswɔ apyembɔ nnó, bóó abi álú né mfaá ne abi álú fa mme ne melo áwuú bóó, áwugé mabɔ Jisɔs, yéndégébé, átóme mánó mme.

¹¹ Ne yéndemuú ajogé nye aké, Jisɔs Kras alu Anya Ata ayi ápwoó amu. Ajogé mbɔ, achyege mbɔ lé enógé mbaá Nte sé Éswɔ.

¹² Anme ba, wye ndere enyú débɔ déwuú mé majyéé ma gébége me nlú ne enyú, ne ushuú nana ayi me nlá mpó sé ne enyú, nkelege nnó déwúgé majyéé ma depwɔ yéé ndere mbembe. Kwólege wye majye amimbɔ ne matóó nyú mako, démmyége ne éfɔ né metóó, mampye unó bi ulérege nnó Éswɔ aferege enyú né éfwyale gabo.

¹³ Enyú dekage pye unó bina ne metóó ema, néndé élé Éswɔ jimboó ne achyege enyú eshye. Ji apyéé enyú debóó metóó

mampye unó bi ji akélege. Ne alerege enyú meti ewe dépyé ubi.

¹⁴ Ne yéndegenó eyigé dépyé, pyége géjí, déshulége ate ndo yé mawáme déwamégé f3 ne ate.

¹⁵ Dépyege mb3 débée mat33 mmu p3p3, muú f3 ashulége f3 enyú ndo nnó dépye gyé. Ne enyú baá Es3w3, yéé élé délú né mpu b33 ube, bége ne gep3 gel3gél3, gégénége éké ambe ágénege ne utuú né mfaá.

¹⁶ Gbárege abya melómél3 ayi achyege b33 genwá eyi gélagé byé ne met33 ema. Depyegé mb3, bií ebi Kras Jis3s akérege meso fa mme, me ndo3 nyé ebw3 ew3mé nnó mpye ut33 mb3 nsá, nlomé gatélé mpw3.

¹⁷ Mb3 ne met33 meg3meg3 ne nech3ch3 ne enyú ako, yéé ebe lé nnó mano3 ma magbélé mme éké mm33 gep3 né gep3 eyigé nyú ndere dégene efwyale gétúge mat33 ayi défyé ne Kras.

¹⁸ Gétú eyigémb3, bége ntó ne met33 meg3meg3 ne nech3ch3 éké me.

P3l akélege mant3 Tim3ti ne Epafrudyt3s né Filipi

¹⁹ Mb3 wya uméé mant3 Tim3ti eta nyú mb3gé Ata Jis3s achyegé eshye. Akerégé eta wa, agarege me ndere enyú délú ewumb3, met33 nt3 eg33 me.

²⁰ Yéé muú yichá ayi enyú nt3 délú ji met33 éké Tim3ti ap3. Ji asomege nt3 nn3 waá dep3 dékene mb3 chancha né enyú ewu, waá dékéné ah?

²¹ Néndé, b33 abif3 ako apyé lé un3 bi ebw3 akélege, ápyé f3 ndere Jis3s Kras akélege.

²² Yémb3 enyú dékaá me ndere Tim3ti aléré nn3 ji awya gep3 gel3gél3. Néndé, ndere maá ábéé ne nte wuú, wyemb3 ne Tim3ti apyé ut33 ne me nn3 dégarégé abya melómél3 ajyeger mbe.

²³ Gétú eyigémb3 ne ji alu maá ayi nneré met33 nn3 nt3me achw3 eta nyú ténéténé mb3gé ngegé ndere mpa wa ábéé.

²⁴ Ne nkamé nt3 wáwálé nn3 Ata apyegé, mb3lége f3 d33, nchw3 ngé enyú.

²⁵ Ngé nn3 elú gal3gál3 nn3 nt3 kpé menm3 sé Epafrudytus akéré meso eta nyú. Ji alu nt3 muú ayi ese ne ji dépyé ut33

choncho ne ammye nt3 choncho ne me éké muú bee mampye nn3 abya melómél3 ajyeger mbe. Elé ji nt3 ne alu muú dent33 ayi enyú dét3me nn3 achw3 ap33 me ne un3 bi nkélege.

²⁶ Nkélege nn3 ji akéré eta nyú néndé, ashyage mmye d33 mangé enyú, cháchá gébége ji akaá nn3 enyú déwú nn3 ji améé.

²⁷ Ab3 amée wáwálé, ela gachyéé mb3 agb3. Yémb3 Es3w3 agé ji meshwe apye ji at33, agbo w3, ne agé me meshwe nt3 nn3 ekagé efwyale ewéché ema echo ne ewé menwya mé.

²⁸ Gé ula ubi me nkelege mant3 ji nn3 akéré meso wáwá mb3, nn3 enyú degégé ji déb3 ne nech3ch3. Ne efwyale wa ejámé sé d33.

²⁹ Achw3gé, sége ji ne nech3ch3. Ji nt3 alu menm3 nyú né mabo Ata. Ne chyeger uf33 b33 bina en3gé.

³⁰ Néndé, ase f3 genwá jí eke gen3 w3, gétúge ut33 Kras. Ela gachyéé mb3 agb3 ndere achw33 mamp33 me né un3 bi enyú délá gé meti manchw3 pye w3.

3

Muú afyegé met33 ne Kras, Es3w3 apye ji aténé cho né mbe ushu wuú

¹ Anm3 ba, bégé ne nech3ch3 né mab3 Ata. Me mb3é f3 ne gepwa manyuaré nsá dep3 etiré mb3 ngaré mé enyú, néndé depoge nyé enyú.

² Sége gébé ne b33 abi ápye ut33 un3mé, álú éké b3 mamye, néndé ebw3 átome wye eshye nn3 ás3 un3 ande ne ábé ankw3lé Jis3s.

³ Esé ne délú b33 Es3w3. Wáwálé esé ne as33 esé ns3 ayi wáwálé ep3f3 ebw3, néndé esé denoge ji né eshye ewé Mendo3 Ukpya echyegé esé. Esé dewya gemp3ge gétúge gen3 eyigé Kras Jis3s apye eta sé. Ne dép3lé f3 lé un3 bi akwaá apye né gep3ge akwaá, ndere mans3 ns3.

⁴ Yéé élé me nkage mpye uno ebi me mb3 mpye mé né meko menyammye. Mb3gé muú aferégé nn3 ab33 ns3 né un3 bi ji apye né gep3ge akwaá, me nlu men3 mbe.

⁵ Néndé ábyégé me, mb3lé nd3 enée, ás3 me ns3. Me nlú muú Hibru tág3tágé, ntané ntoné Benjam3n né mel3 Isr3li. Me mb3lé

mabé ukwene antε sé chánéné néndé me nlu muú ekwó bós Farasi.

⁶ Ne gétúgέ mabé yimbó, me nkpa gechyéé, mpye echomele bós Jisós ágé εfwyale. Ne me mbós mbelé mabé yimbó ako yéé ema nkwe wó. Gétú eyigémbó mbó nlu cho, muú ákágé shulé fó me ndo.

⁷ Yémbó yéndé unó bi me mbó mferé nnó mpyegé mbós nsá, nse nnó úlú lé únómé, upó sé me eké genó gétúgέ genó eyigé Kras apye eta wá.

⁸ Genó eyi gefó gélú nnó unó uko ebi mbó nwyá, nse ubi uko nnó elé únómé. Nkelege lé nnó nkaá Kras Jisós, Ata ayi me nnóge. Ji ne apwós amu né genwá ya. Né gétú jii me nlyáá unó uko uno, nse ubi eké debi nnó nkaá ji chánéné ne nno

⁹ mbe metós ema ne ji. Nkélégé fó mantené cho né mbe ushu Esówa né mmu eshye wa, mmyeké mambélégέ mabé sé bós Jus. Me nkelege mambé cho né ushu Esówa, anenege me meti gétúgέ me mfyéé metós wa ne Kras.

¹⁰ Genó géma eyigé me mfyéé ame wye gélú nnó, me nkaá Kras Jisós ne utó Esówa ebi upye ji akwilé né negbó. Nkelege ntó nnó ncho amu ne ji ngéné εfwyale ndere ji agené, ngbó ntó nkane ji akamé negbo agboó.

¹¹ Nnó yé ema ébé nnó gébégέ ngbogé Esówa apye me nkwilé né negbo.

Pól agarege ankwólé Jisós nnó áse gekágé neke jii

¹² Epófó nnó me mbó mé unó bina ne epófó ntó nnó me nlu mé cho né mbe ushu Esówa. Yémbó me nlu mmye manjye wye mbe jyε. Nnó mbó genó eyigé Kras Jisós abó abelé mé eta wa. *

¹³ Anmé ba, ndoó fó εbwó εwome nnó mgbaré mé unó bina né amu ya. Genó géma eyigé mpyéé gélú nnó, me njígé nte unó bi ukoó mé né meso, mmyégέ mambó ebi úlú né mbe. †

¹⁴ Me ntome wye eshye nnó nnyégé mbe né gebá eyigé nkwónégé wye mbós nsá né mfaánebuú mbaá ayi Esówa akuú me nnó jyε wye gétúgέ genó eyigé Kras Jisós apye eta wa.

¹⁵ Esé ako abi défyéé matós ne Esówa ne débéné né depó etií, débé wye ne gefógé uféré εbimbó. Mbógé muú awya ebií uféré chá, Esówa apye nye ji akaá nnó alu gyéé.

¹⁶ Menó genó alu nnó esé deyye wye mbe dépyégé ndere Esówa aleré mé esé.

¹⁷ Anmé ba, choge ne ate désé gekágé neke na, ne pege ntó anmé abi áwyaá gepógé gelógéló ndere esé déleré, dékwólégé εbwó.

¹⁸ Néndé, mechó ewé me nchwó gare mbó enyú, me ngaré mé enyú ndóndo ne ndó ne nana ngarege enyú ne mansé né ame nnó gejamégé bós áké ále lé ankwólé Kras. Yémbó, gepógé bwó gélérege nnó álú bós abi alá kíi abya ayi agárege nkane Jisós agboó né mfaá gekwa.

¹⁹ Ne meso gébé, ágbogé Esówa afyéé εbwó mmu ntoné mewε, néndé áse mmwólé unó unyée ula Esówa ayi εbwó anogé. Yé apyéé gabo mmye εgbóó sé εbwó, ábé lé ne nepá, áneré matós bwó né unó mme.

²⁰ Yémbó meló ewesé elú né mfaánebuú. Esé dégilé Ata Jisós Kras muú alu Menchyé genwá nnó atané wye achwó fa mme.

²¹ Achwógé asele nye gekpékpégé eshye ewé ji ábwólege yéndégenó gela nteé gefwa jii; akwóré menyammye esé yina ayi alú mbóntó usós, achye esé ayi meke ayi ashwánege eké awuú gébégέ ji akwilé né negbó.

4

¹ Anmé ba, gétúgέ unó uko ebi me ngaré mé enyú, me mbó gejeé ne enyú dós ne nshyage mangé enyú. Enyú depyéε metós εgós me, ne delu nsá utós εba. Anmé ba, ténege yé ne eshye né mabó Ata.

Pól agaré bós Esówa abi álú né Filipi ndere dbéé ne nesó né mmu metós

² Me nkpane Yudya ne Sintiche geká nnó ákwye depóré bwó ábé meko ama né mabó Ata Jisós Kras.

³ Ne wó nte menme ayi depyéε utós uluá, ngarege wó wáwálé nnó, apóó andée bina ábé nesó ne ate. Ébwó apeá ammye ne me nnó dépyéε bós áwuú abya melóméló Kras. Chóncho ntó ne Klēmen ne bós abifó abó apyéε utós ne me. Esówa asá mé mabó bwó

* **3:12** Elú wáwálé nnó: Unó ande elé mansó nsó. † **3:13** Elú wáwálé nnó: Unó bi Pól alyáá meso elé ebi 3:5-6.

né mmu ηwe bɔ́ abi ábɔ́ nye genwá eyi gélágé byé.

⁴ Ngarege enyú ako nnó yéndégébé débé ne nechóchó, mma ηmere nké bégé ne nechóchó néndé enyú délu bɔ́ Ata Jisɔs.

⁵ Gɔ́gɔ́ bɔ́ ako ágé nnó enyú delɔme melu. Tégé nnó éla gachyéé Ata Jisɔs achwɔ́.

⁶ Dékamégé genó gefɔ́ géchyéé enyú éfwyale né metɔ́. Genó géké gékelege manchyé enyú éfwyale, nége lé mmye défyéé géjí né amu Éswɔ́. Ne yéndégébé déké dénenemmye déjigé fɔ́ nte mantámégé Éswɔ́ né unó bi ji apyéé me eta nyú.

⁷ Dépyégé mbɔ́, Éswɔ́ achyεge enyú nesɔ́ né metɔ́. Ne nesɔ́ enínembɔ́ nepwɔ́ amu, néní nepye nye nnó matɔ́ ákwénégé enyú ne débéé fɔ́ ne éfɔ́ né yéndégenó eyi géchyége enyú éfwyale, néndé enyú défyéé matɔ́ ne Kras Jisɔs.

⁸ Anmé ba, gégé unó bi menkelege enyú défyégé amε wye na: Fεrege uno bi úlú wáwálé ne ebi bɔ́ ánoge. Ne yéndégenó eyigé Éswɔ́ aselé nnó gélú gélógéló ne cho, ne eyi gabo alá pó wye. Yéndé genó eyigé bɔ́ ábɔ́ gejeé ne géjí ne mamfεrege dɔ́ unó bi upyéé muú ábéé ne mabɔ́ malómáló. Wáwálé fyége mekpo né unó bina, yéndégenó eyi gélómé dɔ́ ne yéndégenó eyigé bɔ́ áfége.

⁹ Ne pyége unó bi me nleré enyú ne ebi dégií eta wa. Pyége unó bi déwú me ngaré ne ebi dégené me mpyéé. Ne dépyégé mbɔ́, Éswɔ́ muú achyégé nesɔ́ né metɔ́, abéé nye ne enyú.

Pɔl atame bɔ́ Jisɔs abi álú né Filípi né εchyε ewé achyéé jí

¹⁰ Metɔ́ εgɔ́ me dɔ́, ne ntamege Ata nnó yéé élé ebelé mé dɔ́, enyú déma téε me né εchyε ewé enyú détamé me. Yé élé njɔ́ mbɔ́ nkaá nnó enyú détéε wye me, ne élú lé nnó dégé fɔ́ meti mampoó me wɔ́.

¹¹ Njɔ́ge mbɔ́, εpófɔ́ nnó me nlu gekpo ne nkɔ́ fɔ́ ηka. Elú lé nnó yéé nwya genó yéé mpó ne géjí mbeá mé manjwɔ́lé chánéné.

¹² Nkaá ndere mbeé gébége mbege amuamu ne nkaá ntó ndere mbeé gébége mbege ne unó gejamé. Mbeá ndere njwólege chánéné yéndégébé, yé nyé

mgbege yé nlu lé mesa, yéé wya unó dɔ́ yéé mpó ne ubí.

¹³ Me nkage nténe yéndégébé mampye yéndé geno né εshyε ewé Kras achyégé me.

¹⁴ Yémbɔ́ éló ndere enyú déchómé amu dépoógé me né éfwyale wa.

¹⁵ Ne enyú bɔ́ Kras né Filípi, dékaá mé nnó élé wye enyú ne déchyéé me unó ebí me nkélége gébége débɔ́ mbe déwuú abya melóméló. Te gégébé me nlyaa enyú né gebagé mewaá Masedonia, yéé bɔ́ Jisɔs abi chá abi ápoó me ápɔ́ ekosé wye enyú.

¹⁶ Néndé yéé gébége mbó nlú né Tessalonika wye né gebagé mewaá Masadonia, mbó mpó ne genó, enyú dépoó me ndɔ́ndɔ́ ne ndɔ́.

¹⁷ Me njɔ́ge mbɔ́, εpófɔ́ nnó nkélege εchyé ewé chá, nkelege lé nnó galógáló ayi enyú dépye agbéé ne ayi enyú dépyéé me nnó Éswɔ́ akaá.

¹⁸ Nkelege mampye enyú dékaá nnó unó ebí détamé Epafrudytus nnó achwɔ́ achyε me, me ngé. Ne újá kpaá upwɔ́ ndere membɔ́ nkélege. Unó bimbɔ́ úlú me eké εchyε Éswɔ́ ewé enómé gebé gelógéló. Ulu ntó eké gepεge Éswɔ́ eyigé áswagé né mewε achyégé jí metɔ́ εgɔ́ jí.

¹⁹ Ne Éswɔ́ muú me nóge awya gefwa eyi gepwɔ́ amu. Ne gétúgé genó eyigé Kras Jisɔs apye eta enyú, Éswɔ́ achyεge nye enyú unó uko ebí dékélege.

²⁰ Déchyégé enógé mbaá Nte sé Éswɔ́ muú alú mfaánebuú te kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame ami Pɔl ne bɔ́ abi álú ne jí átamé bɔ́ Éswɔ́ né Filípi

²¹ Támege bɔ́ Éswɔ́ ako ewú gétúgé álú bɔ́ Kras Jisɔs. Anmé abi álú fa ne me áló enyú matame.

²² Bɔ́ Éswɔ́ ako abi álú ntó wé áló enyú matame. Cháchá abi álú né dachi Sesa mfwa Rom aló enyú matame.

²³ Nnenemmye nnó Ata Jisɔs Kras aléré enyú ako galógáló. Amen.

N̄we ayi P̄l ásamé mbaá εchomele b̄ó Kras né Kolosiya

Matame

¹ Me P̄l muú Ε̄σωω̄ apye nnó mbe ηgbá Kras Jis̄s ne nsáme ηwe yina. Nlú fa choncho ne men̄me se Tim̄ti.

² Ε̄sé dét̄ome ηwe yina εta nyú b̄ó Ε̄σωω̄ né mel̄o Kolosiya. Ε̄nyú abi delu aη̄me se abi déchome mmye ne Jis̄s Kras ne dékw̄olege ji ne met̄ó εma. Dén̄enemmye nnó Nte se Ε̄σωω̄ εbw̄ó ne Ata se Jis̄s Kras alere enyú galógál̄, ápye enyú debe ne nes̄o.

P̄l an̄enemmye mbaá Ε̄σωω̄ gétúgέ b̄ó Kolosiya

³ Ε̄sé deke dén̄enemmye yéndégébé gétúgέ nyú, dét̄amege Ε̄σωω̄ Nte Ata sé Jis̄s Kras.

⁴ Ε̄sé dét̄amege Ε̄σωω̄ gétúgέ dewuú nnó enyú défyéé met̄ó ne Kras Jis̄s, ne deb̄ó nto gejeé ne ate b̄ó Ε̄σωω̄ ako.

⁵ Ε̄nyú dépyeé mb̄o gétúgέ dén̄eré met̄ó né unó bi Ε̄σωω̄ ákwyε me ábelé εta nyú né mfaánebuú. Genó eyi gepye enyú dén̄eré met̄ó né unó bimb̄o élé wáwálé ayi atanegé né abya melómél̄o ayi enyú deb̄ó mbe dewuú.

⁶ Abya melómél̄o yimb̄o ásanegé ajye yéndé mbaá fa né mme, apye b̄ó ákw̄orege gep̄age bw̄ó. Ne gejamégé b̄ó áfyéé met̄ó ne ji, wye ndere ab̄o apye nya ne nyú te gébé eyigé enyú dewuú jí. Ne dékaá wáwálé ndere Ε̄σωω̄ alerege ul̄ó melu bií mbaá b̄ó ako.

⁷ Ε̄lé Ε̄p̄af̄ras ne apye enyú dékaá abya melómél̄o yina. Ε̄sé déb̄ó gejeé ne ji d̄ó. Ji alu nte muú ut̄ó ayi apye ut̄ó d̄ó ne εsé chocho. Ji alu maá ut̄ó ayi apye ut̄ó Kras gétúgέ ese ne met̄ó wuú εma.

⁸ Ji ntó ne agare ese gef̄ó eyigé enyú deb̄ó gejeé ne ate b̄ó Ε̄σωω̄. Ε̄lé Mendoó Ukpea ne epye enyú deb̄ó gejeé eyigémb̄o.

⁹ Getú eyigémb̄o, ne te bií bi ese dewuú abya nyú, dela depwyaá f̄o man̄enemmye gétúgέ nyú. Ε̄se dén̄enemmye degígé Ε̄σωω̄ nnó apye enyú dékaá chan̄éné genó eyigé ji

ashuú mampye mbaá b̄ó bií. Ne nnó achye enyú def̄ó deko εtire Mendoó wuú εchyege.

¹⁰ Ε̄nyú déb̄egé ne def̄ó εtire mb̄o, déb̄éé nye ne gen̄wá eyige Ata akεlege ne dépye nye yéndégenó eyi geḡó ji met̄ó. Ne délerege nye ul̄ó melú matimati ne dékágé nye dep̄are Ε̄σωω̄ déjye mb̄emb̄e.

¹¹ Dén̄enemmye ntó nnó Ε̄σωω̄ ase utó bií uko ebi upw̄ó amu, apye enyú dét̄ene ne εshye nnó yéndégenó eyi gepye, enyú dékóge wye met̄ó kógé déjyege mbe ne nech̄óch̄o,

¹² déchyege matame mbaá nte se muú apye enyú dekwane mamb̄o unó ebi nyú, ebi Ε̄σωω̄ akarége mbaá b̄ó bií, ebi ji akwyε abelé né melu εwe gen̄gb̄o jí gégenege.

¹³ Ji ne afere εsé né uto muú ayi ágbárégé gefwa jí né melu gemua, ase εsé défe né melu gefwagé maá wuu ayi ji ab̄ó gejeé ne ji d̄ó.

¹⁴ Ε̄lé gétúgέ maá wuú yina ne ji áwené gemége εsé, εwéna eleré nnó ji ajinte gabo se.

Gef̄ogé muú ayi Kras alú ne ut̄ó ebi ji apyéé

¹⁵ Maá wuú yina ne alu muú ayi εsé dégené, ne ji ne alu mekp̄ré Ε̄σωω̄ muú εsé dela dégené f̄o. Ne wye nkane maá mbe awyaá uto né ulaá gepú, mb̄ontó ne Kras awyaá uto bi upw̄ó unó uko ebi Ε̄σωω̄ ákwyéé

¹⁶ néndé unó uko ebi Ε̄σωω̄ akwyéé né mfaánebuú ne fa mme uke ne ji. Yé εbe lé ebi dégené ne ebi délá dégene, chóncho ne aló yé ebelé ákpakpa ne afwa ne yéndé gef̄ogé uto bi ulú. Yéndé genó eyigé Ε̄σωω̄ akwyéé gekε ne ji ne ulú élé nnó uchyege ji ηḡo.

¹⁷ Gemεge nnó yéndégenó gebε, ji alu me. Ne ji ne apye unó uko ulú né malu bw̄ó.

¹⁸ Ji ne alu muú kpaá εchomele b̄ó bií ewé elú menyammye wuú. Ne ji ne al̄ó ula εchomele εwéna. Ji ne alú muú mbe mankwilé né negbo, álá máge agboó se. Ε̄wéna epyéεmb̄o nnó ji ne abε men̄o mbe né mbaá unó uko,

¹⁹ nénde Ε̄σωω̄ jim̄b̄ó ne εḡó ji nnó Kras abε ne gep̄o jí geko,

²⁰ nnó b̄ó akε ne Kras akere εta wuú. Gétúgέ manoó maá wuú ami machye mme gébége ji agboó né mfaá gekwa, Ε̄σωω̄ apye

nnó yéndé genó eyi gelu fa mme ne ebi mfaánebuú ubε né nesə ne ji.

21 Ne enyú dékaá nnó, mbεmbe enyú ambó debó defa mbwa ne Εσωω, dela bó mawame bíi gétúgέ ubobo unó bi enyú défεrege ne dépyε.

22 Yémbə nana ji aja enyú déchwó ji mmye gétúgέ negbo eníné maá wuú agboó ndere mekwaá nnó ji apyε enyú détene né mbe ushu wuú ndere bó ukpea, bó abi alá pó ne deba né mmye, abi Εσωω alá garege fó nnó ákwe mpa.

23 Enyú debó mamfyεge wyε metó ne Kras detene ne εshyε. Délyage fə manéré metó né unó bi enyú déwuú né abya melómél. Abya melómél yina ne bó ágáregé né yéndé mbaá fa mme, ne Εσωω ajya me Pəl nnó mbe méngaré abya melómél yina ntó.

Utó bi Pəl apyεé né εchomele bó Kras

24 Ne nana metó εgó me né εfwyale εwe nge ne gétúgέ nyú. Me nge ne εfwyale εwéna né menyammyε nnó me nnere mangε εfwyale εwé bó εchomele Jisəs álu mangε wyε ndere Kras abə agene gétúgέ menyammyε wuú ayi alu εchomele bó bíi.

25 Εσωω ajya me nnó mbe muú utó wuú né εchomele bó bíi εwéna. Ne utó ebi ji afyεε me né amu ulú nnó me nnere mampyε enyú dekaá meko mejó wuú chánéné.

26 Abya melómél yina ne Εσωω ábelé nya bíbí mbaá bó abi nya mbεmbe ako. Nana apyε bó bíi akaá ji gbəgəno.

27 Bó bíi bina ne ji ájyaá nnó ápyε εbwó ákaá nnó genó eyige ji ábelé nya bíbí mbaá bó bíi gelə kpaá gepwə amu. Ne genó eyigémbə élé Kras muu ajwəlege ne enyú bó abi alá pó bó Jus. Εwémbə εtene nnó enyú ntó déneré metó wáwálé nnó dénye nyε gekpékpegé gefwa jí ulua ne Kras.

28 Ndere élúmbə, εsé degarege bó abya Kras. Dekwelege εbwó mbeé ne délεrege εbwó abya Kras ne denğa deko. Depyεmbə nnó gebégé yéndémuú ayi áchóme mmye ne Kras atenege né mbe ushu Εσωω, abe ndere muú ayi ábené né depərə Εσωω.

29 Elé gétúgέ unó bina ne me mfyεé εshyε wa meko nnó mpyε utó bina, ebi ulεrege gekpεkpege εshyε εwé Kras achyεge me.

2

1 Me nkelegé enyú dekaá ndere me mmye ne εshyε mampyεge utó gétúgέ nyú ne bó Εσωω abi alú né Laodisha chóncho ne gejamégé abi me nla nlú dantuú ntó amε ne εbwó.

2 Me mpyε mbə nnó mfyεé enyú ako εshyε nnó gejeé eyigé enyú debó ne atε genywere enyú. Ne nkelege enyú déneré mankaá genó eyigé Εσωω ábelé nya bíbí, nnó enyú débe ne gefógé metó εwé εla enyigé fó. Ne genó eyigémbə élé Kras Jimbó.

3 Elé Kras ne apyεé nnó εsé debε ne defó ne denğa dékágé unó. Unó bina ne uchwó ne gefwa eyi gepwó ámu, eyigé Εσωω ábó ábelé nya bíbí.

4 Me njógé mbə nnó ékágé enyú delyaá muú fə akpa géłoge mejó abwólé enyú.

5 Kágé nnó yε élé me nla mpə ne enyú εwú mbə, metó wa élú ne enyú yéndégébé. Ne metó εgó me ndéré nwú nnó enyú défyé metó ne Kras ne nnó decho mmye ne atε dégbarege yéndégenó chánéné.

Belege genwáge nyú ndere bó abi áchome mmye ne Kras

6 Ne te mbaá enyú dekame nnó Kras Jisəs abε Ata nyu, belege genwáge nyú ndere bó abi áchome mmye ne ji.

7 Pérégé wyε uka nyú mme chánéné ndéré déchomé mmye ne Kras, débé eke genó eyi gefyεé maka ajyε te mme. Gbarege uno ebi álere enyu dékame ne ubi chánéné. Ne tamege wyε Εσωω gétúgέ unó uko ebi ji apyεé.

8 Sege gebé nnó ékágé muú fó abó geloge mejó ne denğaré akwaá abwólé enyú dekwe éké afwε mbaá unó ebi εbwó alérégé. Unó bi εbwó alérégé utanege fə mbaá Kras utanege élé mbaá gépógé akwaá ne aló nchyε abi ágbarege gefwa fa mme.

9 Dékámégé fə abwólé enyú néndé élé Kras ne áchwó ndere mekwa ne áwyaá gépógé Εσωω geko.

10 Ne ndéré enyú ntó dechome mmye ne Kras, yε geno fə eyi gelii enyu né depəre Εσωω gepə, néndé Kras ne apwó unó uko bi ugbarege gefwa ne ebi uwyaá utó né mfaá ne mme.

11 Nderé enyú dechome mmye né Kras, elu éké nsə ne asó enyú. Épó fə nsə ayi

akwaá asóó ne amu. Ne nsó yimbó alú nnó Kras afere né menyammye nyu gepoge mekwaa eyi gétene ji apye gabo.

¹² Gébégé áwyaá enyú manaá Esówa, genó eyi gepyee gelu nnó, aníí ntó enyú ne Kras. Né gébé eyigé mbántó, Esówa apye enyú dekwilé né negbo ne Kras gétúgé dekamé ne uto Esówa ebimbó, nnó apyee Kras akwilé né negbo.

¹³ Mbé mbe enyu debó depyee gabo gétúgé alá lu dansó enyú nsó áyi átome ne Kras. Ndere elúmbó, enyú debó degbo né depore Esówa. Yémbó Esówa ajinte gabo se meko ne apye ese debó genwá choncho ne Kras.

¹⁴ Ati amma mpa né mmú ηwe ayi alerege nnó esé dekwe mpa, choncho ne mabe ayi atome ne ama mpa yimbó. Achó ji kanja ndere áwomé ji né mfaá gekwa.

¹⁵ Né mfaá gekwa eyigémbó, Kras áwá gelúgé aló nchye ako abi ágbáregé gefwa ne abi áwyaá uto. Ne achyee ebwó mekpo unóó né mbe ushu bós ako ndere ji apwós ebwó gébégé ji agboó mfaá gekwa.

¹⁶ Ndere elúmbó, déwúgé fó mejós ewé bós ajógé nnó enyú delu gye gétúgé unó abi enyú denyé ne ebi denyuú. Ne gétúgé delá denyee fó ufós mapaá ayifó nderé epaá ηme neke, mfaá meke ne epaá bií uwyua.

¹⁷ Unó nkane bina ulú lé dendoré unó bi uchwós nye. Ne tojgése genó eyigé unó bina uléregé elé Kras.

¹⁸ Ndere elúmbó, dekamégé fó ne bós abi áshyíi wye nnó muú nyú abó mánshule gemé jíí mme ne nnó debó manoge wye makiénné Esówa nderé ebwó ápye. Ebwó ábwólege enyú nnó dépyége unó bina. Agaré nnó Esówa alere ebwó unó né ame gejya. Yémbó unó bina utanégé ebwó né metós ne upyee ebwó ábwége mmye. Ne wáwálé alu nnó unó bi ebwó aléregé ulú lé ubyankwó unó.

¹⁹ Ne ebwó áfa mbwa ne Kras muú alu ndere mekpo né mbaá menyammye. Elé Kras ne apye nnó menyammye akene chanéné ne ji ne apyee nnó upó menyammye uko ucho mbaá ama. Anós mali ne ufere ne ápyee nnó upó menyammye uko uchome mbaá ama nnó menyammye awene ndere Esówa aké ébé.

Ula nnó enyú délu nóge ubyankwó mabe

²⁰ Te mbaá enyú degboó ne Kras, ewena eléré nnó Esówa afere enyú né uto aló nchye. Aló nchye apó sé ne utó bi ápyee enyú dewuú ne ebwó. Ndere elúmbó, ula nnó enyú delu depyee depó eke bós abi alú bós mme? Ula nnó enyú delu nóge mabe ayi bós áfyee nnó:

²¹ “Dégbáregé gefogé geno eyigé na. Dényégé eyi ne détagé eyigé na”?

²² Ufós mabe yina alú le mabe akwaá ne unó bi ebwó aléregé. Aji átome le ne unó mme ebi muú apyeege me ubi ula ubyankwó unó.

²³ Mabe yina ápye eke áfyee muú defós, néndé aléregé bós nnó ábó gejeé mampyégé unó bi uléré nnó ebwó álu bós Esówa, aléregé bós nnó abwége fó mmye. Apye bós atulege mmye detu, yémbó mabe yina apó ne uto mangbe muú nnó abógé fó gejeé mampyeege gabo.

3

¹ Genwá geké eyigé Esówa achyee enyú gelu wye eké ji apye enyú dekeré né genwá ne Kras. Ndere elúmbó, nerege matós nyú né mbaá unó bi ulú né mfaánebuú né mbaá ayi Kras ajwóle né egbe ebwónyee Esówa.

² Belegé wye ufere nyú né depore mfaánebuú, debélégé fó mbaá depore mme.

³ Kage nno enyu debó degbo me ne genwáge nyu gélú né amu Kras muú alu chóncho ne Esówa.

⁴ Ne gébégé Kras muú achyeege enyu genwá eyigé na amage kere meso fa mme, enyú ntó debéé nye wyee ne gekpekepege ηgó wuú.

Genwá gekwene ne eyi geké

⁵ Nderé elúmbó, ferege amu kanja né yéndégenó eyi gebó getome ne gekwenege genwá eyigé enyú debó dewyaá fa mme. Dekwólege se depore manane tametame ne yéndé gepó eyi gegboó mmye. Déferégé fó gabo mampye, ne débégé fó ne mmwólé né gefwa. Deke depye mbó dechyeege geji enógé ewé debóó manchyee Esówa.

⁶ Elé gétúgé unó bina ne Esówa achyeege nye efwyale mbaá bós abi alá nóge ji.

⁷ Mbó ne genwáge nyu gebó gelu nya gébégé enyu depyee ufós uno bina.

⁸ Yémba, nana depyegge se ufóó unó bina. Desage se metóó ne ate, debálégé se metóó, depyegge fó nchye. Déchage bóó mabó. Ne dékámégé fó mejóó mebomebo etanegge enyú né meno.

⁹ Ekágé debyoge gebya mbaá ate, nendé defere me gekwenege geñwá nyu ne gekwenege gepó eyi debó dewyaá défómé ndere muu áfomege gekwenege nkú.

¹⁰ Ne nana enyú defye gepó geké ndere muu áfyéé nkú meke. Ele gepó eyigé na ne Esówa muú ákwyeégé geji áchyege enyu nnó enyu débé eke ji, nnó ápyéé enyú dekaá ji chánéné.

¹¹ Né geñwá geké eyigé na, aňgya apó se né géluágé bóó Esówa. Yé wa olú lé muú jus ye muú ayi ála pó muú jus, yé asó wa nsó ye asó wó, ye olú lé chogéchogé, yé olú mefwé, yé olú mmyemye jyé, ewémba epye ye genó wó. Genó eyi geñeá gеме gepwóó elé Kras, ne ji alu né mmu matóó ufóó bóó bina ako.

¹² Te mbaá Esówa ajyaá enyú nnó debe bóó bíí, enyú delu bóó ukpea ne ji agboó ne enyú dáó. Ndéré elúmba, bege ne gepó eyi gelérégé nnó enyú dégene ate meshwé, delóme melu, débwege fó mmye, désele depóré nyu peré, ne dekoge metóó né uno bi bóó ápyéé.

¹³ Debó mambyage ntó depó etire ate aňme apye. Nte menme apyegge genó eyi gesóó enyú metóó, jige ji nte. Enyú debó manjigé nte gabo ayi ate aňme apye ne enyú, wye ndere Ata Jisós ajinte gabo awe nyu.

¹⁴ Menó genó ayi enyú debóó mampye, ayi apwóó unó bina uko alu nnó enyú debó gejeé ne ate, néndé gejeé ne gepyé bóó áchóme mmye ne ate chánéné.

¹⁵ Pyege wye unó gefóó eyigge nesó eniné Kras áchyege nebeé né muú matóó nyu néndé elé gétúgé Esówa akelégé nnó enyú debé né nesó, ne ji akuú enyú. Choge mmye ne ate, debe ndere upó menyammye uchome né menyammye ama, nnó detámégé ji né unó bi ji apyee.

¹⁶ Goge abya Kras abe enyú né matóó gbene. Lérégé ji mbaá ate ne chyegge ate majye né denğa deko. Kwage makwa ayi atanegge né bə ɲwe Esówa ne ayi atomé ne Kras ne ayi Mendoó Ukpea elerege. Kwage

áji ne metóó megómegeó né mbaa Esówa.

¹⁷ Ne yéndégenó eyigé enyú dépyéé, ye déjógé lé mejóó, ye depyé lé unó, pyegé ubí ukó gefóó eyi geléregge nnó enyú delu bóó Ata Jisós. Deke ne ji detamégé nte se Esówa yéndégébé.

Pól achyege majye mbaá mala upú bóó Esówa

¹⁸ Enyú andeé anó wúgé ne anó nyú yéndégébé, mbó ne andeé abi áfyéé metóó ne Ata ápyéé.

¹⁹ Enyú anó, yéndémuú nyu abogé gejeé ne mendée wuu. Ekágé achyege ji genyane.

²⁰ Enyú baá, wúgé ne ama ne ante nyú yéndégébé néndé ge genó eyigé gepyéé metóó egóó Ata mbó.

²¹ Enyú ante, ekágé depyegge matóó asoge baá nyú, deke depye mbó defyee ebwó gebwa mmye ne apye se genó gelógeló.

²² Enyú afwe yéndégébé wugé né bóó abi abóó enyú fa mme. Deke depyee utóó nyú, ekágé dépyegge lé nnó ebwó agéné utóó bi enyú depyé ne áféegge enyú. Pyége utóó nyú metóó ema gétúgé denóóge Ata.

²³ Yéndé utóó bi achyege enyú nnó depye, pyege ubi chánéné ne metóó ema, ndere bóó abi apye lé utóó Ata, épó fó lé mbaá akwaá.

²⁴ Ne kágé nnó Ata achyege nye enyú nsa. Ne nsa yimba elé unó bi ji ákwyeé ábelé mbaá bóó bíí. Ne yende utóó ebi enyu depyee, depyee mbó elé mbaa Kras muú abóó enyú.

²⁵ Yéndémuú ayi apye gabo agene nye efwyale ndéré ji apyee gabo néndé Esówa asóó mpa yéndémuú alerégé fó aňgya.

4

Majye ami Pól ama chyéé

¹ Enyú bóó abi dewyaá afwe, pyege galógaló ne ebwó ne unó bi ulú cho. Tége ntó nnó enyú dewyaá muú ayi abóó enyú né mfaánebuú.

² Débégé fó ne gepwa manenemmye mbaá Esówa. Ne fyegge ame nyú né mbaá unó bi enyú denenemmye, chyegge ntó matáme mbaá Esówa.

³ Deke denénemmye fyegge ese ntó né mmyemenene nyú, dégigé Esówa nnó apyee esé degge meti délérégé bóó mekomejóó Kras

ayi ji ábelé nya bibií. Ne élé gétúgé abya melóméló yina ne me nkpe ne né deno.

⁴ Nεgemmye nnó me ngáré mekomejóó yina gefoó eyigé boó akage ji chanéné ndéré mbóó mangare.

⁵ Bege ne denge né gefoó eyigé enyú dekene né gelúagé boó abi alá fyε metoó ne Jisós wó. Yéndé meti ewé enyú dégege, déchoge fó gébé mangaré ebwó mekomejóó.

⁶ Bege ne denge mejóó melóméló né meno nnó ebwó áké awuú genó eyigé enyú dejógé, matoó ágógé ebwó. Deke depye mbó dekage nye mashuú meko mbaá yéndégenó eyigé ebwó agige enyú.

Kwyakwya matame ami Pól atamege ebwó

⁷ Menme se Tikikós achwóge, agárégé nye enyú genó eyi gepyé ne me. Esé débó gejeé ne ji doó, ne alú nte menme ayi apyéé utóó ne esé chóncho ne apyéé utóó Ata ne metoó wuú ema.

⁸ Ula bi me ntóme ji eta nyú úlú nnó achwóge, agáré enyú ndéré depó dekene wena ne esé nnó afye enyú eshye.

⁹ Ebwó ne menme se Onesimus muú meló nyú ne áchwóó. Esé debó gejeé ne Onesimus doó. Ne ji ntó apyéé utóó Ata chánéné. Ebwó áchwóge agárégé nye enyú yéndégenó eyi gepyéé ne ese wena.

¹⁰ Aristakós nte menme se ayi delu fa né deno ne me aló enyú matame. Makós ayi alu mbéé Banabas atamege ntó enyu. Ji alu muú ayi me ngáré me enyú nnó mbóge ji achwóge sege ji amu apea.

¹¹ Jisós ayi akuú ji ntó nnó Justós aló enyú matame. Né géluagé boó ako abi ápye utóó ne me élé boó bina alé ne álu boó Jus. Ebwó bina ne ábane me nnó dégarégé abya gefwage Esówo. Ebwó ápoó me kpaá ápwó.

¹² Epafras muú meló nyú aló nto enyú matame. Ji alu maá utóó Kras Jisós. Ji anemmye yéndégébé gétúgé nyú apwyaá fó. Anemmye nnó Esówo apye enyú détné ne eshye ndére boó abi ábené né dépó etií, ne nnó debe ne gefóge metoó ewe alá enyige fo mankaá genó eyigé Esówo akelé gé nnó enyú depyege.

¹³ Ne me ngárégé enyú ndere ntesé wuú nnó ji apyéé utóó ne eshye nnó apóó enyú

ne boó Esówo abi álu né Laodisha ne abi Hirapolis.

¹⁴ Menme se Lukase mempye mamee ayi debó gejeé ne ji doó, ebwó ne Damas atamege enyú.

¹⁵ Tamege anme se abi alú né meló Laodisha. Tamege ntó Nyfa menme se ayi mendé choncho ne boó echomele Jisós abi anywerege né gepu jíí.

¹⁶ Dejógé nye yina dewúgé, mmyege mmye ájóó ntó ji mbaá echomele boó Jisós abi alú né Laodisha. Ne enyú ntó jógé nye ayi me nsame abi Laodisha.

¹⁷ Gárege Akipus nnó ammye mmye anéré utóó ebi Ata achyéé ji nnó apye.

¹⁸ Membóó Pól ne nsame kwyakwya matame amina ne ebwó wa. Tege nnó me nlú né gépúgé deno. Nnemmye nnó Esówo alérégé enyú galógáló.

N̄wε mbε ayi P̄ol ásamé mbaá εchomele b̄óó Kras né Tessalonika

Matame

¹ Me P̄ol ne nsame ηwε yina. Silvanos εbwó ne Timōti choncho ne me délóó enyú matame. Me ntōme ηwε yina ετα nyú b̄óó εchomele Jis̄os né melo Tessalonika, enyú abi délu b̄óó Nte sé Εσωω ne Ata Jis̄os Kras. Nn̄enemmye nnó Nte sé Εσωω ne Ata Jis̄os Kras álérégέ enyú galógáló, apye enyú débe né nes̄o.

Gefóó eyigé b̄óó Tessalonika abi áfyéé metóó ne Kras ábele genwá gebwó

² Yéndégébé esé deké dén̄enemmye, détamegέ Εσωω gétúgέ enyú ako, ne défyéé enyú né mmyemenene sé.

³ Ndere dén̄enemmye mbaá Εσωω Nte se esé ako, détée unó ulóúló εbi enyú dépye gétúgέ défyéé metóó ne ji. Détée utóó εbi enyú dépyé ne εshye gétúgέ débóó gejeé ne ji. Détée ntó ndere enyú dékoge metóó gétúgέ déneré metóó ne Ata sé Jis̄os Kras.

⁴ Aηme sé, esé dékaá nnó Εσωω abo gejeé ne enyú, ne ajya enyú nnó débe b̄óó bií.

⁵ Néndé gébégé esé déchwóó ne abya melóméló ετα nyú, déchwóó f̄ó ne mekomej̄óó jiji wó, déchwóó ntó ne εshye εwé Mendoó Ukpea εchyege. Ne esé dékaá chanéné nnó abya melóméló yimbo alu wáwálé. Enyú dékaá ntó gefógé gepo eyigé esé déwyaá gébégé délu ne enyú, ne délu nya mbo né galógáló nyú.

⁶ Enyú ntó dékwale wye gekagé neke ne sé ne eyigé Ata. Yé élé b̄óó achyéé enyú εfwyale gétúgέ abya melóméló, enyú dékame wye ne ji ne nechóchó. Ne élé Mendoó Ukpea ne εchyege enyú nechóchó eniné na.

⁷ Ndere enyú dépyéé mbo, délá b̄óó abi áηmé ako abi áfyéé metóó ne Kras né gebage mewaá Masedonia ne Akaya abóó mankwale gekage nekene bwó.

⁸ Enyú dépyé f̄ó mekomej̄óó Ata asane wye élé né gebage mewaá Masedonia ne Akaya gejigeji wó, yéndé mbaá b̄óó akaá gefógé metóó εwé enyú défyéé ne Εσωω. Getu

eyigémba esé debóó sé mangaré εbwó genó wó,

⁹ néndé εbwó ambóó ágárege gefóó eyigé enyú déséle esé gébégé déchwóó lo mangaré abya melóméló ετα nyú. Agárege ntó ndere enyú délyaá aló uka, dénógé lé Εσωω. Nana enyú dénógé Εσωω ayi mbóó, muú alú mebe.

¹⁰ Agárege ntó ndere enyú dégilé Maá wuú nnó atanege nyε mfaánebuú achwó fa mme. Maá wuú yimbo élé Jis̄os, muú ji apye akwilé né negboó. Elé Jis̄os ne aferege esé né metóó usóó εwé Εσωω alerege nyε gébégé aké asóó mpa.

2

Utóó P̄ol né Tessalonika

¹ Aηmé sé, enyú ambóó dékaá nnó neke eniné esé déchwóó ετα nyú neno f̄ó mme detu wó.

² Gemegé nnó esé déchwóó εwú débóó délu né melo Filipi. Enyú dékaá ndere b̄óó abi éwú áchyéé esé εfwyale ne mashye ami εbwó áshyéé esé. Yémba Εσωω afye esé εshye nnó déchwóó dégare enyú abya melóméló ayi ji áchyéé, ye élé b̄óó átene ukpene ne esé.

³ Gegé ye nnó genó eyigé esé dégaré enyú gelú wáwálé. Uferé uboubo upó mmu, ye démbwalé ntó depo mmu.

⁴ Esé dégarege lé genó eyigé Εσωω akelege nnó esé dégáregé. Ji achere esé, agé nnó esé dékwane mambe b̄óó abi ji áfyéé εbwó abya melóméló né amu nnó dégáregé. Ne esé démmye f̄ó nnó dépye genó eyi gegóó ákwaá metóó, dépyéé élé genó eyi gegóó Εσωω muú áchérege matóó se.

⁵ Enyú dékaá chanéné nnó esé déchwóó f̄ó ετα nyú ne gelógé mej̄óó wó, yé εbe élé manjme enyú gemuá ame nnó désé unó nyú. Εσωω alu ntése nnó njógé wáwálé.

⁶ Esé debóó démmye f̄ó nnó b̄óó áfεge esé. Ye εbe élé enyú, yé b̄óó abi cha esé dékelege f̄ó.

⁷ Esé ndere áηgbá Kras, débóó delú cho mangii nnó enyú déchyege esé unó bi dékelege, yémbó esé dépye f̄ó mbo wó, delú pere ne enyú, dégbare enyú chanéné ndere mmabu ágbárege baá bií.

⁸ Gétúgέ gejeé eyigé esé débóó ne enyú d̄óó, dépye f̄ó nnó enyú dékaá lé abya melóméló Εσωω jiji wó, dékpome mmye

manchyeé genwá gesé nnó dépoó enyú néndé esé débó gejeé ne enyú dǎó.

⁹ Añme ba, nƒere nnó enyú délú teé utǎó ɛbi esé ambǎó dépyeé désǎó njújú. Dépye utǎó utuú ne ñwǎmesé nnó ékágé déneré muú fǎ metuú mmye ndere dégarege enyú abya melóméló ayi ɛsǎwǎ achyeé.

¹⁰ Enyú degɛ ndere gepǎgé sé gelu, ne ɛsǎwǎ ntó akaá ndere esé délere gepǎ gelǎgéló ne enyú abi défyéé metǎó ne Kras. ɛsé debǎ délu pǎpǎ ne cho né mbe ushu ɛsǎwǎ ne dépyeé fǎ genó ɛyigé bǎó ákage shulege esé ndo wǎ.

¹¹ Ne dékaá ntó nnó unó bi esé dépye nya ne enyú, úlú wye ndere nte apye ne baá bíí.

¹² ɛsé défyéé enyú ɛshye, dépyeé matǎó ákwenege enyú né mmu, ne dékpeage enyú nnó débɛ ne genwá ɛyigé ɛsǎwǎ akelege. ɛsǎwǎ ne akuú enyú nnó dénye gefwa jíí ne nnó débǎ ntó gekpekepege ñgǎ wuú.

¹³ Ne esé détamege ntó ɛsǎwǎ yéndégébé néndé, gébége enyú déwuú mekomejǎó ɛsǎwǎ ayi esé dégare enyú, dese fǎ ji eké mekomejǎó ákwaá wǎ. Désɛ ji ndere mekomejǎó ɛsǎwǎ, ne mbǎ ne ji alu wáwálé. Ne mekomejǎó yimbǎ alú pyeé utǎó né genwáge nyú abi défyéé metǎó ne ɛsǎwǎ.

¹⁴ Añmé esé, me ñjǎgé mbǎ néndé, genó ɛyi gepye ne enyú, gepye ntó ne machomele bǎó ɛsǎwǎ abi áfyɛ metǎó ne Kras Jisǎs né gebagé mewaá Judiya. Bǎó melǎ nyú ápye enyú dége ɛfwyale wye ndere bǎó Jus abi alu né gebagé mewaá Judiya ápyeé añme abi álu ɛwu ágene.

¹⁵ Elé bǎó Jus ne ápye áwáne Atá Jisǎs ne bǎó ekpǎvé ɛsǎwǎ fǎ, wye elé bǎó Jus ne ábuú esé né malu ayi dégarege meko mejǎó ɛsǎwǎ wye. Metǎó ɛsǎó ɛsǎwǎ ne ɛbwǎ. Ne ɛbwǎ álu bǎó mawáme mbaá bǎó ako.

¹⁶ Ammye mamgbɛge esé nnó ékágé dégaré bǎó abi álá pǎ bǎó Jus mekomejǎó ɛsǎwǎ ayi ákage pye ɛsǎwǎ áferé ɛbwǎ né ɛfwyale gabo. Ndere ápyeé mbǎ, ágbége gabo bwǎ mfaá gabo kpaá tɛ akwǎnegé ndere ɛsǎwǎ akelege nnó akwane. Ne nana metǎó ɛsǎ ɛsǎwǎ. ɛla gachyeé achyeé ɛbwǎ ɛfwyale.

Pǎl akelege ma manjye gé añmé né Tessalonika

¹⁷ Añmé esé, bǎó ábú esé délyaa enyú meshwemeshwe. Ne yé elé bǎó ápyeé esé délyaa enyú né mboó gébé, délu teé wye enyú yéndégébé. Ne tɛ ndere esé débǎó gejeé ne enyú dǎó, demmye ne ɛshye nnó déchwǎ détuú mashu ne atɛ.

¹⁸ Wáwálé esé débǎ delu ma manchwǎ tuú mashu ne enyú. Me mbǎó Pǎl mmua me ndǎndǎ ne ndǎ manchwǎ yémbǎ danchǎmeló agbɛ esé meti.

¹⁹ ɛsé debǎ délu ma manchwǎ tuú mashu ne enyú néndé elé enyú ne esé déneré metǎó chǎñéné nnó défyɛ metǎó ne Jisǎs chǎñéné. Enyú ne dépyeé nnó esé debɛ ne nechóchó. Ne né bíí ɛbi Jisǎs Kras akerege meso fa mme, enyú ne depye nyɛ esé débɛé ne gempǎge né mbe ushu Ata Jisǎs nnó dépye utǎó se chǎñéné.

²⁰ ɛlu wáwálé nnó enyú ne dépyeé nnó esé débǎ ñgǎ ne nnó debɛ ne nechóchó.

3

¹ Ne ndere esé dékelege nnó déma détuú mashu ne enyú, dégége nnó dékagé ko sé metǎó ndere delá dépǎó ne enyú, défere nnó elú galǎgǎlǎ nnó esé ne Silas dékpe delá né melǎ Atens,

² détuú menme sé Timǎti eta nyú. Ji apye utǎó ɛsǎwǎ choncho ne esé ne apóge esé mangare abya melóméló Kras. ɛsé détuú ji nnó achwǎ afyɛ enyú ɛshye, ápyé metǎó ɛwé enyú défyéé ne Kras ébéné,

³ nnó ékágé muú nyú fǎ abǎ gepwa né metǎó gétúgé gefǎgé ɛfwyale ɛwé bǎó ápye enyú dégene. Enyú ambǎó dékaá me nnó mbǎ ne ɛsǎwǎ akelege nnó epye ne bǎó bíí.

⁴ Yɛ gébége esé délu ne enyú, débǎ me mbe dégare enyú nnó esé ako dégene nyɛ ɛfwyale. Ne wye mbǎ ntó ne epyeé, enyú ambǎó dékaá chǎñéné.

⁵ Getúgé me nla nkage ko sé metǎó ne ntǎme Timǎti nnó achwǎ apɛ mbǎgé enyú delú défyéé wye metǎó ne Kras waá défyéé fǎ. Me mpyembǎ gétúgé nnó mbǎ ɛfǎ nnó ndǎ fǎ danchǎmeló muú achwǎó bǎó ne mmuameno, apye enyú délyaa mamfyɛ metǎó ne Jisǎs. Ne nnó ndǎ fǎ utǎó ɛbi dépye eta nyú uno mme detu.

⁶ Ne nana ayi Timǎti atane eta nyú achwǎó, achwǎ esé ne abya melóméló nnó enyú delú défyéé wye metǎó ne Kras ne

déboó wye gejeé ne ate. Agare ntó esé ndere esé delú enyú metóó chí chí chí ne nnó enyú debó gejeé dóó mangé esé wye ndere esé ntó débóó gejeé mangé enyú.

⁷ Añme sé, gétú eyigémbó, yé elé bóó ápye esé déwuú ubalé dégene efwyale, matóó ákwene esé mmu néndé enyú delú défyéé wye metóó ne Kras.

⁸ Ne nana amba apwya esé mmu ndere enyú détene ne eshye défyéé metóó ne Ata.

⁹ Esé dékage yé ndere déramege Esówo né mmyemenene gétúgé genó eyi ji apye né genwáge nyú, ne nechóchó eniné esé déwyaá né mbe ushu Nte sé Esówo.

¹⁰ Esé dénenemmye mbaá Esówo ne matóó sé ako, utuú ne ñwómese nnó ji ápye esé dema detuú mashu ne ate, nnó délere enyú unó bi enyú débóó mankaá, ebi upyéé nnó metóó ewé enyú défyéé ne Kras ebene chánéné.

¹¹ Dénenemmye nnó Nte esé Esówo jimboó ne Ata sé Jisós apye esé degé meti déchwó detuú mashu ne enyú.

¹² Dénenemmye nnó Ata apye gejeé eyigé enyú débóó ne ate choncho ne bóó ako geja eké eyigé esé débóó ne enyú.

¹³ Déké dépyéé mbó, Ata apyéé matóó nyú ábénege, apye enyú débéé fó gyéé né meti fó, ne apye enyú débéé bóó ukpea gébége détenege né mbe ushu Nte sé Esówo né bií bi Kras ákerege meso fa mme ne bóó ukpea bií ako.

4

Bege ne gepó eyi gepye metóó egóó Esówo

¹ Añme sé, genó eyigé fó, eyigé esé dékelege mangaré enyú gelú nnó, esé délere me enyú gefóó eyigé enyú débóó mambele genwáge nyú nnó metóó egóó Esówo. Wyembó ntó ne enyú dépye me. Ne nana esé dékpane enyú geka né mabó Ata Jisós ne dékpeage enyú nnó dépyege wyembó déjyege mbembe.

² Enyú dékaá unó bi esé dégare enyú nnó dépyege. Ne elé Ata Jisós ne achyéé esé uto nnó dégare enyú nnó dépyege mbó.

³ Genó eyigé Esówo aklege gelú nnó enyú debe bóó ukpea défere amu né manane tamtame.

⁴ Yéndémuú nyú akaá ndere ágbárege menyammye wuú né depóré ubele, apyegé mbó abeé muú ukpea ne abóó enógé.*

⁵ Débégé fó bóó abi ashyage ubele eké bóó mme abi alá kágé Esówo.

⁶ Né mechó ewéna, ékágé muú fó apye nte gabo yé nnó anye ji upwóó né meti fó chacha. Esé dégaré me enyú mechó ewéna, ne dekwele enyú mbeé nnó Ata achyege nye efwyale mbaá bóó abi ápye unó bina uko.

⁷ Esówo akuú fó esé nnó depyegé ukwenkwe unó wó, akuú lé esé nnó débéé bóó ukpea.

⁸ Ndere elúmbó, muú ayi abyaá majye ami esé déchyéé mbó na, abyaá fó lé ákwaa wó, abyaá lé Esówo muú achyéé enyú Mendóó Ukpea wuú.

⁹ Né mechó gejeé mambo ne ate, nge sé ula bi démage sa dégaré enyú wó, Esówo alere me enyú ambóó ndere débóó magbóge ne ate.

¹⁰ Ne wáwálé enyú débóó me gejeé ne ate añme ako né gebage mewaá Masedonia. Ndere elúmbó, añme sé, esé dékpeage enyú nnó debóó wye gejeé ne ate déjyege mbembe.

¹¹ Ne dékpeage ntó enyú nnó démmye mambele genwáge nyú gefóó eyi dela débóó fó efwyale ne muú fó, défyege fó meno né depóré bóó abi chacha, ne enyú ambóó pyegé utóó ebi upógé enyú wye ndere esé dégaré me enyú.

¹² Déké dépyembó, bóó abi alá áfyéé metóó ne Esówo wó, achyege enyú enógé ne dégilé fó muú fó nnó achyege enyú unó bi ulií enyú.

Genó eyi gepye nye gemenge nnó Ata akerege fa mme

¹³ Añme sé, esé dékelege nnó enyú dékaá wáwálé genó eyi gepye nye ne bóó abi ágboó, nnó ékágé enyú dela meshwemeshwe eké bóó abi alá áneré fó metóó nnó ágboge Esówo apyéé nye ebwó ákwilé né negbo wó.

¹⁴ Te mbaá esé dékamé nnó Jisós agbo ne akwilé né negbo, dékamé ntó nnó Esówo apye nye bóó abi áfyéé metóó ne Jisós ne ale gbo ákere né genwá ne ji.

* 4:4 Elú wáwálé nnó: Bó ñwe abifó ása nnó “ágbárege mendée wuú.”

¹⁵ Genó eyigé Ata Jisós jimboó agaré, geji ne esé ntó dégarege enyú nana, nnó né bií bi ji ake ashulege fa mme, esé abi débée abe kpaá te bií ebi mbó, débóó fó mbe detuú ne ji ne bóó abi áfyéé metóó ne ji ne ale gbo.

¹⁶ Ata jimboó atanege nye né mfaánebuú ashulege fa mme, akuú nye bóó ne meko metometo, bóó áwuú nye ntó meko mfwa makiénné Esòwò ne meko mbá Esòwò. Bóó abi áfyéé metóó ne Kras ne ale gbo ne abóó nye mbe akwilé né negbo.

¹⁷ Esòwò apye nye ebwó ako choncho ne esé abi délu mbó abe nana detuú ne ate né mbaá ayi geko gelu, nnó débáné Ata ne débée ne ji te kwyakwya.

¹⁸ Ndere elúmbò, fyége ate metóó né depó etiré esé déjójge mbó na.

5

Kpomege mmye dégilé bií ebi Ata áchwóó

¹ Añme sé, nge sé ula bi esé désame dégare enyú gébé eyigé unó bina upyéé nye wò.

² Esé déjójgé mbó néndé, enyú ambóó dékaá chanéné nnó bií bi Ata Jisós amage chwó, uchwò nye mbelepo wye ndere ménjó achwóó ne utuú.

³ Bóó aké ájójgé nye nnó, “Yéndégenó gelú chanéné, ne yé efwyale fó epó,” gébé eyigémbó ne depó déchóge nye ebwó wye ndere nebyéé nelóó mendée. Ne yé muú ayi ákágé bo apó.

⁴ Yémbò añme sé, enyú depó fó né mmu gemua, getú eyigémbó bií bimboó uchwóó fó enyú mbelepo ndere ménjó.

⁵ Enyú ako delú bóó abi álu né gengbó ápye unó bií gbóó. Esé bóó Esòwò, depó fó bóó abi álu né mmu gemua ápye unó eké bóó abi utuú ugilé ebwó.

⁶ Ndere elúmbò, ékágé esé débélege gejya eké bóó abi álá teé fó nnó Jisós amage kere nye fa mme. Debe peé, dégilé bií bi Jisós akerege ne dégbarege mmye sé.

⁷ Elé ne utuú ne bóó abelege gejya ne elé ne utuú ntó ne bóó anyuú mmóó mámpyene ebwó.

⁸ Yémbò esé delu bóó abi álu né gegbóó. Debó mamgbárege mmye sé. Défyégé wye metóó ne Jisós, ne debóge wye gejeé ne ate añme. Ewéna ebéé nye nkane genó eyi gekwerege nnó ékágé genó gepye esé

wye ndere gekúge ummye gekwerege muú bee né ewòme. Ne dénérégé wye metóó ne Jisós nnó aferege nye esé né efwyale gabo, ewéna ekwerege nye ntó esé ndere ela ummye ewé muú bee akwerege né mekpó.

⁹ Esòwò ajyaá fó esé nnó dege efwyale ewé ji alerege nye bóó wó. Ajyaá lé esé nnó ji afere esé né efwyale gabo gétúgé genó eyigé Ata sé Jisós Kras apyéé.

¹⁰ Jisós agbo gétúgé esé. Ji apyembó nnó yé esé debe abe, yé dégbo, bií bi ji achwóge esé debe ne ji te kwyakwya.

¹¹ Ndere elúmbò, fyége ate metóó, depóge ate nnó défyé metóó ne Jisós wye ndere enyú dépye me.

Kwyakwya majye ami Pól achyéé

¹² Añmé sé, dékpeage enyú nnó défége bóó abi apye utóó Ata Jisós chánéné né geluage nyú. Ebwó ne álu bóó kpakpa nyú, ne ebwó ne áchyége enyú majye.

¹³ Chyége ebwó enógé dóó, ne bógé ntó gejeé ne ebwó gétúgé utóó bi ebwó apyéé. Bege nesò ne ate.

¹⁴ Añmé se, dékpeage enyú nnó, dékpeage bóó abi álá kélege mampye utóó nnó apyége matóó, fyége abi afóó efó metóó, póge abi álá pó ne eshye, ne bege pere ne yéndémuú.

¹⁵ Segé gébé nnó ékágé nte fó ashuú nte gabo, lerege ulóó melu ne ate choncho ne bóó ako.

¹⁶ Bege ne nechóchó yéndégébé.

¹⁷ Nege wye mmye nnene.

¹⁸ Tamege wye Esòwò né yéndégenó eyi gepye enyú. Gege genó eyigé Esòwò akélege nnó enyú abi dechome mmye ne Kras Jisós dépyembó.

¹⁹ Ekágé dépye Mendoó Ukpea elyaá mampye utóó bií né geluage nyú.

²⁰ Débyage fó mekomejóó ayi atane mbaá Esòwò.

²¹ Yémbò cherege yéndégenó chánéné mbógé nnó gelú genó gelógéló, kamege ne geji.

²² Ne yéndégenó eyi gela gelóme dékamege fó ne geji chacha.

Pól anemmye nnó ábelé genwáge bwó pópó

²³ Nñemmye nnó Esòwò jimbo muú áchyége nesò, ápye enyú débé bóó ukpea ne

nnó ápye enyú débele geḡwáge nyú geko pópó gefḡḡ eyigé muú alá ákagé shulé enyú ndo kraá te bíi bi Ata sé Jisḡs Kras akerege meso fa mme.

²⁴ Ἐσωḡ muú akuú enyú anyegémeno nnó apyéé genó apye geji. Nḡere elúmbḡ, ji apye nye nnó enyú débḡ bḡḡ ukpea.

²⁵ Αḡme sé, nege ntó mmye mbaá Ἐσωḡ gétúgḡ esé.

²⁶ Tamege ate aḡme ako ne gejeé ndere bḡḡ Ἐσωḡ.

²⁷ Nkpeage enyú né mabḡ Ata Jisḡs nnó dékú ḡwe yina aḡme ako awu.

²⁸ Nnenemmye nnó Ata sé Jisḡs Kras álérégḡ enyú galógáló.

Ŋwe ayi agbeé ŋwe epea, eyi **Pól ásamé mbaá echomele bɔ́** **Kras né** **Tessalonika**

Matame

¹ Me Pól ne nsamé ŋwe yina. Silvanos ebwɔ́ ne Timɔ́ti choncho ne me delɔ́ enyú matame. Me ntɔme ŋwe yina eta nyú echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ́ né melɔ́ Tessalonika, enyú abi delu bɔ́ Nte sé Ɛsɔwɔ́ né Ata Jisɔ́s Kras.

² Ɛsé dénenemmye nnó Nte sé Ɛsɔwɔ́ ebwɔ́ ne Ata Jisɔ́s Kras álerege enyú galógáló ne apye enyú débɛ ne nesɔ́.

Gefɔ́ eyigé Kras asɔ́ nyɛ mpa gébégé akerege fa mme

³ Aŋme sé, ɛsé débɔ́ mantamege Ɛsɔwɔ́ yéndégébé gétúgé enyú. Elú cho mampyege mbɔ́, néndé enyú défyéé wye metɔ́ ne Kras déjye mbembɛ ne débɔ́ wye ntó gejeé ne ate déjye mbembɛ.

⁴ Getú eyigémbɔ́, ɛsé déjógé né gempɔ́gé, dégerege machomele bɔ́ Ɛsɔwɔ́ ndere enyú dékogé metɔ́, né efwyale ewé bɔ́ áchyegé enyú ápyéé enyú déwuú ubale ne défyéé wye metɔ́ ne Kras.

⁵ Ndere enyú défyéé wye metɔ́ ne Kras mbɔ́, elerege gbɔ́gɔ́nɔ́ nnó Ɛsɔwɔ́ asɔ́ nyɛ mpa yéndémuú chánéné. Ji apye nyɛ enyú dékwane mambɛ bɔ́ abi dékpene né gefwa jí. Elé gétúgé gefwa eyina ne enyú dégene efwyale.

⁶ Ɛsɔwɔ́ asɔ́ mpa wuú chánéné. Ndere elúmbɔ́, ji ashuge nyɛ amu achyɛ efwyale mbaá bɔ́ abi áchyegé enyú efwyale.

⁷ Ji apye nyɛ mmye ekwene enyú abi bɔ́ áchyegɛ mbɔ́ enyú efwyale ne apye ntó mmye ekwene ɛsé. Ji apye nyɛ unó bina gébégé Ata Jisɔ́s atanegɛ mfaánebuú achwɔ́ge ne ukpekpe makiénné jí né mmu manɔme mewɛ ewé elúle,

⁸ manchyéé efwyale mbaá bɔ́ abi álá kage Ɛsɔwɔ́. Ebwɔ́ ne ashyaá manwú ne abya melóméló Ata se Jisɔ́s.

⁹ Ebwɔ́ ágene nyɛ efwyale ewé áchɔ́ geŋwáge bwɔ́ te kwyakwya, ábéé fɔ́ né melu ewé ebwɔ́ ágene ŋgɔ́ wuú ayi uto bíí ulerege.

¹⁰ Unó bina upye nyɛ né bíí bi Ata Jisɔ́s achwɔ́gé manse ŋgɔ́ mbaá bɔ́ ukpea bíí. Ne bɔ́ abi áfyéé metɔ́ ne ji mano álaá ebwɔ́ mekpɔ́ fuú. Enyú ntó débɛé nyɛ né geluage bɔ́ bina néndé enyú dékamé ne mekomejɔ́ ayi ɛsé dégere enyú.

¹¹ Gege ula bi yéndégébé ɛsé dénenemmye gétúgé nyú mbɔ́. Dénenemmye nnó Ɛsɔwɔ́ sé apye enyú débele geŋwáge nyú chánéné ndere bɔ́ abi áwyaá gefɔ́gé geŋwá eyigé ji akuú enyú nnó débɛ ne geji. Déne ne ntó mmye nnó, ji apɔ́ enyú né uto bíí dépye unó ulúlú ebi enyú dékelege mampye uko, ne nnó dénére utɔ́ bi débɔ́ mampye gétúgé défyéé metɔ́ ne Jisɔ́s.

¹² Ndere elúmbɔ́, bɔ́ áfɛge Ata Jisɔ́s gétúgé gefɔ́ genó eyigé enyú débele geŋwáge nyú ne eyigé ji apyéé eta nyú. Ne afɛge nyɛ enyú gétúgé déchome mmye ne ji né galógáló ayi Nte sé Ɛsɔwɔ́ ne Ata Jisɔ́s Kras alerege.

2

Muú nchye

¹ Aŋme sé, ɛsé dékelege mangaré enyú genó eyi gepye nyɛ gemɛge nnó Ata Jisɔ́s Kras akerege nyɛ fa mme, ne ndere Ɛsɔwɔ́ anywerege nyɛ ɛsé détuú ne ji. Né mechɔ́ ewéna, ɛsé dékpeage enyú nnó

² ékágé dékwe tametame, ne ékágé matɔ́ ányigé enyú né mmu gétúgé genó eyi bɔ́ ájɔ́ge. Bɔ́ abifɔ́ ájógé nnó bíí ebi Ata Jisɔ́s akerege meso fa mme uchwɔ́ mɛ. Abifɔ́ ájógé áké elé Mendoó Ɛsɔwɔ́ ne epye agaré nnó bíí ebi Ata akerege meso uchwɔ́. Abifɔ́ áké ɛsé desá né mmu ŋwe ne átɔme.

³ Ekágé muú fɔ́ abwɔ́lé enyú né meti fɔ́. Gemɛge nnó Ata Jisɔ́s akere meso, gébé gebéé nyɛ eyigé gejamégé bɔ́ átoó nyɛ mekpɔ́ ne Ɛsɔwɔ́ dɔ́. Gébé eyigémbɔ́ gekwonege muú nchye fɔ́ alerege nyɛ mmye. Ji muú Ɛsɔwɔ́ abɔ́ manéré ne ji.

⁴ Ji atenege nyɛ ukóló ne Ɛsɔwɔ́ ne yéndégenó eyigé bɔ́ anógé ne ásele nnó elé bɔ́ Ɛsɔwɔ́ bwɔ́. Asele nyɛ gemɛ jí nnó aŋea gemɛ apwɔ́ ebwɔ́ ako. Ne ayye jwɔ́le nyɛ né echa upɛ Ɛsɔwɔ́ ajógé áké jimɔ́ bɔ́ ne alu Ɛsɔwɔ́.

⁵ Enyú déteé fɔ́ nnó gébégé me nlú ne enyú, mbɔ́ ngaré mɛ enyú unó bina?

⁶ Enyú dékaá genó eyi gegbeé muú nchye yimbó nnó achwógé fò nana. Ji abó manchwó lé né gébé eyigé Esòwò akélege nnó ji achwó.

⁷ Ne uto bi upye bós alá belegé sé mabe Esòwò uló me mampye utós bibií. Ne muú fò agbeé utó ebimbó ne agbeé nye wye ubi mbo kraá te Esòwò aferege ji né meti.

⁸ Esòwò aferege muú yimbó né meti ne muú nchye yimbó aléré gеме jíí. Ne gébégé Ata Jisòs achwógé awane nye muú nchye yimbó ne gejulé eyi getanege ji né meno. Ne anerege nye ji kanjka ne genjgbó eyi gegenege gébégé ji aké achwó.

⁹ Muú nchye yina ayi achwó, danchòmeló achyege nye ji utó ebií ji apye ukpekpe ufelekpa mambwòlege bós, ne gejamégé unó bi upye nye bós alá mano mekpo fuú.

¹⁰ Asele nye yéndé gefógé mejó dembwólé abwólé bós abi ánóme nye mme detu. Ebwó bina ánóme nye mme detú gétúgé áshyá mambó gejeé ne wáwálé ayi mekomejós Esòwò agaré nnó apye ebwó atané né efwyale gabo.

¹¹ Gétú eyigémbó, Esòwò apye ebwó ákwe tametame ákamé ne genó eyi gelu gebyó.

¹² Nderé elúmbó, yéndémuú ayi alá kamé ne wáwálé ayi mekomejós Esòwò agarege wó, gétúgé gabo ágós ji mampye, Esòwò ajóge nye nnó akwe mpa, abó mange efwyale.

Esòwò ajyaá enyú nnó afere enyú né efwyale

¹³ Anmé sé, esé debo mantamege Esòwò yéndégébé gétúgé enyú bós Ata ábós gejeé ne enyú, néndé Esòwò ajya mé enyú te ula ulós nnó apye enyú detane né efwyale gabo. Enyú detane né efwyale ewéna ndere Mendó Ukpea epyéé nnó enyú debe bós ukpea Esòwò ne ndere dékamé ne wáwálé ayi mekomejós Esòwò agarege.

¹⁴ Esòwò akuú enyú nnó ji apye enyú détane né efwyale gébégé enyú dékamé ne abya melóméló ayi esé dégaré enyú. Ji akuú enyú nnó ji achyéé enyú gefóge enógé ewé Ata sé Jisòs Kras abós.

¹⁵ Nderé elúmbó, anme sé, tenegé chánéné, dékwòlege unó bi esé délere enyú yé ebi dégaré gébégé dégarége mekomejós Esòwò, ne ebi désame enyú né bó njwe.

¹⁶ Ata sé Jisòs Kras ne Nte sé Esòwò alere esé galógál. Abó gejeé ne esé, áfyéé esé metós ewé ela ebyeé, apye esé dénerége metós chanéné né unó uko ebi Esòwò anyéméno nnó achyege ne Jisòs Kras.

¹⁷ Nnenemmye nnó ji áfyéé enyú metós, apye enyú debo eshye dépyege ne déjógé elé unó bi ulú cho yéndégébé.

3

Negemmye gétúgé esé

¹ Anme esé, genó eyigé fò eyigé me nkelege mangaré enyú gelu nnó, enyú dénenemmye gétúgé esé. Negemmye nnó mekomejós Ata asane wáwá akpe né yéndé mbaá ne nnó bós ase ji ne enógé wye ndere akpene nya eta nyú.

² Nege ntó mmye nnó Esòwò akamege fò esé dékpe né amu bós ube ne bós nchye. Néndé bós ako fò wó ákamé ne mekomejós Ata wó.

³ Yémbó esé dékage líí mmye ne Ata. Nderé elúmbó, ji apye nye enyú débene né depóré Esòwò ne ábáme nye enyú nnó ékágé muú nchye yimbó apye enyú dekpé né gabo.

⁴ Esé dékaá chanéné nnó Ata apoóge enyú dépyéé unó bi esé délere enyú, ne nnó enyú déjye nye wye mbe mampyege ubi.

⁵ Nnenemmye nnó Ata apye enyú dékaá chánéné gejeé eyigé Esòwò abós ne enyú ne nnó apye ntó enyú dékaá gefóge metós mekoge ewé Kras alere nya gébégé agene efwyale.

Débo mampyege utós débégé fós ámbwá

⁶ Anme sé, né uto bi Ata sé Jisòs Kras achye esé, dékpeage enyú nnó defa mbwa ne yéndé menme ayi alá kelege mampye utós, ebwó abi alá pyéé fò unó ndere esé dégaré enyú nnó dépyege.

⁷ Néndé enyú ambós dékaá me nnó debo mankwòlege gekage nekene sé. Esé déwe nya fò amu déjwólé gébégé delu ne nyú wó.

⁸ Yé me nyéé muú fò ayi dényéé dela dechyege njka wó apó. Esé dépye utós ne eshye utuú ne njwómese nnó ékágé esé déneré muú nyú fò metuú ndere dégarége abya melóméló.

⁹ Esé dépye nya mbó, épó fò nnó esé dépó fò ne uto makpea enyú nnó déchyege esé unó

bi dékelege. Esé dépye nya mbò nnó délere enyú gepò eyigé débòò mankwòlegé.

¹⁰ Yé gébégé esé delu ne enyú, dégarage enyú nnó, “Muú ashyage mampye utòò, ékágé afere nnó muú fò achyegge nye ji menyéé.”

¹¹ Esé déjógé mbò unó bina elé gétúgé déwuú nnó bòò fò alú né geluage nyú abi alu ámbwá. Akélege fò mampye utòò, ákene afyéé elé meno né depòré bò.

¹² Né uto bi Ata Jisòs Kras achyegge esé, dégarage ne dékpeage ufòò bòò bina nnó akwòré gepò, ase gébé ápyegge matòò nnó agene ñka eyi ebwó áname menyé.

¹³ Ne enyú aṅme sé, ékágé muú nyú fò abe ne gepwa mampyegge genó eyi gelu cho.

¹⁴ Ne mbògé muú fò ashyage mankwòlege majyéé mi esé déchye mbò enyú né ṅwe yina, fyegge ji ame mmye defa mbwa ne ji. Dépyegé mbò akpane nye mekpo unòò.

¹⁵ Yémbò ékágé dése ji ndere muú mawáme, chyegge lé ji majye ndere nte meṅme ayi áfyé nto metòò ne Kras.

Kwyakwya mejòò

¹⁶ Nnèmmye nnó Ata se Jisòs Kras muú apye bòò abeé né nesò, jimbòò apye enyú debe né nesò yéndégébé, né mati mako. Ata abe ne enyú ako.

¹⁷ Membòò Pòl ne nsame ṅwe yina ne amu ya. Ge na ne me nnerege mansa bò ṅwe ba, nnó mpye bòò akaá nnó me ne nsame.

¹⁸ Nnèmmye nnó Ata sé Jisòs Kras álérégé enyú ako galógáló.

N̄wε mβε ayi Pōl ásamé mbaá Timōti

¹ Me Pōl ne nsame ηwε yina. Me n̄lú ηgbá Kras Jis̄s. Ε̄s̄w̄o Menchyé genwá sé ne Kras Jis̄s muú esé déneré metó̄ ne ji nnó achyεge esé yéndégenó ne áj̄ó̄ nnó me mβε ηgbá.

² Nt̄ome ηwε yina eta wyéé Timōti. W̄o olú eké maá wa wáwálé gétúgέ esé ne w̄o défyéé metó̄ né dep̄aré Jis̄s. N̄nenemmye nnó Nte sé Ε̄s̄w̄o ne Ata Kras Jis̄s alerege w̄o galógáló, agene w̄o meshwε, ne apyε nes̄o ne bw̄o ne be ne w̄o.

Sεge gébé ne ánlere gebyó

³ Nkane mb̄o nkpea nya w̄o gébégέ n̄jyεé Masedonia, jw̄ole né meló Efes̄s, nnó ōgbεge b̄ō bi alerege mb̄o unó bi ulú cha, εbi ula upó f̄o ndere εbi enyú déb̄ō mβε déwuú eta Ε̄s̄w̄o.

⁴ Gare εbw̄o nnó ách̄age sé gébé mankúgέ mab̄o ukwene antε, ájame ubi né b̄o abya abi átome ne εbw̄o. Gef̄ogέ b̄o abya bina abi alá kwyagέ, achw̄o élé ne mbeé manyεge ne aleregέ f̄o b̄ō unó bi b̄ō ákamé ne ubi, εbi Ε̄s̄w̄o akεlege.

⁵ Men̄o genó ayi me ngarege w̄o né mech̄o εwéna alú nnó, w̄o ōgare lé εbw̄o nnó ab̄ogέ gejeé ne atε. Gejeé εyigέ na getanege né metó̄ εwe elu pópó, εwé ekaá nnó epyéé muú f̄o gabo w̄o, ne ekame wáwálé ne unó Ε̄s̄w̄o.

⁶ B̄ō abif̄o ályaá mampyεge mb̄o, alá j̄ō lé unó bi ula upó ne nsa.

⁷ Εbw̄o akεlege mambε ánlere mabε Ε̄s̄w̄o yémb̄o ákage yé unó bi εbw̄o amb̄ō alerege, ne yé εbelé unó bi εbw̄o áferé nnó ákaá d̄ō ákágέ yé ubi.

⁸ Esé dekaá nnó εbé el̄o yémb̄o élé gébégέ dégbaregέ ewu chánéné ne elómé.

⁹ Kaá nnó mabé yina ap̄o f̄o mbaá b̄ō bi alá kwene mabε, alu lé mbaá b̄ō bi ákwene áji, átoó mekp̄o, abi alá nógέ f̄o Ε̄s̄w̄o ne abi ápyéé gabo, abi alá selé dep̄aré Ε̄s̄w̄o eké genó, áj̄ogέ gabo ne Ε̄s̄w̄o, abi áwáné ama ne antε bw̄o, abi utó̄ bw̄o ulú lé manwáné b̄ō.

¹⁰ Abi ánane manané tametame, ande abi ánané atε. Abi ákene gesεge mmye b̄o,

abi ábȳogε gebȳo ne yé abi átenege ntεse gebȳo ne abi apyε yéndégenó cha eyi gela gekene ne unó bi esé dégaré enyú.

¹¹ Unó bina ne ulú unó bi ulú né mmu abya melóméló ayi Ε̄s̄w̄o muú apw̄ō amu áfyéé me né amu nnó ngarege.

Pōl atame Ε̄s̄w̄o gétúgέ ágene ji meshwε

¹² Ntamege Ata sé Kras Jis̄s muú achyε me utó̄ nnó mpyε utó̄ bina. Gétúgέ ji agene nnó akage nere metó̄ ne me ne afyεé me utó̄ bina né amu nnó mpyε.

¹³ Ye élé mβεmβε nj̄ogέ mej̄ō mebomebo ne ji, nchyεge b̄ō bií εfwyale, mma nlu muú neηa, yémb̄o ji age wyε me meshwε gétúgέ mpyε nya unó bina né mmu ukenkene. Né gébé εyigémb̄o nlá n̄lú dan̄kame ne ji.

¹⁴ Yémb̄o Ata alere me uló̄ melu bi gejamégejamé, apyε me nfyé metó̄ ne ji, ne mb̄o gejeé ne b̄ō gétúgέ nchome mmye ne ji.

¹⁵ Kras Jis̄s áchw̄o fa mme nnó áwéné gemége b̄ō abi ápyéé gabo. Mech̄o εwéna élú wáwálé ne yéndémuú ab̄o manere metó̄ wyéé. Ne né geluage b̄ō abi ápye gabo, me mb̄o mpw̄o amu.

¹⁶ Yémb̄o getú yina ne Ε̄s̄w̄o agene me meshwε, manlere me nkane Jis̄s Kras akoge metó̄ wuú yé εbe élé ne b̄ō abi ápyéé gabo ayi apw̄ō amu. Nkelege manj̄ō nnó né meti εwéna ne yéndémuú afyεgέ metó̄ ne Jis̄s akage b̄o genwá eyi gélagέ byé.

¹⁷ Déchyε ηḡo ne matame mbaá Ε̄s̄w̄o muú alu mfwa te kwyakwya ne kwyakwya. Ji agbō f̄o, ágene f̄o ji ne amε, ji mbií ne alu Ε̄s̄w̄o, Amen.

Utó̄ bi Timōti ab̄ō mampyε

¹⁸ Maá wa Timōti, genó εyigέ me nkεlege mangaré w̄o nnó ōpyεge, gekε meko ama ne mej̄ō εwé nya b̄ō ekpave Ε̄s̄w̄o aj̄ō atome ne w̄o. Se mekomej̄ō yina ommyεge ummye uló̄l̄ō mangame dep̄aré Ε̄s̄w̄o etiré esé défyε metó̄ wyε.

¹⁹ Ne gbare metó̄ wyε εwé ōfyε ne Ε̄s̄w̄o chancha, ōpyεge genó εyigέ w̄o ōkaá nnó gelú ch̄o. B̄ō bif̄o alya mampyεge genó εyigέ ákaá nnó gelú ch̄o, gétu εyigémb̄o dep̄aré Ε̄s̄w̄o etiré εbw̄o áfyéé metó̄ wyéé déno nnyi.

²⁰ Né geluage bɔ́ bimbɔ Aleksanda ebwɔ́ ne Hēmenɔs álú bɔ́ abi me fyē ebwɔ́ né amu danchɔmeló nnó ebwɔ́ ákaá nnó elɔme fɔ́ manchɔgé mabɔ́ Esɔwɔ́.

2

Majye ndere bɔ́ Esɔwɔ́ ábɔ́ manenēmmye

¹ Menɔ́ genó ayi me mkpeage enyú nnó dépyēge alu nnó, enyú dénēnemmye mbaá Esɔwɔ́ gétúgé bɔ́ ako, dékpane ji geka nnó agene ebwɔ́ meshwē. Nēge ji nmye nnó achyēge ebwɔ́ unó bi ebwɔ́ ákelege, ne chyēge ji matame né unó bi ji apyēé mbaá bɔ́ ako.

² Négēmmye ntó mbaá Esɔwɔ́ gétúgé afwa ne ákpakpa meló abi áwyaá uto né amu bwɔ́ nnó ápye esé débē né genwá eyi gelú pere, débē nesɔ́ ne atē. Débégé ne genwá eyi na délerege nnó dénógé Esɔwɔ́ ne nnó déwyaá gepɔ́ galógáló ne bɔ́ ako.

³ Enyú déké dépyembɔ́ elɔ́ ne metɔ́ egɔ́ Esɔwɔ́ Menchyé genwá sé.

⁴ Ji akelege nnó áwené gemége yéndemuú, ákaá wáwálé ayi alu né abya melóméló.

⁵ Wáwálé yimbɔ́ alu nnó, Esɔwɔ́ alu ama ne muú alu ama ayi áchóme akwaá ushu ne Esɔwɔ́. Muú yimbɔ́ elé Kras Jisɔs.

⁶ Ji achyē gemē jií nnó áwené gemége yéndemuú. Ne Jisɔs apyembɔ́ né gébé eyigé Esɔwɔ́ ákwyēé mē ábelé manlere nnó Esɔwɔ́ akelege nnó yéndemuú abɔ́ genwá.

⁷ Getú eyigé na ne Esɔwɔ́ atome me nnó mbē nǵbá Jisɔs ne ménlere mbaá bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus. Njógé mbɔ́ mbyágé fɔ́ gebyɔ́. Ji atɔ́ me nnó ngarege bɔ́ nkane áfyēé metɔ́ ne Esɔwɔ́ ne nnó ákaá wáwálé ayi atome ne ji.

Majyēé mbaá andée ne ande né echomele bɔ́ Kras

⁸ Nkelege nnó yéndé mbaá ande anenemmye. Ebwɔ́ abɔ́ mambē ne metɔ́ mmu pópó, ábwégé amu mfaá ánenēmmye mbaá Esɔwɔ́ ewé álá ápó ne metɔ́ usɔ́, ne ányégé fɔ́ mbeé.

⁹ Ne nkelege nnó andée áfyēge unó bi ukwanege né ebwɔ́ kwanege, ebi upyēé ebwɔ́ ábéé ne énogé. Epófó mamfyēge densɔ́ né manjwē bwɔ́ dɔ́, ye ebele mamfyēge

mboó unó eyi egenege ne bɔ́ nkpaganere ne mandeé ayi ajame nká dɔ́,

¹⁰ ábé lé ne gepɔ́ gelógéló. Gé mbɔ́ ne andée abi áké ánogé Esɔwɔ́ abɔ́ mampyēgé.

¹¹ Andée ágígé mekomejɔ́ Esɔwɔ́ nyame ne áwúgé ne ande abi álerege ebwɔ́.

¹² Nkēle fɔ́ nnó andée álerege mekomejɔ́ Esɔwɔ́ yé nnó áwyaá uto ápwɔ́ ánde wɔ́. Abé nyame áwuúge genó eyigé ande álerege.

¹³ Mbɔ́ ne ebɔ́ mambē nénde, Esɔwɔ́ abɔ́ mbē akwyē Adam ne ale kwye Ife.

¹⁴ Ne danchɔmeló abɔ́ abwólé nyá fɔ́ lé Adam wɔ́, abwólé elé Ife ne Ife apyē gabo.

¹⁵ Yémbɔ́ Esɔwɔ́ abame nyē mendée gébége nebyēé kpaá tē aferege ji né efwyale mbógé aké áfyēé wyēé metɔ́ ne Esɔwɔ́, agboó ne atē bɔ́, apyēé unó ne metɔ́ mmu pópó, ne mbógé abēge ne gepɔ́ eyi gekwane ne ji kwanege. Melɔ́ nwe ewéna ékágé tene ntó nnó: *

3

Gepɔ́ eyigé muú kpaá né gepugé Esɔwɔ́ abe ne geji

¹ Ajɔ́ wáwálé aké, “Mbɔ́ge muú akelege mambé muú kpaá né echomele bɔ́ Esɔwɔ́, ebyennó akelege melu utɔ́ melóméló.”

² Muú kpaá né echomele bɔ́ Esɔwɔ́ abɔ́ mambé ne gepɔ́ eyigé muú álá shúlégé ji ndo, abɔ́ mambē muú ayi ábané lé mendée ama, muú ayi asele depɔ́ tíí pere, muú yi awya defɔ́, enógé, muú yi ánenēmane, ne akáge léré bɔ́ depɔ́ré Esɔwɔ́.

³ Abɔ́ fɔ́ mambē menyuú mmɔ́, ábéé fɔ́ ntó muú efwyale, abɔ́ mambē pere né genwá jií, abéé fɔ́ muú yi agboó ne mawáme, abéé fɔ́ muú yi agboó ne nká.

⁴ Abɔ́ mambé muú yi ágbárege ula gepú bií chacha, muú ayi akage gbare baá bií chanchá nnó áwugé ji ne áchyēge ji énogé.

⁵ Mbógé muú álá káge gbare ula gepú bií chancha, apyembɔ́ nnó ne agbare echomele bɔ́ Esɔwɔ́?

⁶ Abē fɔ́ ntó muú yi afyēé metɔ́ gakēgake ne Esɔwɔ́. Abégé mbɔ́, akáge bē ne nepa, Esɔwɔ́ afyē ji né efwyale wyē ndere afyē dánchɔmeló né efwyale gétúgé nepa.

* **2:15** Elú wáwálé nnó: Bɔ́ abifɔ́ aké, elé mendée ábyēne nebyēé ne Esɔwɔ́ awenege nyē gemē jii.

⁷ Abó mambε muú ayi yéndemuú anógé. Mbógé mbó f́ wó akagé kwe né metaá dánchomeló, akpa mekpó genó.

Gepogé b́ó abi apoógé né echomele Esowó

⁸ B́ó abi apoóge né echomele Esowó ntó ábó mambε b́ó abi áj́oge mej́óó nenome nemaá, áwyaá gepó gelógéló, ányuú f́ó mmoó d́odó. Abegé f́ó b́ó bi áb́óó gejeé ne ηka.

⁹ Abó mambε b́ó bi ágbárege depóré Jisós chánéné etiré mbεmbε b́ó alá ákagé, ne nana Esowó apye esé dékaá ne défyéé metóó wyéé ne dékwólegé déti ne metóó ewé ekaá nnó dépyéé genó eyi gelú cho.

¹⁰ Gemεge nnó ásé ebwó nnó ábé b́ó abi apoóge né gepúge Esowó, ábó mamua ebwó, ágege nnó ákwane mampye utóó bimbó ne áse ebwó.

¹¹ Andée abi ápye gef́oge utóó bina ntó, ábó mambε andée ne gepó gelógéló, ábé andée bi alá achóó f́ó b́ó mabó, andée abi ágbaregé menyammye bwó chánéné, abi alá bwεgemmye, ándée abi muú akagé nere metóó ne ebwó né yéndé meti.

¹² Muú ayi apoge né echomele Esowó abó mamba le mendée ama, abó mangbaré baá bíí, ne ula gepú bi chánéné.

¹³ B́ó abi apoógé chánéné né echomele b́ó Jisós áb́óó enógé ne ákagé j́óó mej́óó tágétágé gétúgé depóré etiré detome ne Kras Jisós.

Gekpekpegé genó eyi apye esé dékaá

¹⁴ Mbele mbó uméé manchwó ngé wó mboó ndó yi. Yémbó nsame mbó ηwe yina eta wyéé,

¹⁵ nnó nla chwó wáwá wó, wó ókaá nkane b́ó ab́óó mampyege né ula gepúgé Esowó. Elé gepú eyigé na ne gelú echomele b́ó Esowó muú álu mebe. Ewú ntó ne elú gekwa ne nebóme ení negbaré wáwálé Esowó meko.

¹⁶ Elú mme gbógónó nnó unó bi Esowó apye esé dékaá ne dékwólege ulú gekpekpegé genó.

Kras achwó fa mme nkane mekwaá, Mendoó Ukpea eléré nnó ji ápye gabo wó. Makiénné Esowó ntó ágé ji.

B́ó ágaré mekomej́óó wuú fa mme. Gejamegé b́ó áfyéé matóó ne ji. Esowó ase ji afé mfaá né melu ηgo.

4

Sege gébé ne ánlere gebyó

¹ Nana, Mendoó Esowó egarege gbógónó nnó meso gébé b́óó bifó ályage nyε depóré abya melóméló. Akwólege nyε lé mandoó gebyó ne unó bi aló nchye álerege.

² B́óó abifó áselé nyε unó bina áleregé eké ebwó ágarege unó bi ulú wáwálé, yémbó ebwó ambóó ákaá nnó elé gebyó. Ndere ebwó ápyεmbó, matóó bwó ákwe kéndé, ákagé sé genó eyi gelú gyéé ne eyi gelú chó.

³ Ebwó agarege nnó b́óó ábagé f́ó neba, ne nnó ányége f́ó ufóó menyéé ebifó ebi Esowó akwyéé nnó b́óó áchyege ji matame ányége ndere ákamé ne ji ne ákage wáwálé ayi atome ne ji.

⁴ Yénde genó eyigé Esowó akwyéé gelo, muú ashyage f́ó genó mbógé aké áselé geji achyege matame mbaá Esowó.

⁵ Néndé mekomej́óó Esowó ne mmyemenene ápyé geji gela pópó.

Be maá utóó melóméló mbaá Kras

⁶ Ne mbógé agaregé áηme unó bina, óbeé nyε maá utóó melóméló mbaá Kras Jisós ne ób́óó nsa né depóré Jisós etiré delu mmu abya melóméló ayi alere wó ókwólegé.

⁷ Ófyége f́ó mekpó mandoge ukenkene abya abi ála pogé f́ó b́óó ákwólege Esowó. Pye menyammye wye awúgé ne mampyege unó bi Esowó akélege.

⁸ Muú aké apyéé menyammye wuú abenege nnó apyege metu elóme, yémbó muú aké apye menyammye wuú abenege né mampye genó eyigé Esowó akélege, elóme epwóó nénde abeé ne nsa né genwá eyigé nana ne eyi gechwó meso gébé.

⁹ Genó eyigé njóó mbó gelú wáwálé ne yéndemuú anere metóó wyéé.

¹⁰ Ge ula bi esé démmye dépye utóó ne eshye mbó. Esé déneré metóó ne Esowó muú álu mebe. Ji ne alu Menchyé genwá mbaá esé ako, chacha b́óó abi ákamé ne ji.

¹¹ Gé unó bi ób́óó manlere na ne fyε eshye nnó ápyege ubi.

¹² Ekágé apye genó eyigé b́óó áselé wó fuú né dembane tyε, leré lé gepó gelógéló mbaá b́óó ako abi áfyéé metóó ne Esowó, né mej́óó wyε, né genwá jyε, né gejeé eyigé ób́óó ne b́óó, né metóó ewé ófyéé ne Esowó, ne né metóó wyε ewé elú pópó.

¹³ Chyεέ gέbέ jyεέ okúgέ mekomejόό Eσwω né echomele bόό Eσwω, ofyεge bόό εshyε ne olere εbwό mekomejόό kpaá te me nchwόό.

¹⁴ Ekamegέ ofeέ mekpo né εchyε ewé wό owaá. Eσwω achyεέ wό εchyε ewémbw gέbέgέ ekwω bόό kpakpa echomele Eσwω ánere wό amu mmyε. Eσwω apyεέ εbwό ágaré εchyε ewé Eσwω achyε wό.

¹⁵ Chyε geme jyε opyεgέ unό bina yéndégébé nnό bόό ágene nkane utό bye uwene.

¹⁶ Sέ gέbέ ne genwá jyε ne unό bi wό olerege. Pyεge wyε unό bina nénde okε opyε mbw owenegé nyε geme jyε ne eyigé bόό bií áwuú wό.

5

Majyεé ndere ogbaregέ ákwi andée

¹ Ojόgέ fό mejόό metometo ne mekoό mende, chyεge lé ji majyε ndere nte wyε. Chyεge njyε usa majyεé ndere anmo byε.

² Chyεge akoό andée majyεé ndere amma byε, chyεgέ ntό ansω ándée majyεé ndere anmo byε abi ándée, pyεgέ mbw né εbwό ne metό wyε mmu pópó.

³ Chyεge enoge mbaá ándée bi alu ákwi ándée wáwálé.

⁴ Yémbw mbogέ mekwi mendée awyaá baá, yeλε upyáne, genόge mbe eyigé εbwό abό mangi gelú nnό, abό apoógé mala upú bwό ndere bόό echomele Eσwω ábό mampyε ne áshuge ntό ulό melu εbi ama bwό ne ante ábό ápyε. Aké apyεmbw, metό ntό εgόό Eσwω.

⁵ Ne mendée ayi alu mekwi mendée wáwálé, elé ayi álá pό fω ne muú ayi apógé ji, aneregé metό wuú ne Eσwω ne anenemmyε mbaá Eσwω utuú ne ηwωmese nnό Eσwω apoό ji.

⁶ Ne mekwí mendée ayi achyεge geme jií manyεgέ genwáge mme, agbo με ye elé álú mebe.

⁷ Gárege anme unό bina, nnό ékágé muú fω agé meti ewé ashulé εbwό ndo.

⁸ Ne muú ála pele anme bií, ushuú chacha ula gepú bií jimbo ebyennό ashya makwólé deporé Jisωs etiré défyε metό wyεé ne abo apwω muú yi álá fyε metό ne Eσwω wό.

⁹ Mekwí mendée akwonege usaá anme uléé ne ogbéé mabw mií né geluage akwi

abi echomele Eσwω epoge εbwό. Ne abό mambe mendée ayi abw ábané elé menw ama.

¹⁰ Obό mangε nnό alu mendée ayi bόό afεge galógáló yi ji apyε, awεé baá chancha, anene ankeé, ashwonege uka bόό Eσwω, apooge bόό abi ágene efwyale, achyεé geme ji mampyεge galógáló né yende meti.

¹¹ Ofyεgέ fό akwi andée abi alu ambane né geluage abi abw mampoό εbwό nénde gejeé eyigé εbwό áwyaá né ubele gekulege né matό bwό, getogé gepwogé metό ewé εbwό áwyaá makwólé meti Kras, ákelege nnό ama ábá áno bicha.

¹² Ndere ápyεmbw, áchw mashu ne Kras gétúgέ álá bele menomenyεé ewe εbwό ányε ne ji wό.

¹³ Né egbe ewé fω ala ambwa, ákene upú upú. Ewé ekpe chόó elu nnό, ábeé fό lé ámbwá abiabi, ájógé ntό bόό mesomeso, ama áfyεé mano né deporé bω, ájógé depw etiré déla déta εbwό wό.

¹⁴ Ndere elúmbw, majyεé ma malu nnό, ásw andée abi álú akwi ama ábá anό, ábyé baá, ápele upú bwό, nnό ékágé áchyε muú mawame se meti áchόógé esé mabw.

¹⁵ Nénde ákwi ándée abifw ano με mewaá, ákwólé danchωmeló.

¹⁶ Ne yénde mendée ayi ákamé ne Jisωs, abεge mekwi mendée ula gepú bií ábό mampógé ji nnό metuú ewémbw εbegé sé ewé echomele bόό Eσwω nnό εgené meti mampógé lé akwí abi álá pό ne bόό abi apooge εbwό.

Gefόó eyigé ogbarege ákpakpa né echomele Eσwω

¹⁷ Ne ákpakpa abi ápyε utό Eσwω chancha, ábό manchyε εbwό gekpekpege enógé, ushuú chacha abi áfyεé εshyε mangarege ne manlerege mekomejόό Eσwω.

¹⁸ Nénde asa né mekomejόό Eσwω aké, “Owegé fό meno mpw nnό ányége fω menyé gέbέgέ aké apyε utό ne ji mando erise.” Ása ntό nnό, “Muú ayi apyε utό abw manse nsa utό bií.”

¹⁹ Ekáge owuú ndó yi bόό ashulege muú kpaá echomele Eσwω, ekosé nnό bw ntεse ábegé apea ye áléé abi ágarege nnό ji alu gye.

²⁰ Bóó áké ápye wye gabo shulege ebwó ndo gbəḡəḡə né echomele bóó Eṣəwə nnó bóó abifə ábógé efóó.

²¹ Eṣəwə, ne Kras Jisəs choncho ne makiénne ayi Eṣəwə ajyaá álú bə ntesé ba, ndere me ngarege wə ne metóó wa meko nnó wə əbele majye mi me nchyeé mbə wə na. Oké əpyeé genó mbaá bóó əleregé fə aḡya, se nnó bóó ako álú wye janja.

²² Owege mmye manere muú amu mekpo manje ji nnó abe muú utóó né echomele Eṣəwə, əkpégé fə mbwa ne gabo yi bóó bicha ápyeé. Bele geḡwá jyε póó.

²³ Gétúgé unε ebi ummye wə yéndégébé, əmage nyú se le manaá mamímamí. Selé ntó ekeke mmóó ənyúgé, əpyege mbə əmyeé sé yéndégébé.

²⁴ Gabo yi bóó bifə apyeé alu wáwá mange ne alerege nnó ebwó ákrene nyε né unó mpa, yémbə ayi bóó bifə ágenege nyε gébé geji.

²⁵ Wyembə ntó ne elú né galógáló ayi bóó apye. Galógáló ayi bóó apye alu wáwá mange, yémbə, yé ebe elé ayi alá ágené fə kəkəge, akágé la fə bibíí.

6

Majyeé mbaá əfwε

¹ Bóó ako abi alu áfwε ábó mange nnó áchyege enógé gbene mbaá bóó abi ábó ebwó. Gare ebwó ápyeé wyembə nnó ékágé muú fə achóó mabə Eṣəwə yé elé unó bi ese délerege.

² Afwé abi bóó bi ábóó ebwó, áfyεé metóó ne Kras, ékágé ábyágé bóó abi ábóó ebwó, elé ebwó ako álú baá Eṣəwə. Ebwó ábóó mampye lé utóó bwó chancha ápwə ndere abə ápye mbembε néndé bóó abi ágené nsa né utóó bi ebwó apyeé, elé bóó Eṣəwə abi ebwó afwé ábóó gejeé ne ebwó. Lere ebwó unó bina, əfyεge ebwó eshyε nnó ápyege ubi.

Majyeé mi matomé ne anleré gebyə ne mmwólé ŋka

³ Ne muú aké alerege unó bi cha ebi ulá kwane ne mekomejóó Ata sé Jisəs Kras, ayi álú wáwálé ne ulá ukene ntó ne unó bi áleré esé ndere dékwəlege meti Eṣəwə,

⁴ alu muú ayi mmu agbeé ji ne nepa, ne akágé yε genó ne afyε lé mekpo manyége mbeé né ukεke uchu ebi ulú né ŋwe Eṣəwə.

Unó bina ne upyeé bóó áké ábóó unó matóó áśáó abifə, ábóó mawáme, áchóó bóó mabə,

⁵ ne mbeé ayi ála byeé. Elé bóó abi uferé ebwó ula pó sé mmu cho ne ákágé sé ntó genó eyi gelú wáwálé ne áfere nnó meti Eṣəwə elú lé mampye ebwó abə gefwa. Ekágé əgya yε mbaá yi ufóó bóó bina ulú.

⁶ Elú wáwálé nnó mankwólé Eṣəwə achwóó ne nsa, mbəgé unó bi déwyaá ukwane esé metóó.

⁷ Nénde, yε genó eyigé ese déchwə ne geji né mme yina gepó, ne elú ntó wáwálé nnó yε genó eyigé dékpane fa mme déjye ne geji gepó.

⁸ Ndere elúmbə, mbəgé débεge ne mandeé ne genó eyigé dényε unó bina úkwáne ne ese.

⁹ Bóó bi ákelege mambε ne gefwa ákrene né mmuameno, ákwene né mmu metaá gejamégé ŋkəkenége uno ne usóó depə tire defyεé ebwə né mmu efwyale ewe echóó geḡwáge ebwó.

¹⁰ Nénde gejegé ŋka ne gepye bóó ápye yéndé gefógé gabo. Bóó bifə ályaa mankwólé depərə Jisəs etiré esé defyε metóó wye gétúgé ákelege mambə gejamégé ŋka. Ndere ápyeé mbə áwáne gemεge bwó ne gejame mesome ewé kpaá.

Genó eyige Pəl akelege nnó Timōti ákad

¹¹ Ne wə, muú Eṣəwə, boó unó bina, mmyege mampyege genó eyigé gelú cho, nógé wye lé ji, fyεge metóó ne ji, bəgé gejeé ne bóó, koóge metóó, selé depə pere.

¹² Myεumyε ulúuló ndere muú ayi áfyεé metóó ne Kras, nneré metóó mambə geḡwá eyi gélagé byé. Elé gétúgé geḡwá eyigé na né Eṣəwə ákuú wə, ətene né mbe ushu gejamégé bə ntesε əgaré nya gbəḡəḡə nnó əfyε metóó ne Kras.

¹³ Me ngarege wə unó bina uko né mbe ushu Eṣəwə muú achyege geḡwá mbaá yéndé genó ne né mbe ushu Ata se Kras Jisəs muú atene né mbe ushu Pəntyəs Palet agaré wáwálé ayi atome ne jimbo.

¹⁴ Me ngarege wə nnó əbə mampyege unó bina uko, oké əpyeé mbə muú fə áshúlégé wə ndo. Ne pyεge wyembə kpáte Ata sé Jisəs Kras amagé chwó.

¹⁵ Kras achwóó nyε wye né gébé eyi gekwané Eṣəwə metóó. Ji Eṣəwə mbií ne abóó

bɔ́s ako. Ji alu mfwa bɔ́ afwa ne Ata yi bɔ́ áta,

¹⁶ Ji mbií ne ála gboó ne ajwɔ́lege né mmu genḡbɔ́ eyigé yé muú alá kágé jyε kwókwólé wyε. Yé muú alu danḡe ji ne yé muú akágé ḡe ji. Enógé ne uto ube ebií te kwyakwya. Amen.

¹⁷ Garé bɔ́s abi awya gefwa fa mme yina nnó ékágé ebwó ábwεḡé mmyε. Garé ebwó nnó ékágé áneré matɔ́s bwó né gefwa genó eyigé déla dékagé mbɔ́ḡé gebéé te kwyakwya, áneré lé metɔ́s ne Esɔ́wɔ́ muú achyεḡé esé yéndégenó detú nnó dényéḡe ne nechóchó.

¹⁸ Gare ebwó nnó, ápyεḡe galógáló, nnó utɔ́s ulúló ne ube gefwage bwó, áneneḡe amu áchyεḡe echyε, ápóḡé ate bɔ́s.

¹⁹ Aké ápyεmbɔ́, ánywéreḡe gefwáḡe bwó, ne ákwyεḡé mbɔ́ elé nebómé nelónéló né ḡenwá bwó eyi ḡechwɔ́s meso gébé. Ge mbɔ́ ne abɔ́s mampyε nnó abɔ́s ḡenwá eyi gélu ḡenwá wáwálé.

²⁰ Timōti ḡbare unó bi Esɔ́wɔ́ afyε wɔ́ né amu chancha, ɔ́kpeḡé né mejɔ́s ewé ela epó ne nsá. Ŋnyéḡé f́ mbeé ne bɔ́s ḡétúḡé depɔ́ etiré bɔ́s áké délu denḡa ewé délá dépó.

²¹ Bɔ́s abifɔ́ áferé nnó áwyaá gefɔ́ḡé denḡa etiré na, ḡétúḡé eyigémbɔ́ áno mewaá, ákwɔ́legé sé depɔ́ré abya melóméló etiré ebwó áfyéé metɔ́s wyε. Nnenemmyε nnó Esɔ́wɔ́ alere wɔ́ galógáló.

Ἡμε ἀγι ἀγβεέ ἡμε ερεα εγι Πῶλ ἀσαμέ μβαά Τιμῶτι

¹ Me Πῶλ muú Ἐσωῶ ajyaá nnó mbe ἡγβά Kras Jisῶs ndere ji akelege, ngárégé depῶ eti déptome ne γενῶά εγι γέλάγέ byé εγι ji anyémēno nnó achyεge bῶῶ ndere áchome mmye ne Kras Jisῶs.

² Nsamé ἡμε yina mbaá Timῶti, maá yi mbῶῶ gejeé ne ji dῶῶ. Nnēnemmye nnó, galógáló, meshwε, ne nesῶ eni nétánege mbaá Nte se Ἐσωῶ, ne Ata se Kras Jisῶs né bé ne wῶ.

Πῶλ afyéé Timῶti eshye

³ Timῶti me ntamégé Ἐσωῶ muú me mpye utῶῶ bií ne metῶῶ wa mmu pῶpῶ ndere ante ba ábῶ ápyeé, mentée wῶ yendégébé né mmyemenēne.

⁴ Ndere nteé manse jyε gébégé delyagé atéé, mmwólé epye me utuú ne ἡwámésé, mángé wῶ nnó metῶῶ wa εgbεé ne nechóchῶ.

⁵ Me nlu nteé nkane ὄfyεé metῶῶ wye meko ne Jisῶs, wye nkane Lois mma wye ayi muú kpaá ne Yunis mma ayi ábyené wῶ abῶ apyεé nya. Ne nana menkaá wáwálé nnó wῶ ὄwya ntó gefῶge metῶῶ wembῶ.

⁶ Gétú εyina ne ngarege wῶ nnó ὄnyaá echyε ewe Ἐσωῶ achyε wῶ gébégé menere nya wῶ εbwῶ mekpῶ, élulí eké mewε.

⁷ Néndé Ἐσωῶ achyé fῶ εsé mendῶῶ wuú nnó epye εsé defῶge efῶῶ wῶ, achyε le εsé mendῶῶ wuú nnó echyεge εsé uto epye εsé debῶge gejeé ne bῶῶ ne mágbárege menyammye.

⁸ Ne ékágé mmye εgboge wῶ gébégé ὄke ὄgarege bῶῶ depῶré Ata. Ékágé mmye εgboge wῶ gétúgέ me yi nkpene denῶῶ getu jí. Yémbῶ kame mangε ewyε efwyale gétúgέ abya melómélῶ ndere Ἐσωῶ achyεge wῶ uto.

⁹ Ἐσωῶ aferé sé né efwyale gabo ne akuú εsé nnó débe bῶῶ bií. Epῶfῶ gétúgέ utῶῶ ulῶlῶlῶ ebi ese dépye, ele gétúgέ ji abῶ afere me te nya mampye ndere ji akelege né ulῶ melu bií ebi ukene ne Kras Jisῶs.

¹⁰ Ne nana apyε ese dékaá ulῶῶ melu bií ndere Menchyé γενῶά sé Kras Jisῶs achwῶ. Kras awá uto negbo. Ne alere ese meti

γενῶά εγι γέλάγέ byé ne abya melómélῶ wuú.

¹¹ Gétúgέ abya melómélῶ yina, Ἐσωῶ ajya me nnó mbe ἡγβά, muú ayi agarege, ne menlere abya melómélῶ wuú.

¹² Gétu εyigémbῶ, ne me ngene mbῶ efwyale. Yémbῶ mmyé égbῶῶ fῶ me nénde me nkaá muú yi mfyεé metῶῶ wa ne ji. Ne nkaá nnó akáge gbare unῶ bi ji afyε né amu ya kpaá té bií bimbῶ ukwῶnege.

¹³ Kwῶlege majye malómálῶ ami me nchye mbῶ wῶ cháncha. ὄké ὄpyembῶ fyεgέ wye metῶῶ ne Jisῶs, bῶge gejeé ne bῶῶ wye ndere ese bi déchome mmye ne Kras Jisῶs dépyeé.

¹⁴ Bélege wáwálé yina ayi Ἐσωῶ afyε wῶ né amu chacha. Ji afyε wῶ wáwálé yina né amu né uto Mendῶῶ Ukpea ewe ejwῶlege ese mmye.

¹⁵ Kaá ntó nnó aḡme bi átane né gebage mewaá Ἐsya ako chóncho ne Figelῶs εbwῶ ne Hemogēnes ábῶ me.

¹⁶ Nnēnemmye nnó mejé Ἐσωῶ εbe ne ula gepú ὄnesiforus, nénde afyéé me eshye metῶῶ yendégébé, mmye εgbo fῶ ji nnó me nlu né gepúge denῶῶ.

¹⁷ Gébégé ji akwῶne né melῶ Rom akele me ne εfofoge kpaá te agene me.

¹⁸ Nnēnemmye nnó Ἐσωῶ alere ji galógálῶ bií unῶῶ mpa. Ne wῶ mbῶῶ ὄkaá me nkane ji apoῶ me né melῶ Ἐfesῶs.

2

Τιμῶτι menkwῶlé melómélῶ mbaá Kras

¹ Timῶti maá wa, bεé ne eshye ewé etanege né galógálῶ ayi Kras Jisῶs muú alerege ne ese abi déchome mmye ne ji.

² Unῶ bi ὄwuú me nlere né mbe ushu gejamégé bῶῶ, lere ntó ubi mbaá bῶῶ bií muú ákage neré metῶῶ ne εbwῶ.

³ Ndere muú bee melómélῶ mbaá Kras Jisῶs ὄbῶ makpome mmye mangε efwyale ewe bῶῶ abi áfyε matῶῶ ne Jisῶs ágene.

⁴ Muú bee ayi apyεé utῶῶ bií ne metῶῶ wuú mmu ema nnó metῶῶ εgῶ muú kpaá ayi asele ji utῶῶ, aferege amu né depῶ etiré bῶῶ melῶ ápyeé.

⁵ Wyembῶ ntó ne menlome gatele ne ate bῶῶ ala aselé nsá mbῶge alá lome ndere mabe gatele mako akelege wῶ.

6 Ele mempye makó ayi áfyε eshye mampye utó né mekó wuú ne akwane mambε muú yi anyé mbwε yi mbe.

7 Fere unó bi menjó mbó, ne Ata apoge nye wó akaá ubi uko.

8 Ojige fó nte nnó Jisós Kras akwilé nya né negbo. Ojigé fó nte nnó ji alu mpyáne mfwa Devid ndere elu mmu abya melómelo ayi me ngare. *

9 Abya melóméló ayi me ngarege ne ngenε efwyale. Awele me ne bó mkpokovε eke me kwene eβε, yémbó muú ákágε wε fó mekomejó Éσωω ne bó mkpokovε.

10 Ne me nkame mangε efwyale we, gétúgε bó abi Éσωω ajya, nnó ebwó ntó átáné né efwyale gabo gétúgε áchomé mmyε ne Kras Jisós abó ntó ηgá ayi alá byéé.

11 Mejó wena elu wáwálé ewé ejó nnó:

“Mbóge esé dégbo ne ji,
debéé nye ntó né genwá déjwale ne ji.

12 Mbógé esé dekoge metó gétúgε efwyale ewé dégene,
déjwalege nye ntó né geluoge enoge ne ji.

Mbógé esé déshyage nnó dékage fó ji,
ji ntó ashya nye nnó ákagé fó esé.

13 Mbógé esé delá dépye fó unó sé wáwálé,
ji apyéé wyéé unó bi wáwálé
gétúgε nnó ji akage kwóré fó abε muú
ayi ji alá pó.”

Muú utó ayi Éσωω ágboó ne ji

14 Tegé ebwó unó bina, okwele ebwó mbeé né mbe ushu Éσωω nnó ékágé ebwó anyεge mbeé né ucho mejó. Gefógé mbeé yina ayi alá póge ye né meti fó, atyaá bó lé makpo abi áwuú ji.

15 Mmyε lé mangi mekomejó Éσωω nnó obε ne mabó malómáló né mbe ushu wuú, nkane muú utó ayi mmyε ela gboó ji. Ji alerege mekomejó Éσωω ayi átome ne unó bi ulú wáwálé ne alerege ubi chancha.

16 Ofyεge fó mmyε ne bó abi ajógé depó tire dela tanεge fó né mekomejó Éσωω, nénde dépye bó ajye wye mbe mampyεge unó bi Éσωω alá akelege.

17 Unó bi ebwó alerege ulú eke stukwe gepa eyi genyé muú menyammyε geláge

gboó. Né geluage bó bina Ημεμεός ebwó ne Filétós alu wye.

18 Ebwó ályaá meti ewe alerege wáwálé, alá leré le nnó Éσωω apyε me bó ákwilé né negbo. Nkane ápyεmbó, áfyε gepwa mbaá bó bifó abi ábó áfyéé me metó ne Éσωω.

19 Yémbó, mekomejó Éσωω atene wáwálé eke nebóme gepú eníne átene né etarave ye genó gekágε nyige ji. Asa wye aké, “Ata akaá bó bi álu abi.” Asa ntó wye aké, “Yéndémuú yi aké alu muú Ata abó manlyáá gabo mampyεge.”

20 Yéndé gepú eyigé mfwa, uchwere menyé ube wye, ebi ákwye ne gul ne seleba ubeé wye, mamba, uku, ne bó asele ntó abε wye. Ebifó ulú ebi uwya enoge, alá nyé menyéé wye tametame ne ebifó ulú ebi ula pó ne enoge, anyé menyé wye gébé geko.

21 Wyεmbó ne yéndémuú ayi alyaáge gabo nnó abε pópó né mbe ushu Éσωω, abéé. Alu nkane uchwere menyé ebi uwya enoge. Abelege gemε jii nnó akpome menyammyε wuú nnó mbó gepú asele ji ápyεge utó ulú wyeé.

22 Né getu eyina, bo ályaá gepó gebogebo eyi njeusa ne asó abifó áwyaá. Fyε lé mekpo wye mampyε genó eyi gelú cho. Fyε metó wye ne Éσωω. Bó gejeé ne ate aηme. Be ne nesó nkane okene ne ate aηme abi ákuú mabó Ata ne mató bwó mmu pópó.

23 Ochoge mbwa ne bó abi ányé ukenkene mbeé nende, wó akaá nnó gefógé mbeé yina áchwó bó ne mawáme.

24 Ne muú utó Éσωω abó fó mambε menwáme mawáme, abó mambε muú nesó mbaá bó ako. Abó mambε menlere melómelo ne metó ela sáó ji wáwá.

25 Ajógé mejó ne nesó ne achyε majye mbaá bó abi alá káme ne ji wó nnó ákaá mbaá ayi ebwó alu gyéé. Nkane apyεmbó, Éσωω akágε néne ebwó meti akwóre metó bwó ákaá wáwálé ayi atome ne ji.

26 Ne nnó ndófo akage kere né defóre débwo átáné né mataá danchómelo muú abó apyεne ebwó alá wuú lé ne Ji.

3

Gepó eyigé bó abéé nye ne geji né kwyak-wya gébé

* 2:8 Elú wáwálé nnó: Dékage nnó Jisós alu mpyáne Devid ewena eleré nnó ji alu Muú yi Éσωω akweré ji elá gefwa, ayi Éσωω anyéméno nnó achwó.

¹ Ne kaá nnó gébé eyigé mme ake álé chwó kwya, efwyale ejame nye dóó.

² Gébé eyigémbó ákwaá abóó nye lé gejeé ne gemege bwó ambóó, ábó nye geje ne nka, ábwége mmye, áchyegé nye sé ate enoge, áshye ate, áwuú nye sé majye ámmá ne ante bwó, ye oma pye bwó ndé, matóó ágóó fó ébwó, ábéé nye sé pópó né mbe ushu Esówa.

³ Alómé nye sé melu, agene nye sé meshwe ne ate ákwaá, áchóó nyé ate mabó, ábálege matóó, ápyeé efo, ákií nye sé genó gelógéló.

⁴ Achyegé ate ájeé mankwaá, álaá nye bóó gebyó, ápye unó tametame, ágbéegé nye ne gempóge, ábó gejeé manyé genwá, ábóó fó gejeé ne Esówa.

⁵ Gébé eyigé mbóntó ábéé nye eke bóó abi ákwólege depóré Esówa, yémbó áshyá nye utó bi úlú wyeé. Ochoge fó mbwa ne ufóó bóó bina.

⁶ Né geluage bwó, abifo ákpene né úpu bó alá ajeé mbaá andée abi apwa ébwó mmye. Andée bimbó álu abi gabo ayi ébwó ápye ne ákwólege, áchyegé ébwó efwyale né metóó.

⁷ Andée bina áwya gejeé mangi yéndé gefógé genó eyi matóó bwó ágarege, yémbó akágé, kwóne fó mbaá ayi ákaáge genó eyi gelu wáwálé.

⁸ Ne ndere Jens ébwó ne Jambras átene nya ukpene ne Mosis wyembó ntó ne bóó bina alá kámege ne genó eyi gelú wáwálé. Ébwó alú bóó abi matóó bwó alá ferege sé depó chánéné, ábyó gebyó nnó áfyé matóó ne Esówa.

⁹ Yémbó ájye nye ye teté ne unó bwó ébimbó nénde, ela gachye bóó ákaá nnó ébwó álu unkenkene bóó. Ndere ébó epye nya ne Jannes ébwó ne mejeé wuú Jambras.

Pól achye Timōti kwyakwya majye

¹⁰ Ne nana wó Timōti, ókaá unó bi me nlerége, ókaá gepó ya, ne genó eyigé me mferége mampye né genwá ya, ókaá nkane me mfyéé metóó ne Jisós, nkógé metóó, gejeé eyi me mbóó ne ate bóó.

¹¹ Ne ókaá nkane ntene janja né gejamégé efwyale ewé ekwólege me, ókaá ndere bóó ámmye amu ne me, ókaá efwyale ewe me ngene, depó tiré dépye ne me né meló Antiók, Ikónyóm, ne meló Lystra. Ókaá ntó ndere ámmye me amu ne me nkogé

metóó, yémbó Esówa apóó me ntane wye ye jya gegoó me mmye wó.

¹² Elú wáwálé nnó yéndémuú ayi áchomé mmye ne Kras Jisós ne abóó gejeé mambele genwá jií ndere Esówa akélege, ate bóó ágóó fó manchye ji efwyale.

¹³ Bóó abo, ne bóó gebyó bina, gabo ayi ébwó ápyeé, ábéé nye ndere muú, áboó nye debele akwe nnyi. Abwólege nye bóó ne bóó ntó ábwólege nye ébwó.

¹⁴ Yémbó wó Timōti cho wye mbe ne unó bi áleré wó, ne fyéé metóó wye chancha. Wó ókaá chánéné ufóó bóó abi áleré wó unó bina.

¹⁵ Ne wó ókaá mé mekomejóó Esówa te dembane ayi achye wó dennga etiré depye wó ótané né efwyale gabo gétúgé ófyéé metóó ne Kras Jisós.

¹⁶ Unó uko bi úlú mmu nwe Esówa utane lé né uferé Esówa jimbó. Unó bina upoge manlerege ese unó bi úlú wáwálé, unyane bóó bi ápye gabo, unyage ese mati yi dela kwóle chancha wó, ne alerege ese nkane débóó mambelé genwáge sé cho ndere Esówa akélege,

¹⁷ nnó yéndémuú ayi apyeé utóó Esówa abe ne dennga deko, akwane mampye yéndé utóó ulóúló.

4

¹ Me njógé unó bina ngarege wó ne eshye né mbe ushu Esówa ne Kras Jisós muú achwóge nye mangbáre gefwa jií ne mansó mpa bóó abi agboó ne abi álu abe, nkpeage wó nnó,

² ágarege bóó mekomejóó yina yendégébé ópwage. Ye né gébé gelógéló ye gébé gebo-gebo. Pyegé bóó ákaá mati ayi ápye gyéé, nyane ébwó nnó ályaá gabo. Fyegé ébwó eshye, koógé metóó ne ólerege ébwó unó bina.

³ Nénde gébé géchwó nye eyi bóó ála ákií nye se manwú wáwálé ayi bóó alerege, ála aferé nye le unó bi ébwó akélege ne akélege nye le anlere abi alerege ébwó unó bi ulóme ébwó metóó.

⁴ Ne ályage nye manwú genó eyi gelú wáwálé ála ákwóle lé ukwene bó abyá.

⁵ Ne wó Timōti ye ema ébe nnó gbarege wye mmye jyéé. Ye ógene efwyale nnó,

koóge wye metṓ, pye utṓ bye ndere men-
garé abya melóméló. Pyegé utṓ bye ebi
Esṓwṓ achye wṓ uko.

⁶ Mbṓgé né getu ya, nla me meti gewúle.
Ela gachyéé manó ma magbele mme
nkane mmṓó gepé.

⁷ Me mmye ummye ulúló, nlome gatle
wa abyé. Ngbare depṓré Kras chancha kpa
te nnére.

⁸ Ne nana nsa wa agile me. Nsa yimbo
elé ela geṇwá ewé muú ayi abéé cho né mbe
ushu Esṓwṓ abṓó. Muú yi achyege nye me
ela ewéna né bií bi mbṓ elé Ata. Ji asṓó
nye mpa yéndémuú chancha né bií mpa.
Achyege nye fṓ le me mbií, achyege nye ntó
bṓó abi ágilé ji ne gejeé nnó ji achwṓó.

Mechṓ ewé etomé Pṓljimbṓó

⁹ Ne kele meti ṓchwṓ ṓbane me wáwá.

¹⁰ Nénde Damas alyaá me afé né melo
Tessalonika gétúgé abṓó gejeé ne unó mme.
Kresens ntó afé melo Galasiya ne Titṓs afé
Dalmatya.

¹¹ Wye le Lukase jimbií ne ala fa ne me.
Oke ṓchwṓó se Makṓs enyú ne ji dechwṓ,
néndé ji apóoge me né utṓó dṓó.

¹² Ntṓ mbṓ Tikikṓs né melo Efesṓs.

¹³ Oke ṓchwṓó se nku gefwene wa ayi
nlyaá mbaá meṇme se Kapus né melo
Truus, ne bṓ ṇwe ba ṓchwṓó ne ebwṓ, ushu
chancha uchancha bṓ ṇwe ba bimbo ṓjigé fṓ
nte.

¹⁴ Aleksanda mempye utṓó ete, apye me
gabo ayi apwṓó amu. Ata Esṓwṓ achyege
nye ji nsa né genó eyi ji apyembṓ me.

¹⁵ Wṓ mbṓó, kaá nkane ṓfyé mmye ne ji,
néndé atene ukpene ne mekomejṓó ayi esé
délegege.

¹⁶ Bií bi me nkṓene unṓó mpa bi mbe
mashyaá mmye ya né depṓ tire ámále me
mmye, ye muú ama ayi achwṓ nya wye nnó
apóo me apó. Ebwṓ ako abo me, nene le
mmye nnó Esṓwṓ asṓgé metṓó ne ebwṓ.

¹⁷ Yémbṓ Ata abṓ alu ne me ne achye me
utó nnó ngare mekomejṓó wuú gbene nnó
bṓó bi álá pṓ bṓó Jus áwuú. Ne ji afere me
né meno genyanya.

¹⁸ Ata Esṓwṓ aferege nye wye me né
yéndé efwyale gabo ewé mkṓene, ne apóge
nye me mkṓe né gefwa ji, eyi gelu né
mfaánebuú. Matame mabé ne ji te kwyak-
wya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

¹⁹ Tame Priska, ebwṓ ne Akwila ne ula
gepú Onēsiforus.

²⁰ Erastus ala né melo Kṓrent, Trṓfimṓs ntó
ameé nlyaá ji né melo Melitos.

²¹ Mmye ṓchwṓ gemege nnó neba
nekwṓne. Yubolos, Pudens, Linṓs, Klodya
ne aṇme abi álu we ako áké ntame wṓ.

²² Nnenemmye nnó Ata abe ne wṓ, ne nnó
álerégé enyú ako galógáló.

Ἡμε ἀγι Πῶλ ἀσάμῃ μβαά Τίτῳ

Matame

¹ Ἐλέ με Πῶλ μαά ὑτῶ Ἐσῶω ne ἠγβά Jisῶs Kras ne nsamé ἠμε yina. Ἐσῶω achyεé me ὑτῶ bina gétúgῃ bῶῶ bi ji ayyaá nnó ábῃ abíi, nnó mpyé ebwῶ áfyegé wyε metῶῶ ne Ἐσῶω ne nnó mpyε ebwῶ ákaá wáwálé ayi ápogé ebwῶ ákwῶlege depῶré Ἐσῶω cháḡéné.

² Ἐwéna epógῃ nnó ebwῶ áneré metῶῶ mambῶ geḡwá eyi gélágῃ byé eyi Ἐσῶω muú ayi alá abyogé gebyῶ ányεé me meno te ukwene nnó achyεgῃ.

³ Ne gébῃ eyigé ji ayyaá gekwῶnégῃ, ji apyε geḡwá eyina gegene né mekomejῶῶ wuú. Ἐλέ mekomejῶῶ yina ne Ἐσῶω Mem-pῶῶ sé áfyεé me né amu nnó ngaregῃ. Ne wyε nkane Ἐσῶω achyεé me majyεé, mbῶntῶ ne mpyεé ὑτῶ bíi.

⁴ Me ntῶme ἠμε yina mbaá Titῶs. Me ngboῶ ne ji ndere εsé ako défyεé metῶῶ ne Jisῶs.

Me nnemmyε nnó Nte sé Ἐσῶω ne Kras Jisῶs Muú áwene gemége sé alere wῶ galógálῶ, apyε ntῶ wῶ ὀβε né nesῶ.

Gepῶ eyigé muú kpaá echomele bῶῶ Jisῶs abῶῶ mambῃ ne geji

⁵ Ula bi me ntῶmé wῶ né melῶ Kret úlú nnó wῶ ὄneré mampyε unῶ bi ulaá, ne nnó ὀyya ákpákpa né mmú gepúgῃ Ἐσῶω ndere me mbῶ ngare mé wῶ nnó ὀpyε né yéndῃ melῶ.

⁶ Muú ayi abεé muú kpaá né gepúgῃ Ἐσῶω, abῶ mambῃ muú ayi geḡwá jíi gela gepῶ ne dembyῶ, ábané ele mendée ama. Baá bíi ntῶ abῶ mankame ne Jisῶs, ábεé ne gepῶ gelógélῶ, áchyεge enógῃ mba bῶῶ kpakpa.

⁷ Muú kpaá né mmu echomelé bῶῶ Ἐσῶω alu muú ayi apelé ndere ὑτῶ Ἐσῶω ukene. Ndere elúmbῶ, abῶ mambῃ muú ayi alá ákágῃ shulé ji ndo, abῶῶ fῶ mambῃ muú nenḡa, muú ayi awyaá gefere, menyuí mmῶῶ, abεé fῶ memmyε mammyε, ne abεé fῶ muú ayi aselegé ebwῶ.

⁸ Abῶ mambῃ muú ayi anene anḡkéé, ag-boῶ ne genῶ gelógélῶ, muú ayi akágῃ gbaré

mmyε jíi, ajógῃ mejῶῶ wuú gbógónῶ, abεé cho né mbe ushu Ἐσῶω ne apyεé genῶ eyi ji abῶῶ mampyε.

⁹ Abῶ ntῶ mambῃ muú ayi agbaré mekomejῶῶ Ἐσῶω ayi alere ji chancha, nnó ji ntῶ akaá ndere aleregῃ unῶ bi bῶῶ Ἐσῶω akwῶlegé, nnó áleré bῶῶ abi álerege unῶ ebicha nnó álu gyεé.

Weége anleré gebyῶ yéndégébé

¹⁰ Njógῃ mbῶ mechῶ ewéna gétúgῃ gejamégῃ bῶῶ abi átene ukpene ne mekomejῶῶ Ἐσῶω yina. Ebwῶ alú bῶῶ meno ne bῶῶ dembwalé chacha ekwῶ abi átomé wyεé eshyε nnó ábῶ mansῶ muú nsῶ ne atene cho né mbe ushu Ἐσῶω.

¹¹ Ekamegῃ wῶ ὀyyaá ufῶῶ bῶῶ bina ajyε mbe ne depῶti né mmu gepúgῃ Ἐσῶω. Ebwῶ ápyε me gejamégῃ mala upú ákwe tametame ndere aleregῃ unῶ bi ebwῶ ambῶῶ ne abῶῶ nsa, ewé alá ábῶῶ fῶ manleré ubi wῶ.

¹² Muú ekpávῃ bwῶ ama ayi alu muú melῶ Kret ewéna ajῶῶ ntῶ ato ne bῶῶ bíi aké, “Bῶῶ Kret alu bῶῶ gebyῶ, bῶῶ nchyε ne ambwa abi ányεé geḡῶ.”

¹³ Mechῶ ewéna elu wáwálé ne ὀbῶ manshulegῃ ebwῶ ndo, ὀwegé ebwῶ yéndégébé nnó ebwῶ ákeré ákamé ne genῶ eyi gelú cho eyi getome ne depῶré Jisῶs.

¹⁴ Amágῃ wu nyε se ubi ebi bῶῶ Jus ajame yé.

¹⁵ Yéndégenῶ gelú pópῶ mbaá bῶῶ abi alá apῶ ne uferé uboubo né mmu metῶῶ. Yémbῶ abi álú ne uferé uboubo, ebwῶ bi alá áfyεé metῶῶ ne Ἐσῶω wῶ, yé genῶ gefῶ eyi gelú ebwῶ pópῶ gepῶ. Deba etiré dégbeé ebwῶ matῶῶ dépyε uferé bwῶ úlú wyεé nchyenchyε.

¹⁶ Aké ebwῶ ákage Ἐσῶω, yémbῶ gepῶgῃ bwῶ gelere nnó áshya ji. Ebwῶ álu bῶῶ abi muú alá ákágῃ bῶ gejeé ne ebwῶ ne áwú fῶ Ἐσῶω. Ye galógálῶ ayi ebwῶ ákágῃ pyε ne bῶῶ apῶ.

2

Majyε ami Titῶs abῶῶ manchyε bῶῶ echomele Jisῶs

¹ Ne wῶ Titῶs, ὀbῶ manlerégῃ élῃ unῶ bi úlú cho ndere mekomejῶῶ Ἐσῶω agaregῃ.

² Chyεge bɔ́ kpakpa né mmu gepúge Εσωω majyεé nnó abε pere ne bɔ́, ápyεgé utɔ́ ne εshyε, ákágé genó εyigé εbwɔ́ ápyε, ákágé ndεre ágbaregé mmyε bwɔ́, átene chánéné né metɔ́ εwé áfyεé ne Jisɔs, abɔ́ge gejeé ne bɔ́. Akogé wyε metɔ́ chánéné gébége mmuameno achwɔ́gé.

³ Wyε ndεre ɔ́εre ákpakpa abi ande, mbɔ́ntó ne ɔ́bɔ́ manlere abi andée, nnó εbwɔ́ ábé ne gepɔ́ eyi gechwɔ́ ne enógé, áchɔ́ge fɔ́ bɔ́ mabɔ́, áchyεgé fɔ́ gemεge bwɔ́ né mmɔ́ manyúgé. Alεregé elé genó eyi gelu cho,

⁴ nnó εbwɔ́ ápyε áσɔ andée ábɔ́ gejeé ne áɔ́ bwɔ́ ne baá bwɔ́.

⁵ Gare ntó εbwɔ́ nnó ákágé genó eyi εbwɔ́ ápyεé, ábé bɔ́ abi áɔ́ bwɔ́, εbwɔ́ εbwɔ́ ne ákaá désɔ́ré bwɔ́. Pyε ntó εbwɔ́ ákaá nnó abɔ́ mampyεgé utɔ́ né upú bwɔ́. Alεregé ntó ulɔ́ melu áwugé áɔ́ bwɔ́ nnó ékágé mekomejɔ́ Εσωω abε ne gembya.

⁶ Wyεmbɔ́ ntó ne ɔ́bɔ́ manleré njyεé usa nnó ákaá ndεre ágbaregé mmyε bwɔ́.

⁷ Ne wɔ́ Titos ɔ́bɔ́ manlere gepɔ́ gelógélɔ́ né yéndégenó eyi wɔ́ ɔ́pyεé, ɔ́kwilegé manleré εbwɔ́ genó, leré ne metɔ́ wyε mmu pópó, ɔ́pyεgé nselé.

⁸ Mekomejɔ́ ayi atanεge wɔ́ meno, abε ayi muú awúgé alá ákágé shulé wɔ́ ndo, nnó muú mawámé wyεé awugé meno εgbe ji akpa mekpɔ́ unɔ́

⁹ Chyεgé afwε majyεé nnó ábɔ́ manwúgé ne ante abi ábɔ́ εbwɔ́ né yéndégenó, ápyεge elé genó εyigé εbwɔ́ ákεlegé. Ékágé átene ukɔ́ ne εbwɔ́,

¹⁰ yé unó bwɔ́ ntó ájogé fɔ́. Ébwɔ́ ábé elé bɔ́ abi ante bwɔ́ ákágé neré metɔ́ ne εbwɔ́ nnó yéndégenó εyigé εbwɔ́ ápyεé gelεrege elé ndεre mekomejɔ́ Εσωω Muú áwene gemége sé alɔ́me.

¹¹ Εσωω alεré bɔ́ ako galógálɔ́ wuú ayi ji áwenege gemége bɔ́.

¹² Ne galógálɔ́ yimbɔ́ achyεgé εsé majyεé nnó déféré amu né depɔ́ εtí delá déchwɔ́ fɔ́ ne enógé mbaá Εσωω, εtí delu elé depɔ́ré mmwɔ́lé unó mme, nnó dégbarege mmyε, debε ne genwá eyi gelu cho ne nnó dépye genó εyigé Εσωω ákεlegé fa né mme yina,

¹³ ndεre dégilé gekpεkpegé genó εyigé εsé dénεré metɔ́ wyεé gelu nnó Εσωω sé ayi apwɔ́ amu alεrege mmyε ne utó gefwa jíí.

Εσωω yina elé Jisɔs Kras Mewené gemége sé.

¹⁴ Jisɔs yina ne achyε gemε ji gétúgé se nnó áwéné εsé né yéndé gefɔ́gé gabo, ashwɔ́ne εsé nnó débε bɔ́ bíí abi akpané gechyεé mampyε galógálɔ́.

¹⁵ Titos ɔ́bɔ́ manleregé bɔ́ unó bina, fyεgé εbwɔ́ εshyε ne weége εbwɔ́ ne uto εbi Εσωω achyεé wɔ́. Ne ɔ́kamegé muú abya wɔ́ ndεre ɔ́εregé ubi.

3

Bεge ne gepɔ́ gelógélɔ́

¹ Titos, tégé bɔ́ byεé nnó áshúlégé mmyε bwɔ́ mme mbaá ákpakpa ne bɔ́ abi ábɔ́ uto né melɔ́. Awugé ne εbwɔ́, ábé ntó téné mampyε genó eyi gechwɔ́ ne galógálɔ́ mbaá bɔ́ ako.

² Ékágé áchɔ́gé mabɔ́ muú fɔ́, ályaá mawámé, áselé depɔ́ peré, ne nnó abε chancha ne bɔ́ ako.

³ Néndé mbεmbe εsé débɔ́ dekenεge ntó wyε ndεre εbwɔ́, déwuú nya fɔ́ ne Εσωω dépyεé nya gyεé. Dékwe nya éké afwε ndεre dépyεé unó bi menyammyε sé ákεlegé ne εbi ugɔ́ εsé metɔ́. Déchɔ́ nya gébé se mambalegé matɔ́ ne ate. Bɔ́ abifɔ́ áké ábɔ́ unó matɔ́ áσɔ́ εsé. Bɔ́ abifɔ́ ápaá εsé, εsé ntó dépaá ate.

⁴ Yémbɔ́ gébége Εσωω Muú áwene gemége sé alεré εsé galógálɔ́ ne gejeé εyigé ji abɔ́ ne εsé,

⁵ aferé εsé né εfwyale gabo. Εpófɔ́ gétúgé galógálɔ́ ayi εsé dépyεé, ji age lé εsé meshwε ne áwene gemε gesé. Ji ashwɔ́né matɔ́ sé nnó débɔ́ genwá eyi gekε ne Mendoó Ukpea εpyε εsé déla bɔ́ ákε.

⁶ Εσωω afyε εsé Mendoó Ukpea εwéna εgbeé εsé né mmyε ndεre Jisɔs Kras Mem-póó sé achyε gemε jíí gétúgé sé,

⁷ nnó gétúgé galógálɔ́ wuú, εsé détené cho né mbε ushu Εσωω degilé mambɔ́ ntó genwá eyi gélágé byé.

⁸ Mejɔ́ wena elu wáwálé, ne nkεlegé wɔ́ ɔ́tome εshyε manleregé εwu, nnó yéndémuú ayi áfyεé metɔ́ ne Εσωω ágbaré menyammyε wuú chánéné, nnó ápyεgé galógálɔ́ yéndégébé. Unó bina εbi me ngaré mbɔ́ wɔ́, ulɔ́ ne upogé yéndémuú.

⁹ Ne ekamege wɔ́ ɔ́cho mbwa ne bɔ́ abi anyεé genjkenégé mbee yé mbeé mankɔ́ge

mabɔ ukwene antɛ ne mammyege gétúgɛ ebɛ. Unó bina upɔ ne nsa ne úlú élé ubyanɔkwɔ unó.

¹⁰ Yéndémuú ayi ɔgene nnó agboó ne mawámé ne mbeé manyegé, chyɛ ji majyéé dama, ekogé ndɔ ɛpea alá awuú fɔ, fa mbwa ne ji,

¹¹ néndé ɔkaá nnó gefógé muú eyigé na, alu muú ayi anyéé utuú ne gabo ayi ji apyéé aléré nnó jimbɔɔ achɔ mabɔ míí.

Kwyakwya mejɔɔ

¹² Me nkelegé mbɔ mantɔ Atemas ewú, nla ntɔ ji wɔ, ɛbyennó ntɔmé nyɛ lé Tikikɔs, ne yéndémuú bwɔ achwɔgé ewú, mmyɛ nnó wɔ ɔchwɔ ɔbane me wena né melɔ Nikapolis néndé nkelegé nnó nebá nebye me ewú.

¹³ Aɔme se bina apea, Senas muú ebɛ ne Apolos ájyéé nyɛ neke, áké ájyéé chyéé ebwɔ yéndégenó eyigé ebwɔ ákelegé ɔkamegé ebwɔ ájyé amuamu.

¹⁴ Gare bɔɔ se ewúmbɔ né melɔ Krete nnó ági manleregé ulɔɔ melu. Aké ápyéé mbɔ, ágene unó manchyéé mbaá bɔɔ abi unó ulíí ebwɔ. Gárege ebwɔ nnó ékágé ábe ambwa.

¹⁵ Aɔmé sé ako abi álu ne me álbɔ enyú matame. Tame ntó ájeé se abi ágboó ne ɛsé ne áfyéé matɔɔ ne ɛsɔwɔ. Nnenemmyɛ nnó ɛsɔwɔ alérégɛ enyú ako galógálɔ.

N̄we ayi Pōl ásamé mbaá Filemōn

Matame

¹ Me Pōl muú nkpe ne deno gétúgé utó Kras Jisōs ne nsame ηwe ayina. Nlú fa chónchó ne men̄me sé Timōti. Ntōme ηwe ayina eta wye Filemōn. Wō olú mejeé sé ayi débóó gejeé ne wō dōó ne nte muú utó ayi dépyé utó esōwō chónchó.

² Esé délóó matame mbaá Apfia men̄me sé ayi mendée ne Akipus nte men̄me ayi démm̄ye dépye utó Kras chóncho éké bōó bee. Délóó ntó matame mbaá echomele bōó Esōwō ewe enywerege né gepú jyε.

³ Nnenem̄me nnó Nte sé Esōwō ne Ata Jisōs Kras álérégé enyú galógáló, ne apye enyú débé né nseō.

Pōl aféé Filemōn

⁴ Men̄me wa, yéndégébé me nké nnenem̄me mfyéé wō ntó né mmyemenene, ne ntamege Esōwō wa,

⁵ gétúgé n̄wuú nnó afyéé metóó ne Kras ne obóó gejeé ne ate bōó Esōwō ako.

⁶ Nnenem̄me nnó mmye eyi ese déchome ndere bōó abi ákame ne Jisōs, epye wō ókaá chánéné genó eyi getome ne mejé ewé ese déwyaá ndere bōó Jisōs Kras.

⁷ Men̄me wa, gefo gejeé eyigé obóó ne bōó Esōwō gepyéé metóó egóó me, ne gema fyéé me eshye ndere obóó gejeé ne ebwó mbo épyéé matóó ákwenege ebwó mmu.

Pōl anene Filemōn mmye nnó ase On̄simōs

⁸ Ndere me nlú muú dentóó Jisōs Kras nkage garé wō ne utó ba nnó wō pye genó eyigé obóó mampye, yémbō mpyéé fó mbō.

⁹ Ndere elúmbō, nnene elé wō mmye né gejeé eyigé débóó ne ate. Me Pōl nnene wō mmye ndere muú kpaá wye ne muú ayi akpene deno gétúgé Kras Jisōs.

¹⁰ Nnene wō mmye nnó wō agé meshwe ne maá wa On̄simus. Nge ji ndere maá wa gétúgé mpye ji afyéé metóó ne Kras gébége nlú né gepúgé deno. *

* **1:10** Elú wáwálé nnó: Mabo On̄simus matene nnó muú yi áchwóó ne nsa.

¹¹ Mbe mbe ji abo alú gebyan̄kwogé muú né eta wyeé. Ne nana alu muú melóméló né eta wye ne eta wa.

¹² Me ntōme ji nnó akere eta wye. Elú me éké mbwií metóó wa ne ntōme mbo eta wyeé.

¹³ Mbō nké mbele ji abe fa ne me, ase melu wye mampógé me ndere nlú né deno gétúgé abya melóméló.

¹⁴ Yémbō nkelegé fó mampye genó gefo eyigé wō óla mbóó mbe ókame wó. Mpyembō, nnó yé óké apye genó mampóó me, apye ndere metóó wyeé egarege, ékágé ebe nnó me ne ηmerege wō mekpō mme.

¹⁵ Ndófo On̄simōs alyaá wō né mboó gébé nnó ji amage kere eta wyeé enyú debe ne ate téé kwyakwya.

¹⁶ Mbe mbe ji abó alú mefwé wye, yémbō nana anea geme apwō mefwé néndé alá nte men̄me wye gétúgé ji ntó afyéé metóó ne Kras. Me mbóó gejeé ne ji dōó, yémbō ushuú gejeé eyigé obóó nye ne ji gejamé kpaá gepwō amu néndé ji alú nte mekwaá ne nte men̄me wye ayi afyéé ntó metóó ne Ata.

¹⁷ Ndere elúmbō, mbógé ose me ndere nte muú utó Ata, achwogé, se ji amu apea wye ndere me mbo nchwógé osele me.

¹⁸ Yé apye wō genó gefo gebo, yé anye elé wō ujwóó, gíí me.

¹⁹ Elé me mbóó Pōl ne nsamé ne ebwō wa ngarege wō nnó nkwalé wō ujwóó bimbo. Mmage fō nnó yé wō mbóó ogbarege me ujwóó né genwá jyéé.

²⁰ Ndere elúmbō, men̄me wa, né gétúgé mabo Ata pye me galógáló. Pye metóó ego me ndere nte men̄me ayi afyéé metóó ne Kras.

²¹ Ne me nkaá wáwálé nnó ndere me nsame ηwe yina apye nye wye ndere me njóó. Ne apyéé nye yé genó eyi gepwóó eyigé me ngíí.

²² Genó eyigé cha eyigé me mmagé gbéé gelú nnó, ókwyε melu né maá gepúgé an̄kéé bele eta wa. Me nnere metóó nnó Ata awuú nye mmyemenene nyú, apye me ntané deno nkeré eta nyú.

²³ Epafras nte muú ayi akpene deno gétúgé Kras Jisōs abó enyú matame.

²⁴ Wyembɔ ntó ne Makɔs, Aristakɔs ne Damas ne Lukase áló enyú matame. Ebwó álú áte aɲme abi ápyéé utóó Ata.

²⁵ Nnɛnemmye nnó Ata Jisɔs Kras álérégé enyú galógáló.

N̄wε ayi ásamé mbaá b̄óó Hibrus

Mekomej̄óó ayi Ēs̄w̄o apye maá wuú agaré

¹ Nyá mbembe Ēs̄w̄o apye b̄óó ekpavé bií ágaré ukwené ante sé mekomej̄óó wuú nd̄o, nd̄o ne nd̄o né mati uf̄óó uf̄óó.

² Ne nana ayi mme achw̄o bye, Ēs̄w̄o apye maá wuú agaré esé mekomej̄óó wuú. Maá wuú yina ntó ne ebw̄ó ne ji akwyéé yéndégenó fa mme chóncho. Ji ne Ēs̄w̄o ábélé nnó abe menyéé geteé unó uko ebi ji awyaá.

³ Elé maá yina ne apyéé gekpékpégé η̄ḡo Ēs̄w̄o á̄genegé. N̄dere ji alú, mb̄ontó ne Ēs̄w̄o alu né mati mako. Mekomej̄óó wuú awyaá utó ne elé mekomej̄óó wuú yina ne apyéé nnó yéndégenó eyigé akwyéé gekene chánéné. Ji anerege mampye genó eyi gépyéé Ēs̄w̄o ashw̄onége gabo ayi b̄óó ápyéé, afé mfaánebuú, ne ajw̄alé né melú énogé né egbe ebw̄onye Ēs̄w̄o Muú ā̄jeá Apw̄óó amu.

Maá Ēs̄w̄o ā̄jeá gemε apw̄ó makiénné Ēs̄w̄o

⁴ N̄dere elúmb̄o, Ēs̄w̄o apye maá wuú ā̄jea gemε apw̄ó makiénné j̄ií wye n̄dere mab̄o ami Ēs̄w̄o achyéé ji málómé mapw̄ó ami bw̄ó.

⁵ Esé dékaá mb̄o néndé Ēs̄w̄o aj̄óó f̄ó ne ekiénné f̄ó nnó, “W̄o olú Maá wa, fina nla Nte wye.” Ēs̄w̄o aj̄óó yé ntó ató ne ekiénné f̄ó nnó, “Me mb̄éé nye Nte wuú ne ji abeé nye Maá wa.”

⁶ Ne gébége Ēs̄w̄o atóme maá mbe wuú fa mme ama j̄óó aké, “Gógé makiénné ya ánogé ji.”

⁷ Ge genó eyigé aj̄óó atómé ne makiénné Ēs̄w̄o aké, “Ēs̄w̄o apyéé makiénné j̄ií álú eké mbyo ne apye baá ut̄óó bimb̄o álú eké manómé mewε.”

⁸ Yémb̄o aj̄óó ató ne Maá wuú aké, “Ē é Ēs̄w̄o, gefwa jye gebéé te kwyakwya ne kwyakwya, ogbarege nye gefwa jye né meti ewé elú cho ne melóméló.

⁹ W̄o ogboó ne genó eyi gelú cho ne op̄aá gep̄ogé b̄óó abi alá ábelegé mabe Ēs̄w̄o. Ge ula bi me Ēs̄w̄o, muú nlú Ēs̄w̄o wye njyaá

w̄o nnó abe ne η̄ḡo yi apye met̄óó eḡóó w̄o epw̄óó ate ájeé byéé.”

¹⁰ Ama j̄óó ntó ne maá wuú aké, “W̄o, Ata, né ula ul̄óó okwyéé mme, ne okwyéé yéndégenó eyi gelú né mfaánebuú ne ammu jye.

¹¹ Unó bina uchogé nye né meso gébé, ne w̄o mb̄óó abeé nye te kwyakwya. Ubi uko ugboó nye manaá eké ukwene mandeé,

¹² ne w̄o ok̄óó nye ubi ntó eké gekwenege nkú ne okw̄órégé nye ubi eké muú akw̄órégé ukwene mandeé ne ayi make. Yémb̄o, w̄o mb̄óó okw̄órégé f̄ó ne genw̄á jye gebyéé f̄ó te kwyakwya.”

¹³ Ēs̄w̄o aj̄óó f̄ó ne ekiénné wuú f̄o genó eyigé ji aj̄óó ne maá wuú nnó, “Jw̄alé fa né egbe ebw̄onye wa, kpaá te mpyéé b̄óó mawáme byéé akwene eké gelu eyigé onérege uká byéé mfaá.”

¹⁴ Ne makiénné Ēs̄w̄o ako úlú le mandoó ayi ápyéé ut̄óó. Ēs̄w̄o atómé nnó ap̄oógé b̄óó abi Ēs̄w̄o áwenege nye gemége bw̄ó.

2

Fyegé mekpo né wáwálé ayi déwuú

¹ Te n̄dere esé dekaá unó bina debó mamfyege mekpo né ubi chánéné nnó ékágé deno mewaá.

² Esé dékaá nnó mekomej̄óó Ēs̄w̄o ayi makiénné j̄ií ágaré ukwene ante sé alu wáwálé, ne b̄óó abi alá bélé ji w̄o ne abi atoó ntó mekpo, agé wye efwyale ewé ekwane ne ebw̄ó.

³ N̄dere elúmb̄ó, mb̄ogé esé abi déwuú gekpekepege mekomej̄óó Ēs̄w̄o ayi áwenege gemége b̄óó, debyage ji, dépyéé mb̄o nnó ne esé débo efwyale? Ata jimb̄óó ne ab̄óó mbe ágaré b̄óó mekomej̄óó yina, ne b̄óó abi áwuú n̄dere ji ágárege apye esé dékaá nnó alu wáwálé.

⁴ Ne Ēs̄w̄o alere ntó esé chánéné nnó mekomej̄óó yina alu wáwálé né gep̄ogé ufelekpa ebi upyéé b̄óó alá mano mekpo fuú ne unó ebif̄o uf̄óó uf̄o ebi ulerege utó bií. Ne achyéé ntó uf̄óó uf̄o echyε ewé etanege mbaá Mendoó Ukpea mbaá b̄óó bií n̄dere ji ákélé.

Elé J̄is̄as ne awenege gemεge sé

⁵ Ge, genó eyigé esé déj̄ógé détome ne geji gelu nnó: Makiénné Ēs̄w̄o f̄ó w̄o Ēs̄w̄o

ábelé nnó ágbare gefwa né mme meke ayi achwá wó

⁶ Né mbaá melu fɔ né mmu ηwe Εσωω áσá lé nnó, “Ε έ Ata Εσωω mekwaá alú kpe ndé genó ayi ɔteé ji, gebyanƙwágé nte mekwaá ayi wá ɔkpege alu waá?”

⁷ Né mboó gébé, ɔpye fɔ ji ahea yé geme dɔɔ eké makiénné jyε wá, yémbɔ ɔfwa ji ne ηgɔ ne énoógé eké mfwa.

⁸ Wá ɔfyε yéndégenó né amu jíí. Asá né mmu ηwe Εσωω nnó, Εσωω afyε yéndégenó né ammu jíí.” Εbyennó yé genó eyigé cha eyi gelaá gepɔ. Yémbɔ esé delú danƙe mbɔ nnó yéndégenó gelu né amu jíí.

⁹ Yémbɔ elé Jisɔs ne esé dégene. Né mboó gébé, Εσωω ábelé ji né melu ewé ela ehea yé geme eké ewé makiénné jíí wá. Εσωω apyεmbɔ nnó gétúgé galógáló ayi ji alerege, Jisɔs ágeé efwyale agbo gétúgé bɔɔ ako. Gétúgé efwyale ewé Jisɔs agene ne negbo eniné ji agboó, ne Εσωω afwa ji ne ηgɔ ne enóógé ndere mfwa.

¹⁰ Εσωω ne akwyε unó uko ne ji ne agbaré ubi nnó ukene chánéné. Ndere ji apyε nnó gejamégé bɔɔ ábé baá bíí abɔ ηgɔ, elú galógáló nnó ji apyε muú ayi ánénege ebwó meti áwené gemége bwó, ágé efwyale nnó akwane né yéndé meti mambe muú ayi ákágé pyε ebwó ábɔ geƙwá.

¹¹ Jisɔs muú apyε nnó bɔɔ abe pópó chóncho ne bɔɔ abi ji apyε ebwó álu me pópó, ebwó ako alu baá Nte ama. Ge ula bi mmye ela gboó fɔ ji mankú ebwó nnó aηme bíí.

¹² Ajɔ́oge aké, “Mpye nye aηme ba akaá gekpékpégé muú ayi wá ɔlu. Mfεge nye wá né echomele bɔɔ byéé.”

¹³ Ama jɔ́ aké, “Elé Εσωω ne nliige mmye ne ji,” ne ama jɔ́ ntó aké, “Gé me na ne baá abi Εσωω achyε me.”

¹⁴ Te mbaá baá bíí bimɔ, ebwó ako alu akwaá, getú eyigémbɔ, Jisɔs jimɔɔ abwólé mekwaá alá eké ebwó nnó ji agbo ake ne negbo nni áchó utó muú ayi apyεé nnó bɔɔ ágbó. Ne muú yimbɔ elé danchɔmeló.

¹⁵ Ndere ápyεmbɔ, ápyε nnó bɔɔ áfɔ́ógé sé negbo né geƙwáge bwó geko, elé ebwó abɔ álu afwε mbaá negbo gétúgé abɔ afɔ́ó néni.

¹⁶ Esé ako dékaá chánéné nnó Jisɔs achwó lé nnó apó upyáne Abraham, achwó fɔ mampoó makiénné Εσωω wá.

¹⁷ Ge genó eyigé gepye ji abwólé ntó mekwaá alá eké aηme bíí né yéndé meti mbɔ, nnó abe etukpe ampyéé upe Εσωω, ewé εgene bɔɔ meshwε, ne muú ákágé neré metɔɔ ne ji nnó ji achyεé gepε gétúgé gabo ayi bɔɔ ápyεé.

¹⁸ Ji akágé wené gemεge bɔɔ abi mmuameno ábánεge ebwó nana néndé mmuameno abɔ abané me jimɔɔ ne age efwyale.

3

Jisɔs ahea geme apwá Mosis

¹ Aηme ba, abi ukpea, muú ayi alu né mfaánebuú akú ntó enyú. Ndere elúmbɔ, pεge gefógé muú ayi Jisɔs alú, ji alú ηgba ne etukpe né depɔré Εσωω etiré esé défyéé metɔɔ wyε ne déjógé.

² Ji apyε utɔɔ bi Εσωω achyε ji metɔɔ ema wyε ndere Mosis ntó apyεé né gepúgé Εσωω.

³ Yémbɔ, Jisɔs akwáne mambó enóógé apwá Mosis wyε ndere bɔɔ ánoógé muú ayi áténé gepú apwá gepú eyigé ji áténé.

⁴ Elú wáwálé nnó yéndé gepú muú ne atenege geji, yémbɔ, muú ayi apyε yéndégenó elé Εσωω.

⁵ Mosis apyε utɔɔ bíí uko né gepugé Εσωω metɔɔ ema, ndere maá utɔɔ Εσωω. Utɔɔ bíí bimɔ utene mbaá unó bi Εσωω apyεé nye nnó bɔɔ ákaá né meso gébé.

⁶ Yémbɔ Kras apyε nya utɔɔ bíí uko né gepugé Εσωω metɔɔ ema ndere Maá Εσωω. Esé delú bɔɔ gepu eyigémbɔ mbógé dégbarege matɔɔ sé chánéné ne dénegege ntó wyε metɔɔ tágétágé te kwyakwya né unó bi débɔɔ nye.

Déneage fɔ matɔɔ

⁷ Ge ula bi Mendoó Ukpea ejógé eké, “Fina mbógé enyú déwúgé meko Εσωω

⁸ détoógé fɔ mekpo ndere ukwene ante nyú abɔ ápyεé ne Εσωω. Ashya mampye genó eyigé ji ajɔ́, gébége ebwó ákane né mashwone, ákpa mekpo metoó bwó áfwɔré ji.

⁹ Εwú né mashwone, ukwene ante nyú ákpélé me, ágé unó bi me mpyεé né usaá aηme upea.

¹⁰ Gé ula bi metɔɔ esɔɔ me ne nje eniné mbɔ, ne njɔ́ nké, ‘Matɔɔ bwó áférége fɔ unó

choó yéndégébé ne ákágé f3 genó eyi me nkélege nnó ebwó ápye’.

¹¹ Ne ndere met33 es33 me ne ebwó mb3, nkélé nké, ‘Ebwó ákpené f3 né melu ugbeé mmye wa.’ ”

¹² Añme ba, ség3 gébé nnó, ékágé muú f3 abe né geluage nyú ayi awya geboboge met33 ewé ji ashya mamfy3 met33 ne Es3w3, ati meso ne Es3w3 muú alu mebe.

¹³ Genó eyigé enyú deb33 mampye gelu nnó, enyú déchy3ge ate majy3é yéndé bií py3ge wy3mb3 te mbaá delu kuú bií ebif3 nnó fina nnó ékágé yé gabo f3 ábw3lé enyú dét3gé mekpo ne Es3w3.

¹⁴ Kágé nnó esé ne Jis3s Kras delú muú ama, mb3gé dégbaré met33 ewé déb33 mbe défy3 ne ji ne eshy3 kpaá te dékw3nég3 kwyakwya.

¹⁵ Wy3 ndere dékuú ny3 me, déjigé f3 nte genó eyigé aj33 nnó, “Fina mb3gé déwúg3 meko Es3w3, dét3gé f3 mekpo, ndere ukwene ante nyú apy3 gébégé átoó mekpo ne ji.”

¹⁶ Ndé b33 áb3 áwuú meko Es3w3 ne áshyá mampye genó eyi ji aj33? Elé b33 ako abi Mosis ab3 áferé nya ebwó né mel3 Ijip.

¹⁷ Ndé b33 abi met33 es33 nya Es3w3 ne ebwó né usa añme upea? Elé b33 bi ápy3é nya gabo ágboó né mashw3ne.

¹⁸ Ndé b33 Es3w3 ab3 kélé nnó ebwó ákpené f3 né melu ugbeé mmye wuú? Elé b33 bi alá ákamé nya mampye genó eyi ji aj33 w3.

¹⁹ Mb3 ne esé dég3né nnó, ebwó ákágé kpe f3 né melu ugbeé mmye g3túg3 alá áfy3 met33 ne Es3w3 w3.

4

Es3w3 any3meno nnó achy3ge b33 bií ugbeé mmye

¹ Menomeny3 ewé Es3w3 anyé nya ne esé bi dékpen3 ny3 né melu ugbeé mmye wuú élú. Ndere elúmb3, ség3 gébé nnó ékágé muú nyú f3 akwe meti, ás3 mpa wuú nnó ákágé nkpe f3 né melu ugbeé mmye ewémb3.

² Esé ntó déwuú abya mel3m3l3 wy3 ndere ebwó abi nya áwuú. Y3mb3, esé dége nnó mekomej33 Es3w3 ayi ebwó áwuú ap33 ebwó w3, néndé ndere ebwó áwuú ji ákamé f3 genó eyigé Es3w3 ágaré bw3 w3.

³ Elé esé bi défy3é met33 ne Es3w3 ne dékpen3 né melú ugbeé mmye ep3f3 abi alá fy3 met33 ne ji w3, néndé Es3w3 aj33 aké, “Nkelé né met33 us33 wa nnó, ‘Ebwó akpen3 f3 né melú ugbeé mmye wa kan3ka.’ ” Y3lé ji aj33 mb3, ab3 annere me ut33 bií ne akwy3é melú ugbeé mmye te gébégé ji akwy3 mme.

⁴ Esé dékaá nnó, melú ugbeé mmye elú wy3 néndé né melú f3 né ñwe Es3w3 áj33 ato ne nd3 yi agbeé ekeneama nnó, “Es3w3 annerege ut33 mme mankwye agbeé mmye né ut33 bií uko né nd3 ayi agbeé ekeneama.”

⁵ Né mel3 ñwe ewé dékuú ny3 aj33 wy3 aké, “Ebwó ákpené f3 né melu ugbeé mmye wa.”

⁶ Ndere elúmb3, elú wy3 mme fuú, nnó b33 bif3 ákpen3 ny3 né melu ugbeé mmye ewémb3. Y3mb3 b33 bi áb33 mbe áwuú abya mel3m3l3 yina ákpe3 wy3 w3 g3túg3 alá ápy3é genó eyi Es3w3 aj33.

⁷ Getú eyig3mb3, Es3w3 áb3lé bií bi f3, ne ákuú bií ebi mb3 nnó fina. Ne te nya, Es3w3 apy3 Devid ágar3 mekomej33 ndere déb33 me mbe déwuú né mekomej33 yimb3 nnó, “Fina, mb3gé enyú déwuúg3 meko Es3w3 dét3gé mekpo.”

⁸ Mb3gé b33 bi Joshua ab3 áselé ákpen3 mel3 Kanáan ab3 nyá ugbeé mmye wáw3lé mb3 Es3w3 ámá j33 se ató ne bií ebicha w3.

⁹ Ew3na eleré nnó, bií ugbeé mmye ebif3 úlú gilí wy3 b33 Es3w3.

¹⁰ Yénd3muú ayi akpen3 né ugbeé mmye Es3w3 agb3gé ntó mmye né ut33 bií wy3 ndere Es3w3 agbeé mmye gébégé annere mankw3 mme.

¹¹ Ndere elúmb3, démmye ne eshy3 mankpe né melú ugbeé mmye ewémb3 nnó ékágé muú se f3 ató mekp33 ne Es3w3 ndere b33 Isr3li áto mekpo ákw3ne nyá.

¹² Mekomej33 Es3w3 alú mebe ne awyaá uto. Achyaá apw3 yéndé aparanja magbe apea ne akpen3 kpaá akw3ne mbaá genw3ge mekwaá géch3nege ne mend33 wuú. Akw3nege mbaá yi ufere ne déf33 dechonege. Alerege un33 bi úlú cho ne ebi úlú gy3é, ebi mekwaá aferege né met33 wuú ne ebi ji akélege mampy3gé.

¹³ Ye genó gef3 eyigé Es3w3 akwe eyigé gelu bibií né ame Es3w3 gep3. Es3w3 agene yénd3gen3 ch3ñ3né ne elé eta wuú ne esé dégar3gé ny3 yénd3gen3 eyigé esé dépy3é.

Jis̄as alu gekp̄ékp̄égé etukp̄e Es̄ow̄o

14 Esé déwyaá gekp̄ékp̄égé etukp̄e muú ajye koó né mfaánebuú ájyéé né mbaá ayi Es̄ow̄o alu. Etukp̄e ewémb̄o elé Jis̄as, Maá Es̄ow̄o. Ndere elúmb̄o, dégbaré unó bi esé défyé metáó wye ne eshye.

15 Etukp̄e Es̄ow̄o sé ep̄ófó muú yi alá akágé gé f̄o esé meshwe gébégé genó geké géjwerege esé mampye ne ji alu muú ayi akp̄ene né yéndé gefógé mmuameno eké esé, yémb̄o ji apye gabo wó.

16 Ndere elúmb̄o, déjye tágétágé kwókwoólé ne geluó eyigé Es̄ow̄o ajwolege wye alerege b̄oó galógáló nnó ji age esé meshwe ne alerege esé galógáló yéndégébé eyigé genó geké gelií esé.

5

1 Ajyaá yéndé etukp̄e Es̄ow̄o né geluage akwaá nnó ji atene mbe né dep̄oré Es̄ow̄o. Achyégé echye ne nnó apyegge upe mbaá Es̄ow̄o gétúgé gabo yi ebwó ápyéé.

2 Akágé ndere aselé dep̄o peré ne b̄oó abi alá kágé ye genó abi anome mewaá né dep̄oré Es̄ow̄o néndé jim̄b̄oó ntó, unó ebifo ujwerege ji mampye.

3 Gé ula bi ji ab̄oó mampyegé upe mbaá Es̄ow̄o gétúgé gabo awuú jim̄b̄oó ne ayi b̄oó ntó.

4 Muú akágé jya f̄o gem̄e jíí nnó abe etukp̄e Es̄ow̄o gétúgé akelege mam̄b̄o énogé etukp̄e. Elé Es̄ow̄o ne ab̄o manjya ji né utáó bina wye ndere ajyaá nya Eron.

5 Wyemb̄o ntó ne elú, ep̄ófó Kras jim̄b̄oó ne aselé nḡo afye né gem̄e jíí nnó abe etukp̄e wó. Elé Es̄ow̄o ne ajóó ne ji aké, “W̄o ɔlu Maá wa, fina me nla Nte wye.”

6 Ajóó ntó né melu ewé f̄o aké, “ɔlu mempye upe Es̄ow̄o te kwyakwya wye ndere ajóó atome ne Melkisedek.”

7 Gébégé Jis̄as alu fa mme, annemmye. Akpa Es̄ow̄o geka, alilé ne akalege mansé ashulege nnó Es̄ow̄o muú akáge fere ji né negbo apóó ji. Es̄ow̄o awuú mmyemenene jíí néndé Jis̄as ashulege gem̄e mme anógé ji.

8 Ye elé Jis̄as alú Maá Es̄ow̄o agi wye manwuúgé ne Es̄ow̄o né efwyale ewé ji agéné.

9 Es̄ow̄o ápyégé ji ákwánégé mam̄be etukp̄e wuú, jí alá muú yi apye b̄oó bi áwuú ne ji áb̄oó genwá eyigé gela gebye.

10 Ne Es̄ow̄o afye ji nnó abe etukp̄e wuú gefóó eyigé Melkisedek alú.

Ekágé délya mamfyege metáó ne Kras

11 Esé déwyaá gejámege unó bi deb̄oó mangaré enyú gétúgé mecho ewé, yémb̄o ejwerege esé mampye enyú dékaá néndé enyú dékágé f̄o genó wáwá.

12 Né gébé eyigé na, enyú deb̄oó delú mambe anleré mbaá b̄oó abifo, yémb̄o elu wye eké b̄oó f̄o áb̄o manlerégé wye enyú unó lerégé, ebi muú ab̄oó mbe ágií né mekomej̄oó Es̄ow̄o. Enyú delu eké b̄oó abi álu nyuú elé némb̄e dep̄o ndere b̄oó abi ákwane manyé menyéé mb̄oó.

13 Yéndemuú ayi alú nyuú lé némb̄e apó ne déf̄oó mankaá genó eyi gelú cho ne eyi gelu gye.

14 Menyéé mb̄oó alu mbaá ákpakpa néndé ebwó ági ne ákaágé genó eyi gelu cho ne eyi gelú gye.

6

1 Getu eyigemb̄o, délyaá yé mampelé lé unó bi deb̄oó me mbe dékaá né dep̄oré Kras, déjye mbe nnó déb̄ené mankaágé unó chanéné. Déb̄oó sé manselé gébé déjógé unó bi déb̄oó me mbe dékaá né dep̄oré Es̄ow̄o etire défyéé metáó wye ne etire détome nnó muú ab̄o mankwore metáó wuú alya unó bi uchwáó lé ne negbo. Déké dépyéé mb̄o, elú wye eké démagé fyé mb̄o lé neb̄ome gepú enine déb̄o défyéé me.

2 Dekaaá me ndere awyage b̄oó manaá Es̄ow̄o ne ndere annerege muú amu mekpo ajé ji. Dekaaá nnó Es̄ow̄o apyéé b̄oó akwilé né negbo ne ndere Es̄ow̄o as̄oó mpa b̄oó déma te kwyakwya. Délyaá unó bina dépele mbe, mbe.

3 Mb̄ogé Es̄ow̄o apógé, esé depye nye wyemb̄o.

4 Ula bi deb̄oó manjye mbe ulú nnó, ep̄ófó k̄ok̄ogé nnó dépye b̄oó abi átií meso ne Es̄ow̄o ama kw̄oré matáó bwó. Ufo b̄oó bina ame ab̄o ákaá me ebwó né dep̄oré Es̄ow̄o ne áfw̄oré me echye ewé Es̄ow̄o achyegge, Mendoó Ukpea ntó echwó ebwó mmye.

5 Ne age nnó mekomej̄oó Es̄ow̄o alome, ebwó ákaá ntó utó bi Es̄ow̄o alerege nye né mme meke yi achwáó.

6 Mb̄ogé ufóó b̄oó bina átigé meso ne Es̄ow̄o ep̄ófó k̄ok̄ogé nnó apye ebwó ama

kwore mató bwó néndé elú wye eké ebwó álú wome wye Maá Esowó né gekwa ne áchyege ji mekpo unó né mbe ushu bóó ako ne áwane mbó lé gemenge bwó.

⁷ Manaá akwégé, ne melu mme ényúgé manaá dóó ne mbwe ayi ápéné wye awene chánéné mbaá muú yi apye utó wye. Ebyennó Esowó ajé lé nye melu mme ewémbó.

⁸ Ne mbógé melu mme ewémbó ewéne lé byabya ne meshíí, ebyennó elome fó ne elá gachye Esowó achó ewu ne kwyakwya asó ewú né mewé.

⁹ Añme sé, ye elé dejógé mbó, esé dekaá wáwálé nnó enyú dekéné chánéné né unó bi dépye ndere bóó abi áwene gemenge bwó.

¹⁰ Esowó alú cho yéndégébé. Ajigé fó enyú nté né utó ebi enyú dépyé. Delere nnó enyú dégbóó ne ji ndere enyú depóó ate añme nyú ne delu pye wyembó.

¹¹ Esé dékelege nnó yéndémuú nyú ámmuámé mampyege utó bíí ne eshye ne akpane gechye wyembó kpa te kwyakwya. Deké dépyé mbó, dékágé unó bi enyú dénegege metó wye degilé.

¹² Dékelege fó nnó enyú debwalé ebwá. Ségé lé gekágé nékéné bóó abi áfyéé metó ne Esowó, akógé ntó metó ne áselé genó eyigé Esowó anyémeno nnó achyege ebwó.

Menomenye Esowó epyéé esé dénegege metó né unó bi ji anyémeno

¹³ Ne gébégé Esowó anyéé nya meno ne Abraham akélé geme ji nnó ji apye genó eyigé ji anyémeno nnó apyéé gétúgé muú ayicha alá pó sé ayi añea geme apwóó ji ayi ji akage kelé ji.

¹⁴ Esowó anyémeno ne Abraham aké, “Wáwálé, njéle nye wó nchye wó ntó gejamégé upyáne.”

¹⁵ Mbó ne Abraham akógé metó agilé kpa te agene unó bi Esowó anyémeno nnó achyege ji.

¹⁶ Bóó áke akélégé, áselé mabó muú ayi añea geme apwó ebwó ne ákélé. Akelege mbó, yéndé mbeé ayi ebwó anye asógé ne akamé nnó mechó ewémbó elú wáwálé.

¹⁷ Esowó ntó akélege nnó ji apyéé bóó abi áselé nye unó bi ji anyémeno manchye ebwó ákaá chánéné nnó wáwálé ji akworege fó metó wuú. Ge ulá bi ji akélé lé mabó amií

jimbó manlere nnó, ji apye nye genó eyigé ji anyémeno nnó apyéé.

¹⁸ Mbó ne elú, dewyaá unó upea. Unó bina ulú nnó Esowó anyémeno ne ákélé. Unó bina ukworege fó ne ji ákágé byó fó gebyó. Ubi upye matóó sé ábénege nno, esé bi deboó efwyale débií ne Esowó, dégbarege matóó sé, dénéregé matóó né unó bi esé dekaá nnó degene nye né meso gébé.

¹⁹ Unó bi esé dénegege metó wye ugbarege genwáge sé mbaá ama ndere mkpókove ágbarege ekpe, nnó dépere uka sé mme chánéné. Unó bina ujame esé nnó dekoó ekat dékpe né melu makilé Esowó.

²⁰ Jisós jimbó abó me mbe afé ewuú né gétúgé sé gébégé ji alá me etukpe sé te kwyakwya gefóó eyigé Melkisedek alu.

7

Depó etire Melkisedek alu mampye upe Esowó

¹ Melkisedek yina alu nya mfwa meló Salem, ne mampye upe Esowó ayi añea apwó amu. Ne gébégé Abraham atane mewá bee, mbaá awané gejamégé afwa, ndere akerege meso atuú ne Melkisedek. Atugé ne ji Melkisedek ajé ji.

² Ne Abraham akaré unó uko ebi ji afóó né mewáá bee né malu afya, achyéé ji melu ema. Unó ulú upea ebi utome ne Melkisedek. Eyigé mbe gelú nnó, mabó mií matené nnó, “Mfwa ayi apye depó etiré delu cho.” Eyigé gepye unó upea gelu nnó, “Alú mfwa Salem,” ewé éténe nnó, “Mfwa ayi achwóó né neso.”

³ Né mmu ñwe Esowó, mbaá fó apó ayi ásámé mabó nte wuú ne mabó mma wuú, yé lé ami ukwene ante bíí. Bíí bi ábyené ji ne ebi ji agbo, ye muú fó akaá wó. Ji alú eké Maá Esowó ne ji alá wye mampye upe Esowó te kwyakwya.

⁴ Gege yé gefó eyigé Melkisedek añea geme. Abraham muú abó alú gekwenege nte bóó Isrèli, achyéé Melkisedek melu unó ewéna ema.

⁵ Né mbaá upyáne Levi ebwó abi alú amppe upe Esowó, ebe Mosis ejóó nnó, ábó manse melú unó ewémbó mbaá bóó Isrèli. Ewéna etene nnó, áse unó bina mbaá bóó

melo bwó, yélé elú wáwálé nnó, ebwó ako alu upyáne Abraham.

⁶ Melkisedek ápó fó muú ntoné Levi, yémbó Abraham jimbo akaré unó bií achyéé ji melu ema. Melkisedek ntó ajé ji, muú Esòwò anyémeno ne ji.

⁷ Elú wáwálé nnó muú ayi ajéle nte muú yifó ahea gеме apwò muú ayi ji ajéle.

⁸ Né mechò ampye upе Esòwò abi alú upyáne Levi, abi áselé melu ema né malu afya, alú lé akwaá abi agbo. Yémbò, né mechò Melkisedek muú asélé melu ema né malu afya, ji alú muú yi alá gbó fó, wye ndere nwe Esòwò aleré.

⁹ Ndere Abraham achyéé nya melu unó ema né malu afya mbaá Melkisedek. Esé dékágé jòó nnó Levi ntó ne achyéé ewú.

¹⁰ Esé dekágé jòó mbò, néndé, gébégé Melkisedek atuú ne Abraham, Levi alú né mmu manóó Abraham, gekwenege nte wuú.

Jisòs alú wye eké Melkisedek

¹¹ Gébégé Esòwò ajyaá Levi ne upyáne bií nnó abe ampye upе ne ale chye ebe ewé ekene ne utóó ampye upе. Ne, mbògé ebo ebé nnó utóó bwó ukágé pye nnó akwaá akwane ndere Esòwò akélege, mbò Esòwò ama kelesé mempye upе ayi cha ayi alú gefóó eyigé Melkisedek wó. Yémbó Esòwò ajya gefóge mempye upе yi cha ayi alá tané fò né ula gepú Eròn, mpyáne Levi wó.

¹² Ne ákwóregé ntóné ampyéé upе Esòwò, abò mankwòré ntó ebe.

¹³ Muú yi déjógé unó bina détómé ne ji, atané né ntoó eniné cha. Yé muú fó né ntoó eníí álú dambе mempye upе Esòwò ayi apyéé upе né geluó.

¹⁴ Esé dékaá chanchá nnó Ata sé atané né ntoné Juda. Mosis ajóó yé genó gefó átó nnó ampyéé upе Esòwò atanеge né ntoó eniné mbò wó.

¹⁵ Genó eyi gepyе gema gepyе esé dégene chanchá nnó ebe ekwòré lé manchwò ayi mempye upе Esòwò ayicha ayi alú gefóó eyigé Melkisedek achwó nana.

¹⁶ Ji alú mempyéé upе, epófó ndere ebe ewé etome ne ntoné ampyéé upе Esòwò ejóó. Ji alú mempyéé upе Esòwò gétúgé utó genwá jíí eyigé muú alá kagé chò geji.

¹⁷ Wye ndere ajóó atome ne Jisòs aké, “Wò olú Mempye upе te kwyakwya gefóó eyigé Melkisedek alú.”

¹⁸ Até gekwenege ebé elá bábá neídé elú jòó ne epófó ne ncha.

¹⁹ Ebe ewémbò ékágé pye fò bòó akwane ndere Esòwò akélege. Nana genó eyi gelòme gepwóó gechwó. Geji ne esé dénegege metóó wye, ne geji ne gejame esé deyye kwókwólé ne Esòwò.

²⁰ Genó eyigé fó eyi dégbеge mfaá gelu nnó, gébégé Esòwò apye Jisòs alaá mempyéé upе, akélé mempye upе yicha apó sé ayi Esòwò akélé.

²¹ Yémbò Jisòs alú mempye upе Esòwò gétúgé Esòwò akélé ajóó ne ji nnó, “Ata annyemeno wáwálé ne akwené fó menomenyéé wuú, ‘Wò olu mempyéé upеé Esòwò te kwyakwya.’”

²² Ne gétúgé Esòwò akélé mbò, Jisòs ne aténé ndere muú ayi alerege nnó menomenyéé meke elòme epwóó gétúgé elú te kwyakwya.

²³ Genó eyigé fò gelú nnó, ampyéé upе abi átané né ulaá gepú Levi ája nya dóó neídé negbo nesóó nya ebwó, ábéé sé wye mampyеge utóó bwó.

²⁴ Yémbò gétúgé nnó Jisòs agboó fó, ji apyéé utóó ndere mempye upе Esòwò te kwyakwya.

²⁵ Ndere elúmbò, Jisòs awyaá utó nana mamferé bòó ako né efwyale gabo dámáa te kwyakwya abi akoógé né amu jíí ne achwóó mbaá Esòwò. Ji alu mebe te kwyakwya manemmye mbaá Esòwò gétúgé bwó.

²⁶ Ji alú gefógé etukpe Esòwò ayi esé dékelege. Ji alú muú ukpea, muú akágé shulé fò ji ndo. Apó fó ne gabo né mmye. Ji afa mbwa ne bòó ubeé, ji alu né melu enógé né mfaánebuú eniné mfaá mfaá.

²⁷ Jisòs abóó fó mampyе upе mbaá Esòwò yéndé bií ndere matúkpe ampyéé upе apyéé wó. Ebwó abóó mbe apye upе gétúgé gabo bwó ne apye ntó gétúgé ayi bòó bifó. Yémbò Jisòs apye gepе ejíí mbaá Esòwò damaá mechò ebye gébégé ji achyéé gеме ji agboó.

²⁸ Ebe Mosis ejya lé akwaá, abi akágé pye gye nnó abe matukpe Esòwò. Yémbò mekomejòó ayi Esòwò akele, akele gébégé áfyéé me ebe Mosis. Mekomejòó yimbo

ne ájyaá Maá nnó akwane te kwyakwya mambε etukpe ampyε upε.

8

Jis̄as ne alu etukpe menomenyέ meke

¹ Memma mech̄o εwé déjógé mb̄o elú nnó: Esé déwyaá gefógé etukpe εwéna. Ji ajwólé né melu enógé né egbe εbw̄onye Es̄ow̄o Muú aŋea Apw̄ó amu né mfaánebuú.

² Efέé ne ji apyέé ut̄ó bií né mmu mákílé Es̄ow̄o né mmu maá geto ayi wáwálé. Ata ne akwyέé maá geto wú ep̄f̄s̄ akwaá.

³ Afyέé yéndé etukpe nnó achyέgé εchye, apyεge ntó upε mbaá Es̄ow̄o. Mb̄ontó ne etukpe εwé sé ab̄ó mambε ne genó eyigé ji achyέgé mbaá Es̄ow̄o.

⁴ Mb̄ogé ji áb̄o ábe fa mme, mb̄o ji abo abέé yé mempyέé upε Es̄ow̄o chácha néndé ampyέé upε álu me abi áchyέgé εchye mbaá Es̄ow̄o ndere εbe εkelege.

⁵ Ut̄ó εbi εbw̄ó ápyέé né melu εwémb̄o úlú élé dendore unó bi apyε né mákílé Es̄ow̄o né mfaánebuú. Esé dékaá mb̄o néndé gébégé Mosis alú mantene maá gepúge Es̄ow̄o, Es̄ow̄o aj̄ó ne ji aké, “Se gébé nnó apyέé yéndégenó gebe wye gef̄ó eyigé me nleré w̄o né mfaá mekwε.”

⁶ Yémb̄o ut̄ó Jis̄as ŋea geme upw̄ó εbi ukwene ampyέé upε, wye ndere menomenyέé meke wuú εwé εchome b̄ó mashu ne Es̄ow̄o el̄ome epw̄ó εwé gekwene. Gétúgé εtene mbaá unó ul̄óúl̄ó εbi Es̄ow̄o achyεge nyε.

⁷ Mb̄ogé gekwenege menomenyέé ékáge pye nnó b̄ó ákwane ndere Es̄ow̄o akεlege, mb̄o amágé kele sé εwé chá.

⁸ Yémb̄o Es̄ow̄o ágεgé nnó b̄ó bií ápyέé gyέé, getú eyigémb̄o ne ji aj̄ó aké, “Ata aké, gébé gechw̄ó nyε eyigé me nnyέé nyε menomenyέé meke ne b̄ó Isr̄eli ne abi Juda.

⁹ Menomenyέé εwémb̄o εbeé sé ndere εwé me mb̄ó nnyέé ne ukwene ante bw̄ó né bií bi me nsele εbw̄ó ne amu átané né melo Ijip. Ne ndere εbw̄ó alá pye sé genó eyigé me nnyémeno ne εbw̄ó, me ntó nti meso ne εbw̄ó, me Ata ne nj̄ógé mb̄o.

¹⁰ Ge menomenyέé εwé me nnyε nyε ne ntoné Isr̄eli na. Né gébé eyigémb̄o, me nfyέé nyε mabe ya né makpo bw̄ó, nsa áji né mmu

mat̄ó bw̄ó. Me mbέé nyε Es̄ow̄o bw̄ó ne εbw̄ó ntó abέé nyε b̄ó ba.

¹¹ Ne ye muú bw̄ó amágé lere sé nte men̄me wuú, ye muú ula gepú bií ajógé sé nnó, ‘Kaágé Ata’ néndé yéndémuú manl̄o ne b̄ó abi alá ŋea geme w̄ó, okw̄one mbaá abi aŋea geme akaáge nyε me.

¹² Ne me n̄gene nyε εbw̄ó meshwe né gabo ayi εbw̄ó ápyέé ne mmágé te sé gyέé ayi εbw̄ó apyέé cháchá.”

¹³ Ndere Es̄ow̄o aj̄ó atome ne menomenyέé meke, εbyennó ji ase nnó εwé gekwene εgbo gelu. Ne yéndégenó eyi gegboó gelu, gekw̄ó ukoó, abelege geji baba.

9

Gekwenegé meti εwé déb̄ó dénogé Es̄ow̄o

¹ Menomenyέé mbe εwé Es̄ow̄o anyέé nya ne b̄ó, εwyaá mabe ayi áleregé ndere ánógé Es̄ow̄o. Ne b̄ó ntó ákwyέé maá geto ayi ánógé Es̄ow̄o wyέé fa mme. Akare maá geto yimb̄o malú apea ne makat apea.

² Né meso ekat εwé mbe akuú εwu nnó melu ukpea. Né melu εwéna geluógé εtuleka gelu wyέé ne εkpokpogele. Né mfaá εkpokpogele εwémb̄o ánerε ntoó bred̄ eyi achyέé mbaá Es̄ow̄o.

³ Né meso ekat εwé mmu élé melu εwé akuú nnó melu ukpea εwé epw̄ó malu ukpea ako.

⁴ Ne melu εwémb̄o, geluó eyigé as̄ó elu mbaá Es̄ow̄o gelu wyέé. Akwyέé geji ne gul. Mekwa menomenyέé Es̄ow̄o elu ntó wyέé, afyale εwú ne gul. Né mmu mekwa εwéna maá nk̄w̄o ayi akwyέé ne gul alu wyέé. Afyé menyέé yimb̄o ayi ákuú nnó manaá né mmu. Meto Er̄on εwé echíí nya bya elú ntó wyέé ne ubare mataá εbi Es̄ow̄o asame mabe jíi wyέé.

⁵ Unó f̄o upεa eké makiénné Es̄ow̄o úlú né mfaá mekwa εwémb̄o, ákuú ubi nnó b̄o charubim. Ubagele bw̄ó ukwene mbaá ayi Es̄ow̄o ajige nté gabo b̄ó. Yémb̄o dékage pye b̄ó akaá unó bina uko nana.

⁶ Akwyέgé unó bina ábelégé mb̄o, ampyέé upε Es̄ow̄o akpene né mmu maá gepú ayi mbe yéndé bií ápyέé ut̄ó bw̄ó.

⁷ Yémb̄o εkosé etukpe ampyέé upε ne εkpene né maá gepú ayi mmu. Ne ji akpene wye damaá né ŋme. Ji aké akpene wyέé abó mamkpa manoó menya mampyε upε

mbaá Ἐσωῶ nnó Ἐσωῶ ajinte gabo awuú jimbῶῶ ne ayi bῶῶ ápyeé dankaa.

⁸ Nḁere epyembῶ, Mendoó Ukpea ebῶ elerege mbῶ lé nnó, te ndere maá gepú yimbῶ ayi mbε alú wyeé ne menombi ntó wye gbεgbε, ye meti epófῶ ewé bῶῶ ákágé kpe né mmu maá gepú ukpea ayi apwῶῶ malu ukpea ako.

⁹ Unó bi ulumbῶ elé gepῶ eyi gelerege njene esé eniné nnó εchye ewé bῶῶ áchyegé ne upε ebi bῶῶ apye mbaá Ἐσωῶ ukágé pye fῶ nnó bῶῶ abi ánógé Ἐσωῶ ábε ne ufere ebi ukwane ndere Ἐσωῶ akелеge.

¹⁰ Unó bina utome elé ne depῶré manyegé ne manyúgé ne ndere muú ashwῶnege mmye nnó abε pópó né mbε ushu Ἐσωῶ. Ubi úlú elé mabe ayi atome ne depῶré menyammye ne ubyeé nye gébégé Ἐσωῶ apyegé yéndégenó gelage gekε.

Meti meke ewe debῶ manóge Ἐσωῶ

¹¹ Yémbῶ Kras achwῶ mε. Ji alu etukpe Ἐσωῶ ayi achwῶῶ ne unó ulúúlú ebi úlú mbῶ esé né gébé eyigé na. Ji apyeé utῶῶ né melu melóméló mbaá ayi akwane apwῶῶ maá geto ayi ampyeé upε abῶ apyeé nya utῶῶ wyeé. Akwaá fῶ wῶ átene ji wῶ, mmyeke apῶ fῶ né geluage unó bi úlú fa mme.

¹² Kras akpe né melu ukpea ewé epwῶῶ malu ukpea ako dama te kwyakwya. Gébégé ji ákpené wye, ákpa fῶ lé manoó menya ndere ηme yé ami mpῶ ne ákpe né mmu wῶ, ji ákpa lé manoó mií jimbῶῶ ne ákpené wyeé. Akpegé ana gemεge sé nnó detane né εfwyale te kwyakwya.

¹³ Né menomenyεé ewé gekwene, muú álá pῶ fῶ pópó aselé elé manoó ηme ne ami menῶ mpῶ ne matwῶ maá mpῶ ayi asῶῶ né mewε ameeé ji né mmye nnó abε pópó ndere Ἐσωῶ akεlege.

¹⁴ Ne mbῶgé manoó amií ufῶῶ menya eyina mawyaá uto na, ebyennó ami Kras mawyaá uto kpaá mampwῶ amu. Né uto Mendoó Ukpea, muú alú te kwyakwya, Kras achyeé gemε jíí mbaá Ἐσωῶ gétúgé sé. Ji apyembῶ nnó ashwῶné ufere sé ékágé dépyegé upwyapwyané unó ne nnó esé dépyege elé utῶῶ Ἐσωῶ muú alú mebe.

¹⁵ Getú eyigémbῶ ne Kras ala muú ayi áchómé bῶῶ mashu ne Ἐσωῶ né menomenyεé meke ewé Ἐσωῶ anyeé ne bῶῶ

bií. Ji apyembῶ nnó bῶῶ abi Ἐσωῶ akuú, abῶ mejé ewé elé ebyeé fῶ te kwyakwya ewé ji anyémeno. Mbῶ ne elú néndé negbo níí eniné mbῶ ne nepyeé nnó áfééré bῶῶ né gabo ayi nya ebwῶ ápyé gébégé gekwenege menomenyεé.

¹⁶ Nḁe geteé alu wye eké menomenyεé. Muú aságé ηwe geteé ágáregé ndere ji agbogé akarege unó bií, alyage ubi kpaá te ji agbogé ne akaré ubi.

¹⁷ Gefῶgé ηwe yimbῶ awyaá uto mbῶgé muú ayi asamé ji agbo. Mbῶgé muú ayi asame ji álá agboῶ wῶ, ηwe yimbῶ afulé yé genó.

¹⁸ Getú eyigémbῶ ne manoó malá magbele mme wῶ, nnó menomenyεé ewé mbεmbe ebefῶ ne uto.

¹⁹ Mosis agarégé bῶῶ mabe Ἐσωῶ ako, ase manoó anῶ mpῶ ne ami ηme áchwaré ne manaá, abῶ eta maá genῶῶ ayi akuú nnó hisῶp ne néwú negelé anyua né mmu, ameeé né ηwe mabe Ἐσωῶ ne menyammye bῶῶ ako ntó.

²⁰ Ameégé mbῶ ajῶῶ aké, “Gεgé manoó ami magbaré menomenyεé ewé Ἐσωῶ anyeé ne enyú, agaré nnó debele na.”

²¹ Wyembῶ ntó ne Mosis ameeé manoó mimῶ né maá geto ne yéndégenó eyigé asele anógé Ἐσωῶ wyeé.

²² Nḁere mabe yimbῶ alerege, elu wáwálé nnó aselé lé manoó ne apye nnó yéndégenó gebe pópó né mbε ushu Ἐσωῶ. Ne mbῶgé manoó mala machyeé mme wῶ, ajigé fῶ nte gabo.

Gεpe eyigé Kras apyeé géférege bῶῶ gabo mmye

²³ Ge ula bi, asele lé manoó menya ne apye nnó unó bi úlú lé dendoré unó bi úlú né mfaánebuú ube pópó. Yémbῶ abῶ mansε lé genóge upε eyi gelῶme kpaá gepwῶῶ manoó menya ne apye nnó unó bi mbῶ né mfaánebuú ube pópó.

²⁴ Kras akpe fῶ elé né maá geto ayi akwaá akwyεé ne apye ejíí gεpe wῶ. Melú ewémbῶ elú elé dendoré melu ukpea ewé elú né mfaánebuú. Ji akpe elé né mfaánebuú neni ambῶῶ, atene mbε ushu Ἐσωῶ gétúgé esé.

²⁵ Ji akpe fῶ né mfaánebuú nnó apye gεpe jíí ndῶndῶ ne ndῶ ndere etukpe akpene yéndé ηme né melú ukpea ewé epwῶῶ malu

ukpea ako manchyeé manoó ami mala mapá fí amií jimbóó né mbaá Esòwò wó.

²⁶ Mbógé ebe nnó mbò ne ji abóó apyéé, mbò ji agé efwyale ndòndò ne ndò te ula ulóó mme. Ndere elúmbò, ji achwó ndò gamaá né gébé eyi mme achwóó kwyaa ne achyee gemé jii nnó áneré ne gabo.

²⁷ Elú me nnó yéndemuú abò magbó de-maá, agbogé mbò agilé unóó mpa ayi Esòwò apane.

²⁸ Wye mbò ntó ne Kras agboó ndere gepé nnó aferé gejamégé bóó né gabo. Ne ji amágé chwó nyé ndò yifó. Né gébé eyigémbò achwóó sé né gétúgé gabo sé, achwóó elé nnó awene gemége bóó abi agilé ji álá mmyemmye bwó.

10

Gepé eyi Kras gelú lé damaá te kwyakwya

¹ Ebe Mosis elú lé dendore unó ulólú ébi ulú manchwò, epófó unó bimbò ubi ambóó. Getú eyigé mbó bóó aké achwóó mbaá Esòwò upé ebi ebwó anyuarege apyéé yéndé ñme, upyéé fí kánka nnó ebwó akwane chánéné ndere Esòwò akélege.

² Mbógé ebo ebe nnó gefógé upé bina upyéé nnó bóó akwane chánéné ndere Esòwò akélege, mbò bóó ntó ámagé téé sé mechò gabo ne ábò ámagé pye sé upé bimbò.

³ Yémbò upé bina ebi bóó anyuarege apyéé yéndé ñme, upyéé lé nnó bóó átégé gabo ayi ebwó apyéé.

⁴ Néndé manoó anò mpò ne ñme makágé fere fí bóó gabo né mmye cháchá.

⁵ Ge ula bi gébége Kras alu manchwó fa mme ajóó ne Esòwò nnó, “Wò ókelegé sé upé ebi bóó ápyeé eta wyeé ne echyee ewé bóó áchyegé. Wò ókwyee lé menyammye ayi ókwyee óbelé nnó me nse mpye upé wye.

⁶ Menya eyi bóó asóó kpógelé né geluógé upé ne echyee ewé ebwó áchyegé gétúgé gabo ayi ebwó ápyeé ukwane fí wò metóó wó.

⁷ Ne njóó nké, ‘Esòwò gé me na nchwó mampye genó eyi wò ókelege nnó me mpye wye ndere asamé né mmu ñwe atomé ne me nnó mbò mampye.’ ”

⁸ Kras abò mbe ajóó ne Esòwò aké, “Ufóó upé bi bóó ápyeé ndere ebi apyéé ne menya, yé ebi ápyeé ne umpomé yé ebe lé ebi bóó ásoó né geluógé upé mampye upé eta wye

ne unó bi bóó achyegé gétúgé gabo bwó ukwané fí wò metóó wó.” (Yé elé ebe Mosis eké ápyeégé mbò.)

⁹ Ne ama ajóó aké, “Ge me na, nchwó mampye genó eyigé wò ókelege nnó mpye.” Ndere elúmbò, Esòwò aferé upé bi ukwene nnó apyé gepé eyigé Kras gesé malu bwó.

¹⁰ Ne gétúgé Jisòs Kras apyéé genó eyigé Esòwò akélege, achyee menyammye wuú ndere gepé te kwyakwya. Getú eyigémbò esé dela bóó ukpea né mbe ushu Esòwò.

¹¹ Né gekwenege menomenyee ampýeé upé Esòwò ápyeé utóó bwó yéndé bií. Anyuarege upé bimbò manané manané, yémbò upé bimbò ukágé fere fí bóó gabo né mmye.

¹² Ne Kras awesé mampýeé upé, apyé lé gepé gema eyi gekwane te kwyakwya, manshwóné gabo sé. Apýegémbò ajwólé né melu enógé né egbe ebwònyee Esòwò.

¹³ Ne ji ajwòle wye agilé kpaá te Esòwò apyé bóó mawámé bií álaá eké geluó eyi ji anerege uka mfaá.

¹⁴ Mbò ne elú nnó Kras apyé elé gepé gemaá nnó bóó abi ji ashwónégé ákwane chánéné ndere Esòwò akélege te kwyakwya.

¹⁵ Mendoó Ukpea ntó egaré esé genó eyina. Abó mbe ajóó aké,

¹⁶ Ata aké, “Gébé gekwónégé, ge menomenyee ewé me nnyee nyé ne ebwó na. Me mfyee nyé mabe ya né mmu matóó bwó ne nsame nyé ájí né mmu déforé bwó.”

¹⁷ Ne ama agbeé aké, “Me nteé sé gabo bwó ne depò etiré ebwó ápyeé gyee.”

¹⁸ Dékagé ge nnó, ajigénte gabo bóó, yé ula fí ubee sé ebi amágé pye upé.

Déchwó kwókwólé ne Esòwò débégé ne dembyò

¹⁹ Anme ba, ewéna etene nnó esé dékagé kpe tágétágé né melu ukpea ewé epwóó malu ukpea ako, gétúgé manoó Kras ami machyee mme gébége ji agboó.

²⁰ Jisòs anené me ekat ewé ekaré melu ukpea ne melu ukpea ewé epwóó malu ukpea ako. Anené esé meti meke ewé ewyaá genwá. Ekát ewé Jisòs anené mbò, etene mbaá menyammye wuú gébége ji agboó gétúgé sé nnó esé dekoó wye déjye mbaá Esòwò.

21 Ne te ndere esé déwyaá gekpekepegé etukpe ewé epele gepúgέ Εσωω,

22 déchwó kwókwólé ne Εσωω ne matóó sé mako ne défyéé metóó ne ji gefóó eyigé déla dékágé be fó ne dembyo néndé manoó Jisós Kras mameé me né matóó sé alá pópó ne ágaré esé nnó delu cho. Ne áshwone menyammye se ne manaá ami makpea.

23 Déténé ne eshye né depó etiré esé déneré metóó wyeé ne dégaregέ deti. Ekágé déwé mmye néndé Εσωω anyegémeno nnó apyéé genó, ápyéé geji.

24 Dékelégé meti ewé défyéé ate anme eshye nnó ágbógé ne ate ne nnó álerege uló melu.

25 Délyagé fó mankene uchome bóó Εσωω ndere bóó abifo ályaá esé déchome wye mmye, défyégé ate eshye, ushuú chacha ayi dégene mbó nnó bií ebi Ata achwóó ula kwókwólé.

26 Néndé mbógé déké dépyéé wye gabo kpékpé ayi dékaá me wáwálé ayi mekomejóó Εσωω álerege, gepε eyigé chá gepó sé eyi gekagé fere esé gabo né mmye.

27 Genó eyi degile ne efo metóó elé mpa Εσωω ne gekpekepegé mewε ewé esóó nye bóó mawáme Εσωω.

28 Dékaá nnó muú ayi abyaá ebe Mosis, áwane ji ágené fó meshwe mbógé bó ntese apea yé áléé ágarégé nnó ákpa ame age ji ndere ápyéé genó eyi geleré nnó ji akwé ebe ewémbó.

29 Ebege mbó, fεrege gekpekepegé efwyale ewé ebeé nye ne muú ayi abyaá Maá Εσωω ne aselé manoó mií ami magbare menomenyεé Εσωω, nnó mapó yé genó yé elé manoó ami na ne mashwone ji nnó abe pópó, ne ajógé ntó mejóó mebo atome ne Mendoó Ukpea muú alerege bóó galógáló.

30 Esé dékaá ji muú ajóó aké, “Me ne nwyaá utó manshuú amu né gabo ayi ebwó ápyéé, ne nshúgέ nye amu mbaá bóó abi ápyéé ubé.” Ne ajóó aké, “Ata ne asóó nye mpa bóó.”

31 Epyéé efo mankwe né amu Εσωω muú álú mebe.

32 Tégé ndere elú nya ne enyú gébégé enyú debóó mbe dékaá depore Εσωω. Yé elé enyú dégéné gejamégé efwyale né gébé eyigémbó, déténe wye ne eshye yé genó genyige enyú wó.

33 Gébé eyigé fó bóó ashyéé enyú gbəhəhə ne ápyéé enyú déwuú ubalé. Né gébé eyigé fó bóó abi agene ntó efwyale mbó, enyú déchome défyoge ebwó mmye.

34 Dégene meshwe ne bóó abi ákpené deno, ne gébégé bóó áfóó unó nyú dékame wye kamegé ne metóó megómégó ndere dékaá nnó déwyaá unó ulóuló ebi upwóó ammu, ebi ubéé nye te kwyakwya.

35 Ndere elúmbó, délyagé fó mamfyégé metóó ne Εσωω néndé ji achame nye enyú.

36 Enyú débóó mankogé elé metóó dépyégé genó eyigé Εσωω akεlege, ne désε unó uko ebi Εσωω anyémeno nnó achyégé.

37 Néndé Εσωω aké, “Elá gachyεé muú ayi achwóó nye achwó achóó sé gébé.

38 Né bóó ba abi ápyéé wye genó eyi gelú cho, abéé nye wye mamfyégé metóó ne me. Yémbó muú ayi ajame mmye meso, metóó wa egóó fó ne ji.”

39 Esé depó fó bóó abi ajame mmye meso genwagé bwó genó mme detu. Esé delú elé bóó abi áfyéé metóó ne Εσωω ji awene gemεge bwó.

11

Gefóó eyigé bóó áfyéé metóó ne Εσωω

1 Metóó mamfyé ne Εσωω elé ndé? Metóó mamfyé ne Εσωω elé mankaá nnó débóó nye unó bi déneré metóó wyeé ne nnó unó bi esé dela delu danje ulú wyeé wáwálé.

2 Bóó abi nya mbembe áfyéé metóó ne Εσωω, getú eyigémbó Εσωω ase nnó apye genó gelógéló.

3 Ne elé gétúgέ esé défyéé metóó ne Εσωω ne dékaá nnó mekomejóó ayi Εσωω ajóó ne akwyéé mme. Ewéna etene nnó unó bi esé dégene mbó fa mme, akwyéé ubi ne unó bi muú alá gene.

4 Gétúgέ Ebel áfyéé nya metóó ne Εσωω ne ji apyεé gepε mbaá Εσωω eyi gelome gepwóó eyigé menmo wuú Ken. Ndere ji apyεmbó, Εσωω akame nnó ji alú cho, getugé gepε eyige ji apyεé. Yé elé Ebel agboó te nya metóó ewé ji áfyéé ne Εσωω elú ejógé mejóó te fina.

5 Gétúgέ Enok áfyéé nya metóó ne Εσωω, ji agbo wó. Εσωω ase ji afé né mfaánebuú mebe. Yé muú ama agé sé ji wó gétúgέ Εσωω asélé ji ajye né mfaánebuú. Gemεgé

nnó Ɛsɔwɔ asé nya ji ayye mfaánebuú alere me nnó gepɔ ejíí gego ji metɔ́.

⁶ Elú wáwálé nnó yé muú ákágé pye fɔ metɔ́ ɛgo Ɛsɔwɔ mbɔgé muú yimbɔ alá fye metɔ́ ne ji wɔ́, néndé yéndémuú ayi achwɔ kwákwole ne Ɛsɔwɔ, abó mankamé nnó Ɛsɔwɔ alú wye wáwálé, ne ji achame bɔ́ abí ákelege ji ne matɔ́ bwɔ́ mako.

⁷ Metɔ́ ɛwé Nowa afyɛ́é nya ne Ɛsɔwɔ ɛpye ji awú mbeé ayi Ɛsɔwɔ akwélé ji gétúgɛ unó bi upyɛ́é nye meso gébé. Akwye ékpe kpaá ɛwé ji ne ula gepú bíí ákpené mmu nnó ápó negbone ngbannyi. Nɛ́re ji apyembɔ mfaánebuú ashulé bɔ́ mme né mmye, ne Ɛsɔwɔ apyɛ́é ji ntó alá cho gétúgɛ ji áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ.

⁸ Metɔ́ ɛwé Abraham afyɛ́é nya ne Ɛsɔwɔ ɛpye ji awú ne Ɛsɔwɔ. Akú Abraham ajɔ́ ne ji nnó akwilé ayyɛ́é né gebage mewaá ɛyigé ji achyegé nye ji meso gébé. Ji alyaá melo wuú afé yé elé ji alá akaá mbaá ayi ji ayyɛ́é wɔ́.

⁹ Metɔ́ ɛwé ji áfyɛ́é ne Ɛsɔwɔ ɛpye ji ajwɔ́lé né mmu baá otó nɛ́re menjkéé né mme bɔ́ abí cha ayi Ɛsɔwɔ anyémeno nnó achyegé nye ji. Mbɔ́ntó ne maá wuú Asek ne mpyáne wuú Jakɔb ajwɔ́lé. Ɛbwɔ́ álú bɔ́ bí álú mambɔ́ ntó genó ɛyigé Ɛsɔwɔ anyémeno nnó achyegé ɛbwɔ́.

¹⁰ Abraham akó metɔ́ ajwɔ́lé né baá otó bimbɔ́ néndé ji abó agilé manjwɔ́lé né melo ɛwé ɛwyaá mabɔ́me ayi alá chɔ́gé ɛwé Ɛsɔwɔ akwyéé atene.

¹¹ Metɔ́ ɛwé Sara áfyɛ́é ne Ɛsɔwɔ, ne ɛpyɛ́é ji akpane unɛ. Yé elé ji akwɔ́ mé ukoó, ákoó gébé ɛyigé ji ábyéne maá, ji afyé wye metɔ́ ne Ɛsɔwɔ nnó anyegémeno mampyɛ́é genó, apyɛ́é geji.

¹² Yé elé Abraham ábené me alá kágé bye se baá, upyáne bíí uja éké ambe né mfaánebuú ne gesɔ́ né mbale ebéé mega. Yé muú ákágé pa fɔ́ ubí.

¹³ Bɔ́ bina ako áfyɛ́é wye metɔ́ ne Ɛsɔwɔ kpaá te agboó. Yé muú bwɔ́ fɔ́ ase yé genó ɛyigé Ɛsɔwɔ anyémenó nnó achyegé nye ɛbwɔ́ wɔ́. Yémbɔ́ áge lé unó bimbɔ́ te mbe ne matɔ́ ágɔ́ ɛbwɔ́. Ɛbwɔ́ ákaá nnó ɛbwɔ́ alú elé ankéé bɔ́ abí ákógé fa mme yina kógé.

¹⁴ Bɔ́ abí ájógé mbɔ́ alere chánéné nnó ɛbwɔ́ ákélege mbaá ayi abéé melo ɛwé bwɔ́.

¹⁵ Mbɔ́gé ɛbwɔ́ abó átégé lé melo ɛwé ɛbwɔ́ atané wyéé, mbɔ́ ɛbwɔ́ akelé meti mankere wyéé.

¹⁶ Yémbɔ́ ɛbwɔ́ ashyagé lé melo ɛwé ɛlómé ɛpwɔ́ ɛwé ɛbwɔ́ abó alú wyéé. Ne melo ɛwémbɔ́ elú lé né mfaánebuú. Nɛ́re elúmbɔ́, mmye ɛgboó fɔ́ Ɛsɔwɔ nnó ɛbwɔ́ ákúgɛ ji nnó Ɛsɔwɔ bwɔ́ néndé ji ákwyéé me melo ábelé ɛbwɔ́.

¹⁷ Gébégé Ɛsɔwɔ amuame Abraham nnó ase maá wuú Asek apyɛ́é gepɛ, Abraham ákamé gétúgɛ áfyɛ́é metɔ́ ne ji. Elé Abraham yina ne Ɛsɔwɔ anyéé nya meno ne ji nnó abéé ne gejamégé upyáne, yémbɔ́ ji akpome mmye manse danchi maá wuú apyɛ́é gepɛ mbaá Ɛsɔwɔ,

¹⁸ yé elé Ɛsɔwɔ ajɔ́ nya ne ji aké, “Gejamégé upyáne ebi wɔ́ bɔ́ɔ́ nye utanege nye lé mbaá Asek.”

¹⁹ Abraham ntó ákamé nnó Ɛsɔwɔ akágé pyɛ́é bɔ́ akwilé né negbo. Ne dékágé jɔ́ nnó elú wye éké Ɛsɔwɔ apyɛ́é Asek akéré né genwá Abraham ase ji akere mmu.

²⁰ Elé gétúgɛ Asek áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ ne ji ajelé Jakɔb ɛbwɔ́ ne Ɛsao, agaré ɛbwɔ́ mejé ɛwé ɛbwɔ́ abɔ́ɔ́ nye meso gébé.

²¹ Gétúgɛ Jakɔb áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ né gébégɛ ji achwɔ́ gbo ajé lé baá Josef apea abí ande. Né gébé ɛyigémbɔ́ agíí né meto wuú anógé Ɛsɔwɔ.

²² Gétúgɛ Josef áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ né gébégɛ ji áchwɔ́ gbó agaré bɔ́ Isrɛli nnó ɛbwɔ́ ályage nye melo Ijip. Ne agaré ntó ɛbwɔ́ nɛ́re ji agbogé ápyɛ́é ne ugoó bíí.

²³ Gétúgɛ mma ne nte Mosis áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ ne gébégɛ ábyené Mosis ábí nya ji né ámfaá áléé, néndé áge nnó ji alú maá ayi alóme uló. Ne áfɔ́ yé mambya ɛbe ɛwé mfwa melo afyɛ́é nnó áwáné baá bɔ́ Isrɛli né gébé ɛyigémbɔ́ wɔ́.

²⁴ Gétúgɛ Mosis áfyɛ́é metɔ́ ne Ɛsɔwɔ né gébégɛ ji awené ashyaá nnó asegé fɔ́ ji nɛ́re maá ayi maá mfwa Fero ayi mendéé ábyené.

²⁵ Ji ákamé mange ɛfwyalé ne bɔ́ Ɛsɔwɔ ne nnó ji anyégé apɔ́gé ne nechóchó né mmu gabo ɛwé nechóchó eniné na nela newyagé.

²⁶ Ji aferé nnó mange ɛfwyale gétúgɛ Kras elé gekpekpegé gefwa ɛyi gepwɔ́ gefwa geko ɛyi gelú né Ijip néndé ji apelé wye né

mbε mambɔ genó eyigé Esɔwɔ ácháme nye ji.

²⁷ Gétúgέ metɔɔ ewé ji áfyεé ne Esɔwɔ alyaá melɔ Ijip abó yé εfɔ wɔ né genó eyigé metɔɔ esɔgέ mfwa ákágé pyε wó. Ji akó metɔɔ apelé wye mbεmbε eké abó age me Esɔwɔ muú bɔɔ álá gené ji ne ame.

²⁸ Elé gétúgέ metɔɔ ewé Mosis áfyεé ne Esɔwɔ, ne ji agaré bɔɔ Isrɛli nnó áló manyé epaá koó upú, ne nnó ase manoó ηme amee né manombi upú bwó nnó ekiénné Esɔwɔ ewé ewáné bɔɔ echwógé ekoó upú bwó kógé ekágé ewa baá mbε bwó, ndere ewáné nye abi bɔɔ Ijip.

²⁹ Gétúgέ metɔɔ ewé bɔɔ Isrɛli áfyεé ne Esɔwɔ, ne áchyaá ebεé mega ewé ákuú nnó ebεé megelé eké bɔɔ abi ákené né mme detu. Ne gébégé bɔɔ Ijip ámuame manchyaá, ebεé ewémbɔ eshwya ebwó ako.

³⁰ Gétúgέ metɔɔ ewé ebwó áfyεé ne Esɔwɔ, ebwó ákégé ágyaágé melɔ Jeriko né mme ndɔ ekenéama, gebamé mataá eyi genɔɔ melɔ mme gekwe gbarammm.

³¹ Gétúgέ Rahab mendée enó áfyεé metɔɔ ne Esɔwɔ abi bɔɔ Isrɛli abi áchwɔɔ cheré meló ewémbɔ bibíí. Getú eyigémbɔ ne ji álá agboó fɔ choncho ne bɔɔ abi álá ákamé ne Esɔwɔ wó.

³² Me mmagé jɔɔ na nnó? Unó bi bɔɔ abi áfyεé metɔɔ ne Esɔwɔ apye uja dɔɔ. Gébé ne gela gepɔ sé eyi me njógé ntome ne bɔɔ ndere Gidyɔn, Barak, Samsen, Jεfta, Dεvid, Samuele ne bɔɔ ekpave Esɔwɔ abifo.

³³ Elé gétúgέ metɔɔ ewé ebwó áfyεé ne Esɔwɔ, ne ebwó abifo ámmye bee ne malo kpakpa ápwá áji. Agbaré malo ebwó chan-cha, ne ábɔ unó bi Esɔwɔ anyéméno nnó achyεgέ ebwó. Gétúgέ metɔɔ ewé ebwó áfyεé ne Esɔwɔ ágbε manó unyanya nnó ékágé uwá ebwó.

³⁴ Aníí mewε ewé elulé wum, wum, wum, yémbɔ mewε esɔ fɔ ebwó wó. Abifo ábɔ bɔɔ abi aké áwá ebwó ne bɔɔ aparanja. Abifo apó ne eshye yémbɔ Esɔwɔ achyεé ebwó eshye. Abi awyaá eshye mamye bee ámmye ábú bɔɔ bee abifo né malo bwó.

³⁵ Gétúgέ metɔɔ ewé andée abifo áfyεé ne Esɔwɔ, áge bɔɔ bwó abi ágboó ndere ákwilé né negbo. Abifo átulé ebwó kpaá álá mangbomangbo, yémbɔ ákámé negbo áshya mamferé metɔɔ ne Esɔwɔ bɔɔ ályaá

ebwó. Apyεmbɔ nnó meso gébé Esɔwɔ apye ebwó abó genwá eyi gepwɔɔ amu.

³⁶ Abifo ájwa ebwó ne atulé ebwó ne otoó, awe abifo ne bɔɔ mkpɔkɔve áfyε ebwó né gepúgέ denɔ.

³⁷ Ató abifo ne mataá áwa. Agyá abifo ubauba ne sɔɔ. Áwá abifo ne bɔɔ aparanja. Abifo alú ubya bɔ, áfyεé elé mekɔ ηme. Achyεé ebwó εfwyale, ámmye amu ne ebwɔ.

³⁸ Akené nya mmu mewaa tametamé ákwame makwe áshulege, ábiúgέ né mmu maba mataá ne ambu né mme. Mme yina ákwane yé mambε mbaá ayi ebwó ákágé ájwɔlegé wye wó.

³⁹ Gétúgέ ebwó áfyεé metɔɔ ne Esɔwɔ, áké ebwó ápyε gechágéné genó. Yé elé elúmbɔ, ebwó ásé yé genó eyigé Esɔwɔ anyéméno nnó achyεge ebwó wó,

⁴⁰ néndé Esɔwɔ awyaá gechachage genó né metɔɔ mampye eyi getome ntó ne sé. Genó eyimbɔ gelú nnó aselé esé chónchó ne ebwó apye nnó dékwane chánéné ndere ji akelege.

12

Nte sé Esɔwɔ anywɔlege esé mati

¹ Né εgbε ewé se, bɔɔ bina ako abi áleré esé ndere áfyεé metɔɔ ne Esɔwɔ álu wyeé, áno esé mme eké geko apelé nnó áge genó eyigé esé dépyéé nye. Ndere elúmbɔ, dékpa yéndégenó eyi génɔɔ esé eyi gépye esé déla dékágé lome dégbε mewaa chónchó ne gabo ayi áfwyánege esé. Dékógé metɔɔ délómégé wye gatélé ayi alú esé mbε.

² Ndere délómege dépelé wye ne Jisɔs muú anene esé meti défyéé metɔɔ ne Esɔwɔ. Wye elé ji ne akpané nye esé apye metɔɔ ewé défyéé ne Esɔwɔ ekwane chánéné. Ji akamé nya magbo negbone mekpo unɔɔ né gekwa. Ji asé yé mekpo unɔɔ ewé elú né gefógé negbo eniné mbɔ εfú genó wó néndé ji akaá gekpekpegé metɔɔ megómégó ewé Esɔwɔ ákwyεé me ábelé eta wuú. Gétúgέ ji agboó negbo eniné mbɔ, ji ajwɔlé nana né melu enógé né εgbε ebwɔnyé Esɔwɔ.

³ Tégé ndere ji akógé nya metɔɔ agené εfwyale né amu bɔɔ ubeé, bɔɔ ápaá ji. Tégé wye ji nnó ékágé enyú debε ne gepwa metɔɔ detɔ meti.

4 Ummye ebi enyú démmye manlyaa gabo delú dammye dekwáne mbaá manoó nyú machyege mme.

5 Nnó enyú dejií me nte majyee ami Esowo achyegé enyú ndere baá bií? Ji ajó aké, “Maá wa, Esowo ányágé wó gétúgé gye ayi wó apyee, osege fó ewú eké efuú yé genó wó. Ashúlegé wó ndo, obege ne gepwa.

6 Kaá nnó Ata alerege lé chuchu yina mbaá muú ayi ji ábóó gejeé ne ji. Ne atulegé lé yéndemuú ayi ji aselé nnó alú maá wuú.”

7 Ndere elúmbó, kógé metóó né chuchu ayi Esowo alerege enyú, manleré enyú genó. Ji apyembó elé ne enyú ndere nte apyee ne baá bií. Ndé maá ayi apyegé gye nte wuú alá alerege fó ji chuchu?

8 Mbógé Esowo alá alere enyu chuchu né gye ayi dépye ndere ji apyee ne baá bií ako wó, ebyennó enyú dépó fó baá bií wáwálé delú baá uló.

9 Genó eyigé fó gelú nnó, ante sé fa mme alerege esé chuchu mbógé dépyegé gyeé, denoge ebwó. Ndere elúmbó, elú galógáló nnó esé déwúgé dóó ne nte sé muú abóó mandoó sé, nno debó gejwá.

10 Ante sé fa mme alerege ese chuchu né mboó gébé ndere ejigé ebwó gétúgé gyeé ayi esé dépyee, Esowo alerege esé chuchu gétúgé gyeé ayi dépyee né galógáló awé sé, nnó esé debe bóó ukpea ndere ji.

11 Né gébége alerege esé chuchu déselé fó nnó elé genó gelógéló. Déselé elé nnó elé genó eyi gepyee esé débée meshwemeshwe. Yémbó ewyagé, efwyale ewémbó echwóó ne galógáló mbaá bóó abi ágií genó wyeé. Epyee nnó ebwó apyegé genó eyi gelú cho ne nnó ábé nesó ne ate bóó.

Majyee ne mbeé mekwelege

12 Ndere dékaá mbó, gbarege unó chancha ne amu nyú ayi abóó gepwa ne tenege ne eshye ne uka nyú ebi uweré.

13 Chógé wye mbe dékené né mati ayi alú chó nnó ékágé uka nyú ebi ulóó né uferé ubwiré, utógé lé tógé.

14 Mmyegé nnó débé nesó ne bóó ako. Mmyegé ntó nnó débé bóó ukpea. Muú alá ápó muú ukpea agené fó Ata.

15 Ségé gébé nnó ékágé muú nyú fó apyee genó eyigé Esowo alyagé manleré ji galógáló. Ségé gébé nnó ékágé muú nyú abe

ne gepó gebogebo. Gefógé gepó eyina gelú eké nchye ayi agbógé unywone bií uchwóó ne efwyale ne uchóó gejamégé unó ebifó.

16 Ségé ntó gébé nnó ékágé muú nyú fó abe ne gepógé ubelé tametame. Yé eké muú ayi abyaá depóre Esowo ndere Esao apyee. Ji akpo dékpakpaá tíí ndere maá mbe gétúgé némbane menyee.

17 Ebelegé ammye nnó ama abó dékpakpa etií nnó nte wuú achyee ji méjé ewuú ndere maá mbe yémbó nte wuú ashya. Akele meti ne manse ame nnó akwóre mechó ewéna age wó.

18 Féregé mbaá ayi enyú détené mbó nana manchwó kwókwólé ne Esowo. Enyú détene fó né melu ewé bóó Isréli atene nya wó. Ebwó átené nya kwókwólé ne mekwe ewé akuú nnó Sina mbaá ayi muú ákágé ta. Melu ewé mewé ebó elulé wum, wum, empinya gemua gekwene mbaá alá chendeé ne mbyo ammye ntó wuuuuuuu.

19 Ebwó awú meko emba ewé áfóme. Awú ntó meko muú fó. Genó eyi muú yimbó ajóó gépye ebwó anemmye nnó muú yimbó amágé jóó sé meko yicha ebwó áwú.

20 Ebwó ajóó mbó néndé genó eyigé muú yimbó ajóó gepyee ebwó abó efó dóó. Muú yimbó agaré aké, “Yéndé genó eyi getaá mekwe ewéna, yé ebe elé menya, ato ji ne mataá kpaá te agboó.”

21 Genó eyi ebwó agené né mekwe ewémbó gepyee efó kpaá Mosis jimboó ajóó aké, “Nwere ne efó metóó.”

22 Yémbó enyú détene elé kwókwólé ne Mekwe Sayón. Mekwe ewéna ne elú meló Esowo muú alú mebe. Meló ewémbó elé Jerosale ayi alú né mfaánebuú. Elé né meló ewéna ne makiénné Esowo gejamegejame áchomé wye ne nechóchó.

23 Enyú delú mbó lé né echomele bóó abi Esowo ajyaá ndere baá mbe bií, ebwó bina ne ásámé mabó bwóó né mmu ηwe ayi alu né mfaánebuú. Enyú déchwó mbaá Esowo muú asóó mpa bóó ako, ne décho mbwa ne mandoó bóó mbe mbe abi alú cho. Ebwó bi Esowo apyee nnó ákwane chánéné ndere ji akelege.

24 Enyú déchwó mbaá Jisós muú áchomé akwaá mashu ne Esowo né menomenye meke. Enyú déchwó né manoó míí ami

mameé enyú mmye. Mami majógé genó eyigé gelome gepwá eyigé manó Ebél. *

²⁵ Ségé gébé nnó ékágé déshya manwú genó eyi Esowá ajógé ne enyú, néndé b́ó abi mbembe abi áshyá manwú ne muú ayi ákwele ebwá mbeé fa mme áge meti mambo efwyalé ẃ. Ndere elúmbá, esé déshyagé manwú genó eyigé Esowá né mfaánebuú agaregé esé, ebyennó dékagé bo nye f́ efwyalé ewé echwá ẃwálé.

²⁶ Meko ayi ji ajó mbembe anyigé mme. Nana anyémeno nnó, “Né ndá ayi f́ me nyigé nye sé elé mme jiji, nyigé nye ntó mfaánebuú.”

²⁷ Uchu bi ji ajó mbá nnó, “Né ndá ayi f́” ulere nnó unó bi ji akwyéé uko unyigé nye, utane né malu bwá nnó ebi alá kágé nyigé ubi ne ulaá te kwyakwa.

²⁸ Ndere elúmbá, te mbaá esé dékpene nye né gefwage Esowá eyigé muú alá kágé nyigé, détamege Esowá, défegé ji né meti ewé egó ji, dénógé ji ne efó metó

²⁹ néndé Esowá se alu eké mewé ewé esó yéndégenó.

13

Gepó eyigé baá Esowá abó mambé ne geji

¹ Enyú debó mamgbógé ne ate ndere ate aḡme agboó ne ate.

² Délyage f́ manene aḡkéé né mmu upú nyú. Kágé nnó mbá ne b́ó abifó ápyeé ne anene makiénné Esowá dankaa.

³ Tégé b́ó abi alú né dená. Ségé nnó enyú ntó délú né dená ne ebwá chónchó. Tégé ntó b́ó abi ágené efwyalé. Ségé nnó enyú ntó dégené efwyalé eké ebwá.

⁴ B́ó ako ánógé depóré neba. Yéndé mendée ne mená abe ne ate ndere b́ó abi ábané neba ábeé, ékágé muú ályaa nte ájye ákelé muú yicha né dafye. Tégé nnó b́ó abi ákwené ulá ne ábelégé ubele tamé tamé, Esowá ásó nye mpa bwá.

⁵ Débógé f́ mmwálé ḡka, yémbá sege yéndégenó eyigé enyú déwyaá gekwané ne enyú kwanene néndé Esowá ajó aké, “Me nkágé lyaá f́ enyú chacha, ne nlyagé f́ enyú mbya” (Det. 31:6)

⁶ Ndere elúmbá, esé dékágé do ebwá ewome déj́ó ndere muú f́ ajó nnó, “Ata

alú mempoó wa. Me nfó f́. Ndé genó muú ákágé pye me?” (Ps. 118:6)

⁷ Tégé ákpakpa nyú abi ábó mbé átií enyú amé né depóré Esowá. Tégé galógáló ayi ebwá alú nya fa mme ápyeé. Gyérege ndere ebwá áfyéé metó ne Esowá.

⁸ Jisós Kras akworege f́. Ndere ji alú nya, mbá ne ji alu fina, ne mbántó ne ji abeé nye te kwyakwa.

⁹ Ségé gébé nnó ékágé délyaa ufó ufó unó bi b́ó álerege ubwálé enyú. Genó eyi gelome gepwá, elé galógáló ayi Esowá alerege nnó mató nyú ábénégé, epófó mankwolege mabe ayi atome ne depóré menyéé. Aji ápoógé yé b́ó abi ákwolege aji né meti f́.

¹⁰ Esé déwyaá gelúgégé upé eyigé ampyeé upé abi ápyeé upé né melú ukpea ála abó f́ manye menyéé ayi atanene wye ẃ.

¹¹ Etukpe eké epye upé né melu ukpea ewé epwá malú ukpea ako, áwáne menya ákpa manó manchyeé ndere gepé mbaá Esowá gétúgé gabo ayi b́ó ápyeé. Yémbá ákpane menya yimbá jimbá, áfe ásó ji né mekpo meti.

¹² Wyémbá ntó ne gepé eyigé Kras apyeé gelu. Ji agbo né mekpo meti Jerosale nnó ji ase manó mií ashwane b́ó bií ábé b́ó ukpea.

¹³ Ndere elúmbá, délyaa meló dékwálé Jisós dékpa mekpo unó eké ji.

¹⁴ Néndé esé depó ne meló fa mme ewé ebeé te kwyakwyaá. Esé dépelé mange meló ewé echwá nye.

¹⁵ Ndere elúmbá, dékoó né amu Jisós défegé Esowá yéndégébé. Déké défegé ji mbá, elú wye eké gepé ne dépyémbá mbaá Esowá. Désé lé mano sé dékwane mabá mií nnó ji ne alu Ata.

¹⁶ Délyage f́ mampyege galógáló ne mampógé ate aḡme ne unó bi déwyaá néndé ge upé ebi ugó Esowá metó mbá.

¹⁷ Wúgé ne ákpakpa nyú ne dépyege unó bí ebwá ágarégé enyú. Ebwá ápelé enyú né depóré Esowá ndere b́ó abi bií uma atenege né mbé ushu Esowá ágaré ndere ebwá ápelé enyú. Enyú déké dépyeé unó bi ebwá ágarege enyú, ápye nye utó bwá ne metó megámegá. Délá déwuú f́ ne ebwá,

* **12:24** Elú ẃwálé nnó: Manó Ebél malilé nya nno Esowá ashúú amu, yémbá ami Jisós malilé nnó Esowá agene esé meshwe.

ábeé ne mesome ndere ápye utóó bwó ne ewémbó épógé yé enyú né meti fó.

¹⁸ Négé wye mmye gétúgé sé néndé esé dékaá nnó déwyaá matóó mmu pópó mampye genó eyi gelú choó yéndégébé.

¹⁹ Me nnene enyú mmye dóó nnó enyú dénenemmye mbaá Esówó nnó apye me nge meti mma nkeré eta nyú wáwá.

Mmyemenene ne matame

²⁰ Nnenemmye nnó Esówó muú apyéé bóó ábeé né nesó, ábámé enyú. Ji ne apyéé Ata Jisós Kras akwilé né negbo. Jisós ne alú muú kpaá ambame magóhme muú apélé esé bóó Esówó. Mbó ne elú gétúgé manoó mií amií mampye nnó menomenyéé ewé Esówó anyyé ne bóó bií ekene te kwyakwya.

²¹ Nnenemmye nnó Esówó achye enyú yéndégenó gelógéló eyigé enyú dékelege, mampyegé unó bi ji akélege nnó enyú dépyegé. Nnenemmye nnó Esówó apyéé Jisós Kras apóó esé dépyegé unó bi ugóó ji metóó. Déchyegeé ngo mbaá Kras te kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

²² Añme ba, nnene enyú mmye nnó dékoó metóó dékú mekomejóó ayi me nsámé mbó nchyegeé enyú majyéé néndé nsá ji aja wó.

²³ Nkélegé enyú ntó dékaá nnó menme sé Timóti atané denó. Mbógé abanégeé me wáwá, nké nchwóó ge enyú nchwóó ne ji.

²⁴ Tamege ákpakpa nyú chónchó ne bóó Esówó ako. Añme sé abi atane né Itali alóó enyú matame.

²⁵ Nnenemmye nnó galógáló abe ne enyú ako.

Nwe ayi Jemsi ásamé

Matame

¹ Me Jemsi, memkpané defwé Esowó ne Ata Jisós Kras ne nsámé ηwe yina eta enyú bós Jisós abi détyaá déjyεé né mme meko. Ntamege enyú. *

Bége ne nechóchó gébége depó détomége enyú

² Aηme ba, yéndégébé depó déké détomége enyú, né eta nyú ébé metós megómegó.

³ Tége nnó depó etíré détomége mbó enyú délúlé mamfwóré mbógé enyú défyé matós ne Esowó wáwálé. Depyεé nnó enyú débó eshye mangbárégé matós.

⁴ Ne debó mangbárégé matós nyú yéndégébé, pyége mbó nnó débene né depóré Esowó né yéndé meti, dékaá chánéné yéndégenó eyigé enyú dépyεé.

⁵ Mbógé muú nyú ala kaágé genó eyigé ji abós mampye, ánemmye mbaá Esowó. Achyεgé nyε ji majyεé. Esowó achyεge majyεé ne metós megómegó akpεge fó mbaá muú ayi agíge ji.

⁶ Yémbó muú aké anenemmye, ákamé ne metós ema áβεge fó ne dembyós. Akaá nnó muú ayi áβεé ne dembyós, alu eké ηgbannyi ebéé mega, ayi mbyo nnyi átene ájyεé yéndé égbé.

⁷⁻⁸ Muú ayi áwyaá matós apea, áférege depó deyaádeyaá né genó eyigé ji apyε. Gófógé muú yimbó ékagé áfére nnó Esowó achyεge nyé ji genó fó cháchá.

Muú gekpo ne muú gefwa

⁹ Yéndé meηmé ayi álú mbya ábé ne nechóchó nnó aηea geme né mbe ushu Esowó,

¹⁰ Wyémbó ntó ne yéndé meηme ayi áwyaá gefwa, abós mambe ne nechóchó nnó Esowó apyε ji alu lé muú ayi akós deko né mbe ushú wuú. Néndé, ábélége nyε fó mamgbó ndere ukoó byá mewaá úgbóo.

¹¹ Mηmεé étyεgé ne gelu, edo ukoó bya mewaá bimbo úwánεese úgbóo, ulós ébwó unó. Wyémbó ntó ne muú gefwa ágbóo gébége akwólégé mati gefwa jíí.

Mmuameno dtánégé fó mbaá Esowó

¹² Muú ayi ágbárege metós wuú gébége depó détomége ji abós méjé, néndé gébége atenégé ne eshye apwógé depó etiré mbó, Esowó achyεge nyε ji nsá ayi ji anyéméno manchyεé bós abi ágbóo ne ji. Nsá yimbó élé genwá eyi gélágé byé.

¹³ Depó déké détené múu né mmuaméno, ékagé ajós nnó, “Esowó ne ámmuáme jí,” yé genó gépó eyi gékágé té Esowó né mmuaméno nnó gété ji ápyε gabo. Ne Esowó ntó aténé fó muú ne mmuaméno.

¹⁴ Yémbó éle uféré uboubo ebi útánege ese matós ne únyúu esé dékpé né gabo.

¹⁵ Ubi ujágé ese né matós dós, útene ese né gabo ne gabo ntó gébége awεgé aηeágé achwó ne negbo.

¹⁶ Aηme ba abi ngboó ne enyú, dékamége fó muú ápyε enyú déno mewaá.

¹⁷ Yéndé echyε ewé élú melóméló ne cho, étánege mbaá nte esé Esowó ayi ákwyé unó uko ebi úgénεge né mfaánebuú. Unó bi úgénεge né mfaá úkwórege malu, ne Esowó akwórégé cháchá.

¹⁸ Esowó ndere ji ákelege, ake ne mekomejós wuú ayi álu wáwálé abyε esé mambye yi meke. Apyεmbó nnó esé débé genógé mbe, eyige jimboós ajyaá nnó gébé ejíí né geluágé unó uko ebí ji ákwyεé.

Wúge mekomejós Esowó dépyége unó bi djós

¹⁹ Aηme ba, abi ngboó ne enyú, tege nnó yéndémuú nyú akpome mmye mánwúge unó, ase gebe ne ajoge unó ne asoge fó metós wáwá.

²⁰ Néndé matós áke ásós bós, ákagé pyε fó unó ulóúls ebi Esowó ákelege nnó ápyε.

²¹ Ne manjyε mbe gétú eyigémbó, lyage yéndé gepó gebogebo eyi gétené enyú mampye gabo, ne lyáge ntó ufere uboubo bi enyú dewyaá ne ate. Chyége gemεge nyú mbaá Esowó dékamé ne meko mejós ayi jí

* **1:1** Elú wáwálé nnó: Né ukwene bó ηwe abifo ásá wyε nnó Matoó Isrēli 12. Ne elu wáwálé nnó Jemsi ájós mbó, atome mbó nto ele ne bós Jisós ako.

afyεέ mmu mató nyú, néndé mekomejóó yimbó ne ákage pye enyú dépó negbo.

²² Débó mambε bóó abi ápye genó eyigé mekomejóó εσωω ajóóge, délagé fó manwúgé wuú. Deké dewuú délá dépye genó eyigé ajóóge, ebyennó debwólege gemεge nyú.

²³ Ne mbógé muú awúgé mekomejóó εσωω alá pyεé genó eyigé ajóó, muú yimbó alu eké muú ayi ápéle gemε jíí né éféé,

²⁴ agεgé ndere ushu bíí úlú atanéagé ajyεgé éwyágé ajinte ndere ushu bíí úbó úlú.

²⁵ Né mbaá muú ayi ágíí mekomejóó εσωω chánchá ayi áférege bóó né mmu gabo ne negbo, ne ajyεé mbε mampyégé genó eyi mekomejóó yimbó ajóó, εσωω ajéle jí né yéndégenó eyigé jí ápyéε. Alu muú ayi alá wuú mekomejóó εσωω wuú, apye genó eyigé ajóó.

²⁶ Mbógé muú afere nnó anoge εσωω chánchá ne alá gbáregé nénómé níí né mbaá unó bí jí ajóóge, abwólege lé gemε jíí ne yéndégenó eyigé jí ápyéε né mabó εσωω genome mme detu.

²⁷ Unó εbí úlú cho ne pópó né mbε ushu εσωω Nte esé, εbí jí ákélege nnó ankwóle bíí ápyégé úlú nnó, ábó mampoógé baá ulame ne akwí andée né εfwyale bwó. Abámé gemεge bwó nnó ékagé unó uboubo εbí mme úchó εbwó.

2

Lyááge mansélé bóó abifó nnó áneá gemε ápwó abifó

¹ Anme ba, te mbaá défyεé mató nyú ne Ata sé Jisós Kras, Ata ayi énogé, élmé fó nnó dékpeégé bóó abifó depwóge abifó.

² Désé nnó bóó ápeá áchwó kpe mbaá ayi enyú dégbarege ujwólé. Ama awyá nka, afyé mandé malómál, afyé ntó bó nkpáganéré abi ájamé nka dóó né denóre amu tíí. Ayi fó alu muú gekpo, afye uchálé mandé.

³ Enyú dése muú ayi afyεé mandé malómál ne énogé dejóó ne jí nnó, “Ata gé geluógé énogé na jwólé fa.” Ne débwalé mmye, mbaá muú gekpo deké, “Téné éwu,” élá pó mbó wó, “Chwó jwólé fa né metóó gepú.”

⁴ Depyεgé mbó, delere mbó le ángyá né geluage nyú ne desóó mpa ne uféré uboubo.

⁵ Anme ba abi gejeé, nénege matu déwú mechó ewé nkélege mangaré enyú. εσωω ajya mé bóó abi áferé nnó álú gekpo, ákwane fó mambε bóó abi áwyaá gefwa né depore εσωω wó, nnó εbwó ne álú abi áfyεé mató ne Ata Jisós wáwálé. εbwó ntó ne álú bóó abi anyεé nyé gefwa eyigé jí ábó anyεé nyá meno nnó achyεge bóó ako abi ábóó gejeé ne jí.

⁶ Enyú debyaá bóó gekpo, pó nnó bóó manka ne áfwálege ná enyú? εbwó ne ájáme enyú dékpeéne unó mpa né máchá εso.

⁷ Pó nnó wyé εbwó ntó ne áchóó gechánchágé mabó Ata nyú ayi enyú délú bóó bíí?

⁸ Mbógé enyú dékelege mampye genó eyi gélú cho, débó mámbεle gekpékpégé εbé ewé élú né mmu nwe εσωω mfwa sé. εbé wémbo ejóóge éké, “Bó gejeé ne nte menmé wye ndere bóó ne gemε jyéé.”

⁹ Yémbó deké desele bóó abifó nnó áneá gemε ápwó abifó dépye gabo, ne εbé ewémbo εgbaré enyú ndere bóó abi ákwené εbé.

¹⁰ Yé ébéle nnó, muú anogé mabé εσωω ne ákwegé éma ebyennó akwé mbó elé ájí mako.

¹¹ Néndé muú ayi ajóó nnó “Ókwegé uló” wyé jí ne ajóó ntó nnó “Ówagé muú.” Gétú eyímbó, mbógé muú awagé nte akwé εbé εσωω, yéé elé alá kwe uló wó.

¹² Gétú eyina, ngarege enyú nnó yéndégenó eyi dejóóge ne yéndégenó eyi dépyεé, pyége ndere bóó abi ákaá nnó bíí uma εσωω asele nyε mabe áyina, ayi áferege εbwó né gabo ápa mpa bwó.

¹³ Mbógé muú ála ge meshwe ne nte menmé wuú wó, εσωω ntó agé né fó jí meshwe gébége aké apane mpa bóó. Yémbó muú ayi ágéne meshwe ne ate ánmé akpene unó mpa εσωω tágátágé.

Metóó mamfyε ne εσωω ne uló melu

¹⁴ Anme ba, mbógé muú ajóóge mbó nnó áfyεé metóó wuú ne Jisós Kras ne alá lómé melu, galógáló awuú alu mbó fó? Gefóógé metóó ewé jí áfyé mbó nnó ekage pyεé εσωω afere jí né unó mpa né bíí εbí kwyakwya?

15 Désé nnó anmè fò áπό ne mandeé ne genó eyigé anyeé yéndé bíí.

16 Ne muú nyú agegé ebwó atamé lé ebwó támege aké, “Dekε oo” Esowó ájé enyú debó mandeé ne menyéé ayi dekelege yénde bi. Mbogé átamégé ebwó mbó, alá chyé ebwó genó eyigé ebwó akélege wó, áποó mbó ebwó né ndé meti?

17 Gége yé nnó mbogé muú ake áfyéé wyé metóó éwú éwú ne Kras ne alá lómé melu, metóó ewé ji aké mbó afyé ne Kras élú detú.

18 Ndó fò muú fò akage jóó aké, “Mfyéé lé metóó wa éwú éwú ne Kras, ne ayifó aké me ntó mpye elé uló melu ebi Esowó akélege”. Né égbé wa, ngige muú ayi mbe nnó léré me gefóó eyigé wó ófyéé metóó ne Esowó, alá lómé melu, ne me ntó nkeré nleré wó metóó wé me mfyéé ne Esowó né uló melu bi me mpyéé.

19 Enyú dékamé nnó Esowó alu ama ewémbó éló, yémbó tége nnó aló nchye ntó ákamé mbó ne épye abi áwére gbagba ne éfó.

20 Wó muú defóó délá pó wó, okélege nléré wó nnó muú áfyéé metóó ne Esowó alá lómé melu, metóó wé ji afyéé mbó épó yé eké genó?

21 Pé gekwénégé nte sé Abraham. Ndé gepyé Esowó aselé ji nnó alu cho né mbe ushu wuú? Ele genó eyigé ji ápyé né gébé eyimbó. Ndere ásele Asek maá wuú anere mfaá geluó eyigé áchyége gepε mbaá Esowó nnó ápye gepε eta wuú.

22 Gé yé ndere metóó we ji áfyéé ne Esowó ekene gelua ne genó eyigé ji ápyeé. Genó eyigé ji apyeé gélere chánchá nno metóó ewe ji afyéé ne Esowó ekwane.

23 Genó eyigé ηwe Esowó ájóó gelu cho nnó, “Abraham áfyéé metóó wuú ne Esowó. Épyégémbó Esowó ase ji nnó alu cho né mbe ushu wuú.” Bóó ntó aké, ji alu “Mejeé Esowó.”

24 Gége yé nnó élé né uló melu ebi muú apyeé, ebi Esowó akélege ne aséle muú nnó alu cho né mbe ushu wuú, épó fó metóó mamfyε ne ji éwú éwú.

25 Goge mma méé enyú né mechó ewé fó. Tége Rahab ayi ábó álu nya mendée eno. Ji ase nya bóó Isreli fó abi átóme nnó áchwó ápe mewaá bibíí, ane ebwó, apóó ebwó ábó né meti ewé cha ákere. Getu eyigémbó

Esowó ase nyá ji nnó álu cho né mbe ushu wuú.

26 Wyé ndere mendoó étanégé muú mmye aláá genkwó, wyé mbóntó ne muú afyéé metóó ne Esowó alá pyéé uló melu ebi Esowó akélege, metóó ewé áfyéé mbó élú detú.

3

Gbarege nánómé nyú

1 Anmè ba, élómé fó nnó esé gejamé démmyéé nnó débé ánleré né gepúgé Esowó, néndé dékaá nnó Esowó acherege nyε mpa esé abi délérege apwó ayi bóó abifó.

2 Ese ako depyéé mé gyéé né gejamégé mati. Ne mbogé élú wáwálé nnó muú akwe fó nekwené meno né mejóó wuú wó, ébyénnó apó gyéé ne akagé gbare menyammyε wuú.

3 Démeé mechó ewé ná ne mpó mekágalá. Defyεgé ηkrokóné né meno wuú, depyéé nnó awu ese. Ne dékaágé já ji ájyé yéndé mbaá yi dekelege.

4 Démeé ntó ndere esogeka ewé ekéne né ebéé mega élú. Yé elé éneá, mbyo nnyi ak-pane éwú. Muú ayi ajii ekpé akágé sé maá genó nkane nsóm ásó éwú éjyé yéndé mbaá ayi ji akélege.

5 Wyémbó ne nénómé mekwaá nélú. Yé elé nélú kóó, né wyaá uto né menyammyε mekwaá ne nejóóge depó kpakpa.

Tége ntó ndere mbe mewε ákáge só gekpékpégé mewaá wum wum wum.

6 Nénómé nélú ntó eké mewε, nélú mbaá ayi gabo mme meko átánege, wyε ne ásane achó yéndé mbaá né menyammyε mekwaá. Nénómé né lwéége mewε ewé esóó genwágé mekwaá, éló né dembáné kpaá te ágboó. Mewε ewémbó étánege né mbaá danchómeló jimboó.

7 Esé akwaá dekage nkane ábélege ufóó menya ufóó ufóó. Debelege me menya eyi mewaá ne eyi nnyi, mmyó ne denywóne, depye éjí ewuú esé.

8 Yémbó muú akaágé gbare nénómé níí nnó néwuge ji. Nélú genó gebo, muú akaágé gbare fó není ne nchye ayi není néwyaá awane muú.

9 Esé desele nénómé dechyεge matame mbaá Ata ne nte sé Esowó, desele ntó není deshyéé bóó abi Esowó akwyéé nnó áfú ji.

¹⁰ Meno éwú ne matame ne mashye atanege wyeé. Añmé bá, gefóógé genó eyina gékwané ne esé wó.

¹¹ Manaá manyú ne ami mámyáme mátánégé fó né embú nnyi éma.

¹² Añmé bá, dánfelé awómé fó mashu, ne ula ushi úwómé fó ntó dánfelé. Wyembo ntó ne, embú nnyi ewé éwya manaá malómáló élá tánégé né ebeé mega.

Denğa tire detanege mbaá Esowó

¹³ Mbógé muú nyú fó ama alu ayi áwyaá denğa, ne akaágé ndere Esowó akélege nnó ese débé, genwá jii geko geleré nnó awyaá denğa ne ake alerege uló melu bií, áshúlé mmye jii mme. Gé gepó yi gélérege nnó muú awyaá denğa mbó.

¹⁴ Yémbó mbógé enyú deke demmye demboó ne ate ne dékelege wyé lé nnó áwú enyú ambií, ékagé débwégé mmye nnó dewyaá denğa. Déségé ntó gebyó dékwéré wáwálé.

¹⁵ Gefóógé denğa etiré na détáné fó mbaá Esowó wó. Détáné fá mme délúlú déngaré akwaá ne etire aló nchye.

¹⁶ Yénde mbaá ayi bó abegé áke ámmye demboó ne ate ne áké akélege nnó ebwó ambií ne ábó unó ápwó abifó, éféé ntó ne mawámé ne yéndé gefóógé gabo abeé.

¹⁷ Yémbó denğa etire détánege mbaá Esowó délu chá. Muú ayi awyaá gefóógé denğa etire na abeé fó ne deba né metó wuú. Abe ne nesó ne ate añme, abeé muú nyámeé, ató fó mekpo, agene meshwe ne ate añmé dó. Alóme melu, álérégé fó ányá ne abeé fó muú dembwólé.

¹⁸ Bó abi ápye nesó abi ápoóge ntó ate abifó nnó ákéné né mmu nesó, ágene nye galógáló dó ayi átánege mbaá unó bi ebwó ápyeé.

4

Dényéégé fó dejeé ne genwáge mme

¹ Ndé genó gepyéé ne enyú déwámege, demmye ne ate? Pó lé gétúgé mmwólé unó mme? Ubi ne ummye ne enyú né mataó.

² Enyú dekelege mambó unó bi dela po ne ubi, eféé mbó ne dewane ate. Denyeé manwaá, dégéné fó unó úbi enyu dekelege, nkaáwú ne démmyéé, déwámege ne ate. Ne ula bi délá bó unó bi dékélege úlú nnó, degíge fó Esowó nnó achyéé enyú ubi.

³ Ndófó degíge Esowó nnó achyéé enyú unó bimbó, achyégé fó néndé degíge ne uféré uboubo. Dekelege nnó achyégé enyú décho né mmwólé unó mme nnó depye nkane ejii enyú.

⁴ Enyú delu eké andée abi ákwéne malo. Dekaa nnó mbógé muú aké agboó ne unó mme yina alu muú mawámé Esowó wó? Yéndemuú ayi abó gejeé manyeé dejeé ne unó mme, alu muú mawámé Esowó wáwálé.

⁵ Asá né mmu ñwe Esowó nnó, “Esowó abó gejee ne mendoó ewe ji afyéé esé ne menyammye dó.” Nénde alu eke menó ayi alá kelege nnó mendée wuú akwe uló. Déferégé fó nnó genó eyina gelú detú.

⁶ Yémbó, Esowó apoóge ese dó wyé ndere ñwe wuú ájó aké, “Esowó ashyaá yéndegenó eyigé bó abi ábwége mmye ákelege mampye, yémbó apoóge bó abi áshúlege mmye ebwó mme.”

⁷ Gétú yina, lyaáge Esowó ábé mfwa nyú. Tenege ukóló ne danchómeló ne abó nyé enyú.

⁸ Chwóge kwókwólé ne Esowó, mbógé dechwóge kwókwólé ne Esowó, ji ntó achwó kwókwólé ne enyú. Enyú bó abi dépyeé gabo, férege amu né gabo yi enyú depyee, enyú bó abi dedó manaá dedó maweeé, tenege meti éma ne mataó nyú mmu pópó.

⁹ Tége gabo ayi enyú depyeeé, débé meshwe, désómégé, délilí mánsé áshúlégé. Démagé jwase jwane, somege lé somege. Debege fó ne metó megómégó, bégelé meshwemeshwe.

¹⁰ Shulégé mmye enyú mme né mbe ushu Ata, depyégé mbó abwége nye enyú ntó mfaá.

Déjógé fó depó debodebo ne ate añmé

¹¹ Añmé ba, dejógé fó depó debodebo ne ate. Mbógé muú ajógé mejó mehomebo ne nte meñme wuú, ye asóge mpa wuú mbó, ebyennó ajóge mbó atome ne ebe Esowó ne ajóge mbó lé nnó epófó cho mánsó mpa. Mbógé ajógé nnó ebe epófó cho, ebyennó ji ábélege se ebe, ne asele geme jii nnó apwó ebe Esowó.

¹² Elé Esowó mbií ne awyaá utó mánychyéé bó ebe ne mámpa mpa bwó. Ji ntó ne awyaá utó mámpye muú atané né unó mpa. Ji ntó ne awyaá utó manwá muú. Wó

ofere nnó òlu waá ayi ótenege ójóoge gabo mbaá menmé wye?

Lyaáge mmye mebwége

¹³ Wúge, enyú bọ́ abi déjóoge nnó, “Waá fina, waá geyana deyyé nye gefóogé melo ewe. Debelege éwu genóge nñme, dekene gese ne debọ́ nyé nsa ñka.”

¹⁴ Enyú dejóoge mbọ́ dekaá nnó geyána abéé nnó? Geñwáge nyú gébéé nye nnó? Geñwáge nyú gélú eké gekógé dondo, eyi géchwógé gélá wyágé mankaá.

¹⁵ Enyú débó manjólé nnó, “Mbógé Esowọ́ ajógé nnó denyé geñwá, denyé nye geñwá depye yéndégenó.”

¹⁶ Ndere elúmbọ́, enyú délú deteé wye geñwá ne nsá ñka, debwége mmye ne dewyaá nepá. Mmye mebwége eyimbo elome fọ́.

¹⁷ Tége nnó mbógé muú akaá genó gelógéló eyigé ji abọ́ mampye ne alá pyeé géjí wó, apyeé mbọ́ elé gabo.

5

Afwa ñka ágene nye efwyale

¹ Wúge enyú afwa ñka, débọ́ manlili ne dekalege né gekpékpégé efwyale ewé echwọ́ nye eta nyú bíí fọ́.

² Gejamege unó bi enyú déwyáa né mmu upú uchọ́, ne ugbáge únyéé mandeé nyú.

³ Nférékán achọ́ me ñka nyú. Nférékán yimbo alere nnó, wye nkane áchọ́ ñka nyú, mbọ́ntó ne menyammye nyú áchógé ndere mewe esọ́ genó. Mme achwọ́ byé yémbọ́ enyú denywége wye manka nywége né mmu upú nyú eké yé genó eyi géchwọ́ pyé enyú gépọ́.

⁴ Wúge magbo ayi bọ́ abi ápyeé utọ́ né makọ́ nyú álilí gétúgé manka áyi enyú denyéé ebwọ́ ne délá kélégé manchyeé. Éféé ne ebwọ́ álilí áshúlege enyú ndo. Magbo ayi ebwọ́ álilí gétúgé mbwe ayi ebwọ́ ákyeé, akwone matú Anyátá Esowọ́.

⁵ Enyú denyéé geñwá fá mme depye yéndégenó eyigé dékélege. Denyeé, dewene, denjeage eké mpọ́ mabọ́ eyi ela kaá nnó fina ne áwáne nyé éjí wọ́.

⁶ Enyú depye ámpané mpa áke bọ́ abi alá pyé gabo wó ákwé mpa. Déwá bọ́ abi álu cho né mbe ushu Esowọ́ yé mmye ádoré wó.

Kóge matọ́ degilé Ata Jisọ́

⁷ Gétú yina ańmé ba, ngarege enyú nnó dékógé matọ́, dégilé kpaá te gébége Ata Jisọ́ Kras achwọ́ nye abané esé fa. Féregé ndere mempyé makọ́ ágilé mambọ́ mbwé melóméló né mekọ́ wuu. Ajwalege ákoge metọ́ agilé manaá nnó ákwé, gébége aké akwene ji agilé nnó mbwé áwé.

⁸ Wyé mbọ́ntó ne enyú débọ́ manjọ́ metọ́, depwagé néndé, gébé eyigé Ata Jisọ́ akéregé nyé géla kwókwólé.

⁹ Ndere dégilé ańmé ba, dénmenégeé fọ́ humhum déshúlégé ate ndo. Depyege mbọ́ debéé gyé gébége Esowọ́ aké apane mpa nyú. Néndé gébé eyigé Jisọ́ gekpékpége mempane mpa achwọ́ géla kwókwólé.

¹⁰ Ańmé ba, sége gekagé neke né bọ́ ekpávé Esowọ́, ebwọ́ ágaré nyá mekomejọ́ né mabọ́ Esowọ́. Agé gejamége efwyale yémbọ́ ájwólé metọ́ kó. Kóge ntó matọ́ ndere ebwọ́ ápyeé.

¹¹ Kaáge nnó esé dese ebwọ́ ndere bọ́ abi Esowọ́ ajéle ebwọ́, néndé ebwọ́ átene ne eshye kpaá te kwyakwyá. Enyú debó dekaá ndere Job akogé nyá metọ́ gébége depọ́ détome ji. Ne ndere Esowọ́ apyé nnó ewuu efwyale ekwyá ne galógáló. Wáwálé, Esowọ́ alome melu ne agene esé ako meshwe

¹² Ańmé ba, wúge mechó kpaá ewé me nkélege mangaré enyú. Yéndégébé muú ake akelege manjọ́ genó ásé gébé ékagé ákélé yé genó fọ́. Yé ébé elé mabọ́ mfaánebuú yé ele mme. Akelége yé genó fọ́ cháchá. Mechó ébegeé ewé ji ákamege ákámé “eh” ne ébegeé ewé ji áshya, ashya “ñgba.” Mbógé muú apyegémbọ́, ábọ́ fọ́ mpa ne Esowọ́.

¹³ Mbógé muú nyú awyaá efwyale ánemmye mbaá Esowọ́ nnó ápoó ji. Mbógé muú nyú metọ́ égọ́ ji, ákwá makwa áféé Esowọ́.

¹⁴ Mbógé muú nyú améé, ákú ákpákpá echomele bọ́ Esowọ́ áchwọ́ áné mmye mbaá Esowọ́ gétú ji. Aké anemmye áwáá ji mawéé ne áne mmye né mabọ́ Ata Jisọ́ Kras nnó Esowọ́ ápyé ji átoó.

¹⁵ Mbógé ánegémmye mbọ́, ne áfyegé metọ́ ne Esowọ́, mmyemenene yimbo épye nye muú neméé yimbo átoó. Esowọ́ apye

nyé menyammye wuú atóó. Mbəgé ápyegé unó uboubo Esəwə ájige nyε nte gabo wuú.

¹⁶ Gétú eyína nchyege enyú majyéé nnó mbəgé muú nyú apye gyeé mbaá nte menmé, ashu eku né gabo ayi ji ápyé eta wuú ne yéndémuú nyú anenemmye nnó Esəwə ápyé enyú détoó mbaá mameé nyú. Ne enyú debó mánkaá nnó mbəgé muú atenégé cho né mbe ushu Esəwə, mmyemenene jíí echyá ne ewyaá utó mampye Esəwə apye yénde gekpékpé gé genó eyigé agi ji.

¹⁷ Tége Elija. Abó alu mekwaá wyé ndere esé. Anε nyá mmye mbaá Esəwə ne metəw wuú meko nnó Esəwə ágbaré manaá. Esəwə agbaré nyá manaá né gebagé mewaá eyimbə. Mekwéé ákwe kpaá te né aηme aléé ne geba yé eηka manaá échyé mme né gebagé mewaá Isrēli wə.

¹⁸ Ebélégé, ama anémmye ne Esəwə ató manaá matané mfaá makwé jegé jegé. Mme ala nywanywa ne unó úlə mánwéné.

¹⁹ Aηmé ba, mbəgé muú nyú anogé mewaá alyágé meti ewé wáwálé ne muú fo apoógé ji akérége wye, gé mechó melóméló mbə.

²⁰ Kaáge nnó, yéndémuú nyú ayi ájáme muú ayi ápyéé gabo nnó alyaá gabo ákéré meso mbaá Esəwə, ebyennó aferé ji né negbo. Apye ntó nnó Esəwə ájinte gejamégé gabo wuú.

N̄wε mbε ayi Pita ásamé

Matame

¹ Me Pita, ηγβά Jis̄s Kras ne nsame ηwe yina. Nt̄ome ji eta nyú b̄ó abí Es̄w̄a ajyaá, enyú delú ndere aηkεé fa mme. Enyú abí délaá tyatya déjw̄olege né mme Rom né gebagé mewaa P̄ontus, Galasiya, Kapadusia, Esya ne abí ajw̄olege né Betinya.

² Es̄w̄a ajya enyú nnó débε baá bíi wye ndere ji ab̄ó me mbε aferé nnó ebεé mb̄. Es̄w̄a apyemb̄, ne Mendoó wuú epye enyú delu b̄ó ukpea nnó enyú dewúge ne Jis̄s Kras. Manoó mií m̄amégé enyú mmye, máshw̄ónégé enyú nnó débé p̄ópó. Me n̄n̄emmye nnó Es̄w̄a aleré enyú galógáló ne nes̄o gejamé gejamé. *

Efwyale epye nnó dégilé mamb̄o gerw̄á eyigé déneré met̄ó wyeé

³ Detame Es̄w̄a, ji alu Es̄w̄a ne Nte Ata sé Jis̄s Kras. Gétúgé gejamégé galógáló ayi ji alerege esé, ábyé esé mambye ayi meke. Ne nana esé dégilé ne mat̄ó se mako nnó te ndere ji apyεé Jis̄s Kras akwilé né negbo, meso gébé ji achyεge nye sé yéndé genó eyigé ji ányém̄eno nnó achyεge esé.

⁴ Genó eyigé f̄o eyigé esé dema nere mat̄ó wyeé gelú nnó, ji Es̄w̄a achyεge nye eyigé sé gefwa. Ne gefwa eyigémb̄, géchógé f̄o, gep̄o ne deba ne gegboó f̄o manaá. Es̄w̄a ábelé geji ch̄ánjéné né mfaánebuú gétúgé enyú.

⁵ Enyú défyεé wye met̄ó ne Es̄w̄a, getu eyigémb̄o ne ji ábáme enyú né utó bíi kpaá te ji achyεge nye enyú yéndégenó eyigé ji ákwyeé me ábele agile nnó achyεge b̄ó bíi abí ji áfere ebw̄ó né efwyale gabo né bíi bi kwyakwya.

⁶ Né getú eyigémb̄, bege wyeé ne nechóchó, yé lé débεé nye ne mesome né mboó gébé gétúgé mmuameno ayi achw̄ó nyε eta nyú matimati.

⁷ Mmuameno yina, alú lé nnó afw̄ore mb̄ogé enyú défyεé met̄ó ne Es̄w̄a wáwálé. Gegé, yé gesege mab̄o eyigé ákuú nnó gul, genó eyi gekágé ch̄ó, áfyεé lé ji né mewε ne afw̄ore mb̄ogé al̄ome. Mb̄ontó ne met̄ó ewé enyú défyεé ne Es̄w̄a elú melóméló epw̄o gul ne ab̄o mamf̄w̄ore ewú. Afw̄orege met̄ó ewé enyú défyεé ne Es̄w̄a, agegé nnó etene ch̄ánjéné Es̄w̄a afεge nye enyú, débε nye ne ηḡo ne enógé né bíi bi Jis̄s Kras alerege nye mmye.

⁸ Enyú dégb̄o ne Jis̄s, yé lé enyú dela delú dan̄ge ji. Ne nana ayi enyú déla dégene ji, défyεé wyeé met̄ó ne ji. Ewéna epyennó enyú débεé ne gekpekpege nechóchó eniné muú alá akágé garé f̄o.

⁹ Enyú déwyaá gefógé nechóchó enina gétúgé Es̄w̄a áfere enyu né efwyale gabo ewena, ewe elú genó eyi gépyεé enyú défyεé met̄ó ne ji nnó deb̄o.

¹⁰ B̄ó ekpave Es̄w̄a ab̄o me mbε, agaré galógáló ayi Es̄w̄a ákwyeé me ábelé eta nyú. Ne ákele ch̄ánjéné nnó ákaá mech̄o ewéna ewe etome ndere Es̄w̄a áferege b̄ó né efwyale gabo.

¹¹ Mendoó Kras ewé elú b̄ó ekpávε Es̄w̄a né mmye eb̄o mbε egaré ebw̄ó gefógé efwyale ewé Kras agene nye ne ηḡo ayi ji ab̄ó nye gébégé efwyale ewéna ebyεge. Ne ebw̄ó ammye nnó akaá gébé eyigé unó bina upyεé nye ne gefoge muú ayi unó bina upyεe nye ne ji.

¹² Es̄w̄a apyε b̄ó ekpávε Es̄w̄a bina akaá nnó ut̄ó bina ebw̄ó ápyεé f̄o né galógáló ebw̄ó amb̄ó, ápyεé lé né galógáló nyú. Unó bi ebw̄ó ágaré, élé wye ubi ne ágare abya melóméló eta enyú. Ne élé Mendoó Ukpea ewé Es̄w̄a at̄ome etané né mfaánebuú ne echyεé ebw̄ó utó ágare unó bina. Wye lé unó bina ntó ne makiénné Es̄w̄a ákelege nnó áge ndere upyεé.

Bege b̄ó ukpea

¹³ Ndere elúmb̄o, kpomege mmye mampyεge genó eyigé Es̄w̄a akelege. Gbarege mmye nyú ch̄ánjéné né yéndé meti ne nerege wye mat̄ó nyú mako né galógáló ayi Es̄w̄a achyεge nye enyú né bíi bi Jis̄s Kras achw̄ó leré nye mmye.

* **1:2** Elú wáwálé nnó: Né gébé eyigé Es̄w̄a ágbarege menomenyεé ne b̄ó Is̄reli, Mosis ase manoó menya ayi awáné ab̄ó mbε améé né geluεge upε ne améé b̄ó né mmye nnó ábé p̄ópó. (Ge Es̄o. 24:8)

14 Wuúgέ wyε ne Nte nyú Εσωω, ne lyaágé ubobo unó bi ujigé enyú matóó, ebi enyú debo dépyéé nya gébégé enyú debo delu dankaa Εσωω.

15 Εσωω muú akuú enyú nnó debe bóó bií, alú muú ukpea, wyembó ntó ne enyú deboó mambe bóó ukpea né gepóge nyú geko.

16 Néndé ása né mmu ηwe Εσωω nnó, Εσωω aké, “Bege bóó ukpea me mbóó nlú muú ukpea.”

17 Εσωω muú deke dénenemmye dékuú ji nnó Nte ese, ji alú muú ayi apane mpa bóó ako. Ji apane mpa ndere yéndemuú apye unó, alerege fó angya. Ndere elúmbó, chyεge wyε ji enógé né εfó metóó ndere débelege genwágé nyú geko fa mme eké ankéé.

18 Enyú dékaá nnó gébégé Εσωω anamé gemεge nyú, detané né gebyankwógé gepó eyigé ukwene ante nyú álere enyú, ase fó genó eyi géchóge ndere ηka ne ana enyú wó.

19 Ase lé gechachage manoó Kras, ne aname gemεge nyú. Kras alu eké εgōhme εwé elá epófó gechúchúle, ne gebá né mmye.

20 Εσωω abó mé mbe, ajya Jisós gemεge nnó ji akwyéé mme yina. Ne ji apye Jisós achwó fa mme né kwyakwya gébé eyigé na, nnó áge ji né galógáló nyú.

21 Ne elé gétúgé genó eyigé Kras yina apye ne enyú défyéé metóó ne Εσωω. Εσωω apye Jisós akwilé né negbo, abelé ji né melú enógé. Getú eyigémbó, ne enyú déneré metóó ne Εσωω, ne dékaá chanéné nnó ápyéé nye yéndegenó eyigé ji ájóó.

22 Enyú débó gejeé eyigé wáwálé ne ate nana néndé déwú ne genó eyi gelu wáwálé. Ndere elúmbó, bóge gejeé gbene ne ate ne matóó nyú mako.

23 Elé mekomejóó Εσωω ayi alu te kwyakwya, alá akworege ne Εσωω aselé ábyené enyú mambye yi meke. Ndere epyembó, enyú dela baá Nte ayi alá gboó fó, epófó ayi agboó.

24 Asa né mmu ηwe Εσωω nnó, “Bóó ako alú eké byaa mewaa. Ne genwá eyigé ebwó ányéé gebó gelú eké ukoó bya unóó. Byaa mewaa uwanesegé, ukoó bwó ude ukwe mme.

25 Yémbó meko mejóó Εσωω alu te kwyakwya.” Ne meko yimbó elé abya melóméló ayi ágare enyú.

2

Ntaá eniné Εσωω ajyaá nelú nelónéló eta nyú abi delú bóó ukpea

1 Ne te mbaá Εσωω ábyené enyú mambye yi meke, lyaáge yéndé gefógé gabo. Débyógé fó gebyó, débwólege fó démbwólé, défyεge fó ame né unó bóó, ne déjógé fó mejóó mebo ne ate.

2 Enyú delu baá ake, shyaáge lé manyú nembε nelónéló eniné mendoó εchyεge. Nembε eniné mbó, elé menyéé ayi mendoó ayi apyεé nnó enyú déwéné né depóré Εσωω kpaá te dékwanege mambo unó bi ji áferé nyú né εfwyale gabo nnó débó.

3 Pyεge wyembó, néndé enyú ambóó défwóré me dége nnó, Ata aló melu.

4 Chwógé mbaá Ata, ji alú eké ntaá eniné nelu nebe. Akwaá abó áshya ji nnó alóme fó, yémbó Εσωω ajya ji néndé, age nnó ji alu melóméló.

5 Enyú ntó delú eké mataá ayi alú abe, Εσωω aselé enyú mantene εcha upe wuú né mendoó, nnó enyú debé ampye upe ukpea abi achyεé gemεge ebwó mampye upe ebi ukwané Εσωω metóó gétúgé genó eyigé Jisós Kras apyεé.

6 Mbó ne elú, néndé asa né mmu ηwe Εσωω nnó Εσωω aké, “Gεgé me mbele ntaá né meló Sayón, ntaá eniné na ne negbarege ekwóó gepú. Me njya néní nelú nelónéló. Ne yéndemuú ayi áfyéé metóó ne ji, abóó fó mekpo unóó.”

7 Ne enyú abi défyéé metóó ne ji, ntaá eniné na nelú nelónéló eta nyú yémbó né mbaá bóó abi alá áfyéé fó metóó ne ji wó, alu eta bwó eké, “Ntaá eniné ántené upú áshyaá nnó nelómé, wyε lé néní ne nelaá ntaá eniné ne gbare ekwóó gepú.”

8 Asa ntó nnó, “Ji alú ntaá eniné bóó ákpárege wyε ne etarave εwé epyéé bóó akwene mfaa.” Bóó ákpáre wyéé néndé ebwó áshya manwú mekomejóó Εσωω. Ne genó eyigé ebwó ápyéé gelú wyε ndere Εσωω ákwyε ábelé nnó epye ne ebwó.

9 Yémbó enyú delú bóó ntoó eniné Εσωω ajyaá, enyú delú ampyéé upe abi apyεé upe mfwá. Enyú bóó ntoné Εσωω enyú delú bóó Εσωω. Εσωω ajya enyú nnó dégarage bóó né ukpekpe unó bi ji apyεé. Elé ji ne

aferé enyú né mmu gemuá ne dékpene né gekpekpége genḡbo jíí.

¹⁰ Mbe mbe enyú dépo yé bɔ́ fɔ́ yémbɔ nana enyú delú. Mbe mbe Esɔwɔ agene fɔ́ enyú meshwe, yémbɔ nana agene.

Nogé akpakpa melɔ

¹¹ Aḡme ba abi gejí, enyú delú bɔ́ abi dékoóge fa mme koóge delú aḡkéé. Me nene enyú mmye nnó délyaa ubobo unó bi menyammye ákelege ebi bɔ́ áḡboó mampyege. Unó bina ne ummyeé amu ne mandoó nyú.

¹² Bege ne gepɔ gelógélɔ ne bɔ́ abi alá pɔ́ fɔ́ bɔ́ Jus nnó, yé ebwɔ́ aké ashulege enyú ndo nnó dépyeé gabo agene unó ulúlú ebi enyú dépyeé. Deké dépyeé mbɔ, né bií bi Esɔwɔ áchwɔ́ ge bɔ́, ebwɔ́ afegé nye ji gétúgé galógál ayi enyú dépyeé.

¹³ Shulegé mmye nyú mme déwúgé ne ákpakpa ako abi ápelé enyú, déké dépyeé mbɔ dénogé Esɔwɔ ne mfwa melɔ ndere muú ayi abɔ́ melɔ meko. Deké dépyeé mbɔ dénogé Esɔwɔ.

¹⁴ Yé ebe elé bɔ́ ḡomena, wúgé ntó ne ebwɔ́ néndé muú kpaá melɔ ne atɔme ebwɔ́ nnó áchwɔ́ afyege bɔ́ abi apyeé gabo né ubale ne nnó afegé bɔ́ abi apyeé galógál.

¹⁵ Pyegé wyembɔ, nnó déḡbege mano unḡekene bɔ́, abi ajógé mejɔ́ ewé ebwɔ́ alá ákáge fɔ́ ula. Gegé galógál ayi Esɔwɔ akalege nnó dépyege mbɔ.

¹⁶ Bege ndere bɔ́ abi álaá mmyemmye bwɔ́. Ne ékáge déḡmage amu dépyege gabo gétúgé délaá mmyemmye nyú. Yémbɔ beḡé lé ndere baá défwé Esɔwɔ.

¹⁷ Chyeḡé enógé mbaá bɔ́ ako. Bḡé gejeé ne ate bɔ́ Esɔwɔ. Bege ne efo Esɔwɔ, dénogé mfwa melɔ.

¹⁸ Enyú baá défwé, shulege mmye nyú mme, déwúgé ne bɔ́ abi abɔ́ enyú ne enógé. Pyegé wyembɔ ne bɔ́ abi asele depɔ́ pere alɔme melu ne enyú chóncho ne, abi ábálege mmye mampye utɔ́ ne ebwɔ́.

¹⁹ Muú aké atéé Esɔwɔ ne akóge metɔ́ ndere bɔ́ áchyeége ji efwyale detú, metɔ́ egɔ́ Esɔwɔ ne ji.

²⁰ Muú abɔ́ fɔ́ nsa mbḡgé akogé metɔ́ né matule ayi átulege ji gétúgé ji apyeé gyéé, yémbɔ muú apyeḡé genó eyigé gelú cho ne

bɔ́ ápyége ji aké áwuú ubalé ákogé metɔ́, Esɔwɔ aféége ji.

²¹ Gegé ula bi Esɔwɔ akuú enyú mbɔ. Ne mbɔntó ne Kras agene efwyale gétúgé enyú ne alere enyú ntó ndere debɔ́ mangene efwyale ndere ji.

²² Asá né mmu ḡwe Esɔwɔ nnó, “Kras apye yé gabo fɔ́ wɔ́ ne, yé gebyɔ́ Ji abyɔ́ wɔ́.”

²³ Yé gébége ajuú ji mashye né mmye ji ashuú ebwɔ́ meko wɔ́. Ne yé gébége apye ji agene efwyale ji achare fɔ́ yé nnó ashuge ebwɔ́ wɔ́. Yémbɔ achye lé gеме jíí mbaá Esɔwɔ muú apané mpa chánéné.

²⁴ Kras jimɔ́ akpa gabo ese né menyammye wuú né mfaá gekwa. Ji apyembɔ nnó esé debe eké bɔ́ abi áḡboó ályaa gabo, ama ápeé ákpene né genwá eyi gelu cho né mbe ushu Esɔwɔ. Ne upa ebi afyeé ji mmye upye esé détoó.

²⁵ Enyú debɔ́ dekene tametame eké magḡme yémbɔ, nana dekere dékwalege membamé magḡme muú ábáme mandoó nyú.

3

Majyé mbaá ándée ne áno

¹ Wyembɔ ntó ne enyú andée ano debɔ́ mampyege. Shulegé mmye enyú mme déwúgé ne ano nyú. Yé lé ebwɔ́ abifo alá kelégé mánwúgé abya melómélɔ, déké dépyembɔ yé enyú dela dékpea fɔ́ ebwɔ́ wɔ́, akágé kwɔ́ré matɔ́ bwɔ́ akame ne Esɔwɔ gétúgé gepage nyú,

² ndere ágene enyú dénogé Esɔwɔ ne ndere genwáge nyú gela pɔ́ ne deba.

³ Ekágé ebwɔ́ ágene nnó enyú delɔ ulɔ́ gétúgé unó ulúlú ebi enyú defyeé né mmye ndere gefɔ́ eyige dékwyege manjwe álɔme, mboó unó eyi ejame ḡka, yé ebe lé mandée malómál ayi defyeé.

⁴ Ulɔ́ nyú ubɔ́ matané lé né gepɔ gelógélɔ eyigé enyú dewyaa. Gefɔ́ge ulɔ́ bina utanege né mmu metɔ́. Ubi ukwɔ́ fɔ́ ukoó ne upyeé muú abeé nyameé ne alɔme melu. Gé gefɔ́ge ulɔ́ ebi ulɔ́me né mbe ushu Esɔwɔ dɔ́ na.

⁵ Gefḡgé ulɔ́ bina ne andée abi alú nya bɔ́ ukpea ánerage metɔ́ ne Esɔwɔ áwyaá. Ne áwuú ne anɔ́ bwɔ́.

⁶ Mbəntó ne Sara alu nya. Ji awuú nya ne menə wuú Abraham ne akuú ji nnó, “Ata wa.” Enyú débée baá Sara mbəgé deké dépye genó eyigé gelú cho ne dela pó fó ne efə metəó.

⁷ Wyembə ntó ne enyú anə, débə mampyegé. Bege ne gepó gelógéló ne andeé nyú, denógé ebwó néndé ebwó apó fó ne eshye eké enyú. Tégé nnó andée ntó áchónene nyé ne enyú manyé genwá eyi gélágé byé, eyigé Esəwə achyegé nyé enyú ako gétúgé uló melu bií. Deké dépyeé mbə Esəwə áwuú mmyemenene nyú.

Majye mbaá bəó Esəwə ndere abəó mambə ne bəó abi alá ákáge Esəwə

⁸ Ne kwaykwya genó alú nnó enyú ako, bege ne metəó ema ne ate, dégene ate meshwe, dégbógé ne ate, délerege uló melu ne ate ne shulege mmye nyú mme.

⁹ Muú apyegé enyú gabo, deshúgé fə. Muú ashyege enyú deshugé fə. Nege elé mmye nnó Esəwə ájé ji néndé ge genó eyigé Esəwə akuú enyú mbə nnó meso gébé Esəwə ájé ntó enyú.

¹⁰ Pyegé wyembə néndé asa né mmu nyé Esəwə nnó, “Mbəgé muú aké akelege manye genwá gbene, anye neki abə mangbare nenome nií, ajógé fə gabo, abyogé fə gebyə,

¹¹ alyaá gepə gebogebo, abe lé ne gepə gelógéló ne ammye mambə nesə ne ate bə.

¹² Néndé Ata agené bəó abi álu cho ne awuú mmyemenene ebwó. Yémbə ji abí ushu bií mbaá bəó abi apye gabo.”

¹³ Mbəgé enyú dékpane gechyé mampyegé unó ulóúló bina, yé muú fə ayi apyéé enyú gabo apó.

¹⁴ Ne yé ebélé nnó degene efwyale gétúgé dépyeé genó eyi gelú cho, Esəwə ajéle enyú. Défógé fə bəó abi ammyeé amu ne enyú, ne dekamege fə afye enyú efə metəó.

¹⁵ Yémbə, né mmu matəó nyú, nógé Kras ndere Ata ne kpomege mmye yéndégébé manshuú meko mbaá yéndémuú ayi akelege nnó enyú degare ula bi enyú dénere metəó ne Kras. Shuge ji meko pere ne énogé

¹⁶ Ne yéndégébé, pyegé unó bi matəó nyú agarege enyú nnó ulú cho, nnó bəó aké ajógé gabo ne enyú ágégé gepə gelógéló eyigé enyú bəó Kras déwya, mekpo unó egbare ebwó.

¹⁷ Néndé ebə nnó enyú dégene efwyale gétúgé galógáló ayi enyú dépyeé mbəgé nnó mbə ne Esəwə akelege, epwə nnó dégene efwyale gétúgé gabo ayi enyú dépyeé.

¹⁸ Mbəntó ne Kras agene efwyale agboó gétúgé gabo sé. Ji agbo dama ne ámage gbo sé. Ji alu muú melóméló yémbə agbo gétúgé bəó abo, nnó, apye esé dekere meso mbaá Esəwə. Bəó áwá ji agbo né menyammye, yémbə Esəwə apye mendoó wuú elú mebe.

¹⁹ Elé né Mendoó wuú ewena ne ji ajye né mbaá ayi mandoó áwu bəó abi álu né gepúge denə agaré abya melóméló. *

²⁰ Mandóo yina elé ayi bəó abi abə alá wuú nya ne Esəwə gébégé Nowa áchomé ékpe wó. Gébégé Nowa achome ékpe, Esəwə ako metəó agile nnó ebwó alyaá gabo, yémbə wyé elé mbeé bə aneé ne apome negbone ngbannyi.

²¹ Ngbannyi yimbə, alú eké manaá Esəwə ami áwyaá enyú, nana Esəwə aferege enyú né gabo. Manaá Esəwə ami áwyaá mbə ese, mapó fə nnó mafere esé deba né mmye. Malu lé genó eyigé esé désele dékpane Esəwə geka nnó áshwəne matəó sé débé pópó. Manaá mina ne mapyéé nnó Esəwə áferé enyú né efwyale gabo gétúgé Jisə Kras akwilé né negbo.

²² Ji akwilege né negbo afe né mfaánebuú, ajwəle né egbe ebwənyé Esəwə. Ji ne abəó makiénné Esəwə ako chónchó ne mandoó ayi fə ako ayi awyaá ufəó uto choncho ne ákwaá áwuú lé ne Ji.

4

Muú aké akwəlege Kras genwá jii gekwərege

¹ Dékaá nnó Kras age efwyale né menyammye, ndere elúmbə, enyú ntó bege ne gefógé metəó ewé ji abə awya, dekpome mmye mangé ntó efwyale ndere ji agene.

* **3:19** Elú wáwálé nnó: Bəó abifə áferé nnó mandoó yina átene mbaá makiénné Esəwə ayi ályaá malu utəó bwó, ela epó mbə wó elé ayi aló nchye, epófə ayi bəó. Ne mejəó bəó Grek gechuú eyigé na gekáge tene mbaá mandoó bəó abi ágboó me, aló nchye, yé aló.

Néndé muú aké agene efwyale ji alyage gabo.

² Mbogé ji apyége mbə ndere abelege fa mme apyéé sé unó bi ugó akwaá metó, apyéé lé ebi Esəwə akélege.

³ Enyú déchó nya gébé dó mampye unó bi bó abi alá pó bó Jus apyéé. Gébé eyigé enyú dechó mbə gékwáné. Enyú debó déwyaá geboboge genwá, mmwólé mámpyége ubobo unó, déjyéé mapaá, denyú mmó mapyene enyú, dékwene eké manya, ne debó denóge aló uka, unó bi Esəwə ashyaá nnó muú apyége fó.

⁴ Ne bó abi alá kágé Esəwə alá ne dembyo ndere enyú dela dechome sé mbwa ne ebwó né uboubo unó bi ebwó apyéé. Getú eyigémbə, ajóge mejó mebomebo ne enyú.

⁵ Yémbə ebwó átenege nye né mbe ushu Esəwə, muú ákpomé mmye mampa mpa bó ako, abi ágboó ne abi álú abe, ágaré ndere ebwó apyé ne genwáge ebwó fa mme.

⁶ Ge ula bí ábə agare abya melóméló yé mbaá bó abi ágboó mbə. Esəwə asə me mpa bwó nnó ágbo ndere yéndémuú ágboó fa mme. Agaré ntó ebwó abya melóméló yina nnó yé lé ebwó ágboó né menyammye, mandoó bwó ábə genwáge eké Esəwə.

Yéndémuú agbaré echye ewé Esəwə achye ji chánéné

⁷ Gébé eyigé yéndégenó fa mme gebyéé, géla kwókwólé. Getú eyigémbə gbarege mmye nyú débé peé nnó dékpome mmye manenemmye chánéné.

⁸ Ne menə genó ayi nkelege nnó enyú dépye alú nnó, bəge gejeé ne ate aɲme néndé gejeé gekwerege gabo gejamege-jame.

⁹ Ate aɲme áchwóge né upú nyú, nēge ebwó, déjóge fó nnó mechə ewé ewuú dó.

¹⁰ Esəwə awyaá ufó ufó echye, ne achyegé yéndémuú sé gefóge echye ewuú nnó agbaré chánéné. Ne ndere bó abi ágbarege echye ewé Esəwə achyéé ebwó chánéné yéndémuú nyú ase gefóge echye ewuú ewémbə apoóge ate aɲme abifə.

¹¹ Yéndémuú ayi agarege mekomejó Esəwə, agarege lé mekomejó ayi atane mbaá Esəwə. Yéndémuú ayi apyé genó eyi gepoge ate aɲme, apyége ne utó bi Esəwə achyegé ji nnó bó áchyegé Esəwə ɲə né

yéndégenó eyi dépyéé gétúge genó eyi Jisə Kras apyéé. ɲə ne utó ube ne ji te kwyakwya ne kwyakwya Amən.

Gégé efwyale ndere bó Esəwə

¹² Aɲme ba, abi gejeé, débégé fó ne dembyo gétúge efwyale mesómesó ewé enyú dégené. Ewú echwó mbə lé nnó efwore mató enyú. Déferégé fó nnó lé genó eyi gela gebó fó mampye wó.

¹³ Bəge lé ne nechóchó nnó enyú ntó dégene efwyale wye ndere Kras agené nnó débé ne nechóchó dó gébége Kras akerege fa ne mme manlére uto bí ebi upwó amu.

¹⁴ Bó aké ajóge depə debo ne enyú gétúge enyú delu aɲkwəle Jisə Kras, bəge lé ne metó megəmegə néndé ewémbə elere nnó Mendoó Esəwə ewé epwó amu elú ne enyú.

¹⁵ Yémbə ekágé muú nyú agene efwyale gétúge awane bó, yé nnó alú menjó, yé nnó apyé depə debodebo ne yé nnó akpene né depə etí dela pə fó etí.

¹⁶ Mbogé muú nyú aké agene efwyale gétúge alu menjkwəle Kras, ekágé abe ne mekpə unó. Atamege lé Esəwə gétúge bó akuú ji nnó, “Muú Kras.”

¹⁷ Néndé gébé gekwəne eyigé Esəwə apane mpa. Mpa yina aló ne bó ula gepu bí. Ne mbogé nnó Esəwə aló mpa ne esé, ebyennó ebálege nye mmye ne bó abi alá wuú fó abya melóméló ayi atané mbaá Esəwə.

¹⁸ Wye ndere ásámé né muú ɲwe Esəwə nnó, “Mbogé nnó epó fó kókóge nnó bó abi alú cho né mbe ushu Esəwə átane né efwyale gabo, ebeé mbə nye nnó ne bó abi alá kelegé manwú mekomejó Esəwə ne bó abi apyéé gabo?”

¹⁹ Ne getú eyigémbə, bó abi ágene efwyale ndere Esəwə ajó nnó ebe ájye wye mbe mampyége galógáló ne ate. Wye né meti ewémbə, áchyegé gemege ebwó mbaá Esəwə muú akwye ebwó. Ji anyégémeno mampye genó, apyéé geji.

5

Majyé mbaá ákpakpa melə ne ɲjyé usa né echomele bó Esəwə

¹ Nkelege manchye enyú majyéé ndere ákpakpa ábéé né echomele bó Esəwə. Me nlú nte muú kpaá ndere enyú ne muú

ayi akpane amε agεne ndere Kras agεné εfwyale agboó. Me ntó nlú muú ama ayi Εσωω achyεge nyε ji utó Kras, εbi ji apyε nyε bóó áγε.

² Pεge bóó abi Εσωω áfyéé enyú né amú cháηéné. Εbwó alú εκé magóηme Εσωω. Dépege fó εbwó ndere bóó abi ákpeage εbwó kpeage. Pégé εbwó ndere bóó abi awyaá metóó mampyε utóó bwó. Dépyεgέ fó ndere bóó abi awyaá mmwólé mambóge nsa. Pεge lé ndere bóó abi abóó gejíí mampyε utóó εbwó.

³ Déημεrégé fó bóó abi Εσωω áfyéé né amu nyú mekró mme. Lεrege lé εbwó gepó eyigé εbwó ákage mankwále.

⁴ Déke depyεmbó, gébégé Kras muú alú εκé mfwa ámbamé magóηme achwóge, apyεé nyε débó ηgó ndere nsa ne ηgó yina agboó fó gelu.

⁵ Enyú ηjyε usa ne ansó andeé, wyεmbó ntó ne εbóó mambε ne enyú. Nógé ákpakpa nyú né machomele bóó Εσωω ne shulege mmyε nyú mme mbaá ate aηme. Pyégé gepó eyigé na geba enyú mmyε yéndégébé néndé asá né mmu ηwe Εσωω nnó, “Εσωω áshyá yéndégenó eyigé bóó abi ábwεge mmyε ákelege mampyε yémbó, alεrege galógáló wuú mbaá bóó abi ashulege mmyε εbwó mme.”

⁶ Ndere εlúmbó, shulege mmyε nyú mme né mbe ushu Εσωω muú awyaá utó bi upwóó amu, nnó gébé jí gekwónege abwεé enyú dékwó ηgó.

⁷ Yéndégenó eyi gechyεge enyú εfwyale fyεgέ geji né amu Εσωω néndé, ji atεé enyú yéndégébé.

⁸ Gbarege mmyε nyú cháηéné, dekpome mmyε. Danchómeló muú mawame enyú, akεne mbó agyage meno fuú εκé genyanya eyi geweége, akεlege muú ayi ji anyεé.

⁹ Tεnege ukóó ne ji, fyége wyε lé metóó ne Εσωω dépérégé uka mme. Kaáge nnó élé wyε géfógé εfwyale εwéna ne aηme nyú né mme meko ágéne.

¹⁰ Εfwyale εwé enyú dége ne nyε εbέ lé né mboó gébé ne εfwyale εwémbó εbyεgέ Εσωω jimboó apyεé enyú dékere né amu enyú déténe ne apyεé enyú débó εshyε. Ne ji Εσωω muú alεrege bóó galógáló matimati ne akuú enyú nnó dechome mmyε ne Kras nnó debó ηgó wuú ayi álá abyεé fó.

¹¹ Uto uko úlú ne ji tε kwyakwya ne kwyakwya. Amen.

Kwyakwya matame

¹² Menme se Silas ne apóó me nsamé maá mboó ηwe yina. Ji alú muú ayi nneere metóó ne ji. Nsá enyú ukεke unó bina nnó nfyéé enyú εshyε ne nnó ngare enyú nnó unó bimbo ne úlú galógáló Εσωω ayi wáwálé. Tεnege ne εshyε né unó bina.

¹³ Bóó εchomele Εσωω né Babilon abi Εσωω ajya ntó, alóó enyú matame. Makós maá wa né εgbe εwé Εσωω alóó ntó enyú matame.

¹⁴ Támegege ate aηme ne gejeé ndere bóó Εσωω. Nneemmyε nnó nesó né Εσωω nebe ne enyú ako abi dechome mmyε ne Kras.

Ἡ ἡμεῖς ἄγιος ἀγάπη ἡμεῖς ἐπεὶ εἶμι Pita ásamé

Matame

¹ Me Simun Pita, maá defwe Jisós Kras ne nsame ἡμεῖς yina. Me nlu ntó ἡγβά wuú.

Nsame ἡμεῖς yina eta bós abi ágene meti áfyéé metós ne Ἐσῶω wyε ndere esé.

Elé gétúgέ Ἐσῶω ne Mempoó esé Jisós Kras apyéé genó eyi gelú cho ne enyú ntó dégene meti défyéé metós ne Ἐσῶω. Ne genó eyi gelú né mmu metós ewéna ewé esé ako défyéé ne Ἐσῶω gelós kpaá gepwó amu.

² Nnenemmye nnó Ἐσῶω alere enyú galógáló gejamégejamé ne nnó apyé enyú débε ne nesó dós ndere dekage ji chanéné, ji ne Jisós Kras Ata ese.

Bége ne gepó eyi gelerege nnó Ἐσῶω akú ne ajya enyú

³ Uto bií, nkane Ἐσῶω, upyé esé débós unó uko bi débós mambe ne ubi, nnó débε débelege gepógé sé eké eyigé Ἐσῶω. Esé débós unó bina ndere dékagé ji muú akuú esé nnó debós ntó ἡγῶ ne galógáló ayi ji awyaá.

⁴ Elé né meti ewéna ne Ἐσῶω achyéé esé unó ulóúló ebi upwós amu ebi ji ányéméno nnó achyége, apyé esé debo délyaá mmwólé unó mme ebi uchós gepóge bós, debó ntó gefógé gepó eyigé ji awyaá nkane Ἐσῶω.

⁵ Gétúgέ unó bina uko ebi Ἐσῶω apyé eta ese, mmyege ne eshye débεé ne gepó gelógéló ndere enyú défyéé metós ne Ἐσῶω. Ndere débεé ne gepó gelógéló, kaáge Ἐσῶω,

⁶ ndere dékage Ἐσῶω, bεge ne mmye megbarege, ndere débεé ne mmye megbarege, bεge ne metós mekoge, ndere débεé ne metós mekoge, bεge ne gepóge Ἐσῶω.

⁷ Ndere débεé ne gepó eyigé Ἐσῶω akεlege, bεge gejeé ne ate ἡμε, ndere débós gejeé ne ate ἡμε bεge gejeé ne bós ako.

⁸ Ge ufós unó bi enyú débós mampyegé na, mbógé déké dépyéé ubi gejamégejame, dékagé nye Ata sé Jisós Kras né gefós eyi gepyéé enyú dépyéé unó ulóúló ne unó bi utanegé meti.

⁹ Ne muú ayi alá pyéé fós unó bina, alú eké muú ayi ame atanegé ji, ye eké muú ame nónomé, ne ajií me nte nnó Ἐσῶω abó ashwone me ukwenegé gabo ayi ji abó apyé.

¹⁰ Ndere elúmbó, ἡμε ba, kpagé gechyéé dós mampyege genó eyi gelerege nnó Ἐσῶω akuú enyú ne ajya enyú nnó debε bós bií wawálé. Deké dépyembó, dékwené fós né gabo.

¹¹ Ne Ἐσῶω asele nye enyú amu apeá nnó dékpe né gefwa eyigé Ata sé Jisós Kras Mewené gemége sé ágbárege te kwyakwya ne kwyakwya.

¹² Ndere elúmbó, me nkaá nnó enyú dékaá me unó bina, ne détene ne eshye né wawálé ayi enyú déwyaá, yémbó me nkelege nnó mma ntege enyú ubi yéndégébé.

¹³ Me mfere nnó elú galógáló nnó téé ndere me nlú mebe, mfyéé enyú eshye detege unó bina.

¹⁴ Néndé Ata sé Jisós Kras apyéé me nkaá chanéné nnó elá gachyéé ngbo.

¹⁵ Ne mmyéé ntó ne eshye mampyε nnó gébégé me nlyagé mme yiná enyú detege wyε unó bina.

Pita jimbós akpa ame age ἡγῶ ayi Jisós awyaá

¹⁶ Gébégé esé dégaré enyú gekpekke utó bi Ata se Jisós Kras áleré ne manchwós ayi ji amagé chwós nye, dese fós bó abyá abi bós akwyegé ágaregé ne dégaré enyú wós. Esé ambós dékpa ame ese dégé ἡγῶ wuú ayi apwós amu.

¹⁷ Gébégé ji asélé enógé ne ἡγῶ mbaá Ἐσῶω muú alu nte, meko atane né melu Anyátá ἡγῶ Muú Apwós amu aké, “Gé maá wa ayi mbós gejeé ne ji na, metós εγός me ne ji dós.”

¹⁸ Esé ambós déwú meko yina ayi átané né mfaánebuú gébégé delú ne ji né mekwe ukpea.

¹⁹ Getú eyigémbó, esé dékame ne metós ese meko nnó mekomejós ayi bós Ekpáve Ἐσῶω ágare alu wawálé. Ne enyú ntó fyegé mekpo chanéné né genó eyigé ebwós ásame. Unó bi ebwós ajós úlú eké mewε ewé ege ne né mbaá ayi alu gemuagemua kpaá te bií bi mbó uyyage, ne membe gejejege bií muú alú

Kras, apye nye mewε wuú egene né mmu mató nyú.

²⁰ Meno genó alu nnó enyú debo mankaá cháńéné nnó, yé genó eyigé bós ekpave Esowó ásame né mmu ηwe Esowó, eyigé áferé né mmu mató ebwó ne ásamé gepó.

²¹ Néndé yé mekomejós ayi bós ekpávε ágaré né utó bi ebwó apó. Elé Mendoó Ukpea ne epyéé bós ágare mekomejós ayi átanega mbaá Esowó.

2

Sege gébé ne anlere gebyo

¹ Nya mbembe bós ekpávε Esowó abi gebyo alu ntó, wyembó ntó ne anlere abi ábyage gebyó abεé nye né geluage nyú. Achwágé, ásele nye défya, álerege unó bi úlú gebyó ebi uchó enyu makpo, kpaá te áshyá nye Ata muú ánámé gemége ebwó. Ndere ápyembó, ebwó ambós ákuu negbó ηware né gemége ebwó.

² Ne gejamé gé bós ákwolege nye depóre manané etiré anléré bimbó ápyéé. Ne gétúgé unó bi ebwó apye, bós ájógé nye mejós mebomebo átome ne meti ewé elú wáwálé mankwale Esowó.

³ Ne ebwó ásele nye abyá gebyo ányua enyú déchyege ebwó unó gétúgé áwyaá mmwólé mambó gejame unó. Yémbó Esowó aso me mpa bwó te gachíi ne ji muú awane nye ebwó, geja gekpene fó ji né ame.

⁴ Té gé nnó Esowó ályaá nya fó makiénné jíi ayi ápyéé gabo ájye detú wó, awe áji ne bó ηkpákove afye áji né mmu empinya gemua né mmu ntoné mewε, ágilé bíi bi ji apáne mpa bwó.

⁵ Esowó ntó alyaá fó bós abi nya mbembe ájye detú wó, ji apye nya ηgbannyi áshwa abi alá nó gé Esowó ako, ekose Nowa muú agarege genó eyi gelú cho ne apome ne bós abifó makpo akene ama.

⁶ Ata Esowó ntó asó nya ntó maló Sodom ne Gomora alá matwómatwó manlere nnó ebwó alu gyéé né gabo ayi ebwó ápye. Ji apyembó nnó alere bós genó eyi gepye nye ne bós abi alá ánógé ji.

⁷ Yémbó ji awené nya gemεge Lot né melo Sodom gétúgé Lot alu nya muú ayi alu cho né mbe ushu wuú. Ne metó egó nya fó ji

bógébógé gétúgé ubobo unó bi bós abi alá belé gé mabe Esowó ápyéé.

⁸ Ndere Lot muú alu cho né mbe ushu Esowó, ajwolege ne bós Sodom, agéne unó ubobo ebi ebwó ápyéé yéndé bíi, metó egó fó ji bógébógé.

⁹ Unó bina uko ebi Esowó apyεé ulere nnó ji akage ndere ji apógé bós abi ánógé ji né gébé gé mmuameno. Ne akage ntó ndere abelege bós abi alá pyéé fó genó eyi gelu cho né mbe ushu wuú kpaá te bíi ebi ji apane nye mpa bwó.

¹⁰ Cháchá ne bós abi ápyéé ubobo unó bi menyamye bwó ákelege ebi uchó gepó gé bwó ne ábyaá bós kpakpa.

Anlere gebyo bina, ánea mató, awyaá neηa ne apo ne efó mánjós mejós mebomebo átómé ne utó bi ákpakpa né mfaánebuú.

¹¹ Yé makiénné Esowó ayi awyaá utó ne eshye apwó utó bina né mfaá, álu dantene yé bíi uma né mbe ushu Ata Esowó áchógé ebwó mabo.

¹² Yémbó, bós bina álu bós abi ájógé mejós mebomebo átome ne depó etiré ebwó alá kage ula. Ebwó álu eké menyá mewaá eyí épyé unó ndere menyamye bwó akelege. Esowó akwyéé eji nnó ápye éji áwá. Ne ndere áwáne menyá, mbonto ne áwáne nye bós bina gétúgé gabo ebwó.

¹³ Nsa bwó abεé nye lé ubalá ebi ebwó apyεé bós abifó áwuú. Ebwó aké apye genó eyigé menyamye ebwó ákelege, ye ebe né bíi gbós mató ágó ebwó. Ebwó alu eké upa ne upwyapwyane unó bi uchyege mekpo unó né geluage nyú, néndé gébé gé deké dénye menyéé né epaá ne ebwó chonchó anyéé lé genwáge bwó.

¹⁴ Ebwó akage gé fó mendée ayi alá teé fó mechó ubele. Akelege fó manlyaá gabo mampyege. Anyua bós abi mató bwó alá bené né depóre Esowó wó, ápye gabo. Alú bós abi ákage ndere apyεé ne abó genó eyigé ebwó ákelege. Ne ebwó alu bós abi Esowó apye nye ebwó ágé efwyale.

¹⁵ Ebwó ályaá meti ewé elú cho áno mewaá, akwólé gepóge Balam maá Bua. Ji agboó nya mambóge nsa né gabo ayi ji apyεé.

¹⁶ Yémbó Esowó ashule ji ndo né gabo ayi ji apyεé. Apye géjuná jíi géjós mejós eké

mekwaá. Gejógé mbò Balam muú ekpave Esòwò yimbò alyaá mampyege mecho ewé eké muú ayi mekpò ela ekwane ji wó.

¹⁷ Bò bina álú eké ambu nnyi ayi áwame, ne álú ntó eké geko eyigé mbyo ákpáne. Ne melu ujwòle ewé Esòwò akwyéé egile ebwó élé empinya gemua.

¹⁸ Ebwó ájógé depò kpakpa etiré dela depò ne mekpò ne ula, ápye bò ákpene né gabo, ne ásele depòre ubele ányua bò abi ámuame mamfaá mbwa ne abi ápye gabo, ákerege meso né gabo ayi ebwó ábó ápyéé.

¹⁹ Ebwó ágarege bò nnó mbógé aké ápye yéndégenó eyi gejige ebwó metó, yé genó gefò eyi gepyé ebwó gepò. Yémbò meti epò ewé ebwó ambò akage lyaá gabo mampyege, néndé muú ake apye genó gebogebo eyigé jimbòó alá kaágé lyaá, alu mefwé mbaá genó eyigémbò.

²⁰ Mbógé bò ábó ábó me ályaá mampyege ubobo unó bi úlú fa mme gétúgé ákaá Ata se Jisòs Kras Mewené gemége sé, ne unó bimbò umágé bò ebwó deba, alá kágé lyaá sé ubi, ebyennó ebòó nye ne ebwó kpaá epwò ndere ebò élú mbembé.

²¹ Ebò élú galógáló nnó ebwó ákage yé meti ewé muú abe cho né mbe ushu Esòwò, epwò nnó ákaá ewú ne alyaá mankwólé mabe ayi Esòwò achyéé ebwó.

²² Genó eyigé ebwó apyéé mbò gelú wye eké nekane mejóó enina aké, “Mampye awò dewò ama akere anye. Ashwóné mekwende ama akere abulé mmye né utwòtwò.”

3

Ata Jisòs akerege nye meso

¹ Añme ba, gégé ñwe ayi apye ñwe épea eyi me nsame eta nyú na. Me nsa enyú bò ñwe bina nnó mpye matóó nyú átege unó bi úlú cho.

² Me nkélege enyú detege unó bi bòó ekpavé Esòwò ajóó me te gachií nnó upye nye, ne tege ntó mabe ayi Ata se Jisòs Kras ne Menchyé genwá, achye ángbá bií nnó agarege enyú.

³ Genóge mbe eyigé enyú debòó mankaá gelú nnó, né kwyakwya gébé bòó abi ájwyage enyú né genó eyigé défyéé metóó wyéé áchwòó nye. Ajwyaáge nye enyú, ne ákwòlege lé unó bi upye matóó ágóó ebwó.

⁴ Ajógé nye aké, “Ata nyú, anyémeno nnó achwòó, ji ale?” Te amu ante sé ágboó, yéndégenó gelú wye ndere geji gebò gelú me te gébége Esòwò akwyé mme.

⁵ Nderé ápyéé mbó, ákelege fò mante nnó Esòwò ase nya meko wuú akwyé mfaánebuú ne mme, apye mme atané né mmu manaá. Ne gébége ji akwyége mme, ase ntó lé manaá ne apye utóó wye.

⁶ Ne Esòwò ase nya ntó lé manaá mi na ne apye ñgbannyi ashwane bòó abi nya.

⁷ Wye mekomejóó áwú ne Esòwò asele ábelé mfaá ne mme nnó ásò né mewé. Esòwò abelé bi nnó ube kpaá te bií bi ji asóó nye mpa bòó ako, anií mbwe bòó abi alá ákágé ji.

⁸ Yémbò añme ba, ékágé déjinte genó eyigé na. Né mbe ushu Ata, bií uma úlú eké añme dele, ne añme dele alú eké bií uma.

⁹ Ata apó fò jóó mampye unó bi ji anyémeno nnó apye ndere bòó abifò áferege nnó Ji alú. Ji akoge lé metóó gétúgé nyú néndé akélege fò nnó yé muú fò ama ano mme detu. Yémbò akélege lé nnó yéndémuú akwòre metóó wuú alyaá gabo.

¹⁰ Ne bií bi Ata achwòó, uchwòó nye mbelepo eke menjo. Mfaánebuú alome nye ne eshye, anomese. Ne mewé esóó nye yéndégenó eyigé gelú né mfaánebuú. Mme ne yéndégenó eyi gelú wye gesòge nye.

¹¹ Te mbaá unó bina uchòge nye gefóó eyi, ndé ufóó bòó abi enyú débéé nye? Enyú debò mambele genwáge nyú pópó, depyege unó bi Esòwò akélege,

¹² ndere dégile nnó bií Esòwò uchwòó myege nnó uchwòó wáwa. Bií bimbò ubéé nye ebi mewé esóó ne echóó nyé mfaánebuú mekomeko, ne yéndégenó eyi gelu né mfaánebuú genyuage nye gétúgé mbaá ásóóge dóó.

¹³ Yémbò ese bòó Esòwò degile mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke nnó achwòó ndere Esòwò anyémeno. Ne bòó abi abéé wyéé apye nye lé unó bi úlú cho.

¹⁴ Añme ba, ndere elúmbò, te mbaá enyú degile nnó unó bina upye, myege ne eshye nnó ji abané enyú pópó. Débégé fò ne deba mmye. Bégé nesò ne ji.

¹⁵ Kaáge nnó metóó ewé Ata akoge manchwò, élú lé nnó ji achyéé bòó gébé

apye ji afere ebwó né efwyale gabo. Mbántó ne menme sé Pól abò asame agare enyú né denḡa etiré Eṣṱwṱ achyéé ji.

¹⁶ Ji ajṱṱ depṱ etiré na né bṱ ḡwe abi ji asame ako. Depṱ etiré fṱ né mmu bṱ ḡwe bií déjwerege mankaá. Dṱtí ne bṱṱ abi álá kágé ye genó ne bṱṱ abi álá bené né depṱre Eṣṱwṱ wṱ, ábwálége amu ne deti, ágárégé fṱ genó eyi gelu chṱ. Wye ndere apye ne malo ḡwe ayifṱ né mmu ḡwe Eṣṱwṱ. Ndere ebwṱ ápyembṱ áwane mbṱ elé gemεge bwṱ.

¹⁷ Aḡme ba, ndere debṱṱ me mbe dékaá unṱ bina sege gébé nnṱ ekágé bṱṱ abi álá belege mabe Eṣṱwṱ aja enyú dékpe né gabo ayi ebwṱ apyéé débṱ ḡpwa né metṱṱ ewé défyéé ne Eṣṱwṱ.

¹⁸ Yémbṱ, choge wye mbe mampyege nnṱ Ata se Jisṱs Kras Mewené gemége sé alerege enyú galḡgálṱ ne gejeé jii ḡejamegejame, apye enyú dewene ndere dékágé ji chánéné. Nnenemmye nnṱ ḡḡṱ abe ne ji nana ne té kwyakwya ne kwyakwya. Amen

2

NWε mbε ayi Jón ásamé

Mekomejós ayi achyεge genwá

¹ NWε yina átome ne genó fɔ eyi gebó gelú me te nyá gemεge nnó Eσωω akwyεé mme yina. Esé déwú geji, dége geji ne amε, déchere geji, ne déta geji ne amu sé. Genó eyigémbɔ élé mekomejós ayi achyεge genwá. Ji ne esé désame eta nyú.

² Eσωω apye ji ayi alu genwá abwólé mekwaá, esé dége ji ne amε. Ne dégarege abya ayi atome ne ji ayi achyεge genwá eyi gélágé byé. Ji abɔ alu ne Nte ne nana délé dége ji.

³ Ji ayi esé dégene ne déwuú ntó unó bi ji ajɔ ne dégarege enyú nnó enyú ntó décho mbwa ne esé dépyεge unó chóncho. Deké dépyεmbɔ déchome mbwa ne Nte ne Maá wuú Jisɔs Kras.

⁴ Esé désame enyú unó bina nnó esé ako debε ne gejamégé nechóchó eninéjame nepwós amu.

Eσωω alu gengbɔ

⁵ Ge abya ayi esé dewuú eta wuú ne dégarege enyú, nnó Eσωω alú gengbɔ, gemua gepɔ ne ji cháchá.

⁶ Mbɔgé esé déjɔgé nnó décho mbwa ne ji, ne déké dépyε wyε depɔ eké bɔɔ abi álu né mmu gemua ebyennó debyɔge gebyɔ. Ne dekwólege fɔ genó eyi gelú wáwálé.

⁷ Yémbɔ mbɔgé esé déké dépyε depɔ eké bɔɔ abi álu né gengbɔ, wyε ndere Eσωω alú, ebyennó esé décho mbwa ne ate ne manó Maá wuú Jisɔs mashwonege esé né yéndé gabo ayi dépyεé.

⁸ Mbɔgé esé déjɔgé nnó gabo ápó esé mmyε, débwólége élé gemεge sé, ne wáwálé Eσωω ápó esé ne metɔɔ.

⁹ Yémbɔ mbɔgé esé deshuge eku mbaá Eσωω, né gabo ayi depyεé ji apye genó eyi gelú chó ne dekage líí mmyε ne ji nnó ji ajigé nyε nte gabo ayi esé dépyεé, ashwone esé né yéndégenó eyi dépyεé eyi gela gepɔ cho né mbε ushu wuú.

¹⁰ Ne mbɔgé esé déjɔge nnó dépyε fɔ gabo wɔ, ebyennó déké Eσωω alu muú gebyɔ. Ne mekomejós wuú ápó esé né matɔɔ.

Kras alu muú genga sé

¹ Baá ba abi gejeé, me nsame unó bina eta nyú nnó ékágé enyú dépyε gabo. Yémbɔ mbɔgé muú apyεgé gabo, ese déwyaá muú genga ayi agame esé né mbε ushu nte se Eσωω. Muú yimbɔ élé Jisɔs Kras muú alu cho né mbε ushu Eσωω.

² Elé Kras jimboós ne Eσωω asele ndere ηme gepε nnó ajinte gabo sé. Yémbɔ epófɔ gabo awe sé jiji. Elu ntó gétúgé gabo bɔɔ mme meko.

³ Mbɔge esé déké depyεé genó eyigé Eσωω ajɔɔ, ewémbɔ ne elérége nnó dékaá ji wáwálé.

⁴ Muú ayi ajógé nnó ji ákaá Eσωω ne ála apyεé fɔ yéndégenó eyigé Eσωω ajɔɔ alu muú gebyɔ ne wáwálé ápó ji né metɔɔ.

⁵ Yémbɔ, mbɔgé muú aké abelege mekomejós Eσωω, ebyennó gejeé eyigé ji abɔɔ gekwané ndere Eσωω akεlege. Ge genó eyi gepyε ne esé dékaá nnó décho mmyε ne Eσωω mbɔ.

⁶ Muu ayi ajógé nnó ji acho mmyε ne Eσωω abɔ mankwóle ntó gekágé nekεne Jisɔs.

Gekwenege εβε εbwólé εβε meke

⁷ Ajeé ba abi gejeé, Eβε ewé me nsame mbɔ eta nyú na, epófɔ εβε ewe meke. Elé gekwenege εβε ewé enyú déwuú me te gébé eyigé enyú défyεé metɔɔ ne Jisɔs. Ne gekwenege εβε ewémbɔ élé mekomejós ayi enyú débɔɔ me mbε déwuú.

⁸ Yémbɔ mmage chyεé enyú εβε ewéna eké ewé meke. Genwage Kras ne eyigé nyú ntó geleré wáwálé genó eyigé εβε ewéna elú, néndé gemua gélégé byε ne gengbɔ eyigé wáwálé gégné me.

⁹ Muú ayi ajógé nnó ji alu né gengbɔ ne aké apaá nte menme wuú alu né mmu gemua eyi ji abɔ alú wyε.

¹⁰ Mbɔgé muú aké abɔɔ gejeé ne nte menme wuú alu né gengbɔ. Ne yε genó gepɔ né genwá jíí eyi gekágé te ji apyε gabo.

¹¹ Yémbɔ muú ayi apaá nte menme wuú alu eké muu ayi alu né mmu gemua, akεne né mmu gemua. Ji akágé fɔ mbaá ayi ji ajyεé néndé gemua gegilé ji amε.

Débɔgé fɔ gejeé ne unó mme

12 Baá ba abi gejeé, me nsame enyú unó bina neéndé *Esɔwɔ* ajií me nte gabo nyú gétúgé genó eyi Kras apyéé.

13 Akpakpa ba, me nsame enyú unó bina, néndé enyú dekaá ji ayi abɔ alu mé te nyá gemεge nno akwye yende genó. Njye usa, me nsame ntó enyú unó bina néndé enyu démmye dépwɔ mfwa aló nchye.

14 Baá ba abi gejeé, nsame enyú unó bina néndé enyú dékaá ji ayi alu Nte. Antε ba me nsamé unó bina eta nyú néndé enyú dékaá ji ayi abɔ alú me te nyá gemεge nnó akwye yéndégenó. Njye usa, nsame enyú unó bina néndé enyú détoó né dépwɔré *Esɔwɔ*, ne mekomejɔ *Esɔwɔ* alu né mmu matáó enyú. Ne démmye dépwɔ ntó mfwa aló nchye.

15 Ndere elúmbɔ, ekágé enyú debɔ gejeé ne gépwεge mme yina, ye εbe lé unó mme débɔge fɔ gejeé ne ubi. Mbɔgé muú abɔgé gejeé ne gepεge mme yina, ebyennó ji abɔ́ fɔ gejeé ne Nte wɔ,

16 nénde yéndégenó eyi gelu fa mme ndere unó bi menyammye mekwaa ákelege, εbi bɔ́ afye amε wye ne ákelege nnó abɔ́, ne εbi upyéé bɔ́ ábwεge mmye gétúgé ubi, unó bina uko útánégé fɔ mbaá Nte sé *Esɔwɔ*, útánege lé fa mme.

17 Mme yina abyéé. Yéndé genó jí eyi bɔ́ afye amε wye mambɔ gebyε ntó, yémbɔ yéndémuú ayi apye genó eyigé *Esɔwɔ* akεlege abε te kwyakwya.

Muú ayi atεné ukɔ́lɔ ne Kras achwɔ me

18 Baá ba abi gejee, gébé eyigé mmena ábyéé gela kwɔkwólé. Tege nnó ábɔ me mbe ágaré enyú nnó muú ayi atεné ukɔ́lɔ ne Kras achwɔ nyε. Ne bɔ́ abi álú eké ji áchwɔ me gejame. Ndere elúmbɔ, εsé dékaá nnó gébé eyigé mme ábyéé gela kwɔkwólé.

19 Bɔ́ bimbɔ áfa mbwa ne εsé. Ebwɔ́ ápɔ́ fɔ bɔ́ se. Mbɔgé ebwɔ́ abε bɔ́ sé wáwálé, mbo alu mbwa ama ne εsé. Manlyaá ayi ebwɔ́ ályaá εsé álere nnó ebwɔ́ ápɔ́ fɔ bɔ́ εsé.

20 Yémbɔ enyú dépwɔ́ fɔ nkane ebwɔ́, néndé Kras muú ukpea afané enyú Mendoó Ukpea né mmye ne enyú ako dékaá genó eyi gelú wáwálé.

21 Ula bi me nsame enyú unó bina, epɔ́fɔ nnó enyú dékagé fɔ genó eyi gelú wáwálé. Me nsame enyú unó bina gétúgé enyú dékaá geji. Ne dékaá ntó nnó yéndégenó

eyi gelú gebyɔ́ gétange fɔ né eyi gelú wáwálé.

22 Né mechɔ ewéna, ndemuú alu muú gebyɔ́? Elé muú ayi ashyaá nnó Jisɔs apɔ́ fɔ Muú yi *Esɔwɔ* akweré ji elá gefwa. Gefɔgé muú yina ne alu muú ayi atεné ukɔ́lɔ ne Kras. Ji ne ashyaá Nte ne Maá wuu.

23 Néndé yéndémuú ayi ashyaá Maá *Esɔwɔ* ebyennó ákágé fɔ Nte wuu. Muú ayi akamege nnó Jisɔs alú Maá *Esɔwɔ* ebyennó akage Nte wuu.

24 Ndere elúmbɔ, gɔ́gé unó bi enyú déwuú té ula ulɔ́ ubε né matáó nyu. Mbɔgé unó bi enyu dewuú te ula ulɔ́ ubεge enyú né metáó, décho wye mmye ne Maá ne Nte wuu ntó.

25 Ne genó eyigé ji anyémeno nnó achyεge εsé, genó eyigémbɔ elé genwá eyi gélágé byé.

26 Me nsame unó bina eta nyú ntome ne bɔ́ abi ábwɔ́lege enyú nnó délyaá genó eyi gelú wáwálé.

27 Kágé nnó Mendoó Ukpea ewé Kras afané enyú né mmye elú me ne enyú, enyú debɔ́ sé mankεle muú ayi cha nnó alεrege enyú wɔ́ néndé mendoó wuu ewémbɔ elεrege me enyú yéndégenó. Ne unó bi ewú elεrege enyu úlú wáwálé gebyɔ́ gepɔ́ wyeé. Ndere ewú elεrege enyú choge wye mmye ne Kras.

28 Baá gejeé ba, choge wye mmye ne Ji. Dépyεge mbɔ, εsé ako débεé fɔ ne εfɔ metáó ne mekpo unɔ́ εgbarege fɔ εsé deja mmye meso né bií εbi ji akεrege meso.

29 Te mbaa dékaá nnó Jisɔs alú cho né mbe ushu *Esɔwɔ*, dékage kaá ntó nnó yéndémuú ayi apye genó eyi gelú cho ala Maá *Esɔwɔ*.

3

Esé delú baá Esɔwɔ

1 Pege yé gejamégé gejeé eyigé Nte sé *Esɔwɔ* abɔ́ ne εse. Getuge gejee eyige na, ji akuú εsé nnó baá bií. Mbɔ ne εsé delú ntó. Ula bi bɔ́ mme alá akaá fɔ nnó εsé delú baá *Esɔwɔ*, úlú nnó ebwɔ́ ákágé fɔ ji.

2 Anme ba abi gejee εsé delú nana baá *Esɔwɔ*. Ne genó eyi debɔ́ mankaá gelú nnó *Esɔwɔ* alu danpyε εsé dekaá ndere débεé nyε meso gébé. Yémbɔ dekaá nnó gébége Kras akεrege fa mme εsé débεé nyε wye eké ji, néndé dégene nyε ndere ji alu.

³ Yéndemuú ayi ánererege metɔ́ nnó ji abeé nyε eké Kras, abɔ mambelege genwá jíí pópó ndere eyigé Kras gelu.

⁴ Yéndemuú ayi apyéé gabo akwene mbɔ lé εβε Εσωωó néndé gabo mampyεge elé mankwene mabe Εσωωó.

⁵ Enyú dékaá nnó Kras achwá fa mme nnó afere esé gabo né mmyε. Ne yé gabo fɔ́ apó ji mmyε chá chá.

⁶ Ndere elúmbɔ, yéndemuú ayi áchomé mmyε ne Kras amage pyε sé gabo. Ne yéndemuú ayi apyεε wyε gabo, alu danγε yé Kras, ne ákaá fɔ́ yé ji wó.

⁷ Baá gejeé ba, dékamege fɔ́ muú fɔ́ abwólé enyú. Yéndemuú ayi apyε wyε genó eyi gelu cho alu cho né mbe ushu Εσωωó, wyε ndere Kras alu cho né mbe ushu wuú.

⁸ Yémbɔ yéndemuú ayi apyε wyε gabo pyéé, alu muú danchɔmeló néndé danchɔmeló ne alɔ́ ula mampyε gabo. Gétú eyigémbɔ ne Maá Εσωωó achwá fa mme nnó áchɔ utɔ́ danchɔmeló.

⁹ Yéndemuú ayi alaá maá Εσωωó apyéé sé wyε gabo pyε, nénde ji awyaá gepɔ́gé Εσωωó. Ji akágé pyε sé gabo néndé, ji alaá maá Εσωωó.

¹⁰ Genó eyi gelerege bɔ́ abɔ alu baá Εσωωó ne abɔ alu baá danchɔmeló gelú nnó, bɔ́ abɔ alá apyε fɔ́ genó eyi gelu cho né mbe ushu Εσωωó yé εβε elé gejeé alá abɔ́ fɔ́ ne ate aημε, ápó fɔ́ baá Εσωωó.

Mekomejɔ́ Εσωωó aké débɔ́gé gejeé ne ate

¹¹ Mekomejɔ́ ayi enyú déwuú με τε ula ulɔ́ alu nnó esé débɔ́gé gejeé ne ate.

¹² Ekágé esé debe eké Ken. Ji alu maá danchɔmeló. Ji awá meηmo wuú. Ulannó ji awáne meηmo wuú? Awá ji néndé unó bi Ken jimɔ́ apyε úlú nchyenchyε ne εbi meηme wuú apyéé úlú cho.

¹³ Baá gejeé ba, ekágé enyú dela mano mekpɔ́ fuú mbɔ́gé bɔ́ mme aké apaá enyú.

¹⁴ Esé dékaá nnó détane né amu negbo dékpε né mmu genwá. Dékaá mbɔ́ néndé esé debɔ́ gejeé ne ate aημε. Muú ayi alá abɔ́ fɔ́ gejeé ne nte meηme wó alu né amu negbo.

¹⁵ Muú aké apaá nte meηme wuú, εbyennó alu mewané bɔ́. Ne dékaá nnó muú ayi awané bɔ́ alú dambɔ́ genwá eyi gélagé byé.

¹⁶ Genó eyi gepyε esé dékágé genó eyi gejeé gelú, gelu nnó Kras achyε genwá jíí agbo gétúgé se. Ne mbɔntó ne esé débɔ́ manchyεé genwáge sé, yé εbé lé mangbo gétúgé ate aημε.

¹⁷ Ne mbɔ́gé muú abεgé ne gefwa ne agegé nte meηme ayi alu mbya, alá agé meshwε apó ji wó, epyεmbɔ́ nnó ne ji agaré aké ji agboó ne Εσωωó?

¹⁸ Baá gejeé ba, ekágé déjógé lé mejɔ́ ménɔ εwú εwú nnó debɔ́ gejeé ne ate. Délérégé gejeé eyi wáwálé ne ate né mbaá unó bi dépyεé.

¹⁹ Deké debɔ́ gejeé ne ate, mbɔ́ ne dékágé nnó détane né εgbε ewé wáwálé. Ne ewéna epyε matɔ́ abeé esé mmu pere gébége détenege né mbe ushu Εσωωó,

²⁰ yéndégébe eyí matɔ́ sé ágarege nnó dépyε gye, néndé débɔ́ mankaá nnó Εσωωó aηea apwá yéndégenó eyi matɔ́ ágarege esé ne ji akágé yéndégenó.

²¹ Ajeé ba abɔ́ gejeé, ndere elúmbɔ́ mbɔ́gé matɔ́ sé alá agaré esé nnó dépyε gye wó, débeé fɔ́ ne εfɔ́ metɔ́ mantene né mbe ushu Εσωωó.

²² Ne dékágé gíí yéndégenó ji achyεge esé néndé esé débelege mabe jíí ne dépyε ntó unó bi ugɔ́ ji metɔ́.

²³ Ne εβε ewé ji achyεé esé elú nnó défyéé metɔ́ ne maá wuú Jisɔ́s Kras ne nnó debɔ́ gejeé ne ate wyε ndere ji agare esé nnó dépyεge.

²⁴ Bɔ́ ako abɔ́ abelege mabe Εσωωó, áchomé wyε mmyε ne ji ne ji ntó achome mmyε ne εbwó. Genó eyi gepyε nnó esé dékaá nnó ji acho mmyε ne esé elé Mendoó wuú ewé ji afyεé esé né mmu metɔ́.

4

Mendoó ewé wáwálé ne ewé gebyɔ́

¹ Ajeé ba abɔ́ gejeé, ekágé dékamege ne yéndégenó eyigé muú ajógé. Muú ajógé genó, cherege dége mbɔ́gé mendoó ewé etene ji nnó ajɔ́ etané mbaá Εσωωó, néndé gejamégé bɔ́ ekpávε gebyɔ́ achwó ne atyaá né mme meko.

² Genó eyi gepyε ne dékaá mbɔ́gé elé Mendoó Εσωωó ne elú muú né mmyε gelú nnó, yéndemuú ayi agarege nnó Jisɔ́s Kras achwó fa mme ndere mekwaá ji yimbɔ́ ne Mendoó Ukpea elú ji mmyε.

³ Ne yéndémuú ayi alá agarege fò nnó Jisàs achwó fa mme ndere mekwaá Mendoó Èsòwò epófó ji né mmye. Ji yina ne awyaá mendoó muú ayi atené ukòlò ne Kras ayi enyú debò dewuú nnó achwó. Ne nana alu mε fa mme.

⁴ Baá gejeé ba, enyú delu baá Èsòwò ne detoo dépwò bòó gebyò bimbò nénde muú ayi alu enyú né mmye awyaá uto apwò muú ayi alu bòó mme né mmye.

⁵ Bòó gebyò bimbò alu ele bòó mme. Ndere elúmbò, ebwó ájógé lé dépóre mme ne bòó mme áwuú ne ebwó.

⁶ Èsé delu bòó Èsòwò, ne yéndémuú ayi ákágé Èsòwò áwuú ne esé. Ne muú ayi ála apó fò muú Èsòwò áwuú fò ne esé. Ge mbò ne dékágé nyε mbógé muú awyaá mendoó ewé wáwálé waá nnó awyaá lé mendoó ewé gebyò.

Èsòwò elé gejeé ne yéndémuú Èsòwò abòó gejeé ne bòó

⁷ Ajeé ba abi gejeé, déboge wye gejeé ne ate néndé gejeé getanege né mbaá Èsòwò. Ne yéndémuú ayi abòó gejeé ne bòó alu Maá Èsòwò ne akáge Èsòwò.

⁸ Ne muú ayi alá abòó fò gejeé ne bòó ákágé fò Èsòwò, nendé Èsòwò elé gejeé.

⁹ Ge na ne Èsòwò aléré nnó ji abò gejeé ne esé. Ji atò danchi maá wuú fa mme nnó getu jíí, esé debò genwá.

¹⁰ Ge genó eyi gejeé gelu mbò. Epófó nnó esé debòó gejeé ne Èsòwò. Elú elé nnó ji abòó gejeé ne esé ne atòme maá wuú nnó achwò agbo ndere ηme gepε nnó ji ajinte gabo ayi esé dépye.

¹¹ Anηme ba abi gejeé, mbógé nnó na ne Èsòwò abòó gejeé ne esé, esé ntó debò mambò gejeé ne ate.

¹² Muú fò alu dangε Èsòwò ne amε, yémbò mbógé debógé gejeé ne ate, Èsòwò achome mmye ne esé, ne gejeé eyigé esé débòó ne ate gekwanε ne ndere Èsòwò akεlege.

¹³ Èsòwò achyεé esé Mendoó wuú, ge mbò ne dékágé nnó esé décho mmye ne ji ne ji ntó acho mmye ne esé, néndé ji achyεé esé Mendoó wuú.

¹⁴ Ne esé ambòó dége ne dégarege bòó nnó Nte se Èsòwò atò Maá wuú fa mme nnó achwò ábéε Menchyé genwá mbaá bòó mme.

¹⁵ Ne yéndémuú ayi akamege nnó Jisàs alu Maá Èsòwò, Èsòwò achome mmye ne ji ne ji ntó achome mmye ne Èsòwò.

¹⁶ Ndere elúmbò, esé ntó dékaá ne dékámé nnó Èsòwò abò gejeé ne esé.

Èsòwò abòó gejeé ne bòó, ne yéndémuú ayi abòó wye gejeé achome mmye ne Èsòwò ne Èsòwò ntó achome mmye ne ji.

¹⁷ Genó eyi gepyε esé dékaá nnó gejeé eyi débòó gekwané ndere Èsòwò akεlege, elé mbógé esé débεé fò ne efò metòó né bíí bi Èsòwò asòó mpa néndé genwáge sé fa mme gelú wye eké eyigé Kras.

¹⁸ Efò epó né gejeé, gejeé gekwónégé ndere Èsòwò akεlege gebuú efò. Geno eyi gepyεé efò elé efwyale. Ne yéndémuú ayi abòó efò metòó ebyennó gejeé eyigé ji abòó gelu gakwáne ndere Èsòwò akélégé.

¹⁹ Èsé debòó gejeé ne Èsòwò ne ate anηε néndé Èsòwò abò mε mbe abò gejeé ne esé.

²⁰ Mbógé muú ajógé nnó ji abò gejeé ne Èsòwò ne ake alu paá nte menηε wuú ebyennó alu muú gebyò néndé muú alá abòó fò gejeé ne nte menηε wuú ayi ji agene ne amε, epyémbò nnó ne ji abò gejeé ne Èsòwò muú ji álé gené?

²¹ Ne achyεé esé ebe ewena aké: Yéndémuú ayi abòó gejeé ne Èsòwò abò mambò ntó gejeé ne ate anηε.

5

Èsé dewyaá uto ebi démmye depwò gabo fa mme

¹ Yéndémuú ayi akámege nnó Jisàs alu Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa, ebyennó alu Maá Èsòwò. Ne yéndémuú ayi abòó gejeé ne nte abòó ntó gejeé ne maá wuú.

² Genó eyi gepyεé ne esé dékaá nnó débòó gejeé ne baá Èsòwò elé mbógé debòó gejeé ne Èsòwò ne debélégé mabe jíí.

³ Mambò gejeé ne Èsòwò elé mambélégé mabe jíí. Ne mabé jíí ájwerégé fò mambelé.

⁴ Néndé yéndémuú ayi alaá maá Èsòwò awyaá uto bi ji ammye apwò gabo fa mme. Ne mankame ayi esé dékame nnó Jisàs alu Maá Èsòwò ne epyε nnó esé debò uto bi démmye dépwòó bòó mme.

⁵ Ndé muú ayi apwòó gabo fa mme? Elé muú ayi ákamé nnó Jisàs alu Maá Èsòwò.

Unó bi ulérége nnó Jisàs alu Maá Èsòwò

⁶ Elé ji yina ne alú Jisṓs Kras, Muú yi Eṣṓwṓ akweré ji elá gefwa. Ji achwṓṓ fa mme, awyaá ji manaá ne manoó mií machyε mme gébégé ji agboó. Ji akoó fṓ elé né mmu manaá mamímamí wṓ, akoó né mmu manaá choncho ne manoó. Ne elé Mendoó Ukpea ne εtεne ntεεε se nnó mecho εwéna elu wáwálé néndé Mendoó Ukpea εgarege wáwálé.

⁷ Bṓ ntεεε alu aléé abi alerégé nnó Jisṓs alu Maá Eṣṓwṓ.

⁸ Bṓ ntεεε bina elé Mendoó Ukpea, manaa ne manoó. Ebwṓ bina aléé, ajógé wyε genó gemma.

⁹ Akwaá agáré unó bi εbwṓ akaá, εsé dekamégé nnó ajógé wáwálé. Yémbṓ genó eyigé Eṣṓwṓ agárégé gejeá gemε gepwṓ amu. Ne ji ne agáré εsé genó eyi getome ne Maá wuú.

¹⁰ Yéndémuú ayi áfyéé metṓṓ ne Maá Eṣṓwṓ akáge né metṓṓ wuú nnó genó eyigé Eṣṓwṓ agarege atome ne maá wuú gelú wáwálé. Yéndémuú ayi alá fyéé fṓ metṓṓ ne Eṣṓwṓ wṓ, ebyennó asεle Eṣṓwṓ nđeré muú gebyṓ, néndé ashyá mankame nnó genó eyigé Eṣṓwṓ ajṓṓ atome ne Maá wuú Jisṓs gelú wáwálé.

¹¹ Ge genó eyigé Eṣṓwṓ agáré εse na: Ji chyéé εsé geṗwá eyi gélagé byé. Geṗwá eyigé na getanegé mbaá Maá wuú.

¹² Ne yéndémuú ayi áchómé mmyε ne Maá Eṣṓwṓ awyaá geṗwá. Yéndémuú ayi alá cho mmyε ne Maá Eṣṓwṓ wṓ, apó fṓ ne geṗwá.

Geṗwá eyi gélagé byé

¹³ Nsame enyú unó bina, enyú abi dékamé nnó Jisṓs alú Maá Eṣṓwṓ nnó enyú dékaá nnó déwyaá geṗwá eyi gélagé byé.

¹⁴ Esé deténégé né mbe ushu Eṣṓwṓ né mmyεmenεne debéé fṓ ne dembyṓ néndé dékaá nnó yéndé genó eyi εsé degígé ji awuú εsé mbógé degígé ndεre ji akélégé.

¹⁵ Mbógé εsé dekaá nnó ji awuu εsé né geno eyi degígé ji, debṓ mankaá ntó nnó ji achyε me εsé genó eyi degígé ji.

¹⁶ Mbógé muú akage nnó nte menme apyéé gabo ayi ála atene fṓ muú né negbo, anemmyε nnó Eṣṓwṓ ajíí ji nte achyεε ji geṗwá. Ewéna εtome elé ne bṓṓ abi apyé

gabo ayi alá atene fṓ muú né negbo néndé gabo yifṓ alu ayi atene muu né negbo. Njṓṓ fṓ nnó enyú dénénémmyε mbaá Eṣṓwṓ gétúgé muú ayi apyéé gefógé gabo yina wṓ.
*

¹⁷ Yéndé gyéé ayi muú apyé elé gabo né mbe ushu Eṣṓwṓ. Yémbṓ gabo ayifṓ alu ayi alá aténé fṓ muú né negbo.

¹⁸ Esé dekaá nnó yéndémuú ayi alaá Maá Eṣṓwṓ apyéε sé gabo pyε néndé Jisṓs Maá Eṣṓwṓ abame ji ne danchṓmeló ákágé pyε fṓ ji genó.

¹⁹ Dékaá nnó εsé delu baá Eṣṓwṓ. Bṓṓ mme ako abi alá akage Eṣṓwṓ alu né amu muú nchyε.

²⁰ Eεe dekaá yé nnó Maá Eṣṓwṓ achwṓṓ fa mme ne apyé nnó εsé dekaá unó bina ne nnó dekaá Eṣṓwṓ muú alu wáwálé. Esé decho mmyε ne Eṣṓwṓ muú alu wáwálé ne Maá wuú Jisṓs Kras. Ji ne alu Eṣṓwṓ muú alu wáwálé. Ji ntó ne achyεge geṗwá eyi gelagé byε fṓ.

²¹ Nđeré elúmbṓ, baá gejeé ba, ngárégé enyú nnó sege gébé nnó ekágé denógé aló uka.

* **5:16** Elú wáwálé nnó: Bṓṓ abi ágií depṓré Eṣṓwṓ dṓṓ áké, gabo ayi atene muú né negbo elé manshya ayi gejamégé bṓṓ áshyaá mankame nnó Jisṓs alu Maá Eṣṓwṓ.

N̄wε ayi agbeé ηwε epea εyi J̄on ásamé

Matame

¹ Me muú kpaá εchomele b̄ó εσωω ne nsame ηwε yina.

Nt̄ome ji eta wye mma kpaá muú εσωω ajyaá. Nt̄ome ntó ji eta baá byéé. Me mb̄o gejeé ne enyú ne met̄ó wa meko. Ep̄f̄s me mbií ne mb̄ó gejeé ne enyu, b̄ó ako abi akaá wáwálé εσωω ab̄ó ntó gejeé ne enyú.

² Néndé wáwálé yina alu ese né mat̄ó ne abéé nyε ese mat̄ó kpa te kwyakwya.

³ N̄nenemmyε nnó εσωω Nte ese ne Jis̄s Kras Maá Nte álérégé esé galógál̄, agene ese meshwε ne apyε ese debe né nes̄. N̄nenemmyε nnó, unó bina ube εbi sé, esé abi dékw̄olege wáwálé εσωω ne deb̄ó gejeé ne ate.

Dékw̄olege genó eyi gelú wáwálé deb̄ogé wye gejeé ne ate

⁴ Met̄ó εγ̄ó me d̄ó n̄deré ngene nnó baá byéé abif̄o akw̄olé gé wáwálé εσωω ne apyε wye n̄deré εσωω Nte agarege ese nnó dépyεge.

⁵ N̄deré elúmb̄o, mma me nkpeage w̄o nnó deb̄ogé wye gejeé ne ate. Ep̄f̄s ebe meke ne me nchyege mb̄o w̄o, elé gekwenége ebe ewé ese dewuú me te ula ul̄o.

⁶ Mamb̄ogé gejeé ne ate, atene nnó depyεge unó bi εσωω agare esé nnó dépyεge. Ge ebe ewe enyu dewuú me te ula ul̄o mb̄o nnó deb̄ogé wye gejeé ne ate.

⁷ Me nj̄ógé mb̄o néndé gejamégé b̄ó dembw̄ole atyaá mb̄o fa mme. Eb̄w̄ó ákame f̄o nnó Jis̄s Kras achw̄ó fa mme ndere mekwaá w̄o. Uf̄ó b̄ó bina alu lé b̄ó muú dembw̄olé yimb̄o muú ayi at̄ené uk̄o ne Kras.

⁸ N̄dere elúmb̄o, sége gébé nnó ekágé nsa ayi enyú delu mamb̄o gétúgé ut̄ó bi esé depyε anó mme detu. Mmyεge lé nnó deb̄ó nsa nyu meko.

⁹ Yéndémuú ayi ála apyεé f̄o unó bi Kras alere, ne ajyε le mbe agbεge unó né εbi Kras alere ebyennó ap̄o ne εσωω. Ne yéndémuú

ayi apyεé unó bi Kras alérégé, ebyennó alu ne Nte chóncho ne Maá wuú.

¹⁰ N̄dere elúmb̄o, mb̄ogé muú achw̄oge eta nyú álá gárégé f̄o lé unó bina εbi Kras alere, dekamege f̄o ji akpε né upú nyú, ye mantame ji detamege kan̄ka.

¹¹ Néndé muú atámégé gef̄oge muú yina, ebyennó acho mbwa ne ji né ubobo unó bi muú yimb̄o ápyεé.

Kwyakwya mej̄ó

¹² Me nwyaaá gejamégé unó mangaré enyú, yémb̄o n̄kelege f̄o mansa ubi né mme. Néndé me mbele uméé manchw̄ó gé enyú nnó detu ushu ne ate ne nj̄ó mej̄ó ewéna nnó esé akó debé ne met̄ó meḡomeḡo gbene.

¹³ Baá men̄me wye ayi mendée muú εσωω ajyaá ntó al̄ó w̄o matame.

ƝƝƝƝ ƝƝƝƝ ƝƝƝƝ ƝƝƝƝ ƝƝƝƝ ƝƝƝƝ Jɔn ásamé

Matame

¹ Me Jɔn muú kpaá echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ ne nsame ƝƝƝƝ yina.

Ntɔme ji eta wƳƳƳ Gayɔs mejeé wa ayi gejeé. Me mbɔ́ gejeé ne wɔ wáwálé.

² Mejeé wa, nnemmye nnó yéndégenó Ƴyigé wɔ ɔƳƳƳ gekene chanéné, ne nnó wɔ ɔbe metometo wƳƳƳ ndere nkaá nnó né mbe ushu Ɛsɔwɔ wɔ pɔ́ fɔ́ ne Ƴfwyale né metɔ́ wƳƳƳ.

³ Me njógé mbɔ́ nénde metɔ́ Ƴgɔ́ me dɔ́ gébégé aƝme fɔ́ atane Ƴwú mbɔ́ agaré Ƴsɔ́ ndere Ƴnyú dékwɔlege wáwálé Ɛsɔwɔ wƳƳƳ ndere wɔ ɔƳƳƳ me yéndégébé.

⁴ Me mpɔ́ se ne metɔ́ megómégó Ƴwe cha Ƴwé Ƴpɔ́wɔ́ Ƴwéna manwuú nnó baá ba ákwɔlege wáwálé Ɛsɔwɔ.

Aféé Gayɔs

⁵ Mejeé wa, wɔ ɔƳƳƳ Ƴtɔ́ ulúlú ne metɔ́ wƳƳƳ meko mbaá atɛ aƝme chacha ne aƝkéé bɔ́.

⁶ Ɛbwɔ́ agare echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ Ƴwé elú wena ndere wɔ ɔlerege gejeé ne bɔ́. Ne elú galógáló nnó wɔ ɔpɔ́ Ƴbwɔ́ ne genó ndere Ɛsɔwɔ akɛlege nnó aƳƳƳ mbe ne nekene bwɔ́.

⁷ Ɛbwɔ́ akene mbɔ́, élé gétúgé mabɔ́ Jisɔs Kras ne Ƴbwɔ́ asele fɔ́ genó mbaá bɔ́ abi álá pɔ́ bɔ́ Jus.

⁸ Ndere elúmbɔ́, Ƴsɔ́ debɔ́ mampogé Ƴfɔ́ bɔ́ ndere bina nnó Ƴsɔ́ ntó décho amu ne Ƴbwɔ́ dégarage wáwálé Ɛsɔwɔ.

Dyotrefes akwe mpa

⁹ Me mbɔ́ nsa ƝƝƝƝ ntó mbaá echomele bɔ́ Ɛsɔwɔ Ƴwé Ƴwú, yémbɔ́ Dyotrefes muu akɛlege nnó awu lé ne ji, akamege nƳƳƳ fɔ́ manwú ne me.

¹⁰ Ndere elúmbɔ́, me nchwɔ́gé Ƴwú ndyaá nƳƳƳ ji ula né unó bi ji ƳƳƳƳ. Ji achɔ́ me mabɔ́. Ne mechɔ́ Ƴwé ƳkƳƳ bɔ́ Ƴbwɔ́ amu elú nnó ji ashyaá ntó atɛ aƝme abi achwɔ́ Ƴwú nnó ajwɔlege fɔ́ ne ji. Ne ashyaá ntó nnó bɔ́ abi álú mansɛ atɛ aƝme bimɔ́ asɛge sé. Ne ábú Ƴbwɔ́ né mmu echomele bɔ́ Jisɔs.

¹¹ Mejeé wa, ékágé ɔkwɔlege gabo, kwɔlege lé galógáló nénde muú ayi ƳƳƳƳ genó Ƴyi gelú cho alu muú Ɛsɔwɔ. Ne muú ayi ƳƳƳƳ genó Ƴyi gela pɔ́ fɔ́ cho akágé fɔ́ Ɛsɔwɔ.

Aféé Demetrɔs

¹² Yéndémuú afɛge meƝme sé Demetrɔs. Ne wáwálé alu nnó ji alu muú melóméló. Ne Ƴsɔ́ ntó dejógé wƳƳƳ, ne Ƴnyú dékaá nnó genó Ƴyigé Ƴsɔ́ dejógé gelu wáwálé.

¹³ Me nƳyaá gejamégé unó mangaré wɔ, yémbɔ́ nkɛlege fɔ́ mansa ubi mme.

¹⁴ Me mbɔ́ mbele umɛé manchwɔ́ nge wɔ. Nchwɔ́gé detuge nƳƳƳ ushu ne atɛ déjɔ́ mejɔ́.

¹⁵ Nnemmye nnó Ƴnyú debɛ né nesɔ́. Ajeé byéé ako alɔ́ wɔ matame. Ne wɔ mbɔ́ kɛ ɔtame yéndé mejeé se ayi alu Ƴwú.

NWE ayi Jud ásamé

¹ Me Jud maá defwe Jisṣas Kras ne menmo Jemsi ne nsame ηwe yina.

Nsame ji mbaá bṣṣ abi Nte sé Eṣṣwṣ akuú, ebwṣ abi ji agboó ne ebwṣ dṣṣ ne Jisṣas Kras ntó apele ebwṣ chánéné.

² Nnenemmye nnó Eṣṣwṣ alere enyú galógál, nesṣ ne gejeé gejamegejame.

Sege gébé ne ubobo unó bi anlere gebyo alerege

³ Aηme ba, me mbṣ mmyeé nnó nsa ηwe yina gétúgé mamfere ayi Eṣṣwṣ afere esé ako né efwyale gabo. Yémbṣ ngé nnó elú galógál nnó nsa mpye enyú detene ne eshye né depṣré Jisṣas etiré achyeé esé bṣṣ bíi nnó defye metṣṣ ne ji damaá te kwyakwya.

⁴ Njógé mbṣ néndé bṣṣ fṣ ákpe mbwa ne enyú mmye defyadefya. Ufṣṣ bṣṣ bina ne ábwṣlé ulṣṣ melu ebi Eṣṣwṣ alerege esé, ulaá lé genó eyigé ebwṣ atenege wye ákwérege depṣre ubelé tametame etiré ebwṣ ápyeé. Asa né mmú ηwe Eṣṣwṣ te gachí nnó, Eṣṣwṣ achyege nye ufṣṣ bṣṣ bina efwyale abi alá nóge ji. Ebwṣ ntó ashya Jisṣas Kras, ewé ji ne alu Ata ne muú ayi apwṣ amu.

⁵ Yé lé enyú dékaá me unó bina uko, nkelege nnó mpye enyú deté ndere Ata Eṣṣwṣ abṣ afere bṣṣ Isrēli né ámu bṣṣ Ijip ne ewyage áwane bṣṣ abi alá fyéé metṣṣ ne ji wṣ.

⁶ Ne tége ntó ndere epyeé ne makiénné Eṣṣwṣ ayi alá jwṣle né malu utṣṣ bwṣ wṣ, ályaá malu ujwṣle bwṣ alá ápyeé lé unó bi cha. Eṣṣwṣ awé nya aji ne bṣ mkpokove, abi álaá wyeé wewe te kwyakwya, afye áji né melu empinya gemua ágile gekpekepe bíi bi Eṣṣwṣ asṣṣ mpa bwṣ.

⁷ Wyembṣ ntó ne epye nya ne bṣṣ Sodom ne Gomṣra ne baá malṣ ayifṣ ayi álu kwṣkwṣlé ne áji. Ebwṣ ábélege nya ubele tametame ne ápyeé ubobo unó bi akwaá alá bṣṣ fṣ mampye wṣ. Getú eyigémbṣ, Eṣṣwṣ alweé áji ne mewe ewé elá énomégé.

Eṣṣwṣ apyembṣ nnó akwélé esé ako mbeé né genó eyi gepye nya ne ebwṣ.

⁸ Wyembṣ ntó ne bṣṣ abi álu bíbí né mbwa enyú ájógé nnó Eṣṣwṣ alerege ebwṣ unó né ame geja. Getú eyigémbṣ, ápyeé unó bi uchṣṣ menyammye bwṣ. Anóge fṣ bṣṣ kpakpa ne ájógé mejṣṣ mebomebo ne uto bi ákpakpa né mfaánebuú.

⁹ Yé gébége ekiénné Eṣṣwṣ ewé kpaá ewé ekamege nnó Mikel éwamege ne danchṣmeló gétúgé genkwógé Mosis ese fṣ utó né amu jíí ejṣṣ mejṣṣ mebomebo ne danchṣmeló wṣ, ejṣṣ lé nnó Ata anya wṣ.

¹⁰ Yémbṣ bṣṣ bina ájógé mejṣṣ mebomebo né unó bi ebwṣ alá ákágé ula. Ne ápyeé unó eké menya mewaaá. Yéndégenó eyi gekwṣme ebwṣ mekpo apye ppe. Ne elé wye unó bina ne uwane ebwṣ.

¹¹ Ebṣṣ nye ne ebwṣ néndé ebwṣ ákwṣlé gekage nekene Ken muú abṣ áwáné menmo wuú. Ajinte gemege bwṣ ákwṣlé meti ewé ábṣṣ nsa ápye ubobo unó wye ndere Balam abṣ ápyeé. Ebwṣ áshya manwú ne Eṣṣwṣ, ndere Kora abṣ ápyeé. Ne ndere Kora ágboó, mbṣntó ne ebwṣ ágboó nye.

¹² Ebwṣ álu eké upwapwane unó né gelu-age nyú gébége déké dényeé epaaá menyéé gejeé. Ebwṣ ányeé menyé gefṣṣ eyi gegboó mmye. Alú áteé elé une ebi bwṣ. Alú ntó eké geko eyigé mbyo akpane geji gela gekwene manaá. Ne eké unṣṣ ebi ula uwṣme umpome gébége unṣṣ uko uke uwṣme. Alu eké unṣṣ ebi ágoó ubi ne makaka. Agboó negbo ndṣ epa.

¹³ Ebwṣ álu eké ηgbannyi ebeé mega. Ne gabo ayi ebwṣ ápye álu eké gefwene eyi ηgbannyi metometo atene né mapea mewaaá ne mmye egboó fṣ bwṣ. Ebwṣ álu eké bṣ danji abi ályaá malu bwṣ ájyeé malu ayi cha. Ebwṣ bina, melu ewé Eṣṣwṣ ábelé ebwṣ elé empinya gemua eyi gelá gebye te kwyakwya.*

¹⁴ Enṣk ayi agbeé upyáne ukeneama mbaá Adam, abṣ ajṣṣ me nya ató ne bṣṣ bina aké, “Wugé Ata achwṣṣ nye ne bṣ dele bṣ dele makiénné ukpea jíí.

¹⁵ Asṣṣ nye mpa bṣṣ ako. Agare bṣṣ abi alá kágé ji nnó ákwe mpa gétúgé gabo ayi

* **1:13** Elú wáwálé nnó: Danji elé menṣ membe ayi akéle eké gasama akoóge né mfaánebuú.

εβωó άπυεé ne mejóó mebomebo εwé εβωó άjóó ne Εσωωó.”

16 Βóó bina áshulege βóó abifó ndo, ne yé genó εyi gekwanege εβωó metóó gepó. Άπυε lé ubobo unó bi ugóó εβωó matóó, álú βóó gempoge. Ne áké álóge gélogε mejóó ne muú ebyennó akelege nnó ase genó eta wuú.

Pyεge wyε genó εyigé Εσωωó akelege

17 Υέμβó aημε ba abi gejee, enyú debó mantége unó bi nya ángbá Ata sé Jisós Kras ajóó.

18 Εβωó άjóó nya áké, “Né kwyakwya gébé, βóó abi άjwane nyε enyú gétúgé depóre Εσωωó εtiré enyú dékwólegé áchwóó nyε. Ne άπυε nyε lé ubobo unó bi ugóó εβωó metóó, εbi Εσωωó álá kelege.”

19 Βóó bina ne áchwóó nyε ne aηgya né geluage nyú, εβωó άπυεé lé unó bi βóó mme άπυε, εbi uselé utó bwó néndé Mendóó Εσωωó epó εβωó mmyε.

20 Υέμβó, aημε ba, pyεgé nnó metóó εwé enyú defyε né unó bi Εσωωó jimβóó alere enyú εwéne. Enyú deké denenemmyε, góge Mendóó Ukpea eléré enyú meti.

21 Belege geηwágé nyú gebe gefóó εyigé Εσωωó ákágé lerege enyú gejeé jii ndere dégile galógaló ayi Ata sé Jisós Kras nnó achwóge age enyú meshwε, enyú debo geηwá εyi gélagé byé fó. Ji apyε nyε mbo gétúgé ji agboó ne enyú.

22 Gege meshwε ne βóó abi álú ne dembyó né unó bi εβωó άfyεé metóó wyεé.

23 Poóge abifó, défere εβωó átane né mmu mewε ékágé ásóó. Ne mbaá abifó ntó, gege εβωó meshwε, yέμβó sege gébé nnó ékágé gabo bwó áchalé enyú. Págé yé bé elé mandeé ayi βóó abi άπυε yéndé gabo άfyεé néndé gabo ayi εβωó άπυε áchó me mandeé yimbó.

Défége Εσωωó

24 Matame mabe ne Εσωωó muú akage poó enyú nnó ékágé dékwe né gabo. Ji ákage pyε enyú détene cho né mbe ushu wuú. Deké degene gekpekpe énogé wuú matóó agóó enyú mmu.

25 Jimbiú ne alú Εσωωó Menchyé geηwá né gétúgé genó εyigé Ata sé Jisós Kras apyεé. Nnenemmyε nnó βóó ánóge Εσωωó, Εσωωó

mbiú ne abóó eshyε ne uto uko te ula ulóó, nana, ne te kwyakwya Amen.

Nɔwe unɔ Jisɔs aleré Jɔn né ame gejya

Jɔn agaré unɔ bi úlú né ηwe yina

¹ Né mmu ηwe yina ne ásamé unɔ bi Jisɔs Kras aleré. Esɔwɔ apye Jisɔs akaá unɔ bina nnó aléré baá défwε bíi unɔ bi uchwɔ pye nana. Jisɔs Kras ató ekiénné wuú nnó ejye epye maá utɔ́ wuú Jɔn akaá unɔ bina.

² Ne Jɔn agaré unɔ bina uko wye ndere ji agené. Genó eyigé ji asamé élé meko mejɔ́ ayi Esɔwɔ ajɔ́ ne wáwálé ayi Jisɔs Kras aleré né genó eyi ji agare.

³ Esɔwɔ ájé muú ayi akuú ηwe yina ayi agaregέ unɔ bi upyεé mbɔ nana ne ebi upye nye meso gébé, ne ájé ntó yéndémuú ayi awúu unɔ bi ásamé wye ne apyεé ubi. Néndé gébé eyigé unɔ bi upyεé nye géla kwókwólé.

Jɔn alɔ́ matame mbaá machomele bɔ́ Esɔwɔ akénéama

⁴ Me Jɔn ne nsamé ηwe ayina ntóme eta nyú machomele bɔ́ Esɔwɔ akénéama ayi álú né gebagé mewaá Esya.

Nnɛnemmye nnó Esɔwɔ álerégé enyú galógáló, ápye enyú débé né nesɔ. Esɔwɔ muú alu nana, muú abɔ alu me, ne muú achwɔ́ nye ne mandoó akeneama ayi álu né mbe geluáge gefwage jíi chóncho ne *

⁵ Jisɔs Kras, muú álú tojese ntésé ne maá mbe ayi akwilé né negbo, ne muú álú nana, mfwa kpaá mbaá afwa mme, álerégé enyú galógáló, apye enyú débε né nesɔ. Matame mabe ne ji muú abɔ́ wye gejeé ne esé ne aferé esé né gabo gétúgέ manoó míi ami machyεé mme.

⁶ Ne apye esé déla bɔ́ abi ágbárege gefwa ne ji ne apye ntó ese déla ampyéε upε abi ápyéε utɔ́ Nte wuú Esɔwɔ. Ngó ne utó úbé ne ji te kwyakwya ne kwyakwya. Amen

⁷ Gége, ji achwɔ́ nye né mmu gekógé mfaánebuú ne yéndémuú agene nye ji. Yé ébélé bɔ́ abi ájomé ji áwané. Ne bɔ́ mme meko álili nye gétúgέ efwyale ewé ji achyεge nye ebwɔ́ ébé mbɔ. Amen.

⁸ Ata Esɔwɔ aké, “Me ne nlú muú mbe ne ayi kwyákwyá.” Me ne alú, “Muú ayi alú nana, ne ayi abɔ́ alú ne ayi achwɔ́ nye. Esɔwɔ ayi Apwɔ́ amu.”

Jɔn agé Maá Nte Mekwaá né ame géjyá

⁹ Me Jɔn, menjmé nyú né echomelé bɔ́ Jisɔs, gétúgέ me ntó nchome mmye ne Jisɔs, ne nge ne ntó efwyale wye ndere enyú. Me nlú ntó muú ama wye ndere enyú né gefwa eyigé Esɔwɔ ágbárege ne nkógé metɔ́ wye ndere enyú mpwa fɔ́. Abɔ́ ábú me mfé né melɔ metɔ́ nnyi ewé ákuú nnó Patmɔs gétúgέ ngárege mekomejɔ́ Esɔwɔ ne wáwálé ayi Jisɔs aleré né genó eyi ji agaré.

¹⁰ Né bíi uwyaá ebi úlú bíi Ata, Mendoó Ukpea echwɔ́ me mmye ne nwú gekpékpégé meko fɔ́ ndere atané me né meso eké meko mbá.

¹¹ Aké, “Sá unɔ uko ebi ógené nye né mmu ηwe, ótɔ́ mbaá machomele bɔ́ Esɔwɔ akénéama ayi álú né umé malɔ yina: Efesɔs, Smyrna, Pegamɔn, Tayatira, Sadis, Filadelfya ne Laodisha.”

¹² Ne mbwólégé mmye mangé muú ayi ajóge me mejɔ́ né meso, ngé uluó mátúlékán ukénéama ebi akwye ne gul.

¹³ Né metɔ́ metɔ́ uluó ebimbɔ, ngé muú fɔ́ ndere atené eké maá nte mekwaá. Afyé nku metyémetyé ayi akwɔ́né ji uka. Ne ani gebagé ndeé eyi gégénege eké gul, génɔ ji né gebómé.

¹⁴ Mejwye wuú elú pópó eké néwúné ugoó, yé eké makaṅkoma ne ame jíi agénege eké nénómé mewε.

¹⁵ Uka bíi ushwánege eké afyaákó ayi áɔ́ né mewε, atilé ashwánege manémané. Meko wuú awyale eké nekɔ́né nnyi nekwene mbɔ, chuchu.

¹⁶ Agbaré ambe akénéama né egbe ebwɔ́nye wuú ne aparanja ayi achyaá magbe apea atané ji né meno. Ushu bíi ugenege eké ηmεé metɔ́ ηwɔ́mesé.

¹⁷ Ngεge ji, nkwe ji né uka eké muú ayi agboó. Anyaá ebwɔ́nye wuú anere me mmye aké, “Ófɔge, me ne nlú muú mbe ne ayi kwyakwya.

¹⁸ Me nlú mbe, me mbɔ ngbo, ne ge menlú mbe te kwyakwya ne kwyakwya.

* **1:4** Elú wáwálé nnó: Esya ayi ajógé mbɔ élé ayi te nya. Fina ákuú nnó Turkey.

Me nwyaa uto mampye baó abi ágboó ákeré né genwá wye ndere muú ágbárege bo agbógóló manené melo áwuú baó.

¹⁹ “Sá yé unó bi wá ògené; ebi upye mbo nana choncho ne ebi upyee nye meso gebé.

²⁰ Ge genó eyi gebó gelu bibií, eyi getome ne ambe akénéama ayi ògene me ngbare né ebwónyeyé wa ne uluó matúlékánj ukénéama ebi akwyee ne gul. Ambe yimbo akénéama atene mbaá makiénné Eṣṣwá akénéama ayi alú né machomele baó Eṣṣwá akénéama. Ne uluó matúlékánj ebimbo ukénéama utene mbaá machomele baó Eṣṣwá akénéama.”

2

Nwe yi átome mbaá echomele baó Eṣṣwá né meló Eṣṣṣ

¹ Muú ayi me ngene né ama gejya aké, “Sá ηwe yina otó mbaá ekiénné Eṣṣwá ewé echomele baó Eṣṣwá né melo Eṣṣṣ.

“Garé ebwó òké, gégé mekomejós eyi etane mbaá muú ayi agbaré ambe akénéama né ebwónyeyé wuú ne akene né metós metós uluó mátúlékánj ukenéama ebi akwyee ne gul. *

² Me nkaá unó uko ebi enyú dépyéé, mengé utós bi enyú depye ne eshye ne metós ewé dékogé délá dépwaá, nkaá nnó enyú dékií fós baó abo, ne enyú démua baó abi áké alú áhgbá Jisṣ, dégé nnó ápó, alú baó gebyó.

³ Enyú dekége matós, ne dégéne efwyale né gétú ya, dépwaá fós.

⁴ Yémbó gége genó eyigé nshulege enyú ndo wye na. Enyú débós sé gejeé ne me ndere depyee mbembe wó.

⁵ Ferege dégé mati ayi enyú depyee gyee. Dékwóré matós nyú dépyeege unó bi enyú debó mbe depyee me. Dela depye mbo wó, me nchwó fere nye geluógé etúlékánj nyú né geluóge machomele baó Jisṣ.

⁶ Yémbó, gége genó gelógéló eyigé enyú depye na, enyú dekií fós ubóbó unó bi baó ekwá Nikolatan ápye wye ndere me nla nkií.

⁷ “Muú ayi awya matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejósge mbaá machomele baó Jisṣ.

“Ne yéndemuú ayi ammye kpaá apwós gabo, me nchyege nye ji ebwónyeyé nnó

anyé umpome genós eyi gechyege genwá eyi gélagé byé. Genós eyimbo gewene né meló Eṣṣwá.”

Nwe yi átome mbaá echomele baó Eṣṣwá né meló Simina

⁸ Ama ajós aké, “Sa ηwe ayina otó mbaá ekiénné Eṣṣwá ewé echomele baó Eṣṣwá né meló Simina.

“Garé ebwó òké, gége mekomejós eyi etane mbaá muú ayi alú ula ulós ne kwyakwya, ji ayi abó agboó ne akwilé né negboó.

⁹ Me nkaá efwyale ewé enyú degéne ne gekpo eyi enyú délu yémbó enyú dewyaa gefwa. Nkaá ndere baó áchós enyú mabó. Ebwó ajósge ake alú baó Jus ne ápó, alú lé baó danchomeló.

¹⁰ Ngarége enyú nnó défósge fós efwyale ewé enyú déchwós dége, danchomeló apyee nye áfyeyé enyú abifó né denó, nnó ammua age ufós baó abi enyú delú ne degene nye efwyale né ndó efya. Fyeyeyé wye matós ne me yé ebé élé negbo ne enyú degbó. Ne me nchyege nye enyú nsa ayi alu genwá eyi gélagé byé.

¹¹ “Muú ayi awyaa matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejósge né machomele baó Eṣṣwá.

“Ne yéndemuú ayi ammye apwós gabo, agboó fós negboné ndó epea.”

Nwe yi átome mbaá echomele baó Eṣṣwá né meló Pégamón

¹² Ama ajós aké, “Sa ηwe ayina otó mbaá ekiénné Eṣṣwá ewé echomele baó Eṣṣwá né melo Pégamón.

“Gare ebwó òké, gége meko mejós ayi atane mbaá muú ayi awyaa aparanja yimbo ayi achyaa magbe ápeá.

¹³ Me nkaá nnó enyú dejwólege né mbaá ayi danchomeló muú alú mfwa ajwólege, yémbó dénogé wye mabó ma ne déshá fós mankamé depóré etiré détomé ne me, yé gébége áwáne Antipas né geluage nyú, ji muú agaré mekomejós wa wáwálé kpaá te ji agbó.

¹⁴ Yémbó gé unó bi me nshulegé enyú ndo wye na; baó fós alú né geluage nyú abi akwólege unó bi Balam aleré. Ji aleré Balak ndere ápye ne ate baó Isrelí ápyee gabo. Apye ebwó anyee menyee ure ayi

* **2:1** Elú wáwálé nnó: Né mmu ηwe Eṣṣwá ayi meke unó bi ji abii élé wáwálé ayi ji ajyaa manlere baó bií.

áchyε mbaá aló uka, ne apyε ntó ebwó ánanε manane tametame.

¹⁵ Ne bɔ́ abifɔ́ ntó álú né geluagé enyú abi akwɔ́legé unó bi bɔ́ ekwɔ́ Nikolatan álerégé.

¹⁶ Kwórege matɔ́ nyú, délyaá gabo, délá dépyéé mbɔ́ wɔ́, me nchwɔ́ wáwá mamye umye ne bɔ́ bimbɔ́ ne aparanja yimbɔ́ ayi atanégé me meno.

¹⁷ “Muú ayi awyaá matu, awú genó eyi Mendoó Ukpea ejógé né machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.

“Muú ayi ammyε kpaá apwɔ́ gabo, me nchyεge ji menyéé mfaánebuú ayi ábelé bíbí. Me nchyεge ji ntó ntaá eniné pópó ne mabo make ami asamé mfaá néní. Ne yéé muú ayi akágé mabo ami bɔ́ apɔ́, ekose muú ayi asele ntaá eniné mbɔ́ ne akaáge.”

Nwe yi átɔme mbaá εchomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Tayatira

¹⁸ Ama ajɔ́ aké, “Sa ηwe yina ɔ́tɔ́ mbaá ekiénné Esɔ́wɔ́ ewé εchomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Tayatira.

“Garé ebwó ɔ́ké, gεge mekomejɔ́ ayi atane mbaá Maá Esɔ́wɔ́, muú ame ji age nege eké nenɔme mewε ne uka bíí ushwanεge eké afyaá ako ayi atilé age nege mané mané.

¹⁹ Me nkaá unó bi enyú dépyéé, nkaá gejeé eyigé enyú debɔ́ ne me, ne metɔ́ ewé enyú défyε ne me. Nkaá ndere enyú dépoógé ate ne ndere dékoógé matɔ́ déla dépwá fɔ́. Nkaá nnó unó bi enyú dépyéé nana upwɔ́ εbi enyú debɔ́ dépyéé mbembe gébégé défyéé matɔ́ ne me fyéé.

²⁰ Yémbɔ́, gegé genó eyigé me nshulege enyú ndo wye na: Enyú délyaá Jεsebel, maá mendée ayi abyɔge gebyɔ́ nnó ji alú muú ekpávε Esɔ́wɔ́, abwɔ́lé bɔ́ utɔ́ ba né unó bi ji alerege, ánanε manané tametame ne anyé menyéé upε ayi áchyé mbaá aló uka.

²¹ Me nchyε ji gébé nnó akwɔ́ré metɔ́ wuú, alyaá eno ewé ji anyéé yémbɔ́ ashya manlyaá.

²² Gétú eyigémbɔ́ me mpyéé nyε ji akwe nemeé, ne bɔ́ abi ábélege ne ji mpyéé nyε ebwó agé efwyale dɔ́ mbɔ́gé alá ákwɔ́ré matɔ́ bwɔ́ ályaá gabo ayi ebwó ápyéé wɔ́.

²³ Ne me nwáne nyε bɔ́ abi ákwɔ́lege unó bi ji alerege, ne bɔ́ εchomele Jisɔ́s ako ákage nyε nnó me ne nlú muú ayi akágé

depó εtire délú akwaá né matɔ́ ne ufere εbi ebwó áferege. Ne ndere muú apyε gabo, mbɔ́ntó ne nchyεgé ji efwyale.

²⁴ “Yémbɔ́ enyú ako abi délú né meló Tayatira abi déla kwɔ́lege unó uboubɔ́ bina εbi bɔ́ abifɔ́ akuú nnó anɔ́ unó danchɔ́meló, mpɔ́ sé ne metuú ewé cha ewé nnerege enyú mekpo,

²⁵ ekosé mangaré enyú nnó dégbare unó bi défyéé metɔ́ wyéé chánchá kpaá tε me nchwɔ́.

²⁶ Ne muú ayi ammyε apwɔ́ gabo, ne apyéé utɔ́ ba ndere nkélege kpaá tε kwyakwya nchyεge ji uto nnó abε mfwa mbaá malɔ́ mme mako.

²⁷ Ne ágbarege nyε ebwó ne amu matomato wye ndere Ntε wa áchyéé me utó, ne áchɔ́gerege nyε ebwó ubauba eké unje meséé.

²⁸ Ne nchyεge nyε ji membe ayi age nege né gejejege bíí.

²⁹ “Muú ayi awyaá matu, awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejógé mbaá machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.”

3

Nwe yi átɔme mbaá εchomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Sadis

¹ Ama ajɔ́ aké, “Sa ηwe yina ɔ́tɔ́ mbaá ekiénné Esɔ́wɔ́ ewé εchomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Sadis.

“Garé ebwó ɔ́ke, gεge mekomejɔ́ ayi atane mbaá muú ayi abɔ́ mandoó akénéama ayi ápyéé utɔ́ Esɔ́wɔ́ ne ambe akénéama, nkaá unó bi enyú dépyéé. Bɔ́ ágégé enyú áké délú abε sanji degbo.

² Kwilege téné, défyε eshyε mampyεge unó bi enyú déle délyaá mampyεge nnó ékágé dékpe délyaá kanka, nénde nge nnó utɔ́ nyú úlú dantene cho né mbε ushu Esɔ́wɔ́.

³ Tεge yé unó bi alere enyú ne ndere déwuú, kwɔ́rege matɔ́ nyú dekwɔ́lege unó bimbɔ́ chánéné. Mbɔ́gé dékwilé téné wɔ́, nchwɔ́ nyε eta nyú eké menjo né gébé eyigé enyú délá kaágé.

⁴ Yémbɔ́ ukεke bɔ́ abifɔ́ alú né geluage nyú né meló Sadis abi alá ágilé fɔ́ mawule ebwó wɔ́, mmyεke áchɔ́ fɔ́ menyammyε ebwó ne gabo wɔ́. Ebwó afyéé nyε mandée pópó akene ne me nénde ákwane mambε bɔ́ ba.

5 Ne muú ayi ammye kpaá apwɔ́ gabo, áfyéé nye ji mandeé pópó eke ebwɔ́. Ne me mferege fɔ́ mabɔ́ ebwɔ́ né mmu nwe ayi asamé mabɔ́ bɔ́ abi awyaá geɲwá eyi gélágé byé. Ne me ngarége nye gbɔ́ɲɔ́ né mbe ushu Nte wa ne makiénné jíí ntó nnó, ji alú muú wa.

6 “Muú ayi awyaá matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejóge mbaá machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.”

Nwe yi átame mbaá echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Filadelfya

7 Ama ajó aké, “Sa nwe yina ɔ́to mbaá ekiénné Esɔ́wɔ́ ewé echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Filadelfya.

“Garé ebwɔ́ ɔ́ké, gégé mekomejó ayi atane mbaá muú ukpea ayi muú akage neré metɔ́ ne ji. Ji ne ágbaré agbógóló mfwa Devid ayi achyege ji uto mamgbaré gefwa ndere mfwa Devid. Ne ánénege menombi yé muú ayi akáge gbe ewú apó, agbége ntó menombi yé muú ayi akáge nené ewú apó.*

8 Me nkáge unó bi enyú dépyéé. Gege me nne ne mbɔ́ enyú menombi ne yé muú ayi akagé gbe ewú apó. Nkaá nnó enyú dépɔ́ fɔ́ né eshye, yémbɔ́ enyú dékwɔ́lege wye unó bi me nɛere délu danshyá nnó dékaágé fɔ́ me.

9 Wúgé! Bɔ́ danchameló abi ábyɔ́ge gebyɔ́ nnó álú bɔ́ Jus ne apó, mpye nye ebwɔ́ ato mano né mbe ushu nyú, ne ákaá nnó me mbɔ́ gejeé ne enyú.

10 Enyú dékwɔ́lege wye unó bi ngaré enyú nnó dékoge metɔ́ gétú eyigémbɔ́, mento mpye nye nnó enyú dékpege fɔ́ ne efwyale ewé echwɔ́ nye né mme meko. Efwyale ewémbɔ́ elú elé mamua bɔ́ mme meko.

11 Ela gachyéé me nchwɔ́, gbarege unó bi défyéé metɔ́ wyéé cháɲéné nnó ekágé muú fɔ́ afɔ́ nsa nyú.

12 Muú ayi ammye apwɔ́ gabo, mepyéé nye ji alá eké gekwa eyi muú alá akagé nyíí né mmu echa upé Esɔ́wɔ́ wa. Ne alyagé fɔ́ geji te kwyakwya. Nsamé nye mabɔ́ Esɔ́wɔ́ né menyammye wuú ne amí meló Esɔ́wɔ́ wa. Meló ewémbɔ́ elé meló Jerosale ayi meke ayi atane mfaánebuú mbaá Esɔ́wɔ́ ashulé fa mme. Ne nsamé nye ntó mabɔ́ ma ami make né menyammye wuú.

13 Muú ayi awyaá matu awú genó eyi Mendoó Ukpea ejóge mbaá machomele bɔ́ Esɔ́wɔ́.”

Nwe yi átame mbaá echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Laodisha

14 Ama ajó aké, “Sá nwe yina ɔ́to mbaá ekiénné Esɔ́wɔ́ ewé echomele bɔ́ Esɔ́wɔ́ né meló Laodisha.

“Garé ebwɔ́ ɔ́ké, gégé mekomejó ayi etané mbaá muú ayi ákuú ji Amen, muú ayi muú akage neré metɔ́ ne ji ne ntésé ayi apyéé bɔ́ akage wáwálé ayi atomé ne Esɔ́wɔ́. Ji alu muú ayi te ula ulɔ́, unó bi Esɔ́wɔ́ akwyéé ukene ne ji.

15 Me nkaá unó bi enyú dépyéé. Nkaá nnó enyú dékwéné fɔ́ nyuanyua ne désɔ́ fɔ́ ntó dugédúgé, me mbɔ́ nkélege ebe nnó dékwene nyuanyua yé nnó désɔ́ dugédúgé.

16 Ne elé enyú délu jwale makwe nyuanyua dékwene mansɔ́ ntó dugé dúgé désɔ́, gétú eyigémbɔ́, mpame nye enyú ne dafyéé nkane muú akpó matyéé.

17 Enyú déké déwyaá gefwa, délu gbene ne dékelege se yé genóge fɔ́. Enyú dékaá mbɔ́ fɔ́ nnó délu mbyambya, meshwemeshwe, gekpogekpo, ame nónómé ne gejógené wɔ́.

18 Ndere elúmbɔ́ me nchyege enyú majyéé nnó déchwɔ́ déna gul eta wa ayi áɔ́ né mewé, alá apó ne deba, nnó apyé enyú débe ne gefwa. Ne naáge ntó mandeé pópó nnó dékwere gejógené nyú eyi gegboó mmye. Naáge ntó uka ebi défyéé ne ame nnó dégene mbaá.

19 Bɔ́ abi me ngboó ne ebwɔ́, apyége gyéé, nshulege ebwɔ́ ndo, nɛerege ebwɔ́ chuchu. Gétú eyigémbɔ́, kpage gechyéé dékwɔ́rege matɔ́ nyú délyaá gabo.

20 Wúgé, me nte ne mbɔ́ né menombi nyú ndoó nnó dénene me gepú, muú awúgé meko wa, anenege me menombi nnó nkpe mmu, nkpe ne mbane ji denyé menyéé ulua.

21 Ne muú ayi ammyéé apwɔ́ gabo, me nchyege nye ji ebwɔ́nye nnó ajwɔ́le ne me né geluage gefwa ya, wye ndere me ntó mmye mpwɔ́ bɔ́ mawáme ba njwɔ́lé ne Nte wa né geluoge gefwa jíí.

* 3:7 Elú wáwálé nnó: Agbógóló Devid elé meti ewé bɔ́ ako abɔ́ makpe né gefwagé Esɔ́wɔ́.

22 “Muú ayi awyaá matu awú genó eyigé Mendoó Ukpea ejɔgé mbaá machomele bɔó Ɛsɔwɔ.”

4

Ƶɔn agɛ amɛ geɣja nkane Ɛsɔwɔ ajwɔle né mfaá geluɔge gefwa jii

1 Unó bina upyɛge mbɔ, mma nge amɛ geɣja. Nke mpele nge menombi fuú né mfaánebuú. Ne meko muú ayi me mbɔó mbe nwuú eké meko mbá, ama ajɔó ne me aké, “Kwɔ chwó wena, me nɛre wɔ unó bi upyɛé nyɛ meso gébé.”

2 Ténéténé yimbɔ Mendoó Ukpea echwó me mmyɛ, ékpá me mfe ne mfaánebuú. Nke mpele, nge geluɔge gefwa ne muú fɔ ndere ajwɔlé né mfaá geɣi.

3 Ne muú ayi ajwɔlé né mfaá geluɔ eyigémbɔ ashwane manémané eké ntaáne nka eniné ákuú jaspera ne carnelian. Ne mbya meshu ewe etane enɔó geluɔgé eyigé mbɔ ne mme elú nshyɛ nshyɛ eké mataá ayi ákuú nnó éméral.

4 Nge ntó uluɔ gefwa ebifɔ esaá meso eni ndere unɔó geluɔ eyigémbɔ né mme. Ne ákpakpa fɔ esaá meso eni, abi afyɛé mandeé pópó, ákwere délaré gefwa né makpo ebwó etire ákwyɛé ne gul ájwɔlé mfaá ubi.

5 Né geluɔ eyigémbɔ, gasama akɛle, mamama, mamfeé ányane, mbaá áwyaale. Né mbe geluɔ eyigémbɔ ntó, matúlékán akénéama ágenege. Ne matúlékán ayimbo akénéama, atene mbaá mandoó akénéama ayi apyɛé utɔó Ɛsɔwɔ.

6 Né mbe geluɔ eyigémbɔ ntó, nge genó gefɔ eké ebeé mega.

Gelu eféé eféé, ne njanéjané eké makankomma. Nge ntó ufɔó menya uni eyi elú mebe. Etené enɔ geluɔ eyigémbɔ né mme. Menyammyɛ ebwó mekomeko álu ne amɛ mbe ne ayi meso.

7 Né geluage menya yimbɔ eni, ayi mbe alú eké genyanya, ayi agbeé epɛa alú eké maá menɔ mpɔ, ayi agbeé eléé awyaá ushu eké mekwaá, ne ayi agbeé eni ntó alú eké nenyá eniné nélyenege.

8 Né geluage menya yina eni, yé ayi ndé awyaá ubagele ukéné ne gejamé gé amɛ né mmyɛ, ne amɛ ayifɔ ntó ne nteé ubagele

bií. Ne menya yina ekwane makwa utuú ne nɔwamese epwaá. Ekwane eké, “Ɛsɔwɔ ukpea, Ɛsɔwɔ ukpea, Ɛsɔwɔ ukpea, alú Ata Ɛsɔwɔ Muú Apwɔó amu. Ji abɔ alú mɛ, alu nana ne achwɔó nyɛ.”

9 Echyɛge nɔɔ, enógé ne matame mbaá muú ayi ajwɔlé mfaá geluɔge gefwa, ji ayi alú mebe te kwyakwya.

10 Akpakpa bimbɔ esaá meso eni ákwe uwya mme né mbe ushu muú ayi ajwɔlé né mfaá geluɔge gefwa eyigémbɔ, ánógé ji muú ayi alú mebe te kwyakwya ne kwyakwya,

11 aké, “Ata esé Ɛsɔwɔ, wɔ akwané mansɛ nɔɔ, enógé ne uto. Néndé wɔ ne akwyɛ unó uko ndere ejíú wɔ né metɔó ne akwyɛé ubi ne apyɛé ubi ulú.”

5

Gebagé nwe eyi ápwiré pwiré ne mad egóhɛme

1 Genó eyigé fɔ eyigé me ngené élé gebagé nwe eyi ápwirépwiré né ebwɔnyɛ muú ayi ajwɔlé né geluɔgé gefwa. Né gebagé nwe yimbɔ, ása unó wyɛ mbe ne meso ne ádyɛ geɣi ne emá né malu akénéama.

2 Ne nge ekiénné Ɛsɔwɔ ewé ewyaá ncha, egige kénké eké, “Waá akwané mambea emá ewé ádyɛé né gebagé nwe yimbɔ anéné geɣi?”

3 Ye muú fɔ apó yé né mfaánebuú, fa mme yé né malɔ áwuú bɔ ayi ákaáge néne gebagé nwe yimbɔ akuú genó eyi géluú mmu.

4 Ne nɔ manli segé segé néndé yé muú fɔ apó ayi ákwané manené gebagé nwe yimbɔ akuú genó eyi géluú mmu.

5 Ne muú ama né geluágé ákpakpa bimbɔ aké ne me, “Oligé sé, gé, muu ayi ákuú ji genyanyagé ntoóné Juda, ji alú ntó mpyáne mfwa Devid ammyɛ apwɔó bɔó mawámé bií. Gétú eyigémbɔ, ji ne akaáge bea emá ewémbɔ malu akénéama ne anéné gebagé nwe yimbɔ.” *

6 Ajɔógé mbɔ, ngé maá egóhɛme áténé kwókwólé ne geluɔgé gefwa eyigémbɔ, alú eké ábɔ áwá mɛ ji. Menya eyi elú mebe eni ne ákpakpa bimbɔ, áno ji mme. Ji awyaá ambya akénéama ne amɛ akénéama. Amɛ yimbɔ atené né mandoó akénéama ayi

* 5:5 Elú wáwálé nnó: Nenké élé genóge ákwelé ubée ne geɣi.

ápye utóó Ẹsòwò. Ne Ẹsòwò ató áji né mme meko.

⁷ Ne maá egòḡme yimbò achwò se gebagé ḡwe eyimbò ayí ápwirépwire ne ebwònye muú ayí ajwólé né mfaá geluógé gefwa.

⁸ Aségé mbò, menya yimbò eni ne ákpakpa bimbò esa meso eni ákwe uwaya mme né mbe ushu wuú. Ne yéndémuú né geluagé ákpakpa bimbò ne menya yimbò áwyaá nenke né ebwò ne geku eyigé akwyéé ne gul. Yéndé gekú gegbeé ne unó bi unóme gebe gelógéló. Unó ube bina utené mbaá mmyemenene bòó Ẹsòwò.

⁹ Ne ebwò ákwa ekwò meke ewé yé muú fò alá álú danḡkwa áké, “Wò òkwané manse gebagé ḡwe eyi gepwiré òbea ema ewé ádyéé wyéé, néndé áwá wò, manóó mmye ami magbele mana gejamégé bòó nnó abe bòó Ẹsòwò. Bòó bina atané né malò mme mako, ufò ufóó bòó. Abi ájógé mejóó ema ne abi ájógé mejóó cháchá.

¹⁰ Ne òpye ebwò álú ekwò ampyéé upé né gefwa eyigé Ẹsòwò se ágbárege. Ne ebwò ágbárege nyé gefwa fa mme.”

¹¹ Ne nké mmage pé, ḡge ne nwu meko gejamégé makiénné Ẹsòwò ayí yé muú alá ákágé pa ndere atene anóó geluógé gefwa, ne menya eyimbò eni ne ákpakpa bimbò.

¹² Ne makiénné yimbò ákálé kenké áké, “Maá egòḡme ayi abò awáne ákwane manse uto uko, ne gefwa, ne denḡa, ne eshye, ne enógé, ne ḡḡo ne matame.”

¹³ Ne nwu ntó unó uko ebi Ẹsòwò akwyéé, ebi úlú né mfaánebuú, ebi úlú fa mme, ebi úlú né malò aló ne ebi úlú mmu ebeé mega ne unó uko ebi úlú yéndé mbaá, ukwane uké, “Matame, enógé, ḡḡo ne uto uko ube ne muú ayí ajwólé mfaá geluógé gefwage maá egòḡme te kwyakwya ne kwyakwya.”

¹⁴ Ukwage mbò, menya yimbò eni ekame eké, “Amèn” ne ákpakpa bimbò ákwe uwaya mme ánógé Ẹsòwò ne maá egòḡme.

6

Maá egòḡme abea malu ema ayi mbe ákéné né ḡwe ayi ápwire

¹ Ndere mpelé, ḡge nkane Maá egòḡme abea melu ema ewé mbe né geluoge malu akénéama ayí adyéé né ḡwe yimbò. Ne nwu meko menya ama né geluage menya eyi

mebe eni, ndere ajóó ne meko kenké eké néfé aké, “Chwò we.”

² Mpege, ḡge mpò mekagala pópó. Muú ayí ajwólé mfaá agbare embeé né ebwò ne áchyéé ji ela gefwa ne akene ajye ndere muú ayí ajye mmye me ummye apwò ne amage pwo nyé.

³ Ne ji ábeagé melu ema ewe egbeé malu apea nwu meko menya ayí agbeé menya epea ndere ajóó aké, “Chwò we.”

⁴ Ajógé mbò, mpò mekagala meḡele atane achwò. Ji achyéé muú ayí ajwólé mfaá uto ne gekpekepegé aparanja mamfere nesò fa mme nnó bòó ámmyege áwané ate.

⁵ Amá ábeagé melu ewé egbeé malú aléé, nwu meko menya ayí agbeé menya eléé, ndere ajóó aké, “Chwò we.” Mpege, ḡge mpò mekagala meḡile ne muú ayí ajwólé mfaá agbare elómé né ebwò.

⁶ Nwú meko ayí alú eké meko muú ndere atane né geluagé menya yi mebe eyimbò eni ájóó aké, “Ekpoko Flawa ema, elú né ḡka utóó bií uma ne makpoko barle aléé alú ntó ḡka utóó bií uma. Ne òchòge fò mbwe maweé ne mmòó.”

⁷ Ne ji amá ábeagé melu ema ewé egbeé malu ani, nwú menya mebe ayí agbeé menya eni ndere ajóó aké, “Chwò we.”

⁸ Mpege, ḡge mpò mekagala ayí ala bée ne muú ayí ajwólé né mfaá akamégé negbo. Ne muú ayí fò, ayí akwòle ji meso, akamege melò áwuú bòó. Achyéé ebwò uto nnó akare mme meko né malu aní, áwá bòó né melu ema ne bee, mesa, ufóó ufóó mameé ne menyá eyi epyéé efò.

⁹ Maá egòḡme ábeagé melu ema ewé egbeé malu ata, ḡge né nteé geluógé upé Ẹsòwò mandoó bòó abi áwané gétúgé mekomejòó Ẹsòwò ayí ebwò ágaré.

¹⁰ Ne mandoó bòó Ẹsòwò bimbò, ájóó kenké áké, “Eh Anyata Ẹsòwò, wò olú muú ukpea ne bòó ákage áneré metóó ne wò. Ebelege mbò nnó ne wò òsò mpa bòó mme abi áwané esé, òshuú ebwò amu manchyéé ebwò efwyale?”

¹¹ Ajóógé mbò, áchyéé yéndémuú bwò ewule pópó, ne ágaré ebwò nnó ákoó metóó, ágilé kpaá téé mpa ate aḡme ebwò abi ápyéé utóó Ẹsòwò, ebwò abi áwané ákwanege ndere Ẹsòwò akélege.

12 Ne maá egɔɣme ábeagé melu ema ewé egbeé malu akene, nge ndere mme anyigé ne eshye tegetege. Nmeé ebwólé alá megílé eké ndeé nekwi ne mfaá ntó agelé chuú eké manoó.

13 Ambe átane mfaá ákwe mme eké umpome genóó fik ebi ula ugelé wó, ukwene gébé mbyo metometo anyigé ubi.

14 Nebuú neseé eké gebɔ eyi muú apwiré afeé ne mbaá ayi gebó gélú. Yéndé mekwe kpaá ne mewaá metóó nnyi áferé ewu né melu wuú.

15 Ne afwa mme meko, bɔ́ kpakpa, ákpakpa bɔ́ bee, bɔ́ abi awyaá gefwa, anó bɔ́, ne bɔ́ ako choncho ne áfwe ne abi alá ápó áfwe ábó ájyéé bíí né mmu ambu maba ntaá ne meso matarave ayi álú né mfaá makwe kpakpa,

16 ákalé ákuú maba ntaá ne makwe kpakpa áké, “Kwege débií esé nnó ékágé muú ayi ajwólé né mfaá geluáge gefwa age esé ne nnó ékágé maá egɔɣme achyéé esé efwyale.

17 Néndé gekpékpé bíí ebi Esɔwɔ ne maá egɔɣme achyegge bɔ́ efwyale ukwóne, ne ndémuú ákágé bo efwyale ewémbɔ?”

7

Afyɛ geloge Esɔwɔ né mampwe usaá dele bɔ́ Esɔwɔ ukénéama meso eni

1 Unó bina uko ukógé, genó eyi me mma nge, elé makiénné Esɔwɔ ani. Átene né manjú mme ani, agbeé mati mbyo ani, ayi atanege né manku mme yina nnó ékágé mbyo ammyege né mme yé ebé lé né ebéé, ne nnó ékágé amugé unó.

2 Ne nge ntó ekiénné Esɔwɔ ewé fó, etane né egbe ewé nmeé etanege, egbare gelogé Esɔwɔ muú alu mebe eku makiénné Esɔwɔ yimbɔ ani kenké, ayi Esɔwɔ achyéé áji uto manchɔ mme ne ebéé mega,

3 eké, “Ténégé kpe, désage lyaá mbyo áchó mme, ebéé mega, ne unó mewaá kpaá te esé denerege manlo baá défwe Esɔwɔ esé né mampwe ne gelogé Esɔwɔ.”

4 Ne nwú nnó mpa bɔ́ Esɔwɔ abi álo ebwó né mampwe ne gelogé Esɔwɔ eyigé na, alú usaá dele bɔ́ ukénéama meso eni. Bɔ́ bina atane né matoó Isrélí áfyaneapeá.

5 Né ntoné Juda aló dele bɔ́ áfyaneapea. Né ntoné Ruben aló dele bɔ́ áfyaneapeá.

Né ntoné Gad aló dele bɔ́ áfyaneapeá.

6 Né ntoné Ashyɛ aló dele bɔ́ áfyaneapeá.

Ntoné Naftali aló dele bɔ́ áfyaneapeá.

Ntoné Manase aló dele efyaneepeá.

7 Né ntoné Simyon aló dele efyaneepeá.

Né ntoné Levi aló dele efyaneepeá.

Né ntoné Isaka aló dele efyaneepeá.

8 Ntoné Sebulɔn aló dele efyaneepeá.

Né ntoné Josef aló dele efyaneepeá.

Né ntoné Benjamɛn aló dele efyaneepeá.

Njuné bɔ́ átené né mbe ushu Esɔwɔ ne Maá egɔɣme

9 Genó eyigé na gekoge, nke mpɛle, nge njuné bɔ́ abi yé muú alá ákágé pa fó. Bɔ́ bina átané né malɔ mme meko, yéndé ntoó ufó ufó bɔ́, ne ufó ufó mejó. Afyɛ mandeé pópó, ágbaré mame né amu átene né mbe geluáge gefwa ne mbe ushu Maá egɔɣme.

10 Ajógé kenké áké, “Esɔwɔ se, wɔ muú ɔjwólé mfaá geluáge gefwa, enyú ne Maá egɔɣme ne défererege esé né efwyale gabo.”

11 Ajógé mbɔ, makiénné Esɔwɔ ako átené áno geluáge gefwa, ákpakpa bimbɔ, ne menya yimbɔ eni eyi elú mebe. Ne ebwó ako ákwe uwa mme né mbe geluáge gefwa ánogé Esɔwɔ,

12 áké, “Amɛn, mejé, ne nɔ, ne denɔ, ne matame, ne enógé, ne utó ne eshye ube ne Esɔwɔ sé te kwyakwya ne kwyakwya Amɛn.”

13 Muú kpaá ama né geluáge ákpakpa bimbɔ, agíí me áké, “Nde bɔ́ na áfyéé mawulé pópó, átané efó?”

14 Me nshuú ji meko nké, “Ata nkaá wó, wɔ ne ɔkaá mbaá ayi ebwó átané.”

Ne agaré yé me aké, “Gé bɔ́ abi ákrene né gekpekpɛ efwyale, átene ne eshye kpaá te átané chánéné na. Ebwó áshwɔné mawulé bwó ne manoó Maá egɔɣme, alá pópó.

15 Ne gétú eyigémbɔ ne ebwó átené né mbe geluáge Esɔwɔ, ápyéé utó ndere ampýéé ure Esɔwɔ ne mmu echa ure wuú yéndégébé. Ne ji ayi ajwólé né mfaá geluáge gefwa abéé nyɛ ne ebwó, abame ebwó.

16 Ebwó ábéé se mesa, mmwólé manaá epye sé ebwó, nmeé edoó sé ebwó ne menyammye ntó ásonégé sé ebwó.

17 Néndé Maá eḡoḡme muú alú kwákwole ne geluogé gefwa eyigé na ne ábáme ebwó nkane membame maḡoḡme. Ne ajame nye ebwó áfé ne baá anyi ayi awyaá manaá ami machyegge geḡwá eyi gélágé byéé. Ne Es̄owó ntó atilé nye ebwó manse ako né amẹ.”

8

Maá eḡoḡme abea melú ema ewé egbeé malu akénéama

1 Ne Maá eḡoḡme ábeagé melú ema ewé egbeé malu akénéama mbaá meko né mfaánebuú ákwené alá tómeé né genóge gebagé nchwa neke.

2 Epyege mbó, nge makiénné Es̄owó akénéama ndere áténé né mbe ushu Es̄owó. Achyéé áji mbá akénéama.

3 Ne ekiénné ewé f̄o egbaré maá gekú ayi ákwyéé ne gul echwóó tené né mbe geluó eyigé ásoó unó bi úwya gebe gelógél. Achyéé ewú gejamégé unó gebe bina nnó echo ne mmyemenene b̄oó Es̄owó ako, enere mfaá geluó eyigé ákwyéé ne gul eyigé gelú né mbe geluogé gefwage Es̄owó ásoó áchyéé mbaá Es̄owó.

4 Ndere es̄oó unó gebe ebimbó, amuawe choncho ne mmyemenene b̄oó Es̄owó, átane né amu ekiénné Es̄owó ewémbó áfe né mbaá Es̄owó.

5 Epyege mbó, ekiénné Es̄owó ewémbó efere ujenje mewé né mfaá geluó eyigémbó, efye ne mmu maá gekú yimbó efome fa mme. Efómégé mbó, mbaá áwyaale, mamfeé anyane gbanḡbanḡ, gasama akéle mama-mama, ne mme anyigé tégé tégé ne eshye.

Makiénné Es̄owó ayi mbe ani afome mbaá ebwó

6 Ne makiénné Es̄owó yimbó akénéama ayi ágbaré mbá akénéama, ákpome mmye mamfome.

7 Ekiénné ewé mbe éfomege mba áwuú, makankoma ne mewé echware ne manóó ekwe fa mme. Ne mewé ewémbó ekaré mme né malu aléé, es̄o melu ema kpákpá choncho ne unóó ne byaá mewaá.

8 Ekiénné Es̄owó ewé egbeé apeá éfomege mbá wuú, áfome genó gef̄o ne mmu ebéé mega eyi gelú eké gekpékpégé mekwe ewé mewé elúlé wye wum wum wum. Genó eyigémbó gekwege gekare ebéé mega né malu aléé, melu ema elá manóó manóó.

9 Ne yéndégenó eyi gelú wyeé gegbo, ne masogeka ayi alú wye áchóó.

10 Ewé egbeé aléé efomege mbá wuú, gekpékpégé membe ayi agenege eké gelogé elwe, atane mfaá akaré manyi mme malu aléé akwe né melú ema choncho ne baá anyi abi kókóó.

11 Membe yina ákamege nnó, “Unywone.” Ne melu ema ewé membe yina akwene wye, né geluage malu ayina aléé ela nywone nywonege. Gejamege b̄oó abi anyuú manaá ami matane wyeé ágbo.

12 Ne ekiénné Es̄owó ewé egbeé makiénné ani, efomege mbá wuú, ákarege ndere ḡmées, mfaá, ne ambe ágenege sé né malu aléé, melu ema ekwe kendeé. Ne akarege gébé eyigé utuú uwyage né malu aléé mfaá ne ambe ágene sé ne melu ema wó. Wyembó ntó ne epyéé ne bií ne ḡwomese.

13 Ne mbwe amẹ nké mpele, nge ndere nenyá nelyenege te mfaá, ne nwu ndere nejóoge kenké neké, “Ebóó nye, ebóó nye, ebóó nye ne b̄oó abi alú né mme gebégé makiénné Es̄owó ayi álaá aléé éfomege mbá bwó.”

9

Ekiénné Es̄owó ewé egbeé makiénné ata efome mbá wuú

1 Ne ekiénné Es̄owó ewé egbeé makiénné ata éfomege wuú mbá, mma ngé membe f̄o atané mfaá, akwe mme. Achyéé ji agbógóló ayi anenege gepyéé eyi gélágé p̄o ne kwyakwya.

2 Ne membe yimbó anenege meno gepyéé eyigémbó, amuawe atane wye eké amuawe laáwa. Amuawe yina agbe ḡmées né mfaánebuú mbaá akwe gemuagemua.

3 Egome etane né mmu amuawe yimbó ekwe fa mme. Achye ewú uto mantye b̄oó wye ndere ebi ngat áwyaá fa mme.

4 Agaré ewú nnó epyege f̄o genó gebo ne jyage f̄o, yé ebé lé dambyanja ne yéndé gefogé genóó, epye lé genó gebo ne b̄oó abi alá ápó ne gelogé Es̄owó né mampwe bwó.

5 Achye f̄o ewú uto nnó éwá ebwó wó, alya elé ewú nnó etye ebwó né b̄o amfaá áta. Ne ubale ebi ebwó áwuú nye ube wye ndere ebi ngat atyéé muú.

⁶ Né amfaá bimbó áta, ákelege nye negbo nnó newa ebwó ágene. Néndé yé lé ebwó áshyage negbo, negbo nebéé fò ebwó kwókwólé.

⁷ Egome ewéna, elú eké mpó mekagala eyi áfyé eji unó manjye bee. Akwere ewu unó fò né makpo, unó bimbó ulú eké délaré gefwa etiré ákwyéé ne gul, ne mashu ebwó malu eké mashu akwaá.

⁸ Mejwe bwó eshya metyéé eké mejwe andée ne manéné bwó álú eké ayi genyanya.

⁹ Akwere uwya yéndé egomé ne gebagé gese eyigé bód abi ájyéé bee ákwerege né uwya. Gewya eyigé ubagele bwó upyéé gélú eké gewyage mboó gese uka upea ayi mpó mekagala ejame ne gatele ejyéé bee.

¹⁰ Egome ewémbó ewyaá magyéé eké magyé ngat. Ewya uto né magyé bwó matyéé bód né bó amfaá áta.

¹¹ Ne muú ayi álú mfwa bwó, élé ekiénné Esòwò ewé egbare agbógóló gepyéé eyi geláge pó ne kwyakwya. Bód Hibru akú ekiénné ewéna nnó Abadón. Ne bód Grek ákuú ewú nnó Apolyón (ula utene nnó mencho unó).

¹² Néjáne efwyale eniné mbe nekoó, wúgé ayifó apea alú chwóó.

Ekiénné Esòwò ewé egbee makiénné akéné efóme mbá wuú

¹³ Ne ekiénné Esòwò ewé epyéé makiénné akéné, éfomege mbá wuú, nwú meko muú fò ndere atane né manjú ani ayi alú né gelú eyigé ákwyéé ne gul eyigé gelu né mbe ushu Esòwò.

¹⁴ Meko yimbó ajóó ne ekiénné Esòwò ewémbó aké, “Kaá makiénné ani ayi áfené kwókwólé ne ebéé kpa ewé ákuú nnó ebéé Yufretis.”

¹⁵ Ne ekiénné Esòwò ewémbó ekaá ayina ani. Elé né nchwónেকে eniné na, né bíí ebi na, mfaá ayina ne nmeé eniné na, ne Esòwò abelé me nnó makiénné ayina ákáré bód abi álú fa mme malu áléé, áwá melu ema.

¹⁶ Agare me aké mpa ekwó bód abi ákwóme né mfaá mpó mekagala ájyéé bee aja kpaá apwó, alú bó dele ne bó dele.

¹⁷ Né ame gejya yina, ngé mpó mekagala ne bód abi ájwólé mfaá eji. Bód bimbó áfyéé uba useé ummye ebi bód bee ákwerege né uwya. Ubaá useé bina ugelege eké mewé,

uwyaá ugile nkane genó eyigé ákuú nnó Safaya, ne ulú ntó ekwóekwó eké genó eyigé ákuú nno solfó. Mpó eyina ewyaá makpo eké makpo genyanya. Mewé, ne amuawé, ne solfó etanege eji né meno.

¹⁸ Unó bina uléé, ebi uwáne bód ubi utané né mano mpó eyimbó, mmye eké mewé, ne amuawé ne solfó ukare bód abi alú fa mme né malu áléé uwa melu ema.

¹⁹ Néndé eshye mpó eyina etanege élé né manó ne magyé ebwó. Magyé bwó áwya makpo eké mmyó. Elé ne magyé ebwó yina, ne echulé bód.

²⁰ Ne bód abi unó bina ula uwa wó, ályaá fó gabo ayi ebwó ápyéé wó. Anógé wye aló nchye ne aló uka abi ákwyéé ne gul ne seleba akwyéé ntó ne afyaákó, mataá ne unó. Yé élé aló uka bina, alá áwuú, alá ágené ne alá ákené fó, ebwó anógé wye abi.

²¹ Ne ályaá fò ntó bód manwáné wó yé élé mafoó manye, manane tametame ne ejo manjo ályaá wó.

10

Jøn agé ekiénné Esòwò né ame gejya ndere egbare gebagé ηwe eyi apwiré

¹ Ne mma ngé gekpékpéé ekiénné Esòwò ewé fò né ame gejya, etane né mfaánebuú eshulege mme. Ndere ewú echwóó, geko gefyale ewú mmye eké ndeé, ne embya meshu egyaá ewú né mekpo, ushu bíí ushwanenege eké nmeé ne uka ebií ntó ulú eké ukwa bi mewé elulé wyéé.

² Egbaré gebagé ηwe ayi abó apwiré, nana gelu fuú né ebwó wuú. Echoó geka jíí eyi ebwónyé né ebéé mega ne eyigé ebwóbe né mewaá.

³ Ejóó kenké ekále eké meko genyanya. Ekalege mbó, néfe nnya nekame gbanjbanj ndó ekénéama neshuú ewú meko.

⁴ Ne nefe enina neyáge mbó, nké nsa genó eyigé me nwúú nejóó, nké nwúú meko muú fò atané né mfaánebuú ajóó ne me aké, “Osage fò genó eyigé nefe enina nejóó, bele geji ne metóó wyéé.”

⁵ Ne ekiénné Esòwò ewémbó ewé ngene etene né mewaá né ebéé mega, ebwéé ebwónyé wuú né mfaánebuú.

⁶ Ekele mabó Esòwò, muú alú mebe te kwyakwya, muú akwyéé mfaá, mme, ebéé

mega, ne yéndegenó eyi gelú wyéé eké, “Njógé wáwálé nnó gebé gechwó gepó esé.

⁷ Yémbó ekiénné Esowó ewé epyéé makiénné akénéama efómégé mba awuú, Esowó apyéé nyé unó bi ji abó ábelé bibí upye wáwálé ndere ji agaré bós utós bíí bós ekpávé Esowó nnó upye nyé.”

⁸ Ne mako ayi me mbó nwuú atane mfaánebuú ama ajós ne me aké, “Chwó sé gegbagé ηwe yimbó né ebwó ekiénné Esowó ewé echoó geka ebéé mega ne geka mewaá.”

⁹ Ajógé mbó, mfe mbaá ekiénné Esowó ewémbó, ngiú ewu nnó echyéé me gebagé ηwe eyimbó, ejós ne me eké, “Se geji onyé, gebósge nyé wó né meno eke nnywós yémbó gekwónégé wó uné genywónege nyé.”

¹⁰ Ne nse gebagé ηwe eyimbó né ebwó wuú nnyé. Gebósge me né meno eke nnywós ne gekwónege me né uné gelá nywónene nywónege.

¹¹ Nyége mbó, ágaré me aké, “Obó maá ma garé genó eyi gepyéé nyé ne bós malo mme meko, ufós ufós bós, ufós ufós mejós ne afwa.”

11

Esowó ato bós ekpávé apeá

¹ Unó bina ukogé, áchyéé me meto ewé ámege unó wyéé. Ne Esowó ajós ne me aké, “Chó mée echa upe wa ne geluógé upe. Pa ntó bós abi ánógé me wye.

² Yémbó, omége fós dachi echa upe wa, lyaá ji néndé me nlyaá ji mbaá bós abi alá ápó bós Jus, nnó ágbaré gefwage bwó né melo ukpea wa né bó ámfáá usa upea meso epea.

³ Ne ntóme nyé bós ba apeá abi ágaregé mekomejós Esowó, nchyege nyé ebwó uto mangaré bós genó eyi me mpye nyé. Ne ágaregé nyé geji, áfyéé mandeé nekwi né ndó dele meso usaá ufya ne eléé.”

⁴ Bós bina apeá ne álu eké unós Olif upeá ne álu ntó eké uluó matúlékan upea ebi utene né mbe ushu Esowó Ata muú ágbáregé gefwa mme.

⁵ Ne mbógé muú amuagé mampye ebwó genó gebo, mewé etanege ebwó né meno esós muú mawame ebwó yimbó, mbóntó ne bós abi amuame mampye ebwó genó gebo, ábós mamgboó.

⁶ Ebwó áwyaá uto magbaré manaá nnó ákwegé fós né gébé eyigé ebwó ágaregé

mekomejós Esowó. Áwyaá ntó uto mambwólé manyi ála manoó manoó. Ne áwyaá ntó uto mantó mameé ufo ufoó áchwó fa mme ndere ebwó ákelege.

⁷ Anerege mangaré mekomejós Esowó, menya mebo ayi atané né gepyéé eyi geláge pó ne kwyakwya achwó mmye nyé ne ebwó apwó, awá ebwó.

⁸ Ne ηkwó bwó ulaá nyé né metós melós, melós kpaá ewémbó mbaá ayi aselé nya Ata sé áwóme nya né gekwa. Ne mabó ami ákuú melo ewéna né neka elé Sodom yé nnó Ijip.

⁹ Ufós ufós bós yéndé ntoó, ufós ufós mejós ne maló mme mako átane áchwós ágene ηkwó bwó né ndó eléé ne geba, ákamegé fós nnó muú ánií ubi.

¹⁰ Matós ágós nyé bós mme meko ndere bós bina ápea ágbóo, ne ápyéé nyé epaá gétúgé negbóné bwó, áwelé ate mako néndé mekomejós Esowó ayi bós bina ágaré ápyéé bós mme áwú ubalé dós.

¹¹ Yémbó ndó yina eléé ne geba ekogé, Esowó atomé gejulé eyi gechyége genwá gekpe ηkwó bós bina né mmye ákwilé téné. Ákwilé gé mbó bós ako abi ábós ágéné ebwó efo ekwó ebwó né matós dós.

¹² Ne bós bina apeá, áwú meko muú fo ndere ákuú ebwó kenké né mfaánebuú, aké, “Kwógé déchwó wena.” Ne ndere bós mawáme bwó ápelé, ebwó ákwó áfé né mfaánebuú né mmu gekó.

¹³ Wye né gébé eyigémbó, mme ányígé ne eshye tegetege ákáré melo ewémbó né malú afya, ne upú ebi ulú né melu ema ukwe ne mmye muú ayi ágboó álú dele bós akénéama. Bós abi alá, efo ekwó ebwó matós ánógé Esowó muú álú né mfaánebuú.

¹⁴ Nenjáne efwyale eniné negbéé manjáne apeá nekoó, wúgé eniné negbéé áléé nechwós.

Ekiénné Esowó ewé egbeé makiénné akénéama efóme mbá wuú

¹⁵ Ne ekiénné Esowó ewé egbeé akénéama efómégé mbá wúu, nwú meko makiénné Esowó ndere ajógé kenké aké, “Ata Esowó sé ne muú wuú ayi ji ajyaá nnó ábé mempoó se awyaá uto mangbaré gefwa fa mme nana. Ne Esowó ágbáregé gefwa te kwyakwya ne kwyakwya.”

16 Ajóógé mbò, ákpakpa bimbò, esaá meso eni abi ájwólé mfaá uluò gefwage bwó né mbe ushu Èsòwò ákwe mashu mme né mbe ushu Èsòwò áféé Èsòwò,

17 áké, “Ata Èsòwò, wò Muú Òpwoó amu, wò muú òlu ne òbò òlú, esé déchyegé wò matame néndé òleré gekpékpégé uto bi wò òwyaá ne òlò mangbaré gefwa jyéé fa mme.

18 Ne bòó abi abò alá ápò fò Jus, ebwó ábòó metòó usòó ne wò dòó. Yémbò gébégé eyigé wò òlerégé metòó usòó wye gekwóné. Ne gébé gekwóné eyigé wò òsòó mpa bòó abi ágbóó. Gébé ntó gekwóné eyigé wò òchyegé nsa mbaá bòó utòó byéé, bòó ekpávè Èsòwò ne bòó ako abi áfòó wò, abi anea geme ne abi alá anea wò. Ne gébé gekwóné eyigé wò òwane bòó abi áwáne bòó ako abi áwáne bòó fa mme yina.”

19 Aféége Èsòwò mbò, gepúgé Èsòwò né mfaánebuú génene. Ne mengé mekwaá menomenyéé ewé etené mbaá menomenyéé ewé Èsòwò anyyéé ne bòó bíí ndere elú né mmu gepúgé Èsòwò eyigémbò. Ne ngé ndere gasama akelé mamama, nefe nénya gbanḡbanḡ, mbaá áwyaale mme anyíí tegetege, ne makanḡkoma akwene gejame.

12

Mendéé fò ne mmyò ayi ákuú nnó dragòn

1 Né gébé eyigémbò, ngé gekpékpégé genó fò eyi getané né mfaánebuú. Ngé mendéé fò ayi ndéé eyi ji afyéé elú ñmèé ñmèé, anéré uka bíí né mfaá mfaá. Akwere elá gefwa ewé ewyaá ambe áfyaneápeá. *

2 Mendéé yina alú ne uné, ne ndere nebyéé némyéé ji ákalege gétúgé awuú ubale nebyéé.

3 Ne mma ngé gekpékpégé genóge fò eyi getané né mfaánebuú, nké mpelé, ngé gekpékpégé mmyò megele, ayi apyéé efò, awyaá makpo akénéama ne ambya afya. Ne akweré maá elá gefwa né yéndé mekpo wuú.

4 Akaregé ambe ayi alú né mfaá né malu áléé, mmyò ayina ase megye wuú ajá melú ema agbe fa mme. Akwilé atene né mbe ushu mendéé yimbò ayi alú mambye maá, agile nnó mendéé yimbò abyegé maá ji abò ányéé.

5 Ne mendéé yimbò abyé maá wuú mende. Maá yimbò ne abòó mámbé mfwa né malò mme meko. Agbaregé nye bòó mme meko ne amu matomato. Ndere ábyené maá yimbò, áchwó fòó ji ákpa ji áfé mbaá Èsòwò né mbaá ayi geluòge gefwa jíí gelú.

6 Ne mendéé yina jimbòó abò afé né mashwane mbaá ayi Èsòwò ákwyéé ábelé nnó ji abe wyeé, akpe bu né ndò òle meso usaá ufyaane uléé meso efya.

7 Epyegé mbò, ummye ukwe né mfaánebuú. Mfwa makiénné Èsòwò ayi akuú ji Mikèl ne anḡba bíí, ámye ne mmyò yimbò ne bòó bíí ntó.

8 Yémbò Mikèl ne anḡba bíí ámmye ápwo mmyò yimbò ne bòó bíí ne ákamé sé nnó mmyò yimbò ne bòó bíí ama abe ne melú manjwólé né mfaánebuú wò.

9 Abú gekpékpé mmyò yimbò né mfaánebuú áshulé fa mme chóncho ne makiénné jíí. Mmyò yina ne ákuú nnó danchòmeló, muú mawáme, ji ne alú mmyò ayi alòó me tété nya mambwólégé bòó fa mme.

10 Ne nwú muú fò ajóó kenké né mfaánebuú aké, “Nana Èsòwò esé aferé bòó né efwyale gabo, alere bòó ako uto bíí ji awyaá né gefwa eyigé ji ágbárege ne Kras, Muú yi Èsòwò akweré ji elá gefwa ayi ji atómé alere ntó uto bíí fa mme. Néndé muú ayi aténege né mbe ushu Èsòwò sé utuú ne ñwómésé ápye mpa ne anḡmé sé ábú ji né mfaánebuú ashulé fa mme.

11 Ne anḡmé esé bina ammye ápwo ji né utó manoó Maá egónme ami magbelé mme ne abya melóméló ayi ebwó ágarége. Ne ebwó áse yé geḡwá bwó eké genó wò ne átene nnó yé ebe elé negbo ebwó ágboó.

12 Mfaánebuú ne bòó ako abi ájwólégé wye, beége ne nechóchó. Yémbò ebòó nye ne enyú abi délú né mme ne mabéé mega néndé, danchòmeló ashulé achwó báne enyú ne metòó usò néndé ji akaá nnó gébé jíí eyi gelaá géjásé wò.”

13 Mmyò yimbò agégé nnó ábú ji ashulé fa mme, alò mamfwénégé mendéé yimbò ayi ábyené maá mende nnó awá.

14 Yémbò áchye mendéé yimbò ukpékpé ubagele upeá ebi úlú eké ebi nenyá nnó

* 12:1 Elú wáwálé nnó: Mfaá ayi ájógembo, elé mfaá ayi áge nege ne utuú.

ályéné ájyε ábí né mashwɔne mbaá ayi Ɛsɔwɔ ákwyε ábelé nnó ji abeé wye ábelé ji bu né aɲme áléé ne geba.

¹⁵ Ne mmyɔ yimbɔ awó manaá né meno, majá eké ebeé nnó ɲgbannyi ashwa mendée yimbɔ anó nnyi.

¹⁶ Yémbɔ mme apoo mendée yimbɔ, anené meno anyú manaá ami mmyɔ yimbɔ awó mako.

¹⁷ Ɛpyegé mbɔ, mmyɔ yimbɔ metó ɛsɔ ji dɔ́ ne mendée yimbɔ, alyá ajyε ɲme ummyε ne upyáne mendée yimbɔ, bɔ́ abi ábélege mabé Ɛsɔwɔ ne bɔ́ abi ágaregé wáwálé ayi Jisɔs aleré né abya melómél, nnó ebwó ne Mmyɔ yimbɔ atené né mbale ebeé mega.

13

Menya mebo ayi atáne né mmu ebeé mega

¹ Nɔ́ere mmyɔ yimbɔ aténe ɛwú, ɲgé menya mebo fɔ́ nɔ́ere atanegé né mmu ebeé mega. Menya yimbɔ awyaá makpo akénéama, ne ambya afya. Akweré maá ela gefwa né yéndé embya wuú. Né mfaá yéndé mekpo wuú asa mabɔ wye ami machó mabɔ Ɛsɔwɔ.

² Menya yimbɔ afulé mekwaálá, awyaá uka eké ebi menya fɔ́ ayi afulé maamyε ákuú ji nnó beé. Ne meno wuú elú eké menó genyanya. Ne mmyɔ yimbɔ achyεé menya mebo yimbɔ, uto ebií ne gekpekpεgé eshye wuú nnó, agbaré gefwa.

³ Menya yimbɔ, mekpo wuú ɛma, elu eké abɔ akε gepa wye ɛyi gelú manwá ji wáne, yémbɔ gepa ɛyigémbɔ, gegbo mé. Ne bɔ́ mme meko álá mano mekpo fuú gétúgé genó ɛyina, áló mankwɔlege ji.

⁴ Ebwó ako ánogé mmyɔ yimbɔ gétúgé ji achyεé uto bií mbaá menya mebo yimbɔ. Ne ánogé ntó menya mebo yimbɔ ajógé aké, “Ndémuú alú eké menya yina, ne waá akágé mmyε umyε ne ji?”

⁵ Ne ályaá menya mebo yimbɔ nnó ádogé ebwɔ ɛwɔme áchógé mabɔ Ɛsɔwɔ, ne ályaá ji ntó nnó aleré uto bií né usaá bɔ́ amfaá upeá meso epeá.

⁶ Menya mebo yimbɔ aló manlwεrege Ɛsɔwɔ, achó mabɔ mií ne ami bɔ́ Ɛsɔwɔ abi álú né mfaánebuú.

⁷ Achyεé ji ntó uto nnó ammyε bee ne bɔ́ Ɛsɔwɔ fa mme apwɔ ebwó. Ne áchyεé ji

ntó uto nnó, abε mfwa mbaá matoó mme mako, ufó ufó bɔ́, ufó ufó mejó, ne malɔ mme mako.

⁸ Ne bɔ́ ako abi álú fa mme ánogé nyε menya mebo yimbɔ. Ebwó bina ne tε ula uló mme álá ása fɔ́ mabɔ bwó né mmu ɲwe ayi asame mabɔ bɔ́ abi ábɔ́ nyε genwá ɛyi gélágé byé. Ʋwe yimbɔ elé ayi Maá egóɲme ayi abó awáne.

⁹ Muú ayi awyaá matu áwú.

¹⁰ Yéndémuú ayi Ɛsɔwɔ ajó mé nnó apyε ji, apyεne nyε ji. Yéndémuú ayi Ɛsɔwɔ ajó me nnó áwá ji ne aparanja, áwané nyε ji ne aparanja. Ɛwéna elú elé majyε mbaá bɔ́ Ɛsɔwɔ nnó abɔ mankogé mató, áfyεé wye metó ne ji.

Menya mebo ayi atáne né mmu mme

¹¹ Ne mma ɲge menya mebo ayi fɔ́ nɔ́ere atanegé né mmu mme. Awyaá ambya apeá eké maá egóɲme, ne ajógé mejó eké mmyɔ.

¹² Ase uto uko ebi menya mebo ayi mbe awyaá apyε ukpekpε unó né mbe ushu wuú. Apyεé mme ne bɔ́ ako abi ájwɔlegé wye ánogé menya ayi mbe yimbɔ, ayi gepa ɛyi gelu manwá ji gegbó.

¹³ Ne menya mebo yimbɔ, ayi atáne né mmu mme, apyε ukpékpé ufélekpa ebi ye ebelé mewε etáne né mfaánebuú ekwe mme bɔ́ ako agé.

¹⁴ Abwólé bɔ́ abi álú fa mme né ufélekpa ebi ályaá ji apyεé né mbe ushu menya ayi mbe. Agaré ebwó nnó ákwyεé meló uka ayi afulé menya ayi abɔ akelé ji gepa ɛyi geké gewa ji yémbɔ álá gbóo wó.

¹⁵ Ne ályaá menya ayina nnó ato geɣulé mbaá meló uka yimbɔ nnó ábɔ genwá, ajógé mejó, apyε nnó áwá bɔ́ ako abi álá ánogé fɔ́ ji,

¹⁶ apyε ntó áfyε bɔ́ ako gelo né egbe ebwɔnyε yé ne mampwε. Abi álá aɲea gеме wó ne abi aɲea gеме, ubyá bɔ́, afwa ɲka, afwé ne abi álá pó afwé, afyε ebwó uló mmyε.

¹⁷ Apyεmbɔ nnó muú álá pó ne gelo ɛyigémbɔ ákpogé fɔ́ genó yé ebé elé mana genó anamé fɔ́. Ne gelo ɛyigémbɔ geténé mbaá mabɔ menya mebo ayi mbe, yé ebe elé nɔ́mba ayi atené mbaá mabɔ mií.

¹⁸ Ɛwéna elú lé majyε mbaá bɔ́ ako nnó yéndémuú abε ne deɲga né mechɔ ɛwéna.

Ne yéndemuú ayi awyaa defóó afere akaá ulaá geloge menya ayina. Geji geténe mbaá mabó mekwaá. Ne gelo jíí elé “666”

14

Maá egòhme ne usaá ðele bóó ukénéama meso eni

¹ Ne nké mpelé, ngé maá egòhme ndere aténé né mfaá mekwé ewé ákuú nnó Sayon ne usaá ðele bóó ukénéama meso eni. Asa mabó Maá egòhme ne ami Nte wuú né mampwe ebwó.

² Ne nwú meko muú fò né mfaánebuú, meko yimbó awyale eké meko makone nnyi ne anyáne ntó kenké eké nefe. Meko ayi nwú mbó alú eké bóó ákwelé bó dandyé ebwó.

³ Ne njune bóó bina ákwa ekwó meke né mbe geluáge gefwage Esòwó ne menya eni eyi elú mbe ne ákpakpa. Ne yé muú ayi ákágé ekwó ewéna apó, ekosé ebwó ambóó ne ákaa. Ebwó bina ne alú bóó abi Esòwó áwené gemége ebwó né gabo fa mme.

⁴ Ebwó bina ne alú bóó abi ábele menyammye ebwó pópó yé andée alá akaá wó, gétúgé alú ubwyene. Ebwó ákwólege Maá egòhme ájye yéndé mbaá ayi ji ájyé. Alú bóó abi Esòwó áwené gemége bwó né gabo né geluage bóó ako abi álu fa mme. Ebwó álu ndere mbwe mbe ayi áchyéé mbaá Esòwó ne Maá egòhme.

⁵ Gebyó gepó fó ebwó né meno néndé ebwó álu pópó apó ne deba.

Makiénné Esòwó áléé ágaré mekomejós Esòwó

⁶ Ne mma ngé ekiénné Esòwó ewé fò ndere elyenege té mfaá. Ekpa abya melóméló ayi álu te kwyakwya mangaré mbaá bóó malo mme meko. Yéndé ntoó, ufóó ufóó mejóó ne ufóó ufóó bóó.

⁷ Ejóó ne meko kenké eké “Fógé Esòwó ne nógé ji néndé gébé gekwané eyigé ji asóó mpa bóó fa mme. Ndere elúmbó, fège ji muú akwyéé mfaá ne mme chónchó ne mabéé mega ne ambu annyi.”

⁸ Ekiénné Esòwó ewé fò ewé egbeé makiénné ápeá echwó ntó, eké, “Babilón ákwe, meló ewé ebó elú meló ngó ekwe ‘burup’ ewó ngma mme. Manane jíí ayi ji anané tametame áchó malo mme mako.

Manane ji yémbó alu eké elé mmóó ne ji achyéé malo ayifó anyuú mapyene ebwó.”

⁹ Ne ekiénné Esòwó ewé fò ewé egbeé makiénné áléé echwó ntó, ejóó ne meko kenké eké, “Bóó abi ánógé menya mebo ne meló uka wuú, ne ákame nnó menya yimbó afyéé ebwó gelo jíí né mampwe ebwó yé né amu ebwó,

¹⁰ Esòwó achyége nye ntó ebwó efwyale. Efwyale ewémbó ebé nye eké mmóó matomato ami alá áchwaré ne maná wó, amí Esòwó afyéé né mmu nkó wuú ayi metóó usó. Ne Esòwó apye nye ebwó ásóó né mmu mewé ewé elulé ne genó eyigé ákuú nnó salfó. Ne ebwó ásóó nye né mbe ushu makiénné ukpea ne Maá egòhme.

¹¹ Ne amuawe ayi atanege né mewé ewé esóó ebwó, átanenge nye wye tanenge té kwyakwya ne kwyakwya. Bóó bina abi ánógé menya mebo yimbó ne melo uka wuú ne yendemuú ayi ákame nnó menya yimbó afyéé ji gelo eyi getene mbaá mabó mií, ugbeé mmye upó ne ebwó utuú ne nwómese.”

¹² Mechó ewéna elú elé majyéé mbaá bóó Esòwó nnó ákogé matóó ebwó. Ebwó bina ne ábélege mabe Esòwó ne áfyéé wye metóó ne Jisós.

¹³ Ne nwú meko muú fò né mfaánebuú nkane ajóó ne me, aké, “Sa meko mejóó eyina: aké eló nana ejyéé mbe metóó megómegó ebeé ne bóó abi ágboó ndere ánkwalé Jisós Kras.” Ajóómbó Mendoó Esòwó ekamé eké “Eeh elú wawálé. Ebwó ágbége nye mmye né utóó ebwó néndé nsa utóó ulóuló ebi ebwó ápyéé akwólege nye ebwó.”

Jón agé ame geja ndere Esòwó asóó nye mpa bóó né bíí bi kwyakwya

¹⁴ Ne nké mpelé, ngé geko eyi gelu pópó, ne muú fò ajwólé né mmu geko eyigémbó alú eké maá nte mekwaá, akweré ela gefwa ewé akwyéé ne gul. Agbaré nga mechyamechya né ebwó wuú, nga yimbó awya geti getye getyé.

¹⁵ Ne ekiénné Esòwó ewé fò etane né echa ure Esòwó, ekú muú ayi ajwólé né mmu geko kenké eké, “Ló mankye mbwe ne nga wye ayi ogbaré, néndé gébé eyigé ákye mbwe gekwané ne mbwe ayi álu né mme ákwóné mankye.”

16 Ejógé mbò, muú yimbò né mmu geko afu nga wuú né mme, akye mbwε né mme meko.

17 Epyegé mbò, ekiénné Eσωω εwé fò etané né mmu εcha upε Eσωω né mfaánebuú. Ewú ntó egbaré nga mechya yimbò ayi ákuú nnó shekel.

18 Ne ekiénné Eσωω εwé fò, εwé εbòó uto epwó mewε etané kwókwólé ne geluógé upε Eσωω, ekúu ekiénné εwé egbaré nga mechyamechya ejóó kenké eké, “Gé umpòme unóó ebi ákuú nnó gpep, uwòme né mme ugele. Cho sòó uchóchó bwó ne nga ayi wò ogbaré mbò.”

19 Ejógémbò, ekiénné Eσωω εwémbò, efu nga wuú fa mme, εsaré umpomé gpep εbimbò, eju né mmu ejya εwé anamege ubi wye. Ejya εwéna eténe mbaá metóó usóó Eσωω εwé ji áleregé nye bòó.

20 Ejya εwéna epófó né melò. Efeimbò ne ájyale upòme εbimbò manoó matané, makoó byògòbògò eké εbeé. Metyéé εbeé manoó εwémbò elú usaá nkpa neke ufya. Ne ugome εbeé εwéna úlú genóge matyεé amu ápeá.

15

Makiénné Eσωω akénéama áchwó ne ufóó efwyale ukénéama

1 Unó bimbò ukoógé, mma ngé gekpékpégé genó gefò né mfaánebuú eyigé me nlá nkágé garé. Gejeá ne gepwò amu. Genó eyigémbò elé makiénné Eσωω akénéama ayi akpané ufóó efwyale ukénéama. Efwyale εwéna ne elu εwé kwyakwya néndé elé né ufóó efwyale bina ne Eσωω alerege nnó metóó usóó wuú εbye.

2 Ne ngé genóge fò eyi gelú eké εbeé mega. Gelú efεé efεé áchwaré ne mewε. Ne bòó abi ammyéé apwóó menya mebo yimbò ne meló uka wuú, ne alá akamé fò nnó afyεé εbwó gelo né mmyε eyi geténe mbaá mabo mií wó, átené né mapeá εbeé mega εwéna εwé elú efεé efεé. Agbaré manke ayi Eσωω achyεé εbwó.

3 Ne ákwa ekwò εwé Mosis muú utóó Eσωω abó akwané ne εwé Maá εgòηme abó akwane, aké, “Ata Eσωω Muú Opwóó amu, unó bi wò opyεé úlú ukpékpé ne upwóó amu. Wò òlu mfwa malò mme mako. Depó etye etiré wò opyε délu wáwálé ne cho.

4 Ata yé muú fò apó ayi alá afóó wò, yé muú fò ntó apó ayi alá nógé wò néndé, wò mbií ne òlu muú ukpea. Bòó malò mme meko ánóge wò néndé yéndémuú agé nnó depó etye etire wò opyε délu cho.”

5 Bòó bina anerege mankwa ekwò εwéna, nké mpelé εcha upε Eσωω né mfaánebuú enené nge maá getoge ukpea Eσωω né mmu.

6 Makiénné Eσωω akénéama ayi agbaré ufóó efwyale ukénéama átané né mmu εcha upε Eσωω εwémbò. Afyε mandée pópó ayi ágenegε, ne yéndémuú bwó áni gebagé ndeé genó ji né εwòme. Uba mandeé bimbò ugenegε eké gul.

7 Ne menya ama né geluage menya eyi elú mebe eni, achyεé makiénné Eσωω ayina akénéama ukú ukénéama, ebi akwyε ne gul, ukú εbimbò ugbeé ne metóó usóó Eσωω muú alu mebe te kwyakwya ne kwyakwya.

8 Ne amuawε ayi alerege ngò ne utóó Eσωω, agbeé né mmu εcha upε Eσωω εwémbò. Ne yé muú akágé kpé fò né mmu εcha εwémbò, kpaá té ufóó efwyale ebi makiénné Eσωω yimbò achwó ne ubi ekogé.

16

Kwyakwya ufóó efwyale ukénéama ebi Eσωω achyεge

1 Ne nwú meko muú fò né mmu εcha upε Eσωω εwémbò ndere ajóó kenké ne makiénné yimbò akénéama aké, “Chóge dégbε genó eyi gelú né mmu ukú εbimbò ukenéama ebi ugbeé ne metóó usóó Eσωω né mme.”

2 Ajóge mbò ekiénné Eσωω εwé mbe ejyε gbε genó eyi gelu né mmu gekú jíí fa mme. Egbegé mbò, ubobo dekpa etire denome ne démyéé deshulé né mmyε bòó abi áwyaá geloge menya mebo ne ánóge meló uka wuú.

3 Ne ekiénné Eσωω εwé epyéé makiénné apea ejyε gbε genó eyi gelu né mmu geku jíí né εbeé mega, εbwólé ela eké manoó genkwógé muú. Ne yéndégenó eyigé gelú né mmu εbeé mega gegbo.

4 Ne ekiénné εwé epyéé makiénné áléé, ejyε gbε genó eyi gelú né mmu ejjí gekú né mabeé ne ambu nnyi, manaá mako mabwólé mala manoó manoó.

⁵ Ερπεγέ mbo, nwú ndere ekiénné Εσωω εwé εbóó mannyi mako εjóó εκέ, “Eeh wó muú ukpea. Wó muú olu ne obó olú, mpa wye yi ósóó alú cho.

⁶ Néndé bóó áwá nya bóó ukpea ne bóó ekpave bye, wó achye ebwó manoó nnó ányú. Abó mbo lé nsa mbaá genó eyigé ebwó ápyeé.”

⁷ Ajógé mbo, nwú meko muú fó ndere atane né geluógé upε Εσωω ajógé aké, “Ata Εσωω wó Muú Opwóó amu, mpa wye ayi ósóó alú cho, ne wáwálé.”

⁸ Ne ekiénné Εσωω εwé εrpeyé makiénné ani, εgbe genó eyi gelú né mmu ejíi gekú né ημεέ, elyaá nnó ημεέ edo bóó awú gekpósagé ubalé εκέ ebi mewε.

⁹ Ubalé bina upyeé bóó álwerege Εσωω muú εfwyale εwéna elú ji né amu, yémbo ákwóre fó matóó ebwó alyaá gabo ayi ebwó apye, áfεgέ Εσωω wó.

¹⁰ Ne ekiénné Εσωω εwé εrpeyé makiénné ata, εgbe genó eyi gelú né mmu geku jíi né mfaá geluóge gefwage menya mebo yimbo. Εgβεgέ mbo, mbaá ayi menya mebo yimbo ágbáregé gefwa jíi wye ala gemuagemua. Ne akwaá ányeé manómé gétúgé ubalé ebi ebwó áwuú.

¹¹ Alwεré Εσωω muú alu né mfaánebuú gétúgé ubale ebi ebwó áwuú, ne upa ebi ebwó áwya né mmye. Yémbo ákwóre fó matóó bwó ályaá gabo ayi ebwó ábó ápyeé wó.

¹² Ne ekiénné εwé εrpeyé makiénné akéné, εgbe genó eyi gelú né mmu geku jíi né εβεé kpaá εwé ákuú nnó Yufretis. Εgβεgέ mbo, εβεé εwémbo ewa meko, mampye nnó afwa abi atane né εgbe εwé ημεέ etanege agé meti ákoó.

¹³ Ερπεγέ mbo, ngé ubobo mandoó nchye áléé ayi álu εκέ bó mantwere átané né meno mmyó yimbo ne meno menya mebo ne meno muú ekpávε ayi gebyó.

¹⁴ Mandóo yina elé aló nchye abi ápye ufélekpa. Ajye bané afwa mme meko nnó ánywére ebwó mbaá ama ákpomé mmye mamye bee né gekpékpégé bíi ebi Εσωω Muú Apwóó amu achwóó.

¹⁵ “Wúgé, me nchwóó nyε eta nyú ndere menjo achwóó né gébé eyigé muú ala akaágé. Galógáló alú ne muú ayi abεé peé,

abelege mandeé jíi chanchá nnó ekáge ji ake gejogéné akpa mekpo unóó.”

¹⁶ Ne mandoó nchye yimbo, anywere afwa mme ako né melu ema. Akuú melu εwémbo né mejóó bóó Hibru nnó Amagedon.

¹⁷ Ne ekiénné Εσωω εwé εgbeé makiénné akénéama, εgbe genó eyi gelú né mmu geku jíi né mmu gejulé. Εgβεge mbo nwú meko muú fó ndere atane né mmu gepúgé Εσωω mbaá ayi geluóge gefwage Εσωω gelu. Ajóó aké, “Nneré yéndégenó.”

¹⁸ Ajógémbó, gasama ake mamamama, mbaá awyale wyówyó, mamfeé ányá gbangban ne mme anyigé ne eshye. Gefóó eyigé ákwaá alá álu danjé té mme alóó.

¹⁹ Mme anyigé mbo, melo kpaá ekaré né malu áléé, ne malo kpakpa né mme meko akwe. Ne Εσωω ate gabo ayi Babilon ápyeé, ápye ji anyú mmóó ami malu né mmu ηkó wuú. Mmóó amibó matene né metóó usóó Εσωω.

²⁰ Yéndé melo metóó nnyi ne makwe kpakpa áseé.

²¹ Ne ukpékpe makankoma ayi gema genóó εκέ usaá bó pón uta atané mfaá ákwe bóó né mmye. Bóó álwεré Εσωω gétúgé ubale makankoma ebi ebwó áwu néndé, ubale bina uja dóó. *

17

Gekpékpégé mendée eno

¹ Ne ekiénné Εσωω ema né geluage makiénné akénéama εwé εgbaré ukú ukénéama echwó jóó ne me εκέ, “Chwó me nlerege nyε wó εfwyale εwé Εσωω achyege nyε gekpékpégé mendée eno muú ajwólé né gejamégé mannyi.

² Afwa mme ana manane tametame ne ji. Ne manane ayi ji anané tametame achalé bóó mme ako εκέ elé mmóó ne ji achyeé ebwó anyuú mapyene ebwó.”

³ Ne Mendoó Ukpea echwó me mmye ne ekiénné Εσωω εwémbo ékpá me mfé né mashwone. Njyεge εwú, ngé mendée fó ndere ajwólé né mfaá menya mebo fó. Menya yimbo alú megemegele, awyaá

* **16:21** Elú wáwálé nnó: Bó pón bina anó wye εκέ uba simen upea.

makpo akénéama ne ambya afya. Asa gejamé gé mabò wyeé amí machòò mabò Èsòwò né menyammye wuú meko.

⁴ Mendée yimbò afye mandée magèle ne mandée gefwa, akwyeé menyammye wuú ne unò densò ebi akwyeé ne gul. Mataá ñka ne unò ebifò ebi ujame ñka dòò. Akuú ubi nnó pèls. Agbaré amo ayi akwye ne gul. Amo yimbò agbeé ne ubobo unò bi utene mbaá manane tametame jíí.

⁵ Asá mabò né népwe níí ami matene né genó gefò eyigé bòò alá ákaágé garé. Asá wye áké, “Gekpékpé gé Babilòn, mma andée eno ako, ne muú ayi ubobo unò bi upyèé fa mme utanege ji né amu.”

⁶ Ne ngé nnó manóò bòò Èsòwò ne bòò abi bòò áwáne gétúgé ápyéé genó eyi Jisòs akèlege mampye mandée yimbò eké mmòò.

Ngé gé nla meno mekpo fuú.

⁷ Yémbò ekiénné Èsòwò eké, “Ulannó wò òlaá meno mekpo fuú?” “Ngarége nye wò genó eyigé muú alá ákagé garé eyi getome ne mendée yina ne menya mebo makpo akénéama ne ambya afya ayi akpane ji ákéne.

⁸ Menya mebo ayi òbò ògené mbò, abò alú nya mebe, yémbò apò sé mebe. Atanege nye né mmu gepyèé eyi geláge pò ne kwyakwya akwó ewé. Ne ajye nye né mbaá ayi áwáne nye jí. Ne bòò abi alú fa mme, abi te ula ulòò mme Èsòwò alá asá fò mabò bwó né mmu ñwe ayi ásame mabò bòò abi ábòò nye genwá eyi géláge byé wò ágege menya yimbò aláá nye mano mekpo fuú, néndé menya yimbò abò alú nya mebe ne nana apòsé yémbò amágé chwó nye.

⁹ “Mechò ewéna ekèlege bòò ábé ne den ga. Makpo menya yimbò akénéama áténe mbaá makwe akénéama ayi mendée yimbò ajwólé wye.

¹⁰ Makpo yimbò ntó akénéama áténe mbaá afwa akénéama. Né geluage afwa bimbò, ata agbo me, ama alú né gefwa nana, ama ayi alaá alú danchwó. Achwògé ágbárege nye gefwa jíí né mboó gébé.

¹¹ Ne menya mebo yimbò ayi ábò alú nya mebe, ne nana alá apò sé, agbeé mfwa ayi agbeé afwa aneé. Ne ji alú mfwa ama né geluage afwa bimbò akénéama. Ne ajye nye né mbaá ayi awane nye jí.

¹² “Ambya yimbò áfya ayi wò ògéne mbò áténe mbaá afwa áfya abi alá alú danse uto mamgbaré gefwa, yémbò áchyege nye ebwó ne menya mebo uto mamgbaré gefwa né nchwa neke ama.

¹³ Afwa bina áfya, ákamege nye meko ama, áchyeé eshye ne uto gefwagé bwó mbaá menya mebo yimbò.

¹⁴ Ebwó áñmeé nye ummye né Maá egòñme. Yémbò, Maá egòñme ne ankwólé bíí abi ápyéé genó eyi jí akèlege, ebwó abi Èsòwò akuú ne ajya ammye nye ápwò ebwó néndé jí alú mfwa ayi abòò afwa ako ne Ata ayi abòò bò Ata ako.”

¹⁵ Ne ekiénné Èsòwò ema ejòò ne me eké, “Mannyi ayi wò ògene mbò, ayi mendée eno yimbò ajwólége wyeé áténe mbaá njune bòò, ufòò ufòò bòò, malò mme meko, ne ufòò ufòò mejòò.

¹⁶ Menya mebo yimbò ne ambya afya ayi wò ògéne mbò, ájí ne menya yimbò jimbò ápaá nye mendée eno yimbò. Afòge nye yéndégenó eyigé jí awyaá, ályaa jí gejógené. Afyèé nyé menyammye wuú ne áso jí ne mewé.

¹⁷ Néndé Èsòwò ne áfyèé mechò ewéna né matòò afwa bina nnó ákamé meko ama, achyèé utoó gefwage bwó mbaá menya mebo yimbò, nnó apye ndere jí Èsòwò akèlege kpaá té yéndégenó eyigé jí Èsòwò ajòò gepyèé wáwálé.

¹⁸ “Mendée ayi ògené mbò, áténe mbaá melò kpaá ewé ewyaá mfwa ayi abòò afwa malò mme mako.”

18

Melò Babilòn ekwe

¹ Unò bina ukogé, ngé ekiénné ewé fò ndere etané né mfaánebuú éshulé fa me. Èwya gekpékpé uto ne genbò eyi getane jí mmye gepye mme meko agéne.

² Ne ejòò kenké eké, “Gekpékpé gé melò Babilòn ekwé burup, ela lé melú ujwólé aló nchye ne mbaá ayi mandoó nchyeé ne denwyòne debodebo ne etiré bòò alá akíí débigé wyeé.

³ Néndé manane ayi jí ánáne tametame achalé mme meko eké élé mmòò ne jí achye ebwó anyú mapyene ebwó. Afwa mme ábelé ntó ne jí ne bòò abi akene gesé fa

mme ákwe gefwa gétúgé genɔge manane tametame jíí.”

⁴ Ne nwú ntó meko ayi fɔ ndere atane né mfaánebuú. Aké, “Bɔ́ ba, tanege délyaá jí ékágé dékpe mbwa ne gabo wuú, ne nnó ékágé dékpe ntó né efwyale ewé jí agene nyé.

⁵ Gabo ayi jí apyéé mbɔ́gé ákwígé jí né nchwe akwɔ́nege né mfaánebuú. Ne Eɔ́wɔ́ ate gabo wuú.

⁶ Pyégé ne jí wye ndere jí ápyéé ne enyú. Genó eyigé jí apyéé ne enyú shuge jí amu manáne ápeá. Fyégé mmɔ́ né mmu amo magbeé, déchwaré mami matoó mapwɔ́ ami jí áchwaré achyéé bɔ́ anyuú, déchyéé jí anyú mami.

⁷ Ne pyégé jí ágé efwyale ne ali wye ndere jí áfɛge gemé jíí, ányéé apɔ́ge né mmu gabo. Jí adoó ebwɔ́ ewɔ́me ajógé aké, ‘Me mfwa mendée mpó fɔ́ mekwí ne mbéé fɔ́ ne mesome kánka’.

⁸ Ne gétú eyigémbɔ́, efwyale éshúlege nyé jí mmyé né bíí uma ne mameé, mesome, ne emímí mesa. Ne asɔ́ nyé jí né mewe néndé Ata Eɔ́wɔ́ ese muú asɔ́ mpa wuú, aɲea apwɔ́ amu.”

⁹ Afwa mme abi ábelé ne jí, ebwɔ́ abi ákpené mbwa ne jí ányéé né mmu gabo apɔ́ge ágégé nyé amuawɛ ayi atanegé né mewe ewé eɔ́ɔ́ jí, álilí nyé alá ne mesome.

¹⁰ Ebwɔ́ átene tete gétúgé áfɔ́ nnó ákpene nyé né efwyale ne melɔ́ Babilɔ́n, ájelege mmyé ajógé aké, “Ebo ne wɔ́ nnó, Babilɔ́n gekpekpégé melɔ́ ne melɔ́ ewé eɲea gemé, efwyale éshulé wɔ́ mmyé né nchwaneke ama.”

¹¹ Bɔ́ abi ákene gese fa mme álilí nyé alá ne masome néndé yé muú ayi áname unó gesege bwɔ́ apɔ́ sé.

¹² Yé muú apɔ́ sé ayi áname unó bi ebwɔ́ ákpoó. Unó bina élé gul ne seleba, mataá malómáló ne unó bi ujame ɲka dɔ́ ákuú ubi nnó pɛls, eshyéé ndeé, ndeé afwa, ndeé megele ne gefɔ́gé ndeé ɲka eyi ákuú eji nnó silk ne unó bi akwyéé ne ambya meshuú, unó bi ákwyé ne ufɔ́ ufɔ́ unɔ́ ebi ugɔ́ gebe unó bi ákwyé ne afyaákó, gese, ne gefɔ́gé ntaá eniné ákuú nnó mabel.

¹³ Unó ebifɔ́ ntó ebi alá name sé élé maweé ɲka ami manome gebe gelógéló, baá unɔ́ abi ápyé menyéé agɔ́ ákuú abi

nnó sinamum meéry, insent, ne frank-insent. Mmɔ́ gɛɛp, maweé ne menyéé nkane: flawa melóméló ayi apyé bɛɛd ne mbeé gefɔ́gé nchi eyigé ákuú nnó whit. Ne utu nkane: mpɔ́, magɔ́ɲme, mpɔ́ mekagala, mboó gese uka úpeá ayi mpɔ́ mekagala eɲame ne ákwaá abi ákpoó nkane afwe. Yé muú apɔ́ sé ayi áname unó bina uko.

¹⁴ Bɔ́ abi ákene gese ajógé nyé ne jí aké, “Unó ulúúló uko ebi wɔ́ ɔ́kelege nnó ube ebyéé upó se. Ne unó uko ebi upyéé nnó wɔ́ ɔ́be gbene ebi upyé ntó nnó wɔ́ ɔ́kwɔ́ ɲgɔ́ ɔ́máge gé sé ubi.”

¹⁵ Ne ebwɔ́ bimɔ́ abi abɔ́ gefwa gétúgé ákene gese ne jí áténégé nyé tété ne efɔ́ nnó ákpene nyé né efwyale ne jí, álilí kenké ne mesome,

¹⁶ ajógé aké, “Ebo nnó, ebɔ́ nnó ne Babilɔ́n melɔ́ kpaá. Babilɔ́n alú nyá eké mendée ayi abɔ́ afyéé mashyéé ndeé, mandeé magele, ne mandeé gefwa. Akwyéé menyammyé wuú ne unó desɔ́ ebi akwyé ne gul, mataá malómáló ne unó bi ujame ɲka dɔ́ ákuú nnó pɛls.

¹⁷ Né nchwa neke ama gefwa jíí geko geno.”

Bɔ́ ákpakpa abi áɲeá gemé né masogéka ne bɔ́ abi ákené wye, abi ápyé utɔ́ né mmu, ne abi ákene gese né mmu, átenege nyé tété,

¹⁸ akálege gétúgé ágéné amuawɛ ayi atanegé né mewe ewé asɔ́ jí, ájelege mmyé aké, “Cha oo, ndé melɔ́ ewé ekwɔ́ne gekpekpégé melɔ́ ewé.”

¹⁹ Ne áchwe matwɔ́ ágbe né makpo bwɔ́, álilí nyé ála ne mesome metɔ́ ajógé aké, “Ebo nnó, ebɔ́ nnó, ne melɔ́ kpaá, melɔ́ ewéna ne ebɔ́ elú melɔ́ ewé bɔ́ ako abi awyaá masogéka né ebeé mega ákwene gefwa wyeé gétúgé gefwa eyigé jí awyaá. Yémbɔ́ né nchwaneke ama, yéndégenó eyigé jí awyaá génó.”

²⁰ Enyú ako abi déluú né mfaánebuú begé ne nechóchó néndé Eɔ́wɔ́ achɔ́ melɔ́ Babilɔ́n. Ne enyú bɔ́ Eɔ́wɔ́, áɲgbá Kras ne bɔ́ ekpávé Eɔ́wɔ́ begé ntó ne nechóchó néndé Eɔ́wɔ́ asɔ́ me mpa wuú gétúgé gabo ayi jí apyéé eta nyú.

²¹ Ajógé mbɔ́, gekpekpégé ekiénné Eɔ́wɔ́ fɔ́ ebwéé ntaá eniné nelú eké gekpekpégé ntaá eniné ákwɔ́ unó efome né mmu ebeé

mega jegemmmm ɛjɔ́ ɛké, “Wye ndere ntaá eniné na nékwene ne eshye nechageré, mbɔntó ne áfómege nye melɔ Babilɔn ne eshye, áchɔ ewu. Ndere elúmbɔ bɔ́ ámágé gé nye se ewú.

²² Ne ámagé wú sé meko nínke ení ákwele, makwa ayi akwané, ambya ayi áfómege ne mbá né melɔ Babilɔn. Ne yé muú deshweé ama ayi amágé be wyeé ápó. Ne amagé wú nye sé ndere muú akwɔ́ nchi né ntaá.

²³ Ne yé bíí uma ntó genɔ́gbogé etúlékán gegénege sé wyeé. Yé epaá neba muú áwuú sé wyeé. Bɔ́ bíí abi ákene gese ne abo álu bɔ́ abi ánea gеме fa mme yina, ne bɔ́ megyaá bíí abwálé maló mme mako ne deparé megyaá bwó.”

²⁴ Kwyakwya alu nnó Babilɔn áwá bɔ́ ɛkpávé bíí ne bɔ́ abifɔ́ ako abi álu bɔ́ ɛsɔwɔ. Ne manoó bɔ́ bina malu ji mmye chónchó ne ami bɔ́ ako abi áwáné né mme meko, ne ɛsɔwɔ achɔ melɔ ewéna gétúgé gabo ewu.

19

¹ Unó bina upyegé mbɔ, nwú gewyagé meko ɛké, meko gejamégé bɔ́ né mfaánebuú. Akálege kenké áké, “Défée ɛsɔwɔ, ji ne aferege bɔ́ né efwyale gabo. Ji ne abɔ́ nɔ́ ne uto ukó.

² Mpa wuú alú cho ne wáwálé. Ji afye gekpékpégé mendée eno yina né efwyale. Mendée yina ne achɔ́ bɔ́ mme ne manáne tametame. ɛsɔwɔ afye ji né efwyale gétúgé manoó bɔ́ utɔ́ bíí abi ji áwané.”

³ Ama kalé kenké áké, “Défée ɛsɔwɔ, amuawe ayi átánege né mewе ewé ɛsɔ́ ji ákwame ájyеé mfaá té kwyakwya ne kwyakwya.”

⁴ Akálégé mbɔ, ákpakpa bimbɔ́ esaá meso eni ne menya ɛyimbɔ́ mebe eni, ákwe uwyá mme ánógé ɛsɔwɔ muú ajwálé né mfaá geluógé gefwa áké, “Amɛn défée ɛsɔwɔ.”

Apye epaá nebane Maá egɔ́nme

⁵ Né meko muú fɔ́, atané né geluoge gefwagé ɛsɔwɔ ajógé aké, “Fégé ɛsɔwɔ se enyú ako abi délú baá defwe bíí ne dénógé ji abi ánea gеме ne abi alá ánea gеме wó.”

⁶ Ajógé mbɔ, nwú meko fɔ́ ɛké meko gejamégé bɔ́. Alu ɛké gewyagé makóné nnyi

ne ɛké meko gekpékpége néfe. Akálege áké, “Défée Ata ɛsɔwɔ se Muú Apwɔ́ amu, ji alú mfwa.

⁷ Ese ako débе ne nechóchɔ́, débenege ji mabɔ́ ne déchyege ji nɔ́, néndé bíí epaá nebane Maá egɔ́nme ukwóné ne Mendée neba wuú akpome mé mmye ágilé ji.

⁸ Achyеé Mendée neba Maá egɔ́nme eshyeé ndeé nnó afye. Mandeé yimbɔ́ ágenege manemane, ne (átene mbaá ulɔ́ melú ebi bɔ́ ɛsɔwɔ álerege).”

⁹ Ne ekiénné ɛsɔwɔ ewémbɔ́, ɛma ɛjɔ́ genó ɛyigé fɔ́ ne me ɛké, “Metɔ́ megɔ́megɔ́ ebe ne bɔ́ abi álɔ́ ebwó nnó áchwó ányé epaá neba ne Maá egɔ́nme.” Ne ɛma ɛjɔ́ genó ɛyigé fɔ́ ɛké, “Mekómejɔ́ ɛyina etane mbaá ɛsɔwɔ jimbɔ́.”

¹⁰ Nwúge mbɔ, nkwe ewu uka nnó nnógé ewú, yémbɔ́ ɛjɔ́ ɛké, “Opyegé fɔ́ mbɔ, mentó nlú lé maá utɔ́ ɛsɔwɔ wye ndere wɔ́ ne ate anme byeé abi alú bɔ́ ɛsɔwɔ abi ákwálegé wáwálé ayi Jisɔ́ aleré né genó ɛyi ji agaré. Nógé elé ɛsɔwɔ néndé elé wáwálé ayi Jisɔ́ aleré né genó ɛyi ji agaré ne achyеé bɔ́ ɛkpávé ɛsɔwɔ mekomejɔ́ ayi ebwó ágaré.”

Kras ammye apwɔ́ menya mebo

¹¹ Nge ndere mfaánebuú alu fuú, nké mpelé nge mpɔ́ mekagala pópó. Muú ayi ajwálé né mfaá akamege nnó, muú ayi dékágé neré metɔ́ ne ji, ji ayi apyеé bɔ́ ákagé wáwálé ayi atome ne ɛsɔwɔ. Asele mati ayi alú cho mansɔ́ mpa ne ammye umye ne bɔ́ abi alá akií fɔ́ ji.

¹² Amẹ ji agenege ɛké nenɔ́me mewе. Akwere gejamégé délaré gefwa né mekpɔ́ wuú. Asá mabo né menyammye wuú ami yé muú alá ákagé ɛkósé wye jimbɔ́.

¹³ Awya nku ayi áfyе né mmu manoó ne mabo mií makamege nnó, “Mekomejɔ́ ɛsɔwɔ.”

¹⁴ Ne bɔ́ bee abi alú né mfaánebuú áfyе mandeé pópó, ayi akpeage, ákwyeé áji ne eshye ndeé. Ajwálé né mfaá mpɔ́ mekagala ɛyi elú pópó ákwálege ji.

¹⁵ Aparanja ayi achyaá atane ji né meno. Asele nye elé aparanja yina ne ammye ne bɔ́ malɔ́ mme meko apwɔ́ ebwó. Agbarege nye ebwó ne amu matomato, Ne anamege nye manaá umpomé né mmu ejya mmi nnó

añame manaá matane wyeé, ne ejya ewéna etene mbaá metó usó Esowó Muú Apwó amu.

¹⁶ Asa mabó né ndeé eyi elú ji mmye ne melú ewé ekweré ena geka wuú áké, “Mfwa ayi abó afwa ako ne Ata ayi abó bó Ata ako.”

¹⁷ Ne ngé ekiénné Esowó fó ndere etene né mfaá ñme, ekú kenké eké denwóné déko eti délyenege té mfaá ufó ufó denwone etiré dényéé unkwó unó “Chwóge dénywere mbaá ama, dénye gekpékpége epaá ewé Esowó ágbárege nye.

¹⁸ Chwóge dényé unkwó afwa, ákpakpa bóó bee ne bóó bee, mpó mekagala ne bóó abi ákene né mfaá eji. Chwóge dényé unkwó bóó ako, afwe ne abi alá ápó afwe, ne bóó abi añea geme ne abi alá añea geme wó.”

¹⁹ Ejóge mbó, ngé menya mebo ayi atane né mmu ebéé mega, ne afwa mme ako ne bóó bee bwó ánywere mbaá ama nnó ammye bee ne muú ayi ákene mfaá mpó mekagala yimbó pópó ne bóó bee abi.

²⁰ Yémbó ápye menya mebo yimbó chónchó ne muú ekpávé gebyó, ji ayi apyé ufelekpa né mbe ushu menya mebo yimbó. Ufelekpa bina ne ji aselé abwólé bóó abi awyaá gelogé menya mebo yimbó ne ánogé meló uka wuú. Ne áfome menya mebo yimbó ne muú ekpávé gebyó né mmu gepyege mewé ewé elúlé ne genó eyi ákuú nnó sólfó.

²¹ Ne muú ayi ajwólé mfaá mpó mekagala ayi pópó, ase aparanja ayi atane né meno wuú awá bóó abi aláá, denywone déko, dényé menya unkwó bóó bimbó kaka dépwa.

20

Afyé danchomeló denó añme dele

¹ Ne ngé ekiénné Esowó ndere etane né mfaánebuú eshulege mme. Egbaré né ebwó wuú agbógóló gepyé eyi geláge pó ne kwyakwya ne gekpékpége mkpókóvé.

²⁻³ Ekiénné ewémbó, epye gekwenege mmyó ayi ákuú ji nnó dragón ji ne ákuú nnó danchomeló ne satan ewe ji, ebwéé efome né mmu gepyéé eyigémbó, egbe meno gepye eyigémbó edye ewu. Danchomeló alá né mmu né añme dele. Apye mbó nnó ji agegé sé meti ewé ji

abwólége bóó mme. Ne dele añme yina akóge, abóó manlyáá ji né maá mboó gébé.

⁴ Ne nké mmáge pé, ngé uluó gefwa, ne bóó abi ajwólé wye. Bóó bina elé abi Esowó achyéé ebwó ebwónyé nnó ágbárege gefwa. Ne ngé ntó mandoó bóó abi áwáné ebwó gétúgé ágaregé wáwálé ayi Jisós aleré né genó eyi ji agaré ne mekomejóó Esowó. Bóó bina ne álú bóó abi alá nóge fó menya mebo yimbó yé ebé lé meló uka wuú. Ne yé geloge menya yimbó ebwó ákáme fó nnó ása geji né mampwe bwó yé né amu bwó wó. Esowó apye ebwó ákwilé né negbo ágbaré gefwa ne Kras né añme dele.

⁵ Gé ndó mbe ayi Esowó apyéé bóó akwilé né negbo na. (Ne bóó abifó ntó abi ágbóó, Esowó apye fó ebwó ákwilé né negbo wó, kpaá té dele añme yina ábyeé.)

⁶ Metó megómegó ebe ne bóó abi Esowó ajyaá, ebwó abi ji apye nye ákwilé né negbo né ndó ayi mbe, ayi ji apyéé nye bóó ákwilé né negbo. Esowó ajya ebwó nnó ábé bóó bíí ne ebwó ágboó fó negbone ndó epeá. Abéé nye elé ampyéé ure mbaá Esowó ne Kras, ne ebwó ágbárege nye gefwa ne ji né añme dele.

Esowó apwó danchomeló

⁷ Ne añme dele ayina akóge, Esowó aferge nye danchomeló né denó etiré abó afyéé ji.

⁸ Atanege, ákené nye abwólege bóó né maló mme meko. Ákuú umé maló áyina nnó Góg ne Magók. Danchomeló anywerege nye ebwó ako né mbaá ama, nnó ammye bee. Ne bóó abi ámmye nye ummye bina ájame nye eké gesóoge mbale nnyi.

⁹ Atanege nye né maló mme meko, anó mbaá ayi bóó Esowó ánywere. Mbaá yimbó elé meló kpaá ewé Esowó agboó ne ewú. Anóge meló ewémbó mme, mewé etanege nye né mfaánebuú elwe ebwó ako ásóó.

¹⁰ Ne afomege nye danchomeló muú abwólé ebwó né mmu gepyége mewé ewé elúlé ne genó eyigé ákuú nnó sólfó. Mbaá yina ne abó áfome menya mebo ne muú ekpávé ayi gebyó. Ne ebwó áwuú nye ubale wye utuú ne ñwómese te kwyakwya te kwyakwya.

Esowó asó kwyakwya mpa

11 Ne ngé gekpékpégé geluogé gefwa eyi gélú pópó ne muú ayi ajwólé mfaá. Ne mfaánebuú ne mme áseé né mbe ushu wuú yé muú agé sé ebwó wó.

12 Ne ngé ntó bọ́ ako abi ábọ́ ágboó, abi ánea gemε ne abi álá nea gemε wó. Ebwó ako atené né mbe geluoge gefwa eyigémbọ́. Ne anene bọ́ ηwe, anene nto ηwe ayifo ayi awyaá mabọ́ bọ́ abi ábọ́ nye geηwá eyi gélágé byé. Ne muú ayi ajwólé, akwólé dépọ́ etiré bọ́ bina ábọ́ ápyéé ndere ásámé né mmu bọ́ ηwe, asọ́ mpa bwó.

13 Ne ebeé mega elyaá bọ́ abi abọ́ ánómé wye átané áténé ne geluoge gefwa. Wyembọ́ ntó ne negbo ne melọ́ áwuú bọ́, ályaá áwuú bọ́ átané áténé né geluogefwa eyigémbọ́. Ne muú ayi ajwólé mfaá geluogé gefwa akwóle dépọ́ etiré bwó ábọ́ ápye, asọ́ mpa bwó.

14 Apyegé mbọ́ ákpa negbo ne melọ́ áwuú bọ́ aηme né mmu gepyege mewε. (Gepyege mewε ewéna elé negbo né ndọ́ epea.)

15 Ne yéndémuú ayi mabọ́ amií malá pó né mmu ηwe ayi awyaá mabọ́ bọ́ abi abọ́ nye geηwá eyi gélágé byé afomege ji né mmu gepyege mewε.

21

Esọ́wọ́ akwyéé mme ayi meke ne mfaánebuú ayi meke

1 Epyegembọ́, ngé mfaánebuú ayi meke ne mme ayi meke. Mfaánebuú ayi mbe ne mme ayi mbe chónchó ne ebeé mega ápó sé.

2 Ne ngé ntó melọ́ ukpea ewé ákuú nnó Jerosale ayi meke ndere átane né mfaánebuú mbaá Esọ́wọ́ ashulege áchwọ́. Akwyéé ewú ndere mendée neba akwyegé menyammye agilé menọ́ wuú.

3 Ne nwú meko muú fọ́, atane né geluogé gefwage Esọ́wọ́ ajógé kenké aké, “Nana Esọ́wọ́ achwó jwólé ne akwaá. Ji ajwólé nye ne ebwó, ne ebwó ntó ábeé nye bọ́ bíí. Esọ́wọ́ jimboó abeé nye ne ebwó ne abeé nye ntó Esọ́wọ́ bwó.

4 Ji atilé nye ebwó manse ako né amε. Negboó nebeé nye sé, ne bọ́ abeé nye sé ne mesome, ebwó álíli nye sé, ne yé ubalé áwuú nye sé néndé unó bi ukwene ukó mé.”

5 Ne muú ayi ajwólé né mfaá geluoge gefwa ajọ́ aké, “Wúgé, nana mpye unó

ukó ulaá uke.” Ne ama ajọ́ ne me aké, “Sa unó bina mme néndé mekomejọ́ eyina elú wáwálé, nerege metọ́ nnó unó bi ájọ́ upyéé nye.”

6 Ama ajọ́ ne me aké, “Nnere yéndégenó, me ne nlú muú mbe ne ayi kwyakwya, unó uko ulọ́ ne me ne ukwyagé ne me. Ne yéndémuú ayi mmwólé manaá epye ji, nchyege ji manaá anyú ewé álá achyege fọ́ ηka. Manaá ami mbọ́ matanege né embu nnyi ewé ewyaá manaá ami machyege geηwá.

7 Ne yéndémuú ayi ammye apwọ́ gabo, me nchyege nye ji unó bina. Me mbeé nye Esọ́wọ́ wuú ne ji ntó abeé nye maá wá.

8 Yémbọ́, bọ́ abi áfọ́ mampyege unó bi me nkelege, abi áshyá mamfyε metọ́ ne me, abi áchọ́ menyammye bwó ne gabo, abi awané bọ́, abi anane manané tametame, abi anyéé mafoó, abi ánógé aló uka, ne bọ́ akó abi ábyoge gebyọ́ ákpane nye ebwó áfome mmú gepyege mewε ewé elúlé ne genó eyi ákuú nnó salfọ́. Gepyege mewε ewéna elé negbone ndọ́ epea.”

Jon ama age melọ́ Jerosale ewé meke

9 Ne ekiénné Esọ́wọ́ ema, né geluoge makiénné Esọ́wọ́ akénéama ayi agbaré ukú efwyale ukénéama echwọ́ ejọ́ ne me eké, “Chwó me nherege nye wọ́ mendée neba, mendée ayi Maá egọ́ηme ábáne nye.”

10 Mendoó Ukpea echwó me mmye ne ekiénné Esọ́wọ́ ewémbọ́ ekpa me mfé né mfaá mekwe ewé eηoge dọ́, eléré me melọ́ Jerosale ewé elú melọ́ ukpea ndere etané mbaá Esọ́wọ́ né mfaánebuú εshulege mme.

11 Geηgbogé Esọ́wọ́ gegénege wyeé manémané, ne melọ́ ewémbọ́ éshwánege ntó eké mataá malómaló ayi ákuú nnó jasper. Egénege ηanéηané eké makankoma.

12 Gebame eyi geηogé genọ́ melọ́ ewémbọ́ mme. Gebame eyigémbọ́ gewya mano gebame áfyanéápeá. Né mano gebame yimbọ́ makiénné Esọ́wọ́ áfyanéápeá áténé wye ábáme. Né mano gebamé yimbọ́ ntó ása mabọ́ matoó bọ́ Isrēli áfyanéápeá wyeé.

13 Mano gebamé yina, áléé álú né egbe ebwọ́nyε, áléé álú né egbe ebwọ́be, áléé álú mbe ne áléé álú meso.

14 Atené gebamé eyigémbò né mfaá mabòmé áfyanéápeá. Asa mabò ángbá Maá egõhme áfyanéápeá né mabòmé yina.

15 Ne ekiénné Eσωω εwé εbò εjógé mbò ne me, egbaré meto εwé amεge unó wyεé, akwyéé εwú ne gul. Elé meto εwémbò ne εwú εbò emεgé melo kpaá εwémbò. Eméé makwóó gebamé chónchó ne manombi.

16 Metyéé melo εwémbò ne unalé ulú wyε janja. Ekiénné Eσωω εwémbò eméé melo εwémbò ne meto εwé egbaré, metyéé melo εwémbò elú ñkpa nekε dεle ne geba. Wyεmbò ntó ne unalé ne uõgέ melo εwémbò ulú.

17 Ekiénné Eσωω εwémbò, eméé ntó uõge gébamé eyigémbò, gelú matyéé amu usaá uléé meso ekéné ndere akwaá ámεgé unó.

18 Atené gébamé eyigé na ne mataá malómáls ayi ákuú nnó jaspera. Ne yéndégenó né melo εwémbò ákwyε geji ne gul. Gul yimbò ápó ne deba, ne agεnege eké εfεé.

19 Ne mabòmé ayi átene gébame eyigémbò né mfaá, ákwyéé áji ne mataá ñka ufóufóó. Ntaá né mbe εniné alóó manténe mabòmé yimbò nékámege nnó jaspera, εnínε gbeé mataá apea nékámege safaya, εnínε negbeé álεé nékámege áget, εnínε négbeé áni nékámege éméral.

20 Eni négbeé mataá átá nékámege ñni, εni négbeé akené nékámege kánelyan, εni négbeé akénéama nékámege krisolite, εni negbeé aneé nékámege berin, εni negbeé anéneama nékámege tãpas, εni negbeé afyaá nékámege krisopreis εnínε negbeé afyaneama nékámege jacint, ne εnínε negbeé áfyanéápeá nékámege ametis.

21 Mano gébámé ayina áfyanéápeá ákwyéé áji ne mataá ñka áfyanéápeá ayi ákamege nnó pels, ne ákwyéé yéndé meno gébámé ne pel ama, ne ákwyéé metóó melo εwémbò ne gul. Ayi álá pó ne deba, ne agéne eké εfεé.

22 Ne ngé fó εcha upε Eσωω né melo εwémbò wó néndé, Ata Eσωω jimboó Muú Apwóó amu ne Maá egõhme ne álú εcha εwémbò.

23 Melo εwémbò εκεlege sé nnó ñme yé εbe elé mfaá agénege wyεé néndé genbõge Eσωω ne gelú mewε εwé egénege wyε ne εtulekan wuú elé Maá egõhme.

24 Bóó malò mme meko ákené nyε né mmu genbõ eyigémbò. Ne afwa mme achwóó nyε ne ñgò bwó né melo εwémbò.

25 Mano gebamé eyigé na, ábeé fuú yéndégebé, néndé utuú ugilé fó wyεé.

26 Ne εbwó áchwóó nyε ne ñgò ne énogé bóó malò mme meko né melo εwémbò.

27 Yémbò, yéndégenó eyigé gélágé pó pópó né mbe ushu Eσωω, gékpené fó né melo εwémbò, yé muú ayi apyεé depò de-bodebo yé εbé elé muú gebyò akpené fó wyε. Ekosé bóó abi mabò bwó malu né mmu ñwe Maá egõhme ayi asamé mabò bóó abi abóó nyε genwá eyi gélágé byé ne ákpane wyε.

22

Εbeé εwé εwyaá manaá ami machyεge genwá eyigé gélágé byε

1 Ne ekiénné Eσωω εwémbò, εleré me ntó εbeé εwé εwyaá manaá ami machyεge genwá eyi gélágé byé, magεnege eké εfεé meke. Εbeé εwémbò εtanege né geluõge gefwage Eσωω ne maá egõhme.

2 Eshúlege εjyε né metóó melo εwémbò. Né yéndé εgbe εbeé εwéna, unóó εbi uchyεge genwá ulú wyε. Unóó εbimbò uwõme unpomé ndó εfyánépeá né ñme. Ne yéndé mfaá uwómé ndó gama. Ne bya unóó εbimbò ulú uka εbi ápyε bóó mameé né mme meko átoógé.

3 Ne yéndégenó eyigé Eσωω áleré geji ukwekwe amu gebeé fó né melo εwémbò.

Ne geluõge gefwage Eσωω né maá egõhme gebeé nyε wyε ne bóó utóó bií ánógé nyε ji.

4 Agené nyε ushu Eσωω, asamé nyε ntó mabò mií né mampwε bwó.

5 Utuú ugilé fó né melo εwémbò. Ne bóó abi álú wyε ákelégé sé genbõ εtulékán ne ñmeé néndé Ata Eσωω ne abεé nyε genbõgé εbwó. Ne εbwó ágbarége nyε gefwa té kwyakwya ne kwyakwya.

Jisõs aké ji amagé chwó nyε fa mme

6 Ne ekiénné Eσωω εwémbò ema εjóó ne me eké, “Mekómejóó eyina elú wáwálé kámege ne εji. Ata Eσωω muú achyεge mendoó mbaá bóó εκpávε bií ató ekiénné wuú nnó εchwó εleré baá utóó bií unó bi uchwó upyεé.”

7 Ne Jisɔs aké, “Wúgέ, ẹla gachyẹ́ ẹ me nchwɔ́. Metɔ́ megɔmegɔ ẹbe ne bɔ́ abi ́pye unó bi ́samé né mmu ́we yina ẹbi upye nye nana ne meso gébé.”

8 Me Jɔn nlú muú ayi nwuú, ne ngené unó bina uko. Nwúgέ ne ngége unó bina nkwe uwya mme né mbe ushu ekiénné Ẹsɔwɔ ẹwé ẹléré mbɔ me unó bina nnó me nógέ ẹwú.

9 Yémbɔ ẹjɔ́ ne me ẹké, “Ọpyegé fɔ́ mbɔ, me ntó nlú ẹlé muú utɔ́ Ẹsɔwɔ wye ndere wɔ ne ate aḡme bye abi ́lú bɔ́ ẹkpávé Ẹsɔwɔ ne abifɔ́ ako abi ́bélege mekomejɔ́ ayi ́samé né ́we yina. Nógέ lé Ẹsɔwɔ.”

10 Ẹma ẹjɔ́ ẹké, “Ọbigé fɔ́ mekomejɔ́ yina, ayi ́samé né mmu ́we yina ayi agarége unó bi upyẹ́ nye nana né ẹbí upye nye meso gébé, néndé gébé ẹyigé unó bina upye nye gélá kwákwólé.

11 Ndere ẹlúmbɔ, yéndémuú ayi ́pyeé gabo, ́pyegé wye gabo wuú. Ayi ́pyeé ukwenkwe unó ́pyegé wye ukwenkwe unó, ayi ́pye genó ẹyi gélú cho ́pyegé wye genó ẹyi gélú cho ne ayi ́lu pópó ́béé wye pópó.”

12 Jisɔs ama ajɔ́ aké, “Gegé, ẹla gachyẹ́ me nchwɔ́. Nké nchwɔ́, nchwɔ́ ne nsa ayi nchyege yéndémuú ndere ji apye utɔ́.

13 Me ne nlú genóge mbe ne ẹyigé kwyakwya, muú mbe ne ayi kwyakwya, unó uko uló ne me, ne ukwyage ne me.”

14 “Metɔ́ megɔmegɔ ẹbé ne bɔ́ abi ́shwɔne mawulé bwɔ́ akpea pópó. Ẹbwɔ́ ne Ẹsɔwɔ achyege nyé ẹbwɔnyé nnó ́koó né meno gébamé ́kpe né melɔ ẹwémbɔ ́nyé umpomé genɔ́ ẹyigé gechyege geḡwá ẹyi gélágé byé.

15 Bɔ́ abi ́lá ́kprene fɔ́ né melɔ ẹwémbɔ ẹlé bɔ́ abi ́lu ẹké bɔ́ mammye, bɔ́ abi ́nyé

mafoó abi ́nane manané tametame, abi ́wane bɔ́, abi ́nógé aló uka, abi ́byoge gebyɔ́ ne bɔ́ débwalé.

16 “Ne me Jisɔs ntɔ́ ekiénné wa nnó echwɔ́ ẹgaré ẹnyú unó bina né machomele bɔ́ Ẹsɔwɔ. Me nlú mpyáne mfwa David, me nlú ntó ẹké membe ayi agenege né gejejegé bíí.”

17 Ajɔ́gέ mbɔ, Mendoó Ẹsɔwɔ ne Mendée maá ẹgḡme ́ké, “Chwɔ́ Ata Jisɔs.” Ne yéndémuú ayi awuú mekomejɔ́ yina, abɔ́ manjɔ́ ntó nnó “Chwɔ́.” Ne yéndémuú ayi mmwólé manaá ẹpyeé ji, achwɔ́ ne yéndémuú ayi akélege achwɔ́ anyú manaá ami machyege geḡwá ẹwé ́lá chyege ́ka.

Kwyakwya mejɔ́

18 Ne me Jɔn nkwelege mbeé mbaá yéndémuú ayi ́wuú mekomejɔ́ ayi ́samé né mmu ́we ayina. Mekomejɔ́ yina ayi agarege unó bi upyẹ́ nye nana ne ẹbi upye nye meso gébé nnó, “Muú ayi agbege genó ẹyigé chá né unó bi ́samé né ́we yina, Ẹsɔwɔ agbege nye ntó ẹfwyale wuú ne ufɔ́ mameé ukeneama ẹbi ́samé né ́we yina.

19 Ne yéndémuú ayi aferege genó né unó bi ́samé né ́we yina ayi agaré unó bi upye nye nana ne ẹbi upye nye meso gébé, Ẹsɔwɔ ntó aselé nye uto ẹbi abó achyẹ́ ji nnó akpé ne melɔ ukpea ẹwémbɔ ́nyé umpomé genɔ́ ẹyi géchyége geḡwá ẹyi gélágé byé, ndere ́samé né ́we yina.”

20 Ne muú ayi agarége unó bina aké, “Wáwálé ẹlá gachyẹ́ me nchwɔ́.”

Jɔn aké, Amen, chwɔ́ Ata Jisɔs.

21 Nnenémmye nnó Ata Jisɔs ́lérégέ bɔ́ Ẹsɔwɔ ako galógáló.